

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIOR ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

GEORGIUS CEDRENIUS.

TOMUS PRIOR.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXXXVIII.

GEORGIUS CEDRENUS

IOANNIS SCYLITZAE OPE

AB

IMMANUELE BEKKERO

SUPPLETUS ET EMENDATUS.

T O M U S P R I O R .

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXVIII.

EMINENTISSIMO PRINCIPI
IULIO MAZARINO,

S. R. E. CARDINALI.

Scite Graecus auctor ait, Eminentissime Cardinalis, deorum templis donaria dicanda esse, viris autem illustribus ingenii monumenta nuncupanda. quemadmodum enim numeribus haece religionem nostram erga deum, ita et hoc animorum foeta cultam ac observantiam nostram erga viros summae dignitatis vel doctrinae praecipuae testamur. inter deum autem et homines longe interest, quod deus, velut omnium conditor et dominus, rebus quarum precarii possessores sumus non egeat, illustrium autem virorum gesta penitus intercidant, nisi sit qui ea literis mandet et posteris tradat. sed et quemadmodum humili cuique ad deorum templa accedere et ibi vota sua nuncupare fas est, ita nec illustres animas ea quae tenuiores homines eis dicant aspernari videmus. altae scilicet mentis homines secari sunt magnitudinis suae, adeo ut deum referre quodam genere videantur. haec cum ipse mecum reputarem, ausus sum, Eminentissime Cardinalis, religiose Te adire et librum opera mea perpolitum licentiore forte hac epistola Tibi inscribere, quo devotionem erga Te meam publice testarer, scirentque omnes ad venerationem Tui etiam eos

qui longinque agunt libros Tibi dedicare, ut ex sacro et immortalino nomine Tuo famam et gloriam sibi quaerant ac immortalitate donentur. hoc tamen vereor, ne Te in excelso humanarum rerum fastigio positum et nunquam vacuum ego unus e turba audacius incondito ac rudi sermone interpellem, Teque morer, cuius amplissimis cogitationibus ac consiliis imperium Gallicum gubernatur, cum potius occupationibus Tuis bono publico parcendum esset. sed magnae quoque animae literaria haec avocamenta non recusant. heio autem admirari subit quam sagaci consilio optimus maximusque princeps, cum excederet vel potius interciperetur et in caelum rediret, Tibi, Cardinalis Eminentissime, pene dixerim, cuncta regendi onus imposuerit, cum iuvenilis successoris animus nondum par esset imperio. sic Atlas cum caeli oneri se subduceret, Herculem submississe fertur velut tantae molis capacem: at qualem virum? maiorem humana natura, deo proximum, denique Iovis, non Amphitryonis filium. certe non alius quam natus deo caelum deorum sedem ferre poterat, sicut nec alius quam divinae mentis homo onus imperii Gallici sustinere. Tu, inquam, Eminentissime Cardinalis, vocatu regis prudentissimi ad regni arcana tractanda non sine numine admissus es; id quod ex rebus ipsis feliciter et ex voto fluentibus notius est quam ut quisquam praeter malignos infitietur. quando enim terrarum ille praedo, quando orbis universi candidatus certius intellexit se rerum solum potiri non posse, seque aliena regna irrita spe invadere? quando feliciter secum actum putavit si fines suos non propagaret sed tueretur, nisi ex quo principem nostrum invictissimum anima reliquit? quid singula commemorem? prostrato primum stupenda felicitate exercitu validissimo, tum munitissimis oppidis qua locorum natura qua milite non ignavo, cum interim inclinatam aciem et labantes, tum milites suos velut attonitos et pavore defixos cerneret, intremuit Flandria. animos sumpserant Gallici hostes nominis, quoniam in contrarium cecidisse videbantur Gallorum impetus semper hostibus metuendi, quod scilicet externa vis contra fas piisque eis adfuisset velut deus e machina, quodque eos obsidio liberatos viderent qui iam ingloriam deditionem parabant: sed statim Galli ingenii ad pugnam avidi vicinas urbes animosius aggressi sunt; quibus captis extimuit Italia non secus ac quondam populus gentium victor Gallis instantibus saepius expavit. in Hispania bello quidem ancipiti pugnatum est: sed ducis fortissimi nomen Hispano militi vincendo iamdiu fatale est.

Germania bello diuturno vexata, agrorum populationibus, urbium vastationibus concussa, imperatorem miseris dudum imperare coepisse non diffitetur. haec latius exsequenter horum temporum deserti. ego stylo remissione attingi tantum, et quod longum esset ea prosequi, et quod verebar ne fastidium nasceretur ex plurimis. caelum igitur ambitione affectent exteri (quanquam expilationibus caelum non petitur, sed religione et pietate, quae reges Christianissimos astris inserunt), aliena regna avido animo pervadant: quamdiu stabit Gallia validissima terrarum pars (quam pereundi legibus aliis quam quae orbi terrarum impositae sunt, fatorum vis aeterna vel potius deus fatorum arbiter et dispensator exemit) coepta eis nunquam ex voto succedent. cum autem serenissimus princeps noster spes totius generis humani adolescit, cum animi eius vis augetur, Tibi, Cardinalis Eminentissime, summa rerum permessa est, cuius fides in rebus difficillimis spectata, cuius devotio erga principem omne vincit exemplum. nemo in posterum Te rerum moderatore tam securus potentiae erit ut Gallos pene inter ferrum et arma natos provocare vel offendere audeat, quos intelliget nullius armis esse superabiles. nemo Galliae socios aut foederatos laeset; nemo amicos laedet, qui hoc Galliae debent, ut qui summa cum iniuria et honorum omnium indignatione fortunis suis exuti velut nudi exulabant, plenissime restituti sint: tanta est cum sacri nominis Tui veneratio, tum imperii Gallici felicitas semper invicta. verum quo impellor ego fandi impotens? non enim multum interesse puto sive quis famam alicuius laedat, sive infra dignitatem eum laudet. non possum tamen heic citra crimen ingrati praeterire quod omnium commendatione dignissimum est: bibliothecam scilicet in his librorum milibus constantem instituisti, quam eruditissimis omnibus patere vis. in qua quidquid Gallia bonarum artium feracissima, quidquid Italia vel Germania eruditum protulit, invenire in facili est. omitto praeclara illa marmora, principum et virorum qui literis claruerunt statuas, quas cum videas et ingenii monumenta legas, putes non muta marmora sed animata, et eorum non interiisse corpora, sed cum animorum foetu de perennitate certare. quo quidem egregio facto literatiores quosque Tibi obnoxios fecisti, et non minus in ore hominum agis quam propter alias acerrimae mentis doctes; ex quibus boni omnes intelligunt tanto Te caeteris mortalibus superiorem esse, quanto fortuna Tua excelsior et praestantior est.

vive igitur, Eminentissime Cardinalis, Galliae felicitati, quae Te
sospite culmen apiscetur et diurnabit. vive rei Gallicae rector et
propagator; cuius vigilantiae hoc debetur, ut Galli pacem acquissi-
mis conditionibus sperare debeant, aut exteri bellum internecinum
timere. vive dñi Galliae felix tutela salusque.

Eminentiae Tuae

devotissimus

CAROLUS ANNIBAL FABROTUS.

LECTORI.

De scriptoribus historiae Byzantinae publicandis spem fecimus edito Ioanne Cantacuzeno. ecce fidem praestamus felicioribus auspiciis an-nixi, inssu nempe illustrissimi Francia cancellarii Petri Seguerii, qui ut opus hoc egregium ederetur suae curae fecit. quid autem huic Cedreni editioni accesserit, lector, monendus es. plures eaeque in-gentes lacunae erant in editione priore, quae Cedrenum deforma-bant. aliae minores plures paginas occupaverant. eas omnes ex aliis scriptoribus calamo exaratis supplevimus, multa correximus ex Ioanne Scylitze Curopalate, qui Cedrenum *αὐτολέξῃ* descripserat, unde mirari subit quanta securitate saeculi sui Curopalates alienum opus sibi vindicavit. itaque si quis Curopalatem desideret, sciat eum Cedreni simiam esse: nam totidem verbis Curopalates constat. qui tamen non per omnia nobis inutilis fuit, sed supplendo, ut dixi, et emendando Cedreno multum profuit.*) quoniam autem toto pene Ce-dreno exscripto Curopalates excipit ubi Cedrenus desinit, ideo non ingratum fore duxi si cum Cedreno ederetur. Ioannes Baptista Ga-bius interpretis eius multis in locis ab auctoris sententia aberraverat. ei quantum fieri potuit consultum est interpolata eius versione. Xy-landri quoque versionem interdum emendavimus; nec tamen veterem loco suo deturbavimus, sed nostram ad oram libri reiecimus. prae-terea fatetur interpretis ingenue se in quibusdam haerere. nos sine ulla insectatione sententiam nostram proposuimus, et notas quasdam

*) Idem quo nostrae editioni plus etiam prodesset, codicem omnium praestantissimum, Coislinianum, ad alteram certe partem et historicam magis aetatem accurate collatum a Wladimiro Bruneto impetravimus. I. B.

addidimus ei firmandae. denique Glossarium adiecimus, quo voces mixobarbarae, quibus Cedrenus utitur, explicantur, dignitates ecclesiasticae palatinae et militares exponuntur. quo in concinnando usus non sum opera Meursii, quem plerique alii qui raptò vivunt solent exscribere, sed vel auctores nondam editos vel alios omnino auctores ad testimonium cito.*) accedunt etiam R. P. Iacobi Goar variae in Cedrenum animadversiones eruditissimae, quae non modicam Cedreno lucem adferent. postremo numerosa operarum menda sustulimus, quo tam antior editio quam emendatior opera nostra prodiret. Cedreno igitur fruere, quem antea, pene dixerim, auro contra venisse non ignoras. Cedrenum sequetur Theophanes multorum votis expetitus, quem ex regis Christianissimi bibliotheca in lucem edemus, una cum Anastasii Bibliothecarii historia Ecclesiastica hactenus inedita, quae beneficio Cardinalis Eminentissimi Francisci Barberini ad nos pervenit. sequentur et alii ex variis bibliothecis crati, quos non interire quantum reipublicae literariae intersit hi tantum intelligunt qui literas tractant vel fovent. vale.

*) Non possumus citra crimen ingrati praeterire auctores graeco-barbaros, quibus usi sumus in hoc glossario, nobis utendos datos ex bibliotheca viri clarissimi et eruditissimi Iacobi Mentelli medici Parisiensis. *Fabrotus in calce Nicetae.*

**GUILIELMI XYLANDRI
AUGUSTANI
IN GEORGII CEDRENI ANNALES SUOS**

PRAEFATIO

AD MAGNIFICOS ET GENEROSOS DOMINOS

D. MARCUM ET D. IOANNEM FUGGEROS, ANTONII FF.

FRATRES GERMANOS, KIRCHBERGI ET WEISSENHORNI

DOMINOS etc.,

OPTIMARUM LITERARUM ALUMNOS GRATISSIMOS.

Georgii Cedreni Annales, qui auspiciis ac impensis vestris, Viri amplissimi, a me non sine magnis aerumnis in Latinam linguam conversi in publicum hodie exeunt, pro more dedicaturus diu multumque cogitavi quam de re potissimum apud vos dissererem. sive enim historiae utilitates explicandae essent, quo hic liber prodiret commendatior atque gratior, iampridem id propositum ita copiose ornateque noram a summis viris tractatum, ut citra arrogantiae crimen non possem conari ista vel amplificare vel etiam inculcare. sive in vestris laudibus praedicandis occupanda oratio, ad quas profecto illustrandas augendasque haec Cedreni versio editioque conducere debet, quid iis ornamenti poterat mea conferre infantia? aut quotusquisque, ut nunc sunt mores hominum, non potius assentando munus captare quam grati animi significationem raris virtutum exemplis demonstrandis commendandisque edere erat iudicaturus? itaque horum ego utrumque prudens sciensque omisi, praesertim cum re-

cordarer de priore alibi me nonnihil etiam dixisse. sed et alienum aliquid personis vestris aut praesente instituto, qualia ad animum accidebant multa atque varia, in medium afferre intempestivum videbatur atque insolens: neque enim laudari sentiebam eum qui delphinum silvis appinxit, fluctibus aprum. itaque in praesentia satis habui pauca de ipso hoc historico opere et mea quam vobis ac republicae in eo conficiendo navavi opera dicere; itaque lectore non inutiliter, ut quidem ego puto, de quibusdam praemonito, dedicationis munere defangi.

Iam primum, quis fuerit Cedrenus, certo deprehendere nullo indicio potui, cum de se ipso nihil, hoc quidem in opere, memoriae prodiderit, neque ab aliis sit, quod ego sciam, laudatus aut nominatus scriptoribus. eo tamen inclinatur animus ut sacerdotem fuisse suspicer aut etiam monachum; tametsi videtur hoc non fuisse dissimulaturus. meae coniecturae ansam praebent cum genus dicendi quo est usus, tum quas de religione et caeremoniis habet disputationes. de quibus non impedio quin quisque suo captu et sensu iudicet: quid ego iudicem, satis credo esse bonis notum; neque est cur mutem sententiam ulla idonea causa. quando vixerit, nihilo magis constat quam qua conditione vixerit; nisi quod probabile est rerum potito Isacio Comneno (qui inivit imperium eodem fere quo Henricus IV anno, qui fuit a nato Christo 59 supra millesimum) eum scripsisse suos Annales: hi enim in istum desinant. is qui codicem vestrum scripsit librarius, Isacii Angeli aliquoties mentionem fecit in margine. fuit hic Isacius Friderici Ahenobarbi imperatoris Germani aequalis, et accepit Cpolititanum regnum circa annum 1185, ut centum fere annis codex iste auctore suo recentior fuisse videatur. non dissimulavit librarius aliquoties se in exemplari, quod descripsit, aliquot paginarum defectum sensit. sed utrum reliqua omnia ita fuerint ab auctore composita quomodo ad nos scribae istius opera pervenerunt; dubitari haud iniuria potest: non enim mendosa modo quaedam, sed plura etiam his mutilata vel comperi vel suspicatus sum, quod aliquoties in annotationibus ostendi. porro autem facile crediderim lectores in bonis scriptoribus versatos et indicio aliquantum quam vulgus acriori praeditos, ubi lectionem huius operis instituerint, molestiae principio aliquid aut etiam nauseae contracturos. pollicitus enim auctor ab initio mundi usque ad sua tempora historias se compendio recitaturum; ubi ad rem ventum est, neque optimo

ordine ea proponit quae in sacris literis et Flavii Iosephi antiquitatis Iudaicae descriptione atque alibi copiose describuntur; et inserit multa nescio quam relatu aut creditu digna; et interpolatis narrationibus saepe, saepe mutilatis, aliquando idem non sine taedio et odio inculcat. in summis mundi imperiis et eorum successione ac mutationibus exponendis ieiunus plane est. res Romanas ita attingit ut videatur earum fuisse admodum ignaras. et in ipsis imperatoribus ordine recensendis eorumque in summa exponendis rebus gestis fere ad Constantinum usque Magnum nihil praeclari aut etiam operae pretii est consecutus, ut subverear ne quis ista legens exclamet "quid tanto dignum dedit hic promissor hiatu?" digressiones quoque in disputationes de vita monastica, contra Iudaeos, et alia id genus, talia sunt quae Annalibus parum omnino convenient et non possint a quovis ventriculo concoqui. quae ego a me dicta ita velim accipi ut ab eo qui non vituperet sed excuset Cedrenum, scriptorem qualem ea tempora et fortassis etiam vitae institutum tulit, ut uno verbo dicam, interdum *εὐψύχη*. certe si quid ab eo peccatum est, non magno rerum dispendio peccatum est, cum abunde librorum sit ex quibus historiarum ab ipso praeteritarum aut minus commode tractatarum cognitio repeti possit. hoc autem vere possum affirmare, plurima esse in Cedreni hoc opere, quae cum alibi non inveniantur, maximam ei apud omnes veritatis et historiae amatores conciliare possint debeantque gratiam. in Iustiniano praesertim magno, in Heraclio et aliis deinceps Cpolitanis imperatoribus multo est quam ipse Zonaras fuerit diligentius ac copiosius versatus describendis, annis etiam singulis res gestas dividens. nam quae ante novae Romae ortum habet, ea videtur utcumque ex variis libris non magna cura ac iudicio perexiguo consarcinasse: in Cpolis autem rebus et exercitior fuit, ut apparet, et maiore est usus industria; et si quid ego indico, hoc illi *ἔργον* fuit, cetera *πάρεργα*. qui cum cum Zonara conferat, iis deprehendere erit proclive vere me ista dicere. nam omisit Zonaras multa quae noster habet, scitu perquam digna, et quibus omissis historiam mutilari obscurarique fuit necesse. multa ille breviter admodum indicavit, quae sunt a nostro circumstantiis omnibus explicatis illustrata. neque ego prius hoc deprehendi: sed Wolfius noster, quem honoris causa nominō, vir harum rerum (quod, quibus ignotus ipse est, lucubrations eius evidentissime demonstrant) longe peritissimus, aliquanto ante codici vestro schedam

praefixerat qua argumentum eius in haec verba exprimitur "tractat idem argumentum quod Zonaras, sed multa habet a Zonara de industria praetermissa; brevitatis, ut opinor, studio, sed certe non praetermittenda. quodsi mihi optio data fuisset ab initio, hunc Zonarae praetulissem. nunc cum Zonaras denuo edendus erit, consultum fore videbitur ut hoc totum opus pellegatur, et quidquid memorabile visum fuerit, Zonarae suis locis certa nota apposita inserendum." haec Wolfius; qui haud dubie, cum hoc ferret de Cedreno indicium, ad ea respexit praecipue quae aliunde quam ex eo aut Zonarae repeti commode non possunt. nam duo priores Zonarae tomi longe alioqui sunt meliores ac laude digniores quam ea quae ad Constantinum usque Magnum noster collegit. et tamen in hisce ipsis sunt nonnulla quae cognita digna atque utilia tamen neque apud Zonaram occurrant neque alibi sint adeo obvia. enimvero id affirmare ausim, ex hoc nostro scriptore ab homine industrio multa posse desumi quibus Zonarae Procopii Diaconi aliorumque id genus scriptorum, recentiorum quoque, ut Cuspiniani Egnatii Panvini, imperatores et historiae partim corrigi partim illustrari ac poliri possint. quae utilitas vel sola eius editionem apprime apud aequos lectores gratiosam facere debet. neque nunc proponam exempla: tametsi enim rei gustum aliquem annotationes nostrae praebebunt, tamen malo haec solerti lectori observanda relinquere quam iis commemorandis me iactare. addatur et hoc: cum eorum quae sunt circa Byzantium et in ipsa urbe locorum, tum aliarum multarum urbium fluminum montiumque notitiam permultis huius scriptoris locis posse explicari atque illustrari; ut magno rerum geographicarum incremento et antiquitatis re-colendae adiumento diligentibus sit futurus.

Verum de Cedreno satis, aut fortasse nimium: legatur, ipse se probabit, et ostendet vendibili vino non opus esse hedera. versio nunc ad meam operam, non profecto ut eam vel iactem vel etiam ἀκκισμῶν extenuem, quorum neutrum ego ingenui hominis arbitror; neque etiam ut qui vestris et aliorum bonorum (ceteros enim nihil moror) iudiciis diffidam, ideoque causam mihi dicendam putaverim: sed quod, cum ipse in hoc opere falsus alicubi sim, nolim alios quoque errare. primo omnium ne conatus quidem sum id consequi, ut Zonarae Nicetae ac Gregorae facundiam Latinam parem Cedreno conciliarem. nam probe mihi meae conscientiae tenuitatis, nemine etiam monente habebam exploratum me moliri hoc non debere quod ele-

gans pastor merito odisse ait, *Ἴσον ἔρεως κορυφᾷ τελέσαι δόμον ὀροπέδοντος.* et quidem Graecae linguae usu Cedrenum iis quos nominavi multo inferiorem esse, multoque minus in suo fero disertum, non difficulter iudicabunt lectores; quo minus habet etiam quod conqueratur, si Latine purius et nitidiusque ipso loquantur. ac nescio quomodo mihi accidit ut interdum invitatus, magis tamen solito, balbutirem ipse etiam, dum praeantis verba subsequor et exprimere conor. sed hoc quidquid est mali, aequanimitas lectorum vel dissimulabit vel corriget.

Postquam vos, Maecenatis nomine dignissimi heroes, ultro pro vestra benignitate de me honeste sentientes, impulsore maxime D. Ludovico Carino, sene longe doctissimo veroque officiosae in cultores bonarum artium humanitatis exemplo, vobisque non absque gravissimis causis et meritis carissimo et acceptissimo, de me autem iamdiu ita merito ut gratiarum actionem (quas enim possim pro tot beneficiis hae mea conditione referre?) hic locus dignam non capiat, memoriam autem ab eo in me profectarum commoditatum me vivo nihil sit oblitteratum; suadentibus idem cum aliis primariis viris tum ipso etiam Wolfio, qui (nihil iam de ipsius laudibus dicam, cum praedicationem meam excedant, neque hoc sibi reponi muneris pro suis meritis ipse cupiat) abundantia quadam amoris semper me prosecutus quasi lampadem hanc in decursione vertendae Graecae historiae recte se traditurum mihi existimavit; postquam ergo Cedreni convertendi provinciam mihi credidistis (id quod mihi fuit, ut debuit, gratissimum), equidem in hoc incubui ut expectationi vestrae meisque promissis mature et fideliter satisfacerem. omnia expeditu facilia fore animo praeceperam, fortasse non nimis arroganter, ut qui non nunc primum hoc genus rei tractandum susciperem. sed in progressu tamen id expertus sum quod Alcaeus olim eleganter cecinit:

delata in altum cum semel est mare,
quocunque tempestas vocabit,
ut tibi navis eat necesse est.

multa spes meam fefellerunt. incidi in loca vel obscura vel mutila saepe; ubi cum nonnisi unus codex mihi esset aut alibi eadem aut similia perscripta in promptu non haberem, oportuit me haerere. coniecturas scio aliquid posse, sed eae neque satis tutae aliquando sunt, et non raro quod conicerem aut quo

me referrem non succurrebat. ne tamen vel auctori vel lectori mea ignoratio frandi easset, ubi visum est rem habere aliquid momenti, annotationibus meis pro virili rem exposui aut saltem aliis enodandam proposui. maxime barbarica me vexaverunt vocabula, quorum magnam copiam lector inveniet, partim hybridarum ac *μιξοβαρβάρων* aut (si ita velit aliquis) *μιξελλήνων*, partim prorsus et apud Latinos et apud Graecos peregrinorum. quorum alia rerum sunt, ut scaramangium, tuldum, camparia, barducium, laesa, et alia plura; alia officiorum appellationes, ut *barangi*, *protovestiarius*, *logotheta dromi*, *canicium*, *protospatharius*, *drungarius*, *ameras*. reperiet etiam multa Latina Graeco habitu velata, *κινστήραν*, *σκάμνον*, *λεγάτα*, *silentium*, *asecretia*, *scalam*, *κοῦρσον*, sexcenta alia. in quibus animadvertendis et vertendis quam fuerim felix, nescio: fui certe moleste occupatus. quod ad annotationes meas attinet, poteram eas extendere et amplificare indicatione et comparatione eorum quae apud alios scriptores iisdem de rebus habentur; quod ignavo fortassis aut librorum copia destituto lectori fuisset non ingratum. verum ego brevitati studui; et cum postremo eas relegerem, permulta amputavi quae alio loco commodius me persecuturum videbam; cum hic vel brevius quam ut satis intelligerentur indicare ea oporteret, vel commentando extra fines annotandi progredi. has autem ipsas annotationes lectori magnum momentum allaturas ad intelligendum Cedrenum, aut saltem quaedam diligentius scrutandum, confido. mihi quidem incredibili labore constiterunt. ponetur in lucro a gratis, si ad alios quoque intelligendos scriptores inde aliquid poterunt petere adiumenti; quod ego spero fore. numeri eorum numeris margini Cedreniano appositis respondent; nisi quod saepe plura unico sumus complexi loca. ad finem tabulas chronologicas*) adieci, iampridem eas a me compositas, et cum ad alia tum ad *συγχεονισμούς* prompte inveniendos ac intervalla temporum supputanda utiles. in his fere sum Funkium secutus, quanquam ipse quoque de quibusdam quod moneam. et disputem videor mihi habere; quod ipsum quale sit, alio loco, si deus volet, proferetur. Graecus codex editur diligentissime et summa

*) haec chronologia quia viroreum doctorum iudicio non satis accurata est, in hac editione praetermissa est. FARR.

fide ac labore non exiguo descriptas, collatasque cum vestro exemplo. ex eo poterit emendatio eorum sumi in quibus est a me peccatum. ut enim nusquam me hallucinatum profitear, non facile mihi quisquam persuaserit. confido tamen aequos peritosque rerum et aerumnarum quae in huiusmodi operibus sunt exauctandae lectores non ita multa desideraturos, ut non sint mihi pro laboribus hisce gratiam habituri. Vobis autem, Viri amplissimi, vobis acceptum ferre debent, quam hoc opere legendo utilitatem delectationemque capient: vobis, inquam, non mihi. tametsi enim studio rei publicae literariae iuvandae atque locupletandae tenear vel maximo, paucisque (quod velim nemo dictum arrogantius putet) voluntate bene merendi de patria cedo, aut fortasse nemini, tamen ea est rerum mearum tenuitas, ut nisi aliis locata mea opera, qui fortunarum mearum habeant ac laborum et suae liberalitatis rationem, scribendi facultatem habeam nullam. et quamvis multo est quam imperiti credere possint aerumnosius, ista, qualia nos fere edidimus adhuc, conscribere; ut non domino tantum fundi maximam, sed et colono aliquam gratiam debere videri possint qui fragibus vescuntur; ego interim quod ab aliis exigam non habeo, cui dubium non sit quin meos in hoc opere labores pro vestra liberalitate atque munificentia ita sitis compensaturi, ut insigni vobis obstrictus beneficio perpetuas sim debiturus atque habiturus gratias. atque ego sane neque volo neque debeo etiam diffiteri, hanc mihi potissimam fuisse meae vobis operae offerendae atque navandae causam, ut consecuto quod volui, nemo alius porro sit appellandus. at vestrae magnificentiae quis, nisi animi prorsus obnoxii, negaverit plurimum a re publica literaria et omnibus in ea ingenue versantibus deberi? nam me quidem, ne quid dissimulem, paupertas, ut ille ait, impulit audax ut libros facerem. quod ipsum tamen adhuc ita temperavi, et in posterum quoque rebus meis sic poscentibus ita institui, ut non minora ad bonarum literarum studiosos quam ad me meis e laboribus redeant emolumenta. Vos autem quid, praeter publicae utilitatis rationes et voluntatem de me quoque privatim bene merendi, ad hoc Cedreni dandum munus adduxerit, ne cogitari quidem potest; nisi si quis ita est in Europa hospes et famae ignarus, ut vos et avitae et vestris meritis partae gloriae inopes suspicetur voluisse huius liberalitatis opportu-

nitate nomini vestro laudem decusque conciliare. enimvero quod vestro sumpta in lucem e tenebris eruendis ac publicandis hocque pacto ab interitu vindicandis bonis libris et magnificentiam vestram patriae demonstratis et rem publicam augetis atque exornatis, non id gloriae, qua abundatis, quaerendae studio, sed laudatissimi piaie inclytaeque memoriae herois Antonii Fuggeri, patris vestri, legitima quadam et hereditaria successione atque imitatione facitis; neque committendum vobis putatis ut cum aliis in rebus eum patriae repraesentetis, hoc unico in tam laudabili instituto ab eo vos degenerasse opinari quisquam possit. Valete, Viri amplissimi ac veri Maecenates; nosque in vestrorum clientum numerum semel receptos fovete, sedulo curaturos ne quid vobis in nos collatorum beneficiorum pereat. Heidelbergae Nonis Ianuarii, anno a natali Christi 1566.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΚΕΔΡΗΝΟΥ

ΣΥΝΟΨΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ.

ΣΥΝΟΨΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΚΤΙΣΕΩΣ ΚΟΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΣΑΑΚΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ,
ΣΤΑΛΕΓΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΚΤΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΚΕΔΡΗΝΟΥ
ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ. *)

Πολλοὶ τῶν πρὸ ἡμῶν φιλοθέων ἀνδρῶν καὶ φιλιστόρων τὴν P 1 ἐπιτομὴν τῆς ἱστορίας ἐπραγματεύσαντο· ὁ τε γὰρ μοναχὸς Γεώργιος καὶ σύγκελλος ἀπὸ καταβολῆς ἀρξάμενος κόσμον εἰς Μαξιμιανὸν καὶ Μαξιμίον τοὺς τυράννους κατέληξε, καὶ ὁ ὁμολογη-

*) Cod. Coislin. 136 ap. Montfaucon. Bibl. Coislin. p. 207—8: *Σύνοψις ἱστοριῶν συγγραφείσα παρὰ Ἰωάννου κουροπαλάτου καὶ μεγάλου δρογγαρίου τῆς βίβλας τοῦ Σκυλλεῖη. Τὴν ἐπιτομὴν τῆς ἱστορίας ἀρίστα μετὰ τοὺς παλαιοὺς ἐπραγματεύσαντο πρῶτον μὲν*

COMPENDIUM HISTORLARUM,
A MUNDO CONDITO USQUE AD ISAACIUM
COMNENUM IMPERATOREM
A DN. GEORGIO CEDRENO EX DIVERSIS
LIBRIS COLLECTUM,
GUILIELMO XYLANDRO AUGUSTANO
INTERPRETE.

Multi ante nos religiosi atque cognitionis rerum gestarum studiosi viri in compendium historiarum contrahere aggressi sunt. nam et Georgius monachus idemque syncellus, ab initio mundi orsus, usque ad Maximianum et Maximinum tyrannos rem perduxit; et que in loco desit,

τῆς Θεοφάνης τὸ ἐκείνου τέλος ἀρχὴν ποιησάμενος οἰκείαν ἄχρι τοῦ τέλους Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ γενικοῦ κατήντησε. μετὰ δὲ τοῦτον καὶ ἄλλοι ἐπεχείρησαν, οἷον ὁ Σικελιώτης καὶ ὁ ὑπέρτιμος Φελλὸς καὶ ἕτεροι σὺν τούτοις. ἀλλὰ τῆς ἀκριβείας ἀποπεπτώκασιν, ἀπαρίθμῃσιν μόνην ποιησάμενοι τῶν βασιλέων καὶ διδά-
 P 2 ζαντες τίς μετὰ τίνα γέγονεν ἐγκρατής, καὶ πλεον οὐδέν. ὁ γὰρ Δαφνοπάτης Θεόδωρος, Νικήτας ὁ Παφλαγῶν, καὶ οἱ λοιποὶ Βυζάντιοι, Νικηφόρος τε διάκονος ὁ Φρύξ, Λέων ὁ Κυρίας, Θεόδωρος ὁ Σίδης, καὶ ὁ τούτου ὁμώνυμος Σεβαστείας, καὶ ὁ Κυζίκου Δημήτριος, καὶ ὁ μοναχὸς Ἰωάννης, οἰκείαν ἕκαστος 10

ὁ μοναχὸς Γεώργιος καὶ σύγγελλος σχηματίσας Ταρασίου τοῦ ἀγιω-
 τατου πατριάρχου, μετ' ἐκείνου δὲ ὁ ὁμολογητῆς Θεοφάνης καὶ τοῦ Ἀγοῦ ἠγούμενος, ἐκιστατικώτερον τὰς ἱστορικὰς ἐπιδραμόν-
 τες βίβλους καὶ συνοψίσαντες λόγῳ μὲν ἀφελεῖ καὶ ἀπεριέργῳ, μόνον οὐχὶ δὲ τῆς οὐσίας αὐτῆς ἐφαπτομένῳ τῶν πεπραγμένων. ἀλλ' ὁ μὲν Γεώργιος ἀπὸ καταβολῆς ἀρχάμενος κόσμου εἰς τοὺς τωράνους κατέληξε, Μαξιμιανὸν φημι καὶ τὸν τούτου υἱὸν Μαξιμίον (Μαξένιον Montfaucon). ὁ δὲ Θεοφάνης τὸ ἐκείνου τέ-
 λος οἰκείαν ἀρχὴν ποιησάμενος καὶ τῆν ἐπιλοιπον συντεμῶν χρο-
 νογραφίαν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ βασιλέως Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ γενικῶν καταντήσας ἔσθη τοῦ δρόμου. μετὰ δὲ τούτου οὐδεὶς ἄλλος ἐπέθεκεν ἑαυτὸν τῷ τοιοῦτῳ σπουδασματι. ἐπεχείρησαν μὲν γὰρ τινες, οἷον ὁ Σικελιώτης διδάσκαλος καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς ὑπατος τῶν φιλοσόφων καὶ ὑπέρτιμος ὁ Φελλός, καὶ πρὸς τούτοις ἕτεροι· ἀλλὰ πάρεργον ἀψάμενοι τοῦ ἔργου τῆς τε ἀκριβείας ἐκπεπτώκασιν, τὰ κλειστά τῶν καιριωτέρων παρέντες, καὶ ἀνόνητοι τοῖς μετ' αὐτοὺς γένοσιν, ἀπαρίθμῃσιν μόνην ποιησάμενοι τῶν βασιλέων καὶ διδάξαντες τίς μετὰ τίνα τῶν αἰχμητρῶν γέγονεν ἐγκρατής, καὶ πλεον οὐδέν. ἀλλὰ καὶ ταύτας οὐκ ἐστοχασμένως συγγραψάμενοι ἐβλάψαν τοὺς ἐντυγχάνοντας, οὐκ ἀφέλησαν. ὁ γὰρ Δαφνοπάτης Θεόδωρος, Νικήτας ὁ Παφλαγῶν, Ἰωσήφ Γενεσίος καὶ Μανουὴλ οἱ Βυζάντιοι, Νικηφόρος ὁ διάκονος ὁ Φρύξ, ὁ Ἀσινὸς Λέων, Θεόδωρος ὁ τῆς Σίδης γενόμενος πρόεδρος καὶ ὁ τούτου ἀνεψιὸς καὶ ὁμώνυμος ὁ τῆς ἐν Σεβαστείας καθηγησάμενος ἐκκλησίας, καὶ ἐπὶ τούτῳ Δημήτριος ὁ τῆς Κυζίκου καὶ ὁ μοναχὸς Ἰωάννης ὁ Λυδός, οἰκείαν ἕκαστος ὑποθεσὶν προσθησάμενος, ὁ μὲν ἔπαινον βασιλέως, ὁ δὲ ψόγον πατριάρχου, ἕτερος δὲ φίλον ἐγκώμιον, καὶ ἐν ἱστορίας σχήματι τὸν ἑαυτοῦ ἕκαστος ἀποκληροῦντες σκοπόν, πόρρω τῆς τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν πε-

inde principium sumens Theophanes confessor obitu Nicephori, qui de generali logotheta imperator fuit factus, historiam suam finit. post hunc etiam alii idem opus in manus sumpserunt, ut Siculus, ut honoratissimus Psellus, ac praeter hos alii. ceterum isti accuratam atque exactam temporum rationem non tenuerunt, neque aliud praestitere quam quod nuda regum enumeratione exposita, quis cui in imperio successisset docuerunt. nam Theodorus Daphnopates, Nicetas Paphlagon ac reliqui Byzantii, tum Nicephorus diaconus Phryx, Leo e Caria, Theodorus Sida oriundus, alterque Theodorus Angustanus, Demetrius item Cyclicenus ac Ioannes monachus, horum quivis peculiari sibi proposito

ἐπόθεισιν προσθησάμενοι, ὁ μὲν ἔπαινον φέρε εἰπεῖν βυσιλλῶς, ὁ δὲ ψόγον πατριάρχου, ἄτερος δὲ φθλου ἐγκώμιον, πόρρω τῆς τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν διανοίας ἀποκεπτώκασι καὶ πρὸς ἀλλήλους διημέθησαν. ὁ δὲ πρωτοβεστιάριος Ἰωάννης ὁ Θουρκήσιος τὸ ἐπὶ 5 νυμοι, συντομωτέραν ἐνδιδόναι κατέληψεν τῶν ἐν διαφόροις συμβεβηκότων καιροῖς, τὰς τῶν ἀνωθεν λεχθέντων συγγραφέων ἰστορίας ἀναλεξάμενος καὶ ἐγκατάσκευον ποιησάμενος τὴν γραφὴν ἀπὸ τοῦ τέλους ἤρξατο τοῦ ἀπὸ γενικῶν Νικηφόρου, καὶ τὰ ἐμπαθῶς ἢ καὶ πρὸς χάριν λεχθέντα ἀποδιοπόμπησε, γυμνῆν τὴν 10 ἰστορίαν παρῆδεδωκεν. ἡμεῖς δὲ τὰς τούτων ἐπελθόντες βίβλους

πρώκασι διανοίας. ἀποτάδην γὰρ τὰ κατὰ τοὺς αὐτῶν χρόνους συνειρηθέντα καὶ μικρὸν ἀνωθεν ἱστορικῶς συγγραφάμενοι, καὶ ὁ μὲν συμπαθῶς ὁ δὲ ἀντικαθῶς, ὁ δὲ καὶ κατὰ χάριν, ἄλλος δὲ καὶ ὡς προσετίετατο, τὴν αὐτοῦ συνθεῖς ἱστορίαν, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ τῶν αὐτῶν ἀφηγήσει διαφερόμενοι, ἄλλῃσιν καὶ ταραχῆς τοὺς αἰροιαῖς ἐμπεληκασιν. ἡμεῖς δὲ τῶν πόνων τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν ἐκεῖ ἐντυχόντες, καὶ λυσιτελήσειν οὐ μικρὰ τὴν συνοφίην τοῖς φιλοῖστοροῦσιν ἐπέλαστας, καὶ μάλιστα τοῖς τὸ ἄστυον τοῦ ἐπινοωτέρου προτιθεμένοις, συντομωτάτην διδούσαν κατέληψεν τῶν ἐν διαφόροις συμβεβηκότων καιροῖς καὶ τοῦ βάρους τῶν ὑπονημάτων ἐλευθερούσαν, τὰς τῶν ἀνωθεν λεχθέντων συγγραφείσας ἐπ' ἀκριβῆς ἱστορίας ἀναμαξάμενοι καὶ τὰ ἐμπαθῶς ἢ καὶ πρὸς χάριν λεχθέντα ἀποδιοπομήσαντες, καὶ τὰς διαφορὰς καὶ διαφανίας παρέντες, ἀποξείσαντες δὲ καὶ ὅσα ἐγγὺς ἐρχόμενα εὐρόμεν τοῦ μυθώδους, τὰ δὲ εἰκότα καὶ ὅσῃα τοῦ παιδανοῦ μὴ ἀπέτιπτε συλλεξάμενοι, προσθέντες δὲ καὶ ὅσῃα ἀγράφως ἐκ παλαιῶν ἀνδρῶν ἐδιδάχθημεν, καὶ ὅφ' ἐν ἐπιδρομάδην συνθέντες, τοῖς μεταγενεστέροις καταλειοίπαμεν τροφήν ἀπαλήν καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου ἀληθεσμένην, ἐν οἷ μὲν τὰς τῶν ἐρηθέντων ἱστορικῶν βίβλους ἐπελθόντες ὑπονημῆματα ἔχοιεν συντέθημον φέροντες καὶ ἐπιόντες τοῦτο τὸ βιβλίον (οἶδε γὰρ ἡ ἀνάγνωσις ἀνάμνησιν ἐμποιεῖν, ἢ δὲ ἀνάμνησις τρέφειν καὶ μεγαλύνειν τὴν μνήμην, ὡσπερ τοῦναντίον ἡ ἀμέλεια καὶ ἄσωτῶν ἐπιφείρειν ἀμνησίαν, ἢ τινὲ πάντως ἔκειται λήθη ἀμνηροῦσα καὶ συγχέουσα τὴν μνήμην τῶν πεπραγμένων), οἱ δὲ μήπω ἐντυχόντες ταῖς ἱστορίας ὁδηγὸν ἔχοιεν τὴνδε τὴν ἐπιτομήν καὶ ἀναζητοῦντες τὰ πλατικῶς γεγραμμένα ἐντελεστέραν τῶν πεπραγμένων λάβοιεν εἰδῆσιν. 5 συντομωτέραν ἐπιχειρήσας (ἀν βουληθεῖς?) ἐνδιδόναι? 9 ἀποδιοπομήσας?

argumento (verbi gratia, laudationem alius regis, alius patriarchae vituperationem, alius amici praedicationem) procul a nominatorum virorum sententia aberrarunt, ipsique inter se dissenserunt. iam Ioannes Protovestiarius cognomento Thracensis, compendiosiores eorum quae diversis evenerunt temporibus notitiam tradere conatus, supra commemoratorum scriptorum historiis accurate perfectis indeque in suos commentarios quae ad rem facerent collatis, ab exitu Nicephori cuius paulo ante meminimus exorsus est, repudiatisque quae ex animi commotione aut in gratiam alicuius scripta fuerant, nudam historiam tradidit. nos autem evolutis horum libris, indeque iis quae attinebat collectis, adie-

τὰ εἰκότα συνελέξαμεν, προσθέντες καὶ ὅσα ἀγράφως ἐκ παλαιῶν ἀνδρῶν ἐδιδάχθημεν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπὸ τῆς Λεπτῆς Γενέσεως οὐκ ὀλίγα συλλέξαντες καὶ ἀπὸ ἐκκλησιαστικῶν ἱστοριῶν καὶ ἀπ' ἐτέρων βιβλίων, καὶ ὅφ' ἐν ἐπιδρομάδῃ συνθήμενοι, τοῖς μεταγενεστέροις καταλελοίπαμεν τροφήν ἀπαλὴν καὶ ἀηλεσιμένην, ἢ 5

C οἱ μὲν τὰς τῶν ῥηθέντων ἱστορικῶν βιβλίου ἐπιελθόντες ἔχουσι ἐπομνήματα (οἶδε γὰρ ἡ ἀνάγνωσις ἀνάμνησιν ἐμποιεῖν, ἡ δ' ἀνάμνησις τρέφειν καὶ μεγαλύνει τὴν μνήμην, ὡπερ τοῦναντίον ἡ ἀμέλεια καὶ ῥαστώγη ἐπιφέρειν ἀμνηστίαν, ἧ τινὶ πάντως ἔπεται λήθη, ἀμαυροῦσα καὶ συγχέουσα τὴν μνήμην τῶν πεπραγμένων), οἱ δὲ μήπω ἐντετυχηκότες ταῖς ἱστορίαις ὁδηγὸν ἔχουσι τήνδε τὴν ἐπιτομήν.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. παχυμερῶς εἰπὼν τὰ συνεκτικώτατα τῶν στοιχείων, μετὰ ταῦτα λεπτομερῶς ἐξηγεῖται τὴν ἀρχὴν τῆς κτίσεως, λέγων "καὶ εἶπεν ὁ θεός, 15 γενηθήτω φῶς." ἰστέον οὖν ὅτι πᾶν ὃ ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου

D τούτου συστάσεως, ἐν φωτὶ ἦν· οὔτε γὰρ αἱ τῶν ἀγγέλων χορεῖαι ἐν σκότει διήγον οὔτε πᾶσαι αἱ ἐπουράνιοι στρατιαί, ἀλλ' ἐν τῷ φωτὶ καὶ πάσῃ εὐφροσύνῃ πνευματικῇ τὴν πρέπουσαν αὐταῖς λειτουργίαν ἐκπληροῦσαι. τὸ γὰρ σκότος ἐκ τῆς τοῦ οὐρανοῦ ἐφα- 20 πλώσεως καὶ τὰ ὑπὸ τούτου σκεπόμενα γέγονεν. ἐπὶ τούτων τολῶν εἶπεν ὁ θεὸς γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς· ἔχωρισθη γὰρ

5 μεταλελοίπαμεν P i. e. editio Parisiensis
ἐπὶ malebat Xylander

21 καὶ] κατὰ ?

ctis etiam quae, cum non essent scripta, ab antiquis hominibus tradita didiceramus, non pauca etiam ex parva Genesi, ecclesiasticis historiis aliisque libris complexi, cursim omnia in unum composuimus volumen. quod opus posteris relinquimus tanquam alimentum tenerum ac mola praeparatum, ut et qui dictorum historicorum scripta legerunt, commentarios habeant (etenim lectio ad recordationem excitandam est efficax, recordationi ad alendam augendamque memoriam vis est, quemadmodum contra incuria et negligentia immemores reddit; unde prorsus oblivio consequitur, memoriam rerum gestarum obscurans atque confundens) et qui historias nondum cognoverunt, hoc compendio ductoris loco utantur.

Principio fecit deus caelum et terram. confusius iis mundi partibus nominatis quae maxime reliquas in se continent, distinctius deinceps creationis principium enarrat, dicens "et dixit deus, fiat lux." sciendum est, quidquid ante huius mundi constitutionem exstitit, id in luce fuisse. nam neque angelorum choreae in tenebris degebant neque universi caelestes exercitus, sed in luce, et omni spiritibus congruente laetitia suum quivis munus obibant. tenebrae autem extensione caeli, qua tegebantur ea quae infra caelum sunt, exstiterunt. de his ergo dixit deus "fiat lux," ac exstitit lux. nam a tenebris separata est, et ab opi-

ἀπὸ τῶν σκότους, καὶ ἡμέρα ὠνομάσθη παρὰ τοῦ δημιουργοῦ.
 ἡ πρώτη ἐστὶ τοῦ παρ' Ἑβραίοις λεγομένου Νισὰν τοῦ πρώτου
 μηνός, εἰκοστὴ δὲ πεμπτὴ τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις Μαρτίου μηνός, P 3
 παρὰ δὲ Αἰγυπτίοις ζ' Φαμενώ τοῦ κατ' ἀποκαλιόμενου παρ' αὐτοῖς
 5 μηνός. ἐν ταύτῃ καὶ Γαβριὴλ τὸν ἀσπασμὸν ἐπὶ τῇ θείᾳ συλλή-
 ψει τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ τῇ ποναχρίαντι θεοτόκιῳ ἐφθέξατο.
 ἐν ταύτῃ καὶ ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ πατρὸς μετὰ τὴν ἕξ αὐτῆς ἄρ-
 ρητον γέννησιν πᾶσαν πληρώσας οἰκονομίαν ἐκ νεκρῶν ἀνέστη·
 ἦνπερ καὶ κυριακὸν πάσχα οἱ ἄγιοι πατέρες ὠνόμασαν, ἀρχὴν λα-
 10 βόντες κατὰ τὴν αὐτὴν ἁγίαν τῆς ζωοφόρου ἀναστάσεως ἡμέραν
 τοῦ πεντακισχιλιοστοῦ πεντακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἐνάτου ἔτους B
 ἀπὸ κτίσεως κόσμου. καὶ τινὲς δὲ τῶν ἁγίων θεοφόρων πατέρων
 ἐν τῇ αὐτῇ ἔφασαν τῇ ἡμέρᾳ, θηλονόντι τοῦ Μαρτίου μηνός, καὶ
 τὴν ἐπὶ γῆς δευτέραν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν
 15 γενήσεσθαι παρουσίαν, ἐν ᾗ κρινεῖ πᾶσαν πνοήν, ὡς τοῦ μέλλον-
 τος αἰῶνος ἀπ' αὐτῆς πάλιν τὴν ἀρχὴν λαμβάνοντος. ὅτι ἐν
 αὐτῇ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, ἣτις ἦν κυριακή, ἤγουν τῇ μιᾷ τῶν σαβ-
 βάτων, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, πνεῦμα καὶ φῶς
 καὶ νυχθήμερον καὶ ἐκ τοῦ συμβεβηκότος τὸ σκότος, ὁμοῦ ἔργα
 20 ἐποίησεν. ὁ δὲ Ἀφρικανὸς τὴν πρώτην ἡμέραν νοσητὴν λέγει διὰ τὸ
 ἀδιάγνωστον εἶναι τέως τὸ πρωτόκτιστον φῶς καὶ κεκρυμμένον. ἐν C

13 τῇ ἡμέρᾳ] ταύτῃ ἡμέρᾳ?

fice ei nomen diei impositum. est autem prima dies primi Ebraeorum mensis, qui mensis ab iis Nisan dicitur; eademque quinta post vigesimam eius mensis quem Romani Martium vocant, apud Aegyptios est septima mensis, quem ii Phamenoth appellant, estque iis in ordine vigesimus nonus. ea die divinam dei nostri servatoris conceptionem castissimae virgini dei genitrici Gabrielus salutatione denuntiavit. eadem die unigenitus patris filius, cum ex ea ineffabili modo natus omni suo in carne defunctus esset officio, e mortuis surrexit. quam diem etiam pascha dominicum beati patres nominarunt, facto eius rei initio ab ea ipsa sacra die vivificae resurrectionis, quae fuit anno ab origine mundi quinquies millesimo quingentesimo trigesimo. praeterea quidam beatorum et divino instiactu praedictorum patrum eadem die (nimirum 25 Martii) alterum filii dei et servatoris nostri Iesu Christi adventum fore pronuntiaverunt, quo de omni anima est iudicium acturus, quippe futurum saeculum rursus ab hac ipsa die inchoandum existimantes. nota, prima ista die, quae fuit dominica sive prima post sabbatum, fecit deus caelum et terram, spiritum et lucem, diem naturalem, quae die ac nocte constat, ac (quod erat istorum consecrarium) tenebras: septem numero opera effecta. Africanus autem primam diem intelligentia tantum considerari ait, quod eatenus lux quae ante omnia creata fuit, internosci non potuerit ac diffusa fuerit. secunda naturali die

τῷ δευτέρῳ δὲ νυχθημέρῳ ἐγένετο στέρωμα, ἔργον ἔν. στερέωμα δὲ ἐκλήθη τὸ δημούργημα διὰ τὸ τὴν φύσιν τῶν ὑπερκειμένων ἢ ὑποκειμένων λεπτὴν εἶναι καὶ ἀραιάν, οὐρανὸς δὲ διὰ τὸ καθορᾶσθαι τρόπον δέριως ὑπὲρ κεφαλῆς ἠπλωμένος. ἐν τῷ τρίτῳ νυχθημέρῳ φανέρωσις γῆς καὶ ἀναξήρασις, παράδεισος, δένδρα 5 παντοῖα, βοτάναι καὶ σπέρματα, ἔργα τέσσαρα. ξηρὰ δὲ ἐπεκλήθη ἡ γῆ, ἐπειδὴ καὶ ἴδιον αὐτῆς ἐστὶ κατὰ φύσιν τὸ πρόσρημα· τὸ γὰρ κυρίως ξηρὸν γῆ ἐστίν. ἐπειδὴ ὡσπερ τι βύρος ἀπέθετο

D τὰ ἐπικείμενα αὐτῇ ὕδατα, λοιπὸν βλαστάνειν προσετάχθη. ψυχὴν δὲ ᾤωσαν ἐξαγωγῆν ἐκελεύσθη, ἵν' ἐκ τούτου γινώσκηται τῆς 10 τε ἀλόγου ψυχῆς ἢ διαφορὰ καὶ τῆς ἀνθρωπείας· ἐκ γὰρ γῆς ἐφύη τῶν ἀλόγων ἡ ψυχὴ, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ θεοῦ ἐμφυσήματος συνέστη. καὶ οὗτοι γενητὰ ἐστὶ τῶν ἀλόγων ἡ ψυχὴ, ἐξ αὐτῆς ἐστὶ γινῶναι πάλιν τῆς γραφῆς· εἴρηται γὰρ, ψυχὴ παντὸς κτήνου τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐστίν. αἷμα δὲ πηγνύμενον εἰς σάρκα 15 μεταβάλλεται, σὰρξ δὲ φθειρομένη εἰς γῆν ἀναλύεται. εἰκότως οὖν γεώδης ἡ τῶν ἀλόγων ψυχὴ. τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, ἔργα τρία. τῶν

P 4 φωστήρων γενομένων πολυμερῆς τῷ παντὶ παρεσχέθη ὄφελος, ἐκ τε τοῦ φαίνειν καὶ ταῖς οἰκείαις λαμπηδόσι καταυγάζειν τὸν κόσμον 20 πλουσίως, ἐκ τε τοῦ ἀνίσχειν καὶ καταδύεσθαι τὴν τῶν χρόνων ἀπυρίθμησιν γίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ τῶν σημείων, οἷά ἐστι διὰ τῆς σελήνης φαίνεσθαι. λεπτὴ γὰρ οὖσα ταῖς κεφαλαῖς καὶ καθαρὰ

8 ἐπειδὴ δὲ ὡσπερ?

21 τοῦ] τοῦ εἶ?

22 καὶ] κάκ?

firmamentum est factum: opus unum. hoc autem nomen habet, propterea quod tenuis est et rara eorum quae supra id atque infra sunt natura. caelum autem (Graece οὐρανός) dicitur, quod pellis instar videtur supra caput expansum. tertia die terrae apparitio ac siccatio, paradisi, omnis generis arbores, herbae et semina: quattuor opera. arida autem seu sicca appellata fuit terra, quod nomen naturae eius proprium est: proprie enim siccum quod sit, terra est. haec ubi se iniecit desuper aquis exoneravit, iussa porro est germinare. iussa est autem producere animam viventem, ut inde cognosceretur bruti ac hominis animae discrimen: nam brutorum anima ex terra est nata, hominis autem ex divina inspiratione orta est. esse autem brutorum animam terrenam, rursus ex ipsa potest intelligi scriptura: dicit enim "anima omnis pecoris est sanguis eius." porro sanguis concretus in carne mutatur, caro suo interitu in terram dissolvitur. itaque consentaneum est brutorum animam esse terrenam. quarta die solem lunam et stellas deus fecit: tria opera. luminarium ortus multiplicem universo utilitatem attulit, cum lucendo suoque splendore mundum affatim illustrando, tum ortu obituque suo tempora distinguendo. tum qualia signa praebeant, luna declarat; cuius cornua acuta ac pura si sint, constantem diei sere-

περὶ τὴν ἡμέραν σταθρὰν εὐδίαν κατεπαγγέλλεται, παχεῖα δὲ ταῖς κεραλαῖς καὶ ὑπέρορθρος φαινομένη ἢ ὕδωρ λάβρον ἀπὸ νεφῶν ἢ χειμῶνα ἔσεσθαι μὴνύει. ὡσαύτως καὶ ὁ ἥλιος ἀνθρακώδης γενόμενος καὶ ὕφαιμος ταῖς ἀκτίσιν ἢ τὸ ἀπαύγασμα βίαιαν κίνησιν δηλοῖ ἐπιγενέσθαι. καὶ μάρτυρες τούτων πλωτῆρες καὶ γεω- **B**
 γοὶ καὶ ὄδοιπόροι. τῇ ε' ἡμέρᾳ τὰ ἐρπετὰ, τὰ νηκτὰ πάντα, κήτη ἔχθυρες καὶ ὄσα ἐν τοῖς ὕδασιν, ἔτι τε καὶ πετεινά, ἔργα τρία. τῇ ε' ἡμέρᾳ τὰ τετράποδα, τὰ ἐρπετὰ τῆς γῆς, τὰ θηρία καὶ τὸν ἄνθρωπον, ἔργα τέσσαρα. ὁμοῦ πάντα τὰ ἔργα εἰκοσιδύο,
 10 ἰσάριθμα τοῖς Ἑβραϊκοῖς γράμμασι καὶ ταῖς εἰκοσιδύο αὐτῶν βίβλοις καὶ ταῖς ἀπὸ Ἀδάμ ἕως Ἰακώβ εἰκοσιδύο γενεαρχαῖς, ὡς ἐν Λεπτῇ φέρεται Γενέσει, ἣν καὶ Μωσέως εἶναι φασὶν τινες ἀποκά-
 λυψιν. αὕτη τὰς οὐρακίους δυνάμεις τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ λέγει ἐκτί-
 σθαι. τίνος δὲ χάριν τὴν ε' ἡμέραν ἐλόγησεν ὁ Θεός, καὶ οὐ **C**
 15 πύσας; φασὶν τινες. λέγομεν οὖν ὅτι ἐκάστη τῶν ἄλλων ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας ἔσχε τὴν εὐλογίαν· ἐπειδὴ δὲ ἔμελλεν αὕτη μόνη μένειν ἀγέραστος, μηδεμιᾶς ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας, τούτου χάριν ἠλόγηθη καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡγιασθη, καὶ σάββατον ὡς καταπαύσιμος προσηγορεύθη, καὶ ὡς
 20 τύπος τῆς ἐβδόμης χιλιετηρίδος καὶ τῆς τῶν ἡμαρτωλῶν συντε-
 λείας, ὡς Ἰώσηπος μαρτυρεῖ καὶ ἡ Λεπτὴ Γένεσις.

Τὰ θηρία καὶ τὰ τετράποδα καὶ τὰ ἐρπετὰ δμοῶντα ἦσαν

nitatem promittit, sin obtasis cornibus ac subrubens appareat, aut largos imbres aut tempestatem fore indicat. eodem modo sol quoque, si prunae instar candeat ac sanguinis colore tinctos radios splendoremque edat, motum violentum imminere ostendit. testes harum rerum sunt nautae agricolae viatores. quinta die repentia, quaecunque natant, cetos, pisces, et quaecunque in aquis vivunt, ac praeterea volucres deus creavit: opera tria. sexta die quadrupeda, ea quae humi serpunt, bestias et hominem: opera quattuor. numerus omnium operum simul vigintiduo; quae summa aequat numerum literarum Ebraicarum, et rursus librorum quibus Iudaei utuntur, itemque vigintiduo graduum generis ab Adam usque ad Iacobum, ut in parva Genesi legitur, quam etiam nonnulli aiunt esse Mosis patefactionem. idem liber tradit caelestes quoque potentias prima die creatas esse. cur autem, inquiunt quidam, non omnes, sed septimum duntaxat diem deus faustum esse iussit? respondemus reliquarum unamquamque ex officio quod ea die peractum est, suam habere prosperitatis denuntiationem: cum autem sola septima eo honore esset caritura, nullo ea die opere condito, ideo ipsa quoque a deo fausta esse iussa est ac consecrata et sabbatum appellata; ut quae quietem afferat, et repraesentet septimum annorum millenarium, finemque peccantium hominum; ut Iosephus testatur et parva Genesim.

Bestiae ac quadrupeda et reptilia ante delictum communi cum ho-

- D** πρὸ τῆς παραβάσεως τῷ ἀνθρώπῳ, διότι, φησὶν, ὁ ὄφις ἀνθρω-
 πίνῃ φωνῇ ἐλάλησε τῇ Ἐῤῥα. πῦσα δὲ λογικῆ φύσις κατ' εἰκόνα
 Θεοῦ, ταῦτα δὲ οὐκ εἰσὶ κατὰ εἰκόνα Θεοῦ· τὸν γὰρ ὄφιν ὁμο-
 λογοῦμεν λελαληκέναι τῇ Ἐῤῥα, στόμα γενόμενον τῷ νοητῷ ὄφει,
 ἐν ᾧ ἐνεργήσας ὡς συνήθει ὄντι τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰ λοιπὰ θη-
 ρία δι' αὐτοῦ ἠπάτησε τοὺς προπάτορας, ὁ μετὰ τοῦτο καὶ ἐν
 ἀψύχοις εἰδώλοις καλήσας τοῖς ὑπ' αὐτοῦ δελεασθεῖσι πολυτρόπως
 εἰδωλολάτραις. τὸ δὲ εἶναι τὸν ὄφιν τετράπουν τὸ πρὶν καὶ μετὰ
 τὴν πονηρὰν εἰσήγησιν ἐρπυστικόν, καὶ ἰὸν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν
P 5 ἐντεθῆναι, οὐκ ἀπιστοῦμεν. φρόνιμος δὲ ὁ ὄφις ἐκλήθη, ὅτι τὸ 10
 λογικὸν ζῶον τὸν ἀνθρώπον, καὶ τῶν ἄλλων ἀγχινοῖα διαφέρειν,
 ἔξαπατᾶν ἔμελλεν. ἄλλοι δὲ φασιν ὅτι οὐ τῷ κατὰ προφορὰν λόγῳ
 ὁ ὄφις ἐχρήσατο· ἀλλ' οἱ πρωτόπλαστοι, ὅτε κακίας ὄντες ἀμι-
 γεῖς, ἀκριβεστάτας εἶχον τὰς αἰσθήσεις καὶ πολλὰ τῶν ἡμετέρων
 διαλλαττούσας, ὥστε τὴν ἀκοὴν αὐτῶν πάσης ὑπάρχειν φωνῆς 15
 ἀκουστικῆν. ἐπειδὴ γὰρ βασιλεὺς ὡσπερ προήχθη ἐν τῷ κόσμῳ
 ὁ ἀνθρώπος, εἰκότως κατ' εἰκόνα Θεοῦ γενένηται· ἔδει γὰρ τὸν
 μέλλοντα ἄρχειν τῶν ἄλλων ὡσπερ τινὰ εἰκόνα εἶναι ἐμψυχον τῆς
 τοῦ παμβασιλέως ὁμοιότητος, οὐκ ἐν πορφυρίδι καὶ σκήπτρῳ καὶ
B διαδήματι τὴν ἄξίαν ἐμφαίνοντα, ἐπεὶ μηδὲ τὸ ἀρχέτυπον ἐν τού- 20
 τοις ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ κεκοσμηθῆναι τῇ ἀφθαρσίᾳ καὶ ἀθανασίᾳ
 καὶ ἀρετῇ· τούτοις γὰρ τιμηθεὶς ὁ ἀνθρώπος τὴν πρὸς τὸ πρωτό-

minibus voce usa sunt. nam (inquit) serpens humana voce Evam est allocutus. omnis autem natura ratione praedita est secundum imaginem dei. at vero ista non sunt facta secundum imaginem dei. etenim serpentem fatemur Evae verba fecisse, ita quidem ut is oris loco fuerit serpenti, quem et significatum intelligentia deprehendimus. hic illo, ut cum homine plus quam reliquis sit animantibus consuetudinis habente, usus instrumento, generis nostri auctores decipit. idem postmodo etiam in simulacris inanimis locutus est ad variis modis a se inescatos simulatorum cultores. neque tamen non credimus serpentem initio fuisse quadrupedem, ac post malitiosam istam inductionem humi serpendi necessitate adstrictum, linguaeque eius virus impositum. vocatus est serpens callidus, quod homini, animali ratione praedito et reliquis acumine mentis praestanti esset impositurus. alii dicunt non expressis verbis usum serpentem, sed primo creatos homines, utpote ab omni malitia puros, acutissimos habuisse sensus multoque nostris praestantiores; itaque suo auditu omnia vocis genera percepisse. quando enim in mundum homo tanquam rex productus fuit, conveniebat eum ad imaginem dei factum esse: quippe oportebat eum qui aliis esset imperaturus, veluti imaginem quandam animatam esse similitudinis eius qui rex est omnium; qui non purpura sceptrο ac diademate dignitatem suam monstraret, quando et exemplar ad quod ille factus est nihil horum habet, sed eo quod interitus vacuitate immortalitate ac virtute exornatus esset: his enim rebus decoratus homo similitudinem imaginemque exemplaris ad

τυπον εικόνα και ὁμοιότητα διασώζει. ἔτι δὲ καὶ ἡ αὐτεξουσίτης τὸ βασιλικὸν καὶ ἐπηρμένον τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸς τὴν θείαν εἰκόνα ἐμφορὲς προφανέστατα δείκνυσι. κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ χειρῶν Θεοῦ ἔργον ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν τιμὴν τῆς κατασκευῆς· καὶ γὰρ βουλῆς ἐνέργεια τὸ πᾶν. τὸ "ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν" διὰ τὸ μέλλον τῆς παιδογονίας λέγει· συνεργεῖ γὰρ τὸ θῆλυ τῷ ἀνδρὶ πρὸς τὴν τοῦ γένους αὔξησίν τε καὶ C διαμονήν. πλασθείσης δὲ τῆς γυναικός, ὡς ἑώρα αὐτὴν ὁ Ἄδάμ, οὐχ ὡς γυναῖκα θεώμενος ἔπασχεν, ἀλλ' ὡς ἑαυτὸν ὁρῶν πνευ-
 10 ματικῶς ἠυφραίνεται, τὴν ὁμοίαν βλέπων καὶ ταύτην ἔχουσαν κατασκευήν. ὡσαύτως καὶ ἡ γυνὴ ὁρῶσα τὸν ἄνδρα μεγάλως ἠγάλλετο, κατ' αὐτὸν οὔσα ἑαυτὴν ἐννοοῦσα. τὸ δὲ "θανάτω ἀποθανεῖσθε" θνητοὶ ἔσεσθε σημαίνει, ὡς καὶ ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσεν. ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν σημαίνει, ἐργάζεσθαι μὲν τὴν
 15 εὐχαριστίαν καὶ τὴν αἴνεσιν τῷ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν παροχεῖ, φυλάσσειν δὲ καὶ τηρεῖν, μὴ πως ἀπνοηθεῖς καὶ λήθην D τοῦ ἐνεργήτου λαβῶν τῆς ἐν χειρσὶν ἀποπέση μακρυότητος καὶ ἐδζωίας. Ἄδάμ δὲ ἐρμηνεύεται γήινος, Ἐῶα δὲ ζωή· καὶ γὰρ αὐτοὶ τῆς γῆτινης καὶ σαρκικῆς ζωῆς ἀρχηγοὶ καὶ πατέρες τῷ ὄντι χρημα-
 20 τίζουσιν, ὡπερ τῆς οὐρανίας καὶ πνευματικῆς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὁ νέος Ἄδάμ, καὶ ἡ ἀπειράνθρωπος αὐτὸν τεκοῦσα, ἀπαρχὴ καὶ αἰτία τοῖς πᾶσι τοῦ Θεοῦ τέκνοις εἶσιν.

13 Ἔσεσθαι P

quod effectus est, conservat. iam libertas quoque potestatis suae, naturae humanae regiam praestantiam inque ea divinae imaginis similitudinem manifestissime demonstrat. atque secundum hanc rationem homo manuum dei opus dicitur ob dignitatem structurae: omne enim hoc est consilii effectio. porro haec "faciamus ei adiutorem accomodatam ipsi" propter futuram proles procreationem dicit: adiuvat enim femina marem in propagando conservandoque genere. effecta autem muliere, cum eam conspicatus esset Adamus, non ita affectus animo est ut qui mulierem cerneret, sed perinde ac se ipsum contemplanus laetatus spiritu est, videns eam simili modo effectam. sed et mulier virum contuens magno gaudio est perfusa, intelligens se ei esse adiunctam. ceterum haec verba "morte moriemini," id significant, mortales eritis; quomodo etiam Symmachus interpretatus est. operari et custodire significat, illud gratiarum actionem et laudationem tot tantorumque bonorum praebitori rependere, hoc cavere ne quando per vaecordiam sui benefactoris oblitus praesente felicitate ac vitae commoditate excidat. Adami vocabulum terrenum significat, Evae vitam. nam ii re ipsa nominibus, quae eos terrenae ac carnalis vitae principes ac parentes denotant, respondent, sicut Iesus Christus novus Adamus, et de qua nullum experta virum ipse natus est, caelestis ac spiritalis vitae primordium et causa sunt omnibus dei filijs.

Ὅτι τινὲς ἐκ παραδόσεως ἑκατὸν ἔτη τὸν Ἀδὰμ ἐν τῷ παρα-
 δείσῳ φασὶ πεποικῆναι. ἄλλοι δὲ τρίτην μὲν ὥραν πεπλάσθαι,
 P 6 ἔκτην δὲ παραβῆναι, ἑνάτην δὲ ἐκβεβλήσθαι, τὸ ἐν ἔκτη μὲν ὥρᾳ
 ἑσταυρωθῆναι τὸν Ἰησοῦν, ἑνάτῃ δὲ τοῦτον ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανεῖν
 τεκμήριον τιθέμενοι. ἴσως δέ, ὅτι καὶ τὸ δειλινὸν ἦλθεν ὁ κύριος S
 πρὸς αὐτούς, εἰς ταύτην ὑπενεχθῆναι τὴν ὑπόνοιαν. στενὸν δὲ
 κομιδῇ τὸ τρίωρον τῆς ἐν παραδείσῳ διατριβῆς τοῦ προπάτορος
 διάστημα, καὶ λίαν ἀπίθανον ὡς τῆς μεγαλοπρεπειᾶς τοῦ τὰ πάντα
 δυοθεωρήτοις σοφίας κρῖμασιν οικονομοῦντος ἀνάξιον. πότε γὰρ
 ἐν τρισὶν ὥραις χερσαίοις τε καὶ πτηνοῖς πῦσιν ὄνόματα καλεῖν εἶχε 10
 καιρὸν; πότε δὲ τῶν ἄλλων ἐν τῷ παραδείσῳ καρπῶν μετασχών,
 καὶ τῆς αὐτῶν μεταλήψεως κόρον λαβών, εἰς ἐπιθυμίαν τῆς τοῦ
 B ἀπηγορευμένου ξύλου γεύσεως ἐλήλυθεν; ἴνα μὴ λέγω τὴν ἐπή-
 ρειαν τῆς βασκανίας καὶ τῆς τοῦ ὄψεως πρὸς τὴν γυναικᾶ προσβο-
 λῆς καὶ συμβουλίας· καὶ γὰρ αὐτὴ πλειονος ἐδεῖτο τῆς τοῦ χρόνου 15
 τριβῆς. διὰ τοῦτο μὲν ἐν ἔκτη ἡμέρᾳ καὶ ἐν ἔκτη ὥρᾳ τετολμῆ-
 σθαι τὴν παράβασιν, ἑνάτῃ δὲ ὥρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας τοῦ παρα-
 δείσου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ζωῆς τοὺς ἀθετήσαντας ἐκπεσεῖν σφόδρα
 πῖθανον καὶ πιστόν, δι' ἐτῶν δὲ ἐπὶ τοῦτο γενέσθαι, ὡς τῶν
 πρεσβυτέρων τινὲς ἀπεφῆναντο. ὃ δὲ γε μέγας ἐν διδασκαλίοις 20
 Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαίου
 C ἀγίου εὐαγγελίου, τῇ ἔκτη ἡμέρᾳ τῆς πρώτης ἑβδομάδος, τοτέ-

6 ὕπενεχθέντες?

Notandum est quosdam ita ut traditum antiquitus est, referre, Ada-
 mum centum annos in paradiso exegisse. alii tertia hora fictum sexta
 peccasse, nona eiectum perhibent, eo argumento utentes, quod hora
 sexta dominus cruci affixus, nona pro nobis mortuus est, fortassis eo
 quoque in hanc adducti opinionem quod sub vesperam ad eos venit do-
 minus. sed trium horarum spatium quo in paradiso Adamus moratus
 sit, breve admodum et nimis incredibile est ac magnificentia eius qui
 universa impervestigabilibus sapientiae iudiciis dispensat, indignum.
 qui enim in tribus istis horis Adamus ad imponendum omnibus terre-
 stribus ac volucris nomina tempus habuisset? quando reliquis in pa-
 radiso fructibus vescendo, ad eorum fruitionis satietatem prolapsus cu-
 piditatem gustandae arboris qua ei interdictum fuit, in animum indu-
 xisset? ut noxiam invidentiae fraudem et serpentis ad mulierem aggres-
 sus atque consultationem non commemorem, quae ipsa amplius eo tem-
 pus requirebant. quapropter probabile admodum ac credibile est sexta
 die et sexta hora delictum illud ab iis admissum, nonaque eiusdem diei
 hora paradiso ac vita ob violatum dei mandatum excidisse: sed anno
 demum septimo id factum, sicut ex antiquis quidam pronuntiarunt. atqui
 Ioannes Chrysostomus vir magni inter doctores nominis, in expositione
 sacri evangelii quod a Mattheo conscriptum fuit, sexta die primae

στι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς πλάσεως αὐτοῦ, λέγει τὸν Ἀδὰμ ἐκβληθῆναι τοῦ παραδείσου καὶ τὴν Ἐῶαν· ᾧ καὶ ἡμεῖς πειθόμεθα. καὶ οὐ χρὴ ζητεῖν περαιτέρω τὰ τῇ Θεοπνεύστῳ γραφῇ ὑπὸ τοῦ ἀγίου πνεύματος σεισηγμένα, ἵνα μὴ ἀντι κέρδους μικροῦ μεγάλῃν ἐπισπασώμεθα ζημίαν.

Τὸ δὲ εἰρημένον ὅτι Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, οὐχ ὡς δι' ἀπειθείας ἐπὶ κακίαν προκόψαντος, ἀλλὰ διὰ τὸ εἰρηκεῖναι "κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν." ἀλλὰ μὴ τις ὑπολάβῃ ὅτι τὸ ξύλον τοιαύτης ἦν φύσεως ὡς γνώσιν παρέχειν κυλοῦ καὶ κακοῦ. 10 οὐ γὰρ ἦν τι βλαβερόν. ἐν παραδείσῳ, ὄρος δὲ ἐτέθη ἐπὶ τῷ φυτῷ πρὸς γυμνασίαν τῆς ἐλευθεριότητος. καὶ ὅτι οὐ τὸ ξύλον αἴτιον D γνώσεως τῷ Ἀδὰμ γέγονε, δῆλον· ἡ γὰρ ἐντολὴ ὡς πρὸς εἰδότα ἔμφω ἰδόθη, τό τε καλὸν καὶ πονηρόν, τὴν τε ὑπακοὴν καὶ τὴν παρακοὴν, ὥστε ἡ γνώσις προύλαβε τὴν ἐντολήν. δέδοται δὲ 15 αὕτη διὰ τό, ὡς εἴρηται, αὐτεξουσίῳ βουλήματι κινούμενον τὸν ἄνθρωπον, ἐπ' ἀδείας τε ἔχοντα ἀπὸ πάντων μεταλαμβάνειν τῶν ἄλλων δένδρων, ἐνὸς δὲ μόνου νόμῳ προστατιτόμενον ἀπέχεσθαι, καὶ γινώσκειν ὡς ὑπὸ δεσπότην ἔστι τὸν καὶ τὴν ἐντολήν δεδωκότα. τὸ δὲ "δειρολόγησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί" οὐχ ὡς τότε βλεψάν- 20 των τῶν πρωτοπλάστων εἴρηται (δείκνυνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς P 7 βρώσεως ὄρωντες ἐκ τοῦ λέγεσθαι "καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστόν ἔστι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν")· ἀλλ' ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ παραβύσεως, ὃ καὶ τὴν

septimanae, hoc est die effictionis Adami, hunc et Evam paradiso eiectos nit. cui et nos fidem habemus, neque ulterius inquirenda sunt quae spiritus sanctus in divinitus inspiratis literis reticuit, ne loco exigui lucri magnum nobis accersamus damnum.

Quod autem dictum est "Adamus factus est tanquam unus ex nobis," non eo referendum est quod per inobedientiam in vitium excidit, sed ad id quod dictum fuit "ad imaginem dei condidit eum." neque opinari quisquam debet lignum eius fuisse naturae ut boni malique notitiam praebere: nihil enim in paradiso erat noxium. sed haec arbor termini loco statuta est, ut esset libertatis exercendae materies. ac liquet arborem Adamo non fuisse causam cognitionis, quando praeceptum ei tanquam utriusque cognitione praedito datum est, boni inquam et mali obedientiae et contumaciae. itaque cognitio praeceptum antegressa est. hoc autem datum est, ut, quemadmodum diximus, voluntate, cuius ipse potestatem obtineret, motus homo, permisso ei ut fructibus omnium reliquarum arborum vesceretur, unaque tantum ut abstineret imperato, intelligeret se sub domino istius mandati auctore esse. haec autem "aperiti sunt eorum oculi" non dicuntur quasi tum demum videre coeperint (nam visu praediti etiam ante esum demonstrantur ex his verbis "viditque mulier arborem et ad esum commodam et aspectu gratam"), sed eo pertinent, quod eo delicto omnis mali igationem, quae nudi-

γύμνωσιν ἀδιάφορον παρέσχεν, ἐρρήθη ὅτι διηολήθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ἅπας ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ διεγερῆσθαι πρὸς ἃ βλέπει· σύνεσιν γὰρ καθ' ἑαυτὸν αὐτὸς οὐκ ἔχει. ὥστε πολλάκις πρὸς ἕτερα τῆς διανοίας ἀσχολουμένης τυφλοῦ δίκην παρερχόμεθα ἐνιοτε καὶ τὸν πάνυ γνώριμον, καὶ ἐπειδὴν **B** ἐγκληθῶμεν, τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ τὸ αἷτιον ἀνατιθέμετες ἀπο-
B λογούμεθα. οὕτως οὖν ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ὄψιν διηγέθησαν. τὸ γὰρ "ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν" ἀποκάλυψιν σημαίνει τὴν ἐγγενομένην τῷ λογισμῷ, οὐκ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμῶν. λεχθήσεται δὲ κάκεινο, ὅτι πρὸ τῆς ἀπειθείας, **10** ἐπειδὴ καιρὸν οὐκ εἶχε τὰ τῆς παιδοποιίας, οὐκ ἐδέδοτο παρὰ Θεοῦ ἢ παρατήρησις τῆς γυμνώσεως, ἀλλὰ διετέλουν ὡς ἄσαρκοι, σαρκικῆς διαθέσεως οὕτω καιρὸν ἔχοντες. ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπειθεία ἐπισυμβᾶσα τὸ θνητὸν ἐπηγάγετο, εἰκότως λοιπὸν ἐνεδόθη τοῦτοις ἢ πρὸς ἀλλήλους αἰδώς· καὶ νεοθήκασιν ὕστερον τῶν σχημάτων **15** τὴν διαφορὰν, προθιωρηθεῖσαν τῷ πλάσματι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον
C τῆς τοῦ γένους διαδοχῆς. ἐκ φύλλων δὲ συκῆς ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα, αἰνιττομένων διὰ τοῦ ξύλου τὸν τρόπον τῆς κακοπραγίας· ὡς γὰρ ἡδὺς ὁ καρπὸς τῆς συκῆς, τραχὺ δὲ καὶ παρό-
C ταιον τὸ φύλλον, οὕτω πᾶσα ἁμαρτία ἐν μὲν τῇ πράξει δαίκνυται **20** ἡδέια, μετὰ δὲ ταῦτα ὀδύνην παρέχει τῷ πεπραχότι. περὶ δὲ τῶν δερματίνων χιτῶνων φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ὅτι θνητὸν αὐτὸν ἀπεφῆματο ὁ Θεὸς νεκρότητι περιβάλλων. τοῦτο γὰρ οἱ δερ-

tatem quoque eis indifferentem redegerat, amiserunt. omnis enim oculus, cum ipse a sese intellectum non habeat, ea est natura ut a ratione ad obiectum quod videt excitetur. itaque saepenumero intellectu aliis rebus occupato etiam notissimos homines tanquam caeci praeterimus, eoque nomine reprehensi reiecta in mentis occupationem causa nos purgamus. sic ergo Adamus et Eva sensu mentis ad visionem excitabantur. nam haec "cognoverunt se nudos esse" patefactionem significant, quae in ratione evenit, non oculorum apertionem. id quoque dicendum nobis. ante defectionem, cum liberis dare operam nondum iis esset tempestivum, non dederat hoc illis deus ut nudationem corporis caverent, sed debebant veluti carnis expertes, nondum opportuno affectionis carnalis tempore. sed postquam contumacia superveniens mortalitatem introduxit, convenienter in posterum eis indita est mutua verecundia; ac postmodo animadverterunt figurarum diversitatem, iam ante provisam in ipso figmento ob generis propagandi necessitatem. subligacula autem sibi fecerunt ex ficulis foliis, rei male gestae modum ex eius arboris natura quasi per ambages indicantibus: quemadmodum enim fructus ficus dulcis est, folium asperum et amarissimum, sic omne peccatum actionem quidem habere iucundam ostenditur, postea vero dolorem ei qui peccavit affert. de pelliceis porro tunicis Gregorius theologus sentit, deum ita mortalitatem hominis declarasse, mortalis exuvio eum amiciens. hoc

μάτινοι χιτώνες σημαίνει ἀπὸ τοῦ λόγου τῆς τῶν ζώων νεκρότητος, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς ὕψεως ἧ ἁμαρτία πῦσα αὐτόπρεμος διαφθαρή. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τοῦ παραδείσου ἐκβάλλεται, ἵνα μὴ τῇ αὐτέξουσιότητι κεχηρημένος λάβῃ τοῦ ξύλου D 5 τῆς ζωῆς καὶ γένηται τὸ κακὸν ἀθάνατον.

Ἵτι ὁ Σατανᾶς κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων φωνὴν ἀποστάτης λέγεται καὶ ἀντικείμενος, διάβολος δὲ ὡς τὸν θεὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συκοφαντήσας εἶρηται.

Ἵτι ὁ Κάϊν ἐν ἀνθρώποις πρῶτος φονεὺς ἐγένετο, δεῦτερος 10 δὲ ὁ Λάμεχ, δύο γυναῖκας λαβών, καὶ δύο φόνους ἐτέλεσε. οὗς δὲ ἀνείλεν, ἄνδρα καὶ νεανίσκον, ἀδελφοὶ ἦσαν τοῦ Ἐνώχ, ὃς καὶ πίστει προσευξάμενος τοῦ μὴ ἰδεῖν ἔτι τοιοῦτον θάνατον, ἀκουσθεῖς μετετέθη.

Ἵτι Ἄβελ δικαιοσύνης ἐφρόντιζε· διὸ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ P 8 15 φασὶν ἄφανές γεγενῆσθαι, τοῖς μετέπειτα δικαίοις ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐποφασίζον. ὁ δὲ Κάϊν πρῶτος ἄροτρον εὔρε, καὶ πόλιν ἔκτισε ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ νιῦ αὐτοῦ Ἐνών. καὶ ὅτι μετὰ τὴν καταδίκην ἄρπαξ καὶ πλεονέκτης ἐγένετο, μέτρα καὶ σταθμὰ καὶ ὄρους γῆς πρῶτος ἐπινοήσας, καὶ τοὺς οἰκειοὺς εἰς ἕν συναγαγὼν ἐν πόλει 20 λέμοις ἀσχολεῖσθαι ἐδίδασκειν. οὗτος χθαμαλὸς ἦν ἀπὸ τῆς κατάρρας τοῦ θεοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐξ αὐτοῦ γενόμενοι. ὤκει δὲ τὴν γῆν, ἥτις ἐστὶ τρέμουσα, χθαμαλὴν οὔσαν, κεχωρισμένος ὑπάρχων ἀπὸ

enim pelliceae tunicae designant, ratione ab animalium mortalitate ducta, ut dissolutione corporis ac visus abolitione omne peccatum funditus aboleatur. atque ob hanc causam etiam paradiso expellitur, ne libertate voluntatis utens manum ligno vitae inliceret, malumque ita immortale fieret.

Satanas Ebraeorum lingua desertorem significat et adversarium. diabolus a calumnia appellatur Graecis, qua deum ab hominibus abalienavit.

Cainus primus inter homines homicida exstitit, Lamechus secundus: qui duas uxores duxit et duo homicidia fecit. vir autem et adolescens quos interfecit, Enochii fuerunt fratres, qui certa impetrandi fiducia deum precatus ne talem porro videre necem cogeretur, exauditus et e terra translatus est.

Abelus iustitiam coluit: ideo aiunt cadaver eius e conspectu hominum sublatum fuisse, quo post ipsum iuste victari in bonam spem vocarentur. Cainus primus aratrum invenit, urbemque Enon filio suo cognominem condidit. idem post damnationem raptor fuit et alienis bonis inhiauit; primusque mensuras et pondera et limites excogitavit, suosque in unum conductos bello operam dare docuit. idem ab eo tempore quo eum deus execratus est, humilis fuit, omnesque ab eo prognati. terram autem incoluit quae tremens est et humilis, Adami mandato a

τῆς τοῦ Σῆθ γενεᾶς κατὰ πρόσταξιν τοῦ Ἀδάμ. οὗτος ὁ Κάιν, B ὡς ἡ λεπτή Μωσῆως Γένεσις φησίν, τῆς οικείας πεσοῦσης ἐπ' αὐτὸν τελευταίᾳ· λίθοις γὰρ τὸν ἀδελφὸν Ἀβελ ἀπέκτεινε, καὶ λίθοις ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἀπεκτάνθη.

Ὅτι ὁ Σῆθ τρίτος υἱὸς ἀναγράφεται Ἀδάμ· ὃς τὴν ἰδίαν C ἀδελφὴν Ἀσουὰμ καλουμένην γήμας ἐγέννησε τὸν Ἐνώσ. σημαίνει δὲ Σῆθ ἑξανάστασιν. ὠνομάσθη δὲ καὶ θεὸς διὰ τὴν λάμπριν τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἣν ἔσχεν ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ζωῇ. ταύτην δὲ τὴν χάριν καὶ Μωσῆς ἔχων, τὸ κάλυμμα τιθεὶς ὠμίλει τοῖς Ἰουδαίοις. * * ἐπὶ χρόνοις τεσσαράκοντα, τοῖς τε ἑπτὰ πλανήταις ὀνόματα 10 τεθεικώς, καὶ τὴν τῶν οὐρανίων κινήσεων σοφίαν ἐπενόησε. καὶ C στήλας δύο, λιθίνην τε καὶ πλινθίνην, κατασκευάσας ἐκεῖ ταῦτα ἔγραψεν, εἰδὼς τὴν τοῦ παντὸς φθοράν, καὶ ὡς εἰ μὲν ἐξ ὕδατος γένηται, τὴν λιθίνην σώξεται, εἰ δὲ διὰ πυρός, τὴν πλινθίνην· ἥτις σώζεται, ὡς Ἰώσηπος μαρτυρεῖ, εἰς τὸ Σίριδον ὄρος ἕως καὶ 15 νῦν. οὗτος καὶ τὰ Ἑβραϊκὰ γράμματα συνεγράψατο. τῷ γὰρ διακοσιοστῷ τριακοστῷ ἔτει τοῦ Ἀδάμ ἐγεννήθη ὁ Σῆθ, καὶ γε- νόμενος ἐτῶν δώδεκα ἀπεγαλακτίσθη· καὶ τῷ διακοσιοστῷ ἑβδο- μηκοστῷ ἔτει τοῦ Ἀδάμ ὁ Σῆθ ἀρπαγὴς ὑπὸ ἀγγέλου ἐμνήθη τὰ περὶ τῆς παραβύσεως μέλλοντα ἔσεσθαι τῶν υἱῶν αὐτοῦ (ἦτοι 20 τῶν Ἐργηγόρων, οἵτινες καὶ υἱοὶ θεοῦ ἐλέγοντο) καὶ τὰ περὶ τοῦ D κατακλισμοῦ καὶ τῆς παρουσίας τοῦ σωτῆρος· ἡμέρᾳ δὲ τεσσα- ρακοστῇ ἄφαντος γεγονώς, ἐλθὼν διηγῆσατο τοῖς πρωτοπλάστοις

Sethi progenie separatus. Cainum hunc parva Genesis, quae Mosi in- scribitur, ruina domus suae oppressum vitam finivisse tradit. lapidibus enim fratrem suum Abelum necaverat: itaque ipse quoque lapidibus est interfectus.

Sethus Adami tertius filius recensetur, qui germana sorore sua, cui nomen Asuama, in matrimonium ducta Enosum procreavit. Sethi no- men restitutionem notat. deus quoque idem appellatus est, ob splen- dorem faciei, quem per omnem vitam habuit. qua gratia etiam Moses praeditus velata facie cum Iudaeis loquebatur * * * * quadraginta annis. idem Sethus septem errantibus stellis, Graeci planetas vocant, nomina imposuit; caelestiumque conversionum scientiam excogitavit, quam dua- bus columnis, lapideae uni, alteri latericiae, inscripsit. praesciebat enim universi interitum, quem si aqua afferret, lapideam superaturam, sin ignis, latericium; atque hanc etiamnum exstare in Sirido monte Iose- phus testatur. idem Sethus Ebraicas literas conscripsit. nam ducente- simo trigesimo Adami anno natus est, cumque esset annorum duodecim, ablactatus; annoque Adami supra ducentesimo septuagesimo raptus ab angelo imbutus est cognitione futurae suorum posterorum impietatis, qui lidem Egregores appellantur et filii dei, ac diluvii et adventus ser- vatoris. cum autem quadragesima die rursus in hominum conspectum redisset, parentibus ea quibus ab angelo initiatum diximus recitavit.

ἴσα ἐμνήθη διὰ τοῦ ἀγγέλου. εὐειδής δὲ ἦν καὶ εὐδιήπλαστος σφόδρα αὐτός τε καὶ οἱ ἕξ αὐτοῦ γεννώμενοι, Ἐγρηγόρες καὶ υἱοὶ Θεοῦ διὰ τὴν λάμπριν τοῦ προσώπου τοῦ Σήθ λεγόμενοι· καὶ τὴν ὑψηλοτέραν γῆν τῆς Ἐδέμ ὤκουν, πλησίον τοῦ παραδείσου ἀγγελικῶς βιοῦντες, ἕως τοῦ χιλιοστοῦ κοσμικοῦ ἔτους. τούτων τὴν ἐνάρετον πολιτείαν μὴ φέρων ὁ ἀρχέκακος βλέπειν, εἰς τὴν ὠραιότητα τῶν θνηγατέρων τῶν ἀνθρώπων ἦτοι τοῦ Κάιν αὐτοῦς ἔτριωσεν.

Ἵτι τὸ “Ἐνὸς ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ Ρ 9
10 Θεοῦ πρώτος” προσαγορεύεσθαι ὀνόματι Θεοῦ ἔστιν. Ἐνώς γὰρ ἐρμηνεύεται ἄνθρωπος κατὰ τὸν Ἑβραϊκὸν νοῦν· οὕτως ὁ σωτήρ υἱὸς ὄντως ἀνθρώπου, κατὰ τὸν φυσικὸν λόγον Ἀφρικανοῦ. Ἐνώς δὲ γεννᾷ τὸν Μαλελεήλ, ὁ δὲ τὸν Ἰάρεδ, ἕξ οὖν Ἐνώχ. οὗτος πρῶτος γράμματα μαθητῶν καὶ διδάσκει, καὶ θεῶν μυστηρίων
15 ἀποκαλύπτως ἀξιούται. καὶ πρώτη περίοδος τῶν πεντακοσίων τριάκοντα δύο ἔτων πληροῦται· ἦν δὲ χρόνος τοῦ μὲν Σήθ τριακόσιοι δύο, τοῦ δὲ Ἐνώχ ἑνενηκονταοκτώ.

Ἵτι Ἀδάμ τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει μετανοήσας ἔγνω δι’ ἀποκαλύπτως τὰ περὶ τῶν Ἐγρηγόρων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τὰ Β
20 περὶ μετανοίας καὶ τῆς θείας σαρκώσεως, καὶ περὶ τῶν καθ’ ἑκάστην ὥραν ἡμερινῆν καὶ νυκτερινῆν ἀναπεμπομένων εἰδῶν τῷ Θεῷ ἀπὸ πάντων τῶν κτισμάτων δι’ Ὀδριήλ τοῦ ἐπὶ τῆς μετανοίας ἀρχαγγέλου, οὕτως. ὥρα πρώτη ἡμερινῆ πρώτη εὐχὴ ἐπι-

formosus autem admodum fuit, et pulchre ficto corpore cum ipse tum et prognati, Egregores et dei filii ob Sethi faciei splendorem dicti; terramque Edenis sublimiorem incoluerunt, vicinique paradiso vitam angelorum vitae similem egerunt usque ad millesimum mundi annum. quorum honestam vitae consuetudinem auctor primus malorum intueri non sustinens, formositate filiarum hominum, id est Caini, eos sauciavit.

Haec verba “Enosus primus speravit appellari nomen domini dei,” hoc significant nomine dei vocari: nam Ebraica lingua Enosus homo est. sic servator filius vere hominis, ut Africanus in naturali oratione auctor est. Enosus Malelelem genuit, is Jaredum. hoc Enochus nascitur. Enochus primus didicit ac docuit literas, ac divinorum arcanorum patefactione dignus est habitus. tum prima quingentorum triginta duorum annorum revolutio perfecta est, annum agente Setho secundum a trecentesimo, Enocho nonagesimum octavum.

Adamus sexcentesimo anno cum resipisset, patefactione divina de Egregoribus et diluvio edoctus est, ac de poenitentia et incarnatione dei, atque de precibus quae ad deum ab universis creaturis diei ac noctis singulis horis perferuntur ab Urielo, qui angelorum princeps (archangelum Graeci vocant) poenitentiae praepositus est. res ita habet.

τελείται ἐν τῷ οὐρανῷ, δεύτερα εὐχὴ ἀγγέλων, τρίτη εὐχὴ πτηνῶν, τετάρτη εὐχὴ κτηνῶν, πέμπτη εὐχὴ θηρίων, ἕκτη ἀγγέλων παρούστας καὶ διάκρισις πάσης κτίσεως, ἑβδόμη ἀγγέλων εἰσοδος πρὸς Θεὸν καὶ ἔξοδος ἀγγέλων, ὄγδοη αἰνεσις καὶ θυσίαι ἀγγέλων, ἐννάτη δέησις καὶ λατρεία ἀνθρώπου, δεκάτη ἐπισκοπαὶ ὑδάτων καὶ 9
C δέησις οὐρανίων καὶ ἐπιγείων, ἑνδεκάτη ἀνθομολόγησις καὶ ἀγαλλασιας πάντων, δωδεκάτη ἔντευξις ἀνθρώπων εἰς εὐδοκίαν. τῷ δὲ ἐννακοσιοστῷ τριακοστῷ ἔτει Ἀδὰμ ἐκοιμήθη κατ' αὐτὴν τῆς παραβάσεως ἡμέρων, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη ἀπῆλθε, καταλείψας ἄρρενας υἱὸς λγ' καὶ θυγατέρας κζ'. οὗτος ἠγεμόνευσε 10
 τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς. ἡ δὲ ταφή αὐτοῦ κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων γέγονε γῆν, ὡς Ἰωσήπος ἱστορεῖ. τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ Κάιν ἀπέθνε, πεσόντος ἐπ' αὐτὸν τοῦ οἰκήματος, μετ' ἐνιαυτὸν ἓνα τῆς τοῦ Ἀδὰμ τελευτῆς.

Σῆθ μετὰ Ἀδὰμ ἠγεμόνευσε τῶν ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἐκ γέ- 15
 νους αὐτοῦ Ἐγγήγορες διακοσιοστῷ χιλιοστῷ τῆς κοσμογενείας
D ἔτει, τεσσαρακοστοῦ δὲ ὄντος τοῦ Ἰάρεδ, αὐτοῦ δὲ τοῦ Σῆθ ἑπτακοσιοστοῦ ἑβδόμηκοστοῦ, πλανηθέντες κατέβησαν, καὶ ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων ἦγον τοῦ Κάιν, καὶ ἐγέννησαν τοὺς γίγαντας τοὺς ὀνομαστοίς. 20
 οἱ δὲ γίγαντες οὗτοι διὰ μὲν τὸν δίκαιον Σῆθ ἐγένοντο ἰσχυροὶ καὶ μέγιστοι καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος ὑπερμήκεις, τερατώδεις τε

16 διακόσιοι τῷ P

prima diei hora preces peraguntur primae in caelo, secunda preces angelorum, tertia volucrum, quarta iumentorum, quinta bestiarum: sexta angeli assistant, omnesque discernuntur creaturae; septima ad deum angeli intrant et exeunt; octava laudatio et sacrificia angelorum, nona precatio et cultus ab hominibus, decima aquarum inspectio precesque caelestium et terrestrium, undecima mutua confessio et exsultatio omnium, duodecima interpellatio hominum deo accepta. Adamus noningentesimo trigesimo anno vita defunctus est, eadem qua olim deliquerat die; et in terram, unde fuerat desumptus, reversus est, relictis filiis 33, filiabus 27. imperavit autem hic humano generi per totam suam vitam. sepultus est in terra Hierosolymitana, ut Iosephus narrat. eodem tempore Cainus quoque obiit, uno post Adami mortem anno, corrumpente supra eum domo sua.

Post Adamum Sethus humano generi praefuit. anno ab origine mundi 1200, qui fuit Jaredo vitae annus quadragesimus, Setho septingentesimus septuagesimus, Egregores Sethi progenies errore ducti descendunt, ac sibi mulieres de filiabus hominum sive Caini desumpserunt, atque gigantes illos celebres generaverunt. gigantes hi propter iustum Sethum fuerunt robusti ac vastissimis corporibus, monstrosique

καὶ ἀπνευκτοὶ (ὄθεν καὶ τὴν προσωνομίαν ἐσχηκασί), διὰ δὲ τὸν βέβηλον Κάιν ἄλκιμοι καὶ κραταυότατοι καὶ στερεοὶ καὶ τὴν ἀλαχῆν, τὸν δὲ τρόπον φρονικώτατοι καὶ ἀσεβέστατοι καὶ ἀσελγέστατοι^ο οὗς καὶ δρακοντόποδες τινες προσηγόρευσαν, ἢ ὡς τεθρησμημένους P 10
 σταῖς γνώμαις καὶ μηδὲν ἀγαθὸν λογιζομένους, ἢ ὡς τινες ἰστοροῦσιν, ὅτι πόλεμον ἔχοντες μετὰ τιτῶν οἰκούντων ἐν ὑψηλοῖς, εἶτα χερσὶ καὶ ποσὶ καὶ κοιλίαις ὡς δράκοντες ἀνέροντες κατ' αὐτῶν, ὑφ' ὧν καὶ πολλοὶ πολλάκις ἀνωθεν ἀνηροῦντο βαλλόμενοι, δρακοντόποδες ἐκέκληντο. τούτων οὐκ ὀλίγους μὲν σφαιραῖς 10
 πυρρὸς ἦτοι κεραννοῖς οὐρανόθεν ὁ ὕψιστος ἐξανάλωσεν βασιλῶν ἀνεπίαισθήτους δὲ τοὺς περιλοῖπους καὶ ἀδιορθώτους ἐπιμένοντας κατακλυσιμῶ μετὰ ταῦτα τοὺς πάντας ἐξανάλωσεν ὁ θεός. οὗτοι ὤμοσαν ἐν τῷ ὄρει τῷ Ἑρμονίῳ ἐκλέξασθαι γυναῖκας ἀπὸ τῶν B
 νιῶν τῶν ἀνθρώπων ἡγουν τῆς τοῦ Κάιν γενεᾶς, καὶ ἐκάλεσαν 15 τὸ ὄρος Ἑρμών, καθότι ὤμοσαν καὶ ἀνεθεμάτισαν ἀλλήλους ἐν αὐτῷ. οὗτοι διδάσκουσι τὰς γυναῖκας αὐτῶν φαρμακείας καὶ ἔπαιδιαις. καὶ πρῶτος Ἀζαήλ ὁ δέκατος ἄρχων αὐτῶν (καὶ γὰρ οἱ ἄρχοντες τῶν κατελθόντων διακρίσει ἦσαν) ἐδίδαξεν αὐτοὺς ποιεῖν μαχαίρας καὶ θώρακας καὶ πᾶν σκεῦος πολεμικόν, καὶ τὰ 20
 ἐκ τῶν μετάλλων τῆς γῆς, οἷον χρυσίον ἀργύριον καὶ τὰ λοιπὰ. καὶ ἕκαστος ὁμοίως, ὁ μὲν καλλισπισμὸν σώματος, ὁ δὲ ἐλεκτοῦς λίθους καὶ τὰ βαφικὰ, ὁ δὲ ῥίζυς βοτανῶν, ὁ δὲ σφίλιαν καὶ ἔπαιδιῶν λυτήρια, ὁ δὲ ἀστρονομίαν καὶ ἀστροσκοπίαν, ἄλλος C

ob id et abominandi, unde et nomen his impositum, propter impium vero Cainum validi, fortissimi et firmissimo robore, vita homicidiis et impietati ac lasciviae deditissima. quidam hos anguipedes cognominarunt, sive quod venenatae bestiae in morem efferatas eorum animus nullaque bona erat cogitatio, sive quod, ut nonnulli memoriae prodiderunt, bellam cum quibusdam in excelso habitantibus gerentes manibus pedibus ac in ventrem proni anguium in modum sursum reptassent. a quibus etiam saepe multi desuper telis coniectis interfecti sunt. horum multos caelitus deus igneis globis sive fulminibus ictos absumpsit: cum autem reliqui nullo poenae sensu moverentur neque quicquam de flagitiosa vita desciscerent, postea diluvio universos sustulit. hi in monte Hermonim coniuraverunt se uxores ex filiabus hominum seu progenie Caini sibi delecturos; montique id nomen indidere, quod in eo coniurassent seque diris mutuo obstrinxissent. hi suas uxores veneficia et incantationes docuerunt; primusque Azaelus, decimus ipsorum princeps (nam eorum qui descenderunt principes ducenti erant), docuit eos gladios ac thoraces fabricari omniaque instrumenta bellica, tam ex visceribus terrae aurum argentum et reliqua metalla eruere. similiter quibus principum aliquid docuit: alius corporis exornationem, alius pretiosos lapides et tincturas, alius radices herbarum, alius sapientiam et ea quae incantationes inefficaces redderent, alius astronomiam et siderum observationem, alius

ἀστρολογίαν, ὃ δὲ ἀεροσκοπίαν, ὃ δὲ σημεῖα γῆς, ἄλλος ἥλιου καὶ σελήνης. ὥστε οὐδὲ Βαβυλωνίων ἦν οὐδὲ Χαλδαίων βασιλεία, ὡς τῷ Βηροσσῷ καὶ τοῖς ἐπομένοις δοκεῖ πρὸς ἀνατροπὴν τῶν θεῶν γραφῶν, οὔτε Αἰγυπτίων δυναστεία, ὡς τῷ Μανέθῳ ψευδομένῳ καὶ μεγαλύνοντι τὸ τῶν Αἰγυπτίων ἔθνος· ἡ γὰρ ἀρχὴ τῆς τῶν Βαβυλωνίων βασιλείας ἦτοι Χαλδαίων ἀπὸ Νεβρωθ τοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν εἰς ἔτη ἑξακόσια τριάκοντα ἀκμύσαντος γέγονεν. οἵτινες δὲ ἄλλως περὶ τούτων μυθικώτερον γεγράφασιν, ἀπὸ τῶν θεοπνεύστων ἡμῶν γραφῶν κλέψαντες γεγράφασιν ἰδιοποιησάμενοι· δι' ὧν οἱ ἀπλούστεροι καὶ τοῖς λοιποῖς τούτων ληρή- 10 μασι προσέχοντες εὐχερῶς βλάπτονται.

Ἵτι τῷ ἀυπῆ' ἔτει τοῦ κόσμου Ἐνώχ μετετέθη ἐν τῷ παραδείσῳ, τριακοσίων ἐξήκοντα πέντε χρόνων γενόμενος. εὐηρέστησε τῷ θεῷ· καὶ οὐχ ἠδύρισκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός.

Ἵτι κατὰ τοὺς λεγομένους γεωμέτρως, ἐστὶ τὸ ἡμισυ τῆς 15 κατοικοουμένης τῆς εἰς τὸ μῆκος μίλια χιλιάδες δώδεκα, εἰς δὲ τὸ πλάτος μίλια χιλιάδες δέκα ἕξ.

Ἵτι τὰ ὄρη Ἀραράτ ἴσμεν ἐν Παρθία τῆς Ἀρμενίας εἶναι· τινὲς δὲ φασιν, ἐν Κελαιναῖς τῆς Φρυγίας.

P 11 Ἵτι ἐπὶ ἑκατὸν χρόνοις ἐσκευάζετο ἡ κιβωτός, ἐπληρώθη δὲ 20 τῷ φεθ' ἔτει τῆς ζωῆς τοῦ Νῶε, μηνὶ τινὶ Μαῖῳ κς', ἡμέρῳ πρώτῃ· ὁ πῆχυς δὲ τῆς κιβωτοῦ ὄργυιὰ μεγίστη ἐστὶ κατ' Αἰγυ-

astrologiam, alius aëris considerationem, alius terrae signa, alius solis et lunae. itaque tum neque Babyloniorum erat neque Chaldaeorum regnum, ut Berosso et eum secutis contra sacras literas placuit; neque Aegyptiorum principatus, ut Manetho tradidit, Aegyptiorum gentem extollendi studio mentiens. etenim principium regni Babyloniorum sive Chaldaeorum a Nemrodo ducitur, qui ad annos 630 post diluuium floruit. quicumque vero de his fabulosius scripserunt, ii quae ex divinitus inspirata nostra scriptura suffurati erant, sibi vindicarunt; propter quae simpliciores etiam reliquis eorum nugis animum attendentes facile decipiuntur.

Annō mundi 1488 Enochus in paradisum est translatus, annos natus 365: erat epim deo acceptus. "et non inveniebatur, quia deus eum transtulit."

Geometrae tradunt dimidiam partem terrae quae inhabitatur, miliaria in longum duodecies milia patere, in latum miliaria decies ac sexies milia.

Montes Ararat scimus in Parthia Armeniae esse. quidam aiunt apud Celaenas Phrygiae oppidum.

Arca Noae centum annis constructa est, absoluta anno vitae Noae uno de sexcentesimo, mense Maio, vigesima sexta die, prima septimanae die. cubitus autem quo eam mensus est, maxima est Aegyptiis ulna.

πίλους. μ' δὲ ἡμέρας κατήρχετο ὁ ὕετος καὶ μ' νύκτας. Ἀπριλίῳ δὲ μηνί, ἡμέρᾳ πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος, ἐξῆλθε Νῶε ἐκ τῆς κιβωτοῦ. τινὲς δέ, καθ' ἣν ἡμέραν ἐκλείσθη πρῶτον ἡ κιβωτός, κατ' αὐτὴν τῷ ἐπιόντι καιρῷ ἀνοργῆσαι φασιν, ἐν τῷ διαχιλιοστῷ 8 διακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ ἔτει τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. καὶ θυσίας προσάγων τῷ θεῷ ἰκετεύει μηκέτι ποιεῖν κατακλυσμόν. ἀποδεξάμενος οὖν ὁ θεὸς τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν ἐπέσχετο τοῦτο, σημεῖον ἐπιθεῖς τὸ τόξον τῆς ἕριδος. B

Ἵτι ὁ Νῶε Ξίσουθρος παρὰ Χαλδαίους ἐλέγετο.

10 Ἵτι πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ οὔτε ἔθνος ἦν οὔτε βασιλεία ἑτῶν δὲ περίοδος ἦν. περιέχεται δὲ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ἀποκρῦφων Ἐνώχ ὅτι Οὐριήλ ὁ ἄγγελος ἐμήνυσε τῷ Ἐνώχ, τί ἐστι μὴν καὶ τροπὴ καὶ ἐνιαυτός, καὶ τὸν ἐνιαυτὸν ἔχειν νβ' ἑβδομάδας.

Ἵτι ἡ Αἴγυπτος ὑπὸ τοῦ Μεστρέμ τοῦ δευτέρου υἱοῦ Χάμ 15 κατὰ τὴν γραφήν, θείου δὲ τοῦ Νεβρώδ, υἱοῦ Χούς, υἱοῦ Χάμ τοῦ πρώτου, οὐκισθεῖσα καὶ βασιλευθεῖσα ἕως τοῦδε παρ' Ἑβραίοις καὶ Σύροις καὶ Ἀραβι Μεστραία καλεῖται.

Ἵτι τῷ διαχιλιοστῷ διακοσιοστῷ πενηκοστῷ πρώτῳ ἔτει C
Νῶε ἐφόρτευσεν ἀμπέλωνα ἐν ὄρει Λουβάν τῆς Ἀρμενίας, θύσας 20
τε τῷ θεῷ καὶ πινὼν οἶνον ἐγνυμώθη.

Ἵτι ἡγεμονεύοντος Νεβρώδ ἐκτίσθη ἡ Βαβυλὼν καὶ ὁ πάργος ἐπὶ χρόνοις τεσσαράκοντα τρισίν. ἦν δὲ Νεβρώδ υἱὸς μὲν τοῦ Χάμ, ἕκγονος δὲ Ἐνώχ. ἐκαλεῖτο δὲ ὁ Νεβρώδ καὶ Εὐήχιος.

quadraginta dies totidemque noctes pluvia decidit. prima die septimanae mensis Aprilis Noa egressus est ex arca. quidam eadem die qua ante annum clausa fuerat, apertam arcam asserunt, anno ab origine mundi 2243. tum Noa deum re sacra facta deprecatus est ne posthac diluvium terrae immitteret. probans autem deus hominis eius virtutem, ita fore pollicitus est, tesserae loco arcum qui Iris dicitur constituens.

Noa Chaldaeis Xisuther dictus fuit.

Ante diluvium neque gens ulla fuit neque regnum, annorum autem circuitio erat. in libro occultorum Enochii continetur scriptum, Urielum angelum Enocho indicasse quid mensis sit, quid solstitium, quid annus; ac annum quidem 52 constare septimanis.

Aegyptus a Mezromo, secundo Chami filio (auctore scriptura), patre autem Nemrodi (nam is Chusum, qui primus Chami filius fuit, patrem habuit) culta ac regnata ad haec usque tempora ab Ebraeis Syris et Arabibus Mezraea nominatur.

Noa bis millesimo ducentesimo quinquagesimo prima anno vineam plantavit in Lubano Armeniae monte; cumque deo rem sacram fecisset ac vinum bibisset, nudus iacuit.

Nemrodo imperante Babylon aedificata est et turris annis 43. Nemrodus Chami filius fuit, et ab Enocho genus duxit. eidem Nemrodo et-

ἦσαν δὲ τὰ πάντα τῶν οἰκοδομούντων ἑβδομήκοντα, φωνῆ δὲ αὐτοῖς πῦσιν ὑπῆρχε μία. Νεβρώδ δὲ αὐτοῖς ὁ γίγας, ὁ τοῦ Αἰθίοπος Κοῦς υἱός, εἰς βρωσιν ἀγρευόντων ἐχορήγει ζῦα. ὁ δὲ τοῦ

D Σάλα υἱός "Εβερ ἐγκειμένον τὴν οἰκοδομὴν ἔτει γ'. εἶτα τῶν γλωσσῶν συγχυθέντων ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ πάντων διασκορπισθέντων, αὐτὸς ὁ Νεβρώδ ἐκεῖ κατέκειτο μὴ ἀφιστάμενος τοῦ πύργου, μερικοῦ τιῶς πλήθους βασιλεύων· ἐφ' ὃν ὁ πύργος ἀνέμω βιαίω, ὡς ἱστοροῦσι τινες καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος, καταπεσὼν συνετριβή, καὶ θεία κρίσει τοῦτον ἐπάταξεν. αὕτη πρώτη βασιλεία ἐπὶ τῆς γῆς, ἀφ' οὗ ἐπλάσθη ὁ Ἀδάμ, γέγονεν· οἱ δὲ λέγοντες καὶ ἄλλα γεγο-

10 νῆναι ψεύδονται. ἐκ τούτου γεννᾶται Ἀσσοῦρ, ὃς οἰκοδομεῖ τὴν Νενυὶ καὶ τὴν Ῥοβῶθ καὶ τὴν Χαλαχ τὰς πόλεις. καὶ φανερόν ἐστιν ὅτι μετὰ χλ' ἕτη τοῦ κατακλισμοῦ γέγονεν ἡ ἀρχὴ τῆς βασι-

P 11 b λείας Χαλδαίων ἦτοι Βαβυλωνίων διὰ Νεβρώδ. φασὶ δὲ ὅτι μόνος ὁ "Εβερ ὁ τοῦ Φάλεκ πατὴρ οὐ συνέθετο τῇ πράξει τῆς πυργο-15 ποίας· διὸ καὶ τῆς τῶν ἄλλων φωνῆς συγχυθείσης ἢ τοῦ "Εβερ οὐκ ἀπώλετο. αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ καὶ Ἀδάμ ἑλάλει· καὶ ταύτην οἱ τοῦτον διαδεξάμενοι ἀπόγονοι πατρωνυμικῶς ἑαυτοὺς "Εβραῖους προσηγόρευσαν καὶ Ἑβραῖδα τὴν φωνὴν ἐκάλεσαν. τεκμήριον δὲ ταύτην εἶναι τὴν πρὸ τῆς συγχύσεως φωνὴν τὰ τῶν παλαιῶν ὀνό-

20 ματα· ἐφ' ὧν γὰρ κατ' οὐδεμίαν γλῶσσαν ἐστὶ τὸ σημαίνον ἐπιλύσασθαι, κατ' αὐτὴν τὸ ζητούμενον ἐρμηνεύεται· οἷον Ἀδάμ καθ' ἑτέραν μὲν οὐδεμίαν φωνὴν τὸ δηλούμενον εὐρίσκειται, κατὰ

iam Euechius nomen fuit. qui turrim aedificaverunt, ex septuaginta omnino nationibus fuerunt collecti: omnes autem eodem sermone utebantur. quibus Nemrodus gigas, Chusi Aethiopsis filius, in cibum foras venando suppedabat. ceterum Eberus Sale filius aedificationi praefectus fuit anno termillesimo. postea cum deus sermonem confudisset hominesque dissipati essent, ipse Nemrodus ibi habitavit, a turri non digressus, ac multitudini, quae prioris latius pars aliqua erat, imperavit. turris vi venti, ut cum alii tum ipse etiam Iosephus narrant, delecta ac comminuta divino iudicio Nemrodum percussit. id primum ab Adamo condito regnum in terra fuit; ac mentiuntur quae plura fuisse referunt. Nemrodo Assur genitus est, qui Nisiiven Rhobotam et Chalacham urbes condidit. manifestum vero est annis a diluvio 680 a Nemrodo Chaldaeorum sive Babyloniorum regnum institutum fuisse. aiunt solum Eberum, Phaleci patrem, in substructionem turris non consensisse: itaque etiam reliquorum linguis confusis Eberi sermo integer permansit. ea est lingua qua Adamus usus fuit; et ab hoc posterius Eberi se gentilicio nomine Ebraeos ac linguam Ebraicam nominaverunt. fuisse hanc linguam ante confusionem certo indicant veterum nomina, quae quid significant cum nulla alia lingua explicari possit, Ebraica lingua interpretationem suggerit. verbi gratia, Adamus nullo alio sermone quicquam, Ebraica autem hominem

δὲ ταύτην ἄνθρωπος ἐρμητεύεται· καὶ ἡ τοῦ Νῶε προσηγορία δι- B
 καιοσύνην σημαίνει, καὶ Χοὺς Αἰθίοψ, καὶ Μαστρέμ Αἴγυπτος,
 καὶ Φυλέκ μερισμός, καὶ Βαβυλῶν σύγχυσις.

Ὅτι μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἕως τῆς διασπορᾶς μόνοι οἱ τρεῖς
 5 ἠγήσαντο τῶν πολλῶν εὐσεβῶς, Νῶε Σῆμ καὶ Ἀρφαξὰδ ὁ υἱὸς
 τοῦ Σῆμ, ἔτη φλδ'. τοῦ δὲ κόσμου ἔτος ἦν βψος'· τῷ γὰρ βψοβ'
 ἔτει καὶ Νῶε ὁ δίκαιος ἐκοιμήθη, ὧν ἐτῶν ἐνακκοσίων πεντήκοντα,
 τῶν δὲ φλδ' χρόνων ὁ ἀριθμὸς οὗτος· Νῶε τὰ μετὰ τὸν κατα-
 κλυσμὸν ἔτη τ', Σῆμ ἔτη ρν', καὶ Ἀρφαξὰδ ἔτη λγ'. ὁμοῦ ἔτη
 10 φλγ', τῆς ἀρχῆς τῶν ἄλλων ἐν τῷ τετάρτῳ χρόνῳ λαμβανομένης.
 συγγραφεῖς δὲ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων οὗτοι, Μάνεθος ὁ C
 τῆν τῶν Αἰγυπτίων ποιησάμενος συγγραφὴν, Βηροσσὸς ὁ τὰ Χαλ-
 δαϊκὰ συναγαγὼν, Μῶχός τε καὶ Ἐστιαῖος, καὶ πρὸς τοῦτοις
 Αἰγύπτιος Ἰερώνυμος. οἱ δὲ τὰ Φοινικὰ συγγραψάμενοι Ἡσιόδος
 15 τε καὶ Ἐκαταῖος, Ἑλλάνικος καὶ ὁ Ἀκουσίλαος, Ἐφορός τε καὶ
 Νικόλαος.

Τῷ βψοβ' ἔτει τοῦ κόσμου, ἐνακκοισιτῷ τριακοστῷ ἔτει
 τοῦ Νῶε, κατὰ θεῶν δηλονότι χρησμὸν ἐμέρισε Νῶε τοῖς τριῶν
 υἱοῖς αὐτοῦ τὴν γῆν οὕτω. Σῆμ τῷ πρωτοτάτῳ αὐτοῦ υἱῷ, ἄγοντι
 20 ἔτος τετρακοισιτὸν τριακοστὸν πρῶτον, ἔδωκεν ἀπὸ Περσίδος καὶ
 Βάκτρων ἕως Ἰνδικῆς μήκος, πλάτος δὲ ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως Ἴννο- D
 κουροῦρων τῆς Αἰγύπτου, ἦτοι τὰ ἀπὸ ἀνατολῆς ἕως μέρους τῆς
 μισσημβρίας, τὴν τε Συρίαν, ἣ καὶ Ἰουδαία λέγεται (καὶ γὰρ καὶ
 οἱ παλαιοὶ Σύρους τοὺς Παλαιστηνοὺς ὠνόμαζον), καὶ Μηδίαν,

notat. sic Noa iustitiam, Chus Aethiopen, Mesromus Aegyptum, Pha-
 lectus divisionem, Babylon confusionem.

A diluvio usque ad dispersionem tantum hi tres multitudini ple
 praesuerunt, Noa Semus et huius filius Arphaxadus, annis 534, ad
 annum mundi 2776. mortuus enim est Noa iustus anno 2592, annos
 natus 950. perro 534 quos diximus, anni sic numerantur. Noa post
 diluvium annos 350, Semus annos 150, Arphaxadus annos 33 summa
 anni 533, initio reliquorum in 4 supra 530 anno sumpto. qui res Ae-
 gyptiacas et Chaldaicas conscripserunt, hi sunt. Manethus scripsit Ae-
 gyptiacas, Berosus Chaldaica collegit, tum Mochus et Hestiaeus, ac prae-
 ter hos Hieronymus Aegyptius. Phoenicum res conscripserunt Hesiodus,
 Hecataeus, Hellanicus, Acusilaus, Ephorus et Nicolaus.

Anno ab origine mundi 2572 Noa annum aetatis agens 930, oraculo
 nimirum divinitus accepto tribus suis filiis terram distribuit, hoc modo.
 Semo primogenito suo filio, annum aetatis quadringentesimum trigesi-
 mum primum agenti, dedit quicquid terrae in longum a Perside et Bactris
 usque ad Indiam porrigitur, in latum ab India usque ad Rinocorura Ae-
 gypti, sive quae ab ortu solis sunt usque ad plagam meridionalem, Sy-
 riam nempe, quae et Iudaea dicitur (nam antiqui Syros vocabant Palaes-
 tinos), et Mediam, et Euphratem fluvium designavit, qui limites Seni

καὶ ποταμὸν διορρίζοντα αὐτοῦ τὰ ὄρια τὸν Εὐφράτην. Χαμ δὲ τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ υἱῷ, ἄγοντι ἔτος υζ', ἔδωκε τὴν πρὸς νότον καὶ λίβαν καὶ μέρος τῆς δύσεως ἀπὸ Ῥινοκουρούρων τῆς Αἰγύπτου, Αἰθιοπίας καὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην, Ἀφρικὴν καὶ Μανριτανίαν, ἕως Ἡρακλείων στηλῶν ἦτοι ἕως τοῦ δυτικοῦ καὶ Λιβυκοῦ ὠκεα-
P 12 νοῦ, ποταμὸν δὲ διορρίζοντα τὸν Νεῖλον, ὃς καὶ Γεῶν καὶ Χρυσσορροῦας λέγεται. Ἰάφεθ δὲ τῷ τρίτῳ αὐτοῦ υἱῷ, ἄγοντι ἔτος κκ', ἀπὸ Μηθίας τὰ πρὸς ἄρκτον καὶ δυσμὰς ἕως Γαδείρων καὶ Βρεττανικῶν νήσων, Ἀρμενίαν Ἰβηρίαν Πόντον Κόλχους καὶ τὰς κατ' Ἰόπην χώρας καὶ νήσους ἕως Ἰταλίας καὶ Γαλλῶν Ἰσπανίας 10 τε καὶ Κελτιβηρίας καὶ Λυσιτανῶν. οὕτω μερίσας καὶ ἐγγράφως διαθήμενος, ὡς φασιν, ἐπαναγνοῦς τε αὐτοῖς τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐσφραγίσαστο, παρ' ἑαυτῷ κατασχὼν ἕως τοῦ βφρβ' ἔτους ἀπὸ Ἀδάμ, ἐν ᾧ καὶ ἐκοιμήθη. μέλλων δὲ τελευτῶν ἐνετελέματοις τρισὶν υἱοῖς αὐτοῦ μηδένα ἐπελεθεῖν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ ὄριοις 15 καὶ ἀτάκτως ἐνεχθῆναι πρὸς τὸν ἕτερον, ὡς τούτου γενησομένου
B αἰτίου στάσεως αὐτοῖς καὶ πολέμων τῶν πρὸς ἀλλήλους. τὴν δὲ διαθήκην αὐτοῦ δέδωκε τῷ Σῆμ ὡς πρωτοτόκῳ υἱῷ καὶ Θεοφιλεστέρῳ, ὃς καὶ τὴν ἡγεμονίαν διεδέξατο μετ' αὐτὸν καὶ τὰς ἔξαιρέτους τῶν παρ' αὐτοῦ εὐλογιῶν ἐκληρώσατο, ὡς καὶ ἐν τῇ Γενέ- 20 σει φέρεται. καὶ ἐκοιμήθη ἐν ὄρει Λούβαρ.

Ἐν δὲ τῷ βφρβ' ἔτει τοῦ κόσμου, ἦτοι μετὰ διακόσια ἔτη τῆς τελευτῆς Νῶε, νεωτερίσας ὁ τοῦ Χαμ υἱὸς Χανουὰν ἐπέβη τοῖς

definiret. Chamo autem secundo suo filio, annum agenti quadringentesimum septimum, terram addixit quae Austro et Africo est exposita, et partem Occidentis, a Rinocoruris Aegypti, Aethiopiam Aegyptum Libyam Africam Mauritaniam, usque ad columnas Herculis, seu usque ad occidentum ac Africum oceanum fluvium, qui eius dicioni terminus esset, Nilum constituit, qui idem Geon et Chrysorrhoeas (quasi aurifluus) appellatur. Iapeto tertio filio annum agenti 425, attribuit quicquid a Media ad septentrionem et solis occasum pertinet, usque ad Gades insulasque Britannicas, Armeniam Iberiam Pontum Colchos atque posteriores regiones atque insulas usque ad Italiam, Gallias Hispaniam Celtiberiam et Lusitanos. cum ad hunc modum divisisset scriptoque suam voluntatem testatus esset, ut perhibent, id illis recitavit, atque post obignatum penes se detinuit usque ad annum ab Adamo 2592, quo vitam finivit. moriturus tribus filiis suis mandavit ne quis eorum fratris regionem invaderet eumve iniuria aliqua afficeret: alioquin hoc eis discordiarum et bellorum intestinorum causam allaturum. testamentum Semo quippe aetate ac pietate praestanti tradidit: is ei in imperio successit, atque eximias prosperitates, quas ei precatus fuerat pater, hereditate consecutus est, quod etiam in Genesi scriptum exstat. humatus est in monte Lubaro.

Anno mundi 2791, annis ab obitu Noae ducentis, Chami filius Cha-

ὄρλοισ τοῦ Σῆμ καὶ κατώκησεν ἐκεῖ, παραβὰς τὴν ἐντολὴν Νῶε, σὺν τοῖς ἐξ αὐτοῦ γενομένοις ἔθνεσιν ἐπτά, Ἀμορραίοις Φερεζαίοις **C** Ἐδαίοις Γεργεσαίοις Ἰεβουζαίοις καὶ Χαναναίοις· οὗς διὰ Μωσέως καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐξωλόθρυσεν ὁ θεός, καὶ μετὰ τινὰς και-
5 ροὺς διὰ τῶν κριτῶν ἀπέδωκε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τὴν πατρῶν γῆν, δίκαιος καὶ ἐν τούτῳ φανεῖς ὁ θεός, ὡς ἐκ τοῦ Σῆμ καταγομένοις διὰ γενεῶν λη'. ἐτῶν χιλίων ἑξακοσίων ὀγδοήκοντα ἐπτά. . . .
ἕως Μαστουσίας τῆς κατὰ Ἴλιον. αἱ χῶραι δὲ αὐτῶν **Mηδία,** **P 14**
Ἀλβανία, Ἀρμενία μικρὰ καὶ μεγάλη, Ἀρμαζονίς, Πασφλαγονία,
10 Καππαδοκία, Γαλατία, Κολχίς, Βοσπορηνοί, Μαιῶτις, Δέρρις, Σαρματία, Ταυριανοί, Βακτριανοί, Σκυθία, Θράκη, Μακεδονία, **D**
Ἑλλάς, Θετταλία, Βοιωτίς, Λοκρία, Αἰτωλία, Ἀχαΐα, Πελο-
πόννησος, Ἀκυρνανία, Ἠπειρώται, Ἰλλυροί, Λυγυῖται, Ἀδρια-
κή, ἀφ' ἧς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος ἐκλήθη, Καλαβρία, Ἰταλία,
15 Γαλλία, Θουσκηνή, Λυσιτανία, Κελτική, Μασσαλία, Κελτο-
γαλλία, Ἰβηρία, Ἰσπανία ἡ μεγάλη καὶ μικρά. ἐνταῦθα κατω-
λήγει τὰ ὄρια τοῦ Ἰάφεθ, ἕως Βρεττανικῶν νήσων τὰ πρὸς βορ-
ρῶν βλέποντα. ἔχει δὲ νήσους Βρεττανίαν, Σικελίαν, Εὔβοιαν,
Ῥόδον, Χίον, Λέσβον, Κύθηρον, Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν, Ἰθά-
20 κην, καὶ τὰς Κυκλάδας, καὶ μέρος τῆς Ἀσίας τὴν Ἰωνίαν καλου- **P 14 b**
μένην, ποταμὸν δὲ Τίγριν, διορίζοντι μεταξὺ Μηδίας καὶ Βαβυ-
λωνίας. ἐν τούτοις οὖν πληροῦται τὰ τοῦ Ἰάφεθ ὄρια διὰ τὸ εἰρη-

4 κατὰ P 6 καταγομένης P 7 post ἐπτά desunt quae
apud Syncellum leguntur ed. Bonn. p. 84 v. 4 — p. 93 v. 5, ὃ καὶ
ἐφθασεν — Ταναΐδος ποταμοῦ.

naam novas res molitus Semi fines ingressus est contra Noae praeceptum, cum septem ex se ortis gentibus Amorraeis Chettaeis Pherezaeis Evaeis Gergesaeis Iebusaeis et Chananaeis; quas gentes deus per Mo-
sem et Iesum Nauae filium excidit, ac suo deinde tempore Iudicum opera filiis Israelii avitam terram reddidit, etiam in hoc suam iustitiam
declans. nam Israelitae per gradus propagatae gentis 38 a Semo orti
erant, annis 1687. usque ad Mastusiam Ilio oppositam. regiones autem
eorum sunt, Media, Albania, Armenia maior et minor, Amazonum regio,
Paphlagonia, Cappadocia, Galatia, Colchis, Bosporeni, Maeotis, Derris,
Sarmatia, Tauriani, Bactriani, Scythia, Thracia, Macedonia, Graecia,
Thessalia, Boeotia, Locris, Aetolia, Achaia, Peloponnesus, Acarnania,
Epirus, Illyricum, Lychnitis, Adria, unde mari Adriatico nomen factum:
Calabria, Italia, Gallia, Etruria, Lusitania, Celtica, Massilia, Celtogal-
lia, Hispania maior et minor. ibi fines Iapeti terminantur, qua septen-
triones respiciunt usque ad Britannicas insulas. habet autem insulas,
Britanniam, Siciliam, Euboeam, Rhodum, Chium, Lesbum, Cythera, Za-
cynthum, Cephaleniam, Ithacam, ac Cyclades, et Asiae partem quae Io-
nia appellatur. pro termino est Tigris fluvius, qui Mediam a Babylonia
dividit. his ergo implentur fines Iapeti, quia est in scriptura "amplificet

κέναι τὴν γραφὴν “πλατύναι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ·” τὴν πᾶσαν γὰρ Ἑβρώπην καὶ μέρος οὐ μικρὸν τῆς μεγάλης Ἀσίας ἀπηρέγκατο· διὸ καὶ εἴρηται “καὶ κατασκηνώσαι ἐν τοῖς σκηνώμασι τοῦ Σήμ·” οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ κατὰ ἀναγωγικὸν τρόπον, ὅτι πᾶσα ἡ μερὶς τοῦ Ἰάφεθ σχεδὸν τῷ βαπτίσματι καὶ τῇ εἰς Χριστὸν πίστει προσ-5 ἐτέθη, ἅτινά ἐστι σκηνώματα τοῦ Σήμ, ἐπεὶ καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ Β Ἀβραάμ καὶ οἱ πατριάρχαι, ἐξ ὧν καὶ αἱ λοιπαὶ γενεαρχίαι ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου σαφῶς γενεαλογοῦνται. τοῦ δὲ Χαμ πλεῖστα μέχρι καὶ νῦν ἔθνη ἴσθιν ἐν ἀποστasia, κατὰ γε τὰς Ἰνδίας καὶ Αἰθιοπίας καὶ Μαυριτανίας· ἐν οἷς καὶ αἱ Ἀραβίαι καὶ Ἰδου-10 μαίαι κατὰ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ θρασύνονται, τῇ τοῦ Χαμ καὶ τοῦ Χαναάν κατάρα καθυποβεβλημένοι· διὸ καὶ παῖδα οἰκέτην τὸν Χαμ τοῦ Σήμ καὶ τοῦ Ἰάφεθ ἡ γραφὴ ἀπεφάνητο, διὰ τοῦ Χαναάν τοῦ υἱοῦ καὶ αὐτὸν σημαίνουσα.

“Οἱ δύο κατακλυσμοὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα γῆν διαβεβοημένοι 15 C γεγόνασι, πρῶτος μὲν ἐπὶ Ὠλύμπῳ ἐν τῇ Ἀττικῇ, χρόνις δὲ ὕστερον σμῆ ἐν Θετταλίᾳ ἐπὶ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος Ἀθήνησι, δευτέρου Κραναοῦ αὐτόχθονος. τούτου τοῦ κατακλυσμοῦ, τοῦ ἐπὶ Δευκαλίωνος δηλονότι, δοκοῦσι μνηστῆσαι καὶ Αἰγύπτωι, φύσκοιτες τὴν χώραν αὐτῶν μὴ κατακεκλῦσθαι. καὶ δικαίως 20 φιλονεικοῦσι μὴ κατακεκλῦσθαι τότε τὴν Αἴγυπτον· τοπικὸς γὰρ γέγονεν οὗτος ὁ κατακλυσμὸς. τὸν γὰρ πρότερον ἦτοι τὸν κυθολικὸν κατακλυσμὸν οὐδὲ γινώσκουσιν· οὐπω γὰρ ἦν ὁ πατριάρχης

deus Iapetum.” universam quippe Europam, et magnae Asiae haud exignam partem abstulit; ideoque additum est “et habitet in tabernaculis Semi.” neque id modo, sed etiam reconditiorem sensum eruendo intelligimus, quod Iapeti fere tota portio baptismum ac fidem in Christum est amplexa, quod per Semi tabernacula notatur, quando etiam Abrahamus a Semo genus duxit atque patriarchae, a quibus perspicuae generis propagatio per ordinem usque ad Christum deducitur. at Cham gentes pleraeque etiamnum in defectione a fide Christiana permanent, in Indiis Aethiopiis Mauritanis, in quibus gentibus etiam Arabiae numerantur ac Idumaea, qui populi omnes adversus deum et sanctos eius ferociant, execrationi cui Chamum et Chanaanem deus obnoxium fecerat addicti. itaque scriptura Chamum Semi et Iapeti servum pronuntiavit, per Chanaanem filium ipso etiam patre Chamo notato.

Duo diluvia in Graecia celebri fama fuerunt, prius in Attica, Ogygi aetate, posterius annis ab eo 248 in Thessalia, Deucalione Athenis regnante, secundo a Cranao indigena. huius sub Deucalione facti diluvii videntur etiam Aegyptii meminisse, dicentes suam terram inundationis expertem fuisse. et quidem recte contendunt Aegyptum tunc diluvium non esse passam, cum id diluvium certo tantum loco substiterit. prius autem diluvium, quod universam terram inundavit, plane ignorant: non-

αὐτῶν γεννηθεῖς. Χάμ δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Νῶε πατὴρ ἦν Μιστρέμ, D
ἀφ' οὗ Αἰγύπτιοι.

Ὅτι τὸν Νεβροδ ἀποθεώσαντες οἱ Ἀσσύριοι ἐν τοῖς ἄστροις
τοῦ οὐρανοῦ ἔταξαν, καὶ καλοῦσιν Ὠρίωνα. οὗτος κατέδειξε τὴν
B κυνηγετικὴν· διὸ καὶ τὸν καλούμενον κύνα ἄστρον τῷ Ὠρίωνι
συνῆψαν. τοῦτον καλοῦσιν καὶ Κρόνον εἰς τὴν ἐπινομίαν τοῦ
πλάνητος.

Ὅτι διαμερισθέντων τῶν ἐθνῶν ἀνεφάνη τις ἀνὴρ Ἰνδός,
ἐκ τοῦ γένους Ἀρφαζάδ, τοῦνομα Ἀνδουβάριος, ὃς παρέδωκε
10 τοῖς Ἰνδοῖς ἀστρονομίαν.

Ὅτι τῷ δισχλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ε' ἔτει διο- P 15
δεῶν Καϊνᾶν ἐν τῷ πεδίῳ εἶρε τὴν γραφὴν τῶν γιγάντων καὶ
ἔκρουσε παρ' ἑαυτῷ, καὶ αὐτὸς μὲν ἐν αὐτοῖς ἐξημάρτανε, καὶ
τοὺς ἄλλους τὴν αὐτὴν ἀτοπίαν ἐξεπαίδευσεν. οἱ δὲ τὸν Σάλα
15 φασὶ ταύτην εὐρηκέναι.

Ὅτι ἐν τῷ ὄρει τοῦ Λιβάνου ἰχθύνες θαλάσσης ἐκρέθησαν,
ἐν κοίλοις τόποις ὑδάτων, τὴν τοῦ κατακλυσμοῦ πιστούμενοι
πανωλεθρίαν.

Ὅτι πρῶτος Λάμεχ παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς τελευτῆ, ἤγουν
20 τοῦ Μαθουσύλα.

Ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ, κατὰ τοὺς ἐβδο-
μήκοντα, ἔτη βραβ', οἷς καὶ ἡ ἀλήθεια ἐπιμαρτυρεῖ καὶ αἱ ἀνέ-
καθεν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικρατήσασαι παραδόσεις, ἐπὶ δὲ B

dum enim tum natus fuerat conditor gentis eorum Chamus, filius Noae,
pater Mezromi, a quo Aegyptii sunt orti.

Nemrodo Assyrii divinam adscribunt naturam, inter sidera caelestia
collocantes et Orionem vocantes. hic venandi artem primus protulit.
itaque Orioni sidus, quod Canis vocatur, adiungunt. quin et Saturni,
stellae illius erraticae, nomen ei tribuunt.

Dissipatis gentibus Indus quidam ab Arphaxado genus ducens ex-
stitit, nomine Andubarius; isque Indis astronomiam tradidit.

Anno ab origine mundi 2585 Cainanus campum peragrans scripta-
ram gigantum reperit, eamque penes se occultavit, et cum ipse ea tra-
ctanda deliquit, tum alios absurda ista docuit. alii a Sala fuisse eam
scripturam repertam asserunt.

In monte Libano pisces marini inventi sunt, in cavis quae aquas
receperant, internecionem omnium animalium, quae diluvio accidit, testi-
ficantes.

Primus Lamechus suo patre Mathusala prior mortuus est.

Ab Adamo usque ad diluvium de sententia septuaginta interpretum
anni numerantur 2242. quibus et veritas adstipulatur et traditiones,
quarum auctoritas ab antiquo per omnes invaluit ecclesias. ad annum

τὸ πρῶτον ἔτος Ἀβραὰμ ἔτη γτιβ'. καὶ μετὰ ἕτερα οὐ ἔτη ἐξήλθεν ἐκ Χαρράν, παροικήσας εἰς γῆν Χαναάν τὴν νῦν Παλαιστίνην λεγομένην.

Ἵτι ὁ Φάλεκ πρὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἔβερ τελευτᾷ, συνάγεται δὲ τὰ πάντα ἔτη ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἐπὶ τὴν τοῦ Φάλεκ τελευτὴν ἔτη τρισχίλια. ἔνθεν ἀρχὴν τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν λαμβάνουσι τὰ ὀνόματα.

Ἐγεννήθη δὲ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Σῆμ ἀνὴρ ὄνομα Χοῦς Αἰθίου, ὃς ἐγέννησε τὸν Νεβρώδ τὸν τὴν Βαβυλῶνα κτίσαντα, τὸν **C** καὶ Ὡρίωνα ἐπικληθέντα. οὗτος δυνατὸς γενόμενος ἐβασίλευσε 10 πρῶτος ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τοῖς Ἀσσυριοῖς· ὃς καὶ ὠνομάσθη Κρόνος εἰς τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ πλάνητος. οὗτος ἔσχε γυναῖκα ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς, καλουμένην Σεμίραμιν. αὕτη τοῖς ποταμοῖς περιέβαλε στόμια, καὶ τὰς καλουμένας πυραμίδας ἀνήγειρε. ταύτην καὶ Ῥέαν ὠνόμασαν ὡς ἐν δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ καὶ ὑπερβάλλοντι φόβῳ 15 τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσαν. αὕτη ἡ Σεμίραμις ἔσχεν υἱὸν οὗ τὸ ὄνομα Πίκος, ὃς καὶ μετωνομάσθη Ζεὺς· καὶ ἄλλους δὲ ἔσχεν υἱοὺς Βῆλόν τε καὶ Νίνον, καὶ θυγατέρα τὴν Ἥραν. καὶ ὁ μὲν **D** Νίνος, ὃς καὶ τὴν Νινεὺν τὴν μεγάλην ἔκτισε, τὴν ἰδίαν μητέρα Σεμίραμιν ἔσχε γυναῖκα. ὡς δὲ Ἀφρικανὸς φησι, καὶ ἕτερον 20 υἱὸν ἔσχεν ὁ Κρόνος τὸν Ἄφρον, ἕξ οὗ Ἄφροι· ὃς γήμας Ἀστυνόμην ἐποίησε θυγατέρα τὴν Ἀφροδίτην. ὁ δὲ Κρόνος ἐξωσθεὶς τῆς βουσιλείας ὑπὸ τοῦ ἰδίου υἱοῦ Διός, κατελθὼν ἐν τῇ δύσει κρατεῖ τῆς Ἰταλίας. εἶτα ὁ Ζεὺς ὑποχωρήσας τῶν Ἀσσυρίων

Abrahami primum numerantur anni ab origine mundi 3312. post 75 deinde annos ex Charrane egressus in terra Chanaan inquilinum egit, quae nunc Palaestina vocatur.

Phalecus ante patrem suum Eberum obiit. tria milia annorum ad Phaleci mortem ab Adamo computantur. hinc nomina Graecorum deorum initium sumunt.

Natus est Chami stirpe vir nomine Chusus, Aethiops. is Nemrodum genuit, qui et Orion appellatur, conditorem Babylonis; atque hic auctus potentia primus hominum regnavit, Assyriis imperans. idem Saturnus dictus est, cognomento a planeta ducto. uxorem ex eadem stirpe habuit, nomine Semiramis. haec fraena repperit et pyramides quas vocant extruxit. hanc etiam Rheam nominarunt, ut quae hominibus magna cum potestate et ingenti terrore imperaret. haec Semiramis filium habuit nomine Picum, cognomento Iovem, ac praeter hunc Belum ac Ninum et filiam Inonem. Ninus, qui Ninivem magnam condidit, matrem suam Semiramis uxoris loco habuit. Africanus Saturno praeterea Afrum filium adscribit, a quo Afri dicti sunt. is Afer ducta Astynoma uxore Venerem genuit, quae Graecis Afrodita dicitur. Saturnus regno expulsus a filio suo Iove in occiduas terrae partes devenit ac Italiam obtinuit. deinde Iuppiter Assyriis decessit, ac ad patrem se contulit, qui ei regnum

παραγίνεται πρὸς τὸν πατέρα· ὁ δὲ παραχωρεῖ αὐτῷ βασιλεύειν
 τῆς Ἰταλίας. καὶ πολλοῖς ἔτεσι βασιλεύσας, εἶτα τελευτήσας
 κατατίθεται ἐν τῇ Κρήτῃ. μετὰ δὲ Νίνον ἐβασίλευσε τῶν Ἀσσυ-
 ρίων Θουῖρος ὁ καὶ Ἄρης κληθεὶς ὡς πολεμικώτατος. τοῦτον οἱ
 5 Ἀσσύριοι Βάαλ θεὸν ἦτοι Βῆλ μετονομάσαντες καὶ ἀναστηλώ- P 16
 σαντες σέβονται. μετὰ δὲ τὴν τοῦ Διὸς τελευτὴν Φαῦνος ὁ υἱὸς
 αὐτοῦ ἐβασίλευσεν, ὃς μετωνομάσθη Ἑρμῆς· ἦν γὰρ λογικώτα-
 τος πᾶν καὶ μαθηματικός· ὃς καὶ τοῦ χρυσοῦ τὴν φύσιν ἐξεύρεν
 ἐκ μετᾶλλον ἀνθρώποις. ἦ μέντοι Ἀφροδίτῃ λογικὴ καὶ ποικίλη
 10 λεγομένη ἐγαμήθη τῷ Ἀδώνιδι τῷ υἱῷ τοῦ Κινύρου, φιλοσόφῳ
 ὄντι καὶ αὐτῷ· οὗς καὶ ἄχρι θανάτου φιλοσοφοῦντας σὺν ἀλλή-
 λοις βιώσαι ἰστοροῦσι. μετὰ δὲ τὸ βασιλεύσαι Ἀσσυρίων Πίκον
 τὸν καὶ Δία ἔτη τριάκοντα, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βῆλον ὀνομαζόμενον
 καὶ Ἥραν τὴν γυναῖκα τὴν καὶ ἀδελφὴν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταλιπὼν
 15 πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα Κρόνον παραγίνεται, ἥδη γεγηρακότα καὶ B
 ταλαιπωρήσαντα· ἧ καὶ παραχωρεῖ τῆς βασιλείας εὐθύς, καὶ
 οὗτος δυνατὸς ὢν ἄλλα ἔτη ἐξήκοντα δύο κατὰ τὴν Ἰταλίαν βασι-
 λεύσαι λέγεται. Βῆλος δὲ ὁ υἱὸς διὰ τὸ δεικνύμενος εἶναι οὕτως
 ἐκλήθη, καὶ δύο ἔτη βεβασιλευκῶς Ἀσσυρίων τελευτᾷ. Νίνος δὲ
 20 ὁ τούτου θεῖος ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς ἀρχῆς νβ' ἔτη τῶν Ἀσσυ-
 ρίων ἐβασίλευσεν. ἐκ τοῦ γένους οὗν αὐτοῦ καὶ Ζωροάστρης ὁ
 περιβόητος ἀστρόνομος ἐν Πέρσῃσι γενόμενος ἤρξατο ὑπὸ πυρός
 ἀερίου κεραυνωθῆναι καὶ ἀναλωθῆναι, ἐντεiléμενος τοῖς Πέρσῃσι

8 τῆν πόλῃσιν margo P

Italiae dimisit; ubi cum per multos annos regnasset, vitam cum morte
 commutavit, et in Creta sepultus est. post Ninum Assyriis Tharus im-
 peravit, qui et Mars appellatur utpote bellicosissimus. hunc Assyrii
 Baalum sive Belum deum appellarunt, statuaque ei excitata divinis ho-
 noribus coluerunt. a morte Iovis Faunus, eo natus, regnum tenuit. hic
 Mercurius denominatus fuit, quod facundus admodum esset ac mathema-
 ticarum rerum sciens. idem hominibus auri ex terrae visceribus eruendi
 artem invenit. Venus erudita admodum fuit et variis rebus ornata: nu-
 psit Adonidi Cinyrae F, philosopho ipsi quoque. narrant eos ad mor-
 tem usque una philosophiae vacasse. Picus, qui idem est Iuppiter, cum
 triginta annos Assyriis imperasset, regno in manus filii sui Beli et Iuno-
 nis, quae soror eius eademque coniux erat, tradito, ad patrem suum
 Saturnum se contulit, provectam iam aetatem misere tolerantem. pater
 ei statim regnum dimisit; et Picus potentia auctus per 62 alios annos
 Italiam rexisset. Belus filius eius hoc nomen ob id quod celeriter
 moveretur habuit. is cum per biennium regnum Assyriorum gessisset,
 in fata concessit. patris eius, Ninus regno potitus, 52 annos Assyriis
 imperavit. ex huius genere etiam Zoroastres nobilis ille apud Persas
 astronomus existit; qui se fulmine ictum ac consumptum iri praedixit,

τὰ ὄσῳ αὐτοῦ μετὰ τὴν καθιστὴν ἀναλαβεῖν καὶ φυλάττειν αὐτοὺς
 C καὶ τιμῶν· καὶ ἕως οὗ, φησί, σώσισθε ταῦτα, τὸ βασιλεῖον τῆς
 ἡμῶν χώρας οὐκ ἐκλείψει. οὕτως οὖν τοῦτον περὶ οὐρανίῳ τε-
 φρωθέντος τὰ λείψανα αὐτοῦ διὰ τιμῆς εἶχον οἱ Πέρσαι, ἕως τού-
 του καταφρονήσαντες καὶ τῆς βασιλείας ἐξέπεσον. τὸν μὲν μετὰ 5
 Νίνον τὸν τοῦ Διὸς ἀδελφὸν Θεῦρος τῶν Ἀσσυρίων βασιλεύει.
 τοῦτον ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ζάμις, ὃς ἦν τῆς Ῥέας ἀδελφός, ἐπὶ τῷ
 ὀνόματι τοῦ πλάνητος ἀστέρου Ἄρεα ἐκάλεσεν. ἦν δὲ ὁ Ἄρης
 οὗτος πικρὸς καὶ ἄγαν δυσκατωγώνιστος πολεμιστής, ὃς Κανκιάσῳ
 τινὶ ἀνδρὶ γιγαντογενεῖ δυνατῷ, ἐκ τῆς φυλῆς Ἰάφεθ ὠρμημένῳ, 10
 ἐπελθὼν καὶ καταπολεμήσας καὶ ἀνελὼν παρέλαβε τὴν χώραν αὐ-
 D τοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν Θράκην ἐλθὼν καὶ τελευτήσας ἐκεῖ θάπτεται.
 τούτῳ τῷ Ἄρει πρώτην στήλην ἀνέστησαν οἱ Ἀσσύριοι, καὶ ὡς
 θεὸν προσκυνοῦσι, Βάαλ ὀνομάζοντες, ὃ ἐρμηνεύεται Ἄρης πολέ-
 μων θεός. μετὰ τοῦτον Λάμις τῶν Ἀσσυρίων ἐβασίλευσεν, εἴτα 15
 Σαρδανάπαλος ὁ μέγας, ὃν καὶ ὁ Διὸς καὶ Δανάης υἱὸς Περσεὺς
 ἀποκτείνας, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίων τὴν βασιλείαν ἀφελόμενος, εἰς τὸ
 ἴδιον ὄνομα Πέρσας μετωνόμασεν αὐτοῦς, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῶν
 ἕτη 7/.

Μὴ λανθανέτω δὲ μηδένα ἀνθρώπων τῶν ἀληθείας ἀντι- 20
 ποιουμένων, ὅτι Πίκοσ οὗτος ὁ Ζεὺς πάντων ἀνθρώπων τῶν ἀπ'
 P 17 αἰῶνος ἐξεγηγεμένων πλάνιον, γοήτων, φαντασιασίων, μάγων
 δειῶν, μυσικῶν, τελεστικῶν ἐκτόπων, αὐτὸς ἦν μυσικώτερος καὶ

1 αὐτὰ?

mandavitque Persis ut ossa sua ex incendio legerent ac custodirent at-
 que venerarentur, promittens regnum ex ipsorum natione ablatam non
 iri quamdiu ea colerent. eo itaque fulmine in cineres redacto reliquias
 eius Persae coluerunt, donec iis neglectis regnum etiam amiserunt. ceterum
 Nino Iovis fratri Thurus in regnum Assyrium successit. hunc Zamis
 pater, frater Rheae, Martem nomine planetae appellavit. erat autem
 acer valde et superatu difficillimus bellator. is Caucasum, potentem hominem
 et gigantigenam, ex Iapeti dicionibus profectum aggressus bello
 vicit et occidit, eiusque dicionem occupavit. post in Thraciam venit,
 ibique vita sanctus et tumulatus est. huic Marti primo statuum posue-
 runt Assyrii, atque ut deum adoraverunt, Baalam nominantes; quod
 sonat Martem bellorum deum. post hunc Lamis Assyrii imperavit. ei
 Sardanapalus cognomento magnus successit, quem Perseus Iovis ex Danae
 filius interfecit; regnoque Assyrii adempto eos a se Persas denomi-
 navit, iisque per 53 annos imperavit.

Neque vero quiquam veritatis studiosus ignoret Picum istum, qui
 et Iuppiter dicitur, omnium quotquot ab omni aevo exstiterunt imposi-
 tionum, praestigiatorum, falsis imaginibus indectum, diris atque abominan-

δραστικώτερος καὶ βδελυρώτερος, μοιχείαις καὶ ἀνδρομανίαις καὶ ἀρρητοποιίαις τε πάσαις καὶ μιαιλίαις καὶ ἀκαθαρσίαις καὶ πάσαις ἀθαιμιουργίαις καὶ αἰσχουρηγίαις ἐναγεστάταις ἐκ νηπίου ἕως ἑκατὸν εἴκοσι χρόνων τῆς ζωῆς αὐτοῦ (τοσαῦτα γὰρ φασιν αὐτὸν ζῆσαι) 5 ἔσχαλακῶς, πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν ἀθαιμίτους ὑπερβαλῶν. πνεῦμα γὰρ Θεομάχον καὶ ἀκαθαρτότατον πάντων πνευμάτων πονηρῶν ἦν ἐπ' αὐτῷ, ὃς ἐπὶ πλείους χρόνους τῆς Ἰταλίας βασιλεύσας δι' ὑπερβολὴν τοῦ ἑψίλου καὶ μόνου Θεοῦ μακροθυμίας, B καὶ πάσας κόρας ὄφραλις, ὄσας λήγροις εἶδεν ὀφθαλμοῖς, δια- 10 φείρας, εἰς ὃ ποσομένους, καὶ ταῖς πολλαῖς αὐτῶν μετὰ φαντασιῶν ἀρρήτων καὶ μυστικῶν συναπτόμενος, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ταῖς πλείοσι τῶν αὐτοῦ θυγατέρων, Θεὸν φημιλῆσθαι τούτου καὶ ἀνακηρύττεσθαι τοῖς πολλοῖς ἀνέπεισε. καὶ τὸ δὴ χεῖρον ἔτι τούτου καὶ ἀτοπώτερον, ὅτι καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτήν καὶ ταφήν 15 τὴν ἐν τῇ Κρήτῃ, κατὰ πρόσταξιν αὐτοῦ, οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ ναὸν καὶ μνημεῖον οἰκοδομήσαντες κατέθαιψαν, ᾧ καὶ οὕτως ἐπέγραψαν "ἐνθάδε κεῖται θανὼν Πίκος ὁ καὶ Ζεύς." καὶ μετὰ ταῦτα ἡ τοῦ C Θεομισσοῦς αὐτοῦ καὶ ὑπερηφανοῦ πνεύματος ὁσμὴ τὴν οἰκούμενην διατρέχουσα, βουσιλίων τε καὶ ἀρχόντων καὶ λαῶν ἀσυνέτων καὶ 20 ἔθνην καρδίας πληρώσασα, ἕως τῆς τοῦ λόγου Θεοῦ σαρκώσεως καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη δι' ἀποστόλων ἁγίων καὶ μαρτύρων ἀναδείξωσ πῦσαν ψυχὴν ἀγνοία καὶ ἀσεβείᾳ κρατουμένην εἰς λατρείαν καὶ προσκύνησιν τοῦ ψευδωνύμου Θεοῦ τούτου τοῦ Διὸς προειρέπετο

dis artibus magicis utentium, sacrificia ab usu hominum abhorrentia ob-
euntium, turpitudinem atrocitatem impuritatemque superasse: quippe iam
inde a pueritia adulteriis, mares depereundo, dicta foedis libidinibus ac
factis, omnis generis obscenitate atque impuritate ac quibusvis flagitiis
implisique supra quam dici potest sceleribus deditas, usque ad annum
120 (tot enim vixisse fertur) turpissimam vitam produxit, prioribus po-
sterisque omnibus qui scelerate vixerunt a se ea re superatis. nam spi-
ritu deo adversante omniumque spirituum malorum impurissimo ageba-
tur. is Picos cum per tam multos annos, deo longanimitate summa hoc
sustinente, Italiam rexisset, omnesque formosas puellas, quascunque mol-
libus suis oculis viderat, corrupisset, quarum numerus ad 70 colligitur,
quasdam etiam infandis ac mysticis apparitionibus delusas, cumque adeo
plerasque suas filias vitiasset, malus ille spiritus multitudini tamen per-
suasit ut eum deum pronuntiant. id vero deterius adhuc est et ab-
surdius, quod cum mortuus et (quod mandaverat) in Creta sepultus
esset, ubi necessarii ei humato fanum ac monumentum extruxerunt cum
hac inscriptione "heic situs est Picos, qui et Iuppiter, mortuus," post-
modo odor deo inimici illius ac superbi qui eum rexerat spiritus, orbem
terrarum cursu pervagatus, regum principum populorum gentiumque sto-
lida corda implevit, ut animis inscitia atque impietate occupatis hunc
falso nominatum deum Iovem, aliosque huius similes et cognatos daemo-

καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῦ δαιμόνων καὶ συγγενῶν. εἶναι δὲ τὴν τοῦ μητέρα Σεμίραμιν καὶ αὐτὸν τὸν Δία καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ κατὰ τοὺς χρόνους ἱστοροῦσι τοῦ Ἀβραάμ· ἔπρεπε γὰρ τοῦ δια-
D βόλου εἰς λύμην πολλῶν τὴν κατὰ τὸν ἔχθιστον τοῦτον Δίῳ γενεὰν ἐκλεξαμένου, τότε καὶ τὸν θεὸν τὸν ἀληθῆ εἰς πολλῶν σωτηρίαν **5** τὸν δίκαιον καλέσαι Ἀβραάμ. οὗτος ὁ Ζεὺς πρὸς τοῖς ἄλλοις υἱοῖς ἔσχε καὶ Φαῦνον καὶ Περσεὰ καὶ Ἀπόλλωνα· ἀλλὰ τὸν μὲν Φαῦνον ἐπ' ὀνόματι τοῦ πλάνητος ἀστέρος ἐκάλεσεν Ἐρμῆν, ὃς καὶ μετὰ τὴν Διὸς τελευτὴν ἐβασίλευσε τῆς Ἰταλίας ἔτη τριάκοντα πέντε, ἣν δὲ παυροῦργος ἀνὴρ καὶ μαθηματικὸς καὶ λογιώτατος. **10** ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἐπεβουλεύθη (αὐτὸς γὰρ Μαϊάδος γυναικὸς ἦν υἱός, ἣν πρώτην ἔσχεν ὁ Ζεὺς ἐν Ἰταλίᾳ, Ἀλκμή-
P 18 νην δὲ τὴν Θηβαίαν μετ' αὐτήν, ἐξ ἧς τὸν τρίσπερον ἔσχεν Ἡρακλέα), πολὺν χρυσὸν ἐγκολπωσάμενος εἰς Αἴγυπτον ἦλθε, καὶ τῆ τούτου ἐπιδοσε καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῆ μαντεία καὶ τοῖς χρησιμωδῆ- **15** μασιν ἀγαπηθεὶς καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀποθεωθεὶς, Μέστρεμ τοῦ υἱοῦ Χάμ τοῦ ἐκεῖ βασιλεύοντος ἀποθανόντος εὐθὺς ἀναγορεύεται, καὶ ἐν ἐπερηφανίᾳ καὶ τῶν μελλόντων προρρήσει ὡς θεὸς κλειζόμενος ἐπὶ 19' ἔτη Αἰγύπτου βασιλεύει. ὁ δὲ Ἀπόλλων πνεύματι Πύθω-
20 νος ἐκ νεότητος κάτοχος ὢν ἕως τελευτῆς αὐτοῦ, οὐδὲ μετὰ τελευ-
 τὴν αὐτοῦ τῆς φληναφείας ἐπαύσατο ὁ πονηρός· ἔστι γὰρ τοῦτο εἶδος πνεύματος μαντικώτατον, πολλὰ μὲν ἀληθῆ, τὰ δὲ πλείστα

nes, divino cultu atque adoratione eo usque honorarent, dum verbum dei carnem induit, idque gentibus beatorum apostolorum ac martyrum ministerio innotuit. narrant hunc Iovem ac matrem eius Semiramidem reliquumque eius genus Abrahami aetate exstitisse. conveniebat enim ut quam aetatem diabolus ad perniciem multis opera invisissimi istius Iovis struendam delegerat, eadem etiam verus deus salutis multorum causa iustum Abrahamum vocaret. Iuppiter cum alios filios, tum Faunum Perseum et Apollinem habuit. ac Faunum quidem desumpto ab errante stella nomine Mercurium appellavit; isque a morte Iovis regnum Italiae annos 35 tenuit. homo fuit versutus, mathematicus, disertissimus. cum vero insidiis reliquorum fratrum peteretur (filius enim Maiadis mulieris erat, quam in Italia primam habuit uxorem Iuppiter; ac post eam Alcmenem Thebanam, quae ei trivesperum Herculem peperit) magna vi auri suffarcinatus in Aegyptum venit. ibi ob auri eius largitionem facundiam divinandi scientiam et oracula gratiosus factus ac pro deo habitus, Mezromo Chami filio, qui regnum Aegypti tunc tenebat, mortuo subrogatur. ubi cum factu et praedictione futurorum, deus appellatus, per annos undequadraginta id regnum gessit. ceterum Apollo, cum ab ineunte aetate spiritu Pythonis fuisset afflatus, isque spiritus ei per omnem vitam adfuisset, ne mortuo quidem eo istarum nugarum finem fecit diabolus. maxima divinandi facultate id genus spiritus pollat, multa vera, pleraque autem ambigua et ancipitia ob ignorantem di-

λέγον ἀμφίβολα καὶ ἀμφιρρεπῆ διὰ τὴν ἄγνοιαν. ὁ δὲ Ἡρακλῆς Β πρώτος κατέδειξε φιλοσοφεῖν ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι. τοῦτον ἀπεθῆσαν οἱ ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευταίην, καὶ ἐκάλεσαν ἐν τῷ οὐρανῷ ἀστέρα ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ. ὄντινα Ἡρα-
 5 κλέα ἐγγράφουσιν ἀντὶ χιτῶνος δορὰν λέοντος ἡμφιεσμένον καὶ ῥοπαλον φέραντα καὶ τρία μῆλα κρατοῦντα, ἕπερ ἀφελῆσθαι αὐ-
 τὸν ἐμυθολόγησαν τῷ ῥοπάλῳ φονεύσαντα τὸν δράκοντα, τουτέστι νικήσαντα τὸν πονηρὸν καὶ ποικίλον τῆς ἐπιθυμίας λογισμὸν διὰ
 τοῦ ῥοπάλου ἦτοι τῆς φιλοσοφίας, ἔχοντα περιβόλαιον γενναῖον
 10 φρόνημα ὡς δορὰν λέοντος, καὶ οὕτως ἀφελόμενον τὰ τρία μῆλα, C
 ὅπερ ἐστὶ τὰς τρεῖς ἀρετὰς, τὸ μὴ δρῶζεσθαι, τὸ μὴ φιληδονεῖν, τὸ μὴ φιλαργυρεῖν. διὰ γὰρ τοῦ ῥοπάλου, τῆς καρτερικῆς ψυχῆς, καὶ τῆς δορᾶς, τουτέστι τοῦ σώφρονος λογισμοῦ, ἐνίκησε τὸν γῆινον τῆς φάουλῆς ἐπιθυμίας ἀγῶνα, φιλοσοφήσας ἄχρι θανάτου,
 15 καθ' ὧς Ἡρόδοτος ὁ σοφώτατος συνεγράψατο, ὃς καὶ ἄλλους Ἡρα-
 κλεῖς ἰστόρησε γενέσθαι ἐπτά.

Ὁ γοῦν Ἑρμῆς γνοὺς τὴν κατ' αὐτοῦ συσκευὴν τῶν ἀδελ-
 φῶν αὐτοῦ, ὡς εἶπομεν (περὶ ποῦ γὰρ τοὺς ὁ ὑπῆρχον ἀπὸ δια-
 φόρων γυναικῶν γεννηθέντες τῷ Διῷ), ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον
 20 πρὸς τὴν φυλὴν τοῦ Χάμ υἱοῦ Νῶε, οἵτινες ἐδέξαντο αὐτὸν ἐν D
 τιμῇ· ὃς καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ὑπερηφανῶν πάντας καὶ φορῶν χρυ-
 σὴν στολήν. καὶ ἐφιλοσόφει παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, λέγων αὐτοῖς
 μαντείας· λογικὸς γὰρ ἦν φύσει. καὶ προσεκύονον αὐτὸν Ἑρμῆν

10 ἀφελόμενος P

11 ἄπερ P

cens. at Hercules in occiduis terrae partibus primus philosophiam in-
 stituit; quem mortuum ab ipso prognati in deorum numerum rettulerunt,
 sidusque in caelo nomine eius affecerunt. Herculeum istum pingunt in-
 dutum loco vestis exuvio leonis, clavam ferentem ac tria tenentem mala,
 quae fabulantur eum dracone clava occiso abstulisse, hoc notantes, eum
 mala ac varia cupiditatis consilia clavae, hoc est philosophiae, ope vic-
 cisse, amictum veluti pelle leonis animo generoso; atque ita tria mala
 abstulisse, tres scilicet virtutes, quae sunt non irasci, non esse volupta-
 tibus deditum, non esse cupidum pecuniae, clava enim animi tolerantiam,
 ac pelle, id est temperantia, terrenum pravae concupiscentiae certamen
 vicit, philosophiam usque ad mortem colendo; quod de eo Herodotus,
 doctissimus scriptor, memoriae prodidit, alios quoque septem Hercules
 fuisse narrans.

Enimvero Mercurius cognitiss, ut diximus, quae sibi a fratribus
 (erant autem Iovi ex diversis nati mulieribus filii circiter 70) tendeban-
 tur insidiis, in Aegyptum abiit ad stirpem Chami, qui erat filius Noe.
 ab iis est cum honore acceptus, ibique permansit omnes prae se despi-
 cians et auream vestem gerens. philosophatus est autem apud Aegyptios,
 vaticinans, ut erat natura disertus. adorabatur ab iis, ac Mercu-
 Georg. Cedrenus tom. I.

ὡς λέγοντα τὰ μέλλοντα καὶ διακονοῦντα αὐτοῖς τὴν τῶν μελλόντων ἐκ τοῦ Θεοῦ δῆθεν ἀπόκρισιν καὶ παρέχοντα αὐτοῖς χρήματα· ὃν καὶ πλουτοδότην ἐκάλεον ὡς τοῦ χρυσοῦ Θεὸν νομίζοντες.

Ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα δὲ χρόνοις, ἐπὶ τῆς βασιλείας Φοίνικος, ἦν Ἡρακλῆς ὁ φιλόσοφος ὁ λεγόμενος Τύριος, ὅστις ἐφεῦθε 5
 P 19 τὴν κογχύλην. μετεωριζόμενος γὰρ εἰς τὸ παράλιον μέρος τῆς Τύρου εἶδε ποιμενικὸν κῦνα ἐσθλόντα τὴν λεγομένην κογχύλην, καὶ ποιμένα νομίζοντα αἰμάσσειν τὸν κῦνα, ἀπὸ τῶν προβάτων πόκον ἐρέας λαβόντα καταμάσσειν τὰ καταφερόμενα ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κυνός. ὁ δὲ Ἡρακλῆς προσισχηκῶς καὶ ἰδὼν αὐτὸ βάμμα τι 10
 ἐξαίστων ἐθαύμασε· καὶ γινῶσκει ὅτι ἐκ τῆς κογχύλης ἐστίν, εἰληφῶς τὸν πόκον ὡς μέγα δῶρον προσήνεγκε τῷ βασιλεῖ τῆς Τύρου Φοίνικι, ὃς καὶ ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῇ Θεῆ τῷ βάμματι ἐκέλευσεν ἕξ αὐτοῦ βαφθῆναι ἐρέαν καὶ γενέσθαι αὐτῷ βασιλικὸν περιβόλαιον, ὃ περιβαλλόμενος αὐτὸς πρῶτος ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· πρὸ τοῦ-15
 B του γὰρ οὐκ ἤδεισαν οἱ ἄνθρωποι βάπτειν χροιάς. μετὰ γούν χρόνους πολλοὺς οἱ Ῥωμαῖοι τὴν Φοινίκων χώραν κατασχόντες τὸ ἐξ ἄρχῆς ἀληθινὸν ἐκ τῆς κογχύλης σχῆμα βασιλικὸν ἐφόρεσαν. μετὰ δὲ Ῥέμον καὶ Ῥωμόλον Νουμῆς βασιλεύσας Ῥωμαίων, καὶ δεξάμενος πρεσβυτάς ἐκ τῆς χώρας τῶν λεγομένων Πελασγῶν 20
 φοροῦντας χλαμύδας ἐχούσας ταββλα ῥούσιμα καθάπερ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰσραηλίας χώρας, καὶ τερφθεὶς τῷ σχήματι, ἐπενόησε πρῶτος ἐν τῇ Ῥώμῃ χλαμύδας φορεῖσθαι τὰς μὲν βασιλικὰς πορφύρας, ἐχού-

rius deus appellabatur, quod futura praediceret, ac divinitus nimirum de iis quae post essent eventura responsa administraret, pecuniamque suppedicaret; itaque etiam divitiarum datorem vocabant, pecuniae deum putantes.

Inferioribus temporibus Phoenice regnante, Hercules fuit philosophus cognomento Tyrius. is purpuram invenit. cum enim in eam Tyri partem ascendisset quae ad mare pertinet, pastoris canem vidit concham vorare; pastorem a cane sanguinem emitti putantem, lana ab ove accepta quod ex ore canis defluere abstergere. at Hercules, qui rem observaret, tincturam eius lanae egregiam cum admiratione vidit; animadversoque liquorem eum ex concha ista fluxisse, lanam istam magni doni loco ad regem Tyri Phoenicem attulit. is spectaculo tincturae istius attonitus iussit hoc modo lanam tingi atque ex ea sibi regiam vestem parari; qua primus hominum indutus omnibus admirationi fuit. nam antea temporis colorum tincturam ignoraverant homines. longo post tempore Romani Phoenicia subacta veram et antiquae respondentem purpuram ad regium amictum adhibuerant. Numa, qui post Romulum et Remum Romae regnavit, cum ad eum Pelasgorum legati venissent chlamydes gestantes praetextas coccino, quales etiam Isauri gestant, ea forma delectatus primus instituit ut a Romanis chlamydes gestarentur, a

σας ταβλίλα χρύσεια, τὰς δὲ τῶν συγκλητικῶν καὶ τὰς τῶν ἐν ἀξίαις καὶ στρατείας χλαμύδας ἔχούσας σήμαντρα τῆς βασιλικῆς φορεσίας, ταβλίλα πορφυρᾷ δηλοῦντα ἀξίαν Ῥωμαϊκῆν πολιτείας καὶ C ἑποταγῆν διαγωγῆν, κτελούσας μηδένα εἰς τὸ αὐτοῦ παλάτιον 5 εἰσελθεῖν συγχωρεῖσθαι ἕνευ τοῦ σχήματος τῆς τοιαύτης χλαμύδος.

Φοῖνιξ δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγήνορος ἀνὴρ ἐγένετο σοφός, δὲ συνεγράψατο Φοινικοῖς γράμμασι τὴν ἀριθμητικὴν φιλοσοφίαν, ἐπεξέθετο δὲ καὶ ἀσωμάτων ἀρχάς, καὶ σώματα δὲ μεταβάλλε- 10 σθαι, καὶ τὰς ψυχὰς εἰς ἀλλογενῆ ζῷα εἰσέναι. οὗτος πρῶτος ἐξέθετο ταῦτα, ὡς Κλήμης συνεγράψατο ὁ σοφώτατος.

Μετὰ δὲ τὴν Ἐρμοῦ τελευτὴν ὁ Ἡφαιστος ἐπὶ τέσσαρα ἡμισυ ἔτη τῆς Αἰγύπτου ἐβασίλευσεν. ἦν δέ, φασί, πολεμιστῆς, δν συμπεσόντα τῷ Ἰηπῶ πληγῆναι τὸν πῦδα καὶ χωλεύοντα ἄχρι D 15 τέλους διαρκέσαι. ἀπεθεώθη δὲ ὁ Ἡφαιστος ὑπὸ Αἰγυπτίων διὰ τὸ νομοθετῆσαι μονανδρεῖν καὶ σωφρόνως βιοῦν τὰς γυναῖκας τῶν Αἰγυπτίων, τὰς δὲ μοιχευομένας τιμωρεῖσθαι, ἀλλὰ μὴν καὶ ὡς ὁ Πλάτων, πολεμικῶν καὶ γεωργικῶν ἐργαλειῶν τὴν ἐκ σιδήρου κατασκευῆν αὐτοῖς ὑπόδειξαντα· λίθοις γὰρ καὶ ῥοπάλοις ἐπολέ- 20 μουν πρὸ αὐτοῦ, τοῦτον δὲ φασί διὰ μυστικῆς εὐχῆς τὴν ὄξυλάβην δεξάμενον ἐκ τοῦ ἀέρος, οὕτω τὴν χαλκευτικὴν Αἰγυπτίους παραδοῦναι.

regibus purpureae, praetextae auro, a senatoribus et his qui cum magistratu aut imperio essent aliae quae pro indicio regii gestaminis purpurae essent praetextae; quo significaretur Romanae rei publicae dignitas et subiectio. edixitque ne quis sine huiusmodi chlamyde in palatium suum intrmitteretur.

Phoenix Agenoris F. vir fuit sapiens, qui philosophiam de numeris conscripsit literis Punicis. exposuit etiam principia incorporea et corporum mutationes animarumque in alterius generis animalia migrationes. primus hic ista exposuit, ut Clemens homo doctissimus scriptum reliquit.

A morte Mercurii Vulcanus regnum Aegypti per annos quattuor cum semisse tenuit. ferunt hunc bellatorem fuisse, ac cum equo corruentem pedem fregisse, unde ad mortem usque claudus permanserit. in deorum numerum cum Aegyptii rettulerunt, quod lege lata ipsorum uxores uno viro contentas esse et pudice vivere iussisset, suppliciumque in adulteras constitisset. aut vero, ut Plato vult, quod eis bellicorum et rusticorum instrumentorum ex ferro fabricationem demonstrasset: ante ipsum enim lapidibus et fustibus praeliabantur. hunc mystica quadam precatione sicut ex aere forcipem impetrasse, atque ita Aegyptiis aeris fabricandi artem tradidisse.

Μετὰ δὲ Ἡφαιστον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἥλιος καλούμενος ἐπὶ
 P 20 εἴκοσι καὶ ἤμισον ἔτη τῆς Αἰγύπτου ἐβασίλευσε, καὶ μετ' αὐτὸν
 Σῶσις, εἶτα Ὅσιρις, μεθ' ὃν Ὀρος, καὶ μετ' αὐτὸν Θούλης,
 ὃς καὶ ἕως τοῦ Ὠκεανοῦ πᾶσαν τὴν γῆν παρείληφεν. ἐπὶ δὲ τὴν
 Ἀφρικὴν ὑποστρέφων εἰς τὸ μαντεῖον ἐπυθάνετο τίς πρὸ αὐτοῦ 5
 καὶ τίς μετ' αὐτὸν οὕτω δυνήσεται· ἀκοῦσαι δὲ τοῦ χρησμοῦ οὕ-
 τως "πρῶτα θεός, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὸν αὐτοῖς· σύμ-
 φωνα δὲ εἶσι τάδε, ὧν κράτος αἰώνιον. ὠκέσι ποσὶ βιάδιζε, θνητέ,
 ἄδηλον διανύων βίον." τοῦτον εὐθὺς τοῦ μαντείου ἐξεληλυθότα οἱ
 B ἴδιοι ἐν αὐτῇ τῇ Ἀφρικῇ κατέσφαξαν. μετὰ δὲ τοῦτον Σέσωστρις 10
 τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ἐβασίλευσεν. οὗτος Ἀσσυρίους καὶ
 Χαλδαίους καὶ Πέρσας ἕως Βαβυλῶνος ὑπέταξε, καὶ τὴν Ἀσίαν
 Εὐρώπην καὶ Μυσίαν καὶ Σκυθίαν. ὑποστρέφων δὲ δεκαπέντε
 χιλιάδας ἀνδρῶν νεανίσκων, Σκυθῶν μαχιμωτάτων ἐπιλέκτων, ἐν
 τῇ Περσικῇ γῇ κατώκισεν. ἐπὶ τούτῳ Ἑρμῆν φασὶν ἐν Αἰγύπτῳ 15
 θαναμαστὸν ἄνδρα γνωσθῆναι καὶ φοβερὸν ἐπὶ σοφίᾳ· ὃς ἔφρασε
 τρεῖς μεγίστας εἶναι δυνάμεις τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὄλων θεοῦ,
 μίαν θεότητα εἶναι εἶπε· διὸ καὶ τρισμέγιστος Ἑρμῆς κατωνόμα-
 C σται. ὃς οὕτω πρὸς τινα Ἀσκληπιὸν αὐτοῖς ῥήμασιν ἔφη "ἦν φῶς
 νοερὸν πρὸ φωτὸς νοεροῦ, καὶ ἦν αἰεὶ νοῦς νοῦ αἵτιον, καὶ οὐδὲν 20
 ἕτερον ἦν ἢ ἡ αὐτοῦ αἰεὶ ἐν αὐτῷ ὧν αἰεὶ τῷ ἑαυτοῦ νοῦ"

18 μίαν δὲ θ.?

Vulcano defuncto filius nomine Sol successit ac rex Aegyptiorum annis viginti semis fuit. post hanc Sosis, inde Osiris, postea Orus, tum Thules Aegyptum, alius post alium rexerunt. Thules omnem terram usque ad Oceanum occupavit: inde in Africam reversus oraculum consuluit, quisnam se prior tantum potestatis habuisset, ac quis post ipsum tantumdem habiturus esset. ita ei responsum perhibetur. "principio deus, hinc sermo, atque his spiritus iunctus. haec tria cognata: est illis aeterna potestas. mortalis, celeri gressu te hinc protinus aufer, incertam degens dubio conamine vitam." ferunt hunc, ubi primum aede oraculi egressus est, a suis esse in ipsa Africa iugulatum. successit ei Sesostriis, ac 20 annis regnum in Aegyptios gessit. hic Assyrios Chaldaeos et Persas usque ad Babylonem subegit, Asiamque et Europam, Mysiam et Scythiam. reversus quindecim milia Scytharum iuvenum delectos, qui bellatores essent optimi, in Perside collocavit. sub hoc ferunt Mercurium in Aegypto innotuisse, admirabilem virum et sapientiae causa stupendum. is dei universi huius conditoris tres esse maximas facultates, unicam vero divinam naturam dixit. itaque etiam Trismegistus Hermes, quod est Mercurius terminatus, denominatus est. huius ad Aesculapium quendam haec sunt verba. "erat lux intelligens ante lucem intelligente; eratque semper mens quae menti causa esset, neque quidquam erat aliud quam huius mentis unitas. ea mens cum semper in sese ipsa sit, semper sua ipsius mente luce atque spiritu universa continet."

καὶ φωτὶ καὶ πνεύματι πάντα περιέχει. ἐκτὸς τούτου οὐ θεός, οὐκ ἄγγελος, οὐ δαίμων, οὐκ οὐσία τις ἄλλη· πάντων γὰρ κύριος καὶ θεὸς καὶ πατήρ· καὶ πάντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἔστιν. ὁ γὰρ λόγος αὐτοῦ προελθὼν παντέλειος καὶ γόνιμος 5 καὶ δημιουργός, ἐν γονίμῳ φύσει πεσὼν, ἐν γονίμῳ ὕδατι, ἔγνων τὸ ὕδωρ ἐποίησεν." οὕτως εἰπὼν ὁ Ἑρμῆς ἠΐξαστο "ὀρκίζω σε, οὐρανοῦ μεγάλου ἐργάτα, ὀρκίζω σε, φωνῆ πατρὸς, ἦν ἐφθέγγαστο πρώτην τὸν μονογενῆ λόγον αὐτοῦ, ἵλαως ἔσο." τῶν 10 φωνῶν τούτων καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος ἐμνήσθη εἰπὼν ὅτι καὶ ὁ τρισμέγιστος Ἑρμῆς τριάδα ὠμολόγει. ὁ δὲ Σέσωστρις μετὰ τὴν νίκην τὴν Αἴγυπτον καταλαβὼν τελευτᾷ. ἀνέστη δὲ μετ' αὐτὸν βασιλεὺς ἐπ' Αἴγυπτον Φαραῶ ὁ καὶ Ναραχῶ καλούμενος, κρατῆσας ἔτη, ὡς φασι, πενήκοντα· ἐκ τούτου οἱ ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ καταγόμενοι βασιλεῖς Φαραῶ προσαγορεύονται. ἕως ᾧδε 15 αἰ τῶν Αἴγυπτίων βουσιλεῖται.

Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Πίκου τοῦ καὶ Διὸς ἀνεφάνη τις ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰαφὲθ ἐν χώρᾳ τῶν Ἀργείων, Ἰναχος λεγόμενος. ὃς 21 καὶ ἐν αὐτῇ βασιλεύσας κτίζει πόλιν Ἰῶ, καὶ Ἰώπολιν ἐκάλεσε ταύτην εἰς ὄνομα τῆς σελήνης· οἱ γὰρ Ἀργεῖοι τὴν σελήνην Ἰῶ 20 καλοῦσιν. ἔσχε δὲ καὶ θυγατέρα Ἰῶ· ἐκ ταύτης ὁ Ζεὺς θυγατέρα ἔσχε τὴν Λιβύην. αὕτη ἡ Ἰῶ ἐπεὶ ἐμῆχη τῷ Διὶ, αἰσχυκθεῖσα τὸν πατέρα φεύγει εἰς Αἴγυπτον, ἐκεῖσα δὲ τὸν Ἑρμῆν βασιλεῖα εὐφροῦσα ἐπὶ τὸ Σιλπίον ὄρος τῆς Συρίας μεταβαίνει, ὅπου Σέλευ-

12 ὄκ' P

extra eam mentem neque deus est neque angelus neque daemon neque alia ulla natura. omnium enim dominus deus et pater est. sub ipso et in ipso omnia sunt. sermo enim ipsius, qui perfectus omnibus modis est et fecundus ac opifex, ab ipsa progressus mente inque aquam, cuius est fertilis natura, incidens, fetam aquam reddidit." haec fatus Hermes sic precatus est. "adiuro te, caeli magni opifex: adiuro te, vox patris, quam primam edidit, unigenitum suum verbum, propitius esto." beatus quoque Cyrillus harum vocum mentionem fecit, dicens quod etiam Hermes Trismegistus trinitatem sit confessus. ceterum Sesostris parta victoria Aegyptum adeptus decessit vita. post eum rex Pharaeo exstitit, qui et Narecho dicitur. regnavit annos, ut aiunt, quinquaginta. ab hoc genus ducentes reges Pharaones appellati sunt. hactenus regum Aegyptiorum.

Tempore Pici, qui et Iuppiter usurpatus est, in Argivorum regione quidam de Iapeti stirpe exstitit, nomine Inachus. hic regno Argivorum potitus urbem Io condidit, et Iopolim a luna Io dicitur. habuit et filiam Io nomine, ex qua Iuppiter filiam Libyam sustulit. ipsa Io verecundia patris, quod cum Iove concubuiasset, in Aegyptum fugit; ubi cum Mercarium regem invenisset, in Silphium Syriae montem abiit, ubi postea

χος ὁ Μακεδῶν ὕστερον εἰς ὄνομα τοῦ ἰθίου υἱοῦ τὴν μεγάλην Ἀντιόχειαν ᾠκοδόμησεν. ἐκεῖ οὖν ἡ Ἰῶ τελευτᾷ. Ἰναχος δὲ ὁ ταύτης πατὴρ πολλοὺς εἰς ἀναζήτησιν αὐτῆς κεπομφῶς, ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς αὐτῆς ἀδελφοὺς, παρήγγειλεν, εἰ μὴ αὐτὴν ἀγά-
B ρωειν, μηδὲ αὐτοὺς ἐπανελθεῖν. οἱ δὲ τὴν Αἴγυπτον διαβάαντες 5 καὶ πρὸς Συρίαν ἐλθόντες ὄναρ θεωροῦσι δάμαλιν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ χρηματίζουσαν οὕτως “ἐνθάδε εἰμὶ ἐγὼ ἡ Ἰῶ.” διυπνισθέντες οὖν ἐκεῖ ἱερὸν καὶ πόλιν, ἣν καὶ Ἰώπολιν ὠνόμασαν, οἰκοδομήσαντες ἔμειναν, μὴ τολμῶντες πρὸς Ἰναχον ἐπανελθεῖν. Λιβύῃ δὲ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, ἣν ἐκ Διὸς ἔσχεν, ἐγαμήθη Προσειδῶνι 10 τῷ Κρόνου μὲν υἱῷ ἀδελφῷ δὲ Διός. τούτοις τρεῖς παῖδες, Ἀγήνωρ καὶ Βέλος καὶ Ἐνυάλιος ἐτέχθησαν. ὢν ὁ Βέλος μὲν τὴν Σίδα γεγάμηκεν, ἀφ’ ἧς Αἴγυπτος καὶ Δαναὸν ἔσχεν υἱοῦς, ἔξ οὗ καὶ ἡ χώρα Αἴγυπτος κέκληται· ὁ Ἀγήνωρ δὲ ἐπὶ τὴν Φοινίκην ἐλθὼν ἠγάγετο τὴν Τυρώ, ἔξ ἧς Κάδμος ἐγεννήθη καὶ 15
C Φοῖνιξ καὶ Σύρος καὶ Κλιξ καὶ θυγάτηρ Εὐρώπη καλουμένη. κίττει δὲ Ἀγήνωρ τὴν Τύρον, ἐπ’ ὀνόματι Τυροῦς τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, βασιλεύει δὲ τῶν μερῶν ἐκείνων ἔτη 87. φασὶ δὲ τὸν Ταῦρον τοῖς χρόνοις ἐκείνοις τῆς Κρήτης βασιλεύοντα, ναυμαχίᾳ κατὰ τῆς Τύρου ἐπιθήμενον τοῦ Ἀγήνωρος ἀλλαχοῦ μετὰ τῆς 20 οἰκείας δυνάμειος πόλεμον ποιουμένου, πρὸς ἐσπέραν τὴν Τύρον εἰεῖν, ἄλλους τε πολλοὺς αἰχμαλώτους καὶ δὴ καὶ τὴν Εὐρώπην θυγατέρα Ἀγήνωρος, ἣν καὶ γυναῖκα ποιησάμενος πᾶσαν τὴν γῆν

22 καὶ ἄλλους τε πολλοὺς ἀπαγαγεῖν αἰχμ.?

temporis Seleucus Macedo magnam Antiochiam de filii nomine sic dictam condidit. ibi mortua est Io. pater vero Inachus multos cum misisset qui eam requirerent, filios quoque suos ea condicione ablegavit ut non nisi eam reducentes domum redirent. hi cum Aegypto peragrata ad Syriam accessissent, per insomnium viderunt vuculam, quae humana voce haec ederet “hic sum ego Io.” somno soluti fano ibi et urbe Iopolis aedificatis eo loco manserunt, cum ad Inachum reverti non audeant. at Libya Ius et Iovis filia Neptuno nupsit, Saturni filio, Iovis fratri. ex hoc coniugio nati tres filii, Agenor Belus et Enyalius. quorum Belus ducta in matrimonium Side Aegyptum, unde Aegypto regioni nomen, et Danaum filios genuit. Agenor in Phoenicem profectus Tyro uxorem duxit; ex qua ei nati sunt Cadmus Phoenix Syrus Cilix et filia Europa. Agenor Tyrum exstruxit, ab uxore ita nominatam, regnumque in iis regionibus per annos, ut aiunt, 63 obtinuit. ea tempestate traditur Taurum Cretae regem classe Tyrum tentasse, Agenore cum suis copiis alibi bellum gerente; ac sub vesperam capta Tyro cum alios multos captivos tum Europam quoque Agenoris filiam abduxisse. hanc de-

- Ἰάφεθ Ἠρώπην ὠνόμασεν, ὥσπερ Λιβύην ὁ Ποσειδῶν τὴν τοῦ Χάμ γῆν διὰ Λιβύην τὴν αὐτοῦ γαμητήν. ἐντεῦθεν ὠμαλόγησαν οἱ ποιηταὶ ὡς ὁ Ζεὺς ταύρω ὁμοιωθεὶς Ἠρώπην ἤρασεκ. οὗτος D ὁ Ταῦρος καὶ Γόρτυνας πόλιν ἐπ' ὀνόματι τῆς αὐτοῦ μητέρος ἔψωκόδησεν ἐν Κρήτῃ, καὶ υἱὸν ἔσχεν ἀπὸ τῆς Ἠρώπης ὃν Μίνω προσηγόρευσεν. ὁ Ἀθήνωρ δὲ τελευταῖων μέλλων χρήματα πολλὰ ἐν Κρήτῃ διὰ τοῦ υἱοῦ Κάδμου πρὸς τὴν θυγατέρα Ἠρώπην ἀποστέλλει. τοῖς υἱοῖς δὲ αὐτοῦ τὴν ὑποτεταγμένην αὐτῷ γῆν καταμερίζων, Φοίνικι μὲν Τύρον καὶ τὰ περίεξ αὐτῆς ἀπονείμας Φοινί- 10 κην τὴν ὑπ' αὐτὸν ὠνόμασε γῆν. ὁμοίως δὲ καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν τὰς ἐπιλαχούσας τοῖς υἱοῖς Σύρῳ καὶ Κιλικίᾳ χώρας προσωνόμασεν. ἐν τοῖς χρόνοις τούτου τοῦ Φοίνικος καὶ Ἑρακλῆν φασὶ τὸν φιλόσοφον, τὸν λεγόμενον Τύριον, τὴν οὕτω καλουμένην κογχύ- P 22 λην ἔξευρεῖν, ὡς εἴρηται.
- 15 Ὁ μὲντοι Ζεὺς πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ τοῦ ἕξ Ἀργείων καταγομένου Ἀκρισίου θυγατέρα Δανάην, ἐδρεπέη πάνυ οὖσαν καὶ ἐν κουβουκκλίῳ πρὸς θάλασσαν φυλαττομένην, πολλῷ χρυσῷ τοῦς τηροῦντας πείσας καὶ ταύτην ἀρπάσας καὶ φθείρας ἔσχεν ἕξ αὐτῆς παῖδα Περσεὰ ὀνόματι. ἐνθεν οἱ μυθολόγοι τὸν Δία φασὶ χρυ- 20 σὸν γενόμενον ῥῆται διὰ τοῦ στέγους εἰς τὸν θάλαμιον καὶ Δανάην διασφείρει. τοῦτον τὸν Περσεὰ καὶ πτερωτὸν εἶναι ἔφασκον ὡς δέξυτατον ὄντα παιδῶθεν καὶ τῇ φύσει γοργότατον καὶ ἐντρεχέστατον. ὧ καὶ Ζεὺς ὁ πατήρ αὐτοῦ τὰς κρυφίους καὶ μυστικὰς καὶ

inde uxorem habuit, ab eaque Europae nomen toti quae Iapeto cesserat terrae fecit, sicuti Neptunus omnem Chami terram a Libya uxore sua Libyam denominavit. hinc poetae perhibuerunt Iovem sub tauri specie Europam rapuisse. hic Taurus etiam Gortynam urbem matri suae cognominem in Creta condidit, filiumque ex Europa habuit, quem Minoem appellavit. ceterum Agenor moriturus magnam pecuniae vim per Cadmum filium suum ad Europam in Cretam transmisit, suam vero dicionem inter filios ita distribuit, ut Phoenici Tyrus ac quas circum est regio obtingeret, quam et Phoenicem nominavit, sicut et Syriam ac Ciliciam, quas Syro et Cilici filiis suis attribuebat. huius Phoenicis aetate ferunt Herculem philosophum, cognomento Tyrium, purpuram quo expositam est modo repperisse.

At Iuppiter praeter multas alias Danaen quoque Acrisii, qui ab Argivis descendebat, filiam, insigni forma, et quae in cubiculo ad mare exstrueto adservabatur, corruptis multo auro custodibus rapuit ac violavit, atque ex ea filium nomine Perseum sustulit. hinc fabulati scriptores Iovem ediderunt in aurum conversum per tectum in cubile influxisse, ac Danaae virginitatem eripuisse. hunc quoque Perseum alatum fuisse dixerunt, quod ab ineunte aetate celerissimus fuit ingenioque ferocissimo atque callidissimo; quare etiam cum pater arcanas ac mysticas foedas-

- B** μισαρὰς πάσας μαγείας καὶ μαγγανίας ἐδίδαξε, νικῶν τοὺς πολεμίους ἐν τοῦτοις παρεγγυῶν. τοῖσιν εἰς ἡλικίαν ἀνδρὸς ἐλθὼν φεύγει τοὺς υἱοὺς Νίνου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ πρὸς Ἀσσυρίους ἔρχεται. πρὸς δὲ Λιβύην διαβαίνοντι παρθένος κόρη χωριτικῆ, ἀπηρωμιμένους ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς τρίχας, κατὰ πρόσωπον συναντᾷ. ἦν καὶ στήσας τὸ αὐτῆς ὄνομα ἡρώτα. ἡ δὲ “Μέδουσα” ἔφη “λέγομαι.” καὶ αὐτίκα τὴν κάραν αὐτῆς ἀποτέμνει· καὶ ταύτην ταριχεύσας κατὰ τὰς ἀρρήτους καὶ μιαιρὰς ὑποθήκας Διὸς τοῦ πατέρος αὐτοῦ, ταῖς χειρὶ κρατῶν καὶ ταῖς μαγείαις θαρρῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐχώρει. Γοργόνα δὲ τὴν 10
- C** κάραν ἐκάλει διὰ τὸ τῆς γοητείας ἐνεργὲς καὶ δξύ. ἐκεῖθεν πρὸς Αἰθιοπίαν διαβάς ὑπὸ Κηφέως τότε βασιλευμένην, καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἀνδρομέδαν καλουμένην καὶ ἰέρειαν οὖσαν ἀρπάσας, κατέπλευσε διὰ Συρίας πρὸς Λυκαονίαν. οἱ δὲ Λυκαῶνες τοῦτω ἐναντιωθέντες τῇ τῆς Γοργόνας πρώτῃ βοήθειᾳ 15 κατενικήθησαν. ἐκεῖ καὶ πόλιν κτίσας Περσίδα τῷ ἰδίῳ κέκληκεν ὀνόματι. στήλην δὲ ἔξω τῆς πόλεως στήσας, καὶ τὸ ἀπεικόνισμα τῆς Γοργόνας ἐπιθεῖς, Εἰκόνοιον ταύτην ἐπωνόμασεν. ἐκεῖθεν ἐπὶ Ἰσσυρίαν καὶ Κιλικίαν διαβάς, χρησμὸν λαβὼν ὅτι ἔνθα ἐκ τοῦ Ἰππου ἀποβάς τὸν ταραδὸν ὀδνηθῆς τοῦ ποδός, νίκην λάβης καὶ 20
- D** πόλιν οἰκοδομήσης, τὴν Ταραδὸν κτίσει καὶ κατὰ τῶν Ἀσσυρίων ὄρμᾳ, τοῦτους τε νικήσας καὶ τὸν Σαρδανάπαλον καὶ τοὺς τοῦ γένους αὐτοῦ ἀπεκτονῶς εἰς τέλος αὐτοὺς ὑποτάσσει. καὶ Ἀσσυρίων τὴν βασιλείαν ἀφελόμενος ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι Πέρσας αὐ-

que omnes incantationes et veneficia docuit, horum ope victoriam ei ab hostibus reportandam pollicens. itaque vir factus Perseus Nini patrum filios fugiens ad Assyrios venit. inde in Africam eunti virgo occurrit indigena, oculis capillisque ferae instar horrens. quam ipse cum subistere coegisset, quod nomen gereret interrogavit. professae nomen Medusae statim caput amputavit; idque, ut infandae atque abominandae Iovis patris praeceptiones iuebant, conditum habens, manuum robore et magicarum artium fiducia fretus, adversum hostes suos perrexit. capti nomen Gorgonis imposuit ob efficacitatem et vim veneficii. inde in Aethiopiam transivit, quam tunc Cepheus regno tenebat; cuius filiam Andromedam eandemque sacerdotem rapuit, ac per Syriam ad Lycaoniam navigavit. Lycaones cum se Perseo opposuissent, primo Gorgonis auxilio devicti sunt. ibi urbem Perseus condidit ac de suo nomine Persidem appellavit. extra urbem statuam posuit, atque ab eo simulacro Iconium nominavit. inde Isauriam et Ciliciam peragrans, accepto oraculo ut quo loco de equo descendens in planta pedis dolorem sentiret, ibi victoriam obtineret atque urbem aedificaret, Tarsum, a planta pedis dictam urbem, condidit. ac contra Assyrios profectus eos superavit, Sardanapaloque cum sua gente necato Assyrios prorsus subegit, regnoque iis adempto, Persas de suo nomine appellavit, regnumque in

τοὺς ἐκάλεσε, βασιλεύσας ἐπ' αὐτοὺς ἔτη γη'. οὗτος καὶ τὴν κα-
 λουμένην περσίαν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι εἰς πᾶσαν τὴν ὑποκειμένην
 αὐτῷ κατεφύτευσε γῆν, καὶ τὴν τοῦ μυσσαροῦ σκύφου τῆς Μεδού-
 σης οὗς ἡγάπα τῶν Περσῶν ἐν μυστηρίῳ μυσταγωγῆσας μαγείοις
 5 Μήδους αὐτοὺς καὶ Μηθίαν τὴν χώραν αὐτῶν μετανόμασεν. εἶτα
 εἰς τὸ Σιλπιον ὄρος ἐλθὼν εἶρε τοὺς ἀπὸ Ἄργους Ἰωνίτας, ὑφ'
 ἑὼν καὶ ἐδέχθη ὡς ὁμόφυλος. χειμῶνος δὲ πολλοῦ πεσόντος καὶ P 23
 τοῦ προσπαραιεμένου ποταμοῦ τοῖς Ἰωπολίταις Ὀρόντου καθ'
 ὑπερβολὴν πλημμυροῦντος, ἐπεὶ ἠῤῥατο, ἄφρω κεραινὸς ὡς
 10 σφαῖρα πρὸς οὐρανόνθεν κατηνέχθη, καὶ οὕτως ὁ τε χειμῶν ἐπε-
 σχέθη καὶ τὰ ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ ἀνείθη. καὶ γοῦν τοῦ πρὸς
 ἐκείνου πῦρ ἀνάψας ὁ Περσεὺς εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ βαστάζων, εἰς τε
 τὰ ἴδια βασίλεια ἀγαγὼν καὶ ἱερὸν τοῦ πρὸς κατυσκευάσας καὶ
 15 καὶ ἐν πάσῃ τῇ ὑπ' αὐτὸν γῆ καὶ ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθέντα
 θεὸν σέβεσθαι τὸ πῦρ ἐκείνο θεοπίστους ἐδίδαξε πυρσολατρεῖν, μά-
 γους τοὺς τοῦ πρὸς ἱερεῖς καλέσας. ζῶχεται οὖν πρὸς αὐτὸν ἐν B
 πολέμῳ ὁ τῆς Ἀνδρομέδας πατὴρ ὁ Κηφεύς. καὶ ἐπεὶ ὁ Περσεὺς
 ἐξελθὼν τὴν τῆς Γοργόνος κεφαλὴν ἐπεδείκνυε, Κηφεύς δὲ ὑπὸ
 20 τοῦ γήρωος ἀμβλυωπῶν, ὡς ἔφιππος κατ' αὐτοῦ ἐπέβουινεν ὁ Περ-
 σεύς, ἀγρωῶν ἀμβλυωπεῖν τὸν Κηφεά, ἐλογίσατο μὴ ἐνεργεῖν ἔτι
 ἦν κατεῖχε τῆς Γοργόνος κεφαλὴν, καὶ στρέψας ταύτην πρὸς ἑαυ-
 τὸν καὶ ἐμβλέψας ἀτενῶς παραπὰ τυφλωθεὶς ἀνηρέθη. καὶ λοι-

2 πέρσεια P 3 τὴν] τοῖς? 6 Ἰωπολίτας? 15 αὐτοῦ P
 20 ἀμβλυωπῶν οὐκ ἐτυφλώθη, ὡς?

eos per 53 annos obtinuit. idem arborem quoque a se Persicam dictam
 per omnem suam dicionem plantavit; foedoque Medusae scypho de Per-
 siis quos maxime diligebat, arcanis magicis sacris initiatis, Medos eos et
 terram eorum Mediam nominavit. inde ad Silphium montem profectus
 Ionitas, qui ab Argis eo concesserant, ibi repperit, ab iisque, ut eiusdem
 stirpis, est acceptus. ibi cum ingens tempestas imbres effudisset, ac
 Orontes fluvius qui Iopolin alluit supra modum exundaret, perseo pre-
 cato fulmen veluti globus ignis subito delatum est; itaque et inhibita
 tempestas fuit, et fluvius suo se alveo conclusit. ex eo igne Perseus
 ignem accendit, secumque tulit; et in suam regiam apportans aedem igni
 exstruxit, sacerdotioque pios viros praefecit. idemque et Iopoli et in
 tota sua dicione instituit; mandatoque ut de caelo delatus deus ignis
 coleretur, ignis colendi ritum docuit, magorum nomine sacerdotibus ignis
 affectis. porro bellum Perseo Cepheus Andromedae pater intulit. cui
 cum infesto equo occurrens Perseus caput Gorgonis ostentasset, Cepheus
 autem propter senectam aetatem caecutiret, nesciens Perseus Cepheum
 caecutire, putavit caput Gorgonis quod praetendebat vires suas iam non
 exserere; itaque sibi id obvertit, inque id oculis intentis intuitus, ex-

πὸν προβάλλεται ὑπὸ Κηφέως βασιλεὺς Περσῶν Μέρως ὁ Περσέως καὶ Ἀνδρομέδας υἱός. Κηφεὺς δὲ τὴν τῆς Γοργόνης κεφαλὴν καύσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ.

- C Ἀγήνορα δὲ τὸν ἀπὸ Φοινίκης ὁ πατὴρ εἰς ἀναζήτησιν τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς Εὐρώπης ἀποστείλας, μαθὼν ὁ Κάδμος ὡς αὐτῇ 5
σὸν Ταύρω τῷ ἀρπάσαντι ταύτην τῆς Κρήτης βασιλεύει, ὤρμησεν
εἰς Βοιωτίαν καὶ αὐτοδὸς ἀγροῦντας τὰ Φοινίκιον γράμματα ἐδί-
δαξε, καὶ ἐβασίλευσεν ἐπ' αὐτοῖς ἔτη ἑβ'. καὶ γυναῖκα ἠγάγετο
τὴν Ἀρμονίαν καλουμένην, ἣτις αὐτῷ ἕξ τέκετι θυγατέρας, Ἰνώ
Ἀγαύην Σεμέλην Εὐρυνόμην Κλεανθὴ καὶ Εὐρυδίκην. αὗται 10
ἔλεγοντο Καδμίδες. οὗτος ὁ Κάδμος καὶ πόλιν τὴν μεγάλην τὴν
Καδμείαν ἐκεῖ κτίζει. ὃς καὶ τὸν Τειρεσίαν Βοιωτῶν ὄντα φιλό-
σοφον, τὸν αὐτομάτως φέρεσθαι τὰ πάντα καὶ ἀπρόνοητον εἶναι
τὸν κόσμον δογματίσαντα καὶ εἰς τὸ τοῦ Δαρναίου Ἀπόλλωνος ἱερὸν
- D διὰ ταῦτα ἐξόριστον γενόμενον, ἀνεκαλέσαστο. τοῦτον τὸν Τειρε- 15
σίαν μυθολογοῦσιν, ὡς ἑωρακότα Παλλάδα λουομένην, εἰς γυναι-
κὸς αὐτίκα μεταβληθῆναι φύσιν, καὶ πολυπραγμονεῖν αὐτῇ πῶς
γυνὴ μετὰ ἀνδρὸς συλλαμβάνει, καὶ πῶς ἡ μία φύσις τοῦ αἵματος
εἰς ὄσπυ καὶ φλέβας καὶ σάρκας καὶ τὰ λοιπὰ μερίζεται, καὶ βρέ-
φος ζωογονοῦμενον τίκεται, καὶ τοῦ δημιουργοῦ τὴν σοφίαν μὴ 20
δυνηθέντα καταλαβεῖν εἰς αὐτοματισμῶν ἐξολισθῆσαι· διὸ καὶ
παύοντες αὐτὸν εἰς γυναικῶν φύσιν ἔφρασαν μεταβληθῆναι. οὗτος
ὁ Κάδμος ὁ τῆς Βοιωτίας βασιλεὺς Ἀγαύην τὴν αὐτοῦ θυγατέρα

templo excaecatus itaque interfectus est. a Cepheo proinde regno Per-
sarum Meros, filius Persei et Andromedae, praefectus est; et ipse cre-
mato Gorgonis capite in suam regionem rediit.

Aganorem autem a Phoenicia pater ad inquirendam filiam suam Europam
cum misisset, Cadmus cum eam intellexisset cum Tauro, a quo rapta fuerat,
Cretae regnare, in Boeotiam abiit, Boeotosque literarum ignaros Phoenicias
litteras docuit, regnumque apud eos per 62 annos obtinuit. uxorem duxit
Harmoniam, quae ei sex filias peperit; quarum nomina Ino Agave Se-
mele Eurynome Cleanthe et Eurydice: hae etiam Cadmides nominaban-
tur. is Cadmus etiam Cadmeam magnam urbem ibi condidit; et Tiresi-
am Boeotorum philosophum, qui quod omnia fortuito ferri nullaque
mundum providentia gubernari docuisset, in Daphnei Apollinis templum
relegatus fuerat, ab exsilio revocavit. fabulantur hunc Tiresiam, cum
lavantem Minervam vidisset, subito in mulierem conversum fuisse; in-
que ea natura curiose exploravisse quomodo mulier ex viro concipiat,
quomodo unica sanguinis natura in ossa venas carnes et caetera distri-
buantur, et quomodo foetus vivus gignatur; cumque sapientiam opificis
asequi cogitandam nequiret, eo prolapsam ut omnia fortuito fieri diceret.
itaque ioco dictum est eum in mulieris naturam transivisse. is Cadmus
Boeotiae rex Agavei filiam suam Echioni in matrimonium dedit, ac in

Ἐχλον δαὸς γυναικα εἰς Χλον ἀποστέλλει. γεννᾶται οὖν ἔξ αὐτῆς ἀνήρ φρόνιμος καὶ συνετὸς ὁ Πενθέως· ᾧ καὶ τὴν διοίκησιν τῆς P 24 βασιλείας ὑστερον παρεχώρησε Κάδμος, ὡς αὐτοῦ μετὰ Τειρεσίου ἐπὶ τὸ Κιθαιρώνειον ὄρος τὸν βίον διατέλειαντος. τὴν δὲ Σεμέ- 5 λην Πολυμήδων ὁ υἱὸς τοῦ Αἰθριώωνος γήμας, ἐκ τοῦ γένους ὦν τοῦ Διὸς, ἀπὸ Σεμέλης ἐπαμνηστῶν γεννᾷ βρέφος διὰ τὸ ὑπὸ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν ἔξαισιων τὴν μητέρα ἀποθανεῖν. τοῦτο τὸ βρέφος εἰς Νυσίαν τὴν χώραν ὁ Κάδμος ἐκτραφῆναι ἐπεμψεν, ὃ καὶ Νύσειον ὠνομάσθη. μυθολογοῦσι δὲ ὅτι τοῦτο ὁ Ζεὺς ἐν 10 τῷ ἰδίῳ κόλπῳ ἐπὶ δευτέρῳ μηνὶ ἐφύλασσε, διότι μέρος ζωῆς ἔσχε πρὸς τοῦ Θεοῦ παρὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον ἐκτραφείας. ἄλλοι δὲ τοῦτον ὡς ἔξ ἡλιακῶν ἐδῶν μυστικά τινα καὶ θαυμαστὰ δρωῖντα B καὶ ὡς περὶ ἀμπελικὴν γεωργίαν ἐκτιθέμενον ἀπεθώσάν τε καὶ Διώνυσον μετεκάλεσαν, ὡς ἐκ γένους ὄντα Διὸς. τοῦτον εἰς Πέρ- 15 σας φασὶν ἀπελθεῖν, καὶ φαντασίας τινὰς θαυμασίων ἔργων καὶ πολέμων ἐν αὐτοῖς ἐπιδείξασθαι. μετὰ ταῦτα ἐπὶ Πενθέα οὖν ὄχλῳ βαρεῖ ἔρχεται, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας σιροτοὺς ἐκάλεσε διὰ τὸ ἄλλεσθαι καὶ πηδᾶν, τὰς δὲ γυναῖκας βάκχας. τὴν τε τῶν Βοιωτῶν βασιλείαν σφετεριζόμενος μετὰ Πενθέως πόλεμον συμ- 20 βαλὼν χειροῦται, ὑπὸ δὲ Ἀγαῆς τῆς Πενθέως μητρὸς ὡς θείας οὔσης Διονύσου λυτροῦται τῶν δεσμῶν. μετὰ ταῦτα ἐνεδρεύσας ἀποκτείνει Πενθέα. τῶν δὲ Βοιωτῶν αὐτὸν βασιλεῖα μὴ παρα- C δεχομένων εἰς Δελφὸς ἀπέρχεται καὶ θανὼν θάπτεται. μετὰ Κάδμον ἐβασίλευσε τῆς Βοιωτίας Νυκτεός. τούτου τὴν θυγατέρα

Chium amandavit. peperit haec virum prudentem ac ingeniosum, nomine Pentheum; cui postea temporis Cadmus regni administrationem commisit, cum ipse cum Tiresia statuisset in Cithaerone monte vitam finire. Semelen Polymedon Aetherionis F. duxit, ex gente Iovis; atque ex ea prolem septimestrem sustulit, matre fulguribus et tonitribus insolitis necata. Cadmus infantem in Nysiam regionem, quae et Nyseium dicitur, alendum misit. fabulantur infantem a Iove in sinu suo duos reliquos menses asservatum fuisse; quod scilicet a deo partem quandam vitae habuit, abortu ante legitimum tempus editus. alii hunc, quod ex solaribus precibus mystica quaedam et miraculosa faceret et vitis cultum docuisset, in deos rettulerunt ac Dionysium nominarunt, ut Iovis stirpe ortum. Dionysium hunc ferunt ad Persas venisse, ac mirabiles quaedam imaginationes operum ac bellorum apud eos ostentasse. secundum haec cum magna hominum turba adversus Pentheum venit: viros a saltando Scirtos, mulieres Bacchas appellavit. cum autem Boeotiae regnum sibi vindicaret, bello cum Pentheo congressus succubuit. captum ex vinculis liberavit Agave matertera, Penthei mater. inde per insidias Pentheum necavit, cumque Boeoti eum regno non dignarentur, Delphos profectus mortuus ac sepultus est. Cadmo in regno Boeotiae successit Nycteus.

Ἐντιόπην, ἱέρειαν οὖσαν τοῦ Ἑλλου, Θεόβοιοις ὁ υἱὸς Βράτωνος, ἐκ τοῦ γένους τοῦ Διὸς καταγόμενος, ἀδελφὸς δὲ τοῦ Νυκτεῶς, μίγεις γεννᾷ διδύμα, Ἀμφίωνά τε καὶ Ζῆθον, οὓς τῇ κελεύσει τοῦ ἀδελφοῦ ῥίπτουσι πλησίον τοῦ Κιθαιρωνείου ὄρους. Ὀρδίω δὲ τις γεωργὸς ἄπαις ὦν ἀνελάβετο καὶ ἀνεθρέψατο αὐτά. τῆς 5 δὲ Ἐντιόπης παρὰ τῇ Δίρκῃ φυλαττομένης ἐπὶ τὸ τιμωρηθῆναι διὰ τὸ παρανομῆσαι, ἐπεὶ πόλεμος ἐν τῇ Ἀργείῳ ἐκινήθη χώρα, D τοῦ Λύκου χρονίζοντος ἐκείσε, ἡ Δίρκη τὸν Νυκτεῶ θωπευτικῶς ἠρώτω ἀπολύσαι Ἐντιόπην. ὁ δὲ μᾶλλον προσέταξε τυρῶ ἀγρῶ ταύτην προσδεθῆναι καὶ ἀποθανεῖν, ὡς τὴν παρθενίαν βεβηλώ- 10 σασαν. ἀκούσαντες δὲ τοῦτο Ζῆθος καὶ Ἀμφίων, καὶ παρὰ τοῦ ἀναθρεψαμένου τούτους μαθόντες ὡς αὕτη ἐστὶν ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἐντιόπη, ἅμα πλείοσιν ἀγροίκοις ἐπιεισευόντες τοὺς μὲν στρατιώτας κατακτείνουσι, Δίρκην δὲ τῷ τυρῶ προσδεμοῦσι καὶ φονεύουσι. σὺν τῇ μητρὶ δὲ Ἐντιόπη εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐλθόντες, 15 ἐπεὶ ὁ Νυκτεὺς τέθνηκεν, οἱ μουσικοὶ Ζῆθος καὶ Ἀμφίων τῶν Βοιωτῶν ἔτη πολλὰ βασιλεύουσι. κτίζουσι δὲ πόλιν μεγάλην εἰς P 25 ὄνομα τοῦ πατρὸς, ἣν καὶ Θεοβόλου Θήβας ὠνόμασαν. ὁ μὲν Εὐριπίδης τῷ ἔθει τῶν ποιητῶν μυθολογῶν τὸν Δία φησὶν εἰς Σάτυρον μεταβληθέντα τὴν Ἐντιόπην φθεῖραι, ἐξ ἧς Ἀμφίων καὶ 20 Ζῆθος οἱ μουσικοὶ. τοῦτο δὲ, φασίν, εἶπεν ὡς καταχθέντος Θεοβόλου ἐκ τοῦ Πίκου τοῦ καὶ Ζηγὸς κατὰ μετεμψυχώσεως μετάστασιν· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ σάτυρος ὄνομα κατὰ τὴν τῶν Βοιω-

cum huius filia Antiopa, sacerdote Solis, Theoboeus Bratonis F. a Iove genus ducens ac frater Nyctei, corpus miscuit, indeque geminos ea est enixa, Amphionem et Zethum; qui iussu fratris expositi sunt prope montem Cithaeronem. sed quidam rusticus Ordio nomine, cum prole careret, sustulit eos atque educavit. cum autem Antiopa apud Dirce asservaretur, ut propter flagitium commissum suo tempore poenas lueret, cum in Argivorum regione bellum exstisset ibique Lycus moraretur, Dirce Nycteam blande sollicitavit de liberanda Antiopa. is vero tauro eam potius fero alligandam itaque necandam profanatae virginittatis causa imperavit. hoc cum inaudivissent Amphion et Zethus, ab eo qui ipsos educaverat edocti Antiopae se esse filios, cum manu rusticorum irruerunt, necatisque militibus Dirce tauro alligatam interfecerunt. ipsi cum matre Antiopa in Boeotiam profecti, cum iam Nycteus vita decessisset, ita musici Amphion et Zethus Boeotias multos per annos regia potestate imperaverunt. hi magnam urbem condiderunt, et a patris Theoboei nomine Thebas nuncuparunt. Euripides more poetarum fabulam narrans, Iovem ait sumpta Satyri figura Antiopae vitium obtulisse: eo ex concubitu natos Amphionem et Zethum musicos. hoc eum ideo dixisse putant, quod Theoboeus a Pico, qui idem Iuppiter fuit, descenderit per animae in alia post alia corpora commigrationem. nam Boeotorum sermone Satyrus animae in aliud vilis corpus migrationem

τῶν γλῶσσαν, τὸ εἰς ἄλλο σῶμα χωρήσειν ἐτελέστερον. μετὰ τούτους τοὺς μουσικοὺς οἱ ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν βασιλευον Θηβαίων ἕως Οἰδίποδος υἱοῦ Ἰοκάστης καὶ Λαίου. οὗτος γὰρ ὁ Λαῖος βασιλεὺς ὢν Θηβαίων μετὰ Ἰοκάστης ἔσχεν υἱὸν πρῶτον **B** 5 Ἰοκῆν· χρησμὸν δὲ λαβὼν περὶ αὐτοῦ ὡς τῇ ἰδίᾳ μητρὶ συναφθήσεται, ἐν ξύλῳ τοὺς πόδας καθήλωσας, ὃ δὴ καὶ κοῦσπος λέγεται, εἰς ἀπώλειαν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἔρριπεν. ἀγροικοὺς δὲ τις ὀνόματι Μελίβιος τοῦτον εὐρῶν ἀνεθρέψατο, Οἰδίποδα μετονομάσας διὰ τὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐν τῷ ξύλῳ διωδηκότας ὀγκωθῆναι.

10 μετὰ ταῦτα γυνή τις ὀνόματι Σφίγξ, δυσειδής, κατὰμαστος, χωρική, μετὰ πλήθους ἀγροίκων εἰς κορυφὴν μίαν μόνην εἴσοδον καὶ ταύτην στενωπύτην ἔχουσαν καθίσασα, ληστρικῶς τοὺς παράγοντας δι' ἐκείνης ἀνήρει καὶ τὰς αὐτῶν ὑπάρξεις ἀφηρεῖτο, ὡς **C** ἀποστενοῦσθαι τὰς Θήβας δι' αὐτῆς μήτε στρατοῦ μήτ' αὐτοῦ

15 τοῦ βασιλέως Λαίου ἰσχύοντος κατ' αὐτῆς διὰ τὸ δύσβατον τοῦ ὄρους καὶ ὄχρον. ταῦτ' οὖν Οἰδίπους ἀκούσας σοφόν τι καὶ γενναῖον ποιεῖ· καὶ ὄλληοις ἐπιλεξάμενος καὶ τὴν Σφίγγα ἐλθὼν ἤπειτο σὺν αὐτῇ εἶναι καὶ συλληστρεύειν αὐτῇ. ἡ δὲ τῇ ὥρᾳ καὶ γενναϊότητι τούτου τερφεύσα αὐτὸν εἰσδέχεται. ὃ δὲ καιρὸν

20 ἔσχηκός αὐτὴν μὲν λόγγῃ ἀναιρεῖ καὶ πολλοὺς τῶν μετ' αὐτῆς, λαβὼν δὲ καὶ τὸ σῶμα καὶ ὅσα χρήματα εὔρε πρὸς Λαῖον εἰς Θήβας ἤνεγκε, μισθὸν τῆς ἀνδρωγαθίας κομιούμενος. Θηβαῖοι δὲ τοῦ-

17 καὶ πρὸς τῆν?

significat. post hos musicos, ii qui ex eorum stirpe procreati sunt in Thebanos regnum obtinuerunt usque ad Oedipum, Iocastae et Laii filium. etenim Laius rex Thebanorum primum ex Iocasta uxore filium Iocan sustulerat; de quo cum oraculo monitus esset, fore ut is cum propria matre concumberet, ligneis compedibus impeditum in montanis abiecit, ut ibi periret. at rusticus quidam, Melibius nomine, eum sublatus educavit, Oedipumque appellavit a tumore pedum quem in compedibus contraxerat. secundum haec mulier quaedam indigena nomine Sphinx, deformis ac mammosa, cum agrestium manu verticem quandam obsegit, ad quem nonnis uno eoque angustissimo aditu poterat penetrari, ac latrocinando ea pergentes interfecit, eorumque facultates depraedata est. id latrocinium res Thebanorum in artum redexit, cum neque exercitus neque ipse rex Laius monte ita inaccessio et natura loci munito quicquam adversus eam posset. Oedipus vero re audita prudens ac generosum facinus aggredi, cum paucis quos sibi socios adsciverat, ad Sphingem se conferre, eius consuetudinem et latrocinandi societatem expetere. forma et generositas quam praese ferebat, ut reciperentur a muliere iis rebus capta impetrarunt. at vero Oedipus capta occasione ipsam lancea transadigere, multos qui Sphingi praedandi socii fuerant trucidare; cadaver eius, ac quas ibi reppererat opes ad Laium Thebas afferre, ab eo virtutis suae ac rei bene gestae praemium sperare. ac Thebani

D τον ὡς βασιλεῖα ἀνύμουν. ἀλλ' οὐκ ἤρесе ταῦτα τῷ Λαίῳ,
 ἀλλὰ στρατὸν ἐφοπλίσας κατ' αὐτοῦ ἐξήει, καὶ πληγεὶς τελευτᾷ.
 ἢ τοίνυν Ἰοκάστη τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν οὐ θέλουσα, καὶ ὡς υἱὸς
 αὐτῆς ἐστὶν ὁ Οἰδῖπος οὐκ εἰδυῖα, ἅμα δὲ καὶ πρὸς Θεραπειαν
 τῆς πόλεως σπουδάζουσα, προσκαλεῖται τοῦτον· ἐξ οὗ καὶ ποιεῖ 5
 δύο υἱούς, τὸν Ἐτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην, καὶ θυγατέρας δύο,
 Ἰσμήνην καὶ Ἀντιγόνην. καὶ οὕτως ἐπὶ ἔτη ιδ' τῶν Θηβῶν ἐβα-
 σιλευσαν, ἀγνοοῦντες ἑαυτούς. μετὰ ταῦτα τῆς Ἰοκάστης τὴν
 πατρίδα καὶ τὸ γένος πυθομένης, ἐπεὶ Μελίβιος αὐτὸν ἀνεθρέ-
 ψατο ἤκουσε, παρ' αὐτοῦ τε ζῆμαθε τὸν τρόπον τῆς αὐτοῦ ἀνευ- 10
 P 26 ρέσεως καὶ βεβαιωθεῖσα ἀνεβόησε. Οἰδῖπος δὲ πληροφοροθηθεὶς
 ὡς καὶ μήτηρ Ἰοκάστη καὶ γυνὴ τυγχάνει, τοῖς μὲν υἱοῖς Ἐτεοκλεῖ
 καὶ Πολυνείκει ἐνιαυτὸν παρ' ἐνιαυτὸν βασιλεύειν ἐκέλευσε τῶν Θη-
 βῶν, αὐτὸς δὲ παραυτὰ δύο ἤλους κατὰ τῶν ἰδίων ἐμπήξας ὀφθαλ-
 μῶν τελευτᾷ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἑκάτερος τῆς βασιλείας ἀντιποιούμε- 15
 νοὶ εἰς πόλεμον ἤλθον μονομαχήσαντες, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἄμφω
 κατελύθησαν. καὶ οὕτως ἢ τῶν Θηβῶν ἦτοι Βοιωτῶν κατελύθη
 βασιλεία, διαρκέσασα ἔτη τριακόσια ἐξηκονταεννέα.
 Ἐναγκαῖον οὖν ἐστὶ λοιπὸν ἀναδραμεῖν ἐπὶ τὸ προκειμενον.
 καταλήξαντες δὲ ἐπὶ τὴν ἐκ Φαλῆκ τοῦ Ῥαγᾶβ γέννησιν ἀρξώμεθα 20
 ἀπ' αὐτοῦ.

9 ἐπεὶ ὅτι M.?

17 κατελύθησαν P. an ἀνελήθησαν?

quidem eum regis laudibus ac titulis celebrabant. Laio id adeo displicuit ut adversus eum cum armato exercitu exiverit: commisso autem praelio ictus perit. proinde Iocasta cum excidere regno nollet et Oedipum filium suum esse ignoraret, simul ut civibus rem gratam faceret, coniungem sibi Oedipum adscivit, atque ex eo duos filios, Eteoclem ac Polynicem, totidemque filias Ismenam et Antigonom peperit. ita per 19 annos regnum in Thebanos gesserunt, alter alterum ignorantes. his exactis Iocasta, cum Oedipi genus et patriam inquireret, ex Melibio quem educatorem fuisse Oedipi acceperat, intellexit quomodo is Oedipum reperisset; confirmataque iam apud animum rei sicut habebat opinione exclamavit. at enim Oedipus certior factus Iocastam coniungem eandem matrem suam esse, filiis Eteocli et Polynici regnum Thebanum alternis annis habendum mandavit, ipse illico duobus clavibus in duos suos oculos defixis obiit. filii, cum uterque regnum ad se traheret, bellum moverunt; in quo singulari pugna congressi mutuis ambo vulneribus occubuerunt. is regni Thebani seu Boeotorum finis fuit, cum id 369 annos durasset.

Porro autem necesse est nos ad institutum nostrum reverti. ac quoniam in Ragabi Phaleco progeniti mentione substiteramur, rursus ab eodem Ragabo ordiemur.

Ῥαγάβ γενόμενος ἑκατὸν τριακοσιὰς ἐτῶν ἐγέννησε τὸν Β
 Σερούχ. ἐπὶ τούτου οἱ ἄνθρωποι τὸν κατ' ἀλλήλων αὐξήσαντες
 τῷφον σφριτηγούς τε ἑαυτοῖς κατεστήσαντο καὶ βασιλεῖς. καὶ
 τότε πρῶτως πολεμικὰ κατασκευάσαντες ὄργανα πολεμῆν ἀλλήλοις
 5 ἐνήρξαντο. καὶ εὐθὺς οἱ ἀπὸ Χανυὰν ἠτιῶνται καὶ πρῶτοι τῆς
 δουλείας ὑποκύντουσι τῷ ζυγῷ, κατὰ τὴν τοῦ Νῶε κατάραν.

Σερούχ γενόμενος ἑκατὸν τριάκοντα ἐτῶν ἐγέννησε τὸν Να-
 χῶρ. ὅκει δὲ ὁ Σερούχ ἐν τῇ Χαλδαίων, ἐν πόλει Ὄρ. αὐξή-
 10 θέντι δὲ τὸν Ναχῶρ ἐδίδαξεν ὁ πατὴρ πάντων ἐπιλλυσιν οἰωνῶν, C
 τῶν τε ἐν οὐρανῷ σημείων διακρίσεις καὶ τῶν ἐπὶ γῆς ὑπάντων,
 καὶ πᾶσαν Χαλδαϊκὴν μαντείαν. Ναχῶρ δὲ γενόμενος οὐδ' ἐτῶν
 ἐγέννησε τὸν Θάρα. Νίνου δὲ τοῦ πρώτου βασιλέως τῶν Ἀσου-
 ρίων τεσσαρακοστὸν τρίτον ἄγοντος ἔτος τῆς βασιλείας γεννᾶται
 15 Ἀβραάμ. κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους παρ' Αἰγυπτίοις ἐξκαί-
 10 δεκάτῃ δυναστεία, καθ' ἣν ἐβασίλευον Θηβαῖοι. Θάρα δὲ γενό-
 μενος ἐτῶν ὁ ἐγέννησεν ἐκ γυναικὸς Ἐδνας, θυγατρὸς Ἀβραάμ
 πατραδέλφου αὐτοῦ, τὸν Ἀβραάμ, ὄντινα ἡ μήτηρ ἐκάλεσεν ἐπ'
 20 ὀνόματι τοῦ ἑαυτῆς πατρὸς· ἔφθη γὰρ ἐκεῖνος πρὸ τῆς τούτου
 γεννήσεως τετελευτηκέναι. ἐγέννησε δὲ ἔτι ὁ Θάρα τὸν Ἀράμ
 20 καὶ τὸν Ναχῶρ. ὁ δὲ Ἀβραάμ λαμβάνει παρὰ τοῦ πατρὸς γυναῖκα
 τὴν Σάρραν. οὗτος μόνος, τῶν ὑπανταχοῦ τὴν ἐπὶ τὰ εἶδωλα D
 πλάνην νοσοῦντων, τὸν ἀληθῆ θεὸν ἐπέγνω καὶ δημιουργὸν τῶν
 ὄλων ἀνεκήρυξε. καὶ πρῶτος τὸ θυσιαστήριον κλάδοις φοινίκων

Ragabus ergo annos natus 132 Seruchum genuit. huius aetate de-
 mum homines alter alteri fastu sese praeferentes, imperatorum atque
 regum nomina sibi sumpserunt, ac tum primum arma bellica fabricati
 bellum invicem facere coeperunt. statim vero stirps Chanaanis succu-
 buit, iugamque servitutis subiit, quemadmodum ei Noe fuerat impre-
 catus.

Seruchus annos natus 130 Nachorem progenit. habitabat autem
 Seruchus in urbe Chaldaeorum, cui Ur nomen. is adultum Nachorem
 decuit omnium auguriorum, caelestium terrestriumque ostentorum inter-
 pretationem, omnemque Chaldaeorum divinationem. Nachor annos natus
 79 Tharam genuit. Abrahamus natus est, cum Ninus primus Assyriorum
 rex annum sui regni 43 ageret. eodem tempore apud Aegyptios deci-
 mus sextus rex agebat; qua tempestate Thebani regnabant. Thara ergo
 annos natus 70 sustulit ex uxore sua Edna, quae filia fuit Abrahami,
 quem patrum Thara habuit, Abrahamum: ita enim eum mater de sui
 patris nomine appellavit, qui ante nepotis natales vita defunctus fuerat.
 praeterea etiam Thara Aramum et Nachorem procreavit. Abrahamus
 uxorem duxit Saram, sibi a patre coniunctam. hic solus, omnibus ubi-
 que hominibus cultu simulacrorum in errorem abductis, verum deum agno-
 vit universique opificem praedicavit, primusque altare frontibus palma-

καὶ ἑλαιῶν ἐκέκλον, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ πρώτως ἰνόμεσται ἄγγελος ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ. καὶ παρ' αὐτοῦ Αἰγύπτιοι τὴν τῶν ἀστέρων θέσιν καὶ ποιήσιν καὶ τὴν ἀριθμητικὴν ἐπιστήμην ἔμαθον.

Ἐπι τῷ κδ' ἔτει τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὁ Ἀβραάμ ἐπιγνούς τὸν τῶν ὄλων θεὸν προσεκύνη. ἄγγελος δὲ κυρίου ἐδίδαξεν αὐτὸν 5 τὴν Ἑβραϊδα γλῶσσαν, καθὼς αὐτὸς ὁ ἄγγελος τῷ Μωϋσῆ εἶπεν, P 27 ὡς ἐπὶ τῇ λεπτῇ κείται Γενέσει. καὶ ὁ Ἀρὰμ δὲ ἀγόμενος γυναῖκα ἐγέννησε τὸν Λώτ, θυγατέρα δὲ Μελχάν. ταύτην ὁ Ναχώρ λαμβάνει γυναῖκα.

Ἦδη δὲ ἐξηκοστὸν ἔτος ἄγων ὁ Ἀβραάμ, ὡς οὐκ ἐδόκει τὸν 10 πατέρα πείθειν καὶ τοὺς ἄλλους οἰκειούς τῆς περὶ τὰ εἰδῶλα ἀποσχέσθαι δεισιδαιμονίας, λανθάνει νυκτὸς τῶν εἰδώλων ἐμπρήσας τὸν οἶκον. αὐτῶν δὲ ἐξαναλουμένων οἱ ἀδελφοὶ νοήσαντες ἀναπηδῶσι, βουλόμενοι ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἐξελεῖσθαι τὰ εἰδῶλα. φιλοτιμότερον δὲ ὁ Ἀρὰμ τῷ πράγματι προσφερόμενος ἐν μέσῳ 15 διαφθείρεται τοῦ πυρὸς. καὶ θάψας αὐτὸν ὁ ἀγαματοποιὸς B πατὴρ ἐν Ὄρ τῇ πόλει Χαλδαίων μετανίσταται καὶ εἰς Χάρραν τῆς Μεσοποταμίας ἔρχεται. ἔνθα ὁ Ἀβραάμ δεκαπέντε ἔτη τῷ πατρὶ συνοικήσας ἔγνωε ποτὲ νυκτὸς ἐκ τῆς τῶν ἀστέρων κινήσεως τοῦ ἐπιόντος καιροῦ κατασκέψασθαι τὴν ποιότητα. ἦν γὰρ οὐ 20 μετρῶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἄπασαν τὴν τοιαύτην ἐξασκηθεὶς ἐπιστήμην. καὶ δὴ μετὰ τὴν ἐκάστου τῶν ζητουμένων διάγνωσιν, συνήσει περιττὴν ἄπασαν εἶναι τὴν τοιαύτην περιεργίαν· δύνασθαι γὰρ

rum et olearum cinxit; ac sub eo primum in sacra scriptura angelus nominatur; et ab ipso Aegyptii positum stellarum et effectioem numerorumque scientiam didicerunt.

Annus aetatis vigesimus quartus agens Abrahamus agnitum universi opificem adoravit. angelus autem dei docuit eum Ebraicam sermonem, sicuti idem angelus Mosi dixit, ut est in parva Genesi. sed et Aramus uxore ducta Lotum genuit ac filiam Melcham, quae Nachori nupsit.

Abrahamus iam sexagenarius, cum videret se suadendo patrem ceterosque domesticos a superstizioso simulacrorum cultu deducere non posse, noctu clam omnibus fanum simulacrorum incendit. quae cum conflagrarent, fratres re intellecta prosilierunt, ut ex medio igne simulacra eriperent; et Aramus cum eam rem maiori conatu moliretur, in medio incendio periit. hunc cum pater simulacrorum opifex in Ure Chaldaeae regionis urbe humasset, inde Charras Mesopotamiae urbem commigravit. eo loci Abrahamo, cum per quindecim annos in familia patris vixisset, nocte quadam subit ex siderum motu insequentis temporis statum considerare, quippe non mediocriter omnem eam scientiam patris doctrina atque exercitatione tenenti. ergo singulis de quibus quaerebat consideratis, supervacaneam esse universam istam curiositatem deprehendit,

αὐθις τὸν θεόν, εἰ βούλοιο, μετασκευάσαι πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα τὰ προεγνωσμένα. πῦσιν οὖν τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐξ ὄλης ἀποταξίμενος ψυχῆς καὶ σπουδῆς, καὶ τελείαν τῆς περι τὸ θεῖον εὐσεβείας δόξης τὴν ἀπόδειξιν, ἀκούει παρὰ τοῦ θεοῦ “ ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ C
5 ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου.” καὶ ἐξελθὼν ἅμα τῇ γυναικὶ Σάρρα καὶ Ἀὐτ τῶ ἀδελφιδῶ μετοικίζεται εἰς τὴν Ἀρφαξὰδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μερίδα, ἣν οἱ Χανααῖοι κατασχόντες γῆν Χανααίων προσηγόρευσαν, ὡν ἑτῶν οὐκ ἔτι τοῦ κόσμου ἦν ἔτος τρισχιλιοστὸν τριακοσιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἕβδομον. ἐλθὼν δὲ 10 Ἀβραὰμ εἰς Συγέμ κατὰ θεῖον χρησμὸν ὠκοδόμησε θυσιαστήριον ἀνὰ μέσον Βαιθλῆλ καὶ Ἀγγαί. διαπεράσας δὲ τὸν Ἐδφράτην τὴν προσωνυμίαν ἔλαβεν· Ἑβραῖοι γὰρ περᾶται λέγονται. οἱ δὲ ἀπὸ Ἑβραίων λέγουσιν αὐτοὺς καλεῖσθαι Ἑβραίους. καὶ τῶ παύ ἔτει αὐτοῦ, ἦτοι τῶ ζ' ἔτει τῆς αὐτοῦ παροικίας, κατήλθεν εἰς Αἴγυ- D
15 πτον μετὰ Σάρρας.

Τούτοις τοῖς χρόνοις ἤκμασε Μελχισεδέκ, παρθένος ἱερεὺς ἀγενεαλόγητος, ἐν ἄρτιω καὶ οἴνῳ προτυπῶν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. υἱὸς δὲ ἦν ὁ Μελχισεδέκ Σίδου βασιλέως, υἱοῦ Αἰγύπτου, ὃς καὶ κτίζει Σιδῶνα πόλιν. ἀπάτωρ 20 δὲ καὶ ἀμήτωρ καὶ ἀγενεαλόγητος λέγεται διὰ τὸ μὴ ἐξ Ἰουδαϊκῆς γενεῆς κατάγεσθαι καὶ διὰ τὸ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ πονηροὺς ὄντας μὴ ἀριθμείσθαι μετὰ ὁσίων. καὶ ὅτι τῶν Χανααίων ἄρχων τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευε· μελὶ γὰρ βασιλεὺς ἐρμηνεύεται, σεδέκ δὲ δικαιοσύνη. Ἱερουσαλὴμ δὲ καὶ ἡ πόλις ὠνομάσθη, πρῶην

quod deus pro sua voluntate omnia quae divinatio praedixisset mutare posset. itaque haec et alias id genus res serio atque toto corde repudians, perfectamque deum colendi pietatem demonstrans, ita est a deo compellatus: “egredere ex terra tua et gente tua et ex familia tua.” itaque cum uxore Sara et fratris filio Loto in portionem progenitoris sui Arphaxadi commigravit, qua potiti tum Chananæi eam terram Chananæorum denominaverunt, annos natus 75, anno mundi 3387. Abrahamus ergo Sichemum ut venit, monitus oraculo, altare inter Bethelam et Angaeam exstruxit. inde Euphrate transmissio Ebraeorum cognomentum cum suis invenit (nam a transeundo Ebraei dicuntur), quamquam ab Ebero alii id nomen deductum sentiant. anno aetatis suae 81, seu peregrinationis septimo, in Aegyptum cum Sara descendit.

Floruit eo tempore Melchisedecus, caelebs, sacerdos, et ignotae stirpis, qui incruentam victimam Christi dei nostri pane et vino iam tum repraesentabat. sane is filius fuit Sidae regis, filii Aegypti: sed patre ac matre carere incertaeque stirpis dicitur, quod genus suum a Iudaeis non duxit, et quia parentes eius, homines mali, cum piis non recensentur; tum quod Chananæis imperans Ierusalemam regno tenebat: melchi enim regem, sedec iustitiam significat. Ierusalem urbis no-

P 28 Ἰεβοῦς λεγομένη διὰ τὸ Ἰεβουσαιους οἰκεῖν ἐν αὐτῇ. τὸ γὰρ Ἰεβοῦς κατὰ τροπήν τοῦ β εἰς ρ γίνεται Ἰεροῦ· τὸ δὲ σιλημ προστιθέμενον Ἰερουσαλήμ ὄνομα ἀποτελεῖ. σιλημ γὰρ εἰρήνην σημαίνει. τοῦτο δὲ ὠνομάσθη ἢ διὰ τὸν Μελχισεδέκ ἱερατεύειν θεῷ ἐν αὐτῇ, ἢ διὰ τὸ ἱερόν εἶναι τοῦ θεοῦ κατὰ τόπον. τοῦτο B δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου γέγονε· δύο γὰρ ποταμοὶ ὃ τε Ἴορ καὶ ὁ Δὰν μιγνύμενοι καὶ ἓνα ποταμὸν ἀποτελοῦντες καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἤνωσαν. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ ἀλλοτρίων ἔθνος καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ ὁ Μελχισεδέκ κατὰγεται, οὐκ ἐγράφη δὲ πότε ἐγεννήθη καὶ ἀπὸ ποίου πατρὸς καὶ μητρὸς ἢ πότε ἀπέθανε, δικαίως ἂν λέγοιτο 10 μῆτε ἀρχὴν ἡμερῶν μῆτε ζωῆς τέλος ἔχειν αὐτόν· οὐ γὰρ ἠδύνατο B γενεαλογηθῆναι, ἐκ τῶν παραλειφθέντων ἔθνων καταγόμενος.

Τῷ δὲ πρῶτῳ ἔτει τοῦ Ἀβραάμ ἔτεκεν Ἄγαρ τὸν Ἰσμαήλ· τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γιτςή. καὶ πῦρ κατὰ τῆς Πενταπόλεως ἔτελλε θεός, καὶ ἀναλίσκει μὲν ἐξ αὐτῆς ἅπαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, διαφθείρει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἀνάστημα τῆς γῆς, καὶ τῆς προκειμένης θαλάσσης νεκροῦται τὰ ὕδατα. μετὰ ταῦτα τῆς κατὰ Μαβρῆ δρῶς ἀπαναστὰς ὁ Ἀβραάμ ἐπὶ τὸ φρέαρ κατασκηνοῖ τοῦ ὄρκου. ἑαυτῷ δὲ ἰδίᾳ καὶ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ κατὰ συγγενείας πηξάμενος σκηνάς, τότε πρῶτον Ἀβραάμ τῆς σκηνοπηγίας ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας 20 C ἐπιτελεῖ τὴν ἑορτήν, ἣν εἰσέτι καὶ νῦν ὁ Ἰουδαῖος ἑορτάζει σκηνοπηγῶν. ἐκ γούν τοῦ Ἰσμαήλ Ἰσμαηλίται οἱ Σαρακηνοὶ ὀνομαζόνται. Σαρακηνοὺς δὲ ἑαυτοὺς μετωνόμασαν, ἀπαξιούντες καλεῖσθαι δουλικῶς Ἀγαρηνοί· οἱ δὲ φασιν ὅτι Σάρρα τὴν Ἄγαρ

men est, cum ante Iebus appellaretur ab incolentibus eam Iebusaeis. nam B in R mutato ex Iebu fit Ieru; cui additum salem Ierusalem absoluit. est autem salem pax; idque nomen loco obtigit, vel quod Melchisedecus deo ibi sacrificabat, vel quod ibi sanum dei erat. eodem modo Iordani nomen est factum: duo enim amnes Ior et Dan confluentes unumque fluvium reddentes nomen quoque ei suis in unum compositis dederunt. quoniam vero Melchisedecus non Abrahami sed aliena familia ortus fuit, neque scriptum est quando, quo patre, qua matre natus aut quando mortuus sit, recte dici possit eum neque initium dierum neque finem vitae habere, cum ex non commemoratis gentibus orti genus recenseri nequiverit.

Anno Abrahami 86, mundi 3398, Agar Ismaelum peperit. tunc igneum imbrem Pentapoli deus immisit, universoque ibi deleto hominum genere ipsas etiam urbes solo complanavit, ac maris vicini aquas enecavit. inde a quercu quae ad Mambren erat digressus Abrahamus ad puteum iurisiurandi tabernaculum fixit; cumque seorsim sibi seorsim servis per familias extruxisset casas, tunc primum septem dies ob tabernacula fixa festos egit; quod adhuc Iudaeis est solenne. ab Ismaelo Ismaelitae dicuntur, iidemque Saraceni. hoc nomen sibi stampserunt, cum ab ancilla Agareni appellari indignarentur. alii dicunt, quod Sara Agaram

κενήν εξαπέστειλε κληρονομίας. παροικήσας δὲ ἐν Γεράροις, τὴν νῦν Ἀσκάλωνα λεγομένην, μετὰ τὴν τῆς Σάρρας τελευταίην ἔλαβε τὴν Χειτοῦραν εἰς γεναῖκα, ἐν τῷ γῆραι αὐτοῦ· ἀφ' ἧς ἔσχεν υἱοὺς πέντε, Ζεμβρίαν Ἰεξάν Μαδάμ Μαδιὰμ Ἰεσβών.

- 5 Ὅτι ὁ Ἀὼτ χωρισθεὶς τοῦ Ἀβραάμ κατέφυκεν εἰς Σόδομα δι' ἀρετὴν καὶ κάλλος τῆς γῆς, ἐχούσης πέντε πόλεις, Σόδομα Γόμορρα Ἀδαμα Σεβοὶν καὶ Σηγώρ, καὶ τοσοῦτους βασιλεῖς. D
 10 τούτοις οἱ πλησιόχωροι τέσσαρες βασιλεῖς Σύρων ἐπολέμησαν, ὧν ἤγειτο Χοδολλογομὸρ βασιλεὺς ὁ Ἰλάμ. συνέβαλον δὲ παρὰ τὴν
 15 θάλασσαν τὴν ἀλικήν. καὶ καλεῖται νῦν θάλασσα νεκρά, πλεῖστα θανμάσια ἔχουσα, ἃ ἐγὼ ἐθεασάμην. ζῶν τε γὰρ οὐδὲν ἐκεῖνο φέρει τὸ ὕδωρ, καὶ νεκρὰ μὲν σώματα ὑποβρύχια γίνεται, ζῶν δὲ τις οὐδ' ἂν ῥαδίως βαπτίσαιτο. καὶ λύχνοι μὲν καιόμενοι ἐπιφέρονται, σβεννύμενοι δὲ καταδύουσιν. ἐνταυθα εἰσιν αἱ τῆς
 20 ἀσφάλτου πηγαί. φέρει δὲ, στυπτηρίαν καὶ ἄλας ὀλίγον τι τῶν ἄλλων διαφέροντα· πικρά τε γὰρ εἰσι καὶ διαναγῆ. ἔνθα δ' ἂν καρπὸς εὐρεθῆ, καπνοῦ πλέον εὐρίσκεται οὐδέν. τὸ δὲ ὕδωρ P 29
 25 ἴαται τοὺς χρωμένους αὐτῷ, λήγει τε παντὶ ὕδατι πάσχον τὰ ἐναντία. εἰ δὲ μὴ Ἰορδάνην εἶχεν ὁ τόπος τροφὴν ὡς πορφύραν
 30 διατρέχοντα καὶ ἐπὶ πολὺν ἀντέχοντα, ἔληξεν ἂν θάττον ἢ φαίνε-
 35 ται. ἔστι δὲ παρ' αὐτῆς πάμπολυ τὸ βαλσάμου φυτόν. ὑπονοεῖται δὲ ἀναιτεράφθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν τῶν περιοικούντων ἀσε-
 40 βειαν.

absque ulla hereditate amandaverit. postea Abrahamus Geraris, quas nunc Ascalon dicitur, inquilinum egit, et a morte Sarae Cheturam uxorem senex duxit, ex qua filios habuit quinque, Zembriam Iexanum Madamum Madiamum ac Iesbonem.

Lotus ab Abrahamo se cum separasset Sodomam ob telluris praestantiam atque elegantiam incoluit; in qua urbes erant quinque, Sodoma Gomorra Adama Seboim et Segor, totidemque reges imperabant. his quinque regibus quattuor finitimi Syrorum reges bellum fecerunt, ductore Chodollogomoro Iliami rege. praelium commissum est apud salum mare, quod nunc mortuum vocatur; quo in mari permulta sunt admirabilia, quas ipse spectavi. nam neque animal ullum ea aqua profert, et cadavera sub aquas decidunt, vivus autem aliquis non facile corpus suum sub aquam mergere possit; et lucernae ardentes quidem innatant, extinctae autem submerguntur. ibi bituminis sunt fontes. fert etiam alumen ac salem modico ab aliis discrimine: nam et amara sunt et pellucida. ubi vero fructus reperitur, nihil quicquam praeter fumam reperitur. aqua sanitatem utentibus confert, prorsusque omnia eorum quae aliis accidunt aquis contraria habet accidentia. quodnisi is locus Iordane pro nutrimento haberet, qui purpurae instar perlabitur ac plurimum resistit, opinione etiam citius desisset. iuxta balsamum uberrime provenit. ob impietatem aecolarum subversa a deo ea loca existimant.

“Οτι ὁ Ἰσαὰκ γέλωσ μεθ’ ἡδονῆς ἐρμηνεύεται· διὰ γὰρ τὸ ἐπιμειδιῶσαι τὴν Σάρραν τῇ θείᾳ τοῦ ἐν γῆρᾳ τοκετοῦ ἐπαγγελίᾳ κέλῃται οὕτω κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεκτον. γεννηθέντος Ἰσαὰκ ἔτος ἦν κόσμου 711/.

B Κατὰ τούτους δὲ τοὺς χρόνους ἐν οἷς Ἰσαὰκ ἐγεννήθη, ἐν 5 Κρήτῃ ἄρξαι Κρόνον καὶ Ῥέαν Ἕλληνας ἱστοροῦσι. τοῖς δὲ τὸν Ἀτλάντιον κόλπον οἰκοῦσι τοῦ ὠκεανοῦ πρώτον Οὐρανὸν τοῦνομα βασιλεύσαι, γῆμαντα Τιτάν, ἀφ’ οὗ Τιτᾶνας ὀνομασθῆναι. τοῦτον λέγουσι γενόμενον ἐπιμελῆ παρατηρητὴν τῶν ἄστρον πολλοῖς προλέγειν τὰ κατὰ κόσμον. 10

Τῷ δὲ πέ’ ἔτει Ἀβραὰμ λιμοῦ γενομένου κατέβη αὐτὸς εἰς Αἴγυπτον. ἐν τούτῳ τῷ ἔτει τῆς Κρήτης βασιλεύει Ζεὺς ὁ τοῦ Κρόνου υἱὸς καὶ Ἡρα. γίνεται δὲ καὶ ὁ Τιτάνων πρὸς Αἴα πόλεμος. καὶ Διώνυσος, οὐχ ὁ τῆς Σεμέλης ἀλλ’ ἄλλος τούτου **C** πολὺ ἀρχαιότερος, τὸν οἶνον ἐξεύρε καὶ ἐν τοῖς ληνοῖς ἀπέθλιπεν, 15 ἀφ’ ὧν καὶ Αἰθναῖος ὀνομάσθη. ὡς καὶ Δήμητρα λέγεται ἐφευρεῖν τὸν οἶνον καὶ τὴν κριθήν. αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ παρ’ Αἰγυπτίους τιμωμένη Ἴσις. ὁ δὲ Διώνυσος παρ’ Αἰγυπτίους Ὅσιρις λέγεται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ Μαρσύου τοῦ Φρυγῶς ἕρις κατὰ τοὺς μύθους πρὸς Ἀπόλλωνα διὰ τὴν κιθάραν· ἔλθειν πρὸς Διώνυσον εἰς 20 Νύσσαν, κάκει τὸν Μαρσύαν ἠττηθέντα ἐκδαρῆναι ζῶντα παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος διὰ τὴν ὀργήν, τὰς τε χορδὰς ἐκρηῆσαι καὶ τὴν

Isaaci vocabulum risum a voluptate profectum notat. Ebraica enim lingua id ei nomen factum est, propterea quod Sara audita divina prolis sibi in senectute futurae promissione subriserat. natus est Isaac anno mundi 3413.

Eodem tempore in Creta Saturnum et Rheam regnasse Graeci narant. qui vero ad Atlanticum Oceani sinum incolunt, eos primum regem habuisse Caelum, qui uxorem Titan habuerit, unde Titanes appellati. hunc ferunt accurate astrorum cursus observasse, ac multis quae in mundo eventura erant praedixisse.

Abrahamus annum agens 85 fame oborta in Aegyptum descendit. eodem anno Iuppiter Saturni F. cum Iunone Cretae regnum tenuit. tunc et Titanes bello Iovem tentarunt; et Bacchus, non Semeles ille filius sed alius multo vetustior, vinum repperit, inque torcularibus (lenus Graeci vocant) expressit, unde ei Lenaei cognomen. ita etiam Ceres frumentum fertur et hordeum invenisse. haec est quae Isidis nomine ab Aegyptiis colitur. iisdem Bacchus est Osiris. ea tempestate, ut fabulis perhibetur, Marsyas Phryx et Apollo, cum eis incidisset de cithara contentio, ad Nysam, ubi Bacchus erat, accesserunt, atque ibi Marsya superato Apollo per iram pellem vivo detraxit, ruptisque fidibus inventum

εὐρημένην ἁρμονίαν ἀφανίσαι. ὕστερον δὲ Μούσας καὶ Ὀρφέα ταύτην ἀνευρεῖν Ἄνω.

Τότε καὶ τοὺς παῖδας τοῦ Ὀθρανῶ ἀκμάσαι, ὧν τὸν μὲν D
 Ἄτλαντα ἐπιφανέστατον γενόμενον λαχεῖν τοὺς παρὰ τὸν ἄκεανδον
 5 τόπους. καὶ πρῶτόν φασι τὴν ἀστρολογίαν ἐξακριβῶσαι καὶ τὸν
 σφαιρικὸν λόγον ἐξεργεῖν, ἀφ' ἧς αἰτίας δόξαι τὸν κόσμον ἐπὶ
 τῶν Ἄτλαντος ὤμων ὀχεῖσθαι.

Ἐν τῇ λεπτῇ Γενέσει κεῖται ὅτι Μαστιφὰτ ὁ ἄρχων τῶν
 δαιμονίων προσελθὼν τῷ Θεῷ εἶπεν "εἰ ἀγαπᾷ σε Ἄβραάμ,
 10 θυσάτω σοι τὸν υἱὸν αὐτοῦ." τῷ κέ ἔτει τοῦ Ἰσαὰκ προσήνεγκεν
 αὐτὸν Ἄβραάμ εἰς θυσίαν ἐν τῷ ὄρει Σιών· εἰς ἐκεῖνον γὰρ τὸν
 τόπον τὸ θυσιαστήριον ᾠκοδόμησεν Ἄβραάμ, ἔνθα ὕστερον ὁ P 30
 Δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἰδρύσατο. τύπος δὲ τῆς μὲν θεότητος ὁ Ἰσαὰκ,
 τῆς δὲ ἀνθρωπότητος ὁ κριός. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ χρόνος Ἰσάριθμος·
 15 τρεῖς γὰρ ἡμέραι καὶ τρεῖς νύκτες ἐνταῦθα κάκει.

Ὅτι πρὸ τῶν προφητῶν τῷ Ἄβραάμ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος φα-
 νεῖς ἐν ἀνθρώπου σχήματι τὴν τῶν ἐθνῶν κλησιν θεοπλῆει, ἦν
 καθ' ἡμᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος εἰς πέρας ἤγαγεν διὰ τῆς εἰς πάντα
 τὰ ἔθνη εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. καθὼς δὲ φησιν ὁ Ἰώσηπος,
 20 πρῶτος Ἄβραάμ δημιουργὸν τὸν Θεὸν ἐκήρυσσε, καὶ πρῶτος κατε-
 θῶν εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικὴν καὶ ἀστρονομίαν Αἰγυπτίους ἐδί-
 δαξε· κάτειπθαι ἐπέριστος καὶ παγγέραστος γενόμενος, ἤξιωσεν B
 ὁ βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γυμνασθῆναι τὰ περὶ ἀστρολογίαν καὶ μα-

concentum abelevit. postea temporis aiunt Musas et Orpheum rursus inventam Lino tradidisse.

Tunc etiam Caeli filios floruisse traditum est. ex his Atlantem maxime celebrem fuisse, atque huic obtigisse loca sunt ad Oceanum. eundem primum astrologiam accurate condidisse et de globo doctrinam protulisse; quae causa fuerit cur mundus Atlantis humeris gestari putaretur.

Scriptum est in parva Genesi Mastiphaten daemoniorum principem ad deum accessisse, ac dixisse "si te diligit Abrahamus, imolet tibi filium sum." Isaacum vigesimum quintum aetatis annum agentem deo ut sacrificium obtulit Abrahamus in monte Sion: ibi enim Abrahamus altare aedificavit, postea David templum fundavit. Isaacus divinae, aries humanae naturae exemplum fuit. sed et temporis quadrat numerus: tres enim dies ac totidem noctes et hic et ibi sunt.

Ante prophetas Abrahamo dei verbum in humana forma apparuit ac de vocandis ad salutem gentibus vaticinatum est; quam rem ad finem nostra aetate verbum dei perduxit, evangelii doctrina per omnes nationes didita. Iosephus auctor est principem Abrahamum deo universi opificium adscripsisse, primumque Aegyptiis, cum ad eos se contulisset, numerorum ac caelestium motuum scientiam tradidisse. ibi cum carus summoque in honore haberetur, rex ab eo, utpote multiplici

γίαν ἔτε πολυπέρου καὶ Χαλδαίου τυγγάνοντος. ἀστρολογία γὰρ καὶ μαγεία ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτοι Περσῶν ἤρξαστο· οἱ γὰρ τοὶ Πέρσαι Μαγῶν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ὀνομάζονται. καὶ δὴ τῶν ἀστρολόγων καὶ μάγων συναθροισθέντων ὁ βασιλεὺς ἄμα τῷ Ἀβραάμ καὶ τοῖς συνήθεισιν ἐκυθίσθη, καὶ ἡσυχίας γενομένης 5 ὁ Ἀβραάμ ἔφη “μαθεῖν βούλομαι παρ’ ὑμῶν τῶν σοφῶν, εἰ δύναται γενεσις καὶ μαγεία βλάψαι τινὰ ἢ ὠφελῆσαι κατὰ τὴν ἕμετέραν δόξαν.” ἀπ’ ὧν ἀποκριθεὶς ἀστρολόγος εἶπεν ἀδύνατον

C εἶναι ἄνθρωπον παρὰ γενεσιν τελευτῆσαι. ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀβραάμ κραταιῶς ἐξελεγχόμενων τῶν ἀστρολόγων κελεύει ὁ βασιλεὺς ἀχθῆ-10 ναὶ τινα δέσμιον, ὑποβαλόντος Ἀβραάμ, προκαταδικασθέντα πυρόκαυστον γενέσθαι. ἀχθέντος δὲ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς τὴν αὐτοῦ γενεσιν ἀκριβῶς ἐξερευνησαμένους τὸν τρόπον ζητῆσαι τοῦ θανάτου. τῶν δὲ συνεχῶς διασκεψαμένων, καὶ εἰπόντων ὅτι πυρποληθεὶς πάντως ἀποθάνεται, τῆς γενέσεως μάλῃ σαφῶς 15 τοῦτο διαγορευούσης, ἀλλ’ οὐ νῦν, ἔχει γὰρ ἔτι χρόνους ζωῆς, καὶ οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. καὶ ὁ βασιλεὺς

D “ἐγὼ σήμερον τοῦτον” φήσας “ἀπαλλάξω τοῦ διὰ πυρὸς θανάτου, τῷ ὕδατι ἀνελών,” καὶ οὕτω παραντὸ ποιήσας, ἔργῳ παρέστη-20 σεν ὅτι δύναται τι παρὰ γενεσιν γενέσθαι. ἡσυχασάντων δὲ πάντων φησὶν ὁ Ἀβραάμ “οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα ὑπόκεινται γενέσει. ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι μὲν ἔχουσι τὸ ἐλευθέριον ἐν ἑαυτοῖς, μὴ ὑποκείμενοι γενέσει, καθότι τῆς γενέ-

peritia instructo ac Chaldaeo, contendit uti astrologiam ac magiam patesceret. astrologia enim et magia a Magusaeis seu Persis orta est: et quidem Persae ab indigenis Magog appellantur. ergo collectis astrologis ac magis rex cum Abrahamo et familiaribus consedit, factoque silentio, “ex vobis o sapientes,” inquit Abrahamus, “intelligere cupio an secundum vestram opinionem nativitas ac magia prodesse homini aut nocere possit.” ad haec astrologus respondit nullo modo fieri posse ut homo secus moriatur quam natalis hora ei portendat. ibi cum astrologos Abrahamus valide convinceret erroris, captivum quendam adduci rex iussit, ita monente Abrahamo, quem iudicis sententia iam ante igni comburendum damnaverat; mandavitque ut natales eius accurate examinarent, ac quo mortis genere periturus esset pronuntiarent. respondentibus iis post multam considerationem omnino hominem incendio periturum, idque perspicue nativitatem eius dictare, neque tamen id statim, quia tempus mortis eius nondum appetiisset, sed vitae adhuc aliquid restaret, “ast ego” inquit rex “hodie eum ab ignis pernicie vindicabo, in aqua suffocatum.” simulque ita uti dixerat eum necans, re ipsa demonstravit aliqua contra natalitia decreta fieri posse. tacentibus inde omnibus Abrahamus ita fatur. “non homines modo, sed et bruta animalia fato natalicio subiecta sunt. enimvero homines in sese ipsis libertatem fato isti nequaquam obnoxiam habent: est enim nativitatis

σιως ἐκείνο πρεσβύτερον, ὅπερ ἐστὶν ἔννοια καὶ ἀντιξουσιότης, ἐκ Θεοῦ δηλαδὴ δεδωρημένη. ὅθεν τῶν ἀλόγων κρείττους ὄντες ἡμεῖς μὲν κατ' ἐξουσίαν ἀναιρεῖν αὐτὰ πεφύκαμεν. ἡμῶν δὲ ὡς κρείττωνων τῶν ἀλόγων σὺ πύλιν ὡς βασιλεὺς κρείττων ἡμῶν
5 ὑπάρχεις, κατ' ἐξουσίαν ὑπερέχων. ὡς οὖν ἡμεῖς κατὰ τὸ λογικόν P 31
 τῶν ἀλόγων ζῶντων, οὕτω σὺ ὡ βασιλεῦ κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς λόγον ἐξουσιάζεις ἡμῶν, ὡσπερ δὴ καὶ σοῦ πύλιν κρείττων ἀνθρώπων μὲν οὐδεὶς, Θεὸς δὲ ἀόρατος καὶ πάντων δεσπότης καὶ ποιητής, παρ' οὗ καὶ τὸ συμφέρον αἰτεῖσθαι καὶ προσεύχεσθαι
10 δεῖ." φασὶ δὲ καὶ τοῦσδε τοὺς λόγους τὸν Ἀβραάμ εἰπεῖν, πολλὴν εἶναι μεταξὺ ἀληθείας καὶ συνηθείας τὴν διαφοράν. καὶ γὰρ ἡ ἀλήθεια μὲν γνησίως καὶ ζητουμένη μόλις εὐρίσκεται· τὸ ἔθος δέ, ὅποῖον ἂν ᾖ, εἴτε ἀληθές εἴτε ψευδές, ἀκρίτως ὅφ' ἑαυτοῦ κρατύνεται. καὶ οὕτε ἀληθεῖ ὄντι ἤδεται ὁ πατὴρθεν αὐτὸ παρα-
15 δεξάμενος, οὕτε ψευδεῖ ἄχθεται, ὅτι οὐ κρίσει ψυχῆς ἰδίᾳ ἀλλὰ προλήψει πιστεύει καὶ γνώμῃ τῶν πρὸ αὐτοῦ. ἐπ' ἀδήλῳ δὲ τέγγῃ B
 τὴν ἰδίαν ἐπιδεδωκὼς ἐλπίδα, οὐ ῥαδίως ἔχει τὴν πάτριον ἀποδόσασθαι περιβολήν, κἂν πάνυ μωρὰ τοῦτω καὶ καταγέλαστος οὖσα σαφῶς ἀποδείκνυται. οἱ μὲν οὖν πολλοὺς καὶ παντοπαθεῖς εἰση-
20 γοῦμενοι Θεοὺς, τὰ ὅμοια δὲ αὐτοῖς καταπραϊτόμενοι, οὐδὲ αἰδοῦνται τῷ τῆς κακίας πυραδείματι ἐπεριδόμενοι. οἱ εἰμαρμένην δὲ ἀναπλάττοντες καὶ γένεσιν, μηδὲν οὔτε ποιεῖν οὔτε πύσχειν

S ἀναιροῦν P

fato quippiam antiquius, intellectus nempe et libera potestas sui, dei dono concessa. itaque nos brutis superiores potestate nostra in iis necandis uti solemus. nobis autem, qui bestiis praestamus, tu rursum regiae tuae potentiae ratione antecellis; et quomodo nos propter rationem in bruta, ita tu in nos magistratus causa potestatem obtines. iterum te quoque potentior est homo quidem nemo, sed deus invisibilis, omnium dominus atque conditor, a quo votis petendum est quod utilis sit." ferunt et haec Abrahamum dixisse. "magnum est inter veritatem et consuetudinem discrimen, veritas siquidem, etiam cum probe investigatur, aegre invenitur, consuetudo, qualiscunque ea et sive verax sive sit fallax, ultro sine examine sese offert. tum neque ex consuetudine a maioribus sibi tradita, si recta sit, voluptatem, neque si fallax sit, molestiam homo percipit. non enim proprio animi sui iudicio, sed praeiudicio et maiorum sententiae credit; quo fit ut cum spem suam in incerto fortunae reposuerit, non facile paternum possit exuere amictum; quanquam id quae a maioribus accepit ei plane studium et ridiculum esse liquido demonstratur. iam qui multos et omnis generis affectiones perpassos deos statuant, eosque imitantur, hos ne pudet quidem exemplari pravitatis suae inniti. qui vero fatum et natales comminiscuntur, ac prodigiose nugantur contra haec nihil hominem neque agere neque

δύνασθαι παρὰ ταύτας τερατολογοῦντες, ἀδεῶς ἀμαρτάνουσιν, οὐκ εὐλαβούμενοι, ὡς ὑπὸ γενέσεως ταῦτα ποιεῖν ἀναγκαζόμενοι·
C εἰμαρμένην γὰρ ἀναγκαστικὴν εἶναι τινα δύναμιν καὶ τῆς ὕλης φασὶ κινήτικην. οἱ δὲ πάλιν ἀπρονόητον φορὰν καὶ ἄθειον ἢ τυχαίαν εἰσηγούμενοι ὡς αὐτομάτως τῶν πάντων φερομένων (τύχην 5 γὰρ αἰτίαν κατὰ συμβεβηκὸς καὶ σύμπτωμα φύσεως ἢ προαιρέσεως εἶναι λέγουσι), καὶ οὗτοι πάλιν τοῖς ἴσοις περιπίπτοντες εἰς ἐσχάτους βυθοὺς ἀπωλείας καὶ βάραθρα ἕδου καταπτύσιν.

Ἰδὼν οὖν ὁ προειρημένος βασιλεὺς Γεράρων Ἀβιμέλεχ ἐν παντὶ ἔργῳ εὐδοούμενον τὸν Ἀβραάμ, Ὁχοζὰδ τὸν νυμφαγωγὸν 10 καὶ Φίλοχ τὸν ἀρχιστράτηγον αὐτοῦ παραλαβὼν ἔηκε πρὸς Ἀβραάμ, φιλίαν ἐπικυρῶν κραταιοτέραν, καὶ ὄρκον ἀπαιτῶν μὴ ἀδικήσῃν
D μήτ' αὐτὸν μήτε τὸ σπέρμα αὐτοῦ. καθὼς ἐγὼ ἐποίησα μετὰ σοῦ δικαιοσύνην ἐν ταύτῃ τῇ γῆ ἢ παρῴκησας, οὕτω καὶ σὺ μετ' ἐμοῦ καὶ τοῦ σπέρματός μου, διὰ βασιλείσεως ταύτης τῆς γῆς. 15 δεινοὶ γὰρ οἱ βασιλεῖς τὸν μέλλοντα τούτους διαδέχεσθαι παντοδαποῖς τεκμαίρεσθαι συμβόλοις· καὶ γὰρ ἔμελλε διὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ γεννωμένων ἐκείνης τῆς γῆς βασιλεύειν Ἀβραάμ. προσωνείδισε δὲ τὸν Ἀβιμέλεχ περὶ τῶν ἀφηρημένων φρεάτων ὑπὸ τῶν αὐτοῦ παιδῶν. ἐκεῖ οὖν παρὰ τὸ φρέαρ γενόμενοι, καὶ πρόβατα καὶ 20 μύσχοις τεθυκότες, διαθήκην εἰρήνης ἀμφοτέροι διέθεντο, ἐν
P 32 ἐπτά δὲ ἀμνάσιν ἑτέροις τὸν ὄρκισμὸν κατ' ἔθος ποιήσαντες εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ὤρνευεν αὐτός, διὸ καὶ φρέαρ ὄρκου ὠνόμασται.

perpeti posse, ii secure peccant, absque metu, utpote quos sua natiuitas ita agere cogat. fatum quippe vim coactricem esse, quae materiae motum afferat. rursum qui sine providentia dei fortuito omnia ferri casuque universum hoc agi perhibent (esse enim fortunam causam per accidens, ac quiddam naturae aliunde accidens aut consilio), hi eodem incidentes in extremas profunditates pernicii ac voragine inferorum devolvuntur."

Videns ergo dictus Gerarorum rex Abimelechus Abrahami in omnibus rebus prosperitatem, assumptis Ochozado gynaeci praefecto et Philocho summo exercitus sui duce, ad Abrahamum venit, artioris amicitiae iungendae gratia; petiitque ab eo ut iuramento interposito stipularetur se ac posteros Abimelechum et posteros nulla iniuria affecturos, sed ubi regnum in istas regiones obtenturus esset, tum eam Abimelecho eiusque posteris aequitatem exhibiturum quam ipse Geraris inquilinum agens Abimelechi expertus esset. ceteroqui autem reges callent sibi successuros omnimodis indicia praenosceret; et erat sane Abrahami posteritas in eas regiones dicionem consecutura. Abrahamus porro Abimelecho exprobravit puteos, quos eius famuli suis erupissent. ibi ergo ad puteum congressi, mactatis ovibus et vitulis, foedus pacis invicem sanxerunt. aliis porro agnabus septem iuramentum rite peregerunt, ad demonstrandum quod ipse foderit; itaque etiam puteus iurisiurandi

καὶ οὕτως ἐκείσε εἰρηνικὰς διαστέμενοι, Ἀβιμέλεχ μὲν μετὰ τῶν οἰκείων οἰκάδε ἐπαγγέλθεν, Ἀβραὰμ δὲ ἄρουραν ἢ λειμῶνα ἐπὶ τῷ τοῦ ὄρκου φρέατι φυτεύσας τὸ ὄνομα ἐπιπέκληκε κείρον, θεὸς αἰώνιος. εἰς βαθὺ σὺν γῆρας ἐλάσας Ἀβραὰμ, καὶ γενόμενος 5 ἐτῶν ροσ', μετέστη πρὸς τὸν θεόν. τοῦτον Ἰσαὰκ καὶ Ἰσμαὴλ οἱ νῦν αὐτοῦ ἐν τῷ διπλῷ σπηλαίῳ μετὰ Σάρρας κατέθευτο.

Μετὰ ταῦτα ἀνδρωθέντος Ἰσαὰκ ἐγένετο λιμὸς ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. κωλύεται δὲ παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς Αἴγυπτον κατελθεῖν, **B** πανοικί δὲ εἰς Γέραρα πρὸς Ἀβιμέλεχ ἔρχεται τὸν βασιλεῦα Φιλι-
10 στιεῖμ. φησὶ δὲ καὶ αὐτὸς περὶ Ῥεβέκκας ὡς Ἀβραὰμ περὶ Σάρ-
ρας, ὅτι ἀδελφὴ μου ἐστίν· ἦν γὰρ ὠραία σφόδρα. ἐκ δὲ τῆς παιδιᾶς γνοὺς Ἀβιμέλεχ γυναῖκα αὐτοῦ εἶναι, αὐτὸν μὲν μέμφε-
ται ὡς τάληθές ἀποκρυψάμενον, ἀποφαίνεται δὲ πάντα τὸν ἀπτό-
μενον Ἰσαὰκ καὶ Ῥεβέκκας ἐνέχεσθαι θανάτῳ. οὕτως ἐλόγησε
15 κύριος τὸν Ἰσαὰκ ἕως τέλους ὥστε ζηλώσαι τοῦτον τοὺς Φιλιστιεῖμ,
καὶ πάντα τὰ φρέατα ἃ ὤρυξεν Ἀβραὰμ ἐμφράξαι. μετὰ τοῦτο
ἐν τῇ φάραγγι Γεράρων μεταβεβηκὼς ἀνεκάθηρε τὰ πατριὰ
φρέατα. ὤρυξε δὲ καὶ αὐτὸς φρέατα τρία, ὧν τὸ μὲν ἀδικίαν, **C**
τὸ δὲ ἔχθραν, τὸ δὲ τρίτον εὐρυχωρίαν ἀνόμασεν. ἐντεῦθεν
20 ἀνέβη ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου Ἰσαὰκ, καὶ ὠφθῆ αὐτῷ κύριος ἐν
ὄραματι τῆς νυκτὸς λέγων “ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρὸς σου
Ἀβραὰμ, καὶ ἐγὼ εἰμι μετὰ σου, καὶ ἐλογήσω σε, καὶ πλη-
θύνῃ τὸ σπέρμα σου ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, δι’ Ἀβραὰμ τὸν

appellatur. ita tum ibi pace sancita Abimelechus cum suis domum rediit. Abrahamus vero terra seu prato quod ad praedictum est puteum, plantis consito nomen domini dei aeterni invocavit. cum autem admodum senex factus annos 176 vixisset, ad deum ex hac vita concessit. eum Isaacus et Ismaelus filii in duplici spelunca iuxta Saram sepeliverunt.

Secundum haec, cum iam virilem aetatem Isaacus attigisset, fames iis in locis exstitit. atque is a deo in Aegyptum ire prohibitus cum tota familia Gerara ad Abimelechum Philistaeorum regem se contulit. Rebeccam tum uxorem suam, quod erat insigni pulchritudine, Abrahami de Sara simulationem imitatus, sororem esse suam dixit. sed Abimelechus cum ex lusu intellexisset eam uxorem esse, Isaacus obiurgato quod verum dissimulasset, capite sanxit ne quis Isaacum eiusve uxorem tangeret. deus autem Isaacum prosperitate perpetua beavit, adeo ut Philistaei invidentes ipsi omnes ab Abrahamo effossos puteos obturaverint. post haec Isaacus in vallem Gerarensensem digressus patris puteos repurgavit, atque ipse etiam tres alios egit, quorum primo iniuriae, secundo inimicitiae, tertio amplitudinis nomen indidit. inde ad puteum iuramenti ascendit; noctuque ei dominus apparuit, itaque est affatus (Genes. 26) “ego sum deus Abrahami patris tui: tibi ego adsum, te beabo, tuamque progeniem ad stellarum caeli numerum adaugebo pro-

πατέρα σου.” ἐκεῖ οὖν ὁ Ἰσαὰκ θυσιαστήριον δειμάμενος θυσίαν τῷ κυρίῳ ἀνέπεμψε, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ κατέπηξεν. ὥσπερ δὲ πρὸς Ἀβραὰμ πρότερον, οὕτω καὶ πρὸς Ἰσαὰκ μετὰ ταῦτα αὐτός τε Ἀβιμέλεχ ὁ Γεράρων βασιλεὺς καὶ Ὀχοζὰδ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ καὶ Φιλὸχ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς θυ- 5
 D νάμειος αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι κύριος ἦν μετ’ αὐτοῦ, πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες διαθήκην εἰρήνης πρὸς ἀλλήλους ἐποιήσαντο, καὶ πρῶτ’ ἀναστάντες καὶ ὁμόσυντες ἀπόχοντο μετὰ σωτηρίας ἀπ’ αὐτοῦ.

Γίνονται δὲ ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῆς συγγένσεως, ἕως οὗ ἦλθεν Ἀβραὰμ ἐκ Μεσοποταμίας ἐκ πόλεως Χαρρὰν καὶ τοῦ οἴκου 10 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ εἰς γῆν Χαναάν, ἣ ἐστὶ Παλαιστίνη, ἔτη χις’. ἐπῆρχε δὲ τότε ἐτῶν οέ’. διατρίψας δὲ εἰς Χαναάν ἔτη κέ’ ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν
 P 33 ἔτη οέ’, καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρος’. ὅς καὶ τὰς ἐθ-
 λογίας τοῦ Μελχισεδὲκ τοῦ Θεσπιεῖου βασιλέως Σαλήμ ἐδέξατο, 15 ἄρτους καὶ οἶνον· ἦν γὰρ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐψίστου, ὡς προεί-
 ρηται.

Τοῦ Ἰσαὰκ ὄντος χρόνων λβ’ τελευτᾷ Σάρρα, ἐτῶν οὔσα ἑκατὸν ὀκτώ. καὶ θάπτεται ἐν Χεβρών, ἧτις νῦν Ἐλευθερόπολις κυλεῖται, ἐν τῷ σπηλαίῳ ὃ ἀνήσατο ὁ Ἀβραὰμ παρὰ Ἐσφρών τοῦ 20 Χετταίου τετρακοσίων δραχμῶν, ἐπὶ μαρτυρία τῶν νιῶν Χέτ· ἀφ’ οὗ καὶ τὰ διὰ γραμμῶν συμβύλαια οἱ Ἕλληνες ὁμολογοῦσι παρειληγέαι. Ἰσαὰκ δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν γενόμενος ἔλαβ-

pter Abrahamum patrem tuum.” eo itaque loco Isaacus altari extracto rem deo sacram fecit, atque eo in loco tabernaculum suum collocavit. quomodo autem quondam ad Abrahamum, ita et ad Isaacum postmodo Abimelechus Gerarorum rex, Ochozado gynaecei sui praefecto et Philocho summo militiae praefecto comitatus, venit. quod enim deum Isaac adesse sentirent, ideo ad eum accesserunt; mutuaeque pacis icto foedere, mane illi iureiurando invicem dato animis pacatis discesserunt.

A Babylonicae confusionis tempore usque ad Abrahami migrationem, cum scilicet iubente deo Carris Mesopotamiae paternaque domo relictis in terram Chanaaneam, quae est Palaestina abiit, anni effluerunt 616. erat tum annos natus 75. cum in Chanaanee terra annos exegisset 25, Isaacum genuit, vixitque praeterea annos 76. mortuus ergo est annis vitae 176 actis. atque hic a Melchisedeco divino Salemi rege saestas comprecationes accepit, panem ac vinum, utpote a summi dei sacerdote, sicut paulo ante commemoravi.

Isaaco annos nato 32 Sara moritur, anno aetatis suae 108; ac sepulta est Hebrone (nunc Eleutheropoli nomen est) in spelunca, quam Abrahamus ab Ephrone Chettaeo quadringentis denariis emerat attestantibus Cheti filiis, unde et scriptas contractuum formulas Graeci se fatentur accepisse. Isaacus annum agens quadagesimum Rebeccam du-

τὴν Ῥεβέκκαν, θυγατέρα Βαθουήλ, ὃς υἱὸς Ναχὼρ ἦν ὄγδοος καὶ τελευταῖος· ὀκτὼ γὰρ ἦσαν ἀπὸ Μελχᾶς αὐτῷ παῖδες. Να- B
 χὼρ δὲ ὁ πατὴρ Βαθουήλ ἦν ἀδελφὸς Ἀβραάμ. τοῦτου ἰσχυατος
 υἱὸς Βαθουήλ πατὴρ ἦν Ῥεβέκκας καὶ Λάβαν τοῦ πενθεροῦ Ἰα-
 5 κώβ. τοῦτου νέμει τὰ πρόβυτα ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν εἴκοσι. Ῥεβέκκα
 δὲ στεῖρα οὖσα μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐγέννησε δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ τόπος,
 τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ, ἐν τῷ ἕ' ἔτει Ἰσαάκ. τοῦ δὲ κόσμου
 ἦν ἔτος γυοβ'.

Ἵτι κολληρίδα ποιήσασα Ῥεβέκκα δέδωκε τῷ Ἰακώβ, καὶ
 10 εἰσήγαγέ μεθ' ἑτέρων δώρων διὰ Ἰσαάκ πρὸς Ἀβραάμ· ὃν κατέ-
 χων ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, ἐλόγων πολυτρόπως, ἐτελεύτησεν ἀφρ-
 πνώσας ὁ Ἀβραάμ, τῷ ιε' ἔτει τῆς ζωῆς Ἰακώβ.

Τῷ δὲ μέ' ἔτει τῆς ζωῆς Ἰακώβ ὁ Ἡσαῦ καὶ αὐτὸς ὀμόχρο- C
 νος ὢν αὐτῷ ἔλαβε δύο γυναῖκας, Ἰουδιθ τὴν θυγατέρα Βεῖθ
 15 τοῦ Χιτταίου καὶ τὴν Μασεμάθ θυγατέρα Ἐλών Ἐβραίου. Ἰα-
 κώβ δὲ ἐτῶν ὑπάρχων ἐξήκοντα τριῶν οὐκ ἔγνω ὄλως γυναῖκα, ὡς
 αὐτὸς ἐξείπε τῇ μητρὶ Ῥεβέκκα. τῷ δὲ ογ' ἔτει αὐτοῦ, τοῦ δὲ
 κόσμου ἔτει γημέ' κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον, ἀπέδρασεν Ἰακώβ
 ἀπὸ προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσας ἔτη ζ'
 20 ἔλαβε τὴν Λεῖαν, καὶ μετὰ ἕτερα ἐπτὰ ἔλαβε τὴν Ῥαχὴλ. ἐκ μὲν
 οὖν τῆς Λεῖας ἐγέννησε τὸν Ῥοβεῖμ, τὸν Συμεὼν, τὸν Λεῖ, τὸν
 Ἰούδαν, τὸν Ἰσσαχάρ, τὸν Ζαβουλὼν καὶ τὴν Δίναν, ἐκ δὲ
 τῆς Ῥαχὴλ τὸν Ἰωσήφ, ἐκ δὲ τῆς παιδίσκης Βάλας τὸν Δὰν καὶ D

xit, filiam Bathuelis; qui Nachoris ultimus fuit et octavus filius. Na-
 chor enim Abrahami frater ex Melcha uxore octo filios sustulit, inter-
 que hos postremo loco Bathuelem, patrem Rebeccae et Labani, eius
 qui deinde socer Jacobi fuit. nam Iacobus per totos viginti annos gre-
 ges eius pavit. ceterum Rebecca cum esset sterilis, post viginti demum
 annos uno partu duos edidit filios, Iacobum et Esauum, Isaaco tum sexa-
 genario, anno mundi 3472.

Rebecca parato edulio Iacobo id dedit, eumque una cum aliis donis
 Isaaci opera ad Abrahamum intromisit, anno aetatis suae decimo quinto.
 quem in gremio suo Abrahamus tenens multipliciter faustis comprecat-
 ionibus beavit, somnoque solutus vitam finiit.

Iacobo anno nato 45 Esau eodem natu duas duxit uxores, Iudi-
 tham Beeris Chettaei et Masematham Elonis Ebaei filias. Iacobus anno
 aetatis suae 63 nondum mulieris notitiam habuit, sicuti matri suae Re-
 beccae ipse rettulit. idem annos natus 73, anno mundi secundum accu-
 ratam supputationem 3545, Iacobus fratrem clam fugiens servitio septen-
 nali Leam uxorem meruit, rursusque septennium servitute functus Ra-
 chelem. ex Lea Rubenem Simeonem Levim Iudam Issacharem Zabulo-
 nemque filios et filiam Dinam sustulit, ex Rachele Iosephum, ex ancilla

τὸν Νεφθαλίμ, ἐκ δὲ τῆς Δελφῶς τὸν Γὰδ καὶ τὸν Ἀσήρ. εἰκο-
 στὸν τοίνυν ἔτος διατρίψας μετὰ τοῦ Λαβὰν ἀπέδρα ἐξ αὐτοῦ,
 ὄντος τοῦ Ἰωσήφ χρόνων τριῶν. διαβαίνων δὲ τὸν Ἰορδάνην
 ἐπευλογήθη καὶ μετεκλήθη Ἰσραήλ. ὁ δὲ Ἰακώβ τῆς ὀράσεως
 ὑπομνησθεὶς ἦν ἐθεάσατο κατὰ τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς Μεσοποταμίαν, 5
 ἀνέρχεται εἰς Βαιθὴλ. ἔνθα κατακοιμηθεὶς εἶδε τὸ ὄραμα. καὶ
 πάντα ἀποδεκατώσας ἃ ἐκέκτητο, τελευταῖον ὑποβάλλει κλήρω
 τοὺς παῖδας, καὶ τὸν Λεὼ τῷ Θεῷ ἀφιεροῖ, ἑτῶν ὑπάρχοντα ἑή,
 P 34 καὶ ἀρχιερέα ἀναδείκνυσι, δέκατον ὄντα ἀπὸ ἐσχάτου κατὰ τὸν
 τῆς ἀστρολογίας. Ῥουβεὶμ γὰρ διὰ τὴν παλλακὴν τοῦ πατρὸς 10
 ἐστερήθη τῆς τε βασιλείας καὶ τῆς ἱερωσύνης, πρωτότοκος ὢν.
 ἐλθόντος δὲ τοῦ Ἰακώβ πλησίον Σαίμων εἰς πόλιν Σαλήμ, ὑψί-
 σταται ὑπὸ Σιχέμ τὴν βίαν ἢ Δίνα· καὶ ἐκδικεῖται παρὰ Συμεῶν
 καὶ Λεὼ, παντὶ τρόπῳ διαχρησαμένων τοὺς περὶ τὸν Σιχέμ. ἔτι
 δὲ τίκτει ἡ Ῥαχὴλ τῷ Ἰακώβ τὸν Βενιαμίν, καὶ τελετήσασα θά- 15
 πτεται ἐν τῷ Εὐφρανθῆ, ἔνθα νῦν ἐστὶν ἡ Βηθλεέμ· μεταξὺ γὰρ
 τῆς Βηθλεέμ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, εἰς τὸν ἰππόδρομον, ἡ λάρναξ
 ἐστὶ τῆς Ῥαχὴλ, ὑπερκειμένη τῆς γῆς. καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐκ Λεὼ
 B γένος ἐπὶ Ἀαρὼν κατατρέχει καὶ Μωϋσῆν, ὃν ὁ μὲν ἱερατεῖε ὁ
 δὲ στρατηγεῖ τῷ λαῷ, εἰκότως ἐξ αὐτῶν λαμβάνεται ἡ ἐκ τοῦ 20
 Ἰακώβ γενεαλογία. Ῥεβέκκα δέ, ὡς φησιν Ἰώσηπος ἐν τῇ ἀρ-
 χαιολογίᾳ, ἠξίωσε τὸν Ἰσαὰκ ἀγαγεῖν Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ καὶ διαλ-

Bala Danum ac Nephthalimum, ex Delpha Gadum atque Asserem. a Labano autem profugit, cum apud eum viginti annos fuisset, trimulotum Iosepho; transmissoque Iordane a deo felix esse iubetur, atque Israeli nomen ab eodem accipit. proinde recordatus visionis quam suo in Mesopotamiam adventu viderat, Bethelam adscendit, ubi per quietem visio ista ei apparuerat. ibi cum omnia sua bona decimasset, ad extremum filiorum quoque instituta sortitione Levim annum aetatis decimum octavum agentem deo consecravit, ac eum sacerdotem constituit, erat is decimus ab ultimo, secundum astrologiae * Rubenus enim ob vitiatam patris pellicem, quantumvis primo omnium natus esset, et regno et sacerdotio spoliatus fuit. cum Iacobus prope Sichemam in urbem Salemam venisset, Sichemus Dinae per vim stuprum intulit, quam ultimi sunt Simeon et Levis, internecione occisis cum Sichemo civibus. Rachel porro alium Iacobo filium peperit, Beniaminum nomine; ac mortua apud Eufratam sepelitur, ubi nunc est Bethlehem: etenim versus Hierosolyma a Bethlehem, qua equi decurrunt, supra terram exstat cippus Rachelis. et quoniam Levis genus ad Aaronem atque Mosen usque pertinet, quorum alter sacerdos alter ductor populi fuit, consentaneum fuit eorum genus ab Iacobo repeti. iam Rebecca a Iosepho in opere de antiquitate Iudaica perhibetur a marito hoc contendisse, ut in unum conductos Esau et Iacobum in gratiam mutuam reponeret. fecisse hoc

λάξαι αὐτούς. ὁ δὲ καὶ ποιήσας, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς ἅμα, καὶ ἐνορκίσας εἰρήνην ἄγειν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς πνευματικῆς οἰκειότητος ἀσπάζεσθαι τὴν διάθεσιν, προεῖπε τῷ Ἡσαῦ ὅτι ἐὰν ἐπαναστῆς τῷ Ἰακώβ, ἐμπεσῆ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

5 Μετὰ τὴν τελευταίαν Ἰσαὰκ οἱ υἱοὶ Ἡσαῦ παρώξυναν τὸν πατέρα αὐτῶν κατὰ Ἰακώβ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ καθοπι- C σθεῖς μετὰ ἐθνῶν ἤλθε πρὸς πόλεμον. Ἰακώβ δὲ ἀποκλείσας τῆς πόλεως τὰς πύλας παρεκάλει τὸν Ἡσαῦ μνησθῆναι τῶν προγονικῶν ἐντολῶν καὶ παραιρέσεων. τοῦ δὲ μὴ ἀνεχομένου ἀλλὰ καὶ 10 μᾶλλον ὑβρίζοντος, τοῦ Ἰούδα παρακυλέσαντος ἐπέτεινε τὸ τόξον Ἰακώβ, καὶ πλήξας κατὰ τοῦ δεξιῦ μῦθοῦ τὸν Ἡσαῦ κατέβαλε· καὶ τούτου τελευταίαν ἐξῆλθον τῆς πόλεως οἱ υἱοὶ Ἰακώβ, καὶ πάντας σχεδὸν ἀνείλον. τελευταῖον δὲ πρότερον μὲν ἢ Ῥεβέκκα, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ Ἰσαὰκ, τῷ Ἰακώβ τῆς πρωτοτοκίας κατα- 15 λιπόντες τὰ γέγρα.

Ἵτι ὁ Ἰσαὰκ ἑκατὸν ἐτῶν ἦν, ὅτε τὰς εὐλογίας τοῦ Ἡσαῦ D Ἰακώβ ἔκλεψεν.

Ἵτι ἐν τοῖς χρόνοις Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ πολυσωμάτους ἀν- θρώπους Αἰγύπτιοι ἱστοροῦσι γενέσθαι, τοὺς ὑπὸ Ἑλλήνων Γί- 20 γαντας ὀνομαζομένους, τοὺς καὶ δρακοντόποδας. τότε δὲ καὶ τοὺς Κουρήτας λέγουσι γενέσθαι. οἱ δὲ ἀπογόνους τῶν Ἰδαίων,

ἀδελφικῆς

2 πνευματικῆς codex Xylandri .

Isaacum, et utrumque interposita adhortatione ac iurisiurandi religione ad pacem redegit, monitos ut fraternae necessitudinis haberent rationem; simul Esauo praedixisse fore ut si adversus Iacobum insurgeret, in eius manus incideret.

Isaaco mortuo Esau filii patrem adversus Iacobum eiusque prolem excitarunt, ita ut adacitis nationum auxiliis armatus Iacobo bellum fecerit. at Iacobus urbis portis clausis Esauum monere uti parentis praeceptorum atque consilii memoriam recoleret. Esauo non modo dicta fratris aspernante, sed ferocius etiam quam antea sese agitante, Iudae suasu Iacobus arcum tetendit, Esauumque iuxta dextram mammillam ictum stravit. eo cadente Iacobi filii portis effusi eos qui ab Esauo stabant fere universos deleverunt. mortem Rebeckae paulo post subsecuta est mors Isaaci, cum uterque praerogativa primo nati filii Iacobum dignatus esset.

Isaacus centenarius fuit, quo tempore Iacobus Esauo debitam felicitatis imprecationem suffuratus fuit.

Aegyptii tradunt Abrahami et Isaaci aetate homines fuisse multiceps; qui a Graecis Gigantes iidemque anguipedes nominantur. tunc etiam Curetas fuisse aiunt, alii autem Idaeorum posteros qui

οὐ ἐλέγοντο παρ' Ἑλλησιν εἶναι· καὶ Ἡρακλῆς εἰς τῶν Ἰδαίων δακτύλων.

Ἵτι οἱ Χαλδαῖοι ἀπὸ τοῦ Σῆμ καταγόονται, ἐξ ὧν ὁ Ἀβραάμ.

Ἵτι δεκαεπτὰ ἐτῶν ὁ Ἰωσήφ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπράθη, 5 μετὰ πέμπτου ἔτος τῆς τελευτῆς Ῥαχὴλ, χρυσοῶν ὀκτώ.

P 35 Ἵτι τῷ ρκ' ἔτει τοῦ Ἰακώβ. Ἰωσήφ ἤρξε τῆς βασιλείας Αἰγύπτου, τριακονταετῆς ὧν. καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει τελευτᾷ Ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ζήσας ἔτη ρ' ὀγδοήκοντα· καὶ ἐτάφη ὑπὸ Ἰακώβ καὶ Ἡσαῦ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. τῷ δὲ λη' ἔτει τοῦ Ἰωσήφ ἤρξατο ὁ 10 λιμός· οὐ γὰρ ἀνέβη ὁ Νεῖλος ἐν ὅλοις τοῖς ἑπτὰ ἔτεσι τοῦ λιμοῦ, ὡς Ἰώσηπος μαρτυρεῖ. μετὰ δὲ δύο ἔτη κατέβη Ἰακώβ εἰς Αἰγύπτου ἐν οἱ ψυχαῖς, ἕκατὸν τριάκοντα ἐτῶν ὧν, ὁ δὲ Ἰωσήφ τεσσαράκοντα. τελευτᾷ δὲ Ἰακώβ ἕκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ ἐτῶν, καὶ θάπτεται ὑπὸ Ἰωσήφ ἐν Χεβρών. Γεσαῖμ δὲ ἡ πρὸς 15 Αἴγυπτον Ἀραβία ἐστίν. μετὰ γὰρ ὁ χρόνος τῆς ἐν Αἴγυπτῳ καθόδου Ἰακώβ, ἐτελεύτησεν Ἰωσήφ ἕκατὸν δέκα ἐτῶν.

B Μετὰ γοῶν τὸν θάνατον Ἰωσήφ δουλεύουσι Ἑβραῖοι τοῖς Αἰγυπτίοις ἔτη ρμδ'. τὰ πάντα τοίνυν τῆς τῶν Ἑβραίων ἐν Αἰγύπτῳ διατριβῆς ἔτη σιέ'. λαμβάνουσι δὲ τὴν ἐδόλοισιν τῶν προ- 20 τοτοκίων ἀντὶ τοῦ Ῥουβεῖμ οἱ υἱοὶ Ἰωσήφ διὰ τὸ τοῦ πατρὸς αὐτῶν σῶφρον, καθὼ δὲ μὲν Ῥουβεῖμ τῇ παλλακῇ συνῆλθε τοῦ πα-

5 ὁ] ὧν ὁ?

dicuntur apud Graecos fuisse; et Hercules, unus Idaeorum dactylorum.

Chaldaei a Semo genus trahunt, ex quibus fuit Abrahamus prognatus.

Iosephus anno suae aetatis 17 a fratribus post quintum a Rachelis obitu annum venditus est aureis octo.

Agente annum aetatis centesimum vigesimum Iacobo, Iosephus annos natus triginta Aegypto praefectus fuit. eodemque anno avus eius, cum annos 180 vixisset, mortuus est, atque a filiis suis Iacobo et Esauo sepultus. anno vitae Iosephi trigesimo octavo fames coepit: nam, ut Iosephus testatur, totis septem annis eius penuriae Nilus non exundaverat. biennio post Iacobus in Aegyptum demigravit, cum 75 animabus annos habens 150. Iosepho 40 agente annum moritur Iacobus anno vitae suae 147, ac in Hebrone a Iosepho sepelitur. (Gesaeama Arabia est Aegypto finitima.) nam Iosephus annis post Iacobi in Aegyptum migrationem 70 mortuus est, cum centum annos et decem vixisset.

A morte Iosephi servitutem Aegyptiis Ebraei servierunt per annos 144. ergo totum tempus, quod in Aegypto Ebraei egerunt, annorum fuit 215. quod ad privilegia (ut sic loquar) primogeniturae, in locum Rubeni proles Iosephi ob parentis pudicitiam successit, quod Rubenus cum patris pellice coivisset, Iosephus autem in Aegyptiae mulieris

τρὸς, ὃ δὲ Ἰωσήφ τῇ Αἴγυπτίᾳ οὐ συνεφθάρη. ἀλλὰ καὶ δεκα-
τριῶν ἀδελφῶν ὄντων εἰς δώδεκα ἐμερίσθη ἡ γῆ διὰ τὸ τὸν Λεὼν
ἀποδεκατοῦν τοὺς λοιποὺς πάντας.

Ἔτι Ἰωσήφ κομιδῇ νέος ὢν ἔτι πρόβατα τοῦ πατρὸς ποι-
5 μαίνων ἦν, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἠγυπαῖτο τῷ πατρί. διὸ καὶ
οἱ ἀδελφοὶ διαφθονοῦμενοι οὐδὲν πρὸς αὐτὸν εἰρηρικὸν ἐλάλον.
προσετίθουν δὲ καὶ μῖσος τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ ἀκούοντες. καὶ
γὰρ ἔφη “δράγματα δεσμευόντων ἡμῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὦμην μὲν
ἀνορθωθῆναι τὸ ἐμόν, τὰ δὲ ὑμέτερα περιστραφέντι προσκνεῖν
10 αὐτῷ.” τοῦτον γοῦν ἀκούσαντες, καὶ ὡς βασιλεύσει ἐπ’ αὐτοὺς
ὀρθῶς ἐπικρίναντες, λίαν ἐπέτειναν τὸ μῖσος. προσθεὶς δὲ “αὐθις
ἐνυπνισάμην” ἔφη, “καὶ γε ὦμην τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ
ἔνδεκα ἀστέρας προσκνεῦντάς με καθορᾶν.” διαπαίζων δὲ τὸ
ἔραμυ Ἰακώβ ἔφη “ἄρα ἐγὼ ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ
15 ἀδελφοὶ σου ἤξομεν προσκνεῖσθαι σοι ἐπὶ τῆς γῆς;” καὶ ἐπιτιμή- D
σας παρήγει σιγῶν. οὕτω μὲν οὖν τὰ δράματα ἀμυδρὰ τῆς ἀλη-
θείας προτύπωσις ἦν· καὶ γὰρ τοῦτο προφητείας εἶδος, καὶ ἐν
πολλοῖς ἐθεωρήθη πολλῶν δι’ ὀνείρων ἢ τοῦ μέλλοντος προ-
δήλωσις, ἐν οἷς διὰ κρείττονος γίνεται κατοχῆς, ὥσπερ ἐν τῷ
20 Φαραῶ καὶ τῷ Νυβουχοδοносὸρ καὶ ἄλλοις πλείστοις.

Ἄξιον δὲ εἰδέναι τὰς διαφορὰς τῶν προφητειῶν. ἡ μὲν γὰρ
ἔστι πνευματικὴ καὶ ἀληθὴς πάντη, ὡς ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων,

libidinem nequaquam consensisset. quamvis etiam fratres numero decem
ac tres fuerunt, tamen terra inter duodecim divisa est, eo quod a ce-
teris omnibus Levis decimas acciperet.

Adolescentulus etiamnum Iosephus oves patris pascebat; cumque
eum pater reliquis impensius diligeret, fratres invidia perciti adversus
eum similitates exercuerunt. auxit odium insomniorum auditio. recita-
verat enim eis visum sibi, ipsis manipulos colligantibus suum manipu-
lum sese erexisse, reliquosque eius honorandi causa manipulos pronos
procubuisse. unde fratres id quod res fuit concipientes, illum in ipsos
imperium aliquando habiturum, multo vehementius odium adversus eum
conceperunt. addidit hoc priori Iosephus, se per quietem imaginatum
fuisse a sole luna undecimque stellis se adorari. vertit hoc in iocum
pater, dictoque “numnam ergo ipse et mater tua fratresque tui te pro-
stratis terram corporibus adoratum inveniemus?” obiurgatum silere
iussit. ita ergo visiones istae obscura quaedam erant veritatem ali-
quanto praeemonstrata est insomnia informatio. nam et hoc vaticinii est genus, mul-
tisque praeemonstrata est insomnia futurorum significatio, quae insomnia
numinis instinctu accidunt, ut Pharaoni, ut Nabuchodonosori et per-
multis aliis.

Operae pretium est vaticiniorum differentias cernere. quaedam spi-
ritualia sunt et veracia prorsus, ut dei et sanctorum, suo tempore exitu

ἐν καιρῷ τῷ ἰδίῳ τὸ πέρασ τῶν προφητευομένων ἐπιφέρουσα. ἄλλη δὲ δαιμονική, ἐν τοῖς τῶν δαιμόνων θεραπευταῖς ἐνεργου-
P 36 μένη· πολύτροπος δὲ αὕτη, οἷα ἡ τῶν ἀλευρομαντῶν καὶ κριθο-
 ματῶν λεγομένη, οἷα ἡ Πυθία καὶ ἡ διὰ τῆς Ἀθωνιαίας λη-
 ροῦσου δρυός, ἡ διὰ τῶν σπλάγγων μαντεία καὶ ἡ δι' ὀρνέων 5
 πτήσεως, καὶ ἡ διὰ κλαγγῶν καὶ παρμῶν συμβολική· οἷα ἡ διὰ
 βροντῆς, μυῶν, γαλῆς, τρισμοῦ ξύλων, ὠτὸς ἤχων, παλμῶν
 σώματος, συμβολική καὶ οἰωνιστική λεγομένη. ἥς τὸ μὲν ἐστὶν
 ὄρνεοσκοπικόν, τὸ δὲ παλμωτικόν, τὸ δὲ οἰωνοσκοπικόν, τὸ δὲ
 χειροσκοπικόν, τὸ δὲ ἐνόδιον ἢ κληδονιστικόν, οἷον ὅταν ἐκ τοῦ 10
 παρατυχόντος εἰρημένου τεκμαίρηται τις τὸ ἐσόμενον, καὶ ὅταν
 δι' ὀνομάτων νεκρῶν ἐπικλήσεως, καὶ ὅταν δι' ἄστρων καὶ ἰδά-
B των ἢ ὄνειρων ματαίων, οἷοι καθ' ἐκάστην πᾶσι προσπίπτουσι·
 σπάνιοι γὰρ ἴαν οἱ ἄνωθεν ἤκοντες. οὗτοι δὲ πάντες δαιμονιό-
 δεις οἱ τρόποι τῆς προφητείας καὶ στοχαστικοί, οἳ κατὰ συμβε- 15
 βηκὸς ἀληθεύοντες ἐν τισιν ἐν τοῖς πλείστοις ἁμαρτάνουσιν. ἄλλη
 δὲ προφητεία φυσική, ὡς ἡ διὰ τῶν ἀλόγων· χελιδόνες γὰρ καὶ
 μύρμηκες καὶ γέρανι ἐχίνολ τε καὶ ἀλκυόνες χειμῶνος ἐπιόντος
 φυσικῶς ἐπαισθάνονται. ἄλλη δὲ τεχνητή, ὡς ἡ παρ' ἰατροῖς
 καὶ κυβερνήταις ὀρωμένη, ἣτις στοχασμὸς μᾶλλον ἢ προφητεία 20
 μετωνόμασται. καὶ παρὰ ταύτας ἡ δημώδης τε καὶ κοινή, ὡς
C ὅταν εἴπῃ τις ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔσται χειμῶν, ὅτι ἐκ φιλο-

21 δημώδης P

vaticinium confirmante. alia a daemonibus proficiscuntur, inque horum cultoribus efficacitatem exserunt. estque id genus multiplex; sub quo sunt vaticinia ex farina et hordeo, Pythia, nugae ex Dodonaea quercu, extispicium, auspicium, augurium, tum coniectationes de sternutationibus, tonitribus, murium feliumque stridore, lignorum, aurium tinnitu, corporis tremore sumptae. quod genus etiam auguria nominantur; cuius pars versatur in avibus, pars in tremoribus partium corporis sive subsultationibus contemplandis, pars in augurio, pars in divinatione ex manuum inspectione, pars in obviis rumoribus, unde omnia captantur, cum obviis quisque interrogatus dicit unde futurum coniciatur. tum mortuorum nominatim invocandorum ratio, ex sideribus aquis aut inanibus somniis praedictio, qualia omni nocte quibusvis accident: rara admodum sunt enim somnia divinitus oblata. haec omnia vaticinandi genera a daemonibus sunt coniectariisque inniuntur, ita ut per accidens in quibusdam verum attingant, in plerisque aberrent. est et alia naturalis divinatio brutorum. etenim hirundines formicae grues echini atque alcyones tempestatem appetentem naturae monitu praesentiunt. alia artificiosa, qualem medici et gubernatores ostendunt; quae tamen coniectatio potius est quam divinatio appellata. praeter has vulgaris quoque ista et communis, ut cum quis dicit post triduum fore tempestatem.

νείκας ψυχῆς πολλάκις μῖσος ἐγείρεται, ἐκ τοῦ μίσους δὲ ἔριδος ἀνισταμένης καὶ κρατυνομένης ζῆλος ἐγένετο πικρὸς, ἐκ δὲ τοῦ φθόνου ἐνέσκηψε κρυπτός, ἐκ δὲ τοῦ ὀ θυμὸς ἀνῆπται δεινός, ἐκ τοῦ θυμοῦ δὲ θάνατος ἀνακύπτει ποτηρός, εἰ μὴ κρείττοσι δη-
5 λονότι προνοίαις ἀνακόπτοιο.

Ἐν τῷ παραθῆναι τὸν Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ Πετεροφῆ εὐνούχῳ τῷ ἀρχιμαγειρῷ Φαραῶ, καὶ ἐν δεσμοτηρίῳ ἐγκλεισθῆναι, συνέβη τὸν ἀρχισιτοποιὸν καὶ τὸν ἀρχιονοχόον, τοὺς εὐνούχους Φαραῶ, ἐγκλεισθῆναι ἐν τῷ αὐτῷ δεσμοτηρίῳ ἔνθα καὶ Ἰωσήφ. ἡμερῶν
10 δὲ διελεύσασθαι ἀμφοτέροι ἐίδον ἐντόνιου. ὁ μὲν ἀρχιονοχός ἄμ- D
πελον εἶδε θάλλουσαν βλαστοῖς καὶ πεπειρούς βότρυας σταφυλῆς προβάλλουσαν, τρεῖς δὲ ταύτην ὑπέχουσαν κάτωθεν πυθμένηας. “ἐγὼ δὲ” φησὶν “ᾤμην τῷ ποτηρίῳ τὴν σταφυλὴν ἐκθλίβων εἰς τὴν χεῖρα διδόναι Φαραῶ.” καὶ ὁ Ἰωσήφ τοὺς τρεῖς πυθμένες
15 ἔτι τρεῖς ἡμέρας ἔσεισθαι φησὶ, καὶ τῆς ἀρχῆς σου μεμνήσεται ὁ Φαραῶ, καὶ ἀποκαταστήσει σε εἰς τὴν προτέραν ἀρχιοινοχοσίαν. ἀλλὰ μνήσθητι κάμου, ὅταν εὖ σοι γένηται, ὅτι μάτην διαβλη-
θεῖς τῷ ὀχυρώματι τούτῳ κατακέκριμαι. ἐπὶ τούτοις καὶ ὁ ἀρχι-
σιτοποιὸς ἔφη “τρία κανῶ χονδριτῶν σιτοποιοῦ, ἐξ ὧν ἔργων ὁ P 37
20 βασιλεὺς ἐσθίει, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ἔχιν ὑπελάμβανον· καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιόντα κατήσθιεν αὐτά.” καὶ ὁ Ἰωσήφ “ἔτι τρεῖς ἡμέραι” ἔφη, “καὶ ἀφελῆται Φαραῶ τὴν κεφαλὴν σου ἀπὸ σου, καὶ ἐπὶ ξύλον κρεμῶμενον τὰ ὄρνεά σε καταθοιγήσονται.”

studium contendendi exiguum saepe odio occasionem praebet; ex quo orta rixa et invalescente acerba existit aemulatio. hanc occulta subsequitur invidia; et ex hac rursus animi exardescit acris ira, quae homicidiis foedis causam exhibet, nisi praestantioris nimirum prudentiae consiliis ea avertantur.

Cum in Aegyptum venditus Iosephus Potiphari regiae Pharaonis culinae praefectus eunucho esset atque in carcerem traditus, evenit ut pistorum quoque et pincernarum Pharaonis principes eunucho in eundem carcerem concluderentur. inde aliquot elapsis diebus uterque horum insomnium habuit. princeps pincernarum rettulit visam sibi in somnis fuisse vitem laetam palmitibus maturasque uvas porrigentem, atque inferne tribus subnixam palmitibus, se vero uvam in poculum exprimere, idque Pharaoni in manum dare. tum Iosephus interpretatus est tribus palmitibus triduum significari: eo exacto Pharaoni ministerium eius in memoriam rediturum, ipsumque a rege in pristinam dignitatem restitutum iri. petitque ut rebus prosperis redditus sui per calumniam carceri inclusi rationem haberet. deinde magister pistorum “imaginatus sum” ait “per quietem capiti meo impositas tres sportas me gerere, panibus delicatis plenas, qualibus rex vesci solet: ceterum aves ingruere atque eos devorare.” respondit Iosephus fore ut post tres dies Pharaonem capite multatum in crucem agat, ubi volucris esca sit futurus.

κατὰ τὴν κρῆσιν οὖν τοῦ Ἰωσήφ οὕτω καὶ ἐγένετο. μετὰ ταῦτα
 δύο ἐτῶν παρωχημένων αὐτὸς ἐνύπνιον εἶδε Φαραῶ. ἐπὶ βόας
 καλὰς τῷ εἶδει καὶ ταῖς σαρκὶ λιπαράς, ἀναβαινούσας ἐκ τοῦ πο-
 ταμοῦ καὶ ἐν τῷ ἄχρῳ νεμομένας ᾤετο ὄραν, ἄλλας δὲ ἐπὶ βόας
 ἐπομένας ταῖς πρώταις, ἀσυχρὰς τῷ εἶδει καὶ λεπτάς, αἱ καὶ
 B κατέφαγον τὰς λιπαράς καὶ ἐκλεκτάς. εἶτα ἐγεγρθεὶς καὶ αὐθις
 δεῦτερον ἐνυπνισθεὶς ὁ βασιλεὺς ὄραν ἐδόκει ἐπὶ στάχνας ἐν ἐνὶ
 πυθμένι ἀνιέναι, καλοὺς καὶ ἐκλεκτούς, καὶ μετ' αὐτοὺς ἄλλους
 ἐπὶ ἀναφύεσθαι ἀνεμοφθόρους καὶ λεπτούς, οἱ τοὺς ἐκλεκτούς
 καὶ πλήρεις κατέπιον. ταῦτα ἰδὼν Φαραῶ ἐταράχθη, καὶ ὁ 10
 ἀπαγγέλλων αὐτῷ τὴν σύγκρῃσιν οὐκ ἦν. ἀναμμινήσκειται οὖν ὁ
 ἀρχινομοχόος τοῦ Ἰωσήφ, ὃς καὶ παραστὰς τὰς μὲν ἐπὶ βόας
 τὰς καλὰς καὶ τοὺς ἐπὶ στάχνας τοὺς καλοὺς ἐπὶ ἔτη εὐθηνίας
 εἶναι φησί, τὰς δὲ ἐπὶ βόας τὰς ἰσχνὰς καὶ τοὺς ἐπὶ στάχνας
 τοὺς λεπτοὺς καὶ κενούς, ἐπὶ ἔτη λιμοῦ ἰσχυροῦ ἐπακολουθήσει, 15
 C ἅπερ ἐξαναλώσει πάντα τὰ ἀγαθὰ τῶν ἐτῶν τῆς εὐθηνίας. τὸ δὲ
 δευτερώσαι τὸ ἐνύπνιον, ἀληθές ἐστι δηλοῦ. τὸ δὲ καὶ διὰ τῶν
 ἀσταχύνων δευτερωθῆναι τὸ διὰ τῶν γεωργημάτων τῆς γῆς σημαί-
 νει· ὅπερ καὶ ταχυνεῖ τοῦ ποιῆσαι ὁ θεός. ἦν μὲν οὖν ἐτῶν τριά-
 κοντα ὁ Ἰωσήφ, ὅτε παρέστη τῷ Φαραῶ· ᾧ καὶ γυναῖκα τὴν 20
 Ἀσινεθ εἰδίδου, θυγατέρα τοῦ ἱερέως Πετεροῦ, μεθ' ἧς καὶ δύο
 υἱοὺς ἐτετόκε, Μανασσὴν καὶ Ἐφραῖμ. τοῦ λιμοῦ δὲ ἐπὶ ἐπταετία

22 ἐκτετόκει codex Regius 1713 (R) ἐπταετία R, ἐπταετίας P

quomodo autem Iosephus actum iri praedixerat, ita plane actum est. duobus ab eo tempore annis circumactis ipsi Pharaoni insomnium est oblatum tale. vidit septem vaccas formosas et carne nitidas de fluvio adscendere atque in palustri gramine pascere: his succedere totidem deformes atque macilentas, a quibus pulchrae illae et pingues devorantur. expergefactus rex cum denuo obdormivisset, in somno sibi visus est videre septem spicas ab uno culmo enasci pulchras atque eximias: post has alias septem vitio aëris inanes ac tenues, et ab his praeclaras istas atque plenas consumi. his visis perturbatus est rex, neque tamen fuit qui ei somnium hoc interpretari posset. ibi tum recordatus Iosephi est pincernarum praefectus. Iosephus ergo vocatus septem vaccis formosis itemque septem spicis praeclaris septem annos fertilitatis designari exponit, septem macris vaccis atque inanibus spicis annos septem penuriae insecuturæ, qui omnes fertiliū annorum opes essent absumpturi. insomnii veritatem geminatione confirmari, et quod secundo spicae visae essent, eo indicium de frugibus terrae perhiberi, ac deum rem acceleraturum. triginta annos natus fuit Iosephus, cum Pharaoni praesto fuit; isque ei Asenetham Potipharis sacerdotis filiam matrimonio iunxit, ex qua ei duo filii sunt nati, Manasses atque Ephraimus. enimvero fame septennali orta Iosephus omne aurum,

- γενομένου πάντα μὲν χρυσὸν καὶ κτήνη καὶ γῆν, ἀλλὰ μὴν καὶ ἔξ ἀνθρώπων ἀνδράποδα τῷ οἴκῳ Φαραῶ εἰσεποιήσατο· ἐν δὲ τῷ ἐβδόμῳ ἐνιαυτῷ σπέρματα δοὺς πάσῃ τῇ γῆ Αἰγύπτου, τὸ πέμπτον μέρος ἀποκληροῦν ἐποίησε τοῖς βασιλείοις. ὅπερ καὶ μέχρις ἡμερῶν οὖν κρατεῖ ἐν Αἰγύπτῳ, μόνων τῶν ἱερέων ὑπεξηρημένων· τὴν ἱερατικὴν γὰρ γῆν ἀτελῆ καταλλοίπε μόνην. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι σωτηρίαν μεγίστην καὶ εὐεργεσίαν τοῦτο ἡγησάμενοι, ἄχρι τοῦ δεῦρο ἀποπεμπτοῦν παρειλήφασιν τῷ Φαραῶ πάντας τοὺς καρποὺς τῆς γῆς αὐτῶν.
- 10 Ἑπτακαίδεκα μὲν ἔτη ὁ Ἰακώβ ἐπέζησεν ἐν Αἰγύπτῳ τῷ Ἰωσήφ, τῆς ζωῆς δὲ αὐτῷ αἱ πῦσαι ἡμέραι εἰς ρμζ' ἔτη ἔξεμετρῆθησαν. ἡγγίξε μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, αὐτὸς δὲ τὸν Ἰωσήφ προσκαλούμενος θείναι τὴν χεῖρα ὑπὸ τὸν μηρόν, ὡς ἔθος, καὶ ὁμοσαι αὐτῷ κατεδυσώπει μὴ θάψαι αὐτὸν ἐν Αἰ- P 38
- 15 γύπτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ τάφῳ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἀναγαγεῖν. αὐτοῦ δὲ καταθεμένου καὶ ὁμομοκότος εὐθὺς προσκυνῆσαι τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου Ἰωσήφ. μετὰ ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰωσήφ ὅτι ἐνοχλεῖται ὁ πατήρ, τοὺς δύο υἱοὺς Μανασσῆν καὶ Ἐφραΐμ ἀναλαβόμενος ἦκεν εἰς ἐπίσκεψιν. Ἰσραὴλ δὲ ἀνεκάθισε, καὶ
- 20 ἀνοίξας τὸ στόμα τῶν εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν, ὧν αὐτῷ ἐν γῆ Χαναὰν χρηματίζων ἐπήγγελλται, ὑπομιμήσκει. ἰδιοποιεῖται δὲ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, τοὺς γενομένους αὐτῷ ἐν γῆ

6 γὰρ ἱερατικὴν R 7 τοῦτο ἡγησάμενοι R, ἡγησάμενοι τοῦτο P
 11 εἰς μζ' καὶ ἑκατὸν ἔτη μετρηθείσαι P: corr R 12 οὖν add R
 15 αὐτὸν ἀναγ. R

omnia iumenta, omnes agros, quin etiam mancipia domui Pharaonis acquisivit. septimo anno semina ad totam Aegyptum frumento consequendam praebens instituit ut fructuum quinta pars regi penderetur. quod etiamnum in Aegypto obtinet, solis sacerdotibus immunibus, quod eorum agros tantum Iosephus eo onere liberasset. ceteroqui salutem hoc suam et summum beneficium Aegyptii putantes, hodieque morem retinent quintam omnium terrae frugum partem Pharaoni tribuendi.

Iacobus in Aegypto apud Iosephum annos vixit 17, vixit omnino annos 147. ut finem vitae suae appetiisse intellexisset, Iosephum ad se evocatum femori suo, ut erat moris, manum subiicere iussit, iuramento obstrinxit ne se in Aegypto humaret, sed ad maiorum suorum sepulchrum reportaret. cum Iosephus ita uti pater iusserat, manu eius femori supposita iurasset, illico Israelus ad extremum virgae Iosephi adoravit. post haec Iosephus, audito patrem adversa valetudine conflictari, secum ductis Manassa et Ephraïmo filiis ad eum visendi gratia perrexit. tum Israel assedit, factoque dicendi initio, quibus eum prosperitatum denuntiationibus deus impertivisset, ac quae ei in terra Chananaea promiserit, refert. tum Iosephi filios, ei in Aegypto natos,

Αιγύπτου, Ἐφραΐμ λέγω καὶ Μανασσῆν, εἰπὼν ὡς Ῥουβεὶμ
B *καὶ Συμεὼν οὗτοι μοι ἔσονται, τὰ δὲ γε ἔχοντα τούτων σοὶ ἔσονται.*” *ὅτι γὰρ ἐμέλλεν ὡσπερ τᾶλλα οὕτω καὶ τοὺς υἱοὺς τῷ*
θεῷ ἀποδεκατοῦν ὁ Ἰσραὴλ (καὶ γὰρ ὁ Λεὺι εἰς κληρὸν ἀφώρι-
σται μετὰ ταῦτα τῷ θεῷ), ἵνα μὴ ὁ τῶν δώδεκα φυλῶν ἀριθμὸς 5
ἐλαττωθῆ, κούτου χάριν οἶμαι ὁ Ἰσραὴλ τὸν Ἰωσήφ ἀντὶ δύο
υἱῶν ἡγησάμενος τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰς φυλὰς διετάξατο δύο,
Ἐφραΐμ δηλαδὴ καὶ Μανασσῆν. καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ τοῦ
Ἰσραὴλ βαρυνοῦντες ἀπὸ τοῦ γήρωσ ἦσαν, ἀμυδρὰ δὲ ὄρωντες
ὄρωσι τοὺς υἱοὺς Ἰωσήφ, καὶ ἐπνυθάνετο τίνες ἂν εἴεν. οὗσ καὶ 10
προσεγγίσαντας περιέλαβε καὶ κατεφίλησεν, καὶ φησὶ πρὸς Ἰωσήφ
C *Ἰδοὺ τοῦ προσώπου σου οὐκ ἐστὶν ἄλλο μὲ ὁ θεός, ἀλλ’ ἔδειξέ μοι*
καὶ τὸ σπέρμα σου.” *Ἐξαγαγὼν δὲ Ἰωσήφ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν γο-*
νάτων Ἰσραὴλ τοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ, εἶτα τὸν Μανασσῆν μὲν ἐν
τῇ δεξιᾷ ἐξ ἀριστερῶν δὲ τὸν Ἐφραΐμ, αὐτὸς τὰς χεῖρας ἀμείβων 15
τὴν μὲν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ νεωτέρου τὴν ἀριστερὰν δὲ ἐπὶ τοῦ προ-
βυτέρου τὴν κεφαλὴν τιθεῖς, εἰς μυστήριον σταυρικοῦ τύπου, οὐ-
τως εὐλόγησεν αὐτοὺς ὥστε πληθυνθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ
ὥστε αὐτοὺς ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τῶν πατέρων αὐτοῦ.
βαρὺ δὲ κατεφάνη τοῦτο τῷ Ἰωσήφ, καὶ τῆς πατρικῆς δεξιᾶς 20
ἀντελάβετο, ἀφελεῖν βουλόμενος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς Ἐφραΐμ καὶ
ἐπιθεῖναι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Μανασσῆ, “οὗτός ἐστι, πάτερ,” εἰ-

1 *Αιγύπτου R* *εἰπὼν om R* 2 *οὗτοι] λέγων R* *ἔμοι R*
 3 *ὅτε R* 9 *δὲ] γούν R* 19 *ὡς ἐπ lego. marge P*

Ephraïm dico et Manassem, adoptat, pollicitus eos sibi eodem quo Ruben esset atque Simeon loco futuros, eorum tamen progeniem Iosephi futuram. etenim Israelus cum esset ut reliquorum, ita filiorum quoque decimam partem deo consecraturus (nam postmodo Levis sorte deo est addictus), ne duodecim tribuum numerus diminueretur, eius opinor rei causa Iosephum duorum filiorum loco duxit, filiisque eius duas tribus assignavit, Ephraïmo nimirum unam, alteram Manassae. iam senectus oculos Israeli hebetaverat: itaque cum obscure filios Iosephi corneret, quinam essent percontatur, accedentesque amplexus et deosculatus est, ita Iosephum alloquens “ecce conspectu tuo deus me non privavit: quin et sobolem tuam videndam dedit.” Iosephus filios a genibus patris eduxit, uti procumberent in genua coram eo: inde Manassem Israeli ad dexteram, Ephraïmum ad sinistram statuit. at Israelus manibus in diversas partes diductis, ita uti dextram iunioris, laevam maioris capiti imponeret (quo facto crucis mysterium designavit), ita illis prospera est precatus uti terram implerent progenie ac super iis Israeli Isaaci et Abrahami nomina celebrarentur. Iosepho autem ea res indigna visa; dextramque patris apprehensam ab Ephraïmi capite in caput Manassae transferre conatus est, hunc maiorem natu esse patrem monens,

πῶν, "ὁ πρεσβύτερος, καὶ τούτῳ ἐπίθεις, ὡς καθήκει, τὴν δε- D
 ξίαν." αὐτὸς δὲ "οἶδα, τέκνον, οἶδα" ἀπεκρίθη· "αὐτὸς ἔσται
 εἰς λαὸν καὶ ὑψωθήσεται, ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος με-
 ζῶν αὐτοῦ ἔσται," καθάπερ ὁ νεὸς καὶ ἐν πνεύματι Ἰσραὴλ τοῦ
 5 πρεσβυτέρου καὶ κατὰ σάρκα Ἰσραὴλ ὁμολογουμένως μεζῶν ἐστὶ.
 μετὰ ταῦτα τοὺς πάντας υἱοὺς ὁ Ἰσραὴλ συγκαλούμενος διετίθετο
 αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἕως τοῦ ἑσχάτου, οἷς μὲν ἐπὶ τοῖς πε-
 πραγμένοις διέλεγε καὶ μέμψιν, οἷς δὲ προφητείαν τοῦ μέλλον-
 τος καὶ τῶν ἐσομένων δῆλωσιν, οἷς δὲ εὐλογίαν καὶ ἔπαινον· καὶ
 10 καθὼς εἰδίδου τὸ πνεῦμα, ἐκάστῳ τὸ δεῖον ἐπιφανεστῶς ὁ μα-
 κάριος οὕτως ἐτελεύτα. καὶ πρώτην μὲν ἔτισιν, οὐκ εὐλογίας P 39
 ἀλλὰ μέμψεως καὶ ἐλέγξεως, τῷ πρωτοτόκῳ Ῥουβεὶμ ἐπιφανεῖ,
 ἰσχυρὸν μὲν αὐτὸν καὶ τῶν τέκνων ἀρχὴν ἀποκαλῶν, σκληρῶς δὲ
 καὶ ἀδυστῶς φερόμενον ὑβρίζειν ἐν τε ἄλλοις πλεῖστοις καὶ ἐν τῷ
 15 ἐπὶ τὴν κοίτην ἀναβαίνειν καὶ μαινεῖν τοῦ πατρὸς τὴν στρωμνὴν
 μετὰ Βάλας τῆς αὐτοῦ παλλακῆς. παραγγέλλει τοῖσιν μηκέτι ὡς
 ὕδωρ ἐκχεῖσαι τοῦτον ἀσελεγεῖ πόθῳ καὶ ἐπ' ἀνομίᾳ προσθεῖναι ἀνο-
 μίαν. δεύτερον δὲ τὸν θυμὸν Συμεὼν καὶ Λεὺι καὶ τὴν μήτην
 ἐπικαταρᾶται, ὡς ἀδυστῶς τε καὶ σκληρῶς τὴν εἰς τοὺς Σιχημίτας
 20 μαιφονίαν καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν κατὰ ἀδῶων ὕβριν διασύρων, B
 καὶ τὴν ἀδικίαν τῆς αὐτῶν προαιρέσεως, ὥσπερ καὶ ἦν διὰ τὴν
 ἀδελφὴν αὐτῶν Δίαν ἀναίτιοις ἐπήγαγον, μήποτε ἐπερεῖσαι τὰ
 σπλάγχνα ἤτοι συναιεῖσαι τῇ βουλῇ αὐτῶν ἐπενυχόμενος. τῷ
 Ἰούδα δὲ σαφῶς, διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ μέλλοντα βλαστάνειν Χρι-

ei que de more dextram imponendam. ad haec Israelus "novi" inquit
 "ista, novi nate. Manasses populum procreabit et exaltabitur, ceterum
 minor natu filius eum magnitudine praestabit," quemadmodum et poste-
 rior ac spiritualis Israelus antiquiore et carnali Israelo haud dubie maior
 est. secundum haec Israelus filiis omnibus ad se convocatis, a primo
 ad ultimum omnes extremum allocutus, aliorum facta reprehendit atque
 culpavit, aliis futura praedixit, aliis collaudatis fausta denuntiavit.
 cumque pro eo atque spiritus suggererat, unicuique ea quae in rem
 erant dixisset, ita ex hac vita decessit. ac primum quidem dictum Ru-
 beni fuit non fausta comprecatio, sed reprehensio atque obiurgatio.
 nam robur quidem eum et filiorum principium nominat, sed ferocem
 iuxta atque insolentem, et qui cum alia per libidinem ac superbiam
 multa deliquisset, tum patris etiam lectum ascendisset atque polluisset
 incesto cum Bala eius pellice concubitu. hortatur ergo eum ne porro
 aquae instar obscuro libidine effervescat flagitiose flagitium addat.
 secundo loco iram ac furorem Simeonis et Levis detestatur, truculen-
 tamque in Sichemitas editam caedem vimque innoxia illatam carpit,
 ipsorumque iniustam voluntatem, qua ducti propter sororem suam Dinam
 innocentes trucidassent. ac gloriatur se neque eorum incepti conscium
 neque instituti approbatorem fuisse. at vero Iudae, propter Christum

στόν, αἶνεσιν καὶ προσκύνησιν καὶ νίκην κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ
 πάντων εὐαγγελίζεται· ὃν καὶ ὡς σκύμον λεόντος διὰ τὸ φύσει
 βασιλικὸν τοῦ μονόγενοῦς, ὡς ἐκ βλαστοῦ δὲ αὐτοῦ ἀναβῆναι διὰ
 τὴν ἐκ παρθένου γέννησιν ἢ σάρκωσιν, καὶ αὐτὸν δὲ τοῦτον ἀνα-
 πεσόντα κοιμηθῆναι καὶ ἐγερθῆναι διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου **5**
C καὶ τὴν ἀνάστασιν, ἀριθήλως ὁ θεῖος ἐκεῖ πρῶτος προηγόρευσεν
 Ἰσραήλ. μὴ ἐκλείμειν δὲ ἄρχοντα ἕξ Ἰούδα ἢ ἡγούμενον, ἕως
 ἄν, φησίν, ἔλθῃ ὁ ἀπόκειται, τουτέστιν ὁ Χριστός, ὃς ἐστὶν ὄν-
 τως προσδοκία τῶν ἐθνῶν· ὃς τὸ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καὶ ἡγεμονίᾳ καὶ
 ἀρχικῇ ἐξουσίᾳ πάσῃ γαυρίαμα ἀφελόμενος τῶν Ἰουδαίων, καὶ εἰς **10**
 ἑαυτὸν πᾶν τὸ κράτος τῶν ὄλων ὡς παντοκράτωρ ἀναρτησάμενος,
 οἷς βούλεται τοῦτο καὶ χαρίζεται. οὗτος πρὸς τὴν ἄμπελον αὐ-
 τοῦ, ἣ ἐστὶν ἐκ περιτομῆς τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, τὸν πῶλον τῆς
 ὄνου, τὰς ἕξ ἐθνῶν ἐκκλησίας, ἐν τῇ ἔλικι τῆς ἀμπέλου ἦτοι τῷ
 πνεύματι τῆς ἀγάπης προσεδέσμευσεν. οὗτος τὴν αὐτοῦ στολῆν **15**
D καὶ τοῦ σώματος τὴν περιβολήν, ὡς ἐν οἴνῳ τῷ αἵματι τῆς στα-
 φυλῆς βεβυμμένην, ἐν τῷ οἰκείῳ αἵματι πλυνεῖ, ὃ ἐστὶν, ἐκ τῆς
 φυσικῆς φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταβαλεῖ, ἐν σταυρῷ αἵματου-
 μενος καὶ ἐκ νεκρῶν ἀμύαντος καὶ ἀφθαρτος ἀνιστάμενος. τού-
 του καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ χαροποι, ὡς ἀπὸ οἴνου τοῦ πνεύματος πε- **20**
 πληρωμένοι τοῦ ἁγίου, οἱ ὀδόντες δὲ ὑπὲρ τὸ γάλα λευκοί, τὸ
 ὑπερφυῶς φωτοειδέστατον τῶν αὐτοῦ λόγων καὶ καθαρῶτατον
 ἐμφαίνοντες. Ζαβουλὼν παράλιον πρὸς ὄρμον πλοίων προελόμει-

ipsius ex stirpe oriturum, perspicue laetam laudis adorationis atque de
 omnibus hostibus victoriae denuntiationem exponit; quem et catulum
 leonis ob unigeniti naturam regiam, et germen ex ipso pullulaturum ob
 carnis de virgine assumptionem et humanos natales appellat. eundem
 quoque moriturum et vitae restitutum iri, ob mortis propensionem et
 resurrectionem, evidenter ibi primus omnium divinus praedicat Israelus.
 ait vero nunquam principem seu ductorem ex stirpe Iudae defuturum,
 donec id veniat cui res repositae sunt, nempe Christus, qui vere gen-
 titium expectatio est; qui Iudaeis fastum elationemque omnem, ut ille ob
 regnum imperium universamque potestatem gloriabantur, adimens, sibi
 ut omnipotenti omnem universarum rerum dominationem vindicans, qui-
 bus vult ea ipse largitur. is ad vitem suam, hoc est sanctorum ex
 circumcisione ecclesiam, pullum asinae, id est collectas ex gentibus ec-
 clesias, capreolo vitis, quod est spiritus dilectionis, alligavit. is sto-
 lam suam, carnis videlicet amictum, ut in vino in sanguine vitis tin-
 ctam, in suo proprio sanguine lavabit, id est, ex interitu naturali ad
 condicionem interitus expertem transferet, quandoquidem in cruce cruen-
 tatus, a mortuis purus ac interitui nequaquam porro obnoxius exstitit.
 huius etiam hilares sunt oculi, tanquam a vino, spiritu nimirum sancto
 repleti. dentes lacte candidiores excellentissimam sermonum eius per-
 spicuitatem atque puritatem notant. Zabulon maritimam ad navium sta-

νος κατοικεῖν ἕως Σιδῶνος τῆς πόλεως τὴν αὐτοῦ κατοικῆσιν παρα-
 τερεῖ. ὁ Ἰσααχὰρ δὲ τὴν ἐν μέσῳ τῶν κλήρων ἰδὼν γῆν, ὅτι
 πῖον, ὅτι εὐκαρπος καὶ καλή, φιλοπονεῖν αἰρετίζεται καὶ ἀνήρ
 γεωργός ἐστι. καὶ Δὰν μὲν τὸν λαὸν αὐτοῦ, φησί, κρινεῖ, ὡσεὶ P 40
 5 καὶ μία φυλὴ ἐν Ἰσραήλ, ὡς ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἰούδα φυλῆ, καθά-
 περ πάλαι ὁ Σαμμὼν καὶ ὕστερον ὁ τῆς ἀνομίας υἱός, ὡσπερ τις
 ὄφις ἐφ' ὁδοῦ τοῦδε λανθανόντως τοῦ βίου λοχῶν, καὶ πτέρναν
 ἔππου, τοῦ ἀπερισκέπτως τὸν βίον τουτοῦν τρέχοντος τὴν ὁδόν,
 διαστρέψας. τοῦτον γὰρ θάκων καὶ λοιπὸν πανούργως ὑπὸ τοῦ
 10 Θεοῦ ὑποσκελίσας, πεσεῖται χαμαὶ ὁ ἱππεύς, πιστὸς καὶ εὐσεβῆς
 ἄνθρωπος, μετανοῶν καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ σωτηρίαν ἀδθῆς ἀνακαλοῦ-
 μένος. τὸν Γὰδ δὲ πειρατήριον, φησί, πειρατεύει, οἷα πολλὰ
 κατὰ τοὺς πολλοὺς καιροὺς πειρατήρια τῷ Γὰδ μὲν ἀπὸ τῶν πλη-
 σιοχώρων συνέπεσον ἐχθρῶν, αὐτοῖς δὲ ἀδθῆς ὁ Γὰδ πειρατήριον B
 15 κατὰ πόδας ἐπενήνεκται. καὶ Ἀσὴρ μὲν οὕτως τῷ ἄρτῳ περισ-
 σεύει ὡς καὶ τοῖς ἄρχουσι διδόναι τροφήν, Νεφθαλεὶμ δὲ στελέχει
 φυτόν ἀνεμιμένον παρεκασθήσεται, ἐπιδιδούς εἰς πλῆθος καὶ κάλ-
 λος δυνάμειος ὡς γενήματα πληθύει καρπῶν. τοῖς μὲν οὖν τὰ
 τοιαῦτα προφητεύων ἐπέλεγεν ὁ Ἰσραήλ. σφόδρα δὲ τὸν Ἰωσήφ
 20 ὡς λίαν ἠγαπημένον εὐλογῶν “ υἱὸς ἠδξήμενος καὶ δεδοξαμένος,
 ὡς ζηλωτὸς ἢ ἐπιζηλος καὶ μακάριός μου ὁ υἱὸς ὁ νεώτερος. Ἰω-
 σήφ, πρὸς με ἀνάστρεψον, πρὸς με τὸν πατέρα τὸν σὸν. ὄρα

9 ἀπό?

tionem diligens habitationem usque ad Sidonem urbem incolat. Issa-
 char contra terram in medio conspicatus pinguem esse, fertilem atque
 bonam, ad labores studium suum conferet, fietque agricola. Dan, in-
 quit, populum suum iudicabit, sicut et alia tribus Israelitica, nempe ut
 regia Iudae familia, sicuti olim Samson. et deinde filius iniquitatis
 tanquam coluber aliquis in via huius vitae occulte insidiatus, calcem
 equi (nimirum iter etus qui imprudenter hanc vitam degit, a recto
 avertens) mordet, ac tandem astute a deo aversum subvertit. concidet
 humi eques, id est homo fidelis ac pius, rursusque respiciens et auxi-
 lium dei implorans. Gadum, ait, praedones depraedabuntur; quales
 multas diversis temporibus Gadus a finitimis hostibus praedatorias in-
 cursiones protulit: ipse vicissim Gadus eos e vestigio latrocinii ultus
 est. Aserum adeo fructibus abundaturum ut etiam principibus alimenta
 suppeditaturus sit. Nephtalium trunco plantae sese subscienti similem
 fore, multitudine et elegantia potentiae auctum veluti ramis admodum
 frugiferis. haec quidem iis vaticinans praedixit Israelus. Iosephum
 vero impensius dilectum excellentioribus felicitatis denuntiationibus est
 prosecutus. Iosephus, ait, filius incrementa fecit gloriaeque est praedi-
 tus: quam suscipiendus est filius meus iunior? Iosephe, ad me rever-
 tere, ad me patrem tuum. de cetero cave ad Pharaonem aut ad impios

λοιπὸν μὴ πρὸς Φαραώ, μὴ πρὸς Αἰγυπτίους ἀσεβείς, ἀλλὰ
 C πρὸς ἐμέ, φησί, καὶ τὴν εὐσέβειαν τῶν πατέρων ἐπιστρέφου τῶν
 σῶν. καὶ γὰρ κατὰ σου διαβουλεύομενοι ἑλοδοροῦντο καὶ ἐνεῖχον
 τοξόται, τρώσαι θέλοντες καὶ ἀποκτεῖναι· ἢ ὡσπερ οἱ ἀδελφοὶ
 διαφθονοῦμενοι πρότερον, καὶ ἄλλοι τοῦτο δράσουσι μετέπειτα 5
 εἰς ἐκγόνους τοὺς σοῦς. ἀλλὰ διὰ χειρὸς δυνάστου τοῦ ἐμοῦ Θεοῦ
 τοῦ κατισχύσαντος Ἰσραὴλ συνεκρίβη τὰ τόξα αὐτῶν, καὶ τὰ νεῦρα
 τῶν βραχιόνων αὐτῶν ἐξελύθη. καὶ ἐλόγησέ σε ὁ Θεὸς ὁ ἐμὸς
 ἐλόγιαν οὐρανοῦ καὶ γῆς, οὐρανοῖς χαρίσματος ἀγαθῶν ἀρετῶν
 καὶ ἐπιγelois καταπλουτίας ἀγαθοῖς πᾶσι. καὶ διὰ τὰς ἀπὸ μα- 10
 στῶν καὶ μήτρας τῆς μητρὸς σου ἐλόγιας καὶ διὰ τὰς τοῦ πατρὸς
 σου ἐκ νηπίου ἐπιθυμίας καὶ ἀγαπήσεις ὑπερίσχυσας καὶ ἐδυνά-
 D σθης ὑπὲρ ἐλόγιας ὁρέων μονίμων, ἧτοι βασιλέων πολυχρονίων,
 καὶ ἐπιθυμίας θινῶν αἰωνίων, ἧτοι βουνῶν καὶ ἀρχόντων μακρο-
 βιότητι διευθηνουμένων πάντων ὑπερέσχεις. αὐταὶ γοῦν, φησὶν, 15
 αἱ ἐλόγιαί εἶψαν ἐπὶ κεφαλῇ Ἰωσήφ καὶ ἐπὶ κορυφῇ ὧν αὐτὸς
 ἡγείται ἀδελφῶν. Βενιαμὴν δὲ λύκος ἄρπαξ· τὸ πρωϊκὸν αὐτὸς
 ἔδεται, καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας διαδώσει τροφήν. τοιοῦτον γοῦν τι
 πέπονθεν ἢ τούτου φυλή.

Εἰδέναι δὲ δεῖ ὅτι ἐάν τις ἐκ παρατάσεως ἁμαρτάνει πειράζων 20
 τὸν Θεὸν ὡς μὴ ἐπεξιώντα τοῖς πονηροῖς, ὁ τοιοῦτος οὔτε μετα-
 νοίας ἀξιοῦται οὔτε ἀφέσεως, ὡσπερ γε καὶ ἄλλοι πλείους καὶ οὐ-
 P 41 τος Φαραώ. κἂν λέγῃ τις παρ' ἑαυτῷ, ὅσια μοι γένοιτο, ὅτι

Aegyptios revertaris, sed ad me ac malorum tuorum pietatem te refer.
 nam sagittarii contra te consilium iniverunt, opprobria iecerunt ac insi-
 dias tetenderunt, vulnerare quaerentes et interficere, vel sicuti fratres
 quondam invidia permoti, vel alii hoc deinceps adversus posteros tuos
 audebunt. sed manu potentis mei dei, qui Israelum roborat, arcus eor-
 um confracti sunt nervique brachiorum eorum luxati. te autem deus
 meus caelestibus ac terrestribus bonis beavit, caelestibus virtutum bon-
 narum donis, terrestribus omnigenis opibus; ac tu propter faustas iam
 inde ab utero et uberibus matris tuae comprecationes, propterque patris
 tui ab ineunte tua aetate desideria atque dilectionem, praevaluisti fac-
 tusque es potens supra prosperitatem avium permanentium (nempe re-
 gum longo tempore imperantium), et supra cupiditates collium aeterno-
 rum (hoc est principum prospere longam aetatem agentium) omnes ex-
 celluisti. atque haec, inquit, fausta redundant in caput Iosephi et in
 verticem fratrum quorum ipse ductor est. Beniaminus autem lupus est
 raptor: matutinum ipse vorabit et vespertinae praedam distribuet. ac
 tale quippiam tribui Beniamineae evenit.

Sciendum autem est, si quis obstinato animo peccat, deum tentans
 veluti malos supplicium non affecturum, eum neque resipiscientiam neque
 veniam consequi, quod et in aliis multis et in hoc apparuit Pharaone.
 itemque si quis apud animum suum dicat "clementer mecum agatur,

πορεύσομαι ἐν τῇ ἀναστροφῇ τῆς καρδίας μου τῆς πονηρᾶς, καὶ ὀψέ ποτε μετανοήσω, ὡσπερ Ἀμὼς ὁ τοῦ Μανασσῆ. διὸ καὶ τὸ τάχος ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ὁ Θεός.

Ἔστι γεωμετρίας μὲν Αἰγύπτιοι πρῶτοι ἐξεῦρον, ἀστρολο-
 5 γίαν δὲ καὶ γενεθλιαλογίαν Χαλδαῖοι, Ἀραβες καὶ Φρύγες οἰωνο-
 σκοπίαν, θεοὺς δὲ θύειν Χαλδαῖοι εἴτ' οὖν Κύπριοι (διφοροῦν-
 ται γάρ, ἔθνος Περσικὸν ὄντες), ἀστρονομίαν δὲ Βαβυλωνίοι διὰ
 Ζωροάστρου, ἐξ ἧν παρέλαβον Αἰγύπτιοι, μαγείαν δὲ καὶ γοη-
 10 τείαν καὶ φαρμακείαν Μῆδοι καὶ Πέρσαι. ἔστι δὲ μαγεία μὲν Β
 ἐπίκλησις δαιμόνων ἀγαθοποιῶν δῆθεν πρὸς ἀγαθοῦ τινὸς σύστα-
 σιν, ὡσπερ τὰ τοῦ Τυανέως Ἀπολλωνίου· γοητεία δὲ καλεῖται ἀπὸ
 τῶν γῶν καὶ θρήνων τῶν περὶ τοὺς τάφους τοῖς τὰ τοιαῦτα ἐπι-
 τηθεύουσι γινομένων· φαρμακεία δέ, ὅταν σνσκευασία θανατη-
 φόρος ἢ πρὸς φίλτρον δοθεῖσά τι διὰ τοῦ στόματος.

Ἰστίον ἐστὶν τὸ Φαραὼ κοινὸν ὄνομα πάντων τῶν Αἰγύπτου
 βασιλέων ἐστίν, ἀπὸ τοῦ πρώτου Φαραῶ, ὡσπερ καὶ Πτολεμαῖοι
 ἕσπερον, καὶ Ἀγγοστοὶ οἱ βασιλεῖς Ῥωμαίων ἀπὸ τοῦ Ἀγγού-
 15 στου ἐκαλοῦντο. ἰδίῳ δὲ ὀνόματι ἕκαστος ἐχρήτη, ὡσπερ καὶ ὁ
 σκληροκάρδιος οὗτος Φαραὼ Πετισσώνιος, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ πα-
 20 λαιοί, ἰδίῳ ὀνόμαστο ὀνόματι, ὃς ὑπὸ τῶν θεηλάτων πληγῶν
 περιστατόμενος, εἰς τὸ περιβόητον ἐν Μέμφει μαντεῖον γενόμε-
 νος καὶ θνσιάσας, ἐπόθετο παρὰ τῆς Πυθίας οὕτω φάσκων

2 Ἀμὼν margo P

14 ἦ margo P

vivam secundum animi mei pravi dictata, et multo post tempore tandem
 resipiscam," qualis fuit Amon Manassae filius, quem propterea etiam
 deus celeriter perdidit.

Geometriam primi Aegyptii invenerunt, astrologiam et natalitiorum
 iudiciorum artem Chaldaei, auspicioꝝ Arabes et Phryges. diis sacri-
 ficare Chaldaei instituerunt, sive Cyprii, gens Persica, astronomiam
 Babylonii auctore Zoroastre: ab his Aegyptii acceperunt. magiam praes-
 tigas et veneficium Medii et Persae. est autem magia invocatio dae-
 monum beneficorum, boni alicuius conciliandi gratia, qualis Apollonii
 Tyanei goetia (quam praestigias Latine dixi) ab eiulatibus et luctibus
 nomen habens, quos ad sepulchra exercent qui ista tractant. venefi-
 cium est, cum per os alicui ingeritur temperata letalis aut amatoria
 potio.

Pharaonis nomen omnium Aegypti regum commune est, a primo
 Pharaone, sicut etiam Ptolemaei ac Augusti Romanorum reges ab Au-
 gusto denominati sunt. habuit autem etiam proprium nomen quivis.
 atque huic obstinato Pharaoni nomen fuisse Petissonio antiqui perhi-
 bent. qui cum divinitus immissis calamitatibus esset circumventus, ad
 nobile oraculum quod Memphi erat se contulit; sacrisque operatus a

“σαφήνισόν μοι, τίς ἐστι πρῶτος ὑμῶν καὶ μέγας θεὸς τοῦ Ἰσραήλ.” καὶ εὐθὺς ἀπεφθέγγετο χρησολογοῦν οὕτω τὸ πνεῦμα “ἔστι κατ’ οὐρανοῦ μέγαλοιο βεβηκός, φλογὸς ὑπερβάλλον, αἰθρῶν ἀνασον ἀθάνατον πῦρ, ὃ τρέμει πᾶν, οὐρανοὺς γαῖά τε καὶ θάλασσα, ταρτάριοι βύθιοι τε δαίμονες ἐρμύθησαν. 5
 D οὗτος θεὸς ἀπάτωρ, αὐτοπάτωρ, πατὴρ υἱὸς αὐτοῦ ἐαυτοῦ τρισόλβιος. εἰς μικρὸν δὲ μέρος ἀγγέλων ὑμεῖς. μαθὼν ἄπιστι σιγῶν.” οὕτως ἀκούσας Φαραὼ ἀντίκα πλακὶ λιθίνῃ γραφῆναι ταῦτα κελεύει τὰ ῥήματα· καὶ ἔστιν ἐκεῖ γεγλυμμένα ἐν τῷ ἱερῷ ἐν Μίμφει. ἐκεῖθεν καταβάς ἀπέλυσε παραχρῆμα τὸν λαόν. 10

“Οτι ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰωσήφ γενεαὶ κγ’, ἔτη γχοβ’.

“Οτι Μωϋσῆς καὶ Ἀδμωσις καὶ Τέθμωσις ὠνομάζετο, υἱὸς Ἀβραάμ, ἕγγονος Καγαθ υἱοῦ Ἀεὶ. ὁ γὰρ Ἀεὶ ἐγέννησε τὸν Καγαθῶ, ὁ δὲ τὸν Ἀβραάμ. ὁ δὲ τὴν Ἰοχαβέδ τοῦ ἀδελφοῦ 15
 P 42 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ λαβῶν γυναῖκα ἐγέννησε πρῶτον τὸν Ἀυριών, εἶτα Μωϋσῆν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν Μυριάμ. ἐκ φυλῆς δὲ Ἀεὶ ἦν Μωϋσῆς, καὶ διὰ τοῦτο οὐ γενεολογεῖται μετὰ Ἰωσήφ. ξέ’ δὲ ἔτη εἰσὶν ἀπὸ τῆς τελευτῆς Ἰωσήφ ἕως γεννήσεως Μωϋσέως. καὶ πληροῦται τὰ τετρακόσια τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ οὐ’ 20
 ἔτους Ἀβραάμ ἕως τοῦ πρώτου ἔτους Μωϋσέως. εἰ δὲ τετρακό-

7 ἡμεῖς?

Pythia contendit uti sibi exponeret quis primus sit atque magnus deus Israeli. ac statim ei hoc est oraculo responsum:

a magno aeternum descendit numen Olympo,
 morte carens ignis, flamma splendentior omni.
 hunc caelum tellusque tremit pelagusque profundum,
 quosque Orcus fundo compescit daemones imo.
 hic genitore carens deus est, pater unus et idem
 filius, atque unus triplici sub nomine felix.
 exigua angelicae vos pars quota naturae?
 his tu perceptis tacitus discede.

haec cum andivisset Pharaeo, statim lapideae tabulae ea verba iussit inscribi; exstantque sculpta in Memphitico templo. inde digressus statim populum Iudaicum dimisit.

Ab Adamo usque ad mortem Iosephi aetates sunt 23, anni 3672.

Moses etiam Admosis atque Tethmosis appellatus fuit, Abrahami F. nepos Cagathi qui Levis filius fuit. etenim Levis progenuit Cagathatum, is Abrahamum. hic Iochabedam patris sui filiam duxit, atque ex ea primum Aaronem, deinde Mosem, tertio horum sororem Mariam procreavit. fuit autem de stirpe Levitica Moses, itaque in posteritate Iosephi non recensetur. ab Iosephi porro morte usque ad natales Mosis anni sunt 65; annique isti 430 ab anno 75 Abrahami usque ad primum annum Mosis complentur. si vero quadringentos tantum quaeris, eos

σια μόνα ζητεῖς, ἀπὸ τοῦ ἑκατοστοῦ ἔτους Ἀβραὰμ ἀριθμήσας
 εὐρήσεις. ἀριθμοῦνται γὰρ παρὰ τινων τὰ τῆς δουλείας ἔτη ρμὲ'
 ἀπὸ τῆς τελευταίας Ἰωσήφ ἕως πα' ἔτους Μωϋσέως. λέγουσι δὲ ὡς
 τοῦ Μωϋσέως γεννηθέντος Μελχίαν παρὰ τοῦ πατρὸς κληθῆναι,
 6 ὅπερ ἐστὶ βασιλεύς. τὸ δὲ καλεῖσθαι Μωϋσέα, ἐξ ὑδάτων τοῦτο
 ἐτέθη ὕστερον, προῖστοροῦν τὰ ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς δι' αὐτοῦ γενό- B
 μενα θαύματα. Θεοφιλῆς δὲ ὢν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐχηρηματίσθη τὰ
 κατ' αὐτὸν ἅπαντα. ἀναιρεῖσθαι δὲ προσέταξε Φαραὼ τὰ τῶν
 Ἑβραίων ἄρρενα δεινοῦ τινὸς ἱερογραμματεῶς ἀκούσας πρόρρησιν,
 10 εἰπόντος ὅτι τὸ γενόμενον παιδίον τοῦτω τῷ καιρῷ τὴν τῶν Αἰγυ-
 πτίων ἄρχην καταλύσει. Μούθιδις δὲ ἡ θυγάτηρ Φαρααί, ἡ καὶ
 Φαρηῆς, βασίλις οὖσα, τοῦτον ἀνελομένη τοῦ ὕδατος, ταῖς συμ-
 πορευομέναις γυναιξὶ τοῦτον θηλάζειν ἐπέτρεπεν. αὐτὸς δὲ
 πάσας ἀπεστράφη. Μαρία δὲ ἡ τούτου ἀδελφὴ τῇ Μούθιδι
 15 οννοῦσα, ἣτις καὶ ῥιπέντος Μωϋσέως ἐσχόπει τὸ ἐκβησόμενον,
 τὴν ἰδίαν μητέρα Ἰοχαβέτην λεγομένην καλεῖ ὡς ἄλλοτριαν, καὶ C
 μισθοῦς ὑποσχεθέντας αὐτῇ τῆς τιθείας ἀνατρέφειν δοῦσα, μετὰ
 τὴν πρώτην ἡλικίαν ἀνδρωθέντα Μωϋσέα δομαῖζει· ἐκ τοῦ ὕδατος
 γάρ, φησὶν, αὐτὸν ἀνεἰλβμην. ὠραιότατον δὲ ὄντα νίοποιή-
 20 σατο. τούτου τοῦ κάλλους καὶ Θαρβῆ μετὰ ταῦτα, ἡ θυγάτηρ
 βασιλέως Αἰθιοπίων, ἐπιθυμήσασα, τὴν Σαββὰ μητρόπολιν Αἰ-
 θιοπίας προῦδωκεν· ἦν χρόνοις ὕστερον Καμβύσης ἐλὼν ὁ Κύρου
 Μερὸν εἰς ὄνομα τῆς ἀδελφῆς ἐκάλεσε. φασὶ δὲ ὅτι ποτὲ τοῦ-

invenias numeratione a centesimo Abrahami anno inita. annos enim
 servitatis quidam 45 supputant a morte Iosephi usque ad 81 Mosis.
 aiunt Mosen, cum esset in lucem editus, a patre fuisse Melchiam nomi-
 natum; quae vox regem significat. Mosis vero nomen postea ei inditum
 ab aquis, eoque miracula in rubro mari postmodo ab ipso edita fuisse
 praemonstrata. et patri ipsius, ut erat homo deo acceptus, quae de
 puero futura essent omnia sunt divinitus patefacta. enimvero omnem
 Ebraeorum masculam prolem interfici iusserat Pharao, quod de insigni
 quodam sacrarum litterarum perito audivisset fore ut isto tempore natus
 puer Aegyptiorum regnum aboleret. Muthidis autem Pharaonis filia,
 quae et Phareis dicitur, cum esset regina, hunc Mosem ex aqua extra-
 ctum comitantibus mulieribus lactandum praebuit. puer omnes eas aver-
 satus est. ibi Maria pueri soror, quae cum Muthide agebat puero-
 que in aquas abiecto eventum speculabatur, matrem suam Iochabedam
 veluti alienam vocat, eique praemio promisso puerum educandum man-
 dat. quem Muthidis adultum Mosis nomine affect, quod eum ex aqua
 sustulisset: quin et ob raram formae venustatem filium eum sibi adopta-
 vit. eius pulchritudine postea temporis Tharbe filia regis Aethiopum
 capta Sabbam Aethiopiae primariam urbem prodidit; qua multo post
 Cambyses Cyri F. potitus, eam a sorore sua Meroem nominavit. tra-

τον ἢ θετὴ μήτηρ Φαρία τῷ Φαραῷ προσαγαθοῦσα, ἐκεῖνος τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον αὐτοῦ τὸν βασιλικὸν ἀφελὼν περιέθηκε τῷ Μωϋσῆ νηπιῶζοντι· ὁ δὲ τοῦτον ῥήψας κατεπάτησεν.

D "Οτι Μωϋσῆς ἐν τοῖς χρόνοις Ἰνάχου ἦν ἀκμαῶν τοῦ κατὰ Πελοπόννησον. ἐν ἄλλοις δὲ εὑρηται ὅτι κατὰ μὲν Ἰναχον τὸν 5 πρῶτως βασιλεύσαντα Ἄργους Ἰσραὴλ γενόμενος, ἔξ οὗ τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰουδαίων ἔθρους τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπωνυμίας ἠξιώθη, κατὰ δὲ τὴν Σεμίραμιν τὸν Ἀβραάμ. Μωϋσεία δὲ τούτων μὲν νεώτερον, τῶν δὲ παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαιολογουμένων πάντων πρεσβύτατον, Ὀμήρου λέγω καὶ Ἡσιόδου καὶ αὐτῶν τῶν 10 Τρωϊκῶν, καὶ ἔτι Διοσκουρῶν Ἀσκληπιοῦ Διονόσου ἡρώων τε πάντων, Ἐρμού τε καὶ Ἀπόλλωνος τῶν τε λοιπῶν παρ' Ἑλλήσι θεῶν μυστηρίων τε καὶ τελετῶν, Διὸς τε αὐτοῦ καὶ τῶν παρ'

P 43 Ἑλλήσι μνημονευομένων πράξεων. τούτων γὰρ πάντων τὴν ἱστορίαν νεωτέραν καὶ τῆς Κέκροπος ἡλικίας Ἑλλήνων παῖδες 15 παριδιδοῦσι, Μωϋσεία δὲ ἡ παροῦσα συνεξέτασις κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ γενέσθαι δείκνυσιν, ὃς πρῶτος, ὡς φασι, τῆς Ἀττικῆς ἐβασίλευσε, πρὸ τῶν ἑτῶν τοῦ Ἰλίου.

"Οτι ἐκ τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς Χειτούρας γεννᾶται Ἰεζάν, ἐκ τούτου Δαδάμ, ἐκ τούτου Ραγούηλ καὶ Ἰοθὼρ ὁ καὶ Ἰοβάβ, 20 ἐκ δὲ Ἰοθὼρ Σεφώρα, ἦν ἔγγιμη Μωϋσῆς, καθὼς ἱστορεῖ Δημήτριος, ὡς φάσκει καὶ Εὐσέβιος ἐν τῷ χρονικῷ. καὶ Μωϋσῆς μὲν ἀπὸ Ἀβραάμ ἑβδομος, ἡ δὲ Σεφώρα ἕκτη. ὡς δὲ λέγει ὁ

ditum est Mosen a matre sua Phareide Pharaoni allatum, cumque rex detractam de suo capite coronam puero ludenti imposuisset, Mosen eam abiecit ac pedibus conculcasse.

Moses floruit aetate Inachi Peloponnesii. apud alios scriptum invenio Inachi, qui primus Argis regnavit, aequalem fuisse Israelum; a quo duodecim tribus constans Iudaeorum natio orta, atque Israelitica gens denominata fuit. Semiramidis aetate Abrahamum vixisse. Mosen his quidem posteriorem fuisse, omnibus autem qui in Graecorum antiquitate narrantur priorem, Homero inquam, Hesiodo ipsoque Troiano bello, atque etiam Castoribus Aesculapio Baccho, omnibus heroibus, tum Mercurio Apolline ac ceteris Graecorum diis, mysteriis atque sacris, ipsoque Iove, et omnibus quae apud Graecos commemorantur rebus gestis. horum enim omnium historiam Cecrope recentiore Graeci tradunt: at Mosen praesens comparatio Cecropis gemini tempestate vixisse demonstrat, qui primus in Attica regnavit annis ante Ilium 350.

Ex Abrahamo et Chettura Iexanus est natus, pater Dadami. Dadamus Ragum Iothorem et Iobabum genuit. Iothoris filia fuit Sepphora, quam Moses duxit, ut Demetrius narrat et in Chronicis Eusebius refert. septimus ab Abrahamo fuit serie generis Moses, Sepphora sexta. Afri-

Ἀφρικανός, ὅτι ἐκ τοῦ Ἡσαῦ ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ῥαγουήλ γεν- B
νῆται, ἀφ' οὗ Ζαρέθ, ἐξ οὗ Ἰώβ, ὃς κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ
ὑπὸ διαβόλου ἐπειράσθη καὶ ἐνίκησε τὸν πειράζοντα. ὁ δὲ γε
Θεὸς Ἀβραὰμ ἐγέννησε πάλιν υἱὸς ἐκ τῆς ἰσχύτης αὐτοῦ γυναι-
5 κὸς Χεττούρας πέντε, ἀφ' ὧν ἐστὶ Μαδιὰμ, ἐξ οὗ Μαδιανῆται,
καὶ Ἀφαρ, ἐξ οὗ Ἀφρική, ἐν ἣ παρώκησεν, ἡ χώρα προσηγο-
ρεῖται παρωνύμως, ὡσπερ Ἀδύτις ἡ χώρα ἐκ τοῦ Ἡσαῦ, ἐν ἣ
ἀνεβλάστησεν ὁ μακάριος καὶ πολύτλας καὶ διαβόητος Ἰώβ· ὃν
10 τῇ Ἀδύτιδι,” κηρύττων αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ ἀπὸ τῆς
χώρας, ἔν' ὡσπερ ἀκούσας αὐτὸν ἄνθρωπον θαυμάζεις ὅτι ἐπέρ
ἄνθρωπον ἐπολιτεύσατο, οὕτω μαθὼν καὶ τὴν χώραν ἐξ ἧς ὁ C
τοιοῦτος καρπὸς ἦνθησεν, ἐκπλαγῆς ὅποιον ῥόδον ἐν μέσῳ τῶν
ἀκανθῶν ἐβλάστησεν. ἐπίγονος γάρ ἐστι τοῦ διευβαλλομένου
15 Ἡσαῦ, καθὼς ἡ γραφὴ πέμπτον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ λέγει.
Ἀβραὰμ γάρ, φησὶν, ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ, Ἰσαὰκ δὲ τὸν Ἡσαῦ,
Ἡσαῦ δὲ τὸν Ῥαγουήλ καὶ τὸν Ζάρα, Ζάρα δὲ τὸν Ἰώβ, ὃς
ἐγένετο ἄνθρωπος σώφρων καὶ σεμνός, λέγων οὕτως “εἰ δὲ καὶ
ἐπηκολούθησεν ὁ ὀφθαλμὸς μου γυναικὶ ἄλλοτριᾷ, καὶ διαθήκην
20 διεθήμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.” οὗ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν
οἰκείων τέκνων θυσίας προσῆγε καθ' ἡμέραν, φύσκων “μήποτε
κακὰ ἐνενόησαν πρὸς τὸν Θεόν.” εἰκότως οὖν ἔφη “καὶ ἦν ὁ ἄν-
θρωπος ἐκεῖνος ἄμεμπτος δίκαιος Θεοσεβής” καὶ τὰ ἐξῆς. οἱ
μὲν γὰρ ἔξω φιλόσοφοι τὸν ὄρον δηλοῦντες τοῦ ἀνθρώπου φασὶν· D

canus tradit Esao cum alios multos fuisse filios, tum Raguelem Zarethi
patrem. Zarethi filius fuit Iobus, is qui permissu dei a diabolo tentatus
est ac tentatorem vicit. divinus autem Abrahamus ex ultima sua uxore
Chettura quinque rursum filios habuit; e quibus fuit Madiamus, auctor
Madianitarum, et Apha, a quo terra quam incoluit Africae nomen ob-
tinuit, sicut Ausitis terra ab Esao. quae terra beatum illum excellenti-
que patientiae et nobilitatis Iobum protulit: cuius laudes praedicans divinus
ille Chrysostomus haec dicit (Iob cap. 1) “fuit quidam homo in Ausitide
terra.” et naturam eius refert et patriam, ut et cum hominem vocari
audis, admireris vitam humanam praestantioiorem, et cum solum nominari
audis quod talem edidit fructum, animo percellaris, quod talis rosa de
medio spinarum effloruit. est enim prognatus infami illo Esao, quo-
modo eum scriptura quintum ab Abrahamo facit his verbis: Abrahamus
Isaacum genuit, Isaacus Esaum, Esaus Ragum et Zaram, Zara Iobum. is
Iobus vir fuit honestus ac gravis, ita de se dicens “quodsi oculus meus
alienam mulierem consecutus est, pactum cum oculis meis feci.” quin
et pro liberis suis deo quotidie sacrificavit, quod diceret metueri se ne ii
aliquid adversus deum animo agitassent. recte itaque scriptura ait (Iob
cap. 1) “et erat homo ille integer iustus pius erga deum” etc. nam profani
philosophi hominem definiunt, animal ratione praeditum mortale. sacrae

ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητόν, ἣ δὲ θεία γραφὴ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἄνθρωπος ἐστὶ θεοσεβής, ἀμεμπτος, δίκαιος, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, ὡς ὄγε τούτοις μὴ μεμαρτυρημένος οὐδὲ ἄνθρωπος ἀλλὰ κτήνος ἐστίν. ἐὰν γὰρ ἔχη τὸν χαρακτῆρα τῆς φύσεως ὑβρίστη δὲ αὐτὸν τῇ κακίᾳ τῆς προαιρέσεως, 5 ἀκούσεται παρὰ τοῦ προφήτου λέγοντος "ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε, παρουσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς." ὡσπερ τοῖνυν καὶ ἡμεῖς ἀποστέλλοντες εἶδόν ἢ

P 44 οἰκέτην ἐπὶ τινα πράξιν λέγομεν "ὡς ἄνθρωπος εἶναι τῆς πράξεως" καὶ τὸ κοινὸν ποιούμεθα ἴδιον, οὕτως εἰ καὶ πάντες ἄν-10 θρωποι λέγονται, μόνος ἐκεῖνος ἀληθῶς ἐστίν ὁ τὴν εἰκόνα σώζων καὶ τὸ πρωτότυπον μὴ ἀφανίζων. εἶπεν οὖν τὸν Ἰώβ ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ τῆς Αὐσιτίδος χώρας, ὅπως ἐκ τῆς κομώσεως γῆς τὴν ἀσέβειαν τὸν καρπὸν ἀνυμνήσεις. ὃν ὁ ἀρχέκακος ὄρων, καὶ φθόνῳ βαλλόμενος, αἰτεῖται παρὰ θεοῦ τὸν κατὰ τοῦ δικαίου πειρασμόν, 15 ἵνα σὸ θάρασος λάβῃς, καὶ μάθῃς ὅπως οὐκ ἔχει ἔξουσίαν δαίμων κατὰ θεοσεβοῦς καὶ ὄντως Χριστιανοῦ καὶ φοβουμένου τὸν θεόν, ἐὰν μὴ ἐπιτροπῇ ἄνωθεν γένηται ἢ διὰ παιδείαν ἢ διὰ συγχώρη-

B σιν. ὅταν γὰρ ἐπάγῃ ὁ θεὸς παιδευτήρια, ἢ δίκας ἀπαιτεῖ τῶν ἁμαρτημάτων ἢ τὴν ἀρετὴν γυμνάζει τῶν θείων κατορθωμάτων. 20 οὐ γὰρ ἠδυνήθη πολεμῆσαι τῷ Ἰώβ, ἕως πεπεράθη. καὶ μὴ θανάσεως· οὐδὲ γὰρ κατὰ χολῶν ἔξουσίαν ἔχει, καθὼς ἐν τοῖς

21 ἕως pro ὡς reposuit Xylander

autem literae non ita, verum hoc modo: homo est qui deum pie colit, iustus est, et ab omni malo facinore abstinet. nam qui harum virtutum testimonio destituitur, non homo ille sed bellua est. si enim naturae humanae notam habens impressam eam voluntatis pravitate contaminat, audiet prophetae sententiam (Psalm. 48): "homo cum in pretio esset, non animadvertit, sed comparatus est pecudibus brutis, similisque eorum factus." quo itaque modo nos, cum ad aliquam rem agendam filium aut famulum mittimus, cum ut hominem se in re ea gerere iubemus, atque ita commune nomen peculiari ratione usurpamus, ita etiamsi omnes homines nomen hominis gerunt, is tamen solus homo vere est, qui imaginem servat primique exemplaris pulchritudinem non deformat. Iobum ergo et hominem appellavit et solo Ausitide natum, ut a terra impietatem germinante fructum talem editum celebres. quem princeps omnis mali videns, invidia motus a deo petiit ut sibi vexare iustum permitteret, ut tu quoque hinc animo fidens fias, sentiens diabolo nihil esse adversus pium vereque Christianum et dei timore praeditum potestatis, nisi ei divinitus sit permissum, idque vel castigandi causa vel concessione. cum enim castigationem affert deus, aut peccatorum ea ratione poenas sumit, aut divinam virtutem exercet ad victoriam re bene gesta parandam. non enim iniussu diabolus potuisset Iobum aggredi. neque id tibi mirum sit: nam in evangelis auditum est ne in porcos quidem nisi

εὐαγγελίοις ἤκουσας. οἱ μὲν οὖν θεῖοι ἄγγελοι διακονοῦσι ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων σωτηρίαις· πάντες γάρ φησι λειτουργικὰ πνεύματα εἶναι, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν· οἱ δὲ πονηροὶ δαίμονες ταῖς κατὰ τῶν
5 ἁμαρτωλῶν τιμωρίαις· ἐξαπέστειλε γάρ φησιν εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλίψιν, ἀποστολὴν δὲ ἄγγε- **C**
λων πονηρῶν. οἱ τοίνυν δαίμονες, εἰ καὶ ἀφηνίασαν τῇ προθέσει, ἀλλ' ὑπὸ ζυγὸν κεῖνται τῆς δουλείας, καὶ κελεύονται πρᾶξαι ὡς δῆμιοι τινες τὰ προσταττόμενα παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων.
10 καὶ δηλοῖ Παῦλος περὶ τῶν Κορινθίων λέγων “ὅς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.” ἵνα γὰρ μὴ νομι-
σθῶσιν οἱ δαίμονες ὅτι πάντα κατ' ἀφεντίαν πράττουσι, κε-
λεύονται καὶ ἄκοντες ποιεῖν τὰ προσταττόμενα. καὶ τοῖς μὲν
ἁγίοις ἀποστέλλει ὁ θεὸς διακόνους ἁγίους ἄγγελους εἰς σωτηρίαν,
15 τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς ἐπιτρέπει δαίμονας εἰς τιμωρίαν· καὶ γὰρ
ὅτε κατὰ τοῦ Ἀρχαὲβ ὁ θεὸς ἀπεφίηατο λέγων “τίς πορεύσεται **D**
καὶ ἀπατήσῃ τὸν Ἀχαὲβ, καὶ πεσεῖται;” ἀπεκρίθη πνεῦμα πο-
νηρὸν “ἴδοὺ ἐγώ,” πάντως γνωσκὸν ὡς εἰς τοῦτο τέτακται. καὶ
ἀποστέλλονται μὲν εἰδικῶς εἰσπράξασθαι τιμωρίαν παρὰ τῶν πο-
20 ηρῶν, ἀποστέλλονται δὲ καὶ πρὸς δικαίους, οὐχ ἵνα τιμωρήσων-
ται ἀλλ' ἵνα πειράσωσιν· ἐπειδὴ γὰρ ἄγγελος ἅγιος ὑποურγήσῃ
τῇ πείρᾳ οὐ κελεύεται (οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς κελεύει τὸ ἀπρεπὲς ἄγ-
γέλῳ θεῷ), διὰ τοῦτο δαίμονες ταύτην ἐπιτρέπονται τὴν πείραν.
καὶ μὴ θαυμάσης εἰ πρὸς δικαίους δαίμονες ἀποστέλλονται·

permissu dei quicquam ei licere. enimvero divini angeli plorum salutem inserviunt. omnes enim, ait scriptura, spiritus sunt ad ministerium parati, mittunturque ad inserviendum propter eos qui salutem sunt hereditario accepturi. mali autem genii ad supplicia peccatoribus debita usurpantur. ita enim scriptum est “emisit in ipsos iram animi sui,” iram furorem et calamitatem vocans emissa per malos genios. hi enim quanquam debita opera habenas divinae voluntatis excusserunt, tamen inigo servitutis sunt subditi, cogunturque veluti carnifices quidam a deo et sanctis imperata capessere. id Paulus declarat, de Corinthiis scribens (36) “quos tradidi Satanae, ut poenis erudiantur impie non esse loquendum.” etenim ne quis putaret malos genios omnia suo arbitrio agere, iubentur etiam inviti mandata exsequi. proinde sanctis deus ministros mittit ad salutem angelos sanctos, peccatores autem diabolis puniendos concedit. nam cum de Achabo deus ita pronuntiat “quis vadet ut Achabum decipiat, isque pereat?” respondet malus spiritus “ego vadam,” utique intelligens hoc sui esse muneris. mittuntur ergo peculiariter ad poenas de sotentibus exigendum: mittuntur etiam ad pios, non ut eos puniant sed ut tentent. quando enim sancti angeli tentationes obire non iubentur (neque enim deus bono angelo indecorum aliquid mandaret), fit ut malis geniiis eae committantur. neque est quod mireris, iustus

ἀνήχθη γὰρ ὁ πάντων δεσπότης ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὴν ἔρημον
πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. εἰ τοίνυν τὸν τοῦ παντὸς κύριον
P 45 ὁ διάβολος ἐπειράσει, τί θαυμάζεις εἰ καὶ τοῖς δικαίοις εἰς γυμνά-
σιον ὑπομονῆς δαίμων ἀποστέλλεται; ἀποστέλλεται δὲ οὐ θεοῦ
κελεύοντος αὐτῷ, ἀλλὰ παραχωροῦντος· σχηματίζει γὰρ τὸν λόγον· 5
ἢ γραφῆ ὡς ἐν προσωποποιίᾳ, ὡς ὅταν λέγει “τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ
εἶπεν ὁ θεός.” καὶ ὁ μέγας δὲ Κύριλλος ἔφη “μετροῦνται δὲ
τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἀνθρώπων τὰ κατὰ καιροὺς πλημμυλή-
ματα, ἃ καὶ μέχρι ποσότητός τινος ἐκδήλου τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν
ἠκούσης, ἐπάγει δὴ τηρικαῦτα λοιπὸν τὰς δίκας λελυπημένος ὁ 10
νομοθέτης καὶ κύριος, διακαρτερεῖ δὲ ἔξ ἐμφύτων φιλανθρωπίας
B ἔσθ’ ὅτε, καὶ πλημμυλούντων ἀνέχεται, οὐκ εἰσάπαν ἀγανακτῶν·
καὶ γὰρ ἔφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ’ οὕτω ἀναπεπληρῶνται αἱ ἁμαρ-
ταί τῶν Ἀμοραίων ἕως τοῦ νῦν,” πρὸς δὲ γε τοὺς Φαρισαίους
ἀκαθέκτως λελυπηκότας φησὶ “καὶ ὑμεῖς ἀνεπληρώσατε τὸ μέτρον 15
τῶν πατέρων ὑμῶν.” οὐκοῦν εἰ βούλοιτό τις διαβιῶναι μὲν ὀρ-
θῶς, εὐβουλοτάτας δὲ καὶ ἐπιεικεστάτας ἐν τῷδε τῷ βίῳ ποιεῖσθαι
τὰς διατριβὰς, ὀρθοποδῆσαι τε καὶ διανήξασθαι τὰ δευρὰ γνώμης
ἐχόμενος ὀρθῆς καὶ ἀδιαστρόφου, καρποῦται τὸ μὴ ἐναλῶναι
κακοῖς. καὶ ἄτρεκῆς ὁ λόγος. ἔφ’ ἡμῖν γάρ ἐστι τὸ ἐπ’ ἄμφω 20
βλέπειν, πρὸς τε τὰγαθόν, φημί, καὶ τοῦναντίον. καὶ οἱ μὲν
ἐν λόγῳ πεπονημένοι τὸ θαυμάζεσθαι πεφυκὸς ἐν καλῷ γενήσονται

immitti eos, cum rerum universarum dominus a Iordane abductus sit in
solitudinem, ut a diabolo tentaretur. quodsi ergo is dominum mundi
tentavit, quid iam miraris malum genium ad iustum aliquem mitti, ut de
eius tolerantia periculum faciat? mittitur autem non iubente sed per-
mittente deo. nam scriptura orationem format tanquam personis confictis,
ut cum dicit (Psalm. 49) “peccatori autem dicebat deus,” quae sequuntur,
magni illius Cyrilli sunt. ad mensuram exiguntur hominum per orbem
terrarum quovis tempore commissa peccata; cumque ad manifestam et
iustam quantitatem pervenerunt, tum demum (id quod restabat) offen-
sus legislator atque dominus supplicia infligit. nonnunquam naturae suae
benignitati obsequens tolerat, peccantesque sustinet, non usquequaque in-
dignatus. nam et Abrahamo dixit etiamnum peccata Amorraeorum non esse
impleta. Pharisaeis autem, quorum iniuriae maiores erant quam ut tolerari
possent, ait (Matth. 23) “ac vos maiorum vestrorum mensuram implevistis.”
quapropter si quis volet vitam recte transigere, eamque rationem veni-
vendi colere quam sequi consultissimum est atque commodissimum, ani-
moque recto et neutiquam perverso fretus verum iter tenere periculo-
sosque huius saeculi fluctus enatare, is eum fructum feret ut nullis ma-
lis capiatur. atque verus est hic sermo. in nobis enim est positum ut
ntrumque dispiciamus, bonum inquam atque malum. ergo quibus id cu-
rae erit quod suapte natura admirationem meretur, ii virtutem adse-

τῆς ἀρετῆς· οἱ δ' ἀποκλίναντες εἰς τὸναντίον καὶ τῶν ἀμεινόνων ὀ
 προθέτες τὸ ἀδικοῦν τὴν οἰκίαν καταφθειραντες ζῶν ἀλοῖεν ἄν,
 ἀθύνται καὶ ὀλετήρες δεινοὶ κατὰ τῆς σφῶν αὐτῶν κεφαλῆς ἐξε-
 ληλεγμένοι. ταύτη τοι καὶ ὁ ἱερός Ἰσιδώρος φησιν· ἡ τῶν ἁμαρ-
 5 τημάτων ἐπίτασις ἀναγκάζει ὡσπερ τὴν θείαν καὶ ἀπαθῆ φύσιν
 ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγαθότητος εἰς τὴν κατὰ φύσιν ὀργὴν χωρεῖν.
 Ἰδεν καὶ Ἰουδαίοις ἔφη Χριστός· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν
 ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἠθέλησατε; ἐπειδὴ γάρ, φησὶν, οὐδέχεσθε τὴν
 φιλανθρωπίαν, ἐπιγνώσεσθε τὴν ἐξουσίαν τῆς τιμωρίας. ὅταν
 10 γὰρ ἴδῃ ὁ Θεὸς εἰς ἄκρον κακίας ἐκκλίναντα τὸν ἄνθρωπον, ἐπαί-
 ρει τὴν ἑαυτοῦ χάριν ἐξ αὐτοῦ· ἥς ὁ ἄνθρωπος στερούμενος ἐπὶ
 πλεῖον τραχύνεται ἐκ τοῦ διαβόλου, καὶ μὴ ἔχων τὸν Θεὸν ἐν
 ἑαυτῷ καταλαμβάνει αὐτὸν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ.

Ἐν δὲ ταῖς ἀνωτέρω προγεγραμμένοις χρόνοις ἐκ τῆς φυλῆς
 15 τοῦ Ἰάφεθ ἐγεννήθη Σερούχ, ὅστις πρῶτος ἤρξατο τοῦ ἑλλη-
 νισμοῦ καὶ τοῦ δόγματος τῆς εἰδωλολατρίας, καθὼς Εὐσέβιος ὁ
 Παμφίλου συνεγράψατο· αὐτὸς γὰρ ὁ Σερούχ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
 τοὺς πάλαι γενομένους ἢ πολεμιστὰς ἢ ἡγεμόνας καὶ τι πράξαντας
 ἀνδρίας ἢ ἀρετῆς ἄξιον ἐν τῷ βίῳ τοῦ μνημονεύεσθαι, καὶ ὡς
 20 ὄντας αὐτῶν προπάτορας, ἀνδριᾶσι στηλῶν ἐτίμησαν, καὶ ὡς P 46
 Θεοὺς προσεκύνον αὐτοὺς καὶ ἐθνολογῶν. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἄν-
 θρωποι ἀγνοοῦντες τὴν τῶν προγόνων γνώμην, διὲν ὡς προπά-
 τορας καὶ ἀγαθῶν εὐρετὰς ἐτίμησαν μνήμαις μόναις, ὡς Θεοὺς

quentur. qui vero in diversam partem declinantur melioribusque ini-
 stitiam praeferent, ii suam ipsorum vitam pessumdabunt, sibi ipsi
 fuisse exiti auctores ac perniciem conscivisse capiti suo convincentur.
 in hanc sententiam etiam sanctus Isidorus ait: delictorum incrementum
 divinam et ab omni perturbatione alienam naturam veluti cogit a sua
 naturali bonitate ad iram suae naturae non propriam decedere. itaque
 Iudaeos Christus sic affabatur (Matth. 23) "quoties volui vos ad me colligere,
 et nolulistis?" quando igitur, inquit, humanitatem meam non amplecti-
 mini, meam puniendi potestatem experiemini. cum enim videt deus ho-
 minem ad extremam malitiam declinare, suam ab eo gratiam aufert: ea
 exutus homo magis magisque a diabolo exasperatur, eumque ira dei
 quam in se non habet occupat.

Iis temporibus quae superius sunt enarrata, ex stirpe Ispeti Seru-
 chus quidam exstitit, auctor Graeci moris, et simulacrorum cultum ini-
 stituit, ut Eusebius Pamphili F. scriptum reliquit. is enim Seruchus,
 ac qui cum ipso erant, maiores suos qui vel bellatores vel imperatores
 facinus aliquod forte ac memorabile fecissent statuis honoraverunt divi-
 nisque honoribus et sacrificiis coluerunt. at posterī, cum ignorarent
 priorum hoc fuisse consilium, ut eorum qui generis sui auctores ac bo-
 norum inventores fuissent memoriam duntaxat colerent, istos tanquam

ἐπουρανίους ἐτίμων καὶ ἐθυσίαζον αὐτοῖς. ἦν δὲ τὸ τῆς ἀποθεώσεως σχῆμα τοιοῦτον. ἐν ταῖς ἱερατικαῖς αὐτῶν βίβλοις ἐτάσσοντο τὰ ὄνόματα αὐτῶν μετὰ τελευτῆν, καὶ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐορτὴν αὐτῶ ἐπετέλουν, λέγοντες τὰς αὐτῶν ψυχὰς εἰς τὰς τῶν μακάρων νήσους εἶναι καὶ μηκέτι κρίνεσθαι ἢ καίεσθαι πυρὶ. 5 καὶ διέμειναν ἕως τῶν χρόνων Θάρρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ ταῦτα. ἀλλὰ καὶ ὁ σοφώτατος Σοφοκλῆς ἐν τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν ἐξέθετο ταῦτα·

- B** εἷς ταῖς ἀληθείαισιν, εἷς ἐστὶν θεός,
 ὃς οὐρανὸν τέτευχε καὶ γαίαν μακρὰν 10
 πόντου τε χαροπὸν οἶδμα κἀνέμων βίας.
 θνητοὶ δὲ πολλοὶ καρδίᾳ πλανώμενοι
 ἰδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχὴν
 θεῶν ἀγάματ' ἐκ λίθων τε καὶ ξύλων
 ἢ χρυσοτεύκτων ἢ ἐλεφαντίνων τίπους, 15
 θυσίας τε τούτοις καὶ καλὰς πανηγύρεις
 τεύχοντες ἡμεῖς εὐσεβεῖν νομιζομεν.

μοναρχίαν γὰρ ἔδοξε δοξάζειν ὁ αὐτὸς Σοφοκλῆς.

- C** Ἴωνες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἰούης, τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγοὶ γεγονότες,
 τοῖς ξοάνοις προσεκύνουν, οἷσινσι μέμφεται ὁ Χερρονήσιος Πλού-
 ταρχος ὡς πλάτην ἀγαλμάτων τινῶν εἰσάγουσι, τοὺς κατ' οὐρα-
 νὸν φωστῆρας θεοποιούμενοι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ὡς ἡ τῶν

20 Χαιρωνεὸς?

caelestes deos honoribus et sacris sunt venerati. forma autem inter deos aliquem referendi talis est. in commentarios sacrorum nomen defuncti inscribatur, statoque tempore diem ei festum celebrabant, dicentes animam eius in beatorum insulis esse, iudicio et flammis porro non obnoxiam. atque haec obtinuerunt usque ad Tharæ aetatem, qui Abrahami pater fuit. quin et sapientissimus Sophocles in suis scriptis haec posuit

deus unus est re vera, est unicus deus,
 caelum et soli longos qui tractus condidit,
 aequor marisque vastum ventorumque vim.
 errore ducta gens tamen mortalium
 simulacra divum, qui tueantur a malis,
 posuere saxea, lignea, quin et aurea
 et ex elephatorum formata dentibus;
 quæ rem sacram facientes et festos dies
 agentes se pietate defungi putant.

ipse enim Sophocles videtur sensisse unum esse universi imperatorem.

IONES autem, quorum generis princeps Iō fuit, Graecorum duces, simulacra adoraverunt, quos Cherronesius Plutarchus reprehendit ut errorem simulacrorum invēcentes, caelestibus luminibus soli ac Ianae dei

Αιγυπτίων Θεογονία περιέχει. αὐτοὺς γὰρ λέγει τὸν σύμπαντα κόσμον διοικεῖν καὶ τρέφειν, ἀδξάνοντας τὰ πάντα τῇ τριμερεῖ κινήσει τῶν πέντε πλανήτων καὶ τῆς λοιπῆς ἀστροθεολογίας κατὰ γενέσεις καὶ ἀστέρων.

- 5 Ἐν τοῖς χρόνοις δὲ τοῦ Μωϋσείως ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων Ἐρεχθεύς, Αἰγυπτίων δὲ ἐβασίλευσε Πετισώνιος ὁ καὶ Φαραῶ, ὅστις εἶχε μάγους τὸν Ἰαννῆν καὶ Ἰαμβρῆν. ἐπὶ τῆς βασιλείας δὲ τούτου ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ τὸ τῶν Ἑβραίων γένος. ὁ δὲ D Μωϋσῆς ἦν πεπαιδευμένος πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· οἱ δὲ Αἰγύ-
 10 πτιοὶ ἐφοβοῦντο τοὺς Ἑβραίους ὡς γενομένους πολλοὺς, καὶ ἐκάκουν αὐτοὺς τῇ πλινθίᾳ καὶ τῷ πηλῷ, ἐπιστήσαντες αὐτοῖς ἐπιστάτας βαρεῖς, καὶ ἰστέναζον θλιβόμενοι. καὶ προσέσχε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρῶν τῷ στεναγμῷ αὐτῶν, καὶ ᾗξαντο τῷ Θεῷ, ὃς καὶ ἐκέλευσε τῷ Μωϋσῆϊ εἰσελθεῖν πρὸς Φαραῶ, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ ἀπο-
 15 κῆσαι τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραήλ, λατρεῦσαι κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτῶν. καὶ εἰσελθὼν Μωϋσῆς καὶ Ἀαρῶν πρὸς Φαραῶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ τὴν τοῦ Θεοῦ κέλευσιν. ὁ δὲ Φαραῶ λέγει αὐτοῖς “εἰ ἀληθεύεις ὅτι ὁ Θεός σου ταῦτα ἐκέλευσεν, ἰδοὺ, εἰσὶν Αἰγύπτιοι σὺν ἐμοὶ
 20 ποιῶντες θαύματα· ἐὰν νικήσης αὐτοὺς διὰ τοῦ Θεοῦ σου, παρέξω P 47 σοὶ ἄπερ ἐκέλευσε.” καὶ ἔστησεν ἐναντίον ἀλλήλων τὸν Ἰαννῆν καὶ τὸν Ἰαμβρῆν καὶ τὸν Μωϋσέα καὶ Ἀαρῶν. καὶ ἐποίησαν οἱ μάγοι διὰ γοητείας τὰς ῥάβδους αὐτῶν ὄφεις· καὶ ῥήμας Μωϋσῆς τὴν ῥάβδον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, ἐγένετο ὄφις μέγας καὶ κατέπιε

nomen tribuentes, ut Aegyptiorum theogonia habet. dicit enim ab his totum mundum gubernari atque ali, omnibus incrementum largientibus triplici suo motu quinque planetarum reliquoque siderum positu, secundum genitararum et aëris affectiones.

Mosis aetate Assyriorum rex fuit Erechtheus, Aegyptiorum Petisonius, qui et Pharaeo. hic secum habuit magos Iannem et Iambrem. hoc regnante admodum aucta est per Aegyptum gens Ebraica. Moses autem institutus fuit omni Aegyptiorum scientia. Aegyptiis vero Ebraei ob multitudinem formidolosi erant. itaque eos Aegyptii affligebant laboribus faciendis urgentes ac luto comportando, praeficientes eorum operi exactores importunos. Iudaei oppressi gemebant; eorumque gemitum Moses ac Aaron animadvertabant, auxiliumque dei implorabant. deus Mosi praecepit ut ad Pharaonem introiret, eumque suo nomine iuberet populum Israelicum dimittere ad cultum deo suo praestandum. aggressi regem Moses et Aaron dei mandatum exposuerunt. respondit Pharaeo “si vere dicis deum tuum haec mandasse, ecce mecum sunt Aegyptii mirifici: eos si tu ope tui dei viceris, faciam quod is iussit.” simul adversos constituerunt ab una parte Iannem et Iambrem, ab altera Mosem atque Aaronem. magi praestigiis suis virgas suas in angues converterunt: virga vero Mosis, ab eo in terram proiecta, in grandem est mu-

τοὺς ὑπὸ τῶν μάγων γενομένους ὄφεις. καὶ κατέσχευεν ἡ καρδία Φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησεν αὐτοῖς κύριος ὁ θεός. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν “βιάσασθε πρὸς Φαραώ, καὶ ἐξελεύσεται μετὰ σου εἰς τὸν ποταμόν, καὶ τύψον τῆ ῥάβδῳ σου τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, καὶ μεταβαλεῖς αὐτὰ εἰς 5
B αἷμα.” καὶ τοῦτου γενομένου μετεβλήθη πάντα τὰ ὕδατα εἰς αἷμα, καὶ ἀπέθανον οἱ ἐν τῷ ποταμῷ ἰχθύες, καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ οἱ Αἰγύπτιοι, ὅτι πάντα τὰ ὕδατα μετεστράφη εἰς αἷμα. ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ ἐπαιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως· ἐσκληρόνθη δὲ ἡ καρδία Φαραώ, καὶ οὐκ 10
εἰσήκουσεν αὐτῶν. καὶ μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας παρακληθεὶς Μωϋσῆς ὑπὸ τοῦ Φαραώ προσήξατο, καὶ πάλιν ἐγένετο τὰ ὕδατα καθαρὰ. καὶ λέγει Μωϋσῆς τῷ Φαραώ “ἰδοὺ, εἶδες τὴν τοῦ θεοῦ Ἰσραὴλ δύναμιν· ἀπόβυσσον τὸν λαόν, ἵνα λατρεύσωμεν τῷ θεῷ.” ὁ δὲ Φαραώ συντασσομένος ἀνεβάλλετο. καὶ ᾄδατο Μωϋσῆς πρὸς 15
C τὸν θεὸν πέμψαι πλῆγὰς τοῖς Αἰγυπτίοις, ἵνα ἀναγκασθῆ Φαραώ ἀπολῦσαι τὸν Ἰσραὴλ. καὶ ἐπέμψε κύριος ὁ θεός τοῖς Αἰγυπτίοις τὴν δεκάπληγον ὀργήν, ὥστε παρακαλέσαι τὸν Μωϋσέα καὶ εἰπεῖν αὐτῷ “εὔξαι τῷ θεῷ σου, ἵνα ἴνυσθῆ ἡ χώρα αὕτη τῶν τοσοῦτων κακῶν· καὶ εἴη κύριος ὁ θεός σου, οὐ κωλύσω σε λαβεῖν τὸν 20
λαόν σου τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸ λατρεύσαι ἡμᾶς αὐτῷ.” ὁ δὲ Φαραώ ἀπειθῶν ἐν Μέμφει εἰς τὸ περιβόητον μαντεῖον, καὶ λαβὼν τὸν προρηθέντα χρησμοῦν καὶ ὑποστρέψας εὐθέως ἀπέλυσε τὸν

tata anguem, qui a magis factos angues deglutivit. ceterum Pharaonis cor obduratum fuit, neque mandato dei obtemperavit. deinde ad Mosem dominus dixit “accede Pharaonem, isque tecum ad amnem egredietur, tu aquas fluminis baculo tuo feries, et statim in sanguinem vertentur.” egit hoc Moses, universaque aqua in sanguinem redacta, mortui sunt in fluvio pisces; atque ob mutatam in sanguinem aquam bibere eam Aegyptii nequiverunt. ad eundem modum quoque incantatores Pharaonis suo veneficio egerunt. cor autem Pharaonis induruit, neque audiens dicto Mosis et Aaronis fuit. elapsis septem diebus, Moses Pharaonis rogatu a deo precibus obtinuit ut aquae repurgarentur. tum Moses Pharaonem monere, quando dei ab Israelicis culti potentiam vidisset, uti populum eum ad deo suo exhibendam cultum dimitteret. Pharao pactione interposita rem extraxit. proinde Moses a deo precibus contendit ut calamitates Aegyptiis immitteret, hisque Pharaonem ad dimittendum Iudaeos compellat. immisit deus Aegyptiis decemplicem miseriam, qua suam iram testaretur; eaque rex permotus a Mose petit ut Aegyptiis a tot tantisque malis liberationem a deo impetraret, “ita vivit” inquit “deus tuus, uti ego tum non impediam quin accepto tecum Israelitico populo deo cultum praestes.” porro autem Pharao Memphim profectus, consulto ibi celeberrimo isto oraculo acceptoque quod rettulimus responso, reversus illico Mosem atque Aaronem cum po-

Ἰσραὴλ μετὰ Μωϋσέως καὶ Ἀαρών. ἔλαβε δὲ ὁ λαὸς ἐν χρεσμῷ ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων σκευή χρυσῶ καὶ ἀργυρῶ καὶ ἱματισμὸν πολύν. καὶ μετὰ τὸ ἐξελεθεῖν αὐτοὺς μετεμελήθη Φαραὼ, καὶ κατε- D
 δῶκεν ὀπίσω αὐτῶν μετὰ τῶν ἀρμάτων αὐτοῦ, καὶ κατέλαβεν
 5 αὐτοὺς παρὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. οὗς θρασυμένοι οἱ Ἰσραη-
 λῖται ἀνεβόησαν πρὸς τὸν Θεόν. καὶ ἔκτεινας τὴν χεῖρα αὐτοῦ
 Μωϋσῆς ἐπληξε τὴν θάλασσαν ῥάβδῳ, καὶ διηρέθη τὰ ὕδατα,
 καὶ διέβη πᾶς ὁ λαὸς ὡς διὰ ξηρᾶς. ὅπισθεν δὲ τούτου εἰσῆλθον
 10 τῶν. ἰδόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Ἰσραηλῖται διερχομένους φόβῳ συνε-
 σχέθησαν ἀπειρῶ. ὁ δὲ Μωϋσῆς ἔκτεινας τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἐπι-
 στρεπτικῶς ἀποκατέστησε τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἔφυ- P 48
 γον πάντες οἱ Αἰγύπτιοι ὑπὸ τὸ ὕδωρ, μηδενὸς ὑπαιλειφθέντος.
 ὅπερ θρασυμένοι οἱ Ἰσραηλῖται τὸν ἠσάμενον αὐτοὺς Θεὸν ἰδοῦ-
 15 λόγουν, προσηγουμένων τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἀαρών, καὶ λεγόν-
 των “ἴσμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται,” ἐφεπομένης
 τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν Μιρίας μετὰ τῶν γυναικῶν, καὶ ἀκακροου-
 μένης τὸ τόμπανον.

Ὅτι ἐν τῇ λεπτῇ Γενέσει κεῖται μόνους δέκα μῆνας ῥιφῆναι
 20 τὰ βρέφη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῷ ποταμῷ, ἕως οὗ ἀνελήφθη
 Μωϋσῆς ὑπὸ τῆς βασιλείας· διὰ τοῦτο δέκα πληγαὶ ἰδόθησαν
 ἐν δέκα μῆσι τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ τέλος ἐν τῇ θυλάσῃ κατεστρά-
 φησαν ὃν τρόπον τὰ βρέφη τῶν Ἑβραίων ἐν τῷ ποταμῷ ἀπέπνι-
 γον, χιλίων ἀνδρῶν ἀποπνεγόντων ἰσχυρῶν Αἰγυπτίων ἀνδ' ἐνδὸς B

pulo Iudaico dimisit. mutuatus autem est populus ab Aegyptiis vasa aurea et argentea vestemque multam. eo digresso factum Pharao mutavit, insecutusque eos est cum curribus suis, atque assecutus apud rubrum mare. Israelici visis Aegyptiis sublato clamore dei auxilium implo- rant. ibi tum Moses manu porrecta mare baculo percussit: statim aquae ita sunt divisae, ut universus populus tanquam per siccum transiverit. cum subsecuti sunt Aegyptii omnes cum Pharaone et curribus suis. quos cum viderent Israelici pertransire, ingens apud hos terror est obortus. at Moses virga sua retrorsum porrecta aquam alveo restituit, eaque omnes Aegyptii sunt obruti, nullo superstitē. hoc viso Israelici dei qui ipsos servasset laudes praedicaverunt, praecurrentibus in haec verba Mose atque Aarone “canamus dominum, nam gloriose gloriam suam testatam fecit” etc, subsequentibus Maria et mulieribus, ac tympanum pulsantibus.

In parva Genesi scriptum est solos decem menses abiectos fuisse in amnem pueros Israelicorum, donec a regina Moses inde exemptus fuit. ideo etiam decem genera calamitatum per decem menses Aegyptiis inflata, eosque demum in mari perisse, quomodo Ebraeorum pueros in fluvio suffocaverant, ita quidem, ut loco unius infantis Israelici mille

βρέφους Ἰσραηλιτικοῦ. αὐτὸν δὲ τὸν Μωϋσῆν εἰς τὸ βασιλικὸν γένος εἰσποιήσατο ἢ θυγάτηρ Φαραώ, οὐ μέντοι ἀνῆκε τῆς ἐπιταγῆς ἐργασίας τοῦ Ἰσραηλίτου. ἀνδρωθέντος δὲ τοῦ Μωϋσέως ὑπερβάντες Αἰθίοπες τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν δεινῶς τὴν Αἴγυπτον ἠλλίζοντο, ὡς τὰς πόλεις σχεδὸν πάσας ἀνατρέψαι καὶ τὸν 5 στρατὸν αὐτῆς ἀφανίσαι καὶ τοὺς στρατηγούς ἀποσφάζαι. ζμειναν οὖν Αἰγυπτίους πολεμοῦντες ἐπὶ ἔτη πέντε. ἐν ἀπορίᾳ γοῦν πολλῇ καταστάντες Αἰγύπτιοι χρησιμεύονται ὡς τῷ Μωϋσῇ τὴν στρατη-
C γίαν ἐγχειρίσαι, καὶ παρακαλοῦσι τὴν Θέρμουθιν ἐπιτρέψαι αὐτῷ τὴν στρατηγίαν· ἢ δ' ἠνείδιζεν αὐτοὺς καὶ κακὸς ἀπέφαινε σὺν 10 τοῖς ἱερογραμματεῦσιν εἰς θάνατον ἐπιβουλεύσαι τῷ παιδί βουληθέντας· ὁμῶς ὡς ὑπὲρ πατρίδος πολεμήσαντα ἔξαπέστειλεν, ἀσμενέστατα τοῦ παιδὸς δεξαμένου τὴν ἐπιταγὴν καὶ μηδὲν ἀγωνίῶσαντος. πῶς ἦθη γὰρ πάσῃ ἀρετῇ κοσμηθεὶς καὶ παιδευθεὶς πᾶσαν σοφίαν Αἰγυπτίων, ὡς βασιλέως υἱὸς καὶ φύσιν ἔχων δεξιάν, ἀν-
D δρῆς τε ἐν τοῖς πολέμοις. δς τριακοντούτης τυγχάνων τοιοῦτον πόλεμον ἀνεδέξατο· καὶ ἐπὶ δέκα ἔτη ἐσχάτως τοὺς Αἰθίοπας πολεμήσας καὶ Αἰθιοπίαν πᾶσαν ἀφανίσας, τὴν τε Σαβὰ μητρο-
 D πολιν βασιλεύουσαν Αἰθιοπίων παραλαβὼν, τὴν Αἴγυπτον ἔλευθεροῦ πάσης πολεμικῆς ἐπιβουλῆς. ἐντεῦθεν ἄρχεται αὐτῷ ὁ φθόνος 20 παρ' Αἰγυπτίους, ἔξαιρέτως δὲ αὐτῷ παρὰ τῷ Χενεφεῖ· ἐν τούτοις γὰρ τετελευτήκει ὁ Παλμανώθης καὶ ἡ Θέρμουθις. καὶ τολ-

validi viri Aegyptii interiorint. ceterum Mosem Pharaonis filia in regium genus adoptavit, neque tamen Israelicis de imperato opere quicquam remisit. cum Moses virilem aetatem attigisset, Aethiopes Indo fluvio tracto gravibus incursionibus Aegyptum populati sunt, ita quidem ut urbes prope omnes everterint, exercitum Aegyptium deleverint, ductores eius trucidaverint. duravit id bellum annos quinque. Aegyptii autem in summas redacti angustias oraculo iubentur imperium Mosi deferre, itaque et a Thermuthi hoc contendunt. ea acriter in ipsos invecta quod eos per dolum diceret re cum scribis rerum sacrarum composita id consilium filii sui interficiendi causa tractasse, tamen Mosem dimisit utpote pro patria propugnaturum. et quidem Moses id mandatum libentissime in se recepit, neque omnino quicquam reformidavit. quippe omni virtute auctus adoleverat, omnibusque Aegyptiorum artibus veluti regis filius institutus fuerat: ad haec ingenio erat prompto et ad rem bellicam forti. is ergo annum agens trigesimum eius belli gerendi munus subiit. quo cum per decennium gesto Aethiopas in extremum discrimen compulisset, totamque devastasset Aethiopiam, Sabamque praecipuam urbem ac caput eius regni in suam potestatem redegisset, ab omni hostium meta Aegyptum liberavit. inde odia Aegyptiorum adversus eum coeperunt, praecipue autem Chenephris. nam interea temporis Palmanothes ac Thermuthis in fata concesserant. itaque ergo Chenephres variis

νον ἐπιβουλεύεται αὐτῷ ποικίλως βυσκαίνων, Χαναθώθῃ δὲ ἐπι-
 τρέπει τὴν τοῦ Μωϋσέως σφαγὴν· ἦν γυνὸς Μωϋσῆς ἀναιρεῖ αὐ-
 τόν, καὶ οὕτω φεύγει διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν Ἀραβίαν πρὸς Ἰο-
 θόρι τὸν καὶ Ραγουήλ, καὶ ἔλαβεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα πρὸς γά-
 5 μον, ἐξ ἧς ἐκπαίδευσεν τὸν Ἰηροὰμ καὶ τὸν Ἐλεάζαρ. Μωϋσῆς P 49
 δὲ ὢν ἐν Αἴγυπτῳ κτίζει πόλεις δύο ἐπ' ὀνόματι τῆς μητρὸς αὐτοῦ
 τῆς βασιλείσης.

Ὅτι Εὐπόλεμός φησι τὸν Μωϋσέα πρῶτον σοφὸν γενέσθαι,
 καὶ γράμματα παραδοῦναι Ἰουδαίοις πρῶτον, παρὰ δὲ Ἰουδαίων
 10 Φοινίκας παραλαβεῖν, Ἕλληνας δὲ παρὰ Φοινίκων· νόμους δὲ
 πρῶτον Μωϋσῆς γράφει τοῖς Ἰουδαίοις. καταλιπὼν δὲ Μωϋσῆς
 τὰς κατ' Αἴγυπτον διατριβὰς εἰς τὴν ἐρήμον ἐφιλοσόφει, διδου-
 σκόμενος παρὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ τὰ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ
 κόσμου καὶ τοῦ πρῶτου ἀνθρώπου καὶ τῶν μετ' ἐκείνον, καὶ τοῦ
 15 κατακλυσμοῦ, καὶ τῆς συγχύσεως καὶ ποικιλίας τῶν γλωσσῶν, καὶ
 τῶν περὶ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, καὶ τῶν μέχρις αὐτοῦ χρόνων,
 καὶ περὶ τῆς νομοθεσίας τῆς μελλούσης παρ' αὐτοῦ δίδοσθαι τῷ B
 Ἰουδαίων ἔθνεϊ, καὶ τὰς τῶν ἄστρον θέσεις καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ
 ἀριθμητικὴν καὶ γεωμετρικὴν καὶ πᾶσαν σοφίαν, ὡς ἐν τῇ λεπτῇ B
 20 Γενέσει κείται. καὶ ὅτι ἐν ῥημῷ ἔτει τῆς ἐν Αἴγυπτῳ δουλείας
 ἤρξαντο Αἰγύπτιοι δέχεσθαι τὴν δεκάπληγον. ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ τὰ
 ὕδατα εἰς αἷμα μετεβλήθη, Ἰουλίῳ βάτραχοι, Αὐγούστῳ σκνῆτες,
 Σεπτεμβρίῳ κυνόμυια, Ὀκτωβρίῳ κτηνῶν πτώσις, Νοεμβρίῳ

Mosem insidiis petivit, invidia concitus; ac Chanathothae Mosis necem mandavit. Moses cognitis insidiis, eo interfecto, fuga per solitudinem in Arabiam pervenit ad Iothorem, qui idem Raguelus dicitur; cuius filia ducta Gersamum et Eleazarum procreavit. dum in Aegypto esset, duas urbes reginae matri suae cognomines condidit.

Eupolemus asserit Mosem primum sapientem fuisse, primumque literas tradidisse Iudaeis; ab his Phoenices, rursusque a Phoenicibus Graecos eas accepisse. primus Moses Iudaeis leges posuit. idem hominum in Aegypto consuetudine relicta in solitudinem, ut sapientiae studio vacaret, se contulit. ibi (ita quidem parva Genesis refert) a Gabrielo angelorum principe edoctus fuit de origine mundi, de primo homine et eum subsequens, de diluvio, de confusione et diversitate linguarum, de statu primi hominis, de temporibus usque ad ipsum elapsis, de lege quam Iudaeis erat traditurus, de siderum positu, elementis, arithmetica, geometria, et omnibus scientiis, ut ibidem perscriptum est. anno servitutis in Aegypto Iudaicae centesimo quadragesimo quarto decem plagis Aegyptus affligi divinitus coepit. mense Iunio aquae in sanguinem sunt conversae, Iulio ranae, Augusto scinphes, Septembri musca canina, Octobri pestis pecoris, Novembri pustulae et ulcera, Decembri

φλυκτίδες και ἔλκη, Δεκεμβρίῳ χύλαζι, Ἰαννουαρίῳ ἀκρίς, Φεβρουαρίῳ σκότος ἡμέρας τρεῖς, Μαρτίῳ τὰ πρωτότοκα. τῇ ἰδ' τούτου τοῦ μηνὸς σκυλεύσαντες τοὺς Αἰγυπτίους ἐξῆλθον, προστάξει Θεοῦ τοῦτο πεπονηκότες. μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον Ἰοθὸρ ὁ πενθερὸς Μωϋσέως, λαβὼν Σεφθόραν τὴν γυναικα Μωϋσέως και 5 τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, κατέλαβε πρὸς Μωϋσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτι πολεμοῦντα τὸν Ἀμαλῆκ. και ἐν τῷ τρίτῳ μηνὶ τῆς ἔξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τὰ ἐν τῷ Σιναιῷ ὄρει νομοθετεῖται, και ἡ δεκάλογος δίδοται Μωϋσῆ καὶ Ἀαρὼν και παντὶ τῷ λαῷ. και μετὰ τοῦτο πάλιν κελεύεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆς μετὰ Ἰησοῦ ἀνελθεῖν ἐν 10 τῷ ὄρει και λαβεῖν τὰ πύξια γεγραμμένα, ἃ προεινομοθέτησεν ὁ Θεός. τότε και τὸν τύπον τῆς σκηπῆς θεωρεῖ και τὰ περὶ αὐτὴν πάντα. μοσχοποιεῖ δὲ ὁ λαός, και συντριβεῖ Μωϋσῆς τὰς θεουργ- D γηθείσας πλάκας. εἶτα πάλιν κελεύεται λαξεῦσαι πλάκας και ἀνελθεῖν ἐν τῷ ὄρει. και ἰδοὺ ἡ δεκάλογος παρὰ Θεοῦ τρίτον 15 παραδέδοται, πρῶτον ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἦν ἵκα αἱ σάλπιγγες και ὁ γνόφος, δεύτερον ἦν ἵκα τὸ παράδοξον τῆς σκηπῆς και τὰ περὶ τὴν σκηπῆν, τρίτον μετὰ τὴν μοσχοποιίαν. και τότε γὰρ τεσσαράκοντα ἡμέρας διέτριπεν ἐν τῷ ὄρει, ἄρτον μὴ φαγὼν μηδὲ ὕδωρ πίων· ἀλλὰ και ἡ δόξα τοῦ προσώπου αὐτοῦ τότε ἐξέλαμ- 20 πεν εἰς τὸν λαόν.

Και ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς ἔξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κελυσθεὶς Μωϋσῆς ἐξαριθμῆσαι τὸν λαὸν ἀπὸ εἰκοσμιουτοῦς και P 50 ἐπάνω τοὺς ἐξελεθόντας ἐξ Αἰγύπτου, χωρὶς γυναικῶν παιδῶν και

grando, Ianuario locustae, Februario triduanæ tenebrae, Martio primogenitorum interitus. die Martii decimo quarto deprædati iussu dei Aegyptios Iudaei exiverunt. post exitum ex Aegypto Iothor Mosis socer, assumpta Sephphora Mosis uxore eiusque duobus filiis, ad Mosem in solitudine pervenit, adhuc cum Amaleco bellum gerentem. tertio ab exitu mense lex in monte Sinai lata, decemque praecepta Mosi Aaroni atque universo populo data sunt. secundum hoc rursus Moses iubetur assumpto Iosua montem conscendere, tabulasque accipere in quibus lex dei perscripta erat. eodem tempore exemplar quoque tabernaculi vidit, reliquaue item omnia quae ad id pertinebant. interim populus vitulum fecerat. Moses a deo factas tabulas confringit, iubetque alias ex lapide excidere, et montem conscendere. atque ecce, tertium decalogus a deo traditur, primum in monte Sinai, ubi tabae et caligo, secundo, cum admirabilis scenae et ad id pertinentium visum Mosi est oblatum, tertio post effectum vitulum: nam et tunc Moses quadraginta dies in monte commoratus est, ita ut neque panem ederet neque aquam biberet. sed et splendor faciei eius tunc ad populum effulsit.

Undecimo anno ab exitu de Aegypto, Moses iussus numerum populi inire, a viginti annos nato et amplius qui egressi essent ex Aegypto,

τῆς Λευιτικῆς φυλῆς, εὔρε μυριάδας ἐξήκοντα καὶ τριαχιλίους πεντακοσίους πεντήκοντα, ἀπὸ τῶν εἰσελθόντων εἰς Αἴγυπτον οἱ ἠρχῶν, εἰς ἔτη σιέ. πάντες δὲ οὗτοι ἐν τῇ ἐρήμῳ διεφθάρησαν ποικίλως, οἱ μὲν διὰ βλασφημίαν, οἱ δὲ δι' εἰδωλολατρείαν, οἱ δὲ 5 δι' ἀπιστίαν, ἐκτὸς Ἰησοῦ καὶ Χάλεβ. ἔζησε δὲ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ ἔτη ἑκατὸν δέκα, ὁ δὲ τοῦ Ἰεφονῆ Χάλεβ ἔτη ἑκατὸν ἐξήκοντα.

Ἔτι ἐν τῇ δευτέρῃ ἔξαριθμήσει, ἦν ἱκανὸς Μωϋσῆς καὶ Ἐλεάζαρ ἠρίθμησαν τὸν λαόν, οὗχ εὐρέθη ἄνθρωπος ἐκ τῆς πρώτης 10 ἀριθμήσεως, ἦν ἱκανὸς Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἠρίθμησαν τὸν λαόν, γέγονε δὲ ἡ πρώτη ἀρίθμησις περὶ τὸ Σίλαιον, ἡ δὲ δευτέρα περὶ τὸν Ἰορδάνην.

Ἔτι δεῦτερον μετὰ τὴν ἀρίθμησιν πρὸς τὸν Θεὸν εἰς τὸ διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην καὶ ἰδεῖν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας οὗχ ὑπηκούσθη, ἀλλ' εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς "ἱκανοῦσθω σοι, ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, ὅτι οὐ διαβήσῃ τὸν Ἰορδάνην." καὶ ἐτελεύτησε Μωϋσῆς ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ ἑτῶν ἑκατὸν δέκα. καὶ ἡγείται τοῦ λαοῦ Ἰησοῦς ἔτη κζ', ζήσας τὰ πάντα ἔτη ἑκατὸν δέκα.

Ἔτι 20 Ἀλλὰ δέον ἡγησάμεν σαφέστερον τὰ περὶ τοῦ μακαρίου Μωϋσέως διεξιλέγειν. μέλλων γὰρ ὁ Θεσπέσιος αὐτός τὸν δευτέρου νόμου δέχεσθαι ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ κατέβη κύριος ἐν νε- C

18 δέκα] εἴκοσι margo P

absque mulieribus et liberis atque Levitica tribu, invenit summam sexcentorum milium, ac trium milium quingentorum quinquaginta. ad hunc numerum populus spatio 215 annorum ex 75 capitibus excreverat, quae in Aegyptum descenderant. verum haec omnis multitudo in solitudine diversis modis omnes perierunt, alii, quod de deo impie essent locuti, alii ob simulacrorum cultum, alii ob incredulitatem. soli Iosua Nanae F. et Calebus Iephunae F. superstites fuerunt; quorum ille 110, hic 160 annos vixit.

In secunda populi recensioe a Mose et Eleazaro instituta ne unus quidem eorum mortalium superfuit qui in priore fuerant recensioe, quam Moses et Aaron obiverant. ea iuxta montem Sinai, posterior pone Iordanem acta fuit.

Moses cum a deo multis precibus suppliciter contendisset ut sibi Iordanem transire terramque promissam cernere daretur, non obtinuit. sed dixit ei deus "hoc tibi sufficiat. ascende in verticem montis, oculis tuis eminus terram istam speculari: non enim transibis Iordanem." mortuus est autem Moses eo in monte, annos natus 120. ductor populi post eum fuit Iosua per annos 27, vixitque annos omnino 110.

Enimvero operae fore duxi res beati Mosis planius explicare. is ergo accepturus secundario legem in montem ascendit. descendit eo in

φῆλη, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκείνος ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας
 τεσσαράκοντα· ἄρτον οὐκ ἔφαγε καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε. καὶ ἔγραψεν
 ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης, τοὺς δέκα λόγους. καὶ
 λαβῶν τὰς πλάκας καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους δεδοξασμένος,
 εἶδεν Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως, 5
 καὶ ἦν δεδοξασμένοι, καὶ ἐφοβήθη αὐτῷ προσεγγίσει· καὶ διὰ
 τοῦτο κάλυμμα ἐπετίθει, ἥνικα πρὸς αὐτοὺς ὠμίλει. μετὰ γὰρ
 ἡμέρας τεσσαράκοντα κατελθὼν, καὶ διὰ τὴν μοσχοποιίαν θυμω-
 D θείς, εὐθέως τὰς πλάκας συνέτριψε καὶ αὐτίκα προσέταξεν ἡβη-
 δὸν πάντας τοὺς παρτυχόντας ἀναιρεθῆναι. καὶ τὸν μόσχον ἔξα- 10
 φανίσας, καὶ τρισχιλοὺς αἰσχίλους ἀνδρας ἐξολοθρεύσας ἐν μιᾷ
 ἡμέρᾳ, τῇ ἐπιούσῃ θῦττον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος πρὸς κύριον,
 δυσωπήσων αὐτόν. καὶ ἄκουσον τί φησιν ἡ γραφή. καὶ ἐγένετο
 μετὰ τὴν αὐριον, εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαὸν “ὕμεις ἡμαρτήκατε
 ἁμαρτίαν μεγάλην· καὶ νῦν ἀναβήσομαι πρὸς τὸν θεόν, ἵνα ἔξι- 15
 λάσωμαι περὶ τῆς ἁμαρτίας ὑμῶν.” καὶ ἐπέστρεψε Μωϋσῆς πρὸς
 κύριον, καὶ εἶπε “δέδομαι, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν με-
 P 51 γάλην καὶ ἐποίησαν ἐαυτοῖς θεοῦς. καὶ νῦν, εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς
 τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες, εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου
 ἧς ἔγραψας.” καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν “εἰ τις ἡμαρτεν 20
 ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐτόν ἐκ τῆς βίβλου μου. νυνὶ δὲ βιάδιζε,
 καὶ ὁδήγησον τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον ὃν εἶρηκά σοι, καὶ
 ἰδοὺ ὁ ἄγγελός μου προπορεύεται ἔμπροσθέν σου· ἧ δ’ ἂν

nube dominus, eique Moses adstitit per dies 40 noctesque totidem, ita
 ut neque pane vesceretur neque aquam biberet. et scripsit in tabulis
 verba testamenti, decem ista verba. cumque splendore ornatus sumptis
 tabulis de monte descenderet, vidit Aaron universaque populus faciem
 Moisi coruscantem, metueruntque ad eum accedere. itaque velamine
 capitis usus est, quoties cum ipsis ageret. etenim post 40 dies cum
 descendisset, ira ob vitulum effictum percitus illico tabulas comminuit, et
 quicumque flagitio erant obnoxii, intermissione deleri iussit. tum vitulo
 e medio sublato, unoque die tribus virorum pessimorum milibus interfe-
 ctis, postridie celeriter ad dominum in montem se contulit, quasi pudore
 ei, nisi deprecanti annueret, incussurus. atque audi quid scriptura
 dicat (Exod. 32) "postridie Moses ita populum est allocutus. ingens flagitium
 commisistis. nunc itaque ascendam ad deum, ut vos, qui peccato eum
 irritastis, in gratiam eius restituum. reversusque ad dominum Moses
 dixit: deprecor. populus iste grandis se facinoris obligavit deos sibi
 flagendo. nunc ergo, siquidem eis hoc eum scelus ignoscis, ignosce:
 sin vero, me ex libro quem scripsisti delete. respondit autem deus: si
 quis adversum me deliquerit, eum de libro meo delebo. nunc autem tu
 vade, populumque duc ad locum quem tibi indicavi. atque ecce, ange-
 lus meus praecedet te. qua autem die eos visitabo, ea poenam pro hoc

ἡμέρα επισκέπτομαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν." ὥστε λοιπὸν ἀναμφήριστόν ἐστιν ὡς ὀγδοηκονοθέμερον ἐφεξῆς ἀπό-
 σιτος ἔφν θεοφοροῦμενος ὁ θεοπέσιος Μωϋσῆς, θείῳ λόγῳ τρε-
 φόμενος κατὰ τὴν τοῦ κυρίου φωνήν. ἡνίκα δ' ἂν εἰσπεροῦετο
 5 Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, εἰστήκει πᾶς ὁ λαὸς σκο-
 πεύοντες. ὡς δ' ἂν εἰσῆλθε Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ, κατέβαιναν B
 ὁ στῦλος τῆς νεφέλης καὶ ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν σκηνήν. ὁ δὲ λαὸς ἐώρα
 τὸν στῦλον τῆς νεφέλης, καὶ προσικύνουν ἕκαστος ἐκ τῆς σκηνῆς
 αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἐλάλει κύριος μετὰ Μωϋσέως ἐνώπιον τοῦ λαοῦ.
 10 καὶ τὸν μὲν λαὸν ἐκ τῆς ὀργῆς κυρίου διαφόρως ἐπαγωνιζόμενος
 ἐξελέσθαι, τοσοῦτον ἠλόγησε τῆς οἰκείας σωτηρίας ὡς καὶ ἐν τῇ
 θραύσει τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν Δαβὶδ στήναι. οἱ δὲ ἀχάριστοι ὄντες
 μᾶλλον κατεξανίσταντο τοῦ προφήτου. ὅσοι δὲ κατεξανίστησαν
 αὐτοῦ, οἱ μὲν κατεπτώθησαν εἰς γῆν ζῶντες, οἱ δὲ θείου πυρὸς
 15 γέγονασι παρανάλωμα. φησὶ γάρ "καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν
 τῇ θραύσει χιλιάδες δεκατέσσαρες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς τῶν τε-
 θνηκόντων ἔνεκεν Κορέ."

Καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ συναγωγῇ, καὶ ἐλοιδοῦρει ὁ
 λαὸς τῷ Μωϋσῇ καὶ Ἀαρῶν. καὶ καταβοήσαντες, εἶπε κύριος
 20 πρὸς Μωϋσῆν "λάβε τὴν ῥάβδον ταύτην, καὶ ἐκκλησίασαι τὴν συν-
 αγωγὴν σὺ καὶ Ἀαρῶν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν
 πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς." καὶ ἔλαβε
 Μωϋσῆς τὴν ὑπέναντι κυρίου ῥάβδον, καὶ ἐξεκλήσιασε τὴν συν-

14 κατεπόθησαν?

delicto ipsis infligam." proinde extra controversiam est, 80 continnos
 dies beatum Moysen divino instinctu affectum cibo abstinuisse, alitum dei
 sermone secundum domini dictum. porro cum Moses in tabernaculum
 testimonii intrabat, populus universus stabat contemplans, Moeseque in-
 trogresso nubis columna et deus ad tabernaculum descendebant. populus
 autem columnam nubis cernentes adorabant quisque a suo tabernaculo.
 atque hoc modo deus cum Mose in conspectu populi loquebatur. Moses
 porro ut populum ab ira dei liberaret, tanto conatu nitebatur adeoque
 suae ipsius salutis curam non gerebat, ut etiam in clade dei secundum
 Davidum steterit. at vero Iudaei ut erant ingrati, magis magisque ad-
 versus prophetam suum insurrexerunt. quotquot autem hoc egerunt, ii
 partim vivi terrae hiata sunt absorpti, alios caelitus immissus consum-
 psit ignis. scriptum est enim ita "mortui sunt in clade populi milia 14
 ac septingenti, his demptis qui propter Coram perierunt."

Secundum haec populum aqua defecit; isque Mosi et Aaroni convi-
 cia fecit. ibi deus Mosi iussit ut sumpta virga populi coetam advocaret,
 adhibito sibi Aarone, utque ad appositum saxum verba facerent: id
 aquam emissurum. Moses baculo a domino sumpto e regione saxi popu-

αγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας. καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτούς· “ἀκούσατέ μου οἱ ἀπειθεῖς. μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξέλθομαι ὑμῖν ὕδωρ;” καὶ ἐπάρας Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ πατάξας τὴν πέτραν δις τῇ ῥάβδῳ, ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ἡ συναγωγὴ **D** καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν **5** “ἂνθ’ ὧν οὐκ ἐπιστεύσατε ἀγαῖσαι με ἐναντίον τοῦ λαοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσῴξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς. διὸ προστεθήτω Ἀαρὼν πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀποθινέτω, διότι παρωξύνατέ με ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας.” καὶ ἀνεβίβασε Μωϋσῆς τὸν Ἀαρὼν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐξ- **10** ἔδυσεν αὐτὸν τὰ ἱερατικὰ ἱμάτια, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν Ἀαρὼν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ζήσας ἔτη οἰκτ’. καὶ ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ **P 52** λαὸς ἡμέρας τριάκοντα. καὶ μετὰ ταῦτα εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν “ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος Ναβαῦν, καὶ ἴδε τὴν γῆν ἣν δίδωμι τοῖς υἱοῖς **15** Ἰσραὴλ, καὶ τελεύτα ἐκεῖ ὃν τρόπον ἀπέθανεν Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, διότι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας Κάδδης.” τοῦ δὲ Μωϋσέως πολλὰ καὶ πολλάκις δεηθέντος τοῦ Θεοῦ περὶ τούτου, καὶ λέγοντος “διαβὰς οὖν, ὦ κύριε, τὸν Ἰορδάνην ὄψομαι τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην,” εἶπε κύριος πρὸς αὐ- **20** τὸν “ἰκανούσθω σοι. ὄρα μὴ προσέλθῃς μοι ἔτι περὶ τούτου λαλήσαι, ἀλλ’ ἰδὼν τὴν ἀγαθὴν γῆν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου τελεύτα.” **B** καὶ γράψας ἐκ προστάγματος κυρίου τὴν μεγάλην ψδὴν, καὶ ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας ἐπὶ Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ εἰς τὸ διαδέξασθαι αὐτόν,

lum in concionem advocavit. tum deus eos ita est affatus “audite me, o increduli: nonne ex hoc saxo vobis aquam eliciemus?” simul Moses sublata manu saxum baculo bis percussit, et copiosa inde aqua emanavit, bibitque populus et inumenta. deus autem Mosem et Aaronem sic compellavit: “propterea quod non credidistis mihi eatenus ut meam coram populo sanctitatem defenderetis, ideo vos coetum hunc non inducatis in terram ipsis a me destinatam. proinde Aaron accedat populo suo et moriatur, quia me irritastis apud aquam rixae.” itaque Moses Aaronem in montem adduxit, eumque vestibus sacerdotalibus exiit, hasque filio ipsius Eleazaro induit. ita Aaron vita decessit anno ab exitu populi quadragesimo, annos natus 123; eumque populus dies 30 luxit. deinde Mosem deus in montem Naban ascendere iussit, indeque terram Israelico populo possidendam prospicere, ibique mori, quomodo et frater eius Aaron obiisset, iccirco, dicebat, quia verbo meo diffisi estis apud Cades, ad aquam rixae. cum autem Moses saepe numero multis precibus a domino flagitasset uti sibi Iordanem transmittere praestantemque illam terram contueri liceret; deus eum contentum esse iussit, neque se posthac huius rei causa interpellare, sed eminus conspecta ista regione vitam cum morte commutare. ergo Moses dei mandato magnum illud carmen conscripsit, manibusque Iosuae Nauae F. impositis (eo ritu

ἐτελεύτησεν ἐκεῖ διὰ ῥήματος κυρίου, ζήσας ἔτη ρα'. καὶ θάψας αὐτὸν ὁ λαὸς καὶ κλαύσας ἡμέρας μ', οὐδεὶς εἶδε τὴν ταφὴν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωϋσῆς. ἐκτότε οὖν καὶ μέχρι τοῦ νῦν φωτοειδῆς νεφέλη ἐπισκιάζει τὸν τόπον
5 ἔκεινον, ἀμαυροῦσα καὶ ἀποτευχλοῦσα τὰς ὄψεις τῶν ὁρώντων, ἵνα μὴ γινώσκουσιν αὐτοῦ τὸν τάφον εἰς πὸν αἰῶνα.

Μετὰ δὲ Μωϋσέα διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ περάσας τὸν Ἰορδάνην, καὶ ποιήσας ἐν τῇ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἔτη λβ' πολεμῶν καὶ κατακληροδοτῶν αὐτὴν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ,
10 ἀπέθανε ζήσας ἔτη ρί'. καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς πατάξας τὸν Σηὼν C βασιλεῖα τῶν Ἀμοραίων καὶ τὸν Ὠγ βασιλεῖα τῆς Βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων, κατοικῶν ἐν τῷ Ῥαφαῖν ἐν Ἀσταρώθ, ἀπόγονον ὄντα τοῦ Ῥαφαῖν, οὗ καὶ ἡ κλῆθ' σιδηροῦ, τὸ μήκος ἔχουσα πήχεις ἐννέα, τὸ πλάτος τέσσαρας, ἀφείλετο πᾶσαν τὴν
15 γῆν αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς χειρωσάμενος πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν καὶ τοὺς Χανααίους καὶ Φερεζαίους καὶ Γεργεσαίους καὶ Χετταίους καὶ Ἰεβουσαιούς καὶ Ἀμοραίους καὶ Εὐαίους καὶ πάντας αὐτῶν τοὺς βασιλεῖς, ὄντας τὸν ἀριθμὸν τριακονταδύο, πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν δέδωκε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. ἐν δὲ τῷ φεύγειν αὐτούς, φησὶν, D
20 ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ κύριος ἐπέρρημεν αὐτοῖς λίθους χαλάζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ἀποθανόντες διὰ τοῦ λίθους τῆς χαλάζης ἢ ὅσους ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μαχαίρα στρατηγούντος Ἰησοῦ.

hunc sibi successorem designabat) ibi secundum domini verba finem vitae fecit, quam per annos 120 toleraverat. populus eum sepelivit ac 40 dies luxit. nemini autem sepulcrum eius fuit cognitum. neque in eo populo vates Mosi par deinceps extitit. iam inde ab eo tempore in hunc usque diem illustris nubes locum istum obumbrat, cernentiumque visui officit, ne in sempiternum usque conspici sepulcrum Mosis queat.

Mosi Iosua successit, Nauae F. is traiecto Iordane, in terra promissa annos 32 bella gerendo terramque eam Israelico populo dividendo exegit. decessit annos natus 110. ac Moses quidem Seone Amoraeorum et Ogo Basanis regibus percussis omnem eorum dicionem subegerat. hic Ogu de gigantibus fuerat relictus, in Raphainis habitans Astarothi, genus a Raphainis ducons; cuius culcitra fuit ferrea, novem longa cubitos, quattuor lata. Iosua vero Chananaeis Pherezaeis Gergesaeis Chetaeis Iebusaeis Amoraeis et Evaeis domitis, ac triginta duobus eorum regibus, universam eorum terram Israelico populo tradidit. cum autem, inquit (Ios. 10), Israelico populo terga obverterent, grandinis lapides caelitus in ipsos eiactulatus est dominus, pluresque iis quam gladio Israelicorum duce Iosua occisi sunt.

Ὁ γε μὴν μέγας καὶ τερατουργὸς καὶ Θεοφίλης πάντων οὗτος ἀναδειχθεὶς οὐκ ἄμοιρος λύπης καὶ πειρασμῶν διαφόρων ἐγένετο. περὶ οὗ καὶ ὁ Θεορρήμων Χρυσόστομος ἔφη “ἐνόησον ὅσον ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος. εἶπεν Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ· στήτω ὁ ἥλιος. κατὰ Γαυαὼδ καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλώμ.” καὶ ἐγένετο· φησὶ 5 γὰρ “καὶ ἔστη ὁ ἥλιος κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ εἰς τέλος ἡμέρας P 53 μῆς, καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμέρα τοιαύτη πρότερον καὶ ἔμπροσθεν, ὥστε ὑπακοῦσαι Θεῶν ἀνθρώπων.” τοῦτο τοῦ Μωϋσέως μείζον. ἀλλὰ γε δὴ καὶ οὗτος ὁ Θαυμαστὸς καὶ μέγας καὶ τερατουργός, διαδεξιόμενος τὸν Μωϋσῆν, συναπήλασεν αὐτῷ πάντων ὡς ἔπος 10 εἰπεῖν τῶν ἀνιραῶν. οὐ γὰρ ἔτι μόνον διεξῆ Μωϋσῆς, τὰ ἱμάτια διέρρηξε καὶ σποδὸν κατεπάσατο, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος πάλιν εἰς μελζονα ταύτης κατέστη ἀνάγκη δι’ ὅλης ἡμέρας πρηγῆς κείμενος διὰ τὴν ἁμαρτίαν Ἄχαν καὶ τὴν τοῦ λαοῦ ἦταν. φησὶ γὰρ “καὶ διέρρηξεν Ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσ- 15 ὠπον ἐναντίον κυρίου ἕως ἑσπέρας, αὐτὸς καὶ οἱ προεσβύτεροι B Ἰσραὴλ. καὶ ἐπέβαλον χυθὴν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ εἶπεν Ἰησοῦς· δέομαι, κύριε, ἵνα τί διεβίβασεν ὁ πυγὴ σου τὸν λαὸν τοῦτον τὸν Ἰορδάνην, παραδοῦναι αὐτὸν τῷ Ἀμοραίῳ ἀπολέσαι ἡμῶς; καὶ τί ἐρῶ, ἐπεὶ μετέβαλεν Ἰσραὴλ τὸν υἱὸν ἀπέναντι 20 τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ; καὶ ἀκούσας ὁ Χαναανῶς καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν περικυκλώσουσιν ἡμῶς καὶ ἐκτρήσουσιν ἀπὸ τῆς γῆς.” ὁρᾷς ὅπως καὶ οὗτος οὐχ ἦτιον Μωϋσέως ἀδημονεῖ καὶ

Verum enimvero magnus iste Iosua, et qui miracula etiam edendo se deo carum demonstraret, non tamen doloris variarumque fuit tentationum expers. de quo etiam haec divina eloquentia nobilis Chrysostomus dicit. considera mihi quid rei sit iustus homo. iussit Iosua Nauae F. solem subsistere iuxta Gabaath lunamque ad vallem Eloman; atque ita factum est. ita enim est scriptum “ac substitit sol in medio caeli usque ad finem unius diei.” quantus dies neque ante fuit neque postea, ita tum deus homini obtemperavit. hoc Mosis facta superat. at enim magnus iste atque mirificus et admirabilis Mosis successor, omnium quae isti molesta acerbique evenerant, partem ipse quoque sensit. non enim modo vivente etiamnum Mose vestem laceravit suam seque cinere conspersit (Num. 14), sed eo defuncto in maiori rursus constitutus fuit necessitudine, pronus humi totum diem prostratus ob Achani peccatum populi cladem. sic enim habet scriptura (Ios. 7) “et laceravit Iosua vestes suas, seque coram domino in faciem prostravit usque ad vesperam, cumque ipso seniores populi, pulveremque capitibus suis ingesserunt. dixitque Iosua: obsecro, domine, cur famulus tuus populum hunc trans Iordanem duxit? an ut eum Amoraels delendum praerebet? quid enim dicam, postquam Israelicus populus terga hosti vertit? audient hoc Chananaei ac reliqui terrae huius incolae, nosque circumcingent et excident.” videsne hunc non minori quam Mosem fuisse in anxietate at-

θορυβείται; καὶ πού τάχα καὶ αὐτὸς ὁμοίως τὴν ζωὴν ἐξ ἀπορίας ἀπελέγειτο. ἐὼ λέγειν τοὺς διαφόρους πολέμους καὶ τὰς μάχας καὶ τὰς φροντίδας καὶ τῶν Γαυαωνιτῶν τὴν ἀπάτην. καὶ μέντοι καὶ ἡ τῶν κληρῶν διανομὴ πολλὴν μὲν τὸν πόνον πολλὰς δὲ παρ- C
5 εἶχεν αὐτῷ τὰς δυσκολίας καὶ θλίψεις. οὕτω τοίνυν ἅπαντες ὅσοι τῷ θεῷ μεγάλως εὐηρέστησαν, διὰ θλίψεων καὶ πειρασμῶν δοκιμασθέντες καὶ δόκιμοι ἀναφανέντες τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης καὶ παρηγοίας ἐπέτυχον, καὶ οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ὃς πολλὸς παρὰ τῷ θεῷ λόγος, θλίψεων ἐκτός, κἂν ἡμεῖς ἀγνοῶμεν τοῦτο καὶ τὰ τοῦ 10 θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίματα.”

Μετὰ δὲ γε Ἰησοῦν διὰ τῶν κριτῶν ὁ θεὸς ἔσωζε τὸν λαόν, θλιβόμενον ὑπὸ τῶν περιλειφθέντων ἀλλοφύλων. ἐν οἷς ὑπῆρξε πρῶτιστος Ἰούδας καλούμενος, καὶ ἔκρινε τὸν λαόν ἔτη ζ', χειρω- D
σάμενος καὶ τὸν Ἀδωνιζεβὲκ βασιλεὺς τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀκρω- D
15 τηριάσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας. εἶπε δὲ Ἀδωνιζεβὲκ “ἐβδομή-
κοντα βασιλεῖς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν ἀποκε-
κομμένοι ἦσαν, συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου. καθὼς
οὐκ ἐποίησα, οὕτω καὶ ἀνταπέδωκέ μοι ὁ κύριος.” μετὰ δὲ γε
20 Ἀὼδὸν γέγονε κριτῆς Γοθονιήλ καὶ μετὰ τοῦτον Ἀὼδ. μετὰ δὲ γε
20 Ἀὼδὸν γέγονε κριτῆς Σαμέγαρ ἔτη ἑπτὰ, πατάξας καὶ ἐκ τῶν ἀλλο-
φύλων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐν τῷ τοῦ ἀρότρου ποδί τῶν βοῶν ἄνδρους
ἐξακοσίους. μετὰ Σαμέγαρ γέγονε κριτῆς Βαράκ, μεθ' οὗ καὶ
Δεβόρα ἡ προφῆτις. ἐφ' ὧν Προμηθεὺς καὶ Ὀρφεὺς ὁ Θραῖξ

que perturbatione; qua probabile est eum eo fuisse redactum ut ipse quoque vitam aspernaretur. supersedeo referendis tot bellis pugnis ac solitudinibus, fraudeque Gabaonitica (c. 9). sane et agrorum divisio magnum ei laborem difficultates porro et vexationes multiplices attulit. ad hunc modum omnes ii qui deo magnopere placuerunt, aerumnis prius tentationibusque spectata eorum probitate, divino amore fruendū liberam facultatem consecuti sunt; neque quisquam eorum qui in aliquo apud deum pretio habentur, aerumnis caruit, etiam si nos id et dei de ipsis iudicium lateat.

Post Iosnam deus iudicum opera populum servavit, a reliquiis gentium alienarum vexatam. inter iudices eos primus fuit ordine Iudas, qui populo annos septem praefuit. is Adonibezecum barbarorum regem in suam potestatem redegit, eique manuum ac pedum extremitates praecidit. tum Adonibezecus “septuaginta” inquit (Iudic. 1) “reges habui, qui praecisis a me manuum et pedum extremitatibus sub mensa mea ciborum reliquias colligebant. sicut ergo feci, sic mihi domiaus retribuit.” successit Iudae Gothonieli, huic Aodus. post Aodum Samegar septennium iudicis officio functus est. is de barbaris uno die 600 viros stiva aratri occidit. successit huic Baracus, collega Debora fatidica. horum aetate Prometheus et Orpheus Thrac Graecorum sapientissimi,

οὐ σοφώτατοι παρ' Ἑλλήσι, καὶ Ἀσκληπιὸς ὁ ἰατρός, καὶ Ἀν-
 P 54 κούργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ νομοθέτης τῶν Ἑλλήνων ἐγνωρίζοντο.
 μετὰ δὲ Βαράκ γέγονε κριτὴς Γεδεών, ὁ καὶ Ἱεροβόαυλ, ἔτη μί-
 πατάξας τὸν Μωυσαὶ μὲτὰ τῶν λαμπάντων τριακοσίων, ὡς λελλέξεται,
 καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἠλόγησεν ἐν ταῖς ἀκάνθαις. μετὰ 5
 Γεδεὼν γέγονε κριτὴς Ἀβιμέλεχ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη τρία, πατάξας δὲ
 καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐλευθέρων ἀνδρας ο' ἐπὶ λίθον
 ἔνα, ἔξ ὧν οὐκ ἀπελείφθη πλὴν Ἰωάθαν τοῦ νεωτέρου· ὃς καὶ
 ἀνελθὼν ἐν τῷ ὄρει εἶπε τοῖς Σικιμίταις τὴν παραβολὴν τῶν δέν-
 δρων, τῆς τε ἐλαίας καὶ τῆς συκῆς καὶ τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ῥά-10
 μνου, καθ' ἣν καὶ συνέβη αὐτοῖς. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν κριτῶν εὐ-
 B ρήσεις ἔμψροσθεν.

Ἰστέον οὖν, φησὶν ὁ ἀοιδιμος Χρυσόστομος, ὡς πολυσή-
 μαντόν ἐστὶ τὸ ὄνομα τῆς παραβολῆς. ἔστι γὰρ παραβολὴ λά-
 λημα καὶ ὑπόδειγμα καὶ ὀνειδισμὸς, ὡς ὅταν λέγει Δαυὶδ "ἔθου 15
 ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι, κίνησιν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς."
 ἔτι δὲ παραβολὴ αἰνιγματώδης λόγος, ὃ πολλοὶ λέγουσι ζήτημα,
 ἐκφαίνον μέντοι, οὐκ αὐτόθεν δὲ πάντως δῆλον ὂν ἀπὸ τῶν ῥημά-
 των, ἀλλ' ἔχον ἐντὸς κεκρυμμένην διάνοιαν, ὡς ὅταν ὁ Σαμψὼν
 ἔλεγεν "ἔξῃλθεν ἀπὸ στόματος ἔσθοντος βρώσις καὶ ἀπὸ ἰσχυροῦ 20
 γλυκύ." καὶ Σολομὼν ἔφη "τότε νοήσεις παραβολὴν καὶ σκοτει-
 C νον λόγον." λέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ὁμοίωσις· ἄλλην γὰρ φησι

tum Aesculapius medicus Lycurgusque Spartanus qui Graecis leges con-
 didit, innotuerunt. post Baracum iudicis munus per annos 40 obivit
 Gedeon, qui et Ierobaalus usurpatur, qui Madiami gentem trecentorum
 virorum, qui, ut dicetur, aquam lambendo delecti fuerant, exercitu fre-
 tas fudit, eiusque principes spinis tritarantis in morem concidit. huic
 filius Abimelech successit ac triennium praefuit. is fratres suos, libe-
 ros homines, numero 70, super uno saxo omnes interfecit; neque fra-
 trum quisquam superfuit praeter unum Iothanum natu minimum, qui
 conscenso monte Sicomitis parabolam de arboribus olea ficu vite et
 rhamno narravit; cuius fabulae rem ea quae ipsis evenerunt comproba-
 vere. reliqua de iudicibus, in progressu invenies.

Porro sciendum est, ait celeberrimus ille Chrysostomus, parabolae voca-
 bulo plures res denotari. nam et sermonem significat et exemplum et
 opprobrium, ut cum David ait (Psalm. 43) "fecisti nos parabolam gen-
 tibus, ut populi capita moveant nobis visis." est etiam parabola oratio
 qua aliquid per ambages innuitur, quod genus multi quaestionem appel-
 lant; cum venisse significatur aliquid, non statim autem ex verbis evi-
 dens est, sed intus reconditum habet sensum. ut cum Samson dixit
 (Iudic. 14) "ab ore voracis cibus exiit et dulcedo a valido." de eodem
 haec Solomonis sunt verba (Proverb. 1) "tunc parabolam intelliges et
 obscurum sermonem." dicitur autem parabola etiam similitudo. unde

- παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων “ὅμοια ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.” καὶ παραβολὴ λέγεται ἡ τροπολογία, οἷον ἐστὶ τό “ὡς ἀνθρώπου, εἶπον αὐτοῖς τὴν παραβολὴν ταύτην, ὃ ἀετὸς ὁ μεγαλοπτερυγος,”
- 5 ἀετὸν λέγων τὸν βασιλέα. παραβολὴ λέγεται καὶ ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκὼν, ὡς καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἔφη “πίστει προσεκήροχεν ὁ Ἀβραάμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπιγγελίας διεξάμενος. ὕθεν καὶ ἐν παραβολῇ τοῦτον ἐκομίσατο,”
- 10 τουτέστιν ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι. καὶ παραβολὴ ἐστὶ λόγος παρα- D
βάλλων τὰ νοητὰ τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ παριστῶν ἐκ τῶν ἔγκοσμίων καὶ ὄρατῶν τὰ ὑπερκόσμια καὶ ἀόρατα. πρόβλημα δὲ ἐστὶ λόγος συνεσιασμένος καὶ αἰνιγματώδης, κατὰ τὸ εἰρημένον “κλινώ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου, ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου.” πρόβλημά ἐστὶ θεώρημα συντεῖνον πρὸς θεωρίαν καὶ γνῶσιν.
- 15 παράδειγμα δὲ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ κυθ’ ἕκαστον ἄγον ἐπὶ τὸ καθόλου, ἢ δεῖξις πιστουμένη τῷ μερικῶν διὰ μερικῶν καὶ ὁμοίον. παροιμία δ’ ἐστὶ λόγος ἀπόκρυφος δι’ ἑτέρου προδήλου σημαίνόμενος. ἀλληγορία δ’ ἐστὶν ἡ ἐπὶ τῶν ἀψύχων, οἷον ὀρέων καὶ βουνῶν, P 55
δένδρων καὶ λοιπῶν. τροπολογία δ’ ἐστὶν ἡ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων
- 20 μελῶν, οἷον κεφαλῆς ὀφθαλμῶν καὶ τῶν λοιπῶν· τροπολογία δὲ ἀπὸ τοῦ τρέπεσθαι λέγεται. ἐντεῦθεν ὄρου μοι τὰς πράξεις τῶν κριτῶν.

haec (Matth. 13) “*aliam porro eis parabolam proposuit, ita dicens: regnum caelorum simile est homini bono semine agrum suum conserenti.*” tropologia etiam, cum verbis aliud significantibus res exprimitur, parabolae nomen gerit. ut hic (Ezech. 7) “*fili hominis, dic eis hanc parabolam. aquila magnis alis*” etc. aquilae nomine regem notat. imago etiam seu exemplar parabolae vocabulo indicatur, ut cum D. Paulus dicit (ad Hebraeos) “*fide Isaacum tentatus Abrahamus obtulit, unigenitum suum, accepta iam promissione; unde et per parabolam eum tulit*” id est, ut imaginem et exemplar. est etiam parabola oratio quae mente percipienda sensibilibus comparat, et mundanis ac visibilibus rebus invisibilia atque supra hunc mundum sita indicat. problema vero (quaestionem Latine dicere possis) oratio est obumbrata et divinationem requirens. iuxta hoc (Psalm. 48) “*inclinabo aurem meam ad parabolam, aperiam in psalterio quaestionem meam.*” problema etiam est contemplatio ad cognitionem faciens. exemplum est, quod a singulari ad universale adducit; aut cum singulari per singulare sive simile fidem facimus. paroemia sermo est occultus, qui alio manifesto indicatur. allegoria est quae de inanibus sumitur, ut montibus collibus arboribus, et cetera. tropologia, quae a nostris membris ducitur, ut capite, ut oculis, ut reliquis; ab immutatione verborum nomen habet.

² *Ἀναγκαῖον δὲ ἠγησάμεθα καὶ περὶ τῆς τῶν κριτῶν τοῦ Ἰσραὴλ πράξεως ἐν βραχεὶ ἐπισημήνωσθαι, ἵνα τοὺς μὲν εἰδύτας εἰς ἀνάμνησιν ἀναγάγωμεν, τοῖς δὲ ἀγνοοῦσι μικρὰν τινα μῆθρῶν ἐντεῦθεν παρῴσωμεν.*

Μετὰ τελευτὴν Ἰησοῦ κατελείφθησαν ἔθνη πρὸς τὸ πειράσαι τὸν Ἰσραὴλ· θεία γὰρ προγνώσει ὁ θεὸς ἦδη τὴν ἀποστασίαν αὐτῶν, ὅτι προστεθήσονται τοῖς εἰδώλοις, καὶ ἐξέδοτο αὐτοὺς εἰς **B** χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν καταλειφθέντων, καὶ ἐταπείνωσεν καὶ ἐφορολόγησεν αὐτούς. κατήλθε δὲ ἄγγελος κυρίου εἰς τὴν κοιλάδα καὶ πᾶς Ἰσραὴλ· καὶ ἤλεγξεν αὐτοὺς ὁ ἄγγελος περὶ τῆς **C** ἀποστασίας αὐτῶν, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο παρεδόθησαν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔκλαυσε πᾶς ὁ λαός, μνησθέντες τῶν ἐπιργεσιῶν κυρίου καὶ τῆς ἐνισταμένης κακώσεως αὐτῶν. ὅθεν ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖνος κοιλάς κλαυθμῶνος· διὰ γὰρ τὸ μὴ ἐξολοθρευσαὶ τὸν Ἰσραὴλ τὰ ἔθνη ἃ εἶπε κύριος αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ μαθεῖν τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ **C** **15** μιγῆναι αὐτοῖς καὶ δουλεῦσαι τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν, διὰ τοῦτο παρεδόθησαν εἰς χεῖρας τῶν ἀλλοφύλων. τῇ οἰκειᾷ δὲ φιλανθρωπικῇ κινούμενος ὁ θεὸς ὑπέκτειρε τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἀνέστησεν αὐτῷ πρῶτον κριτὴν τὸν Γοθονιήλ, γαμβρὸν ὄντα τοῦ Χάλεβ, ὅστις **C** **20** Χάλεβ ζήσας ἔτη ρζ' ἐν δυνάμει ὡς νεανίας εἰσῆρχετο καὶ ἐξῆρχετο ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ ἐνίσχυνε κύριος τὸν Γοθονιήλ, καὶ τὸν βασιλέα Συρίας ἐπάταξε. καὶ εἰρήνευσεν ἡ γῆ ἕως τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη μ'. καὶ πάλιν ἀπέστη Ἰσραὴλ ἀπὸ κυρίου, καὶ ἐπήγγειρεν αὐ-

Necessarium duxi hoc loco de iudicium Israelicorum rebus gestis breviter commemorare, ut et quibus eas cognitae sunt, in memoriam revocentur, et quibus ignotae, illis vel parvam earum notitiam praebemus.

Mortuo Iosua quaedam gentes ad tentandum Israeliam relictas fuerunt. praenoverat enim deus fore ut a se deficerent ac falsos deos amplecterentur: itaque eos in hostium suorum superstitionum manus dedit, qui eos oppresserunt ac stipendiarios fecerunt. tum (Iudic. 2) angelus dei in convallem, in quam universus populus convenerat, descendit, eique suam defectionem exprobravit, indicans eam fuisse causam cur barbaris dederentur. factum ibi universus populus sustulit, domini beneficiorum et praesentis miseriae memoria. itaque ei loco nomen Vallis factus inditum. quod enim Israeliticus populus gentes quas deleri iusserat deus non exciderat, sed opera eorum didicisset, iis se permiscuisset atque sculpta eorum simulacra culta dignatus esset, ideo in potestatem barbarorum erat deditus. deus tamen sua motus humanitate eum miseratus est, excitavitque ei primum iudicem Gothoniolum Chalebi generum (Iudic. 3). is Chalebus cum annos 107 vixisset, viribus veluti adolescens integris in bello versabatur. Gothoniolum autem robore divinitus praeditus regem Syriae clade affecit, pacemque suis restituit, quae annos 40 duravit, usque ad Gothonioli mortem. rursus inde a domino defecerunt

τοῖς κύριος τὸν Ἐκλὼμ βασιλεὺς Μωάβ, καὶ ἐδουλώσατο τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ἑπτά. καὶ ἐβόησεν πάλιν ὁ λαὸς πρὸς κύριον, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κριτὴν τὸν Ἄωδ ἄνδρα ἀμφοτεροδέξιον, ὃς τολμήσας ἀνείλεν Ἐκλὼμ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ δόλω, καὶ φρυγῶν διεσώθη. καὶ **D**
5 παρευθὺς λαμβάνει τὸν Ἰσραὴλ, καὶ πατάσκει τὴν Μωάβ παταγμῶν μέγαν, καὶ ἠσυχάζει ἡ γῆ ἔτη ὀγδοήκοντα. καὶ μετὰ τελευτῆν τὴν αὐτοῦ ἀπέστη πάλιν ὁ λαός, καὶ ἐταπεινώσεν αὐτοὺς ὁ Σισάρα ὁ δυνύστης, βασιλεὺς Ἰαβίν, ἔτη ἑπτά. καὶ προσκαλεῖται *Δεβόρα* ἡ προφῆτις τὸν *Βαράκ* (ἦν γὰρ αὕτη τότε κρίνουσα τὸν **10** λαόν), καὶ συμπορεύεται μετ' αὐτοῦ ἐπὶ *Θαβώρ*, καὶ δίδωσιν αὐτῷ δῆλους ὅτι αὕτη ἡμέρα ἐν ᾗ σώσει κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς *Μαδιάμ*. κατέδωξε δὲ *Βαράκ* τὸν *Σισάρα*, καὶ συνέτριψε τὰ ἄρματα αὐτοῦ. κατέβη δὲ *Σισάρα* ἐκ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, καὶ ἔφυγε μόνος, ἕως εἶδεν αὐτὸν Ἰαὴλ γυνὴ ἀστεία, καὶ προσεκαλέ- **P** **56**
15 σατο αὐτὸν λέγουσα "ἐκκλινον κύριε πρὸς με, μὴ φοβοῦ." καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν, καὶ ἐπότισεν αὐτὸν γάλα διὰ τὸ δίψος, καὶ κοιμήσασα πικρῶν ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ ἠσύχασεν ἡ γῆ ἐπὶ *Βαράκ* ἔτη μ'. αὐθις δὲ Ἰσραὴλ ἐπέθετο τοῖς εἰδώλοις, καὶ γεγόνασιν ἐν χειρὶ *Μαδιάμ* ἔτη ζ'. τότε ὤφθη ἄγγελος κυρίου τῷ **20** *Γεδεὼν*, λέγων "ἐν τῇ χειρὶ σου κύριος παραδίδωσι τὴν *Μαδιάμ*." ἤτησε δὲ *Γεδεὼν* γενέσθαι *Θουσίαν* τῷ κυρίῳ, καὶ ἤψατο ὁ ἄγγελος τῷ ἄκρῳ τῆς ῥάβδου αὐτοῦ τῆς *Θουσίας*, καὶ ἐξῆλθε πῦρ καὶ κατέκαυσεν αὐτήν. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἄγγελος. τότε ἔγνω

Israelici; isque eis Eglonem Moabicum regem immisit, qui per annos 18 populum Israelicum servitute pressit. denuo itaque auxilium dei oppressi implorarunt; qui eis iudicem dedit Aodum, virum ambidextrum. is praeclarum ausus facinus Eglonem domi suae dolo interfecit, fugaque elapsus, confestim Israelico exercitu assumpto, magna Moabitas clade affectus. postea annis 80 Iudaeis quieta omnia fuerunt. sub eius mortem cum populus Israelicus rursus a deo descivisset, per annos 20 eum Sisera Iabini regis copiarum dux oppressit. tum Debora vates, quae eo tempore populo praecerat (Iudic. 4), adscito Baraco una ad montem Thaborem proficiscitur, testata eum esse diem quo deus Israelum esset a Madianitis liberaturus. porro Baracus Siseram in fugam actum insecutus est, atque eius currus comminuit. ipse quidem Sisera de suo curru descendit solusque fugit. quem conspicata Iaela, mulier egregia, ad se vocavit, hortata ut metus securus ad se diverteret. ingresso sitis restinguendae gratia lac bibendum exhibuit, sopitumque clavo trucidavit. sub Baraco inde populo pax 40 annos fuit. post, cum denuo ad simulacrorum cultum se dedisset, in Madianitarum manu per septennium fuit. ea tempestate (Iudic. 6. 7) angelus Gedeoni apparuit, qui ei indicaret fore ut in ipsius manum deus Madianitas traderet. ibi cum Gedeon petivisset ut sibi rem sacram deo facere permitteretur, angelus summitate virgae sacrificium tetigit, ignisque inde exarsit idque consumpsit, ac

- B** Γεδεών ὅτι ἄγγελος συνελάλει, καὶ ἐφοβήθη. εἶτα αἰτῆ τὴν θισσὴν αἰτήσιν περὶ τοῦ πόκου, καὶ τυγχάνει τῆς αἰτήσεως. εἶτα καταστρέφει τὸν βωμὸν ἐν ᾧ ἱεράπευσεν ὁ πατήρ αὐτοῦ τὸν Βαάλ, καὶ ποιῆ ἑκεῖ θουσιαστήριον, καὶ θύει τῷ θεῷ δάμαλιν. εἶτα προκαλεῖται τὸν λαὸν καὶ ἀποστρέφει τοὺς δεδιότας, εἰκοσι 5 καὶ δύο χιλιάδας. εἶτα παραλαμβάνει τὰς ἀπολειφθείσας δέκα χιλιάδας, καὶ προστάξει θεοῦ κάτεισιν ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ τοὺς λύψαντας τῇ γλώσση τριακοσίους κατέχει, ἀποπέμπει δὲ τοὺς λοιπούς. ὡς δὲ ἐναγώνιος ἐγένετο τῇ βραχύτητι τῶν συμμάχων, ἐπιδρέπεται παρὰ θεοῦ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ κατελθεῖν ἐν τῇ παρεμβολῇ 10
- C** Μαιδιάμ μόνος μετὰ πνιδαρίου. κατελθὼν δὲ ἤκουσεν ἐν τῇ παρεμβολῇ λεγόντων μαγίδα κριθινὴν ἐν ὑπνῷ τεθεῖσθαι τὸν λέγοντα ἐν τῇ παρεμβολῇ Μαιδιάμ, ἥτις ἀνακυλιομένη ἐν παντὶ τῷ λαῷ ἔφθασεν ἕως τῆς σκηνῆς τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπάταξεν ἡ μαγὶς τὴν σκηνήν, καὶ ἔπεσε. καὶ εἶπον οἱ ἀκούοντες “οὐκ ἔστι τοῦτο, 15 ἀλλ’ ἡ ἡ ῥομφαία τοῦ Γεδεών· παραδώσει γὰρ ὁ κύριος τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐν χειρὶ αὐτοῦ.” καὶ ἤκουσε Γεδεών καὶ ἐνόησε. καὶ ἀνῆλθεν ἐν τῇ ἐκείνῃ νυκτὶ πρὸς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἐνόησε τοὺς τριακοσίους ἄνδρας τοὺς μετ’ αὐτοῦ, δέδωκε δὲ αὐτοῖς ἀμφορεῖς καὶ λαμπάδας καὶ σάλπιγγας. καὶ κατελθὼν πεποίηκεν ὡς 20
- D** γέγραπται. ἦν δὲ Μαιδιάμ μυριάδες τριακόσαι δώδεκα, ὡσεὶ ἄκρις ἐν πεδίῳ κεχμημένη, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ λαοῦ αὐτῶν ἢ τῶν καμήλων αὐτῶν. καὶ ἐπεὶ ἐξέστησεν αὐτοὺς ὁ θεός, κατέδιωξε Γεδεὼν ὀπίσω αὐτῶν. γινόντες δὲ οἱ ἐπιλοιποὶ προκυτέλα-

discessit angelus. sensit ergo Gedeon angelum secum fuisse locutum, ac timuit. inde duplicis de vellere voti divinitus compos factus, altare quod ad Baali cultum pater usurpabat subvertit, eoque loco ara exstructa deo buculam immolat. tum convocato populo, 22 milia eorum qui sibi metuebant discedere domum iubet, et reliqua 10 milia virorum iussu dei ad amnem deducit, ubi reliquis omnibus repudiatis trecentos tantum, qui lingua aquam canum ritu lampendo bibissent, retinet. ea tam parva manu instructus mandato dei solus ea nocte cum puero in castra Madianica descendit. ibi audivit insomnium sibi invicem narrantes, imaginatos se per quietem videre pastam hordeaceam volutari per Madianica castra, perque tota castra volutatam ad regis tandem tentorium perlata impulisse id atque deiecisse. id auditores ita interpretari, nihil aliud significatum eo insomnio quam Gedeonis gladium, in cuius manum deus ea castra esset traditurus. hoc inauditum Gedeonis animum confirmavit; eaque nocte in sua reversus castra, fiducia 300 viros suos implevit, ac instructos amphoris lampadibus atque tubis ad hostium castra deduxit: ibi tum res gesta est quomodo scriptura exponit. erant in castris hostium ter millena centumque ac viginti milia hominum, veluti locustarum multitudo per agros diffusa; neque numerus camelorum iniri poterat. postquam dens in fugam eos coniecit, insecutus est Gedeon.

βον τὰς διαβάσεις τῶν ὑδάτων ἕως τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνέλαβον
 φεύγοντας τοὺς δυνάστας Μαδιὰμ Ὠρηβ καὶ Ζήβ, καὶ τεμόντες
 τὰς κεφαλὰς αὐτῶν προσήνεγκαν τῷ Γεδεών. διαβὰς δὲ τὸν
 Ἰορδάνην ὁ Γεδεὼν ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν Μαδιὰμ, καὶ ἐξέφυ-
 5 γον οἱ βασιλεῖς Μαδιὰμ Ζεβεὲ καὶ Σαλμανᾶ ἐκ τῆς παρεμβολῆς·
 καὶ κατεδίωξε Γεδεὼν ὀπισθεν αὐτῶν, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς. P 57
 ἔλαβε δὲ τὰ ἐνώτια τὰ χρυσοῦ ἐκ τῶν σκύλων, καὶ ἐποίησεν ἐφρούδ,
 καὶ ἔστησεν αὐτὸ ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ ἐν Ἐφραθῇ, εἰς τὴν κληρονο-
 μίαν Μανασσῆ. καὶ ἐξεπόρνευσε πᾶς Ἰσραὴλ ἐπ' αὐτῷ, καὶ γέ-
 10 γονε σκάνδαλον τῷ λαῷ. καὶ ἠσούχασεν ἡ γῆ ἐπὶ Γεδεὼν, ὅς καὶ
 Ἰεροβάαλ ἔλεγτο, ἐπὶ ἔτη μ'. ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις τοῦ Γεδεὼν
 ἦν Ὀρφῶς ὁ Θραξ ὁ λυρικὸς ὁ Βρυώσιος, ὁ σοφώτατος καὶ περι-
 βόητος ποιητής, ὅστις ἐξέθετο θεογονίας καὶ κόσμου κτίσιν καὶ
 15 ἀνθρώπων πλαστοουργίαν, εἰρηκῶς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ συντάγματος
 αὐτοῦ ὅτι ἐκ ἰδίας ἐνθυμήσεως οὐκ ἐξέθετό τι περὶ Θεοῦ ἢ τῆς
 κοσμικῆς κτίσεως, ἀλλ' αἰτησαμένου αὐτοῦ μαθεῖν παρὰ τοῦ Β
 Φοῖβου Τιτᾶνος ἡλίου τὴν θεογονίαν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κτίσιν,
 καὶ τίς ἐποίησεν αὐτήν. ἀφέρεται γὰρ ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκθέσει διὰ
 ποιητικῶν στίχων οὕτως-

20 ὦ ἄνα Λητούς νιέ, ἐκατηβόλε, Φοῖβε, κρατυιέ.
 ὦ δέσποτα ἡμέρας νιέ, ὃ τὰ πάντα πόρρωθεν ἐν ταῖς ἀκτίσι σου
 τοξεύων, ἀμίαντε καὶ δυνατέ.

πάνδερες, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσων,
 ὃ τὰ πάντα ἐπιβλέπων, θνητῶν καὶ ἀθανάτων βασιλεύων.

et reliquit re cognita traiectus amnium usque ad Iordanem occupaverunt.
 principesque Medianicos Orebum et Zebum in fuga comprehensos capi-
 tibus truncaverunt, eaque ad Gedeonem attulerunt. is transmissio Ior-
 dane castra Madianica cepit; fugaque ex iis elapsos reges Zebeam et
 Salmanem persecutus interfecit. ex praeda autem inauris aureas accep-
 pit Gedeon, confecitque Ephodum, quod in urbe sua Ephra collocavit,
 in ditione Manassaea. ad illud Ephodum totus populus Israeliticus impe-
 git, illicitos cultus ei exhibendo. sub hoc Gedeone, qui et Ierobaalus
 dicitur, quadraginta annos conquivit populus. Gedeonis aetate fuit Or-
 pheus Thrax, lyricus, Bryosius, sapientissimus ac celeberrimus poeta.
 is theogoniam, mundi creationem, hominis effictionem exposuit, initio
 operis praefatus nihil se istarum rerum de sua sententia scripsisse, ve-
 rum se ex Phoebio Titano sole quaesivisse genus deorum quod esset, ac
 quis mandum condidisset. exstant in eius isto opere hi versus.

rex Phoebe, arcitenens, Latonae vivida proles,
 lucipotens, o qui radiis iacularis ab alto
 cuncta tuis, qui cuncta oculis purissime lustras,
 res hominum divumque videns et cuncta gubernans.

ἤλιε χρυσόισιν ἀειρόμενε πτερόγεσσιν.

ἤλιε τιμῆαις εἰς τὸν ἀέρα ὑψούμενε πτέρυξι.

δωδεκάτην δὴ τήνδε περὶ σου ἔκλυον ὁμῆν,

σεῖο φαιμένου. σὲ δ' αὐτὸν ἐκῆβόλε μάρτυρα θεῆν.

- C καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς περὶ τούτων εἶπε στίχους ὁ αὐτὸς Ὀρφεύς. 5
ἔφρασε δὲ ἐκ τῶν προειρημένων στίχων ὅτι ὡς ἐκ τῆς εὐχῆς ἀκού-
σας περὶ θεογονίας καὶ κτίσεως κόσμου συνεγράψατο. παρείδησαν
δὲ διὰ τὸ πλῆθος. λέγει δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα, ὅτι ἕξ
ἀρχῆς ἀνεδείχθη τῷ κόσμῳ ὁ αἰθέρ ὑπὸ τοῦ θεοῦ δημιουργηθείς,
ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐντεῦθεν τοῦ αἰθέρος ἦν χάος καὶ νῆξ ζοφερά, 10
πάντα δ' ἐκάλυπτε τὰ ὑπὸ τὸν αἰθέρα, σημαίνων τὴν νύκτα προ-
τερεῦειν, εἰρηκῶς ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκθέσει ἀκατάληπτόν τινα καὶ πάν-
των ὑπέριστατον εἶναι, προγενέστερόν τε καὶ δημιουργὸν ἀπάντων,
καὶ αὐτοῦ τοῦ αἰθέρος καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν τὸν αἰθέρα.
τὴν δὲ γῆν εἶπεν ὑπὸ τοῦ σκότους ἀόρατον οὖσαν. ἔφρασε δὲ ὅτι 15
D τὸ φῶς ῥῆξαν τὸν αἰθέρα ἐφώτισε πᾶσαν τὴν κτίσιν, εἰπὼν ἐκεῖνο
εἶναι τὸ φῶς τὸ ῥῆξαν τὸν αἰθέρα τὸ προειρημένον τὸ ὑπέριστατον
πάντων. οὗ ὄνομα ὁ αὐτὸς Ὀρφεύς ἀκούσας ἐκ τῆς μαντείας ἔξ-
εἶπε μῆτις, ὅπερ ἐρμηνεύεται βουλή, φῶς, ζωοδοτήρ. εἶπεν ἐν
τῇ αὐτοῦ ἐκθέσει ταύτας τὺς τρεῖς θεῆας τῶν ὀνομάτων δυνάμεις 20
μίαν εἶναι δυνάμιν, καὶ κράτος τούτων θεῶν ὃν οὐδεὶς ὄρᾳ ἤς
τινὸς δυνάμειος οὐδεὶς δύναται γινῶναι ἰδέαν ἢ φύσιν. ἕξ αὐτῆς
δὲ τῆς δυνάμειος τὰ πάντα γεγενῆσθαι, ἀρχὰς ἀσωμάτων καὶ

o sol, auratis qui sursum attolleris alis
et liquidum intactis velox petis aëra pennis,
iste duodecimus mihi te nunc sermo loquente
auditur: mea te firma est oratio teste.

atque eadem de re multi etiam verus sunt Orphei: sed et in his quos retulimus indicat, quae voti compos factus, quae de decorum genere et mundi origine audivisset conscripserit: reliqui ob multitudinem sunt omisi. inter alia hoc etiam dicit, principio aetherem (sive id caelum dicere voles) in mundo existisse a deo fabricatum. ab utraque autem aetheris parte fuisse chaos et caliginosam noctem, qua quicquid est infra aetherem fuerit occultatum, eo indicans, noctem praecessisse. in eodem opere dixerat esse quandam incomprehensibilem omnibusque rebus priorem ac superiorem, atque omnium conditorem, cum ipsius aetheris tum universorum quae infra sunt. terram prae tenebris conspici non potuisse, donec lux aethere perrupto omnia condita illustravit. eam lucem id esse quod omnibus rebus superius ante dixerat. perhibuit etiam nomen huius lucis, oraculo sibi revelatum. haec enim ponit: consilium, lux, vitae dator. atque ait has tres divinas nominum facultates unam esse vim ac potentiam, quippe deum invisibilem, cuius facultatis speciem atque naturam nemo possit cognoscere. ceterum ex ea omnia orta esse principia incorporea,

ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἔξουσίαν καὶ ἄστρα πάντα, γῆν καὶ θάλασσαν, καὶ τὰ ὀρώμενα ἐν αὐτοῖς πάντα καὶ τὰ ἀόρατα. τὸ δὲ τῶν P 58
ἀνθρώπων γένος εἶπεν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ πλασθῆναι ἐκ γῆς καὶ ψυχὴν ὑπ' αὐτοῦ λαβεῖν λογικὴν, καθὼς Μωϋσῆς ἐξέθετο. ὁ δὲ
5 αὐτὸς Ὀρφεὺς ἐν τῇ αὐτοῦ βίβλῳ συνέταξεν ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν
τριῶν ὀνομάτων μιᾶς θεότητος τὰ πάντα ἐγένετο καὶ αὐτὸς ἔστι
τὰ πάντα. περὶ δὲ τοῦ ταλαιπώρου γένους τῶν ἀνθρώπων ὁ αὐ-
τὸς Ὀρφεὺς ἐξέθετο ποιητικῶς στίχους πολλοὺς, ἀφ' ὧν εἰσὶν
οἷτοι.

- 10 Θῆρες τ' οἰωνοὶ τε βροτιῶν τ' ἀλητώσια φύλα,
Θηρία, ὄρνεα, τῶν ἀνθρώπων τὰ καταναλισκόμενα ἔθνη,
ἄχθεα γῆς, εἰδῶλα τετυγμένα,
εἰδότες ὅτι κακοῖο προσερχομένοιο νοῆσαι
φράδμονις ὅτι ποῖον μάλ' ἀποστρέφαι κακότητος,
15 ὅδ' ἀγαθοῦ παρεόντος ἐπιστρέφαι καὶ ἔρξαι, B
ἀλλὰ μάτην ἀδαήμενες ἀπρονόητοι.

καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐξέθετο στί-
χους ὁ αὐτὸς σοφώτατος Ὀρφεὺς. ταῦτα Τιμόθεος συνεγράψατο
ὁ χρονογράφος, λέγων τὸν Ὀρφέα πρὸ τοσοῦτων χρόνων εἰπόντα
Ἐτριάδα ἠμοούσιον δημιουργῆσαι τὰ πάντα.

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἐκτίσθη τὸ Ἴλιον ὑπὸ τοῦ Ἰλιου-
μετῆ δὲ λδ' ἔτη τοῦ κτισθῆναι τὸ Ἴλιον ἐκτίσθη Κίζικος, μητρο-

solem lunam potestates sidera terram mare ac quaecunque in his vel
videntur vel conspectum fugiunt. humanum porro genus ab ipso deo
ait effectum, animamque ab eo accepisse ratione praeditam, sicuti et
Moses exposuit. idem Orpheus eodem libro scriptum reliquit a tribus
his nominibus una divina natura facta esse omnia, deumque ipsum esse
omnia. miseras autem generis humani idem multis versibus descripsit,
de quibus sunt et qui sequuntur.

bruta, ferae, volucres, hominumque miserrima turba,
(feras et volucres vocat mortuos)

pondera telluris simulacraque hmine cassa,
ignari rerum: non qua ratione malorum
effugiant impendentes novere procellas,
nec quo declinent sua detrimenta labore,
nec bona quo possint studio praesentia apisci.
verum imprudentes agitat temerarius error.

multosque alios in hanc rem praeterea versus sapientissimus Orpheus
edidit. haec ex Timotheo annalium scriptore, qui refert tam multis re-
tro saeculis Orpheum pronuntiasse trinitatem consubstantialem universa
creasse.

Eodem tempore Ilus Ilum condidit, et 34 annis post Cyzicus Cyz-

πολις Ἑλλησπόντου καὶ Ἀσίας ὑπὸ Κυζίκου. ἐκτίσθη δὲ καὶ Τύρος πρὸ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ ἔτεσι τριακοσίοις καὶ πεντήκοντι πρὸς τῷ ἐνί.

C Ἐν τοῖς χρόνοις τῶν κριτῶν ἐγνωρίζετο καὶ Ἡρακλῆς ὁ ἥρωας καὶ οἱ Ἀργοναῦται οἱ περὶ τὸν Ἰάσονα τὸν Θετταλόν, οἵτινες 5 ἀνιόντες τὸν ἀνάπλουον τῆς Ποντικῆς θαλάσσης ἐπολεμήθησαν ὑπὸ Κυζίκου τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλησπόντου ἐξαιφνης. καὶ συμβαλόντες ἀλλήλοις ναυμαχίᾳ ἀπέκτειναν τὸν Κύζικον, καὶ παρέλαβον τὴν πόλιν αὐτοῦ τὴν Κύζικον. μεμαθηκότες δὲ ὅτι Κύζικος ὁ σφαγεὶς ὑπ' αὐτῶν συγγενῆς αὐτῶν ὑπῆρχεν, ἤτουν συγγνώμην 10 τῆς ἀγνοίας αὐτῶν, καὶ ἀποθεραπεύοντες τὸ θεῖον ἔκτισαν ἐν αὐτῇ τῇ Κυζίκῳ ἱερόν, καθὼς ἔμπροσθεν λέξομεν, περὶ τε τοῦ δοθέντος αὐτοῖς χρησμοῦ ἀπὸ τῶν Πυθίων θερμῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων.

D Ὅτι οὐκ ἐν θεοῖς ἐτέροις ἀνέθηκε Γεδεὼν τὸ ἐφοῦδ, ἀλλὰ τῷ ὄντι θεῷ. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ νεομισμένου τύπου καὶ τοῦ νόμου 15 ἀλλότριον πέπραχε καὶ σκάνδαλον γέγονε τῷ Ἰσραήλ, συνέβη γενέσθαι ἐξολόθρευσιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ. οὗτος γὰρ ὁ Γεδεὼν ὁ υἱοῦς Ἰσσε, πολλὰς γυναιξὶ καὶ παλλακαῖς μὴνύμενος. ἐκ μιᾶς δὲ τούτων ἐτέγη αὐτῷ Ἀβιμέλεχ, ὃς ἀπέσφαξε τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ λίθον ἓνα, ἐνὸς καὶ μόνου διαφυγόντος Ἰωά- 20 θαμ, θωπεύει δὲ ἀπεπλάνησε τὸν λαὸν καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῶν. Ἰωάθαμ δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐφ' ἐν τῶν ὀρέων ἀνελθὼν προσεφώ-

P 58 νει τοῖς Σικιμίταις τὰς εὐεργεσίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἰπὼν αὐτοῖς περὶ τῆς ἐλαίας καὶ τῆς σπκῆς καὶ τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ῥύμνου

cum Hellesponti et Asiae caput. condita est etiam Tyrus annis ante Hierosolymitanum templum 351.

Iudicum aetate etiam Hercules heros innotuit, et Argonautae Iasonis Thessali socii. his, cum per mare Ponticum sursum navigarent, bellum subito fecit Cyzicus Hellesponti rex; estque ab iis commisso navali praelio interfectus, et urbs Cyzicus capta. post Argonautae cognito Cyzicum ipsis genere fuisse iunctum, erroris veniam flagitaverunt, ac numine placato fanum in urbe Cyzico extruxerunt, de quo postea dicemus, ut et de oraculo ipsis a Pythiis thermis allato et aliis.

Krhodum Gedeon non aliis diis sed vero deo consecravit: sed in loco alieno, et contra legem id fecit, quae res et Israelicis offendendi ansam praebuit, et familiae Gedeonis internecone stetit. habuit enim hic Gedeon ex multis uxoribus ac pellicibus 70 filios. ex harum una etiam Abimelechum sustulit, qui reliquos suos fratres ad unum omnes super uno lapide necavit, solo Ioatham elapso caedi. populum enim adulatione Abimeleachus decepit regnumque obtinuit. Ioathamus autem frater eius consensu quodam monte Sicemitis patris sui beneficia exprobravit, ac fabulam iis de olea ficu vite et rhamno narravit. cui

παραβολήν. και κατὰ ταύτην τὴν παραβολὴν συνέβη αὐτοῖς· πνεῦμα γὰρ κυρίου συνετάραξε τοὺς βασιλεύσαντας αὐτῶν, και ἡ ῥομφαία Ἀβιμέλεχ ἐνεργοῦσα κατ' αὐτῶν, και ἡ ῥομφαία αὐτῶν κατ' αὐτοῦ. και ἐτυράνησεν Ἀβιμέλεχ ἔτη τρία, και καθεῖλε 5 πόλεις Σικιμιτῶν. ἔτι δὲ μίαν τῶν πόλεων πολιορκῶν πλησιάσας τῷ τείχει, κλάσματι μύλου ἔβαλεν αὐτὸν ἄνωθεν γυνή, και συνέτριψε τὸ κρανίον αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ Ἀβιμέλεχ ἀνέστη Θόλα, και ἔκρινε τὸν Ἰσραὴλ **B** εἴκοσι τρία ἔτη. και μετ' αὐτὸν Ἰαιρ ὁ Γαλααδίτης ἔτη εἴκοσι 10 δύο, δς εἶχε τριάκοντα [δύο] υἱούς. και μετὰ τοῦτον ἐξήμαρτεν Ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ, και ἔδούλευσε τοῖς γλυπτοῖς τῶν ἔθνων. και ἐταπεινώσεν αὐτὸν βασιλεὺς Μωάβ και Ἀμών και πάντα τὰ περὶ κύκλῳ αὐτοῦ ἔθνη ἔτη ιη'. εἶτα ἐπέστρεψε πρὸς τὸν θεόν, και περιῆρε τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλοτρίους. και ἀνέστησεν αὐτοῖς κρι- 15 τὴν τὸν Ἰεφθάε τὸν Γαλααδίτην, υἱὸν γυναικὸς πόρνης, δς ἦν ἐληρμένος ἐν δυνάμει, και ἐπάταξε τὸν βασιλέα Μωάβ και τὸν λαὸν αὐτοῦ κραταιῶς. οὗτος ἐπλήρωσε τὴν ἰδίαν εὐχὴν οὐκ εὐαγῶς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. ἔκρινε δὲ τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ ἔτη ἕξ και ἀπέθανεν. εἶτα κρῖνει αὐτὸν Ἔσσεβὼν ἔτη ἐπτὰ και ἀπέθανεν. **C** 20 εἶτα κρῖνει αὐτὸν Ἐλγῶν ὁ Ζαβουλωνίτης ἔτη δέκα και ἀπέθανεν. εἶτα κρῖνει αὐτὸν Ἀβδὼν ὁ Φαραθωνίτης ἔτη δεκά· δς ἔσχεν υἱοὺς τεσσαράκοντα, και τριάκοντα υἱοὺς τῶν υἱῶν αὐτοῦ. εἶτα ἐκπορνεύει ὁ λαὸς ἐν τοῖς εἰδώλοις, και παραδίδωσιν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ Φιλιστειμ ἔτη τεσσαράκοντα. τότε ὤφθη ἄγγελος κυρίου

eventus eorum respondit: reges enim ipsorum spiritus domini conturbavit, sicutque in ipsis efficax Abimelechii gladius, et gladius ipsorum contra eum. tyrannidem Abimelechus triennium tenuit, urbesque Sicimitarum evertit. unam vero adhuc eorum urbem oppugnantem muroque subeuntem desuper frusto molae coniecto mulier percussit, ac calvariam ei confregit.

Successit Abimelecho Tholas, iudexque Israelicis fuit 23 annos. post hunc Iairus Galaadites annos 22. huic filii fuerunt 30. mortuo eo rursus deum populus peccatis offendit, barbarorum simulacra colendo. itaque per annos 18 rex Moabicus, Ammonicus, et quae circumiacebant gentes, eum divexaverunt. inde cum alienis diis submotis ad dominum sese convertisset, is eis iudicem excitavit Iephtham Galaaditem scorto natum. hic auctus robore Moabico populo et regi gravem cladem intulit. idemque votum suum parum pie propria filia immolata persolvit. excessit, cum sexennium populo praefuisset. post hunc Essebion 7, Eglon Zabulonius 10, Abdon Pharathonius 8 annos populi duces fuerunt, quiaque eorum priori mortuo suffectus. Abdon filios habuit 40, nepotes 30. secundum haec populo rursus ad impios simulacrorum cultus se dante, deus eum Philistaeis per 60 annos opprimendum per-

στερεινούση τῇ γυναικὶ Μανωέ, καὶ ἐπαγγέλλεται αὐτῇ τὴν σύλ-
ληψιν Σαμψών. ἀνδρωθέντος δὲ Σαμψών, ἔθετο τὴν καρδίαν
αὐτοῦ ἐν ἐπιθυμίᾳ γυναικὸς ἄλλοφύλου. ἐκώλυε δὲ αὐτὸν Μανωέ
καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, μὴ εἰδότες ὡς γνώμη θεοῦ γέγονεν αὐτῷ
D τοῦτο ἐπὶ ἀφανισμῶ τῶν ἄλλοφύλων. χλευασθεὶς δὲ Σαμψών 5
ἐπὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐν τῷ προβλήματι ὃ εἶπεν, “ἐκ στόματος
ἔσθοντος ἔξηλθε βρωσὶς καὶ ἀπὸ ἰσχυροῦ γλυκύ,” ἀπέστη ἀπ’
αὐτῆς εἰπούσης “τί ἰσχυρότερον λέοντος, καὶ τί γλυκύτερον μέλι-
τος;” καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐξέδοτο αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ. καὶ διὰ
τοῦτο ὀργίζεται Σαμψών μᾶλλον τοῖς ἄλλοφύλοις, καὶ ἐμπιπρῶ 10
τὰς χώρας αὐτῶν διὰ τῶν χιλιῶν ἀλωπέκων. οἱ δὲ ἄλλοφυλοι κατέ-
καυσαν τὴν γυναῖκα Σαμψών καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῆς, καὶ πάντα
τὸν οἶκον αὐτῶν ἐξωλόθρευσαν ἐν πυρὶ, ὅτι δι’ αὐτοὺς τοιαῦτα
συνέβη αὐτοῖς. εἶτα συνέβη αὐτῷ τὰ περὶ τὴν γυναῖκα τὴν οὖσαν
ἐν τῇ πόλει τῶν ἄλλοφύλων, ὅτε καὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως ἀνή- 15
P 60 ρεγκεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἐν τῷ ὄρει. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν
Δαλιδαῦν. κρίνει δὲ τὸν λαὸν ἔτη εἴκοσι. καὶ μετὰ τὸ ξυρηθῆναι
ὑπὸ τῶν ἄλλοφύλων καὶ ἐκτυφλωθῆναι, ἀναφρυσῶν ἀδθις τῶν
τριχῶν αὐτοῦ, κατέσεισε τὴν τῶν ἄλλοφύλων πόλιν, κατα-
στρέψας αὐτήν, ἐν ἧ καὶ αὐτὸς συναπέθανε, τότε φονεύσας 20
πλείους ἄλλοφύλους ἢ ἔτι ζῶν. καὶ μετὰ τοῦτον Μιχαὶ ὁ ἐκ τῆς
φυλῆς Ἐφραΐμ τοὺς ῥλ’ ἀργυρίου σταθμοὺς δέδωκε τῇ μητρὶ αὐ-
τοῦ. ἡ δὲ ἤγλασε τὸ ἀργύριον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐποίησε γλυπτὸν

mittit. eo tempore angelus domini mulieri sterili, quae Manoeae erat
uxor, apparet, gravidamque fore et Samsonis matrem pollicetur. adul-
tus Samson ad ducendum sibi alienigenam uxorem animo adiecit, pa-
rentibus reluctans, quod nescirent consilio dei hanc ei cupiditatem
iniectam, quae internecioni barbarorum ansam praeberet. successu tem-
poris illusus ab uxore Samson (cum quaestione a marito sibi proposita,
quidnam sibi hoc vellet “ex ore vorantis cibus exiit, atque dulcedo a
robusto,” ea respondisset “numnam aliquid leone robustius, aut melle
dulcius?”) consuetudine eius se abstinnit; eamque socer alii viro in
matrimonium tradidit. qua re in barbaros exasperatus Samson, mille
vulpibus adornatis eorum segetes incendit. itaque barbari Sameonis ux-
orem huiusque parentes et universam familiam igni combusserunt, quod
penes eos accepti damni causa fuisset. postea Samsoni alia evenerunt
propter uxorem quae in urbe alienigenarum degebat; cum quidem por-
tas urbis humeris suis sublatis in montem extulit. similiter et Dalidae
res. praefuit populo annos 20. postquam vero a barbaris detonsus et
excaecatus fuit, rursus enatis crinibus urbem barbarorum concussam
evertit, inque ea una mortuus est, pluribus tum quam quos vivus occi-
derat, necatis secum barbaris. post hunc Michas de tribu Ephraimae,
130 argenti pondo matri suae dedit; illa argentum deo consecravit, fecit

καὶ χωνευτόν, καὶ ἐτέθη ἐν τῷ οἴκῳ Μιχά, καὶ ὁ οἶκος Μιχά ὡς οἶκος Θεοῦ. ἐποίησε δὲ καὶ ἐφουδ καὶ σεραφίμ, καὶ προσεκαλέσατο Λευίτην εἰς ἱερέα, καὶ ἦν πρᾶττων ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ **B** κατὰ τὸ πρόσταγμα αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἦν τότε βασιλεὺς ἐν Ἰσραήλ, 5 ἀλλ' ἕκαστος τὸ ἀρεστόν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίησε. ἔστι δὲ τὸ ἐφουδ καὶ τὸ σεραφίμ ἔνδυμα καὶ μορφώματα. λέγει δὲ πεποιθῆσθαι ὑπὸ τοῦ Μιχά ἐπιωμίδα καὶ πρόσωπον, ἔνδυμα ἱερατικὸν καὶ εἶδωλα. κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν συνέβη τὰ περὶ τὸν Λευὶ καὶ τὴν καλλαχὴν αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐξετρίβη ἡ φυλὴ Βενιαμίν.

10 Μετὰ δὲ Σαμψῶν ἠγήσατο τοῦ λαοῦ Σαμανῆ ἔτος ἕν. ἐν τοῦτοις τοῖς χρόνοις τῆς ἱεραρχίας εἰρήνην ἔσχεν ὁ λαὸς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους ἕτη λ'. καὶ μετὰ τοῦτο ἤρξε τοῦ λαοῦ Ἡλεὶ ὁ ἱερεὺς **C** ἕτη κ'. λιμοῦ δὲ γενομένου πολλοὶ τῶν Ἑβραίων μετανάσται γέγονασιν· μεθ' ὧν καὶ Ἐλιμέλεχ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ Νοεμὶν ἡ 15 γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτῶν. καὶ κατῆλθον εἰς τὰς πόλεις Μωάβ, καὶ ἔλαβον τοῖς υἱοῖς αὐτῶν γυναῖκας Μωαβιτιδας ἀλλοφύλους. ἐτελεύτησε δὲ ἐκεῖ Ἐλιμέλεχ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ κατελείφθη Νοεμὶν σὺν ταῖς νύμφαις αὐτῆς. ἦν δὲ ἐξῆρε κύριος τὸν λιμὸν ἐξ Ἰσραήλ, ἀνῆλθε Νοεμὶν πρὸς τὴν φυλὴν αὐ- 20 τῆς, οὐ κατέλιπε δὲ αὐτὴν Ῥουθ ἡ νύμφη αὐτῆς· καὶ συναργία Θεοῦ καὶ παραινέσει Νοεμὶν συνάπτεται Ῥουθ τῷ Βοδζ ὡς ἀγχι-στέοντι τῷ Ἐλιμέλεχ. ἐξ ἧς ἔσχεν υἶόν τὸν Ὠβήδ, οὗ υἱὸς **D** Ἰεσσαὶ ὁ πατὴρ Δαυίδ. κατάγεται δὲ Βοδζ ἐξ Ἰούδα καὶ Θάμάρ

sculptile et confiatile, idque in domo Michae posuit. fuit autem exinde domus Michae tanquam aedes dei, confecitque Ephodum et Seraphimos, et Levitam acceravit qui sibi esset sacerdos; fecitque in nomine dei secundum eius mandatum. non enim eo tempore Israelicus populus regem habebat: sed quivis, quod sibi visum esset agebat. est autem Ephodum vestis genus, et Seraphimi simulacrorum. dicuntur ergo a Micha fuisse facta vestis humeralis, ac facies sive vestis pontificalis, et simulacra. eodem tempore Levitae pellex constuprata et Beniaminea stirps deleta est.

Post Samsonem Samanes annum unum populo praefuit. atque ea tempestate sacerdotibus summam rei administrantibus, 30 per annos populo cum barbaris pax fuit. postea eum per 20 annos Elis sacerdos rexit. orta autem fame multi Ebraeorum solum verterunt; atque inter hos Eli-melechus tribu Iudaeus cum Noemi uxore sua et duobus filiis in urbes Moabicas commigravit, deque ea gente filiis suis barbaricas uxores matrimonio iunxit, ibique ipse cum filiis mortem obiit, sola relicta Noemi cum duabus nuribus. postquam deus famem a Iudaea sustulit, rediit Noemis ad tribum suam, comitante eam Rutha nuru. ibi dei auxilio ac monita Noemis effectum est ut Boozus, utpote qui sanguine Elimelecho proximus esset, Rutham duceret, ex eaque Obedum patrem Iessae, avum Davidi progeneraret. Boozus a Iuda et Thamare alienigena mu-

τῆς ἀλλοφύλου, ἕξ ὧν Φαρὲς καὶ καθεξῆς, ὡς ἡ γενεαλογία φέρει.

Ὅτι ἐν τῷ ἔτει Σαμυῶν* ἑβδομος ἀρχιερεὺς κατέστη ὁ Ἥλει, δς καὶ ἔκρινε τὸν Ἰσραὴλ πεντήκοντα ἐτῶν γενόμενος ἕτερα ἕτη μ'. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς ἱερατείας Ἥλει ἰγεννήθη ὁ προφήτης Σαμουήλ, καὶ τῷ ὀγδόῳ ἔτει ἐδόθη ἐν τῷ ναῷ, καὶ τῷ λη' ἔτει ἤρξυτο κρῖνειν τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τῷ ο' ἐτελεύτησεν, ἱερατεύσας λέ' ἔτη.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ τῆς τῶν κριτῶν βίβλου, ὡς ἐν παρόδῳ
 P 61 κατ' ἐπιτομὴν λημμειωσάμεθα. ἔδοξε δὲ μοι καὶ τὰς ἀναγκαιο-10
 τέρας ὑποθέσεις τῶν τε βασιλειῶν καὶ τῶν παραλειπομένων ἐν
 ἐπιτόμῳ ἀνατάξαι εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐντυγχανόντων ταύτῃ τῇ
 βίβλῳ.

Ὁ Ἐλκανὺς καὶ Ἄννα καὶ Φενάνα αἱ γυναικες αὐτοῦ ἀνήρ-
 χοντο ἐν Σηλῶμ θύειν κυρίῳ. καὶ τῇ Ἄννῃ οὐκ ἦν τέκνον. καὶ 15
 ᾗτήσατο Ἄννα κατωδύνως κυρίῳ τοῦ ἀνοιγῆναι αὐτῆς τὴν μήτραν
 καὶ τὸ τεχθῆν δοτὸν γενέσθαι αὐτῷ. καὶ ἔτεκε τὸν Σαμουήλ, καὶ
 προσήνεγκεν αὐτὸν τῇ σκηνῇ τοῦ Θεοῦ. καὶ πάλιν ᾗῆσατο Ἥλει
 ὑπὲρ αὐτῆς δοθῆναι αὐτῇ ἀντὶ Σαμουήλ τέκνα, καὶ ἔτεκεν υἱοὺς
 B τρεῖς καὶ θυγατέρας δύο. Ὅφρει δὲ καὶ Φινεὺς οἱ υἱοὶ Ἥλει οὐκ 20
 ἐν ταῖς θυσίαις μόνον ἐξημέρτανον, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς γυναιξίν
 ἐξεπόρνεον ταῖς παρεστηκυῖαις ἐν ταῖς πύλαις τοῦ ναοῦ κυρίου.
 ἱστορεῖ τοίνυν ἡ πρώτη τῶν βασιλειῶν πόλεμον συστήναι τοῖς ἀλ-

liere genus repetit; quibus natus fuit Pharezus, ac deinceps uti generis recensio demonstrat.

Anno Samsonis* septimus pontifex declaratus fuit Elis. hic quinquagenarius principatum populi occoepit, gessitque annos 40. quarto anno huius pontificatus Samuelus vates est natus, octavoque in templum dedicatus trigesimo octavo coepit ius populo dicere, mortuusque est anno septuagesimo, sacerdotio 35 annos functus.

Atque haec quidem de libro iudicum breviter atque obiter annotavimus. consultum autem fore censui ut etiam praecipua Regnorum librorum, atque eorum qui Annales appellantur, argumenta compendio referam, ut ea nostro lectori in memoriam ista ratione redigantur.

Elcanas cum uxoribus suis Anna et Phenanna Silonem ascendit, deo sacrificaturam. Anna autem cum prolem non haberet, a deo intimis precibus contendit uti se sterilitate liberaret, pollicens ipsi se prolem quam dedisset consecraturam. ita Samueli mater facta est, eumque tabernaculo dei obtulit. cumque Elis ipsi comprecatus esset a deo alios liberos dari loco Samueli, ea postmodo filios tres ac filias duas peperit. ceterum Ophnis ac Phineas, Elis sacerdotis filii, non sacrificia modo delictis suis polluebant, sed et cum mulieribus templi dei iantricibus stupri consuetudinem habebant. narrat porro primus Regnorum liber barbaros

λοφύλοις πρὸς τὸν Ἰσραήλ. καὶ νικήσαντες οἱ ἀλλόφυλοι αἶρουσι τὴν κιβωτὸν τοῦ Ἰσραήλ. καὶ ἀκούσας Ἡλεὶ ὁ ἱερεὺς πεσὼν ἀπέθανε. προσφέρουσι δὲ οἱ ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν δῶρον τῷ θεῷ αὐτῶν Δαγῶν εἰς Ἀζώτον, καὶ ἰστώσιν αὐτὴν παρὰ τοὺς πόδας 5 τοῦ εἰδώλου. ἐν δὲ τῇ νυκτὶ πίπτει ὁ θεὸς αὐτῶν Δαγῶν, καὶ ὀρθρῶσαντες εὗρον αὐτὸν πεπτωκότα ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ. ἀνέστησάν τε αὐτόν, καὶ τῇ ἑτέρᾳ νυκτὶ πάλιν ἔπεσε Δαγῶν καὶ C συνετρίβη, καὶ οὐκέτι ὁ ναὸς αὐτοῦ ἔσεβάσθη. καὶ ἐπατάχθησαν οἱ ἀλλόφυλοι εἰς τὰς ἑδρας αὐτῶν καὶ οἱ ἐν παντὶ ὀρίῳ τῆς πεντα- 10 πόλεως αὐτῶν, Ἀζώτου Γάζης Ἀσκάλωνος Γέθ Ἀκκάρων· καὶ ἐγένετο σύγχυσις μεγάλη θανάτου ἐν αὐταῖς, καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐξέβραυξε μῦς. καὶ μετὰ ἑπτὰ μῆνας (ὡς δὲ Ἰώσηπος, μῆνας δύο μόνους ποιῆσαι τὴν κιβωτὸν παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις, οἳ καὶ Παλαισθηνοὶ νῦν καλοῦνται) ἐξέπεμψαν τὴν κιβωτὸν μετὰ δώρων καὶ 15 θυσίων, ἐπιθήσαντες αὐτὴν ἐφ' ἄμαξαν καινὴν, ζεύξαντες βόας ἐκλεκτοὺς ἀσκέλους, καὶ ἠῶθυναν οἱ βόες ἀφ' ἑαυτῶν. καὶ ἦλθεν Ἰσραήλ εἰς τιμὴν. ἰδόντες δὲ οἱ ἀλλόφυλοι ἐφοβήθησαν D φόβον μέγαν. καὶ ἔμεινεν ἡ κιβωτὸς εἰς οἶκον Ἀμιναδάμ ἔτη κ'. πρὸ τούτου δὲ κατήτησεν ἡ κιβωτὸς ἐν Βεθσαμοῖς εἰς οἶκον Ὡσηέ, 20 ὃς τὴν μὲν ἄμαξαν διασχίσας καὶ ἀνάψας ἐν πυρὶ, τοὺς δὲ βόας ἐν αὐτῇ ἀνενεγκὼν προσήνεγκε θυσίαν κυρίῳ τῷ θεῷ. οἱ δὲ υἱοὶ Ἰεχωνίου ἀνεξιῶς προσήγγισαν τῇ κιβωτῷ, καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ὁ ἄνδρες, οἵτινες ὑπῆρχον δυσσεβεῖς καὶ εἰδωλολάτραι, ἀλλὰ

Israelicis bellum intulisse, victoriaque potitos arcam dei Israelici abstulisse: Elim eo audito corruisse atque expirasse. barbaros arcam Azotum attulisse, donarium Dagoni deo suo, atque ad simulacri pedes constituisse. id simulacrum noctu concidisse, manequē ab iis inventum ante arcam prostratum. rursus erectum, insequenti nocte denuo devolutum esse atque confractum: itaque fanum eius esse in honore desiisse. sed et in anu morbum infictum barbari senserunt, et per totam Pentapolin (regio est a quinque urbibus hoc nomen habens, Azoto Gaza Ascalone Getha Accarone) habitantes; iisque in urbibus magna fuit pestilentia. terra quoque eorum mures edidit. post septem menses (Iosephus duos tantum perhibet) barbari, quos nunc Palaestinos appellamus, arcam cum donis et hostiis emiserunt novis quadrigis impositam, cui vaccas delectas et intactas iunxerant. eae nemine dirigente viam confecerunt. fuitque hoc Israelico populo honori, cum barbari re visa magno metu percellerentur. mansit autem arca in domo Aminadabi. prius quidem ea in domum Oseae in urbem Bethschemesam pervenerat; qui quadrigis scisis et accensis vaccas igni impositas domino deo adolevit. at vero filii Iechoniae cum ad arcam minus religiose accessissent, 70 de iis mortui sunt: erant enim impii et falsorum numinum cultores, sicut et plerique

- καὶ σχεδὸν ἅπαντες οἱ ἐν Βεθσαμοῖς, ὥστε καὶ πνιγῆναι ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ πεντήκοντα χιλιάδας. αὐτοῖς δὲ πάλιν ἀποπέμπουσι
- P 62** καὶ οὗτοι τὴν κιβωτὸν εἰς Καριαθιαρεῖμ· οἱ δὲ ἐν αὐτῇ ἄσμενοι ἀπεδέξαντο τὴν κιβωτὸν, καὶ κατέστησαν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον Ἀμιναδάμ τὸν ἐν τῷ βουνῷ, καὶ ἤγιασεν Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐ- 5 τοῦ φυλάσσειν τὴν κιβωτὸν τῆς διευθέτησιν κυρίου. ἐποίησε δὲ ἡ κιβωτὸς ἐκεῖσε ἔτη 4, καὶ ὁ λαὸς ἄρτι ἐπορεύθη ὀπίσθεν κυρίου. καὶ συνάγει Σαμουὴλ πάντας εἰς Μασιφᾶ, καὶ παραινεῖ περιελθῆναι αὐτοὺς πάντα τὰ εἰδῶλα, καὶ ἐποίησαν οὕτως. οἱ δὲ ἀλλοφυλοὶ παμπληθεῖ παρénéβαλον ἐπ' αὐτούς. καὶ ἤρξατο ὑπὲρ 10 αὐτῶν Σαμουὴλ, καὶ ἐβρόντησε κύριος, κνεῖται δὲ πᾶς Ἰσραὴλ κατὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς κύριος διὰ χειρὸς **B** Ἰσραὴλ πληγῆν μεγάλην. καὶ μετὰ τοῦτο συνάγεται πᾶς ὁ λαὸς πρὸς Σαμουὴλ λέγοντες "ἐπειδὴ οἱ υἱοὶ σου Ἰωὴλ καὶ Ἀβιᾶ οὐ κατὰ τὰς σὰς πορεύονται ὁδοὺς, ἀλλὰ δῶριος ἐκκλίνουσι τὸ δό- 15 καιον, ποιήσον ἡμῖν βασιλεῦ, ὃς κρινεῖ ἡμᾶς." ποτηρὸν δὲ τοῦτο ἐφάνη τῷ Σαμουὴλ. ὁμοῦς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ὑπακοῦσαι τοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι οὐ σὲ ἐξουθενώσασιν ἀλλ' ἐμὲ τῷ μὴ θέλειν βασιλεύεσθαι ἐπ' ἐμοῦ· κατὰ ταῦτα πεποιήκασιν οἱ πατέρες αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου. ἔχρισεν οὖν αὐ- 20 **C** τοὺς Σαμουὴλ βασιλεῦ τὸν Σαούλ, ἄνδρα Βενιαμῖτην. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀμανιτῶν Ναῦς ἐπανάστη τῇ Γαλαάδ. οἱ δὲ ἤθελον ἐπι

1 κληγῆναι Xylander

que omnes Bethschemesani cives; quapropter etiam 50 milia virorum de illo populo perierunt. itaque hi arcam a se Cariatiearimam dimittunt; cuius cives eam alacres exceperunt, inque domo Aminadabi sita in colle reposuerunt; Eleazarumque is filium suum consecravit, qui arcam foederis divini custodiret. ibi arca annos 20 est commemorata. tunc populus de novo dei praeceptis obtemperabat; quos Masipham convocatos Samuel exhortatus est ut simulacra omnia abolerent. eiusque monitui populus obtemperavit. statim barbari omnibus copiis adversus populum Israellicum sunt profecti. pro quo cum ad deum precibus Samuel intercederet, intonuit deus. ac toto populo in aciem contra barbaros egresso, manu eius deus ingentem stragem barbarorum edidit. his ita gestis universus populus ad Samuelum confluit, eumque sic appellaverunt (1 Sam. 8) "quandoquidem filii tui Ioelus et Abias tuis vestigiis non insistant, sed in iudicando corrumpi se donis patiuntur, aegidum regem nobis constitue, qui noster sit iudex." displicuit id postulatum Samuele: verum tamen a deo iussus ipsis obsequi, quando non Samuelum sed se deum sprevisent, regemque ipsis esse eum dedignati essent, imitati in hoc maiorum suorum facta, qui ab eo die quo ex Aegypto educti divinitus fuerunt, tales sese gessissent, ita ergo Saulum, hominem tribu Beniaminaeum, unctioe regem iis designavit. secundum haec Ammonitarum rex Naasus Gileadam urbem oppugnavit. cum vero ii salutis obtinendae

σωτηρία δουλεύειν αὐτῷ. καὶ εἶπε Ναῦς “οὐχ οὕτως, ἀλλ’ ἔσται ὑμῖν ἡ σωτηρία ἐν τῷ ἔξορῆσαι με παντὸς ἀνδρὸς ὀφθαλμὸν δεξιὸν εἰς ὄνειδος Ἰσραὴλ.” καὶ ἐθρήνησαν οἱ ἄνδρες οἱ ἐν Γαλαάδ. ἤκουσε δὲ Σαούλ, καὶ προσκαλεῖται πάντα Ἰσραὴλ, καὶ 5 ἐξαριθμεῖται αὐτὸν εἰς χο’ χιλιάδας. ποιήσας δὲ αὐτοὺς εἰς τρεῖς ἀρχὰς ἐπέθετο τοῖς Ἀμανταῖς καὶ ὠλόθρευσεν αὐτούς. ὁ δὲ Σαμουὴλ λαμβάνει τὸν λαὸν καὶ Σαούλ, καὶ κατέρχεται εἰς Γάλγαλα, καὶ ἐγκαινίζει τὴν βασιλείαν Σαούλ, καὶ ἄπεισιν εἰς Ἀρμαθαίμ. συναθροίζεται δὲ πλῆθος ἀλλοφύλων ἐν Γαλαγαίς, καὶ 10 οὐχ εὐρέθησαν μετὰ Σαούλ εἰ μὴ ἑξακόσιοι ἄνδρες, καὶ οὐδὲ τοῖς ἦν ὄπλα. Σαούλ δὲ διυπορηθεὶς καὶ ἐγκρατευσάμενος ἀνίγειεν θυσίαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἰδοὺ παραγίνεται Σαμουὴλ πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ “τί τοῦτο ἐποίησας;” ὁ δὲ τὴν ὑπορίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ προβάλλεται. Σαμουὴλ δὲ 15 ἀραῖς αὐτὸν ἀπειλήσας τὴν βασιλείαν ἐτέρῳ τῷ ὑπὲρ αὐτὸν κρείττονι δοθήσεσθαι προφητεύει, καὶ ἄπεισιν. Ἰωανᾶθαν δὲ μόνος μετὰ τοῦ αἵροντος τὰ σκεύη αὐτοῦ παραβιασάμενος κατήλθεν εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ σύμβολον δὸς τῷ αἵροντι τὰ P 63 σκεύη αὐτοῦ ἐπέθετο τοῖς προφυλάσσουσι, καὶ ἐπάταξεν ὡσεὶ κ’ 20 ἄνδρας. καὶ ἐπήνεγκε κύριος ἔκστασιν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῷ ἑωρακέναι μακρόθεν τὴν φωνὴν τῶν προφυλασσόντων. οἱ δὲ ἐν τῷ βουνῷ ὄντες μετὰ Σαούλ, ἰδόντες τὴν σύγχυσιν τῆς παρεμβολῆς τῶν ἀλλοφύλων, δηλοποιοῦσι τῷ Σαούλ. ἦν δὲ ἱερεὺς ἐκεῖ Ἀχιὰς Λευίτης, αἶρων ἐφοῦδ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Σαούλ

causa servitutem se ei servituros promitterent, aliter se iis parciturum Nasus negavit, nisi in opprobrium Israelicæ gentis cuivis viro oculum dextrum ernisset. id ingentem apud Gileaditas luctum excitavit. Saulus autem re cognita totum Israelicum populum ad se convocavit, numerumque virorum 670 milia invenit. proinde copiis in tres partes divisiv Amanitas aggressus occidione occidit. tum Samuelus adsumpto populo ad Galgala descendit, Saulumque ibi regno inauguravit, ipseque Armathaim abiit. paulo post barbarorum multitudo ad Galgala convenit, cum quidem Saulus secum non amplius 600 viris haberet, eosque inermes. itaque in his angustiis desperato Samueli adventu deo sacrificavit, eccæ autem ei supervenit Samuelus, et ob id factum obiurgat, paucitatem suorum et angustiam temporis prætextenti imprecationibus certis minatus fore ut regnum hoc præstantiori traderetur: id vaticinatus discessit. at vero Ioanathas solo armigero comitatus ad stationem barbarorum perripit; tesseraque armigero data excubitores adortus ad viginti viros interfecit. sed et dominus terrorem castris barbarorum immisit, cum fugam excubitorum eminus cernerent. qui in colle cum Saulo erant, eam in castris barbarorum trepidationem cernerent, Saulo rem aperiant. is Achias sacerdotem Levitam, qui una erat ac Ephedam gesta-

- ἐπερωτήσαι ἐν κυρίῳ. ὡς δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον συνεκόπτετο ἢ παρεμβολῇ τῶν ἀλλοφύλων ὑφ' αὐτῶν (ἐπανέστησαν γὰρ οἱ ἐπίμικτοι καὶ δοῦλοι οἱ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων καθ' αὐτῶν, καὶ ἐπάτασσαν
- B** αὐτοὺς ῥομφαίαις), εἶπε Σαοὺλ τῷ Ἀγία συστεῖλαι τὰς χεῖρας, καὶ ἐπέθετο αὐτὸς τοῖς ἀλλοφύλοις σὺν τοῖς ἐξακοσίοις. ἐξῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄραις κρυπτόμενοι τῶν Ἑβραίων, καὶ γέγονασι μετὰ Σαοὺλ ὡσεὶ χιλιάδες δέκα. τότε ἠγνόησεν ἄγνοιαν Σαοὺλ, καὶ ἠράσατο μὴ ἀπογεύσασθαι βρώσεως τὸν λαὸν ἕως συντελέσει τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. πᾶσα δὲ ἡ γῆ ἠρίστα. εἶτα συμβαίνει τὰ περὶ Ἰωνάθαν ἐν τῇ ἐν ἀγνοίᾳ βρώσει 10 τοῦ μέλιτος. ἐξαιρεῖται δὲ αὐτὸν ὁ λαὸς τοῦ θανάτου. καὶ Σαοὺλ κατεπολέμησε πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτοῦ, ἰσχύων καθ'
- C** αὐτῶν. πάλιν δὲ ἀνέρχεται πρὸς αὐτὸν Σαμουὴλ ὁ προφήτης, καὶ λέγει αὐτῷ τὴν ἀπώλειαν Ἀμαλήκ, καὶ δίδωσιν αὐτῷ ἐντολήν, ἣν ἔλαβεν ἐκ Θεοῦ, τοῦ μὴ περιποιήσασθαι ἐξ αὐτοῦ ἀπὸ ἀνθρώπου 15 πον ἕως κτήνους, ἀπὸ νηπιου καὶ θηλάζοντος ἕως πρεσβύτου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ὅλον τὸ θῆλυ γένος ὀλέσαι καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν διαφθεῖραι, ὅτι κακὰ ἐνεδείξαντο τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐξ Αἰγύπτου ἐπανόδῳ. Σαοὺλ δὲ τῆς μὲν νίκης ἐπιτυχῶν καὶ ἐκτρέψας τὸν Ἀμαλήκ περιποιήσατο 20 Ἄγαγ τὸν βασιλέα αὐτῶν, ὁ δὲ λαὸς διήρπυσε ποίμνια καὶ βοῦ-
- D** κόλγια καὶ ἀποσκευὴν ἱκανήν. καὶ ἰδοὺ παραγίνεται Σαμουὴλ ἐν Γαλιλάοις, καὶ λέγει πρὸς Σαοὺλ ἃ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός, τὴν τε

bat, iussit deum consulere. cum vero etiam amplius barbari in castris tumultuantes mutuo sese aggrederentur (nam advenae et servi qui in barbarorum castris erant, adversus se invicem infestis armis rem gerebant), Saulus sacerdoti iussit ut manus componeret, atque ipse cum sexcentis barbaros adortus est. coniunxerunt se cum eo etiam Ebraei, qui in speluncis et rimis montium latebant, ita ut circa Saulum essent ad decem viros milia. ibi tum Saulus ignoratione ductus mortem voverat ei, quicumque de populo cibum prius gustasset quam hostes essent delicti. omnis autem terra prandebat. tunc evenit ut Ionathas edicti istius ignarus mel gustaret; quem tamen populus neci exemit. porro Saulus omnes finitimas in orbem gentes debellavit. rursus deinde Samuelus vates ad eum venit, ac quod a deo acceperat mandat, ipsi exponit de internecione excidenda Amaleci gente, ita quidem ut et homines et pecus ab lactente usque ad senem omnes, adeoque totum etiam muliebre genus cum iumentis extinguere et omnia ipsorum impedimenta perdere iuberet. causa internecionis Amalecitis fuit, quod ex Aegypto ascendentem Israelicum populum maleficiis infestassent. Saulus vero victoriam quidem delictis Amaleci copiis obtinuit, caedi tamen Agagum regem exemit. ac populus etiam de gregibus armentis impedimentisque hostium magnam praedam egit. ecce autem Samuelus ad Saulum Galgalis agentem revertitur, iussuque dei ei indicat fore ut regno excidat

- τῆς βασιλείας ἔκπτωσιν καὶ τὴν διαίρεσιν τοῦ λαοῦ, ὃς διέρρηξε τὸ πτερόγιον τῆς δικλοῦδος αὐτοῦ. παραβιάζεται δὲ Σαοὺλ τὸν Σαμουὴλ ἑποστρέψαι μετ' αὐτοῦ, καὶ χερσὶν ἰδίαις ὁ προφήτης ἀποσφαίξει. Ἄγαγ τὸν βασιλέα Ἀμαλήκ. διὰ ταύτην τὴν παρακοὴν
- 5 Σαοὺλ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Σαμουὴλ "μεταμεμέλημαι διὲ ἔχρισα τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλέα, διότι ἀπέστη ἀπὸ ὅπισθ' ἐν μου καὶ οὐκ ἐφόλαξε τὰ ῥήματά μου." πολλὰ δὲ κατωνίδισε τὸν Σαοὺλ Σαμουὴλ ἐπὶ τῇ παρακοῇ ταύτῃ. ὁ δὲ τὴν αἰτίαν ἐπὶ τὸν λαὸν καὶ τοῦ θ' οὐαὶ τὰ θ' ῥέματα τῷ θεῷ ἐπήνεγκε. καὶ εἶπε Σαμουὴλ P 64
- 10 πρὸς Σαοὺλ "εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίαι ὡς τὸ ἀκοῦσαι φωνῆς κυρίου; ἴδου ἀκοή ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθή, καὶ ἡ ἐπακρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν. ὅτι ἁμαρτία οὐάνισμα ἐστὶ, ὀδόνην καὶ πόνον θεραφιμ ἐπάγουσιν. ὅτι ἔξουθένωσας τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἔξουθένωσει σε κύριος, μὴ εἶναι βασιλέα ἐπὶ Ἰσραὴλ."
- 15 καὶ ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ Σαμουὴλ, καὶ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι. γνώμη δὲ θεοῦ κατακολουθήσας Σαμουὴλ ἕπεισιν εἰς Βηθλέεμ, καὶ ἐκεῖ ἔχρισε τὸν ὄγδοον υἱὸν Ἰεσσαὶ Δαβὶδ εἰς βασιλέα, καὶ δίδοται πνεῦμα θεοῦ. καὶ τότε ἐπῆλθεν ἐπὶ Σαοὺλ πνεῦμα πονηρόν, καὶ ἔπνευγεν αὐτόν. καὶ εἶπον οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ τὰ περὶ Δαβὶδ πρὸς B
- 20 αὐτόν, ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ ὅτι ἄδει ψάλλον ἐν κινύρῳ καὶ ψαλτηρίῳ καὶ ναύλῃ. καὶ ἀπέστειλε Σαοὺλ πρὸς Ἰεσσαί, καὶ ἔλαβε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ψάλλειν καὶ διώκειν πνεῦμα τὸ

1 εἰς Xylander 13 θεραφιμ Xylander septuaginta interpretes secutus: legebatur σεραφιμ

Saulus, populumque ita ab eo abruptum iri quomodo rex laciniam de laena Samuelis abruptisset. et Samuelus a rege ita coactus una cum eo revertit, Agagumque regem sua manu vates iugulavit. haec divini mandati neglectio ita deum offendit ut Samuele diceret, quod inunxisset regno Saulum, eius se paenitere, quando is a se defecisset ac mandata sua posthabuisset. ac cum Saulus a Samuele huius praevaricationis causa graviter obiurgatus populi culpam studiumque pecudes deo sacrificandi causaretur, "putasne" inquit vates, "hostias ac sacrificia deo tam probari quam dicto eius audientem esse?" sic habet: praestat obedientia sacrificio, et obtemperatio adipi aristino. contra peccatum magicae substitutioni par est inobedientia, poenamque cum cultus falsi numinis supplicio eandem conciliat. tu quia dei mandatum pro nihilo habuisti, itaque deus etiam te nihili faciet, regnoque Israelico privabit." his dictis a rege discessit, neque ei porro se videndum praebuit. idem vates dei inssu Bethlehemi abiit, ibique Davidum Iessae filium natu octavum ungens regno destinavit; atque huic spiritus dei datus est. at contra in Saulum spiritus malignus irruit, eumque vexavit. familiares itaque ei indicaverunt esse Davidum spiritu dei praeditum ac variis instrumentis musicis ludere peritum. itaque Saulus ad Iessam missis famulis Davi-

ανίγων αὐτόν. καὶ ἀπέστη τὸ πνεῦμα ἀπὸ Σαουλ, καὶ πεποίηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ αἰρεῖν τὰ σκεῦή αὐτοῦ τὰ πολεμικὰ. ἀγαπητὸς δὲ γέγονε Δαβὶδ τῷ Σαουλ. τότε ἐξῆλθον οἱ ἄλλοφύλοι ἐν δυνάμει βαρεῖα, καὶ γέγονε τὰ περὶ Δαβὶδ καὶ Γολιάθ, ὃν ἀνείλε μονομαχίας ἕως ἔχοντα πόδας ἑκτώ, ὧν ἐτιῶν λγ'. ὃ ὑπήνητοσαν β αὐτὸν χορεύουσαι λέγουσαι "ἐπάταξε Σαουλ ἐν χιλιᾶσιν αὐτοῦ καὶ C Δαβὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ." καὶ γίνεται φθόνος Σαουλ ἐπὶ Δαβὶδ διὰ τὸ αὐτῷ μὲν δοθῆναι τὰς χιλιάδας, ἐκείνῳ δὲ τὰς μυριάδας. καὶ ἐπέπεσε παρὰ Θεοῦ πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαουλ, καὶ προφητευσεν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ Δαβὶδ ἔψαλλεν ἐν τῇ χειρὶ 10 αὐτοῦ ὡς κατ' ἐκάστην ἡμέραν, καὶ τὸ δορὺ ἐν τῇ χειρὶ Σαουλ, καὶ εἶπε πατάξαι ἐν Δαβὶδ, καὶ ἐκκλίνας Δαβὶδ, ἐπάταξεν ἐν τῷ τοίχῳ. τοῦτο δις πεποίηκε Σαουλ. γνοὺς δὲ Σαουλ συμμαχεῖν Θεὸν τῷ Δαβὶδ, ἐποίησεν αὐτὸν χιλλαρχον, ἔξαποστείλας αὐτὸν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ εἰσερχεσθαι καὶ ἐξέρχεσθαι ἐν τῷ πολέμῳ, 15 εἰπὼν "ἔστω ἡ χεὶρ τῶν ἄλλοφύλων κατ' αὐτοῦ ἢ περὶ ἡ χεὶρ μου," D καὶ δέδωκεν αὐτῷ Μελχὼλ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. ἀποδράς δὲ Δαβὶδ ἀπὸ προσώπου Σαουλ ἀπῆλθε πρὸς Σαμουὴλ ἐν πόλει Ἀρμαθατμ, καὶ εὔρε χορὸν προφητῶν μετὰ Σαμουὴλ. καὶ ἀπέστειλε Σαουλ ἄπαξ καὶ δις καὶ τρίς ἀγγέλους συλλαβεσθαι τὸν 20 Δαβὶδ· καὶ προφητεύοντες δειμένον. θυμωθεὶς δὲ Σαουλ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἐπορεύθη συλλαβεσθαι αὐτόν· καὶ ἐξέστη, καὶ ἦν προφητεύων καὶ αὐτός, καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἔκειτο

dum domum suam adscivit, ut fidibus laderet spiritumque a quo rex vexabatur abigeret; qui et recessit a rege. proinde Davidum rex dilexit armigerumque suum constituit. sub idem tempus barbari bellum Ebraeis fecerunt, magnis freti copiis. quo in bello Davidus Goliathum octo pedes altum, annos natu 33, singulari praelio congressus trucidavit. a qua victoria redeunti, cum occurrentes choream ducentes mulieres cecinissent a Saulo milia, a Davido dena milia esse devicta, invadit rex Davido sibi eo carmine praelato; exagitavitque eum dæmo malignus deo immittente spiritus, ac in medio suæ domus vaticinatus est. coram eo Davido quotidie fidibus cecinit. Saulus autem hasta quam manu tenebat, Davidum traicere voluit; sed hic inclinato corpore ictum evitavit, et hasta parieti infixa est. bis hoc Saulus est constatus. inde cognito deum Davido adesse, tribunum militum eum fecit inque bellum emisit, ut militiae versaretur: aiebat enim malle se eum barbarorum quam suis manibus perire. nuptum quoque ei dedit Michol filiam suam. enimvero Davidus Saulum fugiens ad Samuelum in urbem Ramatha se contulit, ibique cum Samuele chorum vatium reperit. tertium Saulus eo misit qui Davidum ad se abducerent: verum ii vaticinandi spiritu correpti ibidem manserunt. qua re ira percitus Saulus, cum ipse comprehendendi Davidi causa eodem abisset, divino instinctu affectus ipse

δι' ἄλλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς γυμνός. καὶ μετὰ ταῦτα τιλεῖκος ἀφίσταται Δαβὶδ ἀπὸ Σαουλ, κτησάμενος χεῖρα τετρακοσίων ἀν- P 65
 δρῶν πολεμιστῶν. καὶ μετὰ τοῦτο θνήσκει Σαμουὴλ, καὶ θά-
 πτεται ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐν Ἀρμαθαΐμ. Σαουλ δὲ ἔτι διαίκων ἦν
 5 τὸν Δαβὶδ. Ἀβессα δὲ καὶ Ἰωάβ καθήλθον ἐν τῇ παρεμβολῇ
 Σαουλ νυκτὸς μετὰ Δαβὶδ, καὶ ἔλαβον τὸ δόρυ καὶ τὸν φακόν
 τοῦ ὕδατος. ἀποδιδράσκει δὲ Δαβὶδ πρὸς Ἀγγοῦς βασιλεῖα Γεθ,
 καὶ δίδωσιν αὐτῷ πάλιν Σικελάκ, καὶ παροικεῖ ἐκεῖ μῆνας τέσσα-
 ρας· ὅπου στήλην ὁ πατριολοῖας Ἀβессαλωμ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ
 10 ἔστησε, παρανομήσας κἀν τούτῳ. ἐν ᾧ τόπῳ καὶ λεθόβλευστος
 γέγονεν Ἰεσοθὲ ὁ Χαναταῖος, ὃς ἐπὶ ἰννακοσίοις τραυμα-
 τίας ἐσπῆτο ῥομφαίαν εἰσάπαξ. οὗτος οὐκ ἦν τῶν τριῶν, ἀλλ' B
 ἑπὲρ τοὺς τρεῖς δυνατός. εἶτα Ἀδίνων, καὶ οὗτος ἐσπῆτο ῥομ-
 φαίαν ἐπὶ ὀκτακοσίοις τραυματίαις. Ἐλεάζαρ, καὶ τρίτος Σα-
 15 μέας· οὗτοι οἱ τρεῖς διέρρηξαν τὸ σόστημα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ
 ἤνεγκαν ἐκ Βηθλεὲμ πιεῖν τῷ Δαβὶδ αἰτήσαντι ὕδωρ. Ἀβессα
 δὲ ὁ ἀδελφὸς Ἰωάβ καὶ Ἀσσαήλ ἐσπάσαντο τὴν ῥομφαίαν αὐτῶν
 ἐπὶ τῷ τραυματίᾳ· ἤρχε δὲ τῶν τριῶν οὐχ ὡς ἑπὲρ αὐτοὺς ἢ ὡς
 αὐτοὶ ἰσχύων, ἀλλ' ὡς συγγενὴς τοῦ βασιλέως· ἡ γὰρ δύναμις
 20 αὐτοῦ πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἦλθεν. ἀλλὰ καὶ Βανίας υἱὸς Ἰωάβ,
 ἀδελφοῦ τοῦ Δαβὶδ, δυνατὸς ὢν παρεβάλλετο τοῖς τρισίν, οὐ C
 μέντοι γέγονε τῆς ἰσχύος αὐτῶν. ἦσαν δὲ ὀνομαστοὶ καὶ δυνατοὶ

6 ἦτοι τὸν ἔξιστην margo P

quoque cum reliquis vaticinari coepit; detractisque sibi vestibus nudus
 diem ac noctem iacuit. post haec Davidus a Saulo prorsus recessit,
 parata quadringentorum virorum bellicosorum manu. haec consecuta est
 mors Samuēli, isque domi suae Ramathae humatus est. cum a Davide
 persequendo Saulus non desisteret, Abessans et Ioabus cum Davide
 in castra illius noctu pervenerunt, hastamque regis et lenticulam aquae
 secum abstulerunt. profugit deinde ad regem Gethae Anchisum Davidus,
 isque ei urbem Siclagam concedit, in qua Davidus per quattuor menses
 inquietus fuit, ubi statim quoque sibi parvica Absalomus crexit, et-
 iam hoc suis addens sceleribus: eodemque in loco lapidibus obrutus est.
 fuit Ieosthes Chananaeus, qui evaginato gladio una pugna 900 viros
 vulneravit. is non fuit unus de tribus, sed supra tres potens. deinde
 Adinon, qui stricto gladio 800 vulneravit, Eleazar, tertiusque Sameas.
 hi tres globum hostium barbarorum perurperant, et petenti Davide
 aquam ex Bethlehema bibendam attulerunt. Abessans frater Ioabi et
 Asaelis: is ense nudato trecentos sancivavit. praelatus autem fuit inter
 tres, non quod robore eos aequaret, nequā anteiret, sed ut cognatus
 regis: nam potentia tres istos non attigit. quin etiam Banaias Ioiadae
 F. fratris Davidi, quanquam ob virtutem tribus istis compararetur, non
 tamen eorum virtutem aequavit. fuerunt porro etiam alii 37 celebres

ἑτεροὶ λ', ὧν ἦρχεν Ἀσσαήλ. ῥομφααὶ δὲ ἡ σπάθη ἐστὶ, καὶ
 οὐ τὸ δόρυ, ὡς τινες οἴονται, καθὼς Δαβὶδ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον
 λέγει "οὐ ἔρχη πρὸς με ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν δόρατι καὶ ἐν ἀσπίδι,
 κἀγὼ πορεύσομαι πρὸς σέ ἐν ὀνόματι κυρίου Θεοῦ Σαβαώθ." ὁ
 δὲ ἐτῶν 6' τελευτᾷ Δαβὶδ, ἐπτα' ἔτη βασιλεύσας τοῦ Ἰούδα καὶ 6
 μῆνας 25, τριάκοντα δύο δὲ καὶ μῆνας 25 ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν. ἦν
 δέ, ὅτε ἐβασίλευσεν, ἐτῶν τριάκοντα.

"Οτι Σολομῶν καὶ πρὸ τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτὸν τὸν ναὸν ἐν
 D τοῖς ὑψηλοῖς ἐθύμα, καὶ πᾶς ὁ λαός. τὰ δὲ μέγιστα τῶν παρα-
 πτωμάτων αὐτοῦ μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ γέγονεν. 20

"Οτι ἐποίησε τὸν βασιλειον θρόνον αὐτοῦ ἐλεφάντινον, ἐκ
 μὲν τῶν ὄπισθεν ἔχοντα προτομὰς δύο μέσων, καὶ δύο λέοντων
 εἰς τὰ παρ' ἐκάτερα πλησίον τοῦ θρόνου. ἐποίησε δὲ καὶ βαθμὸς 25,
 εἰς ἑψηὸς ἔξαιροντας τὸν θρόνον, καὶ ἐν ἐκάστῳ βαθμῷ ὡσαύτως
 λέοντας ἐστηλωμένους, ὥστε εἶναι τοὺς πάντας λέοντας τῶν μὲν 15
 ἀναβάθμων δώδεκα, τοὺς δὲ πλησίον τοῦ θρόνου δύο. λέγει δὲ
 P 66 Ἰώσηπος καὶ ἐν τούτῳ ἀνομῆσαι αὐτὸν καὶ παραβῆναι τοὺς ὑπὸ
 Θεοῦ δοθέντας τῷ Μωϋσῇ καὶ τῷ λαῷ νόμους· οὐδὲ γὰρ ὄψεαι
 ἔνεκεν ἐπετράπησαν ζυγαπλαστεῖν ἢ σκιαγραφίας προσέχειν. διὰ
 τὸ ἀσεβῆσαι δὲ Σολομῶντα λαμβάνει Ἰεροβοάμ τὰς δέκα φυλάς. 20
 Ἰεροβοάμ δὲ τῷ νύμφῳ Σολομῶντος καταλιμπάνονται φυλαὶ δύο, ἡ

4 δ] ὅτ?

ac potentes, quorum princeps fuit Asaelus. ceterum rhomphaea (quod
 nomen hic usurpatum aliquoties est) non lanceam, ut quidam putant, sed
 gladium significat. quomodo etiam Davidus ad Goliath "tu" inquit "con-
 tra me venis gladio" (est in Graeco rhomphaea) "hastaque et clypeo
 fretus: ego autem te aggredior ductu domini dei exercituum." Davidus
 finem vitae fecit annos natus 70, cum in Iudam regnum obtinisset 7
 annos ac semis, 32 ac semissem in totum populum. regnum adeptus est
 anno aetatis trigesimo.

Solomon etiam, antequam templum extruxisset, in summitatibus
 adelevit altaria, cumque eo universus populus.

Maxima autem delicta sua a condito templo commisit, quod solium
 regium sibi fecit eburneum, in cuius postica parte excisi ab utraque
 solii parte exstabant duo vituli anterioribus sui partibus et due tales
 leones. fecit et gradus sex, quibus altitudo solii augetur, inque quo-
 vis gradu itidem leones exculptos. ita duodecim leones in gradibus, pone
 solium duo fuerunt, in summa. atque hac ipsa etiam in re eum peccasse
 legemque a deo Mosi ac populo datam violasse Iosephus asserit. neque
 enim permissum fuisse ut pascendorum oculorum causa animalia finge-
 rent aut picturis studerent. sane propter Solomonis imple facta Iero-
 boamus in decem tribus nactus est regnum, duabus duntaxat Roboamo

τοῦ Ἰούδα καὶ ἡ τοῦ Βενιαμίν· ἡ γὰρ Ἱερουσαλήμ ἐν τῇ κληρου-
χίᾳ τῆς Βενιαμίνιδος φυλῆς κεῖται, καὶ διὰ τοῦτο συνήφθη τῇ
φυλῇ Ἰούδα.

Ἵτι τὰ πρῶτα παραπτώματα ἱστορεῖ ἡ γραφὴ Σολομῶντος
B καὶ τὰ κατορθώματα, ἀλλ' οὐχ ὡς παραπτώματα, ἐπεὶ φαίνεται
καὶ πρὸ τῆς κτίσεως τοῦ ναοῦ καὶ μετὰ τὴν κτίσιν, ἔτι νέος ὢν,
ἐν τοῖς ὑψηλοῖς θύων καὶ θυμιῶν καὶ γυναικας ἀλλοφύλους ἔχων
παρανόμως. τῶς δὲ ἐν πρώτοις ἡ ἱστορία τῆς γραφῆς οὐκ ἐγκα-
B λεί αὐτῷ, οὐχ ὡς μὴ πράξαντος κακῶς τὰ πράγματα διεγυμνήη.
10 καὶ αὐδῆς εὐ πάντα τὰ ἐν τῷ ναῷ εὐαγῶς ἔπλασεν.

Ἵτι δις ᾤφθη ὁ Θεὸς τῷ Σολομῶντι, κατ' ἐπίκτισιν ἀσφα-
λιζόμενος αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν παρανομῶν. ὁ δὲ Ἰωσήπος καὶ
διὰ τοῦτο ἀκλεῶς τεθνάναι αὐτὸν λέγει, διὰ τὸ καὶ λέοντας καὶ
βόας μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνομιμάτων εἰς ὑψηλὴν θειορίαν ἀναπλά-
B σσαι αὐτόν. ὁ γὰρ Θεὸς οὐδὲ ὑπεῖως ἔσκεν καὶ θειορίας παραχω-
ρεῖ ταῦτα διὰ τοῦ νόμου γίνεσθαι.

Ἵτι Ἀθίας ὁ Σιλωνίτης προφήτης ὢν, συναντήσας Ἱερο- C
ββαμ τῷ δούλῳ Σολομῶντος, ὃ ἐφόρει καινὸν ἱμάτιον διαρρηξίας
εἰς φάσην δώδεκα δίδωκεν αὐτῷ δέκα ῥήγματα, εἰπὼν "σοὶ δίδω-
B σαι ὁ Θεὸς τὰς δέκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τὰς ἀνομίας Σολομῶν-
τος· ὅμως μετὰ θάνατον αὐτοῦ λήρη αὐτάς."

Solomonis F. relictis, Iudaica et Beniaminea. nam Hierosolyma in di-
cione Beniaminea tribus sita sunt, ideoque ea tribus Iudaicae annexa.

Prima Solomonis delicta sacrae literae commemorant, sicut et prae-
clara eius facta, quanquam haec minus. quod ad delicta attinet, appa-
ret eum et ante et post aedificatum templum in excelsis locis sacrifi-
casse et aras adolevisse. habuit et alienigenas uxores, lege vetante.
tantisper tamen eum scriptura non culpat, non quidem in hunc finem
facta eius referens, quasi ea vitia carerent, rursus quae in templi ador-
natione non omnia pie effinxit.

Bis Solomoni deus apparuit, ut eo intentius eum confirmaret ac ab
impiis factis abstinendum esse admoneret. Iosephus autem propterea
quoque eum in gloria morte sublatum perhibet, quod praeter cetera pec-
cata leones quoque et boves in sublimi loco conspiciendos effinxerit.
divina enim lege sancitum est ne tale quid vel visus et conspiciendi
gratia fiat.

Achias Silonites vates Ierebosmo obviam factas, servo Solomonis,
novam qua indutus erat vestem in duodecim frusta discerpit, deque his
ei decem dedit, ita fatus "propter peccata Solomonis deus tibi dat de-
cem tribus Israelici populi; quas tamen non nisi mortuae Solomone ob-
tinebis."

Ἵτι Σολομῶν ἐξήτησε τὸν Ἱεροβοάμ ἀποκτείνειν ἕπονοήσας αὐτόν. ὁ δὲ γνῶς ἀνεχώρησε πρὸς Σουσακεὶμ βασιλῆα Αἰγύπτου, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευταίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ Σολομῶντος. Ἐλαβε δὲ τὴν θυγατέρα Σουσακεὶμ ἐναντῷ γυναικῆ.

D Ἵτι ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις γὰρ τέσσαρας εἶχε περιβόλους, καὶ 5 εἰς μὲν τὸν ἐξωτάτω εἰσελθεῖν ἐπιτέτραπτο πᾶσι καὶ τοῖς ἀλλοφύλοις, γυναιξὶ δὲ ἐμμηνίοις μόναις ἀπείρητο παρῆναι. εἰς δὲ τὸν δεύτερον Ἰουδαῖοι πάντες εἰσῆσαν, καὶ αἱ τούτων γυναικῆς καθαρὰ ἀπὸ παντὸς μιάσματος. εἰς δὲ τὸν τρίτον οἱ ἄρρηνες τῶν Ἰουδαίων, εἰς δὲ τὸν τέταρτον οἱ ἱερεῖς μόνοι. εἰς δὲ τὸν γὰρ καὶ 10 ἐπὶ τὸν βωμὸν οἱ ἄμωμοι ἱερεῖς, στολὰς ἱερατικὰς ἐνδεδυμένοι. εἰς δὲ τὸ ἄδυτον ὁ ἀρχιερεὺς μόνος, τὴν οἰκίαν στολὴν περιβεβλημένος, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

Ἵτι ἐν γῆρᾳ αὐτοῦ Σολομῶν ἐξώκειλεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τῶν γυναικῶν αὐτοῦ εἰδῶλα ἀνατιθουσῶν· ὁ γὰρ ἐτέρων ἀνατιθέντων 15 P 67 ἐφίεις αὐτὸς ἰδρύνεται δυνάμει καὶ διὰ τοῦτο ἐδόθη αὐτῷ Σατὰν ὁ Ἄδερ.

Ἵτι Ἱεροβοάμ θυλὸς ἦν Σολομῶντος, υἱὸς γυναικὸς πόρνης, ἐβασίλευσε δὲ τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ. καὶ συμβαλὼν πόλεμον τῷ Ἀβιά ἤττηθη, καὶ ἔπεσον τοῦ Ἰσραὴλ χιλιάδες φ'. 20

Ἵτι ἐν τῷ τρίτῳ ἔτι τῆς βασιλείας Γοθολίας Ἰησοῦ ἀνέβη τὸν Ἰοράμ καὶ τὸν Ὀχοζία καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀχαάβ καὶ τὴν Ἰζάβελ.

Solomon Ieroboamum sibi suspectum interficere cogitavit. at is cognitis insidiis ad Susacimum Aegypti regem concessit, atque apud hunc commoratus est usque ad mortem domini sui Solomonis. sed et Susacimi filiam uxorem duxit.

Templum Hierosolymitanum quattuor habuit ambitus. in extremum intrare omnibus etiam alienigenis permissum fuit: solae menstruo laborantes mulieres arcebantur. intra secundum omnes Iudaei intrabant, eorumque feminae pollutionis omnis purae. in tertium mares Iudaei. in quartum soli sacerdotes. in sacrarium et ad aram vitio carentes sacerdotes, stolis sacerdotilibus amicti. in adytum quotannis tantum solus summus pontifex ingrediebatur, suo vestitu ornatus.

Senecta aetate Solomon a deo exorbitavit, uxoris eius simulacra consecrantibus. nam qui alteri potestatem consecrandi talia permittit, is quantum in ipso est, ea dedicat. ideoque ei Satanas Ader immisus est.

Ieroboamus Solomonis servus, filius meretricis, Samariae regiam habuit, rex populi Israelici. idem praelio congressus cum Abia succubuit, caesis Israelicorum quingentis milibus.

Tertio anno regni Gotholias Iehus Ioramum et Ochoziam et Achabi filios et Iezabelam interfecit.

Ὅτι Ἀχαιὶς υἱὸς Ὀζίου, πατήρ δὲ Ἐζεκιίου, βασιλεὺς Ἰούδα, συνέκοιτε τὰ συγκλεισμάτα τῶν μεχονῶθ. ἦσαν δὲ λέοντες καὶ Β βόες καὶ Χερουβίμ. ἔστι δὲ ὁ μεχονῶθ λουτήρ. τοὺς βόας τοὺς χαλκοῦς τοὺς βασιλεύοντας τῆν θάλασσαν τῆν χαλκῆν, οὓς παρανόμως ἀνεπλάσατο Σολομῶν. καὶ ἔθηκε τῆν θάλασσαν ἐπὶ βάσει λιθίνῃ. τὰ δὲ λοιπὰ ἐγράφησαν ἔμπροσθεν.

Καὶ ἐκ τῶν Παραλειπομένων τινά. αἱ Παραλειπούμεναι τὰ λεπτότα πολλὰκις λέγουσι καὶ τὰ ὄντα παραλιμπάνουσι, πολλὰκις δὲ καὶ ἄλλῃ ἐννοιοῦσιν. ἐν γὰρ τῷ λέγειν ὅτι Ἀσᾶ ἐποίησε τὸ εὐθεὶς ἐνώπιον κυρίου ὡς Δαβὶδ καὶ Σολομῶν ὁ πατήρ αὐτοῦ, ἄλλοιοὶ τὸν τοῦν· τὰ γὰρ περὶ τοῦ Σολομῶντος πεφανέρωται. ἐπάταξε δὲ ἐν Ἰσραὴλ καὶ Ἱεροβοὰμ Ἀσᾶ μετὰ φυλῆς Βενιαμὴν καὶ Ἰούδα πεντακοσίας χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν. καὶ οὐκέτι ἤρε κεφαλὴν κατὰ Ἰούδα Ἱεροβοὰμ υἱὸς Ναβάτ.

15 Ὅτι ἀδελφοὶ Δαβὶδ Σαρουῖτα καὶ Ἀβιγαλα, καὶ τῇ μὲν Σαρουῖτα υἱοὶ Ἀβεσῶ καὶ Ἰωὰβ καὶ Ἀσσαήλ, τῇ δὲ Ἀβιγαλα υἱὸς Ἀμεισῶ. οὗτος οὐκ ἔφθασε πρὸς τοὺς τρεῖς θανάστια τοῦ Δαβὶδ.

20 Ὅτι ὁ Φουβέλα πρωτότοκος ὢν ἐξέπεσε τῆς εὐλογίας καὶ τοῦ ἀριθμισθῆναι ὡς πρωτότοκος, ἐπειδὴ ἀνέβη εἰς κοίτην πατρὸς αὐτοῦ, καὶ Ἰακώβ ὁ πατήρ αὐτοῦ δέδωκε τῷ Ἰωσήφ, τὰ δὲ πρωτότοκία δέδωκε τῷ Ἰούδα.

Achamus Oziae F. Ezechiae pater, rex Iudae, Mechonothî caelatas concidit: erant autem leones boves et Cherubimi. Mechonothum significat lavacrum: tam boves erant aenei, quâi mare aeneum portabant, quos boves contra legem Solomon effinxerat. ac mare fundamenta lapideo impostit. reliqua post sua loco sequuntur. iam quaedam de Annalibus.

Annales Paralipomena Graecæ vocantur, quod plerumque omissa referant, tametsi et omittunt res gestas, et saepe prorsus diversam sententiam ponunt. quod enim in illis dicitur, Asam deo vitam suam probasse exemplo Davidi et Solomonis maiorum suorum, hoc quidem diversam sententiam habet, ut Solomonis gesta a nobis exposita ostendunt. ceterum Asa cum Iudaeis et Beniaminae tribus suppetis adiutus; Israelici populi qui cum Ieroboamo erat quingenta milia bellatorum occidit. neque pesthæ contra Iudam caput suum Ieroboamus Nabat F. extulit.

Sorores Davidi fuerunt Servia et Abigæa. Serviae filii fuerunt Abesaus Ioabus et Asselus. Abigææ filius fuit Amessas: is non pervenit ad dignitatem trium Davidi principum.

Rubenus primogenitus Iacobi sua extidit dignatione, quod thalamum patris incestasset. dedit autem Iacobus pater Iosepho et praerogativam primogenituræ dedit Iudæ.

Ὅτι λέγει ἡ δευτέρα τῶν Πυραλειπομένων μη εἶναι ἐν τῇ σκητῇ εἰ μὴ τὰς πλάκας μόνον.

D "Ὅτι Ἰωδαὲ ὁ ἀρχιερεὺς ὁ συντετός, τοῦ Δαβιδικοῦ σπέρματος ὀλλυμένου ὑπὸ Γοθολίας, κατέκρουσε τὸν ἔσχατον υἱὸν Ὀχοζίου τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τὸν Ἰωᾶς, ὃς καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ἰούδα, 6 ἐτῶν ὄντα ἑπτὰ, καὶ ἀπέκτεινε Γοθολίαν τὴν ἄνομον τὴν ἐκ γένου Ἀχαάβ. ζῆ δὲ ὁ αὐτὸς Ἰωδαὲ ἔτη ρλ', καὶ ἐτάφη ἐν τάφοις τῶν βασιλέων, διότι ἀνεκτήσατο τὸ Δαβιδικὸν γένος. βασιλεύει δὲ Γοθολία ἔτη ζ', καὶ κατακρύπτεται Ἰωᾶς ὑπὸ Ἰωδαὲ μηναιῶς. 10

"Ὅτι οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἀρχόντων Βαβυλῶνος ἦλθον πρὸς Ἐζεκιαν τοῦ πυθέσθαι περὶ τοῦ τέρατος τοῦ γεγονότος ἐν τῷ οὐρανῷ ἐν τῇ ἀναστροφῇ τοῦ ἡλλου. ὁ δὲ τοῦτο παραλιπῶν θησαυροὺς καὶ πλοῦτον καὶ βασιλείαν αὐτοῖς ὑπέδεικνυεν. ἀψύχθη δὲ κύριος ὁ θεός, καὶ ἠπειλήσῃ τῷ Ἐζεκία· ὅμως μετήνεγκε τὴν 15 ὀργὴν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ.

"Ὅτι διὰ τὰς ἀσεβείας αὐτοῦ Μανασσῆς αἰχμάλωτος γίνεται ὑπὸ Ἀσούρ, καὶ ἐξομολογεῖται τῷ κυρίῳ ἐν μετανοίᾳ καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέφει αὐτὸν ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἐποίει τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου. 20

"Ὅτι ἐν τῇ διαθήκῃ Ἐζεκιου βασιλέως Ἰούδα λέγει Ἡσαίας ὁ προφήτης κρατῆσαι τὸν Ἀντίχριστον ἔτη γ' καὶ μῆνας ἑπτὰ, γι-

6 ὦν?

11 περίσβεις forte, margo P

Secundus Annalium liber habet in tabernaculo nihil fuisse praeter tabulas.

Iodaes pontifex maximus sapiens, cum Gotholia stirpem Davidicam omnem excinderet, suffuratus est Ioasum, minimum natu filium Ochoziae, filii Gotholiae. is Ioasus annos natus septem regnum in Iudaeos obtinuit, interfecitque Gotholiam impiam, Achabo progeneratam. vixit Iodaes annos 130, et sepultus est in regum sepulcris propter conservatam atque restitutam Davidicam progeniem. Gotholia septennium regnavit. Ioasum mensem natum Iodaes abscondit.

Legati principum Babylonis ad Ezechiam venerunt percontatum de miraculo, quod in caelo factum erat sole retro averso. Ezechias eo praeterito thesauros eis suos divitiasque et regnum demonstravit. succensuit deus, Ezechiaeque malum minatus est, quod tamen, habita virtutis eius ratione, ab ipso in posteros transtulit.

Manasses ob impietatem suam ab Assyrio rege captus, cum ex animo resipisceret ac peccata sua confiteretur, a deo in regnum restitutus est eiusque deinceps mandatis paruit.

In testamento Ezechiae regis Iudae, ait Esaias propheta, Antichristum triennium ac menses septem rerum potiturum, quae est summa die-

νόμωνα ἡμέρας ασφ'. καὶ μετὰ τὸ τὸν Ἀντίχριστον βληθῆναι ἐν τῷ Ταρτάρῳ ἰλθεῖν τὸν δεσπότην τῶν ὄλων, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, γενέσθαι δὲ καὶ ἀνάστασιν καὶ ἀνταπόδοσιν καλῶν τε καὶ B κακῶν. περὶ τῶν αὐτῶν δὲ καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ λέγει ἐρωακέναι, καὶ φησὶν "εἶπον τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυμένῳ τὸ βυδδὶν, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, ἕως πότε τὸ πέρους τῶν θανμασιῶν ὧν εἶρηκας; καὶ ἔψωσε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας ὅτι εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμῖσιν καιροῦ. καὶ ἐγὼ ἤκουσα καὶ συνῆκα καὶ 10 εἶπον 'καὶ τί τὰ ἔσχατα τούτου;' καὶ εἶπεν 'ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως ἡμέρας ασφ'. καὶ μακάριος ὁ ὑπομένων καὶ φθάσας ἡμέρας ατλέ'."

"Ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων Ἀμὼς βασιλέως Ἰουδα τὰ περὶ τῆς C Νιναιῖ προφητευθέντα κατὰ τοὺς χρόνους τούτους πέρους ἔσχεν. 15 ἱστορεῖ δὲ Ἰωσήπος ἐν τῷ 9' τῆς ἀρχαιολογίας τὸν Ἰωνῶν καταποθέντα ὑπὸ τοῦ κήτους μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐκβρασθῆναι ζῶντα ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ.

Ἀπὸ τοῦ γ' βιβλίου τῆς ἀρχαιολογίας Ἰωσήπου, ὅτι ἐὰν τις ὑπονόησῃ τῶν Ἑβραίων μμοιχεῦσθαι αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κομίζεσθαι 20 κριθῶν ἀλεύρου ἀσσύρωνα, καὶ μίαν αὐτῆς δρακμά ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδάσιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα στήσας ὁ ἱερεὺς κατὰ τὰς πύλας πρὸς τὸν νεῶν, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς γυμνώσας, ἐπιγράφει τοῦ Θεοῦ τὴν προσηγορίαν

rum 1290; tum eo in Tartarum abiecto venturum universi dominum Christum, deum nostrum; fore tum resurrectionem ac bene maleque factorum compensationem. de his ipsis Danielus quoque vates perhibet in visione sua (cap. 11. 12) his verbis: "dixi viro veste linea induto, qui super aquam fluvii stabat: quando erit finis mirabilium istorum quae narrasti? is manus suas ad caelum sustulit, iuravitque per eum qui sempiternum vivit, fore id post tempus, tempora, ac dimidium temporis. audivi ego et intellexi ac dixi: et quid erit extremum horum? respondit: a tempore immutati continui sacrificii piaculum abominabile vastitatis dabitur, per dies 1290, et felix qui perdurabit ac perveniet ad dies 1335."

Amoso Iudaeum regnum gerente, evenerunt quae de Ninive praedicta fuerant. narrat autem Iosephus libro antiquitatis Iudaicae nono, Ionam a ceto deglutitum post tres dies totidemque noctes vivum eiectum fuisse in Euxino mari.

De tertio libro eiusdem operis: si quis Ebraeus uxorem suam adulteratam suspicatur, is farinae hordeaceae assaronem ad sacerdotem affert; cuius unus pugillus in aram dei conicitur, reliquum sacerdotibus datur ad victum. mulierem autem sacerdos constituit ad portam templi, nudato eius capite. tum nomen dei in membranam inscribit, iubetque

D διαφθέρα. κελεύει δὲ ὑμνεῖν μηδὲν ἠδικηκέναι περὶ τὸν ἄνδρα. παραβᾶσαν δὲ τὸ σῶφρον, τοῦ δεξιοῦ σκέλους τὸ ἄρθρον ἔξαρθρον γενέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα προσθεῖσαν οὕτως ἀποθανεῖν. ἔδην δὲ ὑπὸ πολλοῦ ἔρωτος καὶ τῆς τούτου ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνήρ διὰ τὴν ὑπόνοιαν εἶη κεινημένος, μηνὶ δεκάτῳ γενέσθαι 5 παιδίον ἄρρεν αὐτῆ. τῶν δὲ ὄρκων τελειωθέντων, τῆς διαφθέρας ἀπαλειψας τοῦνομα, εἰς φιάλην ἐκπιεῖ. προσκομίσας δὲ ἐκ τῆς τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προστύχοι, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἡ δὲ εἰ μὲν ἀδικῶς ἐνεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα. ψευσαμένη δὲ τὸν ἄνδρα ἐπὶ τοῖς γάμοις 10 καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ὄρκοις μετ' ἀσχύνης καταστρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῆς καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος.

Ἀπὸ βιβλίου τετάρτου τοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἀπὸ ἀμυγδαλῆς ὄσης τῆς ῥάβδου Ἰακώβου ἀμύγδαλα καὶ οἱ καρποὶ ὠρώθησαν. 15

Ὅτι ὅσοι ἂν ἑαυτοὺς κωμειῶσιν εὐχὴν πεπονημένοι, Ναζιραῖοι οὗτοι καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶνον μὴ προσφερόμενοι. τούτους δέ, ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν ἐπὶ θυσίᾳ τε θρώσι τὰς κούρας, νέμεισθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς. καὶ οἱ κορβὰν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ (δῶρον δὲ τούτου σημαίνει) βουλόμενοι ἀφιεσθαι 20 **B** τῆς λειτουργίας, τοῖς ἱερεῦσι καταβαλεῖν τὸ ἀργύριον, γυναικὸς μὲν τριάκοντα σίκλους, ἀνδρὸς δὲ πεντήκοντα.

Ὅτι Βαλαὰκ πεισὼν ἐπὶ στόμα τὸ πάθη προέλεγεν, ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνταῖς

1 κατὰ P

mulierem iurare se fidem marito servasse, neque pudicitiam negligenter habuisse: si secus fecerit, imprecari sibi ut crus suum dextrum luxetur ventreque crepante moriatur. quodsi vir nimio amore ad hanc temerariam obtreactionem fuerit prolapsus, ipsa decimo post mense masculinum pariat. iuramento peracto nomen dei a membrana delet, eamque in pateram exprimit, pulveremque templi, in quam forte incidit, inspergit, bibendamque mulieri exhibet. ea, siquidem insons est, foetum concipit se suo tempore parit: quodsi viro fidem fecerit ac deo perierit, turpi morte ea perit, crure excidente et ventre aqua intercate distento.

De quarto libro eiusdem: de ardore amygdalos proferre viba fuit virga Aaronis, itaque et amygdalos proferre viba fuit.

Qui voto concepto se ipsos deo consecrant, Naziraei appellantur; hique comam alunt et vino abstinunt. hi cum comam tondent, sacrificio adhibito eam deo offerunt, sacerdotum opera. et qui se deo donum (Corban id Ebraice dicitur) nuncupant, si si liberari officio velint, pecuniam sacerdotibus dependant, mulier sticles 30, vir 50.

Balaacis in faciem pronum se sternens praedixit quae calamitates regibus et urbibus praecipuis, quarum quaedam tum ne habitae quidem

οὐδὲ οὐκείσθαι πως συνέβαινε τὴν ἀρχήν. ὑπέθετο δὲ καὶ τὸν τῶν Μωδιανιτῶν καὶ τὸν τῶν Μωαβιτιδίων γυναικῶν δόλον.

Ἀπὸ βιβλίου εἰ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι οὐχ ὡς ἡ γραφὴ ἔχει, οὕτως ἐξηγεῖται Ἰωσήπος τὰ περὶ Σαμυρῶν. ὅτι μὲν γὰρ ὄνου σιαγόνι 5 χιλίους ἀπέκτεινε, λέγει, ὅτι δὲ ἐξ αὐτῆς ἕδωρ ἔβλωσεν, οὐ λέγει, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τοῦ τόπου ἐπικλυμένου ὄντος, ἐκ τοῦ συμβάντος ἐπικληθῆναι ὁ σιαγών. ἐξ αὐτοῦ δὲ πηγὴν ἀναδοθεῖσαν κατὰ τινος πέτρας, ἥδεῖαν καὶ πολλὴν πόσιν διδοῦσαν κορέσαι τὸν Σαμ- C ψῶν, καὶ οὕτω μέχρι τοῦ δευροῦ καλεῖσθαι τὸ χωρίον.

10 Βιβλίον ζ' τοῦ αὐτοῦ, ὅτι Δαβὶδ ἐκλαθόμενος τῶν Μωαβιτιῶν ἐντολῶν, ὃς προεῖπεν, ἰδὼν ἔξαριθμηθῆναι τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἐκάστης κεφαλῆς αὐτῶ τῷ θεῷ τελέσειεν ἡμίσηκλον, προσέταξεν Ἰσαὰκ πορευθῆναι πάντα τὸν ὄχλον ἔξαριθμῆσαι, καὶ διὰ τοῦτο ἀπώλοντο χιλιάδες ἑβδομήκοντα τοῦ λαοῦ, ἕως οὗ θυσίας εἰρη- 15 κας ἐπενέγκας Δαβὶδ κατεπράνε τὸ θεῖον. συνέβη δὲ ἐν' ἐκείνων τὸν τόπον τελεσθῆναι τὰς θυσίας, ἐν ᾧ καὶ Ἀβραάμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰσαὰκ ἀνήγαγεν εἰς ὀλοκάρηυσιν.

Ὅτι τὰ περὶ τὸν ναὸν Δαβὶδ ἠτοίμασεν ἅπαντα, ἐκωλύθη D δὲ κτίσαι αὐτὸν διὰ τὸ μειῶνθαι τῇ δεξιᾷ χειρὶ τῷ συγχοτέρῳ 20 τῶν ἰχθῶν φόνῳ. τρισχίλια δὲ τάλαντα χρυσοῦ καταπέπεν εἰς τὴν τοῦ ναοῦ κτίσιν τῷ Σολομῶντι.

Ὅτι συνετάξατο Σολομῶν βιβλία περὶ ᾧδῶν καὶ μελῶν πεν- τικισχίλια, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχίλιας· καὶ

contigit, essent eventurae. addidit et Madianitarum et Moabitidum mulierum dolum.

De quinto eiusdem libro: Samsonis historiam aliter narrat Iosephus quam sacrae literae. refert enim ab eo maxilla asini misse viros caecos: sed id non refert, ex ea aquam erupisse. sed locum ait, cum ante nomine careret, Maxillam ab eo facto appellatum, eoque loco ex saxo quodam fontem aquae copiosae ac dulcis exstitisse, unde sitim Sammon restinxerit; loco nomen hodieque manere.

Septimus eiusdem liber. Davidus legis per Moysen datae immemor, qua sancitum erat ut si populus numeraretur, in singula capita semissis aëni deo offerretur, Ioabum circum urbes et oppida regni proficisci summamque omnis Israelicae multitudinis conscribere iussit. Ideo 70 milia hominum de populo perierant, donec hostiis rex deum placavit. quas venit eodem in loco offerri quo loco Abrahamus filium suum Isaacum deo immolare intendebat.

Ad aedificandum templum Davidus omnia paraverat: id tamen aedificare prohibitas est, quod dextra eius crebra hostium caede esset polluta. Solomoni autem ad structuram templi reliquit tria talentorum auri milia.

Carnium et canticorum libros Solomo composuit 5000, tribus milibus porro librorum comparationes et similitudines est complexus. nam

Ἐκαστον γὰρ εἶδος δένδρου παραβολὴν εἶπε, καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν ἐπιγείων ζῴων ἀπάντων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἀερίων. παρέσχε δὲ αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων, ἐπωδὰς δὲ συντάξαι ἐν αἷς παρηγο-
P 70 ρεῖται τὰ νοσήματα. καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλιπεν, οἷς ἐν-
 δούμενα τὰ δαιμόνια, ὡς μηκέτι ἐπανελθεῖν, ἐκδιώκονται. καὶ
 αὐτὴ παρ' ἡμῖν νῦν ἡ θεραπεία πλείστον ἰσχύει. ἰστέρησα γάρ,
 φησὶν Ἰώσηπος, Ἐλεάζαρον τινα, τῶν ὁμοφύλων Οὐρεσπασιανοῦ,
 παρόντων καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρατιω-
 τικοῦ πλήθους, τοὺς ὑπὸ δαιμόνων λαμβανομένους ἀπολύοντα 10
 τούτοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς θεραπείας τοιοῦτος ἦν· προσφέρων ταῖς
 φῖσι τοῦ δαιμονιζομένου τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ἐπὶ τὴν σφραγίδα
 ὄψαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομῶν, ἔπειτα ἐξῆλθεν ὁσφραγισμένον
 διὰ τῶν ρινῶν τὸ δαιμόνιον. καὶ πεσόντος εὐθὺς τοῦ ἀνθρώπου
B μηκέτι εἰς αὐτὸν ὑποστρέφειν, ὄρκους Σολομῶντος μεμνημένον καὶ 15
 τὰς ἐπωδὰς αἷς συνέθηκεν ἐκεῖνος ἐπιλέγων. λέγει δὲ Ἰώσηπος
 οὕτως· ἔτη ἔζησεν ὁ Σολομῶν, ἐβασίλευσε δὲ ἔτη π'.

Ἀπὸ βιβλίου δεκάτου τοῦ αὐτοῦ, ὅτι Ἡσαίας ὁ προφήτης
 προλέγει τῷ βασιλεῖ Ἐλεάζαρ πάντα τὸν πλοῦτον αὐτοῦ εἰς Βαβυ-
 λῶνα μετατεθήσεσθαι, καὶ τοὺς ἐγγόνους ἐδουλοῦσθαι, 20
 καὶ ἀπολέσαντας τὸ ἄνδρας εἶναι τῷ Βαβυλωνίῳ δουλεύσαι βα-
 σιλεῖ· καὶ ταῦτα προλέγειν τὸν θεόν.

Ἐπεσημηνάμεθα δὲ καὶ τὴν τοῦ μακαρίτου Ἰωβ βίβλον ἐν
 ἐπιτόμῳ, τὰς πραγματείας αὐτῆς ὡς οἶόν τε διὰ βραχέων ἔγκατα-

de quavis arboris specie comparationem fecit, itaque terrestribus vol-
 antibus et aëris animantibus. concessit ei etiam dens ut disceret artem
 contra malos daemones ad utilitatem hominum: excantationes morborum
 condendi scientiam reliquit, et formas adiurationum, quibus mali genii
 eiciuntur nunquam redituri. quod remedii genus apud nos nunc pluri-
 mum valet. vidi enim, ait Iosephus, Eleazarum quandam popularem
 meum, Vespasiano, eius filii, ducibus et exercitu praesentibus, eos qui
 a daemonibus erant obsessi huiusmodi excantatione liberare. modus
 istius curationis talis erat. naribus daemone occupati anulum admove-
 bat, in cuius pala radix a Solomone demonstrata inerat: eo odore per-
 cepto per nares exibat daemon: tum homine statim concidente, daemone
 mandabat ne in hunc postea revertetur, adiurationis Solomonicæ eum
 admonens incantationesque ab eo compositas recitans. idem Iosephus
 Solomonem annos vixisse 94, regnasse 80 scribit.

De libro decimo eiusdem: Esaias propheta regi Ezechiae praedixit
 omnes eius divitias Babylonem translatum iri, posterosque eius virilitate
 exsecta Babylonio regi servituros. ea deum vaticinari.

Libram quoque de beato Iob in compendium redigimus, argumenta
 eius potissima breviter hac colligendo; quae iis quibus iste liber cogni-

λέξαντες εἰς ἀνάμνησιν τῶν εἰδότεων ταύτης τὸν τοῦν. ὡς ἐν ὑρά- C
 ματι ἢ βίβλος τοῦ μακαρίου Ἰώβ περιέχει πρόσωπα ἕξ, πρῶτον
 αὐτὸν τὸν δίκαιον Ἰώβ, δεύτερον Ἐλιφάζ τὸν Θαιμανίτην, τρίτον
 Βαλδὰδ τὸν Σαυχίτην, τέταρτον Σοφάρ τὸν Μιναῖον, πέμπτον
 5 Ἐλιοῦς τὸν Βουζίτην, ἕκτον τὸν δεσπότην Θεόν. γίνονται δὲ με-
 ταξὺ αὐτῶν διάλογοι κγ'. πρωτολογεῖ δὲ Ἰώβ, πρὸς ἔκυστον τῶν
 τριῶν φίλων αὐτοῦ λέγων ὅτι ἔτρωσέ με ὁ ἰσχυρὸς βέλε· οἱ δὲ οὐκ
 ἀδίκως τὸν ἰσχυρὸν καὶ αἰώνιον τετρώσκειν εἶπον. καὶ ἐν ταύτῃ
 τῇ ζητήσῃ γίνονται διάλογοι ἕξ. εἶτα πάλιν πρωτολογεῖ Ἰώβ πρὸς
 10 αὐτούς, λέγων ἐκούσια παρקיτώματα ἑαυτῷ μὴ γινώσκειν· οἱ δὲ
 ἀλαζονείαν αὐτοῦ κατακηφίζονται. καὶ γίνονται ἐν τῇ δευτέρῃ D
 ζητήσῃ διάλογοι ἕξ ἕτεροι. καὶ πάλιν πρωτολογεῖ Ἰώβ λέγων πολ-
 λὸς τῶν ἀσεβῶν εὐθνηεῖν ἐν τῷ βίῳ· καὶ οὐκ ἔπεταισαν αὐτῷ οἱ
 φίλοι ἐν τούτῳ ἀλλ' ἐλίγησαν, ὥστε γίνεσθαι ἕως ἴδε διαλόγους
 15 ιζ'. οὐ γὰρ ἀποκρίνεται ὁ Σοφάρ, ἀλλὰ σιγᾶ. εἶτα Ἐλιοῦς ὁ
 Βουζίτης ὀργίζεται πρὸς Ἰώβ καὶ τοὺς τρεῖς φίλους αὐτοῦ, ὅτι οὐ
 κατεδίκασαν αὐτὸν ἐν ἁμαρτίαις, καὶ ποιεῖται διάλογον ὀκτωκκι-
 δέκατον. εἶτα ιθ' ὁ Θεός, διὰ λαίλαπος καὶ νέφους λέγων τῷ
 Ἰώβ "τίς οὗτος ὁ κρύπτων με βουλήν," καὶ τὰ τῆς δόξης καὶ
 20 ἰσχύος καὶ μεγαλωσύνης αὐτοῦ. εἶτα εἰκοστὸν πάλιν Ἰώβ, λέγων
 τό "ἄπαξ ἐλάλησα, ἐπὶ δὲ τὸ δεύτερον οὐ προσθήσω." εἶτα πρῶ- P 71
 τον καὶ εἰκοστὸν πάλιν ὁ Θεὸς ἐπιτιμᾷ τῷ Ἰώβ λέγων "μή, ἀλλὰ
 ζῶσαι ὥσπερ ἀνήρ τὴν ὀσφύν σου." καὶ ὑποσημαίνει αὐτῷ τὴν

tus est, rem in memoriam revocent. liber ille in morem scenicae fabu-
 lae sex personis constat, iusto Iobo, Eliphazo Themanita, Baldado Sau-
 chita, Sophare Minaeae, Elio Buzita, ac deo. colloquia habita sunt inter
 eos 23. orditur Iobus, singulis trium amicorum suorum dicens, se telo
 robusti dei vulneratum esse: ii a deo robusto atque aeterno neminem
 iniuste vulnerari asserunt. haec quaestio sex colloquiis agitur. de-
 inde rursum Iobus principium disserendi facit cum iis, perhibens se sibi
 nullius esse spontanei delicti conscium: ipsi eum instantiae arrogantis
 damnant. haec secunda quaestio aliis sex colloquiis disputatur. tertio
 Iobus disputationem inchoat, multos impios prosperitate huius vitae frui
 dicens. in hac quaestione quinque tantum colloquia sunt, amicis Iobo
 cedentibus, et Sophare nihil contra respondente. post haec Elius Buzi-
 ta Iobo succensens tribusque eius amicis, quod eum peccatorum reum
 non peregissent, dialogum decimum octavum conficit. undevigesimum
 deus, per venti turbinem et nubem Iobo dicens "quis est iste qui me
 suum consilium celat?" gloriam ibi potentiam maiestatemque suam de-
 clarans. vigesimum rursum Iobus, ea dicens: "semel locutus sum, neque
 addam alium sermonem." vigesimum primum rursum deus, Iobum oblar-
 gans, atque haec pronuntians: "non ita, sed lumbos tuos ut vir accingere."
 simul ei demonstrat non esse, sed putari mali potentiam; et quod eum

οἴησιν τῆς δυνάμεως τοῦ πονηροῦ, καὶ ὡς βοήθεια αὐτὸν ἐκινῆ
 θεία, καὶ ὅτι ἴνα ἀναφανῆς δίκαιος. εἶτα δεύτερον εἰκοστὸν πάλιν
 Ἰάβ λέγων ὅτι πρότερον μὲν ἀκοῇ ὡτὸς ἤκουόν σου, νυνὶ δὲ μᾶλ-
 λον ἐνωτισθεῖς σου τοὺς λόγους ἤγημαι ἐμαντὸν γῆν καὶ σποδόν.
 εἶτα τρίτον καὶ εἰκοστόν, ἐπιτιμία τοῦ δεσπότην θεοῦ πρὸς τοὺς 8
 τρεῖς φίλους Ἰάβ, κελεύουσα αὐτοὺς θῦσαι τῷ θεῷ ἕπερ ἀνομίας
 αὐτῶν καὶ ἔξαιτήσασθαι περὶ τῆς ἀνομίας αὐτῶν εὐχὴν καὶ συγχώ-
 B ρησιν παρὰ Ἰάβ. ἦν δὲ Ἰάβ πεμπτὸς ἀπὸ Ἀβραάμ, ἐκ γένους
 Ἡσαῦ, συγγενῆς Ἰσθὲρ πενθεροῦ Μωϋσέως· ἡ δὲ πέμπτη γε-
 νεαλογία λαμβάνεται οὕτως, Ἀβραάμ Ἡσαῦ Ῥαγουήλ Ζαρέ 10
 Ἰάβ.

Ἐν τοῖς χρόνοις τῶν βασιλέων Αἰγύπτου τῶν προγεγραμμέ-
 των ἐφάνη τις ἐν τῇ Καρία χώρα γιγαντογενῆς φιλόσοφος, ἐκ τῆς
 φυλῆς τοῦ Ἰάφεθ, ὀνόματι Ἐνδυμίων, ὅστις μυστικῶς εὐχὰς
 λέγων ἐν τῇ σελήνῃ ἤπει αὐτὴν μαθεῖν παρ' αὐτῆς τὸ θεῖον ὄνομα 15
 ἐν ὄραματι. καὶ ἐν τῷ αὐτὸν εὐχεσθαι ὑπνωσε, καὶ ἤκουσε τὸ
 θεῖον ὄνομα ἐν ὄραματι. καὶ οὐκέτι ἀνέστη, ἀλλὰ ἔστι τὸ λείψα-
 C νον αὐτοῦ ἕως τοῦ νῦν ἐν τῇ Καρία νεκρὸν δονούμενον· καὶ κατ'
 ἔτος ἀνοίγουσι τὴν αὐτοῦ σορὸν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὁρῶσιν
 αὐτοῦ τὸ λείψανον δονούμενον νεκρὸν, ὡς λέγουσι. περὶ οὗ φασὶ 20
 τὴν σελήνην φιλεῖν τὸν Ἐνδυμίωνα.

Ἵτι ἐν Ἀσιρωθ καταγογγύζει Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ κατὰ
 Μωϋσέως. ἔχει δὲ αὐταῖς λέξισον ᾧδε. καὶ ἐλάλησε Μαριάμ

divino auxilio vincat, atque sic se instam praebat. vigesimum secun-
 dum Iobus rursus his verbis "prius quoque auribus tuam vocem per-
 cepti: nunc autem magis adhuc ea inaudita, terram ac cinerem me ipsum
 doputavi." vigesimum tertium est, ubi deus tres Iobi amicos obiurgat,
 et suam impietatem sacrificiis iubet expiare atque veniam et deprecationem
 pro suo peccato a Iobo precibus obtinere. fuit autem Iobus ab
 Abrahamo serie generis quintus, Esauo oriundus, ac Iothoris, qui Mesis
 socer fuit, cognatus. serice generis ita habet: Abrahamus Esauus Ma-
 guelus Zares Iobus.

Quo tempore Aegypti reges ii fuerunt quos supra retuli, eo in
 Caria philosophus quidam a gigantibus prognatus existit, de stirpe Ia-
 peti, nomine Endymion. is lunam mysticis quibusdam precibus flagita-
 vit, ut sibi per visionem nomen divinum aperiret; interque precandum
 sopitus divinum nomen in visione audivit. neque ab eo somno surrexit;
 sed reliquiae eius etiamnum in Caria exstant, cadaver identidem agita-
 tum; atque in Caria quotannis tumbam eius aperiunt, ut fertur, con-
 tinenturque reliquiae ipsius mota agitatae. inde fabula tracta est adama-
 tum fuisse a luna Endymionem.

Apud Asirotha (loci hoc nomen est) Aaron et Maria Mesi obtre-
 ctant. res in sacra scriptura hisce verbis refertur. "oblocuti sunt Ae-

καὶ Ἀαρὼν κατὰ Μωϋσῆ ἔνεκεν τῆς γυναῖκος τῆς Αἰθιοπίσσης, ἣν ἔλαβε Μωϋσῆς, ὅτι γυναῖκα Αἰθιοπίσσαν ἔλαβε. καὶ εἶπον ἄ μή Μωϋσῆ μόνω ἐλάλησεν ὁ κύριος; οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; καὶ ἦκουσε κύριος. καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωϋσῆς πρῶτος σφόδρα παρὰ 5 πάντας ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν καὶ Μαρίας ἔξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐξῆλθον οἱ τρεῖς ἐκεῖσε. καὶ κατέβη κύριος ἐν στέλῳ νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς 10 θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκλήθη Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν, καὶ ἐξῆλθον ἀμφότεροι, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἀκούσατε τὸν λόγον μου. ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῖν κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι καὶ ἐν ὑπνῷ λαλήσω αὐτῷ. οὐχ οὕτως ὡς 15 θεράπων μου Μωϋσῆς ἐν ὕπνῳ πῶ οἴκῳ μου πιστός ἐστι. στόμα πρὸς στόμα λαλήσω αὐτῷ, ἐν εἶδει καὶ οὐ δι' αἰνιγμαμάτων, καὶ τὴν δόξαν κυρίου εἶδε. καὶ διατι οὐκ ἐφοβήθητε καταλαλήσαι κατὰ τοῦ 72 θεράποντός μου Μωϋσῆ; καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπ' αὐτούς. καὶ ἀπήλθον, καὶ ἡ νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ ἰδοὺ Μαρία λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. καὶ ἐπέβλεψεν Ἀαρὼν πρὸς Μαρίας, καὶ ἰδοὺ λεπρῶσα. καὶ εἶπεν Ἀαρὼν πρὸς Μωϋσῆν δέομαι, κύ- 20 ριε, μὴ συνεπιτεθῆ ἡμῖν ἡ ἁμαρτία, διότι ἠγνοήσαμεν καθότι ἡμάρτομεν. μὴ γένηται ὡς ἴσον θανάτου, ὡσεὶ ἔκτρομα ἐκπορευόμενον ἐκ μήτρας μητρὸς, καὶ κατεσθῆ τὸ ἥμισυ τῶν σαρκῶν αὐτῆς. καὶ ἐβόησε Μωϋσῆς πρὸς κύριον, λέγων ὁ θεός, δέομαί σου, ἴασαι αὐτήν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν εἰ ὁ πατήρ

ron et Maria Mosi propter uxorem Aethiopiissam, quam Moses duxerat, ac dixerunt, anne solus Mosi deus, an non etiam nobiscum locutus est? auditus haec dominus. ac Moses quidem ea erat animi mansuetudine, ut in terra perinde mansuetus non exstaret alius. illico autem deus Mo-
 sem Aaronem et Mariam iussit exire ad tabernaculum testimonii. eo facto descendit deus in columna nubis, adstititque in foribus tabernaculi istius, et Aaronem ac Mariam evocavit. iis egressis ita est fatus: auscultate sermoni meo. si quis vestrum vates a me usurpabitur, ei me per visionem cognoscendum dabo inque somnis ei loquar. secus res habet cum famulo meo Mose, qui in tota mea domo mihi fidelis est. cum eo verbatim ac diserte loquar, aperte et non per involucra sermonis; et gloriam domini vidit. cur itaque non reverenti estis famulo meo Mosi obloqui? atque ira dei adversus ipsos excaudit, iisque degressis nubes a tabernaculo abiit. atque ecce Mariam lepra ita obduxit ut nivis instar alba esset. quam intuitus Aaron, cum lepra infectam cerneret, ita est Mo-
 sem allocutus "domine, precor ne hoc nostrum peccatum in nos animadvertatur, quod per ignorantem commisimus, ne sit Maria simi-
 lis cadaveri aut abortivo partui: quippe dimidia pars carnis eius absumpta est." vociferatus ergo est Moses ad dominum, flagitavitque uti eam deus sanaret. cui respondit deus "an ea, si faciem ipsius pater

- B** αὐτῆς πτόων ἐνέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς, οὐκ ἐντραπήσεται; ἐπτα ἡμέρας ἀφορισθῆτω ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται. καὶ ἀφορισθῆ Μαριάμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἐπτα ἡμέρας, καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐξῆρεν ἕως ἐκαθαρίσθῃ Μαριάμ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆρεν ὁ λαὸς ἐξ' Ἀσιρῶθ, καὶ παρενέβα- 5
 λεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαράν. ἥνικα δὲ ἦλθεν ὁ λαὸς εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος, τελευτᾷ Μαριάμ ἡ ἀδελφὴ Μωϋσέως. εἶτα παρευθὸ γίνεται γογγυσμὸς τοῦ λαοῦ διὰ τὸ δίψος, καὶ παρώξυνε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρῶν τὸν θεὸν ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας. καὶ ὀργισθεὶς κύριος εἶπεν ἄνθ' ὧν οὐκ ἐδοξάσατέ με ἐνώπιον Ἰσραήλ, οὐκ 10
C εἰσάξετε τὸν λαὸν ὑμεῖς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. τελευτᾷ δὲ Ἀαρῶν ἀνελθὼν εἰς τὸ ὄρος Ὄρ, ἐπιτιμίαν θανάτου δεξάμενος διὰ τὸ ὕδωρ τῆς ἀντιλογίας. μετὰ δὲ τὸ ὕδωρ τῆς ἀντιλογίας κατέρχεται ὁ λαὸς εἰς Ἐδώμ, καὶ καταγογγύζει θεοῦ καὶ Μωϋσέως. καὶ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τοὺς ὄφεις, καὶ ἐθανάτου τὸν λαόν. καὶ 15
 λοιπὸν γίνεται τὸ χαλκούρηγμα τοῦ ὄφειος προστάξει θεοῦ.

- Ὅτι ἐν τῇ δευτέρῃ ἐξαριθμῆσει, ἥνικα Μωϋσῆς καὶ Ἐλεάζαρ ἠρῆθησαν τὸν λαόν, οὐχ ἐρέθη ἄνθρωπος ἐκ τῆς πρώτης ἀριθμῆσεως, ἥνικα Μωϋσῆς καὶ Ἀαρῶν ἠρῆθησαν τοὺς ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα, ὅτι εἶπε κύριος αὐτοῖς Ἐθανάτω ἀποθα- 20
D νεῖσθε διὰ τοὺς γογγυσμοὺς ὑμῶν. οἱ γὰρ περὶ τὸν Μωϋσεῖα καὶ Ἐλεάζαρ, ὡς λεύεται, οὐδὲ τὸ παλαιὸν συνηριθμήθησαν ταῖς λοιπαῖς φυλαῖς, ὁ δὲ Ἰησοῦς Βενιαμίνης ἦν, ὁ δὲ Χάλεβ ἐκ τῆς

conspuisset, non pudore afficeretur? septem dies extra castra seorsim degat, tum intromittatur." sic Maria per septem dies castris exclusa fuit. neque populus castra prius movit, quam Maria mundaretur. ea recepta ab Aserothis moverunt, et in solitudine Pharana castra fecerunt. mortua est autem Maria, cum ad Zinaicam solitudinem populus pervenisset. statim postea populi indignatio propter sitim oborta est; irritaveruntque Moses et Aaron deum super aqua iurgii. atque iratus deus dixit "quando meam gloriam coram populo testati non estis, vos populum in regionem promissam non introducetis." porro Aaron adscendit in montem Or, ibique mortuus est; quae ei poena propter aquam iurgii est irrogata. secundum haec in Idumaeam populus pervenit. cumque rursus deo et Mosi obmurmuraret, immisit deus angues qui populum necarent. tunc iussu dei serpens ille aeneus conficitur.

In secunda populi recensione, cum Moses atque Eleazarus populum numerarent, nemo omnino eorum superfuit quos in prima recensione Moses et Aaron invenerant, cum a viginti annos nato et amplius omnes numerassent. edixerat enim deus populo fore ut propter suam obtreccionem periret. ac Moses quidem et Eleazarus, quippe Levitae, ne ante quidem inter reliquas tribus recensebantur. Iosua Beniaminiticus tribu

τοῦ Ἰούδα. σημειῶσαι δὲ ὅτι καὶ οἱ κατὰ ἕφεσιν τῶν εἰκοσιν ἐτῶν οὐκ ἐστερηθήσαν τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, οὐδὲ οἱ φθάσαντες ζῆν τῶν Λευιτῶν. ἐνταῦθα δὲ κελεύεται Μωϋσῆς ἀνελθεῖν εἰς τὸ ὄρος Ναβάν, καὶ ἐλέγχεται καὶ αὐτός, ὡς ἀδελφὸς αὐτοῦ, διὰ 5 τὸ ὕδωρ τῆς ἀντιλογίας. διὸ καὶ τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας ἐστερηται, καὶ τελευτᾷ ἐκεῖ ἐτῶν ἑκατὸν εἰκοσιν.

Ἵτι τοῦ Σηὼν βασιλέως τῶν Ἀμορραίων καὶ τοῦ Ὁγ βασιλέως τῆς Βασάν τὰς πόλεις καὶ πᾶσαν τὴν χώραν τῶν δύο βα- P 73 σιλέων πέραν τοῦ Ἰορδάνου δέδωκε Μωϋσῆς εἰς κατάσχεσιν τῷ 10 Ρουβείμ καὶ Λὰν καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ, μετὰ τὸ λαβεῖν αὐτὸν ἀπόφρασιν ἀνελθεῖν ἐν τῷ ὄρει καὶ τελευτήσαι.

Ἵτι παρερχόμενοι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ διὰ τοῦ ὄρους Σιὴρ προστάσσονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἄρτον καὶ ὕδωρ πρῖνασθαι παρὰ τῶν Ἰδουμαίων τῶν υἱῶν Ἡσαῦ, διότι εἶπεν αὐτοῖς ὁ Θεός "οὐ κληρο- 15 νομήσετε ἐκ τῆς γῆς τῶν Ἡσαῦ οὐδὲ βῆμα ποδός, ὅτι ἀδελφοὶ ἐμῶν εἰσίν." ἀποτρέπονται δὲ ὑπὸ Θεοῦ ἐκ τῆς γῆς τῶν Μωαβιτῶν καὶ τῶν πόλεων αὐτῶν διὰ Λωτ τὸν προπάτορα αὐτῶν.

Ἵτι ἐν τῇ δευτέρᾳ νομοθεσίᾳ λέγει Μωϋσῆς "τὰ ἅγια δέκα 20 ῥήματα ταῦτα ἐμεῖς ἀκούσατε ἐκ μέσου τοῦ πυρός," ὥστε καὶ Β πρὸ τοῦ γραφῆναι αὐτὰ ἐν πλαξίν ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῆς Θείας φωνῆς. οὐ γὰρ φωνὴν ἄσημον ἀλλ' ἐναρθρον ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐκ μέσου τοῦ πυρός ἐν Σινᾷ, καθὼς γέγραπται "καὶ τὰ ῥήματα αὐ-

fuit, Chalebus Iudaens. observa autem, eos qui 20 annis minores erant, et Levitas qui vitam produserunt eo usque, non fuisse promissa terra privatos. ibi Moses iubetur montem Nabatum conscendere, oburgaturque, sicut ante frater ipsius, propter aquam iurgii; atque ideo etiam terra promissa privatus ibi e vivis excedit, annos natus 120.

Inssus autem Moses montem conscendere atque ibi vitam finire, Seonis Amorraeorum et Ogi Basanis regum urbes omnemque dicionem duorum regum cis Iordanem Rubeno Dani ac dimidia Manasseae tribui assignat.

Cum per montem Seirum iter Israelitae facerent, mandatam eis a deo est ut panem aquamque ab Idumaeis mercarentur, Esauo prognatis. ideo et dixit eis deus "non possidebitis de terra Esauicorum, ne vestigium quidem pedis latam portionem: sunt enim vestri fratres." quin et a Moabitorum terra atque urbibus deus Ebraeos avertit, quod si Loto essent prognati.

In repetitione legis Moses sancta decem verba recitavit, addens populum ea de medio igne edi audivisse. itaque priusquam inscriberentur tabulis, iam tum a divina voce fuerunt promulgata. non enim vocem sine verbis, sed articulatam audivit ex medio ignis in Sinai populus.

τοῦ ἤκουσεν ἐκ μέσου τοῦ πορῶς." ταῦτα δὲ εἰσι τὰ ἅγια ῥήματα τοῦ νόμου, ἃ ὕστερον ἐνεχάραξεν ἐν πλαξίν.

"Ὅτι Μωϋσῆς π' ἐτῶν ὡν ἡγείται τῆς ἔξ Αἰγύπτου πορείας τοῦ Ἑβραίων ἔθρους, συνῆν τε αὐτοῖς νομοθετῶν ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἔτη μ'.

Ἀπὸ β' βιβλίου Ἰωσήπου τῆς ἀρχαιολογίας, ὅτι Φαραὼ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὥραν ἐθείαστο καὶ τὰς τῶν ἐνυπνίων ὕψεις καὶ τὰς ἐξηγήσεις αὐτῶν. ἀλλὰ τῶν ἐξηγήσεων ἐπιλαθόμενος τὸν ταῦ-
C τας ἀναμνήσονται ἔζητει. ὅτι ἐν τοῖς ἐπτὰ τῆς εὐθηνίας ἔτεσιν οὐ προήσθησαντο Αἰγύπτιοι τὸν ἐκταετῆ λιμὸν. ὅτι τῶν ἱερογραμμα-
 10 τῶν τις ἀντιγγέλλει τῷ βασιλεῖ Φαραὼ τεχθῆσεσθαι τινα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὅς ταπεινώσει μὲν τὴν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, ἀδξήσει δὲ τοὺς Ἰσραηλίτας τραφεῖς. διὸ καὶ γνώμη αὐτοῦ κελεύει πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥίπτεσθαι. ἀλλὰ κρατήσῃ δ' ἂν οὐδεὶς τῆς τοῦ 15 θεοῦ γνώμης, οὐδ' ὁ μωρίως τέχνας ἐπὶ τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτι ὁ πατὴρ Μωϋσέως κατὰ τοὺς ἔθρους πάντα τὰ κατὰ Μωϋσεῖα
D καὶ Ἀαρὼν συμβησόμενα ἐκ θεοῦ προδιδάσκειται καὶ τῇ αὐτοῦ γυναικὶ Ἰοχαβεδ φανεροί. ὅτι Θέριμουδις ἡ θυγάτηρ Φαραὼ ἀνελομένη Μωϋσεῖα κελεύει γόνυαιον ἀχθῆναι καὶ θηλὴν τῷ παιδίῳ 20 παρασχέιν· πολλῶν δὲ ἀχθειῶν μὴ προσειμένον Μωϋσέως παρεστῶσα Μαριὰμ εἶπεν "εἰ τῶν ὁμοφύλων αὐτῷ γυναικῶν Ἑβραίδων ποιήσεως ἀχθῆναι, τάχα ἂν προσλείται θηλῆν." διὸ καὶ κειν-

sed scriptum est "verba eius audivit ex medio ignis." ea porro sunt sancta legis verba, quae deinde tabulis insculpsit.

Moses annos natus 80 Ebraicum populum ex Aegypto eduxit, ac in solitudine leges eis posuit, adfuitque per annos 40.

Ex libro Iosephi de antiquitate secundo. Pharaeo et insomnia et eorum interpretationes eadem hora accepit. sed interpretationum oblitus, quaesivit qui eas ipsi in memoriam revocaret. septem fertilibus annis Aegyptii septennalem famem non praesenserunt. quidam eorum qui sacras literas tractant, Pharaoni indicavit eo tempore quandam inter Israelicos nascituram, qui adultus Aegyptiorum regnum depressurus suumque populum evecturus foret. itaque rex huius consilio iubet omnes Israelicorum masculos partus in fluvium abici. et enim dei sententiam nemo hominum infringere potest, ne si mille quidem artibus hoc moliantur. Mosis pater a deo per insomnia de omnibus quae Mosi et Aaroniventura essent edoctus uxori suae Iochabethae significavit. Thermuthis filia Pharaonis cum Moesem ex aqua sustulisset, mulierem quaeri iubet quae cum lactet. multis adductis cum nullam Moses admitteret, adstans Maria "si" inquit "aliquam de popularibus eius Ebraeis mulieribus carere addidit, fortassis mammam admitteret." Iusea hoc agere matrem

- σθεῖσα ἄγει τὴν αὐτοῦ μητέρα, καὶ τὸ παιδίον ἀσμένως προσφέ-
ται τῇ θῆλῃ. ὅτι φιλοφρονούμενος Φαραὼ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ ἐπι-
τίθει Μωϋσῆ τὸ δαδάριον, ὃ δὲ διὰ νηπιότητα καταφέρει αὐτὸ
εἰς γῆν καὶ τοῖς ποσὶν ἐπιβαίνει. τοῦ δὲ προδηλωθέντος ἱερογραμ- P 74
6 ματίως τοῦτο θεασαμένου καὶ ἀνελεῖν ἐπιχειρήσαντος ἡ Θέρμουδις
ἔξαρχάσασα διωσάσται. ὅτι χειροῆθεις οὖσαι αἱ ἴβεις πρὸς μόνον
τὸ τῶν ὄφρων γένος ἀγρίως ἔχουσι, καὶ δεινῶς ἀναρπαζόμεναι
κατεσθίουσιν ἐλάφων μᾶλλον. ὅτι φθειρῶν ἄπειρόν τι πλῆθος
τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξήνθησεν, ἔνδοθεν ἀναδιδόμενον καὶ κακῶς δια-
10 φθειρον αὐτοὺς καὶ ὑπὸ μηδενὸς διαφθειρόμενον φαρμάκου. ὅτι
ἐξεληθέντες οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ Αἰγύπτου πεφυρμένοις ἀλεύροις καὶ
πεπηγῶσιν ἐπὶ ἡμέραις διετρέφθησαν σπανίως· ὅθεν καὶ εἰς μνή-
μην τῆς τότε ἐνδείας ἔορτὴν ἄγουσιν ἐφ' ἡμέρας ὄκτω τὴν τῶν
ἀζύμων λεγομένην· ἐξῆλθον δὲ μετὰ ἕκτη τετρακόσια τριάκοντα. B
15 ὅτι τὸ τῶν ὀρνέγων γένος τρεφόμενον πλῆθος εἰς τὸν Ἀράβιον
κόλπον ἐφίπταται, τὴν μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθόν, καὶ ὑπὸ κό-
που τε ἕμα τῆς πτήσεως καὶ πρόσγειόν μᾶλλον τῶν ἄλλων ὄν
κατεφέρετο εἰς τοὺς Ἑβραίους. ὅτι τὸ μάννου παρήγγελτο ἐξ ἴσου
πᾶσιν ἀσάρωνα (τοῦτο δὲ ἔστι μέτρον) εἰς ἐκάστην ἡμέραν σὺλ-
20 λέγειν, ὡς οὐκ ἐπιλειψόντος αὐτοῖς βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυ-
νάτοις ἄπορον ἦ τὸ λαμβάνειν δι' ἄλλην τῶν δυνατωτέρων πλεονε-
κτούντων περὶ τὴν ἀναίρεσιν.

16 ἐπελθόν, καὶ σκολοποῦται ἕμα τῇ πτῆσει P. correxit ex Ios-
epho Xylander.

adduxit, eiusque ubera libenter infans admisit. Phraeo filiae suae blan-
diens Mosi diadema imponit: infans autem aetatis simplicitate id in
terram abiicit ac pedibus calcat. id cum videret is quem paulo ante
diximus sacrarum literarum magister, interfici puerum iubet: sed Ther-
muthis ereptum neci subtrahit. ibis mansueta est avis, solis infesta an-
guibus; quos et crebro, amplius etiam cervis, rapit atque vorat. ingens
pedicularum vis Aegyptios invasit, ex ipsis corporibus erumpentium, ac
male eos multantium, neque ulli remedio cedentium. Ebraei ex Aegyp-
to egressi tenuiter se sustentarunt per 30 dies, pasta subacta, quam
secum extulerant. in cuius penuriae memoriam solennem octidui festi-
vitate agunt, quae ab infermentatis panibus Azymorum nominatur. co-
turnices magna multitudine auctae ad Arabicum sinum, transmissio mari
quod in medio est, advolant; volandoque fatigatae cum sese magis ma-
gisque ad terram darent, ad Ebraeos devolant. manna iussu sunt Ebraei
quotidie singuli assaronem (mensurae id nomen est) colligere: neque
enim ita cuiquam cibum defuturum. id factum est, ne validiores plus
legere satagentes imbecillioribus difficultatem cibi colligendi afferrent.

“Οτι ἐπὶ σταθρῶν μεσημβρία τῆς ἐπὶ τῆς βάτου θεοφανείας
C ἀξιοῦται Μωϋσῆς, καὶ τῶν ὁμοφύλων τὴν ἡγεμονίαν καὶ μὴ θείων
 ἔχειρξεται, σημείοις τε καὶ τέρασι καθοπλισθεὶς, καταλιπὼν
 Ἰοθὴρ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ ἢ γαμβρὸν (δισσῶς γὰρ καλεῖται) εἰς
 Αἴγυπτον ἄμα δυοὶ παισὶ Γηροῦμ καὶ Ἐλιέξερ, καὶ γυναικὶ τῇ 5
 Σεφφώρα, ἣ καὶ ἐπιστὰς ἄγγελος θάνατον ἠπέλιπσεν. ἀλλὰ τοῦ-
 τον ἰλεώσατο καίπερ ἄλλοφυλος οὕσα ἢ γυνὴ τῷ τῆς περιτομῆς
 τοῦ παιδὸς αἵματι. συναντῶ δὲ αὐτῷ καὶ Ἀαρὼν θεόθεν σταλαίς,
 καὶ τὴν τῶν σημείων ἐπιβεβαιουῦται δύναμιν. ὄθεν καὶ τῷ Φαραὼ
 μετὰ καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἐπαιδῶν ἀνθισταμένους πρῶτην πληγὴν 10
 ἐπήνεγκε, πᾶν ὕδωρ εἰς αἷμα ποιήσας· Μωϋσὶ δὲ καὶ Ἀαρὼν καὶ
D τοῖς Ἑβραίοις καθαρὸν ἦν καὶ πινόμενον. ἔνθεν γὰρ καὶ τοῖς
 γόησιν ἀντεοσπίσθη τὸ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις εὐρισκόμενον ὕδωρ
 αἷμα δοκεῖν φαίνεσθαι. τὸ δὲ αὐτὸ νοεῖται καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας
 πληγῆς τῶν βατράχων, Αἰγυπτίους μὲν πάντας τῷ πάθει μαστί- 15
 ζεσθαι, μόνην δὲ τὴν γῆν τῶν Ἑβραίων καθαρεύειν τοῦ πάθους.
 τρίτη πληγὴ ἡ τῶν σκνιπῶν, τετάρτη ἡ τῆς κυνομύιας, πέμπτη
 θάνατος κτηνῶν, ἕκτη ὁ αἰθαλώδης κοριορτός, ἑβδόμη αἱ φλυ-
 κτίδες τῆς χαλάζης, ὄγδόη ἡ ἀκρίς, ἐνάτη τὸ ψηλαφητὸν σκό-
 τος, δεκάτη θάνατος τῶν πρωτοτόκων. 20

P 75 Ἡ δεκάλογος. α'. ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεὸς σου, ὁ ἔξαγα-
 γὼν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. β'. οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν
 ἐμοῦ· οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα. γ'. οὐ
 λήψῃ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἐπὶ κενῷ· οὐ γὰρ μὴ καθαρῶσει κύριος

Sereno meridie dei in rubo apparitione dignatus est Moses, suoque populo etiam nolens praefectus ac facultate miraculorum edendorum instructus, Iothore socero relicto, cum uxore sua Sephora ac Gersomo et Eliezere filii in Aegyptum profectus est. Sephorae angelus occurrit, ac mortem est minatus; quem ea, tametsi alienigena, sanguine circumcisi filii placavit. obviam factus est etiam Mosi Aaron, missu dei, facultatemque prodigiorum confirmavit. proinde Pharaone sibi cum magis Aegyptiis resistente Moses primam plagam intulit, omni eorum aqua in sanguinem mutata, cum ipse interim Aaron atque Ebraei puram et potabilem haberent aquam. inde enim etiam praestigiatore sumpta aqua effecerunt ut ea sanguis videretur esse. sic etiam secunda plaga ranis Aegypto immisisis, cum eae totam gentem vexarent, sola ab iis immunis fuit Ebraeorum terra. tertia plaga fuit culices, quarta muscae caninae, quinta iumentorum mors, sexta pulvis fuliginosus, septima pustulae et grando, octava locustae, nona tenebrae palpabiles, decima primogenitorum interitus.

Decem praecepta. 1. ego sum deus tuus, qui te ex Aegypto eduxi. 2. ne sint tibi alii praeter me dii. ne feceris tibi simulacrum aut ullius rei effigiem. 3. ne abutaris nomine dei: non enim absolvet deus eum

τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. δ'. μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἠγιαῖεν αὐτήν. ε'. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς. ζ'. οὐ μοιχεύσεις. η'. οὐ φονεύσεις. θ'. οὐ κλέ- B
5 ψεις. θ'. οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου. ι'. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου ἢ τὴν οἰκίαν ἢ τὸν ἀγρὸν ἢ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκηνην ἢ τὸν βοῦν ἢ τὸ ὑπόζυγιον αὐτοῦ ἢ πᾶν κτήνος αὐτοῦ, οὔτε ὄσα τοῦ πλησίον σου ἐστίν.

10 Ἄβη δὲ ἡ δεκάλογος τῶν γενικῶν ἐντολῶν ἐστὶν ἡ διάταξις. ταῦτα τὰ θεῖα διδάγματα φοβεροῦ τιμὴ καὶ ἐνάργου φωνῆ διατέ-
τακται, ὁρῶντος τοῦ λαοῦ καὶ ἀκούοντος· ἧς τὸ καταπληκτικὸν καὶ ἀκοαῖς δυσάτητον μὴ φέροντες ἤτησαν διὰ Μωϋσέως τὰ λοιπὰ τῶν ἐφεξῆς εἰδικῶς αὐτοῖς ἐν πενήκοντα κεφαλαίοις νομο-
15 θετηθέντα λαληθῆναι· ἦσαν δὲ περὶ τε οἰκειῶν καὶ φόνων ἐκου- C
σίων καὶ ἀκουσίων, ἀτιμίας γονέων καὶ κακολογίας, κλοπῆς, πα-
τάξιος ἐν μάχαις πρὸς θάνατον ἢ ζωὴν, ἐλεύθερος πρὸς ἐλεύθε-
ρον καὶ δεσπότης πρὸς δοῦλον, καὶ ἀνδρὸς πρὸς ἔγκυον γυναῖκα, ἐκβολῆς ὀφθαλμῶν δοῦλου καὶ δούλης, κερατισμοῦ ταύρου πρὸς
20 ταύρον, κλοπῆς μύσχου, καὶ θανάτου κλέπτου ἐν τῷ διορύγματι, κατὰ ἐμπρησμοῦ βοσκημάτων καὶ ἄλωνος, κατὰ παρακαταθήκης ἀργυρίου ἢ χρυσίου, καὶ ἑποζυγίων καὶ παντοίων κτηνῶν χρήσεως παρὰ τοῦ πλησίον, φθορᾶς παρθένων καὶ θανάτου φαρμάκων, κτηνοβασίας καὶ θυσίας εἰδώλων, κακώσεως προσηλύτου καὶ ὀρ-

qui ipsius nomine abusus fuerit. 4. memento diem sabbati tibi sancte agendam esse. 5. patrem et matrem tuam in honore habe, ut prospere tibi eveniat diuque vivas in terra. 6. ne stuprum feceris. 7. neve homicidium. 8. neve furtum. 9. ne perhibueris falsum contra quemquam testimonium. 10. ne appetiveris uxorem domum agrum, non servum, non ancillam bovem iumentum aut quicquam omnino de bonis proximi tui.

Haec sunt decem praecepta, generalium mandatorum ordinatio. atque haec divina praecepta terribili quadam et articulata voce edita sunt, cernente atque audiente populo; cuius vocis terribilem audituque difficilem sonum non ferentes petiverunt ut sibi reliqua deus sermone Mosis proponeret. sunt autem reliqua quinquaginta peculiariora capita, de servis, de caedibus dedita opera aut casu perpetratis, contumeliis parentibus illata, aut maledicto, furto, vulneribus inter pugnandum letalibus aut non letalibus impositis; ictibus quos liber libero, dominus servo, vir praegnantem mulieri infert; oculi elisione servi aut ancillae, tauro taurum cornu feriente, furto vituli, occisione furis in foramine, incendio pabuli aut arcae, deposito auri vel argenti, commodato omnis generis iumentum ab amico, vitio virgini oblato, congressu cum bruto, sacrificio simulacris oblato, oppressione inquilini pupilli et viduarum,

- D** φανῶν καὶ χηρῶν δανειζομένων, κακολογίας εἰς θεὸν καὶ ἄρχοντα τοῦ λαοῦ; ἀπαρχῶν ἕλωνος καὶ ληνοῦ, πρωτοτόκων υἰῶν μόσχων τε καὶ προβάτων καὶ ὑποζυγίων, τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἄνδρας ἁγίους τῷ θεῷ, κρέας θηριάλωτον μὴ ἐσθίειν ἀλλὰ κσιὶν ἀπορρέπειν, μὴ παραδέχεσθαι ἄκοην ματαίω, μὴ συμμαστρεῖν ἀδίκω, μὴ 5 συνεῖναι πολλοῖς ἐπὶ κακίᾳ, μὴ ἐκκλῖναι μετὰ πολλῶν κρίσιν, μὴ ἐλεῆσαι πτωχὸν ἐν κρίσει, ἀποστρέφειν καὶ ἀποδιδόναι τὸν βοῦν καὶ τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐχθροῦ πλανώμενον τὸν εὐρίσκοντα, καὶ πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον συνειλεῖν, μὴ διαστρέφειν κρίσιν πέντη-
- P** 76 τος δίκαιαν, ἀπὸ παντὸς ῥήματος ἀδίκου ἀφίστασθαι, μὴ ἀναι-10 ρεῖν ἀδῶον καὶ δίκαιον, μὴ δικαιοῦν τὸν ἀσεβῆ, δῶρα μὴ λαμβάνειν ὡς ἐκτυφλοῦντα τοὺς βλέποντας καὶ τὸ δίκαιον λυμαινόμενα, προσήλυτον εὖ ποιεῖν, ἕξ ἕτη σπειρεῖν τὴν γῆν, τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἄφσειν παρέχειν αὐτῇ εἰς ἀπόλαυσιν πτωχῶν ἢ θηρίων, ὁμοίως καὶ τὸν ἀμπελώνα καὶ τὸν ἑλαιῶνα, φιλανθρωπίαν ἐκπαι-15 δεύειν αὐτοῦς. κατὰ τοῦτο δὲ τὸ ἔτος καὶ ἄφσεις ὀφλημάτων ἐγίνετο, καὶ τῶν δουλευόντων Ἑβραίων ἑλευθερία, καὶ τὸν ἰωβηλαῖον ἀργεῖν ἐνομοθέτησεν. ἑλευθερίαν δὲ καὶ ἄφσειν σημαίνει τὸ ὄνομα. ἰωβηλαῖον δὲ τὸ πεντηκοστὸν προσαγορεύουσι ἔτος,
- B** ἐν ᾧ κελεύει καὶ τὸν ἀγρὸν ἀναλαμβάνειν τὸν πεπρακτότα καὶ τὰς 20 ἐν αὐτῷ οἰκίας, καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς καὶ παίδων ὠνητῶν ἑλευθερίας. ἕξ ἡμέρας ἐργάζεσθαι τὴν ἐβδομάδα, τῇ δὲ ἐβδόμῃ ἀναπαύεσθαι. ὀνόματι θεοῦ ἄλλοτρίου μὴ ὀμνύειν, μήτε προφέρειν διὰ στόματος. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἔτους ἐορτάζειν, τὴν ἐορτὴν

pecuniis mutatis, maledicto in deum aut populi principem, primitiis arcae et torcularis, primogenitorum, filiorum, vitulorum, ovium, iumentorum; ut essent viri deo sacri. carnem a fera receptam mandavit non edi sed canibus obici, vanum rumorem non admittere, sontem testimonio non sublevare, multis se sceleris socium non praebere, neque a recto ob multitudinem indicium deflectere, in iudicio pauperem non miserari; bovem aut iumentum inimici ab errore in viam reducere atque restituere inventum, in erigendo sub onere collapsum iumentum ei opem ferre, pauperis iustum indicium non pervertere, ab omni iniuria re abstinere, insontem et iustum non occidere, neque absolvere sontem; dona non accipere, quia excaecant videntes et iustitiae officiant; iniquitate benefacere; sex annos sementem facere, septimo terram egenis fructum dimittere et bestii; similiter et vineam et oleam. hoc humanitatis docendae causa instituit. eo anno etiam aes alienum dimitti iussit et servos Hebraeos libertate donari; Iubilaeique anni otium sanxit. Iubilaeus annus quinquagesimus quisque dicitur, idque nomen libertatem ac dimissionem notat. eo anno agri domusque venditae ad pristinos redeunt dominos, et debita abolentur, et aere empti mancipia liberantur. sex dies septimanae laborare imperavit, septimum quiescere. per nomen alieni dei neque iurare neque id omnino pronuntiare. tres quotannis

τῶν ἀζύμων πρώτην ἑπτὰ ἡμέρας τῷ μηνὶ τῷ τέτάρτῳ ἦτοι κατὰ τὴν
 πρώτην πανσέληνον τοῦ ἔαρος, δευτέραν ἰορτὴν θειασμοῦ πρωτο-
 γεννημάτων, καὶ τρίτην συναγωγὴν ζῳῶν τοῦ ἀγροῦ συντελείας
 ἀπὸ ἐξόδου Ἰσραὴλ, ἀναμνηστικῶς αὐτοῦ διὰ τοῦ μὲν πάσχα **C**
5 τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐξόδου, διὰ δὲ τῆς πεντηκοστῆς τῆς εἰς τὴν γῆν
 τῆς ἐπαγγελίας εἰσόδου, διὰ δὲ τῆς σκηνοπηγίας τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ
 διαγωγῆς· ἐν σκηναῖς γὰρ οἰκοῦντες τεσσαράκοντα διετέλεσαν ἔτη.
 μὴ ὀφθῆναι κενὸν ἑναντίον κυρίου, καὶ πᾶν ἀρσενικὸν ὀπίστανθαι
 ἑνώπιον κυρίου κατὰ τὰς τρεῖς ἰορτὰς ταύτας. μὴ θύειν ἐπὶ ζύμῃ
10 αἶμα θυσίαςματος κυρίου, ἀλλ' ἐπ' ἀζύμοις. μὴ μένειν ἕως
 πρωῆ σιῆρα τῆς ἰορτῆς. καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρώτων γεννημά-
 των τῆς γῆς εἰσάγειν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐφ' ἅπασιν. μὴ ἔρπην
 ἔρην ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ. ταῦτα τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ
Μωϋσῆς ἰδὼν ἀπήγγειλε τῷ λαῷ μετὰ καὶ ἄλλων τιῶν θείων **D**
15 παρανομιῶν. καὶ ἀπεκρίθη μὲν φωνῇ πᾶς ὁ λαός, καὶ εἶπε
 "πάντας τοὺς λόγους κυρίου ποιήσομεν καὶ ἀκούσόμεθα," καὶ
 ἐγράφη ταῦτα πάντα.

"Ὅτι Μωϋσῆς λαβὼν παρὰ Θεοῦ δόξαν, ἐν τῷ προσώπῳ
 κάλυμμα τοῦ εἶδος ἐπὶ τεσσαράκοντα χρόνοις διελύγετο τοῖς Ἰου-
20 δαίοις· οὐ γὰρ ἠδύνατο ἀτελεῖν εἰς αὐτόν. εἰσιόντος δὲ πρὸς
 κύριον περιηρεῖτο τὸ κάλυμμα, ὡςπερ καὶ τοῖς κατὰ σάρκα μὲν
 τὸν νόμον ἀπαγγινώσκουσι κάλυμμα παρώσεως ἐπικειται τοῦ μὴ
 ἐπιγινῶναι τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, τοῖς δὲ διὰ τοῦ πνεύματος

festivitates celebrare, Asymerum per septiduum novo mense, id est
 circa primum veris plenilunium, alteram primitiarum messis, tertiam sub
 finem anni, collectis agriculturæ fructibus. admonerat autem eos pascha
 (ea enim est prima festivitas) exitus de Aegypto, pentecoste (quæ est
 alteri feste nomen) introitus in terram promissam, tabernaculorum col-
 locatio (sic tertia appellatur) vitæ in solitudine in tabernaculis per
 quadraginta annos toleratæ. mandavit etiam hæc, coram domino sine
 munere non apparere, tribus diebus ferlis omnem marem coram deo sisti,
 fermentum sacrificio domini non adhibere sed infermentatos panes, adi-
 pem sacrificii non relinquere in diem crastinum, omnium terræ frugum
 primitias in templo dei offerre, non coquere agnum in lacte matris suæ.
 hæc constitutiones Moses a deo veniens populo exposuit, additis etiam
 aliis divinis exhortationibus. respondens autem una voce totus populus
 promisit se omnibus domini diebus obtemperaturum. atque omnia ista
 conscripta sunt.

Moses a deo splendore faciei ornatus velato vultu per annos qua-
 draginta cum Indæis est locutus, conspectum faciei eius non ferentibus:
 cum autem ad dominum ingrederetur, velum removebat a facie sua.
 ita sane iis qui carnis dictata sequentes legem legunt, velum obdurati
 animi obducitur, ne gloriam Christi possint agnoscere. et qui spiritum

P 77 εἰσιούσι τὸ κάλυμμα τῆς ἀγνοίας ἀφαιρεῖται. ἀληθῶς δὲ τὰ διπλοσθια τοῦ Θεοῦ, τὴν σάρκωσιν τοῦ μονογενοῦς, ἐπὶ τοῦ Θαβωρίου εἶδε Μωϋσῆς ὡς ἐπὶ πέτρα τεθεῖς καὶ σκεπασθεὶς τῷ Χριστῷ· παρερχόμενον δὲ ἐν δόξῃ εἶδεν οὐ γυμνὸν ἀλλὰ σεσαρκωμένον Θεόν.

6

Ὅτι αἱ μὲν πρῶται πλάκες χειρὶ Θεοῦ λελάξευνται καὶ γεγράφαιται, αἱ συντριβῆναι συγκεχώρηται, ὅτι τύπος ἦσαν αὐτὰι τοῦ πρώτου καὶ κατὰ τὸ γράμμα νόμου, ὡσπερ αἱ δευτέραι ἄς Μωϋσῆς ἐλάξευσε καὶ ἔγραψε, τύπος ἦσαν σαφῆς τοῦ δευτέρου καὶ κατὰ πνεῦμα νόμου. ὡσπερ καὶ λαὸς ὁ πρῶτος ὁ μωσχοποιήσας τὸν πρῶτον ἔτυπον Ἰσραήλ, διὸ καὶ ἐν ὀργῇ Θεοῦ καὶ αὐτὸς B καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν παλαιὸς διεσκεδάσθη νόμος. ὁ λαὸς δὲ ὁ δευτέρος τὸν νέον καὶ κατὰ Χριστὸν εἰκόνιζεν Ἰσραήλ, διὸ καὶ ἐν δόξῃ τοῦ προσώπου Μωϋσέως τὰς δευτέρας εὐλαβῶς ὑπεδέδεκτο πλάκας, καὶ ταύτας ἀφθάτους ἐν τῇ τοῦ μαρτυρίου ἀποθέμενος 15 ἐφύλαξε κιβωτῷ.

Ὅτι ἀπὸ μὲν τῶν κτηνῶν ὁ βοῦς καὶ τὸ πρόβατον καὶ τὸ αἰγίδιον, ὡς ἡμερὰ καὶ καθαρὰ καὶ εἰκόνα τῶν τοῦ Χριστοῦ τυποῦντα προβάτων, εἰς θυσίαν καὶ ὀλοκαύτωσιν τῷ νόμῳ παρελήπται, ἀπὸ δὲ τῶν πτηνῶν μόνον τρυγῶν καὶ περιστερά, τὸ μὲν 20 ὡς φλογγον καὶ φιλήσυχον, τὸ δὲ ὡς φιλάλληλον καὶ φιλόανθρωπον, καὶ ἄμφω ὡς καθαρὰ καὶ ἀκέραια καὶ ἁγίων ψυχῶν ιδιότητας χαρακτηροῦνται, εἰς θυσίαν καὶ ὀλοκαύτωσιν τῷ νόμῳ ἐξείλεται καὶ παρελήπται.

duce intrant, iis velum ignoracionis aufertur. ceterum Moses in Thabore monte revera posticum dei vidit, nempe incarnationem unigeniti, cum in saxo positus eoque tectus, nimirum Christo, praeterire cum maiestate non nudum sed incarnatum vidit deum.

Primae tabulae manu dei excisae fuerunt et inscriptae; permissumque est ut eae confringerentur. erant enim typus primae ac literalis legis, sicuti posteriores quas Moses excidit atque inscripsit, manifestum erant exemplum posterioris ac spiritualis legis. sicut et prior populus, qui vitulum confavit, primi Israeli figuram gerebat: itaque ira dei una cum antiqua lege abolita est. at populus posterior novum ac Christianum Israelum designavit: itaque et a Mose facie splendore illustrato populus posteriores reverenter accepit tabulas, easque in arca foederis repositas integras conservavit.

De bestiis in lege ad sacrificia solida atque ad alia sacrificia tantum bos ovis et hoedus admittuntur, ut animalia mansueta, pura et oves Christi representantia. ex volucris tantum turtur et columba ad sacrificium et holocaustoma admittuntur, alterum ut castitatis ac quietis, alterum ut sui comparis et hominum amans, utrumque ut purum et impollutum, ac proprietates sanctarum animarum sub imagine referens.

Ὅτι τὴν ἔρηθρὰν οἱ μὲν εἰς δώδεκα τομὰς λέγουσι κοπήναι, καθὼς καὶ ὁ μέγας Χρυσόστομος ἐκάστη φολῆ λέγει διόδον ἰδίαν παρεχομένην, οἱ δὲ εἰς μίαν διὰ τὸ μίαν πληγὴν τὸν Μωϋσῆν τῇ θαλάσῃ δεδωκέναι. ὅτι τῶν Ἰσραηλιτῶν τῆς θαλάσσης ἐξεληθόντων τοὺς Αἰγυπτίους ἢ θαλάσσα ἐκβρόασα νεκροὺς αὐτοῖς παραδίδωσιν· οὗς καὶ σκυλεύσαντες βουνοὺς πεποιθήκασιν, καὶ ἡ γῆ χάνασα τούτους κατέπει, κατὰ τὸ εἰρημένον “ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπειν αὐτοὺς γῆ.” ἐλθόντες δὲ εἰς Ἑλὴμ εὔρον δεκαδύο πηγὰς ὕδατων καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων, οἵτινες ἦσαν 10 τύποι τῶν Χριστοῦ μαθητῶν, αἱ μὲν δώδεκα πηγαὶ τῶν δεκαδύο κορυφαίων, οἱ δὲ ἑβδομήκοντα φοινικες τῶν τούτων φοιτητῶν, μεθ’ ὧν τὴν οἰκουμένην ποτίσαντες τὴν γλυκεῖαν καὶ στερεὰν τροφήν τῆς θεογνωσίας τῷ κόσμῳ ἐπώμβωσαν. τὸ δὲ μύνα αὐτοῖς δοθὲν πᾶσιν ἴσον συνήγεται, καὶ δυνατῶ καὶ ἀσθενεῖ· ὅπως γὰρ 15 τῷ ἰσχυρῷ προεθυμήθη συναχθῆναι, γομῶρ συνήγεται, ὅπερ ἐστὶν οὐγγίαι τριακονταδύο ἡμισυ, καὶ τῷ καταρραθυμήσαντι γομῶρ συνήγεται. καὶ εἰ εἰς τὴν αὔριον ἐφυλάχθη, διὰ σκωληκῶν ἐφθέρητο, ἔκτος τῶν σαββάτων· τὸ γὰρ τῇ παρασκευῇ συναγόμενον καὶ τῷ σαββάτῳ διεφυλάττετο ἀβλαβές. τύπος δὲ ἦν τοῦτο τὸ 20 ἀδιάφθορον δηλῶν τοῦ δεσποτικοῦ σώματος κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ταφῆς, σταυρῷ μὲν καὶ ἥλοις καὶ λόγγῃ φυσικῶς πεπονθὸς ὁμοιοπαθῶς ἡμῖν, διαφθορὰς δὲ καὶ διάλυσιν μηδ’ ὄλως ὑπομμενη-

Mare rubrum alii in duodecim partes divisum fuisse tradunt, sicut et magnus ille Chrysostomus cuiusvis tribui ait peculiarem transitum praebitum. alii unam tantum eius fissionem agnoscunt, eo quod Moses unicum ictum mari dederit. Israelitis de mari egressis mare cum impetu in alveum rediens Aegyptios necatos ipsis obtulit; quorum cadavera, spoliata prius, acervatim conguessere; ac terrae ea hiatu absorpta sunt, sicut scriptum est (Exod. 15) “simulatque extendisti manum tuam, illos terra deglutivit.” cum ad Klima venissent, invenerunt 12 fontes aquarum ac 70 truncos palmarum. erant hi typi discipulorum Christi. ac duodecim quidem fontes duodecim apostolos, septuaginta palmae eorum discipulos significabant; per quos orbem terrarum irrigantes, dulci ac solido cibo divinae cognitionis mundo humectarunt. manna autem, quod ipsis datum fuit, ab omnibus aequali colligebatur mensura, tantum a valido quantum ab imbecilli. nam neque validus gomore (ea est mensura unciarum 32 cum semisse) amplius et tantandem ignavum colligebat. quod in crastinum adservabatur, id vermes corrumpabant, dempto sabbato: quod enim pridie sabbati colligebatur, id etiam per sabbatum integritati suae constabat. eo adumbrabatur corpus servatoris nostri, quae tempore in sepulcro erat futurum, omnis corruptionis expertus fore. nam in cruce ea quae humana fert natura ac nostrae similia, a clavis erat atque lancea perpassum: sed neque ullam vel corruptionem vel dissolutionem senserat. castissimam quoque dei genitri-

κός. προτυποῖ δὲ τὸ μάννα καὶ τὴν πάνωγον θεομήτορα καὶ τὸν κατ' ἀρετὴν βίον. τοῦτο τὸ μάννα ἔφαγον Ἑβραῖοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη· καὶ γὰρ ἡ πᾶσα ὁδὸς τῆς ἀπὸ Αἰγύπτου ἐξελεύσεως τῶν Ἑβραίων, ἀπὸ Κάδδης βαρνή ἕως φάραγγος Σαρῆθ, B μὴ οὕσα πλέον τῶν πενήκοντα ἡμερῶν, αὐτοῖς καταρεμβομένοις 5 ὑπὸ θεοῦ, ἐν λη' χρόνοις διήνυσται.

Ἔτι πολεμοῦντων τῶν Ἰσραηλιτῶν τὸν Ἀμαλήκ διὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, δε πρὸ τούτου Ναύσης ἐκαλεῖτο, Μωϋσῆς τὰς χεῖρας σταυροειδῶς ἐξέτεινε, καὶ ἐκράτησεν ὁ Ἰσραὴλ τοῦ Ἀμαλήκ. ἐπὶ δὲ ἀτονήσας καθῆκεν αὐτάς, ἐκράτει ὁ Ἀμαλήκ. τότε Ἄαρὼν 10 καὶ Ὡρ ὑποθέντες ταῖς χερσὶν αὐτοῦ πέτρας ἐφύλαξαν αὐτὸν ἕως θύσεως ἡλίου. ὅθεν καὶ κατετροπώσατο Ἰησοῦς τὸν Ἀμαλήκ, ἀποκτείνας αὐτὸν μαχαίρᾳ.

C Ἔτι Φορωνεὺς ὁ παῖς Ἰνάχου καὶ Νιδβης πρῶτος λέγεται παρ' Ἑλλησι νόμους καὶ κριτήρια θέσθαι. ἡ δὲ Κρήτη ἀπὸ 15 Κρητὸς τινος ἄρξαντος ἐκεῖσε ἀνέμασται.

Ἔτι ἡ Σκυθόπολις Βασάν ἐλέγετο πρότερον.

Ἔως ὧδε ἡ πεντάβιβλος περιέχει ἱστορίαν τε καὶ πρῶξιν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τρισχιλίων ἑκτακοσίων ἐξηκονταεπτά.

Ἔτι ἀπὸ τοῦ νέου σίτου προφέρει ἡ ἀγία πόλις τὸ ἄγων 20 πᾶσχα, τὴν προσφορὰν ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ.

Ἔτι τὴν κατασκευὴν τῆς κιβωτοῦ πᾶσαν καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἱερῶς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πάντων, τῆς τε πόρτης, ἧτις ἐστὶ φέβλα

cem manna praefiguratur, et vitam secundum virtutem institutam. edebant Ebraei manna istud in solitudine per annos quadraginta. iter enim Ebraeorum ab Aegypti egressu, a Cades-barnea usque ad vallem Zaretham, cum non sit plurimum 50 dierum, ab ipsis divinitus hinc inde otiose vagari coactis annis totis 38 est confectum.

Iosua Nunis F. adversus Amalecum praeficiente (eo qui ante Osea fuit dictus), quamdiu Moses in crucis formam manus intendit, victoria panes Israeliticos fuit, remittente manus Mose Amalecus praevaluit. itaque Aarona et Or manibus eius saxa supposuerunt, ut usque ad occasum solis ita precando duraret. ac Iosua Amalecum ferro concidit atque vires eius attrivit.

Phoroneus Inachi et Niebas F. primus fertur Graecis leges dedisse ac iudicia constituisse. Creta autem a Crete quaedam, qui ibi imperium obtinuit, nomenata est.

Scythopolis antea Basanis nomen gessit.

Haecenus quinque libri complectuntur historiam atque res gestas ab Adamo ter mille octingentorum sexaginta septem annorum.

In divini mysterii celebratione, urbs sancta de novo pane sanctorum pascha offert.

In monte Sinai Moses ante oculos vidit universam arcae apparatus, amictum pontificis, atque omnia ad eum pertinentia, fibulam, ta-

ἢ περόνη, καὶ τοῦ λογιεῖου, ὅπερ ἔκειτο ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀρ-
 χειρέως διὰ δώδεκα λίθων, σημαιόντων διὰ μὲν τῆς ἀγῆς τὰ **D**
 χρηστὰ διὰ δὲ τῆς ἐπισκοτώσεως τὰ δεινὰ, εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος
 ὀφθαλμοφανῶς ἐθεάσατο Μωϋσῆς, καὶ κατὰ ταῦτα ὑποδόμησεν
5 τὴν κιβωτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ. τότε καὶ τὰς πλάκας τὰς πρώτας
 ἔλαβε, καὶ τοῦ Θεοῦ ἤκουσεν ὀργιζομένου καὶ λέγοντος “ἔασόν με
 ἐκτρέψαι αὐτούς, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρόν.”
 αὐτὸς δὲ δεηθεὶς ἐξιλίσσατο τὸν Θεόν, καὶ κατελθὼν τὸν μὲν
 μόσχον κατέκαυσε πυρὶ, καὶ κατήλεσεν αὐτὸν λεπτὰ καὶ ἔσπειρεν
10 ἐπὶ τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπότιε τοὺς νιὸς Ἰσραὴλ. καὶ ἐμφυλίῳ
 πολέμῳ τὸν Θεὸν ἰλωσάμενος, πάλιν ἐτέρας τσσαράκοντα ἡμέ- **P 79**
 ρας νηστεύσας, ἄνεισιν εἰς τὸ ὄρος καὶ τὰς δευτέρας πλάκας λαμβά-
 νει. τότε εἶδε καὶ τὴν δόξαν κυρίου παρὰ τῇ ὀπῇ τῆς πέτρας
 καθίσας, καὶ ἰδοξάσθη τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. ὀπίσθια δὲ Θεοῦ
15 χρηῖ νοεῖν τὰς θείας οικονομίας καὶ ἐνεργείας, πέτραν δὲ τῆς πί-
 στευς τὸ στερεὸν καὶ ἀκράδαντον, ὀπῆν δὲ τῆς πέτρας τὸν τῆς
 πίστειως ὀφθαλμὸν (διὰ τοῦτο γὰρ οἱ κατὰ Μωϋσέα θεωροῦσι τὰ
 ἀνέφικτα καὶ ἀθέατα), κάλυμμα δὲ τὴν ἀπιστίαν· ἦν γὰρ ἄν-
 θρωπος πιστεύσῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα, ὡς
20 φησιν ὁ ἀπόστολος. τότε κατασκευάζει καὶ τὴν κιβωτὸν διὰ Βε- **B**
 ζελεὴλ νιὸῦ Μαρίας τῆς ἀδελφῆς Μωϋσέως, καὶ Ὡρ τοῦ συνόν-
 τος καὶ Ἀαυῶν, ὅτε τὰς χεῖρας ἀνεῖχον Μωϋσέως κατὰ τοῦ Ἀμα-
 λήκ. ἐτελειώθη δὲ τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς ἐν ἑπτὰ μηνί, καὶ τῇ

22 καὶ] τῷ?

bellam oraculi, quae pendeat ad pectus pontificis maximi duodecim or-
 nata gemmis, quarum fulgore quid expediret, obscuracione quid damno
 foret significabatur. ad eorum imitationem confecit arcam cum omni in-
 strumento. tunc et priores accepit tabulas, deumque audivit per iram
 haec dicentem (Exod. 32) "permittle ut eos deleam, atque ex te deinde
 gentem magnam atque potentem propagem." sed Moses suis deprecac-
 tionibus iram dei leniit. cum a monte descendisset, vitulum igne com-
 bussit inque pulverem redegit: hunc aqua inspersit, eam populo biben-
 dam exhibuit. cumque bello intestino deum placasset, rursus inedia
 quadraginta dierum tolerata in montem evasit ac posteriores tabulas ac-
 cepit. tunc etiam domini maiestatem vidit rimae saxi assidens, et fa-
 cies ipsius illustrata est. per posteriora autem dei intelligere debet di-
 vinas dispensationes atque effectiones. per saxum fidei firmitatem in-
 concussam. per saxi rimam fidei oculum: eo enim Moses, et qui eum
 imitantur, inaccessa et invisibilia attingunt. per velamen incredulitatem:
 quando enim deo credit homo, tunc aufertur, teste apostolo. tunc etiam
 aram fabricatur opera Beseleelis, filii sororis suae Mariae, et Oris eius
 qui cum Aarone manus Moais contra Amalecam erantis sustentavit.
 opera tabernaculi absoluta sunt septem mensibus; idque erectum stetit

πρώτη ἡμέρα τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς ἐξόδου
 ἔστη· ὅπερ καὶ ἡ γραφὴ μαρτυρεῖ ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Λευιτικῶν.
 τῷ δὲ δευτέρῳ μηνὶ ἐγένετο ἡ ἔξαρθρησις τοῦ λαοῦ, καὶ εὐρέθη
 ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, καθὼς ἡ τετάρτη βίβλος τῶν ἀριθ-
 μῶν λέγει, μυριάδες ἐξήκοντα καὶ γφν', χωρὶς τῶν Λευιτῶν· οἱ 5
 δὲ Λευῖται ἀριθμηθέντες εὐρέθησαν χιλιάδες κβ'. τῷ τεσσαρα-
 C κοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου Ἀαρὼν ἐτελεύτησεν ἡ γῆ ἐτῶν, καὶ Μωϋ-
 σῆς προχειρίζεται Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν Ἀαρῶν. Μωϋσῆς δὲ τῷ ια'
 μηνὶ τοῦ μ' ἔτους τῆς ἐξόδου, ἑκατοστῷ δὲ εἰκοστῷ ἔτει τῆς ζωῆς
 αὐτοῦ, εὐλογῆσας πάντα τὸν λαόν, ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος Ναβάν 10
 ἦτοι Ἀμβριεμ, κείμενον ἐν τῇ Μωαβιτιδί περὶ τοῦ Ἰορδάνου
 κατὰ πρόσωπον Ἰεριχώ, καὶ κατοπιεύσας τὴν γῆν τὴν ἐπηγγελμέ-
 νην αὐτῷ τῷ Ἰσραὴλ, ἐτελεύτησε, καὶ οὐκ εἶδεν οὐδεὶς τὸν τάφον
 αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἡμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, οὐδὲ ἐφθά-
 ρησαν τὰ χεῖλη αὐτοῦ. ἐπείραζε δὲ αὐτὸν ὁ διάβολος ὡς ἡμαρ- 15
 D τηκότα τῷ Θεῷ συνελκύσαι μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν. ἀλλ' ἀρχαγ-
 γελικῆ διεκρούσθη χειρὶ ὡς προπετῆς καὶ θρασὺς καὶ τῶν τοῦ
 Θεοῦ φίλων δυσμενῆς. ἐγένετο δὲ νεφέλη καὶ σκότος κατὰ τὸν
 τόπον, ὡς μὴ ἰδεῖν τινὰ ποῦ ἐτάφη Μωϋσῆς, καθὼς Ἰώσηπος
 ἱστορεῖ.

20

Ἰστοῖον ὅτι τὰ πέντε βιβλία τῆς ἀρχαιολογίας ὁ μακαριώ-
 τυτος ἐν ἀγίῳ πνεύματι Μωϋσῆς ἀνετάξατο κατὰ τὴν Ἑβραϊδα
 γλῶσσαν· ἥτις μετὰ ταῦτα, ὡς καὶ αἱ λοιπαί, εἰς Ἑλληνικὴν μετ-

prima die primi mensis secundi ab exitu Aegyptiaco anni, ut quidem
 Scriptura tertio libro, qui est Leviticus, testatur. secundo autem mense
 initus est populi numerus, censique a viginti annos nato et supra, ut
 est in Numerorum libro quarto, millia 603 ac 550 viri, absque Levitis,
 qui seorsim numerati deprehensi sunt 22 milia. quadragesimo ab exitu
 anno mortuus est Aaron, natus annos 123. in eius locum substituit
 Moses Eleazarum Aaronis filium. ipse Moses undecimo mense quadra-
 gesimi ab exitu anni, aetatis suae vigesimo supra centesimum, fausta
 precatus universo populo, in montem Nabanum (alias Abarima) situm in
 Moabico solo, cis Iordanem, e regione Ierichuntis, subivit, speculatus-
 que inde terram Israelico populo promissam finem vivendi fecit. nemo
 sepulcrum eius novit: sed et viventis neque caligaverunt oculi neque la-
 bia marcuerunt. tentavit autem eum diabolus, veluti eum qui adversus
 deum deliquisset, eoque trahere conatus est quo reliquos peccatores.
 sed is, ut temerarius audaxque dei amicorum hostis, principis angelo-
 rum manu profligatus ab eo fuit. nebula autem et caligo circa eum lo-
 cum est oborta, ne quis videre posset ubi Moses terrae esset conditus.
 ita Iosephus narrat.

Scire convenit quinque antiquitatis libros a beatissimo Mose spiri-
 tus sancti instinctu fuisse sermone compositos Ebraico; qui sequenti
 tempore cum reliquis in Graecam linguam sunt conversi a septuaginta

εβλήθη διάλεκτον ὑπὸ τῶν ἑβδομήκοντα ἐρμηνευθεῖσα ἐπὶ Πτο-
 λεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου. καὶ ἡ μὲν Γένεσις ἄνωθεν ἀπ' ἀρχῆς
 τὴν κοσμογένειαν τὴν τε τοῦ ἀνθρώπου πλάσιν, τὸν κατακλυσμόν, P 80
 τὴν τῶν Σοδομιτῶν ἀπώλειαν, τὴν ἕξ ἀρχῆς μέχρι τέλους τῶν
 5 πατέρων Ἀβραάμ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ βίωσιν καὶ τελείωσιν, τοὺς
 χρηματισμοὺς καὶ τὴν τοῦ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ βασιλείαν περιέχει.
 ἡ δὲ Ἔξοδος τὴν τοῦ Ἰσραὴλ περιέχει κάκωσιν, καὶ τὴν διὰ
 Μωϋσέως ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς διάβασιν, καὶ τὴν ἐν ἐρήμῳ διατρι-
 βήν, καὶ ὅσα νομοθετούμενος ἐπέρασε τὸν θεόν, καὶ τὴν τῆς
 10 σκηνῆς κατασκευήν. τὸ Λευιτικὸν τὴν τῶν θυσιῶν ποικίλην πα-
 ράδοσιν καὶ τὴν τῶν ἱερέων διακόσμησιν. οἱ Ἀριθμοὶ τὴν διτ-
 τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν ἀπαρίθμησιν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ περιέχει, B
 τὴν μὲν πρώτην ἐπὶ Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν μετὰ τὴν ἔξοδον εὐθὺς
 ἐν τῷ ὄρει Σινῶ γενομένην, τὴν δὲ δευτέραν ἐπὶ Μωϋσέως καὶ
 15 Ἐλεάζαρ, μετὰ τὴν ἐν τεσσαράκοντα ἔτεσιν πανωλεθρίαν τῶν
 πρώτων διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, γενομένην ἐν Ἀραβαθῷ Μωᾶβ
 ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου κατὰ τὴν Ἰεριχὺ. τὸ δὲ Δευτερονόμιον πύσας
 τὰς ἕξ ἀρχῆς μεγαλοργίας τοῦ θεοῦ μέχρι καὶ τῆς τοῦ Μωϋσέως
 τελευτῆς γενομένης εἰς αὐτοὺς περιέχει, ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν δευτέ-
 20 ραν ᾤδην πύσας, καὶ τοὺς φυλάρχους οἱ καὶ ἔμελλον κατακληρο-
 νομεῖν τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν.

Διελθόντος δὲ τοῦ Ἰσραὴλ τὸν Ἰορδάνην, περιέτεμεν ὁ Ἰη- C
 σοῦς πάντα τὸν λαὸν μαχαίραις πετρίναις· τὰ γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ
 τεσσαράκοντα ἔτη οὐδεὶς περιετιμήθη, καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν μαχι-

interpretibus sub Ptolemaeo Philadelpho. et liber quidem Geneseos
 complectitur ab initio repetitam mundi creationem, hominis effictionem,
 diluvium, Sodomaeorum interitum; tum natales vitam atque obitum
 Abrahami Isaaci Iacobi, oracula, regnum Iosephi in Aegypto. Exodus
 habet Israelici populi afflictionem, et eiusdem Mose duce per rubrum
 mare transitum, vitam in solitudine actam, utque populus lege accepta
 deum tentarit, nec non tabernaculi apparatus. Levitico insunt variae
 de sacrificiis praeceptiones et sacerdotum administratio. Numeri dupli-
 cem populi recognitionem sive recensioem continent, quarum prior
 statim ab exitu apud Sinaim montem habita fuit a Mose et Aarone:
 posteriorem censum, prioribus per quadraginta annos suae incredulitatis
 culpa a deo occidione deletis, iuxta Arabaotham Moabicae regionis ad
 Iordanem prope Ierichuntem Moses et Eleazarus egerunt. Deuterono-
 mium omnia magna dei facta et in Ebraeos beneficia ab initio usque
 ad mortem Mosis recenset, itemque totum secundum canticum, ac tri-
 buum principes, qui terram promissam erant distributuri.

Cum populus Israelicus Iordanem fluvium transivisset, Iosua cum
 cultris saxeis circumcidit. nam per quadraginta annos, quos in solitu-
 dine exegerunt, nemo circumcisis fuerat; ac plerique eorum qui ad

μων ἀπερίτμητοι ἦσαν· τὸ δὲ αἷτιον, ὅτι παντὸς ἀλλογενοῦς κει-
χωρισμένοι χρεῖαν τῆς περιτομῆς οὐκ εἶχον. καλῶς ἄρα εἰρηται
τῷ θεῷ ἀποστόλῳ ὅτι οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία,
ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν. καὶ φραγόντος ἐκ τοῦ νέου σίττου τοῦ λαοῦ
τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐξέλιπε τὸ μάννα. τότε καὶ τὸν ἀρχιστράτηγον **6**
D Μιχαὴλ εἶδεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ εἰς Ἱεριχώ, δι' οὗ καὶ παρε-
δόθη αὐτῷ ἡ Ἱεριχώ· μετὰ γὰρ ἡμέρας ε' περιστοιχισάντων αὐ-
τὴν μετὰ τῆς κιβωτοῦ, ἐπεὶ ἐσάλπισαν καὶ ἐβόησαν ὁ λαὸς, ἔπε-
σον αὐτόματα τὰ τείχη, καὶ εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ Ἰσραὴλ, καὶ ἐσφάγη
πᾶς ὁ λαὸς τῆς Ἱεριχῶ καὶ πᾶν ζῷον, πλην Ῥάαβ τῆς πόρνης καὶ **10**
τοῦ οἴκου αὐτῆς. ἐκεῖ καὶ Ἄχα ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τοῦ Ἰσραὴλ ὅν
πᾶσι τοῖς αὐτοῦ διὰ τὸ ἀποκρῖναι χρήματα. τότε καὶ Γαβα-
εῖται καὶ οἱ τοῦ Εὐδαίου καὶ οἱ λοιποὶ, ὡς μακρόθεν οἰκοῦντες,
πρὸς Ἰησοῦν σπονδὰς ποιῶνται· οὓς ἐπιγνοὺς ὕστερον πλησιο-
χώρους ὑπάρχειν τῆς μὲν αἰχμαλωσίας συνεχώρησε, διακονεῖν δὲ **15**
P 81 καὶ ἔυλοφορεῖν τῷ λαῷ προσέταξε. τοὺς δὲ Ἀμορραίους πολεμῶν
ἔσθησε τὸν ἥλιον κατὰ Γαβαῖ, καὶ κατὰ φάραγγα Ἐλὼμ τὴν σε-
λήνην, ἕως ἐξεπολέμησε τοὺς ἐχθρούς. πᾶσαι δὲ αἱ παρελάβεν
Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ βασιλείας εἰκοσιεννέα ἦσαν, ἐπαρχίαι δὲ ἑπτὰ,
πάρεξ τῶν τῆς Ἱεριχῶ καὶ τῆς Γέθ. τὴν δὲ Ἱεριχῶ πόλιν καὶ **20**
Φοινίκων πόλιν ὀνομάζει, Κιναίους δὲ τοὺς ἀπογόνους Ἰοθάβ.
οὗτος τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τῶν Ἰουδαίων ἔδνε διανέμει εἰς
κλήρον. τελευτᾷ δὲ ζήσους ἔτη ἑκατὸν δέκα, κρατήσας τοῦ Ἰσραὴλ

bellum apti erant, incircumcisi manserant. causa fuit quod ab omnibus
alienigenis separati nihil circumcisione indigebant. praeclare itaque a
divino apostolo dictum est (1 Cor. 7), neque circumcisionem quicquam
valere neque praeputium, sed praeceptorum dei observationem. quo
die novis fructibus populus vesci coepit, eo manna defecit. tunc et
divini exercitus principem Michaelum Iosua Ierichunte vidit, urbsque
ipsi ab eo tradita est. cum enim populus eam per sex dies circumvisi-
set, simul gestata foederis arca, posteaquam tubis cecinit ac clamorem
sustulit, moenia urbis corruerunt populusque in eam intravit. oppidanum
internecione delati sunt cum bestiis suis, sola Rahaba meretrice et eius
familia superstita. tunc et Achana lapidibus cum familia sua coopertus
est, quod de praeda esset peculatus. tunc etiam Gabaonitae, Ephai
posterius ac reliqui, simulato se longinquam terram incolere, cum Iosua
foedus pepigerunt. quos cum deinde Iosua intellexisset finitimos esse,
capitibus quidem eorum pepercit, populi tamen Israelici lixas calonesque
esse iussit. cum Amorraeis porro pugnans solem apud Gabaonem lunamque
ad vallem Elomam subsistere iussit, dum hostes excinderet.
regna in suam potestatem redegit Iosua numero 29, principatus 7, ex-
cepta Ierichunte et Getha. urbem Ierichuntem etiam Phoenicum urbem
appellat, Cinnaeos posteritatem Iothoris. Iosua ergo terram promissam
Iudaico populo tributum distribuit. mortuus est annos natus 110, cum

Ἐτη εἴκοσι ἑπτὰ. καὶ ἔθρασαν αὐτὸν ἐν Θαμναθσαράχ, ἐν τῷ ὄρει Β
Ἐφραΐμ, συνθάνασαντες αὐτῷ καὶ τὰς πετρίνας μαχαίρας.

Ὅτι τῶν Ἀργείων μετὰ Ἰναχον ἐβασίλευσε Φορωνεύς, καὶ ἄλλοι δὲ πλείους μετ' αὐτὸν ἕως τοῦ Λυγκεύς, ὃς Δαναῶν πολε-
5 μήσας τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῦτον ἀποκτείνας, τὴν τε βασιλείαν αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα Κλυταιμνήστραν εἰς γυναῖκα παρέλαβε. μετὰ τοῦτον Μεριόπας πέντε μόνους χρόνους βεβασίλευκός αὐτὸς καταλύεται, καὶ ἡ βασιλεία τῶν Ἀργείων ἐπὶ φμθ' ἔτη διαρκέ-
σασα εἰς Σικωνίτας τοὺς Ἑλλαδικὸς μεταπεπτῶκει.

10 Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Μωϋσέως γέγονε τις ἀγῆρ μέγας, ἐκ τῆς φυλῆς Ἰάφεθ, ὃς αὐτόχθων ὢν ἐβασίλευσε τῆς Ἀττικῆς ἔτη λβ'. ὄνομα τῷ ἀνδρὶ Γύγης. ἐπ' αὐτοῦ γέγονε κατακλισμός ἐν τῇ C
Ἀττικῇ μόνῃ· αὐτὸς τε ἀπέλετο καὶ ἡ χώρα πᾶσα, καὶ ἕως ἐτῶν διακοσίων ἔρημος ἔμεινεν.

15 Ἐν δὲ τοῖς καιροῖς τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῆς τῶν Μολοσσῶν χώρας αὐτόχθων τις, Αἰδης ὄνομα, βεβασίλευκός μετὰ Μελινδίας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχε θυγατέρα τὴν Περσεφό-
νην, ἥς Πειρίθους ὁ αὐτοῦ συγλητικὸς ἐρασθεὶς κατὰ σύνταξιν αὐτῆς ἀρπάσαι ταύτην νυκτὸς ἐβουλήθη. τοῦτο γινὼς Ἀιδης,
20 ὃν εἶχε κύνα μέγιστον καὶ ἄγριον, Τρικέρβερον ἐπονομαζόμενον, ἔξω τῆς θύρας ἔστισσε Περσεφόνης ἀγνοούσης. τοῦ δὲ Πειρίθου πρὸς αὐτὴν παραγενομένου νυκτὸς, ἐφορμήσας ὁ κύων ἀνέειλεν

12 Ὀρχήγης?

Israelicum populum annos 27 rexisset. humatus est Thamnathsarache in montibus Ephraimicis, cumque eo lapidei cultri.

In Argivos post Inachum Phoroneus regnum obtinuit, ac post hunc plures alii usque ad Lynceum, qui Danao regi bellam intulit, eum occidit, regnoque potitus filiam eius Clytaemnestram uxorem duxit. post hunc Meriopus cum quinque annos tantum regnasset, imperio excedit; atque sic regnum Argivorum, cum 549 annos durasset, ad Sicyonios Graecos translatum est.

Mosis aetate quidam magnus vir Gyges nomine, de Iapeti stirpe, Atticam indigena ipse regno tenuit, per annos 32. eo regnante diu-
vium in sola Attica existit, quo et rex perit et tota ea regio, quae etiam per 200 deinceps annos vasta atque inculta iacuit.

Quo tempore Israelicus populus ex Aegypto est egressus, Melocsis indigena quidam, Aides nomine (Plutonem Latini vocant) cum uxore sua Melindia imperavit. ei regi filia fuit, nomine Proserpina. quam cum Pirithous regis consiliarius amaret, re cum virgine composita noctu eam rapere instituit. deprehense hoc conatu Pluto canem, quem vasto corpore et saevum habebat, Tricerberum nomine, foris ad ianuam Proserpinae ipsa rei imprudente constituit. ita Pirithoum noctu se ad illam conferentem adortus canis interfecit; atque ipsam quoque Proser-

αὐτόν. ἐξελθούσα δὲ πρὸς τὴν ταραχὴν ἢ κόρη διεσπάραιται
 D και αὐτὴ τῷ κυνί. ἐντεῦθεν ἐρρήθη ὅτι ὁ Πλούτων, τὸ τοῦ ἀν-
 δρὸς εὐπορον σημαίνων, τὴν κόρην Περσεφόνην ἀρπάσας ἐς ἕδην
 ᾤχετο.

“Ὅτι ὁ Αἰγιαλεὺς πρῶτος Σικωνιτῶν πενήκοντα δύο ἔτη 5
 ἤρξε· μεθ’ ὃν ἄλλοι κς’ ἕως τοῦ καλομένου Ζευξίππου, ὃς ἔτος
 ἔν και τριάκοντα ἐβασίλευσεν ἐν αὐτοῖς. και κατέσχεν αὐτῶν ἡ
 βασιλεία ἔτη ἐννακόσια ὀγδοήκοντα.

Τὰ δὲ δυτικὰ και τὰ κατὰ Ἰταλίαν μέρη ὑπὸ τῶν υἱῶν
 Πίκου τοῦ και Λιδὸς ἐτοπαρχοῦντο. ἐν δὲ τοῖς Ἑλλήσιν ὁ Προ-10
 P 82 μηθεὺς και Ἐπιμηθεὺς Ἄτλις τε και ὁ πανόπτης Ἄργος ἐγνω-
 ρίζοντο, ὃν και ἑκατοντόφθαλμον διὰ τὸ δέξωπέσιτατον και περὶ-
 βλεπτον εἶναι τὴν διάνοιαν ἐκάλουν. και ὁ μὲν Ἄτλις ἀστρονο-
 μικήν μετῆει ἐπιστήμην, διὸ και τὸν οὐρανὸν βαστάζειν αὐτὸν
 ἐμυθεύσαντο, Προμηθεὺς δὲ γραμματικὴν, ὡς φασιν, ἐξεῦρεν. 15
 οἱ δὲ Ἀναξαγόρειοι ἐρμηνεύουσι νοῦν μὲν τὸν Δία, τὴν δὲ Ἀθη-
 νῶν τέχνην. ὅθεν και τὸ “χειρῶν ὀλλυμένων ἔρρει πολύμητιν
 Ἀθήνην.” τὸν δὲ Προμηθεῖ νοῦν ἔλεγον· προμήθεια γάρ ἐστιν
 ἀνθρώποις ὁ νοῦς. διὸ και μυθεύονται τοὺς ἀνθρώπους μετα-
 πεπλάσθαι, δηλονότι ἀπὸ ἰδιωτείας εἰς γνῶσιν. Ἐπιμηθεὺς δὲ 20
 B τὴν μουσικὴν ἐξεῦρε, και Δευκαλίων τὰ περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ
 τῆς Ἀττικῆς ἀνετάξατο. ὁ Κέκροψ δὲ διφυῆς ὠνομάσθη, ἡ

pinam, cum ad tumultum excurreret, discerpit. inde nata est fabula,
 quod Pluto (ea vox divitias viri eius designat) virgine Proserpina raptā
 ad inferos (id est ad Aidem) concesserit.

Aegialeus primus in Sicyonius gessit, annos 52. post hunc
 alii reges viginti sex fuerunt usque ad Zeuxippum. hic Sicyoniis annos
 triginta unum imperavit. duravit hoc regnum annos 980.

Regionibus autem ad solis occasum vergentibus et Italiae posteritas
 Pici Iovis per provincias praefuit. inter Graecos autem innouerunt
 Prometheus Epimetheus Atlas et acutissimo visu praeditus Argus,
 qui ob perspicacitatem oculorum atque ingenii centumoculus est perhi-
 bitus. Atlas astronomicam tractavit scientiam: itaque fabulati sunt ab
 eo caelum gestari. Prometheum grammaticae inventorem fuisse tradunt.
 Anaxagorei porro philosophi Iovis nomine mentem, Minervae vocabulo
 artem intelligunt. unde est illud “et manibus cassus sapientem Pallada
 quaerit.” Prometheum autem mentem interpretantur: est enim homini-
 bus a mente prudentia; quam prometheiam dicunt. iccirco etiam fabu-
 lantur ab eo homines fuisse transfiguratos, nimirum quod rudes ad
 scientiam adduxerit. musicam invenit Epimetheus: Deucalion historiam
 diluvii Attici conscripsit. Cecropem duplicem seu duabus naturis con-

διὰ μήκος σώματος, ἢ διὰ Αἰγύπτιος ὦν τὰς δύο γλώσσας ἤπιστατο. οὗτος μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῆς Ἀττικῆς Ἀθηνῶν ἔβασίλευσε χρόνους 5, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς τὴν πόλιν Ἀθήνας ὠνόμασεν. ἐπὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔλαια πρῶτως ἐφύη. ἀπὸ 5 τούτου Κεκροπία ἢ γῶρα πρῶτον ἐκλήθη. οὗτος πρῶτος βοῦν ἐθαύμασε καὶ Ζῆνα προσηγόρευσεν. ἐπὶ τούτου τὸ ἐν Δῆλῳ ἱερὸν Ἀπόλλωνος Δηλίου ὑπὸ Ἐριχθονίου υἱοῦ Κέκροπος ἰδρύνθη. οὗτος νομοθετεῖ τὰς γυναῖκας ἔτι παρθένους οὖσας ἐνὶ ἀνδρὶ τῷ C βουλομένῳ γαμεῖσθαι, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ἕως θανάτου προσανέχειν· 10 ἕως γὰρ αὐτοῦ ἀδιαφύρως ἔζων, πρὸς καιρὸν μιγνύμενός καὶ αὐθις ὅτε βούλονται διαχωριζόμενοι, ὡς ἄδελγον εἶναι τίς ἂν εἴη τούτου πατήρ, κτηνῶν τρόπον νοθευομένου τοῦ γένους τῇ ἐπιμιξίᾳ. ἔλεγε γὰρ αὐτὸ αἷτιον εἶναι τοῦ κατακλυσμοῦ. καὶ μετ' αὐτὸν Κραναὸς ἔβασίλευσεν ἔτη ἐννέα, ὅτι καὶ Σαπφῶ ἢ καὶ πρώτη Μουσῶν ἀη- 15 γόρευτο. εἶτα Φορνεὺς καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν ἕως Κόδρου βασιλεύσαντος αὐτῶν ἔτη κα'. ἐκράτει οὖν ἡ Ἀθηναίων βασιλεία ἔτη υγβ'. κἀντεῦθεν ἄρχοντας δώδεκα προεβάλλοντο, δι' ὧν ἢ κατ' αὐτοὺς διοικονομεῖτο πολιτεία. ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσιν ἐνο- D μοθετεῖ Ἀθηναίων πρῶτος Δράκων ὀνόματι. μετ' αὐτὸν δὲ Σό- 20 λων τοῦ Δράκοντος τοὺς νόμους ἤθετει. εἶτα Θάλης ὁ Μιλήσιος ἐθεσμοθέτει, καὶ πάλιν Αἰσχύλος τυραννήσας ἔτος ἐν καὶ μῆνας ζ'. μεθ' ὃν Ἀλκιβιάδης ἔτη δύο, εἶτα ἄλλοι ιη', καὶ αὐθις ἢ τούτων

14 ὄτε?

stantem dixerunt, sive ob corporis proceritatem, sive quod Aegyptius patria utramque linguam calleret. is post diluvium Atticum Athenis regnavit annos 50, urbemque Athenas a Minervae Graeco nomine nuncupavit. eo regnante primum in arce olea est enata. ab ipso regio Cecropia est appellata. is primus bovem admiratus est et Iovem cognominavit. eius tempestate fanum Apollinis Delii in insula Delo positum est ab Erichthonio Cecropis F. is legem tulit uti virgines uni alicui viro volenti nubere, neque eo vivo rem cum ullo alio haberent. hactenus enim promiscuo concubitu usi fuerant, arbitrio suo inter se iuncti rursusque separati; quo factum est ut nemo patrem suum scire posset, pecoris instar spurio procreantibus hominibus. eam rem ille causam diluvio praebuisse dicebat. post hunc Cranaus regnavit annos 9; quo tempore Sappho vixit, quae prima Musarum dicta fuit. successit Cranao Phorneus, alique deinceps usque ad Codrum, qui regnum per annos 21 gessit. duravit regnum Atheniense annos 492. inde rem publicam suam duodenis principibus administrandam tradiderunt. ex his primus Draco leges Atheniensibus posuit, quas eius successor Solon abrogavit. post hunc alias Thales Milesius tulit; rursusque Aeschylus, cum in rem publicam tyrannidem obtineret per annum ac 7 menses. post hunc Alcibiades biennium, deinde alii 18, rursusque horum regnum abolitum

κατελύθη βασιλεία. ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς καὶ οἱ κριταὶ ἤρχον ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ.

Τῶν κριτῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἐπανάληψις διὰ τὰς τῶν Ἑλλήνων ἱστορίας. Μετὰ Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ ἐκ τῆς Ἰούδα καὶ Συμειῶν φυλῆς τοῖς ἀλλήλων σχοινίσμασι ἀνὰ μέρος βοηθοῦντων πρώτος P 83 ἄρξαι τοῦ λαοῦ λέγεται Χάλεβ ἔτη λ'. μετὰ τοῦτο ὁ λαὸς εἰδώλοις λατρεύσας ἐκδίδεται δουλεύειν τῷ Χουσαρθῶμ βασιλεῖ Συρίας τῆς Μεσοποταμίας ἔτη ιη'. ἐπιστρέψαντος τοῖνον τοῦ λαοῦ πρὸς θεὸν ἀνίστησι τὸν Γοθονιῆλ πρῶτον κριτὴν, ἀδελφὸν νεώτερον τοῦ Χάλεβ, ὃς ἔκρινε τὸν λαὸν ἔτη μ'. ἐπὶ τούτου γέγονεν 10 ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός ἐν τῇ Ἑλλάδι. καὶ πάλιν τὸ πονηρὸν ποιήσας ὁ Ἰσραὴλ παρεδόθη Ἐγλῶν βασιλεῖ Μωαβιτῶν ἐν τῷ γ'ομβ' ἔτει, καὶ ἐδούλευσεν ἔτη ιη'. πάλιν δὲ αὐτοὺς ἐπιστρέψαντας ἔξαιρεῖται διὰ τοῦ ἀμφοτεροδεξιοῦ Ἀῶδ, ὃς ἔσχε τὸ B ἐπάνωμον τοῦτο διὰ τὸ ὁμοίως ἐν παντὶ πράγματι τῇ ἐδωρύνω 15 χρῆσθαι χειρὶ καθάπερ καὶ τῇ δεξιᾷ. οὗτος ἠγγήσατο τοῦ λαοῦ ἔτη π'. τούτου τῷ κζ' ἔτει ἐβασίλευσε τῆς Ἀττικῆς ὁ Κέκροψ, ἐν δὲ τῷ οζ' ἔτει γέγονε κατακλυσμός ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Αἰθιοπία. πάλιν εἰδωλομανοῦντα τὸν Ἰσραὴλ παρέδωκε κύριος ἐν χειρὶ Ἰαβείμ βασιλέως Χαναὰν ἔτη κ'. μετὰ ταῦτα Δεβόρρα προφήτις, 20 γυνὴ Ἀφειδῶθ φυλῆς Ἐφραΐμ, ἔκρινε τὸν Ἰσραὴλ. διὰ ταύτης ἠγγήσατο Βαράκ, υἱὸς Ἀβινοείμ ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ, τῆς κατὰ

5 βοηθοῦντων codex Regius 1713: βοηθοῦντες P 8 τῆς om
 ille codex (R) 12 ὁ add R Αἰγλώμ R 17 κζ' κζ' R
 20 Δεβόρα R

est. eo tempore Iudices populo Israelico praefuerunt, quos propter Graecorum historias denuo commemorare placuit.

Iudicum Ebraeorum tempora cum Graecis collata. Mortuo Iosua Iudae et Simeonis tribus mutua auxilia iunxerunt. primus populo dux fuisse narratur Calebus, annos 30. inde populus simulacris divinum exhibendo cultum meruit, ut Chusarthomo Syriae, quae est Mesopotamia, regi servitutum serviret annos octodecim. cum autem se ad deum populus convertisset, is eis primum iudicem excitavit Gothionielem, Calebi fratrem, natu minorem. is populum 40 annos gubernavit. huius tempore diluvium Deucalionium in Graecia fuit. rursus peccatis populus deum irritans ab eo in potestatem Egloni Moabico regi traditus est, anno mundi 3942, eique servivit annos 18. resipiscentem populum deus postea in libertatem asseruit ambidextri Aodi opera. is 30 annos populum gubernavit. anno eius 27 Atticae rex Cecrops exstitit, anno septuagesimo .septimo diluvium fuit in Thessalia et Aethiopia. rursus fictitiorum deorum cultu insaniente populo, concessit deus ut is per viginti annos a Iabimo rege Chanaanico opprimeretur. post Debora fatidica mulier, uxor Aphaidothi de tribu Ephraimica, Israelico populo praefuit. hac duce Barachus Abinoemi filius tribu Nephthalimicus cum

Σισάρα μάχης τοῦ ἀρχιστρατήγου Ἰαβείμ, καὶ ἐκράτησε πάσης C
 τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ Σισάρα τοῖς ποσὶ διαφυγὼν
 ἐπὶ Ἰαήλ γυναικὸς Χάμερ τοῦ Κινναίου ἀναιρεῖται, πασσάλῳ
 κατὰ τῆς γνάθου διαπαρεῖς. κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Κάδμος
 5 ἐν Θήβαις ἐβασίλευσε. μετὰ δὲ τὴν Λεβόρρας τελευτὴν ἐξήμαρτε
 πάλιν ὁ λαός, καὶ παρεδόθη τοῖς Μυδιθαίοις ἔτη ζ'. Γεδεὼν
 δὲ αὐτοῖς ἐκ φυλῆς Μανασσῆ, θεοῖς σημείοις τῆς νίκης κομσά-
 μενος τὴν πίστιν, ἐπανίσταται, καὶ ἐν τοῖς ἀνδράσι τοῖς λάψασι
 καθὼς κύνων τῶν ἰβ' μυριάδας διαχειρισάμενος ἤρξε τοῦ λαοῦ
 10 ἔτη μ'. Ἀβιμέλεχ τοῦτου υἱὸς ἔτη γ', Θόλα ἔτη κγ', Ἰαείρ ὁ D
 Γυλααδίτης ἔτη κβ'. μετὰ τοῦτο ἐξήμαρτεν ὁ λαός, καὶ παρε-
 δόθη τοῖς Ἀμανίταις ἔτη ιη'. ἔπειτα τὴν πρὸς θεὸν ποιησάμενος
 ἐπάνοδον σώζονται διὰ τοῦ Ἰεφθαίε τοῦ Γυλααδίτου ἔτη ς'. μετὰ
 τοῦτον Ἔσσεβων ἔτη ζ'. κατὰ τούτους τοὺς χρόνους τὸ Ἰλιον
 15 ἐκτίσθη καὶ ἡ Τροία, καὶ Ἀσκληπιὸς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην
 μετήει. Ἐγλὼν ὁ Βαβυλωνίτης ἔτη ι'. Ἀβδὼν υἱὸς Σελεῖμ ὁ
 Μαραθωνίτης, ὃς ἦν πατὴρ παιδῶν μ' καὶ ἐκγόνων λ', ἔκρινε
 τὸν Ἰσραήλ ἔτη η'. κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Ὁρφεὺς ὁ Θράξ
 ὁ λυρικὸς καὶ ποιητῶν ἀπάντων ἐπισημύτατος παρ' Ἕλλησιν ἐγνω-
 20 ρήετο, ὃς ἐν ποιητικοῖς στίχοις περὶ στοιχείων ποιήσεως καὶ ἀν- P 84
 θρώπου γενέσεως, καὶ φωτὸς ἕξ αἰθέρος ἑλλαμνιν φιλοσοφῶν,

1 Σισάρα R	8 ἀνηρέθη R	9 τῶν] τῶν ἐχθρῶν forte.
margo P	10 τοῦτου] καὶ ὁ τοῦτου R	θόλα R
βῶν R	16 ι' margo P, ς' R	14 ἑσ-

Sisera copiarum Iabimi imperatore pugnam commisit, totumque eius exercitum fudit. ipse Sisera pedes fugiens a Iaela uxore Coschameri Cinnai interfectus est, mala clavo transadacta. ea tempestate Cadmus Thebis regnavit. secundum Deborah mortem rursus deliquit populus, Madianitisque vexandus per septem annos divinitus est exhibitus. eos Gedeon tribu Manassaeus, victoriae fiducia signis a deo datis confirmata, cum manu virorum qui canum more aquam lambendo hausissent adortus est, ac extinctis eorum 120 milibus populi per quadraginta annos dux fuit. post hunc Abimeleus filius eius, annos 3, Tholus 23, Iairus Galaadites 22. inde ob sua peccata populus Ammonitis deditus est, ab eoque 18 annos divexatus. cum autem ad deum revertisset, per Ieptham Galaaditam is eos liberavit, princeps populi fuit hic annos 6. post hunc Essebon 7. eo fere tempore Troia et Ilium conduntur, et Aesculapius artem medicam constituit. Egion Zabulonius annos 10. Abdon Selemi filius Pharathonites, cui quadraginta fuerunt filii, nepotes triginta, Israelicum populum rexit annos 8. hoc tempore apud Graecos innotuit Orpheus Thrax, lyricus omniumque poetarum celeberrimus. is in poematibus suis plurimos versus posuit de elementorum ortu itemque hominis nativitate, lucis ex aethere effusione philo-

ἀρχάς τε ἀσωμάτων καὶ ἔξουσίας, ἥλιον καὶ σελήην καὶ ἄστρα πάντα, γῆν καὶ θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὄρατά τε καὶ ἀόρατα πάντα ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων γενέσθαι, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ πλασθῆναι ἐκ γῆς καὶ ψυχὴν ὑπ' αὐτοῦ λογικὴν λαβεῖν, εἰς μίαν δὲ δύναμιν καὶ ἐν κράτος 5 Θεότητος ἀνάγεσθαι τὰ πάντα θεολογεῖ, ὅς ἐστιν ὁ ὢν Θεός, ὃν B οὐδαὶς ὄρεται. τρία δέ, φησὶν, ὀνόματα, βουλή φῶς ζωή, ἐν αὐτῷ, ἄλλου δεῖν συμφώνως τῇ ἀληθείᾳ τῇ καθ' ἡμᾶς περὶ τε Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὁ σοφώτατος ἀποφθεγγόμενος Ὁρφεύς. λυρωδὸς δὲ καὶ καθαρωδὸς ἔμνεται, πᾶσαν κατακλιῶν καὶ θέλγων ψυχὴν. 10 καὶ τὰ λοιπὰ προεγράφησαν.

Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους καὶ Μαρσύαν φιλόσοφον λέγουσι γενέσθαι, ὃς ἐξεῦρε διὰ μουσικῆς αὐλοῦς ὑπὸ καλάμων, καὶ ἀπενοεῖτο ἀπὸ Θεῶν ἐαυτὸν καὶ λέγων ἀνθρώποις ἐσρηκέναι διὰ τοῦ μέλους τῶν καλάμων τροφήν. τούτον παραφρονήσαντα 15 C ῥῆγμα λέγεται ἐαυτὸν εἰς τὸν ποταμόν, ὅθεν καὶ ὁ ποταμὸς Μαρσύας ὠνομάσθη· ἀπὸ Κολχίδος δὲ οὗτος ὤρητο.

Πάλιν ὁ Λυδὸς προσηταίος ἐκδέδοται ἀλλοφύλοις ἔτη μ'. ἐπιστρέψαντος δὲ αὐτοῦ πρὸς Θεὸν ἀνίστησι τὸν Σαμμῶν τὸν τοῦ Μανωῆ υἱόν, ἐκ φυλῆς Δῶν, ὅστις καταπολεμήσας τοὺς ἄλλο- 20 φύλους ἄρχη ἔτη κ'. κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Ἡρακλῆς ἔγνω-

7 ἀπὲρ R
θίλειν R

10 ὅμν. ὡς ταῖς ἡδοναίαις πᾶσαν κατακλιῶν καὶ
17 ὤρητο R, ὤρηται P

sophatus; item de principiis incorporeis, de potestatibus, de sole et luna sideribusque univēris, terra mari atque omnibus quae in iis sunt, sive videri ea queant seu visum fugiant, omnia haec ab universi conditore efficta docens. ab eodem hominum genus ex terra effictum animaque rationis compote praeditum; tum omnia ad unum divinae naturae imperium atque vim referri, nempe ad verum deum, quem nemo videt; cui tria sunt nomina, consilium lumen et vita in ipso. ita sapientissimus Orpheus propemodum veritati, quam nos profitemur, consentanea de deo et hominibus pronuntiavit. lyricus et citharoedus fuisse praedicatur, quae suavitate sermonis quamvis oblectet atque demulceat animam. reliqua supra rettulimus.

Eodem tempore Marsyam quoque philosophum fuisse narrat, qui arte musica invenit fistularum ex calamis confectionem, atque ad insaniam prolapsus dei sibi nomen arrogavit, dicens se alimenta hominibus carmine fistularum repperisse; ferturque mente captus sese in fluvium abiecisse, cui Marsyae nomen inde factum: is ex Colchide venit.

Ceterum populus cum rursus deum offendisset, ab eo barbaris per 40 annos deditus est. conversis ad se deus Samsonem Manoe F. praefecit, tribu Danicum. is devictis barbaris populo annos 20 praefuit. ea

φέετο ὁ τοῦς δεκαδύο ἄθλους διανόσας. Σαμανῆ ἠγήσατο τοῦ
 λαοῦ ἔτος α'. ἀναρχίας γεγωνίας κατὰ τὰς Ἑβραϊκὰς παραδό-
 σεις, καὶ ἔπραττεν ἕκαστος ὑπερ ἠβοῦλετο, οἷα εἰκὸς ἐν ἀναρχία
 γίνεσθαι, ἔτη μ', εἰρήνην ἔσχεν ὁ λαὸς πρὸς τοὺς ἄλλοφύλους
 5 ἔτη λ' Σαμανῆ ἠγουμένον. καὶ Ἡλεὶ ὁ ἱερεὺς ἤρξε τοῦ λαοῦ
 ἔτη κ'. κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ὁ Ἰλιακὸς πόλεμος ἐγένετο D
 ἔτη δέκα, καὶ τὸ Ἰλιον ἦλω. Σαμουὴλ διαδεξάμενος τοῦ Ἡλεὶ
 τὴν ἱερατεῖαν καὶ τὴν ἠγεμονίαν κρατεῖ τοῦ λαοῦ. φασὶ δὲ αὐτὸν
 δεκαδύο ἐτῶν εἶναι, ὅτε πρῶτον αὐτῷ ἐφάνη καλήσας ὁ Θεός· οἷς
 10 ἢ κιβωτὸς ἐν τῷ Ἀμινάδαμ οἴκῳ διέτριψε. καὶ βασιλείως χρι-
 σθέντος ἦν ἀντικαμβανόμενος ὁ Ἡλεὶ ἔτη σ'. γίνεται τούτων ἀπὸ
 τῆς τελευτῆς Ἰησοῦ ἐπὶ τὴν τελευτὴν Σαμουὴλ ἔτη χ', ἀπὸ δὲ Νῶε
 καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη βρκ', ἀπὸ Ἀδάμ ἔτη δτπβ'. ὁ μὲν
 Σαμουὴλ ἤδη γεγηρακὸς καὶ τοῦ λαοῦ ἐκνηροτέρως ποιούμενος
 15 τὴν ἐποψίαν, τῶν τε παίδων αὐτοῦ δώροις ἀεὶ τὸ δίκαιον προῖε- P 85
 μένων, χρεὶ βασιλεία, τοῦ λαοῦ μὲν καταναγκάζοντος, τοῦ Θεοῦ
 δὲ συγχωρήσαντος, τὸν Σαουλὸν υἱὸν Κίς, ἐκ φυλῆς Βενιαμίν.
 οὗτος συνεπισχύοντος τοῦ Σαμουὴλ βασιλεύει ἔτη κ', ἐπ' ἑαυτοῦ
 δὲ ἔτη κ'. προεφάτηενσε δὲ ἐπ' αὐτοῦ ἕμα καὶ ἱεράτευσε Σαμουὴλ.
 20 Ἀβεντήρ δὲ ὁ τοῦ Νῆρ τῆς στρατιᾶς ἀφαιρέτο. τοῦ δὲ Σαουλ
 προσπιασάντος τῷ Θεῷ πολλάκις, μελῶνως δὲ διὰ τὴν παράβασιν
 τῆς αὐτοῦ προστάξεως, περιποιησάμενον τὸν Ἄγγυ βασιλεία

5 καὶ add R

10 ἀμινάδαμ R

15 αὐτῷ R

τοῦ δι-

καίου προειμένων τὴν κρίσιν R

tempestate Hercules innotuit, is qui duodecim aerumnas toleravit. Sa-
 manes populum rexit annum unum. cum, ut est ab Ebraeis traditum,
 magistratu populus vacaret, ac suo quivis arbitrio ageret, sicut in in-
 terregno fieri assolet, per annos 40, pacata a barbaris populo omnia
 fuerunt per annos 30, Samane duce. Elis sacerdos 20 annos populum
 gubernavit. huius aetate bellum Troianum decennale gestum est ac
 Iliam captum. Eli Samuelus successit in sacerdotio et populi guberna-
 tione. hunc tradunt duodecim annorum fuisse, cum primam ei deus
 apparuit atque ipsum affatus est: quibus archa in dome Aminadami com-
 memorata fuit. et rege uncto apprehendebat Elis annos 70. proinde flu-
 xerunt ab obitu Iosuae usque ad Samueli mortem anni 610, a Noa et
 diluvio 2120, ab Adamo 4382. enimvero Samuelus, cum ipse ob se-
 nectam aetatem segnibus populi negotia obiret, et filii eius denis se cor-
 rumpi passi ab aequitate identidem deflecterent, populo cogente ac per-
 missu dei regem populo unctione designat Saulum Kisi F. tribu Benia-
 minicum. is Samuele auxiliante regnum per viginti annos totidemque
 solus gessit. Samuelus eo regnante et vaticinatus est et sacerdotio fun-
 ctus. Abnerus Neri filius exercitui praefuit. cum autem Saulus deum
 saepenumero offendisset, ac maxime quod contra eius praeceptum Ama-

Ἀμαληκιτῶν, ἤκουσε παρὰ τοῦ προφήτου “μεμιταίωται σοι, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι κύριος. ἠτοίμασεν **B** γὰρ ἂν τὴν βασιλείαν σου ἕως αἰῶνος ἐπὶ Ἰσραὴλ. καὶ νῦν οὐ στήσεται ἡ βασιλεία σου, ἀλλὰ ζητήσῃ κύριος ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.” μετὰ δὲ ταῦτα χρίσαντος τὸν Δαβὶδ τοῦ Σαμουὴλ, εἶτα γηράσαντος καὶ τελευτήσαντος, προσέθετο μᾶλλον ὁ Σαοὺλ παρασχεῖν τὸν κύριον. ὄθεν καὶ πνεῦμα κυρίου ἀπέστη ἀπ’ αὐτοῦ, καὶ ἐπνευσεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν. οὐδ’ χάριν καὶ ὁ Δαβὶδ ἄγεται πρὸς αὐτόν, εἰς παρηγορίαν ψάλλον διὰ τῆς κινύρας, καὶ ἀφίσταται **10** ἀπ’ αὐτοῦ τὸ πονηρὸν πνεῦμα. ἀλλ’ οὖν γε πατάξας ὁ Δαβὶδ τὸν ἀλλόφυλον Γολιάθ, ὅς ἦν ἡλικία πηχῶν τεσσάρων καὶ σπι- **C** θαμῆς τὸ ὕψος, καὶ περικεφαλαίαν ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ θώρακα ἑλυσσιδωτῶν πέντε χιλιάδων σίκλων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, καὶ κνημίδας χαλκῆς ἐπὶ τὰ σκέλη αὐτοῦ, καὶ τὸ ζόλον τοῦ ἰσθμοῦ αὐτοῦ ὡς ἀντίον ὑφαιμόνων, καὶ ἡ ἐπ’ αὐτὸ λόγχη ἑξακοσίων σίκλων σιδήρου, καὶ ἄσπις χαλκῆ ἀνὰ μέσον τῶν ἰσθμῶν αὐτοῦ. καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγαμβρευθεὶς τῷ Σαοὺλ, καὶ φθονηθεὶς προφύσει τῶν χορευτριῶν, ἀποδιδράσκει ἀπ’ αὐτοῦ, ὅτι καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προσθέσεως ἔφαγε, καὶ τοὺς τριακοσίους πεντήκοντα **20** ἑρεῖς ἀνείλε Σαοὺλ, καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐπάταξε Νομβῦν ἐν ῥομφαίᾳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ οὐχ ὑπέλειφθη ἐξ αὐ-

1 ὁ προφήτης ταῖς πρὸς αὐτόν ἐξέειπεν **R**
 ἐν **R** 16 μεσάντιον **margo P**

2 καὶ ἠτοίμασεν

locitarum regem Agagum incolamam servasset, ita est a vate compellatus (1 Sam. 15) “actum est de te, propterea quod mandatum dei violasti. absque enim hoc esset, regnum tuum in Israelicam gentem fuerat deus perenne facturum. nunc id non consistet: sed quaeret deus hominem ex animi sui sententia factum, quem suo populo praeponat.” secundum haec cum Samuelus unctione Davidum regno destinasset senioreque confectus diem suum obivisset, perrexit Saulus etiam amplius deum irritare. itaque et a dei spiritu desertus est et a maligno spiritu premi coepit. eam ob rem Davidus ad eum adductus est, qui fidibus ludens ab eo malum genium abigeret ipsumque recrearet. idem Davidus Goliathum barbarum interfecit, altum cubitos quattuor ac spithamam, casside caput armatum, corpore lorica hamata, cuius aes et ferrum appendebat 2 s. unciarum milia, crura ocreis aereis tectum, gestantem hastile instar liciatorii textoris, cuius cuspis unciarum trecentarum ferrea, humerisque aeream aspidem ferentem. ob id facinus a Saulo gener adscitus, oborta praetexta choreas ducentium muliercularum cantilenae invidia, a socero profugit. ea tempestate et panes sacros comedit et 350 sacerdotes Saulus trucidavit, urbemque Nobam ferro vastavit, omnibus et hominibus et pecudibus interfectis, solo Abiatare Abimelechi filio

τῶν εἰ μὴ Ἐβιάθαρ υἱὸς Ἐβιμέλεχ, φυγὼν πρὸς Δαβίδ. αὕτη D
 τοῦ Σαουλ ἡ μαιφονία πάντων τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων δυσσε-
 βεστέρα. καὶ τὸν μὲν Ἄγαθ διέσωσε, καὶ πάντα ὅσα ἦν ἀξιό-
 κρητα· τοῦ δὲ θυμοῦ κεινηκόςτος τοὺς τριακοσίους πενήκοντα
 5 ἱερεῖς καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν αὐτανδρον διέφθειρε. πολλάκις δὲ
 καταδιώκων τὸν πρῶτατον Δαβίδ ὁ ἀπανθρωπότατος Σαουλ εἰς
 χεῖρας Δαβίδ ἄπαξ καὶ δις ἐμπέπτωκε. μὴ ἀνταποδιδούς δὲ ὁ
 Δαβίδ αὐτῷ κακὸν ἀντὶ κακοῦ μᾶλλον ἔλεγε πρὸς αὐτὸν "ἴνα τι
 καταδιώξεις βουσιλεῦ λαβεῖν τὴν ψυχὴν μου; δικάσαι κύριος μέσον
 10 ἡμῶν." καὶ ὁ μὲν οἶκος Δαβίδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο, ὁ δὲ P 86
 οἶκος Σαουλ ἐπορεύετο καὶ ἥσθενει. καὶ ἀπέθανε Σαουλ ἐν ταῖς
 ἀνομίαις αὐτοῦ, τοξευθεὶς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων εἰς τὰ ὑποχόνδρια·
 καὶ μὴ ἀποθνήσκων αὐτὸς γέγονεν αὐτοφονευτής, ἐπιπεσὼν ἐπὶ
 τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ, μὴ πως ἐμπαλῶσιν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι.
 15 Μετὰ δὲ Σαουλ ἐβασίλευσε Δαβίδ ἔτη τεσσαράκοντα, ὃς
 ἐποίησε τὰ θελήματα τοῦ θεοῦ πάντα, κατὰ τὸ εἰρημένον "ἔθρον
 τὸν τοῦ Ἰεσοαὶ Δαβίδ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει
 πάντα τὰ θελήματά μου." καὶ ἐπορεύετο Δαβίδ πορευόμενος
 καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ. εἶχε
 20 δὲ καὶ δυνατοὺς ἄνδρας τριακονταεπτὰ τοιοῦτους ὥστε τὸν μικρὸν B
 αὐτῶν ποιεῖν πρὸς ἑκατόν, τὸν δὲ μέγαν πρὸς χίλλους. ἐξ ὧν
 ἐστὶ τὰ ὄνυματα ταῦτα. Σεβοχᾶ· οὗτος ἐπάταξε τὸν Σέφ τὸν
 τοῦ Ῥαφαῖ, ἀπόγονον τῶν γιγάντων. Ἐλεαῦν· οὗτος ἀνείλεν
 ἄνδρα δυνατὸν Χετταῖον, οὗ ἦν τὸ ξύλον τοῦ ὄρατος ὡς ἀντίον

superstite, qui fuga ad Davidum evaserat. id parricidium Sauli omnia flagitia impietate superavit. quippe qui Agago et rebus omnibus pretiosus percussisset, is ira permotus 350 sacerdotes urbemque eorum cum omnibus mortalibus delevit. enimvero inhumanissimus Saulus lenissimum Davidum crebro persequens semel atque iterum in eius manus incidit. tantum autem a reponendo maleficio absuit Davidus, ut regem potius ita alloqueretur "cur, o rex, vitae meae insidiaris? disceptet deus causam nostram." ac Davidi quidem domus paulatim crevit, Sauli familia marcescente. tandem Saulus in suis iniquitatibus immortuus est, a barbaris sagitta in ilia confixus; quod vulnus cum mortem non accelerasset, ipse sibi necem conscivit gladio suo incumbens, ne a barbaris per ludibrium haberetur.

Post Saulum Davidus regno per 40 annos functus est, et in omnibus factis dei voluntati paruit, sicuti scriptum est "inveni filium Isai Davidum, virum ex animi mei sententia: is voluntatem meam in omnibus exsequetur." adfuit ergo omnipotens Davido, isque rebus secundis auctus est. habuit potentes viros triginta septem, quorum minimus centum viris, maximus mille viris compararetur. ex his fuit Sebochas, qui Sephum Raphae filium percussit de gigantibus prognatum; Elea- nas, qui Chettaeum virum robustum stravit, cuius hastile erat licia-

ὄφαινοντων. Ἰωανάθαν· οὗτος ἐφόνευσεν ἄνδρα δυνατὸν καὶ
 παμμεγέθη, ἔχοντα ἐν ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς ποσὶν ἀνὰ δακτύλους
 ἕξ. Ἀδίνων· οὗτος ἐσπάσατο τὴν φομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ δακτυλο-
 σίων στρατιωτῶν εἰς μίαν παρεμβολήν. Ἰεσεβαδᾶ· οὗτος ἐσπά-
 σατο τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐν καιρῷ ἐνὶ ἐπὶ τραυματιῶν τριακο-
 C σίων. Μαρᾶ· οὗτος τῶν ἄλλοφύλων ἐπελθόντων καὶ βουλομέ-
 νων ὑρπάσαι τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ πλήρη οὖσαν φακῆς, καὶ τοῦ
 λαοῦ φυγόντος, μόνος ἔστη, καὶ τοὺς μὲν ἄλλοφύλους ἐδίωξε,
 τὴν δὲ μερίδα τοῦ ἀγροῦ ἐφύλαξεν. Ἐλεάζαρ· οὗτος μερίδος
 οὖσης κριθῶν, καὶ τῶν ἄλλοφύλων ἐπελθόντων, καὶ τοῦ λαοῦ
 10 φυγόντος, μόνος ἐστηλώθη, καὶ τοὺς μὲν ἄλλοφύλους ἔτρεψε,
 τὴν δὲ κριθὴν διέσωσε· τοσοῦτους γὰρ ἐπάταξεν ἐν τοῖς ἄλλοφύ-
 λοις, ἕως ἢ χεὶρ αὐτοῦ κοπιήσασα προσεκολλήθη τῇ μαχαίρᾳ,
 καὶ ὁ λαὸς ἐπέστρεψεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸ σκυλεύειν. Μανυίας·
 οὗτος πολλὰ μὲν ἐποίησεν ἔργα, ἐπάταξε δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀριήλ
 D τοῦ Μωάβ, καὶ καταβὰς ἐν ἡμέραις χιόνος εἰς λάκκον ἐφόνευσε
 λέοντα. ἀνεῖλε δὲ καὶ ἄνδρα Αἰγύπτιον ἐπτάπηχυν, ἔχοντα ξύ-
 λον διαβήθρας ὡς δόρυ· ὑρπάσας γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τὸ ξύλον ἐν
 αὐτῷ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ἀβεισᾶ ὁ ἀδελφὸς Ἰωάβ· οὗτος ἐπά-
 ταξεν ἄνδρας ἑξακοσίους καὶ τὸν Ἰεσβὰν θέλοντα φονεῦσαι τὸν
 20 Δαβὶδ (ἦν δὲ ὁ Ἰεσβὰν ἔκγονος τοῦ Ραφάν), δόρυ ἔχοντα
 σταθμοῦ σίκλων τριακοσίων. ἦν δὲ ἔτρεχεν ὁ Ἀβεισᾶ, ἦν ὡς
 δορκὰς ἐν τοῖς ὄρεσι. τρεῖς δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν δυνατοί, περι-
 κκλωσάντων ποτὲ τῶν ἄλλοφύλων τὴν Βηθλέεμ καὶ τοῦ Δαβὶδ

14 *Banaias margo P*

torii textoris aequale; Ionathas, qui virum ingenti robore ac mole corporis deiecit, senis pedum ac manuum digitis praeditum; Adinon, qui uno praelio gladium contra octingentos viros strinxit; Iesebadas, qui una pugna trecentos sauciavit; Maras, qui barbaris irruentibus agrisque portionem lente consitam diripere cogantibus, cum fugeret populus, solus ipse substitit barbarisque in fugam actis agrum defendit; Eleazarus, qui messe hordei inita, cum barbarorum adventu populus fugisset, unicus substitit et hordeum tutatus est profligatis barbaris, quorum tantam edidit stragem, ut manus eius defatigata gladio adhaeserit, reversusque est populus ad legenda spolia; Banaias, cuius multa fuerunt facinora. filios Arielis Moabici iste percussit, et quadam die cum nix iaceret, in foveam descendit, inque ea leonem ingulavit. idem Aegyptium quendam septem cubitos longum, qui ligno nautico hastae loco utebatur aggressus, lignum id ei eripuit, ipsumque eo necavit. Abisaius Iobi frater 600 viros percussit, et Iesbam, qui Davido caedem intendebat. fuit is Iesbas ex posteris Raphae, cuius cuspis 150 uncias appendebat. cum Abisaius curreret, similis erat capreae montanae. cum autem quodam tempore barbari Bethlehema obsidione cinxissent, ac

ἐπιθυμήσαντος πιεῖν ἐκ τοῦ ἐν Βηθλεὲμ φρέατος, διέρρηξαν οἱ
 τρεῖς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἤνεγκαν τῷ Δαβὶδ P 87
 ὕδωρ ἀπὸ τοῦ φρέατος. ὁ δὲ θαναμίσους τὴν ἀνδρίαν αὐτῶν οὐκ
 ἔπιε τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ, λέγων "ἰλεὺς μοι,
 5 κύριε, εἰ αἷμα ἀνθρώπων πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν
 πλώμαι." ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῶν ὑπῆρχον ἄνδρες ἀκτι-
 αγώνιστοι καὶ φοβερώτατοι τοῖς ἐναντίοις, θυρεοὺς ἔχοντες καὶ
 δόρατα μέγιστα, καὶ κοῦφοι τοῖς ποσὶν ὡς δορυκῆδες ἐπὶ τῶν
 ὁρέων, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα λέοντων. τῶν δὲ γε
 10 πολεμιστῶν τοῦ κοινοῦ λαοῦ οὐκ εἶχεν ὁ Δαβὶδ, ἦν ἀριθμὸς μυ-
 ριάδες σὺδ', καθὼς ἠριθμήθησαν ὑπὸ Ἰωάβ τοῦ ἀρχιστρατήγου.
 φησὶ γάρ "καὶ προσέειπε ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καὶ B
 ἐπέσειε τὸν Δαβὶδ ἐν αὐτοῖς λέγων 'πορεύθητι καὶ ἀριθμήσον τὸν
 Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδαν.' καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἰωάβ τὸν
 15 ἄρχοντα τῆς ἰσχύος τὸν μετ' αὐτοῦ 'ἐπίσκεψαι τὸν λαόν, καὶ
 γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ.' καὶ εἶπεν Ἰωάβ 'προσθήη κύριος
 ὁ θεὸς πρὸς τὸν λαόν σου· καὶ ἵνα τί ὁ κύριός μου βουλεύεται ἐν
 τῷ λόγῳ τούτῳ;' καὶ ὑπερίσχυσεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως, καὶ
 ἀπῆλθεν Ἰωάβ καὶ ἐπεσκέψατο τὸν λαόν. καὶ ἦν πῦς Ἰσραὴλ
 20 χίλιαι χιλιάδες καὶ ἑκατὸν χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων ῥομφαίαν,
 καὶ Ἰούδας χιλιάδες τετρακόσιοι ὀδοτήκοντα ἀνδρῶν ἐσπασμένων
 μάχαιραν. τὸν δὲ Λεβὶ καὶ τὸν Βενιαμὶν οὐκ ἠριθμήσεν, ὅτι C
 προσώχθισεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως τὸν Ἰωάβ, καὶ ποτηρὸν ἐφάνη

7 αἰροντες margo P

Davidus potum aquae de fonte Bethlehemensis desideraret, tres viri de reliquis potentibus castra barbarorum perruperunt, regique suo aquam de illo fonte attulerunt. Davidus eorum fortitudinem admiratus non bibit aquam, sed domino eam libavit, ita satus "propitius mihi sis, domine: non bibam sanguinem virorum, qui vitae suae periculo eam attulere aquam." itidem et reliqui eorum insuperabiles erant, summoque hostibus terrori, scutis armati et hastis praegrandibus, cursuque instar montanarum caprearum veloces, ac vultu leonino praediti. ceterum numerus militum quos de populo Davidus habebat, fuit 2340 milia, quem quidem Iobus exercitus princeps concepit. ita enim scriptam est (2 Sam. ult.) "porro autem ira domini adversus Israeliticum populum exarsit; isque Davidum incitavit ut mitteret qui Israelicum ac Iudaicum populum numerarent. mandavit ergo rex Iobabo suarum copiarum summo duci, ut populum perillustraret sibi que eius numerum indicaret. Iobus tametsi, incrementum populi regi precatus, causaretur sibi mirum videri cur rex hoc fieri vellet, tamen regis mandato praevalente abiit populumque perlastravit. inventa sunt Israelici populi 1100 milia virorum gladium stringentium, et Iudaici 480 milia. Levis et Beniamini tribus recensae non sunt: offenderat enim regis sermo Iobabum. displicuit au-

ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπάταξε καρδία Δαβὶδ αὐτὸν ἐν τῷ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν· καὶ ἀπέστειλε κύριος Γὰδ τὸν προφήτην πρὸς Δαβὶδ, καὶ εἶπε ἑτάδε λέγει κύριος· ἔκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι σοι ἢ τρία ἔτη λιμῶν ἐν τῇ γῆ σου, ἢ μῆνας τρεῖς φεύγειν σε ἐκ τῶν ἐχθρῶν σου ἐμπροσθεν, ἢ τρεῖς ἡμέρας θάνατον ἐν τῇ γῆ σου.³ καὶ εἶπε Δαβὶδ πρὸς Γὰδ ἑτενά μοι σφόδρα πάντοθεν ἐστὶ πλὴν ἐμπροσθοῦμαι εἰς χεῖρας κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρισμοὶ αὐτοῦ. εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπων οὐ μὴ ἐμπέσω.⁴ καὶ ἐξελέξατο

D Δαβὶδ τὸν θάνατον. καὶ ἡμέρα θέρους πυρῶν, καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἐν Ἰσραὴλ ἀπὸ πρώτου ἐως ἁρίστου, καὶ ἀπέθανον ἐκ **10** τοῦ λαοῦ χιλιάδες ἑβδομήκοντα. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος θεοῦ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν Δαβὶδ πρὸς τὸν θεόν Ἰδοὺ ἐγὼ ἡμάρτηκα, καὶ ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κακοποιήσας, καὶ τὰ πρόβατα τί ἐποίησαν; γενέσθω δὲ ἡ χεὶρ σου ἐν ἐμοί, κύριε, καὶ ἐν τῷ ὄκῳ τοῦ πατρός μου.⁵ καὶ **15** παρακληθεὶς ὁ κύριος εἶπε πρὸς τὸν ἄγγελον ἄνες τὴν χεῖρά σου.⁶ καὶ ἠκούσθησαν ἐκεῖ Δαβὶδ θυσιαστήριον, καὶ ἀνήγαγεν εὐθὺς ὀλοκαυτώσεις. καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος, καὶ συνεσχέθη ἡ

P 88 θραῦσις τοῦ λαοῦ.⁷ ταῦτα δὲ, φησὶ Θεοδώρητος, οὐκ ἀπεικὸς συμβέβηκεν, ἀλλ' οἰκείας παρανομίας ἔτισε δίκας ὁ λαὸς διὰ προ- **20** φάσεως· κατυλιπῶν γὰρ τὸν εὐσεβῆ καὶ θεῖον βασιλεῖα τυράνῃ καὶ πατρυλοῖα παιδί συνεστράτευσεν. οὕτω δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ Σαουλ εἰς τοὺς Γαβαωνίτας ἀναίρεσιν ἐπαιδεύθησαν διὰ λιμοῦ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν. ὁ μὲν γὰρ λαὸς ἅπας καὶ Ἰησοῦς ὁ

tem deo id factum, et cor Davidi tremuit instituta ea dinumeratione. dominus ergo vatem Gadum ad Davidum misit, qui ei suis verbis indicaret optionem ipsi dari liberam: vel penuriam triennem regni, vel trium mensium fugam insequentibus hostibus, vel pestem trium dierum in regno suo deligeret. respondit rex se in tantis angustiis versantem malle in dei, cuius multiplex esset misericordia, quam in hominum manus incidere: proinde pestilentiam praeferre. ergo cum triticea messis esset, litem deus Israelico populo immisit; ac perierunt ab aurora usque ad prandii horam 70 hominum millia. iamque etiam ad Ierusalemam angelus manum extendebat, ut in ea stragem ederet. ibi Davidus dominum interpellavit, suam esse culpam, se pastorem populi deliquisse, nullum esse ovium maleficium: se ergo deus et paternam Davidi familiam potius affligeret. exoratus deus angelo mandavit ut manum suam retraheret. ibique Davidus aram exstruxit et solidum deo sacrificium obtulit; atque deo precibus annuente cessavit clades populi. haec, inquit Theodoretus, non abs re ita evenerunt: verum ea occasione populus sui peccati poenas dedit, quod pio ac divinitus constituto rege derelicto castra tyranni ac patri suo necem struentis secutus erat. sic etiam a morte Sauli fames eos castigavit ob interfectos a Sanio Gabaonitas. etenim et Iosua et universus populus pactum iterant cum

τοῦ Ναυῆ πεποηκε τὰς πρὸς τοὺς Γαβαωνίτας συνθήκας, κοι-
 νῶνησε δὲ τῶν ὄρκων καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἀρχιερεὺς. ἶδε τοίνυν τοὺς
 ἀπογόνους τῶν ὁμιωμόκτων μὴ παραβῆναι τὸν ὄρκον. φησὶ γὰρ
 πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς μετὰ τὴν φανέρωσιν τῆς πανουργίας αὐτῶν
 5^α καὶ νῦν ἐπικατάρατοι ἔσθε. οὐ μὴ ἐκλείψῃ ἐξ ὑμῶν δοῦλος, οὐδὲ B
 Ξυλοκόπος καὶ ὕδροφόρος ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ μου. διὰ τοῦτο ἐγέ-
 νοντο Ξυλοκόποι καὶ ὕδροφόροι τῷ Θεοῦσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ καὶ
 πάσῃ τῇ συναγωγῇ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.” ἐπεὶ οὖν ταῦτα
 παρελογίσαντο, διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευταίαν ὑπέστη-
 10 σαν τὴν διὰ τοῦ λιμοῦ παιδείαν. διδάσκει γοῦν ἡμᾶς ὁ λόγος μὴ
 παραβαίνειν τὰς μεθ’ ὄρκων συνθήκας ἐπὶ Θεοῦ γινομένης, κἂν
 εἰς ἄλλων ὠφελείαν ἢ παράβουσις γίνηται. ἀγνοῶν δὲ τὴν αἰτίαν
 ὁ Δαβὶδ τῆς θεηλάτου πληγῆς τοῦ λιμοῦ τὸν θεὸν ἀνηρώτα. καὶ
 μαθὼν ὡς ἕνεκα τῆς τῶν Γαβαωνιτῶν ἀδίκου ἀνωϊστῆτος εὐθύνας C
 15 εἰσπράττονται, αὐτοῖς ἐκείνοις ἐχρήσατο κριταῖς τοῖς ἡδίκημένοις,
 λέγων “τί ποιήσω ὑμῖν, καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσομαι;” καὶ φασὶν “οὐκ
 ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον μετὰ Σαούλ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν
 θανατῶσαι ἄνδρα ἐκ παντὸς Ἰσραὴλ· ἀλλ’ ὁ ἀνὴρ ὁ διώξας καὶ
 συντελέσας ἡμᾶς, ὥσπερ ἐλογίσασθε ἡμᾶς ἐξολοθρεῦσαι, ἀφανί-
 20 σωμεν αὐτὸν τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι παντὶ ὄρῳ Ἰσραὴλ. καὶ
 δοθήτωσαν ἡμῖν ἄνδρες ἐπὶ ἐκ τῶν νείων αὐτοῦ, καὶ ἐξιλασόμεθα
 ἐν αὐτοῖς κυρίῳ ἐν τῷ βουνῷ Σαούλ.” ἐκ ἐκείνῳ τοίνυν τῷ χωρίῳ
 ἀνεσκόλοπισαν τοὺς ἄνδρας, ἐν ᾧ τὰς παρανόμους ἐτόλμησεν
 ἐκεῖνος μισοφονίας. οὗτοι δὲ ἦσαν τοῦ Σαούλ δύο μὲν υἱοὶ νό-

Gabaonitis, cuius iuramenti etiam particeps fuit Eleazarus pontifex.
 non debuerunt ergo posterii eorum qui iuraverant, iniurandum violare.
 post detectam enim fraudem Gabaonitarum, ita Iosua eos affatus fuit:
 “iam nunc ergo execrationi obnoxii estis. nunquam erit ut non de vo-
 bis sit servus, lignorum sector et aquae baiulator, qui mihi et deo meo
 serviat.” propterea destinati sunt ad findendum ligna et portandum
 aquam ad altare dei et toti coetui usque in hunc diem. quoniam ergo
 calumnia id foedus Israelici disciderunt, ideo etiam post eius mortem
 fame castigati sunt. haec nos oratio docet, quae interposito iuramento
 pacta sunt teste deo inita, violanda non esse, utcumque ea violatio aliis
 expediat. Davidus autem causam divinitus immixtae penuriae ignorans
 deum consuluit; ab eoque edoctus puniri populum qui iniuste necatos
 Gabaonitas, eos ipsos qui iniuria fuerant affecti, arbitros constituit,
 ac percontatus est qua se placari ratione vellent. responderunt Gabao-
 nitae se neque aurum Sauli neque argentum eius neque ullum ex Israe-
 lico populo hominem ad necem deponere: eius viri qui ipsos persecutus
 fuisset ac excindere molitus, cupere se memoriam ex Israelica gente
 delere; itaque septem eius stirpe natos se deponere, his se flagitium
 coram domino expiaturus in colle Sauli. eo igitur in loco viros eos in
 crucem egerunt, in quo iniustus ille caedes ausus fuerat. erant autem,

Θοι, πέντε δὲ τῶν ὑστέρων υἱῶν αὐτοῦ. τῆς οὖν τιμωρίας γεγε-
 D νημένης ἴλεως ὁ δεσπότης ἐγένετο καὶ ἡ γῆ τὸν ἕξ ἔθους ἔδωκε
 καρπὸν.

Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐν καιρῷ δειλης ἀνέστη Δαβὶδ
 ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου ὁ
 τῶν βασιλέων, καὶ εἶδε γυναικὰ λονομένην ἀπὸ τοῦ δώματος, καὶ
 ἡ γυνὴ καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα. καὶ ἰδὼν τὸ γόναιον λουόμενον
 οὐκ ἔφηνε τὴν θείαν ὡς δλεθρίαν, ἀλλὰ κατυθειλχθεὶς τῷ τῆς
 ὥρας δελάτι τὸ τῆς ἁμαρτίας κατέπιεν ἄγκιστρον. καὶ ἕτερον
 τάχα πάθους χειρόνος, τῆς ἐπάρσεως δηλονότι, γέγονεν ἴμα. 10
 P 89 ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς ὑποφαίνων ἔλεγεν “ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθη
 καὶ ἐξηγορήθη. καὶ ἐγὼ μὲν εἶπον ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου, οὐ μὴ
 συλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ
 ἐγενήθη τεταραγμένος. ἀλλ’ ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπεινώσας με,
 ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου.” διὰ γὰρ τῆς τοῦ νιού ἔπα- 15
 ναστύσειος δίκας ἐναργεῖς ἔτισε τοῦ τε φόνου καὶ τῆς μοιχείας
 κατὰ τὴν θείαν πρόβρησιν. φησὶ γάρ “τάδε λέγει κύριος· ἴδοθ
 ἐγὼ ἐγείρω κακὰ ἐπὶ σε ἐκ τοῦ οἴκου σου” καὶ τὰ ἐξῆς. ὅσον
 τοίνυν θλίψις ὄνησι καὶ συμφορὰ καὶ μέριμνα, καὶ ἐκ ταύτης
 τῆς ἱστορίας μαθάνομεν. διωκόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ Σαουλ ὁ θεὸς 20
 B Δαβὶδ πᾶσαν κατώρθου φιλοσοφίαν, καὶ παραταττόμενος καὶ
 ταῖς φροντίσι τῶν πολέμων ἐνασχολῶν τὴν διάνοιαν κατὰ τοὺς ἑ-
 ροὺς ἐπολιτεύετο νόμους. ἀνάκωχῆς δὲ τευχῶν ὀλίγης τὸν ὄλισθον

qui crucibus affixi sunt, duo filii Sauli spurii et quinque ex posterioribus filiis eius. eo supplicio peracto placatus est dominus, ac terra solitas fruges exhibuit.

Secundum haec quadam vespera Davidus cum de lecto suo surrexisset, deambulavit in tecto regiae, indeque mulierem lavantem prospexit forma insigni. neque vero se ab eo spectaculo subtraxit, sed formae pulchritudine inescatus hamum peccati deglutivit. quod ei alterius, nimium deterioris, affectus fuit remedium, videlicet animi elationis, id quod ipse innuit his verbis “ego cum fuisset elatus, depressus sum et in summas angustias redactus. atque ego quidem rebus meis secundis dixi, nullo unquam tempore labefactabor: ut primum vero tuam faciem avertisti, conturbatus fui. mihi vero conducibile fuit, abs te deprimi, ut sic tua iura discerem.” etenim rebellione filii aperte poenas cum adulterii tum homicidii persolvit, quomodo ei divinitus praedictum fuerat: “ecce ego tibi ex domo tua calamitates immittam” et cetera. iam haec quoque nos historia docet res adversas, calamitates atque sollicitudines expedire. quo enim tempore beatus Davidus infestum Saulum fugit, eo in omnibus sapientiae studiis praecleari se gessit; interque belli pericula et hostilium constantium occupationibus animo intento, ex praescripto sacrarum legum vixit. idem paucillum requiescit

ἐκείνον ὑπέμεινε. τοῦ δὲ προφήτου πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντος, καὶ
 τὸν ἔλεγχον αὐτοῦ ὑπομείναντος καὶ τὴν ἑξομολόγησιν ποιησαμέ-
 νου καὶ “ἡμέα ἤμαρ ἔκλυον τῷ κυρίῳ μου” φήσαντος, φησὶν ὁ προφή-
 της “οὐ μὴ ἀποθάνῃς, πλὴν παροργίζων παρώργισας ἐν τοῖς
 5 ὑπεραντίοις τὸν κύριον.” καὶ πρῶτον μὲν τοῖς τοῦ μοιχαλίδιον παι-
 δίου ἐπάταξεν ὁ θεός, ἔπειτα καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπινύστασιν
 κατ’ αὐτοῦ παραδηλῶν φησὶ “καὶ νῦν οὐκ ἔξαρθήσεται ῥομφαία
 ἐκ τοῦ οἴκου σου.” εὐκρίτως οὖν ἔλεγε “παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ C
 κύριος, τῷ δὲ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με.” καὶ γὰρ παντοδουπαῖς
 10 αὐτόν, οἷα δὴ πάνσοφος ἰατρός, παιδείαις ὑπέβαλεν ὁ θεὸς μετὰ
 τὴν ὁμολογίαν τῆς ἁμαρτίας. ὁ οὖν μακάριος Δαβὶδ πρὸς τῆς
 τελευταίας αὐτοῦ καλέσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα εἶπεν αὐτῷ
 “Σολομῶν τέκνον μου, ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ ψυχὴν τοῦ οἰκοδομήσαι
 οἶκον κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐπ’ ἐμοί, λέγων
 15 αἷμα εἰς πληθὺς ἐξέλεξας καὶ πολέμους ἐποίησας μεγάλους. οὐκ
 οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματί μου. ἰδοὺ υἱὸς τίττεται σοι, καὶ
 ἀναπαύσω αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὅτι Σολομῶν D
 ὄνομα αὐτῷ. οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου.” καὶ
 νῦν ἀνδρῶν καὶ ἰσχυρῶν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ τὴν πτωχείαν μου
 20 ἠτοίμασα εἰς οἶκον κυρίου χρυσοῦν τάλαντα χιλιάδας ἑκατὸν καὶ
 ἀργυροῦν τάλαντα χιλίας χιλιάδας, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον οὗ
 οὐκ ἔστιν ἀριθμῶς· καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθετες εἰς οἰκοδομήν ναοῦ

nactus in istam est prolapsus foeditatem. ingresso ad se vates, et de-
 licti exprobrationem sustinuit et confessus flagitium est, peccasse con-
 tra dominum sese perhibens. itaque vates eum morte non plectendum
 huius culpa causa pronuntiavit, quanquam vehementer deum exasper-
 rasset. is primum prolem ex eo adulterio natam necavit, deinde filii
 rebellionem ei significavit, cum in familia ipsius nunquam a gladiis fore
 vacationem denuntiaret. convenienter ergo Davidus dixit se a deo
 vehementer quidem castigatum, non tamen neci traditum fuisse. nam
 deus, ut sapientissimus medicus, omnis generis castigationibus eum
 exercuit, posteaquam peccatum suum confessus fuit. is ergo beatus
 Davidus, antequam ex hac vita commigraret, advocatum ad se filium
 Solomonem in hanc sententiam est allocutus. “fili mi Solomon, induxe-
 ram ego in animum meum domino deo templum aedificare: sed me deus
 ita monuit, ut significaret me, quia multum sanguinis fudissem ac magna
 bella gessissem, ipsius nomini aedem conditurum non esse: filium mihi
 nasci, a quo (id quod et Solomonis nomen denotat) omnem hostium
 impetum esset ipse prohibiturus: eum nomini dei templum exstructurum.
 tu itaque, fili, vir esto, et vires sume. atque ecce ego, quantum
 mea paupertas tulit, ad aedificandam domino domum, confeci talenta
 auri 100000, argenti talenta 1000000, praeterea aeris atque ferri in-
 numerabilem vim. tu iis adde quae ad aedificandum deo templum fa-

κυρίου.” καὶ Δαβὶδ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, καὶ βασιλεύσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα πάλιν εἶπεν αὐτῷ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ “ἴδου ἡτοίμασα εἰς οἶκον τοῦ Θεοῦ μου χρυσίον ἀργύριον
 P 90 χαλκὸν σίδηρον καὶ πάντα λίθον τίμιον καὶ λίθους τιμίους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους. καὶ πρὸς τούτοις δίδωμι, ἐκτὸς ὧν ἡτοίμασα εἰς οἶκον τὸν ἅγιον, χρυσίου τοῦ ἕξ Ὁφείρ τάλαντα τρισχίλια, καὶ ἑπτακισχίλια τάλαντα ἀργυρίου δοκίμου, τοῦ ἑξαλειφθῆναι ἐν αὐτοῖς τοῖς τοίχοις τοῦ ἱεροῦ.” οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν οἰῶν Ἰσραὴλ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ χρυσίου τάλαντα ἑπτακισχίλια καὶ ἀργύριον καὶ λίθους τιμίους καὶ χαλκὸν
 10 ἄπειρον. καὶ εὐλογήσας τὸν λαὸν ὁ Δαβὶδ καὶ ἀποστείλας εἶπεν αὐθις τῷ υἱῷ αὐτοῦ “καὶ νῦν, Σολομῶν, γινῶθι τὸν θεὸν τῶν πατέρων σου, καὶ δούλευσον αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ, ὅτι καρδίας πάσας ἐτάζει κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα
 B γινώσκει. καὶ ἐὰν ζητήσης αὐτόν, εὐρεθήσεται σοι· καὶ ἐὰν
 15 καταλείψῃς αὐτόν, καταλείψει σε εἰς τέλος.” καὶ ἔδωκε Δαβὶδ Σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ ναοῦ παντὸς καὶ τῶν Χερουβιμ τῶν διαπεπετασμένων ταῖς πτέρυξι καὶ σκιαζόντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου. πάντα ἐν γραφῇ χειρὸς κυρίου δέδωκε Δαβὶδ Σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, λέγων “ἴσχυε καὶ ἀν-
 20 δρῆσον, ὅτι κύριος ὁ Θεός μου μετὰ σου.”

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησε Δαβὶδ πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ εὐσεβείᾳ ἐν γῆρῃ καλῷ καὶ πλήρης ἡμερῶν, ἐτῶν ο΄. φησὶ γάρ “καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν Σαούλ, καὶ ἔρχονται οἱ ἄν-

cient.” erat autem Davidus admodum provecta aetate et satur annorum. cumque filium suum Solomonem regno inaugurasset, rursus coram populo ita eum est allocutus. “ecce paravi ad structuram aedis deo meo consecrandae aurum argentum aes ferrum lapides, omnis generis pretiosas gemmas: his addo auri Ophirei talenta ter mille, ac septem milia talentorum argenti probati ad muros templi incrustandos.” principes autem populi Israelici ad idem opus faciendum contulerunt talentorum auri milia 7, argentum, lapides pretiosos et immensam vim aeris. Davidus cum populum, felicia ei omnia prius comprecatus, dimisisset, rursus ita filium suum compellavit “proinde, o Solomon, deum maiorum tuorum agnosce, eumque toto corde atque animo volente cole. omnia enim corda scrutatur deus, omnesque cogitationes videt. si quaeras eum, invenies: si derelinquas, prorsus destituet te.” dedit autem Davidus Solomoni filio suo exemplar totius templi et Cherubimorum qui passis alis arcam foederis divini obumbrant. quae omnia manu dei depicta Davidus filio praebens, hortatus est ut praesidio dei, quem pater coluisset, fretus, virum se praeberet ac fortiter rem gereret.

His actis Davidus grandis natu, pietate opibus et gloria insignis, finem huius vitae fecit, satur annorum, septuagenarius. ita enim habet sacra scriptura “mortuo Saulo Iudaei Chebronem venerunt, ac Davidum

δρες τῆς Ἰουδαίας ἐν Χεβρών, καὶ χρίουσι αὐτὸν εἰς βασιλεία C
ἐπὶ πάντα Ἰσραὴλ. τριάκοντα ἐτῶν Δαβὶδ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐ-
τόν. καὶ ἐβασίλευσεν ἕτη τεσσαράκοντα.” ἀλλὰ τῆς μὲν βασι-
λικῆς χρίσεως διὰ Σαμουὴλ ἠξιώθη, τὰς δὲ γε τοῦ λαοῦ ἀναγο-
5 ρεύσεις ἢ ἱστορία χρίσεις ἀδιαφόρως ἠνόμασε. τελευταίους τοί-
γην ἐτάφη ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ εἰς τὸ μέγιστον μνήμα, δ
ἠκοδόμησεν ὁ σοφώτατος υἱὸς αὐτοῦ Σολομῶν παρὰ τὴν Σιλωάμ.
βασίλευε δὲ ὁ Δαβὶδ ἑπτὰ μὲν ἕτη περιόντος τοῦ Σαούλ, μετὰ δὲ
τὴν τελευταίην τούτου λγ'. προειφῆτευσεν δὲ αὐτός τε Δαβὶδ καὶ
10 Γὰδ καὶ Νάθαν καὶ Ἀσάφ καὶ Ἰδιθούμ. ἰστρατηλάται δὲ αὐτῷ
Ἰωάβ, ὃς ἠρίθμησε τὸν λαόν, καὶ εὔρεθῆ χίλια ἑκατὸν χιλιά- D
δες, τοῦ δὲ Ἰούδα νο' χιλιάδες. τὸν δὲ Λευὶ καὶ τὸν Βενιαμὶν
οὐκ ἠρίθμησαν. πεπτῶκασι δὲ κατ' ὄργην Θεοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν
τρισὶν ὥραις χιλιάδες ὀ'.

15 Σημειώτεον ὡς ἤνικα τις ἀπόκειται τοῖς ἀνομοῦσι καὶ κατα-
φρονουσιν ἔξαισια πληγῇ καὶ ὀργῇ παρὰ τῷ δικαίῳ τὰ πάντα
διευθετοῦντι ζυγοῖς, συγχωρεῖται τις ἐνεργεθῆναι πονηροπραξία
τοῖς τοῦ λαοῦ ἠγουμένοις, ὡς ἂν μὴ ἀλόγως μηδὲ ὡς ἐξ αὐτομά-
του ἀλλ' ἐκ δικαίας κρίσεως ἐπάγεσθαι πιστεύοιτο τὰ κακά. οὐ
20 δεῖ δὲ οἶεσθαι ὡς διὰ μόνην τῶν ἀρχόντων τὴν ἀπροσεξίαν ἐξαι-
σιοι θάνατοι καὶ συμφορῶν ὑπερβολαὶ τοῖς λαοῖς καὶ κοιναὶ τοῖς P 91
ἄλλοις ἐπισυμβαλόντι πανωλεθρία, πάντες δὲ τῷ νόμῳ ἢ τῷ
φυσικῷ ἢ τῷ γραπτῷ ἢ καὶ ἀμφοῖν ὑπόδικοι καθιστάμενοι τοῖς
ἄξις κατὰ καιρὸν τυγχάνουσι ἐπιτιμίῳ. φεύγουσα δὲ τὸ τὰ

anno suae aetatis trigesimo totius Israelici populi regem unctione inau-
guraverunt. gessit deinceps regnum annos 40.” et vero regno unctione
inauguratus fuerat Davidus a Samuele: quod autem populus eum regem
declaravit, id scriptura promiscua vocabuli usurpatione unctionem no-
minavit. sepultus est Ierusalem in maximo sepulchro, quod extru-
xerat sapientissimus filius Solomon ad Siloam. regnavit Davidus an-
nos Saulo superstite 7, ab eius exitu annos 33. vaticinatus est et ipse,
et eodem tempore Gadus Nathans Asaphus atque Idithumus. exer-
citus regis duxit Ioab; qui cum populum censuisset, Israelicorum in-
venta sunt 1000 milia, Iudaeae tribus 470 milia, Levis et Beniamini
census actus non est: et quidem irato deo, trium horarum spatio mortui
sunt hominum 70 milia de populo.

Notandum est, cum peccatores et contemptores dei gravis aliqua et
insolens manet calamitas, quam omnia aequa dispensans lance deus im-
missurus est, tum populi principibus hoc permitti uti aliquod malum fa-
ciant perpetrent. id eo fit, ne temere aut fortuito, sed iusto iudicio
mala infligi tententur. neque existimandum est propter sola principum
delicta pestes, ingentes calamitates communesque populi interneciones
accidere. imo autem omnes legis aut naturalis aut scriptae violatae rei
suo tempore dignis afficiuntur suppliciis. ac sacra scriptura, cum ob

καθ' ἕκαστα τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτήματα διὰ τὸ ἄπειρον ἀπαρθεῖν ἢ γραφῇ τὸ τοῦ βασιλέως ἀνόμημα ὡς αἷτιον τιμωρίας γενόμενον τοῖς βασιλευμένοις ὑφηγεῖται, ὅσον δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ Δαβὶδ γεγονὸς ὥπται. ἀπέκειτο μὲν γὰρ ὀργῇ κυρίου κατὰ Ἰσραὴλ διὰ τὰς πολυτρόπους αὐτῶν ἀθετήσεις δηλαδὴ, ἐπέσεισε δὲ πνεῦμα 5 τὸν Δαβὶδ ἀριθμῆσαι τὸν Ἰσραὴλ. καὶ τούτου γενομένου παρέστη **B** αὐτῷ πρῶτ' Ἰὰδ ὁ προφήτης θεόθεν ἀποσταλεὶς καὶ τρία ἐκλέξασθαι αὐτῷ παρεγγυῶν, ἢ τρία ἔτη λιμῶν ἐπὶ τὴν γῆν σου, ἢ τρεῖς μῆνας διακόμενον φεύγειν ἐκ προσώπου τῶν ἐχθρῶν σου, ἢ τρεῖς ἡμέρας θάνατον γενέσθαι ἐν τῇ γῇ σου. ὁ δὲ "στεναγμοὶ πάντο-10 θεν" πλὴν ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ, εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπων μὴ ἐμπέσοιμι, ὅτι ἀνελεήμονες." καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ τὸν θάνατον. ἦσαν δὲ ἡμέραι θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἀπὸ πρῶτ' ἄριστον, καὶ ἀπέθανον ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. ἦν δὲ ὁ **15** ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἑστηκὸς παρὰ τὴν ἄλωνα Ὀρνᾶ τοῦ Γεβουσαίου. Δαβὶδ δὲ ἔββα "ἴδοὺ ἐγὼ ἠδίκησα· γενέσθω ἡ χεὶρ σου **C** ἐν ἔμοι καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς μου." καὶ παρακληθεὶς ὁ κύριος συνέσχε τὴν Θραῦσιν τὴν κατὰ Ἰσραὴλ.

"Ὅτι πρεσβύτερος γενόμενος ὁ Δαβὶδ τοῖς ἱματίοις οὐκ ἐθερ-20 μαινετο, καὶ ἤνεγκαν νεάνιδα παρθένον Ἀβισακ τὴν Σωμαῖτιν, καὶ ἦν αὐτὸν περιθάλλουσα ἐπὶ τῆς κοίτης, καὶ ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔγνω αὐτήν. Ἀδωνίας δὲ υἱὸς Δαβὶδ ἐπαιρόμενος ἐκράτει τῆς βασιλείας. καὶ εἰσῆλθεν Βηρσαβεὲ πρὸς Δαβὶδ, καὶ προσκυνή-

Infinitatem peccatorum quae a singulis hominibus committuntur, ab eorum enumeratione absteineat, regis delictum tanquam poenae causam subditis commemorat. cuius rei exemplum historia Davidica suggerit. nimirum enim ira dei malum Israelico populo parabat propter multiplices legis violationes, spiritus autem Davidum ad recensionem populi impulit. qua peracta mane Gadus a deo missus vates eum convenit, optionemque vel triennalis penuriae per regnum vel trimestris fugae insequentibus hostibus vel triduanae per regnum pestis liberam proposuit. Davidus circumseptum se miseriis fassus, in dei multipliciter misericordiae quam in hominum crudelium manus se incidere malle dixit, sibi que mortem delegit. metebatur tum triticum; et divinitus immissa peste a diluculo usque ad prandii horam interierunt 70 hominum milia. stabat angelus dei ad aream Ornae Iebusaei. Davidus autem vociferabatur "ecce ego sum qui peccavi, in me et patris mei familiam manus tua saeviat." tum placatus deus, cladi Israelicae finem statuit.

Magno iam natu Davidum vestes non amplius calefaciebant. itaque adducta est ad eum puella virgo Abisaca Sumanitis, quae eum in lecto concalificaret: neque tamen eam rex cognovit. ceterum Adonias filius Davidi sese extulit regnumque occupavit. itaque Bersabea ad Davidum

σσαι εἶπε "κύριε βασιλεῦ, ὤμοσάς μοι ἐν κυρίῳ θεῷ σου ὅτι Σολομῶν ὁ υἱός μου βασιλεύσει μετ' ἐμέ. καὶ ἰδοὺ νῦν Ἀδωνίας ἐβασίλευσε, καὶ σὺ οὐκ ἔγνων." ταῦτα ἀκούσας Δαβὶδ, ἀθροίσας τοὺς προφῆτας καὶ ἱερεῖς, χρεῖε Σολομῶντα καὶ καθίσει ἐπὶ τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ἠκοδόμησε δὲ Δαβὶδ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας Ἱερουσαλήμ τὴν Σιών, σκηρὴν ἐν αὐτῇ τῷ θεῷ πηξάμενος, ἐν ἧ τὴν κιβωτὸν ἀπέθετο. ἐπὶ τούτου παρ' Ἑλλήσιν Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος ἐγνωρίζοντο.

Τῷ δὲ δυν' ἔτει Σολομῶν ἐβασίλευσε δωδεκαετῆς ὢν, καὶ 10 κρατεῖ ἔτη μ'. εἶχε δὲ γυναῖκας Ἰσραηλιτιδας καὶ ἔθνικας ἑπτακοσίας καὶ παλλακὰς τριακοσίας. ἓνα δὲ μόνον ἄρρηνα υἱὸν ἔσχε τὸν Ῥοβοάμ, καὶ τοῦτον ἐξ ἀλλοφύλης Ναάβας τῆς Ἀμαντιδος, ἀνάξιον τῆς ἀρχῆς. αὐτὸς τὸν Ἱερουσαλήμ νυδὸν ἠκοδόμησεν, P 92 ἐνθα Δαβὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν Σιών ἐπήγατο, ἀρξάμενος ἀπὸ 15 τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας. ἐν ἔτεσιν οὖν ἑπτὰ τελειοῖ αὐτόν. εἰσὶν οὖν ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως εικοστοῦ χρόνου τῆς ζωῆς Σολομῶντος ἔτη δρ'ι. οὗτος δὲ Σολομῶν δεύτερος υἱὸς τοῦ Δαβὶδ ἐκ τῆς Βηρσαβεῖ γέγονεν· ὁ γὰρ πρῶτος, ὁ ἀπὸ μοιχείας, τέθνηκε. καὶ γὰρ ἀρρωστοῦντος αὐτοῦ ἑκακοπάθει Δαβὶδ ἐν ἀγρυννία, καὶ 20 σάκκῳ καὶ σποδῷ προσευχόμενος τῷ θεῷ ἐπὶ τῷ ζῆσαι τὸ παιδίον. καὶ ῥῆμα ἐξέλετο ὡς εἰ τις εἶπη ὅτι ἐτελεύτησεν, εὐθὺς ἀποθάνειται αὐτός. τεθνηκότος δὲ τοῦ παιδὸς εἰσῆλθον πρὸς Δαβὶδ οἱ B

intravit, eique supplex ita dixit "deum dominum tuum, o rex, iurasti, in regno tibi Solomonem filium meum successurum. atqui ecce tibi, nunc Adonias te ignorante regnum accepit." his auditis Davidus, convocatis vatribus ac sacerdotibus Solomonem inungit, itaque regno inauguratum in solio suo collocat. dum esset in vivis Davidus, Sionem, quae est arx Hierosolymorum, aedificavit, inque ea tabernaculum deo fixit, atque in hoc arcam reposuit. Davidi aetate apud Graecos Homerus et Hesiodus innotuerunt.

Anno a mundo condito 4470, Solomon annum agens aetatis duodecimum, regnum iniiit; idque per annos 40 tenuit. habuit uxores Israelicas atque alienigenas numero 700, pellices 300, unum tantum filium Roboamum, regno indignum, et hunc quoque ex alienigena uxore, Naaba nimirum Amanitide. is Solomon templum Hierosolymis aedificavit, quo loco pater eius Sionem metatus fuerat. orsus est structuram anno regni sui altero, absolvit septem annis. ab Adamo usque ad vigesimum annum aetatis Solomonis anni habentur 4510. fuit is Solomon secundus Davidi ex Bersabea filius: primus enim, quem ex adulterio conceperat, mortuus est. eo aegrotante Davidus vigiliis sese afflictavit, saccum indutus et cinere sparsus, deumque pro vita infantis deprecans. quin et praesentem mortem ei denuntiaverat, quicumque de infantis obitu retulisset. mortuae infante accesserunt regem familiares

συνήθεις στυγνοὶ καὶ κατηφείς. ὁ δὲ γνοὺς ἀπὸ τοῦ σχήματος εἶπε "τέθνηκε τὸ παιδίον." οἱ δὲ εἶπον "οὐ εἶπας." καὶ εὐθὺς καταλθὼν ἐλουσάτο καὶ ἡμφιάσατο καὶ ἠγάριστος τῷ θεῷ καὶ μετέλυθε τροφῆς. ἐρωτώμενος δὲ τὴν αἰτίαν τῆς ἐναλλαγῆς εἶπεν ὅτι ἀσθενούστος αὐτοῦ ἐδυσώπει τὸν θεὸν ἀναστήναι τὸν παῖδα· ὁ ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκε, τίς ἢ χρεῖα κοποῦσθαι με; μὴ δυνήθῃ ἀναστρέψαι τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου ἐν αὐτῷ;

Ὅτι ἔδωκε κύριος τῷ Σολομῶντι φρόνησιν καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα καὶ πλάτος καρδίας, ὥσει ἄμμος ἢ παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπληθύνθη ἐν αὐτῷ ἡ φρόνησις ὑπὲρ πάντας ἀρχαίους 10 καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους Αἰγύπτου. ἔρχονται πρὸς αὐτὸν γυναῖκες δύο δικασθῆναι, καὶ εἶπεν ἡ μία "ἐγὼ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῆ οἰκοῦμεν ἐν οἴκῳ ἐνί. καὶ ἐγὼ μὲν ἔτεκον, καὶ μετὰ τρίτην αὐτῆ ταύτης τὸ παιδίον τέθνηκεν, ἐπεὶ τὴν νύκτα ἐπεκοιμήθη αὐτῷ. καὶ ἰδοὺ ἀναστῆσα ἔλαβε τὸ ἐμὸν παιδίον ἐκ τῆς ἀγκάλῃς μου 15 ὑπνούσης, καὶ τέθεικε τὸ ἐαυτῆς τεθνηκός· ἐμοῦ δὲ τὸ πρῶτ' ἀναστάσης θηλάσαι αὐτό, εὐρέθη τὸ τεθνηκός. καὶ καταμαθοῦσα εἶδον ὡς οὐκ ἔστι τὸ παιδίον μου." καὶ εἶπεν ἡ ἑτέρα "οὐχί, D ἀλλὰ σὺν ἔστι τὸ τεθνηκός, ἐμὸν δὲ τὸ ζῶν." καὶ εἶπε Σολομῶν "διχοτομήσατε ἀμφοτέρω τὰ βρέφη, καὶ δότε ἀμφοτέρας 20 ταῖς γυναιξίν ἀπὸ τῶν δύο παιδίων." καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ μήτηρ τοῦ ζῶντος "μή, κύριε, ἀλλὰ δότε αὐτῇ τὸ παιδίον τὸ ζῶν, καὶ μὴ ἀποθάνῃ." ἡ δὲ ἑτέρα εἶπε "μήτε αὐτῇ μήτε ἐμοὶ ἔστω·

tristi vulva. unde rex quid factum esset colligens "mortuus est" inquit "puer." responderunt "tu hoc dixisti." at rex statim surgere, lavare corpus, vestire, deo gratias agere, cibum sumere. interrogatus causam huius mutationis "dum" inquit "decumbebat infans, a deo precibus salutem eius flagitavi: mortuo eo quorsum attineret me afflictari, nunquam effecturum ut anima in corpus redeat?"

Solomonem deus prudentia ac sapientia maxima donavit, pectusque tot cognitionibus rerum implevit quot numerum arenae maritimae aequarent. itaque sapientia et priscos omnes superavit et universis Aegypti sapientibus antecelluit. veniunt ad eum duae mulieres disceptandas litis causa. prior refert se, cum in una ambae domo degerent, peperisse, atque alteram item triduo post. eius infantem, cum per noctem cum matre sua cubasset, extinctum fuisse; atque eam surrexisse, sibi que dormienti suum infantem surripuisse ex utero, inque locum eius mortuum supposuisse. se, cum mane ad lactandum suum surrexisset, mortuum infantem offendisse, ac re explorata deprehendisse eum suum non esse. cum altera hoc negaret, non suum sed illius infantem mortem oblitasse contendens, Solomon utrumque medium secari infantem iussit, ac de utroque portionem ambabus dari. ibi mater infantis regem precata est ne hoc ageretur, potiusque concederetur alteri mulieri vivus infans, ut ne periret, altera divisionem istam probante, ut neque sibi

διελετε αὐτό.” καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς “ὄτε τὸ παιδίον τὸ ζῶν τῇ μὴ θελησάσῃ γεννακὶ ἀποθανεῖν αὐτό, ὅτι αὐτῆς ἴσθι τέκνον.”

Ἵτι ἐλάλησε Σολομῶν περὶ τῶν ξύλων τῶν ἀπὸ τῆς κέδρου 5 τοῦ Λιβάνου καὶ ἕως τῆς ὑσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ τεύχους, καὶ περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν ἐρπετῶν καὶ τῶν πετεινῶν καὶ τῶν ἰχθύων, τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, καθὼς Ἰωσήπος μαρτυρεῖ. ἀλλὰ καὶ ἐπωδὰς καὶ ἔξορκισμοὺς κατὰ δαι- P 98 μόνων ἐπενόησεν, αἷς χρώμενοι τινες Ἰουδαῖοι τούτους ἐξήλωνον· δακτύλιον γὰρ ἔχοντά τινα σφραγίδα καὶ ῥίζαν ἕξ ὧν ὑπέδειξε Σολομῶν, ἐν ῥήνι ὑποθέντες διαφρυνεῖσθαι τὸν πάσχοντά παρεσκευάζον, ὧν τῇ δυνάμει εὐθὺς τὸ δαιμόνιον ἐξέλκεσθαι. σημεῖον δὲ τούτου ἦν ποτήριον μεστὸν ὕδατος ἢ ἕτερόν τι ἀγγεῖον, ὃ πάντως συνέτριβε φεῦγον τὸ δαιμόνιον.

15 Μετὰ γοῦν τὸ συντελέσαι τὸν οἶκον κυρίου Σολομῶν ἐνεκαίνισεν αὐτόν, θύσας μόσχους χιλιάδας κβ' καὶ πρόβατα χιλιάδας ρκ', καὶ ἐποίησε μεγάλην ἑορτὴν ἡμέρας ἑπτὰ. τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἐβλόγησας τὸν λαὸν ἐξαπέστειλε. καὶ μετὰ τὸ προσεύξα- B σθαι αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ναοῦ ὤφθη αὐτῷ ὁ κύριος λέγων “ἤκουσα τῆς φωνῆς τῆς προσευχῆς σου, καὶ ἤγαξα τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ᾠκοδόμησας, τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ σὺ ἐὰν πορευθῆς ἐνώπιόν μου καθὼς ἐπορεύθη Δαβὶδ ὁ πατήρ σου ἐν δικαιοσύνῃ καὶ εὐθύτητι καρδίας, τοῦ

neque alteri vivus infans obtingeret. pronuntiat ergo Solomon vivum infantem ei esse mulieri dandum, quae eum mori noluisse: hanc enim esse eius matrem.

Disseruit Solomon de stirpibus a cedro Libani usque ad byssopum ex muro nascentem; item de pecudibus, iisque quae humi repunt, de volucribus et piscibus, vires eorum atque actiones explicans, uti Iosephus refert. incantationes quoque et excantationes daemonum invenit, quibus quidam Iudaei utentes daemones exigebant. naribus eius qui a daemone obsidebatur annulum quandam, in cuius pala radix erat a Solomone ad hos usus demonstrata, adhibebant, ut officeret: eius vi statim daemon expellebatur. argumento erat poculum aut aliud vas aquae plenum, quod fugiendo daemon comminuebat.

Solomon templum dei cum absolvisset, dedicavit, mactatis ad sacrificia vitulorum 22 milibus, ovium milibus 120. diesque festos septem splendide egit: octavo populum fausta comprecatus dimisit. post peractas pro templo et populo deprecationes, deus ei apparuit, itaque est factus (2 Reg. 9) “exaudi vocem tuae precatiois, templumque, quod extraxisti, consecravi, ut in eo nomen meum collocares in sempiternum; ibique perpetuo erunt oculi mei et cor meum. tu quoque, si ad exemplum patris tui Davidi te in conspectu meo geras sancte et sincero

ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ ἐνετείλαμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματα ἄ μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξεις, ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρὶ σου λέγων· οὐκ ἐξαρθήσεται ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν Ἰσραὴλ. ἔὰν δὲ C ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' ἐμοῦ, 6 καὶ μὴ φυλάξητε τὰς ἐντολάς μου, καὶ πορευθῆτε καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, ἔξωρῶ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἠγάσσα τῷ ὀνόματί μου ἀπορρήνω ἐκ προσώπου μου· καὶ ἔσται Ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς λάλημα εἰς τὰ ἔθνη πάντα. καὶ ὁ οἶκος οὗτος 10 ὃ ὑψηλὸς καὶ μέγας, ἔσται πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτοῦ καὶ συριεῖ. καὶ ἰροῦσιν, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν καὶ ἀντελάβοντο θεὸν ἄλλότριον, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε κύριος τὴν κακίαν ταύτην. 22

Τὴν δὲ πόλιν μεγίστην καὶ περικαλλῆ καταρτίσας, καὶ τὸ 15 περίμετρον αὐτῆς ποιήσας στάδια τεσσαράκοντα, γινόμενα μιλία D ἕξ ἡμισυ, δυσάλωτον πάντοθεν ταύτην κατεσκευάσε. περικλείσας γὰρ αὐτὴν τρισὶ τέχεσι καὶ φάραγξιν ἀπερρωγυῖαις, κατάρρυτον ὕδασιν ὄλην ἐποίησεν, ὥστε ἐκ τῆς ἀπορροίας τοῦς κήπους αὐτῶν ἀρδεύεσθαι. σὺν τούτοις ἐποίησε θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατοῦς 20 ὀκτακοσίους μεγάλους καὶ δόρατα τριακόσια καὶ ἕτερα ὄπλα χρυσοῦ πλείεστα. καὶ μέντοι καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ καὶ οἱ λουτήρες χρυσοῦ πάντα ὑπήρχον, καὶ οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. οἱ ναῦς αὐτοῦ ἐπορεύετο εἰς Θαρσεῖς καὶ διὰ χρόνων

corde, atque omnia praecepta mandata et iussa mea obeas, solum regni tui in Israelicis confirmabo, ut sit perpetuum, quomodo patri tuo dixi nunquam defore qui Israelicum regnum gerat. sin autem vos et vestri posteri a me vos protinus avertetis, meisque praeceptis posthabitis alienos deos sequemini atque colatis, excindam Israelicum populum de terra quam ei dedi, aedemque hanc quam nomini meo consecravi, a facie mea proliciam. atque Israelus quidem peribit, ludibrioque erit et fabula omnibus nationibus: aedes autem haec sublimis et magna ab omnibus qui praeteribunt subsannabitur. itaque dicent mortales: quia dominum deum suum deseruerunt Israelici et alienos deos adaciverunt sibi, ideo dominus hanc calamitatem ipsis intulit. 11

Porro urbem Solomon maximam pulcherrimamque fecit, ita ut ambitus eius esset stadiorum 40, quae conficiant miliaria 6 s, reddiditque eam prorsus inexpugnabilem. nam et tribus muris eam cinxit et fossis abruptis, totamque aquis perfusus fecit, quarum decursu horti rigarentur. ad haec scuta ex auro ductili magna 800 fecit, hastas 300, aliamque armaturam auream plurimam: quin et vasa ipsius et lavacra omnia aurea erant, neque ipsius aetate in pretio aliquo argentum habebatur. navem quoque habebat, quae Tarsus petebat, ac triennio quoque re-

τριῶν ἤραγετο, φέρουσα χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ λίθους
 τορευτοῦς καὶ ὀδόντας ἐλεφάντων καὶ πιθήκους. καὶ ἔδωκε Σο- P 94
 λομῶν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους,
 καὶ τὰς κέδρους ὡς συκαμίτους εἰς πληθός. τὸ δὲ γε ἄριστον
 5 αὐτοῦ ἦν καθ' ἡμέραν κόροι σειμιδάλειος λ' (ὃ δὲ κόρος ἐποιεῖ
 μῦθια λ') καὶ κόροι ἀλεύρον κεκοπανισμένου ζ', μύσχοι ἐκλεκτοὶ
 δέκα, βόες νομάδες ἑκατὼ καὶ πρόβατα ἑκατὼν, ἐκτὸς ἐλάφων καὶ
 θρῆνιδων ἐκλεκτῶν καὶ σιτεντῶν. περὶ δὲ γε τῆς πολλῆς φρονή-
 σεως αὐτοῦ καὶ σοφίας, ἧς εἴληφε παρὰ Θεοῦ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ
 10 δις, ἄκουσον τί πάλιν ὁ Θεὸς φησι πρὸς αὐτόν "Ἰδοῦ, δέδωκά σοι
 καρδίαν φρονίμην καὶ σοφίην" ὡς σύ, σὸ γέγονεν ἔμπροσθέν σου,
 καὶ μετὰ σε οὐκ ἀναστήσεται ὁμοίός σοι. καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν B
 καὶ χρήματι δώσω σοι." καὶ τοῦτο δηλοῦσα ἡ γραφὴ ἐπάγει
 15 λήν σφόδρα, καὶ χόμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὴν θάλασ-
 σαν." εἰκότως οὖν ἐκ παραλλήλου καὶ τῶν πάσαι γεγενημένων
 ἀρίστων σοφῶν ἐμνήσθη, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους προσετίθεικεν ὡς
 δοκοῦντας παρὰ πᾶσιν εἶναι σοφοὺς τε καὶ φρονίμους. καὶ γὰρ
 ὡς Ἕλληνας ἱστοροῦσι, καὶ Φωρεκύδης ὁ Σύριος καὶ Πυθαγόρας
 20 ὁ Σάμιος καὶ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος καὶ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος
 πρὸς τοὺτους ἐξεδήμησαν, θεολογίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέ-
 ραν μαθήσεσθαι παρ' αὐτῶν ἐπιβάντες. καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ
 Μωυσέως διεξίων ὁ Θεὸς λόγος ἔφη ὅτι ἐπιειδέσθη ἐν κρίσει σοφίᾳ C

versa multum aurī argentique apportabat, et lapides tornatos, ebur ac
 stīmas. reposuit autem Solomon Ierusalem̄e aurum et argentum in
 tanta multitudīne quanta solet esse lapidum, cedrosque ea copia quae
 est sycaminorum. quotidie in prandium eius insumebantur similiae
 cori 30 (corus 30 modios continet), farinae cribratae cori 60, vituli
 electi 10, boves qui in pascuis aluntur 8, oves 100, praeter cervos at-
 que aves electas et altiles. de ingenti autem ipsius sapientia, quam a
 deo bis ipsi viso accepit, audi quid rursus ad ipsum dominus dicat.
 "ecce dedi tibi cor prudens ac sapiens: tui similis neque ante te fuit
 neque erit post te. divitias quoque gloriam et opes tibi dabo." idque
 declarans scriptura sic infert (3 Reg. 3. 4) "dedit dominus Solomoni in-
 telligentiam sapientiamque summam, corque tot rerum peritia instru-
 ctum quantus est arenae in litore maris numerus." consentaneum itaque
 est, quod comparatur atque praefertur et iis qui apud priscos fuerant
 sapientes habitū ac praestantissimi, et ipsis Aegyptiis, qui apud omnes
 nomen sapientum habent. nam sicuti Graeci narrant, Pherecydes Sy-
 rius, Pythagoras Samius, Anaxagoras Clazomenius Platoque Atheniensis
 ad Aegyptios profecti sunt spe rerum divinarum ac naturae cognitionem
 ex ipsis accuratorem discendi. et quidem de Mose sacrae literae te-
 stantur, fuisse eum institutum omnibus Aegyptiorum scientiis. horum

Αιγυπτίων. τούτους, φησίν, ἅπαντας ὁ Σολομῶν ἀπέκρουεν ἕτε θεῖθεν τῆς σοφίας τὸ δῶρον δεξάμενος. ὄθεν ἐπήγαγε "καὶ ἰσοφίσατο ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἐλάλησε τρισχιλίαι παραβολάς, καὶ ἦσαν αἱ ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχιλῖαι, καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων τῶν ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ ἕως τῆς ὕσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ τοίχου, καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν ἐρπετῶν καὶ τῶν πετεινῶν καὶ περὶ τῶν ἰχθύων." ἀφ' ὧν οἱ τῶν Ἑλλήνων ἱατροσοφισταὶ σφετερισόμενοι καὶ τὰς ἀφορμὰς ἐλλησθέντες τὰς οἰκείας συγροήσαντο τέχνας. ταύτας ἀφανεῖς ἐποίησεν Ἐζεκιὰς ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ τὰς θεραπείας τῶν 10
D νοσημάτων ἔνθεν κομιζόμενος ὁ λαὸς περιῶρα τὰς ἰάσεις αὐτῶν παρὰ θεοῦ. καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομῶν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς πλοῦτῳ καὶ φρονήσει· καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς ἐξήτουν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ παρεγίνοντο φέροντες ἕκαστος κατ' ἐνιαυτὸν τὰ δῶρα αὐτῶν, 15
αὐτῷ χρυσῶν καὶ ἱματισμῶν καὶ ἡδύσματων καὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων, καὶ ἦσαν αὐτοῦ χίλια τετρακόσια ἄρματα, καὶ ἵπποι θήλειαι τοκάδες χιλιάδες τεσσαράκοντα, καὶ ἵπποι εἰς ἄρματα χιλιάδες δώδεκα. καὶ ἦν ἠγούμενος τῶν βασιλέων πάντων ἀπὸ τοῦ
P 95 ποταμοῦ Εὐφράτου ἕως γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως τῶν ὄριων Αἰ-20 γύπτου.

Καὶ βασιλίσσα Σαβῶ, ἣτις ἐλέγετο Σίβυλλα παρ' Ἑλλήσιν, ἀκούσασα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ πειρώσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγματι, καὶ κάμηλοι αἵρουσαι ἡδύσματα πολλὰ καὶ ἑξαίρετα

ergo omnium, inquit scriptura, luminibus offecit Solomon utpote divinitus sapientia donatus. itaque additur "et sapientia antecollebat omnes homines. dixit tria milia parabolarum, carmina composuit 600. disse-ruit de arboribus a cedro Libani, usque ad hysosopum qui de pariete enascitur. locutus est de pecudibus, de reptantibus, de volucris, de piscibus." ex scriptis eius Graeci qui Iatrosophistae vocantur, rei medicae scriptores, materiam et argumenta suffurati artes suas conscripserunt. libros Solomonis rex Ezechias de medio sustulit, cum morborum remedia ex his populus petens a deo sanationem flagitare negligeret. Solomon magnitudine divitiarum ac sapientiae supra omnes reges terrae elatus fuit; omnesque reges faciem eius videre ac vocem audire cupiebant; veniebantque ferentes singuli quotannis munera sua, vasa aurea vestem aromata equos mulas. habebat currus 1400, equas fecundas 40000, equorum ad currus 12000. praeerat autem omnibus regibus a fluvio Euphrate usque ad terram barbarorum et fines Aegypti.

Ac regina Sabae, quae a Graecis Sibylla dicta fuit, audita eius fama Hierosolyma advenit, ut proposita quaestione de sapientia eius periculum faceret. multa cameli aromata portabant ac eximia, mul-

καὶ χρυσὸν πολλὸν καὶ λίθους τιμίους, καὶ ἐν δυνάμει βαρεῖα σφόδρα. καὶ εἰσελθούσα πρὸς αὐτόν, καὶ λαλήσασα αὐτῷ πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ πάντα διέλυσεν αὐτῇ ἐν συντάξει λόγων καὶ ἐρμηναῖς λεπτοτάτη. ἡ δὲ προσέθετο τοῦ πειράσαι αὐτόν καὶ ἐν τούτῳ. εὐόπτους γὰρ παῖδας ἄφρονάς τε καὶ θηλείας ὁμοιοτρόφῳ στολῇ καὶ κουρᾷ τῇ αὐτῇ περικαλλωπίσασθαι B παρέστησεν αὐτῷ, ζητοῦσα ἑκατέρου γένους διάκρισιν ποιήσασθαι. ἦν γὰρ καὶ αὐτῇ ἡ Σίβυλλα πᾶν ἐπ' ἄγγιστον τε καὶ σοφία καὶ πολυπειρὰ διαβήτος. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς νήμασθαι τούτοις προσέ- 10 ταξε τὸ πρόσωπον, τὴν φῶσιν ἑκατέρων διέγκωκε, τῶν μὲν ἀφρόνων εὐτόνως καὶ ἀνδρικῶς τὰς ὄψεις κατατηνχόντων, τῶν δὲ θηλειῶν ἀπαλῶς καὶ ἀπειρημένως. ὡς τὴν βασίλισσαν καταπλάγισσιν πᾶν ἔκ τε τῶν αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτόν καὶ ἐξ ἐαυτῆς γενομένων εἰπεῖν “ἀληθῆς ὁ λόγος ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῆ μου, καὶ 15 οὐκ ἔστι τὸ ἦμισυ καθὼς ἀπηγγέλη μοι· πλεονα γὰρ ἔωφακα ὑπὲρ C ἢ ἤκουσα. μακάριαι γούν αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδές σου, οἱ παρεστηκότες οὗτοι ἐνώπιόν σου καὶ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς φρονήσεώς σου.” καὶ δοῦσα αὐτῷ χρυσοῦν τέταρτα ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἡδύσματα πολλὰ καὶ λίθους τιμίους καὶ δὴ καὶ τὴν τοῦ ὀπο- 20 βαλσύμου ῥίξαν, ἀφ' ἧς ἡ Παλαιστίνη τοῦτο γεώργιον ἔσχεν, ὡς φησὶν Ἰωσήφος, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς ὑπερεκκλητομένη λίαν. περὶ ἧς καὶ ὁ κύριος ἔφη “βασίλισσα νότου ἦλθεν ἔκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἰδεῖν τὴν σοφίαν Σολομῶντος.” πρὸς

4 γλυκυτάτη margo P

14 γενομένη?

tamque auri et gemmarum, ac magno admodum cum apparatu accedebat. postquam coram cum Solomone est quae voluit locuta, isque ei omnia sermone composito et elegantissima interpretatione dissolvit, de quo cum sic tentavit. formosos pueros et formosas puellas eodem vestitu et ornatu instructos coram eo constituit, petitque ut inter sextam internosceret: nam et ipsa Sibylla ob ingenii promptitudinem sapientiamque et rerum multarum peritiam magni erat nominis. rex omnes lavare faciem iussit, itaque discrimen sexus deprehendit, cum mares fortiter atque valide facies tergerent, femellae teneriter et timide. itaque regina omnino stupefacta propter ea quae ab ipso et eius familia et a se ipsa erant facta, dixit “verus est sermo quem in terra mea audivi, tametsi mihi ne dimidia quidem pars renuntiata fuit: multo enim plura vidi quam inaudiveram. felices profecto mulieres et pueri qui ceram te adstant tuosque sapientes sermones audiant.” proinde cum Solomone 120 talentis auri, multis aromatibus atque gemmis, nec non opobalsami radice donasset, unde eam stirpem in Palaestina propagari coepta Iosephus refert, ingenti admiratione percussa domum rediit. de hac etiam dominus dixit ab extremis terrae finibus austrinam venisse reginam, ut sapientiam Solomonis cerneret. et Sirasbas sapien-

- D** ὃν μέντοι καὶ Σιρὰχ ὁ σοφώτατος ἔλεγε “Σολομῶν, ἰσοφισθης ἐν νεότητι σου, καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνέσεως. γῆν ἐπεκάλυπεν ἡ σοφία σου, καὶ ἐνέπλησας ἐν παραβολαῖς αἰνιγμάτων. εἰς νήσους πόρρω καὶ μακρὰς χώρας ἀφίκετό σου τὸ μνημόσυνόν, καὶ ἠγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου, ἣν κατέπαισεν ὁ Θεὸς κυκλόθεν. 5 καὶ ψδαῖς καὶ παροιμίαις καὶ παραβολαῖς ἐθανυμαστῶθης. καὶ συνήγαγες ὡς κισσώτερον τὸ χρυσοῖον, καὶ ὡς μέλιβδον ἐκλήθηναις ἄργυρον. ἀλλὰ παρέκλινας τὰς λαγόνας σου γυναῖξί, καὶ ἐνεξουσιᾶσθης ἐν τῷ σώματί σου, καὶ ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου, καὶ ἔβεβήλωσας τὸ σπέρμα σου, ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ 10 τέκνα σου.” οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δι’ ἑαυτοῦ σαφέστατα
- P 96** περὶ τῆς ἰδίας σοφίας καὶ τοῦ πλοῦτου φησὶν “ἔμοι δὲ δῶν ὁ Θεὸς κατὰ γνώμην εἰπεῖν καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν λεγομένων, ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος καὶ τῆς σοφίας ὁδηγὸς ἐστὶ καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής. ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν. αὐτὸς 15 γὰρ μοι δέδωκε τῶν ὄντων τὴν γνῶσιν ἀψευδῶς, εἰδέναι σύστασιν τοῦ κόσμου καὶ ἐνεργείας στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα χρόνων, ἐνιαυτῶν κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις, φύσεις ζῴων καὶ θυμῶν θηρίων, πνευμάτων βίας καὶ διαλογισμῶν ἀνθρώπων, διαφορὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι 20 κρυπτά καὶ ἐμφανῆ ἔργων. ὁ γὰρ πάντων τεχνίτης ἐδίδαξέ με
- B** σοφίαν. καὶ ἐγὼ ἐκκλησιαστῆς ἐγενόμην βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου τοῦ ἐκζητῆσαι καὶ κα-

tissimus ita eum alloquitur (Eccles. 47) “o Solomon, in iuventute tua sapiens factus es, atque annis instar scientia impletus. sapientia tua terram texit, eamque parabolis et subtilibus quaestionibus replevist. longe in insulas et remotas terras tua memoria pervenit; carusque fuisti in quiete tua, divinitus paratis circum te regionibus. carmina tua, dieteria et parabolia admirationem tui excitarunt. aurum cupri instar collegisti, ac argentum ea copia ac si plumbum esset, enimvero lumbi tui mulieribus dediti fuerunt, tuoque es abusus corpore. quare gloriae tuae maculam inussisti, tuamque progeniem contaminasti, iratumvero proli tuae deum reddidisti.” ac ipse quidem suis verbis apertissime sapientiam divitiasque suas praedicat. “mih” ait “deus largiatur ut recte cogitem atque eloquar quae dicuntur. ipse enim dominus et sapientiae dux est et sapientes dirigit: quippe in manu eius et nos sumus et rationes nostrae. ipse enim mihi veram rerum cognitionem dedit, ut scirem mundi exordium, elementorum actiones, principium, finem et medium temporum, annorum circuitiones, siderum positus, naturas animalium, aevitiam ferarum, vires ventorum, hominum cogitationes, plantarum differentias, radicum facultates. cognovi omnia et occulta et manifesta: nam opifex omnium instruxit me sapientia. ego concionator Hierosolymis, regnum in Israelicos gessi; induxiq in animum meum perquirere

τασπέμυσθαι ἐν τῇ σοφίᾳ περὶ τῶν γενομένων πάντων ὑπὸ τὸν
 οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐμεγαλύνθη, καὶ προσέθηκα σοφίαν ἐπὶ
 πῦσιν οἱ ἐγένοντο. ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ καρδία μου
 εἶδε πολλά, σοφίαν καὶ γνῶσιν, καὶ ἔγνω παραβολὰς καὶ ἐπι-
 5 στήμας, καὶ ἐμεγάλυνα τὰ ποιήματά μου, ὠκοδόμησά μοι οἴκους
 καὶ ἐφύτευσά μοι ἀμπελῶνας καὶ ἐποίησά μοι κήπους καὶ πάρου-
 δείσους, καὶ ἐφύτευσά ἐν αὐτοῖς ἔξυλον πάγκαρπον. ἐποίησά μοι
 κολουμβήθρας ὑδάτων τοῦ ποτίσαι ἀπ' αὐτῶν δρυμῶνα βλαστόντα
 ἔξυλα. ἐκτησάμην δούλους καὶ παιδίσκας, καὶ οἰκογενεῖς ἐγένοντό C
 10 μοι, καὶ γε κτήσεις βουκόλιον καὶ ποιμνίου ἐγένοντό μοι πολλά,
 ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ
 γε σοφία μου ἐστάθη μοι. καὶ πᾶν ὃ ἂν ἤτησαν οἱ ὀφθαλμοί μου,
 οὐκ ἀφείλον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐπεκώλυσα τὴν καρδίαν μου
 ἀπὸ πάσης ἐσφροσύνης." καὶ γὰρ πολλῆς εἰρήνης καὶ πολυολ-
 15 βίας ἀδείας τε καὶ τροφῆς ἀπέλαυσεν· ἀλλ' ὕστερον εἰς πικρίαν
 ἢ σπατύλην καὶ ἢ ἥδονῃ γέγονεν αὐτῷ, καὶ ὑπόθεσις ἀκολασίας.
 ὁθεν φησὶν "ἐμίσησα σύμπασαν τὴν ζωὴν μου καὶ πάντα τὸν
 μῶχθον μου, ὅτι πάντα ματαιώτης. εὗρον γὰρ πικρότερον ὑπὲρ
 τὸν θάνατον τὴν γυναῖκα, ἣτις ἐστὶ θήρευμα καὶ σαγήνη καρ- D
 20 δίας." ταῦτά τοι φησὶ "καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομῶν ἦν φιλογό-
 ναιος, καὶ ἦσαν αὐτῷ ἄρχουσαι ἐπτακόσαι καὶ παλλακαὶ τρια-
 κόσαι. καὶ ἔλαβε γυναῖκας Μωαβίτιδας καὶ Ἀμαντίτιδας, Σύρας
 καὶ Ἰδομαίτας, Χετταίτας καὶ Ἀμορραίτας, ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν
 ἀπέειπε κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. καὶ ἐγένετο ἐν καιρῷ γήρωσ

de omnibus, ac sapienter pervestigare omnia quae sub caelo fiunt. ecce
 sapientia auctus sum, eaque superavi omnes qui ante me fuerunt Hiero-
 solymis, animusque meus multarum rerum cognitione fuit et sapientia
 praeditus, parabolis atque scientiis. magnifice omnia egi, domos mihi
 extruxi, vineas consevi, hortos et pomaria confeci, inque iis omnis
 generis frugiferas arbores plantavi. piscinas mihi paravi, unde viri-
 dantia nemora rigantur. acquisivi servos et ancillas, et vernae mihi
 nati sunt, item armenta ac greges copiose, quantum ante me Hieroso-
 lymis nemo possedit. sane et sapientia mea constitit, neque oculos
 meos ab ulla re desiderata ipsis abstinui, nullumque genus laetitiae cordi
 meo non permisi." nam sane ei datum fuit, ut alta pace, summa pro-
 speritate, securitate ac vitae voluptatibus fruereetur: verum luxur iste
 et delicata vita ad extremum acerbitati fuit, ac intemperantiae mate-
 ries. itaque haec dicit "odio habui totam meam vitam omnesque aer-
 umnas meas: omnia enim vana sunt. expertus enim sum mulierem
 morte esse amariorum, quia rete est et nassa illaqueando animo." de
 hac re ita scriptura narrat (1 Reg. 11) "ceterum rex Solomon muliero-
 sus erat. fuerunt ei uxores principes 700, pellices 300. duxit enim
 uxores. Moabitidas Amanitidas Syrias Idumaeas Chetthaeas Amorraeas,
 nimirum illis de gentibus quarum coniugis deus Israelico populo inter-

αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία μετὰ κυρίου Θεοῦ αὐτοῦ καθὼς καὶ ἡ καρδία Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξέκλιναν αἱ ἄλλοτριαι γυναῖκες τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω Θεῶν αὐτῶν. καὶ τότε ἠκοδόμησε Σολομῶν ναὸν τῷ Χαμῶς εἰδώλῳ Μωάβ, καὶ τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδονίων, καὶ τῷ Μελχώμ προσοχθίσματι υἱῶν Ἀμιών.” 5

P 97 ἡ μὲν οὖν Ἀστάρτη ἐστὶν ἡ παρ’ Ἑλλήσιν Ἀφροδίτῃ λεγομένη, ἡ δὲ Χαμῶς Θεὸς ἦν Τυρίων. “καὶ οὕτως ἐποίησε ταῖς ἄλλοφύλοις αὐτοῦ γυναῖξι πάσαις, αἵτινες ἐθνύμιων καὶ ἔθνον ταῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ἐποίησε Σολομῶν τὸ ποτηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω κυρίου ὡς Δαβὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἀργύ- 10 σθη κύριος ἐπὶ Σολομῶν, ὅτι ἐξέκλινεν ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ δις καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ μὴ πορεύεσθαι ὀπίσω Θεῶν ἑτέρων τὸ παρόπαν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν ‘ἄνθ’ ὧν οὐκ ἐφύλαξάς μου τὰς ἐντολάς καὶ τὰ προστάγματα ἃ ἐντειλάμην σοι, διαρρήσων διαρρήξω τὴν βασι- 15 λείαν ἐκ χειρὸς σου, καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου· πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σοῦ τοῦτο οὐ ποιήσω, διὰ Δαβὶδ τὸν δούλόν μου καὶ πατέρα σου, καὶ διὰ Ἱερουσαλήμ τὴν πόλιν μου, ἣν ἐξελεξάμην. καὶ ἤγειρε κύριος τῷ Σολομῶντι Σατὰν Ἄδερ τὸν Ἰδουμαῖον καὶ τὸν Ἑδραυζᾶρ βασιλέα Σουβᾶ, καὶ ἦσαν τῷ Ἰσραὴλ 20 Σατὰν πάσας τὰς ἡμέρας Σολομῶντος. καὶ ἀπέθανε Σολομῶν ἐτῶν ογ’, καὶ ἐτάφη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.” ἐφ’ οὗ ἦν Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος.

dixerat. cum aetas ipsius iam esset gravis, animum non gessit exemplo patris sui Davidi rectum erga dominum deum suum: sed eam alienigenae uxores averterunt, ut ipsarum deos amplecteretur. itaque tunc Solomon delubra condidit Chamoso Moabico, Astartae Sideniorum, et Melchomo Ammonitarum, abominandis ac deo invisibilibus deastris. Astarte est quam Venerem nos dicimus: Chamosum pro deo Tyrii habebant. “eoque modo fecit in gratiam omnium alienigenarum uxorum; eaqueque sufficientibus et sacrificiis simulacra sua venerabantur. ea ergo fecit Solomon, quae deo displicerent, neque in eo colendo vestigia Davidi patris sui secutus est. succensus itaque dominus Solomoni, quod a se Israelico deo animum abalienasset, bis ipsi viso, et interminato ne quem omnino peregrinum deum sectaretur. denunciavitque ei deus, quando iussa ac mandata sua sprevisset, se regnum ideo ex manu ipsius abrepturum servoque eius traditurum; atque id quidem propter Davidam ipsius patrem, suum famulum, vivo ipso non facturum, itemque propter Hierosolyma, urbem a se delectam. excitavitque deus Solomoni adversarium Adarem Idumaoum atque Hedraazarem regem Subensem, qui Israelicos infestaverunt quamdiu vixit Solomon. mortuus est aetatis 78, inque sepulchro patris depositus.” sub eo Homerus fuit ac Hesiodus.

Θαυμάσειε δ' ἂν τις καὶ μάλα εικότως, ὡσπερ ἐπὶ τοῦ
 Φεισιτάτου Μωϋσέως, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦδε τοῦ σοφωτάτου Σολο-
 μῶντος, πῶς ἐκάτερος αὐτῶν τοσαύτης πάλαι θείας δόξης καὶ C
 προμηθείας ἀξιώθεις ὕστερον ὁ μὲν εἰς ἀγανάκτησιν καὶ λύπην
 5 τὸν θεὸν κινήσας τῆς ἐπαγγελίας ἐξέπεισεν, ὁ δὲ εἰς ὁργὴν καὶ θυ-
 μὸν ἐλείφας αὐτὸν τοὺς τε προειργασμένους ἀρίστους πόνους ἄρ-
 θην ἐξημίωτο καὶ τὴν ψυχὴν προουπώλεσε. ποῦ γὰρ ἡ τοιαύτη
 πρὸς θεὸν οἰκείωσις καὶ παρησία καὶ οἱ τοσοῦτοι καὶ τηλικούτοι
 πόνοι καὶ κόποι καὶ ἀγῶνες τοῦ Θεοσεπίου Μωϋσέως; οἵτινες διὰ
 10 τὴν ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας ἁμαρτίαν παρωράθησαν, καὶ
 τῆς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἰσόδον ἀθρόως ὁ δίκαιος καὶ
 ἀσυγχωρήτως ἀπιστέρητο, καθὼς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται. ποῦ
 δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸν Σολομῶντα θεία φιλοσοργία καὶ ἡ τοσαύτη D
 χάρις τε καὶ σοφία, καὶ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς πολλῆς ἐκείνης φρονή-
 15 σεως καὶ συνέσεως, καὶ ἡ προλαβοῦσα τοιαύτη νηφαλιωτάτη
 ἔννοια καὶ θεολογία καὶ φυσιολογία, ἔσχατον ἐκ γυναικομανίας
 εἰς εἰδωλομανίαν ἐκπεπτωκότος, ὡς σαφῶς δεδήλωται. τῷ ὄντι
 γὰρ οὐδὲν ὄφελος, ἐναρξάμενον πνεύματι σαρκὶ ἐπιτελέσαι. ἔως
 μὲν γὰρ ἀπῆλάνε Σολομῶν τῆς ἄνωθεν προμηθείας, ἐν εἰρήνῃ
 20 καὶ γαλήνῃ διῆγε, πάντας ἔχων ὑποκειμένους, καθὼς προείρηται,
 καὶ διασμὸν κομίζοντας ὅτι μάλιστ' ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐγυμνώθη,
 τοῖς δυσμενέσιν εὐεπιχειρήτος γέγονεν. ἀληθῶς ὄντως φοβερὸν τὸ
 ἔμπροσθεν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. ὡσπερ γὰρ ὁ ἔλεος ἄρρητος, P 98

Miratur aliquis optimo iure quid causae fuerit quod et divinissimus
 Moses et hic sapientissimus Solomon, cum utrumque eorum ante deum
 tanto honore atque procuratione dignatus fuisset, tandem tamen alter,
 dei indignatione atque dolore excitato, promissae sibi rei impos factus
 est, alter, cum irritasset deum, praemio priorum eorumque optimorum
 laborum multatus, animam quoque insuper perdidit. quorum enim re-
 ciderunt tanta cum deo familiaritas, tanta in eo compellendo libertas,
 tot tantique labores, ac tam gravia et multa certamina divini Mosis?
 quae omnia ob peccatum apud aquam iurgii admissum poesthabita sunt;
 atque ipse introitu in promissam terram, homo iustus, prorsus et irre-
 tractabili sententia privatus fuit, uti supra est commemoratum. quor-
 sum dei erga Solomonem amor tantus tantaque gratia et sapientia?
 quid tam ingens prudentia atque intelligentia profuit, ac sobriissima
 divinarum humanarumque rerum consideratio et cognitio, cum is ad ex-
 tremum ex insano mulierum amore ad impios falsorum deorum cultus sit
 prolapsus? sicuti demonstravimus. nimirum revera non prodest spiritu
 coepisse, ubi carne absolvere velis (Galat. 3). quippe Solomon, quam-
 diu divinae providentiae commodis fretus fuit, eatenus pacatam ac tran-
 quillam vitam egit, omnes, ut diximus, subditos ac stipendiarios ha-
 bens. destitutus ab ea facilia vexatus, hostibus fuit, adeo verum est,
 terribile esse in manus dei incidere viventis (Ehr. 10): cuius ut ineffa-

οὕτω καὶ ἡ κόλασις ἀνυπόστατος. ὅτι δὲ τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευσε, καταλείψας τὸν ὄντως ὄντα θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαβὶδ, εὐδη-
 λον ἐξ ὧν καὶ Ἀχίας ὁ προφήτης ἔφη πρὸς τὸν Ἱεροβοάμ. “τάδε
 λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς Σολομῶν-
 τος, καὶ δώσω σοι τὰ δέκα σκῆπτρα, καὶ δύο σκῆπτρα δώσω 5
 αὐτῷ διὰ Δαβὶδ τὸν δούλον μου καὶ Ἱερουσαλήμ τὴν πόλιν μου,
 ἣν ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν Ἰσραὴλ, ἀνθ’ ὧν ἐγκατέλιπέ
 με, καὶ ἐδοῦλευσε τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδονίων, καὶ τῷ
 Χαμῶς εἰδώλῳ Μωάβ, καὶ τῷ Μελχώμ προσοχθίσματι υἱῶν
 Β Ἀμῶν, * καὶ γυναῖκας ἀλλοτριὰς πολλὰς. καὶ ἔτι ἔλαβε τὴν 10
 θυγατέρα Φαραὼ ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπέειπε κύριος τοῖς υἱοῖς
 Ἰσραὴλ, οὐκ εἰσελεύσεσθε ἐν αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσελεύσονται
 εἰς ὑμᾶς, ἵνα μὴ ἐκκλίνωσι τὰς καρδίας ὑμῶν ὀπίσω τῶν εἰδώλων
 αὐτῶν. καὶ ἐκκλιναν αὐτοῦ τὴν καρδίαν ἐν καιρῷ γήρωος αὐτοῦ
 ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν. καὶ ὠκοδόμησεν ὑψηλὸν τῷ Χαμῶς εἰ- 15
 δώλῳ Μωάβ ἐν τῷ ὄρει, ἐπὶ προσώπου Ἱερουσαλήμ, καὶ τῷ
 Μελχώμ εἰδώλῳ υἱῶν Ἀμῶν, καὶ τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδο-
 νίων· καὶ οὕτως ἐποίησε πάσαις ταῖς γυναῖξιν αὐτοῦ ταῖς ἄλλο-
 τρίας, αἱ ἐθνικῶν καὶ ἔθρον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ὠργίσθη
 κύριος τῷ Σολομῶντι, καὶ εἶπεν· ἀνθ’ ὧν οὐκ ἐφύλαξας τὰ 20
 προστάγματά μου ἃ ἐνετείλάμην σοι, διαρρήσων διαρρήξω τὴν
 βασιλείαν σου ἐκ χειρὸς σου, καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου· πλην
 ἐν ταῖς ἡμέραις σου οὐ ποιήσω ταῦτα, οὐδὲ ὄλην τὴν βασιλείαν·

bilis est misericordia, ita et intolerabiles sunt poenae. porro autem in
 promptu est Solomonem derelicto vero deo patris sui Davidi simulacris
 divinum detulisse honorem, cum haec sint verba Achiae vatis ad Iero-
 boamum (3 Reg. 11) “ecce ego abrumpo regnum ex manu Solomonis.
 tibi decem tribus dabo: duas ipsa relinquam, in gratiam Davidi servi
 mei ac Hierosolymorum urbis meae, quam de omnibus Israelicis tribu-
 bus mihi delegi. causa est, quod me spreto Astartam Sidoniorum,
 Chamosum Moabiturum, et Melchomum Ammonitarum abominanda si-
 mulacra divino cultu honoravit.” duxit autem Solomon uxores multas
 alienigenas, et tandem etiam Pharaonis filiam, nuptiis contractis cum
 gentibus quarum affinitatibus et necessitudine deus interdixerat ob hanc
 rem, ne eae Israelicorum animos ea occasione a deo ad simulacrorum
 impium cultum abducerent. quod quidem Solomoni propecta iam aetate
 a suis uxoribus accidit, adeo ut Chamoso delubrum exstrueret sublime
 in monte e regione Hierosolymae, itemque Melchomo et Astartae, Moa-
 bitarum Ammonitarum et Sidoniorum detestandis simulacris. atque eod-
 em modo singulis suis peregrinis uxoribus est gratificatus, simulacra
 sua adolendo et sacrificando colentibus. iratus itaque deus Solomoni
 dixit, quando is praecepta sua non observasset, se vicissim regnum ei
 de manibus ereptam serve ipsius tradituram, tametsi hoc ipso vivo non

λήφρομαι. σκήπτρον ἔν δώσω σοι διὰ Δαβὶδ τὸν δοῦλόν μου καὶ διὰ τὴν βασιλείαν ἣν ἐξελεξάμην.”

Ἀποθανόντι δὲ τῷ Δαβὶδ ἐποίησε Σολομῶν μνημεῖον παρὰ τῷ Σιλωὰμ ἀντιρῶδες διὰ βάρους, πρὸς τὸ μὴ ὄρασθαι μεμη-
 5 **σχανημένον.** συγκατάρυξε δὲ τῷ πατρὶ καὶ χρυσοῖον πολλὰς μυ-
 ριάδας, ὡς Ἰώσηπος φησιν. ἐκεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Σολομῶν ἀποθα-
 νῶν ἐτάφη. φασὶ δὲ καὶ Ὑρακὸν ὕστερον τὸν ἱερέα, τῆς πό-
 λιος πολιορκουμένης, ἀνοῖξει τὸ μνημεῖον καὶ χρυσοῦ τρισχίλια D
 τάλαντα ἐκεῖθεν ἐκφορῆσαι. ἀλλὰ καὶ Ἡρώδη μετ’ αὐτὸν ἀνοῖξει
 10 **μὲν τὸν τάφον, χρήματα δὲ μὴ εὗρεῖν· κόσμον δὲ χρυσοῦν καὶ**
κειμήλια πάμπολλα τοῦτον ἀνελέσθαι ἱστοροῦσι, πειραθέντα δὲ
καὶ ἐνδοτέρω χωρεῖν πύρι ἐπισχεθῆναι.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Σολομῶντος Ῥοβοὰμ τὴν βασιλείαν
 διαδέχεται. καὶ αὐτὸς ἀπῆλθεν εἰς Σικιμα, ὅτι ἐκεῖ πῦς Ἰσραὴλ
 15 **ἀπήεσαν τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν· καὶ ἐλάλησεν ὁ λαὸς πρὸς Ῥοβοὰμ**
‘ὁ πατήρ σου ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κόψῃσιν, καὶ
δουλεύσομέν σοι.’ καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς ‘ἀπέλθετε ἕως ἡμερῶν
 τριῶν· ἀναστρέψατε, καὶ λαλήσω ὑμῖν.’ καὶ ἀπήγγειλε Ῥοβοὰμ P 99
 20 **τοῖς πρεσβυτέροις τὸ ῥῆμα τοῦ λαοῦ. καὶ αὐτοὶ εἶπον ‘ὡς ἤτή-**
σαντό σε ποιήσεις, καὶ αὐτοὶ δοῦλοι σου πάσας τὰς ἡμέρας.’
καὶ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν παριστώτων αὐτῷ
περὶ τούτου, καὶ αὐτοὶ εἶπον ‘λάλησον τῷ λαῷ οὕτως. ἡ συμ-
κρότης μου παχύτερα ἐστὶ τῆς ἀσφύος τοῦ πατρός μου. ὁ πατήρ

esset facturus; neque totum regnum ablaturus, sed unam tribum poste-
 ris eius daturus, Davidi causa servi sui et electae a se urbis.

Vita functo Davidi sepulcrum Solomon apud Siloam aedificavit,
 totum in specus formam effectum, ne esset conspicuum. et cum patre
 eum ibi defodisse multa talentorum auri milia Iosephus scribit. ibidem
 et Solomon obita morte sepultus est. perhibent postea temporis Hyr-
 caam pontificem, cum urbs obsidione premeretur, aperto monumento
 auri talenta ter mille inde exportasse. post hunc Herodem idem ten-
 tantem pecuniae nihil invenisse, sed aurea ornamenta atque reposita do-
 naria permulta abstulisse; interiorumque penetrare aggressum igni fuisse
 prohibitum.

Solomoni Roboam successit. eum, cum ad comitia populi regem
 ipsum declaratus Sichemam venisset, populus rogavit ut iugum, quod
 eis pater ipsius aggravasset, levaret: ita se paratos esse ad ser-
 viendum ipsi. Roboam discedere populo atque triduo post ad acci-
 piendum responsum redire iussu, populi postulata cum senibus communi-
 cavit. si consuluerunt ut populo morem gereret, ita eum sub se per-
 petuo habiturum. consulti etiam a rege adolescentuli, quos circum se
 habere solebat, hortati eum sunt ut populo sic responderet, tenuissi-
 mam sui corporis partem crassiorem lumbis paternis esse. patrem ipsius

μου ὑπέτασεν ὑμᾶς ἐν κλοιῷ βαρεῖ, ἐγὼ προσθήσω ἐπὶ τῷ κλοιῷ αὐτοῦ· ὁ πατήρ μου ἐπαίδευsen ὑμᾶς ἐν μίστιξιν, ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίῳ· ταύτην τὴν βουλήν τῶν παιδαριῶν εἶπε Ῥοβοὰμ ὑποστρέφαντι τῷ Ἰσραήλ· καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς ὅτι·

B ἔστιν ἡμῖν ἔτι μερίς ἐν Λαβίδ, οὐδὲ κληρονομία ἐν νιῷ Ἰεσσαί. 5 ἀπότρεχε Ἰσραήλ εἰς τὰ σκηνώματά σου, βόσκει τὸν οἶκόν σου Λαβίδ, καὶ κρῖνε· καὶ διεμερίσθη ἡ βασιλεία Σολομῶντος· καὶ αὐτῷ μὲν τῷ Ῥοβοὰμ ἡ ἐξ Ἰούδα παραμένει φυλὴ καὶ ἡ τοῦ Βενιαμίν, αἱ δὲ λοιπαὶ δέκα φυλαὶ Ἰεροβοὰμ τὸν τοῦ Ναβὰτ προεστῆσαντο βασιλεία. ἦν μὲν τῷ Ῥοβοὰμ τῆς βασιλείας ὁ οἶκος 10 ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐκαλεῖτο δὲ τὸ ὑπ' αὐτὸν τατιόμενον πλῆθος Ἰούδας καὶ ὁ οἶκος Λαβίδ, ἐκ τῆς ἐπικρατεστέρως φυλῆς εἰληφώς τὴν προσηγορίαν. τοῦ δὲ Ἰεροβοὰμ Σαμάρειν ἡ μητρόπολις, ὁ δὲ τῆς βασιλείας οἶκος ἐν Θαρσῷ· ὄνομα δὲ τῷ ὑπ' αὐτὸν

C λαῷ Ἰσραήλ διὰ τὸ πλῆθος καὶ Ἐφραῖμ διὰ τὴν τῆς βασιλείας 15 φυλὴν.

Κατὰ δὲ τὸν ὄγδοον μῆνα, ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἀνέβη Ἰεροβοὰμ ἐν Βεθὴλ εἰς τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησε τοῦ θύειν ταῖς δαμάλεισιν αἰς ἐχώνυσει, καὶ παρέστησε τοὺς ἱερεῖς τῶν ἐνηλῶν, οὓς αὐτὸς κατέστησεν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος τοῦ 20 θεοῦ παρεγένετο ἐν Βεθὴλ, ἐν λόγῳ κυρίου ἐξ Ἰούδα· καὶ Ἰεροβοὰμ εἰσῆκε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ τοῦ θύσαι. καὶ εἶπεν

17 *codex habebat πεντημοστόν. margo P*

grave iugum imposuisse: at se id porro quoque aggravaturum. patrem in ipsis castigandis usum fuisse flagellis, se scorpios ad hoc adhibiturum. hoc adolescentulorum consilium probavit Roboamus, itaque omnino respondit populo Sichemam reverso. ad haec populus uno ore protestatus est nihil porro sibi cum Davido et Iessaea prole commune: Israelicos in suum quemque tabernaculum abire, ipsum Davidum suam domum pascere ac gubernare debere. hoc modo Solomonis regnum fissum est. nam Roboamo duae tantum tribus, Iudae et Beniamini, adhaeserunt: reliquae omnes Ieroboamum Nabati F. regem sibi constituerunt. regia Roboami fuit Hierosolymis, et multitudo regno eius subdita Iudas appellabatur ac domus Davidica, nomine a tribu praestantiore sumpto. at Ieroboamus regni caput habuit Samariam, regiam Tharsae; populus quam regebat Israelus ob multitudinem et Ephraimus ob regni tribum nuncupabatur.

Decima quinta die octavi mensis Ieroboamus Bethelam adscendit, ad aram quam extruxerat ut buculis, quas fuderat, rem sacrām faceret, constituitque sacerdotes, qui in editis locis sacrificarent, a se consecratis. ecce autem ex Iuda quidam divinus homo mandato dei instructus Bethelam advenit. is, cum Ieroboamus altari suo sacrificandi gra-

ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ θυσιαστήριον ἐν λόγῳ κυρίου ἑθυσιαστήριον, θυσιαστήριον, τὰδε λέγει κύριος· ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ, Ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ. καὶ θύσει ἐπὶ σε τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τῶν θυόντων εἰς σε, καὶ ὁστῶ ἄνθρώπων καύσει ἐπὶ σε. **D**

5 καὶ ἔδωκεν εὐθὺς τέρας, λέγων ἰδοὺ τὸ θυσιαστήριον ἐρήνεται, καὶ ἐκχυθήσεται ἡ πίστις ἡ οὖσα ἐπ' αὐτῷ. καὶ ὡς ἤκουσεν Ἰεροβοάμ, ἔξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ συλλαβεῖσθαι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἐξηράνθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐρράγη, καὶ ἡ πίστις αὐτοῦ ἐξηχύθη. καὶ εἶπεν Ἰεροβοάμ· δεήθητι τοῦ προσώ-
10 πρου κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, καὶ ἐπιστρέψατω ἡ χεὶρ μου πρὸς με. καὶ ἐδεήθη ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγένετο ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιής. καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος· τοῦ Θεοῦ ἀπὸ προσώπου Ἰεροβοάμ. ἦν δέ τις ἄλλος ψευδοπροφήτης, κατοικῶν ἐν Βεδῆλ, πρεσβύτες· **P 100**
καὶ μαθὼν ὅσα ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, καταδίωξεν ὀπίσω
15 αὐτοῦ, καὶ εὔρεν αὐτόν καθήμενον ἐπὶ δρυῶν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· δεῦρο μετ' ἐμοῦ, καὶ φάγε ἄρτον. καὶ εἶπεν· οὐ φάγωμαι ἄρτον οὐδὲ πίωμαι ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ὅτι κύριος ἐνετεί-
λατό μοι οὕτως. καὶ εἶπε· κἀγὼ προφήτης εἰμι καθὼς σὺ, καὶ ἄγγελος κυρίου ἐλάλησέ μοι τοῦ ἐπιστρέψαι σε καὶ φαγεῖν ἄρτον.
20 καὶ ἠπάτησεν αὐτόν, καὶ ὑπέστρεψε καὶ ἔφαγε καὶ ἐπινε. γίνεται οὖν λόγος κυρίου πρὸς τὸν ψευδοπροφήτην τὸν ἀποστρέψαντα αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ· τὰδε λέγει κύριος· ἂνθ' ὧν παρέβης τὸν νόμον κυρίου καὶ ὑπέστρεψας καὶ ἔφαγες καὶ **B**

12 τοῦ ἱεροβοάμ **R**

13 προφήτης **R**

βαιθήλ **R**

21 προ-
φήτην **R**

tia adstaret, ita divino instinctu altare est affatus "altare altare, hoc tibi denuntiat deus, in domo Davidi nasciturum puerum, Josiam nomine, qui sacrificulos editorum locorum super te adolere solitos tibi impositos mactabit, ac supra te hominum ossa accendet." et fatum prodigio ut confirmaret, "en" ait "altare rumpetur, atque effundetur qui est ei impositus adeps." hæc audiens Ieroboamus manum suam hominis apprehendendi causa extendit: quæ subito exaruit, simulque ara rupta adeps effusus est. tum Ieroboamus vatem oravit uti deum pro se deprecaretur, uti sibi sua manus in integrum restitueretur. quo facto vates, et sanata manu, ex conspectu regis abiit. erat alius impostor quidam vatis nomine, senex Bethelae habitans. is cum audivisset quæ a divino homine acta erant, eum persecutus est; inventumque sub quercu sedentem hortatus est ut secum reverteret ac cibum sumeret. divinus vero id abnuere, quod sibi interdictum dei eo loci neque edere neque bibere permitti diceret. ibi impostor ille, se quoque perinde atque ipsum esse vatem, angelumque dei sibi mandasse ut ipsi retracto cibum daret. eo mendacio divinum permovit ut secum reversus ederet atque biberet. tum impostor dei instinctu vati denunciavit, quandoquidem

ἔπιεν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, οὐ μὴ εἰσέλθῃ τὸ σῶμά σου εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων σου.' ἐξεληθόντα δὲ λεῶν συναντήσας ἐθανάτωσεν αὐτόν. Ἰεροβοὰμ δὲ οὐκ ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ.

Τῷ λή' ἔτει τοῦ Ἀσᾶ βασιλεύως Ἰούδα, ἔβασίλευσεν Ἀχαάβ ὁ πάντων βασιλείων πονηρότατος ἐν Ἰσραήλ, ὃς θυσιαστήριον ἔσκησεν τῷ Βάαλ. οὗτος εἶχε γυναῖκα τὴν Ἰεζάβελ. ἐπὶ τούτου Ἀχιὴλ ὁ Βεθληλίτης ἐποδόμησε τὴν Ἰεριχώ· ἐν τῷ Ἀχιῷ τῷ πρωτοκόμῳ αὐτοῦ ἐθεμελίωσεν αὐτήν, καὶ ἐν Σεγοῦβ τῷ νεωτέρῳ ἐπέ-
C σκησε τὰς θύρας αὐτῆς, κατὰ τὸ φῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν 10
χειρὶ Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ Ναυῆ. τότε καὶ ὁ προφήτης Ἑλλας εἶπε πρὸς Ἀχαάβ Ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὃ παρῆσθην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος ἢ ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μὴ διὰ στόματός μου.' καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἐν λόγῳ κυρίου, καὶ ἐκρύβη ἐν τῷ χειμάρρῳ Χορὰθ τῷ ἐπὶ πρόσω-
D πον τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἔπιεν ὕδωρ ἐκεῖθεν· καὶ οἱ κόρακες ἔφερον αὐτῷ κρέας πρῶτ', καὶ τὸ δειλὸς ἔρτον. τοῦ χειμάρρου δὲ τῇ ἀνομβρίᾳ ξηρανθέντος διὰ λόγον κυρίου ἔρχεται εἰς Σαρεφθᾶ. καὶ χήρᾳ γυναίκε ἐπιξενωθεὶς ἤσθιεν αὐτός τε καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ
D τέκνα αὐτῆς· καὶ ἡ δραξ τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐξέλειπεν, οὐδὲ ὁ καμ-
20 ψάκης τοῦ ἔλαιου ἠλαττονήθη, ἕως οὗ διελύθη ὁ λιμός. ταύτης καὶ τὸν υἱὸν ἠγειρεν ἐκ νεκρῶν, ὃν φασὶ τινες εἶναι Ἰωνᾶν τὸν

8 ὁ Ἀχιὴλ ὁ P: corr R
19 γυναίκε R, γυνή P

βαιθληλίτης R
22 ὁ P

12 πρὸς] τῷ R

contra dei mandatum reversus eo loci cibum ac potum sumpsisset, cadaver ipsius in sepulcro maiorum suorum non iri conditum. atque egressum inde divinum leo obviam factus interfecit. interim Ieroboamus a malitia non discessit.

Trigesimo octavo anno Asae regis Iudae regnum Israelicum tenuit Achabus, omnium regum deterrimus. is Baali aram statuit. uxorem habuit Iezabelam. eius tempore Achiel Bethelica Ierichuntum instauravit. cuius cum fundamenta poneret, primogenitum filium suum Achiam perdidit; ac minimum natu Segubum, cum portas aptaret. ita enim fore deus per Iosum Navae F. praedixerat. tunc etiam Elias vates Achabo dixit (3 Reg. 17) "ita vivit deus caelestium exercituum imperator, ante quem adstiti, ut per hos annos neque ros neque pluvia in terram cadet, nisi me edicente." ivitque Elias versus ortum solis, dei verbo instructus; delititque ad torrentem Chorathum, qui est e regione Iordanis, et eius aquam bibit; corvique mane carnes, vesperi panem ei attulerunt. cum vero torrens pluviarum defectu exaruisset, iussu dei Sarephtham ivit. ibi hospitio usus viduae mulieris, ipse cum ea et eius liberis toto illo tempore cibum sumpsit, dum sterilitas ac penuria finirentur, cum interim neque farina cadi neque oleum trullae deficerent. huius etiam viduae filium mortuum in vitam revocavit; quem Ionam

προφήτην. τότε και τὴν θυσίαν ἐποίησεν, ἐν ᾗ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ
κατελθὼν κατέκαισε τὰ ὀλοκαυτώματα και τὸ ὕδωρ και τὸν χοῦν
τῆς γῆς. ἐκεῖ και τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βῆλ και τοὺς προφήτας ἔσφα-
ξεν ὡν', και ὑετὸν κατήνευκεν. Ἰεζάβελ δὲ τοῦτο μαθοῦσα
5 προσηπειλησεν αὐτῷ, και ἔργυεν Ἑλλάς ἀπὸ προσώπου Ἰεζάβελ
δὸδὸν ἡμερῶν τεσσαράκοντα. μόνος δὲ Ἀβδιου ἐκ νέυς ἡλικίας
προφήτης γέγονε δι' εὐσέβειαν, ἀπὸ προφητῶν μὴ γενεαλογού-
μενος. ἦν δὲ τοῦ Ἀχαάβ οἰκονόμος, ἐν κρυπῷ σεβόμενος τὸν P 101
Θεὸν Ἰσραήλ. οὗτος και ἑκατὸν προφήτας ἐν δυοὶ σπηλαιοῖς
10 κρύψας διὰ τὸν φόβον Ἰεζάβελ (ἀπέκτεινε γὰρ αὐτούς) ἄρτω και
ὕδατι ἔθρευεν, ἕως ἐλόθη ὁ λιμός. τότε και Ἑλλάς ἐν λόγῳ
κυρίου χρεῖε Ἐλισαιέ εἰς προφήτην· εὕρισκει γὰρ αὐτὸν ἄρο-
τριῶντα ἐν δώδεκα ζεύγεσι βοῶν. και εὐθὺς θύει μὲν τοδς
βόας, ἐν δὲ τοῖς σκεύεσιν ἀνάπτει πῦρ, και ἐψήσας δίδωσι τῷ
15 λαῷ φαγεῖν. και αὐτὸς ἀπῆλθεν ὀπίσω Ἑλλίου, και διηκόνει
αὐτῷ.

Ἀχαάβ κρατήσας τὸν υἱὸν Ἀδερ τῆς Συρίας ἀπέλευσεν αὐτὸν
μετὰ δώρων. και ἀνθρώπος τις ἐκ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν,
Μιχαῖας ὄνομα, εἶπε πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐν λόγῳ κυρίου B
20· πᾶταξόν με.' και οὐκ ἤθελησε. και εἶπεν αὐτῷ· ἀνθ' ὧν οὐκ
ἤκουσας τῆς φωνῆς κυρίου, και ἰδοὺ σὺ ἀποτρέχεις ἔξω, και πα-
τάξει σε λέων· ὅπερ και γέγονε. και εἶπε πρὸς ἄλλον, και ἐπά-
ταξεν αὐτόν, και συνετρίβη. και καταδησάμενος ὁ προφήτης

7 γεγονώς R

12 ἀροτριῶντα R

21 ἀποτρέξις P: corr R

vatum illum fuisse autumant. tunc et sacrificium Elias peregit; ad quod caelitus ignis delapsus hostiam aquam et pulverem terrae consumpsit. ibi et Bely sacerdotes ac vates iugulavit 850, et pluviam invocavit. Iezabela, re comperta, graviter minata Eliae est. quam ille fugiens iter 40 dierum profectus est. solus Abdias iam inde ab adolescentia vates existit, genus a vatibus non ducens. quod ei ob pietatem evenit. cum enim esset procurator Achabi domesticus, deum Israelicum occulte venerabatur, ac 100 vates metu Iezabellae (mortem enim ea omnibus machinabatur vatibus dei) in duas speluncas abdiderat, ibique usque ad famis exitum pane et aqua eos alebat. eadem tempestate Elias iussu dei Elizaecum unctione vatem inaugurat, cum in eum incidisset duodecim iugis boum arantem. Elizaecus statim mactatis bobus, instrumentis aratoriis accensis, percoctam eorum carnem populo vescendam praebet; atque ipse Eliam sectatur, et ei administrat.

Porro Achabus cum filium Aderi regem Syriae cepisset, donatum dimisit. ergo quidam ex vatum familia Michaeas nomine, alteri cuidam dei instinctu dixit "feri me." quod cum ille detrectaret, denuntiavit ei, quod mandate dei non esset obsecutus, ideo eum egressum a leone caecum iri. atque ita factum est. alius deinde vati iussu ipsius plagas

τελαμῶνι τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ παρεπορεύετο, καὶ αὐτὸς ἐβόα ὁ δούλος σου ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν στρατιὰν τοῦ πολέμου, καὶ ἀνὴρ εἰσήγει ἄνδρα πρὸς με λέγων φύλαξόν μοι τὸν ἄνδρα τοῦτον. ἐὰν δὲ ἀποφύγη, ἡ ψυχὴ σου ἔσται ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἢ τάλαντα ἀργυρίου στήσεις. καὶ ἐγένετο, ὡς περιεβλέ-
C πετο ὁ δούλος σου ὡδε καὶ ὡδε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν.' καὶ εἶπεν Ἀχαάβ ἰδοὺ δικαστὴς σὺ, καὶ τὰ ἔνεδρα παρ' ἐμοί. ἐφόνησας.' καὶ σπεύσας ὁ προφήτης ἀφείλε τὸν τελαμῶνα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἐγνώσθη ὅτι ἐκ τῶν προφητῶν ἐστὶν οὗτος, καὶ εἶπε ἔαδε λέγει κύριος· διότι ἐξήγαγες σὺ ἄνδρα ἄλλοθριον ἐκ χειρὸς 10 μου, ἰδοὺ ἡ ψυχὴ σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ὁ λαὸς σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.' καὶ ἀπῆλθεν Ἀχαάβ ἐκκελυμένος καὶ κλαίων.

Ἀμπελὼν εἰς ἦν Ναβουθαὶ τῷ Ἰσραηλίτῃ παρὰ τὴν ἄλω τοῦ Ἀχαάβ, ὃν ἐζήτηε λαβεῖν Ἀχαάβ καὶ δοῦνα ἢ ἕτερον ἀμπελῶνα ἢ 15 τὴν τιμὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπε ἄγε γένοιτό μοι δοῦναί τινι τὴν κληρονομίαν μου.' λυπηθέντος δὲ Ἀχαάβ, ὡς ἤκουσεν Ἰεζάβελ, γράφει πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς ἐν τῇ πόλει διὰ προφάσεως ἀποκτείνει αὐτόν. οἱ δὲ συκοφαντοῦσιν αὐτὸν ὡς κατηράσατο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτόν, καὶ κληρονομεῖ Ἀχαάβ 20 τὸν ἀμπελῶνα. καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν Ἡλιοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ

1 τελαμῶνα P: corr R ὁ om R 7 σὺ R, σου P 10 ἐκ χειρὸς μου om R

et vulnera imposuit. inde vates fascia vultu obligato, qua rex Israelitarum transiturus erat constitit; eoque praetereunte alta voce questus est se regium servum in bellum profectum, alium quendam ad se virum adduxisse, eiusque sibi custodiam mandasse ea lege ut si is vir aufugisset, pro eo vitam suam aut argenti talenta penderet. se hac illac circumspiciente, interim virum fuga se proripuisse. respondit rex eum de se ipso sententiam tulisse, esseque suo arbitrato homicidii fontem. tum vates propere fasciam a facie removit, agnitusque unus de vatibus esse, ita locutus est "sic ait dominus regi. quia tu virum pernicietati destinatum ex manibus tuis dimisisti, ecce tibi, vita tua pro vita ipsius populusque tuus pro populo eius luet." abiit ergo Achabus animi aeger atque flets.

Secundum haec Achabus vineam Nabothi Israelitae, contiguam areae regis, vel permutatione alterius vineae vel soluto pretio suam facere cupiebat. at vero Nabothus pernegare se suum patrimonium cuiquam addicturum. quae res cum dolorem intulisset Achabo, Iezabela eo cognito ad seniores urbis literas dat, mandans uti Nabothum quaesita occasione facti interficiant. ii conficta adversus eum calumnias, quasi regem execratus esset, hominem trucidant, vineam Achabus occupat. hunc Elias aggressus ita compellavit. "haec dicit dominus: tu

‘τάδε λέγει κύριος· ὡς σὺ ἐφόνευσας καὶ ἐκληρονόμησας, διὰ τοῦτο ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν οἱ ὕες καὶ οἱ κύνες τὸ αἷμα Ναβουθαλ, ἔκει λείξουσιν οἱ κύνες τὸ αἷμά σου, καὶ αἱ πόρνοι λούσονται ἐν τῷ αἵματί σου· καὶ τὴν Ἰεζάβελ καταφάγονται οἱ κύνες ἐν τῷ
 5 προτειχίσματι Ἰσραὴλ.’ ὅπερ καὶ γέγονε. ἔξειθὼν γὰρ μετὰ βα- P 102
 σιλῶς Ἰούδα Ἰωσαφὰτ πολεμήσας τὸν βασιλεῖα Συρίας, τοξέεται κατὰ τοῦ ἥπατος, καὶ ὑποστρέφει πρὸς Σαμάρειαν, αὐτὸς δὲ τε-
 λευτᾷ· τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἀπολίπτουσιν ἐπὶ τῆς κρήνης Σαμαρείας,
 καὶ ἐξέλειξαν οἱ ὕες καὶ οἱ κύνες τὸ αἷμα αὐτοῦ. μικρὸν δὲ κάτω-
 10 θεν αἱ πόρνοι ἐλούσαντο ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ. καὶ Ἰεζάβελ ἀπὸ
 τοῦ τείχους πεσοῦσα τοῖς κυσὶ κατάβρωμα γέγονε κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου.

Ὁχοζίας υἱὸς Ἀγαθὸν κρατεῖ τοῦ Ἰσραὴλ ἔτη δύο. οὗτος ἠρωστίησεν, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους ἐπερωτῆσαι ἐν τῇ Βάαλ
 15 μυριάων θεῶν Ἀκκάρων, εἰ ζήσεται ἐκ τῆς ἀρρωστίας αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ Ἑλλας συνήντησεν αὐτοῖς. καὶ ἀποστραφέντες εἶπον τῷ Ὁχο- B
 ζία ‘ἀνὴρ δασύς συνήντησεν ἡμῖν, καὶ ζώνη δερματίνη ἐπὶ τὴν
 ὀσφὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς ἡμᾶς, ἀποστράφητε πρὸς τὸν ἀπο-
 στιλαντα ὑμῖς, καὶ εἶπατε αὐτῷ· τάδε λέγει κύριος· διὰ τὸ μὴ
 20 εἶναι θεὸν ἐν Ἰσραὴλ, οὐ πορεύῃ ἐπερωτῆσαι ἐν τῇ Βάαλ. οὐχ
 οὕτως. ἡ κλίνη ἐν ἧ ἀνέβης, οὐ καταβήσῃ ἀπ’ αὐτῆς.’ καὶ
 εἶπεν ‘Ἡλιοῦ ὁ Οἰοβλίτης ἐστὶ.’ καὶ ἀπέστειλεν ἠγούμενον πεν-
 τηκοντάρχη καὶ τοὺς πενήκοντα αὐτοῦ. καὶ Ἡλιοῦ ἐπὶ τῆς κο-
 ρυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ εἶπεν ὁ πενηκοντάρχης πρὸς αὐτὸν ‘ἄν-

homicidio perpetrato alienam possessionem invasisti. iccirco, quo loco sanguinem Nabothi sues et canes linxerunt, eodem et canes sanguinem tuum lambent et in eo scorta lavabunt; ac Iezabelam canes vorabunt ante muros Iezraelenses.” exitus hoc vaticinium comprobavit: nam Achabus cum Iosaphato rege Iudae egressus in praelium contra regem Syriae, sagitta iecur ictus Samarum rediit ibique mortuus est; et cum sanguis eius elueretur apud fontem Samariae, eum sues et canes linxerunt, panlumque infra meretrices in eius sanguine lavarunt. Iezabela etiam de muro delecta canibus escae fuit, sicuti deus fatus fuerat.

Ochozias Achabi F. regnum in Israelicos tenuit biennium. is cum aegrotaret, nuntios misit Accaronem, qui ex deo principe muscarum quaererent an valetudinem ex morbo suo esset recepturus. his Elias occurrit, ac reversi Ochozias nuntiarunt hominem ipsis hirsutum obviam factum, cinctu pelliceo: eum iussisse ut ad eum qui miserat redirent, eique nuntiarent deum ita dari, eum, scilicet quod in Israelo nullus sit deus, ideo Baalum consultum misisse. non ita fore. ipsum de lecto, quem conscendisset, nequaquam descensurum. respondit Ochozias Eliam eum fuisse Thisbitam, misitque viros quinquaginta cum suo praefecto. sedebat tum Elias in montis vertice. cui cum praefectus

θρωπε τοῦ Θεοῦ, ὁ βασιλεὺς καλεῖ σε· κατέβηθι.² πρὸς ὃν
C Ἑλλάς· εἰ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ἐγώ, καταβήσεται πῦρ ἐξ οὐρανοῦ,
καὶ καταφάγεται σε καὶ τοὺς πενήκοντά σου.³ καὶ κατέβη πῦρ
ἐξ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτὸν καὶ τοὺς πενήκοντα αὐτοῦ.
οὕτως ἐλέγετο καὶ τοῖς δευτέροις. ὁ δὲ τρίτος πενήκοντάρχης **5**
ἐλθὼν, πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἐδεήθη καὶ εἶπεν· ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ,
ἐντιμωθήτω δὴ ἡ ψυχὴ μου καὶ ἡ ψυχὴ τῶν παιδιῶν σου τούτων
ἐν ὀφθαλμοῖς σοῦ.⁴ καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος κυρίου πρὸς Ἑλισοῦ,
καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπε κατὰ τὸ ῥῆμα
τὸ ἔμπροσθεν· ἄνθ' ὧν ἐξαπέστειλας ἐπερωτᾶν τὴν μυῖαν, ἀπο-
στὰς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀποθανῆ σὺ καὶ οὐ ζήσῃ.⁵ καὶ ἐπέθανεν
Ἄχοζις κατὰ τὸ ῥῆμα Ἑλισοῦ, καὶ κατέπαισεν ἐν τῷ σπηλαίῳ
D Μωυσέως. ἐπὶ τούτου τοῦ Ἄχοζιον λιμώξαντες οἱ κατ' ἐκείνην
τὴν περιχώρον, τὰ ἴδια σφάζαντες τέκνα κατέφαγον· ἐν κόπρῳ
γὰρ περιστερῶν ἀπὲ ἀλός βύπτοντες ἐχρῶντο. 15

Ἐν δὲ τῷ τετρακισχιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἀνε-
λήφθη Ἑλλάς. ἐντεῦθεν ὑποστρέφων Ἑλισσαεὶ εἰς Ἱεριχὼ θερα-
πέυει τὰ πονηρὰ ὕδατα διὰ ἁλῶν. ἀναβαίνοντος δὲ εἰς Βεθλὴλ
ἐξῆλθον παιδάρια μικρὰ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐλθᾶζον αὐτὸν καὶ
κατέπαιζον αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον· ἀνάβαινε φαλακρέ, ἀνάβαινε.⁶ **20**
ὁ δὲ κατηρώσατο αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἐξῆλθον δύο ἄρκτοι ἐκ τοῦ
δρυμοῦ, καὶ διετρήξαν ἐξ αὐτῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο παῖδας.
P 108 κάκειθεν ὑπέστρεψεν εἰς Σαμάρειαν. ταύτην τὴν Σαμάρειαν ὁ
πέμπτος βασιλεὺς Ἰσραὴλ κτίει εἰς πόλιν (αὕτη δὲ ἔστιν ἡ νῦν

dixisset "vir dei, rex te vocat, descende," respondit "si ego vir dei sum, de caelo ignis decidat, ac te cum tuis 50 viris perimat." idque statim factum est. eadem evenerunt iis qui secundo loco missi fuerunt, tertius cum 50 viris eodem missus in terram procubuit, vatemque obtatus est uti sibi suisque parceret. monuit autem angelus dei Eliam ut descenderet; isque cum illis ad regem profectus, priorem sermonem repetiit, quod deo deserto, ad principem muscarum consultum misisset, ideo non victurum, sed moriturum. mortuus est ergo Ochozias secundum verba Eliae, et requievit in spelunca Mosis. huius Ochoziae aetate circum ista loca incolentes circuria eo adacti sunt ut suos liberos necatos comederent, fimo columbarum pro sale adhibito.

Elias in caelum raptus est anno mundi 4602. inde reversus Elisiaeus Ierichuntem sale iniecto vitiosas aquas correxit. idem cum Bethelam ascenderet, pueruli urbe egressi eum lapidibus impetiverunt, atque illuserunt vociferando "ascende, calve, ascende." eos Elisiaeus cum esset exsecratus, subito ex silva duo ursi egressi pueros quadraginta duos discerpserunt. inde Samariam reversus est. hanc urbem quintus Israelicus rex condidit: nunc Sebaste appellatur, id est Augusta.

καλουμένη Σεβαστή), λεπωνόμασε δὲ αὐτὴν Σεβήρ, εἰς ὄνομα Σεβάρ τοῦ κυρίου τοῦ ὄρους. τότε καὶ τὸ θαῦμα τοῦ ἔλαιου εἰς πληθυνσιμὸν τῇ γυναικὶ δέδωκεν Ἐλισαῖος, καὶ τὰ χρεῖα αὐτῆς δι' αὐτοῦ τοῦ ἔλαιου ἐπλήρωσε, καὶ τῆς Σωμαντιδος τὸν υἱὸν ἀν-
 5 στησε. τότε καὶ ἡ τολύπη τοῖς ἀνδράποισι φάρμακον ὄν ἐδόθη, καὶ δι' ἀλεύρον ἐθεραπεύθη. καὶ οἱ κρκθιοὶ κ' ἄρτοι καὶ αἰ πέντε παλάμαι τῶν ἰσχάδων ἐν τοῖς ἑκατὸν ἀνδράσιν ἐπερίσσευσαν. καὶ τοῦ Νεεμᾶν ἡ λέπρα ἐθεραπεύθη, Γηεζὴ δὲ ἔλαβεν ἱμάτια καὶ ἀργύρια καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ λέπρον. ἐπὶ τούτοις καὶ B
 10 τὴν ἀξίνην ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου ἀνήγαγε, καὶ τὰ ἔνδρα τοῦ βασιλέως Συρίας ἀνήγγειλε τῷ βασιλεὶ Ἰσραήλ. καὶ τοῦ βασιλέως Συρίας κυχλώσαντος αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος ἐπὶ τῷ κρατῆσαι, ὡς εἶδεν ὁ λειτουργὸς Ἐλισαῖὸς τὰ ἔρματα καὶ τὴν δύναμιν, ἐφοβήθη, καὶ εἶπε 'κύριε, τί ποιήσομεν;' ὁ δὲ εἶπε 'μὴ φοβοῦ, ὅτι πλείους
 15 οἱ μεθ' ἡμῶν ἢ ἐπὲρ τοὺς μετ' αὐτῶν.' καὶ προσηύξατο, καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παιδαρίου, καὶ εἶδε τὸ ὄρος ἔσταν πληρὸς ἵππων καὶ ἔρμα πυφθὸς περικύκλω Ἐλισαῖ. καταβάτων δὲ πρὸς αὐτόν, ἐπάταξεν αὐτοὺς κύριος ἀορασίᾳ. καὶ C
 20 εἶπεν 'Ἐλισαῖ δεῦτε ὀπίσω μου.' καὶ ἀπήγαγον αὐτοὺς εἰς Σαμάρειαν, καὶ ἠνόγησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐν μέσῳ Σαμαρείας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Σαμαρείας 'εἰ πατάξω, πάτερ;' καὶ εἶπεν 'ὡ πατάξεις. παράδεις αὐτοῖς ἄρ-

15 ἡμῶν?

nomen ei imposuit Seber, a nomine Sebaris, qui dominus montis eius fuit. tunc et oleum muliereculae prodigiose multiplicavit Elisaeus, ac eo aes alienum ipsius diluit; et filium Sunamitidis extinctum vitae restituit; et cucurbitam silvestrem ad vescendum hominibus propositam, cum sit venenata, farinae inspersione medicatam vescam fecit; et viginti panibus hordeaceis ac quibusque caricarum massis centum viros saturavit, superante adhuc cibo. eadem tempestate Neeman lepra liberatus est, et eadem in Geesim ob acceptas vestes atque argentum translata. praeterea is vates et securim ex Iordane fluvio emergere fecit, et insidias regis Syri regi Israelico aperuit. cum autem rex Syriae vatem in monte obsidione cinxisset, uti eum in suam potestatem redigeret, famulus Elisaei conspectis curribus et cœpiis pertimuit, dominumque trepide rogavit equid sui defendendi causa facere possent. vates eum bono esse animo iussit: plures enim sibi adesse quam hostibus. deusque ad ipsius precas famule oculos aperuit, ita ut cerneret mentem equi obsitum et Elisaeum igneo curru circumdatum. deinde cum ad hostes Elisaeus ingressus esset, eorum oculos deus caecitate quadam perstrinxit, ita ut Elisaei monitu cum ipso Samariam intrarent, idque tum demum sentirent, cum essent in media ea urbe constituti. ibi cum rex diceret "mi pater, anne illis manna afferam?" Elisaeus vetuit, cibumque iis et po-

τον και ὕδωρ.² και φαγόντες ἀπῆλθον πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν, και οὐ προσέθεντο ἔτι οἱ μονόζωνοι Συρίας τοῦ ἔλθειν εἰς τὸν Ἰσραήλ.

Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν βασιλευσεν Ἰωραμ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, D και ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. και ἐσφάγη ὑπὸ Ἰηοῦ, S βασιλεύσας ἔτη δεκαδύο· ὃς ὑποτάξας τὸν Μασά βασιλέα Μωάβ ἦν λαμβάνων ἕξ αὐτοῦ φέρον κατ' ἐνιαυτὸν, ἀρνοὺς χιλιάδας ἑκατὸν και κριοὺς χιλιάδας ἑκατὸν. ἐφ' οὗ ἀνελήφθη ὁ μέγας Ἡλίας. και ἦλθεν ὁ βασιλεὺς Συρίας και περιεκάθισεν ἐπὶ Σαμάρειαν, και γέγονε λιμὸς μέγας ὥστε παραθῆναι κεφαλὴν ὄνου 10 ἀργυρίων τριάκοντα. και ἦν Ἰωραμ διαπορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους. και γυνὴ τις ἐβόησε πρὸς αὐτὸν ἄσῳσον κύριε βασιλεῦ.² και ἀποκριθεὶς εἶπε ἄσῳσαι σε κύριος; πόθεν σώσω σε; μὴ ἀπὸ τῆς ἀλωνος ἢ ἀπὸ τῆς ληνοῦ;² και φησιν ἡ γυνὴ ὄχι, βα- P 104 σιλεῦ. ἀλλ' ἡ γυνὴ αὕτη εἶπέ μοι, δὸς τὸν υἱὸν σου, φαγώμεθα 15 αὐτὸν σήμερον, και τὸν υἱὸν μου αὔριον· και ἐψησαντες αὐτὸν χθὲς ἐφάγομεν, και σήμερον ἔκρυψε τὸν υἱὸν αὐτῆς.² ὅπερ ἀκούσας βασιλεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, και εἶδεν ὁ λαὸς τὸν σάκκον ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἕσωθεν. και ἀποκριθεὶς εἶπε τάδε ποιήσει μοι ὁ θεός, και τάδε προσθίη, εἰ στήσεται ἡ κεφαλὴ 20 Ἐλισαίου σήμερον ἐπ' αὐτῶ.² και ἀπέστειλε τὸν τριστάτην, ἐφ' ὃν ἐπανεπαύετο. και εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης τάδε λέγει

tum apponi mandavit. quibus refecti ad dominum suum redierant, neque ab eo tempore levis Syriorum armatura in Israelicos ullam impressionem fecit.

Ochoziae Ioramus frater successit; qui cum se adversus deum male gereret, duodecim annis regno gesto ab Iehuo est interfectus. is Ioramus regem Moabitarum Masam devictum a se tributarium fecit, accepitque ab eo quotannis tributum nomine agnos 100000 totidemque arietes. eo regnante Elias ille magnus in caelum sublatus est. et Ader Syriac rex venit ac Samariam circumsegit; qua obsidione tanta in urbe fames exstitit ut caput asini 30 argenteis nummis venderetur. ea durante, cum Ioramus murum obiret, quaedam eum mulier contenta voce interpellavit, "serva" inquit "me, domine rex." is respondit hoc quidem a deo esse postulandum. an enim putaret sibi vel de area vel de torculari posse opem abs rege ferri? mulier respondit nihil tale se flagitare. muliere alia (ea coram aderat) ita rogante suum se heri filium mactasse, coctumque ab ipsis communiter esse mandatum: ea autem se id lege fecisse, ut postridie illa suam ad coenam praeberet, quem hodie ipsa abscondat. hoc audito rex vestimenta sua laceravit, conspexitque populus saccum quo cutis regis amicta erat. diris autem tum execrationibus sese rex devovit, nisi eo ipso die Elisaeum capite truncasset. ac misit eum qui a rege erat tertius ac intimus regis satelles. huic vates ita est locutus. "ita fatur deus: cras hac eadem hora mon-

κύριος. αἴριον, ὡς ἡ ὥρα αὕτη, μέτρον σεμιδάλεως σίκλου καὶ δόμετρον κριθῆς σίκλου ἐν ταῖς πύλαις Σαμαρείας. καὶ εἶπεν ὁ τριστάτης· εἰ ἀνολεῖ κύριος τοὺς καταρράκτας τοῦ οὐρανοῦ, οὐ μὴ ἔσται τοῦτο. ὁ δὲ Ἐλισαῖος φησὶν· ἰδοὺ ὄψει τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκείθεν οὐ μὴ φάγη. καὶ ἄνδρες λεπροὶ τέσσαρες παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως καθήμενοι, καὶ τὸν λιμὸν μὴ φέροντες, ἐβουλεύσαντο πρὸς τοὺς ἐναντίους αὐτομολῆσαι. καὶ διωκαστάτες ἐν τῷ σκότει εἰσῆλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν Συρίας. καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐκεῖ, ὅτι κύριος ἀκουστῶν ἐποίησε τὴν παρεμβολὴν Συρίας φωνῆν ἁρμάτων καὶ ἵππων καὶ δυνάμεως μεγάλης. καὶ ἀπέδρασαν ἐν τῷ σκότει πάντες, καταλείψαντες ἅπαντα. καὶ τῶν λεπρῶν διασαφησάντων ἐν τῇ πόλει, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γυνῶναι εἰ ἀληθῆς ὁ λόγος. καὶ πορευθέντες ὀπίσω τοῦ βασιλέως Συρίας ἕως τοῦ Ἰορδάνου, ἰδοὺ πᾶσα ἡ ὁδὸς πλήρης ἱματίων καὶ σκευῶν ὧν ἔρριπεν ἐν τῷ θαμβεῖσθαι αὐτούς. καὶ ὑποστρεψάντων τῶν ἀπεσταλμένων, ἐξῆλθεν ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ διήρπασε τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἐγένετο μέτρον σεμιδάλεως σίκλου καὶ δόμετρον κριθῆς σίκλου κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. τοῦ δὲ βασιλέως καταστήσαντος τὸν τριστάτην ἐπὶ τῆς πόλης, συνεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαὸς (καὶ ἀπέθανε) μὴ φαγόντα ἐκ τοῦ σίκου κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ προφήτου.

Καὶ μέντοι καὶ τὸ Ἰεριχόντειον ὕδωρ δι' ἐσχῆς ἰάσατο. πικρὸν γὰρ ἦν φύσει καὶ δύσποτον καὶ πρὸς τεκνογονίαν ἐμπόδιον D

sura similaginis siclo et duae mensurae hordei siclo venduntur in portis Samariae. at ille satelles "ne si quidem fenestras caeli aperiat deus, hoc ullo modo fieri potest." Elisaeus contra "sane" inquit "hoc ita fieri oculis tuis videbis, neque tamen inde quicquam gustabis." ea ipsa nocte quattuor leprosi qui ad urbis portam desidebant, fame superati ad hostes transfugere statuerunt. ii cum per tenebras Syrorum castra essent ingressi, neminem omnino hominem ibi reppererunt. etenim deus fecerat ut in iis castris sonitus currum equorum magnique exercitus audiretur; quo perterriti Syri omnibus rebus relictis in tenebris profugere. quam rem cum leprosi in urbem renuntiassent, misit rex quosdam exploratum ane id indicium verum esset. qui regis Syri vestigia usque ad Iordanem fluvium secuti totam viam vestibus et vasis repletam viderunt, quae trepidantes inter fugiendum Syri abiecerant. exploratoribus reversis populus urbe se ad hostium castra diripienda effudit. atque ita tum impleta sunt quae de vilitate annonae per vatem deus praedixerat. ille autem a rege tertius, cum eum rex portae praefecisset, obritus a populo perit, non gustatis iis alimentis, sicuti et vates fore affirmaverat.

Idem Elisaeus precibus obtinuit ut aquae Ierichuntiae essent salubres, cum natura essent amarae, potui incommoda, fecunditati adver-

τε καὶ θανατηφόρον, ἔσθ' ὅτε καὶ πρὸς ἀρδελαιὰ ἀνεπιτήθειον·
 ὅπερ εἰς ἐχρηστίαν ἀνθρώποις καὶ κτήνεσι μεταβληθὲν ἐκαρπίας
 μάλιστα πολλῆς καὶ σωτηρίας ὑπῆρχε τῇ χώρᾳ πρόξενον. ἄχρι
 γὰρ δεῦρο πλημμυροῦν μεγίστην πιαίνει πεδιάδα, καὶ τρέφει πα-
 ραδείσους καὶ φοινίκων γένη διάφορα μελιτοφόρα, ὧν οἱ πλείστοις
 πατούμενοι καὶ ἀποθλιβόμενοι μέλι πολὺ ἐκχέουσιν. ἔστι γὰρ
 μελιτοφόρος καὶ ἀρωματοφόρος ἡ χώρα πάνυ, φέρουσα κίτρον
 καὶ μυροβάλλυον καὶ ὀνοβάλασαμον ὅτι πλείστον· ἦτις δι' ὀλίγων
 καρπῶν καὶ ἀνθρώποις ἐπιθυμητῶν εὖ μάλιστα τῷ παραδείσῳ πως
 παρικάζεται.

10

P 105

Μετὰ δὲ Ἰωρὰμ ἐβασίλευσεν Ἰηοῦ υἱὸς Ναμεσιόν. τοῦτου
 εἰσερχομένου ἐν τῇ πόλει Σαμαρείας παρέκλυεν Ἰεζάβελ διὰ τῆς
 θυρίδος περικικαλλωπισμένη· ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξε τοῖς εὐνού-
 χοις αὐτῆς κατακρημνίσαι αὐτήν. τοῦτου δὲ γεγονότος Ἰεζάβελ
 κατεπατήθη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ κατεβρώθη ὑπὸ τῶν κυνῶν. ἐπά-
 15 ταξε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐβδομήκοντα υἱοὺς Ἀχαὰβ καὶ τοὺς
 περιλειφθέντας αὐτοῦ πάντας ἐν Σαμαρεία κατὰ τὸ ῥῆμα Ἡλιοῦ.
 συναθροίσας δὲ ἔβαν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ἔφη πρὸς αὐτοὺς μετὰ
 παρουσίας Ἀχαὰβ μὲν ἐδούλευσε τῷ Βάαλ ὀλίγα, Ἰηοῦ δὲ
 πολλὰ δουλεύσει αὐτῷ. καὶ νῦν πάντας καλέσατε πρὸς με τοὺς
 20 Β προφήτας καὶ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, ὅτι μεγάλη μοι θυσιά τῷ Βάαλ·
 πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἀπολείψῃ, οὗ ζήσεται. συναθροισθέντων οὖν
 πάντων, καὶ τοῦ εἰδωλείου πλησθέντος, στόμα πρὸς στόμα φησὶν

sae et letales ac nonnunquam etiam ad rigandum solum inutiles. quae
 aqua mutatione ista hominum et pecoris usui accommodata, fertilitatis
 ac salutis plurimum isti regioni conciliavit. nam in hunc usque diem
 exundans campestem maximam regionem impinguat, nutritque pomaria
 et palmata mellifera, quorum fructus calcati atque pressi magnam mellis
 vim effundunt. est enim apprime mellifera et aromatifera ista regio,
 citrum producens et glandem unguentariam et opobalsami plurimum, ut
 propter raros et hominibus desiderabiles fructus non absurde paradiso
 comparari posse videatur.

Ioramo Iehus successit, Namesii F. is cum Samariam intraret,
 Iezabela exornato corpore de fenestra prospexit. Iehus eius eunuchis
 imperavit uti eam praecipitarent; quo facto Iezabela ab equis obtrita, a
 canibus devorata est. idem rex etiam septuaginta filios Achabi omnem-
 que eius stirpem superstitem Samariae interfecit secundum Eliae vaticin-
 ium. inde coacta omni multitudine astute eos compellavit: Achabum
 exiguos, se multo plures Baali cultus praestitutum. proinde omnes Baa-
 lis vates ac pontifices ad se convocarent: nam se magnum Baali sacri-
 ficium instituisse, et necaturum, si quis illorum ab hoc abfuisse. ita iis
 omnibus congregatis, ac fano simulacri repleto, diserte mandavit servis

ὁ βασιλεὺς τοῖς δούλοις τοῦ Βάαλ ἔρηνήσατε ἀκριβῶς εἰ ἔστι μεθ' ἡμῶν τις τῶν δούλων κυρίου.' καὶ μηδεὶς εὐρεθῆντος ἐκέλευσε τοῖς ὑπουργοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν πάντας ἐν στόματι φομφαλας· καὶ τὸν Βάαλ καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα ἐκέκρησε. πλὴν οὐκ ἐφύλαξεν εἰς τέλος τοῦ πορεύεσθαι ἐν νόμῳ κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλεύσας ἔτη εἴκοσι δύο.

Μετὰ δὲ Ἰηοῦ ἐβασίλευσεν Ἰωάχαζ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη κβ'. μετὰ δὲ Ἰωάχαζ ἐβασίλευσεν Ἰωᾶς ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε **C**
10 τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ιδ'. ἐφ' οὗ Ἐλισαεὶ ἐτελεύτησε, προφητεύσας τῷ Ἰωᾶς τὴν προτέραν διὰ συμβόλων κατὰ Συρίας νικην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεῦσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον ἐστόχως ἔρριψε, τὸ δὲ τέταρτον ἤστόχησε, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τρίτης συμβολῆς νικῆσαι
15 τοὺς Σύρους, τὰς δὲ ἑτέρας ἤττηθῆναι. εἰ γὰρ ἄχρι τῶν πέντε τὰ βέλη ἐστόχως ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παρατυζάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέβαλε.

Γίνονται οὖν ἑμοῦ τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ βασιλευσάντων ἀπὸ Δαβὶδ ἕως Σεδεκίου ἔτη υςγ'. οἱ δὲ βασιλεῖς ἤπῃρχον τὸν ἀριθμὸν
20 κβ', πάντες δὲ ἐξ ἐνὸς ἐγένοντο γένους τοῦ Δαβίδ. ἐφ' ὧν ἦσαν **D**
 προφητῆται, ἐπὶ μὲν Σαοὺλ Δαβὶδ καὶ Σαμουὴλ, ἐπὶ δὲ Δαβὶδ αὐτὸς ὁ Δαβὶδ, Γάδ, Νάθαν, Ἀσάφ, ἐπὶ Σολομῶντος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Μιχαίας ὁ Σιλωνίτης, Σαμέας ὁ Ἀδών. ἐπὶ δὲ Ἰω-

23 Μιχαίας] Ἀχίας margo P

Baalis rex uti displicerent equis in turba esset dei cultor. cum inter Baalicos horum nullus inveniretur, regii famuli iussu regis Baalicos omnes ferro trucidarunt, Baalemque cum omni eius instrumento cremaverunt. ceterum Iehus non perseveravit usque ad finem servandis dei praeceptis. in bello cecidit, regno per annos viginti duos gesto.

Successit ei Ioachazus filius, qui cum impie viveret, regno per annos viginti septem functus obiit. post hunc regnavit filius eius Ioas annos quattuordecim, impius ipse quoque. eo regnante Eliseus moritur, praedicta prius Ioae de Syriis victoria, idque per signa. iussit eum sagitta terram quinquies petere. tertium Ioas scopum attigit, quarto aberravit. itaque ei vaticinatus est Eliseus tribus eum praeliis de Syriis victorem fore, reliquis succubiturum. quodsi quinquies scopum attigisset, quinquies collatis signis Syrorum imperium eversurum fuisse.

Annorum quibus Hierosolymis regnatum fuit a Davido usque ad Sedeciam, summa est quadringentorum nonaginta octo. reges fuerunt viginti duo, omnes Davido prognati. vates fuerunt Sauli tempore Samueles et Davidus, Davidi ipse David, Gadus, Nathanus, Asaphus, Solomonis et posterorum Achias Silonites, Samaeas Adonius, sub Iosaphato et

σάφατ και τῶν μετ' αὐτὸν Μιχαίας, Ἑλίας, Ἐλισαῖος, Ἀβδίου. ἐπὶ δὲ Ἰησοῦ Ὀζειήλ, Ἐλεάζαρ, Ἀζαρίας. ἐπὶ δὲ Ἐζεκιου και τῶν μετ' αὐτὸν Ὡσηέ, Ἀμώς, Ἡσαίας, Ἰωνᾶς. ἐπὶ δὲ Ἰωσίου και τῶν μετ' αὐτὸν Ἰερεμίας, Σοφονίας, Ὀλδά, Βαρουύχ. ἐπὶ Σεδεκίου Ἰερεμίας, Ἀβακούμ. μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπὶ 5 Ἰησοῦ Ἀγγαῖος και Ζαχαρίας. Δανιήλ και Ἰεζεκιήλ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐν Βαβυλῶνι προεφήτευσαν.

P 106 Ἰωσάφατ ὑπὸ Ἐλισαίου χρισθεὶς εἰς βασιλεία ἐπὶ Σαμαρείας πάντα τοῦ Ἀγαάβ τὸν οἶκον ἐτιμωρήσατο. αὐτὸν μὲν γὰρ τὸν βασιλεία Ἰωράμ κατατοξενύσας ἀναιρεῖ, κρημνῶ δὲ Ἰεζάβελ τὴν 10 τούτου διαχειρίζεται μητέρα. και ὁ τοῦ Ἀγαάβ υἱὸς διαχειρισάμενος προῦθήκεν αὐτῶν ἐπὶ τὰς διεξόδους τὰς κεφαλὰς. ἔπειτα συναγαγὼν πάντας τοὺς τοῦ Βάου προφήτας και ἱερεῖς, δημοτελή θυσίαν ἐπιτελεῖν προσποιησάμενος, πάντας ὅσ' ἐν ἀποσφάττει, και τὸ εἰδωλεῖον κατασκάπτει και καθιστᾷ λύτρωμα. ἐβασίλευσε 15 δὲ ἔτη κή'.

Ἰωὰς υἱὸς Ὀχοζίου βασιλεύει μετ' αὐτὸν ἔτη ιε'. οὗτος B τὴν Γοθολιὰν ἀνέειλεν. ἐπὶ τούτου ἱεράτευεν Ἰωδαέ, ζήσας ἔτη ρλ'. σημειωτέον ὅτι τοῦτον οὗτος φαίνεται μόνος βιώσας τὸν χρόνον μετὰ Μωϋσῆν. 20

Τῶ ὄχμη' ἔτει τοῦ κόσμου προφήτης Ἐλισαῖος τελευτᾷ, και θύπτουσιν αὐτόν. μετ' οὐ πολὺ δὲ μονόζωνοι Μωὰβ ἤλθον

11 δ] τοὺς?

15 λυτρωῶνα?

successoribus Michaeas, Elias, Elisaus, Abdius, sub Iehu Ozielus, Eleazarus, Azarias. Ezechia regnante ac deinceps Oseas, Amosus, Esaias, Ionas. Iosiae aetate ac post Ieremias, Sophonias, Oldas, Baruchus. Sedeciae regno Ieremias, Abacucus. post exsilium sub Iesu Aggaeus et Zacharias. Danielus Ezechielusque in ipso exsilio Babylone vaticinati sunt.

Iosaphati F. ab Elisaio sacra unctione regno Samariae inunctus totam Achabi familiam ultus est. nam et Ioramum eius filium regem sagitta interfecit, et huius matrem Iezabelam praecipitavit, et Achabi filios cum necasset, eorum capita in biviiis exposuit. inde simulato se solenne sacrificium peracturum, universos Baalis vates atque sacerdotes conduxit, atque ad unum omnes iugulavit, fanumque simulacri demolitus in latrinam convertit. regnavit annos duodetriginta.

Ioas Ochoziae filius post eum annos sedecim. in Gotholiam necavit. hoc regnante Iodaas sacrificavit, annos natus 130. estque notandum hunc solum ad tantam aetatem pervenisse post Mosem.

Anno mundi 4648 vates Elisaus moritur ac sepelitur. paulo post praedones Moabici in terram Israelicam impressionem faciunt, ac homi-

ἐν τῇ γῆ, καὶ ἔθαψαν ἄνθρωπον ἐν τῷ μνημείῳ Ἐλισαί. ὡς οὖν προσήγγισεν ἐκεῖνος τοῖς δούλοις τοῦ προφήτου, ἀνέζησε καὶ ἔστη ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Ἰεροβοάμ ὁ υἱὸς Ἰωὰς ἐβασίλευσεν ἔτη μᾶ'. ἐπὶ τούτου 5 προεφήτευσεν Ἰωνᾶς καὶ Ἀμώς. Ζαχαρίας υἱὸς αὐτοῦ μῆνας ἕξ. Σελούμ τὸν Ζαχαρίαν ἀνελὼν ἐβασίλευσε μῆνας δέκα. Μαναιμ τῷ Σελούμ ἐπαναστὰς ἐβασίλευσεν ἔτη δέκα. οὗτος μὴ δεξαμένων C αὐτὸν τῶν ἐν Θερσαῖ χειρωσάμενος ἀναιρεῖ, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας διαρρήσει. Φαλκίας τοῦ Μαναιμ υἱὸς τὸν πατέρα 10 διαδεξάμενος ἐβασίλευσεν ἔτη δύο. Φακεὶ ὁ τοῦ Ῥωμείλου τὸν Φαλκίαν ἀνελὼν ἐβασίλευσεν ἔτη ἡ'. ἐπὶ τούτου Θεγλαφαλασσάρ ὁ Ἀσσυρίων βασιλεὺς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπιστρατεύσας τὰ πλείιστα τῆς γῆς αὐτῶν σφετερίζεται. Ὡσηὲ μετὰ τὸν Φακεὶ, ὁ τοῦ Ἰλᾶ, βασιλεὺς ἔτη θ'. ἐπὶ τούτου Σαλμανασσάρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων 15 ἐπιστὰς τῇ Σαμαρείᾳ αὐτὸν τε ἄγει αἰχμάλωτον καὶ πάντα τὸν Ἰσραὴλ σὺν αὐτῷ, καὶ κατοικεῖ αὐτοὺς ἐν Ἀλαέρ καὶ Ἀβώρ, Μηδικαῖς πόλεσι, καὶ ἐπὶ ποταμῷ Γοζᾶν, ἔνθα τῆς εἰς θεὸν παραβύσειως δίκας ἐκτινύουσι κακουχοίμενοι. ὁ δὲ Ἀσσύριος D Βαβυλωνίους ἐν Σαμαρείᾳ πέμπας ἀσχυρῶς καὶ ἀνόμως βεβιωκό- 20 τας, οἰκεῖν αὐτόθι ἐκέλευσε. τούτους ὁ θεὸς λόντους ἐξαποστέλλων διέφθειρε. πνθόμενος δὲ ὁ βάρβαρος καὶ συνειὶς θεὸν ἔκρινεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκείνης τῆς κατὰ νόμον θεῷ λατρείας ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἕνα τῶν ἱερέων ἐξαποστειλάς τὸν Ἔσδραν τὰ νομιζόμενα ἀφ' 25 ἑαυτοῦ ποιεῖν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ κατιμένων ἐν Βεθ-ἡλ τὸν νόμον αὐ-

nem quandam in Elisaei monumento sepeliunt: is ut ossa vatis attigit, redivivus in pedes suos constitit.

Ieroboamus Iosae filius regnavit annos quadraginta unum. eo regnante Ionas et Amosus vaticinati sunt. successit ei Zacharias filius. quem, cum 6 menses regnum tenuisset, Sellumus necavit, decemque menses regnavit. hunc Manaimus deiecit; et regno potitus decennium praefuit. is Thersam, cum oppidani eum non admitterent, vi cepit, oppidanos interfecit, ac gravidas etiam mulieres discidit. successit ei Phalcias filius, ac biennium regnavit. hunc Phaceas Romelii filius cum interfecisset, octennium regnum tenuit. hoc regnante Theglaphalassar Assyriorum rex Iudaeae bellum intulit, maioremque eius partem in suam potestatem redegit. Oseas Ilae filius post Phaream annos novem regnavit. tum Salmanassar Assyriorum rex Samariam expugnavit, regemque cum toto Israelico populo captivos abduxit, ac Alare et Aboro Medicis in urbibus collocavit ad flumen Gozanem. ibi in magnis calamitatibus viventes impietatis suae poenas dederunt. sed victor Babylonios, quorum vita erat flagitiis cooperta, habitatum Samariam misit; quos deus immisis leonibus perdidit. barbarus ea re cognita, sentiens oportere in ista terra deum ex praescripto legis suae coli, unum de sacerdotibus Esdram misit, qui rite ibi quae essent agenda conficeret. is Bethelae

τοὺς ἐξεπαίδευσε, καὶ τὸν θεὸν σέβασθαι αὐτοὺς ἐδίδασκε. καὶ οὕτως ἐξ ἐκείνου συμβαίνει ἐκ τῶν λεόντων τὴν γῆν ἠρμεῖσαι. τούτους εἰσέτι Σαμαρείτας ἀπὸ τῆς χώρας προσαγορεύουσι· διὸ
 P 107 καὶ ἀλλόκοτοι τὰς προαιρέσεις, διὰ δὲ τὴν τοῦ νόμου διδασκαλίαν βραχεῖαν ἔχουσι θεοσεβείας ἔμφασιν· οὐδὲ γὰρ τῆς δεκαλόγου 5 πλείον παραλαβεῖν ἤξιώθησαν.

Ἐνταῦθα τῆς Ἰσραηλιτικῆς βασιλείας οἱ χρόνοι κατέληξαν εἰς ἔτη τριακόσια τρία καὶ μῆνας ἑπτὰ, ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ Ἰεροβοὰμ τοῦ Ναβάτ, καταλήξαντες δὲ εἰς Ὡσηὲ τὸν τοῦ Πλά καὶ τὴν ὑπὸ Σαλμανασσάρ τοῦ Ἰσραὴλ μετοικεσίαν ἀπὸ Σαμαρείας εἰς 10 Μήδους. ἤκμαζε δὲ καὶ ἡ προκειμένη τῶν ἐκ Δαβὶδ βασιλεία, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ δεκάτου τῆς τοῦ Σαουλ ἔχουσα μοναρχίας, καταλήξασα δὲ ἐπὶ τὸν Ῥοβοὰμ τὸν τοῦ Σολομῶντος. Ἀβία δια-
 B δεξάμενος τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν βασιλεύει ἔτη τρία ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἀσά ἔτη μᾶ· οὗτος ἤδη γηραιὸς ὢν ἀφθρικῶ τοὺς πόδας 15 ἤλγησε πάθει. Ἰωσάφατ μετὰ τούτων ἔτη κέ· ἐπὶ τούτου προφήτευσεν Μιχαίας καὶ Ἀβδίας καὶ Ἐλεάζαρ καὶ Ἀνανίας. Ἰωρὰμ τὸν πατέρα Ἰωσάφατ διαδεξάμενος ἔτη ἦ.

Ἐν Σαμαρείᾳ Γοθολα ἡ θυγάτηρ Ζαμβροῆ τοῦ βασιλέως Ἰσραὴλ ἔτη ἦ. αὕτη πασῶν ἀσεβεστάτη γενομένη γυναικῶν πάν-
 τας ἀναίρει τοὺς Ὀχοζίου παῖδας, Ἀχαὰβ τῷ Ἰσραηλίτῃ βασιλεῖ τιμωρομένη· ἐδόκει γὰρ ἐκ τοῦ γένους εἶναι τούτου. Ἰωσαβὶδ δὲ ἡ τοῦ Ὀζίου ἀδελφή, γυνὴ τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδαέ, κλέψασα
 C Ἰωὰς τὸν Ὀχοζίου υἱὸν ὀκταετῆ τυγχάνοντα Ἰωδαέ προσήγαγεν.

moratus populum legem divinam ac dei cultum docuit. quo factum est ut regionem leones infestare desinerent. hos etiamnum Samaritas a loco vocant: propterea etiam a Iudaeis diverso instituto vitae, tamen ob legis disciplinam aliquantulum religionis prae se ferunt. neque enim praeter decalogum quicquam iis discere concessum fuit.

Hic finis est regni Israelici, quod annos 303 mensesque 7 duravit, coeptum a Ieroboamo Nabasi F. et finitum Osea Ilae F. rege, cum is ac populus Israelicus a Salmanassare est a Samaria in Mediam deportatus. ceterum a decimo regni Sauli anno regnum Davide et eius progeniei propositum coepit; floruitque ita ut in Roboamo Solomonis F. deficeret. huic Abias successit, regnumque per annos tres Ierusalemiae gessit. Asas deinde annos 40. is magno iam natu ex pedum articulis laboravit. post hunc Iosaphatus annos 25: eo regnante Michaeas, Abdias, Eleazarus et Ananias vaticinati sunt. Ioramus patri Iosaphato suffectus annos 8.

Samariae Gotholia, filia Zambrae regis Israelici, annos 8. haec omnium mulierum sceleratissima Ochoziae universam prolem interfecit, ulta hoc modo Achabum Israelicum regem, qui ex ea gente videbatur fuisse. sed Ioabae Ochoziae soror, uxor Ioiaabae summi pontificis, Iosum filium Ochoziae octo annorum suffurata Ioiaabae tradidit; quem is

αὐτὸς δὲ χροῖας ἀνέδειξε βασιλέα, Γοθολίαν ἀνελών. εὐσεβῆς δὲ κατ' ἀρχὰς γενόμενος πάντα καθαιρεῖ τὰ εἰδωλα, πλὴν τῶν μετεώρων. εἰδωλολατρεῖ δὲ ἐπὶ τῷ τέλει Ἰωᾶς, καὶ Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Ἰωδαῆ υἱὸν τὸν προφήτην, αἰτιώμενον τὴν ἐκτροπήν, καταλείψας ἀναιρεῖ. βασιλεύει δὲ ἔτη μ'. Ἀμεισίας υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κθ'. ἐπὶ τούτου Σίβυλλα ἡ Κυμαία ἠγνωρίσθητο. Ὀζίας ὁ καὶ Ζαχαρίας, υἱὸς Ἀμεισίου, ἔτη νβ'. οὗτος Θεοσεβῆς ἀνὴρ ἦν ὕστερον δὲ τῶν ἁγίων ἐπιβῆναι πειρασθεὶς λεπροῦται, καὶ ἐδικάζεν ἀντ' αὐτοῦ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ἦν δὲ ἀρχιερεὺς Ἀζαρίας, προφήτης 10 δὲ Ἀμὼς καὶ Ἡσαΐας ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ Ὡσηὲ καὶ Ἰωᾶς. κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Λυκοῦργος Λακεδαιμονίων ἐνομοθέτει. D

Ἰωάθαμ ὁ υἱὸς Ὀζίου ἔτη ιε'. ἐπὶ τούτου τῷ πρώτῳ ἔτει Ἰφίτιος τὰς Ὀλυμπιάδας ἐπέστησεν, ὃ ἔστι τετραετηρικός χρόνος. παρ' Αἰγυπτίοις δὲ κυρίως Ὀλυμπιάς ἡ σελήγη καλεῖται διὰ τὸ 15 κατὰ μῆνα περιπολεῖν τὸν ζωδιακὸν κύκλον, ὃν οἱ παλαιοὶ Ὀλυμπον ἐκάλουν. ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ Ὀλυμπιάδι Ῥῶμος καὶ Ῥωμόλος ἐγεννήθησαν, οἵτινες ἐν τῇ ζ' Ὀλυμπιάδι τὴν Ῥώμην ἤρξαντο κτίειν. τούτων τὴν διήγησιν πλατύτερον ἐν τῇ τάξει τῶν βασιλέων εὐρήσεις.

20 Ἐζεκίας τὸν Ἀχάζ διαδεξάμενος ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν ἔτη κθ'. P 108 ἐν τῷ ε' ἔτει τούτου μετεκρίσθη ὑπὸ Σαλμανασάρ τοῦ καὶ Ναβονασάρου, βασιλέως Ἀσσυρίων, Σαμάρεια αἰχμαλωτισθεῖσα.

unctione sacra regno inauguravit, ac Gotholiam necavit. Iosus ab initio pius fuit et simulacra omnia abolevit, solis collibus non excisis. sed ad extremum impios simulacrorum cultus amplexus, vatem Zachariam necavit. regnavit annos quadraginta, Amasias filius eius, annos viginti novem. huius aetate Sibylla Cumaea innotuit. Ozias, qui et Zacharias, Amasiae filius annos quinquaginta duos. fuit hic vir religiosus: sed postea temporis templi aditum intrare conatus in lepram incidit, filiusque ipsius loco ius populo dixit. erat tum pontifex maximus Azarias, vates Amosus et eius filius Esaias, ac Oseas et Ionas. ea tempestate Lycurgus Lacedaemoniis leges posuit.

Ioathamus Oziae F. regnavit annos sexdecim. primo huius regni anno Iphitus Olympiadas instituit, quod est quattuor annorum tempus. apud Aegyptios autem proprie lunae Olympiadis nomen tribuitur ideo, quia mensis spatio signiferum orbem circuit, quem Olympum veteres dixerunt. prima ista Olympiade Romulus et Remus nati sunt, qui septima Olympiade Romam coeperunt condere; quarum rerum narrationem copiosiorum in regum recensione invenies.

Ezechias patri Achazo successit, regnumque annos 29 gessit. hoc sextum annum regnante Salmanassar, qui et Nabunassar dicitur, rex Assyriorum, Samaria capta Israelicum populum captivum abduxit. haec

αὕτη πρώτη ἡ αἰχμαλωσία Ἰσραὴλ. οὗτος δὲ καὶ Σαρδανάπαλος ἐλέγετο, ἦν δὲ πατὴρ τοῦ Ναβουχοδονόσορ. ἀναγκαῖον δὲ ζητη-
σαι περὶ τῆς τῶν Ἀσσυρίων βασιλείας, πῶς ταύτης πρὸ 95 ἔτων
καθαιρεθείσης ὑπὸ Ἀρβάκου τοῦ Μήδου, τοῦ ταύτην εἰς Μή-
δους μετενέγκαντος, ἡ γραφὴ τὸν Σαλμανουὰρ βασιλεῖα Ἀσσυ-
ρίων καλεῖ. καὶ * φησιν ὅτι Μήδων μὲν γένος κατὰ διαδοχὴν
ἀπὸ Ἀρβάκου ἐβασίλευσεν, ἡ δὲ βασιλεία καὶ Ἀσσυρίων ἐλέγετο
διὰ τὸ εὐγενές καὶ παλαιὸν τῆς ἀρχῆς καὶ τὸ τῆς χώρας ὄνομα. ὁ
B γὰρ τῶν Ἀσσυρίων οὗτος βασιλεὺς ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν Μήδων
ἂν Ἀσσυρίων βασιλεὺς κατέστη. ὁ τοῖνυν Ἐζεκίας τῷ ἐ' ἔτει 10
τῆς βασιλείας αὐτοῦ νοσήσας πρὸς θάνατον προσθήκην ζωῆς ἔλαβε
διὰ Ἡσαίου ἑτῶν ἐ'. καὶ πιστοῦται ταῦτα διὰ τοῦ παραδόξου
σημείου τῆς ἐπανόδου ἡλίου, τῆς φυσικῆς κινήσεως δέκα βαθμοὺς
ἀναποδισίας ἤγουν δέκα ὥρας καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ὡς
εἶναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην μόνην χωρὶς τῆς ἰδίας νυκτὸς ὥρων κβ'. 15
οὗτος καὶ σωφροσύνην ἀσκῶν ἀπὸ τῆς νόσου ἀναστὰς ἠῤῥατο παι-
δοποιῆσαι. οὗτος τὸν ὄφιν ὃν ἐκρέμασε Μωϋσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ,
καθεῖλε καὶ ἐχώνευσεν, ὅτι αὐτῷ ἐθνικὰ ὁ λαός. ἀλλὰ καὶ βι-
C βλιον Σολομώντος, ἰαματῆριον παντὸς πάθους ἐγκεκολλημένον,
ἔξεκασε καὶ ἠφάνισε, τίς τε περὶ τῶν παραβολῶν καὶ ᾠδῶν, ἐν 20
αἷς περὶ τῶν φυτῶν καὶ παντοίων ζῴων φυσιολογία, χειρῶν
πετεινῶν τε καὶ νηκτῶν, καὶ ἰαμάτων πάθους παντός, γραφείσας
αὐτῷ, ἀφ' ὧν καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων ἰατροσοφισταὶ σφετερισάμε-

est prima Israelicorum deportatio. is rex etiam Sardanapalus fuit ap-
pellatus, et est pater Nabuchodonosoris. necesse est autem quaerere
de regno Assyrio, qui fiat quod scriptura Salmanassarem Assyriorum
regem nominet, cum ante annos 96 ab Arbace id regnum abolitum, et
ad Medos translatum fuerit. causa redditur, quod quamvis ab Arbace
successio in regno fuit Medicae gentis, id tamen etiam Assyrium nun-
cupatum fuit ob nobilitatem et vetustatem Assyriorum ac regionis nomen.
namque hic Assyriorum rex cum Medis subesset, Assyriorum rex con-
stitutus fuit. ceterum Ezechias rex anno sui regni quindecimo letali
morbo correptus ministerio Esaiæ propagationem vitæ in quindecim
annos obtinuit; quæ ei confirmata est prodigioso solis per decem gra-
dus adversus suum naturalem cursum reditu, quo dies per totum terra-
rum orbem horis 10 auctus 22 horarum fuit, suaque nocte caruit. is rex
quantumvis castitati deditus, a morbo tamen resurgens, voto concepto
liberis operam dedit. idem serpentem æereum, quem in solitudine Mo-
ses suspenderat, deposuit atque conflavit, quod ei populus adoleret.
quin et librum Solomonis, cui omnis generis morborum remedia inclusa
erant, crematum de medio sustulit; et eiusdem libros de comparationi-
bus, et carmina in quibus de stirpium atque animalium omnium terre-
strium volucrum et natantium natura, remediisque omnium morborum
indè petendis disseruerat (unde Græcorum medici materiam suffurati

νοι καὶ τὰς ἀφορμὰς εὐληφότες τὰς ἰδίας συνεισήσαντο τέχνας. ταῦτα τοίνυν τὰ βιβλία Ἐζεκίας κατακαύσας ἀφανῆ ἐποίησεν, ὡς λέλεκται, ἐπειδὴ τὴν θεραπείαν τῶν νοσημάτων ἐνθὺν κομιζόμενος ὁ λαὸς περιῶρα τὴν ἰάσεις αἰτεῖν παρὰ Θεοῦ. ἐν ταύταις ταῖς ἑξήμεραις τοῦ Ἐζεκίου ἀνέβη Σαναχηρεῖμ ὁ διάδοχος Σαλμανασάρ· καὶ πλείστα μεγαλορρημονήσαντος κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Δ λαοῦ αὐτοῦ, παρεκλήθη ὁ διασκεδάζων βουλὰς ἐθνῶν καὶ ἀθετῶν λογισμοὺς λαῶν καὶ βουλὰς ἀρχόντων, καὶ ἀποστείλας ἄγγελον ἀνεΐλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων χιλιῶδας ῥπέ. καὶ 10 οὕτω μετ' αἰσχύνῃς καὶ λύσσης ὁ Σαναχηρεῖμ ἀναζεύξας εἰς Νινεὺν δεινῶς ἀγγίζει τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Σαλμανασάρ ἀπὸ Σαμαρείας τοῦ Ἰσραήλ. ὃν αὐτίκα θεία δικὴ μετελθοῦσα, καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἀναιρεθέντος, ἐκαύθη τῆς αἰχμαλωσίας ἡ ἄδικος σφαγὴ διὰ τῆς ἐνδίκου ἀναιρέσεως.

15 Ἐν ταύτῃ τῇ αἰχμαλωσίᾳ ὑπῆρχέ τις ἐλεήμων ἄνθρωπος P 109 τοῦνομα Τωβίτ, καὶ πολλὴν ἔχων σπουδὴν εἰς τὸ θάπτειν τοὺς ἀποθνήσκοντας τῶν Ἰουδαίων. περὶ ὧν καὶ διαβληθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ φηγῶν ἐκοιμήθη ἔξω τοῦ τεύχους· καὶ ὡς εἶωθε πολλάκις γίνεσθαι, κοιμώμενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἠνεωγμένους ἔχων, 20 καὶ στρουθίων ἀφοδενσάντων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, λευκώματα πεποίηκεν. ἦν δὲ καὶ ἐν Ἐκβατάνοις κόρη συγγενῆς αὐτοῦ, ἥτις ἐπὶ τὰ ἄνδρας λαβοῦσα, καὶ πάντων ὑπὸ δαίμονος ἀναιρουμέ-

20 forte leucisiamat periclitatur margo P

snas artes constituerunt) combussit, sicuti retulimus, quia populus ex his remedia morborum petens a deo sanitatem poscere negligebat. regnante Ezechia in Iudaeam copias adduxit Senacheribus, Salmanassaris successor. qui cum gloriose multa in dominum et populum eius debatterasset, irritatus est is qui consilia gentium dissipat et populorum cogitationes irritas facit ac consilia principum eludit. is misso angelo de exercitu Assyriorum milia 185 interfecit. ita cum dedecore et rabie Niniven reversus Senacheribus in captivos a Salmanassare abductos Israelicos magna caede desaevit. quem mox divina ultio insecta suorum filiorum manibus occidit, eaque iusta neces iniustam captivorum occidionem sedavit.

Fuit tum inter captivos homo quidam misericors, nomine Tobias, qui in sepeliendo interfectos Iudaeos multum operae impendebat. quae de causa apud regem delatus, cum sibi fuga consulisset et extra moenia dormiret apertis, ut saepe fit, oculis, passeris in oculos eius stercore deiecerunt, eoque casu in albuginem incidit. erat Ecbatanis puella ipsam cognatione attingens; quae cum septies nupsisset, sponsosque singulos

ων πρὸ τοῦ γυνῶναι ταύτην, ἠῤῥατο. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῇ βοή-
 θὸν ὁ θεὸς τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ. ὁ οὖν Τωβῆτ παραγγέλιμας τῷ
B υἱῷ αὐτοῦ Τοβία μὴ λαβεῖν ἀλλαχόθεν γυναῖκα εἰ μὴ ἐκ τῆς φυ-
 λῆς καὶ τοῦ γένους αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον, δίδωσιν αὐτῷ χειρό-
 γραφον περὶ ταλάντων δέκα χρυσοῦ ἃ καὶ παρέθετο ἐν τῇ Μηδίᾳ, 5
 πρὸς τὸ ἀπελθεῖν καὶ λαβεῖν αὐτὰ διὰ τάχους. τοῦ δὲ παιδὸς
 ζητοῦντος συνοδοιπόρον ὡς τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντος, εὗρίσκει θεοῦ
 προνοία τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ ὡς ἄνθρωπον ἐστῶτα. ὃν μισθω-
 σάμενος, εἰδέναι τὴν ὁδὸν λέγοντα καὶ Ἀζαριαν ὀνομαζόμενον,
 συνοδεύει τούτῳ. καὶ διελθόντων αὐτῶν εἰς τὸν ποταμὸν Τίγριν, 10
 καὶ τοῦ παιδὸς εἰσελθόντος λούσασθαι, καὶ ἰχθύος αὐτῷ μεγάλου
 ἐπιπηδήσαντος, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος ἐπιλαβέσθαι τοῦ ἰχθύος καὶ
 τεμεῖν αὐτοῦ τὴν γαστέρα, καὶ λαβεῖν τὸ τε ἦπαρ καὶ τὴν καρδίαν
C καὶ τὴν χολήν, καὶ φυλάττειν. τοῦ δὲ πνυθανομένου τὸ χρήσιμον
 αὐτῶν “τὸ μὲν ἦπαρ” φησὶ “καὶ ἡ καρδία θυμιώμενα διώκει δαί- 15
 μονας, ἡ δὲ χολὴ καθαρῶς λευκώματα.” εἶτα ὁ μὲν παῖς λαμ-
 βάνει τὴν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ προλεχθεῖσαν κόρην εἰς γυναῖκα,
 τῇ συμβουλίᾳ καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἀγγέλου διωχθέντος τοῦ πονηροῦ
 δαίμονος ἐν τῷ θυμιάματι τούτῳ. καὶ ὑποστρέφει μετὰ τοῦ παι-
 δὸς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα Τωβῆτ· οὗ τοὺς 20
 ὀφθαλμοὺς ὁ παῖς τῇ χολῇ τοῦ ἰχθύος ἐπιχρίσας, καὶ πυρευθὺν
 Τωβῆτ ἀναβλέψαντος ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν ὁ ἄγγελος, ὅτι οὐκ ἄν-
 θρωπὸς ἐστίν, ἀλλὰ παρὰ θεοῦ ἀπεστάλη πρὸς βοήθειαν αὐτοῖς
 τε καὶ τῇ κόρῃ Σάρρα διὰ τὴν αὐτῶν εὐσέβειαν, λέγων πρὸς αὐ-

daemon priusquam rem cum sponsa haberent necasset, deum precibus
 interpellabat; isque ei auxilio misit angelum Raphaelum. enimvero To-
 bias filium suum hortatus ne aliunde quam ex sua stirpe et genere suo
 uxorem duceret, sicuti lex mandabat, eum ad repetenda quam primum
 decem talenta, quae ipse quondam in Media deposuerat, cum syngrapha
 mittit. filius itineris comitem ac duce[m] quaerens, quod viam ignoraret,
 divinae providentiae ductu in Raphaelum incidit sub viri specie in foro
 stantem; cuius Azariam se nominantis et viae se gnarum profitentis
 opera conducta, iter eo comitatus ingreditur. cum ad Tigrin fluvium
 pervenissent, puer lavandi causa aquam ingressus est, atque ingens ibi
 piscis eum invasit. eum iussus est ab angelo capere, et dissecto ventre
 fecur cor et fel eximere ac servare. angelus ad quid ea prodessent in-
 terrogatus, iocinoris et cordis suffitu daemones abigi respondit, felle al-
 bugines tolli. proinde eam de qua dictum est puellam, consanguineam
 suam, Tobiae F. uxorem duxit, angeli consilio et auxilio, malo daemone
 vi eius suffitus fugato; reversusque cum comite suo et uxore ad patrem
 oculos eius felle inungit; quo facto senex visum illico recepit. tum an-
 gelus se quis esset aperit, non hominem se esse, sed a deo missum do-
 ceas opitulatum ipsis et puellae Sarae, idque propter ipsorum pietatem.

τοὺς 'μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ κυρίου D
ἀνυμνεῖν ἐνδόξως.'

'Ἐπὶ τούτου καὶ ἄνθρωπός τις ἔγνωρζετο ἐν τῷ 'Ισραήλ.
πλούσιος καὶ ἀνελεήμων, ὃς ἐλθὼν πρὸς τινα τῶν διδασκάλων καὶ
5 ἀναπτύξας τὴν σοφίαν Σολομώντος εἶπεν εὐθύς "ὁ ἐλεῶν πτωχὸν
δανεῖζει θεῷ." καὶ εἰς ἑαυτὸν γενόμενος καὶ κατανυγεὶς ἀπελθὼν
πέπρακε πάντα καὶ διένειμε πτωχοῖς, μηδὲν ἑαυτῷ καταλείψας
πλὴν νομισμάτων δύο. καὶ πτωχεύσας πᾶν καὶ ὑπὸ μηδεὸς ἐκ
θείας δοκιμασίας ἐλευόμενος ὕστερον ἐν ἑαυτῷ λέγει μικροφυχή-
10 σας "ἀπελεύσομαι ἐν 'Ιερουσαλήμ καὶ διακρινοῦμαι τῷ θεῷ μου P 110
ὅτι ἐπλάγησέ με διωσκορπίσαι τὰ ὑπάρχοντά μου." παρευόμενον
δὲ αὐτοῦ, εἶδεν ἄνδρας δύο μαχομένους πρὸς ἀλλήλους, εὐφρόντας
λίθον τίμιον. καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς "ἴνα τί, ἀδελφοί, μάχε-
σθε; ὅτε μοι αὐτόν, καὶ λάβετε νομίσματα δύο." τῶν δὲ μετὰ
15 χαρῆς τούτου παρασχόντων (οὐ γὰρ ᾔδεσαν τοῦ λίθου τὸ ὑπερτί-
μιον) ἀπῆλθεν εἰς 'Ιερουσαλήμ, τὸν λίθον ἐπιφερόμενος. καὶ
δειξας αὐτὸν χρυσοχώ, παραχρῆμα τὸν λίθον ἐκεῖνος ἰδὼν ἀνα-
στάς προσεκίνησε, καὶ ἔκδυμβος γενόμενος ἐπυθάνετο, "ποῦ τὸν
πολύτιμον" λέγων "καὶ θεῖον λίθον τοῦτον εὗρες; ἰδοὺ γὰρ ἔτη
20 τρία σήμερον 'Ιερουσαλήμ δονεῖται καὶ ἀκαταστατεῖ διὰ τὸν περι-
βήτην λίθον τοῦτον. καὶ ἀπελθὼν δὸς αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ B
σφόδρα πλουτήσεις." τοῦ δὲ ἀπερχομένου ἄγγελος κυρίου εἶπε
πρὸς τὸν ἀρχιερέα "νῦν ἐλεύσεται ἄνθρωπος πρὸς σε, τὸν ἀπολε-

id quoque ipsis dixit, regis arcanum recte tegi, sed facta dei praedi-
care honorificum esse.

Eodem tempore vir quidam in populo Israelico celebrabatur dives
et inhumanus. is cum quendam doctorem convenisset, librumque sapien-
tiae Solomonis aperuisset, primo obtutu in haec verba incidit "qui mi-
seratur pauperem, in deo foeneratur." itaque in se descendens et com-
punctus animum, digressus omnia sua vendidit, ac pretium inter egenos
distribuit, nihil sibi praeter duos nummos reservans. ita ad summam
reductus paupertatem, cum (deo ita ordinante, uti eum probaret) nemo
ipsius misereretur, tandem animo fracto secum statuit ire Hierosolyma,
et cum deo suo disceptare, qui se ad bona sua dissipanda per fallaciam
induxisset. in eo itinere videt viros duos depugnantem, qui lapidem
pretiosum invenerant. eos ita affatur: "quid, fratres, pugnatistis? date
mibi lapidem, ac vos pro eo duos nummos accipite." quod illi, quos
ingens lapidis pretium latebat, perlibenter fecere. venit ergo iste Hiero-
solyma, lapidem secum gestans, eumque aurifici monstrat. qui simul-
atque lapidem conspexit, adoravit, stupensque sciscitatus est ubinam
pretiosissimum hunc et divinum lapidem invenisset, propter quem totum
iam triennium urbs perturbata atque sollicita sit. simul eum ad summum
pontificem adferre iussit, maximas ab eo divitias reportaturum. dum
iret, angelus dei pontificem sic monuit "veniet nunc ad te homo, nobi-
Georg. Cedrenus tom. I.

οθέντα πολυθρόνητον λίθον εκ τῆς διπλοῖδος Ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέως ἔχων. λαβὼν αὐτὸν δὸς τῷ ἐνέγκαντι αὐτὸν χρυσοῖον πολὸν καὶ ἀργύριον. ἡμεῖα δὲ καὶ ῥαπίσας μετρίως εἶπέ, μὴ δίσταζε ἐν τῇ καρδίᾳ σου, μηδὲ ἀπίστει τῷ διὰ τῆς γραφῆς λέγοντι ὅ ἐλεῶν πτωχὸν δυνεῖται θεῖος. ἴδου γάρ, ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἐξεπλήρωσά σοι πολλαπλασίονα ὑπὲρ ὧν ἐδάνεισάς μοι. καὶ εἰ πιστεύεις, λήψῃ καὶ ἐν τοῖς μέλλοντι πλουτὸν ἀνυπέροβλητον. καὶ ὁ μὲν ἀρχιερεὺς τὰ διατεταγμένα πάντα πεποίηκε πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ λελάληκεν· ὁ δὲ ἀκούσας καὶ ἔντρομος γενόμενος, πάντα ἑάσας ἐν τῷ νεῷ ἐξῆλθεν, εὐχαριστῶν καὶ πιστεύων κυρίῳ καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ διηγορευμένα.

Μετὰ Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ ποιηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη νέ· ὅς παρανομώτατος ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν βασιλεῖς ὑπάρχων ἐπὶ εἰδωλομανίᾳ τε καὶ αἱματεκχυσίᾳ, καὶ τὸν μέγαν Ἡσαΐαν πρίσας ξυλῆν πριόνι καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ αἱμάτων ἀδίκων πληρώσας, οὐχ ἦτον εἰδωλολάτρησε τῶν Ἀμορραίων. καὶ τὸν οἶκον κυρίου καταμολύνας, καὶ τετραπρόσωπον εἰδωλον τοῦ Διὸς ἐν αὐτῷ στήσας, οὐ διέλιπεν οἰωνίζόμενος καὶ φαρμακεύων καὶ αἰσχροεργῶν. διὸ καὶ κατὰ θεῖαν ὀργὴν δέσμιος εἰς Νινεὺ ἀπήχθη ὑπὸ Μαρδοχ βασιλέως· καὶ χαλκοῖς δεσμοῖς ὑποβληθεὶς, δι' εἰλικρινοῦς μετανοίας δεηθεὶς τοῦ θεοῦ, τὸν βασιλέα ἠγάθυνε, καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ αὐτὸν ἐξέπεμψεν. ὅς ἐνανελθὼν πῦσαν μὲν κατέστρεψεν

lem lapidem ex diploide Aaronis pontificali, qui amissus fuerat, reportans. recipe hunc, et ferenti multum auri atque argenti da. simul et alapa mediocri inflictā, iube porro non esse animi dubium, neque diffidere deo in sacris literis dicenti eum qui pauperem miseratur, deo foenerari. me enim et in hac vita implese hoc, redditus illi longe pluribus quam ipse mihi mutatus fuit; et si fidem habeat, in altera vita adepturam insuperabiles divitias. omnia, ut inasus fuerat, egit pontifex. ille vero haec audiens tremebundus omnibus in templo relictis discessit, agens gratias deo, eique et omnibus quae in scriptura dicuntur fidem adhibens.

Ezechiae successit Manasses filius, qui se impie adversus deum gessit, regnoque annos 55 functus obiit. is impietate omnia superiores reges superavit, simulacrorum cultu et homicidiis. is et magnum illum Esaiam serra lignea dissecuit, et Hierosolyma cruce iniuste fuso innudavit, et colendis simulacris nihil Amorraeis concessit. aedem dei incoestavit, constituens in ea quadrifrontem Iovis imaginem; neque ullam haruspices consulendi, veneficia tractandi ac obscena agendi intercapedinem fecit. itaque irate deo Ninivem captivus abductus est a rege Merodach: ubi in aereis habitus vinculis, sincera respicientia correctus deum oravit. cuius voluntate rex Merodachus mitigatus Manassem Hierosolymam remisit. hic reversus omnia simulacrorum domicilia evertit, ae-

ειδωλικήν σκηπήν, τὸ δὲ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ἤγειρε καὶ τὸν νόμον ἐφύλαξε καὶ εὐσεβῶς ἐβίωσεν εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ ἄχρι τελευταίας ἀναπνοῆς αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ Μανασσῆν ἐβασίλευσεν Ἀμώς υἱὸς αὐτοῦ ἔτη δύο. 5 κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Μίδας ὁ Φρυγίας βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ὅτινα ἔλεγον ὅτι ἔχειν ὄνου. P 111

Ἰωσίας τὸν πατέρα Ἀμώς διαδεξάμενος δεκαετῆς ἀντιλαμβάνεται τῆς ἀρχῆς, βασιλεύσας ἔτη τριάκοντα ἕν. καὶ ἐτελεύτησε τοξενθεὶς ἐν πολέμῳ. ὁ γὰρ Νεχεωὺ βασιλεύσας Αἰγύπτου κατὰ 10 τῶν Ἀσσυρίων ἐστράτευσεν, ἐπικουρῆσαι δὲ τοῖς Ἀσσυρίοις οὗτος ἐπορεύσεν. ὁ δὲ φησὶν Ἐσδρας “καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου πρὸς Ἰωσίαν· τί ἐμοὶ καὶ σοί, βασιλεὺ τῆς Ἰουδαίας; οὐχὶ πρὸς σὲ ἐξαπέσταλμαι παρὰ κυρίου Θεοῦ ποιῆσαι πόλεμον, ἀλλ’ ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. καὶ νῦν κύριος μετ’ ἐμοῦ ἐστίν. ἀπό- 15 στηθι, καὶ μὴ ἐναντιούτω τῷ κυρίῳ.” καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἀπ’ αὐτοῦ Ἰωσίας, ἀλλὰ συνεστήσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ παρὰ γνώμην Θεοῦ. καὶ τοξενθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ “ἔξαγάγετέ με, ὅτι σφόδρα ὀδυνῶμαι.” καὶ εὐθὺς ἀποστρέψαντος αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ τὸν βίον μετα- 20 λάξας ἐγένετο πένθος μέγα κατὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μᾶλλον Ἱερεμίας ἐθρήνησε ὑπὲρ Ἰωσίαν. ἐν τῷ ἐτὶ τούτου ἔτει εὐρῶν ὁ ἱερεὺς Χελκίας ἐν τῷ ἱερῷ βιβλίον (ὃς ἦν πατὴρ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου) προσκομίζει τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ ἐδλαβῆς ὢν καὶ δικαιοτάτος ὑπὲρ τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ βασιλεῖς οὐκ ἠθέλησεν

dem dei exiavit, legis iussa exsecutus est, piamque et deo acceptam vitam usque ad extremum spiritum perduxit.

Manassae Amosus filius successit ac biennium regnavit. eo tempore Midas Phrygiae rex moritur, quem aures asininas habuisse perhibetur est.

Iosias post patrem Amosum regnum tenuit annos 31, cum id octo annos natus occipisset: in bello sagitta ictus periit. nam rex Aegypti Necheo Assyriis bellum cum fecisset, his Iosias auxilium ferre studuit. inde, ut Esdras memorat, rex Aegypti Iosiam ita affatus “quid mihi tecum rei est, o rex Iudaeae? non contra te missus sum a deo, sed Euphrataeos bello petiturus. et sane mihi deus adest: tu itaque desiste, neque illi reluctare.” sed Iosias eum missum non fecit, verum in campo aciem contra eum instruxit adversus dei sententiam. ergo ab hostibus sagitta percussus ministris inasit ut se gravi dolore affectum praelio educerent; statimque Hierosolyma reversus mortem obiit. magnum eius mors luctus per Iudaeam totam excitavit, eumque maxime Ieremias lamentatus est. anno Iosiae supra decimum octavam Chelcias sacerdos, qui vatis Ieremiae fuit pater, in templo librum invenit, eumque ad regem attulit. rex, qui pietate et iustitia priores reges longe antecederet,

ἀναγνώσθαι αὐτό. ἀνέγνω τοίνυν αὐτό ὁ ἱερεὺς, καὶ ἔκλαυσε πῶς
 C ὁ λαός. ὁ δὲ ἱερεὺς ἄμα τῷ τούτῳ ἀναγνώσθαι διαπεφώνηκεν. ὁ
 δὲ βασιλεὺς λίαν ἀθυμήσας, εἰδὼς ἐν τοσοῦτοις ἔτει καταπατού-
 μενον τὸν νόμον κυρίου, τὰ ἱμάτια διαρρήξας καὶ ἔμποδος γενό-
 μενος ἀπέστειλε πρὸς Ὀλδὰν τὴν προφῆτιν, πυνθανόμενος τί βού- 5
 λεται κύριος περὶ αὐτοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. ἡ δὲ φησὶ “τάδε
 λέγει κύριος· ἀνθ’ ὧν ἠπαλύνθη σου ἡ καρδία καὶ ἐνετράπησθε ἀπὸ
 προσώπου μου, ὡς ἤκουσας ὅτι ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ
 τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτόν, τοῦ εἶναι εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς κατάραν,
 καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἔκλαυσας ἐνώπιόν μου, ἰδοὺ προσ- 10
 τίθῃμί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήῃ, καὶ οὐκ ὄψει πᾶσι
 D τοῖς κακοῖς οἷς ἐπάξω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας
 αὐτόν, τοῦ εἶναι εἰς ἀφανισμόν.” ὅθεν ζήλω φείω κινούμενος
 οὐ μόνον τὰ πανταχοῦ εἰδωλά τε καὶ σεβάσματα κατέστρεψεν ἐκ
 βάθρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰδωλολάτρας τοὺς μὲν ἔτι ζῶντας ὠλό- 15
 θρηνεσε, τοὺς δὲ ἤδη τεθνηκότας ἐν τοῖς τάφοις κατέκλυσε. καὶ
 ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ
 εἶπε “τί τὸ σκόπελον ἐκεῖνο, ὃ ἐγὰ βλέπω;” καὶ φασὶν οἱ ἄνδρες
 τῆς πόλεως “ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὃ προφητεύσας τοὺς
 λόγους τούτους ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον Βεθῆλ.” καὶ εἶπεν “ἄφετε 20
 αὐτόν· μηδαὶς κινήσῃ τὰ ὀστέα αὐτοῦ.” καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἐγ-
 γαστριμύθους καὶ τοὺς ψευδοπροφῆτας καὶ πᾶν βδέλυγμα καὶ
 P 112 προσόχθισμα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐξῆρε· καὶ ἐπέστρεψε πρὸς κύριον
 ἐν ὄλῃ καρδίᾳ καὶ ἰσχύϊ καὶ ἐν ὄλῃ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον

noluit ipse legere. sacerdos itaque recitavit, flevitque universus populus. sacerdos, ut primum legendi finis factus est, clamorem sustulit. rex autem ingenti dolore percussus, quod deprehenderet tot annos legem dei conculcatam fuisse, vestes suas laceravit; graviterque metuens misit qui Oldam mulierem fatidicam consulere, quidnam a rege ac toto populo deus requireret. ea respondit sic fari deum: “quandoquidem cor tuum emollitum est, esque me reveritus, cum audires me pronuntiare hunc locum et eius incolae pessundatum atque execrationi obnoxium iri, ac quando propterea scissis vestibus coram me lacrimas fudisti, ideo en ego te in pace mori sinam, ne conspicias calamitates quas ego huic loco et eius habitatoribus infligam, uti eos aboleam.” inde Iosias divino fervore animi instinctus non modo quae ubicunq; locorum exstabant simulacra et superstitiosi cultus instrumenta funditus excidit, sed et cultores eorum alios vivos perdidit, alios mortuos in bustis cremavit. cumque tumultum conspexisset sub quo vir dei iacebat, quaevisit quisnam esset ille scopulus. oppidanis respondentibus cippum esse divini istius hominis qui de Bethelico altari esset vaticinatus, relinqui eum et ossa eius non moveri iussit. idem ariolos, falsos vates, atque quicquid flagitiosum et abominandum erat Hierosolymis, extirpavit: seque ad dominum toto corde ac pectore convertit, omnibus viribus annexus ad Mo

Μωϋσέως. διὸ δὴ καὶ τὸ πάσχα τοιοῦτον ἐποίησεν οἶον οὐ γέγονεν ἀπὸ χρόνων Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ Σαμουήλ· ἐν ᾧ βόας μὲν ἔθυσσε χιλιάδας ἰβ', πρόβατα χιλιάδας λη'. καὶ κατωρθώθη, φησί, τὰ ἔργα Ἰωσίου ἐναντίον κυρίου, ἐν καρδίᾳ πλήρει εὐσεβείας· καὶ γὰρ 5 ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγεννήθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀνέστη ὅμοιος αὐτοῦ. πλὴν οὐκ ἀπεστράφη κύριος ἀπὸ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, οὗ ἐθυμώθη ἐν τῷ Ἰούδα, ἐπὶ τοὺς παροργισμοὺς οὓς παρείργασεν αὐτὸν Μανασσῆς. ἐφ' ᾧ χρόνων καὶ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου βασιλέως τῆς Θράκης ἐκτίσθη, ὡς δέ τινες, ὑπὸ Με- B 10 γαρέων. ἐφ' ᾧ καὶ Σίβυλλα ἡ Σαμωναία ἐγνωρίσθη.

Μετὰ δὲ Ἰωαίαν ἐβασίλευσεν Ἰωάχαζ υἱὸς αὐτοῦ, ὃς ἐποίησε τὸ ποτηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ληφθεὶς ὑπὸ Νεχαὼβ βασιλέως Αἰγύπτου ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον, ἐν ᾗ καὶ ἀπέθανε. βασιλεύσας μῆνας τρεῖς. ἐφ' οὗ οἱ Ἰσραηλῖται, καθὼς φησὶν Ἰώσηπος, ἐκ 15 τοῦ κρατῆσαι τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν καὶ κατοικῆσαι τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, οὗτοι μὲν ἐκλήθησαν Ἰουδαῖοι, ἡ δὲ πόλις ἡ καὶ Σιών Ἰουδαία, ἣτις πόλις μὲν Ἰερουσάλημ ἐλέγεται διὰ τὸν Ἰερουσαλαῖον κατοικῆσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον. Δαβὶδ δὲ Ἱερουσαλήμ προσηγόρευσεν, ἐκ τοῦ συμβεβηκότος τεχνησάμενος τὸ ὄνομα· ἐν ὅρει C 20 γὰρ ἔστιν ὑψηλοτάτῃ κατωκοδομημένη, ἐν ᾧ κύριος ὤφθη τῷ Δαβὶδ ἐν ἁλώνι Ὀρνῦ τοῦ Ἰερουσαλαῖου, ἐν τῇ θραύσει τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἄλογον ἐπαρθῆμυσιν. καὶ τὸ μὲν ὄρος Ἑβραϊδὶ φωνῆ λέγεται Ἄρα, ἡ δὲ πόλις Σαλήμ. ὁ οὖν Δαβὶδ νέον τόπον εἰς βα-

15 περιφραγεῖσθαι margo P

saicae legis observationem. ideo etiam Pascha tale celebravit quale post Iosiam et Samuelum actum nullum fuit. maeravit enim bonum milia 12, ovium milia 36. testatur scriptura probata fuisse deo Iosiae officia, a corde pietatis pleno profecta: nam similibus eius neque ante neque post ipsam exstitit. neque tamen iram in Iudaeos conceptam deus deposuit, memor quibus modis ipsum Manasses irritasset. eo tempore etiam Byzantium a Byzo Thraciae rege conditum est: alii Megarenses eius urbis auctores faciunt. tunc et Sibylla Samonaea innotuit.

Iosiae successit Ioachazus filius. is velutati dei adversatus est, captusque a rege Aegypti Nechabo est, inque Aegyptum captivus abductus ibi periit. tantum tres menses regnum tenuit. huius aetate, ut narrat Iosobus, obtinuit ut Israelicus populus a Iudaea tribu, quae ceteris multe praestabat, Iudaei dicerentur, urbs autem Sion Iudaea denominaretur. antiquitas ea Iebus appellata fuit, a Iebusaeis ea loca habitantibus: Davidus autem Hieroselymae nomen ei imposuit ab eventu: est enim in altissime mente extracta, quo in monte dominus Davide apparuit ad aream Ornae Iebusaci, cum ob imprudenter factam populū recensionem populus peste affligeretur. etenim mons Ebraee sermone Ar dicitur, urbs autem Salem. itaque Davidus, cum novam sibi regiam con-

σλειον κατασκευάζων Ἀρσουλὴμ ὠνόμασεν, ὃ ἐστι τόπος εἰρήνης.
 Ἱερουσαλήμ δὲ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν παρενηνεγμένη κέκληται διὰ τὴν
 καλλιφωνίαν.

Μετὰ δὲ Ἰωάχαζ βασιλευσεν Ἰωακείμ καὶ Ἐλιακείμ ὁ ἀδελ-
 D φὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐλθὼν 5
 Ναβουχοδονόσορ ὁ διάδοχος Μαροδάχ, καὶ πολιορκήσας τὴν Ἰου-
 δαίαν, ὑπέφορον αὐτὴν ἐποίησεν. ἀθετήσαντος δὲ τὴν φορολο-
 γίαν Ἰωακείμ ἦλθε πάλιν εἰς Ἱερουσαλήμ Ναβουχοδονόσορ, καὶ
 τοῦτον χειρωσάμενος καὶ ἀνελὼν καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους ῥιφῆναι κε-
 λεύσας ἄταφον ἐπὶ πολλὸν κατέλιπε χρόνον, βασιλεύσαντα ἕτη ἔν-
 δεκα. περὶ οὗ φησὶν Ἱερεμίας "τάδε λέγει κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ
 νιδὸν Ἰωσίον· οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον. οὐ μὴ κόψονται αὐτόν,
 ὧ ἀδελφέ, οὐδὲ μὴ κλαύσονται αὐτόν, οἳ μοι, κύριε, καὶ οἳ μοι,
 ἀδελφέ· ἀλλὰ ταφὴν ὄνου ταφήσεται, καὶ συμψηφισθεὶς ῥιφή-
 P 113 σεται ἐπέκεινα τῆς πόλης Ἱερουσαλήμ." τότε καὶ Δανιὴλ ἀπήχηθη 15
 καὶ οἱ τρεῖς παῖδες καὶ ἄλλοι τοῦ λαοῦ πλεῖστοι καὶ μέρος τῶν
 σκευῶν κυρίου εἰς Βαβυλῶνα. οἱ δὲ ἄγιοι τρεῖς παῖδες υἱοὶ Ἐζε-
 κίου εἰσὶν. ἐν γὰρ τῷ ἀναστῆναι αὐτόν ἀπὸ τῆς νόσου, ἀποστῆ-
 λαι δὲ πρὸς αὐτόν Μαροδάχ υἱὸς Βαλαδὰν βασιλεὺς Βαβυλῶνος
 ἐπιστολὴν καὶ δῶρα (ἤκουσε γὰρ ὅτι ἠρρώστησε, καὶ ἀνέστη), 20
 ὑπέδειξεν αὐτὸς τοῖς ἀγγέλοις Μαροδάχ πάντα τὸν πλοῦτον αὐτοῦ
 καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ. πρὸς δὲ ἐν λυπούμενος εἶπεν Ἡσαίας
 ὁ προφήτης "ἄκουσον λόγον κυρίου. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ

didisset, Arsalem nuncupavit, quod significavit locum pacis: in Graecum
 autem sermonem ea vox traducta ob soni concinnitatem in Hierosolyma
 deflexit.

Post Ioachazum regnavit Ioacimus, collegamque habuit fratrem
 Eliacimum. is quoque Ioacimus ea fecit quae deo displicerent. itaque
 Nabuchodonosor Merodachi successor Iudaeam bello invasit ac sibi tri-
 butariam fecit; et cum tributum Ioacimus, quod pactus erat, recusaret,
 denuo in Iudaeam duxit. Hierosolymisque potitus Ioacimum in suam
 potestatem redactum interfecit, ac de mure proiectum longo tempore in-
 sepultum iacere iussit, functum regno annos 11. de hoc ita Ieremias
 (cap. 22) "haec pronuntiat deus de Ioacimo Iosiae F. vae isti viro. non
 eum plangentes clamabunt, eheu frater: neque inter plorandum, eum
 dominum ac fratrem inclamabunt: sed asini sepultura ei obtinget, et
 cum computruerit, proiecietur ultra portam Hierosolymorum." tunc Ba-
 bylonem abductus est Daniel ac tres pueri, et de populo plurimi, ac
 pars vasorum domini. ceterum tres isti sacri pueri filii sunt Ezechiae.
 cum enim ex morbo convaluisset Merodachus Baldanis F. rex Babylo-
 nis, ad eum misit literas et munera, gratulans quod eum sanitati resti-
 tutum audivisset. huius legatis Ezechias omnes suas divitias atque the-
 sauros demonstravit. quod factum moleste ferens Esaias, ita est regem
 suum allocutus (4. Reg. 20) "audi sermonem domini. ecce appetet

ληθθήσονται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ ὅσα ἐθυσάρισαν οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ εἰς Βαβυλῶνα ἀπενεχθήσονται. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν υἰῶν σου τῶν ἐξεληλυθότων ἐκ σοῦ B
 λήφονται καὶ ποιήσουσι σπάδοντας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως Βα-
 5 βυλῶνος. τῷ δὲ εἰκοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ, τετρακισχιλιοστῷ δὲ καὶ ἐνενηκοστῷ τετάρτῳ τοῦ κόσμου, διεσάφρησε τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ ὁ Δανιήλ. τῷ δὲ τετρακισχιλιοστῷ ἑκα-
 τοστῷ δεκάτῳ ἔτει τὰ κατὰ τὴν κάμινον τῶν ἁγίων τριῶν παδῶν ἐπράχθησαν. τοῦ γὰρ Βαλτάσαρ, ὃς καὶ Ῥινιγλίσαρος ἕλέγετο,
 10 πίνοντος ἐν τοῖς ἱεροῖς σκεύεσιν οἴκου κυρίου σὺν τοῖς μεγιστάσιν αὐτοῦ καὶ ταῖς παλλακαῖς ἐν δειπνῷ, εἶδεν ἀνθρώπου δακτύλους γράφοντας ἐν τῷ τοίχῳ· ὧν τὴν γραφὴν μόνος Δανιήλ ἠρμήνευ- C
 σεν. ἔχει δὲ οὕτως. *μανί· ὁ ἔστιν, ἐμέτρησεν ὁ θεὸς τὴν βασιλείαν σου καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν. θεκέλ· καὶ ἐστράφησεν ἐν*
15 ζυγῷ καὶ εὐρέθη ὑστεροῦσα. φαρές· διήρηται ἡ βασιλεία σου καὶ ἐδόθη Μήδοις καὶ Πέρσαις. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀναιρεῖται Βαλτάσαρ.

*Αἰχμαλωτισθείσης τῆς Ἱερουσαλήμ Ἱερεμίας, καίτοι πολλὰ παρὰ τῶν Χαλδαίων ἀναγκασθεὶς, ἤρκεισάτο μᾶλλον μετὰ τῶν
 20 καταλειφθέντων πενήτων ἐναπομείναι. καὶ ὡς αὐτὸν εἰς τὸν βόρβορον ἔβαλλον, πολύστιχον βιβλίον συνέταξε. κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους καὶ Ἰεζεκιήλ ὁ θειότατος αἰχμάλωτος ἀπαχθεὶς, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ λαχῶν τοῦ Χοβάρ, διανοιγέντων αὐτῷ τῶν σφραγῶν εἶδε D
 δόξαν θεοῦ, πνεῦμα ἐρχόμενον ἀπὸ βορρᾶ καὶ νεφέλην ἐν αὐτῷ καὶ*

dies, qua die omnia de domo tua auferentur, quaecumque maiores tui in hanc usque diem congegesserunt, atque omnia Babylonem deportabuntur. quin et filios tuos a te procreatos abducent, et eunuchos in regia Babylonica constituent." anno regni Nabuchodonosoris vigesimo, qui fuit ab exordio mundi annus 4094, Danielus regis insomnia interpretatus est. sedecim annis post tres isti sancti pueri in inflammatum furnum sunt coniecti. Baltasar, qui et Riniglisar nominatur, in convivio cum suis principibus ac pellicibus bibens de sacris dei vasis, digito hominis vidit in parietem scribentes, quam scripturam nemo praeter unum Danielum interpretatus est. ita autem habet. *mani: hoc est, deus dimensus est tuum regnum, idque absolvit. thecel: in trutina examinavit, ac deprehensum est id deficere. phares: abscissum est regnum tuum Medisque et Persis traditum. atque ea ipsa nocte interfectus est Baltasar.*

Hierosolymis captis Ieremias, tametsi cum vehementer urgerent Chaldaei, tamen praetulit ibi cum relictis egenis permanere. cumque esset in voraginem abiectus, magnum librum composuit. eo tempore etiam divinisissimus Ezechielus captivus abductus, cum ad fluvium Chobarem degeret, caelis ipsi apertis maiestatem dei vidit, ventum a Borea

φέγγος κύκλοθεν, τὴν τριάδα φανταζόμενος. ἐκεῖ καὶ τῶν χειρουβιμ εἶδεν ὑποτύπωσιν, ἐν προσώπῳ ἀνθρώπου καὶ μόσχου καὶ λέοντος καὶ ἀετοῦ ὑποτυπουμένην. ὑπεράνω δὲ τούτων, ὡς εἶδος ἀνθρώπου, τὸν θεὸν ἀνθρωπὸν ὄρων δι' αὐτοῦ προφήτης τοῦ Ἰσραὴλ κατέστη, καὶ τῶν ἐσομένων τὴν γνῶσιν ἐντεῦθεν μεμυστα-5
 γώγηται.

Μετὰ δὲ Ἰωακείμ ἐβασίλευσεν Ἰεχονίας υἱὸς αὐτοῦ, ὃ καὶ Ἰωακείμ, διὰ προστάγματος Ναβουχοδονόσορ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ περὶ τοὺς φόβους ἀγνωμονήσαντος αὐτοῦ ἦλθεν αὐτῷς Ναβουχοδονόσορ εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, 10
 P 114 καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. πρὸς δὲ Ἰεχονίας ἐξῆλθε σὺν μητρὶ καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ἄρχουσι αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθον οἱ μεγιστάνες Ναβουχοδονόσορ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐξήνεγκαν τοὺς θησαυροὺς κυρίου καὶ τοῦ βασιλέως καὶ τὰ χρυσᾶ σκεύη ἃ ἐποίησε Σολομῶν ἐν ναῷ κυρίου. τὸν δὲ Σεδεκίαν ἀντὶ Ἰεχονίου καταστήσας, ἀπώ- 15
 κισεν Ἰεχονίαν εἰς Βαβυλώνα καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ, βασιλεύσαντα μῆνας τρεῖς. περὶ οὗ πάνιν Ἱερεμίας ἔλεγεν ἠτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος οὗ οὐκ ἔστιν χρεία, ὅτι ἀπεριρίφη καὶ ἐξεβλήθη εἰς γῆν, ἣν οὐκ ᾔδει, λέγει κύριος. γῆ, γῆ, ἄκουσον λόγον κυρίου, γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄνθρω- 20
 B πον, ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῆ ἕκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνον Δαβὶδ, ἄρχων ἔτι ἐν τῷ Ἰουδα. μετὰ δὲ Ἰεχονίαν ἐβασίλευσεν Σεδεκίας, πατρᾷελεφος αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονη-

venientem, nubemque in eo et splendorem in orbem circumfusum. quo viso trinitatem est imaginatus. ibi et Cherubinorum vidit representationem, in forma hominis vitali leonis et aquilae, ac supra hos quandam humana specie, nimirum deum qui humanam naturam induit, carnens, qui eum Israelicis vatem constituit futurorumque cognitioni initiavit.

Post Ioacimum Iechonias filius eius, cui et Ioachimo nomen fuit, iussu Nabuchodonosoris regnum occupit. vixit et ipse impie, et tributum mala fide persolvit. eapropter ad Hierosolyma rursus cum exercitu Nabuchodonosor accessit urbemque obsedit. exiit ad eum Iechonias cum matre liberis et primoribus. et qui erant apud Nabuchodonosorem, primi in urbem ingressi thesauros tam sacros quam regios, omniaque aurea templi dei instrumenta, quae Solomon fecerat, exportarunt. Sedechiam regno barbarus praefecit, Iechonia, cum is anni quadrantem regnum gessisset, una cum matre et principibus Babylonem deportato. de hoc Iechonia sic Ieremias pronuntiavit (cap. 22) "nullius pretii est Iechonias, perinde atque vas nullis usibus idoneum. est enim abiectus, et eiectus in terram sibi ignotam, ait dominus. o terra, terra, audi sermonem dei. scribe hunc hominem, virum abdicatum: non enim unquam ex semine eius adolescet vir, qui in solio Davidico sedeat aut porro in Iuda princeps sit." ergo post Iechoniam patruus eius Sedechias regnavit, qui et ipse deum sua vita offendit et pacti tribati fidem

ρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ περὶ τὴν φορολογίαν ὡσαύτως παρα-
 σπονδῆσαντος αὐτοῦ ἦλθε πάλιν Ναβουχοδονόσορ εἰς Ἱερουσαλήμ,
 καὶ ἐπολιόρκει αὐτὴν ἔτη δύο. καὶ προφητείας Ἱερεμίας τὴν
 ἄλωσιν τῆς πόλεως δέσμιος ἐβλήθη ὑπὸ Σεδεκίου ἐν λάκκῳ. μετὰ
 5 δὲ τὸ λυθῆναι αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ, λαβὼν τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυ-
 σιαστήριον καὶ τὴν τράπεζαν καὶ τὴν λυχνίαν ἐκ τοῦ ναοῦ ἐν λόγῳ
 κυρίου, μέλλουσαν τὴν πόλιν ἤδη παραλαμβάνεσθαι, κατέκρουσεν
 ἐν ἀδὴλῳ τόπῳ· καὶ οὐχ εὐρέθησαν ἔτι, ὡς ἡ τῶν Μυκαβαίων βί- C
 βλος λέγει. ὁ δὲ γε Ναβουχοδονόσορ παραλαβὼν τὴν πόλιν ἐνέ-
 10 πρησε πᾶσαν. τὸν δὲ Σεδεκίαν χειρωσάμενος τὴν μὲν γυναῖκα
 καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ κατ' ὀφθαλμοῦς ἀνείλεν, αὐτὸν δὲ ἐκτυφλώ-
 σασ καὶ δεσμοῖς κράτησας εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτον ἀνήγαγε,
 βασιλεύσαντα ἔτη τρία, καὶ τὸ πλῆθος ἀπήγαγεν αἰχμάλωτον ἐπὶ
 ἔτη ὄ'. τοῦτῳ τῷ Σεδεκίᾳ εἶπέ τις προφήτης πρὸ τῆς αἰχμαλω-
 15 σίας ἀπαχθῆναι εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ἄλλος εἶπεν αὐτῷ "μὴ φο-
 βοῦ· οὐ γὰρ ἴδης Βαβυλῶνα." καὶ ἀμφότεροι ἠλήθυσαν· κατήλ-
 θε γάρ, οὐ μὴν ἐθεάσατο αὐτὴν· τυφλὸς γὰρ ἦν. περὶ οὗ Ἱερεμίας
 αὐθις ἔφη "οὕτως εἶπε κύριος ἐπὶ Σεδεκίαν· ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐ- D
 τὸν εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτόν, καὶ λή-
 20 ψονται ἐπ' αὐτόν κατάρασαν λέγοντες ποιήσαι σε κύριος ὡς Σεδεκίαν
 καὶ ὡς Ἀχιάβ, οὗς ἀπετηγάνισε βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν πυρὶ, δὲ
 ἦν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐμοιχῶντο τὰς γυναῖκας
 τῶν πολιτῶν αὐτῶν, καὶ λόγον ἐξημύτισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
 ὃν οὐ προσέταξα αὐτοῖς, λέγει κύριος."

fefellit. rursum itaque Nabuchodonosor ad Hierosolyima accessit, urbem-
 que biennium obsedit. Ieremiam, fore ut urbs capiatur vaticinantem,
 Sedechias vinctum in foveam abiecit. is postquam solutus est, iamiam
 capienda urbe, iussu dei arcam aram et mensam et lucernam de templo
 abstulit, et loco ignoto occultavit; neque deinde ea inventa sunt, uti
 quidem liber Machabaeorum tradit. urbe potitus Nabuchodonosor eam
 totam incendio vastavit. Sedechiam vero nactus uxorem eius et liberos
 ipso vidente cruciavit: tum ipsi oculos eruit, atque in vinculis Babylo-
 nem abduxit, cum is triennium imperasset. populum quoque captivum
 abduxit, qui eo in exilio annos 70 mansit. huic Sedechiae quidam vates
 ante captam urbem praedixerat eum Babylonem abductum iri, alius non
 esse ipsi metuendum ne Babylonem esset visurus. verum uterque dixit:
 Babylonem quippe, in quam luminibus privatus venit, non conspe-
 xit. de Sedechia sic Ieremias (cap. 29) "haec deus de Sedechia dicit.
 ecce trade enim in manus regis Babylonis. is feriet eum: sumeturque
 de eo formula execrandi haec: agat tecum deus ut cum Sedechia et
 Achiab, quos rex Babylonius igne frixit, propter flagitia quae Ierusa-
 lemiae perpetraverunt stuprandis civium uxoribus, et praetentu nominis
 mei vaticinando quae ipsi non mandavi, inquit dominus."

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς αἰχμαλωσίας ἀπέστειλε Ναβουχο-
 δονόσορ τὸν Ναβουζαρδάν ἀρχιμάγειρον αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ,
 P 115 καὶ τὸν μὲν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς πε-
 ριλειφθέντας πάντας οἴκους ἐνέπηρσε, διαρκέσαντα τὸν θεῖον οἶκον
 ἀπὸ τῆς πρώτης οἰκοδομῆς ἔτεσι υμβ', τοὺς δὲ χαλκοῦς δύο μεγά- 5
 λους στόλους καὶ τὴν χαλκῆν θύλασσαν καὶ τοὺς ὑποκάτω αὐτῆς
 δώδεκα μύθους καὶ τὰ ὑποστηρίγματα καὶ πάντα τὸν ἐν ναῶ κυ-
 ρίου χαλκὸν συντρίψας ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ μέντοι καὶ
 τὰς χρυσοῦς φιάλας καὶ τὰς ἀργυρᾶς καὶ τὰς χαλκᾶς. καὶ οὐκ ἦν
 σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ τῶν σκευῶν πάντων ὧν ἔλαβε ὁ ἀρχιμάγειρος. 10
 τῶν δὲ ἐπιλοῖπων Ἰουδαίων τοὺς ἐπισήμους ἀπαγαγὼν πρὸς Να-
 βουχοδονόσορ τοὺς μὲν ἐθανάτωσε τοὺς δὲ δούλους παρέδωκε.
 B τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐπὶ σκότει καθίσας μωλωθρεῖν κατέδεικασεν. ἐφ'
 οὗ ἡ παντελής καὶ πρώτη ἕλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ γέγονεν, οὐδέτι
 βασιλευθείσης ὑπὸ Ἰουδαίων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Χαλδαίων κρατηθεί- 15
 σης. τοιγαροῦν τρίτον Ναβουχοδονόσορ ἐπόρθησε τὴν Ἱερουσα-
 λήμ, πρῶτον μὲν ὅτε ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει Ἐλιακίμ ἀνῆλθε καὶ ἔλαβε
 σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς ἄγλους τρεῖς παῖδας καὶ Δανιήλ, ἔτος
 ἄγων τῆς βασιλείας πρῶτον, δεύτερον δὲ ὅτε ἐν τῷ τρίτῳ μηνὶ
 Ἰερονίου τοῦ καὶ Ἰωακίμ, ὅτε ἔλαβεν αὐτόν τε τὸν Ἰερονίαν καὶ 20
 τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ Ἰεζεκιήλ τὸν προφήτην, ἔτος ἄγων αὐτὸς
 τῆς βασιλείας ὄγδοον, καὶ τρίτον ὅτε ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει τοῦ Σε-
 C δεκίου τὸν ναὸν ἐνέπηρσε καὶ τὸν Σεδεκίαν ἐξετόφλωσε καὶ τοὺς
 υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξε καὶ τὸ πλῆθος ἀπήγαγε αἰχμάλωτον

Anno a capta urbe tertio Nabuchodonosor Nabuzardanem principem militum misit Hierosolyma. is aedem dei, domum regis, et reliquas domos omnes combussit. templum dei annos, a quo tempore primum aedificatum est, duravit 442. ceterum duas magnas aereas pilas et mare aereum et duodecim ei suppositos vitulos ac bases, denique quicquid aeris in templo fuit, contritum secum Babylonem abduxit. quin et pateras aureas argenteas aereasque secum abstulit: pondus aeris vasorum quae avexit, est immensum. reliquorum adhuc Iudaeorum praecipuos, ad Nabuchodonosorem abductos, partim occidit, alios in servitutem tradidit. in Sedechiam lata est sententia uti in tenebris sedens piatrinum ageret. sub hoc Sedechia prorsus ac primo Hierosolyma capta non Iudaeis postmodo sed Chaldaeis regibus subdita fuit. ter omnino Hierosolyma Nabuchodonosor oppugnavit. primum, cum regnante tertium annum Eliachimo adscendit, secumque inter alios etiam Danielum ac tres istos sanctos pueros abduxit, primo sui regni anno. secundum, quando tertio mense regni Iechoniae, qui et Ioacimatus dicitur, anno sui regni octavo, Iechoniam cum matre et Ezechielum vatem abduxit. tertium, cum undecimo anno regni Sedechiae, sui undevigesimo templum cremavit, Sede-

ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα, ἔτος ἄγων τῆς βασιλείας ἑνεακαιδέκατον.

Μετὰ καὶ τοὺς προειρημένους τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖς ἱβασίλευσεν, ὡς εἴρηται, Ναβουχοδονόσορ ἔτη κδ', ὃς καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκράτησεν ἔτη ἐπτὰ, καὶ πόλιν μεγίστην εἰς Βαβυλῶνα ἔκτισεν, ἕξ ὀπτηῆς πλίνθου καὶ λίθων λελαξενύμενων, ἐχόντων ἀνὰ τρεῖς πήχεις τὸ πλάτος, καὶ μῆκος ἀνὰ πήχεις ἕξ. τὸ δὲ περίμετρον αὐτῆς ἐποίησε στάδια μ', γινόμενα μιλια σγ', τὸ δὲ ὕψος 10 τοῦ τείχους πήχεις π' καὶ τὸ πλάτος πήχεις λ', τὸ δὲ ὕψος τῶν πύργων πηχέων ρ' καὶ τὸ πλάτος ἕξ. τῶν δὲ πυλῶν χαλκῶν οὐσῶν τὸ ὕψος ἦν πηχέων ν', τὸ δὲ πλάτος πηχέων κ'. ἔγγιστα δὲ τῆς πόλεως ὤρωξε κινστέραν, καὶ περιετείχισεν ἀξιολόγως· τὸ βάρθς αὐτῆς ὄργυια μ', τὸ δὲ περίμετρον αὐτῆς στάδια μ'. ὕπερθεν δὲ αὐτῆς κατεφύτευσε δένδρα παντοδαπά, ὡς πυρομοιοῦσθαι 15 δασυτάτοις ὄρεσιν· ὃ καὶ κρεμαστὸν παράδεισον ὠνόμασεν· ἐν αὐτῷ μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ περιπολῶν, καὶ τοὺς κάτω καθορῶν ἕξ ἀπόπτου, ὑπ' οὐδενὸς τῶν κάτωθεν ὠρᾶτο. ἐκέισε διαπορευόμενος στόματι ὑπερηφάνῳ εἶπεν "οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ Βαβυ- P 116 λὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου ὠκοδόμησα;" καὶ ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ὄντος φωνῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γέγονε "σοὶ λέγεται Ναβουχοδονόσορ· ἡ βασιλεία σου παρήλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων ἐκδιώξουσὶ σε, καὶ μετὰ θηρίων ἡ κατοίκησίς σου, καὶ

chiae oculos eruit, filios eius necavit, populumque captivum abduxit, annos 70 ea condicione acturum.

Post Assyriorum reges, quos rettulimus, regnum, sicuti diximus, ad Nabuchodonosorem est devolutum, qui id 24 annos tenuit. idem Hierosolyma annos 7 in sua potestate habuit; et Babylonem urbem maximam extruxit ex latere cocto et lapidibus delatis, quorum singuli tres cubitos lati, sex cubitos longi. ambitus urbis fuit stadia 40, quae faciunt miliaria 6. s. muri altitudo cubiti 80, latitudo 30, altitudo turrium cubiti 100, latitudo 60. portarum (erant autem aerae) altitudo cubiti 50, latitudo 20. proxime urbem cisternam fodit, muroque praeclare eam circumvenit, profundam ulnas 40, ambitu stadiorum 40. supra hanc plantavit omnis generis arbores, ita ut monti densis arboribus obsito hortus similis videretur: appellavit ipse hortum pensilem. in eo cum mulieribus suis degebat, desuper omnia cernens, ipse omnium conspectui exemptus. ibi obambulans arroganter ita est fatus "nonne haec est magna urbs Babylon, quam meis ego viribus mihi regiam extruxi, gloriae mihi honorique futuram?" cum adhuc in ore ei haec verba haererent, vox de caelo edita est talis. "tibi hoc, o Nabuchodonoser, dicitur. regnum tuum a te ablatum est, et ab hominibus expellaris, degesque inter feras,

χόρτον ὡς βοῦν ψωμιούσι σε, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σε, ἕως οὗ γῶνός ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὧ ἂν δόξῃ δώσει αὐτήν.” καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ ἐν ἐρήμοις

B ἠύλισθη καὶ ὄρεσι· γέγονε γὰρ τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ σὺν τῇ κεφα-5
λῆ ὡς βοῦς, καὶ οἱ πόδες σὺν ταῖς ὀπισθίαις ὡς λέων. ἀπεκα-
λύφθη δὲ τῷ ἁγίῳ Δανιὴλ περὶ τούτου, ὅτι διὰ τὴν ἄλογον αὐτοῦ
φιληθονίαν καὶ σκληροκαρδίαν ὑπὸ ζυγὸν ὡς βοῦς ἐγένετο τῷ Βε-
λιάρ, λέων δὲ διὰ τὸν τυραννικὸν καὶ ἀρπακτικὸν καὶ θηριωδέστα-
τον αὐτοῦ τρόπον· οἱ γὰρ δυνάσται ταύτην ἔχουσι τὴν ἀρχήν, ἐπὶ 10
τέλει δὲ ὡς θῆρες ἀρπάζουσιν ὀλοθρεύοντες καὶ ἀναιροῦντες. καὶ
ὡς βοῦς ἦσθιε χόρτον, καὶ αἱ τρίχες αὐτοῦ ἠδέξῃθησαν, καὶ οἱ
ὄνυχες ἐγένοντο ὡς ὀρνέου, καὶ ἡ σὰρξ ἐν ἑπτὰ καιροῖς ἐπαχύνθη
καὶ ἐμελανώθη τῇ κακοπαθείᾳ, καὶ ἡ γλώσσα αὐτοῦ ἦρθη τοῦ μὴ
λαλεῖν. καὶ νοῶν εὐθὺς ἐδάκρυε, καὶ ἀπὸ τοῦ κλαλεῖν οἱ ὀφθαλ- 15

C μοὶ αὐτοῦ ἐγένοντο ὡς κρέας. καὶ πολλοὶ ἐξιώντες οὐχ ἑώρων αὐ-
τὸν πλην τοῦ ὀσίου Δανιὴλ· ὁδτος γὰρ πάντα τὸν χρόνον τῆς ἀλ-
λοιώσεως αὐτοῦ ἐν προσευχαῖς ἦν περὶ αὐτοῦ. καὶ μετὰ τὸ ἀλλα-
γῆναι τοὺς ἑπτὰ καιροὺς ἀποκατέστη εἰς ἑαυτόν, καὶ ἐποίησε ἕξ
ἡμισυ χρόνους ὑποπίπτων καὶ ἐξομολογούμενος τῷ κυρίῳ, μῆτε 20
ἄρτον φαγὼν μῆτε οἶνον πιών, ἀλλ’ ἐν ὀσπρίοις βρεκτοῖς καὶ λα-
χάνοις διαζῶν κατὰ τὴν τοῦ μεγάλου Δανιὴλ προστάλῃσιν, καὶ
τὸν κύριον ἐξιλεούμενος πάντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ. μετὰ

pascerisque tanquam bos herbis, septemque annos haec mutatio durabit, dum discas altissimum in regna hominum potestatem habere; qui regnum, cui velit, ipse concedat.” et ea ipsa hora impletus est hic sermo, exactusque ab hominibus in solitudinibus et montibus delituit. nam prior corporis pars cum capite in bovis, posterior cum pedibus in leonis formam abierunt. patefactum autem est beato Danielo eum propter brutam voluptatum cupiditatem cordisque obstinationem Beliari sub iugum instar bovis traditum: leonis formam tyrannicis rapacibus ac ferissimis moribus meruisse. quippe praepotentes tale habent exordium, et in fine ferarum instar rapiunt perdetes ac necantes. is ergo bovis instar herba se pavit, creveruntque crines eius, et ungues avium unguibus similes facti sunt, septennioque caro eius incrassata est, victusque eum tam foedus denigravit: adeptus est et sermonis usus, et secum cogitans lacrimabat, fiendoque oculi eius instar carnis redacti sunt. multi autem cum exirent, eum non viderunt, solo Danielo excepto. is enim toto eius mutationis tempore pro ipso deprecatus assidue fuit. exacto septennio Nabuchodonosor ad se rediit, sexque deinceps annos et anni semissem exegit, deo sese submittendo et delicta sua confitendo; neque vel panem edit neque vinum bibit, vitam madefactis leguminibus et oleribus tolerans, magni Danieli hortatu, deumque toto vitae suae tempore placans.

δὲ ταῦτα πάλιν φησὶν ὁ αὐτὸς περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀποκαταστάσεως
 "ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμέ, καὶ εἰς
 τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή μου ἐπέστρεψεν ἐπ' ἔμέ,
 καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστάνες μου ζήτησαν με, καὶ
 5 περὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθην, καὶ μεγαλωσὴν περισσο-
 τέρα ἐτέθη μοι. νῦν οὖν ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ αἰνῶ καὶ ὑπερψῶ
 καὶ δοξάζω τὸν βασιλεῦ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ
 ἀληθινὰ καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις, καὶ πάντας τοὺς πορευομέ-
 νους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύνανται ταπεινώσαι." τὴν τοίνυν ἐκ Θεοῦ
 10 δοθεῖσαν πολυολβίαν ῥώμην τε καὶ περιφάνειαν ὁ Θεὸς λόγος ὑπ-
 εμφανίων διὰ Ἱερεμίου φάσκει "τάδε λέγει κύριος· ἰδοὺ δέδωκα
 πῦσαν τὴν γῆν τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλῶνος δουλεύειν P 117
 αὐτῷ, καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ἐργάζεσθαι αὐτῷ. καὶ τὸ ἔθνος
 καὶ ἡ βασιλεία, ὅσοι ἂν μὴ ἐμβάλωσι τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ
 15 τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ σκέψομαι αὐτούς, ἕως
 ἂν ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ." καὶ "ἴταμόν ἐστι, καὶ οὐκ ἐλεή-
 σει. φωνὴ αὐτοῦ ὡς θάλυσσα κυμαίνουσα. ἐφ' ἵπποις πολλοῖς
 καὶ ἄρμασι παρατάξεται ὡς πῦρ, εἰς πόλεμον ἐπὶ σέ, θύγατερ
 Σιών." καὶ "ἀπὸ φωνῆς ὀρμῆς αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ὄπλων τῶν
 20 ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ σεισμῶ τῶν ἁρμάτων καὶ ἤχου τροχῶν αὐ-
 τοῦ οὐκ ἐπιστραφήσονται πατέρες ἐπὶ υἱοὺς αὐτῶν, ἀπὸ ἐκλήσεως
 χειρῶν αὐτῶν." καὶ "ἐκ Δὴν ἀκουσθήσεται φωνὴ δῆτύητος ἵπ-
 πων αὐτοῦ." καὶ διὰ Ἰεζεκιὴλ οὕτως λέγει "ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ B
 Σὸρ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖα Βαβυλῶνος, ὃς ἐστι βασιλεὺς βα-

secundum haec ipse ita de sua restitutione loquitur. "eo tempore ad
 animum redii, regiamque dignitatem recepi, ac formae meae restitutus
 sum, principesque et praefecti mei me requisiverunt; ac in regno meo
 confirmatus, auctus etiam sum ampliore maiestate. nunc itaque ego Na-
 buchodonosor laudo extollo et praedico gloriam caelestis regis, quoniam
 omnia eius facta recta sunt, ac iustum in moribus eius iudicium. Isque
 omnes elate sese gerentes deprimeret novit." sane opes potentiam atque
 gloriam illi a deo concessa, sacra scriptura verbis Ieremiae sic indicat.
 "haec dicit dominus. ecce omnem hanc terram Nabuchodonosori regi
 Babylonis in servitutum tradidi, et bestias silvestres, ut ei operentur.
 gens autem et regnum quod eius ingo collum non subdiderit, ferro et
 fame a me punietur, tantisper dum manu eius conficiatur." item "est
 ferox, et non miserebitur. vox eius est instar sonitus maris fluctuantis.
 equis curribusque multis instructus, ignis in morem te cinget obsi-
 dione, o filia Sionis." item "ob vocem impetus eius et arma pedum
 ipsius, et propter currum eius quassationem ac sonitum rotarum, non
 convertentur patres ad filios suos, prae lassitudine manuum suarum."
 item "ex Dane audivetur fremitus equorum eius accelerantium." sed et
 Ezechielus ita vaticinatur "ecce ego contra te Tyre adduco Nabuchodo-

- σιλέων, μεθ' ἵππων καὶ ἀρμάτων καὶ συναγωγῆς ἰθῶν πολλῶν σφόδρα καὶ περιβαλεῖ σοι τάφρον, καὶ οἰκοδομήσει σε κύκλω χάρακα καὶ περιστάσιν ὀπλων, καὶ τὰς λόγχας αὐτοῦ ἀπέναντί σου δώσει. τὰ τεῖχη σου καὶ τοὺς πύργους σου καθελεῖ ἐν τοῖς ὄπλοις αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων αὐτοῦ καλύψει σε κονίωρ-5 τὸς αὐτῶν.” καὶ πάλιν “τάδε λέγει Ἄδωναὶ κύριος. ἴδου ἐγὼ δίδωμι τῷ Ναβουχοδονόσορ τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ λήψεται τὸ πλῆθος αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ προνομεύσει τὴν προνομήν αὐτῆς. ἀντὶ τῆς λειτουργίας ἧς ἐδούλευσεν ἐπὶ Τύ-
C ρον δέδωκα αὐτῷ τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ ἀπολώ τὸ πλῆθος Αἰ-10 γυπτίων δι' αὐτοῦ.” εἰκότως οὖν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν Δανιὴλ “σὺ βασιλεὺς βασιλέων, ὃ ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυράν τε καὶ κρατυιάν ἔδωκεν, ἔντιμον ἐν παντὶ τόπῳ ὅπου κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Θηρία τε τοῦ ἀγροῦ καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν τῇ χειρὶ σου, καὶ κατέστησέ σε κύριον πάντων. καὶ σὺ 15 εἶ ἡ χρυσοῦ κεφαλὴ τῆς εἰκότος, καὶ τὸ δένδρον ὃ εἶδες τὸ μεγαλυθὲν, οὗ τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατέκον τὰ θηρία, ὅτι ἐμεγαλύνθησας καὶ ὑπερίσχυσας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ κυρεία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.” **20**
- D** Μετὰ δὲ Ναβουχοδονόσορ ἐβασίλευσεν Οὐλεμαροδάχ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ἑ', ὃς τὸν Ἰεχονίαν λύσας τῶν δεσμῶν ἐλυθῆσε συνσιστάτορα αὐτοῦ. περὶ οὗ καὶ ἡ τῶν βυσιλειῶν ἱστορία καὶ ὁ Θεῖος Ἰερεμίας ἔφη “καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ ἐβδόμῳ ἔτει ἀποικι-

nosorem regem Babylonis, regem regum, instructum equis curribus et conductis multarum gentium ingentibus copiis. is te vallo fossaque circumveniet et infestis armis. muros et turres tuas armis deiiciet; pulvisque a multitudinē equorum eius excitatus te obteget.” ac rursum “hoc fatur dominus deus. ecce ego Aegyptum Nabuchodonosori tradeo. is mercis eius potietur ac spolia leget et praedam avertet. Aegyptum ei mercedis loco do, ob navatam mihi adversus Tyrum operam; ac per ipsum perdam multitudinem Aegyptiorum.” itaque consentaneum est quod ei Danielus dixit: “tu rex regum es, cui caelestis deus regnum dedit validum ac potens et ubicunque homines incolunt magni aestimatum. in tuam potestatem tradidit feras agrestes et aëreas volucres, teque omnium dominum constituit. tu es aureum illud statuæ caput, et arbor quae in magnitudinem succrevit, ita ut caelum cacumine attingat, et amplitudo in universam terram porrigatur, sub qua feras degant. nam potentiam et maiestatem nactus es maximam, maiestasque tua it caelo, et potentia ad fines terrae protenditur.”

Nabuchodonosori successit Ulemarodachus filius, et quinquennium regnavit. is Iechoniam vinculis solutum convivio adhibuit. de quo et in Regnorum historia scriptum est, et Ieremias sic ait (cap. 52) “anno post

σθέντος τοῦ Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα, ἐν τῷ δεκάτῳ μηνί, ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἔλαβεν Εὐλεμὰδ Οὐλεμαροδᾶχ βασιλεὺς Βαβυλωνός, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ᾧ ἐβασίλευσε, τὴν κεφαλὴν βασιλέως Ἰούδα Ἰωακείμ, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξ οἴκου οὗ ἔγενετο, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστά, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸν δίσφρον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν Βαβυλωνί, καὶ ἤλλαξε τὴν στολὴν τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιε διὰ παντός P 118 ἄρτον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, πάσας τὰς ἡμέρας ἕως ἔζησεν." Ἰωακείμ δὲ σῶτος ἐστὶ καὶ Ἰεχονίας· Ἰωακείμ γὰρ τὸν τούτου πατέρα, 10 ἐφ' οὗ καὶ Δανιὴλ ἠχμαλωτίσθη, Ναβουχοδονόσορ ἀνελὼν ἐν Ἰερουσαλὴμ ἔρριψεν ἕξω τοῦ τείχους.

Μετὰ δὲ Οὐλεμαροδᾶχ ἐβασίλευσε Βαλτάσαρ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ ἔτη τρία· ὅς μίανας τὰ ἱεραιτικὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ συμποσίῳ, ἄπερ ἤγαγεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐξ Ἰερουσαλὴμ, ἀνηρέθη κατὰ θεῖαν ὀργήν. φησὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν 15 τηρικαῦτα Δανιὴλ "ὁ Θεὸς ὁ ὑψιστος τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μεγαλωσύνην ἔδωκε Ναβουχοδονόσορ τῷ πατρὶ σου, καὶ ἀπὸ τῆς μεγα- B λωσύνης αὐτοῦ πάντες οἱ λαοὶ φυλαὶ γλώσσαι ἦσαν τρέμοντες, καὶ φοβοῦμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ οὗς ἐβούλετο ἀγγεῖ, καὶ 20 οὗς ἤθελεν ἔσωζε. καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, κατησχύνθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ μετὰ τῶν θηρίων

2 Εὐλεμὰροδᾶχ margo P

abductum in vinculis Ioachimum regem Iudae trigesimo septimo, vigesima quarta die mensis decimi, Evilmærodachus eo anno Babylonicum regnum adeptus respectum habuit Ioachimi regis Iudae, eumque ex custodia in quam datus fuerat eduxit, benigneque allocutus, solium ei solii regum quos secum habebat Babylone prius attribuit; vesteque qua in custodia usus erat, exutum alia induit; isque reliquum vitae tempus cibum coram rege sumpsit. is Ioachimus est, qui etiam Iechonias nominatur. patrem enim eius Ioachimam, sub quo in captivitatem abductus est Danielus, Nabuchodonosor necatum Hierosolymis extra moenia abiecerat.

Evilmærodacho frater Baltasar successit, regnavitque annos 3. hic cum in convivio profanasset sacra vasa quae pater ipsius Nabuchodonosor Hierosolymis avexerat, irati dei iussu interfectus est. tunc enim ita eum Danielus est allocutus. "deus altissimus regnum et maiestatem patri tuo Nabuchodonosori dedit, ita quidem ut omnibus populis gentibus ac quavis utentibus lingua nationibus formidolosa fuerit ipsius potentia, atque ipse quos vellet, aut necaret aut vivere sineret. atqui cum is animo extolleretur spiritusque superbos sumeret, per ignominiam est solio regni sui detrusus suoque honore spoliatus, et ab hominibus profligatus, inter

ἐδόθη, καὶ μετὰ τῶν ὀνόγων ἢ κατοικήσεις αὐτοῦ, καὶ χόροτον ὡς
 βοῦν ἐψώμιζον αὐτόν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα
 αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως οὗ ἔγνω ὅτι κυριεύει ὁ ἕνιστος τῆς βασιλείας
 C τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἂν δόξη, δώσει αὐτήν. καὶ σὺ σὺν ὁ υἱὸς
 αὐτοῦ Βαλτάσαρ οὐκ ἐταπεινώσας τὴν καρδίαν σου, καὶ οἱ μεγά- 5
 στᾶνες καὶ οἱ παράκοιτοι καὶ αἱ παλλακαὶ σου οἶνον ἐπίνετε ἐν τοῖς
 ἁγίοις σκεύεσι.” διὰ τοῦτο ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρὸς ἐκ
 προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὴν γραφὴν αὐτοῦ ἐνέταξεν, ὡς προε-
 γράφη.

Καὶ μετὰ τὸ ἀναιρεθῆναι Βαλτάσαρ Δαρείος παρέλαβε τὴν 10
 βασιλείαν ὁ Μῆδος, ὁ καὶ Ἀρταξέρξης καὶ Ἀστυάγης, ἔτη εἴ-
 δς ἔσχε γυναικα τὴν τοῦ Μαρδοχ’ Εὐδοχῆ, ἐπιλεχθεῖσαν διὰ κάλ-
 λος ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν νεανίδων· ἥτις καὶ τὸν ἴδιον λαὸν τὸν Ἰου-
 δαϊκὸν ἀναιρεῖσθαι μέλλοντα ἐξ ἐπιβουλῆς Ἀμᾶν τοῦ ἀρχιστρατή-
 γου λυτρωσαμένη, παρισκέυασεν ἐκείνον ἀνασκολοπισθῆναι εἰς 15
 D ὑπερ ζῦλον ἐβουλεύσατο Μαρδοχαῖον τὸν ἐαυτῆς ἀνασκολοπίσαι
 θεῖον, μὴ τιμῶντα αὐτόν καὶ προσκυνῶντα. φησὶ γάρ τις τῶν
 μεγιστάνων “ἰδοὺ ζῦλον ἔστησεν Ἀμᾶν τῷ Μαρδοχαίῳ πηγῶν ν’.”
 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς “σταυρωθήτω Ἀμᾶν ἐκεῖ.” καὶ ἐγένετο οὕ-
 τως κατὰ τὴν κλειυσιν τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου. εἰκότως οὖν 20
 πεπλήρωται ἡ γραφὴ ἢ λέγουσα “ὁ ποιῶν πονηρὰ εἰς αὐτὰ ἐγκυ-
 λισθήσεται, καὶ ὅς δ’ ἂν ἐκκαύσῃ κακίαν, ἀπολείται ὑπ’ αὐτῆς.
 καὶ ὅς παρασκευάζεται δικτυὸν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλησίον, περι-
 βαλεῖ αὐτὸ τοῖς ἐαυτοῦ ποσί. καὶ ὁ ὀρύσσων βῆθρον τῷ πλησίον

feras vixit, ac apud asinos silvestres habitavit, herbaque se bovis in-
 star pavit, et caelesti rore corpus eius maduit, eo usque dum altissimum
 regna hominum gubernare eaque suo arbitrio concedere quibus vult in-
 tellexit. tu vero filius eius, animo nequaquam submisso, cum principi-
 bus concubinis et pellicibus tuis vinum de sacris vasis bibisti.” eam ob
 rem summa apparuit ei ex adverso manus, cuius scripturae sententiam
 exquisivit; quae a nobis supra, est scripta.

Hoc Baltasare interfecto Darius regnum obtinuit annos 17, Medus
 natione, qui Artaxerxes etiam nominatur et Astyages. is uxorem habuit
 Estheram, ob pulchritudinem ex Iudaicis puellis lectam, Mardochoaei
 cognatam; quae populum Iudaicum, cui Aman copiarum regiarum prae-
 fectus summus internecionem erat machinatus, eripuit, effecitque ut is
 Aman in crucem istam tolleretur, quam in crucem statuerat Estherae
 avunculum Mardochoeum agere, quod ab eo honore affectus et adoratus
 non fuisset. dixit enim quidam principum “ecce Aman crucem Mardo-
 chaeo constituit, 50 cubitos altam,” et rex iussit in eam crucem suffigi
 Amanem, itaque, uti imperaverat, factum est. ac sane tum impletum
 est illud scripturae “qui mala molitur, iis involvetur; et qui auctor fa-
 cinoris mali existet, eo perdetur. qui rete alteri ponit, suis id pedibus

εις αὐτὸν ἔμπροσθέν. καὶ "δι' ὧν τις ἁμαρτάνει, δι' αὐτῶν καὶ κολάζεται." ἐφ' οὗ Ἀρταξέρξου, τοῦ καὶ Ἀστυάγου, καὶ τῷ P 119 Δαριῆϊ ὠράθησαν αἱ διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου ὅπτασιαι, καὶ ὁ χρόνος ἐδηλαίθη τῆς Χριστοῦ παρουσίας. ἄστις καὶ φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν β μεριστάνων διὰ τὸ μεγάλως τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐβλήθη ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων· ὅς καὶ ἀβλαβῆς διετηρήθη τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ.

Μετὰ δὲ Δαριεῖον ἐβασίλευσε Κῦρος ὁ Πέρσης ἔτη λβ', ὅς ἀνελὼν Δαριεῖον πάσης γῆς ἐκράτησεν.

10 Ἐν τοῖς χρόνοις τῶν κριτῶν καὶ οἱ Ἀργοναῦται οἱ περὶ Ἰάσωνα τὸν Θεσσαλονικέα καὶ Πολυδεύκην καὶ Ὑλαν καὶ Τελαμῶνα καὶ τοὺς λοιποὺς πρὸς τὴν Κολχίδα ἐκπλέοντες, καὶ διὰ τοῦ ἀνά- B πλου πρὸς τὴν Ποντικὴν θάλασσαν διαβῆναι θέλοντες, ἀντιστά- τος αὐτοῖς Κυζίκου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ τοπαρχοῦντος ἐν ναυμαχίᾳ, 15 τὸν μὲν ἐφόνευσαν, τὴν δὲ Κύζικον ἔλαβον, μητρόπολιν οὖσαν Ἑλλησπόντου. καὶ μαθόντες ὅτι Κύζικος ὁ σφαιγεὶς παρ' αὐτῶν συγγενὴς ἦν αὐτοῖς, συγγνώμην ἤτοιῦντο, καὶ κίχουσαν ἱερὸν θαυμάσιον οἶον. πρὸς δὲ τὸ τῶν θερμῶν μαντιῶν γενόμενοι καὶ θυσάμενοι ἐπέθοντο "προφήτευσον ἡμῖν, Ποῖβ' Ἀπολλων, τίνας 20 ἂν εἴη δόμος οὗτος;" καὶ ἀκούουσαν "ὅσα μὲν πρὸς ἀρετὴν καὶ C κόσμον ὄρωρε, ποιεῖτε. ἐγὼ δὲ ἐφετεμέω τρεῖν ἕνα μούνον ὑψιμέδοντα Θεόν, οὗ λόγος ἀφθιτος ἐν ἀδαιεῖ κούρη ἔγκυος ἔσται.

induct; ac qui foveam alteri fodit, in eam incidet." item "per quae aliquis delinquit, iisdem etiam punitur." sub hoc sive Artaxerxe sive Astyage Daniele angelorum princeps divina spectacula exhibuit, tempusque adventus Christi ei est indicatum. idem Danielus invidia principum, quod in magno esset apud regem honore, in leonum foveam profectus, dei benignitate ibi incolumis est servatus.

Darium interfecit Cyrus Persa, regnumque annos 32 obtinuit, subacta omni regione.

Quo tempore indices Israelico populo prae fuerunt, Argonautae cum Iasone Thessalo Polluce Hyla Telamone ac reliquis in Colchidem navigaverunt. qui cum per fauces in Ponticum mare transire vellent, Cyzicum Hellesponti dominum navali praelio ipsos prohibere conantem interfecerunt, ac Cyzicum urbem Hellesponti primariam ceperunt. mox cognito Cyzicum sibi genere propinquum fuisse, venia postulata templum condidere admodum mirabile; atque ad oraculum, quod est ante Pythias thermas, profecti Phoebum Apollinem rogaverunt ut sibi ediceret cui ea aedes consecranda esset. responsum iis in hanc est sententiam:

assidua sublime decus virtute parate,
atque unum (sic mando) deum, qui cuncta gubernat
caelesti residens solio, colite atque timete.
illius aeternum, natam anteque saecula verbum
nescia virgo viri quondam partu tenera edet;

οὗτος ὡσπερ τόξον πυριφόρον μέσον διαδραμῶν ἅπαντα κόσμον,
 ζωγράφας πατρὶ προσάξει δῶρον. αὐτῆς ἔσται δόμος οὗτος·
 Μαρία δὲ τοῦνομα αὐτῆς.” τοῦτον τὸν χρησμὸν ἐν λίθῳ μαρμα-
 ρίνῳ χαλκίοις γράμμασι γράψαντες εἰς τὸ τοῦ καοῦ ὑπέφθυρον
 ἀνέθεσαν, τότε μὲν καλέσαντες τὸν οἶκον Ῥέας μητρὸς Θεῶν, ὅ-
 ὕστερον δὲ ἐπὶ Ζήνωνος τοῦ βασιλέως ναὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου
 D μετωνόμασται. ἐκείθεν τοίνυν οἱ Ἀργοναῦται ἐξορμήσαντες, καὶ
 διὰ τοῦ ἀνάπλου βουλόμενοι παρελθεῖν, ἐκωλύοντο ὑπὸ Ἀμύκου
 στρατευομένου κατ’ αὐτῶν. δεδιότες ὅν κόλπῳ τινὶ ἀγρίῳ καὶ
 ἀλσώδει πρόσλοχουσι. κάκει ἔπτασιαν θεῖαν ἐξ οὐρανοῦ αὐτοῖς 10
 ἐπιφανείσαν ἐν ἀνδρὸς φοβεροῦ εἶδει, πτέρυγας ὡς ἀετοῦ περικει-
 μένου, θεασάμενοι, τούτῳ καταθαρήσαντες εἰς πόλεμον τῷ
 Ἀμύκῳ συμβάλλουσι. καὶ ἀποκτείναντες αὐτὸν ἔκτισαν ἐν τῷ τῆς
 ἔπτασιᾶς τόπῳ ἱερὸν. καὶ δι’ εἰκόνας τῆς αὐτοῖς ὁραθείσης μορ-
 φῆς τὸ ἐκτύπωμα ἀναστηλώσαντες Σωσθένιον τὸ ἱερὸν ὠνόμασαν 15
 P 120 διὰ τὸ ἐν τούτῳ αὐτοῦς σωθῆναι. τοῦτο τὸ ἱερὸν ὕστερον ὁ μέγας
 ἐν βασιλεῦσι Κωνσταντῖνος κατ’ ὄναρ χρηματισθεὶς μετεποίησε,
 καὶ τὸ μὲν θυσιαστήριον πρὸς ἀνατολὰς ὄραν ἐτύπωσε, τὸν δὲ
 ναὸν τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐκάλεσε, πῦσαν καλλιεργίαν καὶ
 καρποφορίαν ἐν αὐτῷ τυπώσας. μετὰ δὲ τὴν νίκην Ἀμύκου οἱ 20
 Ἀργοναῦται μεθ’ Ἡρακλέους ἐπὶ τὴν Ποντικὴν θάλασσαν ἐκ-
 πλεύσαντες πόλιν ἐδείμαντο ἐπὶ τῷ τοῦ Ἡρακλέους ὄνοματι. εἶτα
 διὰ τὸ χρυσοῦν δέρας ἐπὶ τὴν Κολχίδα διαπεράσαντες αὐτὸ τε καὶ

qui velat igniferis impulsæ sagitta procellis,
 edomitam reddet patrī pro munere mundum.
 huius, quam Mariæ nomen manet, alma genitrix,
 agnoscat templum proprium, sibi rite dicatum.

hoc oraculum aereis literis in marmor impressis conscriptum illi in su-
 pero portæ limine posuerunt. atque ipsi quidem tunc aedem Rheæ
 matris deum dixerunt, sed ea postea Zenone imperante templum sanctæ
 dei genitricis denominata fuit. ex eo loco moventes Argonautæ, cum
 vellent per Propontidam navigare, ab Amyco prohibiti sunt, ipsis ob-
 viam cum copiis profecto. cuius metu cum in sinum quendam desertum
 atque nemoribus obsitum naves subduxissent, conspicati sunt caelitus
 ipsis apparentem viri formam terribilis aquilinisque instructi pennis; quo
 viso confirmati pugnam cum Amyco conseruerunt, eoque interfecto, quo
 loco id visum ipsis oblatum fuerat, templum condiderunt; exemplarique
 eius quod apparuerat visum in statua expresso, templum a salute ibi
 parta Sostheniam nominaverunt. hoc postea Constantinus magnus, ora-
 culo per quietem admonitus, mutavit, araque ad ortum solis conversa
 templum Michæle angelorum principi consecravit, expressis in eo omni-
 bus elegantiae et abundantiae operibus. victo Amyco Argonautæ cum
 Heracle in mare Ponticum advecti sunt, urbemque Herculis cognominem
 condiderunt. inde aurei velleris causa in Colchidem cursum tenuerunt;

Μήδειαν τὴν τοῦ βασιλέως Κολχίδος θυγατέρα, Τάσσανος ἐρασθεΐ-
σαν, ἀνελήμενοι ὑπέστρεψαν. τότε καὶ Τρῶς τῆς Φρυγῶν χώρας
ἤρχην, ὁ Πλεὺ καὶ Γανυμήδους πατήρ. οὗτος δύο πόλεις Τροίαν B
καὶ Ἴλιον ᾠκοδόμησε, καὶ τοὺς ἀστυγέτονας εἰς τὸν ἐρχαιισμόν
5 τῶν πόλεων προσκαλεσάμενος τοῦ Μυκηναίων ἀνάσσοντος Ταντά-
λου ἐπελάττειτο· ὃς καὶ εἰς ἔχθραν αὐτῷ διὰ τοῦτο ἀντεκικέστη-
ῆν δὲ ὁ Τρῶς πρὸ τῆς τῶν πόλεων οἰκοδομῆς εὐξάμενος εὐχὴν τῷ
Διί, Θυσίας καὶ δῶρα πέμπων εἰς Εὐρώπην. καὶ ἐπεὶ αἱ πόλεις
ἐτελέσθησαν, τὸν Γανυμήδην σὺν ἀνδράσι πενήκοντα δῶρά τε καὶ
10 Θυσίας πρὸς τὸ τοῦ Διὸς ἱερόν ἐπέμπει. Τάνταλος δὲ δόλον οἰ-
θεῖς, δύναμιν ἀποστειλάς ἤρπασε Γανυμήδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
οἳ καὶ ἔλγον Θυσίας κομίζεῖν τῷ Εὐρωπαϊῷ Διί. ὁ δὲ Γανυμή-
δης διὰ τὴν αἰσχύνην ἄμα καὶ τὸν φόβον ἀρρωστεῖ, καὶ συγγνώ- C
μης τυγχάνει, ἀλλὰ μετ' ὄλλγον τελευτᾷ. καὶ τὰ μὲν δῶρα τοῦ
15 Ταντάλου κελεύσαντος τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς ἀπεδέθη, τὸ δὲ λείψα-
νον αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ ἔνδον ἀπετέθη. ἐπιτεῦθεν ἐμυθεύσαντο τὸν
Δία γινόμενον αἰτόν, διὰ τὸ τῆς ἀρπαγῆς ὄξύ, τὸν Γανυμήδην
ἀναλαβεῖν εἰς τὸ οἰνοχοεῖν αὐτῷ.

Ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τῶν κριτῶν βασιλευσε τῆς Εὐρώπης
20 ὁ Λάπαθος, ἔσχε δὲ δύο υἱοὺς Ἀχαιὸν καὶ Λάκωνα. τελευτή-
σαντος δὲ τοῦ πατρὸς εἰς δύο κατεμερίσθη ἡ ἀρχή. ὁ τοίνυν Λά-
κων τὴν ἡμισίαν χώραν λαχὼν Λακωνικὴν ἐκάλεσεν· ἧς τριάκοντα
τρεῖς χρόνους βασιλεύσας ἔκτισε πόλιν παρᾶλιον τὴν Γαθύναν. D

et cum aureo vellerē Medea etiam, regis filia Colchici, quae amore Ias-
sonis correpta fuerat abducta, reversi sunt. eo tempore Tros Ili et
Ganymedis pater Phrygiae imperavit. is duas urbes extraxit, nempe
Troiam atque Iium; ad quarum dedicationem cum vicinos convocasset,
Tantali Mycenarum regis oblitus fuit, atque hunc propterea sibi infea-
sum habuit. voverat ante aedificatas urbes Tros Iovi victimas se ei et
dona in Europam missurum. iccirco urbibus iam absolutis Ganymedem
cum 50 viris dona et victimas ad templum Iovis allatum mittit. Tanta-
lus vero dolum subesse suspicatus, misso exercitu Ganymedem cum co-
mitatu rapuit, dicentes se Europaeo Iovi victimas afferre. Ganymedes
turpitudine rei et metu consternatus in morbum incidit, impetrataque
venia non multo post vita excedit. proinde munera Tantali imsu fano
Iovis reddita sunt, et reliquiae Ganymedis in templo intus reconditae.
hinc fabula conficta est, Ganymedem a Iove in aquilam converso (nempe
ob celeritatem raptus) abreptum ac eius pincernam factum.

Eadem Iudicium aetate regnum Europae tenuit Lapathus. duos hic
filios habuit, Achaeum et Laconem. itaque ipso mortuo regnum in duas
partes est divisum. Laco dimidiae regni parti, quae sibi obtigerat,
nomen Laconicae indidit, et in ea triginta tres annos regnavit, urbem-
que maritimam Gathyniam aedificavit. post hunc alii quidam reges. fne-

καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι τινὲς ἤρξαν ἕως Θεστίου, ὃς παρὰ τὸν Εὐδρώταν ποταμὸν πόλιν οἰκοδομεῖ τὴν Θεστίαν. οὗτος ὁ Θέστιος τῶν Λακωνίων βασιλεύσας τίκτει θυγατέρας τρεῖς εἰς ὑπερβολὴν εὐπρεπεῖς, *Λήδαν καὶ Κλυτίαν καὶ Μελίππην*, αἱ καὶ Λακωνίδες ἐκαλοῦντο. τὴν μέντοι *Λήδαν* Τυνδάρεως λαβὼν εἰς γυναῖκα, 5 ὃς καὶ μετὰ Θεστίου τῆς τῶν Λακωνίων χώρας ἐπεκράτησεν, ἔσχεν ἕξ ἀπ' αὐτῆς τὴν *Κλυταιμνήστραν*, ἣν μετὰ ταῦτα Ἀγαμέμνων ἠγάγετο γυναῖκα, τῶν Μυκηναίων ὁ βασιλεὺς. ἡ μέντοι *Λήδα* ἐν προαστείῳ παρὰ τὸν Εὐδρώταν ὠραῖζομένη, ἐπεὶ Τυνδάρεως μὴ παρὼν P 121 ἦν, μοιχευθεῖσα ὑπὸ νεωτέρου τινὸς Κόκνου καλουμένου, υἱοῦ 10 Ἐδερίωνος βασιλέως Ἀγαίας, τίκτει βρέφη τρία ἐν ἐνὶ τοκετῷ, *Κάστορα Πολυδεύκην καὶ Ἑλένην*. ἦν δὲ ἡ Ἑλένη ὠραιοτάτη, ἦν ὁ Τυνδάρεως *Μενελάω* ἀδελφῷ Ἀγαμέμνονος, βασιλεύοντι τότε τῶν Ἀργείων, εἰς γυναῖκα ἐξέδοτο. εἰκὴ οὖν τὸν *Λία* κύκνον γενέσθαι καὶ τῇ *Λήδᾳ* συνελθεῖν μεμνητολογήκασιν οἱ ποιηταί. 15

Ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ κριτοῦ Σαμψῶν *Δάρδαρος* μὲν υἱὸς Ἰλου τῶν Φρυγῶν, Ἑλλήνων δὲ καὶ τῆς Ἑλλάδος Ἀβαντος ἔτη κγ' ἐβασίλευσε. Πρωῖτος δὲ μετ' αὐτὸν ἔτη ιζ'. τούτου ἡ γυνὴ *Σθενέ-* B *βοια* ἢ καὶ *Ἄντεια* Βελλεροφόντου ἐρῶσα, ὃν Πρωῖτος εὐρῶν χαμαιρριφῆ καὶ ἀναθρεψάμενος καὶ τιμῆς ἡξιωκῶς ὁμοδίακτον εἶχε, τούτου μανικῶς ἐρῶσα ἢ *Ἄντεια*, πολλάκις τε προαγωγὸς πεπομφυῖα, καὶ ἀποκρουσθεῖσα δι' ἀρετὴν τοῦ νέου καὶ πίστιν τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην, πρὸς τὸν ἄνδρα Πρωῖτον διαβάλλει. ὁ δὲ μὴ

runt usque ad Thestium, qui ad Eurotam fluvium urbem Thestiam fundavit. is Thestius Laconum rex tres longe pulcherrimas filias progenueravit, Leda Clytiam Melippam nomine; quas et Laconides appellabantur. Leda Tyndareus uxorem duxit, qui post Thestium Laconicae regno potitus est; et ex ea sustulit Clytaemnestram, quam postea temporis Agamemno Mycenarum rex coniugio sibi copulavit. verum Leda in suburbio ad Eurotam cum se absente Tyndareo oblectaret cum iuvene quodam cui Cygnus nomen, Ederion Achaeorum rex pater fuit, adulterium commisit; atque ex eo tres uno partu infantes edidit, Castorem nimirum, Pollucem atque Helenam. formosissima fuit Helena; quam Tyndareus Menelao regi eo tempore Argivorum, fratri Agamemnonis, nuptum tradidit. falso itaque poetae commenti sunt Iovem in olorem conversum cum Leda rem habuisse.

Samsone Iudaeos gubernante Dardanus Ili F. Phryges, Graecos Abas annos 23 rexit. post Abantem Proetus annos 17. huius uxor Sthenoboea, quae etiam Anteia appellatur, Bellerophonis amore capta (cum expositum Proetus invenerat, educaverat, multoque honore dignatus contubernalem habebat) hunc ergo cum deperiret Anteia, ac saepenumero missis internuntiiis repulsam ab iuvene virtute praedito et benefactori suo fideliter grato passa esset, hunc apud maritum falso accusat crimine. Proetus sibi eius vitae, quicum communem saltem vesci consuevisset,

εἶναι νόμον ἔφη τῶν ἄλων κοινῶν μετασχόντι εἰς ψυχὴν ἐπιβουλεύ-
σαι· ἀλλὰ τῇ σῶ πατρὶ Ἰοβάτῃ γράψας αὐτὸν ἀποστελῶ, μεθ'
οὐδ' οὐδέποτε ἔφαγεν ἄρτον, καὶ αὐτὸς τοῦτον ἀναίρησει. γράψας
οὖν καὶ σφραγίδι σφραγίσας βασιλικῇ τὸ γράμμα ἀποστέλλει.
5 ἄπῃ δὲ οὗτος μηδὲν ὑφορώμενος κακόν. εὐρίσκει οὖν αὐτὸν ἐν
τῷ ἀρίστῳ, καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἀπεσταλμένον ὁμοτράπεζον C
ἐποίησε. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναγνοὺς τὸ γράμμα οὔτε φρονεῖν διὰ
τὸν τῆς συνεσιώσεως νόμον εὐχερῶς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ συκοφαντίαν
τὸ πρῶγμα ἐκ τεκμηρίων πλειόνων καταμαθὼν ἐφείσατο αὐτοῦ.
10 οὗτως οἶδεν ἀρετῇ τὸν κεκτημένον ἀπολυτροῦσθαι κακῶν. μετὰ
δὲ Προΐτον ὁ δεύτερος Ἀκρίσιος βρασιλευσεν ἔτη λα'. μεθ' ὃν
Πέλοψ ἔτη λβ', ὃς καὶ πόλιν κτίσας Πελοπόννησον ταύτην ὠνόμα-
σεν· ἔξ οὗ καὶ Πελοποννήσιοι οἱ Ἑλληδικοὶ λέγονται.

Τότε καὶ Δημόκριτος ἐγνωρίζετο φιλόσοφος, ὃς ἐδίδασκε
15 πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι δεῖ τὸν φιλοσοφεῖν ἐθέλοντα πάντων ἀπέχε- D
σθαι κακῶν, σωφροσύνην ἀσκεῖν, καὶ πάντα ὀρθῶς νοεῖν καὶ
πράττειν, καὶ οὕτως ἔστι τὸ ἐννεαγράμματον μαθεῖν· καὶ οὕτως,
φησὶν, ὑφεῖ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λόγον, τὸν ἀπαθῆ, παθητῶν νεο-
φανῆ.

20 Τούτῳ συνήμαζε καὶ Ἰπποκράτης φιλοσοφῶν καὶ ἰατρικὴν
ὡς ἄριστα κατορθοῦμενος. ᾧ ἦν ἀδελφὸς Σώσανδρος ὀνομαζό-
μενος καὶ τὴν ἰππιατρικὴν, ἅμα δὲ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν τέχνην

periculum creare nefas esse causatus, missurum se eum ad Anteias pa-
trem Iobatem dixit, una cum literis: ab hoc illum, quod communi mensa
usī nunquam sint, interfectum iri. ita Bellerophonem cum literis regio
sigillo suo obsignatis ad eum mittit, nihil mali suspicantem. pervenit
ergo ad Iobatem, forte tum prandentem; qui Bellerophonem, ut a ge-
nere missum, statim mensae adhibuit. inde lectis literis neque iam ne-
care hominem lege communicatae mensae permittebatur, et calumnia eum
circumventum ex multis evidentibus signis deprehendens pepercit. ita
virtus eum qui ea praeditus est malis liberare valet. Praeto successit
Acresius posterior, et regnavit annos 31. post eum Pelops annos 32.
qui urbem nomine Peloponnesum condidit, unde etiam Graeci Pelopon-
nesiorum nomen traxerunt.

Ea aetate Democritus innotuit philosophus; qui praeter alia docuit
eam qui velit philosophari, debere omnibus abstinere vitis, temperan-
tiae studere, omnia recte agere atque facere: ita demum licere cogni-
tione eorum quae novem literis notata sunt potiri: sic, inquit, videbis
filium dei verbum omnis perpressionis expert, quod ipsum denno perpes-
sionibus obnoxium apparuit.

Floruit tunc etiam Hippocrates philosophus et praestantissimus me-
dicus. frater huic fuit Sosander (id nomen viros servantem designat),

μετερχόμενος· πρὸς δὲ φασιν εἰρηκέναι τὸν Ἴπποκράτην “ἢ τὸ ὄνομα μετέβαλε ἢ τὴν τέχνην μετέμαθε.”

P 122 Μετὰ Πέλοπα βεβαίωσεν Ἄτρεὺς ἔτη κ', εἶτα Θυέστης ἔτη β', μεθ' ὃν Ἀγαμέμνων ἔτη ιη', εἶτα Αἰγισθος ἔτη ζ'. κατέσχευεν οὖν ἡ βασιλεία Ἑλλήνων ἦτοι Πελοποννησίων ἔτη ἑκατὸν ἐξήκοντα 5 τέσσαρα.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω τῶν εἰρημένων χρόνοις Μίνως τῆς Κρήτης, ὁ υἱὸς τῆς Εὐρώπης, βεβαίωσεν, καὶ θαλασσοκρατῶν Ἀθηναίους ἐπολέμει καὶ νόμους ἐξετίθει. τότε καὶ Δαίδαλος καὶ ὁ Ἴκαρος καὶ ὁ Ταῦρος ἔνεκον τῆς Πασιφάης τῆς Μίνως ἐθρῶ-10 λούντο γυναικός. ἐκ τοῦ Ταύρου μὲν οὖν νοταρίον αὐτῆς ὄντος μοιγευθεῖσα ἔτεκεν υἱόν, ὃς Μινώταυρος ἐκλήθη. ἡ δὲ Πασιφάη ὑπὸ Μίνως μετὰ δύο δουλίδων κλεισθεῖσα ἐν οἰκῆματι νόσω τελευ- B τῆ. Ἴκαρος δὲ τῆς εἰρκτῆς ὑπαλύξας; ὡς ἔπλει, ἐποντίσθη. Δαίδαλος δὲ ἐσφάγη. 15

Ἡρακλῆς δὲ καὶ αὐτός, ὁ τοῖς ἄθλοις πολυθρόνητος, μετὰ τὴν ἀπὸ Κολχίδος μετὰ τῶν Ἀργωναυτῶν ὑποστροφῆν ἐν Λιβύῃ γενόμενος καὶ Ἀνταίῳ συμβαλὼν δαίμονιάδῃ τινὰ καὶ μυστὰ φάσματα τελοῦντι, καὶ νικήσας αὐτόν, νόσω λοιμώδει περιπίπτει, καὶ μανεῖς εἰς πῦρ ἑαντόν ῥίψας τελευτᾷ. 20

Μετὰ Μίνωα Μινώταυρος ὁ Πασιφάης καὶ Ταύρου βασιλεύει. ὕβριν δὲ οἱ συγκλητικαὶ τὸ ὑπὸ μοιχογεννήτου βεβαίωσεν.

qui et Hippocraticam et veterinariam artem tractabat. huic ferunt Hippocratem dixisse “vel nomen muta vel artem dedisce.”

Post Pelopem regnum tenuit Atreus annos 20, inde Thyestes 22, tum Agamemnon 18, post Aegisthus 7. duravit ergo regnum Graecorum sive Peloponnesiorum annos 164.

Superioribus aliquanto temporibus Minos Iovis et Europae F. Cretae regnum tenuit; cumque classe plurimum valeret, Atheniensibus bellum fecit et leges posuit. tunc et Daedali Icarum ac Tauri nobilibus fabulis Pasiphae Minois uxor occasione praebuit. ea cum Tauro scriba suo adulterio commisso, filium peperit qui Minotaurus fuit appellatus. ipsa autem una cum duobus ancillis in carcerem inclusa ex morbo perit. Icarus cum ex carcere profugus navigaret, in mari perit. Daedalus in- gulatus est.

Hercules autem, is cuius aerumnae in omnia sunt ore, ex Colchide cum Argonautis reversus in Africam venit: ibi Antaeum, portentosis daemone et abominandis utentem praestigiiis, congressus cum superasset, in morbum pestilentem incidit, versusque in furorem se ipsum in ignem coniecit, itaque perit.

Post Minoem Minotaurus Pasiphae et Tauri filius regnum inivit. at senatores probro sibi ducentes, si ex adulterio natam regem habe-

σθαι ἡγούμενοι, Θησέα προτρέπονται τὸν υἱὸν Αἰγέως βασιλέως Θεσσαλίας εἰς πόλεμον κατ' αὐτοῦ διαπερᾶν. ἐπισχροῦνται δὲ αὐτῷ C αὐτὸν τε προδοῦναι Μινώταυρον καὶ Ἀριάδην τὴν Μίνως καὶ Πασσιφάης καὶ πᾶσαν Κρήτην. διαπερᾶ γοῦν εἰς τὴν Κρήτην ἔξ-
 5 αἰφνης ὁ Θησεύς. ὁ γοῦν στρατηγὸς καὶ πάντες τὸν Μινώταυρον ἐν Γορτύτῃ ἀφέντες σχῆμα φυγῆς ἐποίησαντο. γνοὺς δὲ αὐτὸς τὴν προδοσίαν φεύγει εἰς τὴν Λαβυρινθίων χώραν, καὶ ἐν σπηλαίῳ λαοθάμνῳ κρυβείας, ἕως ὑπὸ τινος τῷ Θησεῖ μηνυθεὶς ἐσφάγη. ὁ δὲ Θησεὺς εἰς Γορτύτην εἰσελθὼν ἐθριάμβευσεν. Αἰγέως δὲ ὁ
 10 τούτου πατὴρ τὴν φυγὴν ἀκούσας τῶν Κρητῶν, καὶ ὡς ὅλοι ὑπονόησας ἀπώλετο Θησεύς, λύπη καταποθεὶς ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπεπνήθη· ὅθεν καὶ Αἰγαῖον τὸ πέλαγος ὠνόμασται. D ὁ δὲ Θησεὺς τὴν Κρήτην ἔασας, καταφρονήσας δὲ καὶ Ἀριάδης, ἦτις ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς παρεδρεύουσα παρθένος, ὡς φασί, τε-
 15 λευτῆ, τῆς Θεσσαλίας βασιλεύσας ἠγάγετο γυναῖκα Φαίδραν. ἡ καὶ ἐσυκοφαντήθη ὡς Ἴππολύτῳ, υἱῷ μὲν Θησεῶς ἐκ παλλακῆς αὐτῆς δὲ προγονῶ, πορνικῶς μιγεῖσα. ὁ μὲν οὖν Ἴππολύτος ἔφιππος σύαρον διώκων τοῦ ἵππου ἔξετινάχθη, τοῦ δὲ λώρου τοῦ χαλινοῦ περιελιχθέντος τοῖς δυκτύλοις αὐτοῦ ἐσύρη ὑπὸ τοῦ ἵππου,
 20 καὶ τῇ ἕκτῃ ἡμέρῳ τελευτᾷ. ἐφ' ᾗ ὁ Θησεὺς σφοδρῶς ἀνωθεὶς, ἀλλὰ καὶ τὴν Φαίδραν καίτοι πολλὰ ἔξομνυμένην λοιδορήσας ἀπὸ P 123 ὄψεως ἐποίησεν. αὐτὴ δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῆς θλίψεως δεινοπαθήσασα ἐτεθνήκει. τότε καὶ Ἐδρυσθεὺς ἐκράτει τῶν Λακεδαιμονίων

rent, Theseum Aegaei regis Thessaliae F. ad impetendum bello Minotaurum exhortantur, promittentes ipsi se et Minotaurum prodituros, et Ariadnam Minois filiam totamque Cretam tradituros. statim itaque Theseus in Cretam traiecit. ibi dux exercitus reliquique omnes simulata fuga Minotaurum Gortynae relictum deserunt; qui proditionem sentiens in locum cui Labyrinthi nomen est confugit, ibique in spelunca abditus latuit, donec cuiusdam indicio Theseus eum ibi repertum ingulavit. Theseus triumphum Gortynem introduxit. Aegaeus autem pater eius, fuga Cretum audita, suspicatus Theseum dolo interfectum, luctu absorptus in mare se ipsum proiecit ac suffocatus est; unde et Aegaeum mari nomen obtigit. ceterum Theseus Creta omissa, spreto etiam Ariadna, quam ferunt in aede Iovis virginem desedissee ibique mortuam, Thessaliae regnum accepit uxoremque duxit Phaedram. haec apud ipsum falso delata fuit cum Hippolyto privigno suo, qui Theseo ex pellice natus fuerat, corpus per adulterium miscuisse. ac Hippolytus quidem cum eques aprum insequeretur, equo excussus, habenis manus digitis implicatis, ab equo raptatus sexto post die vitam clausit. qua re cum in maximum venisset dolorem Theseus, Phaedrae, quanquam multa deieranti, adulterium exprobravit, eamque e conspectu suo removit. ea, calamitate immodica afflicta, moerore extincta est. tunc etiam Eurystheus regnum

ἔτη μβ' καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν ἦ'. τὰ δὲ πάντα ἔτη κατέσχευεν ἡ αὐτῶν ἀρχὴ τέκ'.

Ἵτι ἐν τοῖς χρόνοις Σαοὺλ πρῶτον ἀγῶνα οἱ Πισαῖοι ἐν Ὀλυμπίᾳ καταβάλοντο καὶ Διὶ Ὀλυμπίῳ κοσμικὴν πρώτην ἐπετέλεσαν ἑορτήν. ἐντεῦθεν κατὰ τέσσαρα ἔτη τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἑορτήν ἐπιτελοῦντες, Ὀλυμπιάδας τὰς τετραετηρίδας καθέξῃς ἠρίθμουν. ἐν οἷς χρόνοις καὶ Κορίνθιοι μετὰ τοὺς Λακεδαιμονίους τοπαρχοῦντες Ἑλλήνων ἐβασίλευσαν τὰ πάντα ἔτη τῆ'. καὶ μετὰ Δάρδανον τὸν Ἴλου υἱὸν καὶ τὸν Δαρδάνου υἱὸν Λαιομέδοντα Πριάμος ὁ Λαιομέδοντος τῆς Φρυγῶν χώρας ἀνηγορεύετο βασιλεύς. 10 τότε καὶ τὸ Δάρδανον καὶ τὸ Ἴλιον καὶ ἡ Τροία καὶ ἡ πᾶσα χώρα Φρυγίας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἐκπεπολιόρρηται Πριάμου. ἡ δὲ αἰτία τῆς καταδρώσεως Ἀλέξανδρος ὁ καὶ Πάρις. τούτου γὰρ γεννηθέντος ὑπὸ Πριάμου χρησμός αὐτῷ ἀνυδέδοται τοιοῦτος "ἐτέχθη σοι Πάρις δύσπαρις· τριακοντούτης γὰρ γενόμενος ὄλσει 15 βασιλείαν Φρυγῶν." εὐθὺς οὖν ὁ Πριάμος Ἀλέξανδρον μετονομάσας ἐπεμψεν εἰς ἀγρόν, Μανδρῶ λεγόμενον, γαλακτοτροφηθῆναι καὶ αὐξήθῆναι παρὰ γηπόνῳ τινί, ἄχρις οὗ τὰ τριάκοντα ἔτη τοῦ χρησμοῦ παρήλθῃ. ἐποίησε δὲ καὶ τεῖχος μέγα ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃ καὶ Πάριον ὠνόμασεν. ἐκεῖ ὁ Πάρις διάγων, εὐμαθῆς 20 τε περὶ τὰ γράμματα γενόμενος καὶ παιδείας οὐ τῆς τυχοῦσης μετασχών, ἐγκωμιαστικὸν λόγον καὶ ὕμνον εἰς τὴν Ἀφροδίτην διετάξατο, τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆν λέγων εἶναι ἕξ ἧς καὶ τέκνα καὶ

in Lacedaemonios gessit, annos 42, et post illum fuerunt alii octo reges. duravit id regnum annos 325.

Sauli tempore primum certamen Pisaei ad Olympiam instituerunt, Iovique Olympio primam solemnem festivitatem celebraverunt. inde quadrienniis singulis id sacrificium iterantes, lustra Olympiadum nomine ab eo initio numeraverunt. quo tempore etiam Corinthii post Lacedaemonios, regione in suam potestatem redacta, Graeciae regnum annos omnino 318 obtinuerunt. et post Dardanum Ili F. ac Laomedontem Dardani F. Priamus Laomedontis F. Phrygiae rex declaratus est. sub quo Dardanum Ilium Troia ac tota Phrygia excisa sunt. causam ei devastationi praebuit Alexander, alio nomine Paris dictus. is cum natus Priamo esset, tale oraculum patri est allatum "Paris infelix tibi natus est, qui anno aetatis suae trigesimo Phrygiae regnum perdet." statim itaque Priamus eum nomine Alexandri affectum, in praedium cui Mandro nomen, agricolae cuidam lacte alendum et educandum mandavit, donec 30 anni oraculo designati praeterirent. arcom quoque in agro magnam exstruxit, quod Parium appellavit. ibi degens Paris, cum et ingenio esset felici et institutione non vulgari formaretur, orationem laudatoriam et hymnum in Venerem composuit, dicens eam esse cupiditatem, quae liberos sapientiam et artes apud homines et bruta procreet;

σοφίαν καὶ τέχνας ἐν λογικοῖς καὶ ἀλόγοις ἀποτίκτεσθαι, καὶ αὐτὴν ἐν συγκρίσει τὴν Ἀφροδίτην Παλλὰδος προέκρινε καὶ Ἥρας. διὸ καὶ ἐκωθεύσαντο τοῦτον κριτὴν τῶν τριῶν γενόμενον τῇ Ἀφροδίτῃ τὸ μῆλον ἤγουν τὴν νίκην ὡς τῶν ἄλλων κρείττονι βραβεύσαι. 5 μετὰ δὲ τοὺς τριάκοντα χρόνους λογισάμενος ὁ Πρίαμος τὸν περὶ αὐτοῦ χρησμὸν παρελθεῖν, καταφρονήσας προσηγάγετο αὐτόν. 10 γράμματά τε καὶ δῶρα καὶ θυσίας ἐπιδοῦς μετὰ καὶ ἑκατὸν νεανίσκων Φρυγῶν πρὸς τοὺς τοπάρχας Εὐρώπης διαβῆναι κελεύει καὶ τῷ Λαοφρυῷ Ἀπόλλωνι θῦσαι, καὶ πρῶτον ἐν τῇ Σπάρτῃ πόλει 10 τῆς Ἑλλάδος ἐλθεῖν, ὑπὸ Μενελάῳ τότε βασιλευμένῃ, ὃς υἱὸς μὲν Πλεισθένης ἦν ἀληθῶς, ὑπὸ δὲ Ἀτρεΐ βασιλεὶ τῶν Ἀργείων ἕμα τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀγαμέμνονι ἀνατραφεὶς Ἀτρεΐδης ἐλέγετο καὶ σύγγονος Ἀγαμέμνονος. οὗτος φιλοφρόνως ἄγαν τὸν Πάριον προσ- 15 δεξάμενος παντοδαπῇ θεραπείᾳ τοῦτον ἐν τῷ παλατίῳ αὐτοῦ ἔθε- P 124 ράπευσεν, ἀναπαυθῆναι ἐντειλάμενος ὅσον καὶ βούλοιοτο, καὶ οὐ- τως ἐπὶ τῇ θυσίᾳ ἀπέλθειν. αὐτὸς δὲ ὁ Μενέλαος ἕμα τοῖς συγγενέσιν εὐθὺς ἐπὶ Κρήτην ἀπέπλει ὡς Ἀστερίῳ Διὶ ἐν Γορτύνη πόλει θυσιάσων. ἐν μὲν τοίνυν ὁ Πάρις εἰς τὸν τῆς Ἑλένης πα- ράδεισον ἐγκύψας ὄρᾳ αὐτὴν τῷ κάλλει ἀμήχανον οὔσαν· ἦν γὰρ 20 εὖστολος εὖμαστος λευκὴ ὡσεὶ χιῶν, εὖοφρος εὖρινος οὐλύ- θριξ ὑπόξανθος ὀφθαλμοὺς ἔχουσα μεγάλους. καὶ τρωθεὶς τῷ ταύτης ἔρωτι διὰ τῆς ΑἼθρας, ἣτις ἦν συγγενὴς Μενελάου, ὑπονοθεύσας τὴν Ἑλένην ἤρπυσεν αὐτὴν μετὰ καὶ πλοῦτον πολλοῦ

9 πόλις P

eamque in comparatione Minervae ac Iunoni praetulit. inde orta est fabula, eum arbitrum delectum inter deas Veneri uti potiori malum victoriae signum adiudicasse. exactis triginta annis, Priamus oraculi tem- pus iam exivisse ratus, securus animi Paridem produxit, eumque additis 100 Phrygibus adolescentibus, cum literis muneribus et victimis ad regulos Europae traicere iussit et Daphnaeo Apollini sacrificare. primo omnium Paris venit Spartam Graeciae urbem, ubi regnabat Menelaus. is Plithenis filius re vera fuit, sed ab Atreo Argivorum rege una cum eius filio Agamemnone educatus Atrides appellabatur ac frater Agamemnonis. Menelaus Paridem perhumaniter excepit, inque suo palatio omni officio studiosissime tractavit, requiescere ibi quamdiu visum fuisset ipsi iubens, atque ita demum ad sacrificandum proficisci. ipse cum cognatis in Cretam continuo navigavit, ut Gortynae rem sacram Iovi Asterio faceret. quadam die Paris cum in Helenae hortum despexisset, vidit eam incomparabili esse pulchritudine: erat enim gracilis, papillis formosis, nivis instar alba, specioso supercilio, eleganti naso, crine crispo ac sub- flavo, oculis grandibus. proinde eius amore saucius, opera Aethrae quae Menelao cognata erat, eam corrupit ac cum multis opibus ornatuque et

- καὶ κόσμον καὶ πέντε δουλίδων κορασίων. καὶ τῶν θυσιῶν, δὲ
 B ὡς καὶ παρῆν, ἡμεληκῶς εἰς Σιδῶνα πρὸς Πρωτεύα τὸν Αἰγύπτου
 βασιλέα διεπέρασεν. οἱ δὲ τὸν οἶκον Μενελάου φυλάσσειν τετα-
 γμένοι, τὴν ἄρπαγὴν τῆς Ἑλένης ἰδόντες, εὐθύς ἄπαντα ἐν τῇ
 Κρήτῃ αὐτῷ μηνύουσι. ἐφ' οἷς ὁ Μενέλαος δεινοπαθῶν κατα-5
 πλέει μὲν εἰς τὴν Σπάρτην εὐθύς, πέμπει δὲ εἰς ἀναζήτησιν τῆς
 Ἑλένης πυνταχοῦ. μετὰ δὲ χρόνον ἦκεν ὁ Πάρις ἀπὸ τῆς Αἰγύ-
 πτου σωθεὶς. ὃν Πριάμος καὶ Ἑκάβη ἀποδεδεγμένοι, ἰδόντες
 τὴν Ἑλένην, ἐξέστησαν, καὶ τίς ἂν εἶη καὶ πόθεν ἐπυθάνοντο.
 ἡ δὲ Ἀλεξάνδρου ἔφη εἶναι συγγενῆς, καὶ αὐτῷ μᾶλλον Πριάμῳ 10
 καὶ τῇ Ἑκάβῃ καὶ οὐ τῷ Πλεισθένοῦς νιῷ προσήκειν Μενελάῳ.
 C ἐκ τῆς Δαναοῦ γὰρ θυγατρὸς Πλησιόνης Δάρδανον καὶ Τρῶα κατα-
 γείσθαι καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖς. Ἀγήνορος δὲ τοῦ πατρυ-
 δέλφου Δαναοῦ ἀπόγονος Δύμας βασιλεὺς ὁ Ἑκάβης πατήρ· ἐκ
 γένους δὲ τοῦ Δύμα καὶ Αἴδα ἔστι μήτηρ ἡ ἐμῇ. ταῦτα Ἑλένη 15
 εἰποῦσα, καὶ ἅμα διομνυμένη μηδὲν τῶν Μενελάου λαβεῖν, καὶ
 ὄρκον δὲ ἀπαιτήσασα μὴ προδοθῆναι, ἔμεινεν ἀγαπωμένη πρὸς
 αὐτῶν. τοῦτο μαθόντες οἱ περὶ Ἀγαμέμνονα πέμποῦσι πρέσβεις
 πρὸ τοῦ πολέμου, αὐτὸν τε Μενελάου καὶ Ὀδυσσεύα, καὶ γράμ-
 ματι Κλυταιμνήστρας γυναικὸς Ἀγαμέμνονος, ἀδελφῆς Ἑλένης, 20
 ἀξιοῦντες ἀποδοθῆναι Μενελάῳ τὴν γυναικίκα. οἳ καὶ ἀποπέμπον-
 D ται ἄπρακτοι. διὸ καὶ τοὺς τοπαρχοῦντις τῆς Εὐρώπης ἄπαντας,
 καὶ τὸν Θέτιδος καὶ Πηλέως Ἀχιλλεῦα μετὰ τὸ ὑποκειμενον αὐτῷ

quinque ancillis rapuit; et sacrificiis quorum causa venerat omissis, Si-
 donem ad Aegypti regem Proteum traiecit. qui custodiae domus Mene-
 lai erant praefecti, animadverso Helenae raptu, statim ei in Cretam rem
 nuntiant. qui ingenti dolore ictus illico Spartam rediit, et in omnes
 partes dimittit qui Helenam requirant. aliquanto post tempore Paris ex
 Aegypto domum salvus revertitur; quem Priamus et Hecuba recipientes
 visa Helena obstupuerunt, et quaesnam ea mulier, undeque esset asciscit-
 tati sunt. ipsa se Alexandri cognatam, magisque se ad Priamum et He-
 cubam quam ad Pliathenis F. Menelaum pertinere respondit: quippe
 Dardanum Troem ac reliquos ab hoc procreatos reges originem ducere
 a Danaï filia Plesiona. Dymam porro regem, Hecubae patrem, genus
 repetere ab Agenore Danaï patruo: eum Dymam consanguineum esse
 Ledaë, suae matris. haec locuta Helena, et iuramento confirmans nihil
 se de bonis Menelai secum tulisse, cum iureiurando sibi confirmari vicia-
 cim impetrasset se deditam non iri, apud ipsos cara acceptaque reman-
 sit. Agamemno re cognita ante bellum nuntios legat Menelaum et Ulys-
 sem, cum literis Clytaemnestrae, quae soror Helenae, uxor Agamemno-
 nis erat, Menelae reddi coniugem suam postulans. sed ii re infecta
 sunt dimissi. itaque Agamemno et Menelaus omnibus Europae regulis
 ad belli societatem conductis, etiam filio Thetidis et Pelei Achille cum

τῶν Μυρμιδόνων στίφος, καὶ Νέστορα τὸν Ἡλεῖον καὶ τὸν Ἰθακήσιον Ὀδυσσεῖα καὶ τοὺς δύο Αἴαντας Διομήδην τε καὶ Ἴδομενεῦα καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ γενναίους σὺν ναυσὶ χιλίαις ἑκατὸν ἐνετήκοντα ὅπῳ ἐστρατεύσαντες ἀποπλέουσι. καὶ παρὰ Αὐλίδι οὕτω 5 καλουμένῳ χωρίῳ παραχειμύσαντες κατὰ Ἰλιον ἑστρατοπεδεύοντο. τοῦ χειμῶνος δὲ ἀντικειμένου αὐτοῖς ἐπὶ πολὺ Κάλχας ὁ μάντις Θυσίαν ὀφείλειν τὸν Ἀγαμέμνονα εἶπε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα τῇ Ἀρτέμιδι παρασχεῖν, θεῆ τῆς χώρας οὕση· ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν. ἀλλὰ μὴν καὶ γυνὴ συνωδὰ τῷ Κάλχαντι προφητεύουσα εἶπεν ὡς P 125

10 εἰ μὴ τὴν πρώτην Ἀγαμέμνονος θυγατέρα τῇ Ἀρτέμιδι προσάγῳσιν, ὁ χειμὼν οὐ λυθῆσεται. οἱ δὲ οὐ διὰ τὸν χειμῶνα τοῦτό φασι συμβῆναι, ἀλλὰ διὰ τὸ αἶγα μεγίστην παρὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος τοξεῦσαι καὶ ἀνελεῖν τὸν Ἀγαμέμνονα, καὶ ἐπὶ τούτῳ μᾶλλον λοιμικὴν νόσον γενέσθαι. καὶ διστάσειωσ γενόμενης καθαι-

15 ρεῖται μὲν Ἀγαμέμνων τῆς βυσιλείας, Παλαμήδης δὲ ἀντ' αὐτοῦ προχειρίζεται. ἐφ' οἷς Ὀδυσσεὺς δεινῶς διατεθείς προσποιεῖται μὲν πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν ἀποπλεῖν, παρυγίνεται δὲ πρὸς Κλυταίμνηστραν τὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος γυναῖκα εἰς τὸ Ἄργος, καὶ πλαστοῖς γράμμασι τὴν Ἰφίγείειον λαβὼν (αὕτη γὰρ ἦν πρώτη B

20 τῶν τοῦ Ἀγαμέμνονος θυγατέρων) ὡς Ἀχιλλεῖ κατὰ τὸ στρατόπεδον ἀριστεύοντι δοθησομένην γυναῖκα ὑποστρέφει μετὰ ἔδνων, καὶ παραδίδωσι ταύτην τοῖς ἱερεῦσι πρὸς ἰλασμόν τῆς Ἀρτέμιδος. ὡς οὖν ἔμελλον εἰς Θυσίαν ταύτην προσάγειν, ἔλαφος ἀντ' αὐτῆς ἐδρέθη προσισταμένη τῷ βωμῷ, ἣτις καὶ προσιγέθη Θυσία ἀντὶ

Myrmidonum ipsi subdita cohorte, Nestore praeterea Eleo, Ulysse Ithacensi, duobus Aiacibus, Diomede Idomeneo aliisque multis et generosis, cum classe navium sexcentarum octoginta octo ad bellum Ilio inferendum proficiscuntur; atque Aulide primum in hibernis subsistunt. ibi cum tempestate diutius detinerentur, Calchas vates edixit debere Agamemnonem filiam suam Dianae, quae dea eius loci esset, immolare. verum hoc Agamemno renuit. sed et mulier Calchantis oraculo consentanea vaticinabatur, tempestatis non ante finem fore quam prima Agamemnonis filia Dianae sacrificaretur. alii non tempestatis causa haec evenisse tradunt, sed ab Agamemnone capram maximam sagitta fuisse interfectam iuxta Dianae fanum: ob id acrem pestem exstitisse, obortaque in castris discordia Agamemnoni imperium fuisse abrogatum, et Palamedi mandatum. Ulyssem, quod ea aegerrime ferret, simulato se in patriam navigare, Argos ad Clytaemnestram se contulisse, Agamemnonis uxorem: ab ea Iphigeniam, filiarum Agamemnonis natu maximam, fictarum literarum ope, in quibus erat eam Achilli virtute in exercitu primo nuptum peti, cum dote abstulisse; reversumque ad stationem sacerdotibus eam tradidisse, cuius sacrificio Diana placaretur. ceterum cum Iphigenia iam ad maotandum duoceretur, eius loco cervam arae adstitisse,

τῆς παρθένου. καὶ ταύτης διασωθείσης καὶ ἀποδοθείσης τῷ πατρὶ ζώσης, ἱέρειαν αὐτὴν παρατὰ τῷ ἱερῷ τῆς Ἀρτέμιδος Ἀγαμέμνων ἀφίρωσε· καὶ Ὀδυσσεὺς ἀποδοθῆναι αὐτῆς τὴν βασιλείαν τῷ Ἀγαμέμνονι παρεσκεύασε. Παλαμῆδην δὲ μετ' ὄλγρον Ὀδυσσεύς, πλουστοῖς γράμμασι καὶ μάρτυσι χρησάμενος, αἰτίαν προδότην 5
C τίθεισιν, καὶ παρασκευάζει τὸν στρατὸν λιθοβολῆσαι αὐτόν, καὶ τὸ λείψανον τεφρώσαντας Νηυπλῶ τῷ αὐτοῦ πατρὶ παραπέμψαι. αὐτός ἐστι Παλαμῆδης ὁ καὶ τὴν τάβλαν ἐφευρὼν πρὸς μετεωρισμὸν τοῦ στρατοῦ, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ σύνθεσιν σὺν φιλοσοφίᾳ πολλῇ καταστήσας. ὤρισε γὰρ εἶναι τὴν τάβλαν τὸν γῆϊνον κόσμον, τοὺς 10
 δὲ δώδεκα κἀσους τὸν ζωδιακὸν ἀριθμὸν, τὸ δὲ ψηφύβολον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ κοκκία τὰ ἐπτὰ ἄστρα τῶν πλανήτων, τὸν δὲ πύργον τὸ ἔπος τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ οὗ ἀνταποδίδεται πᾶσι καλὰ ἢ κακά. ὁ αὐτὸς εἶρε καὶ τὰ ἐς γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, α β γ δ ε ι κ λ μ ν ο π ρ σ τ υ. προσέθηκε δὲ αὐτοῖς Κάδμιος ὁ Μιλήσιος ἕτερα 15
D γράμματα τρία, ϑ φ χ. διὸ καὶ πολλῷ τῷ χρόνῳ τοῖς ἐθ' ἐχρῶντο· ὅθεν οἱ ἀρχαῖοι μὴ ἔχοντες τὸ ψ τὴν ψαλίδα παλίδα ἔλεγον, καὶ ἄλλα πολλὰ ῥήματα ἄλλως ἐξεφώνουν καὶ ἔλεγον καὶ ἔγραφον. πρὸς ταῦτα Σιμωνίδης ὁ Χίος προσέθηκε δύο, η καὶ ω, Ἐπίχαρμος δὲ ὁ Συρακούσιος τρία, ζ ξ ψ, καὶ οὕτως ἐπληρώθησαν τὰ 20
 κ' στοιχεῖα.

Παρεμβαλόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων σὺν ταῖς ναυσὶ κατὰ τῆς Τροίας οὐ συνεχώρον οἱ Τρῶες προσορμίσαι. πόλεμος δὲ συρ-

19 Κεῖος?

hancque loco virginis deae victimam caesam, ipsam incolumem patri redditam atque ab eo confestim sacerdotem in fano Dianae constitutam fuisse. exinde Ulysses confecisse ut imperium Agamemnoni redderetur. eundem Ulysses post paulo falsis literis et testibus adversus Palamedem usum hunc prodicionis crimine oppressisse, et machinatum ut ab exercitu is lapidibus obrueretur, reliquiaeque in cinerem redactae patri eius Nauplio mitterentur. is est Palamedes, qui ad exercitus reficiendis oblectatione animos tabulam et eius compositionem philosophica admodum industria invenit. sic enim instituit ut tabula esset mundus elementaris, duodecim casus signorum zodiaci numerus, talorum iactus, et quae in talis sunt grana, septem planetarum astra, turris caeli altitudo, ex quo omnibus bona malave tribuuntur. idem sedecim alphabeti literas invenit, α β γ δ ε ι κ λ μ ν ο π ρ σ τ υ. his tres addidit Cadmus Milesius, ϑ φ χ. ac multo tempore tantum his novendecim usi sunt elementis; cumque ψ carerent antiqui, quae psalide palidem scripserunt, multaque omnino alia vocabula secus pronuntiaverunt quam scriberent. adiecit his duas Simonides Ceus, η et ω, Epicharmus Syracusanus tres, ζ ξ ψ. atque sic viginti quattuor literarum summa impleta est.

Appellentes ad litus Troiae classem Graecos Troiani conati sunt littore prohibere, pugnaeque acri commissa multi utrinque ceciderunt,

ραγέντος Ισχυροῦ, καὶ πολλῶν ἕξ ἑκατέρων ἀνηρημένων σὸν Πρω-
 τεσίλῳ προμάχῳ Δαναῶν, νυκτὸς ἐπιγενομένης Τρώες μὲν εἰς P 126
 τὴν πόλιν ἰσιούτες ἀσφαλῶς συνεκλείσθησαν, οἱ δὲ τὰ πλοῖα τῇ
 παραλίῳ τῆς Τροίας ἀκτῇ κατασφαιλισόμενοι ἕμενον τὴν ἔω. περὶ
 5 μύσας δὲ νύκτας Κύνκος τις ὄνομα, συγγενῆς ὦν Πριάμου ἄρχων
 δὲ πόλεως Νεάνδρου, μετὰ πολλοῦ πλήθους πολεμικοῦ τολμήσας
 ἐπέθετο κατ' αὐτῶν· συμβολῆς δὲ γενομένης αὐτὸς τε Κύνκος ὑπὸ
 Ἀχιλλέως καὶ οἱ πλείους τῶν μετ' αὐτοῦ ἀηρηθῆσαν. ἡμέρας δὲ
 γενομένης βουλευ... τὰς κύκλις πόλεις Ἴλιου καὶ Τροίας τῷ Πριά-
 10 μῳ συμμαχοῦσας παρεστήσαντο. καὶ ὁ μὲν τοῦ Τυδέως υἱὸς Διο-
 μῆδης τὴν τοῦ εἰρημένου Κύνκον πόλιν Νεάνδρον καὶ τοὺς υἱοὺς
 καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ πᾶσαν προνομύσας καὶ καταδηῶσας εἰς τὸ B
 μέσον ἤγαγε τοῦ στρατοῦ, Ἀχιλλεὺς δὲ κατὰ Λέσβου καὶ τῆς ὑπ'
 αὐτὴν χώρας μετὰ τῶν Μυρμιδόνων ἐκστρατεύει, καὶ Φόρβαντα
 15 μὲν τὸν τοπάρχην αὐτῶν συγγενῆ Πριάμου ὄντα ἀναιρεῖ, τὴν αὐ-
 τοῦ δὲ θυγατέρα Διομῆδην καὶ πᾶσαν τὴν χώραν λαφυραγωγῆσας
 ἤνεγκεν εἰς τὸν στρατόν. αὐθις δὲ πρὸς τὴν Λυρνησὸν ὁρμήσας
 καὶ τὴν πόλιν ἐλών, καὶ Ἡετίωνα τὸν αὐτῆς πολιοῦχον ἀνελών,
 καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Ἀστυνόμην τὴν καὶ Χρυσήϊδα, θυγατέρα
 20 Χρῆσου ἱερέως Ἀπόλλωνος, ἐλών, καὶ πάντα τὸν πλοῦτον ἐνεγκῶν
 εἰς τὸ μέσον τέθεικε τοῦ στρατοῦ. ἐντεῦθεν ἐφορμήσας κατὰ τῆς
 λεγομένης Λεγοπόλεως τοῖς παισὶ..... Βρίσου θυγατέρα Ἴππο-
 δάμειαν, γυναῖκα οὖσαν Ἀμύντου βασιλέως ἐκείνης τῆς πόλεως, C
 δς οὐ παρῆν τότε. μετὰ ταῦτα δὲ Λυκίους καὶ Λυκάονας κατὰ

Interque hos Protesilaus Graecorum antesignanus. nocte facta Troiani
 urbem repetiverunt, eamque accurate clauserunt. Graeci vero subductis
 in litus Troiae navibus atque stabilitis auroram praestolati sunt. media
 nocte Cygnus quidam, cognatus Priami ac urbis Neandri dominus, cum
 magna militum manu adoriri Graecos ansus, commissa pugna ipse ab
 Achille occisus est, ac plerique qui cum ipso erant interfecti sunt. die
 orta, consil... Troiae et Ilio in orbem circumiacentes urbes, quod
 Priamo opitularentur, subegerunt. Diomedes Tydei filius Neandrum
 Cygni urbem, filios eius et universam dicionem depopulatus, praedam in
 castris in medium contulit. Achilles cum Myrmidonibus in Lesbum et
 vicinam regionem expeditione facta, Phorbantem eorum locorum domi-
 num, Priami consanguineam, interfecit, filiam eius Diomedam, cum
 praeda quam ex tota ista regione egerat, in castra adduxit. inde ad
 Lyrnesum duxit, eamque urbem cepit, et Ectionem eius principem occi-
 dit: uxorem eius Astynoman, quas et Chryseis dicitur, filiam Chryseae
 sacerdotis Apollinis, cum omnibus opibus eius urbis in castra abduxit
 atque in medium contulit. postea ad Legopolim contandit pueris.....
 Bristi filiam Hippodameiam, uxorem Amyntae, qui regnum in ea urbe
 tenebat. is tunc aberat. ac post adscitis adversus Graecos Lyciorum

τῶν Ἑλλήνων εἰς συμμαχίαν ἐπικαλεσάμενος, ἐπειδὴ ἦκε σὸν ὄχλον πολλῶν καὶ θυμῷ βαρεῖ, τῷ Ἀχιλλεῖ συμβαλὼν οὐ μόνον τὴν θυγατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς καὶ τὴν αὐτοῦ πόλιν οὐδὲν ὤνησεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὸν αὐτῷ πάντες ἔργον πολέμου γενέσασσι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῷ στρατῷ ἐμερίσθη, τὴν δὲ Χρυσίδα ὁ Ἀγαμέμνων, Ἴπποδάμειαν δὲ τὴν καὶ Βρισηίδα ὁ Ἀχιλλεὺς λόγῳ ἐκράτησαν παλλακῶν. λοιμώδους δὲ νόσου ἐνοκηψάσης τῷ στρατῷ, τῇ τοῦ Κάλχαντος μαντεία Χρυσῆς τῷ πατρὶ ἀποδίδοται, Βρισηίδα δὲ τὴν τοῦ Ἀχιλλέως ἀφαιρεῖται Ἀγαμέμνων ἄχρι καιροῦ. ἐντεῦθεν χολωθεὶς Ἀχιλλεὺς ἀπέσχετο μετὰ τῶν Μυρμιδόνων τοῦ τοῖς Τρωσὶ πολεμεῖν, ἕως ἰσχυροῖς πολέμοις ὕστερον οἱ περὶ τὸν Ἀγαμέμνονα κατανικώμενοι δῶροις πολλοῖς καὶ παρακλήσεσιν ἐδυσώπησαν αὐτὸν ἐξελθεῖν μετ' αὐτῶν. Αἴας δὲ ὁ Τελαμώνιος πρὸς τοὺς ἐν Χερρονήσῳ Θροῦκας γενόμενος ἐπολιόρκει· ὃν Πολυμήτωρ ὁ τούτων βασιλεὺς φοβηθεὶς χρυσὸν ἐδίδου πολὺν, καὶ οἶτον τοσοῦτον ὅσον τῷ Ἀχαικῷ στρατῷ εἰς ἐνιαυτὸν ἐξαρκέσει. εἶπε δὲ ἐκεῖ Πολύδωρον τὸν πάντων τῶν Πριάμου υἱῶν μικρότερον, ὃν παρέθετο Πολυμήτορι Πρίαμος ἀνατραφεῖν· ἀλλ' αὐτὸς αὐτὸν ἐκδοτὸν τῷ Αἴαντι δωδικῶς, καὶ ἑγγράφους συνθήκας πεποικῶς μηδέποτε ὑπερμαχῆσειν Πριάμον, ἀπέστειλεν αὐτόν. ὁ Αἴας δὲ ἐκεῖθεν ὀρμήσας πρὸς Τεύθραντα ἦλθε τοπάρχη· ὃν ἀνελών, καὶ τὴν αὐτοῦ πόλιν ἐκπολιορκήσας καὶ τὴν θυγατέρα Τέκμησσαν αἰχμαλωτίσας ἤγαγε πάντα τὸν πλοῦτον νυκτὸς ἐπὶ τὸν στρατόν. τῇ γοῦν ἐξῆς ἰσιῶσι κατέναντι τοῦ τείχους

et Lycaonum auxiliis, magna cum hominum turba gravi ira percitus rediit. ibi cum Achille congressus neque filiae filiisque et urbi suae quietem profuit, et ipse cum exercitu suo interfectus est. divisa inter milites praeda Chryseidem Agamemnon, Hippodamiam Achilles pellicis loco obtinuit. peste autem exercitum infestante Calchantis vaticinio Chryseis patri redditur, Briseidem Achilli Agamemnon aufert, et aliquamdiu secum tenet. quomobrem Achilles iratus se et Myrmidonas a pugna abstinuit tantisper, donec Agamemnon gravibus cladibus attritus multis eum donis ac deprecationibus permovit ut rursus cum Graecis in aciem exiret. Ajax autem Telamonius Thraces obsidebat, qui in Cheroneso habitant. eum timens rex horum Polymestor auri multum ipsi dedit, tantumque frumenti quantum Achaico exercitui in annum sufficeret. habebat secum Polymestor Priami filiorum aetate minimum Polydorum, sibi a patre educandum traditum. hunc quoque Aiaci tradidit, foedusque scriptum pepigit, nunquam se Priamo opem laturum: itaque Aiacem pacatum dimisit. Ajax inde ad Tenthrantem regulum se contulit, quem et necavit, urbem eius expugnavit, filiamque Tecmessam captivam abduxit, ac nocta omnes opes in castra Graecorum advezit. postri-

τὸν Πολύδωρον, καὶ τῷ Πριάμῳ δηλοῦσι πέμψαι τὴν Ἑλένην καὶ λαβεῖν αὐτὴν· καὶ εἰρήνης κυρωθείσης ἀπαίρομεν ἐντεῦθεν. τοῦτου δὲ μὴ γινομένου, βλεπόντων ἐκ τοῦ τελευτουσάντων, τὸν Πολύδωρον ἀντίλον ἕξει. Ἰδομενεὺς τοῦ προμάχου τῶν Ἑλλήνων ὑπογρα-
 5 φεὺς ἦν ὁ Δίκτυς, ἀνὴρ ἀξιόλογος καὶ συνετός, ὃς ἀπὸ τῆς Κρή- B
 τῆς τοῖς ἐπὶ Ἴλιον ἤκουσι συνεστρατεύετο. οὗτος τὸν τοῦ πολέμου χρόνον πάντα συνῶν τῷ Ἰδομενεῖ τὰ παρακολουθήσαντα πάντα ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους μετὰ ἀληθείας συνέγραψε, καὶ τοὺς χα-
 10 ρακτῆρας τῶν προμάχων, ὡς πάντας ἑωρακίως, ὑπέγραψε καὶ
 αὐριβῶς ὑπεμνημάτισε. τοὺς δὲ χρόνους καὶ τόπους καὶ τρόπους καὶ τὰ κείνου τοῦ πολέμου διασαφῶν, μετὰ ἀκριβείας ἱστοριογρα-
 φῶν, καὶ καθ' ἓνα τῶν ἀρχόντων μεθ' ὧν νηῶν παρεγένετο
 15 συνέταξε. τοῦτο δὲ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς Ἰλιάδος ῥαψῳδίᾳ παρ'
 Ὀμήρῳ δηλοῦται. τοῦ δὲ Ἔκτορος τὰ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδα C
 20 συνελάνθοντος καὶ πολλοὺς ἀναιροῦντος ἠναγκάσθησαν πρὸς Ἀχιλ-
 λέα διακηρυκεῖσθαι. μόλις οὖν εἴξας Πάτροκλον αὐτοῖς τὸν φίλτατον ἑταῖρον μετὰ τῶν Μυρμιδόνων ἀποστέλλει· καὶ ὃς ἐξελ-
 θὼν πολλοὺς μὲν ἀναιρεῖ τῶν βυρβάρων, τοὺς δὲ διώκει, πρὸς
 αὐταῖς δὲ πόλαις τῆς πόλεως ὑπὸ Ἐκτορος κτείνεται μαχόμενος.
 30 τοῦτο μαθὼν Ἀχιλλεύς, καὶ γινὼς ὅτι βουλὴ ἔστι τῷ Ἐκτορι
 νυκτὸς τῇ βασιλίδι Πενθεσίλειᾳ ἀπαντῆσαι, λάθρᾳ προφθάσας
 ἕμια τῷ ἰδίῳ στρατῷ καὶ ἀποκρύψας ἑαυτὸν τὸν ποταμὸν περῶντα
 Ἐκτορα κτείνει, οὐ μόνον αὐτὸν ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐπομένους

die Graeci Polydorum e regione muri constituunt, Priamoque signifi-
 cant ut Helenam reddat filiumque recipiat: eo facto se pace confirmata
 domum redituros. cum id non consequerentur, omnibus de muro con-
 spicientibus Polydorum gladio trucidant. Idomenei, qui unus de ducibus
 Graecorum fuit, scriba fuit Dictys, vir praeclarus et prudens, inter eos
 qui ex Creta ad Ilium belli causa profecti sunt. is toto belli tempore
 cum Idomeneo fuit, et omnium quaecumque ab initio ad finem usque
 gesta sunt, veram historiam conscripsit. ductores etiam Graecorum, quos
 omnes viderat, suis quemque notis expressit accurateque depinxit; tem-
 pora quoque, loca circumstantiasque omnes omnium quae illo bello eve-
 nerunt, perspicue annotavit, et quot quisque principum naves secum ad-
 duxerit; quod ipsum etiam ab Homero est in libro secundo Iliadis ex-
 positum. enimvero cum Hector Graecorum copias urgeret multosque
 interficeret, coacti sunt Graeci Achillis opem missis legatis implorare;
 isque negre concedens, Patroclum suum carissimum socium cum Myrmi-
 donibus mittit. Patroclus multis barbarorum deiectis, alios fugientes
 persequens, ad ipsas urbis portas pugnavit ab Hectore interimitur. id
 ubi Achilles comperit, ac praeterea statimise Hectorem noctu reginae
 Pentheileae obviam ire, clam antecapta opportunitate cum suo exercitu
 in insidiis se abdit, Hectoremque fluvium transeuntem interficit; neque

- D** αὐτῷ, πλὴν ἐνὸς δὴ χειροκοπήσας ἄγγελον ἔπεμψε Πριάμῳ· ἀ-
τὸς δὲ τὸ σῶμα τοῦ Ἑκτορος δίφρου ἐξηρητικῶς μηδενὸς τῶν
Ἑλλήνων γνόντος εἰς τὴν αὐτοῦ σκηνὴν ἄγει πρὸ ἡμέρας καταικι-
σθέν. ὁ δὲ Πρίαμος τῇ ἐξῆς σχῆμα πένθιμον περιθέμενος, χρυ-
σὸν τε καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα πολυτελῆ λαβῶν, λαβῶν δὲ καὶ τὴν **5**
θυνατέρα Πολυξένην εὐειδῆ παρθένον καὶ Ἀνδρομάχην γυναῖκα
Ἀστυάνακτά τε καὶ Λαομέδοντα νηπίους αὐτῆς παῖδας, ἦκε τολ-
μήσας εἰς μέσον τῶν ἡγεμόνων τῶν Ἑλλήνων, καὶ πάντας ἰκέτευε
προκυλινοῦσθαι ἰκέτας σὺν αὐτῷ πρὸς Ἀχιλλεῖα γενέσθαι τοῦ
ἀπολυτρώσασθαι τὸ σῶμα τοῦ Ἑκτορος. καὶ γε ὠκτείρησαν **10**
- P 128** πλαγέντες τὴν τόλμαν τοῦ γέροντος Νέστορα καὶ Ἴδομενεύς· οἳ καὶ
προεiselθόντες Πριάμου εἰς τὴν σκηνὴν ἰδυσώπησαν καὶ Πρίαμον
εἰσελθεῖν. ὃς κόνιν κατὰ κεφαλῆς ἔχων ἅμα Ἀνδρομάχῃ καὶ τοῖς
παισίν, ἐπὶ πρόσωπον πεσόντες εἰς τοῦδαφος, μεγάλας κατεβῶν
οἰκτειρηθῆναι φωναῖς. Πολυξένη δὲ τοῖς Ἀχιλλεῶς περιπλαχεῖσα **15**
ποσὶ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Ἑκτορος διωλύγιον ἰκέτευε κεκρα-
γυῖα, μένειν τε σὺν αὐτῷ καὶ δουλεύειν ἐπαγγελομένη, εἰ ἀποδῶ
τὸν νεκρόν. οἱ δὲ περὶ τὸν Νέστορα, οἰκτεῖραι τὸ γῆρας ἤξιον
καὶ ἑλεῖν. καὶ πολλῶν ἐξ ἀμφοτέρων κινήθεντιων λόγων ὅμως
ἐπένευσε λύτρα λαβεῖν καὶ τὸν νεκρὸν τοῖς ἰδίοις παραχωρεῖν. τὸν **20**
- B** χρυσὸν σὺν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ τοῦ ἱματισμοῦ μέρος λαβῶν τᾶλλα
χρησίζεται τῇ Πολυξένη. Πρίαμος δὲ καὶ αὐτὴν παρ' αὐτῷ κατα-
λιπάρει λιπεῖν· ὁ δὲ εἰς ἄλλον τοῦτο δρᾶν ἐπέσχετο καιρόν. ὁ δὲ

ipsum modo, sed et omnes qui ei aderant, uno dempto, quem praecisis manibus Priamo cladis nuntium mittit. ipse corpus Hectoris currui appensum raptatumque ante lucem in suum tentorium, nemine Graecorum sciente, perfert. postridio Priamus habitu lugubri sumpto, secum ferens aurum argentum ac pretiosas vestes, ducens etiam secum filiam Polyxenam, formosam virginem, et Andromacham Hectoris uxorem, parvulosque eius filiolos Asryanactem et Laomedontem, ausus est inter medios Graecorum principes se ingerere, eosque supplex orare uti pro se apud Achillem deprecatores fierent, ut is Hectoris corpus redimendum daret. miserti sunt senis, cum stupore admirati audaciam, Nestor et Idomeneus; ac priores ipsi in Achillis ingressi tentorium obtinuerant ut Priamum admitteret. Priamus capite pulvere consperso, usaque Andromacha cum liberis, proni in terram procubuerunt misericordiamque magna vociferatione flagitaverunt. at Polyxena Achillis pedes amplexa pro fratre suo Hectore alta voce proluxe deprecata est, pollicens se Achillis, si is cadaver Hectoris redderet, servam remansuram in castris. Nestor misereri senectutis hortabatur. multis ultro citroque commutatis verbis, tandem Achilles pretio redemptionis accepto se cadaver suis redditurum annuit. accepit autem aurum argentum et vestium partem: reliqua Polyxenas donavit. Priamo urgente ut Achilles hanc secum manere pateretur, Achilles in praesens eam retinere noluit, alio se recepturam eam tem-

γα Πριάμος και τὸν νεκρὸν και τοὺς σὸν αὐτῷ πάντας ἐπαγγέι
 λαχόν, δι' ἀποχρώντως πενθήσαντες και ὡς Θέμις τεφρώσαντες
 ἔξω τοῦ τειχοῦ καταθάπτουσιν. ἐν δὲ ταῦτα περὶ τὸν Ἑκτορα
 διακονοῦνται, και ἰδοὺ ἡ Ἀμαζῶν Πενθεσίλεια ἐκ Χερρονήσου
 5 τῆς ἀντιπέρας πλήθη γενναίων ἀνδρῶν και Ἀμαζονίδων ἦκεν ἐπι-
 γομένη. γνοῦσα δὲ τὰ κατὰ τὸν Ἑκτορα ὑποστρέφειν ἐπειράτο.
 Πάρις δὲ ταύτην πολλῶ χρυσῷ μείναι πείθει. ἡ μετ' ὀλίγους ἡμέ-
 ρας ὄπλισαμένη ἐπὶ τὸ πολεμικὸν δάπεδον εἰσῆε. διχῆ δὲ τὸν
 αὐτῆς διελοῦσα στρατόν, και ἐν δεξιᾷ μὲν αὐτῆς τοὺς τοξότας, C
 10 τῷ λαῷ δὲ μέρει τοὺς ὀπλίτας πεζοὺς, πλειοὺς τῶν ἰππέων ὄντας,
 ἐκτάξασα ἡ Πενθεσίλεια μέσον τῶν ἰππέων ἦν ἐν τῷ σίγγῳ· και
 πολέμου λοιπὸν κροτηθέντος ἄλλοι μὲν ἄλλους ἀπεκτίννουν, Ἀχιλ-
 λεύς δὲ τὴν Πενθεσίλειαν δόρατι παρῶς μαχομένην κρούσας τοῦ
 ἵππου καταβάλλει· ἦν τῆς κόμης ἐλκύνσαντες τῷ Σκαμάνδρῳ ἐναπ-
 15 ἐπίψαν ποταμῷ. τοὺς πολίτας δ' αὖ ἔτρεψαν οἱ Αἰώντες· και
 εἰσελθόντες ἔκλεισαν τὰς πύλας. οἱ λοιποὶ δὲ τῶν Ἑλλήνων τοὺς
 περιλειφθέντας περὶ τὸ τεῖχος ἀπεκτίννυσαν ἐπιδιώκοντες· τῶν
 Ἀμαζόνων δὲ ἀποσχομένοι, μετὰ τὸν πόλεμον ὁ στρατὸς ταύτας
 δεσμεύσας ἐμερίσατο. μετὰ ταῦτα Ἴνδοι πολλοὶ ἔφιπποι και πεζοὶ D
 20 και Φοίνικες μαχιμώτατοι μετὰ τῶν βασιλέων αὐτῶν ἐν ναυτικῷ
 στόλῳ παρεγένοντο, ὑπὸ Πριάμου προσκληθέντες εἰς συμμαχίαν.
 και τοσοῦτοι τὰ πλήθη ἦσαν ὡς μήτε τὸ Ἰλιον μήθ' ἄλλον τὸ δάπε-
 δον αὐτοὺς χωρεῖν. πάντες δὲ ὑπὸ Μένωνος τοῦ τῶν Ἰνδῶν βα-
 σιλέως, ὡς δυνατωτάτου και πολεμικωτάτου, οἱ τε Πριάμοι και

pore promittens. ita Priamus cum cadavere et suis omnibus rediit do-
 mum; Hectorque ploratus abunde, et uti assolet crematus, extra urbem
 est sepultus. dum haec de Hectore fiunt, interim Amazonum Penthesilea
 ex opposita Chersoneso copias virorum ac Amazonidum ducens adventit.
 quam cognita Hectoris morte retrocedere conantem Paris magna vi auri
 donatam detinuit. ea post paucos dies in campum praelii destinatum
 copias dedit, iisque in duas partes divisit a dextro latere sagittarios
 constituit, in laevo gravis armorum milites, plures pedites quam equi-
 tes: ipsa ad signum in medio equitum constitit. commissa pugna aliisque
 alios caedentibus, Achilles Penthesileam acriter praeliantem hasta equo
 detrusit; quam crinibus in Scamandrum protractam suffocaverunt. oppi-
 danos Aiaces loco pepulerunt, ita ut in urbem fuga facta portas obiece-
 rint. reliquos Graeci iuxta muros perocuti interfecerunt. Amazonibus
 autem abstinentes secundum pugnam eas vinculis infectis diviserunt. his
 aotis multi Indi, equites ac pedites, et Phoenices bellicosissimos, cum re-
 gibus suis classe appulerunt, a Priamo ad ferendas suppetias excitati.
 tanta autem erat multitudo, ut eos neque Ilium neque omnino campus
 universon caperet. in quem universi una cum Troianis, Memnone Indo-
 rum rege, quod is potentissimus erat atque bellicosissimus, ducente ex-

Τρωῆς, καὶ πῆς ὁ στρατὸς ὑπ' αὐτοῦ διαταττόμενος ἐφ' ἄρματος
 λαμπρῶς ὀχυρόμενος εἰς τὸ δάκεδον ἐξήσαν. ἐξέστησαν δὲ Ἕλλη-
 νες, ἔξῃ καὶ ὄπλα φοβερὰ καὶ σφενδόνας καὶ ἀσπίδας τετραγώ-
 νους καὶ Αἰθίοπας πολλοὺς κατ' αὐτῶν ὀρῶντες ὀρμῶντας φοβε-
 P 129 ροδὸς καὶ φρικτούς. καὶ οἱ Τρωῆς δὲ σὺν βοῇ πολλῇ καὶ ἄλμασιν 5
 ἐπιτιθέμενοι πλείστους ἀνήρουν καὶ αὐτοὶ τῶν Ἀχαιῶν. οἱ ἡγε-
 μόνες δὲ τὴν βίαν τοῦ πλήθους οὐ φέροντες ὑπεχώρουν πρὸς τὰς
 ναῦς, ἕς καὶ αὐτὰς οἱ βάρβαροι κατέκαισαν ἄν, εἰ μὴ νῦξ ἐπι-
 οὔσα τὴν αὐτῶν κατέσχευ ὀρμῆν. ἐπιγενομένης οὖν τῆς νυκτὸς
 τὰ τῶν ἀηρημένων τεφρώσαντες σώματα καὶ τῶν τραυματιῶν 10
 ἐπιμελησάμενοι, ὡς εἰκός, οἱ ἄριστοι τῶν Ἀχαιῶν ἐβουλεύσαντο
 τίς ἂν τολμήσῃ κατὰ τοῦ Μῆμνονος βαλεῖν, τῶν ἄλλων περὶ ἄλ-
 λους ἀσχολουμένων. κληροῦται τὸν Αἴας ὁ Τελαμώνιος, καὶ
 πρὶν ἤλιον ἀνελεθεῖν ὀπλισάμενοι ἐξήσαν, Ἕλληνες μὲν πρῶτοι,
 εὐθὺς δὲ καὶ ὁ Μῆμνων καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτὸν στρατιῶται. ἄλ- 15
 B λοι μὲν οὖν πρὸς ἄλλους, ὁ Αἴας δὲ Ἀχιλλέως αὐτοῦ ἐκ τῶν ὄπι-
 σθεν συνεπισχύοντος κατὰ τοῦ Μῆμνονος ὀρμῆν. Μῆμνων δὲ τοῦ
 ἄρματος καταβὰς τῷ δόρατι ἐπέραζεν Αἴαντα. Αἴας δὲ πρῶτος
 τὴν αὐτοῦ ἀναστρέφας ἀσπίδα ἐπέθετο βαρέως αὐτῷ· πάντων δὲ
 τῶν σὺν αὐτῷ Ἰνδῶν προσεχόντων τῷ Αἴαντι, τὸ δόρυ βυλῶν εἰς 20
 τὸν Μῆμνονος τράχηλον γυμνωθέντα κτείνει τοῦτον ὅπερ ἐπίδα
 πῦσαν ὁ Ἀχιλλεύς. κἀντεῦθεν βερβάρων μὲν κατὰ κράτος φυγῆ
 καὶ φόνος καὶ οἰμωγὴ, Ἕλλήνων δὲ ἀλαλαγμὸς καὶ νίκη ἀναμφή-
 ριστος καὶ λαμπρὰ, ὅτε καὶ Πολυδάμας ὁ τῶν Φωνικῶν ἀλκιμῶ-

ierunt. ipse Memnon splendide curru invehabatur. obstupuerunt Graeci,
 gladios armaque cernentes terribilia, fundasque et quadrata scuta, mul-
 tosaque Aethiopes horrendos homines irruentes. sed et Troiani magno
 cum clamore et saltu impetam dantes plurimos de Graecis interficiebant.
 itaque horum duces multitudinis violentiam non sustinentes ad naves
 recesserunt; quae et ipsae tum fuissent a barbaris crematae, nisi nox
 superveniens eorum conatum inhibuisset. orta nocte Graeci cadavera
 suorum qui in praelio ceciderant, combusserunt, sauciosque diligenter
 curaverunt. ibi cum primores Graecorum consulerent quisnam, aliis
 circa alios occupatis, cum Memnone manum conserere auderet, id munus
 Aiaci Telamonis f. sorte obtigit. ante solis ortum armati ad pug-
 nam exiverunt Graeci primus, innox etiam Memnon cum universo exer-
 citu. ibi cum alii alios aggredierentur, Ajax Achille a tergo ipsum con-
 firmante Memnonem adoritur. Memnon curru degressus hasta Aiacem
 tentavit. sed Ajax primus eum, scuto ipsius deturbato, graviter urisit;
 cumque omnes Indi in Aiacem essent intenti, Achilles cervicem Memno-
 nis nudatam hasta traiecit, eumque praeter omnium spem occidit. inde
 effusa barbarorum fuga, caedes atque eiulatus, Graecorum contra exul-
 tatio certaue et illustris victoria. tunc etiam Polydamas fortissimus

τατος βασιλεὺς τῷ Αἴαντος δόρατι τὸν βουβῶνα κεντηθεὶς πίπτει.
 Αἰθίοπων τε καὶ βαρβάρων ἀμύθητος ἔσμος ἐκεῖ θνήσκει, ὡς C
 πλησθῆναι τὸ δάπεδον νεκρῶν, ὑπὸ τῶν ἰππέων δεινῶς τῶν πεζῶν
 συμπατουμένων καὶ ἀναιρουμένων. μετὰ ταῦτα τοὺς Τρωῶας
 5 Ἀχιλλεύς εἰς πόλεμον προσκαλουμένου, ἄρχοντες ἐξῆλθον ὁ Πάρις
 καὶ Διηφοβος υἱοὶ Πριάμου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τούτου Τρωῖλος καὶ
 Λυκάων, σὸν τῷ λοιπῷ παντὶ τῶν Τρώων στρατῷ· οὗς Ἀχιλλεὺς
 μετὰ τῶν συνασπιζομένων αὐτῷ Ἀχαιῶν καταδιώξας τοὺς μὲν ζῶν-
 τας εἶλε, τοὺς δὲ εἰς τὸν Σκάμανδρον ποταμὸν ἐναπέπνιξε, Τρωῖ-
 10 λον δὲ καὶ Λυκάονα ἀνείλε. μετὰ ταῦτα ἀνέστη ἡ τῶν ἀναθημάτων
 ἑορτή, ἀνοχὴν φέρουσα πόλεμον, ὅτε δὴ πάντων ἐν εἰρήῃ θυόν-
 των τῷ Θυμβραίῳ Ἀπόλλωνι, Λυαῶν καὶ Τρώων, ἐν τῷ ἀπὸ D
 μικροῦ τῆς πόλεως ἄλσει, ἐξελεθούσης Πολυξένης μετὰ τῆς μητρὸς
 Ἐκάβης εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἀχιλλεὺς ταύτην ἐθαύμασεν ἰδών. ἑώρα-
 15 πῶς δὲ ὁ Πριάμος τὸν Ἀχιλλεῖα, πέμπει τὸν Ἰδαῖον πρὸς αὐτὸν ἐν
 ἄλσει φέροντα λόγους περὶ Πολυξένης. τοῦτον ἰδιαζόντως ἑμι-
 λοῦντα τῷ Ἀχιλλεῖ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἄριστοι ἰδόντες, καὶ θορυ-
 βηθέντες, Αἴαντα καὶ Διομήδην καὶ Ὀδυσσεῖα πέμπονσι, μὴ ἐπι-
 διδόναι παρεγγυῶντες τοῖς βαρβάροις, μηδὲ πιστεύειν ἑαυτὸν τοῖς
 20 ἑχθροῖς. καὶ αὐτοὶ ἔμνον ἔξω τοῦ ἄλσεως, ἐκδεχόμενοι τὸν
 Ἀχιλλεῖα, ὥστε κατ' ἰδίαν παραγγεῖλαι αὐτῷ. ὁ δ' ἦν ὑποσχό- P 190
 μενος τῷ Ἰδαίῳ πρὸς γάμον τὴν Πολυξένην λαβεῖν· διὸ καὶ προσέ-
 μενεν ἐν τῷ ἄλσει ἀναπατῶν. μετὰ βραχὺ δὲ ὁ Πάρις καὶ ὁ Διη-
 φοβος ἤκον, παρακαλοῦντες αὐτὸν δῆθεν περὶ τοῦ γάμου. ὁ δὲ

Phœnicum rex inguen hasta Aiæcis confessus cecidit. Aethiopum vero
 et barbarorum ineffabilis periit multitudo, ita ut campum cadavera op-
 plevierint, cum pedites ab equitibus mirum in modum obtererentur atque
 necarentur. secundum hæc Troiani, Achille eos ad pugnam provocante,
 omnem exercitum in aciem eduxerunt ducibus Paride ac Deiphobo et
 horum fratribus Troilo atque Lycaone. quos Achilles cum auxiliari
 Achæorum manu persecutus partim vivos cepit, alios in Scamandrum
 fluvium compulsos submersit, interfectis Troilo et Lycaone. his gestis
 donariorum ferias appetierunt indutiasque attulerunt. ibi cum, ut in
 pace, universi et Danaï et Troes Apollini Thymbraeo rem sacram face-
 rent in luco qui urbe haud præcul aberat, Achilles Polyxenam cum ma-
 tre Hecuba in templum egressam conspicatus formæ eius admiratione
 est percitus. Priamus Achille observato Idaeam mittit, qui in luco cum
 eo de Polyxena colloqueretur. at Græcorum principes hunc solum cum
 Achille verba commutare cernentes conturbari; missisque Aiæce Diomede
 et Ulyssæ, hortari se quid barbaris concederet neve hostibus sese cre-
 deret; ipsi extra lucum præstolari, ut egressum seorsim monerent. at
 vero Achilles ductarum se Polyxenam uxorem promiserat Idaeo, eiusque
 rei causa in luco obambulans exspectabat. paulo post Paris ac Deiphe-
 bus adfuerunt, qui eum iam ad confirmandum coningium vocarent. Achil-

φαῦλον μηδὲν ὑπονοῶν, ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἑστῶς ἱερῷ κατεδέ-
 ξατο αὐτοῦς. καὶ ὁ μὲν Πάρις ὄραψ τὰ μεταξὺ ἀμφοτέρων λεγό-
 μενα βεβαιῶν παρὰ τὸν βωμὸν ἴστατο, περιπλεκόμενον δὲ Δηϊφό-
 βου τὸν Ἀχιλλέα καὶ καταφιλοῦντος ἐβάπτισεν ὁ ἐπεφέρετο ξίφος
 κατὰ τῶν αὐτοῦ σπλάγγων· καὶ ἔτι κρατοῦντος αὐτοῦ δευτέραν 5
 εὐθύς ὁ Πάρις ἐπάγει κατ' αὐτοῦ πληγὴν. καὶ ὃς ἔκλυτος γεγο-
 νῶς πίπτει. ἐκείνοι δὲ ἀνυπόπτως δι' ἄλλης τοῦ ἄλλους ἔξελθόν-
 B τες, ὡς μικρὸν ἀπέχον, δρόμῳ πολλῷ χρησάμενοι εἰσῆλθον εἰς
 τὴν πόλιν. οἱ περὶ τὸν Ὀδυσσεῖα δὲ ἰδόντες αὐτοὺς τρέχοντας,
 εἰσδραμόντες εὐρίσκουσι τὸν Ἀχιλλέα ἡμαχμένον κείμενον παρὰ 10
 τὸν βωμὸν. πρὸς ὃν ὁ Αἴας "ἄρ' ἦν ἄνθρωπος δυναμένοσ κτει-
 ναί σε; ἀλλ' ἦ σὴ προπέτεια μόνῃ σε ἀπώλεσε." πρὸς ὃν ὁ
 Ἀχιλλεὺς ἔσχατα πένων "δὴλω εἰργάσαντό με" φησὶ "Πάρις καὶ
 Δηϊφοβὸς διὰ Πολυξένην." δξύτατα ὃν ἐπ' ὤμων ἀρπάσαντες
 τὸ σῶμα καὶ ἐπὶ τὰς σκηρὰς ἀγωγόντες καὶ τεφρώσαντες θάπτουσι 15
 γῆ. μετὰ τὸν θάνατον Ἀχιλλέωσ πολέμου γενομένου, καὶ πολ-
 λῶν ἔξ ἐκατέρων πειόντων, εἰς μονομαχίαν ὁ Φιλοκτῆτης καὶ ὁ
 C Πάρις ἔρχονται. καὶ πρῶτοσ λαχὼν ὁ Πάρις βάλλει κατὰ Φιλο-
 κτῆτου, ἀστοχεῖ δέ. ὁ δὲ ἀντιοξεύσασ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα Πά-
 ριδωσ διαπεῖρει, καὶ δευτερώσασ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ἐπήρωσεν ὄφ- 20
 θαμίον, καὶ τρίτον βωλὸν ἐπὶ τοὺς πόδασ καὶ τὰ σφυρὰ ῥίπτει
 Πάριν εἰς γῆν. ὃν ἀρπάσαντες ἡμιθνητῇ εἰς τὴν Ἴλιον εἰσῆλθον.
 καὶ αὐτοὺσ τοὺσ ἐκ τῆσ Ἑλένησ υἰοὺσ τρεῖσ, Βούννυμον Κορυθαῖον

les nihil sinistra suspicans, in templo Apollinis stans, eos admittit. ibi
 Paris altari assistens iureiurando ea quae erant utrinque dicta sanxit.
 Deiphobo autem Achillem amplexo et deoscalante, enssem quem gestabat
 in Achillis intestina defixit; statimque, adhuc eum Deiphobo tenente,
 Paris alterum ictum intulit. Achilles viribus deficientibus concidit. illi
 citra suspicionem rei alia via ex luco egressi, cum paululum inde pro-
 cessissent, citato cursu in urbem se proripuerunt. Ulysses cum sociis
 currere eos cernentes in templum accurrunt, ibique pone aram iacen-
 tem Achillem cruore foedatum reperirunt. cui Ajax "profecto nemo ho-
 minum te poterat interficere, sed tua temeritas te sola perdidit." re-
 spondit Achilles haec, extremum spiritum iam ducens: "dolo me Paris
 et Deiphobus Polyxenae causa necaverunt." proinde corpus Achillis ii
 celerrime rapuerunt, et humeris suis impositum in castra pertulerunt;
 crematumque humarunt. post mortem Achillis pugna conserta multisque
 utrinque defiectis singulari certamine Philoctetes et Paris congregiuntur.
 prior sorte Paris Philoctetem sagitta petens aberrat a scopo. Philocteta
 vicissim primum laevam Paridis manum sagitta traiecit, secundo dextrum
 eius oculum eruit, tertio talos et pedes impetens eum solo prosternit.
 qui semianimis a suis abreptus et Ilium periculus est; ubi tres, quos ei
 Helena pepererat, filios, Bunymum Corythaeum et Idaeum, parvulos etiam-

καὶ Ἰδαῖον, μικροῦς αὐτῷ παραστάντας ἰδὼν ἄφρονος ἕμιενε, καὶ διὰ μέσης ἐξέπειε νυκτός. ἣ δὲ προτέρα αὐτοῦ γυνὴ Οἰνώη ἐαυτῇ ἀπεκρήσατο ἀγχόνῃ. Ἐλένην δὲ γυναικῆ Ἀήρροφος ἡγάγετο παραιντά, ὃν ὁ Μενέλαος ὑστερον ἠκρωτηρίασε δι' αὐτήν.

5 "Οτι τὸ Παλλάδιον λεγόμενον ξύλινον ἔπηρχεν εἰδῶλον τῆς Παλλάδος. τοῦτο ἔλεγον τετελεισμένον εἶναι ἀρρήτοις τισὶ καὶ D δαιμονιώδεσι τελεστηροῖς, ἦτοι μυσταροῖς μυστηροῖς ἐστοιχειωμένον, νικηφόρον, ὃ φασὶ, καὶ ἀπάλωτον διατηροῦν τὴν πόλιν ἐν ἧ ἀπόκειται. τοῦτο τὸ ζώδιον τὴν πόλιν Ἰλιον μέλλουσι κτελεῖν

10 Τρωτὶ τῷ τῶν Τρώων βασιλεῖ φιλόσοφος τις καὶ ἀρρήτων γοητικῶν τελεστής, Ἄσιος ὄνομα, φέρων ἐλαφίστατο ᾧ ἀντιχαριζόμενος ὁ Τρῶς τὴν ἐπ' αὐτὸν χώραν πᾶσαν, Ἐπίρροπον πρῶτον καλουμένην, εἰς τὸ ἐκείνου ὄνομα Ἄσιαν ἐπωνόμασε. τοῦτο οὖν τὸ βρέτας, ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες ὡς οὐκ ἂν δύναίτο τὴν πόλιν

15 ἔλεῖν ἕως ἂν ἐν αὐτῇ ἀποκειμένον ἦ, κλέψαι ἰσχυσαν, Ὀδυσσεύς P 131 καὶ Διομήδους κρυφῇ εἰσελθόντων καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Παλλάδος ἐν ἡμέραις τῶν ἑορτῶν παραμενόντων· καὶ γνώμη τοῦ Ἀτήρορος ἐξάρχον τῶν Τρώων ὄντος, διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Θεανοῦς ἱερείας τῆς Ἀθηνᾶς οὔσης, τοῦτο νυκτὸς ἀφελόμενοι ἐξῆλθον, ὅτε

20 καὶ τὰ συμβάντα τοῖς Τρωσὶ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἐλεινὰ σύμβολα καὶ ἀπαίσια κατεδειῶντο καὶ πρῶτ' ἐξελθόντες τοῖς Ἕλλησιν ἀπήγγειλον. φασὶ γὰρ ὅτι τῶν Τρώων ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος θυσιάξεν ἀγωνιζομένων τὰ ξύλα μὲν καὶ τὰ κρέα καὶδὸ

num sibi adstare videns, interclusa voce, sub mediam noctem exspiravit. tum Oenone, quae prius uxor Paridis fuerat, se ipsam strangulavit. Deiphobus statim Helenam uxorem duxit; quem postmodo Menelaus propterea auribus et naso manibusque truncavit.

Palladium lignea fuit Minervae, quae eadem Pallas dicitur, imago. aiunt id nefandis quibusdam daemonum consecrationibus arcanisque ritibus dedicatum ea vi fuisse, ut urbem in qua esset inexpugnabilem conservaret. id signum Troi Troianorum regi Ilium condituro philosophus quidam et innominatarum praestigiarum sacerdos, Asius nomine, dono attulit; in cuius gratiam Tros universam suam regionem hactenus Epirrhon appellatam ab ipso Asiam denominavit. Graeci cum Ilium capi non posse, quamdiu simulacrum id ea esset in urbe, inadvivissent, furto id abstulerunt, Ulyssis et Diomedis opera. hi clam ingressi urbem, et in sano Minervae per serias commorati, consilio Antenoris Troianorum principis, adinvante huius uxore Theanone, quae sacerdos erat Minervae, noctu sublatum simulacrum secum in castra attulerunt. ea nocte Troianis miserabilia portenta et abominanda apparuerunt, quae mane egressi Graecis narraverunt. ferunt enim, cum Troiani rem Apollini sacram facere instituissent eiusque altari ligna et carnes rite imposuis-

θῆμις ἐπιτίθετο, πῦρ δὲ τοῖς ξύλοις ἐπιβαλλόμενον οὐχ ἤπτεν,
 ἐσβέννυτο δέ. πολλάκις δὲ τοῦ πυρὸς ἐνεχθέντος καὶ μὴ καιομέ-
 B νου, πῖπται τὰ ἐν τῷ βωμῷ πάντα εἰς τοῦδαφος. οἱ Τρῶες δὲ
 οὐχ ἀγαθὸν αὐτοῖς εἶναι οἰωνὸν ταῦτα τεκμηριώμενοι, ὃ τε Πρία-
 μος καὶ οἱ λοιποὶ τὸν Ἀντήωρα πρεσβεῦσαι πρὸς Δαναοὺς ἀπο-5
 στέλλουσιν, ὥστε λύτρα λαβόντας ὅσα ἂν ἐθέλωσι λύσαι τὸν πό-
 λεμον. καὶ ὁ Ἀντήωρ πρεσβεύων ἔφη πρὸς Ἀχαιοὺς "πάντα
 ἐπάθομεν ὅσα τοὺς ἡμαρτηκότας παθεῖν ἐχρήν. ἀνθ' ὧν Μενέ-
 λαον ὁ Πάρις ἠδίκησε, δίκας ἔδωκεν· ἀνθ' ὧν τὸ Ἴλιον, μαρτυ-
 ροῦσιν οἱ τάφοι τῶν ἀηρημένων. νῦν οὖν οἱ περιλειφθέντες ἡμεῖς 10
 λύτρα φέρομεν ὑμῖν. ὑπὲρ θεῶν, ὑπὲρ πατρίδος, ὑπὲρ τέκνων,
 "Ἕλληνες ὄντες, τοὺς πρὶν ἀπειθεῖς, νῦν ἰκέτας σώσατε." ἐπὶ
 C τούτοις πεισθέντες οἱ "Ἕλληνες Ὀδυσσεῖα καὶ Διομήδην ἀποστέλ-
 λουσι τὴν τῶν χρημάτων ποσότητα τυπῶσαι. καὶ γε ἐτύπωσαν
 χρυσίου τάλαντα δισχίλια καὶ ἀργύρου τάλαντα δισχίλια, καὶ τὰ 15
 δόξαντα πάντα κομισάμενοι καὶ ἀφορηθέντες τῆς πόλεως ὑπέ-
 στρεψαν εἰς τὸν στρατὸν. μετὰ ταῦτα θυσιαζόντων τῶν Ἑλλήνων
 καὶ ἀποπλεῦσαι βουλομένων, πάντας ἐνώρκωσεν Ὀδυσσεὺς ἐν ταῖς
 θυσίαις μὴ ἀποπλεῦσαι τῆς Ἴλιου πρὶν ἢ τὸν δούρειον ἵππον κατα-
 σκευασθῆναι. ἔνθεν τοι καὶ ξύλοις τοῖς ἀρμοδιωτάτοις συμπήξαν-20
 τες καὶ εὐφυνῶς κατακοσμήσαντες, καὶ ταῖς Ἐπειοῦ τεχνουργίαις
 θανμαστὸν αὐτὸν ὑπερφυνῶς κατασκευασάμενοι πάσαις μηχανορ-
 ραφίαις, ὥστε καὶ στρατὸν εἰκοσιτεσσάρων ὀπλιτῶν ἔνδον κρύ-

sent, ignem lignis iniectum non arsisse sed extinctum fuisse, ac saepius
 repetitum ignem non arsisse; et quicquid arae impositum fuerat, in ter-
 ram decidisse. Troes cum adversum sibi aliquid hoc ostento denuntiari
 indicarent, Priamus ac reliqui Antenorem legatam ad Graecos mittunt,
 rogatum ut ii pacem ipsis, pretio suo arbitrio constituto, redimendam
 darent. Antenor legatus ad Graecos huiusmodi orationem habuit. "quic-
 quid poenarum dare nos ob nostra flagitia debuimus, dedimus. Paris,
 quod ob iniuriam Menelao factam luendum fuit, pependit. etiam Ilium:
 eius rei documento sunt sepulcra caesorum. nos itaque reliqui pretium
 vobis offerimus, quo nos redimamus. vos per deos, per patriam, per
 liberos obtestamur, Graeci cum sitis, supplices nunc vestros, quondam
 contumaces, miseremini." his moti Graeci Ulysses et Diomedem mit-
 tunt, qui argenti pondus signarent. signaveruntque ii talenta auri bis
 mille totidemque argenti. cumque omnia pro suo arbitrio abstulissent,
 ex urbe in castra reversi sunt. post haec sacrificantibus Graecis et
 discessum parantibus, Ulysses universos inter sacra iureiurando adstrin-
 xit non ante discessuros ab Ilio quam equus ligneus, qui ob id et Du-
 reius vocatur, absolutus esset. hunc Graeci, Ἐπειῶν artificιο, lignis con-
 cinnissime compactis, insigni ornata admirabilique opere construxerunt,
 ita ut intus 24 militibus gravis armaturae abditis, rotulis impositus tra-

πτοντα ἀβίαστα διὰ τροχίλλσκων ἐλκόμενον τῆς φορβεῖας ἀκολου- D
 θεῖν, καὶ τοῦτον οὕτω τεκτηνόμενοι, τὰς σκηνάς τε κατακυύσαν-
 τες καὶ ἀποπλεύσαντες καὶ εἰς Τένεδον ὑποθήκαις Ὀδυσσεῶς ἀπο-
 κρυβέντες τὴν νῆσον, ἓνα τινὰ γενναῖον ἄνδρα κατακισιάμενοι, καὶ
 5 μετρώως αὐτὸν ἀκρωτηριάζοντες ἐθέλοντα καὶ χαίροντα τῷ ἐπιλήθῳ
 καὶ τῷ μισθῷ, προδύτην ἀφιαῖσιν αὐτόν· ὃς διαπνυθανομένοις
 τοῖς βαρβάροις τί ἂν εἴη τὸ προκείμενον ἔργον τοῦτι καὶ πρὸς τί
 φέροίτο, ἀπεκρίνατο λέγων "τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναῖς ἀνατιθέεσαι
 Δαναοὶ τοῦτο, ὁμοῦ μὲν ἀπολογίαν ὑπὲρ ὧν εἰς τὴν πόλιν αὐτῆς
 10 ἠδίκησαν, ὁμοῦ δὲ καὶ δῶρον τοῦτο ὑπὲρ τῆς εἰς τὰς ἑαντῶν πύ- P 132
 λίδας σωτηρίας καὶ εἰς μνήμην αὐτῶν ἀφιερῶν κεκρίκασι· δεῖν."
 οἱ τοίνυν Τρωεὺς πειθήνιοι τούτοις γενόμενοι, λαβόντες σὺν εὐθυ-
 μία καὶ χαρμοῇ τὸν δούρειον ἵππον, μᾶλλον δὲ τὸν ἴδιον ὄλεθρον,
 καὶ καλωδίους ἀνέλκοντες καὶ εὐάζοντες, τὸ τῆς πέλης ὑπέρθυρον
 15 ἄραντες τοῖς τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἀδύτοις μετὰ τῶν ἐχθρῶν εἰσήγαγον.
 ἐν δὲ τῷ μεσονυκτίῳ οἱ ἐν τῷ ἵππῳ λοχῶντες ἐπὶ σχολῆς ἐκπετη-
 δηκότες, αὐτόν τε τὸν Πρίαμον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἀνελόντες,
 τὸν τε Διίφοβον ἀκρωτηριάζοντες, τὸ πλῆθος δὲ τῶν ἀνδρῶν
 ἀποκτείναντες, πυρσοῖς μᾶλα λαμπροῖς καὶ συγγοῖς τοῖς ἐκ τοῦ
 20 τεύχους τὸν τῶν Δαναῶν στόλον πρὸς ἑαυτοὺς ἐπέστρεψαν. ἡμέ-
 ρας δὲ ἦδη διαγελώσης καὶ αὐτοὶ παραστάτες τοὺς ὑπολειφθέντας B
 πάντας ἀπέκτειναν· τὰς δὲ γυναῖκας αἰχμηλώτους καὶ τὴν Ἐκάβην
 καὶ τὰ κτήνη λαβόντες, τὰ τε σκεύη καὶ εἶδη καταμερισάμενοι,

hentes capistrum facile sequeretur. eo absoluto tabernacula sua com-
 busserunt, et in Tenedum insulam navigantes ibi sese occultaverunt Ulys-
 sis consilio, uno tantummodo relicto proditore, homine generosis animi,
 qui laude et praemio inductus ad hoc sese valneribus foedandum et ex-
 tremis partibus leviter mutilandum ultro praeberat. is barbaris inter-
 rogantibus quidnam sibi ista equi machina vellet, respondit Graecos eam
 templo Minervae consecrare atque dedicare, cum ad expiandas quas eius
 urbi intulissent iniurias, tam ut esset donum pro reditu ipsorum in pa-
 triam ipsorumque monumentum. Troes ergo his fidem habentes cum
 gaudio et laetitia Dureium equum (imo autem suam ipsorum perniciem)
 iunibus alligatum in urbem traxerunt, paeanem accinentes; portaeque
 superiore limine amoto, eum ut erat hostibus refertus, in penetrale deae
 introduxerunt. media nocte ille qui in equo per insidias additus latebant,
 capto tempore desilientes, Priamum eiusque filios occidit, Deiphobum
 extremis corporis partibus truncant; ac multitudine hostium trucidata,
 crebris ac fulgentibus ignibus de muro editis, classi Graecae ad ipsam
 revertendi signum exhibent. ut primum illuxit, ceteri etiam adfuerunt.
 ibi Troianis, quotquot supererant, omnibus interfectis, uxores eorum at-
 que ipsam quoque Hecebam captivam abduxerunt, nec non et pecus omne,

τὴν τε Ἑλένην τῷ Μενελάῳ ἀποδόντες καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν ἐμ-
πρήσαντες καὶ καταστρεψάμενοι ἐπαλινόσπουον.

Μετὰ τὸ ἀλῶναι τὸ Ἴλιον Αἴας ὁ Τελαμώνιος καὶ Ὀδυσ-
σεὺς τοῦ ζωδίου Παλλάδος ἐκάτερος ἀντεποιούοντο, ὡς αὐτῷ δια-
φέροντος καὶ τῇ ἰδίᾳ πόλει ἔξεν αὐτὸ φυλακτήριον, ὡς πάντων 5
ἐπίπροσθεν ἀγωνιζόμενον. πολλὰ δὲ στρατηγήματα ἐξ ἀμφοτέρων
ῥηθέντα, ὁμοῦ ἐν παραθήκῃ δίδοται τὸ Παλλάδιον ἕως πρῶτῷ τῷ
C Διομήδεϊ. διὰ μέντοι νυκτὸς ἀδήλως σφάζεται Αἴας. πρῶτας
δὲ γενομένης ὡς εὐρέθη νεκρός, πολλῆς στάσεως γενομένης εἰς
ὑπόληψιν ἦλθε τῆς πράξεως Ὀδυσσεύς· ὄθεν καὶ εἰς ἐμφύλιον 10
ἀναπταμένον τοῦ πράγματος πόλεμον, πρῶτος Ὀδυσσεὺς ἐλκύσας
τὰ ἱαντοῦ πλοῖα ἀφώρμησε τῆς Τροίας, καὶ μετ' ἐκείνον ἄπαν-
τες, καὶ τοῦτο ἀρχὴ γέγονε τῆς τῶν Ἑλλήνων ὑποχωρήσεως. τὴν
δὲ Ἑκάβην καταρωμένην τῷ στρατῷ οἱ μετὰ Ὀδυσσεὺς λίθοις
βάλλουσι καὶ τῇ θαλάσῃ ῥίπτουσι εἰς χώραν λεγομένην Μαρώ-15
νεια, ἣν καὶ κυνὸς σῆμα ὠνόμασαν.

Ἐκεῖθεν ἐπιπίπτει ἐν Σικελίᾳ Κύνκλωπι, οὐχὶ ἐν ὀφθαλμῷ
κατὰ τὰς μυθολογίας Ὀμήρου κεκρημένω· ἀλλ' ἄνθρωπος μὲν
D ἦν τὴν φύσιν ὡς πάντες ἄνθρωποι καὶ οἱ λοιποὶ Κύνκλωπες, οἳ καὶ
τὸ εἶδος ἦσαν μεγάλοι καὶ ἀπηργισμένοι καὶ ἀπνεκτοί, τὴν προαί-20
ρεσιν παγχάλεποι καὶ μισανθρωπότατοι καὶ φονικώτατοι. εἶτα εἰς
τὰς Αἰολίας νήσους εἰς Κίρκην καὶ Καλυψὶν τὰς θυγατέρας Ἄτλαν-
τος· ἀφ' ἧς Κίρκης καὶ υἱὸν ἔσχε τὸν Τηλέγονον. εἶτα εἰς λήμνην

supellectilemque inter se partiti sunt; redditaque Menelao Helena, et
urbe undique incensa atque diruta, domum redire intenderant.

Ilio capto Ajax Telamonius et Ulysses uterque sibi Palladium vindicavit, cum uterque ob toleratos pro toto exercitu labores sibi id ad suae urbis tutelam debere contenderet. cum uterque multa praecleara sua eius belli facinora commemorasset, Palladium tamen usque in crastinum diem apud Diomedem depositum fuit, sed ea nocte Ajax, incertam a quo, occiditur. quae res cum magnam turbam excitasset, Ulysses in suspicionem eius facti devenit; cumque ad intestinum iam res bellum spectaret, primus Ulysses deductis suis navibus e Troia abiit, eumque omnes sunt secuti. hoc fuit principium Graecorum discessionis. Hecubam autem, cum ea exercitui dira imprecaretur, Ulysses cum sociis lapidibus obrunt et in mare eiciunt ad locum cui nomen Maronea; qui et Cynos sema, hoc est canis monumentum, appellatus ab iis est.

Deinde Ulysses apud Siciliam incidit in Cyclopem. non fuit is, ut Homerus fabulatur, unoculus, sed omnium hominum natura similis, ut et reliqui Cyclopes. sed ii vastis corporibus erant, efferri atque immanes, saevissimi, inhumanissimi atque caedibus humanis deditissimi. inde ad Aeolicas insulas delatus est, post ad Circeon et Calypsonem, Atlantis filias. ex Circe etiam filiam habuit Telegonum. postea ad paludem

τὴν καλουμένην Νεκρόπον, ἐν ἧ δια φαντασμάτων ἔγνω τὰ μέλλοντα συμβαίνειν αὐτῷ. ἐκεῖθεν εἰς τὰς Σειρήνας ἐκρίπτεται πέτρας καὶ τὴν καλουμένην Χάρυβδιν καὶ Σκύλλαν, ἧτις ἐν στενῷ τόπῳ διακειμένη ὑποδέχεται τὰ τοῦ Ἰδαιονοῦ ρεύματα καὶ τοὺς 5 παραπλέοντας βυθίζει. ἐν ᾧ τὰ πλοῖα πάντα μετὰ καὶ τῶν ἐταίρων ἀποβαλῶν, αὐτὸς κρατήσας σανίδος ἐν τοῖς ρεύμασι τῶν ὑδάτων ἐφέρετο. τούτον Φοίνικες πλέοντα λαβόντες εἰς Κρήτην πρὸς Ἰδομενέα γυμνὸν ἤγαγον. καὶ αὐτὸς πέμπει τούτον εἰς Φαιακίαν τὴν νῦν λεγομένην Κέρκυραν πρὸς Ἀλκίνοον, δεδωκὼς αὐτῷ 10 ναῦς δύο καὶ ἄνδρας ἐπιλέκτους ἑ. ὁ Ἀλκίνοος τοῖνον μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς πλείονας στρατιώτας ἀναλαβόμενος καταλαμβάνει τὴν Ἰθάκην. καὶ τοὺς μνηστήρας ἀποκτείνας, καθάρως τε τὸν οἶκον ἀπὸ τῶν ἐπιβουλεύοντων αὐτῷ, ἀνακτιῦται τὴν βασιλείαν. βιώσας οὖν ὁ Ὀδυσσεὺς πολλοὺς χρόνους ὑπὸ τοῦ ἰδίου παιδὸς τοῦ ἀπὸ 15 τῆς Κίρκης αὐτῷ γεγεννημένου τοῦ Τηλεγόνου τὸν βίον καταλύει. Β τὸν γὰρ ἀπὸ τοῦ νειοῦ θάνατον ἐκ τινῶν μαντευμάτων ὑφορώμενος τὸν Τηλέμαχον ἐφυλάττετο καὶ συνεῖναι αὐτῷ παρητήετο. τοῦ οὖν Τηλεγόνου τὴν Ἰθάκην καταλαβόντος καὶ ἑαυτὸν τῷ πατρὶ καταμνήσαντος, μὴ προσδεχομένου παρὰ τῶν φυλάκων, νυκτός τε 20 οὔσης καὶ κραυγῆς γενομένης νομίσας Ὀδυσσεὺς τὸν Τηλέμαχον εἶναι ἀνίσταται μετὰ ξίφους, καὶ συμπεσὼν Τηλεγόνῳ πλήττεται ἐπ' αὐτοῦ κέντρῳ τρυγόνος, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τελευτᾷ.

Ἀγαμέμνων ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πατρίδα μετὰ Κασάνδρας ἀποπλεύσας εἶρε Κλυταιμνήστραν μοιχευομένην Αἰγίσθῳ. αὕτη

nomine Necyopam, ubi ex visis quibusdam ea quae sibi eventura essent cognovit. inde ad Sirenum saxa eiectus est, et ad Charybdim ac Scyllam, quae in faucibus sita Oceani fluctus excipit ac praeternavigantes submergit. ibi omnibus navibus ac sociis amissis, ipse tabula arrepta cum undis ferretur, ita vehens a Phoenicibus exceptus nudusque in Cretam est ad Idomeneum deductus. Idomeneus eum additis duabus navibus ac 50 viris delectis ad Alcinoem misit in insulam Phaeaciam, quae nunc Corcyrae nomen gerit. Alcinoem eum, pluribus adhuc militibus adhibitis, in Ithacam deduxit; qua potitus Ulysses, prociis interfectis, domoque ab iis qui ipsi insidiabantur purgata, regnum recuperavit. cum autem multos annos vixisset, a Telegono, suo et Circes filio, occisus est. nam cum necem a filio suo ex quibusdam vaticiniis metneret, a Telemacho sibi cavebat eiusque convictu abstinebat. ac cum Telegonus Ithacam appulisset, seque, cum a custodibus non admitteretur, patri suo indicari iussisset, quod tum nox erat, vociferatione oborta, Telemachum adese ratus Ulysses, cum gladio obviam ivit, congressusque Telegono, ab eo pustinacae spina ictus periit.

Agamemnon cum una cum Casandra in patriam navigatione esset delatus, in Clytaemnestram uxorem suam ab Aegistho adulteratam inci-

C γὰρ ἀκούσασα ὡς Ἀγαμέμνων τὴν Κασάνδραν ἔσχεν ἐν Τροίᾳ, θάνατον καταψηφίζεται τῷ ἀνδρὶ τοιοῦτον. ἐνδύσασα γὰρ αὐτὸν ἐπανελθόντα χιτῶνα πανταχόθεν ἕφασμένον, παρασκευάζει τοῦτον ὑπὸ Αἰγίσθου σφαγῆναι, καὶ λαμβάνει τὸν Αἰγίσθον. ὁ γοῦν τοῦ Ἀγαμέμνονος υἱὸς Ὀρέστης, ὃς ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς ἐν τῇ 5 πρὸς Ἴλιον ἐστρατεία νέος ὢν πρὸς Σχοινέα ἀπιστῶν ἀνατραφῆναι, τοῦτο μαθὼν ἦλθε, καὶ ἀνελὼν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἀναλαμβάνει τὴν βασιλείαν.

Μενέλαος δὲ σὺν τῇ Ἑλένῃ εἰς Αἴγυπτον ἀπορριφεῖς, καὶ μόλις εἰς Λακεδαίμονα καταχθίεις, τὰ κατὰ τὸν Ἀγαμέμνονα μα-10 θῶν μετὰ πολλοῦ δέους ἔβιον. Αἴας δὲ ὁ τοῦ Οἰλέως υἱὸς μετὰ D τοῦ ἰδίου στρατοῦ ἐποντίσθη. Διομήδης δὲ ὁ τοῦ Τυδέως υἱὸς εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν καταπλεύσας οὐκ ἐδέχθη, ἀλλὰ διωχθεὶς ὑπὸ Αἰγιαλείας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς καὶ τῶν πολιτῶν κατέφυγεν εἰς Καλαβρίαν. κτίζει οὖν πόλιν ἐκεῖ, ἣν ἐκάλεσεν Ἀργυρίππην, τὴν 15 μετονομασθεῖσαν Μαλεβέντον, εἶτα καὶ Βενεβέντον, καὶ ἐν αὐτῇ οἰκεῖ ἔχων καὶ τὸ Παλλάδιον, ὅπερ ἔλαβεν ἐκ Τροίας.

Ὅτι Ὀρέστης μετὰ τὴν μητροκτονίαν εἰς μανίαν περιέπεσε λυσσώδῃ, καὶ ποτὲ μὲν ἐν ἀνέσει διῆγε, ποτὲ δὲ τῷ ἐξόχῳ ἐπέ-
 τέλει. ἀγαπῶντων δὲ αὐτὸν τῶν πολιτῶν εἰς Δελφοὺς ἀπέρχεται, 20
 P 134 καὶ δέχεται χρησμὸν τοιοῦτον "Ὀρέστα, οὐκ ἄλλως σε δεῖ ἀργα-
 λῆς νόσου μανίην ἀποθέσθαι, εἰ μὴ περῶσας Πόντου κύματα

dit. nam ea cum inaudivisset Agamemnonem apud Troiam Casandra uti, mortem marito sic est machinata, ut reversum veste undiquaque contexta indueret, subornato qui eum sic deprehensum iugularet Aegistho; cui et statim nupat. at filius Agamemnonis Orestes, qui puer a patre ad bellum Troianum proficiscente ad Schoeneum fuerat educatum missus, re compta domum reversus suam matrem una cum Aegistho interfecit regnumque recuperavit.

Menelaus cum Helena in Aegyptum electus, vix tandem Spartam cum rediisset, Agamemnonis casu cognito in magna sollicitudine vitam exegit. Ajax Oilei F. una cum suo exercitu fluctibus est marinis obrutus. Diomedes Tydei F. cum ad suam urbem revertens esset mari, non est admittus: sed ab Aegialea uxore sua et civibus repulsus in Calabriam confugit, ibique urbem Argyripam condidit, et eam habitavit, secum etiam Palladium tenens, quod apud Troiam nactus fuerat. ea urbs postea Maleventum ac rursus Beneventum est denominata.

Orestes post perpetratam matris caedem in rabiosam incidit insaniam; quae aliquando remittebat, alio tempore vehementius vexabat. civibus ergo instantibus Delphos profectus tale oraculum accepit.

Oresta, non aliter vaesania gravi
 te liberari fata concedunt deum,
 quam Pentici transvectus undas aequoris

*Σκυθίας γαίαν καταλάβης Αδλίδος τε χώραν. ἐν ἱερῷ Ἀρτέμιδος
 ληφθεὶς σωθήσῃ ἐκ τῶν βωμῶν. κἀκεῖθεν ἐκφυγὼν ἀπὸ χθονὸς
 βαρβάρων χθόνα περάσας καταλάβης Συρίας γαίαν. ἀδλῶνος
 Σιλπίου ὄρους ἀντικρυ εὐρήσεις Μελάντιον τοῦνομα ἔχον ὄρος,
 5 ἔνθα μέγας ἐστὶ ναὸς Ἑστίας. ἐκεῖ λυσσώδη μανίαν ἀποτίθει.
 θᾶπτον οἶχνει. ταῦτ' ἔφη ἢ γίνεται." ταῦτα σημειωσάμενος
 Ὀρέστης, εὐθέως ἀναπλεύσας ἕμα τῷ Πυλάδῃ, ἔφθασαν ἐπὶ τὴν
 Αδλίδα χώραν τῆς Σκυθίας. τὴν Ποντικὴν τοῖνον θάλασσαν
 διαπεράσαντες, καὶ ὡς ἀπὸ μιλίων δύο τῆς ἡπειρου πεζεύσαντες, B
 10 ὄρῳσιν ὡς μελαθρα θεῶς καὶ ἔξωθεν ἀνθρώπων δοτέα ἐρομιμένα,
 ἃ καὶ Κρονστῆμια ἐγχώριος καλεῖ γλωσσοῦ. καὶ τί δράσαιεν ἐβου-
 λεύοντο. τρέχουσι βουκόλοι πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν, "ἤκουσι"
 φάσκοντες "δύο νεανίσκοι παρὰ τὴν κυανέαν." ἐκείνη δέ, τίνας
 καὶ ποταποί, καὶ τίνα τούτοις δνόματα, πρῶτον ἐρωτῶσα τοῦς
 15 ξένους, καὶ περὶ Ἀγαμέμνονος τοῦ πατρὸς καὶ περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ
 πολέμου ἐξήταξεν. εἶτα δεισμοῦνται τοῦ θύεσθαι. καὶ τὸν μὲν
 Ὀρέστην εἰς τὴν ἐξῆς, Πυλάδην δὲ τῷ βωμῷ τῆς Ἀρτέμιδος
 παρεστήσατο. καὶ ἡ Ἰφιγένεια ποίας ἂν εἴη χώρας ἐπόθετο καὶ
 ποίας πόλεως. "χώρας μὲν Ἑλλάδος" ἔφη, "Μυκῆνης δὲ πόλεως C
 20 ἄθλιος πάρεμι." ἡ δὲ τὴν πόλιν αὐτῆς καὶ τὴν χώραν ἀκούσασα
 ἰδάκρυσεν, ὑποπτεύσασα δὲ ὑπὸ τῶν βουκόλων αὐτὸν ἀκούσαι τὰ
 περὶ αὐτῆς "τίς" ἔφη "βασιλεὺς Μυκῆνης; τίς δὲ ἡ τοῦτου γυνή;*

Scythicas in oras Aulidemque veneris.

hic ad Dianae constitutus victima

altare, salvus barbaricam fugies solum,

terram Syrorum transmissis attinges mari,

quae Silpii montis convallem oppositam habet.

hic reperies montem nomine Melanthium

Vestaeque fanum nobile vetustae deae.

ibi tu rabiosam depones insaniam.

abi cito hinc: quae sint futura, diximus.

eo annotato Orestes statim comitatus Pylade in Scythiam navigavit et
 Aulidem pervenit. ergo cum Pontico mari trajecto terrestri itinere ad
 miliaria duo progressi essent, templum divae cernunt, forisque ossa ho-
 minum projecta, quae indigenae sua lingua crustemia nominabant. hic
 ipsis quid facti usus esset consultantibus, pastores ad Iphigeniam ac-
 currunt, duosque nuntiant iuvenes mari advectos esse. ea primum no-
 mina hospitem, ac cuius, scitatur, simul de Agamemnone patre suo et
 Troiano bello, exploratis eorum indicibus. inde il ut deae victima fiant
 vinciantur; reservaturque in proxime insequentem diem Orestes, Pyla-
 des ad aram Dianae constituitur. percontata est eum Iphigenia cuius
 esset. Graecum se esse respondit domo, patria Mycenaeum. illacrima-
 vit ea nomine gentis et urbis suae audito: suspicata tamen, eum de ipsis
 rebus aliquid ex pastoribus inaudivisse, quaevisit porro quis rex Myce-

τίνα δὲ τέκνα;” “*Αγαμέμνων*” εἶπε “*πρώην, γυνή δὲ Κλυται-
μνήστρα, τέκνα δὲ οἱ Ὀρέστης καὶ Ἠλέκτρα καὶ Ἰφιγένεια, ἣ
ὡς λέγουσι Θυσία Ἀρτέμιδι προσήχθη, θυσθεῖσα δὲ ἐπὶ τῆς
θεοῦ ἕως ἄρτι ποῦ ἐστὶν οὐκ ἐγνώσθη· ἔσχε δὲ καὶ Χρυσόθειμιν
καὶ Λαυδίκην θυγατέρας.*” ἣ δὲ ἀκούσασα κελεύει τοῦτον αὐτίκα 5
λυθῆναι τῶν δεσμῶν. καὶ γράψασα δίπτυχον ἐπιδέδωκεν αὐτῷ,
D εἰποῦσα “ἴδου τὸ ζῆν σοὶ ἡ θεὸς δωρεῖται δι’ ἐμοῦ. ἐπόμυθί
μοι κατ’ αὐτῆς ὅτι τὸ δίπτυχον τοῦτο ἐπιδίδως τῷ Ὀρέστη, καὶ
κομίζεις μοι παρ’ αὐτοῦ γράμματα.” ὁ δὲ ἐκώμυντο καὶ τὸ
γράμμα δίδοναι αὐτῷ εἰς χεῖρας καὶ αὐτὸν ἄγειν Ὀρέστην πρὸς 10
αὐτήν. εἰληφῶς δὲ τὸ δίπτυχον ἐξῆλθε τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐλθὼν
ὄπου Ὀρέστης ἐφρουρεῖτο ἤτήσατο τοὺς φρουροὺς Σκύθας, καὶ
εἰσελθὼν ἐπιδίδου τὴν πυκτὴν οὕτως εἰπὼν “ἴθι τὸ τάχος πρὸς
Ἰφιγένειαν τὴν σὴν ἀδελφήν.” ζῆμον οὖν ἔνεο οἱ Σκύθαι πρὸς
τὸ συμβάν. καὶ δὴ αὐτίκα πρὸς Ἰφιγένειαν εἰσηλθὼν ἀμφότεροι, 15
καὶ ὁ Πυλάδης “ἴδε” ἔφη “Ὀρέστης ὁ σὸς ἀδελφεός.” ἣ δὲ οὐκ
P 135 ἐγνώρισεν αὐτόν, ἕως τὸ Πελόπειον τοῦ γένους σήμαντρον τὴν
ἐλαίαν εἶδεν ἔχοντα ἐν τῷ ὤμῳ δεξιῷ. περιπτουζαμένη τε αὐτόν
ἐκέλευσεν ἐλκυσθῆναι τὰ πλοῖα αὐτῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ
ὄλον αὐτοὺς μείναι τὸν χειμῶνα παρ’ αὐτῆ. θέρους δὲ γενομένου 20
λάθρα Ὀρέστης καὶ Πυλάδης τὸ ὀλόχρυσον ἄγλαμα Ἀρτέμιδος
καὶ αὐτήν ἀνελόμενοι τὴν Ἰφιγένειαν ἀπέδρασαν μεθ’ ὧν ἀπήλθον
πλοίων. καὶ τὴν Διαβηγὴν περάσαντες ἤλθον πρὸς ἀνατολὴν ἐπὶ

narum, quae eius uxor, quae proles. ad haec Pylades pridem Aga-
memnonem ibi regnum obtinuisse; eius uxorem Clytaemnestram, liberos
Orestem Electram Iphigeniam (hanc famam ferre Dianae pro victima
oblatam, ab ea neci subtractam fuisse, neque hactenus cognitum esse
ubinam locorum agat) ac praeterea Chrysothemiam atque Laodicen. his
auditis Iphigenia Pyladem statim vinculis solvi iubet, literisque conscrip-
tis eas ipsi tradit, ita fata. “vitam tibi dea per me donat: per eam tu
mihī iura literas has Oresti te redditurum, ab eoque responsum relatu-
rum.” iuravit se et literas in manus Orestis traditurum et hunc ad
ipsam adducturum. acceptisque literis fano egressus eo venit ubi Ore-
stes custodiebatur; impetratoque a Scythis aditu, tabulam Oresti tradi-
dit, his verbis “i quam primum ad Iphigeniam, sororem tuam.” obstu-
perunt audito hoc casu Scythae. illi ambo recta ad Iphigeniam se con-
tulerunt. ac Pylades “ecce” inquit, “hic Orestes frater tuus.” non
tamen eam Iphigenia agnovit ante quam signum Pelopei generis oleam
in dextro humero vidit. tum eam amplexa naves subduci in navale ius-
sit, ipsosque secum totam eam hiemem detinuit. aestate facta Orestes
et Pylades clam simulacro Dianae, quod ex solido erat auro, ipsaque
assumpta Iphigenia, quibus advecti fuerant navibus aufugerunt; traicta-
que Diabena ad ortum solis ad Emet Saracenicum appulerunt, indeque

τὸ Σαρακηναῖον Ἔμετ, κάκειθεν ἐπὶ Τρικόμῳ τῆς Παλαιστίνης. καὶ δὴ Ὁρέστου μανέντος οἱ Τρικόμῳταί ἱερὸν μέγα τῆ Ἀρτέμιδι κτίσαντες ἤξιον τὴν Ἰφιγένειαν, ὡς ἱερίαν τιμῶντες αὐτήν, θυσιάσαι κόρην παρθένον τῆ θεῶ. καὶ δὴ ἄγοσσι νέαν, Νύσσαν **B** 5 ὀνόματι, ἦν καὶ ἐθυσίασεν Ἰφιγένεια. καὶ στήλην χαλκῆν στήσαντες Νύσσαν τὸν τόπον ὠνόμασαν. τοῦ γοῦν Ὁρέστου τὰς φρένας ἀναλαβόντος ἡ Ἰφιγένεια ὄναρ εἶδεν, ἔλαφον λέγουσαν αὐτῇ “φύγε ἀπὸ τῆς χώρας ταύτης.” εὐθὺς οὖν φυγόντες τὴν παράλιον καταλαμβάνουσι Παλαιστίνην, κάκειθεν εἰς Συρίαν καὶ **10** τὸ Μελάντιον ὄρος. καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἑστίας κατὰ τὸν χρησμὸν εὐρηκῶς Ὁρέστης καὶ θυσιάσας τῆς χαλεπῆς ἀπήλλακται μανίας. εἶτα τὸν Ὁρόντην περάσας ἐπὶ τὸ Σλλπιον ὄρος ἤλθε, καὶ τοὺς Ἀργεῖους Ἰωνίας ὡς συγγενεῖς ἀσπασάμενος δι’ αὐτῶν εἰς τὸ παράλιον τῆς Παλαισιόπλειως πρῶην λεγομένης, ἣν δὲ Σέλευκειας, **C** **15** παρεπέμφθη. κάκειθεν ναῦν εὐρηκῶς ἕως Ἑλλάδος διέβη. καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἠλέκτραν εἰς γάμον τῷ Πυλάδῃ ζεύξας, ἕως Θανάτου τῆς τῶν Μυκηρῶν βασιλεύει χώρας. Θόας δὲ τότε τοπάρχης ὢν Σκυθίας εἰς καταδίωξιν Ἰφιγενείας διὰ τὸ ἄγαλμα Σκύθας πλείστους ἀπέστειλεν· ἐπεὶ δὲ εἰς Τρικόμῳν ἔλθόντες ἔμαθον ἀπο- **20** πλεῦσαι τοὺς διωκομένους, ἐκεῖ ἔμειναν, καὶ πόλιν τὴν λεγομένην Σκυθόπολιν οἰκοδομήσαντες οὐκέτι ὑπέστρεψαν.

Διείλας παρὰ Διομήδους ἐν Καλαβρίᾳ ξενωθείς, ἐπεὶ ἀποφοιτῶν ἔμειλλεν, ἤπειτο λαβεῖν τὸ Παλλάδιον παρ’ αὐτοῦ. πρὸς

ad Tricomina Palaestinae. ibi cum Orestes fureret, Tricomitae magnum Dianae fanum condiderunt; Iphigeniamque, quod eam ut sacerdotem honorarent, rogaverunt uti deae virginem puellam immolaret. adduxeruntque puellam nomine Nyssam, quam Iphigenia hostiam mactavit. ibi aerea columna posita loco Nyssae nomen indiderunt. Oresta tum sanitati mentis restituto, Iphigenia per insomnium est a cerva admonita ut hanc terram fugeret. statimque fugientes maritimum Palaestinam tenuerunt. inde in Syriam et ad montem Melantium delati sunt, ubi Orestes ex oraculo fanum Vestae repperit, ac sacris operatus difficili est liberatus insaniam. inde Oronte fluvio trajecto ad Silpium montem pervenit; salutatisque Ionitis Argivis utpote propinquis suis, ab iis ad portum Seleucia, quae antiquitas Palaepolis fuit nominata, deductus navemque ibi nactus in Graeciam transmisit. hic tradita in matrimonium Electra sua sorore Pyradi, Mycenaorum regnum usque ad vitae finem gessit. Thoas autem Scythiae regulus propter simulacrum permultos Scythas misit, qui Iphigeniam persequerentur. hi cum Tricomina pervenissent, indeque eos quos insequerentur abire intellexissent, ibi remanserunt, urbeque, cui Scythopolis est nomen, condita domum reversi non sunt.

Aeneas in Calabria usus Diomedis hospitio, iam diacessurus, ab eo Palladium petiit. respondit Diomedes ex eo tempore, quo primum cum

D ὃν ἐκείνος "ἔξ οὗ" φησὶ "τὴν ἀρχὴν τοῦτο μετὰ Ὀδυσσεύος τῆς Ἰλλίου ἀφειλόμην, οὔτε ἐμοὶ οὔτε τῷ ὑπ' ἐμὲ στρατῷ θάλλεις ἐπέλιπον ἕως ἄρτι καὶ συμφορὰ. διὸ καὶ ἐπυθόμην τῆς Πυθίας περὶ αὐτοῦ, ἣ καὶ ἀνείλεν ἀποδοῦναι αὐτὸ τοῖς Τρωσὶ." ταῦτα Διομήδης εἰπών, καὶ θυσάμενος τῷ θεῷ, ἐκβαλὼν εὐθὺς τὸ Παλλάδιον τῷ Αἰνείᾳ δωρεῖται. τοῦτο λαβὼν Αἰνείας πρὸς τὸν τότε τοπαρχοῦντα Ἰταλίας Λατίνον ἐφορμᾷ, καὶ κατὰ τῶν Ῥουτύλων σὺν αὐτῷ ἐστρατεύει. ἐν ᾧ πολέμῳ Λατίνος ὁ Τηλέφου υἱὸς ἀναίρεται. Αἰνείας δὲ στρατὸν συναγαγερικῶς κατὰ τῶν Ῥουτύλων πολεμῆι, καὶ τούτους τρεψάμενος, τὴν θρυγατέρα Λατίνου 10
P 136 Ἀλβανίαν καὶ τὴν βασιλείαν λαβὼν, πόλιν κτίζει μεγάλην, Ἀλβανίαν καλέσας· ἐν αὐτῇ τὸ Παλλάδιον ἀπέθετο. καὶ αὐτὸς μετὰ Λατίνον 19 ἔτη βασιλεύσας τελευτᾷ.

Μετ' αὐτὸν δὲ Ἀσκάnios Ἰούλος, υἱὸς Αἰνείου ἀπὸ Κρεούσης Τρωάδος, τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικός, ἔτη λέ' ὅς καὶ τὴν 16 Λαβινίαν κτίσας πόλιν, αὐτόσε τὸ βασιλεῖον καὶ τὸ Παλλάδιον ἀπὸ τῆς Ἀλβανίας εἰς τὴν Λαβινίαν μετέθηκε τὴν κτισθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ.

Λαβινίας δὲ ἤρξεν Ἄλβας ὁ υἱὸς Ἀσκανίου ἔτη λέ' ὅς καὶ κτίζει τὴν πόλιν Σίλβαν, ἔξ οὗ καὶ οἱ βασιλεῖς Σίλβιοι ἐκαλοῦντο. 20 οὗτος δὲ πάλιν ὁ Ἄλβας τὸ Παλλάδιον ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ B πόλει Σίλβῃ ἐκ τῆς Λαβινίας μετέγαγε πόλεως. ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐκεῖ βασιλεύουσι κατὰ διαδοχὴν οἱ Αἰνεΐαδαι ἔτη τλα'. Εὐάνδρος δὲ καὶ Πάλας οἱ τοῦ Αἰνείου υἱοί, τὴν καλουμένην Βαλέντα ἐπαρ-

Ulysses Palladium Ilio abetulisset, se atque exercitum suum continentibus malis atque calamitatibus fuisse vexatum; et cum eius rei causa Pythiam consulnisset, iussum fuisse Troianis id reddere. his dictis deo rem sacram fecit, Aeneamque deprompto Palladio donavit. Aeneas cum Palladio ad Italiam dominum Latinum profectus cum eo adversum Rutulos expeditionem facit. eo in bello Latinus cecidit. Aeneas autem exercitu collecto Rutulis bellum facit, iisque pulsus filiam Latini Albaniam uxorem et regnum consecutus urbem magnam extruit, nomine Albaniam, inque ea Palladium collocat. ipse regno post Latinum annos 19 functus moritur.

Post hunc Ascanius Iulus, Aeneae ex Creusa Troiana, prima uxore, filius regnum annos 35 gessit. is urbem Laviniam condidit, eoque regiam et Palladium transtulit.

Laviniae rexit Albas Ascanii F. annos 85. is urbem Silvam condidit, unde etiam reges Silvii denominati sunt. is quoque Palladium Lavinia in urbem a se conditam Silvam traduxit. ibi deinceps Aeneadae ordine regnaverunt annos 831. Evander autem et Palas Aeneae filii,

χίαν ἰθύνοντες, οἶκον οἰκοδομοῦσι πάνυ μέγαν καὶ θαυμαστὸν καὶ τοιοῦτον, ἕξ ἐκείνου πάντα βασιλείον οἶκον παλάτιον ὀνομάζεισθαι.

“Οτι οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τρεῖς διαιροῦσι τὰς τοῦ μηνὸς ἡμέρας, εἰς καλάνδας, εἰς νόνας καὶ εἰς εἰδοῦς. καὶ αἱ μὲν καλάνδαι εἰσὶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ μηνὸς μέχρι τῆς 9 ἡμέρας, αἱ δὲ ἀπ’ αὐτῆς νόναι μέχρι τῆς 10 ἡμέρας, εἰδοὶ δὲ αἱ μέχρι τῆς 11 ἡμέρας καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ μηνός, ἣτις καλεῖται ἔτη καὶ νέα παρὰ τῶ κωμικῶ Ἀριστοφάνη καὶ Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς λοιποῖς. εἰδοὶ δὲ κα-
10 λοῦνται αἱ μέχρι τῆς 12, ὅτι τηνικαῦτα ἀρχομένη τῆς 13 εἰδοποιεῖται πατελῶς ἢ σελήνη, εἶτα φθίνει.

Μετὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀρδέως ἐβασίλευσαν Λυδῶν ἕτεροι ἢ ἕως Κροίσου τοῦ ὑπερηφάνου καὶ Κύρου βασιλέως Ἀσσυρίων. ἐβασίλευσε δὲ ὁ αὐτὸς Κροῖσος ἔτη 14. κατέσχευεν οὖν ἡ
15 βασιλεία Λυδῶν τὰ ὅλα ἔτη 14. Κροῖσος δὲ ὑπέταξε πύσας τὰς πλησίον αὐτοῦ βασιλείας, καὶ τὰ πόρρωθεν αὐτοῦ λαμβάνει. ἐμήνησε δὲ καὶ Κύρῳ ἔῤῥοι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καὶ ἀναχωρῆσαι, ἢ δέξασθαι τὴν παρουσίαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολεμοῦσαν. ὁ δὲ Κύρος ἀντίειπεν αὐτῷ διὰ τῶν πρεσβέων “τί γὰρ ἠδίκηται παρ’
20 ἐμοῦ ὁ Κροῖσος, τοσαύτην γῆν ἀφιστηκῶς ἀπ’ ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμῶν βασιλείων;” καὶ ἀθημονῶν ἐβουλεύσατο φυγεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν, δεδοικῶς τὴν εὐτυχίαν Κροίσου. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ οὕτως ἀθυμοῦντα καὶ ἐπερωτήσασα, καὶ μαθοῦσα παρ’ αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα, λέγει αὐτῷ ὡς ἐπὶ Δαριέου τοῦ πρώτου μου

2 ὅσα ἐξ?

cum provinciam Valentem gubernarent, domum aedificarunt mole et structura mirabilem. inde obtinuit ut regiae Palatiae nominentur.

Romani dies mensis in tres partes digerunt, in Kalendas, in Nonas et in Idus. Kalendae a mensis principio usque ad nonum diem durant, inde Nonae ad decimum quintum usque diem pertinent. sequuntur Idus usque ad diem trigesimum et mensis initium, quod Ene Kaenea ab Aristophane comico, Hesiodo et reliquis appellatur. Idus autem nomen inde habent, quod ab earum initio lunae forma (eidos forma est Graeco sermone) omnino perficitor, atque ea exinde deperit.

Post Ardyn octo Lydorum reges fuerunt usque ad Croesum superbum et Cyrum Assyriorum regem. regnavit Croesus annos 15. duravit regnum Lydorum annos omnino 232. subegit Croesus omnia, et vicina et longinqua regna. quin et Cyro significavit ut in suo regno decedat, alias se ipsi bellam facturam. respondit Cyrus per legatos “ecquid iniuriae Croeso abs me ortum est, qui a me et regno meo tantum terrae abstulit?” interim animi anxius, et felicitatem Croesi metuens, in Indiam fugere cogitabat. ceterum uxor eum ita aegrum animo videns, causamque scitata et edocta, indicavit vivente Dario suo priore marito va-

ἀνδρὸς ἦν τις ἀνὴρ Ἑβραῖος προφήτης, σοφίαν ἔχων Θεοῦ, ὀνό-
 ματι Δανιήλ, ὅντινα ἐν πολλῇ τιμῇ εἶχε Δαρείος ὁ βασιλεὺς, οὗ
 χωρὶς οὐδὲν ἔπραττεν ἐν τοῖς πολεμίοις· ὅστις μετὰ τὴν τελευταίαν
 ἐκείνου πλοῦσιος ὦν καὶ γεγρακῶς ἰδίαζεν εἰς τὴν Μαραβίτιδα
 χώραν. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν τοὺς 5
 P 137 σος βασιλεὺς Ἀυδῶν ἐπιλεξάμενός τινος τῶν οικειῶν αὐτοῦ, δοὺς
 αὐτοῖς δῶρα εὐτελεῆ καὶ ἄλλα δῶρα βασιλικά, ἀποστέλλει αὐτοὺς
 ἐν Δελφοῖς εἰς τὸ Ἀπόλλωνος μαντεῖον, εἰρηκῶς αὐτοῖς “ἀλλάξατε
 τὰ σχήματα, καὶ ἀνέλθετε εἰς τὸ μαντεῖον, καὶ ἐπίδοτε εὐτελεῆ 10
 δῶρα τῷ ἱερεῖ, λέγοντες ὅτι Αἰγύπτιοι ἐσμεν, καὶ ἦλθομεν ἐπερω-
 τῆσαι τὴν Πυθίαν, καὶ ἐκ τοῦ τῆς ὁδοῦ μήκους ἐληθαργήσαμεν
 τί ἦλθομεν αἰτῆσαι ἢ ἐπερωτῆσαι. ἀλλ’ εὖξαι, καὶ ἐπερώτησον
 τὸν Θεὸν διὰ τί ἦλθομεν. καὶ εἰ μὲν εἶπη ὑμῖν διὰ τί ἦλθετε,
 δότε καὶ τὰ παρ’ ἐμοῦ βασιλικὰ δῶρα, καὶ εἶπατε τῷ ἱερεῖ εἰ 15
 νικῶ τὸν βασιλεῖα Περσῶν τὸν Κῦρον. οἱ δὲ ποιήσαντες οὕτως
 B ἐπρωτήσαν τὸν ἱερέα· ὃς εὐξάμενος ἔλαβε τὴν ἀπόκρισιν ταύτην
 παρὰ τῆς Πυθίας “οἶδα ψαμμῶν ἄριθμὸν θαλάσσης τε μέτρα,
 οὐ λαλόντος δ’ ἀκούω καὶ κωφοῦ ξυνήμι. παῖζειν δέ με πειρᾶ-
 ται Κροῖσος βασιλεὺς καὶ οἱ τούτου Ἀυδοί.” καὶ ἐξελεῖθαι ὁ ἱε- 20
 ρεὺς εἶπεν αὐτοῖς “οὐκ ἔστε Αἰγύπτιοι ἀλλὰ Ἀυδοί, καὶ οὐκ ἐλη-
 θαργήσατε, ἀλλὰ παίζοντες τὰ θεῖα εἶπατε.” καὶ ἐπέδωκεν αὐ-

tem quendam fuisse Ebraeum, divina sapientia praeditum, nomine Da-
 nielium: eum a rege in summo fuisse honore habitum, neque regem nisi
 cum eo communicata re quocquam in bello egisse. hunc, mortuo Darie,
 cum et ad senectam aetatem et ad magnas opes pervenisset, in Mara-
 bitidem regionem profectum ibi privatam vitam agere. Cyrus hoc audito
 principes suos ad Danielum mittit, qui eum honorifice adducerent. in-
 terea Croesus Lydorum rex quosdam suorum familiarium deligit, iisque
 et vulgaria et simul regia dona dat, Delphosque eos amandat ad oracu-
 lum Apollinis. mandabat autem ut habitu mutato oraculum intrarent,
 sacerdotique villiora dona offerrent, dicentes se esse Aegyptios consul-
 tumque Pythiam venisse, verum ex itineris longitudine sibi, cuius rei
 causa perquirendae profecti essent, ex animo effluxisse: ipse proinde
 votis conceptis ex deo, cur adessent, seiscitaretur. quodsi sacerdos cau-
 sam ipsorum adventum edixisset, regia etiam Croesi nomine dona offer-
 rent, indicarentque sacerdoti Croesum quaerere ane Cyrum Persarum
 regem esset superaturus. illi imperata exsecuti sunt. sacerdos votis
 peractis hoc responsi a Pythia accepit:

est mensura maris, numerus mihi notus arenae:

elinguis animi sensa et cognosco taentis.

sed mihi rex Croesus capiuntque illudere Lydi.

egressus sacerdos “non estis” inquit “Aegyptii, sed Lydi; neque obli-
 vione capti, sed animo divina illudendi adestis.” simul eis oraculum in

τοῖς τὸν χρησμὸν γράψας ἐν διπτύχῳ. οἱ δὲ ἐκπλαγύντες ἐπέδω-
 καν καὶ τᾶλλα βασιλικὰ δῶρα τῷ ἱερεῖ, εἰπόντες αὐτῷ ὅτι Κροῖ-
 σος ὁ βασιλεὺς ἐπεμφεν ἡμᾶς, ἐπειδὴ πόλεμον ἔχει πρὸς Κῦρον
 τὸν βασιλέα Περσῶν, καὶ μάθε εἰ νικᾷ αὐτόν.” εἰσελθὼν οὖν
 5 πάλιν ὁ ἱερεὺς καὶ εὐξάμενος ἔλαβε τὸν χρησμὸν τοῦτον “Κροῖσος C
 ὁ βασιλεὺς Ἄλυν ποταμὸν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.” καὶ
 γράψας τὸν χρησμὸν τοῦτον ἐν διπτύχῳ ἀπέλυσε πρὸς Κροῖσον.
 ὁ δὲ προφήτης Δανιὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα Κῦρον, καὶ λέγει
 αὐτῷ Κῦρος “εἰπέ μοι εἰ νικῶ Κροῖσον τὸν βασιλέα Αὐδῶν.” ὁ
 10 δὲ Δανιὴλ ἀνεβάλλετο τοῦ εἰπεῖν. καὶ ἀγανακτήσας κατ’ αὐτοῦ
 Κῦρος ἔβαλεν αὐτόν καὶ οὗτος εἰς τὸν λάκκον τῶν λέόντων, καὶ
 μή τι πεπονθότα ὑπ’ αὐτῶν ἀνήγαγεν αὐτόν. καὶ προσέπεσεν
 αὐτῷ ὁ Κῦρος λέγων “ἡμαρτον εἰς σέ, ἀλλ’ εὖξαι τῷ θεῷ καὶ
 εἰπέ μοι εἰ δύναμαι πολεμῆσαι τῷ ἀρπαγι τοῦτῳ καὶ ὑπερηφάνῳ D
 15 Κροῖσῳ, ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν ὑπέταξε καὶ οὐ κορέννυται.” καὶ ὁ
 Δανιὴλ εὐξάμενος εἶπεν αὐτῷ “καὶ νικᾷς τὸν Κροῖσον καὶ λαμβά-
 νεις αὐτὸν αἰχμάλωτον· περὶ σοῦ γὰρ εἶπεν ὁ θεὸς ὁ ποιήσας
 πάντα τὰ ὀρώμενα ταῦτα, διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου· οὕτως
 λέγει κύριος ὁ θεὸς τῷ χριστῷ μου Κῦρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς
 20 δεξιᾶς αὐτοῦ, ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ Ἔθνη, καὶ ἰσχυρὸν βασι-
 λέων διαρρήξω· ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτῷ, πορεύσομαι καὶ ὄμα-
 λιῷ, καὶ θύρας χαλκᾶς συντρέψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συν-
 θλάσω, καὶ θησαυροὺς ἀοράτους ἀνοίξω σοι, ἵνα γινῶς ὅτι ἐγὼ

tabula scriptam tradidit. Lydi attoniti rei miraculo sacerdoti reliqua etiam regia dona obtulerunt: exposueruntque missos se a Croeso rege, qui bellum contra Cyrum regem Persarum haberet: interrogaret ergo deum an Croesus victoria maneret. ingressus in sacrarium sacerdos et precatas hoc oraculum rettulit:

Croesus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim. idque in tabula scriptum exhibens legatos ad Croesum dimisit. Danielus vero ad Cyrum est profectus; ab eoque interrogatus an Croesum esset victurus, cum responsum differret, indignantis regis iussu est in foveam leonum projectus. nihil a leonibus mali passum Cyrus educi iussit; genibusque eius advolatus, peccatumque suum confessus, oravit uti deo invocato sibi diceret an bellum gerere posset contra Croesum, raptorem illum atque superbum regem, qui omni terra suo regno subingata, tamen contentus non esset. Danielus deo invocato ita respondit Cyro “et vinces Croesum, et eum captivum habebis. sic enim de te deus, qui, quaecumque videntur, omnia creavit, ore Isaiae vatis pronuntiavit. haec dixit dominus Cyro uncto meo, cuius dextram apprehendi, ut ei gentes subdam, pertrampam robur regum, aeriam ianus ante eum: praecedam eum, et complanabo montes; fores aereas conteram, et vectes ferreas confringam. aeriam tibi thesauros nunquam visos, ut cognoscas me

- P 138 κύριος ὁ θεός. ἐγὼ ἐγερωῶ αὐτὸν μετὰ δικαιοσύνης· πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ εὐθραῖαι. οὗτος οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἀποστρέψει, οὐ μετὰ λύτρων, οὐ μετὰ δώρων. εἶπε κύριος Σαβαώθ.” ὁ δὲ βασιλεὺς Κῦρος ἀκούσας ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Δανιήλ, λέγων “ἕξ κύριος ὁ θεός σου, 5 ἐγὼ ἀπολύσω ἐκ τῆς γῆς μου τὸν Ἰσραήλ, ἵνα λατρεύσωσι τῷ θεῷ αὐτῶν ἐν Ἱεροσολύμοις.” καὶ ὄπισθ' αὐτοῦ παρετάξατο τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ Κροίσος ἀκούσας τὴν τοῦ χρησμοῦ ἀπόκρισιν ἐξῆλθε κατὰ Κύρου μετὰ δυνάμειος πολλῆς, καὶ παρελθὼν τὸν Ἄλυν ποταμὸν τῆς Καππαδοκίας συνέκρουσε τῷ Κύρῳ, χειμῶνος ὄντος πολλοῦ. 10
- B καὶ ἤτηθεις ἠθέλησε φυγεῖν, πλημμυρῆσαντος δὲ τοῦ ποταμοῦ οὐκ ἠδυνήθη καὶ ἐλήφθη αἰχμαλώτως. καὶ ἀπώλετο τὰ πλήθη αὐτοῦ, χιλιάδες τετρακόσιοι. τοὺς δὲ ὑπολειφθέντας ἅμα τῷ Κροίσῳ ἔλαβεν αἰχμαλώτους ὁ Κῦρος. καὶ στήσας αὐτὸν ἐν ξυλίνῳ τρίποδι, ἐν ὕψει δεδεμένον, ἐθροιάμβυσεν αὐτὸν καὶ κατῆ- 15 γαγεν ἐν Περσίδι. ὁ αὐτὸς Κῦρος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπέλυσε πάντας ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ Ζοροβάβελ, καθὼς προεῖπεν ὁ λόγος δηλώσει. οὐκ ἠθέλησαν δὲ ἐξελεῖν οἱ Ἰουδαῖοι πάντες μετὰ Ζοροβάβελ, εἰ μὴ σκῆπτρα δύο ἤμισον μόνον, ὡσεὶ χιλιάδες πενήκοντα. ἔμειναν δὲ εἰς τὰ Περσικὰ ἴδια 20
- C προαιρέσει σκῆπτρα ἑννέα ἤμισον, φοβηθέντες τὰ ἔθνη τὰ περὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς χώρας. ἀπέλυσε δὲ αὐτοὺς τοῦ Δανιήλ αἰτησάμενον.

Μετὰ δὲ τὸ ἀπολέσθαι τὴν βασιλείαν Αὐδῶν οἱ Σάμιοι

esse deum dominum. ego eum excitavi iustitia praeditum: omnes eius viae rectae. ipse urbem meam aedificabit, et populum meum captivum in libertatem ac patriam restituet, non accepto pretio aut mercede, ait dominus exercituum.” his auditis Cyrus ad pedes Danieli concidit, iuravitque per vitam dei se populum Israelicum ex sua ditione dimissurum, ut is Hierosolymis deo suo cultum exhibeat. simul exercitu armato adversus Croesum duxit. sed Croesus oraculi responso accepto cum magnis copiis contra Cyrum est profectus, amnemque Cappadociae Halyn traiecit, multa tum hieme. ceterum commisso praelio Croesus victus, cum fugam tentaret, impeditus amnis exundatione vivus in hostium potestatem venit. quadringenta milia de Croesi exercitu caesa sunt, reliqui cum eo capti. eum in ligneo tripode collocatum Cyrus in triumpho in Persidem abduxit. idem Cyrus omnes Israelicos captivos dimisit, ut duce Zorobabelo Ierusalemam repeterent, sicut suo loco dicitur. noluerunt autem universi Iudaei cum Zorobabelo in patriam redire, sed eum tantum duae tribus ac dimidia secutae sunt. reliquae 9 s. tribus ultro in Persia manserunt, metu gentium Iudaeae circumiectarum. dimisit autem Iudaeos Cyrus Danieli rogatu.

Regno Lydorum everso Samii maris imperio potiti istis regionibus

Θαλασσοκρατοῦντες ἐβασίλευσαν τῶν μερῶν ἐκείνων. καὶ ἀκούσας μετὰ χρόνον ὁ Κύρος ἐπιστρέψαι κατ' αὐτῶν. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ναυμαχίᾳ ἠττήθη καὶ ἔφυγε, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐσφάγη. περὶ οὗ πολέμου Κύρου καὶ Σαμίων Πυθαγόρας ὁ Σάμιος συνεγράψατο· ὃς καὶ εἶπεν αὐτὸν ἐκεῖ τεθνάναι εἰς τὸν πόλεμον.

Μετὰ δὲ τὴν βασιλείαν Κύρου ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δαρείος ὁ καὶ Καμβύσης καὶ οἱ λοιποὶ ἐβασίλευσαν Ἀσσυρίων. ἐπὶ τῶν χρόνων οὗ τῆς βασιλείας τοῦ τοιοῦτου Δαρείου ἐφιλοσόφει παρ' Ἑλλή-
 10 σιν Ἀναξίμανδρος, ὃς καὶ τὰς ἰσημερίας καὶ τὰς τροπὰς ἐξέθετο. Δ ἀλλὰ καὶ Πυθαγόρας τὴν ἀριθμητικὴν συνεγράψατο, καὶ δόγμα παρεισηγάγει Ἑλλήσιν ἀσωμάτους εἶναι ἀρχάς. ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ Δαρείου υἱοῦ Κύρου πόλεμος ἐκινήθη ἀπὸ τῶν Αἰθίοπων κατ' αὐτοῦ, οἵτινες κακῶς αὐτὸν ἔφερον. ὅπερ γινόντες οἱ ἐν τῇ Μη-
 15 διανῇ χώρα κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἀφέντες κατέλαβον τὴν Ἱερουσαλήμ· ἣν δὲ πληθὸς πολλὴ τῶν Ἰουδαίων. καὶ μαθὼν τοῦτο Δαρείος ὁ Κύρου ἀπέστειλε στρατηγὸν αὐτοῦ, ὀνόματι Ὀλοφέρνην, μετὰ δυνάμειος πολλῆς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ Ἰουδαίων· καὶ P 139 ἐπολιόρκει τὴν Ἱερουσαλήμ. καὶ συνέβη τι φοβερὸν τότε γενέσθαι.
 20 Ἰουδῆθ γὰρ Ἑβραῖα ἐμηχανήσατο κατὰ τοῦ Πέρσου Ὀλοφέρνηου προσποιητῶς ὡς τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων θέλουσα προδοῦναι· ἥτις καὶ παρεγένετο κρυπτομένη πρὸς Ὀλοφέρνην, ὃς ἑωρακῶς τὴν εὐμορφίαν αὐτῆς εἰς ἔρωτα ἔπεσεν αὐτῆς. ἣ δὲ λέγει αὐτῷ ἡμεῖς ἐλάσῃς ἐνταῦθα ἕγγιστά σου εἶναι δι' ἐμέ· ἐπέρχονται γάρ μοι,

imperaverunt. quod cum postea temporis Cyrus cognovisset, expeditionem adversus Samios fecit; ab iisque navali pugna victus, cum in suum regnum fuga pervenisset, ibi interfectus est. huius inter Cyrum ac Samios belli historiam conscripsit Pythagoras Samius; qui et hoc habet, in ipso bello Cyrum occubuisse.

Cyro successit Darius filius, qui et Cambyses cognominatur; ac reliqui ordine, alius alii successi, regnum in Assyrios tenuerunt. hoc Dario regnante apud Graecos Anaximander philosophatus est, qui aequinoctia ac solstitia exposuit. quin etiam Pythagoras arithmetica conscripsit, auctorque Graecis fuit opinionis de principiis incorporeis. idem rex ab Aethiopibus bello impetitus graviterque vexatus est. quod cum animadvertissent Iudaei qui in Media habitabant captivi, quorum ingens erat multitudo, eo deserto Hierosolyma occupaverunt. Darius Cyri ubi ea de re certior factus est, Olophernem cum magno exercitu contra Hierosolymam et Iudaeos misit, atque is Hierosolymam obsedit. eo tempore terribile facinus est factum. Iuditha enim Ebraica mulier, invidias Olopherni tendens Persae, clam ad eum se contulit, simulans se gentem Iudaeam velle prodere. barbarus pulchritudine eius captus, amore statim correptus est. at vero Iuditha eum monere ne quem sse-

πορνεύσαι με βουλόμενοι." και πεισθεις μόνος διήγε μετ' αὐτῆς. τρεῖς δ' ἐκεῖ αὕτη προσκαρτερήσασα ἡμέρας, ὡς καθεύδει, ἰσχύ-
B σασα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀφείλετο, και νυκτὸς κατὰ τὸ εἰωθὸς, δι' οὗ ἀπήρχετο πρὸς αὐτὸν παρατυλλίον, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἰσελθούσα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπήγαγε· πλησίον γὰρ τοῦ τείχους 5 δι' αὐτὴν τὸν πατυλεῶνα αὐτοῦ ἔστησε. λαβόντες οὖν οἱ Ἰουδαῖοι παρ' αὐτῆς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀλοφέρνηου εἰς κοντὸν ἄνω τοῦ τείχους ἐπήξαν, ἐπιδεικνύντες αὐτὴν τῷ στρατῷ αὐτοῦ. πρῶτας δὲ γενομένης ἐωρακότες τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνηου κοντευθεῖσαν ἔφυγον ἅπαντες, και διελύθη ὁ πόλεμος, και ἔλαβον τὴν νίκην οἱ 10 Ἰουδαῖοι κατὰ τῶν Περσῶν.

Μετὰ δὲ Δαρεῖον ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων Ἀρταξέρξης. και Νεεμίας Ἰουδαῖος ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ, ὃς παρρησίαν ἔχων πρὸς αὐτόν (ἡγάπα γὰρ αὐτόν, ὅτι και ἀρχὴν ἐνούχων οὗτος ἐποίησεν), ἐδυσώπησεν αὐτόν· και λαβὼν χρήματι πολλὰ ἔπεισεν 15
C αὐτόν ἀπελθεῖν και κτίσαι τὴν Ἱερουσαλήμ πορθηθεῖσαν· πρώτη γὰρ αὕτη τῆς Ἱερουσαλήμ ἄλωσις ἦν και τοῦ ἱεροῦ καταστροφή· ὁ δὲ Νεεμίας ἀπολυθεὶς ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ και ἀνήγειρεν αὐτήν· ἔκειτο γὰρ ἔρημος ἕτη σ'. ὁ δὲ αὐτὸς Ἀρταξέρξης παρακληθεὶς ὑπὸ τινων τῶν τῆς συγκλήτου αὐτοῦ και τοὺς ὑπολόβους 20 Ἰουδαίους ἀπέλυσε. και ὃς ἂν ἐβουλήθη τότε ἀελθεῖν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀνήλθε μετὰ Ἐσδρα τοῦ προφήτου και ἡγουμένου, ᾧ τινὲ και τὰ ἱερατικὰ σκεύη ἀνέθετο και τὰς βίβλους τὰς ἱερατι-

6 παρατυλλεῶνα P

rum circa se haberet. se enim ab iis de stupro appellari. Olophernes fidem mulieri adhibens solus cum ea vixit. ipsa triduo ita tolerata, nocte capta occasione dormientis caput amputavit; ac more suo per portulam egressa qua ad ipsum ventitaverat, Hierosolyma caput eius portulit: nam portulam Iudithae causa urbi vicinam barbarus fecerat. Iudaei Olophernis caput conto impactum de muro extulerunt, id exercitui hostili ostendentes. sub auroram Persae viso ducis capite in conto exstante fugam fecerunt, ac soluta obsidione victoria penes Iudaeos fuit.

Post Darium Artaxerxes regnum in Assyriis tenuit. existit tunc Neemias Iudaeus, a Davide genus ducens. hic regem, quem ipsi libere compellere licebat, cum quidem ab eo diligeretur atque etiam eunuchis esset praefectus, permovit eo ut rex magnam pecuniam ad Hierosolymorum instaurationem largiretur, ipsumque ad eam rem conficiendam dimitteret. primo tum fuerant Hierosolyma diruta templumque eversum. ac urbs desolata iacuerat annos iam 70. Neemias autem dimissus eam instauravit. idem Artaxerxes, instigantibus quibusdam consiliariis, reliquos etiam Iudaeos dimisit; ac qui vulnerunt, ii duce Esdra vate in patriam redierunt. eidem rex etiam sacra vasa et libros sacerdotales

κὰς τὰς ἐπὶθεύσας. ὁ δὲ αὐτὸς Ἔσδρας τῶν μὴ ἐπὶθεύτων βιβλίῳν ἔξ ὑπομνήσεως αὐτοῦ γράφεισθαι ἐποίησι τὴν δύναμιν.

Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τούτοις ἐβασίλευσεν ἡ Μακεδονία χώρα, D ἐν ἣ πρώτος ἐβασίλευσε Κραναὸς ἔτη κη', καὶ λοιποὶ ἄλλοι βασιλεῖς κ' ἕως Φιλίππου τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου. ἦσαν δὲ τότε Ἑλλήνων διδάσκαλοι καὶ ποιηταὶ Σοφοκλῆς, Ἡράκλειτος, Εὐριπίδης, Ἡρόδοτος, Σωκράτης καὶ ὁ μέγας Πυθαγόρας. ἦν δὲ ὁ Ἡρακλῆς γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἀνωτέρω προειρημένοις χρόνοις, ἐν τῇ Λάτῳ τῆς Θήβης, ἐκ τοῦ γένους τῆς Ἀλκμήνης ὑπάρχον καὶ 10 τοῦ Πίλου Διός· ὃς ἀνεγράφη ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ χώρα, καὶ ἀνδρείος γενόμενος ἦν τότε ἀπὸ τῶν Ἰσπανῶν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν φυγὼν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν αὐτῇ ἔτη λη'. ὅστις ἔλαβε γυναῖκα τὴν Λύβην P 140 τὴν Ἀτλέτου βασιλέως θυγατέρα· ὅθεν καὶ στήλας ἀπὸ χροσσοσφυρήτους ἀνέστησαν οἱ Ἰταλοὶ βασιλεῖς εἰ' ὅν ῥήγες ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ, αἵτινες στήλαι μέχρι τοῦ παρόντος ἴστανται. τῆς δὲ Ἰταλίας ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Λύβης, Τελέφος, καὶ μετ' αὐτὸν υἱὸς αὐτοῦ Αὐτίνος ἔτη ιη', ὃς τοὺς Κρητιλοὺς ἐπώνυμασε Αὐτίνους.

Τότε Αἰνείας ὁ τοῦ Ἀγγίλου, ὁ Φωῆς, φύγων ἐκ τῆς πόρ- 20 θήσεως τῆς Ἰλίου ἀνήλθεν ἐν τῇ Λιβύῃ πρὸς τὴν Φοινισσαν Διδῶ τὴν καὶ Ἐλισσαν. καὶ ἐνδιατρέψας ἐκεῖ, λάθρα ἕως αὐτῆν, φοβηθεὶς τὸν Ἰάμβαν βασιλέα τῆς Ἀφρικῆς ἔφυγεν. ἦν δὲ ἡ B Διδῶ ἐκ μικρῆς πόλεως Χυρτικῆς, τῆς Φοινίκης παραλλῆλος οὖσης,

tradidit. idem Esdra eorum librorum qui non exstabant ex memoria sua describendi copiam fecit.

Et tempore in Macedonia regnum fuit. id primus Cranaus annos 23 tenuit. inde alii 23 reges usque ad Philippum Alexandri patrem. erant tunc Graecorum doctores atque poetae Sophocles Heraclitus Euripides Herodotus Socrates et magnus iste Pythagoras. et erat Hercules, supra commemoratis temporibus natus in Lato Thebarum, prognatus Alcmena et Pico Iove. is Hercules in Hispania educatus, cum virilis esset, ex Hispania profugus, tunc in Italiam venit, in eaque regnum annos 38 tenuit. is accepit uxorem Lytham, Aletae regis filiam. itaque ei Itali reges ab ipso procreati columnas ex auro ductas posuerunt, quae etiamnum stant. post ipsum Italiae regnum tenuit ipsius ex Auga filius Telephus; et post hunc Latinus filius annos 18, qui Cictaeis nomen Latinorum fecit.

Et regnante Aeneas Anchisae filius Phryx ab excidio Troiae fugiens in Africa pervenit ad Didonem Phoenissam mulierem, quae et Elia dicitur; ibique cum aliquamdiu esset commoratus, ab Iarba rege Africae sibi metuens, clam relicta Didone aufugit. erat Dido oriunda Charticha, exigua et maritima Phoeniciae urbe, quae fines Tyri ac Si-

μεταξὺ τῶν ὄριων Τύρου καὶ Σιδῶνος· ἦτις Διδῶ ἦν πλουσιω-
τάτη, ἔχουσα ἄνδρα Σιχαίον, ὃν ἐφόνευσεν ἐν κνηγεσίᾳ ὁ ἀδελ-
φὸς τῆς Διδούς ὁ Πυγμαλλίων, διαφθονούμενος αὐτῷ ὡς πολυευ-
πύρω καὶ δυνάστη. καταδιώκοντες γὰρ σύαγρον ἔφιπποι, ἤλασεν
ἐκ τῶν ὀπισθεν κατ' αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ ἀπέκτεινε, καὶ λαβὼν τὸ
σῶμα αὐτοῦ ἔρριψε κατὰ τοῦ κρημνοῦ. καὶ ὑποστρέψας εἶπε τοῖς
διαφέρουσιν αὐτῷ ὅτι ἐκρημνίσθη διώκων τὸν σύαγρον. ἐβούλετο
δὲ ὁ αὐτὸς Πυγμαλλίων καὶ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν διαχειρίσασθαι καὶ
C λαβεῖν τὰ χρήματα αὐτῆς· ἢ τινὶ Διδοῖ ἐφάνη ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Σι-
χαῖος ἐν ὄραματι, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἐφόνευσέ με, δι-
10 ξας αὐτῇ καὶ τὸν τόπον τῆς πληγῆς. καὶ εἶπεν αὐτῇ “φύγε, μὴ
καὶ σὲ φονεύσῃ.” καὶ λοιπὸν ἡ αὐτὴ Διδῶ λαθοῦσα τὸν ἴδιον
ἀδελφὸν ἀτελέσθη πάντα χρήματα αὐτῆς, καὶ ἐμβῆσα εἰς πλοῖον
ἀπέπλευσεν ἐκ τῆς Φοινίκης, καὶ ἤλθεν εἰς τὴν Λιβύην, καὶ κτί-
ζει τὴν Χαρτάγαιναν, ἣτις ἐστὶ Νεάπολις· καὶ ἐβασίλευσεν ἐν αὐ-
15 τῇ, καὶ τελευτῆ σωφρόνως ζήσασα.

‘Ο δὲ Διομήδης ἐπῆρχεν ἐξ Αἰτωλίας, φέρων τὸ γένος ἐκ
τοῦ Οἰνέως, ὅστις Οἰνέος μετὰ τελευτῆν Ἐριβόλας ἠγάγετο τὴν
Ἄλθαϊαν, ἐξ ἧς ἔσχε τὸν Μελέαγρον καὶ τὴν Δηϊάνειραν, ἦντινα
D ἤρμησαστο Ἀχελῷος ὁ υἱὸς Ποσειδωνίου συγκλητικῶ. ὁ γοῦν 20
Ἀχελῷος πρὸ τοῦ γάμου ἔφθειρε τὴν Δηϊάνειραν λάθρᾳ, καὶ μετὰ
ταῦτα λέγει τῷ Οἰνεί βασιλεῖ “οὐκ ἄλλως παραλαμβάνω ταύτην,
εἰ μὴ παραχωρήσεις μοι διοικεῖν τὴν βασιλείαν σου.” ὁ δὲ οὐκ
ἐπέισθη. καὶ λοιπὸν σὺν τῷ ἰδίῳ πατρὶ ἀντήρην ὁ Ἀχελῷος ὁ

domis interiacet. amplissimis autem praedita opibus maritum habebat
Sichaeum; cuius divitiis atque potentiae invidens Pygmalion Didonis
frater eum in venatione, cum equites una aprum persequerentur, hasta
in tergem coniecta interficit, corpusque de praecipitio deturbans, domum
reversus necessarii eius rettulit eum, dum aprum insequitur, praecipit-
tum actum periisse. quin et sororis suae vitae Pygmalion fortunisque
insidiabatur. sed Sichaeus uxori per insomnium visus ab ipsius fratre
se necatum indicavit, monstrato etiam vulneris loco, ipsamque fuga sibi
consulere, ne idem eveniret, monuit. proinde Dido clam fratre navim
ingressa omnibusque suis impositis divitiis a Phoenicia solvit, inque
Africam delata Carthaginem, quae est Neapolis, condidit, regnoque ibi
functa et vita pudice exacta decessit.

Diomedes porro Aetolus fuit, genus ab Oeneo ducens. is Oeneus
mortua Eriboea Althaeam sibi matrimonio copulavit, sustulitque ex ea
Meleagrum et Deianiram. hanc cum Achelous Posidonii senatoris filius
despondisset, ante nuptias occulte vitiavit, ac deinde regi Oeneo dixit
se eam non alia condicione ducturam quam sibi ut regni administratio-

υῖος Ποσειδωνίου τῷ Οἰνεῖ καὶ ἐπολέμησεν αὐτῷ. καὶ ἀναγκα-
 σθῆεις ὁ Οἰνέος προετρέψατο ἐκ τῆς Θῳρίας χώρας στρατηγὸν γεν-
 ναῖον Ἡρακλέα τὸν λεγόμενον Πολύφημον, συνταξάμενος δοῦναι
 αὐτῷ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀηϊάνειραν· ὃς ἔλθων μετὰ τῆς αὐτοῦ
 5 στρατιᾶς συνέβαλε πῶλεμον μετὰ Ποσειδωνίου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ
 Ἀχελῷου, καὶ εἰς τὴν συμβολὴν ἀνείλε ξίφει ὁ Πολύφημος Ποσει-
 δώνιον τὸν Ἀχελῷου πατέρα. διὰ τοῦτο ἐξέθεντο οἱ ποιηταὶ ὅτι P 141
 τὸ κέρασ τοῦ Ἀχελῷου ἀπέσπασεν ὁ Ἡρακλῆς, ὑπερ ἔστι τὴν πα-
 τρικὴν αὐτοῦ δύναμιν. ἔωρακῶς οὖν τὴν πτώσιν τοῦ ἰδίου πατρὸς
 10 ὁ Ἀχελῷος φεύγει ἔφιππος· διὸ καὶ γράφουσιν αὐτὸν ἵπποκένταυ-
 ρον. καὶ ἐν τῷ καταδιώκειν αὐτὸν τὸν Πολύφημον Ἡρακλέα ἐπι-
 στραφεὶς τοξέυει αὐτὸν ὁ Ἀχελῷος κατὰ τοῦ μαστοῦ. καὶ εὐθέως
 ὡς εἶχεν ὁ Ἡρακλῆς, ἀντετόξευσε τὸν Ἀχελῷον πλησίον τοῦ πο-
 ταμοῦ Εὐθήρου. ὁ δὲ Ἀχελῷος ἐνήκεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ ἵππου εἰς
 15 τὰ ρεῖθρα τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀπώλετο· καὶ ἐξ ἐκείνου μετεκλήθη
 ὁ ποταμὸς Ἀχελῷος. ὁ δὲ Πολύφημος Ἡρακλῆς ἐκ τῆς πληγῆς
 τοῦ μαστοῦ αὐτοῦ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ.

Μελέαγρος δὲ ὁ υἱὸς Οἰνέως, ἀδελφὸς τοῦ Τυδέως καὶ B
 Ἀηϊάνειρας, ἐποίησεν ἄθλον μέγαν, φονεύσας κάπρον ὃς ἐλυμαι-
 20 νετο τὴν χώραν ἐκείνην πᾶσαν, τῆς κυνηγέτιδος Ἀταλάντης προ-
 βολούσης τόξῳ τὸν σύαγρον. καὶ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ θηρὸς
 τὸ δέγμα αὐτοῦ τῇ Ἀταλάντῃ Μελέαγρος ἐχυρίσατο, εἰς ἔρωτα
 ταύτης βληθεὶς. ἀπελθὼν δὲ ὁ Μελέαγρος εἰς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα
 Οἰνέα ἀπῆγγετο παρ' αὐτοῦ τὰ νικητήρια τοῦ θηρὸς. καὶ μωδῶν

nem socer concedat; ac tandem cum patre suo regi Oeneo abnuenti bel-
 lum fecit. necessitate adactus Oeneus ex Phthia regione Herculem co-
 gnomento Polyphemum, ducem praeclarum, evocavit, pollicitus ei filiae
 suae Deianirae coniugium. is cum exercitu suo veniens bellum Posido-
 nio eiusque filio Acheloo intulit, Posidoniumque in pugna gladio obtun-
 cavit. inde poetae commentum sunt Herculem Acheloi cornua avellisse,
 nimirum patriam potentiam. Achelous patris nece conspecta eques fugam
 facit (ideo eum Hippocentaurum fuisse scribunt), Herculemque sibi in-
 stantem conversus sagitta ad mammillam sauciat; ac confestim ab Her-
 cule vicissim sagitta petitus, ab equo se in Eueni amnis undas demittit
 ibique perit: ab eo fluvius mutato nomine Achelous appellari cepit,
 ceterum Hercules Polyphemus ex vulnere mammae paucis post diebus
 interit.

Meleager autem Oenei filius Tydei et Deianirae frater magnum cer-
 tamen obivit apro interfecto, qui totam eam regionem vastabat, cum
 quidem venatrix Atalanta eum aprum sagitta ferire occupasset. itaque
 Meleager Atalantas, cuius amore iam erat captus, interfecti aprum exu-
 vium dono dedit. reversus ad patrem suum Oeneum Meleager ab eo
 ferae devictae pellem poscitur. cum vero pater intelliceret Meleagram

δι τῇ Ἀταλάντῃ τὸ δέριμα ἐχαρίσατο, ὀργισθεὶς κατ' αὐτοῦ ἔλαβεν ὃν ἐφύλαττε θάλλον τῆς ἑλαιᾶς ἢ Ἀλθαία, ὅντινα θάλλον τῆς ἑλαιᾶς ἔγκυος οὖσα ἢ Ἀλθαία ἐπιθνήσασα ἔφαγε, καὶ κατα-
C πιοῦσα τὸ φύλλον τῆς ἑλαιᾶς εὐθὺς συνέτεκε τὸ τῆς ἑλαιᾶς φύλλον τῷ Μελεάγρῳ. περὶ οὗ χρησμὸς ἐδόθη τῷ πατρὶ αὐτοῦ Οἰνεῖ, 5
 τοσοῦτον χρόνον ζῆσαι τὸν Μελεάγρον ὅσον χρόνον φυλάττεται τὸ φύλλον τῆς ἑλαιᾶς τὸ συγγενηθὲν αὐτῷ. ὅπερ φύλλον ἔκαυσεν ὁ Οἰνεὺς ἀγανακτήσας κατὰ τοῦ ἰδίου νιοῦ, καὶ παραχρῆμα ἐτελεύτα. καὶ ὁ Εὐριπίδης δὲ δρᾶμα περὶ Μελεάγρου ἐξέθετο.

Μετὰ δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ Οἰνέως ἐβασίλευσε τῆς Αἰτωλίας 10
 χώρας ὁ ἕτερος υἱὸς αὐτοῦ ὁ Τυδεύς, ὁ πατὴρ Διομήδους, ὃς μετὰ τελευτὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσε τῆς τῶν Ἀργείων
 χώρας, ἀγαθόμενος ἐκ τοῦ Ἄργου γυναικα ὀνόματι Αἰγιάλειαν.
D καὶ ἀπονοηθεὶς κατέλυσε πολέμῳ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χώραν καὶ βα-
 σιλείαν, ποιήσας αὐτὴν ὑπὸ τὴν τῶν Ἀργείων βασιλείαν· καὶ εὐ- 15
 θὺς ἐξώρμησε μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸ Ἴλιον. καὶ ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Τροίας ἐπὶ τὸ ἴδιον βασιλεῖον οὐκ ἰδέχθη ὑπὸ τῶν αὐτοῦ.
 μαθὼν δὲ ὅτι ἡ γυνὴ αὐτοῦ Αἰγιάλεια κατασκευάζει αὐτῷ δόλον ὡς πορνευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κόμητος τοῦ συγκλητικοῦ αὐτῆς, ὅστις
 καὶ ἀνθίστατο αὐτῷ κραταιῶς ἅμα τῷ νιῷ Ναυπλίου τῷ Αἶακι τὰ 20
 ὁμοια φωραθέντι, οἱ διὰ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα πολλῶ σθένει ἀντεμάχουν αὐτῷ, ἰδὼν δὲ τούτους καὶ πᾶσαν τὴν Ἀργείαν χώραν ἀνθισταμένην αὐτῷ, καὶ μηδὲ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν τὴν Αἰτωλίαν δυνάμενος ἀνελθεῖν, ἀνεχώρησεν ἀποπλεύσας ἐπὶ τὴν Καλαβρίαν

eam Atalantae dono dedisse, oleae frondem quam Althaea asservabat (cum ferret uterum Althaea, cupiditate adducta frondem oleae devoraverat, eamque partu una cum Meleagro ediderat: Oeneo autem oraculum erat datum tandiu victurum Meleagrum, quamdiu frons oleae eodem partu edita asservaretur) hanc igitur frondem Oeneus iratus cremavit, statimque mortuus est Meleager. edidit de Meleagro tragoediam Euripides.

Aetoliae Oeneo in regnum successit alter filius Tydeus, pater Diomedis. Diomedes mortuo patre in Argivos regnum tenuit, Argiva uxore Aegialea ducta; insaniaque concitus Aetoliam et regnum suum armis Argivo regno subdidit. inde statim cum Achaeis est ad Ilium profectus. reversus autem a Troia in regnum suum non est receptus a suis. cumque sentiret dolum sibi ab uxore Aegialea neoti (ea enim stuprata erat a Comete, suo consiliario; atque is Comes unaque eiusdem flagitii manifestus Ajax Nauplii filius propter Aegialeae amorem summa ope Diomedem repugnabant) et cum hos quos dixi, omnesque Argivos sibi resistere cerneret, neque in Aetoliam presso sibi redire esset integrum, in

χώραν, καὶ κτίζει πόλιν ἐκεῖ παράλιον, ἣν ὠνόμασεν Ἀργυρίππην, τὴν νυνὶ Βενεβεντόν.

- Ἵτι ὁ Μῆδος Δαρείος καὶ Ἀρταξέρξης καὶ Ἀστυάγης καὶ P 142
 Ναβουγαδός ἐλέγετο. φασὶ δὲ αὐτὸν ὄνου ἔχειν ὤτα· πάππος δὲ
 5 ἦν Κύρον. οὗτος ἐξέχθη τῇ Ἑσθῆρ διὰ κάλλος, καὶ τὸν Δανιὴλ
 ἐν μεγιστῶσι κατέστησε. συσκευῆς δὲ ὑπὸ τῶν μεγιστάνων κατὰ
 Δανιὴλ γενομένης ἐν τῷ λάκκῳ αὐτὸν τῶν λέόντων ἐνέβαλεν· οὗ
 διασωθέντος ἐκείνου τροφή τοῖς λέουσιν ἐμβληθέντες γέγονασι.
 τοῦτον τὸν Δαρείον Κύρος ὁ Πέρσης ἀνελὼν τριάκοντα δύο ἔτη
 10 Βαβυλώνας ἐκράτησεν. ἐφ' οὗ Κροῖσος ὁ Ἀνδός τῷ τε πολλῷ
 χρυσῷ καὶ ταῖς νίκαις ἐπαρθεὶς δηλοῖ τῷ Κέρῳ ἢ παραχωρήσαι
 τούτῳ τῆς βασιλείας Περσῶν, ἢ προσδέχασθαι τοῦτον εἰς πόλε-
 μον. Κύρος δὲ τὸν Δανιὴλ εἰσκαλεσάμενος ἤκουσε παρεγγυῶντος B
 15 λαῶν τὸν λαὸν Ἰσραὴλ ἀποστρέψεις. ἐπὶ αὐτοῦ τὰ κατὰ τὸν Μαρ-
 δοχαῖον καὶ Ἀμὰν καὶ ἡ διὰ τῆς Ἑσθῆρ ἀπολύτρωσις τῶν Ἑβραίων.
 ἐπὶ αὐτοῦ Δανιὴλ τὰς διὰ τοῦ Γαβριὴλ ὀπτασίας εἶδε, καὶ τὸν
 χρόνον τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἑμαθε. κατὰ τούτους τοὺς χρό-
 νους καὶ Σίβυλλα ἐν Σάμῳ ἐγνωρίζετο.
- 20 Κύρον τὸ πρῶτον ἔτος κόσμου ἦν δ' 3798. οὗτος ὁ Κύρος
 αἰχμαλωτεύσας πολλοὺς βασιλεῖς καὶ ἔχων αὐτοὺς ἐν φυλακῇ
 προσέταξε κατὰ ἑορτὴν τοῖς ὤμοις αὐτῶν σύρειν τὸ τετραμίπνον
 ἄρμα, ἐν ᾧ αὐτοὺς ἐπωχεῖτο. εἷς δὲ ἐκ τῶν βασιλέων ἐπιστρέφου- C

Calabriam navigavit, ibique maritimam urbem Argyrippam a se nomina-
 tam condidit, quae nunc Beneventum dicitur.

Darius Medus etiam Artaxerxes appellatus est et Astyages et Na-
 bogiadus. fertur asininas aures habuisse, avus fuit Cyri. idem Esthe-
 ram formae gratia duxit uxorem, ac Danielum inter proceres regni con-
 stituit, eundemque procerum conspiratione circumventum in caveam leo-
 num abiecit; servatoque ipso, adversarii eodem delecti a leonibus vorati
 sunt. hunc Darium cum interfecisset Cyrus Persa, Babylonem annos 32
 tenuit. huic Croesus Lydus, auri et victoriarum multitudine elatus, man-
 davit ut vel regno sibi cederet vel bello congrediretur. Danielus autem
 evocatus Cyro promissit eum de Croeso victoriam reportaturum ac Israe-
 licum populum Hierosolyma remissurum. tunc res Mardochoaei et Amani
 gesta est, et Ebraeis ab Esthera parata salus. tunc Danielo Gabrielus
 visa ostendit, isque tempus adventus domini didicit. tunc et in Samo
 Sibylla innotuit.

Primus annus Cyri annus mundi fuit 4952. hic Cyrus cum multos
 haberet reges captivos et in custodia detineret, solenni quadam festivi-
 tate eos quadrigas quibus invehabatur humeris suis agitare iussit. eo-
 rum quidam crebro respiciens rotas spectavit sursum deorsumque eo

μενος συχνῶς ἑώρα τοὺς τροχοὺς ἀναβαίνοντας. ὃν θεασάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ θυμωθεὶς ἤρτετο τίνος χάριν πυκνῶς στρεφόμενος οὐκ εἶ τὸ ἔρμα κατ' εὐθείαν τρέχειν. ὅσπερ μετὰ φόβου ἀπελογήσατο "τοὺς τροχοὺς ὄρων ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐνωῶ τὰ ἄσφατον τοῦ βίου, πῶς τὰ κάτω ἄνω γίνονται καὶ τὰ ἄνω 5 κάτω." ὅπερ ἀκούσας ὁ Κῦρος καὶ αἰσθόμενος ἔλυσεν αὐτόν, καὶ τιμήσας φιλοφρόνως ἀνεβίβασεν ἐν τῷ ἔρματι, καὶ ἐλευθερίας ἤξιωσεν οὐ μόνον αὐτόν ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιπούς. οὗτος ὁ Κῦρος Περσῶν καὶ Μήδων Χαλδαίων τε καὶ Ἀσσυρίων, Συρίας καὶ Λυδῶν ἐκράτησεν. 10

D' Οὗτος τὸν Κροῖσον αἰχμαλωτίζει. καὶ θελήσας αὐτόν πυρὶ κατακαῦσαι διὰ Σόλωνα ἐφείσατο τρόπῳ τοιούτῳ. ἀπερχόμενος ὁ Κροῖσος καὶ ἄναι ἀνέκραξεν "ὦ Σόλων, ὦ Σόλων." τοῦτο ἀκούσας ὁ Κῦρος ἐπύθετο τίνος χάριν ὀνομάζει τὸν Σόλωνα, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀκούει ὅτι ὅτε αἰχμαλωτεύσας τὸν Σόλωνα ἤνεγκα αὐτόν, 15 καυχώμενος ἐν τῇ δόξῃ μου καὶ ἐν τῷ πλούτῳ τῆς βασιλείας μου εἶπον αὐτῷ "δύνασαι εὐρεῖν ὦ Σόλων εὐδαιμονέστερόν μου;" καὶ εἶρηκέ μοι ὅτι Διογένης ὁ κυνικός εὐδαιμονέστερός σου ἔστι καὶ ἄλλοι πολλοί. ὃν ἀποπεμψάμενος ὡς ἔζηγον, ἀσπίως ἤσθθη P 143 ὅτι πάντα τοῦ κόσμου οὐδὲν εἰσιν. ἴδε γὰρ ὅτι οὐδὲν ὠφελήθη 20 ἐκ τοῦ πλούτου τῆς βασιλείας μου. τῆνικαῦτα αἰσθόμενος ὁ Κῦρος οὐ μόνον αὐτόν ἀτιμώρητον εἶασεν, ἀλλὰ καὶ τιμήσας σύμβουλον προσήκατο καὶ παιδαγωγὸν τοῦ παιδὸς Καμβύσου. οὗτος

circumvertentes. quod cum animadvertisset Cyrus, indignabundus interrogavit quid ita subinde se convertens rectum quadrigarum incessum averteret. is timide respondit se, cum rotas sursum deorsumque volvi cernat, vitae instabilitatem considerare, in qua summa ad imum devolvuntur, ima ad summum evehuntur. hoc audiens Cyrus atque animo reputans eum solvit, ac comiter honore affectum in quadrigas sustulit, libertateque et ipsum et reliquos donavit. hic Cyrus regnum in Persas Medos Chaldaeos Assyrios Syrios et Lydos tenuit.

Idem Cyrus Croeso, quem captum comburere statuerat, propter Solonem pepercit. res ea ita gesta est. Croesus cum iam ad flammam duceretur, exclamavit ο Solon, ο Solon. id Cyrus audiens, causam cur Solonem nominaret requisivit. respondit Croesus se aliquando Soloni, cum eum cepisset, gloriam et divitias regni sui ostentasse, ac interrogasse anne ipso aliquem beatiorum se invenire posse putaret. Solonem vero dixisse Diogenem Cynicum multosque alios ipso esse feliciores. ac tunc quidem a se Solonem ita, ut qui mente captus videretur, fuisse dimissum: nunc autem se experiri, quicquid in mundo est, id nihil esse: nam sibi quidem divitias regni sui nihil profuisse. ibi Cyrus re considerata non supplicio tantum Croesum subtraxit, sed honore etiam affecit, consiliarium sibi eum et filii sui Cambysis magistrum faciens. huic

ὁ Κροῖσος βουλόμενος τῷ Κύρῳ μαχέσασθαι ἤτησε χρησμόν, καὶ λαμβάνει τοιοῦτον "Κροῖσος Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει." ὃν μὴ νοηθεὶς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἀπώλεσε.

Κῦρος τοίνυν τὸν Κροῖσον ὑποτάξας, τὸν Δανιὴλ συμβιωσάντην διὰ τὴν προφητείαν εἶχε καὶ ὁμοέστιον. καὶ τῷ λαῷ δὲ τὴν ἐπάνοδον μετὰ λαμπροῦ τοῦ κηρύγματος ἐθέτισε. τότε καὶ ὁ Βῆλ ταῖς αὐτοῦ συμβουλαῖς κατεστράφη, καὶ ὁ δράκων τῆ τοῦ Δανιὴλ ἀντανήρηται συνέσει, καὶ οἱ τοῦτου θεραπευταὶ ἀπώλοντο, καὶ αὐτὸς τὸ δεύτερον τῆς τῶν λέοντων ἀμότητος ἐρρύσθη, καὶ οἱ 10 τοῦτον διαβαλόντες ἐν αὐτοῖς ἀντανήρουντο. οὗτος Κῦρος μὲν Ἑλληνιστὶ ἐκαλεῖτο, Ἀρταξέρξης δὲ καὶ Ἀρθασασθᾶς Περσιστὶ τοῦτον τὸν Κῦρον κτείνει ἢ βασιλεὺς Μασσαγετῶν· προσποιησάμενη γὰρ διὰ μηνυμάτων εἶναι αὐτοῦ δούλη, ἐπεμφεν αὐτῷ δῶρα καὶ πρόβατα καὶ οἶνον πολὺν μετὰ ἄσκων, καὶ μεθυσάντων τῶν 15 περὶ τὸν Κῦρον ἐξελθοῦσα σχεδὸν πάντας ἀπέτεινε, καὶ λαβόμενη τοῦ Κύρου ἔβαλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς ἄσκόν, λέγουσα "κορέσθητι, ἀκόρεστε Κύρε."

Μετὰ Βαλτάσαρ τὸν υἱὸν Ναβουχοδονόσορ ἐκράτησε τῆς 20 ἀρχῆς Δυρείος ὁ Ἀστυάγης ἔτη ιζ'· ἐφ' οὗ Δανιὴλ τὸν ἐβδομηκονταετῆ τῆς μετοικεσίας χρόνον διαγινώσκει, καὶ τῶν ἐπτὰ ἐβδομάδων αὐτῷ τὸ μυστήριον ἀποκαλύπτεται. καὶ εἴ τις ἀκριβῶς ἐξετάσαι βουληθῆι τὸν λόγον καὶ διακριθῆσασθαι τοὺς χρόνους, ἀρξάμενος ἀπὸ ἐξόδου λόγων κατὰ τὸν προφήτην τοῦ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλήμ, τουτέστιν ἀπὸ Νεεμίου υἱοῦ Ἀγγελῆ τοῦ ἀρχιο-

Croeso, cum Cyro bellum illaturus oraculum poposcisset, sic fuerat responsum "Croesus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim." quod ille non intelligens, suum regnum perdidit.

Cyrus Croeso subacto Danielum vaticinii causa domus mensaeque suae dignatus est communitate, populique redditum insigni edicto publicavit. tunc et Belus consilio Danieli eversus est, et eiusdem calliditate draco interfectus, occisique famuli, et Danielus denuo ereptus leonum saevitiae, calumniatores eius ab iis necati sunt. hic Cyrus Graece, Persice Artaxerxes et Arthasasthas dicitur. interfectus est a regina Massagetarum. haec per nuntios, simulans se ei in servitum dare, dona misit, et oves et vini multum in utribus. inebriato autem cum suis Cyro, eos adorta universos prope occidit; Cyrique caput in utrem coniecit dicens "saturare, insatiabilis Cyre."

Post Baltazarem Nabuchodonosoris filium regnum per annos 17 Darius Astyages tenuit. sub eo Danielus tempus 70 annorum exsilii dignovit, eique mysterium septem septimanarum est patefactum. ac si quis praecise examinare eam rem volet ac tempora dinumerare, is facto principio ab eo tempore quo impletum est vaticinium de instaurandis Hierosolymis, nimirum a Nehemia Achelas filius, qui princeps fuit pincer-

νοχόου Ἀρταξέρξου, ὃς ἀξιωθεὶς καὶ ἐπιτραπεῖς ἀνεισιν οἰκοδομήσαι τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐρρήσει τὰς ὀ συμπεραινομένας ἐβδομάδας, ἔτη υἷ, ἐπὶ τὸν καιρὸν ἐκείνον ὅτε παλαιούται τὸ παρὰπτωμα **D** καὶ συντελεῖται ἡ ἁμαρτία καὶ σφραγίζεται δρᾶμα καὶ προφητεύει καὶ χρίεται ἄγως ἁγίων, τουτέστιν ἐπὶ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν καὶ 5 τὴν λοιπὴν πραγματείαν.

Κῦρος ὁ Πέρσης καταλύσας τὴν Μήδων καὶ Ἀσσυρίων δυναστείαν, κρατήσας δὲ τῆς Ἀσίας ἀπύσης ἐβασίλευσεν ἔτη λα'. τούτου τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ ἐβδομηκονταετῆς χρόνος τῆς μετοικεσίας συμπληροῦται. ἐν δὲ τῷ ἐπομένῳ ἔτει συγχωρεῖ τοὺς δυναμένους **10** τῶν Ἑβραίων οἰκίζειν ἀνελθόντας εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι προσέταξε. τῆς δὲ ἐπανόδου ἡγοῦντο Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ μεγάλου ἱερέως καὶ Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιήλ, καὶ **P 144** προφήτης Ἀγγαῖος, καὶ Ζαχαρίας ὁ τοῦ Ἀδδώ. κατωθέμενοι δὲ οἱ περὶ Ἰησοῦν τοῦ ναοῦ τὴν ἔδραν ἐφ' ὅλοις τεσσαράκοντα καὶ **15** δύο ἔτεσι τὸ ἔργον ἐκωλύοντο συμπεραιῶσαι, μέχρις οὗ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου, δευτέρῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τοὺς ἐμποδιζοντας ἀνυστείας τελείαν ἐπιτρέπει τοῦ ναοῦ τὴν κατασκευήν. καὶ συμπληροῦται ἐν ἄλλοις τέτρασιν ἔτεσιν, ὥστε συντελεσθῆναι αὐτὸν ἐν ὅλοις ἔτεσι μζ'. **20**

Καμβύσης ὁ καὶ Ἀρταξέρξης ἐβασίλευσεν ἔτη η', Σφενδάνης καὶ Κιμέρδιος ἀδελφοὶ μάγοι μῆνας ζ. Δαρεῖος ὁ Κίρου ἀπόγονος, Ὑστάσπου δὲ υἱός, τοῖς μάγοις ἐπιθέμενος καὶ κρατή-

narum Artaxerxis, qui impetravit missionem ad instauranda Hierosolyma eique praefectus fuit, deprehendet 70 septimanas, id est annos 490, exivisse ad id tempus quo antiquatum est delictum, et finis peccato impositus, ac visio obaiguata, vaticinatusque est et unctus sanctus sanctorum, hoc est usque ad Christi adventum et res gestas.

Cyrus Persa, everso Medorum et Assyriorum imperio, universaque Asia subacta, regnavit annos 31. primo eius anno 70 exsili anni completi sunt. insequenti anno Ebraeis, qui vellent, concessit ut Hierosolyma redirent ibique habitarent, et templum aedificari iussit. duces reditus fuerunt Iesus Iosedeci pontificis maximi filius et Zorobabelus Salathiel filius, ac vates Aggaeus, et Zacharias Iddonis filius. hi cum fundamenta templi posuissent, ab absolvendo opere totos 42 annos impediti sunt, donec Darius Hystaspis F. secundo sui regni anno, repressis qui obstabant, aedificii templi absolutionem expedivit, in quam alii 4 anni insumpti. itaque templum annis omnino 46 perfectum fuit.

Cambyses, qui idem Artaxerxes usurpatur, annos regnavit 8. Sphendanes et Cimerdius, fratres magi, menses 7. hos adortus et victoria potitus Darius ex posteritate Cyri, Hystaspis filius, regnavit us-

σας ἔβασιλευσε μέχρι συμπληρώσεως Ἱερουσαλήμ ἔτη ἕξ, καὶ Β πρὸς τούτοις ἕτερου λ'. ἐπὶ τούτου Ἱηποκράτης ὁ ἱατρὸς ἐγνωρίζετο.

Ἐίρξης ὁ Δαρείου υἱὸς ἔβασιλευσεν ἔτη κ', Ἀρτάβανος μήνας ζ', Ἀρταξέρξης ὁ μακρόχειρ ἔτη μ'. ἐπὶ τούτου τὰ κατὰ Ἑσθήη καὶ Μαρδοχαίου καὶ Ἀμῶν ἐπράχθη. ἐπὶ τούτου ὠκοδομήθη Ἱερουσαλήμ, ὅπλοις τοὺς ἐνεργοῦντας περιτειχίσαντες. ἀπὸ τοῦ ὀγδοῦ ἔτους τούτου ἀριθμεῖσθαι δεῖ τὰς ἑβδομήκοντα ἑβδομάδας τῆς τοῦ Δανιὴλ ὀπτασίας μέχρι τῆς τοῦ κυρίου 10 παρουσίας.

Ἐδει δὲ τὰ κατὰ τὴν Ῥώμην προταχθῆναι τούτων ὡς ἀρ- C χαιότερα, ἀλλὰ διὰ τὴν συνέχειαν τῆς ἀκολουθίας ὑπερετέθησαν, καὶ τεθήσονται καθέξῃς μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς τῶν Ἀσουρίων βυσιλείας καὶ τῆς τῶν Ἑβραίων αἰχμαλωσίας.

Ἐίρξης ὁ Ἀρταξέρξου, ἐπικληθεὶς Νόθος, ἀνελὼν Σογδα- 15 ῶν ἔβασιλευσεν ἔτη ιθ'. Δαρείος ὁ Ὑστάσπου καὶ Περυσάτιδος ἔτη λζ', κόσμου ἔτη δθςβ'. οὗτος ἔτι ἰδιωτεύων πῆξαιτο τῷ θεῷ, εἰ βασιλεύσει Περσῶν, ἀνεγείρει τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν καὶ πάντα τὰ Ἰουδαίων ἀποδοῦναι ἱερὰ σὺν τοῖς αἰχμαλώτοις καὶ 20 πατρώοις ἔθεισι. τούτων τῶν εὐχῶν καὶ Ζοροβύβελ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ ἀκουστής καὶ σύμβουλος γεγονὼς ὕστερον ἀνέμνησε, συνήθης ὢν. καὶ γὰρ ἀπεισιάλῃ μὲν καὶ πρῶτον ὁ λαός, καὶ τῶν θεμελίων τοῦ ναοῦ ὑποβληθέντων ἐπαύθη ἢ οἰκοδομὴ ἐκ διαβολῆς.

que ad urbis absolutiōnem annos 6, ac alios deinde 30. sub hoc Hippocrates medicus innotuit.

Xerxes Darii filius regnum gessit annos 20, Artabanus menses 7, Artaxerxes Longimanus annos 40. sub hoc Estherae Mardochaei et Amanis historia evenit. atque hoc armis aedificantes cingente Hierosolyma instaurata sunt. ab huius octavo anno 70 septimanae numerandae sunt, Danieli per visum patefactae, usque ad Christi adventum.

Ante haec collocandae erant res Romanorum utpote vetustiores: verum ob continuationis perpetuitatem in alium locum dilatae sunt, commemorandae ubi Assyriorum regni et Iudaici exsilii finem attigerimus.

Xerxes Artaxerxis filius cognomento Spurius (id enim Nothus significat) interfecto Sogdiano annos 19 regnavit, Darius Hystaspis et Parysatidis annos 36, anno mundi 4992. is cum adhuc privatim viveret, votum deo fecerat, si quidem regnum in Persas consequeretur, templum Hierosolymis se instauraturum omniaque Iudaeorum sacra et captivos redditurum, ac moribus eos maiorum restititurum. eius voti auditor atque suasor fuerat Zorobabelus Salathieli filius, ac postmodo regem, cui erat familiaris, eius admonuit. quippe iam ante etiam populus dimissus fuerat et fundamenta templo posuerat: verum vicinorum

τῶν προσοίκων Σαμαρειτῶν. καὶ ἦσαν ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι χρό-
 νους μὰ ἕως τοῦ δευτέρου ἔτους Δαρείου. εἶτα πληροῦται ὁ ναὸς
 ἐπὶ ἕξ χρόνοις δι' ὑπομνήσεως καὶ χειρῶν Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦ
 τοῦ Ἰωσεδέκ, ἤγουν ἐν μὲ' ὄλοις ἐνιαυτοῖς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους
 Κύρου. διὸ καὶ εἴρηται παρὰ τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὸν κύριον "ἐν 5
 μὲ' ὠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς
 P 145 αὐτόν;" ὁ γὰρ Σολομῶν ἐν ἑπτὰ ἔτεσι κατεσκεύασεν αὐτόν. ἦσαν
 δὲ οἱ ὑποστρέψαντες ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας Βαβυλωνῶνος χιλιῶδες
 κδ' καὶ τξ', δοῦλοι δὲ ἑπτακισχλιοὶ λξ'.

Ἡ δὲ τοῦ Ζοροβάβελ ὑπόμνησις τοιαύτη ἦν. τρεῖς σωμα-10
 τοφύλακες τοῦ βασιλέως εἰς ἑαυτοὺς διάλεχθέντες εἶπον "λαλήσω-
 μεν τῷ βασιλεῖ ζητήματα, ἕκαστος περὶ τοῦ τί ἐστιν ἰσχυρότερον
 ἐν τῷ κόσμῳ, ὃ νικᾷ πάντα· καὶ οἷος ἂν εὐρεθῇ νικήσας, τιμη-
 θήσεται παρὰ τοῦ βασιλέως." ὁ πρῶτος εἶπεν "ἰσχυρότερος ὁ
 οἶνος, καὶ νικᾷ πάντα." ὁ δεύτερος εἶπε "νικᾷ ὁ βασιλεύς, τὸ 15
 βούλεσθαι ἔχων τῇ δυνάμει σύνδρομον." ὁ τρίτος ὁ καὶ Ζορο-
 βάβελ εἶπε "νικᾷ ἡ γυνή, καὶ ὑπὲρ πάντα ἡ ἀλήθεια." ὃς ἐπηνέ-
 B 3η, καὶ ἐδόθη αὐτῷ αἴτησις. ὁ δὲ ὑπέμνησε τὸν βασιλέα τῆς
 εὐχῆς, καὶ ἀπέλυσε τὸν λαὸν πάντα, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν
 ὠκοδόμησεν. 20

Ἐν τῇ δευτέρῃ τῶν Μακκαβαϊκῶν ἐπιστολῶν τοῖς κατ' Αἴ-
 γυπτον Ἰουδαίοις γέγραπται περὶ Νεεμίου, ὅτι ἀνοικοδομήσας τὸ
 ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ μέλλων θυσίαν ἀναφέρειν ἐπέμψε

Samaritarum calumnia effectum fuit ut aedificatio omitteretur annos 41
 totos usque ad secundum annum Darii. inde sexennio templum est ab-
 solutum Zorobabeli ac Iesu Iosedeci filii admonitione atque opera, annis
 nimirum 47 totis a primo Cyri anno. inde a Iudaeis ad dominum est
 dictum "templum hoc annis 46 aedificatum est, et tu id triduo te ex-
 structurum ais?" Solomon 7 annos sui templi aedificio impenderat.
 numerus Iudaeorum ab exilio Babylonico revertentium fuit 24 milia, et
 capita 360, servorum 7037.

Ceterum quod de admonitione a Zorobabelo facta indicatum est, id
 sic habet. tres quibus custodia corporis regii commissa erat, inter se
 collocuti, statuerunt singuli quaestionem de eo quod fortissimum in
 mundo sit atque omnia vincat, regi exponere: victori nempe a rege
 honorem habitum iri. primus dixit vinum esse fortissimum, et omnia
 vincere. secundus dixit "vincit rex, quia voluntati facultatem adiun-
 ctam habet." tertius Zorobabelus mulierem praevalere, sed omnibus re-
 bus potentior esse veritatem dixit. hic meruit laudem, et liberam
 optionem nactus regem voti admonuit; et rex populum dimisit ac urbem
 aedificavit atque templum.

In secunda epistola Machabaeorum ad Iudaeos in Aegypto degen-
 tes scriptum est, quod refecerit templum et altare Neemias, ac sacrifi-
 caturus sacerdotum posteros ad seveam miserit, in quam tempore exci-

τοὺς ἐγγόνους τῶν ἱερέων ἐπὶ τὸ φρέαρ, ἐν ᾧ κατέκρυψαν οἱ πα-
 τέρεις αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀλχημικῆς λαβόντες ἐκ τοῦ πυρὸς
 τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς Ἰερεμίας φησὶ, τοῦ ἀγαγεῖν πῦρ ἐξ αὐτοῦ.
 οἱ δὲ ἀπελθόντες οὐκ εἶρον πῦρ, ἀλλ' ὕδωρ παχύ. ἐκέλευσε δὲ
 5 Νεεμίας ἀγαγεῖν ἐκ τούτου, καὶ ἐπιρῶσαι τοῖς ξύλοις τοῖς ὑποκει- C
 μένοις τῇ θυσίᾳ. τοῦ δὲ ἥλιου ἀπὸ νέφους λάμπαντος ἀνήφθη
 πύρα μεγάλη κατὰ τῶν θυσιαῶν καὶ ἐδαπάνησεν αὐτάς, ὥστε θαν-
 μάσαι πάντας καὶ δοξάσαι τὸν θεὸν μετ' εὐχῆς.

Ἔτι δὲ Ξερέξης οὗτος Αἴγυπτον παραλαβὼν καὶ εἰς Ἀθήνας
 10 ἐλθὼν, ζεύξας τὸν Ἑλλησποντον, ἐνέπηρσεν αὐτάς. ἐν δὲ Ῥώμῃ
 Πορτίλα τις παρθένος ἐπὶ διαφθορᾷ καταγνοσθεῖσα ζῶσα κατω-
 ρύγη. καὶ νόμοι ἐν Ῥώμῃ ἀπὸ Ἑλλάδος διὰ δώδεκα βιβλίων
 ἐπέμφθησαν. ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἐρράγη ἐν Σικελίᾳ τὸ Αἰτναῖον
 ὄρος καὶ ἐξῆλθε πῦρ. καὶ σεισμῶν γενομένων ἢ πρὸς Λόκροις
 15 Ἀταλάντη σχισθεῖσα γῆσος ἐγένετο. κατὰ τούτους τοὺς χρόνους D
 καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς κδ' Ἑλληναῖς γράμμασιν ἐχρήσαντο, μόνᾳ
 ἐξ ὄντων πρότερον. καὶ Σωκράτης ἐξ ἀνοίας τῶν Ἀθηναίων τὸ
 κώνειον πιὼν ἐτελεύτα. Ἑλικὴ καὶ ἡ Βοῦρα, πόλεις Ἀχαΐας,
 μεγάλοις σειμοῖς κατεπτύθησαν· ὧν ἔτι κατὰ θάλασσαν τὰ ἴχνη
 20 φαίνονται τοῖς πλεουσιν ἀπὸ Πατρῶν ἐπὶ Κόρινθον δεξιᾷ.

Ἔτι Σκηπίων Ἀφρικανὸς Ῥωμαῖος δικτάτωρ, πορθέσας
 Καρχηδόνα, Ἀφρικὴν τὴν χώραν μετωνόμασεν.

19 κατεπόθησαν margo P

dii maiores ipsorum abdidierant ignem de altari sumptum, ut Ieremias ait, ut de eo ignem afferrent. missos, eo cum venissent, non invenisse ignem, sed aquam crassam. ex ea afferri iussisse Neemiam, eamque inspersisse lignis quibus victima erat imposita. cum autem sol ex nube effulsisset, magnos ignes exarsisse ac victimas absumpsisse. quamobrem omnes admiratione captos deum factis votis praedicasse.

Is Xerxes Aegypto in potestatem suam redacta, Athenas iuncto ponte Hellesponto perveniens, urbem incendit. Romae Portila quaedam virgo incesti damnata viva defossa fuit. leges duodecim tabularum ex Graecia Romam allatae sunt. ea aetate Aetna mons in Sicilia ruptus est ignemque edidit. et terrae motibus Atalanta a Locris abrupta insula facta est. eodem tempore Athenienses Graecis 24 literis usi sunt, cum ante literae tantum 16 fuissent. et Socrates hausto per vaesaniem Atheniensium cicutae veneno moritur. Helice et Bura Achaiae urbes magnis terrae motibus absorptae sunt; et adhuc earum vestigia in mari visuntur, ad dextram cum a Patris Corinthum navigatur.

Scipio Africanus Romanorum dictator Carthagine deleta regioni non Africae indidit.

“Οτι Γαλάται καὶ Κελτοὶ Ῥώμης ἐκράτουν πλὴν τοῦ Καπιτωλίου.

Ἀριστοτέλης τῷ Πλάτωνι μαθητεύει ἀπὸ δεκαεπτὰ χρόνων τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

P 146

Ἐπ’ αὐτοῦ Διονύσιος ἐτυράννει τῶν Σικελῶν, καθ’ ὃν ὁ 5 Πλάτων ἀποδημήσας ἱστορίας ἔνεκα τῶν λεγομένων Αἰτναίων κρατήρων τοῦ πυρός τῷ τυράννῳ γινώσκειται. ὃς καὶ ἐπειρωτῆ Πλάτωνα τίς εὐδαίμων ἐν ἀνθρώποις, ἐλπίζων ἀκοῦσαι παρὰ τοῦ φιλοσόφου ὅτι οὐ. ὁ δὲ εἶπε “Σωκράτης ἀπάντων, καὶ οἱ κατ’ ἐκείνον ζῶντες φιλόσοφοι.” καὶ αὖθις ἠρώτα τί ἔργον πολιτικόν, 10 ποθῶν ἀκοῦσαι τὸ ὀρθῶς δικάζειν· ἤχει γὰρ ἐπὶ τούτῳ Διονύσιος. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο “τὸ καλοῦς καὶ ἀγαθοῦς ποιεῖν τοὺς πολίτας.” εἰτά φησι “τὸ ὀρθῶς δικάζειν τίνας ἔργον σοι δοκεῖ;” “μόριόν τι μικρὸν πολιτικοῦ τὸ δικάζειν ὀρθῶς· ἀκεσταις γὰρ 15 βλοῖκασι τοῖς τὰ διεργωγῶτα ἱμάτια ἀνυφαίνουσιν.” καὶ τρίτον 15 αὐτὸν ἐπανάηροτο ὅ τι τυράννον εἶναι, φάσκων, ποταπὸν σοι φαίνεται; πρὸς ὃν ἀντέφησε Πλάτων “σφόδρα δεινόν, ὅπου γε καὶ τὰ κουργετικά μαχαίρια φοβεῖται.”

Ἀρταξέρξης ὁ ἐπικληθεὶς Ὁχος ἔτη κς’, Ἀρσης Ὁχος ἔτη β’, Δαρειῶς Ἀρσάμου ἔτη ς’. Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ Μακεδόνο, 20 περὶ οὗ ἐν ταῖς βασιλείαις εἰρήσεται πλατύτερον, Πέρσαις ἐπικειμένου Δαρεῖον οἱ περὶ τὸν Βῆσσον ἀναιροῦσιν ἐν Βάκτροις. καὶ καταλύεται ἡ Περσῶν βασιλεία, ἐφ’ ὅλοις παρατείνασα ἔτεσι

Galatae et Celtae Romam dempto Capitolio ceperunt.

Aristoteles a 17 suae aetatis anno Platonis discipulus fuit.

Et tempore Dionysius Siculorum fuit tyrannus. ad eum Plato profectus est, Aetnae dictos ignis crateras contemplandi studio, ac tyranni in notitiam pervenit. cum tyrannus interrogasset quis hominum felix esset, sperans sibi beatitatem assignatum iri, respondit Plato omnium felicissimum esse Socratem, et qui eius uterentur consuetudine philosophos. rursus interrogavit Dionysius quodnam officium esset hominis rem publicam gubernantis, cupiens sibi responderi id in recte iudicando consistere, qua re gloriabatur ipse. sed Plato respondit id in eo versari ut cives boni efficiantur. tum Dionysius “iudicia recte facere cuiusnam tibi videtur esse officium?” Plato “hanc” inquit “ego exiguum civilis scientiae partem esse iudico. nam iudices mihi sartorum similes videntur, qui laceras vestes consuunt.” tertio Dionysius quaesivit quid rei tyrannidem putaret. Plato rem admodum miseram sibi videri respondit, quod ea etiam novaculas timeret.

Artaxerxes cognomento Ochus annos regnavit 26, Arsēs Ochus annos 2, Darius Arsamis F. annos 6. enimvero cum Alexander Macedo, de quo fusiis in regnorum recensione dicitur, Persas premeret. Beusus Bactris Darium necavit; itaque regnum Persicum deletum est, cum quidem annos in universum 300 durasset, quorum 70 sunt exilii Iudaici,

τριακοσίους, ὧν τὰ μὲν τῆς μετοικεσίας ο', τὰ δὲ ἐξῆς σλ'. κόσμον C
ἔτη δψμγ'.

Ῥωμύλος καὶ Ῥώμος. οἱ αὐτάδελφοι οὔτοι ὑπὸ Ἰουλλας
Θνγατρὸς Ἀμουλίου, ἱερείας τοῦ Ἄρεος οὔσης καὶ ὑπὸ τινος
5 στρατιώτου πορνευθείσης, δίδυμα ἐγενήθη. ὁ τοίνυν πάππος
Ἀμούλιος διὰ τὴν πορνείαν παροξυνθεὶς εἰς τὰς ὕλας αὐτοὺς ἐξέ-
θετο· οὗς εὐροῦσα γυνὴ πρόβατα νέμουσα ἐν τῷ ὄρει ἀνεθρέ-
ψατο. εἰδίστο δὲ τοῖς ἐγχωροῖς λυκαίνας τὰς τοιαύτας καλεῖν
γυναῖκας διὰ τὸ ἐπίπαν ἐν τοῖς ὄρεσι μετὰ λύκων διατρέβειν· διὸ
10 καὶ τούτους ὑπὸ λυκαίνης ἀνατραφῆναι μυθολογεῖται. οὗτος ὁ D
Ῥωμύλος Ῥώμην κατεσκεύασε, τῇ οἰκίᾳ προσηγορίᾳ ταύτην κα-
λέσας. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ ἐχέφρονας ἐπιλεξάμενος ἑκατὸν
πατρικίους αὐτοὺς καὶ προέδρους τῶν κοινῶν ἀπέφηνε πραγμάτων,
καὶ σενάτορας καὶ βουλευτὰς διὰ τὴν ἡλικίαν τοὺς ἄνδρας ἀνόμα-
15 σεν. ἐκ τούτων δὲ δέκα τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξάμενος πατρικίους
ἐκάλεσεν ἐκ μεταφορᾶς τῶν πατέρων. τριακοσίους δὲ ἵππεις καὶ
τρισηλίους πεζοὺς πρὸς τὴν τῆς πόλεως φρουρὰν ἀπεγράψατο
στρατιώτας. εἰς φυλὰς δὲ τέσσαρας τὸ τοῦ δήμου διένειμε πλη-
θος. τῷ δὲ Διὶ Πίκῳ μέγαν ναὸν ᾠκοδόμησε, καὶ εὐρηκῶς τὰ P 147
20 τοῦ Ἡρακλέους ὄπλα τοῦ ἐκ Πίκου Διὸς γενομένου ἐκεῖ ταῦτα
ἀπέθετο. ἀνετίθει δὲ καὶ τὸ ἀπὸ Πάλαντος καλούμενον παλά-
τιον. τῷ δὲ Ἄρει ᾠκοδόμησε ναόν, ὃν ἐγκαινίζοντες ἐν μηνὶ τῷ
παρ' αὐτοῖς πρῶτον πρῖμῳ καλουμένῳ, Μάρτιον μετωνόμασε τὸν
μῆνα, ὃ ἐρμηνεύεται Ἄρης. ἐν ᾧ καὶ τὸ Παλλάδιον ἀπέθετο τὸ

reliqui 230. pertinuit usque ad annum mundi quatermillesimum septia-
gentesimum quadragesimum tertium.

Romulum et Remum fratres germanos Iulia Amulii filia, Martis sacerdos, a quodam milite constuprata uno partu edidit. avus Amulius stupro irritatus eos in silva exposuit. eos mulier oves pascens invenit et in monte educavit. mos erat eorum locorum hominibus id genus mulieres lupas appellare, quod perpetuo in montibus inter lupos agerent: inde fabula est gemellos istos fuisse a lupa enutritos. is Romulus urbem Romam a se denominatam condidit. centum viros aetate et prudentia praestantes delegit, quos patricios et in rei publicae tractatione praesides, eosdemque senatores ab aetate nominavit. horum decem primarios delegit, quos a patrum officio ducta translatione patres dixit. conscripsit etiam exercitum urbi praesidio futurum, trecentis equitibus ac tribus peditum milibus constantem. multitudinem populi in quattuor tribus distribuit. Iovi Pico magnum templum condidit, atque ibi Herculis, Iovis Pici filii, arma a se alicubi reperta consecravit. instauravit etiam Palatium a Palante sic appellatum. Marti quoque aedem aedificavit, quam cum dedicarent eo mense qui ante ipsis primus dicebatur, mensi a deo nomen Martii imposuerunt. ea in aede Palladium

ἀπὸ Τροίας. Ῥώμιος ἐπαναστὰς Ῥωμύλῳ πεφόνευσται. οὗ γενο-
 μένου οὐ διέλιπον ἐν τῇ πόλει γίνεσθαι σεισμοὶ καὶ θόρυβοι καὶ
 ἐμφύλιοι πόλεμοι, ἄχρις οὗ ἐκ τοῦ μαντείου τῆς Πυθίας ἐμαθεν
 ὅτι διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ σου ταῦτα γίνονται, καὶ οὐ παύ-
 σονται εἰ μὴ συγκαθεσθῆ σοι ἐν τῇ βασιλείᾳ. ποιήσας οὖν στή-
 5 **B** λην χρυσοῦν ἐκτυπούσαν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, παρε-
 σκεύασε τίθεσθαι αὐτὴν ἔνθα ἂν αὐτὸς ᾔη. ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς
 ἄρχοντας αὐτοῦ τοῦτο ποιεῖν· καὶ εἴ τι ἂν προσέταξεν, ὡς ἀπὸ
 τῶν δύο ἀπέφαιναν, ὅσον ἐκελεύσαμεν, ἐθεσπίσαμεν, ἐπετρέψαμεν.
 καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ σεισμοὶ καὶ αἱ ταραχαὶ τῆς πόλεως ἐπαύ-
 10 **C** σαντο. οὗτος κτίζει πρῶτον ἰππικὸν ἐν πόλει Ῥώμῃ, ὃ κερκίσιον
 Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἡλίου, διελὼν τὴν Ῥώμην
 εἰς μέρη τέσσαρα, εἰς τιμὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων, γῆς θα-
 λάσσης ἄερος καὶ πυρός. τυποῖ δὲ τὰς μὲν δώδεκα θύρας τοὺς
 δώδεκα οἴκους τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, τὸ δὲ πέλμα τὴν γῆν πᾶσαν
 15 **C** εἶναι, τὸν εὐριπὸν τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῆς γῆς μεσαζομένην, τὸν
 δὲ ἐπὶ τὰς θύρας καμπτὸν τὴν ἀνατολήν, καὶ τὸν ἐπὶ τῇ σφαιροδότη
 τὴν δύσιν, τὰ δὲ ἐπὶ τὰ σπάτια τὸν δρόμον τῶν ἐπὶ τὰ πλανήτων,
 τὸν δὲ ἄερα οὐρανόν. καὶ ἐπέθηκε τοῖς μέρεσι τὰ ὀνόματα ταῦτα,
 τῇ γῇ τὸ πράσινον, ὃ ἐστὶ χλωῶδες, τῇ θαλάσῃ τὸ βένετον,
 20 **C** καθό εἰσι τὰ ὕδατα κυανᾶ, τῷ πυρὶ τὸ ρούσιον καὶ τῷ ἄερι τὸ
 λευκόν. τὸ δὲ πράσινον ἐκάλεσε ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ πρεσέντου
 διὰ τὸ εἶναι παράμονον· ἴδιον γὰρ τῆς γῆς τὸ χλωῶδες διὰ παν-
 τός. τὸ δὲ βένετον ἀπὸ τῆς Βενετίας. καὶ προσεκόλλησε τῇ γῇ

Troia olim allatum, tunc repositum fuit. Remus contra Romulum in-
 surgens occisus fuerat. ex eo Romae motuum tumultuum et seditio-
 nis nullus fuit, donec Pythiae oraculum Romulo significavit haec ob
 Remi caedem evenire, neque finem fore, nisi frater ipsi regnanti col-
 lega assideret. eapropter Romulus auream statuam fecit, fratris effi-
 giem repraesentantem, eamque iuxta suam collocari iussit. idemque
 proceribus mandavit, et in responsis suis se alterumque auctorem edi-
 xit, ita loquens "iussimus, decrevimus, permisimus." hoc modo urbis
 motus ac tumultus finiti sunt. idem primus equestrem aream Romae
 condidit, a Romanis Circum dictam, ad Solis ferias celebrandas. urbem
 in quattuor partes divisit, in honorem quattuor elementorum, terrae
 maris aeris et ignis. Circum sic instituit ut duodecim ianuae duode-
 cim domos signiferi caelestis circuli denotarent, solum terram, euripus
 mare a terra media interceptum, flexus qui ad fores est, ortum solis,
 qui ad fundam, occasum; septem spatia cursum septem planetarum,
 aer caelum. imposuitque partibus haec nomina, terrae viride, qui est
 herbae color, mari caeruleum, quia is est aquarum color, igni roseum,
 aëri album. prasini nomen a praesentia est deductum, quod nimirum
 terra perpetuo vireat, venetum a Venetia. terrae album, id est aërem,

τὸ λευκόν, τουτέστι τὸν ἀέρα, διότι ἐκάτερα τῆς ἀλλήλων συγκράσεως δέονται. ὁμοίως καὶ τὸ ρόσιον τῷ κωνῷ ὑπέταξε, διότι D τὸ πῦρ ὑπόκειται τῷ ὕδατι. ἐπετέλεσε δὲ καὶ τὰ καλούμενα βρομάλια, καθάπερ οἱ γεωργοὶ μετὰ τὴν γηπονίαν ἀναπαύομενοι ἀμοιβὰδδὸν ἐντοὺς ἀπέτρεφον πανηγυρίζοντες καὶ ἀγρουλυόντες ἐπὶ τοῖς ἀλλήλων δνόμασιν. ἀλλὰ καὶ τὴν Ῥώμην λαοῦ ἐνέπλησε, πολιτῶν τὸ πρῶτον σπανίζουσαν. καὶ νόμον τίθησι τοὺς παῖδας ἐν οἰκετῶν μοίρᾳ τοῖς πατράσιν ὑπέκειν· ὃς μέχρι τοῦ παρόντος παρὰ Ῥωμαίοις κρατύνεται. ἀνταρχήσας δὲ λζ' ἔτη Ῥωμόλος 10 καταλθεῖ τὸν βίον. οὗτος μετωνόμασε τὴν πόλιν καὶ τὸ ἔθνος τῷ ἰδίῳ δνόματι Ῥωμαίους, πρότερον λεγομένους Λατίνους, πρὸ δὲ τούτου Ἀβοριγίνας.

Νημῆς Πομπίλιος Σαβίνος μετὰ Ῥωμόλον ἐβασίλευσε. P 148 πόλεμον μὲν οὐδένα ὡποτε διωκῆσατο, τὰ δὲ κατὰ πόλιν εἰς 15 τὸ ὠφελιμώτερον διεκόσμη, νόμους ὅτε καθιστὰς πολιτικοὺς καὶ ἡμέρους, δι' ὧν ἀστείους τε καὶ φιλανθρώπους τοὺς πολίτας ἀπειργάζετο. ἐνιαυτὸν τε πρῶτος εὔρατο, ἱερά τε πλείστα καὶ τεμένη θεῶν ἰδρύσατο. καὶ τὰς Ἑστιάδας παρθένους τοῦ πυρὸς καὶ ὕδατος τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν ἐπέτρησεν, αἱ δὲ διὰ τοῦ βίου τὴν 20 παρθενίαν ἐφύλαττον· εἰ δὲ μὴ, λίθοις κατεχώννυντο. καὶ τὸ Καπιτώλιον, ὅπερ κεφαλὴν πόλεως σημαίνει, ἐκ θεμελίων ὠκοδόμησε. καὶ τῷ ἐνιαυτῷ δύο μῆνας προσέθηκε, τὸν Ἰανουάριον B καὶ τὸν Σεξτίλιον, δεκαμηναίου τοῦ ἐνιαυτοῦ πρὸ τούτου χρημα-

15 ἄτα?

copulavit, quod utrumque alterius temperatione opus habeat. ita etiam roseum caeruleo subdidit, quia ignis aëri est subiectus. brumalia etiam instituit, quibus diebus agricolae operis defuncti ac quietem nacti vicissim alii apud alios epulando festos dies agunt pernoctantque alter alterius nomine. effecit etiam ut Roma civium prius inopia laborans frequentaretur. legemque tulit ut filii servorum more patriae potestati subicerentur; quae lex etiamnum apud Romanos valet. regno in Romanos functus Romulus annos triginta septem e vita excessit. is urbem a suo nomine denominavit, ac gentem Romanam: prius enim Latini et antiquitus Aborigines appellabantur.

Post Romulum rex factus Numa Pompilius Sabinus nullum plane bellum gessit, sed res urbanas utilissime constituit. etenim leges posuit civiles atque pacatas, quibus ad humanitatem et civilitatem cives adduxit. anni primus fuit inventor; plurima fana lucosque deorum dedicavit. instituit etiam Vestales virgines, quae ignis atque aquae curam gererent, virginitatemque toto vitae decursu conservarent: quae eam prodidisset, ea lapidibus obrueretur. Capitolium (id vocabulum caput urbis notat) ex fundamentis exstruxit. anno, qui eousque fuerat decem mensium usurpatus, duos apposuit menses, Ianuarium et Sextilem. ab

τιζοντας. οὗτος ἐκ τῶν Ἰσαύρων τὴν τῆς χλαμύδος στολὴν φορεῖν ἐφεύρατο. καὶ ἀσσύρια δὲ ἀπὸ ἀσήμεου καὶ χαλκοῦ πεποιημένα πρῶτος Ῥωμαίοις ἐχαρίσατο, πρὶν διὰ σκυτικῶν καὶ ξυλίων καὶ δοτρακίων τὴν χρεῖαν πληροῦντων· ἄπερ ἐκ τοῦ ἰδίου ὀνόματος νομίμα ἐκάλεσεν. οὕτως μὲν σὺν ἕξ ἀμφοτέρων καὶ ἰσχυρὰ 5 ταχέως καὶ εὐχοσμος ἢ πόλις ἐγένετο, τοῦ μὲν τὰ πολιτικά καὶ εἰρημικά ἐκτυπώσαντος, τοῦ δὲ Ῥωμύλου τὰ πολεμικά. δυναστεύσας δὲ Νουμῆς τῆς Ῥώμης ἔτη μζ' νόσῳ τελευτᾷ.

C Τοῦλλος Ὀστίλιος ἔτη λβ'. οὗτος τὸ τῆς Ῥώμης πόλισμα ἐδρύτερον κατασκευάζει, λιμένα τε καὶ γέφυραν ποιήσας. κεραντῶ 10 βληθεὶς αὐτοῖς ἅμα τοῖς βασιλείοις καταναλλίσκεται.

Ἄγκος Μαρκίων ἔτη κδ' βασιλεύει Ῥώμης, ὃς ἐκ θυγατρὸς Νουμᾶ Πομπιλίου γέγονεν. οὗτος τὸ τῆς Ῥώμης τείχισμα πρὸς τοῖς εἰρημένοις πλατύνας, καὶ τὸν ποταμὸν Τίβεριν πρὸς ταῖς ἐκβολαῖς τειχίσας, ἐπ' αὐτῆς τῆς ῥαχίως ἀνίστησι πόλιν, ἣν Ὀστίαν 15 ἀπὸ τῆς θέσεως προσηγόρευσεν, ὃ σημαίνει θύραν, ἐκκαιδεκά που σημειοὺς ἀπέχουσαν Ῥώμης. οὗτος νόσῳ τελευτᾷ.

Πρίσκος Ταρκύνιος Ῥώμης ἐβασίλευσε μετὰ τοῦτον, ὃς τὴν D Ῥώμην τελεῖ μεγάλην ὠχέρωσε, περιγραφὴν τινα μόνην τοῦ προτέρου ἐπισημήνας. καὶ τὰς ὑπονόμους τάφρους δι' ὧν ἐπὶ τὸν 20 Τίβεριν τὸ ἐκ τῶν στενωπῶν ὕδιον ὀχετεύεται, ἔργον ἐς τὰ μάλιστα τῇ πόλει χρήσιμον, κατασκευάσεν. οὗτος λθ' ἔτη τῆς ἀρ-

2 ἀσημίον P

Isauris laenae gestationem sumpsit. primus Romanis asses ex argento et aere cunos largitus est, cum ille necessitatibus suis antehac coriaceis ligneis testaceisque pecuniis usi essent; assesque a suo nomine numos nuncupavit. ita horum duorum regum industria urbs celeriter et robur et ornatum est adepta, cum prior bellicas res, posterior civiles et paci aptas instituisset. mortuus est Numa ex morbo, cum regno Romano annos quadraginta septem praefuisset.

Post hunc Tullus Hostilius annes triginta duos. is urbem Romam ampliore fecit portuque et ponte auxit. post fulmine ictus cum regia conflagravit.

Inde Romae regnavit annos viginti quattuor Ancus Marcius, Numae Pompilii sorore natus. is pomoerium urbis Romae post superiores protulit, et ad ostia Tiberis fluvii urbem exstruxit, Ostiae (quasi si ianuam dicas) nomine. abest ab urbe sedecimum circiter lapidem. hunc regem morbus sustulit.

Successit ei in regnum Tarquinius Priscus. hic Romam magno muro munit, prioris muri tantum delineatione quadam expressa. atque idem subterraneos cuniculos fecit, per quos aqua ex vicis in Tiberim devehere, opus apprimè urbi conducibile. cum regnum per annos

κῆς κρατήσας ὑπὸ τῶν Μαρκίου παιδῶν, τοῦ πρότερον δυναστεύοντος τῆς Ῥώμης, ἀναιρεῖται.

Σέρβιος Τούλλιος τὴν ἡγεμονίαν ἐκδέχεται, τεχθεὶς ἐκ γυναικὸς εὐγενοῦς μὲν αἰχμαλώτου δὲ καὶ δούλης κατὰ τὴν συμφουρὰν νενομισμένης, ἣτις εἰς Ῥώμην ἀχθεῖσιν ἔγκυος, μικρὸν ὑστερον τεκοῦσα, Σέρβιον τὸ τεχθέν ἐπωνόμασεν, ὡς ἂν εἰ εἴποιμεν δούλειον. οὗτος ἔτι προσέθηκε τῷ μεγέθει τῆς πόλεως, καὶ τῶν ὄντων ἐπιμελίαν ἐπέθηκεν ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς πόλεως, καὶ τῶν ὄντων ἐπιμελίαν ἐπέθηκεν ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς πόλεως, καὶ τῶν ὄντων ἐπιμελίαν ἐπέθηκεν ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς πόλεως. P 149

Ῥωμαίων πληθος ἀριθμηθεὶς εἶπεν ὅτι μυριάδας πολιτῶν οὖσας σὺν τρισχίλοις ἀνδράσι, πρὸς τοῖς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν διαιωμένοις. οὗς εἰς λόχους κατανείμας, καὶ ταῖς οὖσαις ἐκάστον τιμήματα πρὸς λόγον τῆς δυνάμειος ἐπιθεῖς, δικαιοτάτον ἀπάντων πολίτευμα καὶ πολυωφελέστατον εἰσηγάγετο. ταύτη γὰρ τῇ διακοσμήσει τὴν τε τῶν στρατιωτῶν καταγραφὰς καὶ τὰς τῶν εἰσφορῶν συντάξεις καὶ τὰ τιμήματα τῶν βίων ἐποιεῖτο· τέσσαρα γὰρ οὗτος τὰ τιμωρημάτων ἐφεύρεν ὄργανα. καὶ τεσσαράκοντα ἔτη τῆς ἀρχῆς κρατήσας διαφθείρεται, δολοφονηθεὶς ὑπὸ Ταρκενίου Σουπέρβου.

Ταρκύνιος Σούπερβος. οὗτος εὐθὺς πάντας ἐκίνησεν ἐπὶ Β 20 τὸ ἀθάνατεστον, καὶ βαρυτέραν τὴν πολιτείαν ἀπέφηνε, τοὺς τε νόμους μεταθεὶς καὶ ἄρχοντας προβαλλόμενος, καὶ δι' αὐτῶν τὸν δῆμον δεσμοῖς παντοίοις καὶ μεγάλοις καὶ κολάσεις καὶ ἔξορλας

16 τιμημάτων Xylander

triginta novem tenuisset, a Marcii, cui successerat, filiis interemptus est.

Eius morte regnum ad Servium Tullium est devolutum. mater eius nobilis quidem fuit, sed captiva et serva ob calamitatem habita. ea cum Romam praegnans esset adducta ac paulo post pareret, filium Servium nominavit a servili condicione. is quoque urbis magnitudinem adauxit, fossamque maximam moenibus circumdedit. primusque omnium censum multitudinis Romanae egit. censa sunt civium octoginta tria milia, praeter eos qui rure vivebant. eam multitudinem in classes distribuit, singulisque censu pro ipsorum habitu iniuncto, iustissimae iuxta longeque utilissimae constitutionis auctor fuit, qua et scribendi exercitus rationem et tributū collationem et facultatum cuiusque aestimationem expedivit. quattuor enim hic invenit census instrumenta. cum annos quadraginta regnasset, per dolum est a Tarquinio Superbo necatus.

Tarquinius Superbus regno potitus omnia pro sua voluntate agere coepit, rei publicaeque gubernationem civibus molestiorem reddidit, cum et leges refrigeret, et magistratus constitueret, quorum opera populares variis vinculorum generibus, metallariis operis, multis atque exai-

αικιζόμενος· αὐτὸς γὰρ ἐξεῦρε δεσμά, μάλιστα, ξύλα, εἰρκτάς, φυλακάς, κλοιούς, πέδας, ἀλύσεις, ξορίας, μέταλλα καὶ εἴ τι ἄλλο κακόν. φιλοπόλεμὸς τε εἰ καὶ τις ἄλλος πώποτε γέγονεν, ὑπερόπτης τε καὶ ἀλαζών. ὄθεν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ἀπη-
C νέγκατο· σονπέρβους γὰρ τοὺς ὑπερηφάνους Ῥωμαῖοι ὀνομάζου-
 σιν. οὗτος παρὰ Ῥωμαίους μισηθεὶς διὰ τε τᾶλλα καὶ διὰ τὸν
 δριάνυμον αὐτῷ Ταρκύνιον, ὃς καὶ γυναῖκα Λατίνου Λουκρητίαν
 λεγομένην εὐγενῆ παρὰ Ῥωμαίοις νυκτὸς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου
 παρενθεὶς πρὸς βίαν ἤσυχεν. ἡ δὲ τὸ περὶ αὐτὴν ἀδίκημα τῷ τε
 ἀνδρὶ μικρὸν ὕστερον ἐπανελθόντι καὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ λοιπῇ κατε-
 μήνυσε συγγενεῖα· καὶ ἐπαρασαμένη πολλὰ τοῖς ἐφ' αἵματος, εἰ
 τὴν συμφορὰν αὐτῆς καταλποῖεν ἀτιμώρητον, ξίφος σπασαμένη
 ὕπερ ὑπὸ τοῖς κόλποις ἀφανῶς ἔφερεν, ἑαυτὴν ἐν ὄψει τῶν παρόν-
 των κατειργάσατο. τοῦτο πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς ὄργην ἀνήψεν,
D ἀλλὰ καὶ Βροῦτον προσήκοντι μὲν κατὰ γένος ἐκείνῃ, ἄνδρα δὲ 15
 δημοτικόν τε καὶ μισοτύρυννον, ὃς μάλιστα τὸ πλῆθος εἰς τὴν
 τοῦ βασιλέως ἤγειρεν ἀποστασίαν. ἀφειλετὸ τε τῆς ἔξουσίας πά-
 σης Ταρκύνιος· ἅμα γὰρ τῇ κατὰ τὴν πόλιν ἐπαναστάσει, καὶ ἡ
 πρὸς Ἀρδέαν οὖσα στρατιὰ Ῥωμαίων ἀπολιποῦσα τὸν τύραννον
 ὤχητο, οὐδὲν οὔτε ἀνακαλοῦντος οὐδὲ μένειν δεομένου πεφροντι-
 20
 κῆα. Ταρκύνιος δὲ τοῖς παροῦσιν ἀμυχανῶν ἤλυνεν ἐπὶ τὴν
 Ῥώμην ὡς παύσαν τῇ παρόδῳ τὴν ταραχὴν καὶ τὴν δυναστείαν
 μετὰ πειθοῦς ἀναληφόμενος· ἀπεισθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν

17 ἀφῆρητο?

liis iniuriose puniret. etenim vincula, flagella, ligna, carceres, cu-
 stodiae, numellae, compedes, catenae, exsilia, metalla et si qua alia
 sunt mala, huius sunt inventa. erat autem, ut quisquis unquam alius,
 belli studiosus, contemptor hominum et arrogans: unde et superbi cogno-
 mentum ei Romani fecerunt. cum in odio esset Romanorum, id quoque
 ad ea accessit quod cognominis eius Tarquinius noctu ab exercitu re-
 versus Lucretiam Collatini uxorem, nobilem matronam, per vim com-
 presserat. quod illa flagitium marito paulo post reverso patrique et
 omnibus cognatis aperuit; multaque dira propinquis suis imprecata, si-
 quidem hanc suam calamitatem inultam dimitterent, gladio, quem oc-
 culte in sinu gestabat, educto se in conspectu ipsorum necavit. id fac-
 tum totam civitatem odio Tarquinii inflammavit; et Brutus Lucretiae
 propinquus, vir popularis ac tyrannia infensus, maiorem in modum ci-
 ves ad defectionem a rege faciendam commovit. ita omni potestate sua
 Tarquinius est exutus. simul enim atque Romae contra eum cives in-
 surrexerunt, exercitus quoque Romanus qui tum apud Ardeam erat ty-
 rannum deseruit, neque revocantem neque ut manerent hortantem quic-
 quam moratus. Tarquinius consilii eo eventu inops, cum Romam con-
 tenderet spe adventu suo tumultus sedandi et regnum recuperandi, a

ἀπεχώρει σὺν τοῖς οἰκείοις, βασιλεύσας ἕτη κδ'. καὶ δ' ὃν δὴ χρόνον ἢ πόλιν ἀπελύθη τῆς τυραννίδος.

- Δημοκρατία δὲ τὴν Ῥώμην ἐπὶ χρόνους τεσσαράκοντα τρεῖς P 150
 δυοὶ στρατηγοῖς ἑναυσιαίαν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἐφύλαττεν, οὓς κοιν-
 5 σούλους οἶα δὴ στρατηγὸς καὶ προβούλους καὶ προηγόρους ἀνό-
 μαζον· ὑπάτους δὲ τούτους οἱ Ἕλληνες λέγουσιν. ἐπὶ ταύτης τῆς
 δημοκρατίας οἱ Γάλλοι τυραννήσαντες κατὰ Ῥωμαίων ἔρχονται.
 καὶ Μάλιον στρατηγὸν οἱ Ῥωμαῖοι κατ' αὐτῶν στέλλουσιν, ὃς καὶ
 τροπώσάμενος αὐτοὺς ὑπέστρεψεν. ἦν δὲ τις ἐκ τοῦ μέρους τῶν
 10 Γάλλων καταγόμενος συγκλητικός, Φεβρουάριος ὀνομαζόμενος.
 οὗτος Μάλιον τοῦ καὶ Καπιτωλίνου ἐν Κομέντῳ ποτὲ εἰσελθόντος B
 καὶ ἀγαθὰ συμβουλευσάντος, ὁ Φεβρουάριος πικρῶς ὠνείδισε
 Μάλιον ὡς ἀνταρσίαν μελετῶντος. διὸ καὶ ἀποδοκιμάζεται Μά-
 λιος καὶ τῆς ὑπάρξεως δῆρηται. μετὰ ταῦτα τῶν Γάλλων νυκτὸς
 15 τὴν Ῥώμην καταδραμόντων ἐν χειμῶνι καὶ τοὺς φύλακας ἀποκτει-
 νάντων καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως πάντας ἀναιρούντων, τῶν δὲ
 δυναμένων εἰς τὸ Καπιτώλιον φυγόντων, Μάλιος ὁ καὶ Καπιτω-
 λῆνος τοῦτο διεγνώκως οὐ τοῖς λελυπηκόσιν ἐνεκότησεν, ἀλλ' ὅσους
 ἠδυνήθη τῶν πολιτῶν καὶ ἐγχωρίων συλλέξας, καὶ ἀπροόπτως τοῖς
 20 Γάλλοις ἐπιπεσών, πάντας μετὰ τοῦ ῥηγῶς Βρίσου ἀπέκτεινε καὶ C
 τὴν πόλιν τῆς συμφορᾶς ἐλυτρώσατο. διὸ καὶ Μάλιος μόνος
 ἐψηφίσθη τὰ τῶν Ῥωμαίων διοικεῖν. καὶ εὐθὺς τὸν ἐχθρὸν
 Φεβρουάριον κατασχών, δι' ὃν καὶ ἐπεφυγάδευτο, καὶ ἐκβαλὼν

14 ἱστῆρηται Xylander

civibus repulsus cum familia discessit, regno annos viginti quattuor gesto. eo tempore tyrannidis Roma ingum excussit.

Inde populi in re publica potestas Romam annos quadraginta tres conservavit, duobus quotannis imperium gerentibus, quos ut duces, ac qui consilio praeirent, consules appellabant: Graeci hypatus, quasi dicas summos, nominant. eo rei publicae statu Galli hypassantes Romanum imperium adorti sunt. contra quos missus cum exercitu a Romanis Manlius iis pulsus rediit. erat quidam tum in senatu Februarius Galliarum partium. is, cum in Comitium venisset Manlius, cui cognomen tum est Capitolini, utilisque sententiae auctor fuisset, peracerbe insectatus eum est, regnum ab ipso affectari dictitans. quo factum est ut solum vertere Manlius cogeretur et bona eius publicarentur. secundum haec, hiberna nocte Galli Romam aggressi vigiles obtruncaverant, magnamque in media urbe civium caedem ediderunt, nisi quos fuga in Capitolium facta servavit. ea re cognita Manlius Capitolinus, acceptae iniuriae oblitus, quantam potuit civium et incolarum manum coegit, Gallosque de improvise adortus universos una cum eorum rege Briso interfecit, urbemque calamitate liberavit. ob id dictator Romae creatus statim inimicum suum Februarium, exilii sui auctorem, apprehendit,

ἔξω τῆς πόλεως γυμνόν, ψιάθῃ θρυτῶν περιβεβλημένον καὶ σχοινίῳ τὴν ὄσφιν περιεζωσμένον ὡς παλγινιον, καὶ ῥάβδοις τυπτόμενον, τοῖς καταχθονίοις αὐτὸν θεοῖς δοθῆναι θυσίαν προσέταξε. Σεξτίλιος ἦν τότε μὴν, ὃν ὡς κολοβὸν ὁ Μάλιος Φεβρουάριον ἐπωνόμασεν. ὄθεν καὶ κατ' ἔτος ψιάθων ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς 5 προτιθέντες Ῥωμαῖοι τύπτουσι ῥάβδοις, ἐπιφωνοῦντες "ἔξελεθε Φεβρουάριε τῆς πόλεως."

D Ἐπὶ τοῖς τῆς δημοκρατίας χρόνοις ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου Νεκταναβὼ μὴ φέρων τὴν ἔφοδον τοῦ Ἀρταξέρξου, παραλαβόντος τότε τὴν Αἴγυπτον, κειράμενος τὴν κόμην καὶ τὸ σχῆμα τῆς 10 βασιλείας ἀμείψας κατέλαβε τὴν Πέλλην, πῶλιν Μακεδονίας ἀγχοῦ Θεσσαλονίκης κειμένην, φαντασίας τινὰς καὶ μαγείας Αἰγυπτιακὰς ἐνδεικνύμενος καὶ προαγορεύων τὰ μέλλοντα. γνώριμός τε ἐντεῦθεν Φιλίππῳ καὶ Ὀλυμπιάδι γενόμενος ἐθρυλλήθη ὡς διὰ τινος μαγανείας τῇ Ὀλυμπιάδι ἐμίγνυτο καὶ νιδὸν ἔσχεν ἐξ αὐτῆς 15 τὸν Ἀλέξανδρον. Διόδωρος δὲ φησιν ὅτι Ἀλέξανδρος ἐξ Ἑρακλέος τὸ πρὸς πατρὸς εἴλκε γένος, πρὸς μητρὸς δὲ Αἰακιδῶν. ἔνιοι δὲ τοῦτον ὑπὸ Ἀμμωνος τοῦ Διὸς συλληφθῆναι μυθεύονται.

P 151 τότε καὶ ἡ Ῥόδος ὑπὸ σεισμοῦ κατηρέχθη καὶ ἡ στήλη τοῦ κολοσσοῦ.

20

Φίλιππος δὲ τῆς Μακεδονίας βασιλεύσας χρόνους κα', πολλὴν τῆς Ἑλλάδος καταστρεψάμενος μοῖραν, ἐπὶ τοῦ πρὸς Ἀθηναίους καὶ τὸν Δημοσθένην πολέμου τὸν δεξιὸν τῶν ὀφθαλμῶν

nudumque eum urbe eiecit, storea iuncea opertum ac fune lumbos praecinctum per ludibrium, virgisque eum caesum diis manibus immolari iussit. actum est hoc mense Sextili, quem, ut mutilum, Manlius Februarium denominavit. exinde quotannis Romani stoream in foro propositam virgis caedunt, acclamantes "Februari exi urbe."

Quo tempore penes populum potestas summa Romae fuit, eo rex Aegypti Nectenabo, Artaxerxis qui tum Aegyptum occupabat impetum non sustinens, tonsa coma et regio habitu mutato Pellam venit, quae urbs est Macedoniae, non procul Thessalonica. ibi praestigias quasdam et magicas Aegyptiorum artes exercens ac futura praedicens, indeque Philippo et Olympiadi notus, creditus est quarundam praestigiarum ope eum Olympiade concubuisse et ex ea Alexandrum genuisse. Diodorus Alexandrum genus paternum ab Hercule traxisse, materno Aeacidam fuisse ait. sunt qui Iovem Ammonem eius patrem faciant. tunc etiam Rhodus terrae motu est concussa, ac colossus corruit.

Philippus cum regnum Macedonicum annos 21 tenuisset, magnam Graeciae partem subegisset, in bello contra Athenienses et Demosthe-

έκκοπείς, έπό Πανσανίον τοῦ ίδίον ύπισπιστοῦ διαφθείρεται. καί μένει ή άρχή έπί τετραετιαν γυμνή.

Άρτι δέ τοῦ Φιλίππον [τοῦ] παιδός Άλεξάνδρου έπί τήν άκμήν τής ήλικίας προελθόντος, οί πρώτοι τών Μακεδόνων αὐτόν αἰροῦνται εἰς βασιλεία. έπει δέ εἰς τήν άρχήν προήλθεν Άλέξανδρος, κατ' άμφοῖν τό γένος έσέμνυνεν. οὐδέ γάρ έστιν εύρεῖν έν πατρί τῷ κόσμῳ άνδρα τοσούτοις κατορθώμασι πλεονεκτοῦντα. Β
ώς γάρ Δέξιππος ιστορεῖ, πῶσαν άσκησιν ήσκήθη σωματικήν, Άριστοτέλους γνησιώτατος γεγονώς φοιτητής, εἰς τε λόγους άριστος καί εἰς έργα επαινούμενος εύρέθη. τὰ δέ πολεμικά θυμαστώς υπέλθων πειθούς άξια διεπράξατο. βασιλεύσας γάρ χρόνους οκτώ τοῦς Μακεδόνας καί Ήλλυριοῦς καί Θρακας υπέταξε, τήν Ελλάδα κατέστρεψε, καί τοῦς τοῦ πατροῦς φονέας τιμωρησάμενος καί τοῦς Παίονας υποτάξας έπί τήν Άσίαν διαπερῶ. καί 10 τήν Πριάμον πόλιν καί τας έν Ανδία Σάρδεις υποτάξας έπί Κιλικίαν άφικνεῖται, καί τόν Λαρεῖον καταπολεμήσας καί ήτήσας C άμόθητον φόνον εργάζεται. τας παραλίους Φοινίκης παραλαμβάνει πόλεις. ένθα καί Σύτυρον βλέπει καθ' ύπνους, έν τῇ πορθήσει Τύρου, φήσαντος αὐτῷ τοῦ δνειροκρίτου "σα Τύρος, Άλέξανδρε." ήν άμα Σιδώνι θρώσας, έπί τήν Ιουδαίαν έλθών καί ταύτην έλών, έπό τοῦ αρχιερέως Άδδω τιμηθεῖς, θύσας τῷ θεῷ ώς παρ' αὐτοῦ τήν οικουμένην προσειληφώς, Ανδρόμαχον τών τόπων επμελητήν κατέστησεν· δν ύστερον Σαμαρείται αποκτείναντες δίκας έτισαν. έπί τούτοις Γάζαν καί Κυρήνην καί τήν

nem dextrum oculum amisisset, a Pausania satellite suo est interfectus. quadriennium inde Macedonia rege caruit.

Alexandrum eius filium, ut primum is ex ephebis excessit, Macedonia principes regem sibi delegerunt. Alexander regno inito maioribus ab utraque parte suis dignum se praeiuit. nemo enim unquam vir ab omni hominum memoria fuit tot tantisque rebus gestis insignis. Dexitippos scribit omnibus corporis exercitationibus fuisse eum exercitatum. Aristotelis diligentissimus fuit discipulus. neque oratione tantum, sed et factis laudem meruit. re bellica mirum in modum polluit, gessitque res stupendas. octennio enim sui regni Macedonas Illyrios ac Thracas subiugavit, Graeciam domuit, patris percussores ultus est, Paeonibusque subactis, in Asiam traiecit. ibi Ilio et Sardibus captis in Cilicium profectus Darium debellavit, ingente hostium edita strage. tum maritimas Phoeniciae urbes recipiens in oppugnatione Tyri Sattyrum per quietem vidit: quod insomnii coniectior ita exposuit, Sa Tyros, tua est Tyrus. Tyro ergo ac Sidone vastatis in Iudaeam venit, eaque potitus, ab Addone pontifice maximo honorifice exceptus, deo rem sacram fecit, quod nimirum ab ipso orbem terrarum in suam potestatem accepisset. ac Iudaeae Andromachum praefecit; quem Samaritae postea cum occidissent, impune id factum non tulerunt. post haec Gaza Cy-

Γαλιλαίαν ἐλὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀφίκετο. ἔνθα τὴν τε ἄνδρον
D χώραν καὶ τὴν πικροτάτην λίμνην τὸ τε ἱερόν Ἀμμωνος καὶ ὄσα
 παρ' Αἴγυπτον μυθνεύεται θεασάμενος, καὶ ἱεροῖς ἀναθήμασι
 τιμήσας, πρὸς τῷ τῆς θαλάσσης στόματι πόλιν ἐπώνυμον ἐναντῶ
 τὴν Ἀλεξάνδρειαν κτίξει, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. 5
 καὶ διὰ τῆς τοῦ Νελλου διώρυγος ἐπὶ τὴν τῶν Ἀσσυρίων γῆν ἔρ-
 χεται, καὶ πολεμήσας Δαρεῖον ἑκατὸν λ' χιλιάδας Ἀσσυρίων δια-
 φθείρει. αὐτὸς δὲ Δαρεῖος φεύγων ὑπὸ ἰδίου σατραπόου (ὄνομα
 τούτῳ Βέσος) τὴν κεφαλὴν ἀφαιρεθεὶς τελευτᾷ. ἀλλ' ὁ μὲν σα-
 τραπῆς δίκας ἔτισε, τὸ δὲ Δαρείου σῶμα ἐντίμως κηδεύεται. τὴν 10
 τε Περσέπολιν διαβάς, ἔνθα τὰ Περσῶν βασιλεία, αὐτὴν τε εἶλε
 καὶ Σοῦσαν καὶ τὰς Δαρείου θυγατέρας ἅμα τῇ μητρὶ καὶ μύμμῃ.
P 152 καὶ καταλύσας τὴν Περσῶν ἀρχὴν διαρκέσασαν ἀπὸ Κύρου ἔτη σδ',
 τὰς τε πόλεις πυρπολήσας καὶ τὸν ἐν αὐταῖς ἀφελόμενος πλοῦτον,
 πρὸς Μάρδους καὶ Κεδρουσίους καὶ Ὑγκανούς καὶ τοὺς λεγομέ- 15
 νους Ἀρμισποῦς, ἐξ ὧν Θαλευτὴν τὴν Ἀμαζόνα σύμμαχον ἐδέ-
 ξατο, Παραπαντίτας τε καὶ τοῖς περὶ τὸν Θεριμῶδοντα καὶ τὴν
 λεγομένην ὕορον πέτρων ἐπεφοίτησε, πρὸς τε τὴν Ἰνδῶν χώραν,
 ἧς Πῶρος ἐβασίλευσεν, ἀνὴρ εἶδει τε καὶ ἔργῳ μέγιστος, ὃς καὶ
 εἰς χεῖρας ἔλθῶν Ἀλεξάνδρου, πολλοὺς τε τῶν Ἰνδῶν ζημιώθει 20
 καὶ τραφεὶς τὸν ἀγκῶνα, σὸν τῷ ἐλέφαντι κατέπεσε, πολλῆς τε
 θεραπείας τυχὼν σύμμαχος Ἀλεξάνδρου γέγονεν. ἐκείθεν τε
B διαβάς εἰς τὰ πρόσω τῆς Ἰνδίας μέρη καὶ τὴν βασιλείαν Κανδά-
 κης τῆς χήρας, ὑπ' αὐτῆς συνελήφθη τρόπῳ τωῦδε. ἔθος ἦν

rene et Galilaea occupatis in Aegyptum se contulit. ibi terram aquae expertem, amarissimam paludem, templum Ammonis, et quae alia in Aegypto fabulosa sunt contemplatus, ac fanis donaria largitus, ad fauces maris urbem sibi cognominem Alexandream posuit, anno sui regni septimo. hinc per Nili fossam in Assyriam advectus, pugna cum Dario facta, 180 milia Assyriorum delevit. Darius in fuga a Besso satrapa suo capite truncatus periit. sed Bessus poenas sceleris dedit, Darii corpus Alexander honorifice sepelivit. porro Persepolin, ubi regia erat Persarum, profectus, eam urbem, ac Susa etiam et filias matrem aviamque Darii cepit. iis urbibus incensis, Persarumque regno, quod a Cyro annos 204 duraverat, everso, thesauris urbium earum ablati, in Mardos Gedrosios Hyrcanos et Arimaspos duxit; ex quibus Thaleutan Amazonom sociam belli adscivit. inde Paropanitas, et eos qui ad Thermodontem fluvium ac saxum Aornum habitant, petiit. ab his in Indiam contendit, ubi Porus regnabat, vir forma factisque summus. is cum Alexandro conserto praelio, multis Indorum suorum amissis, accepto in cubitum vulnere cum elephanto concidit, diligenterque curatus cum Alexandro foedus et societatem pepigit. Alexander in ulteriorem progressus Indiam et regnum Candacae viduae, ab ea est hoc pacto captus.

Ἄλεξανδρῳ ἀλλάσσοντι τὸ βασιλικὸν σχῆμα τὰς πρεσβείας ποιῆσθαι ἅμα τοῖς ἰδίῳις ἑξάρχῳις καὶ καταμανθάνειν τὰ εἶδη καὶ ἔθνη καὶ τρόπους τῶν ἐν ταῖς χώραις βαρβάρων. ὅπερ ἀκούσασα ἡ Κανδάκη, καὶ σημεῖα τοῦ προσώπου λαβοῦσα, συνέλαχεν αὐτὸν 5 ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ εἶπεν “Ἄλεξανδρε βασιλεῦ, τὸν κόσμον παρέλαβες, καὶ γυνή σε ἐκράτησεν.” ὁ δὲ καταπλεγίς ἐπὶ τῇ ταύτης φρονήσει εἰρήνην πρὸς αὐτὴν ἐποίησεν, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆς καὶ τὴν χώραν ἀβλαβῆ διεφύλαξεν. ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Ἄφασιν καὶ Γάδειρα καὶ τὰ Βρεττανήσια ἔθνη γενόμενος, χίλλας τε 10 ὀλκάδας κατασκευασάμενος, αὐτὸς μὲν τὸ δεξιὸν τοῦ Ἰνδικοῦ ποταμοῦ διέπλεε μέρος, Ἑφαιστῳνι δὲ τὸ ἕτερον ἐγχειρίσας ἐπὶ τὸν Ὀκεανὸν ἀνήλθε. τῷ δὲ βασιλεῖ Ξανδάμη πολεμήσας καὶ τοῦτον τροπώσμενος πρὸς τοὺς Βραχμῶνας ἀφίκετο, ὧν καὶ τὸν θανάσιον καὶ ὑπερ ἄνθρωπον βίον καὶ τὴν εἰς τὸν πάντων θεὸν εὐ- 15 στέβειάν τε καὶ λατρείαν μεμαθηκῶς κατεπλάγη πάννυ, καὶ ἠρόσθη τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων φιλοσοφίαν. ἐν ᾧ τόπῳ καὶ στήλην στήσας ἐπέγραψεν “ἐγὼ μέγας Ἄλεξανδρος βασιλεὺς ἐφθασα μέχρι τούτου.” ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ νήσῳ κατοικοῦσιν οἱ λεγόμενοι μακρόβιοι· ὧσι γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν περὶ τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα 20 ἔτη διὰ πολλὴν καθαρότητα καὶ εὐκрасίαν τοῦ ἀέρος. οὐδέποτε γὰρ ἐν αὐτῇ λείπει δπώρα παντοία τὸν ὅλον χρόνον· ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ μὲν ἀνθεῖ, ἡ δὲ ὀμφακίζει, ἡ δὲ τρυγᾶται. καὶ γε καὶ τὰ μέγιστα Ἰνδικὰ γίνονται κάρυα καὶ τὰ δυσπώριστα ἡμῖν καὶ πανεπέρωστα ἀρώματα καὶ ἡ μαγνητικὴ λίθος.

mos erat Alexandro ut regio habitu mutato cum proceribus ipse legationes obiret, sicque formas consuetudines et mores barbarorum in regionibus ipsorum cognosceret. id cum audivisset Candace ac notas facies eius concepisset, in sua eum regia detinuit, dicens "o rex Alexander, tu mundum, te mulier cepit." eius prudentiam admiratus Alexander pacem composuit, et omne maleficium ab ipsius ditione abstinuit. inde ad Phasin Gades et Britannicas gentes pervenit, navibusque mille paratis ipse dextram Indici fluvii partem navigavit, sinistra Hephaestioni mandata. itaque ad Oceanum pervenit. post bello cum Xandame rege facto, eoque pulso, ad Brachmanes pervenit. horum admirabilem ac humana potiore vitam, pietatem et cultum dei, qui universi est dominus, expertus, summopere istorum hominum est admiratus philosophiam. quo loco etiam columna posita inscripsit "hucusque ego rex Alexander magnus perrexi." etenim in ea insula habitant qui a vivacitate Macrobii dicuntur, quia plerique ipsorum annos circiter 150 vivunt. fit hoc ob multam aëris puritatem ac optimam temperiem. neque ullo tempore ullus ibi fructus deest, sed alio florente alius iam maturescit, alius decerpitur. ibi etiam maximae Indicae nuces proveniunt, et quae ad nos difficulter perveniunt ac maximo habentur in pretio aromata, et magne lapis.

Οἱ τοίνυν Βραχμῆνες ἔθνος εἰσὶν εὐσεβέστατον, βίον ἀκτῆ-
 μονα σφόδρα κικτημένοι, καὶ γυμνῶς διαζῶντες ἀεὶ τὸν θεὸν
 δοξάζουσι. παρ' οἷς οὐ τετράποδον ἔστιν, οὐ γεώργιον, οὐ σί-
 δηρος, οὐκ οἰκοδομή, οὐ πῦρ, οὐ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐκ
 ἄρτος, οὐκ οἶνος, οὐχ ἱμάτιον, οὐ κρεωφαγία, οὐκ ἄλλο τι 5
 P 153 τῶν εἰς ἐργασίαν συντελούντων ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν συντινόντων·
 ἀλλὰ τὸν ὕγρον καὶ γλυκὸν καὶ εὐκρατον ἄγαν καὶ κάλλιστον ἄερα
 καὶ πάσης ἀρρωστίας καὶ φθορᾶς ἀπηλλαγμένον σπῶντες, καὶ
 μικρᾶς ὀπώρας καὶ διειδιστάτου ὕδατος ἀπολαύοντες, σέβονται
 γνησίως τὸν θεὸν καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχονται. καὶ οἱ μὲν ἄν- 10
 δρες εἰς τὸ τοῦ ὠκεανοῦ μέρος παροικοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες ἐτεῦ-
 θεν τοῦ ποταμοῦ Γάγγου τοῦ παραρρέοντος εἰς τὸν ὠκεανόν, ἐπὶ
 τὸ τῆς Ἰνδίας μέρος. οἱ γοῦν ἄνδρες περῶσι πρὸς τὰς γυναῖκας
 Ἰουλίῳ καὶ Ἀνθόστῳ μηνί, παρ' οἷς ὑπάρχουσι ψυχρότεροι,
 B τοῦ ἡλίου πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς βορρᾶν ἠνωθέντος· οἱ γὰρ καὶ εὐ- 15
 κρατότεροι γινόμενοι πρὸς οἰστρον αὐτοὺς κινεῖν λέγουσιν, ὥσπερ
 δὴ καὶ τὸν Νεῖλόν φασιν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις πλημ-
 μυρεῖν καὶ εἶν ποταμοῖς, ἀλλὰ καὶ μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐπικλύ-
 ζειν τὴν Αἴγυπτον, ὡς τῷ γὰρ πάντως ἡλίου τὴν βορειοτέραν δια-
 θέοντος ζώνην καὶ τοῖς ἄλλοις παρενοχλοῦντος ποταμοῖς καὶ συμ- 20
 κρύνοντος, τούτου δὲ πλεῖστον ἀπέχοντος. καὶ ποιήσαντες μετὰ
 τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἡμέρας μ' ἄλλιν ἀντιπερῶσι. τῆς δὲ γυναι-
 κὸς δύο παιδία γεννησάσης οὐκέτι ὁ ἀνὴρ ἀντιπερᾶ πρὸς αὐτήν,

17 αὐτὸν καὶ] αὐτὸν καιρὸν?

Brachmanes porro gens est religiosissima. vitam opum omnino ex-
 pertem agunt, nudique degentes assidue deum laudant. apud eos neque
 quadrupedes neque agricultura est, neque ferrum neque aedificium
 neque ignis neque aurum neque argentum neque panis neque vinum
 neque vestis neque carnis esus neque omnino quicquam eorum quae ad
 opus faciendum aut fructum pertinent: sed liquidum dulcem optime-
 que temperatum et pulcherrimum aërem, omnis imbecillitatis aut corru-
 ptelae vacuum haurientes et aliquantulo frugum ac limpidissimae aquae
 vescentes, deum sincere colunt ac perpetuo precantur. viri quidem ad
 Oceanum incolunt, mulieres autem inde ad Gangem fluvium Indiae, qui
 in Oceanum effluit. ad mulieres traiciunt viri Iulio et Augusto mensi-
 bus, quibus frigidiores sunt, sole ad nos et septentriones evecto. ita-
 que ii menses temperatiores eos ad Venerem dicuntur stimulare. quo
 pacto Nilum quoque non eodem quo alios amnes tempore increscere
 dicunt, sed media aestate Aegyptum inundare, quippe sole tunc septen-
 trioni viciniorem percurrente zonam aliosque fluvios vexante et immi-
 nuente, a Nilo autem tum longissime recedente. Brachmanes quadra-
 ginta dies cum uxoribus morati rursus ad sua redeunt. ad mulierem
 post secundum partum maritus porro non traicit; atque ipsi cum alio

οὔτε μὴν ἐκείνη πλησιάζει ἕτερον ἄνθρωποι διὰ πολλὴν εὐλάβειαν. εἰ δὲ συμβῆ στεῖραν ἐν αὐταῖς εὐρεθῆναι, μέχρι πενταετίας διαπερῶν C ὁ ἄνηρ αὐτῆς καὶ συγγινόμενος αὐτῇ, ἐὰν οὐ τέκη, οὐκέτι προσεγγίζει αὐτῇ. διὰ τοῦτο οὐδὲ πολυάνθρωπός ἐστιν ἡ χώρα αὐτῶν, 5 διὰ τε τὴν ὀλιγοδείαν καὶ τὴν φυσικὴν ἐγκράτειαν. τὸν δὲ ποταμόν φασι δυσπερατότατον εἶναι διὰ τὸν λεγόμενον ὀδοτύραννον. ζῶον γὰρ ἐστὶν ἀμφίβιον, μέγιστον λίαν, ἐν τῷ ποταμῷ διαιτῶμενον καὶ δυνάμενον ἐλέφαντα καταπιεῖν ὀλόκληρον· ὁ ἐν ταῖς μὲν ἡμέραις τῆς περαιώσεως τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀφανὲς γίνεται 10 κατὰ θείαν πρόσταξιν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ δράκοντές εἰσιν ἐν τοῖς ἐρημιωτέροις τόποις ἐκείνοις μέγιστοι σφόδρα, πηχῶν ὁ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πάχος πολὺ καὶ φρικωδέστατον, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ δημιουργοῦ καὶ δόξαν φαινόμενοι προφανῶς ἐκδιηγούνται. D καὶ οἱ μὲν σκορπιοὶ πάλιν εὐρισκόνται πηχυαῖοι, οἱ δὲ μέγιστες 15 παλαιστιαῖοι. διὸ καὶ δυσδιόδευτοί εἰσιν οἱ ἐρημικοὶ τόποι ἐκείνοι καὶ ἀοίκητοι διὰ τὰ φοβερῶτατα θηρία τε καὶ ἰοβόλα. ἐλέφαντες δὲ γίνονται κατὰ τὰς χώρας ἐκείνας πλείστοι, ὡς καὶ ἀγγελῶδον παραπορευόμενοι βόσκεισθαι.

Ἄμειλε γέ τοι καὶ ὁ μέγας Καισάριος, ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου 20 Γρηγορίου, διαφόρων ἐθνῶν καὶ ἡθῶν καὶ τρόπων τε καὶ νόμον ἐξηγούμενος ἐν ἐπιτομῇ τοιάδε φάσκει "ἐν γὰρ ἐκάστη χώρᾳ καὶ ἔθνεσιν, ἐν τοῖς μὲν ἔγγραφος νόμος ἐστὶν ἐν τοῖς δὲ ἡ συνήθεια· νόμος γὰρ ἀνόμοις τὰ πάτρια δοκεῖ. ὧν πρῶτοι Σῆρες, P 154

exinde viro rem habere religio est. quodsi quam sterilem esse contingat, usque ad quinquennium eam maritus invisit; et si eo circumactō non pariat, ea in posterum abstinet. ita fit ut non sit apud ipsos hominum abundantia, cum et pauca desiderant et natura continentes sicut. flavium autem summo cum periculo aiunt traiciunt propter odontotyrannum (quasi si dente saevientem dicas) bestiam. est autem ingens admodum, adeo ut integrum elephantum deglutire. degit eo in flumine, cum quidem etiam in terra vivere soleat; quod genus animalia Graeci amphibia dicunt. ea bestia dei iussu quadraginta istos dies quibus Brachmanes ad suas uxores traiciunt nusquam exstat. sunt et in solitudinibus locorum istorum dracones ingentes, longitudine 70 cubitorum, mole ac crassitie horribili, qui palam se conspectui offerentes opificis sapientiam ac maiestatem demonstrant. inveniuntur etiam scorpium cubitales, formicae palmi magnitudine. itaque istae solitudines transitu difficiles sunt et desertae propter bestias terribiles admodum ac venenum eiaculantes. elephantum istis in locis nascuntur plurimi, ita ut armenta tota simul pascantur.

Enimvero magnus ille Caesarius, Gregorii magni frater, diversarum gentium mores et leges compendio enarrans, sic ait "apud omnes gentes et ubique locorum aut lex scripta est aut consuetudo obtinet. nam a maioribus tradita pro lege habentur. primi Seres, qui extremum

τὸ ἄκρον τῆς γῆς οἰκοῦντες, νόμον ἔχουσι τὸ πατρῶον ἔθος, μὴ πορνείην ἢ μοιχεύειν ἢ κλέπτειν ἢ λοιδορεῖν ἢ φονεύειν ἢ κακοργεῖν τὸ σύνολον. νόμος δὲ παρὰ Βακτριανοῖς ἦτοι Βραχμάναις ἢ ἐκ προγόνων παιδεία καὶ εὐσέβεια, μὴ κρεωφαγεῖν ἢ οἰνοποιεῖν ἢ λαγνεύειν ἢ παντοίαν κακίαν διαπραττεσθαι διὰ πολὺν φόβον θεοῦ καὶ πίστιν, καίτοι γε τῶν παρακειμένων αὐτοῖς Ἰνδῶν τάναντια διαπραττομένων ἀδειῶς. ἐν δὲ τοῖς ἐνδοτέροις μέρεσι τούτων ἀνθρωποβοροῦντες καὶ τοὺς ἐπιξενουμένους ἀναιροῦντες κατασθίουσιν, ὡς Κάβες. ἑτέροις νόμος Χαλδαίοις καὶ Βαβυλωνίοις **B** ἀσελείας ἀνάμεστος καὶ αἰσχροουγίας. ἄλλος δὲ παρὰ Γηλαίοις **10** νόμος, γυναικας γεωργεῖν καὶ οἰκοδομεῖν καὶ τὰ ἀνδρῶν πράττειν, ἀλλὰ καὶ πορνείην ὡς ἂν βούλονται, μὴ κωλυόμενας παντελῶς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν. ἐν αἷς ὑπάρχουσι καὶ πολεμικώταται καὶ θηρῶσαι τὰ μὴ λίαν ἰσχυρότατα τῶν θηρίων, ἄρχουσι δὲ τῶν οἰκείων ἀνδρῶν καὶ κυριεύουσιν. ἐν Βρεττανίᾳ δὲ πλείστοι ἄνδρες **15** μῆ συγκρατεῦδουσι γυναικὶ καὶ πολλὰ γυναικας ἐνὶ ἑταιρίζονται ἀνδρῶν. Ἀμαζόνες δὲ ἄνδρας οὐκ ἔχουσι, ἀλλ' ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἅπαξ τοῦ ἔτους περὶ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν ὑπερόροι γίνονται, **C** καὶ μιγνόμεναι τοῖς γειτνιαῖσιν ἀνδράσι ὡς πανήγυριν τινα καὶ **20** μεγάλην ἑορτὴν τὸν καιρὸν ἐκείνον ἡγοῦνται. ἔξ ὧν καὶ κατὰ γαστροῦ συλλαβοῦσαι παλινδρομοῦσιν οἴκαδε πᾶσαι. τῷ δὲ καιρῷ τῆς ἀποκνήσεως τὸ μὲν ἄρρεν φθείρουσι, τὸ δὲ θῆλυ ζωογονοῦσι καὶ τιθηνοῦσιν ἐπιμελῶς καὶ ἐκτρέφουσιν."

Ὁ μέντοι γε Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἀπὸ Βραχμάνων ὑπο-

terrae habitant, pro lege habent consuetudinem a maioribus ad se propagatam, ut omni stupro adulterio furto convicio caede ac maleficio abstineant. apud Bactrianos seu Brachmanas lex est, institutio et pietas a maioribus accepta, quod neque carnem edunt neque vinum bibunt, et quod ob fidem et metum dei constantem omnem lasciviam atque flagitium vitant, cum quidem vicini Indi nullo metu contrariam vitae rationem teneant, et in interioribus regionibus carnibus humanis vescantur hospitesque ingulatos devorent, veluti Cabes. Chaldaeorum et Babyloniorum leges plenae sunt impudicitiae atque turpitudinis. Agelaeis lex est ut mulieres terram colant atque aedificent, et ea quae virorum sunt regant, ac sua libidine nihil impediētibz maritis scortentur: sunt inter eas etiam bellicosissimae, et quae feras, nisi quae sunt robustissimae, venentur: imperant autem suis maritis. in Britannia compluribus viris una est communis mulier, multaeque mulieres uni viro copulantur. Amazones autem maritos nullos habent, sed brutorum in morem semel quotannis extra suos fines profectae cum vicinis maribus concumbunt, id tempus solenne ac festivum agitantes; et postquam conceperunt, omnes domum redeunt. ubi pariunt, mares perdunt, femellas tollant accuratēque alunt et educant.

Ceterum Alexander a Brachmanibus reversus, Aegypto occupata,

στροφὴν καταλαβὼν τὴν Αἴγυπτον κτίζει τὴν μεγάλην Ἀλεξάνδρειαν εἰς ἴδιον ὄνομα, πάλαι Ρακώστην λεγομένην. * ἧς ἐπεθύμησε τὴν λμνην θεάσασθαι διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μυθεύμενα. πολλὰ μὲν οὖν τέρατα καὶ ὄνειρατα παρεκρούσαστο, τῆς τε τῶν Χαλδῶν γνώσεως κατεφρόνησε, καὶ σὺν ἄλλοις ναυσὶν ἐπὶ τὴν εἰρη- D
 μένην λμνην διαβὰς τό τε τῆς κεφαλῆς διάδημα ἀπέβαλεν, ὄμβρου καὶ λαίλαπος καταρραγέντος πολλοῦ, καὶ μόλις ἐπὶ τὴν γῆν διενήξαστο. καὶ παραχρῆμα ὑπὸ Κασάνδρου τοῦ ἰδίου στρατηγοῦ φάρμακον δεξιόμενος ἐσπαράχθη. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τοσοῦτοις κατορ- 10
 θώμασι τὸν βίον μετέλλαξε, δυοὶ καὶ δέκα χρόνοις πρὸς μηνὶ ἕξ τῆς ἀρχῆς ἀπολαύσας, βιώσας δὲ τὰ πάντα ἔτη δύο καὶ τριάκοντα.

Ἀνερχόμενος δὲ ποτε ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Περσίδα ἔλαβέ τινας τῶν Ἰουδαίων πρὸς συμμαχίαν, ἐν οἷς ἦν τις ὑπερέχων, 15
 ὀνόματι Μοσόμαχος, κατὰ ψυχὴν μὲν ἄριστος τοξότης δὲ εὐστοχώτατος· ὃς διόντων τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ὁδόν, καὶ μάντεως τινας P 155
 ὄρνιθευομένους καὶ πάντας ἐπέχοντος, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς παραμονῆς τοῦ λαοῦ. καὶ ὁ ὄρνεοσκόπος ὑποδεικνὺς τὸν ὄρνιν ἔφη “ἂν μὲν ἀσάλευτος μὲνῃ, προσμένειν συμφέρον πᾶσιν, ἂν 20
 δ’ ἀναστὰς εἰς τοῦμπροσθεν πέταται, προάγειν, εἰ δ’ ὀπισθεν, ἀναχωρεῖν αὐθις.” καὶ ταῦτα ἀκούσας Μοσόμαχος παρὰ τοῦ μάντεως, καὶ λάθρα τόξον ἔλκύσας, βάλλει τὸν ὄρνιν. ἔφ’ οἷς τοῦ μάντεως χαλεπήναντος καὶ πάντων τῶν τῆ πλάνῃ δεδουλωμένων, λαβὼν εἰς χεῖρας τὸν ὄρνιν Μοσόμαχος ἔφη “τί μοι μέμ-

Alexandriam de suo nomine condidit, antiquitus Racastam dictam. * cuius paludem videre cupiebat ob ea quae de ea fabulose iactabantur. itaque multis ostentis et insomniis contemptis, spreta etiam Chaldaeorum divinatione, cum paucis navibus paludem eam accessit. ibi imbre ac turbine subito exorto, amisso capitis diademate, aegre in terram enavit. statimque a Casandro duce exercitus sui veneno exhibitо doloribus laniatus est. ita Alexander tot rebus praecclare gestis mortuus est, cum regnasset annos duodecim et sex menses, vixisset autem triginta duos.

Hierosolymis quondam in Persidem profectus quosdam Iudaeos in exercitum advicerat. fuit inter hos praestantissimus Mosomachus, et ingenio optimo praeditus et sagitta scopum tangendi peritissimus. is cum Babylonem iretur et quidam ariolus auspicio suo exercitum moraretur, causam cur substitisset populus scitatus, cum auspex ave monstrata dixisset, si ea immobilis maneret, bonum universis portendi ut ibi maneant, sin porro volaret, procedendum, sin retro volaret, recedendum ipsis esse, his auditis clam ducto arcu avem deiecit. quod cum et ariolus et reliqui isto errore capti aegre ferrent, arrepta Mosomachus

φισθε, κακοδαίμονες; πῶς γὰρ οὗτος, μὴ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προγινώσκων, τὸ ἡμέτερον συμφέρον προανήγγειλεν; εἰ γὰρ ἡδύ-
B νατο προειδέναι τὸ μέλλον, οὐκ ἂν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἦλθε.”
 καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ κατησχύνθησαν σφόδρα.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα μυρία τρόπαια καὶ δυσδιήγητα ⁵
 καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα εἰργάσατο. καὶ διὰ τοῦτο πτηνὴν πάρ-
 δαλιν ὁ προφήτης αὐτὸν προβλέπει, τὸ ταχὺ καὶ σφοδρὸν καὶ
 πυρῶδες καὶ τὸ ἄφνω διαπτῆναι τὴν οἰκουμένην μετὰ τροπαίων
 καὶ νίκης προὔποφαίνων. ἤκουσε δὲ καὶ τινος φιλοσόφου εἰπόν-
 τος ὅτι ἄπειροι κόσμοι εἰσὶ, καὶ μεγάλη στενάζεις ἔφη “εἰ” ἀπεί- ¹⁰
 ρων ὄντων μηδ’ ἐνὸς ἐγὼ κεκράτηκα.” οὕτως ἦν μεγαλόφρων
 καὶ μεγαλόψυχος καὶ σώφρων· Ἀριστοτέλει γὰρ μαθητευθεὶς πῶ-
C σαν λογικὴν ἐπιστήμην εἰς ἄκρον ἐπαιδεύθη. φασὶ δὲ τινες ὅτι
 μετὰ τὴν νίκην Δαρείου διαφθαρεῖς τὸν νοῦν πρὸς τὰς τοῦ σώμα-
 τος ἡδονὰς διώλισθεν ὁ μηδ’ ἀνασχόμενος πρότερον τὰς Δαρείου ¹⁵
 θυγατέρας θείσασθαι, Περσικὴν τε στολὴν ἐνδυσάμενος μυρίοις
 νέοις ἔδορυφορεῖτο καὶ τριακοσίαις παλλακαῖς ἐχρηῖτο, ὡς τὴν
 Μακεδονικὴν πᾶσαν τῶν βασιλέων συνήθειαν εἰς Περσικὴν με-
 ελθεῖν. ὅθεν καὶ ἐξάρχους ἀνδρας τῶν Μακεδονικῶν ταγματῶν
 πλείστους ἀνεῖλε. 20

Μετὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν εἰς πολλὰς ἀρχὰς ἡ βα-
 σιλεία αὐτοῦ διηρέθη, καὶ Περδικκας μὲν τὴν Μακεδονίαν ἐκλη-
D ρώσατο βασιλείαν, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου Αἰγύπτου καὶ Ἀλε-

ave “quid” inquit, “infelices me culpatis? quonam modo avis ne suam quidem ipsius salutem praevidens vobis commodum vestrum denuntias-
 set? quae futura praenosset quivisset, nunquam profecto huc venisset.”
 hoc dicto magnum iis pudorem incussit.

Verum Alexander infinitas alias victorias commemorata difficiles et
 quavis oratione superiores rettulit. itaque eum vates sanctus praevidit
 specie volantis pardalis, celeritatem nimirum ac velut igneam vehemen-
 tiam praesagiens, qua is erat subito mundum victoriis et tropaeis suis
 pervolaturus. idem Alexander cum de quodam philosopho audivisset
 mundos esse infinitos, alte ducto gemitu “et ego” ait “ne unum quidem
 adhuc subegi.” adeo magnanimus erat atque temperans: erat enim ab
 Aristotele omni doctrina informatus. non desunt qui eum Dario victo
 in deterius mutasse animum ac se voluptatibus corporis dedidisse affir-
 ment: etenim qui olim Darii filias ne videre quidem sustinisset, is et
 Persico amictu postea usus decem milia iuvenum praesidii loco circa se
 habuit ac 300 pellicibus usus est, Macedonicamque regum consuetudi-
 nem prorsus in Persicam mutavit. qua de causa etiam permultos Mace-
 donici exercitus ductores interfecit.

Mortuo Alexandro regnum eius in multas divisum est partes. Per-
 diccae Macedonicum regnum sorte obtigit, Ptolemaeo Lagi filio Aegyptus

ξανθρείας, Σίλωκος ὁ καὶ Νικάντωρ διὰ τὸ ἀναβῆναι εἰς Βαβυλῶνα καὶ κρατῆσαι τῶν βαρβάρων Συρίας καὶ Βαβυλώνας, Ἀντίγονος τῆς πρὸς τῷ Ταύρω Κιλικίας, Φίλων Μηδίας, Πύθων Φρυγίας καὶ Λυδίας, Μελέαγρος Παφλαγονίας, Εὐμένης Καππαδοκίας, Κάσανδρος Ἀνκίας καὶ Ἑλλησπόντου, Λυσίμαχος Θράκης, Ἀντίπατρος Ποντικῆς, Ὁξυάρτης Βακτρικῆς, Φίλιππος Δραγακῆς, Πῶρος Ἰνδίας, Φραταφέρνης Παρθίας καὶ Ὑρκανίας, Τριπόλεμος Περσίδος, καὶ Μεσοποταμίας Ἀρκεσίλαος. καὶ οὐ διέλιπον ἀεὶ κατ' ἀλλήλων ἐπανιστάμενοι, ἕως ἣ

10 *Ρωμαίων ἀρχὴ τὰς τοπαρχίας πάσας κατέλυσε.*

Ὁ μῦθος Κάσανδρος Θεσσαλονικὴν τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου P 156
 θυγατέρα ποιησάμενος γυναῖκα εἰς ὄνομα ταύτης κτίει πόλιν Θεσσαλονικὴν. οἱ δὲ Αἰνεῖαν ταύτην κτίσαι μετὰ τὸ ἀποφνεῖν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἔθεν καὶ ἡ χώρα λέγεται Αἰνεία. οἱ δὲ

15 φασὶ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου εἶναι θυγατέρα τὴν Θεσσαλονικὴν. τὸ δὲ ἐν τῇ Παλλάτῃ φρούριον παρ' αὐτοῦ τοῦ Αἰνείου οικοδομησόμενον, ἐπεὶ παρὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀπέκοι γενεῆσθαι αὐτῷ θυγατέρα καὶ Κασάνδραν ὀνομασθῆναι, καὶ αὐτὸς αὐτὸν τὸν τόπον Κασάνδρειαν ὠνόμασε, καὶ στήλην λιθίνην γυναικὸς

20 σχῆμα ἔχουσαν καὶ πρὸς Τροίαν βλέπουσαν ἐπάνω τοῦ τείχους B ἔστησε.

Τότε καὶ Αἰώωπος ὁ μνδογράφος ἤμαζε, καὶ Ἀναξίμανδρος, ὃς εἶπε τὴν γῆν μέσην εἶναι τοῦ παντὸς κόσμου, καὶ τὸν ἥλιον οὐκ ἐλάττω τῆς γῆς, ἀρχὴν τε πάντων τὸν αἰθέρα, καὶ

et Alexandria, Seleuco, qui et Nicanor dicitur eo quod ad Babylonem duxisset ac barbaros superasset, Syria et Babylon, Antigono Cilicia, quae est ad Taurum, Philoni Media, Pythoni Phrygia et Lydia, Meleagro Paphlagonia, Eumeni Cappadocia, Casandro Lycia ad Hellespontum, Lysimacho Thracia, Antipatro Pontus, Oxyartae Bactriana, Philippo Dragaena, Poro India, Phratapherni Parthia et Hyrcania, Tripolamo Persis, Arcesilao Mesopotamia. neque hi ante finem fecerunt mutuis sese bellis infestandi quam Romanum imperium istos principatus omnes abolevit.

Casander Thessalonica Alexandri filia ducta de eius nomine urbem Thessalonicam condidit. alii ab Aenea conditam aiunt, cum is Troianum bellum fuga evasisset: ideo regioni nomen Aenea esse. alii Thessalonicam perhibent filiam fuisse Philippi Amyntae filii. is arcem quae Pallenae est, ab ipso exstructa Aenea, cum ex subditis cognovisset filiam sibi natam ac Casandram nominatam esse, ipse eum locum Casandream appellavit, statuatque lapideam mulieris forma ad Troiam respicientem supra murum posuit.

Eo tempore floruit etiam Aesopus, fabularum conditor, et Anaximander, qui terram in medio universi esse dixit, solem terra non minorem, principium omnium rerum aërem, ex quo omnia oriuntur inque

πάντα ἐξ αὐτοῦ γίνεσθαι καὶ εἰς αὐτὸν ἀναλύεσθαι. ἐξίθητό δὲ καὶ τὰς ἰσημερίας καὶ τὰς τροπὰς τοῦ ἑνωματοῦ καὶ τὰ λοιπὰ, κωδῶς ἔμπροσθεν λέξομεν.

Πυθαγόρου δὲ ὁ Σάμιος τὴν ἀριθμητικὴν ἔγραψε καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις καὶ ἀρχὰς ἐδίδξαζεν. οὗτος καὶ τὰ χρυσᾶ ἔπη 5 ἔγραψεν, ἅπαντα ὡς ἐν κεφαλῶν εἰπεῖν διαγορεύουσι τάδε. πρῶτα C μὲν προτρέπει τὸ θεῖον τιμᾶν ὡς χρῆ, δεύτερον τοὺς κατὰ δύναμιν ὁμοιωθέντας αὐτῷ, τρίτον τῶν σωματικῶν δυνάμεων ὑπερέχειν, τέταρτον ἑαυτὸν αἰδεῖσθαι πανταχοῦ, πέμπτον δικαιοσύνης ἐπιμελεῖσθαι πανταχοῦ, ἕκτον τὸν ἀπὸ τῆς θείας κρείσσεως ἀπονεμῆθέντα κλῆρον ἀσπάζεσθαι, ἕβδομον πρὸς τὸ βέλτιον αἰετὴν γνώμην μεδιτάνειν, ὄγδοον ἀναξαρδόσπαστον εἶναι καὶ ἀδούλωτον. διόλου πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς τήρησιν, ἑννατον εὐβουλία πρὸς τῶν ἔργων χορήσθαι, ἐξ ἧς τὸ ἀμεταμέλητον ἐν τοῖς ἔργοις παραγίνεται, δέκατον ἀλήσεως καθαρῶσειν, ἑνδέκατον πρᾶτους καὶ ἀοργή- 15 τούς καὶ ἀνεκτικούς πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας εἶναι, δωδέκατον τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς συνεργίαν μεταρροθμίζειν. D ζειν. "ταῦτα" φησὶ "πάνκι, ταῦτ' ἐκπαλέτα, τούτων χρῆ ἰδᾶν σε· ταυτέα σε τῆς θείας ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει." ἀπὲρ τοῦ ταυτέα πάντα εἰς τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν ἐνάξει καὶ εἰς τὴν θεωρητι- 20 κὴν ἐπιστήμην ἥτοι τὴν κατὰ νοῦν ἐνέργειαν, νοοῦντα τὰ νοητά, καὶ ἀρχή σοι πάνυ καλλιστὴ γενήσεται, καὶ ὁμοιωθήσῃ θεῷ διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας. διὰ καὶ βουλάμενος τὸν ἀχροατήν.

eum dissolvantur. aequinoctia etiam et solstitia anni exposuit, et alia quae deinde referemus.

Pythagoras autem Samius scientiam numerorum scripsit, opinionisque de facultatibus atque principiis incorporatis auctor fuit. composuit etiam aureum, quod vocatur, carmen. cuius haec est summa. primum caput hortatur ad numen rite colendum, 2 eos qui ei facultate sunt aequali. 3 iubet se supra corporeas facultates attolere, 4 sui ipsius ubique verecandiam moveri, 5 in omni re iustitiae curam habere, 6 eerte, quae divino iudicio obtigit, contentum esse. 7 sententiam semper ad id quod melius est accommodare. 8 ita virtutem colere, ut nunquam ab eius cultu abstrahi aut alio in servitutem abduci te sinas. 9 ante factum rationes probe subducere. 10 vacare opinione. 11 in consuetudine cum hominibus placidos se, irae vacuos et patientes praebere. 12 corpus et fortunae bona ita comparare ut virtuti sint adiumento. sic autem claudit carmen:

his incumbere animo, his operamque impende et amorem.

divinae haec te in virtutis vestigia ducunt.

hoc vult dicere: haec te ad philosophiam, cuius in agendo vis est, perducunt, et ad contemplativam scientiam, nempe ut mens tuam vim exercente, ea percipias quae solo intellectu cernuntur; erantque tibi praedidacticum principium, et actionibus virtutum dei similis fies, ita-

ὄλοσχερῶς πρὸς τὴν τῶν καλῶν ἐργασίαν διαναστῆσαι ὄρω καὶ
 λεχθέντα πιστοῦνται, λέγων οὕτως "ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρα ψυχῆ
 παραδόντα τετρακτὺν, παγὰν ἀενάου φύσεως." ὁ δὲ ὄρωκ γί- P 157
 νεται αὐτοῖς καὶ δόγμα. οὗτος ὁ Πυθαγόρας μετεμψύχωσιν
 εἰδογματίειν ἦν θέλων κυρῶσαι ἔλεγεν ἑαυτὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν
 Αἰθαλίδην γεγονέναι, ἐν δὲ τοῖς Τρωϊκοῖς Εὐφορβον, μετὰ δὲ
 ταῦτα Ἐρμέτιμον Σάμιον, μεθ' ὃν Πύρρον Δῆλιον καὶ λέμπτον
 Πυθαγόραν.

Πρὸς τοῦτου δὲ γέγονε Θαλῆς, ὃς ἐπιχειρήσκει φιλοσοφίαν
 10 φυσικὴν, ἀρχὴν τοῦ παντὸς καὶ τέλος τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι
 φήσας, καὶ ἐξ αὐτῶν τὰ πάντα συνίστασθαι· ἀφ' ὧν καὶ τοῦς
 σεισμοῦς καὶ πνευμάτων συστροφὰς καὶ ἄστρον κινήσεις γίνε-
 σθαι.

"Ὅτι πρῶτος ὁ Θαλῆς τὸ τοῦ σοφοῦ ἔσχεν ὄνομα, καὶ πρῶ-
 15 τος τὴν ψυχὴν εἶπεν ἀθάνατον, ἐκλεψείς τε καὶ ἰσημερίας κατε- B
 ληψε. καὶ ἀποφθέγματα πλείστα κατέλεπε, καὶ τὸ θρυλούμενον
 "γνώθι σεαυτὸν." τὸ γὰρ "ἐγγύα, πάρα δ' ἄτη" Χίλωνος
 μᾶλλον ἔστιν, ἰδιοποιησαμένου αὐτὸ καὶ τὸ "μηδὲν ἄγαν."

Τρίτος φιλόσοφος Ἐμπεδοκλῆς. οὗτος μετὰ πολλὰς τερα-
 20 τολογίας ἰδογματίσει καὶ ταῦτα, τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν νεῖκος καὶ
 φιλιαν λέγων, καὶ τὸ τῆς μονάδος νοερὸν πῦρ τὸν θεόν, καὶ ὅτι
 ἐκ πυρὸς τὰ πάντα συνίσταται καὶ εἰς πῦρ αὐθις ἀναλύεται, ᾧ

que ut auditorem magis ad honestarum actionum studium excitaret, iu-
 ramento dictis fidem conciliat in hanc sententiam:

per tibi ego divum verè esse haec iuro tetractyn,
 nostram animam qui naturae de fonte perenni
 irrigat.

hoc iuramentum unum est ex decretis Pythagorae. idem animas de cor-
 poribus in corpora migrare sensit: quod ut confirmaret, se ante bellum
 Troianum fuisse Aethalidem dixit, in bello Troiano Euphorbum, postea
 Hermotimum Samium, ac rursus Pyrrhum Delium, quinto demum loco
 Pythagoram.

Prior Pythagora fuit Thales, qui naturam rerum explicare conatus
 initium et finem omnium rerum dixit esse aquam atque ignem. ex his
 omnia constare: ab his etiam terrae motus, ventorum turbines et side-
 rum motus proficisci.

Primus Thales sapientis nomen reportavit, primusque animam im-
 mortalem dixit, atque defectus solis et lunae et aequinoctia deprehendit.
 plurima etiam dictoria reliquit; quorum est etiam famosum illud "nosce
 te ipsum." nam illud "sponde praesto noxa est" Chilonis potius est,
 qui id sibi vindicavit; et illud "ne quid nimis."

Tertius philosophus Empedocles, praeter multa alia portentosa de-
 creta, hoc etiam sensit, universi principia esse amicitiam atque discor-
 diam, unitatem intellectu percipi, ignem esse deum, omnia ex igne esse
 compacta, in eoque omnia resolutum iri. cui fare Stoici adstipulan-

σχεδὸν καὶ οἱ Στωϊκοὶ συντίθενται, ἐκπύρωσιν προσδοκῶντες. οὗτος εἰς πάντα τὰ ζῷα τὴν ψυχὴν μεταλλάττειν εἶρηκε, τῷ Πυ-
C Θαγόρου δόγματι κατακολουθῶν. "χαίρετε" γὰρ φησιν, "ἐγὼ δὲ
δὲ" εἰμι θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός. ἦτοι μὲν πρῶτα κοῦρος
λεγόμενῃ κόρη τε καὶ θῆρ καὶ θάμνος καὶ ἔξ ἄλλος ἔμπνοος ἰχθύς 5
καὶ ἐν Ὀλυμπῷ βούς."

Τέταρτος Ἡράκλειτος, καὶ αὐτὸς σχεδὸν σύμφωνα τῷ Πυ-
Θαγόρῃ φθεγγάμενος. ἔφη δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι πάντῃ τοῦ σώμα-
τος χρεὼν δλιγνῶρεϊν καὶ νομίζειν αὐτὸ κοπιῶν ἐκβλητότερον, καὶ
ἐκ τοῦ ῥάστου πληροῦν αὐτοῦ εὐδὲς θεραπείας, ἕως ἂν ὁ θεὸς 10
ὡσπερ ὑγιάνη τῷ σώματι χρῆσθαι ἐπιτάτῃ. οὗτος ἦν ἐπὶ Δα-
ρείου τοῦ Ὑστάσου. λέγοντο δὲ καὶ ἕτεροι φυσικὰς δόξας καὶ
D αὐτοὶ γράψαντες, μηδὲν ἀπεμφαινούσας τῶν προειρημένων, εἰς
οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα γραφῇ παραδοῦναι.

Πέμπτος Ἀναξίμανδρος. οὗτος ἀρχὴν ἔφη τῶν ὄντων φύ- 15
σιν τινὰ τοῦ ἀπειρου, ἀφ' ἧς γενέσθαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὰν ἐν
αὐτοῖς κόσμον· ταύτην δ' αἰθῆρ εἶναι καὶ ἀγῆρω, καὶ πάντας
περιέχειν τοὺς κόσμους. οὗτος καὶ τὴν γῆν εἶρηκε μετέωρον εἶ-
ναι, ὅπῃ μηδεὶς κρατουμένην, μένουσαν δὲ διὰ τὴν ὁμοίαν πάν-
των ἀνάστασιν. καὶ κεῖσθαι ταύτην μὲν μεσαιάτῃ, τὸ δὲ σχῆμα 20
αὐτῆς ὕψρον, στρογγύλον, χιονῶδες, λίθῳ παραπλήσιον. πρῶ-
P 158 τος δὲ αὐτὸς καὶ ἰσημερίαν εἶρε καὶ τροπὰς καὶ ὥρολογίας γνώ-
μονά τε εἰσήγαγεν, ὅπερ ἔστι τὸ ἐν τοῖς ἡλιολόγοις πηγιόμενον,

tur, conflagrationem expectantes. idem censuit animam in omne bru-
torum genus transire: ita enim Pythagorae opinionem secutus ait

"iamque valet. deus nunc immortalis et expertus
interitus ego sum. puer et quandemque puella
ipse fui: fruticem memini piscemque marinum
Pisae meque fuisse bovem."

Quartus Heraclitus fere Pythagorae consona pronuntiavit. haec
quoque praeterea eius sunt, corporis quam minimam omnino habendam
rationem, idque fimetis abiectius censendum; ac quamdiu deus corpore
tanquam instrumento uti praecipiat, eius necessitatibus quam minimo
inserviendum impendio. vixit tempore Darii Hystaspae. fuerunt et alii,
qui suas de rerum natura opiniones perscripserunt, nihil a dictis discre-
pantes; quas commemorare non duximus necessarium.

Quintus Anaximander. is pro rerum principio quandam infinitam
naturam agnovit, unde et caelum et eo contentus mundus orta sint.
hanc esse sempiternam et senectutis expertem, ab eaque omnes mundos
contineri. idem terram pronuntiavit pendere, nemine eam tenente, et
loco manere ideo quod undique aequali intervallo abiat; sitam esse eam
in medio, figura rei mobilis ac teretis et niveae, lapidis instar. primus
iste et aequinoctium observavit, et solstitia, et guomones horologiorum

- καὶ ὅλως γεωμετρίας ὑποτύπωσιν ἔδειξε. τὰ δὲ ἄστρα φησὶ γενέσθαι κύκλον πυρός, περιληφθέντα δὲ ὑπὸ ἀέρος. ἐκπνοὸς δὲ εἶναι πόρουσ τινὰς ἀδρώδεις, κατ' οὓς φαίνονται τὰ ἄστρα· διό φησι καὶ ἐπιφρασσομένων τῶν ἐκπνοῶν τὰς ἐκλήψεις γίνεσθαι.
- 5 τὴν δὲ σελήνην ποτὲ μὲν φαίνεσθαι πληρομένην ποτὲ δὲ μειουμένην παρὰ τὴν τῶν πόρων ἐπίφραξιν ἢ ἀνοιξιν. εἶναι δὲ τὸν κύκλον τοῦ ἡλίου ἐπτακατακοσιπλασίονα τῆς σελήνης, καὶ ἀνωτάτω μὲν εἶναι τὸν ἡλίον, κατωτάτω δὲ τοὺς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων B κύκλους. τὰ δὲ ζῳδία γίνεσθαι ἑξατριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου,
- 10 ἀνέμους δὲ γίνεσθαι τῶν λεπτοτάτων ἀτμῶν ἐκ τοῦ ἀέρος ἀποκρινομένων καὶ ὅταν ἀθροισθῶσι κινουμένων, ὕετος δὲ ἐκ τῆς ἀτμίδος τῆς ἐκ τῶν ὑπ' ἡλίον ἀναδιδουμένης, ἀστραπὰς δὲ, ὅταν ἀνεμος ἐκπίπτων διίσταται τὰς νεφέλας. τὸν δὲ ἄνθρωπον κατ' ἀρχὰς ἰχθυὶ παραπλήσιον γενέσθαι.
- 15 Ἔκτος Ἀναξιμένης. οὗτος ἀέρα ἔπειρον τὴν ἀρχὴν ἔφη εἶναι, ἔξ οὗ τὰ γινόμενα καὶ τὰ γεγονότα καὶ τὰ ἰσόμενα καὶ θεοὺς καὶ θεῶν γίνεσθαι. τὴν δὲ γῆν πλατείαν ἐπ' ἀέρα δρομήτην. ὁμοίως δὲ ἡλίον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα πάντα πύ- C ρινα ὄντα ἐποχεῖσθαι τῷ ἀέρι διὰ τὸ πλάτος. γέγονε δὲ τὰ ἄστρα
- 20 ἐκ γῆς διὰ τὸ τὴν ἰκμάδα ἐκ ταύτης ἀνίστασθαι, ἧς ἀραιουμένης τὸ πῦρ γίνεσθαι· εἶναι δὲ καὶ γεώδεις φύσεις ἐν τῷ τόπῳ τῶν ἀστέρων, συμπεριφερομένας ἐκείνοις. οὗτος ἤκμασε κατὰ τοὺς χρόνους Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα, οὗ τινὸς καὶ διδάσκαλος γέγονεν.

in usum produxit, omninoque geometricas descriptiones ostendit. stellas dixit esse orbes igneos ab aëre comprehensos: porro expirationes esse quasdam auræ permeatus, ob quas stellæ videantur, et quibus ventibus obturatis defectus existant. ac iuxta horum vel apertionem vel obstructionem lunam modo plenam modo lumine dimiuitam videri. solis circulum ad lunæ orbem esse proportione vigintiseptupla. in summo esse solem, in imo orbes stellarum fixarum. animalia nasci vaporibus a sole elevatis, ventos, cum tenuissimi vapores ex aëre secerantur, qui collecti commoveantur, pluvias ex exhalationibus a sole sursum elevatis, fulgura, cum ventus erumpens nubes scindit. hominem ab initio piscis similem natum fuisse.

Sextus fuit Anaximenes. is aërem infinitum statuit rerum principium: ex eo quæ sunt, quæ fuerunt, omnia ortum habere. esse deos et res divinas. terram latitudine sua aëri incumbere. similiter solem et lunam et reliquas stellas, cum ignea sint omnia, ab aëre propter latitudinem gestari. stellas ex terra ortas eo quod ex ea humor effertur, quo attenuato ignis existat. esse etiam terrenas quasdam naturas in loco stellarum, quæ una cum his circumagantur. hic floruit ætate Alexandri Macedonis, cuius etiam præceptor fuit.

Ἑβδομος Ἀναξαγόρας, ὃς ἐκαλεῖτο Νοῦς, ἐπειθὴ ἕλην καὶ νοῦν πάντων ἀρχὴν καὶ φρουρὸν εἶπε, καὶ τὸν μὲν νοῦν ποιοῦντα, τὴν δὲ ἕλην γινομένην. ὄντων γὰρ πάντων ὁμοφυῶν ὁ νοῦς ἐπέλθων διεκράτησεν. οὗτός ἐστιν ὃς τὸν ἥλιον εἶπε μύθρον διάπυρον, τουτέστι πύρινον λίθον· μύθρος δ' ἐστὶ σίδηρος ἀργὸς πε-5
πρακτικόμενος. τὸ δ' ἔπος

ἥλιον πυρόντα μύθρον ποτὲ φάσκειν ὑπάρχειν
καὶ διὰ τοῦτο θανεῖν μέλλεν Ἀναξαγόρας.

ὅτι καὶ μετὰ τῆς Πελοποννήσου τὸν ἥλιον ἔλεγεν. οὗτος Κλαζο-
μένιος ὢν ἀγέλαις τε καὶ καμήλοις τὰ ἑαυτοῦ ἠώηκε. περὶ τούτου 10
ἔφη Ἀπολλώνιος ὁ Τυναεὺς προβάτοις μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις φιλοσοφῆσαι. ὁ δὲ Θηβαῖος Κράτης κατεπόντωσε τὴν ὄσολαν, οὔτε προβάτοις ποιήσας ἐπιτήδεια οὔτε ἀνθρώποις. οὗτος ἤκμασε κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς πη' Ὀλυμπιάδος· καθ' ὃν καὶ Πλάτων λέγεται γεγενῆσθαι. 15

P 159 Ὅγδοος Ἀρχέλαος. οὗτος ἔφη τὴν μῆξιν τῆς ἕλης ὁμοίως Ἀναξαγόρα, καὶ τὰς ἀρχὰς ὠσαύτως. φησὶ δὲ καὶ περὶ τῶν ζώων ὅτι θερμασινομένης τῆς γῆς τὸ πρῶτον ἐν τῷ κάτω μέρει, ὅπου τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐμίσγετο, ἀναφανῆναι τὰ τε ζῆα καὶ οἱ ἄνθρωποι, ὕστερον δὲ αὐτοῖς ἢ ἔξ ἀλλήλων γένεσις ἐπη-20
κολοῦθήσεν. ἤκμαξε δὲ καὶ αὐτὸς κατὰ τοὺς χρόνους Ἀναξαγόρα, συνέταξε δὲ καὶ φυσιολογίαν.

Ἐννατος Πλάτων, μαθητῆς Σωκράτους· ὁ δὲ Σωκράτης

Septimus Anaxagoras, cognomento Mens, quod omnium rerum principium ac conservationem materiae ac menti adscriberet, ita quidem, ut haec efficeret, ex illa res fierent. etenim cum omnia essent eiusdem naturae et confusa, mentem supervenisse ac ea secrevisse et in ordinem adduxisse. is est qui dixit solem esse massam ferri candentem, id est lapidem igneum. ea de versus feruntur tales:

candentem ferri massam quod dixerat esse
solem, vix mortem fugit Anaxagoras.

et quod solem Peloponneso maiorem dixisset. Clazomenis oriundus fuit. agros suos ovibus et camelis pascendos reliquit. itaque Apollonius Tyaneus eum ovibus magis quam hominibus philosophatum dixit. at Crates Thebanus in mare abiectis suis ovibus neque ovium neque hominum utilitati inservivit. floruit circa primum annum Olympiadis octogesimae octavae; quo tempore etiam Plato extitisse dicitur.

Octavus Archelaus. hic Anaxagorae sententiam de mixtione materiae et principii secutus est. de animalibus dixit, cum primum tetra incaluisset imis partibus, ubi calidum et frigidum commiscebantur, extitisse et animalia et homines: postea iis evenisse ut sui simile procrearent. aequalis fuit Anaxagorae, et librum de natura rerum composuit.

Nonus Plato, discipulus Socratis, qui Archelaum physicum audive-

μαθητῆς Ἀρχελαίου τοῦ φυσικοῦ· ἔσχε δὲ πάντων τῶν μαθητῶν
 ἰκανώτερον τὸν Πλάτωνα. οὗτος ἀρχὰς εἶναι τοῦ παντός θεὸν B
 καὶ ὕλην καὶ παράδειγμα, ὃ καὶ ἔνοιον τοῦ θεοῦ καὶ ἰδέαν καλεῖ,
 οἶον εἰκόνημά τι, ᾧ προσέχων, φησὶν, ὃ θεὸς τὰ πάντα ἐδη-
 5 μωσάργησι. καὶ τὸν μὲν θεὸν ἀσώματον καὶ ἀνείδειον καὶ ἄφθαρ-
 τον καὶ μόνους σοφοῖς ἀνδράσι καταληπτόν, θεὸν μὲν λέγων τὸν
 ποιήσαντα καὶ διακοσμήσαντα τόδε τὸ πᾶν καὶ προνοοῦμενον ἀέ-
 τοῦ, ὕλην δὲ τὴν πᾶσιν ὑποκειμένην, ἣν τωθήτην καλεῖ, ἐξ ἧς
 διακοσμηθείσης γενέσθαι τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἐξ ὧν συνέστηκεν
 10 ὁ κόσμος, ὡς ἐν τοῖς Νόμοις λέγει “ὃ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ καὶ
 ὁ κυλαϊδὸς λόγος, ἀρχὴν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσση τῶν ὄντων
 ἀπάντων ἔχων, εἰθεῖαν περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος. C
 τῷ δὲ αἰὲ ξυνέπεται Δίκη, τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θεοῦ νόμου
 τιμωρός. ἧς ὃ μὲν εὐδαιμονήσειεν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται
 15 ταπεινῶς καὶ κεκοσμημένως· εἰ δὲ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας
 ἢ χρημῶσιν ἰπαιρόμενος μισθῷ ὕβρειος πορεύεται, ἔρημος οὗτος
 θεῶ καταλείπεται.” τὴν δὲ ὕλην σύγχρονον τῷ θεῷ καὶ τὸν
 κόσμον ἀγέννητον λέγει· ἐκ γὰρ τῆς ὕλης συνιστάται φησὶν αὐτόν.
 τῷ δὲ ἀγεννήτῳ ἀκολουθεῖ πάντως καὶ τὸ ἄφθαρτον. ὃ αὐτὸς
 20 ἀποφάνεται καὶ ἄλλους ἀορίστους θεούς, ὅταν λέγει “θεοὶ θεῶν,
 ὧν ἐγὼ δημιουργός τε καὶ πατήρ.” ἐνίοτε δὲ καὶ ὠρισμένους,
 φάσκων “ὃ μὲν δὴ μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων,”
 καὶ ὅταν γενεαλογῇ τοὺς οὐρανοῦ παῖδας καὶ γῆς. συστήσας δὲ D

rat, et omnium suorum discipulorum praestantissimum habuit Platonem. is universi principia sensit deum materiam et exemplar, quod et cogitationem dei et ideam, quasi effigiem quandam, appellat, cui intentum deum omnia fabricatam ait. deum corporis figurae et interitus expertem facit, ac quem soli sapientes cognoscere queant. ab hoc dicit universum factum esse et temperari eiusque providentia regi. materiam omnium rerum subiectum, quam et nutricem nominat; qua formis distincta primo quattuor elementa orta, ex his deinde mundum confectum. sic in libro de Legibus scribit “deus quidem, ut antiquo etiam sermone perhibetur, principium finem ac medium omnium rerum habens, recta secundum naturam progreditur via. hunc vero semper comitatur iustitia, eorum qui a divina desciverunt lege ultrix. eam, quicunque beatus est futurus, observans humiliter ac composito subsequitur. si quis vero arrogantia elatus aut opibus superbiens petulantem incedat, is a deo deseritur.” ceterum materiam iuxta deo aeternam, mundumque semper fuisse asserit, qui sit ex materia factus. iam quod nunquam coepit, consentaneum haud dubie est id nunquam desitutum. alios quoque infinitos deos statuit, ut cum dicit “dii deorum, quorum ego opifex et pater.” aliquando et definite dicens “magnus quidem in caelo Iuppiter volucrum curram agens.” item cum recenset seriem caelo ac terra pre-

τὸν ἕνα θεὸν εἰσάγει καὶ θεοὺς γεννητοὺς, καὶ διὰ μὲν τοῦ γεγενῆσθαι αὐτοὺς πάντως ἀνάγκην ἔχειν καὶ φθαρῆναι, διὰ δὲ τὴν βούλησιν τοῦ θεοῦ ἀθάνατους πάλιν εἶναι. ὁ αὐτὸς καὶ τὸν τοῦ παντὸς δημιουργὸν δείκνυσι κηδεμόνα καὶ μακρόθυμον ἐπὶ τινῶν ἀδίκων, καὶ τὴν ἐντεῦθεν αὐτοῖς προσγενομένην βλάβην καὶ τὴν 5 ἐσώστερον τούτοις ἐπιφερομένην πανωλεθρίαν, καὶ ὅτι εἰ καὶ δοκεῖ τισὶν εἶναι πρὸς μικρὸν ὁ ἄδικος, ἀλλ' οὖν μετὰ τινα χρόνον ἐσωτόν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ποιεῖ. ὁ αὐτὸς ἐν P 160 τῷ Φαίδωνι φησὶν "ὁ μὲν ἀτέλεστος καὶ ἀκάθαρτος εἰς ἄδου ἀφιπόμενος, ἐκεῖ μεταχωρήσας, μετὰ θεοῦ οἰκῆσει." καὶ αὖθις 10 "τὸν μὲν γὰρ δικαίως τὸν βίον διεληλυθότα καὶ δόλιος, ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ, κακῶν ἐκτός, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς κρίσεώς τε καὶ δίκης δεσμοκτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσι, καὶ εἰς τὸν Ἄχεροντα καὶ Κοκυτὸν εἶναι." ὁ αὐτὸς παραδέχεται καὶ φύσεις 15 δαιμόνων, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀγαθούς εἶναι τοὺς δὲ φαύλους· καὶ τὴν ψυχὴν ποτὲ μὲν ἄφθαρτον καὶ ἀγέννητον, ὅταν λέγῃ "ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος· τὸ γὰρ ἀεικίνητον καὶ ἀθάνατον," ποτὲ B δὲ γεννητὴν καὶ ἄφθαρτον διὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἄλλοτε σύνθετον καὶ γεννητὴν καὶ φθαρτὴν καὶ πάλιν ἀθάνατον. καὶ 20 κρίσιν φησὶν εἶναι μετὰ τὴν τελευτὴν καὶ ἐν ἄδου δικαστήριον, καὶ τὰς μὲν ἀγαθὰς ἀγαθοῦ μισθοῦ τυγχάνειν, τὰς δὲ πονηρὰς τῶν ἀκολούθων δικῶν. ὁ αὐτὸς καὶ μετενσωμάτωσιν ψυχῶν

gnatorum. unico deo statuto introducitur etiam natos deos; quibus cum intereundi necessitatem ortas suos imponat, eos voluntate dei immortales redigi. idem universam epificam curam rerum humanarum gerere ac patienter quosdam improbos et scelestos ferre ostendit; tum quid eos damni maneat, ac exitium quo tandem sint funditus perituri, demonstrat; docetque, tamen etsi aliquamdiu videantur beati esse tales, eos tamen post aliquod tempus ipsos domum urbemque pessundaturos. idem in Phaedone scribit "is quidem qui sacris initiatus et lustratus non est, ad inferos devenit; inde migrans cum deo habitabit." et rursus "qui enim iniuste ac sancte vixit, is post mortem apud insulas beatorum, omnis mali expertus, in summa felicitate vitam ducet. qui autem impie et iniuste vixit, is ad iudicii carcerem, quem Tartarum dicunt, atque ad Acherontem et Cocytum proficiscitur." daemones quoque Plato agnovit, alios bonos, malos alios. animam aliquando ortu interitumque carere pronuntiat, ut in his verbis "omnis anima immortalis est. quod enim semper movetur, id immortale est." aliquando ei ortum interitumque tribuit, respectu scilicet divinae voluntatis. alias compositam, natam, interitum obnoxiam, rursus immortalem. iudicium quoque post mortem fieri, et esse apud inferos tribunal affirmat, ac bonas quidem animas bonam mercedem consequi, malas digna supplicia. tradit etiam mortuo-

δογματίζει, και μεταβαίνειν τὰς ψυχὰς εἰς ἄλλα σώματα κατ' ἀξίαν ἐκάστης, και κατά τινος περιόδου ἀρισμένης ἀναπέμπεσθαι πάλιν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, πείραν παρεξομένης τῆς ἐαυτῶν προαιρέσεως. και ὅτι μετὰ Διὸς τινος εἶναι τῶν ψυχῶν 5 και ἄλλας μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν. εἰμαρμένην δέ φησιν εἶναι, ὃ μὲντοι πάντα κατ' εἰμαρμένην γίνεσθαι. ὁ μὲν οὖν Πλάτων C συναγαγὼν τὰ τρία μέρη τῆς κατὰ πάντα φιλοσοφίας, φυσιολογικὴν ἠθικὴν και λογικὴν, οὕτως ἐδογματίσει. Πλάτων δὲ ἐπωπομάσθη διὰ τὸ πλατὺς εἶναι τὸ στέρον. ἄλλοι δὲ ὡς πλατὺν ἐν 10 λόγοις Πλάτωνα κληθῆναι. οὗτος ἐβίω ἔτη πβ'.

Δέκατος Ἀριστοτέλης. οὗτος ἀκροατὴς γενόμενος τοῦ Πλάτωνος εἰς τέχνην τὴν φιλοσοφίαν ἤγαγε και λογικώτερος ἐγένετο, τὰ μὲν στοιχεῖα τῶν πάντων ὑποθέμενος, οἷον τὴν οὐσίαν και τὸ συμβεβηκός, τὴν μὲν οὐσίαν μίαν τοῖς πᾶσιν ὑποκειμένην, τὰ δὲ 15 συμβεβηκότα ἐνέα, και τὴν μὲν οὐσίαν τοιαύτην εἶναι οἷον θεὸν D και ἄνθρωπον και ζῷον, περὶ ᾧ και τὰ συμβεβηκότα θεωρεῖται, τὸ μὲν ποῖον οἷον λευκὸν μέλαν, τὸ δὲ ποσὸν οἷον δίπηχυ τρίπηχυ και διπλάσιον και ἥμισιον και μείζον, τὸ δὲ πρός τι οἷον πατὴρ υἱός, τὸ δὲ ποῦ οἷον Ἀθήνησι Μεγάροις, ἐν οἰκίᾳ, ἐν ἀγορᾷ, τὸ δὲ 20 ποτε οἷον χθὲς πέρυσιν, ἐπὶ τῆς δεκάτης Ὀλυμπιάδος, τὸ δὲ ποιεῖν οἷον γράφειν τέμνειν καλεῖν και ὄλωσ ἐνεργεῖν τι, τὸ δὲ πάσχειν οἷον τέμνεσθαι καλεσθαι τύπτεσθαι, τὸ δὲ ἔχειν οἷον κεκτῆσθαι ὠπλοσθαι, τὸ δὲ κείσθαι οἷον κατάκειται ἀνάκειται

rum animas alias in alia corpora immigrare, prout quaeque meruit, easque statis quibusdam peractis circuitibus in hunc mundum redire, ut sibi suae voluntatis specimen exhibeant. esse quasdam animas cum Iove, quasdam cum aliis diis. fatum quoque esse, sed non omnia fato fieri. ac Plato quidem tres totius philosophiae partes complexus, quarum prima de rerum natura, secunda de moribus, tertia de disserendi est ratione, huiusmodi opiniones tenuit. nomen Platonis habuit a latitudine pectoris (est enim Platos Graecis latitudo) vel, ut aliis videtur, ab orationis latitudine. vixit annos octoginta duos.

Decimus Aristoteles. is cum audivisset Platonem, artem philosophandi constituit. disserendi rationem subtiliorem rededit, principia omnium rerum statuens substantiam et accidentia, quorum illa omnium esset subiectum, haec in novem classes distinguerentur. substantiam, ut verbi causa deus, homo, animal, in quibus nimirum accidentia considerantur, qualitas, ut album, nigram; quantitas, ut bicubitum, tricubitale, duplum, dimidium, maius; relatio, ut pater, filius; ubi, ut Athenis, Megarum, domi, in foro; quando, ut heri, superiore anno, decima Olympiade; actio, ut scribere, secare, urere, atque omnino agere aliquid; passio, ut secari, uri, feriri; habitus, ut possidere, armatum esse; situs, ut decumbere, accumbere, sedere, accipere. in

κάθ'ηται δέχεται. ὁ αὐτὸς Ἀριστοτέλης σχεδὸν τὰ πλεῖστα συμ-
 P 161 φωνεῖ τῷ Πλάτῳ, πλὴν τοῦ περὶ ψυχῆς δόγματος. ἐπιδιαμέ-
 ρειν γὰρ φησι, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὴν συναφανίσσεται τῷ πέμπτῳ
 σώματι· ὑποτίθεται γὰρ οὗτος καὶ πέμπτον σῶμα μετὰ τῶν
 ἄλλων σωμάτων τῶν τεσσάρων, οἷον πνεῦμα· τὴν γὰρ ψυχὴν 5
 ὅλου τοῦ κόσμου φησὶν ἀθάνατον εἶναι, καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον
 αἰδίδιον, τὴν δὲ καθ' ἑκαστον, ὡς προείπομεν, ἀφανίσσεται.

Ὅτι ἐπὶ Ἀρταξέρξου τοῦ Ὠγοῦ ἦν ὁ Ἀριστοτέλης, ἐτελεύτησε
 δὲ βιώσας ἔτη 8. ἐκλήθησαν δὲ οἱ μὲν ἀπὸ Ζήνωνος ἀπὸ τῆς
 ποικίλης στοῦς Στωϊκοί, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀπὸ τοῦ 10
 ἔργου Περιπατητικοί· περιπατοῦντες γὰρ ἐν τῷ Λυκείῳ ἵκαιοσαντο
 τὰς ἱετήσους.

B Ἐνδεκάτῃ αἵρεσις τῶν Στωϊκῶν. καὶ οὗτοι ὑπέθετο ἀρχὴν
 μὲν τῶν πάντων θεόν, καὶ τὸ καθ' εἰμαρμένην τὰ πάντα διεβε-
 βαιώσαντο. τὴν σελήνην λέγουσιν ἀθάνατον εἶναι. σῶμα δὲ 15
 λέγουσι γενέσθαι ἐκ τῆς περιψύξεως τοῦ ἀέρος τοῦ περιέχοντος·
 διὸ καὶ ψυχὴν αὐτὴν καλοῦσιν. ὁμολογοῦσι καὶ μετενσωμάτωσιν,
 ὠρισμένων οὐσῶν τῶν ψυχῶν.

Δωδέκατος Ἐπικουρος. οὗτος σχεδὸν ἐναντίαν πᾶσιν δόξαν
 ἔθετο. ἀρχὰς μὲν τῶν ὅλων ὑπέθετο ἀτόμους καὶ κενόν, κενὸν 20
 μὲν οἷον τὸν τόπον τῶν ἵσομένων, ἀτόμους τὴν ὕλην ἐξ ἧς τὰ
 πάντα. ἐκ δὲ τῶν ἀτόμων συνελθουσῶν γενέσθαι καὶ τὸν θεὸν
 καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὡς μηδὲν μήτε γενέσθαι

plurisque omnibus Aristoteli cum Platone convenit, excepto de anima iudicio. manere enim eam post corpus sentit, ac postea cum quinto corpore aboleri. ponit enim hic, praeter quattuor corpora, quintum quoddam, velut spiritum. animam enim totius mundi ait esse immortalem, ipsamque mundum aeternum, singulorum autem animas, ut diximus, interire.

Vixit Aristoteles annos 70 et fuit tempore Artaxerxis Ochi. Zenonem secuti philosophi a porticu, quae ob picturae varietatem stoa Poecile Graecis dicitur, Stoici nominantur. Aristotelei autem Peripatetici a deambulando, quod Graece peripatein dicitur: obambulantes enim in Lyceo disputabant.

Undecima philosophorum secta Stoici. hi quoque deum principium omnium rerum statuerunt, contenderuntque omnia fato fieri. Ineam dicunt esse immortalem, corpus eius natam esse ex aëris circumdati refrigeratione. unde et Psychon, id est animam, eam appellant, cum psychos Graece frigus significet. numerum animarum definitum statuunt, easque de corporibus in corpora migrare.

Duodecimus est Epicurus. is fere omnia his contraria censuit. principia rerum posuit atomos ac inane, hoc ut locum rebus natis recipiendis, atomos ut omnium materiam. earum atomorum congressu et deum et elementa et quae in iis sunt omnia existitisse; neque quicquam

- μήτε ἐστάναι εἰ μὴ ἐκ τῶν ἀτόμων ἦν. ἀτόμους δὲ λέγουσι τὸ C
 λεπτομερέστερον, καὶ μεθ' ὧν οὐκ ἂν γένοιτο κέντρον ἢ σημεῖον
 οὐδέν, οὐδὲ διαίρεσις οὐδεμίαν. τὸν δὲ θεὸν ἀίδιον καὶ ἀφθαρτον
 ὄντα μεθ' ὅλων τιτὸς προνοεῖν. καὶ ὅλων πρόνοια, φησὶν, οὐκ
 5 ἔστιν, οὐδὲ εἰμαρμένη, ἀλλ' αὐτοματισμῷ πάντα γίνεσθαι. τὸ
 δὲ οὐκ ἐκτελεῖται τοῦ θεοῦ ἔξω τοῦ κόσμου εἶναι λέγει, ἐν τοῖς μετα-
 κοσμίοις οὕτω καλουμένοις τόποις· ἡσυχάζων γὰρ ἡδεται ἐν τῇ
 ἀκροτάτῃ εὐφροσύνῃ, καὶ οὕτε αὐτὸς βούλεται πράγματα ἔχειν
 οὕτε ἄλλω παρέχειν. τέλος δὲ τῶν ἀγαθῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν
 10 τὴν ἡδονὴν εἶναι φησιν, εἴτε τὴν κατὰ τὰς θνητὰς ἐπιθυμίας εἴτε
 τὴν κατ' ἀρετῆν. αἷμα δὲ καὶ τὰς ψυχὰς εἶναι, καὶ συνδιαλύε-
 σθαι τοῖς σώμασιν ὡσπερ καὶ συγγενῶνται. κρίσειν φησὶ μὴ εἶναι D
 μήτε δικαστήρια, ἀλλ' ἀνευθύνους εἶναι παντελῶς τοὺς τὰ ἄδυσμα
 δράσαντας.
- 15 Τρισκαίδεκατος Σέξτος καὶ Πύρρωνες, ὁ μὲν μὴ εἶναι πάντη
 γνωστὸν καὶ καταληπτὸν ὁ Σέξτος δογματικῶν, ἐπέχων καὶ ἐν-
 ιστάμενος· οὗτος καὶ πρὸς πῦσαν ἀντεῖπε τέχνην καὶ ἐπιστήμην.
 ὁ δὲ Πύρρων φιλόσοφος ὧν ἐφεκτικὸς ἐκαλεῖτο, ἐνιστάμενος κατὰ
 τοῦ ἔξεναντίας, φιλοσόφου καὶ τούτου ὄντος. οὗτος πάντα γνω-
 20 στὰ καὶ καταληπτὰ ἔφασκεν εἶναι, καὶ οὕτω τὰ ἀλλήλων λογο- P 162
 μαχοῦντες ἀγῆρουν.

Ἀκαδημαῖκοι καὶ Πυρρωνεῖσι ἄλλη αἵρεσις φιλοσόφων.
 ἐκλήθησαν δὲ Ἀκαδημαῖκοι διὰ τὸ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τὰς διατριβὰς

aut ortum aut constare nisi ex atomis. ita vocant tenuissima corpuscula, quae centro aut puncto nullo dividi possant. deum immortalem nullius omnino rei curam gerere; neque esse aut providentiam ullam aut fatum aliquod, sed omnia fortuito evenire. habitationem deo assignat extra mundum, in iis quae ipse vocat intermundiis: ibi cum otiosum summa in voluptate agere, neque eam aut negotia habere velle aut aliis facescere. finem bonorum, ac in quem sapientes tendant, voluptatem esse, sive eam quae mortales sequitur cupiditates, sive eam quae virtutibus comitatur. animas esse sanguinem, et cum corporibus ut nasci sic etiam interire. nullum iudicium expectandum aut tribunal metuendum, sed impunes prorsus futuros qui flagitiose vixerint.

Decimus tertius Sextus et Pyrrho. Sextus quicquam cognosci aut percipi posse negavit, itaque sustinendam assensionem, et resistendum ei; idemque contra omnes artes atque scientias disputavit. Pyrrho autem philosophus epheticus appellabatur, quod assensionem tolleret. disputabat enim contra alium philosophum, qui omnia cognosci ac comprehendi posse contendebat. sic illi verbis altercantes, alter alterius refellebant opinionem.

Est ergo Academicorum et Pyrrhonorum philosophorum peculiaris secta, et Academia vocabantur, quod in Academia commorabantur.

αὐτοὺς ποιῆσθαι. ὦν ἄρξας ὁ Πύρρων, ἀφ' οὗ Πυρρώνειοι ἐπεκλήθησαν φιλόσοφοι, τὴν ἀκαταληψίαν ἀπάντων πρῶτος εἰσήγαγεν, ὡς ἐπιχειρεῖν μὲν εἰς ἑκάτερα, μὴ μέντοι ἀποφαίνεσθαι μηδέν· οὐδὲν γὰρ εἶναι ἔλεγε οὔτε νοητὸν οὔτε αἰσθητὸν ἀληθές, ἀλλὰ δοκεῖν τοῖς ἀνθρώποις οὕτως ἔχειν. 5

Οὗτοι μὲν οὖν πάντες ἐπὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεώς τε καὶ γενέσεως ταύτης, καθὼς ἔξεθέμεθα, ἔξεῖπον τῇ αὐτῶν δόξῃ, **B** κάτω δὲ τοῦ Θείου πάντες χωρήσαντες περὶ τῶν γινομένων οὐσίαν ἡσυχολήθησαν, τὰ μεγέθη τῆς κτίσεως καταπλαγέντες καὶ αὐτὰ τὸ Θεῖον εἶναι νομίζοντες, ἕτερος ἕτερον μέρος τῆς κτίσεως προ- 10 κρίναντες, τὸν τούτων Θεὸν καὶ δημιουργὸν οὐκ ἐπέγνωσαν. ἡμεῖς δὲ τῶν ἐφεξῆς ἱστοριῶν πάλιν τὴν τάξιν ἀναλαβόντες τοῦ λόγου ἐχώμεθα.

Πτολεμαῖος ὁ Λάγον ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη τεσσαράκοντα (ἐπὶ τούτου Ἐπίκουρος ὁ φιλόσοφος ἐγνωρίζετο) μετὰ Λα- 15 ρεῖον Ἀρσάμον, ὃν διὰ τοὺς τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖς παρελπίομεν, βασιλεύσαντα ἔτη 5· ὃν καὶ ἀνείλεν Ἀλέξανδρος, καταλύσας τὴν βασιλείαν Περσῶν διαρκέσασαν ἔτη σμ'. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος **C** πάσης γῆς σχεδὸν κυριεύσας ἐν Βαβυλῶνι τελευτᾷ. διαιροῦνται δὲ τὴν βασιλείαν οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ βασιλεύουσι Πτολε- 20 μαῖος μὲν ὁ Λάγον Αἰγύπτου καὶ καθ'ἑξῆς Πτολεμαῖοι ἕως Κλεοπάτρας θυγατρὸς Διονυσίου, τῆς δὲ Ἀσίας πάσης Ἀντίγονος ἐκράτει, τῆς δὲ Ἀσσυρίας καὶ Βαβυλῶνος καὶ Παλαιστίνης

princeps eorum Pyrrho, a quo Pyrrhoni dicti sunt, nihil percipi posse affirmavit; iussitque in utramque partem disputare, de neutra quicquam pronuntiare: nihil enim vere neque sensu percipi, videri tantum hominibus ita habere.

Hi ergo omnes de universi natura et ortu ea senserunt ac tradiderunt quae rettulimus; infraque dei cognitionem subsistentes, in rerum caducarum natura studium occupaverunt cognoscenda, ad magnitudinem rerum creaturarum stupentes, easque pro numine ipso amplexi. ita alius aliam creaturae partem praeferebant, deum horum opificem non agnovērunt. nos autem deinceps sequentes historias persequi aggrediemur.

Ptolemaeus ergo Lagi filius Aegypti regnum annos 40 gessit (eius aetate Epicurus philosophus innotuit) post Darium Arsamis filium quem Romanorum regum causa referendorum omisimus, regno functum annos 6. quo interfecto Alexander Persicum regnum abolevit, tractum per annos 240. Alexander totius prope orbis terrarum imperium adeptus Babylone mortuus, regnum eius inter proceres divisum est. Ptolemaeus Lagi filius Aegypti regnum obtinuit; ac post eum Ptolemaei alii 13 usque ad Cleopatram Dionysii filiam. Asia universam Antigonus occupavit. Assyriae Babylonis et Palaestinae regno potitus est Seleucus Nicator;

Σέλευκος ἐκράτει ὁ Νικάνωρ. μετὰ δὲ Σέλευκον ἐβασίλευσεν Ἀν-
 τιοχος υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἄλλοι ἑ'. εἶτα ἐβασίλευσεν Ἀντιοχος ὁ ἐπι-
 φανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος· ὅφ' οὗ γέγονεν ἡ δευ-
 τέρα ἄλωσις Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ Μακκαβαίων ἐπράχθη, καὶ τὸ
 5 ἱερὸν ἐμολύνθη κατὰ τὴν τοῦ Δαυὶδ πρόφρησιν. ἐπὶ γὰρ τῶν
 ἡμερῶν τούτων ἐπληθύνθη ἐν τῇ γῆ τὰ κακὰ, ὅφ' ὧν ἐξῆλθε ῥίζα
 ἁμαρτωλῶς Ἀντιοχος ὁ ἐπιφανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτο- D
 ρος, ὃς ὑπάρχων δεινὸς ἀνὴρ καὶ πλεονέκτης, καὶ πολλὰς ἀρπα-
 γὰς καὶ λεηλασίας ποιήσας, συνήγαγεν ἀργύριον καὶ χρυσίον πο-
 10 θητόν, καὶ ἐκ πολλῆς οἰστρηλασίας καὶ ἀκολασίας εἰς τοὺς μίμους
 καθεῖς ἑαυτὸν ἐν ὕψει πάντων ἀναιδῶς ταῖς γυναιξίν ἐπεμαίνετο.
 ὃς κατὰ πρόσωπον τῆς βασιλείας χωροῦσης, ἠβουλήθη μίαν βασι-
 λεῖαν ποιῆσαι τὴν τε Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον. καὶ δὴ τὴν
 Αἴγυπτον καταλαβὼν ἐν ὄχλῳ βαρεῖ καὶ ἐν ἄρμασι καὶ ἐλέφασι
 15 καὶ στόλῳ μεγάλῳ, συνάπτει πόλεμον πρὸς Πτολεμαῖον βασιλεῖα
 Αἰγύπτου· ὃν καὶ τρέψας κατεκράτησε τὰς ἐν Αἰγύπτῳ πόλεις,
 καὶ πάσας ἐσχύλευσε.

Τῆς δὲ ἀγίας πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης εἰρήνης διὰ P 163
 τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου μισοπονηρίαν τε καὶ εὐσέβειαν, συνέβη
 20 καθ' ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέραις μ' φαίνεσθαι διὰ τοῦ
 ἀέρος ἰππεῖς τρέχοντας ἐνόητους, διαχρούσους στολὰς ἔχοντας, καὶ
 προσβολὰς ἑκατέρων γινομένας καὶ ὄπλων κινήσεις καὶ χρυσέων
 κόσμων ἐκλάμψεις παντοίοις εἶδεσιν ἀμφιάσεων τεθωρακισμένους.
 διὸ πάντες ἤξιον ἐπ' ἀγαθῷ γενέσθαι τὴν ἐπιφάνειαν. ἦτις καὶ

cui successit Antiochus filius, et deinceps alii 15 usque ad Antiochum
 Epiphanem, Seleuci Philopatoris filium. hoc regnante Hierosolyma de-
 nuo capta et res Maccabaeorum gestae templumque, uti praedixerat
 Danielus, pollutum est. ea enim tempestate impleta est terra cala-
 mitatibus, postquam radix peccatorum Antiochus Epiphanes Seleuci
 Philopatoris filius prodiit. is Antiochus acer homo et cupidus, multis
 rapinis ac depraedationibus usus, argenti aurique magnas opes coegit,
 ac vesania intemperantiaque eo prolapsus est ut inter mimos in con-
 spectu omnium impudenter suae in mulieres libidini obsequeretur. idem
 regno prospere eunte statuit suo regno Aegyptum adiacere. itaque in
 Aegyptum cum magno exercitu, curribus elephantis ac classe magna
 profectus, bellum Ptolemaeo regi Aegypti intulit, eoque pulso urbes
 Aegypti omnes cepit ac depraedatus est.

Ho tempore cum sacra urbs Hierosolyma alta in pace incoleretur
 Oniae summi pontificis pietate ac in malos severitate, per 40 fere dies
 per totam urbem in aere visi sunt equi auratis armis tecti aciesque ad-
 versae inter se confligentes, utrinque motus armorum, omnisque generis
 aureorum thoracum atque integumentorum fulgor. quod ostentum uti
 bene verteret, omnes optaverunt: illud vero infelicem Antiochi adven-

προεδήλου τὴν πονηρὰν ἔφοδον Ἀντιόχου· ἀναξεδέξας γὰρ μετὰ νίκης πολλῆς καὶ τεθηρωμένους τὴν ψυχὴν παρέλαβε τὴν πόλιν δορυάλιστον, ἔκτα προστάξαντος τοὺς στρατιώτας ἀφειδῶς κόπτειν

B τοὺς παρατυγχάνοντας ἀνηρέθησαν γιλιάδες ρπ'. κατατολήσας οὖν καὶ εἰς τὸ ἅγιασμα εἰσελθὼν ἐν ὑπερηφανίᾳ πολλῇ, καὶ στήσας βωμὸν καὶ εἰδωλὸν βδέλυγμα ἐρημώσεως, καὶ τὸν ναὸν μίανος δι' ἀκαθάρτων θυσιῶν, ἱερὸν Διὸς Ὀλυμπίου προσωγορεύσας, καὶ ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου καθίσας, ἐκέλευσε τοῖς δορυφόροις ἕνα ἕκαστον Ἑβραῖον καὶ κρεῶν χοιρείων καὶ εἰδωλοθύτων ἀπογοῦσθαι ἀναγκάζειν, εἰ δέ τινες μὴ θέλοιν, τούτους ἀνααιρεῖσθαι.¹⁰ πολλῶν δὲ συναρπασθέντων, ἕξ ὧν Ἐλεάζαρ τις τῶν πρωτεόντων γραμματέων, ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἠναγκάζετο μισοφραγῆσαι· ὁ δὲ τὸν μετ' εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μύσους βίον ἀναδεξιόμενος ἀδθαιρέτως ἐπὶ τὸ τύμπανον προσήγετο, καὶ οὕτω μετὰ πολλῶν πρότερον αἰκισμῶν καὶ μαστίγων¹⁵ ὑπαλλάξας τὸν βίον οὐ μόνον τοῖς νέοις ἀλλὰ καὶ τοῖς προβεβηκόσι τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος καὶ ἀρετῆς κατέλιπε. μεθ' ὧν καὶ ἄλλοι τινὲς ἐπὶ ἀδελφοὶ μετὰ μητρὸς διαφόρως βασανισθέντες τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἐνδόξως ἀνεδήσαντο. ὑφ' ὧν ὁ τύραννος καταισχυνθὲς καὶ μᾶλλον ἐκμανεῖς, τὰ ἱερὰ²⁰ πάντα σκευὴ λαβῶν, χρυσὸν τε καὶ ἄργυρον ἄπειρον, καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν λαφυραγωγῆσας καὶ τὰ κτήνη κριουρηγῆσας καὶ πολλὴν

D φονοκτονίαν ποιήσας καὶ μεγαλορρημονήσας ἀνεχώρησεν εἰς Ἀν-

tum designabat. revertens enim ex Aegypto Antiochus, insigni victoria elatus efferatoque animo Hierosolyma adortus, vi expugnavit; militibusque imperavit ut ingularent in quoscunque incidissent, neque cuiquam parcerent. ita 180 milia Iudaeorum caesi sunt. ceterum eo temeritatis progressus est Antiochus, ut etiam in sacrarium superbissime intraverit, aramque ibi et simulacrum statuerit, abominandum vastitatis signum; templumque impuris profanatum sacrificiis aedem Iovis Olympii denominaverit. sedens porro in sublimi loco satellites iussit ut Hebraeos singulatim ad carnes suillas ac sacrificia simulacrorum gustanda adigerent, recusantesque interficerent. inter multos qui tum eius rei causa comprehendebantur, fuit etiam Eleazarus scribarum princeps, proventa iam aetate. is cum ad cibum nefariam urgeretur, mortem gloriosam vitae flagitio contaminatae praetulit, ac sponte sua in nervum sese abduci passus est; ubi multis prius ac foedis tortus cruciatibus, vitam finiit, non adolescentibus modo sed et nati maioribus mortem suam magnanimitatis ac fortitudinis relinquens exemplum. post eum alii septem fratres una cum matre varie exornificati martyrii coronam gloriose rettulerunt. ab his tyrannus turpitudinis convictus maiore furore exarsit; sacrisque omnibus vasis abreptis aurique et argenti vi immensa, et urbem totam depopulatus, mactatis etiam pecudibus et caede hominum magna edita, iactabundus Antiochiam rediit. post biennium

τιόχειν. καὶ μετὰ δύο ἔτη κατὰ Περσῶν ἐπιστρατεύσας ἀπέ-
 σταλεν ἄρχοντα φορολογῆσαι τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ὃς παρα-
 γνόμενος μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ λαλήσας εἰρηνικοῦς λόγους
 μετὰ ὀδλου πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ εἰσελθὼν ἐπάταξεν αὐτὴν
 ἐπιληγῆ μεγάλη καὶ καθελὼν τὰ τείχη πᾶσαν ἐπέρησε, καὶ τὸ μὲν
 ἱερὸν μιαρῶν θυσαῶν ἐπέλησε, τοὺς δὲ μὴ προαιρουμένους τῶν
 Ἰουδαίων ἑλληρῶσι ἀφειδῶς κατέκτεινε. πολλοὺς οὖν ἀνελὼν
 ἀπῆλθεν, ἄρχοντα καταλιπὼν εἰς τὸ βασιλεῖεν τοὺς Ἰουδαίους.
 Ματθίας δὲ τις ἱερεὺς ἔχων υἱοὺς πέντε, ἀπ' ὧν Ἰούδας ὁ Μακ- P 164
 10 καθαίος ἐτόγγαγε, ζήλου πλησθεὶς καὶ ὀρμήσας κατὰ τοῦ ἀρχον-
 15 τος ἀνέλειν αὐτόν. καὶ συναγωγῶν ὑπαντας τοὺς περὶ αὐτὸν ἀπέρ-
 χεται καὶ κατασκάπτει τοὺς ἀκαδάφτους βωμοὺς τῶν Ἑλλήνων,
 καὶ τοὺς ἀποστάνας τοῦ νόμου ἀναιρεῖ. ὁ δὲ γε Ἀντίοχος ἀκό-
 σμως τε καὶ ἠττημένος ἐκ τῆς Περσίδος τὴν ὑποτροφήν ποιού-
 20 μνος, ἐκ πολλῆς ἀθυμίας ἀρρωστήσας ἔφη πρὸς τοὺς οικεῖους
 25 αὐτοῦ “ἀφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμ-
 πέτωκα ἀπὸ τῆς μερίμνης. νῦν οὖν μιμησκόμαι τῶν κακῶν ὧν
 ἐποίησα ἐν Ἱερουσαλήμ. ἔγνω ὅτι χάρις τούτων εὔρον τὰ κακὰ
 ταῦτα, καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι ἐν γῆ ἄλλοτριᾷ.” καὶ συνέταξε τὸν
 30 ἀρματηλάτην αὐτοῦ ἐλαύνειν ἀνενδύτως, ἐπαιθανόμενος ἐναργῶς B
 τῆς ἀνωθεν κρίσεως τὴν τιμωρίαν. συνέλαχε γὰρ αὐτὸν ἀνήκεστος
 ἀλγηδῶν τῶν σκλάγγων· συνέβη δὲ πεσεῖν αὐτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ
 ἀρματος ῥαδίῳ φερόμενον, καὶ δυσχερεῖ πτώματι περιπεσεῖν, καὶ
 πάντα τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι τὰ μέλη, ὥστε καὶ σκώλη-

expeditionem in Persas parans legatum misit, qui Hierosolymis tribu-
 tum exigeret. is cum magnas adduxisset copias, asta pacata omnia le-
 quens urbem intravit, inque ea crudeliter caede grassatus muros deiecit
 urbemque incendit; templum quoque impiis sacrificiis opplevit, et Iudaeos
 qui Graecis ritibus uti recusarent, promiscue occidit; ablitque relicto
 praefecto qui Iudaeos torqueret. at sacerdos quidam nomine Matthias,
 quinque filios habens, quorum unus fuit Indas Maccabaes, indignitate
 rei stimulatus in praefectam impetum fecit, eoque trucidato omnes suos
 congregavit, Graecorumque incestas aras subvertit, et eos qui a lege
 divina desciverant interemit. sed Antiochus tarpiter ex Perside rever-
 tens, accepta clade, prae nimio moerore in morbum incidit, familiari-
 busque suis fasces est se insomnio torqueri ac sollicitudine confiel: nunc
 se recordari quae Hierosolymis maleficia exercuisset, et sentire propter
 ista in has se calamitates devenisse, inque alieno sole perire. simul
 aurigae suo mandavit ut citato cursu pergeret, perspicue animadvertens
 divinitus immissum supplicium. vexabatur insaniabili intestinorum do-
 lore. accidit autem ut de curru praecoeps cum impetu deturbaretur,
 eoque casu afflicti omnia membra corporis excruciantur, ac vermes

κας ἐκβράσαι καὶ ἐν ὀδύναις μεγίσταις κατακίπτειν αὐτοῦ τὰς σάρκας. καὶ οὕτως αἰσχίστῳ μύθῳ τὸν βίον ἐπὶ ξένης κατέστρεψε.

Μετὰ δὲ Ἀντίοχον ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπὲμπερ, υἱὸς αὐτοῦ, ἐφ' οὗ Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος τοὺς φρουράρχας ἔ-
 Ἀντιόχου τροπικωσάμενος ἐπέλθειν καθ' αὐτοῦ Ἀντίοχον παρε-
 C σκεύασε μετὰ χιλιάδων ἵππῶν εἴκοσι καὶ πεζῶν χιλιάδων ἑκατὸν
 καὶ ἄρμάτων τριακοσίων καὶ ἐλεφάντων τε ἑγεγνησμένων πρὸς
 πόλεμον. ὃς καὶ διελὼν τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς φάλαγγας παρε-
 στησεν ἐκάστῳ ἐλέφαντι ἄνδρας χιλλοὺς τεθωρακισμένους ἐν ἄλυ-
 10 σειδωτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ
 ἵππεῖς ἐκλεκτοὶ πεντακόσιοι διατεταγμένοι ἐκάστῳ θηρίῳ, καὶ πύρ-
 γοι ξύλινοι ἐφ' ἐκάστῳ θηρίῳ διὰ μηχανῆς, καὶ ἐφ' ἐκάστῳ ἄν-
 δρες δυνάμειος ἔνοπλοι τριακονταδύο. ὡς δὲ κατέλαμπεν ὁ ἥλιος,
 ἐπὶ τὰς χρυσᾶς ἀσπίδας καὶ τὰ ἄρματα, ἔστιλβε τὰ ὄρη ἀπ' αὐ-
 15 τῶν ἦν γὰρ ἡ παρεμβολὴ μεγάλη καὶ λοχυρὰ λίαν. καὶ ὡς ἐπέ-
 D τεινεν ἡ μάχη, θεασάμενος Ἐλεάζαρ ὁ ἀδελφὸς Ἰούδα πεπυρω-
 μένους τοὺς ἐλέφαντας καὶ τοξότας ἐπ' αὐτῶν φερομένους, ἔνα-
 δ' ἰδὼν ὑψηλότερον τῶν ἄλλων καὶ βασιλικοῦς θώραξι καθω-
 πλισμένον, καὶ νομίσας ἐπ' αὐτὸν φέρεσθαι τὸν βασιλεῖα, ἐκπη-
 20 δήσας τῆς παρατάξεως ἐμπλέκεται τῷ τῶν πολεμίων ἀθροίσματι,
 καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα ὑποκίτῳθεν αὐτοῦ
 ὑπέδν, καὶ πατάξας εἰς τὴν γαστέρα τὸν ἐλέφαντα ἐπικαθίσαι καὶ
 συντριῖναι αὐτὸν τὸ θηρίον ἐποίησεν. ὅπερ Ἰούδας θεασάμενός
 καὶ κραταιότερον τὸν πόλεμον αἰσθόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔφυγε. 25

quoque erumperent, gravissimisque doloribus carnes etiam deciderent. ita ille vitam in aliena terra cum turpissima morte commutavit.

Successit filius Antiochus Eupator. hic adversus Iudam Maacabaeum, quod is regia praesidia deieccisset, ingentem duxit exercitum, viginti milia equitum, pedites 100000, currus 800, elefantos ad bellum exercitatos 55. aciem ita instruxit ut divisus in phalanges elephantis cuivis 1000 viros loriceis et cassidibus aereis armatos adiungeret ac 500 delectos equites: gestabat quivis elefantus turrim ligneam, inque ea armatos viros 32. cum solis radii in aurata scuta et currus incidissent, eorum reflexu montes splenderunt. acre tum et magnum est commissum praelium. quod cum maxime fereretur, Eleazar frater Iudae cernens ardere elefantos supraque eos sagittarios, unum eorum videns reliquis sublimiorem ac thoracibus regis armatum, et suspicatus eo regem ferri, extra ordines sese proripuit, inque eum hostium esse immittens, multis circa elefantum occisis belluam subiit, ventremque eius ferit; quo ex vulnere bellua concidit, ipsumque ruina oppressit. Iudas cum hoc videret et pugnam sibi iniquam esse sentiret, Hierosolymam.

καὶ ἐπιδιώξας Ἀντίοχος ἐπολιόρκει ταύτην. εἶτα λόγους εἰρη-
 κoδὸς μεθ' ὄρκων ποιησαμένον, δέχεται αὐτὸν Ἰούδας ἔνδον τῆς
 πόλεως. ὁ δὲ εἰσελθὼν καὶ τὸν ὄρκον παρυσπονήσας καὶ τὸ
 τεῖχος τέλειον καταστρέψας καὶ τοὺς οἰκῆτορας σκυλεύσας εἰς Ἀν-
 5 τίοχτιαν ἐπέστρεψε. μετὰ δὲ ταῦτα Ἰούδας τριῶν ἔτεισι τὴν P 165
 Θρησκείαν ὀλιγωρηθεῖσαν τὴν πάτριον ἀνεκτέησατο, καὶ πολέμους
 πολλοὺς ἐπιδειξάμενος καὶ τρόπαια μεγάλα στησάμενος καὶ τῆς
 χώρας ἅπαντας ἀπελάσας τοῦ Ἀντίοχου καὶ τὸν ναὸν ἐκκαθάρας
 γνώμη παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων τὴν ἀρχιερωσύνην παρή-
 10 λαβε.

Τὰ δὲ Ῥωμαίων πράγματα διακίετο πρῶτην ἐπὶ ὑπάτων
 ἐπὶ ἔτη τέσδ' ἕως Ἰουλίου Καίσαρος τοῦ μὴ γεννηθέντος· τῆς
 γὰρ μητρὸς αὐτοῦ θανούσης ἐν τῷ 9' μηνί, ταύτην ἀνασχί-
 15 τομή. ἀφ' οὗ Καίσαρες καὶ οἱ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖς προσηγο-
 ρεῦθήσαν.

Τῷ δὲ εἰσῆ' ἔτει τοῦ κόσμου Ἀλεξάνδρειας καὶ Αἰγύπτου B
 Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος ἐβασίλευσεν ἔτη λη', ὃς καὶ τὴν μετα-
 βολὴν τῶν θείων γραφῶν καὶ λοιπῶν Ἑλληνικῶν Χαλδαϊκῶν Αἰ-
 20 γυπτίων καὶ Ῥωμαϊκῶν εἰς δέκῃ μυριάδας ἀριθμουμένων βιβλίων,
 πασῶν τε ἀλλογλώσσων οὐσῶν, εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν μετα-
 ποίησε διὰ τῶν ὀ σοφωτάτων Ἑβραίων· ὧς καὶ ἐν ταῖς κατὰ τὴν
 Ἀλεξάνδρειαν βιβλιοθήκαις αὐτοῦ ἐναπέθετο. γέγονε δὲ ἡ μετα-
 βολὴ πᾶσα τῶν Ἑβραϊκῶν βιβλίων ἐν ὄλαις ἡμέραις οβ'. ἐπὶ τῷ

8 τοῦ] τοὺς?

profugit. cum insecutus Antiochus urbem obsidione cinxit. post pace
 composita et dato iureiurando admissus in urbem ab Iuda, violato iu-
 ramento, muros prorsus deiecit, ac incolis spoliatis Antiochiam rediit.
 post haec triennio Iudas avitam religionem pene obsoletam instauravit,
 bella magna gessit, tropaeaque praecleara erexit, et Iudaea Antiochi du-
 cibis omnibus profligatis temploque repurgato totius populi consensu
 pontifex maximus factus est.

Res Romana primum a consulibus administrata fuit per annos 364
 usque ad Iulium Caesarem. hic quia non fuit natus, sed matre eius
 nono post conceptum foetum mense mortua eius utero dissecto extractus,
 ab ea incisione cognomen Caesaris habuit, quod ab eo in omnes Ro-
 manorum reges transit.

Anno mundi 5211 regnum Alexandriae et Aegypti Ptolemaeus Phila-
 delphus inivit, gessitque id annos 38. hic sacras literas, sed et reli-
 quos Chaldaicos Aegyptiacos Romanos alisque linguis scriptos libros,
 opera doctissimorum Ebraeorum in Graecum sermonem transcripsit,
 libros numero ad 100000; eosque in sua Alexandrina bibliotheca repo-
 suit. Ebraicorum librorum translatio diebus omnino 72 absoluta est.

κάλλει τοίνυν τῶν θείων γραφῶν ἐκπλαγέντος τοῦ βασιλέως καὶ πάντων τῶν ἐν τέλει, παρόντος καὶ Μενεδήμου φιλοσόφου καὶ
 C Δημητρίου Φαληρέως ἠρώτα ὁ βασιλεὺς ὅτι πῶς τοιούτων ὄντων τῶν θείων λόγων, οὐδεὶς ἱστορικῶν ἢ ποιητῶν ἐμνήσθη αὐτῶν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ Δημήτριος ὅτι οὐδεὶς ποτε ἐτόλμησε τούτων ἄψα-3 σθαι διὰ τὸ καὶ Θεόπομπον θιλήσαντα ἱστορῆσαι περὶ αὐτῶν παραφροσύνην κρατηθῆναι καὶ ὄναρ ἰδεῖν, ὅτι διὰ τοῦτο αὐτῷ συνέβη περιειργασμένῳ τὰ θεῖα. καὶ Θεόδεκτον τὸν τῶν τραγω- διῶν ποιητὴν ἐν ἐνὶ δράματι μνησθέντα τῶν ἱερῶν βίβλων τούτων τυφλωθῆναι. ἐκατέρους δὲ ἀποσοχόμενους τοῦ τολμήματος καὶ τὸ 10 θεῖον ἐξευμενισαμένους ὕμεις γενέσθαι.

Πτολεμαῖος ὁ εὐεργέτης, ὁ φιλαδέλφου καὶ Ἀρσινόης, ἔτη κς'. κατὰ τοίτους τοὺς χρόνους Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιραχ ὁ τὴν Σοφίαν συγγράψας παρ' Ἑβραίοις ἠγνωρίζετο.

D Πτολεμαῖος ὁ φιλοπάτωρ, ὁ τοῦ εὐεργέτου υἱός, ἐβασί- 15 λευσεν ἔτη ις'. ἐπὶ τούτου ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων αἰχμάλωτος ἐν Αἰγύπτῳ ἀπαχθεὶς τοιοῦτον τι ἔπαθεν. οὗτος προσέταξε τοῖς αὐτοῦ ὑπάσπισταῖς ἐλέφαντας φ', οὓς εἶχε, ποτίσαι οἶνον λιβα- νωτόν, ὅπως ἀπαντας τοὺς Ἰουδαίους δι' αὐτῶν ἀπολέσῃ· εὐξα- μένων δὲ ἐκείνων οἱ ἐλέφαντες εἰς τοὺς ἰδίους στρατιώτας καὶ δῆ- 20 μους ἐμπηθήσαντες πολὺν αὐτῶν ὄχλον ἐν τῇ περιεχοῦσῃ μαρίᾳ κατέσφαξαν· καὶ οὕτω σωθέντες μετ' εὐχαριστίας ἀπελεύθησαν εἰς τὰ ἴδια.

rex pulchritudine sacrae Scripturae stupefactus, proceribus praesentibus unaque Menedemo philosopho et Demetrio Phalereo, quaesivit quidnam esset causae quod sacrarum literarum, quarum tanta sit dignitas, nemo historicorum aut postarum mentionem fecerit. respondit Demetrius neminem eas fuisse ansum attingere, quando Theopompus etiam scrutari eas aggressus mente captus fuerit, ac per insomnium monitus id sibi accidisse quod curiose sacras res inquirere conatus fuisset, et Theodectes tragoediarum scriptor in quadam fabula sacrorum librorum facta mentione excaecatus fuerit, uterque autem horum ab incepto desistens deum placaverit ac sanitati restitutus sit.

Ptolemaeus Euergetes, Philadelphi et Arsinoae filius regnavit annos 26. eo tempore Iesus Sirachi filius qui Sapientiam scripsit, apud Hebraeos celebris fuit.

Ptolemaeus Philopator Euergetae filius regnavit annos 17. sub hoc cum populus Iudaeus esset captivus in Aegyptum abductus, mira res evenit. mandavit rex satellitibus ut 500 elephantes vino libanoticis inebriatos Iudaeis immitterent, itaque universos obtulerent. sed Iudaei deum precantibus elephanti in ipsos milites ac Aegyptios esse converterunt, magnamque per furorem multitudinem interfecerunt. ita Iudaei servati cum gratularum actione in patriam dimissi abiverunt.

Πτολεμαῖος ὁ ἐπιφανής, ὁ τοῦ φιλοπάτορος υἱός, ἐβασί- P 166
 λευσεν ἔτη κθ'. Πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ὁ τοῦ ἐπιφανοῦς υἱός,
 ἔτη λέ'. ἐπὶ τούτου Ἀντίοχος τοὺς Μακκαβαίους μὴ βουλομέ-
 νους μιμροφαγεῖν ἐκόλαζεν. ἐπὶ τούτου ἱεράτευσεν Ἰούδας Ἵρκα-
 νὸς καὶ Ἀριστόβουλος. καὶ ζωὸς αὐτοῦ τοῖνον τοῦ Ἵρκανοῦ ἢ βα-
 σιλεία τοῦ Ἰσραὴλ ἦν. καὶ λαμβάνει τὴν βασιλείαν αὐτοῦ Ἡρώ-
 δης ὁ ἀλλόφυλος ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων, ὃς καὶ πλησιάζει τῇ Χριστοῦ
 παρουσίᾳ καὶ Ἵρκανῷ μὲν συνεμάχει τὸ δημοτικόν, Ἀριστο-
 βούλῳ δὲ οἱ ἱερεῖς. ἦν δὲ τις Ὀνίας ὀνόματι εὐσεβῆς καὶ δίκαιος,
 10 καὶ ἐκ τῶν ἱερέων, ὃς καὶ ἀνομβρίαν ἔλυσέ ποτε εὐξάμενος· τοῦ-
 τον ἠνάγκασεν εὐξασθαι περὶ νίκης. ὁ δὲ ἠῤῥῆστο λέγων "Θεὲ B
 κύριε δισπότης, μήτε τῷ δήμῳ κατὰ τῶν ἱερέων σου μήτε τοῖς
 ἱερεῦσι κατὰ τοῦ δήμου βοηθήσης." τοῦτον δὲ εὐθέως οἱ ἄνθρωποι
 καὶ ἀσεβεῖς ἔλιθασαν. καὶ παρευθὺς τῆς Θείας δίκης τούτους
 15 μετελθούσης ἤλθε κατ' αὐτῶν Πομπήσιος Ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ
 τὴν πόλιν ἐβόρθησε. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὰ ἁγία τῶν ἁγίων δι'
 εὐσεβείας οὐδενὸς τῶν ἱερέων σκευῶν ἤψατο, καίπερ πολλῶν χρη-
 μῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ ἀνακαθῆραι τὸ ἱερὸν καὶ τὰς θυσίας ἐπι-
 τελεῖν προσέταξεν. ἔπεμψε δὲ Ἀριστόβουλος δῶρον Πομπητῶ
 20 ἄμπειλον χρυσοῦν διακοσίων ταλάντων.

Πτολεμαῖος ὁ δευτέρως εὐεργέτης ἔτη κθ'. Πτολεμαῖος ὁ C
 φύσκων δι' ὄγκον τοῦ σώματος ἐπικληθεὶς ἔτη ιε' μήνας ε'.
 Πτολεμαῖος Ἀλεξῆς ἔτη ι'. Πτολεμαῖος ὁ δευτέρως σωτήρ, ὁ

Ptolemaeus Epiphanes, Philopatoris filius, regnavit annos viginti quattuor. huius filius Ptolemaeus Philometor triginta quinque. hoc regnante Antiochus Maccabaeos illicito cibo vesci recusantes supplicia affecit. tunc sacerdotie functi sunt Iudas Hyrcanus et Aristobulus. usque ad hunc Hyrcanum regnum Israelicum duravit. huius regnum a Romanis obtinuit Herodes alienigena, Christi adventui vicinus. Hyrcano favebat populus, Aristobulo sacerdotes. erat autem quidam Onias nomine inter sacerdotes, pius ac iustus, et qui aliquando pluviam precibus elicerat. hunc coegerunt victoriam petere a deo. is ergo sic est precatus "domine deus, neque populo contra sacerdotes neque his contra populum auxilium fer." eum statim crudeles illi atque impii lapidibus obruerunt. insecuta est statim vindicta divina, venitque Romanorum imperator Pompeius, et urbem cepit. ingressusque in sacrarium intimum pietate ductus nihil sacrae suppellectilis attigit, quamvis esset permulta ibi. quia et repurgari fanum et sacrificia peragi iussit. Aristobulus Pompeio dono misit vitem auream, 200 talenta appendentem.

Ptolemaeus Euergetes secundus regnavit annos viginti novem. Ptolemaeus, qui a tumiditate corporis Physcon est nominatus, 17 s. Ptolemaeus Alexas annos 10. Ptolemaeus Soter secundus, secundi Euer-

υἱὸς τοῦ δευτέρου ἐπεργέτου, ἔτη κθ'. Κλεοπάτρα ἔτη η'. Πτολεμαῖος ὁ νέος Διδύσος ἔβασιλευσεν ἔτη λ'. Κλεοπάτρα ἡ τοῦ νέου Διονύσου θυγάτηρ τελευτήσαντα διαδέχεται πατέρα, καὶ συμβασιλεύει αὐτῇ Πτολεμαῖος ὁ ἀδελφός· τοῦτον διενεχθέντα πρὸς αὐτὴν ἀνελοῦσα μόνη κατέσχε τὴν ἀρχήν, καὶ βασιλεύει 5 ἔτη κβ'. ὅτι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν χρόνων δ' μόνα ἔτη τῆς βασιλείας αὐτῆς δεῖ ἀριθμεῖν.

Τῆς Ἀσίας πρῶτος βασιλεὺς Ἀντίγονος γενόμενος Ἀντιγο-
 D νίαν ἔκτισε τὴν πρὸς τῷ Ὀρόντῃ ποταμῷ. ταύτην Σέλευκος ἐπι-
 κτίσας ὁ Ἀντιόχου πατὴρ Ἀντιόχειαν ὠνόμασεν· ἡ δὲ ἐστὶν ἡ με-
 γάλῃ Ἀντιόχεια. οὗτος ὁ Σέλευκος καὶ Λαοδικεῖαν ἔκτισε καὶ
 Σελύκειαν, Ἀπάμειαν, Ἐδεσσαν, Βέρροϊαν, Πέλλαν καὶ Βαβυ-
 λῶνα παρεστήσατο. καὶ ἐν ταῖς νέαις πόλεσι Ἰουδαίους συνήκτι-
 σεν Ἕλλησι.

Ὅτι ὁ διαφανῆς λεγόμενος Ἐρασιστρατος ἰατρὸς διέγνω Ἀν-
 15 τίοχον τὸν Σελύκου πῦδα δεινῶς νοσοῦντα διὰ τὸν πρὸς τὴν τοῦ
 πατρὸς γαμετῆρ ἔρωτα, θυγατέρα Δημητρίου· ὅθεν Σέλευκος τῷ
 πάθει περιαληγῆσας παραχωρεῖ τῷ παιδί Ἀντιόχῳ τῆς γαμετῆς.
 οὗτος Ἀντίοχος ὁ λεγόμενος σωτὴρ ἔσχεν ἐκ τῆς θυγατρὸς Δημη-
 P 167 τρίου, γαμετῆς δὲ Σελύκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Στρατονίκης ἄρ-
 σενά υἱὸν τὸν ἐπικληθέντα Θεόν, ὃς καὶ ἔβασιλευσεν μετ' αὐτὸν
 Συρίας καὶ Ἀσίας ἔτη ιε'.

Ἐν τῷ ἔσπα' ἔτει τοῦ κόσμου Νικομήθης βασιλεὺς Βιθυ-
 νῶν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ τὴν Νικομήδειαν ἔκτισε, πρῶτην καλουμέ-

getis filius, annos 29, Cleopatra 8, Ptolemaeus iunior Dionysius 30. Cleopatra huius filia patri successit, collega regni fratre Ptolemaeo, quem illa oborto dissidio necavit, annosque 22 regnum tenuit. sed in temporum supputatione quattuor tantum anni regni huius Cleopatrae numerandi sunt.

Asiae regno primus Antigonus petitus Antigoniam urbem ad Oron-tem fluvium condidit. hanc Seleucus Antiochi pater refecit ac Antiocheam nominavit. haec est Antiochea magna. idem Seleucus condidit etiam Laodiceam Seleuciam Apameam Edessam Berroeam Pellam et Babylonem recepit, inque novis urbibus Iudaeos cum Graecis habitare iussit.

Erasistratus medicus, cognomine Diaphanes, deprehendit Antiochum Seleuci filium graviter aegrotare, quod novercam deperiret, Demetrii filiam. et Seleucus filii morbum aegerime ferens ei uxorem suam concessit. is Antiochus Seleuci filius ex patris sui coninge Stratonica, filia Demetrii, filium genuit cognomento deum, qui post ipsum Syriae et Asiae regnum annos 15 tenuit.

Anno mundi 5281 Nicomedes Bithyniae rex Nicomediam urbem de suo nomine condidit, quae ante Astacus fuit dicta. Antiochus Epipha-

νην Ἀστακῶν. Ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς βασιλεὺς Συρίας τὴν Ἱερουσαλήμ πορθέσας καὶ τὸν ναὸν βεβηλώσας Διὸς Ὀλυμπίου βδέλυγμα ἐν αὐτῷ ἀνεστήλωσε κατὰ τὴν τοῦ Δανιὴλ προφητείας, ἧγουν τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως.

5 Ὅτι ρο' ἔτη ἐτελεσφόρον Ῥωμαίοις Ἰουδαῖοι ἀπὸ Σελεύκου.

Ἰούλιος Καίσαρ κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας Κλεο- B
πάτρας ὑπὸ Ῥωμαίων ἀναρρηθεὶς ὑπατος, εἰς τὴν ἀνατολήν σὺν πολλῇ ἀνελθὼν δυνάμει καὶ πολλοὺς τῶν αὐτόθι τροπωσόμενος
10 καὶ ὑποφόρους καταστήσας, ἰδίους τῶν τόπων καθίστησιν ἐπιμελητάς. Ἀντίπατρον μὲν σὺν τὸν Ἀσκαλωνίτην Παλαιστίνης κατέστησε διοικητήν. υἱὸς δὲ ἦν Ἀντίπατρος Ἡρώδου τινός, τῶν ἐν νεωκρόις ἀριθμουμένων καὶ τῶν αὐτόθι τοῦ Ἀπόλλωνος ἱεροδοῦλων. παῖδα δὲ ὄντα ποτὲ τὸν Ἀντίπατρον λησται ἀναρ-
15 πάσαντες Ἰουμαῖοι κατεῖχον, λύτρα ὑπὲρ αὐτοῦ κομεισθαι ἐπιληφότες· τοῦ δὲ πατρὸς αὐτοῦ εἰς ἕσχατον πενίας ἐληλακότες ἔμεινε παρὰ τοῖς ἀρπάσασιν δουλεύων καὶ τοῖς ἐκείνων ἔθεισι τρεφόμενος.

Ἀναιρεθέντος δὲ τοῦ Ἀντιπάτρον φαρμάκῳ βασκανίᾳ τῆς C
20 πολλῆς εὐδαιμονίας ὑπὸ Βαλίχου τινός Ἰουδαίου, διαδέχονται οἱ παῖδες αὐτοῦ τὴν ἀρχήν, Ἡρώδης καὶ Φασάιλος. καὶ ὁ μὲν τὴν Ἰουμαίαν καὶ τὴν Ἱεροσολύμων ἐκληρώσατο γῆν, τὴν δὲ Ἰουδαίαν καὶ Γαλιλαίαν ὁ Ἡρώδης. γυνὴς δὲ ὡς Ὑρκανὸς ὁ παρὰ αὐτοῦ βασιλεὺς τὸν τοῦ Λαβιδ τάφον ἀνοξας τρισχίλια ἔλαβε
25 τάλαντα, ἤνοιξε καὶ αὐτός, καὶ χρήματα μὲν οὐχ εὔρε, κόσμον

nes rex Syriae, Hierosolymis captis ac populatis, templum profanavit, inque eo abominabile Iovis Olympii constituit simulacrum, quod Danieli vaticinio desolationis seu vastitatis abominabile signum dicitur.

Annos a Seleuco 170 Iudaei Romanorum fuerunt tributarii.

Iulius Caesar quarto anno regni Cleopatrae consul creatus cum magno exercitu in Orientem venit, multisque ibi victis et stipendiariis factis suos provinciarum constituit procuratores. ita Antipatrum Ascalonitam praefecit Palaestinae. fuit is filius cuiusdam Herodis, inter auditos censi et eos qui ibi Apollinis fano inserviunt. atque hunc puerum quondam Idumaei praedones rapuerant, spe pro ipsius missione mercedis accipiendae: sed quia pater erat pauperrimus, Antipater apud ipsos servus remansit, ipsorumque moribus institutus est.

Cum Balichus quidam Iudaeus Antipatrum veneno sustulisset, tantam ei felicitatem invidens, filii Antipatri hereditatem regni adierunt, Herodes atque Phaselus, ea lege ut hic Idumaeam et Hierosolymicam sortiretur territorium, ille Iudaeam et Galilaeam. et Herodes cognito Hyrcanum, qui ante ipsum regno fuerat functus, Davidi sepulcro aperto tria talentorum milia abstulisse, ipse quoque sepulcrum id ape-

δὲ χρύσειον καὶ κειμήλια πολλὰ ἀνείλετο. πειραθέντος δὲ αὐτοῦ ἐνδοτέρω χωρεῖν, οὗ τὰ σώματα Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος ἐτέθησαν, πῦρ ἐξελθὼν δύο τῶν δορυφόρων κατέφθειρε.

D Γενόμενος δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον Ἰούλιος τῆς Κλεοπάτρας κρατῶναι τὴν ἀρχήν, τῶν ἐπιτιθεμένων ἀναστειλας τὰς ἐπιβουλὰς. 5 καὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς ἅπαντα διοικησάμενος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην μοναρχήσας.

Ἵτι ὁ Ἰούλιος μὴν Κυντίλιος ἐλέγετο, μετωνομάσθη δὲ παρὰ Ἀντωνίου διὰ τὸ γεννηθῆναι αὐτῷ Γάϊον Ἰούλιον. ὁ δὲ Σεξιτίλιος ἀπὸ Ἀγούστου Ἀγούστος, ὃ ἐστὶ σεβαστός. 10

Ἵτι κάρμινα παρὰ Ῥωμαίοις λέγεται τὰ ἔπη καὶ καρμεντία ἢ μαντεία.

P 168 Ἵτι τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Ῥωμαῖοι καλάνδας καλοῦσι· νόνας δὲ καὶ εἰδοῦς ἐπὶ μὲν Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου Ἀπριλίου τε καὶ Ἰουνίου καὶ Ἀγούστου καὶ Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου καὶ Νοεβρίου τὰς μὲν νόνας λέγουσι ἐ τοῦ μηνός, τὰς δὲ εἰδοῦς ἢ τοῦ μηνός, ἐπὶ δὲ Μαρτίου καὶ Μαΐου καὶ Ἰουλίου καὶ Δεκεμβρίου τὰς μὲν νόνας τὴν ζ' τοῦ μηνός, τὰς δὲ εἰδοῦς τὴν ιε' τοῦ μηνός. καλάνδας τοίνυν Ἰανουαρίου εὗρισκων τὴν α' Ἰανουαρίου νομίσεις. ἔτι δὲ πρὸ τριῶν τὴν τρίτην καὶ πρὸ μιᾶς νονῶν 20 Ἰανουαρίων τὴν δ', διὰ τὸ τὴν ε', ὡς ἔφημεν, νόναν καλεῖσθαι μετὰ δὲ τὴν ε' εἴποις ἂν πρὸ ἧ εἰδῶν Ἰανουαρίων, ἤγουν τῆ ζ'

19 καλάνδην P

ruit: sed nihil pecuniae, verum ornamenta aurea et reposita donaria multa repperit atque asportavit. cumque conatus esset interius penetrare, ubi Davidi et Solomonis corpora erant reposita, ignis erupit duosque satellitum interfecit.

Julius cum in Aegyptum venisset, insidiis evitatis quas ipsi adversarii tetenderant, Cleopatrae regnum in suam redegit potestatem, rebusque per Orientem constitutis Romam rediit, solus toti rei publicae imperaturus.

Julius mensis ante Quintilis dicebatur. Iulii nomen ei ab Antonio impositum est ideo quod isto mense C. Iulius natus fuerat. Sextilis ab Augusto Augustus est denominatus.

Carmentae fatidicae mulieri nomen obtigit a vaticiniis, quae carmina Romanis dicuntur.

Primum mensis diem Romani Kalendas appellant, Nonas quintam mensis diem, et Idus decimam tertiam. nisi quod Martii Maii Iulii et Decembris Nonas septima, Idus decima quinta die constituunt. itaque ubi Kalendas Ianuarias leges, primam Ianuarii diem intellige. tertia vocatur a. d. tertium, et quarta pridie Nonas Ianuarii, quia, ut dixi, quinta est Nonis Ianuarii. sextam appellabis a. d. 8 Idus Ianuarii.

τούτου, και πρὸ ἑπτὰ πάλιν τῆ ζ', και ἐξῆς ὁμοίως, διὰ τὸ τὴν ιγ' B
 Ἰανουαρίου εἰδοῦς Ἰανουαρίον λέγεσθαι. τὴν δὲ ιδ' τούτου εἰ-
 ποῖς ἂν πρὸ ιδ' καλανδῶν Φεβρουαρίου, τὴν δὲ ιε' πρὸ ιη', και
 ἐξῆς κατὰ τὸν τρόπον μέχρι τῆς πρώτης Φεβρουαρίου· εἶτα
 5 ἑρεῖς καλάνδας Φεβρουαρίου. εἶτι δὲ και ἐπὶ τῶν ἄλλων μηνῶν
 ὁμοίως.

Ἵτι Ῥωμαῖοι κίβους τὴν τροφήν ἐκάλουν· ἐξ οὗ και Ἰανὸν
 Κιβούλλιον διὰ τὸ εὐωχιαστικὸν και Ἰανὸν Κυρίνον ὡσανεὶ πρό-
 μαχον, και Κοσσαῖον ἀντὶ τοῦ ὀδαῖον και πατρίκιον αὐτόχθονα.
 10 Δίων δ' Ῥωμαῖος ἀρχαῖόν τινα ἤρωα Ἰανὸν λέγει, διὰ τὴν τοῦ
 Κρόνου ξένισιν λαβόντα τὴν γνώσιν τῶν μελλόντων και τῶν προὔπ-
 αρχόντων, και διὰ τοῦτο διπρόσωπον ὑπὸ Ῥωμαίων πλάττεσθαι· C
 ἐξ οὗ τὸν τε μήνα κληθῆναι Ἰανουάριον, και τὴν τοῦ ἔτους ἀρχὴν
 ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς γίνεσθαι.

15 Φέβρουον θεῖόν τινα καθαριστικὴν τῶν πραγμάτων οἱ Ῥω-
 μαῖοι παρελάβον. Ἀνύσιος δὲ ἐν τῷ περὶ μηνῶν φεβρουῶν τὸν
 καταχθόνιον τῆ Θούσκων φωνῆ λέγει. ὁ δὲ Λαβειῶν ἀπὸ τοῦ
 πένθους λέγει κληθῆναι τὸν Φεβρουάριον· φέβρους γὰρ παρὰ Ῥω-
 μαῖοις τὸ πένθος προσυγορεύεται. κατ' αὐτὸν δὲ τοὺς κατοικο-
 20 μένους ἐτίμων, και φεβρουᾶραι τὸ καθᾶραι.

Ἵτι τὸν Μάρτεμ οἱ Ῥωμαῖοι μόρτεμ ἐκάλουν οἰονεὶ θάνα-
 τον, ἢ κινητὴν τῶν τεχνῶν, ἢ τὸν παρ' ἀρρένων και μόνων τιμώ-
 μενον, ἢ ἐκ τοῦ μάρνασθαι, κατὰ Φιλῶξενον. καλεῖται δὲ Al- D
 γυπτιαστὶ Ἐρτωσί· τοῦτο δὲ σημαίνει παντὸς γένους ζυγογονίαν

septimam a. d. 7, octavam a. d. 6, et cetera. quia decima tertia dies
 Idus vocatur. decimam quartam scribes a. d. 19 Kalendas Februarias,
 decimam quintam a. d. 17 Kalendas Februarias; itaque progredieris
 usque ad primam Februarii diem, quae nominatur Kalendae Februarii.
 eodemque modo de reliquis mensibus iudicabis.

A cibo Ianus Romanis Cibullius est dictus, quia convivia invet. est
 et Ianus Quirinus dictus veluti propugnator, et Consaens quasi itinera-
 rius, et Patricius ut indigena. Dio Romanus antiquum quendam heroem
 nomine Ianum ait, eo quod Saturno hospitium praebuisset, praeterito-
 rum ac futurorum notitia fuisse praeditum. ideo eum a Romanis bi-
 frontem pingi. mensem ab eo Ianuarium dictum, eumque anni princi-
 pium esse.

Februam deam quandam piacularem Romani crediderunt esse.
 Anysius libro de mensibus Etrusca lingua februm appellari ait eam
 qui est apud inferos. Labeo Februarium a dolore dictum autumat,
 quia februs Romanis dolor dicatur. eo mense defunctos honorabant.
 februario porro est purgare.

Marti nomen Romani imposuerunt a morte, aut quod artium sit
 motor, aut quod a solis maribus colatur. aut a μάρνασθαι, pugnando,
 secundum Philoxenum. lingua Aegyptia vocatur Ertesi, quod vocabu-

καὶ πάσης οὐσίας καὶ ἔλης, κατὰ φύσιν καὶ δύναμιν διατακτικὴν ζωογονικὴν.

Ἔτι κέρδος ἢ ἐπίκαιρος δόσις λέγεται, μιλιαρσία δὲ ἀπὸ τῆς μιλιτίας ἤγουν στρατείας· ὁ γὰρ Σκιπίων δι' ἔνδειαν χρυσίου τοῖς στρατιώταις τὰ μιλιαρσία κατασκευάσας ἐπιδέδωκεν, 5 ἂννιβον τοῖς πράγμασιν ἐπικειμένον.

Ἔτι δηλότατος τὸς διαβόλους καὶ συκοφάντας καλοῦσι Ῥωμαῖοι.

Ἔτι σπαθάριος ὁ σωματοφύλαξ ἐστίν, ὄρατων ἢ προσφώνησις, καὶ φανερικισιοὶ οἱ τῶν ὄρων δημιουργοί. 10

Ἔτι Ῥωμαῖοι τὰς σώφρονας γυναῖκας ματρῶνας ἐκάλουν, P 169 οἱ δὲ Ἕλληνες οἰκοδεσποίνας. αἱ τοσοῦτον τῆς αἰδοῦς ἐφρόντιζον ὡς μηδὲ ταῖς πολλαῖς τῶν γυναικῶν ὁμιλεῖν, ἀλλὰ τόπους τινας ἡσυχίους ἐν τοῖς βαλανεῖοις ἔξω τοῦ πλήθους ἑαυταῖς ἀφορίζεν, οὓς ἔτι καὶ νῦν ματρωνία καλοῦσιν. 15

Ἔτι σώφρονες Ἑλλήνων οὗτοι, Βελλεροφόντης Σθενεβοίας καὶ Τέλης Ἀλφεισβοίας καὶ Πηλεὺς Ἀστυδαμείας καὶ Ἰππόλυτος Φαίδρας.

Ἔτι ἢ ἂν παρὰ Χαλδαίους ἐρμηνεύεται φῶς νοσητὸν τῇ Φοινίκων γλώσσῃ· καὶ Σαβαώθ δὲ ὁ ὑπὲρ τοῦς ἑπτὰ πόλους, τουτέστι 20 σὺν ὁ δημιουργὸς θεός.

Ἔτι νέα ἢ πρώτη τοῦ μηνὸς παρὰ Ἀττικοῖς, ἔννη δὲ ἢ τελευταία. καλάνθη ἢ νεομηρία, ἀπὸ τοῦ καλεῖν ἐν αὐτῇ τὸν ἱερεῖα

lum omnis generis procreationem vitalem designat, vimque omnis naturae et materiae permutatricem ac vivificam.

Kerdos, Latine lucrum, id quod datur ad tempus, dicitur. miliaria autem a militia: Scipio enim auro destitutus, et urgente Annibale, militibus ea paravit atque distribuit.

Delatores quos Romani vocant, ii Graecis sunt diaboli et sycophantae.

Spatharius Romanis est corporis custos. oratio compellatio. fabri-censes armorum opifices.

Romani pudicas mulieres matronas appellant, Graeci dominas familias. eae tantopere verecundiae studebant ut ne conversarentur quidem cum vulgaribus mulieribus, sed in balneis extra multitudinem sibi quieta quaedam deligerent loca, quae etiamnum Matronalis dicuntur.

De Graecis casti fuerunt Bellerophontes, qui Sthenesboea, Tenes, qui Alpheisboea, Peleus, qui Astydamea, et Hippolytus, qui Phaedra abstinuit.

Αο apud Chaldaeos interpretatum est lumen, quod mente percipitur, lingua Phoenicum: Sabaoth autem is qui est supra septem caelos, nimirum opifex.

Apud Atticos prima mensis dies Nea, id est nova, appellatur, et ultima Ene, quasi tacita. novilunium Kalendae usurpatur, a calando

τὸν δῆμον καὶ κηρύττειν τὴν ἡμέραν τῆς νόνας, ἕξ ἧς ἔδηλοῦτο **B**
 ἢ μεσομηρία, ἣν αὐτοὶ πατριῶς εἰδοῦς προσαγορεύουσιν. ἰστίον
 διτὴ Μάρτιος καὶ Μάιος καὶ Ἰούλιος καὶ Ὀκτώβριος ἑβδομαίαις
 ἔχουσι τὰς νόνας καὶ πεντεκαϊδεκαταίαις τὰς εἰδοῦς, οἱ δὲ λοιποὶ
 6 πεμπταίαις τὰς νόνας, καὶ τρισκαϊδεκαταίαις τὰς εἰδοῦς.

Φουρτούνα παρὰ Ῥωμαίοις ἢ εὐδαιμονία.

Ὅτι ἡ δεξιὴ δεχὰς προσαγορεύεται ὡς δεκτικὴ τοῦ ἀπειρου.
 ἢ αὐτὴ καὶ κλαδοῦχος, διότι ἕξ αὐτῆς οἱ ἀριθμοὶ πάντες ὡς κλάδοι
 τινὲς φύονται.

10 Σπόρτα παρὰ τοῖς αὐτοῖς ἢ σπυρίδι, ἢ καὶ φύσκος καλεῖται·
 κἄν διαφέρωσι τῷ φύσκον μὲν καλεῖσθαι τὴν ῥαβδιωτὴν πλεκτά-
 νην, σπόρταν δὲ τὴν φλοιώδη. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα κατασκευὴ **C**
 σπυρίδος, ἀντὶ πῆλου τῇ κεφαλῇ τιθεμένη· καλεῖται δὲ παρ' Ἰτα-
 λοῖς κάμελα, ἕξ οὗ καὶ καμελαούκια.

15 Μαρπάριον τοῖς Ῥωμαίοις ἔδοξε καλεῖν ἕξ αἰτίας τοιαύτης.
 ἔθος ἦν τοῖς ὑπάτοις ἐπὶ τῶν θεάτρων εἰσχεῖσθαι. μετὰ δὲ τὸ
 παύσασθαι τῆς εἰσχίας τὸ ἐν χερσὶν ἐκμυγεῖον, ὃ καὶ μάμπαν
 πάτριως καλοῦσιν, ἕξ οὗ καὶ μανδύλια, ἔρριπτον· ὅπερ ὑποδε-
 χόμενος ὁ λεγόμενος μαρπάριος τὸν ἀγῶνα παρεσκεύασεν. οὗ
 20 πλέον δὲ τῶν ἐπὶ τὰ κύκλων, οὓς σπάτια οἰοῦν στάδια καὶ μίσους
 ἀντὶ τοῦ ἄθλους, περὶ τὴν πυραμίδα, ἣν νῦν ὀβελὸν καλοῦσι,
 διεπληκτίζοντο οἱ ἀγωνισταὶ διὰ τὸ τοσοῦτους εἶναι τοὺς τῶν πλα-

12 Ἰσπόρτι P, et supra Ἰσπόρτα

sen vocando, Graeca origine: tunc enim pontifex convocato populo No-
 narum diem patefecit, quae mensis medium indicat; quod ipsi patria
 lingua Idus nominant. observandum est Martium Maium Iulium et
 Octobrem suas Nonas septima, Idus 15 die habere: ceteri has decimo
 tertio, illas quinto habent.

Fortuna Romanis est quae Graecis εὐδαιμονία.

Denarius apud Graecos dechas a recipiendo dicitur, quod capax sit
 infiniti. eadem daduchos dicitur quasi ramos in se recipiens, quod ex
 ea omnes numeri tanquam rami pullulant.

Sporta corbis et fiscella apud Romanos fere idem significant, diffe-
 runt tamen: fiscella quippe dicitur quae est ex virgibus contexta, sporta,
 quae ex subere. est et aliud genus sportae quae pilei loco capiti impo-
 nitur, Italis camela dicta; unde et Camelaucia.

Mappulae nomen Romanis tali de causa usurpatur. mos erat ut
 consules in theatro epularentur, ac postquam saturati convivio erant,
 mantile quod manibus tenebant, quod et mappa dicitur, proicerent,
 idque is qui ab ea re mapparins dicitur, arripiens certamen adornabat.
 qui autem curribus certabant, non amplius septem gyris seu spatiiis
 (sen missos, id est praemia, vocare velis) circa metam sive obelum

D νήτων πόλους, οὓς Χαλδαῖοι στερεώματα καλοῦσιν, ἄνευ τοῦ σεληνιακοῦ διὰ τὸ μέχρις αὐτῆς διήκειν τὸ τῆς ὕλης σκύβαλον κατὰ τὸ λόγιον.

Ὅτι βιξιλαιῶνες οἱ Ῥωμαίων ἱππεῖς, καὶ βιξίλια παραπιτάσματα ἐκ πορφύρας καὶ χρυσοῦ εἰς τετράγωνον σχῆμα πεποιημένα· ταῦτα ἑξαριῶντες ἐπὶ μακρῶν δοράτων, κύκλω παραπορευόμενοι τῶν βασιλείων κατασκέπτουσιν αὐτούς. εἶεν δ' ἂν τὰ λεγόμενα φλύμουλα.

Ἡ παρ' Ἑλλήσιν ὀπτὴ πλίνθος λατέρκουλον παρὰ Ῥωμαίοις λέγεται. ἦν δὲ πλίνθος δημοσία, ἐφ' οὗ τὰ τε τῶν βουλευτῶν¹⁰ καὶ τὰ τῶν στρατευμάτων ὀνόματα ἀπεγράφετο, καὶ ἐγράφετο ἐπὶ τείχους εἰς τετράγωνον σχῆμα τύπος τις καὶ γραμμὴ πλίνθος. P 170 τίτλον καὶ αὐτὴν τινες ὀνομάζουσιν, οὐκ εἰδότες ὡς τίτλος κυρίως ἢ προσγραφή τῶν ἀξιωματίων λέγεται, οὐ μὴν ἢ τετράγωνος γραμμῆ.¹⁵

Λέγεται παρὰ Ῥωμαίοις ματρικίον τὸ πλατὸν ξύλον καὶ παχύ· οἱ γὰρ ἀρχαῖοι ξύλοις καὶ φλοιοῖς καὶ φιλυρήνοις πίναξι προσγράφοις ἐκέχρητο. ἔστι δὲ καὶ σάνις φιλυρήνη, ἐφ' ἧς τὰ ῥήματα τῆς ἐλευθερίας εἴωθε γράφεσθαι. τίλια δὲ παρὰ τοῖς αὐτοῖς ἢ φιλύρα τὸ ξύλον· ὄθεν κωδίξ τὸ βιβλίον. κωδίξ δὲ²⁰ κυρίως ὁ φιτρὸς παρ' αὐτοῖς καλεῖται, καὶ λίβερ τὸ βιβλίον. λίβερ δὲ ὁ φλοιὸς ἔστι κυρίως· ταῦτα καὶ ματρικίον. καὶ ματρικαρίους τοὺς ξυλοργοὺς καλοῦσι.

B Τρισώματον τὸν Γηρῶνην φασὶν οὐχ ὅτι τοσοῦτοις ἐχρή-

conficiebant, quia totidem sunt planetarum orbis, quos Chaldaei firmamenta nominant, extra lunae orbem, ad quem usque repurgamenta elementarium rerum pertingunt, iuxta oraculum.

Romani equites appellantur Bexillationes. et vexilla vela sunt quadrangula forma, ex auro et purpura contexta. ea longis contis suspensa circa regem gestant, eumque ita tegunt. sunt autem forte ea quae et flammula dicuntur.

Plinthon Graeci vocant laterem coctum. erat autem plinthus quaedam publica, in qua senatorum ac legionum nomina inscribebantur quadrata figura. in muro plinthus erat. quidam titulum appellant, cum titulus non sit quadrangula figura, sed dignitatum praescriptio.

A Romanis crassum et latum lignum matrix dicitur. antiqui enim in ligno, corticibus ac e libro tiliae confectis tabulis scribebant. est et tabula tiliaea, in quam verba libertatis solebant inscribi: Graeco tilia est philyra. liber et codex idem habentur: proprie autem codex truncum significat, liber corticem. eadem matricula nuncupatur; et matricarii, qui ligna conficiunt.

Geryonem tricorpoream perhibent fuisse, non quod tribus fuerit

σατο σώμασιν, ἀλλ' ὅτι τρεῖς νῆσοι ἐν τῷ ὠκεανῷ κείμεναι συνεμάχων αὐτῷ.

Ἵτι Ῥωμαῖοι τὰ δόρυγα ἄρματα βίγας ἐκάλουσαν, ἐξ ὧν καὶ βιγάριοι. Λατίνους τοὺς ἐπιχωριάζοντας, Γραικοὺς δὲ τοὺς ἐλληρίζοντας καλοῦσιν. δεκανοὺς τοὺς ῥαβδοῦχοις.

Ἵτι τὰ λεγόμενα ἑπτὰ θεύματα ἐστὶ ταῦτα·

- κενὸν φρούριον τῶν πάλαι πυραμίδες,
 Αἴγυπτος ὅσπερ εἶχε κόμπην ἢ πλάνας,
 καὶ πύργος ἄστροις ἐξισούμενος Φάρον.
 μέγας κολοσσὸς ὁ θρωλούμενος Ῥόδον,
 καὶ τύμβος ἐξάκουστος ὁ τοῦ Μανσώλου,
 καὶ Κυζίκου φέριστος ἀρραγῆς δόμος.
 τῆς Ἀρτεμίδος τῆς Ἐφεσίας δόμος,
 τὸν ὄνπερ ἐξήγειρεν Ἀρτεμισία
 ἢ Μανσώλου τάλαινα σύζυγος πάλαι.
 καὶ τὸ θέατρον Λυκίας τῆς τῶν Μύρων,
 ὅπερ κατεσπύραξεν Ἰσμαῆλ γόνος.
 καὶ Ῥουφίνιον ἄλσος ἐν τῷ Περγάμῳ,
 ὅσπερ τὸ κάλλος πᾶσαν ἔδραμε χθόνα.
- 20 Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ ἐβασίλευσεν ἔτη δ' ἡμέρας ζ'. Καῖσαρ D
 δὲ ἐπεκλήθη, ὃ λέγεται ἀνατομή, ὅτι θανούσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ
 ἐν τῷ ἐννιάτῳ μηνὶ ταύτην ἀνατεμόντες ἐξήγαγον αὐτόν. οὗτος

praeditus corporibus, sed quia tres in Oceano insulae suppetias ipsi ferebant.

Bigae Romanis appellantur currus biugi: inde bigarii dicti. iidem Latinos suos incolas, Hellenes Graecos nominant; et decanos, quos alias lictores.

Septem spectacula haec sunt:

priscorum inanis pyramides superbia,
 iactavit Aegyptus quibus se callida.
 Phariaeque turris astra tangens summitas.
 magnus colossus ille, celebris in Rhodo,
 tumulusque Mausoli exauditus omnibus,
 et Cyzici domus ruinae nescia,
 aedes Dianae nobilisque apud Ephesum,
 cuius perhibetur auctor Artemisia:
 Mausolus olim coniugem hanc miseram habuit.
 Lyciae theatrum in urbe conditum Myris,
 quod Ismaeli stirps adaequavit solo.
 Rufinusque dictus lucus Pergami,
 cuius per orbem pulchritudo cognita est.

Caius Iulius Caesar regnavit annos quattuor menses septem. Caesar autem ab eo dictus est quod caeso matris utero natus esset. dictus est

καὶ δικτάτωρ ἐκλήθη, ὃ ἔστι μονάρχης· δικτάτωρ δέ ἐστιν ἀρχὴ ἀνυπεύθυνος. τούτῳ ἐτέχθη ἵππος ἀντὶ ὀπλῆς χηλὰς ἔχων καὶ μόνον ἕτερον ἀναβάτην δεχόμενος ἢ αὐτόν, ὡς Βουκέφαλος τὸν Ἀλέξανδρον. οὗτος νέος ὢν ἔδοξεν ἐν τοῖς ἔθνεσι συνουσιάζειν τῇ ἰδίᾳ μητρὶ. 5

Ἐπισημασθέντος αὐτοῦ ὡς φησι Πλούταρχος, μεγίστους P 171 ἀγῶσι Γερμανοὺς καὶ Γάλλους καὶ Βρεττανοὺς χειρωσάμενος, ὑποφόρους τοῖς Ῥωμαίοις πεντακοσίας πόλεις οἰκουμένης κατεστήσατο.

Ἐπισημασθέντος αὐτοῦ ἐν τῇ νυκτὶ μεθ' ἣν ἐσφάγη, ἔδοξεν 10 δρᾶν τὴν οἰκίαν Καίσαρος συμπεπτωκέναι, καὶ αὐτὸν κατατετραμένον καὶ αἵματι περιρρέομενον ἐμπεσεῖν τοῖς κόλποις αὐτῆς. τούτῳ μέλλοντι τὴν αὔλιον ἐξελεῖν θύραν ἀπερχομένου ἐπὶ τὸ βουλευτήριον εἰκὼν αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος ἐφειστώσα τῷ προθύρῳ αὐτομάτως κατέπεσε. καὶ πρὸς τούτοις χάριτην αὐτῷ τις ἐπιδέ- 15 δωκε πᾶσαν τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλὴν ἔχοντα. καὶ νομίσας ἄλλο τι εἶναι οὐκ ἐνέτυχεν, ἀλλὰ δεδοκῶς ἕτερον φυλάττειν ἐσφάγη ὑπὸ Βρούτου καὶ Κασίου ἐν τῷ βουλευτη- B ρίῳ, χρόνων ὑπάρχων νεῦ. κληρονόμον δὲ καὶ θετὸν υἱὸν κατέλειπε Ὀκτάβιον τὸν υἱὸν Ἰουλίας τῆς ἰδίας ἀδελφῆς, ἔτος 20 ἄγοντα ἰε΄.

Ὀκτάβιος Αὐγουστος Καῖσαρ, ὃ ἀνεψιὸς Ἰουλίας, ἐβασίλευσεν ἔτη νε΄. ἀφ' οὗ Αὐγουστοὶ οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς καὶ ὁ μὴν Αὐγουστος ἐκλήθη, ὃ ἔστι σεβαστός, Σεξτίλιος πρὶν ὀνομα-

etiam dictator, quasi penes quem unum omnis esset potestas: est autem dictatura magistratus nullius legibus subiectus. Caesari natus fuit equus unguis habens fissas, nullumque alium sessorem admittens, sicuti Buccephalus solum recepit Alexandrum. is adhuc iuvenis per quietem imaginatus est se cum matre sua coire.

Idem, ut Plutarchus scribit, maximis praeliis Germanos Gallos et Britannos domuit, urbesque hominibus frequentes quingentas Romanis stipendiarias rededit.

Ea nocte quae caedem ipsius praecessit, uxor per insomnium vidit domum mariti sui Caesaris corrui, ipsumque multis confectum vulneribus ac cruentum in suum collabi gremium. et cum ipse in curiam iturus ianua atrii exiret, imago eius quae in vestibulo stabat sponte sua decidit. praeterea chartam ei quidam exhibuit, in qua omnes quae ei parabantur erant indicatae insidiae; quam ille de alia re existimans esse non legit, sed alii servandam dedit. ipse in curia est a Bruto et Cassio occisus, annos natus 56. adoptavit et heredem constituit Octavium, filium Iuliae sororis suae, annum agentem 16.

Octavius Augustus Caesar, sorore Iulia natus, annos regnavit 56. ab hoc Romanorum reges et mensis Sextilis Augusti nomen habent.

ζόμενος. ἐν τῇ νυκτι δὲ ἦ ἐγενήθη, εἶδεν αὐτοῦ ὁ πατὴρ καθ' ὑπνους ἐκ τῶν κόλπων τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα· ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ εἶδεν ὡς τὰ σπλάγγνα αὐτῆς ἐξυρπαγέнта εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνεφέρετο. καὶ ὅτι Νιγίδιος βουλευτῆς ἀστρολόγος 5 βραδὴν προελθόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἠρώτησε τὴν αἰτίαν, ὃ δὲ ἔφη υἱὸν αὐτῷ τετέχθαι, κάκεινος ἀνεβόησεν “ὦ τί ἐποίησας; C δεσπότην ἡμῖν ἐγέννησας.” ὅτι τρεφομένου αὐτοῦ ἐν ἀγροῦ κα- ταπτὰς ἀετὸς τὸν ἄρτον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀφείλετο, καὶ ἐπαν- ελθὼν πάλιν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τούτον κατέθετο. ὅτι ἐν παι- 10 σὶν αὐτοῦ τελούντος Κικέρων αὐτὸν [ὃ Ὀκτώβριος] ἐν ὄνειροις ἐθεάσατο χρυσοῦν ἄλυστι δεδεμένον καὶ μάλιστα κρατούντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ χαλασθῆναι εἰς τὸ Καπιτώλιον. ὅτι ἐν τῷ τέλει αὐτοῦ κεραυνὸς εἰς τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐμπεσὼν τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἠφάνισεν, ὡς τοὺς μάντις εἰπεῖν ὅτι τεθνήξειται. 15 συγκαλέσας δὲ τοὺς βουλευτὰς εἶπε “πλήλην παραλαβὼν τὴν Ῥώ- μην λιθίην ὑμῖν αὐτὴν καταλλεοίπα” διὰ τὸ περιὸν τῆς δυνά- μως. ἐν τῷ Σεξτιλίῳ δὲ μηνὶ γενόμενος ὑπατος καὶ πολλὰς νίκας D νικήσας, ἐν τούτῳ καὶ τελευτᾷ· διὸ καὶ Σεξτιλίος αὐτὸς πάλιν ἐλέγετο διὰ τὸ τὸν Σεξτιλίον μῆνα ἐπονομασθῆναι Αὔγουστον. 20 ἠγαπᾶτο δὲ ἐπ' αὐτοῦ Μαικήνας ἀνὴρ σοφός, ὃς καὶ πρῶτος τὰ σημεῖα ἐφεῦρεν. ὃς ποτε δικάζοντος τοῦ Καίσαρος καὶ πολλῶν θάνατον καταμνησιαμένου, μὴ δυνάμενος διὰ τὸ πλήθος τοῦ λαοῦ . . . αὐτοῦ, ἔγραψεν “ἀνάστα δήμιε,” καὶ σημηνόμενος

7 στροφομένου P

qua nocte natus est, pater insomnis opinatus est ex sinu uxoris suae solem oriri, mater autem imaginata est viscera sua sibi extracta in caelum ferri. Nigidius senator astrologus patrem eius interrogavit cur tam tarde domo prodisset, cumque is responderet filium sibi natum esse, exclamavit Nigidius “o quid egisti? dominum nobis genuisti.” cum rure ageret Octavius, aquila devolans panem ei de manibus rapuit, ac reversa eum rursus in manus deposuit. cum adhuc puer esset, Cicero per insomnium vidit eum flagellum tenentem e caelo aurea catena in Capitolium demitti. sub exitum eius fulmine tacta est ipsius imago et prima nominis litera abolita: inde arioli pronuntiarunt non multo post moriturum. convocato senatu dixit se Romam ex luto conditam accepisse, ceterum eam ipsis lapideam relinquere, potentiae magnitudinem innuens. Sextili mense consul creatus, diversis annis eodem mense multas victorias obtinuit, eodemque mortuus est; itaque ei mensi est nomen Augusti impositum. carus ei fuit Maecenas, vir sapiens; qui et primus rationem per notas scribendi repperit. is, cum quodam die Caesar ius diceret multosque capite damnaret, neque ipse ad eum prae turba hominum accedere posset, in scheda scripsit “surge carnifex,”

ἔρριπεν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ· ὅπερ ἀναγνοὺς ὁ Καῖσαρ ἀνέστη, κελεύσας ἀρῆσθαι τὰ κριθέντα παρ' αὐτοῦ. ὅτι πάντῃ ἦν τῶν
 P 172 φίλων θεραπευτικὸς. τινὸς γὰρ τῶν συστρατιωομένων αὐτῷ δε-
 θέντος τῆς εἰς τὸ βουλευτήριον αὐτοῦ παρουσίας, εἶπεν αὐτὸν μὲν
 ἀσχολεῖσθαι, ἐπιτρέψαι δέ τινι τῶν φίλων παραγενέσθαι καὶ τῆς
 χρεῖαν πληρῶσαι. ὃς δογισθεὶς ἔφη "ἐγὼ ὄσάκις τῆς ἐμῆς ἐπι-
 κουρίας ἐδεήθης, οὐκ ἄλλον ἀντ' ἐμοῦ ἔπεμψα." καὶ ἐρυσθριά-
 σασ ὁ Καῖσαρ καὶ συναπῆλθε καὶ συνέπραξεν.

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Αἰγυψίου Κεῖσαρος εἰσῆλθε πλοῖον
 ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν πόρταν Ῥώμης, ἐπιφερόμενον σίτον¹⁰
 μολίσων χιλιάδας ὕ', ἐπιβάτας α', ναύτας σ', πέπερι, ὀθόνους,
 B χάριτην, ἕλεια, καὶ τὸν μέγαν ὀβελίσκον μετὰ τοῦ βασιλέως,
 αὐτὸν τε ἐσιώτα ἐν τῷ μεγάλῳ ἵππικῷ, ἔχοντα ἕνθος πόδας π'
 ἡμισυν.

Ἐίχε δὲ καὶ Ἀθηνόδωρον τὸν Ἀλεξανδρεῖα σοφώτατον πάντῃ.¹⁵
 ἦν δὲ Καῖσαρ μανιώδης αἰεὶ περὶ τὰς τῶν ἀλλοτρίων γυναικας,
 ὡς καὶ αὐτοὺς ἐξυπηρετεῖν τῷ μιάσματι. ἦν γὰρ ἤρχετό τις
 τῶν βουλευτῶν πρὸς αὐτὸν ὤραϊαν ἔχων γυναῖκα, ἔπεμπε πρὸς
 τοῦτον τὸν οἰκεῖον δακτύλιον, καὶ ἤξιον ἐμβαλεῖν τὴν γαμετὴν ἐν
 καταστέρῳ φορεῖω καὶ κατασημάνασθαι, καὶ αὐθις τὸν δακτύλιον²⁰
 ἀντιπέμψασθαι· καὶ οὕτω δεχόμενος τὴν γυναῖκα ἐν τῷ φορεῖῳ
 ἀσελαγίων ἐσφράγιζε καὶ ἀντιπέστρεφεν. ὅπερ γέγονέ τινι, ὃς

10 εἰς τὸν πόρτον Meursius

19 ἐμβαλεῖν P

eamque signatam in gremium eius coniecit. ea lecta Caesar surrexit, iussitque sententiarum latarum a se executionem differri. erat autem in amicos admodum officiosus. cum quidam cuius militiae erat Caesar usus opera, ab eo peteret ut sui in quadam re iuvandi gratia in curiam veniret, Caesarque se occupatum esse, sed misso amico eius necessitati subservitutum responderet, succensens alter "ego" inquit, "quoties tu auxilium meum requirebas, non alium meo loco misi." ita Caesar verecundia motus una abiit, eique in causa sua agenda adfuit.

Augusto imperante navis Alexandrina in portum Romae est advecta, quadringenta modiorum frumenti milia adferens, classarios 1200, nautas 200, tum piper, lintea, chartas, vitra, magnamque obeliscum et imperatorem collocatum in magno circo, altum pedes 87 s.

Habuit etiam Athenodorum Alexandrinum, sapientissimum virum. insano alienarum uxorum amori indulgebat Caesar; adeoque ipsi flagitio eius mariti inserviebant. cum enim aliquis senatorum ad eum veniret, cui uxor esset formosa, ad hunc Caesar misit suum anulum, postulavitque ut uxorem in lectica ad se mitteret operata obsignataque et una anulum remitteret; itaque mulierem in lectica accipiens, expleta libidine eam obsignatam marito remittebat. petiatar aliquando id ipsum a

μη̄ τολμήσας ἀντειπεῖν ἀπωδύρετο τὸ δυστύχημα. οἷς ἐπιστὰς C
 Ἀθηνόδωρος κλαίονσι, καὶ τὴν αἰτίαν μαθὼν, ἑαυτὸν ἤτησεν
 ἐμβυλεῖν τῷ φορεῖῳ καὶ κατασημηναμένους ἀποστεῖλαι, γυμνὸν
 ἕξφορς ἐπιφερόμενον. οὗ ἀπαχθέντος ἐδόκει Καῖσαρ τὴν γυναῖκα
 5 εἶναι τοῦ συγκλητικοῦ, καὶ ἀνολεξαντος τὰς θύρας ἐξέθερε ξιφήρης
 Ἀθηνόδωρος καὶ πάνν κατέπηξε τῷ ἀθρόῳ τὸν Καίσαρα. καὶ
 δεδιότα αὐτὸν ἀνεκτῆσατο, καὶ τοῖς μεγίστοις κατέδησεν δοκοῖς
 μηδέποτε τοῦτο πρᾶξαι. ὃν τοσοῦτον ἀπεδέξατο ὡς τὴν σύγκλη-
 10 δὲ καὶ τοῦτο, ὡς κακὸν βίον ἐσχνηκῶς ὑπὸ Ἀθηνόδωρου ἐπανωρ-
 θῶθη. γηράσας δὲ ὁ Ἀθηνόδωρος ἤτησεν ἀπελθεῖν εἰς τὴν πα- D
 τριδα· ἔλεγε γὰρ ὡς τέλειος εἴη ὁ Καῖσαρ κατὰ πᾶσαν φιλοσοφίαν
 καὶ πρᾶξιν. ὁ δὲ μόλις ἐπέτρειπεν αὐτῷ τὴν ἀναχώρησιν. ὡς δὲ
 μέλλων ἀπαίρειν ἠσπάζετο αὐτόν, καὶ ἐπικύψας εἰς τὸ οὖς παρε-
 15 κάλει ἴν' ὀσάκις ὀργισθῆ, μὴ πρότερον κελεύσῃ τὸ πρακτίον,
 πρὶν ἂν καθ' ἑαυτὸν ἀριδμήσῃ τὰ κδ' στοιχεῖα· ἦδει γὰρ αὐτοῦ
 τὸ δξόθυμον καὶ εὐμετάβλητον. ὁ δὲ Καῖσαρ αἰσθόμενος ἔφη
 "ἔγωγε, ἐπέμνησάς με ὡς ἀτελής εἰμι καὶ τῆς σῆς διδασκαλίας
 δέόμενος. διὰ τοῦτο οὐ συγχωρήσω σοι τῆς ἐνεγκαμένης τέως
 20 ἐπιβῆναι."

Τούτου τῷ δευτέρῳ ἔτει αἱ Ἰνδικτοὶ ἐπενοήθησαν καὶ τὸ P 173
 βλαξέτον, καὶ νόμους ἐξέθετο πολιτικούς. καὶ Βιργίλιος παρὰ
 Ῥωμαίοις ἐγνωρίζετο ποιητής. ἐπὶ τούτου καὶ Ἰούδαν τὸν Γαλι-

quodam Caesar; qui cum recusare non auderet, suam calamitatem de-
 plorabat. Athenodorus cum in plorantes incidisset, causa cognita, se
 cum stricto gladio in lecticam abdi itaque obsignata ea ad Caesarem
 mitti iussit. Caesar cum senatoris uxorem sibi allatam putans iannam
 lecticae aperuisset, exsiluit gladium strictum tenens Athenodorus, subito-
 que visus admodum perterruit Caesarem, metuentemque sibi confirma-
 vit rursum, iuramentoque adegit promittere nihil se in posterum tale
 acturum. id adeo gratum Caesari fuit, ut convocato senatu Athenodo-
 rum multis verbis laudaverit; addideritque se, cum turpem ageret vi-
 tam, ab eo fuisse correctum. iam gravis aetate Athenodorus in patriam
 redoundi veniam petiit, quod iam perfectam rerum cognitionem et agendi
 rationem Caesar esset consecutus. cum aegre veniam impetrasset, ul-
 timo digressu valedicens Caesari in aurem insurravit, hortans ut quo-
 ties ira commoveretur, non ante agi quicquam mandaret quam apud sese
 24 vocabulorum elementa enumerasset: norat enim animum Caesaris
 subita ira exardescere, et facile mutari. tum Caesar "bene" inquit
 "habet commonuisti me quod nondum sim perfectus. itaque nondum
 patiar te in patriam redire."

Anno Augusti 2 indictiones institutae sunt et bisextus, legesque ab
 eo civiles propositae. tunc etiam Romae Virgilius poeta innotuit. sub

λαῖον τὸν ἐν ταῖς πράξεσιν ἐμφερόμενον ἱστοροῦσιν ἐγγεῖρθαι, καὶ Ἀντίπατρον τὸν Ἡρώδου πατέρα τῆς Ἰουδαίας βασιλεῖα καταστῆναι ὑπὸ Ῥωμαίων.

Ἀντώνιος δὲ ὁ στρατηγὸς καὶ ἕπατος Ῥωμαίων, ὡς φησι Δίων ὁ Κόκκειος, ἀνελὼν Βρούτον καὶ Κάσιον τοὺς φονεὺς τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθεν ἐν Συρίᾳ. ἔρωτι δὲ βληθεὶς Κλεοπάτρας ἀντήρην Αὐγούστῳ Καίσαρι· ὄθεν ἐπαγεῖν εἰς Ῥώμην οὐκ ἐγνώκει ὡς λόγον ἀποδώσων. οὗτος ὁ Ἀντώνιος μετὰ Κλεοπάτρας Ἀλεξανδρείας καὶ Αἰγύπτου ἀνταρβίαν βουλευσάμενος προσέχωσε τὸν Ἀλεξανδρείας τῆς πόλεως καὶ 10 Φάρον τῆς νήσου μεταξὺ διακείμενον θαλάσσιον πορθμὸν, ὡσεὶ τέσσαρα μιλία ἔχοντα διάστημα. τοῦτον οὖν τὸν πορθμὸν χειρὶ πολλῇ καὶ σπουδῇ καὶ δαπάνῃ, Λεξιοφάνους μηχανικοῦ τοῦ ἔργου προηγουμένου, συντελέσαντες ἤπειρον καὶ βατὸν εἶναι παρεσκεύασαν ἄβατον ὄντα τὸ πρότερον, καὶ ἀκωλύτως ἐξεῖναι πρὸς τὴν 15 Φάρον διαβαίνειν.

Τούτου τῷ ἴδι ἔτει Αὐγούστου δὲ Καίσαρος μβ' ἔτει τῆς μοναρχίας αὐτοῦ, τίκεται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. ἔτος τοῦτο κτίσεως κόσμου κατὰ τὰς ἀκριβεστέρας ἀναγραφὰς εφς', μὴν 20 Δεκεμβρίῳ κέ', ἡμέρᾳ δ'. κύκλος ἡλίου ὀκτωκαίδεκατος, καὶ σελήνης κύκλος ιε'. εἴτα γινῶναι τὴν ἡμέραν βουλόμενοι καθ' ἣν ἐτέχθη Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, τίθεμεν τὰς κατὰ τὸ παρὸν ἔτος δ' ἐπακτὰς τοῦ ἡλίου, καὶ ταύταις προστίθεμεν τὰς ἀπὸ ἀρχῆς τοῦ πρώτου μηνὸς ἡμέρας, Ἀπριλλίου λ', Μαΐου λα',

eo etiam Indam Galilaeum, cuius est in Actis mentio, ferunt seditio-
nem movisse, et Antipatrum, Herodis patrem, Iudaeae regem a Roma-
nis factum.

Antonius autem consul et imperator Romanus, uti Dio Cocceius scribit, Bruto et Cassio, qui Caesarem Iulium necaverant, interfectis exercitus recreandi causa in Syriam venit. inde Cleopatrae amore captus Augusto Caesaris se opposuit, Romamque redire, ne causam dicere opus haberet, posthabuit. hic Antonius cum Cleopatra Alexandriae et Aegypti regina inuito consilio, Dexiophane mechanico ei operi praefecto, magnae hominum multitudinis opera multoque labore et impendio usus, maris fretum quod urbem Alexandriam et pharum insulam interfluebat quattuor miliarium latitudine, ingesta materia siccavit, fecitque ut tanquam per continentem liber esset ex urbe Pharum aditus.

Huius Cleopatrae decimo quarto, Augusti autem Caesaris regni 42 anno, Christus dominus noster natus est (fuit is annus mundi, secundum accuratiores annales, 5506) mensis Decembris die 25, feria quarta. cyclus solis erat 18, lunae 15. cum ergo diem volumus explorare qua Christus verus noster deus natus est, anni praesentis quattuor solis epactas ponimus, iisque addimus dies quae sunt ab initio primi mensis,

Ἰουνίου λ', Ἰουλλου λα', Αὐγούστου λα', Σεπτεμβρίου λ', Ὀκτωβρίου λα', Νοεμβρίου λ', Δεκεμβρίου κέ, ὁμοῦ σζα'. ταύτας ὑφέλε ἐπὶ τῶν ἐπτά οὕτως· ἐπτάκις μ' σπ'· ια' ζ'· λοιπαὶ δ'. ἔγνωμεν οὖν ὡς καθ' ἣν ἡμέραν ἐδημιούργησε τοὺς φωστῆρας, ὅκατ' αὐτὴν ἐτέχθη Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν ὡς ὑπάρχων ἥλιος δικαιοσύνης.

Τῷ μ' ἔτει Τιβερίου Καίσαρος βαπτίζεται ὑπὸ Ἰωάννου, D
 Ἰνδικτιῶν πρώτῃ, ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, τῇ γ' ἡμέρᾳ τοῦ λα' ἔτους αὐτοῦ, ε' τοῦ Ἰανουαρίου μηνός. ἐν τῷ εφς' ἔτει τοίνυν
 10 τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ἐγενήθη Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. ἐν δὲ τῷ παρόντι, εφλς' ἔτει ἐβυπτίσθη, καθὼς λέλεκται. μετὰ δὲ τὸ βαπτισθῆναι ὑπαντα τὸν λαόν, ἧ φησὶ τὰ ἱερὰ λόγια, καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἐγένετο ἀνεωχθῆναι τὸν οὐρανόν, καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶ εἶδει ὡσεὶ περιστε-
 15 ράν ἐν' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι λέγουσαν "οὐ εἰ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν σοὶ ἠδύόκησα." εἶτα γινῶναι βουλό-
 μενοι καὶ ποία ἦν τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα ὅτε ὁ κύριος ἐβαπτίσθη, τίθεμεν τὰ εφλς' ἔτη. τούτοις προστίθεμεν τὸ τέταρτον, καὶ P 174
 γίνονται εφθλς'. ταῦτα ὑφέλομεν παρὰ τὸ ἐπτάι, λέγοντες,
 20 ἐπτάι ρ' σί, ἐπτάι π' φς', ἐπτάι ἧ νς'. λοιπαὶ δ' ἐπακταί. ταύταις προσάπτομεν τὰς ἀπὸ τοῦ πρώτου μηνός ἡμέρας ἕως αὐ-
 τῆς τῆς ἡμέρας ἐν ἧ ὁ κύριος ἐβαπτίσθη. οὕτως ἔχεις ἐπακτὰς δ'.

19 ἐπτάκις lege. margo P

nempe Aprilis 30, Maii 31, Iunii 30, Iulii 31, Augusti 31, Septembris 30, Octobris 31, Novembris 30, Decembris 25. summa, dies 291. hanc per septem divide ita: septies 40 sunt 280. haec de summa aufer, restant 11. ab his 7 detrahe, remanebunt 4. ita ergo deprehendimus, qua die luminaria fabricatus fuerat, eadem et natum fuisse Christum, verum deum nostram, qui est sol iustitiae.

Anno Tiberii Caesaris 15, indictione prima, ab Ioanne baptizatus est in amne Iordane, 13 die anni aetatis suae 31, sexta die Ianuarii mensis. proinde Christus deus noster natus est anno ab exordio mundi 5506, baptizatus anno 5536. cum et universus populus esset baptizatus, ut sacrae literae tradunt, et Iesus baptizatus precaretur, caeli aperti sunt, ac sanctus spiritus forma corporea tanquam columba supra ipsum se dimisit: et vox de caelo talis audita est "tu es filius meus dilectus, in te acquiesco." porro scire cupiens quota fuerit septimanae dies qua baptizatus est Iesus, pone annos 5536. adice his quadrantum sum, fient in summa 6920. haec sic per 7 divides: septies 900 sunt 6300. rursum septies 80 faciunt 560. tandem septies 8 sunt 56. his omnibus detractis restabunt quattuor epactae. his addemus a primo mense usque ad propositum diem. sic habebis 4 epactas, Aprilis dies 30,

Ἀπριλλίου λ', Μαΐου λα', Ἰουνίου λ', Ἰουλίου λα', Ἀυγού-
 στου λα', Σεπτεμβρίου λ', Ὀκτωβρίου λα', Νοεμβρίου λ', Δεκεμ-
 βρίου λα', Ἰανουαρίου ε', ὁμοῦ σπέ'. ταύτας ὕφελε ἐπὶ τῶν
 ἐπτά, λέγων ἐπτά μ' σπ', λοιπαὶ ε'. ἔγνωμεν οὖν ὡς ἐν ε' τῆς
 Β ἑβδομάδος ἡμέρα ἑβαπτίσθη ὁ κύριος. καθ' ἣν ἡμέραν αὐτὸς ἦ
 ὁ κύριος προσέταξεν ἑξαγαγεῖν τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν,
 αὐτὸς ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων ἑβαπτίσθη καὶ ἡγίασε τὸ ὕδωρ
 καὶ ζωοποιὸν ἡμῖν ἀπειργάσατο.

Μετὰ δὲ τὸ βαπτισθῆναι, καὶ πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ Σα-
 τανᾶ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ νικήσαι τὸν πειράζοντα, παρεγένετο εἰς 10
 τὴν Γαλιλαίαν κηρῦσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ κηλεύ-
 σασ τοὺς μαθητὰς πιστεύσαντας καὶ δεξαμένους τὸ κήρυγμα τῆς
 εὐσεβείας ἀνελεθεῖν μετ' αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἑορτάσαι τὸ
 νομικὸν πάσχα. εἶτα θέλοντες γνῶναι ποσῆ τοῦ μηνὸς ἔφθασε
 C κατὰ τὸ παρὸν εφλζ' ἔτους, ἀρχὴν ελληφθῖα ἀπὸ κα' τοῦ Μαρτίου 15
 μηνός, ἢ ἰδ' τοῦ πρώτου μηνός τῆς σελήνης, τὰ εφλζ' ὑφελόμεν
 ἐπὶ τῶν ἰδ'. λοιπαὶ ζ'. ταύτας ἑνδεκακλασιάζοντες, γίνονται οζ'.
 ἔκβαλε τριακάδας δύο, λέγων δις λ' ε'· λοιπαὶ ιζ'. πρόσβαλε
 ταύταις τρεῖς τὰς πρὸ τῶν φωστήριων, πρὸ σελήνης ζ', καὶ ζ' τὰς
 ἀπὸ κα', καὶ αὐτῆς τοῦ Μαρτίου μηνός. ὁμοῦ μιδ'. ὕφελε λ' 20
 λοιπαὶ ἰδ'. καὶ ἔφθασεν ἢ ἰδ' τοῦ πρώτου μηνός τῆς σελήνης
 τῆ κζ' τοῦ Μαρτίου μηνός. εἶτα θέλοντες γνῶναι καὶ ποία ἡμέρα
 ἔφθασεν ἢ αὐτῆ ἰδ' τοῖς εφλζ', προστίθεμεν τὸ τέταρτον, ἀπὸδ',

Maii 31, Iunii 30, Iulii 31, Augusti 31, Septembris 30, Octobris 31,
 Novembris 30, Decembris 31, Ianuarii 6. summa 285. haec per se-
 ptennarium divide, hoc pacto. septies 40 sunt 280. restant quinque.
 sic invenimus quinta septimanae die dominum fuisse baptizatum. qua
 enim die ipse iusserat aquas producere reptilia, animalia viventia, ea
 in fine saeculorum etiam baptizatus aquam consecravit, utque nobis esset
 vivifica effecit.

Postquam baptizatus in solitudine a Satana tentatus de eo victo-
 riam retulit, in Galilaeam profectus est, ibique factum de regno dei
 nuntium dididit, discipulosque qui crederant et pietatis praeconium
 amplexi erant, secum Hierosolyma adscendere iussit ad pascha secundum
 legis praescriptum celebrandum. iam si velimus cognoscere quota die
 mensis incidisset in praesentem annum 5537, initium nacta a vigesima
 Martii die, decima quarta dies primi mensis lunaris, dividemus 5536
 per 19: supererunt 7. huius undecuplum est 77. bis triginta, hoc
 est 60, inde aufer: restabunt 17. adde his tres, quae ante lunarium
 coitum sunt: ante lunam 7, et alias 7 ab vigesima prima Martii die.
 summa 44. hinc tolle 30: supersunt 14. itaque decima quarta primi
 mensis lunae dies incidit in vigesimum septimum Martii diem. porro
 volentes cognoscere quota dies septimanae fuerit, adde quadrantem

καὶ γίνονται 58κ'. ταῦτα ὑφέλε εἰς τὰ ζ', λέγων ζη' ε', ζη' φξ', ζη' νς'. λοιπαὶ δ' ἐπακταί. ταύταις πρόσβαλε τρεῖς τὰς πρὸ τῶν φωστήρων, καὶ ζ' τὰς ἀπὸ κα', καὶ αὐτῆς τοῦ Μαρτίου μηνός. ὁμοῦ ἰδ'. καὶ ὑφέλε ζ'· λοιπαὶ ζ'. καὶ ἦν σάββατον.

Τῷ δὲ ἰθ' ἔτει Τιβερίου Καίσαρος ὁ κύριος ἐπὶ τὸ πάθος παρῆν. ἔτος τοῦτο εφλθ', μηνὶ Μαρτίῳ κγ', ἡμέρᾳ ε'. ἀνίστη δὲ τῇ κέ' τοῦ αὐτοῦ Μαρτίου μηνός, ἐν ᾧ χρόνῳ ἐτελέσθη, ἡμέρᾳ α'. ὄθεν καὶ τὸ κύριον πάσχα ἐορτάζειν ἢ ἐκκλησία παρε-
 10 ληφει τῇ κέ' τοῦ Μαρτίου μηνός. ἐν ᾧ χρόνῳ ἐτελέσθη τὸ Ἰουδαϊκὸν πάσχα, μηνὶ Μαρτίῳ κδ', ἡμέρᾳ ζ'. κύκλος ἡλίου κγ' καὶ σελήνης ε', ἀρχὴν εἰληφότα τὴν κα' τοῦ Μαρτίου μηνός, τῆς ἐνεσιτώσης δ' ἰνδικτιῶνος. καὶ ἰα' ἔτος τῆς κατὰ φύσιν ἐννεακαι- P 175
 δεκαετηρίδος τῆς σελήνης, καὶ κς' τῆς κατὰ φύσιν δεκτωκαιεικο-
 15 σαιετηρίδος τοῦ ἡλίου. τοῦτο δὲ τὸ τέταρτον πάσχα ἐστὶν ἐν ᾧ πέπονθεν ὑπὲρ ἡμῶν Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ εὐαγγέλιον, τὸ "καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα ἀκωλύτως τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ φάγωσι τὸ πάσχα." καὶ αὐθις "οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνη
 20 ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεργῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν." ἐν ᾧ οὖν καιρῷ κατὰ σάρκα ἐπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ κύριος, τὸ κατὰ νό- B

sum ad 5536, qui est 1884. summa erit 6920. eam divide per 7, ut supra: relinquentur quattuor epactae. his adde 3 dies antegressos confunctionem luminarium, et 7 dies a vigesima prima Martii. summa 14. divide per 7: nihil supererit, fuit ergo sabbatum.

Decimo nono Tiberii anno Christus supplicio sese subdidit, anno mundi 5539, die mensis Martii 23, septimanae sexta. exstitit a mortuis 25 die eiusdem Martii, die a sabbato proxima. inde in ecclesia receptum est pascha dominicum celebrare vigesima quinta die Martii. quo tempore Iudaicum pascha peragebatur, dies erat Martii 24, septimanae septima, id est sabbatum. circulus solis 23, lunae 10, utrumque numeratum a 21 Martii praesentis anni, indictione quarta. et undecimus annus erat naturalis novendecennii lunae, ac vigesimus sextus annus naturalis vigintioctennii solis. hoc autem quartum pascha est, quo pro nobis passus est Christus, verus deus hoster. testimonium autem perhibet ipsum quoque evangelium, his verbis (Ioan. 18) "ipsi vero in praetorium non intrabant, ne polluerentur, sed postridie pascha possent rite comedere." item (cap. seq.) "Iudaei porro, ne eorum corpora in cruce manerent sabbato (erat enim pridie sabbati, quod admodum magna solennitate acturi erant), a Pilato postularunt ut iis ossa confringerentur atque deponerentur." quo igitur tempore Christus suo corpore pro nobis supplicium luit, eo legitimum pascha non edit, sed

μον οὐκ ἔφαγε πάσχα, ἀλλ' αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἐτόθῃ. ὅτι δὲ οὐ κατὰ τὴν ἰδ' ἐπετέλεσε τὸ πύσχυ, ἀλλὰ πρὸ τούτου τὸ μυστικὸν ἐτέλεσε δεῖπνον, ὅτι καὶ ὁ ἁγιασμός τῶν ἀζύμων καὶ ἡ προετοιμασία τῆς ἑορτῆς ἐγένετο, εὐρίσκεται τοῖς μαθηταῖς μεταδιδούς οὐ θύματος οὐδὲ ἀζύμων, ἀλλ' ἄρτον καὶ ποτηρίον. 5

Οἱ δὲ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ἀναγράφοντες εἰς τὸ ,εφ' ἔτος καὶ τὸ πάθος ἐν τῷ ,εφλγ' σφύλλουσι, μὴ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ἔτους ἐπιστάμενοι.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐνσάρκου ἐπιδημίας Χριστοῦ τοῦ
 C ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἦν τις τοπάρχης πόλεως Ἐδέσσης, ὀνόματι 10
 Ἀγγαρος. διαδοθείσης οὖν πανταχοῦ τῆς τῶν θανασιῶν φήμης Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἀκούσας καὶ αὐτὸς ὁ ῥήθεις τοπάρχης ἐξίστατο ἐπὶ τούτοις καὶ ἐπόθει ἰδεῖν τὸν Χριστόν. οὐκ ἠδύνατο δὲ διὰ τὸ ἀνιάτως νοσεῖν. γράφει τοίνυν ἐπιστολὴν πρὸς αὐτόν, ἣν ἀπέστειλε δι' Ἀνανίου τῶν αὐτοῦ ταχυδρόμων, ὃς ἐν πείρᾳ 15
 ἐτύχανε καὶ τῆς ζωγραφικῆς τέχνης. παρήγγειλε δὲ αὐτῷ ὁ Ἀγγαρος λαβεῖν ἐν σινίδι τὸ ὁμοίωμα τῆς τοῦ Χριστοῦ ἰδέας. ἡ δὲ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀγγάρου κατὰ ῥῆμα διέξεισι τάδε. "Ἀγγαρος τοπάρχης πόλεως Ἐδέσσης Ἰησοῦ σωτῆρι. ἀγαθῷ, ἀναφανέντι ἐν πόλει Ἱεροσολύμων, χαίρειν. ἤκουσαί μοι τὰ περὶ σοῦ καὶ τῶν 20
 D σῶν ἰαμάτων ὡς ἄνευ φαρμάκων ὑπὸ σου γινομένων· ὡς γὰρ λόγος, τυφλοὺς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλοὺς περιπατεῖν, λεπροῦς καθαρῶεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα λόγῳ ἀπελιάνεις, καὶ τοὺς ἐν μακρονομίᾳ βασανιζομένους θεραπεύεις καὶ νεκροὺς ἐγείρεις.

ipse pro nobis victima factus est. quod autem non decimo quarto die pascha celebraverit, sed eum anteceperit mysticae coenae institutione, quo tempore infermentatorum panum sanctificatio et festivitatis apparatus aguntur, argumento est, quia discipulis non de victima et panibus infermentatis, sed panem et vinum tradidit.

Qui Christum scribunt anno 5500 natam, anno 5533 supplicio affectum, errant neque praecise annos norunt.

Et tempore quo in terris homo Christus egit, fuit quidam Edessae regulus nomine Angarus. ad hunc quoque miraculorum a deo nostro Christo editorum undique sparsa pervenit fama; quorum admiratione percussus Christum videre desideravit. quod ne fieret, insanabili morbo impediabatur. itaque ad eum mittit epistolam per unum de suis cursu-ribus Ananiam nomine, eique (nam et pingere norat) mandat ut Christi formam in tabula depingeret. epistolae exemplum infra scriptum est. "Angarus regulus Edessae urbis Iesu servatori bono, existenti in urbe Hierosolyma, salutem. allatum ad me est te sine medicamentis morbos depellere: fertur enim abs te caecis visum, claudis ingressam restitui, leprosus repurgari, verbisque tuis immundos spiritus abigi, eos qui diuturnis morbis torquentur sanari, mortuos in vitam revocari. quibus

ταῦτα πάντα ἀκούσας περὶ σου κατὰ νοῦν ἐθάμβησεν ὅτι θεὸς εἶ καὶ καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα ποιεῖς, ἢ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, ποιῶν ταῦτα. διὰ ταῦτα τοίνυν γράψας ἐδέησεν τῆς σῆς ἰσχύος καὶ ἀγαθότητος σκυλῆναι καὶ ἐλθεῖν πρὸς με, ἵνα τὸ πάθος ὃ ἔχω 5 5 Θεραπεύσης. καὶ γὰρ ἤκουσα ὅτι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καταγογγύζουσι σου καὶ βούλονται κακῶσαι σε. πόλις δέ μοι ἐστὶ σμικροτάτη, ἣτις ἐξαρκέσει ἀμφοτέροις ἡμῖν. ἔρρωσο.” ὁ δὲ ταχυ- P 176 δρόμος ἀπελθὼν ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ δοὺς τῷ κυρίῳ τὴν ἐπιστολήν, ἦν ἐπιμελῶς ἀτινέων αὐτῷ, μὴ δυνάμενος δὲ πλησίον ἀδ- 10 τοῦ στήναι διὰ τὸ συρρεῦσαν πλῆθος, ἐπὶ τινὰ πέτραν μικρὸν τῆς γῆς ἀνεστηκυῖαν ἀναβὰς ἐκαθίσθη, καὶ εἰδὼς ἐκείνῳ μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ δὲ χάρτη τὴν χεῖρα προσήρειδε, καὶ τὴν τοῦ φαινομένου μετέγραψεν ὁμοιότητα. καὶ οὐδαμῶς ἠδύνατο αὐτὸν καταλαβεῖν διὰ τὸ ἕτερον καὶ ἕτερον ὄψει φαίνεσθαι. ὁ δὲ κύριος, 15 ὡς ἄτε κρυφίων γνώσεων καὶ καρδιῶν ἐξεταστής, γνοὺς τὴν ἐνθύμησιν αὐτοῦ μετεκαλέσατο αὐτόν, καὶ ζητήσας νύμυσθαι ἐπεδόθη αὐτῷ ῥάκος τετράδιπλον μετὰ τὸ νύμυσθαι, ἐν ᾧ καὶ ἀπεμάζατο τὴν ἄχαρτον καὶ θείαν αὐτοῦ ὄψιν. καὶ ὃ τοῦ θαύματος, παρεθὺς ἐνετυπώθη τῆς αὐτοῦ μορφῆς τὸ ἀπεικόνισμα ἐν 20 τῇ σινδόνι, ἦν καὶ ἀπέδωκε τῷ Ἀνανίᾳ εἰπὼν “ἀπελθε, καὶ ἀπόδος αὐτὴν τῷ ἀποστείλαντί σε.” ἀντέγραψε δὲ ὁ κύριος καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἀγγαρον, ἐπὶ λέξεως ἔχουσαν οὕτως “μακάριος εἶ, Ἀγγαρε, πιστεύσας ἐν ἐμοὶ μὴ ἑωρακῶς με. γέγραπται γὰρ περὶ ἐμοῦ, τοὺς ἑωρακότας με μὴ πιστεύειν ἐν ἐμοί· οἱ δὲ μὴ

omnibus de te auditis in eam veni cogitationem, te deum esse caeloque degressum ista facere, aut filium esse dei, qui ista praestes. itaque missis literis volui hoc abs tua potestate et bonitate contendere, uti ad me proficiscare ac me morbo meo libereres. nam et hoc mihi nuntiatum est Iudaeos tibi obloqui ac insidias tendere. at mihi urbs est, quamquam perexigua, tamen ambobus suffectura. vale.” cursor Hierosolyma profectus Christo epistolam exhibuit; eumque diligenter attentis contemplatus oculis, cum a confluyente turba propius astare non sineretur, in saxum quoddam paululum supra terram eminentis consedit, ibique statim oculos Christo, manum chartae intendit, ut apparentis figurae effigiem depingeret. verum is conatus frustra fuit, domino subinde vultum mutante. sed Christus, cui occultae cordis cogitationes exploratae essent, proposito ipsius intellectu hominem ad se vocavit; ac lavare faciem quaerens, postquam abluisset, in pannum quadruplicem sibi oblatum divinae suae et immaculatae faciei simulacrum maximo miraculo impressit. eam sindonem Ananiae tradidit, mandans ut domino suo afferret, ac una epistolam, quam in haec verba rescripsit. “beatus es, Augare, qui mihi non viso fidem habuisti: sic enim de me literis traditum est, eos qui me videant, fidem mihi non habituros, verum eos

ἰωρακότις με αὐτοὶ πιστεύουσι καὶ ζήσονται. περὶ δὲ οὗ ἔγρα-
 φάς μοι ἔλθεῖν πρὸς σε, δέον ἐστὶ πάντα πληρῶσαι με δι' αὐ-
 C ἀπεσταλτῆν, καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι ἀναληφθῆναι με πρὸς τὸν
 ἀποστελλαντά με πατέρα. ἐπειδὴν δὲ ἀναληφθῶ, ἀποστείλω σοι
 ἓνα τῶν μαθητῶν μου, ὀνόματι Θαδδαῖον, ὅστις καὶ τὸ πάθος 5
 σου θεραπεύσει καὶ ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰρήνην σοι παράσχη, καὶ
 τῇ πόλει σου γενήσεται τὸ ἰκανὸν πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἐχθρῶν
 κατασχῶσαι αὐτῆς." ἐπιθεὶς ἐν τῷ τέλει καὶ σφραγίδα γραμμιασιν
 Ἑβραϊκοῖς ἐνοτυμανθῆσαν ἐπίτῃ, ἣ τίνα μεθερμητευόμενα ταῦτα
 ἀγλῶσι, θεοῦ θεαδὲν θαῦμα θεῖον. ὁ δὲ τοπάρχης Ἀγγαρος 10
 δεξάμενος περιχαρῶς τὸν Ἀνανίαν, πεσὼν προσεκύνησε τὴν ἑῴαν
 εἰκόνα καὶ ἔκρανον τοῦ κυρίου πίστει καὶ λόθῳ πολλῷ, καὶ πα-
 ραχρηῖμα ἰάθη ἀπὸ τῶν νόσων αὐτοῦ, μικροῦ τινὸς λειψάνου ὑπο-
 D λειφθέντος ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ. ἦν γὰρ ὁ Ἀγγαρος δυοὶ νοσή-
 μασι ταιλαιπωρούμενος, ἐνὶ μὲν ἀρθρίτιδι χρονία, ἐτέρῃ δὲ λέπρα 15
 μελαίνῃ, ἐκδιπανώσῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὃς καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν ἄρ-
 θρων ὀδύνας συνελχετο καὶ τοῖς τῆς λέπρας ἑταλαιπωρεῖτο κακοῖς,
 ἀφ' ἧς ἐγένετο αὐτῷ ἡ τῆς ἀμορφίας αἰσχύνῃ, δι' ἣν οὐδὲ θεα-
 τὸς ἦν σχεδὸν τοῖς ἀνθρώποις.

Μετὰ δέ γε τὸ τοῦ Χριστοῦ πάθος καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς 20
 αὐτοῦ ἄνοδον καταλαβὼν ὁ ἀπόστολος Θαδδαῖος τὴν Ἐδεσσαν,
 προσήγαγε τῇ κολυμβήθρῃ τὸν Ἀγγαρον, καὶ πάντας τοὺς αὐτοῦ
 ἐβάπτισεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
 πνεύματος. καὶ ἐξῆλθε τοῦ ὕδατος καθαρὸς καὶ ὑγιής, ἀπαλει-
 φθέντος καὶ τοῦ μικροῦ λειψάνου τῆς λέπρας τοῦ ὑπολειφθέντος

qui me non vidissent, fidem mihi atque vitam habituros. quod petis ut
 ad te veniam, mihi omnia absolvenda sunt ea quorum gratia missus sum,
 iisque confectis redeundum ad patrem; qui miserat. eo facto mittam
 ad te unum meorum discipulorum, nomine Thaddaeum: is et morbo te
 solvet et vitam aeternam pacemque tibi et tuis praebebit, urbaeque tuae
 ab omnibus hostibus tuta et invicta fiet." in fine sigillum posuit literis
 septem Ebraicis notatum; quarum sensus est, dei spectatum divinum
 miraculum. Angarus recepto magna cum laetitia tabellario pronus con-
 cidit, divinamque adoravit imaginem magna cum fide et desiderio; sta-
 timque morbis suis liberatus est, exiguis in facie remanentibus adhuc
 reliquiis. etenim duobus morbis fuerat conflictatus, articulorum scilicet
 diuturnis doloribus ac lepra nigra, quae corpus eius depascens adeo de-
 formaverat ut prae pudore vix unquam se cernendum hominibus prae-
 beret.

Postquam Christus supplicio tolerato in caelum rediit, Thaddaeus
 Edessam venit apostolus, adduxitque Angarum ad piscinam, omnesque
 qui cum illo erant in nomen patris filii ac spiritus sancti baptizavit.
 atque Angarus purus ac sanus de aqua exiit, deleto etiam parvo illo,

ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ. ἔκτοτε δὲ παντοίως ἐσέβητο καὶ ἔτιμα τὸ P 177
 σεβάσιμον ἐκτύπωμα τῆς τοῦ κυρίου μορφῆς, προσθεὶς καὶ τοῦτο
 ὁ τοπάρχης τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ καλοῖς. ἔκπαλαι τῶν καιρῶν πρὸ
 τῆς δημοσίας πόλης τῆς πόλεως Ἐδέσσης ἄγαλμα τι τῶν Ἑλληνι-
 5 κῶν θεῶν ὑπερθεῖν ἀνεστήλωτο, ὃ πάντα τὸν ἐντὸς τῆς πόλεως
 βουλόμενον εἰσεῖναι ἀνάγκη ἦν προσκυνεῖν καὶ εὐχὰς ἀποδιδύναι,
 καὶ οὕτως εἰσέρχεσθαι ἐν τῇ πόλει. τοῦτο οὖν τὸ ἀκάθαρτον
 καὶ δαιμονιώδες ἄγαλμα καθελὼν καὶ τελείῳ παραδοῦς ἀφανι-
 10 σμῶ, εἰς τὸν ἐκείνου τόπον τὴν ἀχειροποίητον ταύτην εἰκόνα τοῦ
 σωτῆρος ἡμῶν καὶ θεοῦ ἐπὶ σανίδος κολλήσας καὶ καλλωπίσας
 ἀνέστησεν, ἐπιγράψας ἐν αὐτῇ ταῦτα τὰ ῥήματα “Χριστέ ὁ θεός, B
 ὁ εἰς σὲ ἐλπίζων οὐκ ἀποτυγχάνει.” καὶ λοιπὸν ἐθέσπισε πάντα
 τὸν διὰ τῆς πόλης ἐκείνης εἰσέρχεσθαι μέλλοντα τὸ προσήκον
 15 σέβας καὶ τὴν τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πολυθουμάστῳ καὶ θουμα-
 τουργῶ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνι, καὶ οὕτως εἰς τὴν πόλιν εἰσέρχεσθαι.
 καὶ διετηρήθη τὸ τοιοῦτον τοῦ ἀνδρὸς εὐσεβὲς θέσπισμα μέχρι
 τῆς ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ παροικίας καὶ τοῦ νιόυ αὐτοῦ. ὁ δὲ τούτου
 20 ἔκγονος τῆς παππίας ἀρχῆς διάδοχος γεγωνὸς ἀπελάττισε τὴν
 εὐσέβειαν καὶ πρὸς τὰ εἰδῶλα ἠτόμολησε, καὶ πάλιν ἠβουλήθη
 ἀναστήλωσαι δαιμονικὴν στήλην, καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα
 25 καθελεῖν. τοῦτο γνοὺς ὁ ἐπίσκοπος Ἐδέσσης διὰ θείας ἀποκα- O
 λύψεως τὴν ἐνδεχομένην ἔθετο πρόνοιαν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ τόπος
 ὑπῆρχε κυλινδροειδῆς, θρυαλλίδα πρὸ τῆς θείας εἰκόνης ἀνάψας
 καὶ κέραμον ἐπιθεῖς, ἔτα ἔξωθεν τιτάνῳ καὶ πλινθοῖς ἀποσφράξας
 τὸ ἐμβαδόν, εἰς ὀμάλην ἐπιφάνειαν τὸ τεῖχος ἀπηθύνη, καὶ ἐν

quod remansisse in eius fronte diximus, vestigio. exinde summo studio
 Augarus venerandam divinae formae imaginem coluit, addiditque hoc
 aliis suis benefactis. antiquitas ante publicam Edessae portam in sublimi
 quaedam alicuius Graecorum deorum effigies stabat, quam adorare co-
 gebatur ac ei vota facere quicumque urbem intrare vellet. eam Augarus
 sustulit, atque pessundedit; inque eius locum imaginem illam Christi,
 sine manuum opera factam, constituit tabulae agglutinatam exornatam-
 que, cum tali inscriptione “Christe deus, qui in te sperat, voti fit com-
 pos.” iussitque ut quicumque per eam intrare vellet portam, imaginem
 debitum honorem atque venerationem exhiberet. hoc pio instituto ob-
 temperatum est, quamdiu Augarus atque post hunc filius vixerunt. nepos
 autem cum in avi locum et regnum successisset, ablecta pietate ad si-
 mulacrorum cultum descendit, statuitque sublata Christi imagine statuam
 daemone reponere. at episcopus Edessae, cum sibi ea res divinitus
 esset patefacta, quanta licuit providentia malo occurrit. quia enim locus
 erat cyindri forma, lucernam accensam divinae imagini praeposuit; in-
 iecta quoque tegula, et reliqua capacitate calce ac lateribus obstructo
 locum complanavit, ut aequalis caetero muro esset. itaque imp̄

ἑωρακότες με αὐτοὶ πιστεύουσι καὶ ζήσονται. περὶ δὲ οὗ ἔγρα-
ψάς μοι ἔλθειν πρὸς σε, δέον ἐστὶ πάντα πληρῶσαι με δι' αὐ-
C ἀπεστάλην, καὶ μετὰ τὸ πληριῶσαι ἀναληφθῆναι με πρὸς τὸν
ἀποστελλαντά με πατέρα. ἐπειδὴν δὲ ἀναληφθῶ, ἀποστείλω σοι
ἓνα τῶν μαθητῶν μου, ὀνόματι Θαδδαῖον, ὅστις καὶ τὸ πάθος 6
σου θεραπεύσει καὶ ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰρήνην σοι παράσχη, καὶ
τῇ πόλει σου γενήσεται τὸ ἱκανὸν πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἐχθρῶν
κατισχύσαι αὐτῆς." ἐπιθεὶς ἐν τῷ τέλει καὶ σφραγίδα γραμμάσιν
Ἑβραϊκοῖς ἐσημανθῆσαν ἑπτὰ, αὐτὰ μεθερμηνεύόμενα ταῦτα
δηλοῦσι, Θεοῦ Θεοῦθεν Θαῦμα Θεῖον. ὁ δὲ τοπάρχης Ἀύγαρος 10
δεξιόμενος περιχαρῶς τὸν Ἀνανίαν, πεσὼν προσεκύνησε τὴν ἁγίαν
εἰκόνα καὶ ἕχραντον τοῦ κυρίου πίστευε καὶ πόθῳ πολλῷ, καὶ πα-
ραχρηῆμα ἰάθη ἀπὸ τῶν νόσων αὐτοῦ, μικροῦ τινὸς λειψάνου ὑπο-
D λειφθέντος ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ. ἦν γὰρ ὁ Ἀύγαρος δυσὶ νοσή-
μασι ταλαιπωρούμενος, ἐνὶ μὲν ἀρθρῶσι χρονία, ἐτέρῳ δὲ λέπρα 15
μελαίνῃ, ἐκδιπανώσῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὅς καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν ἄρ-
θρων δδύναις συνέλεχτο καὶ τοῖς τῆς λέπρας ἐταλαιπωρεῖτο κακοῖς,
ἀφ' ἧς ἐγένετο αὐτῷ ἡ τῆς ἀμορφίας αἰσχύνῃ, δι' ἣν οὐδὲ Θεα-
τὸς ἦν σχεδὸν τοῖς ἀνθρώποις.

Μετὰ δὲ γε τὸ τοῦ Χριστοῦ πάθος καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς 20
αὐτοῦ ἄνοδον καταλαβὼν ὁ ἀπόστολος Θαδδαῖος τὴν Ἐδεσσαν,
προσήγαγε τῇ κολυμβήθρῃ τὸν Ἀύγαρον, καὶ πάντας τοὺς αὐτοῦ
ἐβάπτισεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
πνεύματος. καὶ ἐξῆλθε τοῦ ὕδατος καθαρὸς καὶ ὑγιής, ἀπαλει-
φθέντος καὶ τοῦ μικροῦ λειψάνου τῆς λέπρας τοῦ ὑπολειφθέντος

qui me non vidissent, fidem mihi atque vitam habituros. quod petis ut
ad te veniam, mihi omnia absolvenda sunt ea quorum gratia missus sum,
iisque confectis redeundum ad patrem; qui miserat. eo facto mittam
ad te unum meorum discipulorum, nomine Thaddaeum: is et morbo te
solvat et vitam aeternam pacemque tibi et tuis praebebit, urbsque tua
ab omnibus hostibus tuta et invicta fiet." in fine sigillum posuit literis
septem Ebraicis notatum; quarum sensus est, dei spectatum divinum
miraculum. Augarus recepto magna cum laetitia tabellario pronus con-
cidit, divinamque adoravit imaginem magna cum fide et desiderio; sta-
timque morbis suis liberatus est, exiguis in facie remanentibus adhuc
reliquiis. etenim duobus morbis fuerat conflictatus, articularum scilicet
diuturnis doloribus ac lepra nigra, quae corpus eius depascens adeo de-
formaverat ut prae pudore vix unquam se cernendum hominibus prae-
beret.

Postquam Christus supplicio tolerato in caelum rediit, Thaddaeus
Edessam venit apostolus, adduxitque Augarum ad piscinam, omnesque
qui cum illo erant in nomen patris filii ac spiritus sancti baptizavit.
atque Augarus purus ac sanus de aqua exiit, deleto etiam parvo illo,

ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ. Ἐκτοτε δὲ παντοίως ἐσέβητο καὶ ἐτίμα τὸ P 177
 σεβάσιμον ἐκτύπωμα τῆς τοῦ κυρίου μορφῆς, προσθεὶς καὶ τοῦτο
 ὁ τοπάρχης τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ καλοῖς. ἔκπαλαι τῶν καιρῶν πρὸ
 τῆς δημοσίας πύλης τῆς πόλεως Ἐδέσσης ἄγαλμα τι τῶν Ἑλληνι-
 5 κῶν θεῶν ὑπερθεῖν ἀνεστήλωτο, ὃ πάντα τὸν ἐντὸς τῆς πόλεως
 βουλόμενον εἰσιέναι ἀνάγκη ἦν προσκυνεῖν καὶ εὐχὰς ἀποδιδόναι,
 καὶ οὕτως εἰσέρχασθαι ἐν τῇ πόλει. τοῦτο οὖν τὸ ἀκάθαρτον
 καὶ δαιμονιώδες ἄγαλμα καθελὼν καὶ τελείῳ παραδόξῳ ἀφανι-
 10 σμῶ, εἰς τὸν ἐκείνου τόπον τὴν ἀχειροποίητον ταύτην εἰκόνα τοῦ
 σωτήρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ ἐπὶ συνίδος κολλήσας καὶ καλλωπίσας
 ἀνίστησεν, ἐπιγράψας ἐν αὐτῇ ταῦτα τὰ ῥήματα "Χριστέ ὁ Θεός, B
 ὁ εἰς σέ ἔλλιζων οὐκ ἀποτυγχάνει." καὶ λοιπὸν ἐθέσπισε πάντα
 τὸν διὰ τῆς πύλης ἐκείνης εἰσέρχασθαι μέλλοντα τὸ προσῆκον
 σέβας καὶ τὴν τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πολυθουμάστῳ καὶ θαυμα-
 15 τουργῶ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνι, καὶ οὕτως εἰς τὴν πόλιν εἰσέρχασθαι.
 καὶ διετηρήθη τὸ τοιοῦτον τοῦ ἀνδρὸς εὐσεβὲς θέσισμα μέχρι
 τῆς ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ παροικίας καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ δὲ τούτου
 ἔκγονος τῆς παππῶας ἀρχῆς διάδοχος γεροντῶς ἀπελάττισε τὴν
 εὐσέβειαν καὶ πρὸς τὰ εἰδῶλα ἠτόμολησε, καὶ πάλιν ἠβουλήθη
 20 ἀναστηλῶσαι δαιμονικὴν στήλην, καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα
 καθελεῖν. τοῦτο γινὼς ὁ ἐπίσκοπος Ἐδέσσης διὰ θείας ἀποκα- O
 λύσεως τὴν ἐνδεχομένην ἔθετο πρόνοιαν. ἔπειθ' ἡ γὰρ ὁ τόπος
 ὑπῆρχε κυλινδροειδῆς, θρυαλλίδα πρὸ τῆς θείας εἰκόνης ἀνάψας
 καὶ κέραμον ἐπιθεῖς, ἔτα ἔξωθεν τιτάνιον καὶ πλινθοῖς ἀποφράξας
 25 τὸ ἐμβαδόν, εἰς ὁμαλὴν ἐπιφάνειαν τὸ τεῖχος ἀπηύθυνε, καὶ ἐν

quod remansisse in eius fronte diximus, vestigio. exinde summo studio
 Augarus venerandam divinæ formæ imaginem coluit, addiditque hoc
 aliis suis benefactis. antiquitus ante publicam Edessæ portam in sublimi
 quedam alicuius Græcorum deorum effigies stabat, quam adorare cogebatur ac ei vota facere quicumque urbem intrare vellet. eam Augarus
 sustulit, atque pessandedit; inque eius locum imaginem illam Christi,
 sine manuum opera factam, constituit tabulæ agglutinatam exornatam-
 que, cum tall inscriptione "Christe deus, qui in te sperat, voti fit com-
 pos." insititque ut quicumque per eam intrare vellet portam, imagini
 debitum honorem atque venerationem exhiberet. hoc pio instituto ob-
 temperatum est, quamdiu Augarus atque post hunc filius vixerunt. nepos
 autem cum in avi locum et regnum successisset, abiecta pietate ad si-
 mulacrorum cultum descendit, statuitque sublata Christi imagine statuum
 daemoneis reponere. at episcopus Edessæ, cum sibi ea res divinitus
 esset patefacta, quanta licuit providentia malo occurrit. quia enim locus
 erat cylindri forma, lucernam accensam divinæ imagini præposuit; in-
 lectaque tegula, et reliqua capacitate calce ac lateribus obstructa, ita
 locum complanavit, ut aequalis caetero muro esset. itaque impius ille,

τῷ μὴ ὀρᾶσθαι τὴν φθονουμένην μορφήν ἀπέστη τῆς ἔγχειρήσεως ὁ δουσεβής. ἔρρει τοίνυν διὰ μέσου χρόνος πολὺς, καὶ τῆς ἔξ ἀνθρώπων μνήμης ἀπερρώη ἢ τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνος ἀπόκρυψις. ὁ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Χοσρόης τὰς τῆς Ἀσίας πόλεις πορθῶν καὶ καταστρεφόμενος κατέλαβε καὶ Ἔδεσσαν ἐπὶ τῆς βα-
D σιλείας, καὶ πᾶσαν μηχανὴν κινήσας πρὸ τῶν ἄλλων τῆς πόλεως, οἷον βελῶν ἀφέσεις, κατασεισης τειχῶν, διαθραύσεις πυλῶν, εἰς φόβον καὶ ἀγωνίαν ἐνέβουλε τοὺς τῆς πόλεως. οἱ ἐν ἀμηχανίᾳ καὶ ἀπογνώσει καταστάντες πρὸς τὸν Θεὸν καταφεύγουσι, καὶ μετ' ὀδύνης καρδίας καὶ δακρύων ἐζήτουν αὐτόν, διὸ καὶ εὔρον· ἔγγυς **10** γὰρ κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικυλούμενοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, κατὰ τὸν Θεὸν Δαβὶδ. φαίνεται γὰρ εἶναι διὰ τῆς νυκτὸς Ἐδλαλίῳ τῷ ἐπισκόπῳ γυνὴ τις εὐσταλῆς καὶ κοσμίᾳ, κρείττων ἢ κατὰ ἄνθρωπον, ὑποτιθεμένη αὐτῷ καὶ λέγουσα ὅτι ἐπάνω τῆς πόλης τῆς πόλεως, ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, διὰ τόνδε τὸν τρόπον, ἢ τιμὰ εἰκῶν **15** τοῦ Χριστοῦ ἀποκέρυπται, ἦν ἀναζητήσας καὶ λαβῶν πάντα
P 178 αἰσῶς πράξις. ὁ δ' ἐπίσκοπος χαρῶς ἀφάρτου πλησθεὶς καὶ τὸν τόπον καταλαβῶν καὶ τοῦτον διαρρήξας, ὡς τοῦ θαύματος, εὔρε τὴν Θεῖαν εἰκόνα ἀδιαλώβητον καὶ κεχυραγμένην καὶ τὴν θρυαλίδα ἐν τοσοῦτῳ χρόνῳ μὴ ἀποσβεσθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρὸς **20** φυλακὴν ἐπιτεθέντι πρὸ τοῦ λύχνου κεραμῶ ἐκτυπωθῆν ἕτερον ὁμοίωμα ἀπαράλλακτον τοῦ πρωτοτύπου. τοῦτο λαβῶν ὁ ἐπίσκοπος μετὰ χαρῶς ἀμέτρον, καὶ λιτανεύσας καὶ εὐχαριστήσας, κατ-

8 ἢ om P

6 πρὸς τὴν ἄλωσιν?

cum invisā ipsi imago non conspiceretur, ab incepto destitit. sed longo deinceps temporis tractu prorsus ex hominum memoria sacrae istius imaginis occultatio deleta est. post, Iustiniano imperatore Romanorum, Chosroes Persarum rex Asiae oppugnans atque vastans etiam Edessam obsedit. quam cum omnibus machinis ac conatu tentaret, tormentis, concussionē murorum, portarum perruptione urgens, magnum oppidanis metum incussit. ii cum iam de salute desperarent inque extremis essent angustiis, ad deum confugerunt, atque eum aegro corde et lacrimis requirentes invenerunt, quia, ut divinus cecinit Davidus, propinquus est omnibus ipsum vere invocantibus. proinde noctu Kulalio episcopo apparuit mulier quaedam forma et ornata quam humana fort natura augustiore, monuitque eum supra portam (locum ac modum simul indicabat) latere abditam venerandam Christi imaginem, qua inventa et recepta omnia dextre esset acturus. episcopus immensa repletus laetitia, loco invento et aperto, repperit (proh miraculum) divinam imaginem incolumem lucernamque tanto temporis decursu non exstinctam, atque ad eo in tegula quae fuerat ante lucernam custodiae causa obiecta, aliam exemplari per omnia assimilem impressam imaginem. hac ille ingenti cum gaudio arrepta, supplicatione et gratiarum actione peractis, eum

ἔλαβε τὸν τόπον καθ' ὃν οἱ Πέρσαι διώρτυτον. ὡς δὲ πλησίον ἀλλήλων ἐγένοντο ἐν τῷ δρόγματι, ἀπὸ τῆς λυχνίας ἐκείνης ἐλαίου ἐπιστάξαντες εἰς τὸ ἠύτρεπισμένον πῦρ πάντας ἀπώλεσαν ἄρδην. ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξωθεν ἀναφθεῖσαν πυρὰν ὑπὸ τῶν Περσῶν κατὰ **B**
5 τῶν ἔνδον, ἦν ἄπειρος ὕλη ὑπέτρεφεν, ὡς πλησίον αὐτῆς ἐγένετο ὁ ἐπίσκοπος μετὰ τοῦ θείου ἐκτυπώματος, ἔξαίφνης βίαιος ἄνεμος ἐγεφθεις κατὰ τῶν ἀναφλεγόντων ταύτην ἀντίστρεψεν, οὗς καὶ ἐμπυρρῶσσε ἀπέστρεψε. ταῦτα παθόντες μᾶλλον ἢ δρᾶσαι οἱ Πέρσαι, οὐχ ἕπαξ ἀλλὰ δις καὶ πολλάκις, μετ' αἰσχόνης ἀπέ-
10 ρου ἐπεχώρησαν ἄπρακτοι.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν τῶν πόλεων πανταχόθεν **C**
 συνερρήη τὰ ἀγιώτατα καὶ κάλλιστα, ἦν δὲ ἄρι θεῖον βούλημα καὶ τὴν ἱερὰν ταύτην καὶ θεῖαν εἰκόνα μετὰ τῶν ἄλλων ἀποθη-
 σαυρισθῆναι καλῶν, ὁ τῶν Ῥωμαίων κυριαρχῶν Ῥωμανὸς ὁ Λα-
15 κληνὸς σπούδασμα ποιεῖται κατευμοιορῆσαι ταύτης καὶ καταπλο-
 τίσαι τὴν βασιλεύουσαν. καὶ δὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐξαπ-
 ἔστειλε πρὸς τὴν Ἔδεσσαν μηδὲν ἀνύσας. ὁ μὲν γὰρ ἐπέκειτο
 αὐτῶν, οἱ δὲ ἀνέδυσον καὶ παρεκρούοντο. καὶ τελευταῖον πεισθέν-
20 τες ἐπένευσαν· ὁ γὰρ ἄναξ Ῥωμαίων τῇ ἐφῆσει τοῦ τοιοῦτου κυ-
 λοῦ πρὸς πάντα ἐπιέξας τὰ παρ' αὐτῶν προβαλλόμενα, καὶ δοὺς
 αὐτοῖς διακοσίους Σαρακηνούς καὶ ἀργύρου ἐπισήμου χιλιάδας
 δώδεκα, καὶ ἀσφαλισάμενος διὰ σφραγίδος χρυσῆς τοῦ μὴ πολε-
 μίως ἐπέρχεσθαι τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα κατὰ τῶν τεσσά-
D
25 ρων πόλεων ἐκείνων, μηδὲ ληΐζεσθαι ταύτας, ἐπέτυχε τῆς αἰτή-
 σεως. ἐπεὶ γὰρ συνεχωρεῖτο γενέσθαι καὶ παρεχώρησεν ὁ ἀμηνρῶς,

locum petit qua Persae cuniculos agebant. cumque prope illos pervenisset, ex lucerna oleum instillavit in ignem ab iis paratum, isque ignis hostes ad unum omnes consumpsit. sed et foris Persae ad laedendos oppidanos rogam succenderant; qui ignis cum aleretur copiosissima materia, ubi prope cum divina effigie accessit episcopus, subito exortus validus ventus, eum in eos qui succenderant distulit eosque urens abegit. ita Persae non semel tantum sed saepius male accepti, Edessa integra et re infecta maximo cum dedecore diacesserunt.

Enimvero cum in urbem quae imperii caput est omnia undique saecerrima atque pulcherrima confluerent, ac dei voluntas esset ut inter alia ibi haec quoque reconderetur divina imago, Romanus Lacapenus, imperator Romanorum, operam dedit ut ea potiretur eaque Constantinopolim ditaret. saepe eius rei causa frustra legatos miserat. tandem cupiditate eius obtinendi cum Edessenis omnia ipsorum postulata concessisset, obtinuit. dedit 200 Saracenos, 12 milia argenti signati; aureoque sigillo confirmavit nunquam legiones Romanas hostiliter quattuor illas urbes accessuras aut praedam acturas. ita voti compos factus,

λαβόντες οἱ ἐπίσκοποι, ὃ τε Σαμοσατιῶν καὶ ὃ τῆς Ἐδέσσης, καὶ ἕτεροι τινες τῶν εὐλαβῶν τὸ ἅγιον ἐκεῖνο ἀπεικόνισμα καὶ τὸ χρυστόγραφον ἐπιστολίδιον εἶχοντο τῆς ὁδοῦ· καὶ πάλιν ἄπειρα ἐτελείτο θαύματα. ὡς δὲ κατήντησαν ἐν τῷ τῶν ὀπτιμάτων θέματι, ἐν τῷ τῆς Θεοτόκου ναῷ τῷ Εὐσεβίου λεγομένῳ, πολλοὶ προσελ-
 5 θόντες μετὰ πίστεως ἀπὸ ποικίλων νόσων ἴαθησαν. ἔνθα καὶ τις προσῆλθεν ὑπὸ δαιμονος ἐνοχλούμενος, καὶ τάδε οἶονε ἀπεφοίβασεν “ἀπόλαβε, Κωνσταντινούπολις, δόξα καὶ χαράν, καὶ σὺ πορφυρογέννητε τὴν βασιλείαν σου.” καὶ παρατὰ ἰάθη ὁ ἄνθρωπος. τῇ δὲ ἐ’ τοῦ Ἀγούστου μηνός, κατὰ τὸ ςονβ’ ἔτος τῆς 10
 P 179 τοῦ κόσμου γενέσεως, κατέλαβον τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς ὀπεραγίας Θεοτόκου οἱ τὸ ἅγιον διακομιζόμενοι, ὃ καὶ σεβασμῶς καὶ περιχαρῶς ὑπεδέχθη καὶ προσεκνήθη παρὰ τε τῶν βασιλείων καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. τῇ δὲ ἐπαύριον μετὰ τὸν ἄσπασμόν καὶ τὴν προσκύνησιν ἀράμενοι τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα ἐπὶ 15 τῶν ὤμων ὃ τε ἀρχιερεὺς Θεοφύλακτος καὶ οἱ νεάζοντες βασιλεῖς (ὃ γὰρ γέρον δι’ ἀσθένειαν ἀπελείπετο), ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς γεροσίας ἄπαντες μετὰ παντός τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος, τῇ προσηκούσῃ δορυφορίᾳ παρέπεμπον μέχρι τῆς χροσείας πόρτης. κάκει-
 B θεν πάλιν ἀναλαβόμενοι ὁμοίως μετὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων κατέλα-
 20 βον τὸν περιώνυμον μέγιστον ναὸν τῆς ἁγίας σοφίας. ἔτα ἀνῆλθον εἰς τὸν βασιλεῖα, καὶ ἐν τῷ Θεομητρὸς ναῷ Φάρω κατέθεντο τὸ τίμιον καὶ ἅγιον ἐκτόπωμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

22 Θεομήτορος?

Amera concedente, episcopi Samosatenus Edessenus aliique pii sanctam illam effigiem ac epistolam a Christo scriptam Edessa auferentes iter ingressi sunt. rursus tum infinita sunt edita miracula. cum pervenisent ad templum dei genitricis, quod est in optimatum regione ac Eusebii dicitur, multi fide praediti accedentes a variis morbis sunt liberati. ibi etiam quidam accessit qui a daemone vexabatur, atque haec quasi divino instinctu vaticinatus est. “recipe Constantinopolis gloriam et laetitiam, tuque Porphyrogennete tuum regnum.” statimque sanatus est. die decima quinta Augusti, anno mundi 6452, ii qui sacram imaginem ferebant, Blachernas ad aedem beatissimae dei genitricis pervenerunt. ibi accepta est reverenter ac magno cum gaudio, adorataque a Caesaribus, a proceribus et reliquis omnibus. postdie post salutationem et adorationem, humeris suis sublatam imaginem Christi summus pontifex Theophylactus et imperatoris filii (senex enim imbecillitate detinebatur) ac praeterea senatores omnes cum universa ecclesiasticorum turba, quo decet comitatu usque ad portam Auream deduxerunt. inde eodem ritu, psalmis et hymnis adhibitis, ad nobile et maximum divinae sapientiae templum detulerunt. postea ad imperatorem ascenderunt, et in Pharo, quae est aedes divae virginis, venerandam atque sacram Christi imagi-

εις φυλακτήριον μέγιστον τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, πάλιν δὲ τῆς τῶν ἱστοριῶν ἀκολουθίας ἐξόμεθα.

Τοῦ δὲ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα τεχθέντος 5 εὐθὺς Ἀύγουστος Καῖσαρ ἐκράτησε πάντων, καὶ τὰς ἐθναρχίας πάσας καὶ μερικὰς βασιλείας καταλύσας τοῖς Ῥωμαίων οὐαζι πάντας ὑπέταξε, καὶ βαθεῖα εἰρήνη πανταχοῦ γέγονε· τῆς γὰρ 10 θείας βοθηθείας ἐπιφανείσης νῶτα δεδώκασιν οἱ πολέμιοι, καὶ C αἱ πάσαι τῶναντίου φρονοῦσαι βασιλεῖαι ὑπέκλιναν τὸν ἀρχένα 10 καὶ τὸν σωτήριον ζυγὸν ὑπεδέξαντο. τῇ γὰρ ἀληθείᾳ καὶ τῇ τῶν πραγμάτων μαρτυρίᾳ οἷόν τινα φωνῇ χρησόμενος ὁ θεὸς τὸ οἰκεῖον ἕψος ὑπέδειξε. προειδὼς τοίνυν ὁ θεὸς τὴν Ἰουδαίων ἀπόνοιαν ἔφη διὰ τοῦ προφήτου “σκολιάσατε, καὶ γινῶτε ὅτι ἐγὼ 15 εἰμι ὁ θεός· ἠνωθῆσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἠνωθῆσομαι ἐν τῇ 15 γῆ.” ἡμῖν δὲ παραδηλῶν τίς οὗτός ἐστι, καὶ ὡσπερ συννεφραϊνόμενος ἐπάγει “κύριος τῶν δυνάμεων μεθ’ ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς Ἰακώβ.” τοῦ δὲ Ἰακώβ τὴν μνήμην οὐχ ἀπλῶς 20 ἐποίησατο· ἀλλ’ ἐπειδὴ πρῶτος ἐκεῖνος τὴν τῶν ἐθνῶν προεθέσπισε κλήσιν (“οὐκ ἐκλείψει” γὰρ φησὶ “ἄρχων ἐξ Ἰούδα, ἕως ἄν D 20 ἔλθοι ὃ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν”), τὴν μεταβολὴν τῶν ἐθνῶν κἀνταῦθα προθεσπέλλων, εἰκότως τὸν τοῦ Ἰακώβ θεὸν τοῦ ταῦτα προειρηκότος ἔφη κατωρθωκέναι. τοιγμουρὸν ἐν τῷ μβ’ τῆς Ἀυγούστου βασιλείας, ἐν τῷ ρφς’ ἔτει ἀπὸ κρίσεως κόσμου, ἤρχθη ὁ κατὰ Ἀντιόχειαν τῶν ἐτῶν ἀριθμός. καὶ Ἡρώ-

nem deposuerunt, magnum praesidium reginae urbium urbis et omnium Christianorum. atque haec quidem hactenus. nos ad historiae continuationem revertamur.

Nato Christo statim Augustus omnia in suam redegit potestatem, ac dominationibus gentium regnisque particularibus aboliitis omnia Romano imperio subiecit. ita tum summa pax obtinuit. quippe deo rem Romanam adiuvante hostes terga verterunt, et regna pridem adversa tum cervices subdiderunt iugo salutari. nam deus veritate et rerum ipsarum testimonio tanquam voce utens, suam tunc maiestatem demonstravit. proinde deus Iudaeorum vecordiam praevidens per vatem ita est vaticinatus “cessate et cognoscite me esse deum, qui et inter gentes et in terra exaltabor.” nobis autem significans quisnam ille sit, ac quasi gratulans nobis vates “deus” inquit, “exercituum dominus a partibus nostris est: patrociniū nostri suscipit deus Iacobi.” neque vero otiosa est Iacobi mentio, sed ideo facta quod is primus de vocatione gentium est vaticinatus. verba eius sunt “non deerit princeps Iuda oriundus, donec is veniat cui reposita est summa rerum: is erit spes gentium.” itaque Davidus iam tum mutationem gentium praedicens, convenienter ait deum Iacobi, qui ista fuit vaticinatus, rem praeclare gessisse. ceterum anno regni Augusti 48, anno mundi 5506 aenorum Antiochensium

δης μὲν ἐξ ἔθνων ἦδη βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας ἀνηγορευμένος, καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, καὶ τοῦ Ἡρώδου κακῶς τὸν βίον διαλλάξαντος, πεπληρωται τὸ "οὐκ ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰούδα ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ ἀπόκειται, ὃς ἔστιν ὁ Χριστός." ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἡρώδης ἀλλόφυλος ὢν περιτμη-5 θεις ἤρξε τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀρχιερέα κατέστησεν ἀλλογενῆ τὸν Ἀνάνιον, εὐθὺς ἐπαύθη κατὰ τὴν θείαν πρόρρησιν ἣ ἐξ Ἰούδα ἀρχὴ μέχρι τότε κρατήσασα. οἱ γὰρ ἱερεῖς προειστήκεισαν τῶν πραγμάτων, ἄχρις οὗ Πτολεμαῖος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπιστάς τὴν μὲν Ἱερουσαλὴμ κατὰ κράτος πολιορκεῖ, μαίνει δὲ τὰ ἅγια, 10 τὸν δὲ ἐκ τῆς προγόνων διαδοχῆς μέχρις ἐκείνου τοῦ καιροῦ διαρκέσονται βασιλεῖα τε ὁμοῦ καὶ ἀρχιερέα Ἀριστόβουλον δέσμιον ἐπὶ Ῥώμην ἐπέμψας τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος Ῥωμαίοις ὑπόφορον B κατέστησε. καὶ οὕτω πρῶτος ἀλλόφυλος Ἡρώδης, ὡς ἔφη, τὸ Ἰουδαῖον ἔθνος ἔγχερρίζεται. καθ' ὃν καιρὸν ἐναργῶς τῆς Χρι- 15 στοῦ παρουσίας ἐνοστάσης ἐξέλιπον οἱ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖς καὶ ἡγούμενοι.

Γεννηθεὶς τοίνυν ὁ Χριστὸς οὐδ' αὐτὸς ἐπὶ τοῦ αἰσθητοῦ θρόνου Δαβὶδ ἐκάθισεν, ἀλλὰ θρόνον λέγει Δαβὶδ τὴν ἀκαθαίρετον καὶ αἰώνιον βασιλείαν. αὐτὸς γὰρ ἔστι προσδοκία ἔθνων, οὐχὶ τοῦ ἑλαχίστου μέρους τῆς οἰκουμένης. "ἔσται" γὰρ φησὶν "ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχων ἔθνων· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἔλπιουσιν." καὶ "τέθεικά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἔθνων."

numerus coepit. cumque eo tempore Herodes alienigena Iudaeorum rex esset declaratus nato domino nostro Iesu Christo, Herodesque vitam misere cum morte commutasset, impletum est illud oraculum, quo non ante defuturum principem populi Iuda procreatum dicebatur, quam is cui reposita erat summa rerum, id est Christus, nasceretur. quando enim Herodes alienigena posito praepotio regnum in Iudaeos obtinuit, et Ananilum alienigenam pontificatu maximo affecit, statim Iudaicum imperium, quod hactenus obtinuerat, finitum fuit. etenim sacerdotes rei publicae praefuerant, donec Pompeius Romanorum dux Hierosolymis expugnatiss templum polluit, ac Aristobulum, qui eo usque regnum iuxta ac pontificatum a maioribus per successionem accepta gesserat, victum Romam misit, ac populum Iudaicum omnem Romanis stipendiarium fecit. eo modo primum Herodi alienigenae in Iudaeos regnum commissum fuit; quo tempore perspicue instante Christi adventu, Iudaeorum et pontifices et principes desierunt.

Natus Christus non invisibili Davidico solio rex consedit, sed solium Davidicum scriptura appellat aeternum et indissolubile. ipse enim est quem exspectant gentes, quae non sunt minima pars orbis terrarum. erit enim, ait, stirps Iessae, et is qui ad imperium in gentes gerendum exorietur: in eo gentes spem ponent. posui te in foedus generis et lu-

καὶ "Θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ τὸν C
 θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ." οὗτος οὖν καὶ βα-
 σιλεὺς πάσης τῆς γῆς διέμεινεν, εἰ καὶ μὴ τὰ σκῆπτρα τῆς Ἰου-
 δαίας παρέλαβε, καὶ βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ἐστὶν ὁ Θεός. καὶ
 5 ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἰακώβ ἐβεβαιώθη, καὶ ἐνευλογήθησαν ἐν τῷ
 σπέρματι αὐτοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ πάντα τὰ ἔθνη μα-
 χαρισοῦσι τὸν Χριστόν.

"Ἰνα δὲ σαφέστερον γένηται πῶς ἡ ἱερατικὴ φυλὴ ἐμῆγη τῇ
 βασιλικῇ, λέξομεν οὕτως. ὁ μὲν Ἰούδας ἐγέννησε τὸν Φαρὲς, ὁ
 10 δὲ Φαρὲς τὸν Ἐσρώμ, ὁ δὲ Ἐσρώμ τὸν Ἀράμ, ὁ δὲ Ἀράμ τὸν
 Ἀμιναδάμ, ὁ δὲ Ἀμιναδάμ τὸν Ναουσσών, ὁ δὲ Ναουσσών τὸν
 Σαλμών, ὁ δὲ Σαλμών τὸν Βόοζ, Βόοζ δὲ τὸν Ὠβήδ, Ὠβήδ δὲ D
 τὸν Ἰεσσαί, ὁ δὲ Ἰεσσαί Λαβιδ τὸν βασιλεῖα. ἐπεὶ οὖν ὁ Ναουσ-
 σών υἱὸς ἦν τοῦ Ἀμιναδάμ, τούτου τὴν ἀδελφὴν Ἐλισάβετ ἠγά-
 15 γετο γυναῖκα ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Ἀαρών, ἀδελφὸς Μωϋσέως, ἐκ
 φυλῆς ὑπάρχων τοῦ Λευῖ. καὶ μέντοι καὶ ὁ Θεοπέσιος ἱεράρχης
 Ἰωδαὲ, φυλῆς ὡν τῆς Λευιτικῆς, ἠγάγετο γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν
 Ὀχοζίου, φυλῆς οὖσαν τοῦ Ἰούδα. κἀντεῦθεν λοιπὸν τῆς βασι-
 20 λικῆς φυλῆς συμμεγείσης τῇ Λευιτικῇ, μάλα γε εἰκότως ὁ κύριος
 ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ κατὰ σάρκα μητρὸς αὐτοῦ γενεαλο-
 γούμενος οὕτω βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς εἰς τὰ πρὸς Θεόν, ὡς ἔφη, ἀν-
 θρώποις ἀναδέδεικται, καὶ προδήλως κηρύττεται βασιλεὺς αἰώνιος P 181
 καὶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχizedέκ.

men gentium. in omnia secula propagabo eius progeniem; neque ante
 solium eius regium successore carebit quam dies caelo non oriatur. is
 ergo et rex universae terrae permansit, quanquam scepra Iudaica non
 acceperit; et rex universae terrae est deus, ac libertas Iacobi confir-
 mata est, inque eius semine omnes terrae tribus beatae factae sunt,
 omnesque populi Christum praedicant.

Ut autem manifestius fiat quomodo sacerdotalis tribus permixta fue-
 rit cum regia, sic rem exponemus. Iudas Pharezum procreavit. inde
 ordine prognati sunt Esromus Aramus Aminadamus Naasson Salmon
 Boozus Obedus Ieassus rex Davidus. quoniam igitur Naasson filius
 erat Aminadami, huius sororem Elizabetam Aaron pontifex maximus
 uxorem duxit, frater Mosis, tribu Levita. quin et divinus Iodaas, pon-
 tifex et ipse maximus, tribu Levita, in matrimonio habuit sororem Ocho-
 ziae, Iudaeam tribu. cumque exinde tribus regia fuerit cum sacerdotali
 permixta, admodum convenienter dominus ex Maria virgine ac matre
 carnis suae natus, serie generis exposita et rex et sacerdos dei, ut di-
 ctum est, deprehenditur. itaque manifesto praedicatur rex sempiternus,
 idemque aeternus pontifex secundum Melchizedeci ordinem.

Ἐντεῦθεν τοίνυν ἄρχεται ἡ τετάρτη βασιλεῖα, ἣν ὁ Δανὴλ ἐν τῇ τῶν τεσσάρων θηρίων ὀπτασίᾳ τέταρτον θηρίον διαφέρων τῶν ἄλλων τροπικῶς ὀνομάζει, ἐφ' οὗ καὶ ὁ τῶν πρώτων τεσσάρων στοιχείων δημιουργὸς καὶ τὸν τετραπέρατον κόσμον συνδήσας ἐν τούτοις Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσυρῶσθαι διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. ὅθεν εἰκότως μέγας βασιλεὺς καὶ ἐπίσημος ὑπὲρ πάντας ὁ Ἀύγουστος καὶ δυνατὸς γενόμενος ὑπέταξε τὰς μερικὰς βασιλείας πάσας, διὰ τὸν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ βασιλέα τοῦ παντὸς καὶ **B** κύριον τεχθέντα, κατὰ τὴν Ἡσαίου προφητείαν· φησὶ γὰρ “καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος κυρίου, καὶ ὁ 10 οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ’ ἄκρων τῶν ὄρεων. καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ’ αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πορεύσονται λαοὶ πολλοί, καὶ ἐροῦσι δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ. καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, 15 καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον ἔθνῶν πολλῶν, καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν. καὶ συγκύψουσι τὰς μαχίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα. καὶ οὐ **C** λήψεται ἔθνος ἐπ’ ἔθνος μάχισαν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολέμειν.” ὅτι δὲ τὸν μετὰ τὴν τοῦ κυρίου πυρρῶσαν προσημαίνον- 20 ται ταῦτα καιρὸν, τὰ πράγματα σαφῶς μαρτυροῦσι. πρὸ μὲν γὰρ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας συγγαί τῶν ἔθνῶν κατ’ ἀλλήλων ἐπαναστάσεις ἐγίναντο, αἵτε δὴ καθ’ ἕκαστον ἔθνος τῆς βασιλείας μεμερισμένης· πάσης δὲ ἡγεμονίας εἰς Ῥωμαίους μετατεθείσης εἰ-

Atque hoc est initium quarti regni, quod Danielus, cum ei quattuor animalia apparerent, sibi animalis specie a reliquis differente repraesentatum ait, quo veheretur primorum quattuor elementorum opifex, qui quatripartatum mundum concinnavit; quo regno scilicet nostrae salutis causa Iesus Christus homo natus est. quare merito omnibus regibus maior illustriorque fuit Augustus, omniaque particularia regna suo imperio subiecit, propter eum qui ipsius aetate nasci debuit rex et dominus universi, quae Esaias his verbis praedixerat (cap. 2) “ultimis porro temporibus mons domini erit illustris, aedesque dei in summo montium: exaltabitur supra colles, et ad eam proficiiscentur omnes nationes. multique populi ibunt, ac dicent: aedum conscendamus montem domini et aedemus aedem dei Iacobei: is nobis viam suam monstrabit, inque ea nos ambulabimus. nam de Sione lex egredietur, et sermo domini Hierosolymis exhibit; atque causas multarum is nationum disceptabit, et populum multum arguet. tunc de gladiis suis vomeres et de frameis suis falces cudent, neque gens contra gentem gladium arripiet, neque rem porro bellicam discent.” iam res ipsae testantur his verbis tempus Christi adventus praedici. antequam enim Romanum imperium inivit, crebra fuerunt populorum alterius adversus alterum bella, quod regnum singulatim per populos divisum esset. postquam summa rerum ad Romanos devo-

ρήνη βαθρα καταχευε την οικουμένην, ως μηκέτι ἔθνος κατ' ἔθνος
 επιστρατεύειν ἀλλὰ τῇ γεωργίᾳ προσέχειν. οὐκοῦν μάλα δεικνυται
 σαφῶς τὸ τῆς προφητείας τέλος. διὸ καὶ Δανιὴλ προφητεύει
 λέγων "καὶ γνώση καὶ συνήσεις ἀπὸ ἑξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆ-
 5 ται, καὶ τοῦ οἰκοδομησῆαι Ἱερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου D
 ἑβδομάδας ζ' καὶ ἑβδομάδας ἕβ'." αἱ συμπληροῦσιν ἔτη υπ',
 ὅσα τὰ τῆς ἀρχῆς ὑπάρχει τῶν Χριστιῶν ἡγουμένων, ὧν τελευ-
 ταιου Ἰρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος Ἡρώδης ἀπὸ
 Ἀγροστόου παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν, μεθ' ἃν οἱ τούτου πα-
 10 δεις μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιορκίας. οὐκέτι γὰρ ἐκ
 διαδοχῆς τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀσαμονέων
 ἦτοι Μακκαβαίων, ὡς φησιν Ἰωσήπος, ἱερῶνται τῷ Θεῷ, ἀλλ'
 ἄσημοι τινες, οἱ μὲν ἐνιαύσιοι οἱ δὲ ἐπὶ λόγῳ, παρὰ τῶν Ῥω-
 15 μαιῶν τὴν ἱερωσύνην ἀνούμνιοι. διὸ καὶ Δανιὴλ προφητεύει
 15 λέγων "καὶ μετὰ τὰς ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα δύο ἑβδομάδας ἕξολο- P 182
 θρευθήσεται χροῖμα καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται" καὶ τὰ ἑξῆς. διέλης
 δὲ τὰς ἕξ' ἑβδομάδας οὕτως, τὰς μὲν ἑπτὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδον
 τῆς αἰχμαλωσίας ἕως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, τὰς δὲ ἕβ' συν-
 20 απτομέκας ταῖς ζ' εἰς τὸν χρόνον ἃν κατέσχον οἱ χριστοὶ ἡγούμενοι,
 20 τὴν δὲ μίαν ἑβδομάδα, καθ' ἣν ὁ κύριος ἐκήρυξε τὴν καινὴν δια-
 θήκην, ἧς ἑβδομάδος ἐν τῷ ἡμίσει ἦλθεν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος,
 καὶ ἤρθη ἐκ μέσου ἢ διὰ Μωϋσέως παραδεδομένη διαθήκη. καὶ
 αὐθις "καὶ δυναμῶσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομάς μίαν, καὶ ἐν τῷ

luta est, alia per totum orbem pax fuit, populique mutuis bellis omissis
 agriculturæ vacaverunt. ita vaticinii istius exitus apertissime declaratur.
 itaque etiam Danielus vaticinatur his verbis (cap. 9) "cognosces autem et
 intelliges ex exitu sermonis, cum decretum fiet et aedificabitur Hieroso-
 lyma, usque ad Christi principatum septimanas 7, septimanas 62." hæc
 annos efficiunt 483; totidemque annos uncti potestatem in populum Iu-
 daicam gesserunt. quorum ultimus Hyrcanus, cum a Parthis esset cap-
 tus, Augustus Herodi regnum tradidit; cuius posterius deinceps id tenuerunt
 usque ad Hierosolymorum excidium. nam, quod et Iosephus testa-
 tur, ab eo tempore non iam ex summorum pontificum stirpe aut Asmo-
 neorum, qui et Maccabæi dicuntur, deo pontifices creabantur: sed id
 munus obacri homines alii per annum gerebant, alii alia ratione, re-
 demptum a Romanis pecunia. ideo Danieli quoque oraculum ait post 7
 et post 62 septimanas abolitum iri unctionem, neque fore iudicium, et
 cetera. sic autem dividendæ sunt 69 septimanae. 7 a reditu ex exsilio
 usque ad templi absolutionem. reliquæ 62 his sine intervalle succe-
 dentes in tempus quo uncti rerum potiti sunt. una autem in tempus
 quo Christus novum foedus promulgavit; qua media nobis salutiferum
 Christus subit supplicium, et sublatum est e medio testamentum quod fue-
 rat per Moesem traditum. rursus "corroboravit foedus multis una septi-

B ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθῆσεται θυσία καὶ σπονδή. καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα ἐρημώσεως συντελεῖα δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρημωσιν Ἱερουσαλήμ." καὶ τὰ λοιπὰ εὐφήσεις ἐν τῇ βασιλείᾳ Τίτου.

Ὁ γοῦν Ἀύγουστος τὴν ἕξ Ἰταλίας συναθροάσας δύναμιν κάτισεν ἐπὶ Ἀντώνιον. καὶ συμβολῆς γενομένης ἠτῶται Ἀντώνιος, καὶ φεύγει μετὰ τῆς Κλεοπάτρας εἰς Αἴγυπτον. καὶ ὁ μὲν Ἀντώνιος ἑαυτὸν διεχειρίσατο, ἡ δὲ Κλεοπάτρα ἐδραβουμένη τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ θράμβρον συσχεθεῖσα, ἀσπίδι τῷ θηρίῳ ἑαυτὴν προσενεγκαμένη τελευτᾷ. Ἡλιος δὲ καὶ Σελήνη τὰ τέκνα αὐτῶν συσχεθέντα προσήχθησαν τῷ θριάμβῳ Ῥώμης. 10

Ἐπὶ τούτου τοῦ Ἀυγούστου, ὡς φησιν Εὐσέβιος τοῦ Παμφίλου, ἀρχὴν ἡ τετάρτη λαμβάνει βασιλεία, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ τῶν τεσσάρων θηρίων ὁπτασίᾳ τέταρτον θηρίον φοβερὸν ὀνομάζει. τότε πρῶτον ἐπὶ τῆς δ' βασιλείας ἐμονάρχησεν Ἀύγουστος, ὅτε καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐκ γυναικὸς ἀειπαρθένου γέννησιν δι' ἡμᾶς κατεδέξατο. ὁ δὲ αὐτὸς φησιν Εὐσέβιος ὅτι οὗτος ὁ Ἀύγουστος ἀπελθὼν εἰς Δελφὸς ἠρώτησε τίς μετ' αὐτὸν βασιλεύσει· τοῦ δὲ Πυθίου μηδὲν ἀποκρινομένου, καὶ τοῦ Ἀυγούστου πάλιν ἐρωτήσαντος διὰ τί σιγᾷ τὸ μαντεῖον, ἔφη ἡ Πυθία ταῦτα "παῖς Ἑβραῖος κέλεται με, θεὸς μακάρεσσιν ἀνάσσειν, τόνδε δόμον προλιπεῖν καὶ ὄδον αὔθις ἰκέσθαι. ἀσπίδι λοιπὸν ἐκ δόμων ἡμετέρων."

mana; eiusque dimidio tolletur sacrificium et libatio, et in templo abominandum vastitatis signum ponetur, ac excidium Hierosolymorum perficietur." reliqua ibi invenies, ubi regnum Titi descripsimus.

Ceterum Augustus collectis per Italiam copiis contra Antonium movit. victus praedio Antonius cum Cleopatra in Aegyptum fugit, ibique sibi ipse mortem conscivit. Cleopatra cum comprehenderetur, ne Romam in triumpho introduceretur, aspidi serpenti sese mordendam praebuit, itaque periiit. Sol et Luna, liberi ipsorum, in triumpho Romam ducti sunt.

Sub hoc Augusto, ut Eusebius Pamphili ait, quartum regnum cepit, quod in quattuor animalium visione Danielus animal quartum terribile nominat. tunc primum, inito iam quarto regno, Augustus solus omnem potestatem gessit. quo tempore etiam dominus noster Iesus Christus nostri causa nasci ex muliere perpetuam virginitatem conservante sustinuit. idem Eusebius narrat Augustam Delphos profectum de successuro sibi oraculum consuluisse, et cum vates nihil responderet, scitatum causam cur oraculum conticuerit, hoc responsum talia esse:

me puer Ebraeus iubet hoc discedere templo,
rex divum, et Stygium rursus remeare sub Orcum.
tu tacitus nostra haec iam nunc altaria linque.

Τῷ δὲ ρεφ' ἔτει ἀπὸ κρίσεως κόσμον, μβ' δὲ Ἀγούστου D
 ἐξήλθε δόγμα παρ' αὐτοῦ ἀπορρίψεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.
 ἐν ᾧ ἔτει καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς γεννήθη, Ἡρώδου
 βασιλεύοντος τῆς Ἰουδαίας, ὃν ὁ Καῖσαρ Ἀγούστος προχειρί-
 5 σαιτο. οὗτος ὁ Καῖσαρ τὸν κόσμον ἐαυτῷ ἅπαντα καθυποτάξας,
 ἐν τῷ μέλλειν αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ ὄντα ἀποβιώναι, παρηγγύησε τοὺς
 ἐν τέλει πάντας ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ χεῖρας κροτῆσαι καὶ γελᾶσαι
 ὡς ἐπὶ μίμον τελευτῆς. τοῦτο δὲ ποιῆσαι διωρίσαστο ἀποσκώπτων
 εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον ὡς γέλωτος ἄξιον.

10 "Οτι Ἡρώδης οὐ μόνον διὰ τοὺς ἐν Βηθλεὲμ ἀναιρεθέντας P 183
 ἐπὶ τῇ κατὰ τοῦ Χριστοῦ μανίᾳ παῖδας παιδοκτόνος ὀνομάζεται,
 ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τοὺς ἰδίους τρεῖς υἱοὺς ἀποκτεῖναι, καὶ τὴν μη-
 τέρα τούτοις ἐπισφάζει, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ἐτέρους τε
 πολλοὺς τῶν οἰκείων καὶ πληθὺς οὐκ ὀλίγων Ἰουδαίων ἀποκτεῖναι
 15 ἐν τῇ αὐτοῦ τελευτῇ.

Ἰστέον δὲ ὅτι τρεῖς ἔσχεν ὁ μέγας Ἡρώδης υἱούς, Ἡρώδην
 τὸν καὶ Ἀντίπαν, τὸν ἀποτεμόντα τὸν πρῶδρομον, ἐφ' οὗ καὶ
 ὁ κύριος ἐσταυρώθη ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος, Ἡρώδην τὸν καὶ
 Φίλιππον, ᾧ πρῶτως Ἡρωδιᾶς ἐγαμήθη, ἐξ ἧς ἔσχε θυγατέρα B
 20 Σαλώμην τὴν καὶ ὀρησασμένην, καὶ Ἡρώδην τὸν καὶ Ἀγρίππαν,
 τὸν ἀνελόντα τὸν Ζεβεδαίου Ἰακώβον.

"Οτι Ἡρώδης ὁ μέγας τέθνηκεν ἐβδομήκοντα ἔτη ζήσας, ἐξ
 ὧν βασιλευσε τῆς Ἰουδαίας ἔτη λζ' πυρανόμως. ἐπὶ αὐτοῦ γὰρ ἡ
 πρόρρησις τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ ἐπληρώθη ἡ λέγουσα "οὐκ ἐκλείψει

Anno mundi 5506, qui regno Augusti fuit 42, decretum ab ipso
 exiit ut totus mundus censeretur. eo anno Christus natus est, Herode
 Iudaeae regnum sibi ab Augusto concessum tenente. Augustus cum to-
 tum sibi mundum subiecisset, morte iam appetente Romae proceribus
 omnibus mandavit ut se defuncto plauderent ac risum tollerent, sicut
 in mimorum sine fieri assolebat. eo mandato vitam humanam utpote ri-
 diculam rem subsannavit.

Herodes puericida appellatur non modo ob pueros Bethlehemaie ab
 ipso, cum contra Christum saeviret, interfectos, sed etiam quod suos
 ipsius tres filios iugulasset, facinusque matrem eorum necando cumulas-
 set, et fratrem uxoris ac reliquos domesticorum complures iis addidis-
 set. non parvam etiam Iudaeorum multitudinem moriturus necavit.

Notandum est Herodi magno tres fuisse filios, Herodem, qui et
 Antipas appellatur, qui cervicem praecidi praecursori Christi iussit (eo
 regnante Christus crucifixus est, imperante Tiberio Caesare); Herodem
 cognomento Philippum, cuius primum uxor fuit Herodias, eique Salomen
 filiam peperit eam quae saltavit; Herodem denique Agrippam, qui Ia-
 cobum Zebedaei filium necavit.

Herodes magnus mortuus est septuagenarius. annos 37 regnum in
 Iudaeam illegitimum tenuit; inque ipso impletum est patriarchae Iacobi

ἄρχων ἐξ Ἰουδα καὶ ἠγοούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται," ἦτοι ὁ Χριστός. πρῶτος γὰρ ἀλλόφυλος Ἡρώδης Ἰουδαίων ἤρξεν, Ἀραψ ὢν Ἰδουμαίος, καὶ πρῶτος ἀλλόφυλον ἀρχιερέα κατέστησε, τὸν Ἀνάβιλον, ὡς Ἰωσήπος λέγει.

C "Ὅτι Ἡρώδης ὁ μισοφύλος πρὸς ταῖς πολλαῖς τῶν συγγενῶν 5 φονοκτονίαις ἀναιρεῖ καὶ Ὑρκανὸν τὸν πάλαι ἀρχιερέα καὶ τὸν τούτου υἱὸν καὶ τὴν τούτου ἀδελφήν, ἑαυτοῦ δὲ γυναῖκα, τοῦς δύο οἰκείους υἱοὺς εἰς ἄνδρας τελοῦντας, καὶ τὴν πενθεράν, ἔτι δὲ Σαλώμης τῆς ἰδίας ἀδελφῆς τὸν ἄνδρα· γήμαντος δὲ αὐτὴν ἐτέρου καὶ τοῦτον προστίθῃσι, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ὑφηγητὰς τῶν ἱερῶν 10 νόμων, καὶ τοὺς τῶν πατρῶν ζηλωτάς. Θεηλάτῃ δὲ πληγῇ καὶ ὑδροπνι συσχεθεὶς σκώληκας ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξέβρασε, καὶ οὕτως δεινῶς ὀδυνώμενος τέθνηκεν.

"Ὅτι πενταετῆς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχεται.

D "Ὅτι Αὔγουστος Ἀρχέλαον μὲν υἱὸν Ἡρώδου Ἰουδαίων 15 ἐθνάρχην κατέστησε, τοὺς δὲ ἄλλους ἀδελφοὺς αὐτοῦ τέσσαρας ὄντας, Ἡρώδην ὁμώνυμον τῷ πατρὶ καὶ Ἀντίπατρον τῷ πάππῳ Αυσονίαν τε καὶ Φίλιππον, εἰς τέσσαρα μέρη διατεμῶν τὴν χώραν ἐκάστῳ διένεμε καὶ τετράρχας αὐτοὺς ὠνόμασε. τότε καὶ λιμὸς ἐν Ρώμῃ γέγονεν ὡς πρᾶθῆναι τὸν μόδιον χρυσίνων κτ'.

"Ὅτι τῷ ἐφιθ' τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ἔτει 20 ιγ' Ἰουδαίων τρίτος Ἡρώδης ἐκράτησεν, ὃς καὶ Ἀγρίππας ἐλλ-

vaticinium, qui non ante defuturum Iuda ortum principem et ducem semine eius cretum edixerat, quam is veniret cui reposita omnia erant, id est Christus. primus enim alienigena Iudaeis imperavit Herodes Idumaeus Arabs, primumque alienigenam pontificem constituit Ananiam, ut Iosephus narrat.

Herodes parricida praeter multas cognatorum neces etiam Hyrcanum interfecit, antiquum pontificem maximum, eiusque et filium et sororem, quam ipse uxorem habebat, item duos filios iam ad virilem aetatem provectos, socrum, Salomes suae sororis maritum, ac rursus alterum cum quo illa secundas nuptias fecerat. addidit et divinae legis enarratores, et qui patrios ritus amplectebantur. divinitus autem aqua intercente punitus, erumpentibus ex corpore eius vermibus, gravissimis doloribus cruciatus periiit.

Christus ab Aegypto rediit annos natus quinque.

Archelaum Herodis filium Augustus Iudaeae genti praefecit. reliquam regionem in 4 partes distribuit, eiusque reliquos Archelai fratres praeposuit, tetrarchas a quadripartito imperio appellatos. horum nomina sunt Herodes patri, Antipater ave cognominas, Lymanias et Philippus. tanta eo tempore fuit Romae penuria ut modius aureis 27 sit venditus.

Anno mundi 5519, incarnationis autem divinae 13, tertius Herodes, cognomine Agrippa, regnum in Iudaeos obtinuit, alienigena, Herodis

γετο, ἀλλόφυλος ὢν, υἱὸς Ἡρώδου, ἀδελφοῦ Ἀρχελαίου, ἔτη
 κδ· ὁ γὰρ Ἀρχελαῖος μετὰ θ' τῆς ἀρχῆς ἔτη εἰς Βιένναν πόλιν
 τῆς Γαλλίας ἐπὶ Ῥωμαίων ἐξωρίσθη. οὗτος Ἡρώδης, ὁ καὶ P 184
 Ἀγρίππας, Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν ἀνείλε τῷ γ' μὲν ἔτει τῆς
 5 ἀρχῆς αὐτοῦ, λβ' δὲ τῆς τοῦ κυρίου σαρκώσεως· ἐφ' οὗ καὶ ὁ
 κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκουσίως δι' ἡμᾶς τὸ σωτήριον
 ἐπέστη πάθος. ἐπὶ τούτου ἡ Πανσοδὸς Καισάρεια Φιλίππου
 μετωνομάσθη διὰ τὸ ἀνακτισθῆναι παρὰ τοῦ τετραρχοῦ Φιλίππου.
 οὗτος τὴν Τιβεριάδα πόλιν διὰ Τιβέριον Καίσαρα ἔκτισε, καὶ τὴν
 10 τῶν Γαβρινῶν πόλιν τὴν ποτὶ Σαμάρειαν ἐπικτίσας Σεβαστὴν αὐ-
 τὴν προσηγόρευσε, τὸ δὲ ἐπίνευον αὐτῆς, τὸν Στράτωνος πύργον
 πόλισας, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Καίσαρος Καισάρειαν ἐκάλεσεν· ὕστερον
 δὲ καὶ Ἀντιπατρίδα κτίζει. καὶ Πανεῖον εἰδωλεῖον κατεσκευάσεν
 ἐν Πανεαδί τῷ Πανί, ἐν τῇ νῦν λεγομένῃ Καισαρεία τῆς Παλαι- B
 15 στίνης· καὶ τὸν ναὸν Ἱεροσολύμων διπλαῖον ἀνακοδόμησεν. οὗτος
 ἐξωρίσθεις ἐν Λουγδούνῃ τῆς Γαλλίας ἐν ἰσχάτῃ πενία σὺν τῇ
 μοιχαλδί Ἡρωδιάδι θνήσκει. τὴν δὲ ἀρχησαμένην κόρην ἐπὶ τῇ
 ἀποτομῇ τοῦ προδρόμου ζῶσαν κατέπιεν ἡ γῆ· οἱ δὲ φασιν ὅτι εἰς
 πάγον παλζουσα ἐπάνω λίμνης διαφραγέτος κατῆλθε κάτω, καὶ
 20 τῆς κεφαλῆς ἀποσπῆνωθείσης τὸ μὲν σῶμα ἅπαν εἰς τὸν βυθὸν
 κατῆλθεν, ἡ δὲ κεφαλὴ ἐπάνω τοῦ πάγου ὑπελείφθη.

Ὅτι ἐπὶ Ἡρώδου πεπλήρωται ἡ προφητεία Δανιήλ. μέχρι
 γὰρ Ἡρώδου χριστοὶ ἡγούμενοι ἦσαν οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, C

5 ὑφ' P

7 ἐπι?

filius, frater Archelai. regnavit annos 24. nam Archelaus cum 9 annos
 regnasset, a Romanis est Viennam Galliae urbem in exsilium missus.
 hic Herodes, qui et Antipas, anno sui regni 18 Ioannem baptistam ne-
 cavit, Christo 32 agente annum. sub eodem Christus propter nos sponte
 supplicium pertulit. sub hoc Panosus urbs Caesarea Philippi denomi-
 nata est, quod eam Philippus tetrarcha refecisset. is in honorem Ti-
 berii Caesaris urbem Tiberiadem condidit; et Gabiniurum urbem, olim
 Samariae nomine notam, instauravit, ac Sebastem, hoc est Augustam,
 nuncupavit. eiusque navale, turrim Stratonis, nuro cum cinxisset,
 Caesaream ab ipso Caesare appellavit. post et Antipatridem condidit;
 et Paneade, quae nunc Caesarea Palaestinae usurpatar, Pani fanum
 nomine Paneum posuit, ac templum Hierosolymitanum duplum aedifica-
 vit. missus autem in exsilium Lugdunum Galliae urbem, vita cum ad-
 ultera Herodiade summa in egestate exacta, mortuus est. filiam, quae
 saltando impetrarat ut praecursori caput amputaretur, terra vivam ab-
 sorpsit. alii ferunt eam, cum in glacie palustri linderet, rupta glacie
 ita in fundum decidisse ut caput abscissum supra glaciem exstaret.

Herodis tempore impletam est Danieli oraculum. nam ad eum us-
 que uncti, hoc est summi pontifices, Iudaeos rexerant, ab instaurato

ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς κατὰ Δαρείων ἀναγεώσεως τοῦ ἱεροῦ, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερεῖα, ὃς διὰ τὸ ὑποτάξαι Ὑρκανοῦς οὕτως ὠνομάσθη. ἔτη ἑπτά τὰ μεταξὺ τούτων, ὅποσα καὶ ἡ τοῦ Δανιὴλ προφητεία θεσιπείλει λέγουσα "καὶ γνώση καὶ συνήσις ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηῆσαι τὴν 5 Ἱερουσαλήμ, ἕως χριστοῦ ἡγουμένου, ἐβδομάδας ἑπτὰ καὶ ἐβδομάδας ἕξ." αὗται αἱ ἕξ' ἐβδομάδες συμπληροῦσι χρόνους ἑτῶν ἑπτά, ὅποσα ἔτη τυγχάνει τῆς ἀρχῆς τῶν χριστιῶν ἡγουμένων, ὧν τελευταῖον τοῦ Ὑρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων ἀλγυμάλωτισθέντος Ἡρώδης D ὁ Ἀντιπάτρου τὴν βασιλείαν τῶν Ἰουδαίων, μηδὲν προσήκουσαν 10 αὐτῷ, ὑπὸ Ἀγούστου καὶ τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων παραλαμβάνει, καίπειτα οἱ τούτου παῖδες μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιορκίας. οὗτος δὲ ἦν Ἡρώδης ὁ Ἀντιπάτρου τοῦ Ἀσκαλωνίου πατρὸς καὶ μητρὸς Κύπριδος Ἀραβίσης. καθ' ὃν καιρὸν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως πλησιαζούσης ἢ ἐκ προγόνων διαδοχῇ ἀρχιερωσύνη τε καὶ ἀρχὴ τῶν Ἰουδαίων κατελύθη, συμπληρουμένη τῆς προφητείας Ἰακώβ.

Ἐξῆς δὲ ὁ Δανιὴλ προφητεύει λέγων "καὶ μετὰ τὰς ἐξήκοντα δύο ἐβδομάδας ἐξολοθρευθήσεται χρισμῆ, καὶ κρίμα οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ἅγιον διασφραγεῖ λαὸς ἡγουμένου 20 ἐρχομένου, καὶ κοπήσονται ἐν κατακλυσμῷ πολέμου." καὶ P 185 ἐξῆς φησί "καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδελυγμῆ τῆς ἐρημώσεως, καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλει δοθήσεται περὶ τὴν ἐρήμωσιν." τὸ δὲ ἐξολοθρευθῆσεσθαι χρισμῆ καὶ κρίμα μὴ εἶναι ἐν αὐτῷ τὴν τε

Darii opera templo usque ad Hyrcanum (nomen huic a subactis Hyrcanis fuit) per annos 483, quos etiam Danieli oraculum exprimit. "cognosces et intelliges ab exitu sermonis, quod decretum fiet et aedificabitur Ierusalem, usque ad Christum ducem, septimanae septem et septimanae sexaginta duae." hae septimanae sexaginta novem annos conficiunt 483; totidemque annos imperium Iudaicum penes unctos fuit. quorum postremus Hyrcanus cum esset a Parthis captus, Herodes Antipatri filius regnum in Iudaeos, nihil ad se pertinens, ab Augusto et senatu Romano accepit; idque in eius deinceps stirpe usque ad excidium Hierosolymorum permansit. is ergo Herodes Antipatri Ascalonitae filius fuit, matre Cypride Arabica. quo tempore natalibus Christi appetentibus Iudaeorum in sacerdotium et regnum successio cessavit, impleto Iacobi vaticinio.

Danielus porro ita praedicit "post 62 septimanas abolebitur unctio neque erit iudicium; templumque et sacrarium corrumpentur a populo, cum dux advenerit; caedenturque inundatione belli." his addit "et in templum abominabile vastitatis signum. et dum tempus implebitur, vastitati consummatio dabitur." quod unctioem abolitum iri neque in

πόλιν και τὸ ἅγιον διαφθαρήσεσθαι δηλοῖ. δύναιται δὲ νοηθῆναι τοῦτο ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ· ἐλθόντος γὰρ αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ ἔθνους σωτηρίαν, διὰ τὴν εἰς αὐτὸν παρανομίαν και ὕβριν ἣ τε ἱεροσύνη αὐτοῖς καθύλου και ὁ ἁγιασμός και ἡ πόλις ἀντινήρηται. μιῶς 5 δὲ οὔσης ἑβδομῆδος πρὸς τὴν τῶν ὀ συμπλήρωσιν, τὸ ἡμισυ μὲν αὐτῆς ὁ τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου νενοήσθω χρόνος. τρισὶ γὰρ ἔτεσι και ἡμίσει τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς πεπληρωκῶς ὁ μονογε- νῆς ἀνελήφθη. πνεύματι δὲ ἄγιῳ τοὺς ἄγλους ἐμπλήσας μιῆθ- B τὰς ἐπ' ἄλλοις τρισὶν ἔτεσιν και ἡμίσει εἰς Ἱερουσαλήμ παρκατα- 10 εἶχεν αὐτούς, ὁμοῦ μὲν πρὸς τὸν μέγιστον ἄθλον και τὸν τῶν ἔθνῶν τούτους ἀγῶνα παρασκευαζόμενος, ὁμοῦ δὲ και τοὺς εἰς ζοὴν τεταγμένους ἐκ τοῦ ἔθνους διὰ πίστεως προσλαμβανόμενος, και τῶν σκιῶν και τῶν τύπων τῆς πυλαιῆς διαθήκης ἀριστῶν, και τῆ ἀληθείᾳ τοῦ εὐαγγελίου και τῆς καινῆς διαθήκης προσαγόμενος. 15 διὸ και ὁ ἱερός φησι λόγος "και δυναμώσῃ διαθήκην πολλοῖς ἑβδομῶς μία," διὰ τῶν εἰρημένων δηλονότι ἐπὶ τῶν τοῖς πιστεύ- σασι τῷ Χριστῷ.

Ἐπι τῷ ἔφς' τοῦ κόσμου ἔτει, τοῦ δὲ Ἀγούστου Καίσαρος C μβ', Ἡρώδου δὲ λβ', ἑξδόμῳ μηνὶ καθ' Ἑβραίους δεκάτῳ, ἦτοι 20 Σεπτεμβρίου κγ', Ζαχαρίας θυμιῶν εἰς τὸ ἅγιασμα κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἡμερησίας αὐτοῦ εἶδε τὸν ἀρχάγγελον Γαβριὴλ τὴν τοῦ μεγά- λου προδρόμου και βαπτιστοῦ Ἰωάννου σύλληψιν εὐαγγελιζόμενον αὐτῷ.

urbe fore indicium ait, id urbis ac templi excidium denotat. potest etiam de Christo intelligi: cum enim is ad salutem populo suo reparandam venisset, hic quod eum iniuriose ac per contumeliam habuisset, una cum ipsa urbe et sacerdotium et sanctitatem amiait. iam quod ad summam 70 septimanarum una adhuc requiritur, eius dimidium intelligi debet impensum evangelii publicationi. nam unigenitus dei filius cum annos 3 s a patre sibi demandatum negotium gessisset, in caelum receptus est. inde cum spiritu sancto discipulos suos implevisset, 3 s annos eos Hierosolymis detinuit, cum ut eos ad maximum certamen convertendarum ad deum nationum praepraret, tum ut de Iudaeis eos qui erant vitae destinati, interim fide imbueret atque ab umbris et exemplis veteris testamenti ad veritatem evangelii et repraesentationem novi testamenti adduceret. itaque etiam oraculum ita habet "et una septimana testamentum multis confirmabit," nimirum iis qui Christo credent spatio istius septennii.

Anno mundi 5506, anno regni Augusti 48, Herodis 32, mense Ebraeorum septimo, qui est September, Zacharias cum in sacrario adoleret secundum ordinem suae classis, principem angelorum Gabrielem vidit sibi partum magni praecursoris ac baptistae Ioannis annuntiantem.

δης μὲν ἐξ ἔθνων ἦδη βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας ἀνηγορευμένος, καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, καὶ τοῦ Ἡρώδου κακῶς τὸν βίον διαλλάξαντος, πεπληρωται τὸ “οὐκ ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰούδα ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ ἀπόκειται, ὅς ἐστιν ὁ Χριστός.” ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἡρώδης ἀλλόφυλος ὢν περιτμη-
P 180 θεις ἤρξε τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀρχιερέα κατέστησεν ἀλλογενῆ τὸν Ἀνάνιον, ἐδῶδες ἐπαύθη κατὰ τὴν θείαν πρόρρησιν ἢ ἐξ Ἰούδα ἀρχὴ μέχρι τότε κρατήσασα. οἱ γὰρ ἱερεῖς προεισητήκεισαν τῶν πραγμάτων, ἄχρῃ οὐ Πομπήϊος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπιστὰς τὴν μὲν Ἱερουσαλήμ κατὰ κράτος πολιορκεῖ, μιαινεί δὲ τὰ ἅγια,
 10 τὸν δὲ ἐκ τῆς προγόνων διαδοχῆς μέχρις ἐκείνου τοῦ καιροῦ διαρκέσαντα βασιλεῖα τε ὁμοῦ καὶ ἀρχιερέα Ἀριστόβουλον δέσμιον ἐπὶ Ῥώμην ἐκπέμψας τὸ πῦν Ἰουδαίων ἔθνος Ῥωμαίοις ὑπόφορον
B κατέστησε. καὶ οὕτω πρῶτος ἀλλόφυλος Ἡρώδης, ὡς ἔφη, τὸ Ἰουδαῖον ἔθνος ἔγχειρξεται. καθ’ ὃν καιρὸν ἐναργῶς τῆς Χρι-
 15 στοῦ παρουσίας ἐνστάσης ἐξέλιπον οἱ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖς καὶ ἡγούμενοι.

Γεννηθεὶς τοίνυν ὁ Χριστὸς οὐδ’ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ αἰσθητοῦ θρόνου Δαβὶδ ἐκάθισεν, ἀλλὰ θρόνον λέγει Δαβὶδ τὴν ἀκαθαιρέτον καὶ αἰώνιον βασιλείαν. αὐτὸς γὰρ ἐστι προσδοκία ἔθνων, οὐχὶ τοῦ βλαχίστου μέρους τῆς οἰκουμένης. “ἔσται” γὰρ φησὶν “ἢ ῥίξα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἔθνων· ἐπ’ αὐτῷ ἔθνη ἔλιποῦσι.” καὶ “τέθεικά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς γῶς ἔθνων.”

numerus coepit. cumque eo tempore Herodes alienigena Iudaeorum rex esset declaratus nato domino nostro Iesu Christo, Herodesque vitam misere cum morte commutasset, impletum est illud oraculum, quo non ante defuturum principem populi Iuda procreatum dicebatur, quam is cui reposita erat summa rerum, id est Christus, nasceretur. quando enim Herodes alienigena posito praepotio regnum in Iudaeos obtinuit, et Ananiam alienigenam pontificatu maximo affectit, statim Iudaicum imperium, quod haecenus obtinuerat, finitum fuit. etenim sacerdotes rei publicae praefuerant, donec Pompeius Romanorum dux Hierosolymis expugnatis templum polluit, ac Aristobulum, qui eo usque regnum iuxta ac pontificatum a maioribus per successionem accepta gesserat, vinctum Romam misit, ac populum Iudaicum omnem Romanis stipendiarium fecit. eo modo primum Herodi alienigenae in Iudaeos regnum commissum fuit; quo tempore perspicue instante Christi adventu, Iudaeorum et pontifices et principes desiderant.

Natus Christus non invisibili Davidico solio rex consedit, sed solium Davidicum scriptura appellat aeternum et indissolubile. ipse enim est quem exspectant gentes, quae non sunt minima pars orbis terrarum. erit enim, ait, stirps Iessae, et is qui ad imperium in gentes gerendum exorietur: in eo gentes spem ponent. posui te in foedus generis et lu-

καὶ "Θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ τὸν C
 θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ." οὗτος οὖν καὶ βα-
 σιλεὺς πάσης τῆς γῆς διέμεινεν, εἰ καὶ μὴ τὰ σκήπτρα τῆς Ἰου-
 δαίας παρέλαβε, καὶ βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ἐστὶν ὁ θεός. καὶ
 5 ἡ ἑλευθερία τοῦ Ἰακώβ ἐβεβαιώθη, καὶ ἐνευλογήθησαν ἐν τῷ
 σπέρματι αὐτοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ πάντα τὰ ἔθνη μα-
 χαριοῦσι τὸν Χριστόν.

Ἴνα δὲ σαφέστερον γένηται πῶς ἡ ἱερατικὴ φυλὴ ἐμίγη τῇ
 βασιλικῇ, λέξομεν οὕτως. ὁ μὲν Ἰούδας ἐγέννησε τὸν Φαρές, ὁ
 10 δὲ Φαρές τὸν Ἐσρώμ, ὁ δὲ Ἐσρώμ τὸν Ἀράμ, ὁ δὲ Ἀράμ τὸν
 Ἀμιναδύμ, ὁ δὲ Ἀμιναδάμ τὸν Ναυσσών, ὁ δὲ Ναυσσών τὸν
 Σαλμών, ὁ δὲ Σαλμών τὸν Βόοζ, Βόοζ δὲ τὸν Ὠβήδ, Ὠβήδ δὲ D
 τὸν Ἰεσσαί, ὁ δὲ Ἰεσσαί Λαβιδ τὸν βασιλεῖα. ἐπεὶ οὖν ὁ Ναασ-
 σών υἱὸς ἦν τοῦ Ἀμιναδύμ, τούτου τὴν ἀδελφὴν Ἐλισάβετ ἡγά-
 15 γετο γυναῖκα ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Ἀαρών, ἀδελφὸς Μωϋσέως, ἐκ
 φυλῆς ὑπάρχων τοῦ Λευῖ. καὶ μέντοι καὶ ὁ Θεοπείσιος ἱεράρχης
 Ἰωδαέ, φυλῆς ὦν τῆς Λευιτικῆς, ἡγάγετο γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν
 Ὀχοζλου, φυλῆς οὖσαν τοῦ Ἰούδα. κἀντεῦθεν λοιπὸν τῆς βασι-
 20 κικῆς φυλῆς συμμεγέλισης τῇ Λευιτικῇ, μάλα γε εἰκότως ὁ κύριος
 ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ κατὰ σάρκα μητρὸς αὐτοῦ γενεαλο-
 γούμενος οὕτω βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς εἰς τὰ πρὸς θεόν, ὡς ἔφην, ἀν-
 θρώποις ἀναδέδεικται, καὶ προδήλως κηρύττεται βασιλεὺς αἰώνιος P 181
 καὶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

men gentium. in omnia secula propagabo eius progeniem; neque ante
 solium eius regium successore carebit quam dies caelo non oritur. is
 ergo et rex universae terrae permansit, quanquam scepra Iudaica non
 acceperit; et rex universae terrae est deus, ac libertas Iacobi confir-
 mata est, inque eius semine omnes terrae tribus beatae factae sunt,
 omnesque populi Christum praedicant.

Ut autem manifestius fiat quomodo sacerdotalis tribus permixta fue-
 rit cum regia, sic rem exponemus. Iudas Pharezum procreavit. inde
 ordine prognati sunt Esromus Aramus Aminadamus Naasson Salmon
 Boozus Obedus Iessas rex Davidus. quoniam igitur Naasson filius
 erat Aminadami, huius sororem Elizabetam Aaron pontifex maximus
 uxorem duxit, frater Mosis, tribu Levita. quia et divinus Iodaas, pon-
 tifex et ipse maximus, tribu Levita, in matrimonio habuit sororem Ocho-
 ziae, Iudaeam tribu. cumque exinde tribus regia fuerit cum sacerdotali
 permixta, admodum convenienter dominus ex Maria virgine ac matre
 carnis suae natus, serie generis exposita et rex et sacerdos dei, ut di-
 ctum est, deprehenditur. itaque manifesto praedicatur rex sempiternus,
 idemque aeternus pontifex secundum Melchizedeci ordinem.

Ἐντεῦθεν τοίνυν ἄρχεται ἡ τετάρτη βασιλεία, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ τῶν τεσσάρων θηρίων ὄψασία τέταρτον θηρίον διαφέρων τῶν ἄλλων τροπικῶς ὀνομάζει, ἐφ' οὗ καὶ ὁ τῶν πρώτων τεσσάρων στοιχείων δημιουργὸς καὶ τὸν τετραπέρατον κόσμον συνδήσας ἐν τούτοις Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσαρκώθη διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. 5 ὅθεν εἰκότως μέγας βασιλεὺς καὶ ἐπίσημος ὑπὲρ πάντας ὁ Ἄγγουστος καὶ δυνατὸς γενόμενος ὑπέταξε τὰς μερικὰς βασιλείας πάσας, διὰ τὸν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ βασιλεὺς τοῦ παντὸς καὶ **B** κύριον τεχθέντα, κατὰ τὴν Ἡσαΐου προφητείαν· φησὶ γὰρ “καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος κυρίου, καὶ ὁ 10 οἶκος τοῦ θεοῦ ἐπ’ ἄκρων τῶν ὄρεων. καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ’ αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πορεύσονται λαοὶ πολλοί, καὶ ἐροῦσι δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, 15 καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον ἐθνῶν πολλῶν, καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν. καὶ συγκύψουσι τὰς μαχίρας αὐτῶν εἰς ἄσπρα καὶ τὰς ζιβόνας αὐτῶν εἰς δρέπανα. καὶ οὗ **C** λήφεται ἔθνος ἐπ’ ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν.” ὅτι δὲ τὸν μετὰ τὴν τοῦ κυρίου παρουσίαν προσημαίνον—20 ται ταῦτα καιρὸν, τὰ πρῶγματα σαφῶς μαρτυροῦσι. πρὸ μὲν γὰρ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας συγκαὶ τῶν ἐθνῶν κατ’ ἀλλήλων ἐπανάστασεις ἐγένοντο, αἵτε δὴ καθ’ ἕκαστον ἔθνος τῆς βασιλείας μεμερισμένης· πάσης δὲ ἡγεμονίας εἰς Ῥωμαίους μετατεθείσης εἰ-

Atque hoc est initium quarti regni, quod Danielus, cum ei quattuor animalia apparerent, sibi animalis specie a reliquis differente repraesentatum ait, quo veheretur primorum quattuor elementorum opifex, qui quatripartentum mundum concinnavit; quo regno scilicet nostrae salutis causa Iesus Christus homo natus est. quare merito omnibus regibus maior illustriorque fuit Augustus, omniaque particularia regna suo imperio subiecit, propter eum qui ipsius aetate nasci debuit rex et dominus universi, quae Esaias his verbis praedixerat (cap. 2) “ultimis porro temporibus mons domini erit illustris, aedesque dei in summo montium: exaltabitur supra colles, et ad eam proficiscentur omnes nationes. multique populi ibunt, ac dicent: aedem conscendamus montem domini et aedem aedem dei Iacobei: is nobis viam suam monstrabit, inque ea nos ambulabimus. nam de Sione lex egredietur, et sermo domini Hierosolymis exhibit; atque causas multarum is nationum disceptabit, et populum multum arguet. tunc de gladiis suis vomeres et de frameis suis falces cadent, neque gens contra gentem gladium arripit, neque rem porro bellicam discent.” iam res ipsae testantur his verbis tempus Christi adventus praedici. antequam enim Romanum imperium inivit, crebra fuerunt populorum alterius adversus alterum bella, quod regnum singulatim per populos divisum esset. postquam summa rerum ad Romanos devo-

ρήνη βαθεΐα κατέχευε τὴν οἰκουμένην, ὡς μηκέτι ἔθνος κατ' ἔθνος ἐπιστρατεύειν ἀλλὰ τῇ γεωργίᾳ προσέχειν. οὐκοῦν μάλᾳ δεικνυταί σαφῶς τὸ τῆς προρρήσεως τέλος. διὸ καὶ Δανιὴλ προφητεύει λέγων "καὶ γνώση καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆ-
 5 ναι, καὶ τοῦ οἰκοδομηῆσαι Ἱερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου D
 ἑβδομάδας ζ' καὶ ἑβδομάδας ξβ'." αὐτὸ συμπληροῦσιν ἔτη υπγ',
 ὅσα τὰ τῆς ἀρχῆς ὑπάρχει τῶν Χριστιῶν ἡγουμένων, ὧν τελευ-
 ταιοῦ Ἰεροσολύμων ἀπὸ Πάρθων ἀλγμυλωτισθέντος Ἡρώδης ἀπὸ
 Ἀγροστότου παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν, μεθ' ὃν οἱ τούτου πατ-
 10 δες μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιορκίας. οὐκέτι γὰρ ἐκ
 διαδοχῆς τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀσαμονέων
 ἦτοι Μακκαβαίων, ὡς φησὶν Ἰώσηπος, ἱερῶνται τῷ θεῷ, ἀλλ'
 ἄσομοι τινες, οἱ μὲν ἐνιαύσιοι οἱ δὲ ἐπὶ λόγῳ, παρὰ τῶν Ῥω-
 15 μαιῶν τὴν ἱερωσύνην ἠνούμενοι. διὸ καὶ Δανιὴλ προφητεύει
 15 λέγων "καὶ μετὰ τὰς ἑπτὰ καὶ ἐξήκοντα δύο ἑβδομάδας ἐξολο- P 182
 θρηθήσεται χρίσμα καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται" καὶ τὰ ἐξῆς. διελθῆς
 δὲ τὰς ξθ' ἑβδομάδας οὕτως, τὰς μὲν ἑπτὰ μετὰ τὴν ἐπίνοδον
 τῆς ἀλγμυλωσίας ἕως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, τὰς δὲ ξβ' συν-
 20 απτομέας ταῖς ζ' εἰς τὸν χρόνον ὃν κατέσχον οἱ χριστοὶ ἡγούμενοι,
 20 τὴν δὲ μίαν ἑβδομάδα, καθ' ἣν ὁ κύριος ἐκήρυξε τὴν καινὴν δια-
 θήκην, ἧς ἑβδομάδος ἐν τῷ ἡμίσει ἦλθεν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος,
 καὶ ἦρθη ἐκ μέσου ἢ διὰ Μωϋσέως παραδεδομένη διαθήκη. καὶ
 αὐθις "καὶ δυναμώσει διαθήκη πολλοῖς ἑβδομάς μία, καὶ ἐν τῷ

ista est, alta per totum orbem pax fuit, populique mutuis bellis omnis agriculturae vacaverunt. ita vaticinii istius exitus apertissime declaratur. itaque etiam Danielus vaticinatur his verbis (cap. 9) "cognosces autem et intelliges ex exitu sermonis, cum decretum fiet et aedificabitur Hierosolyma, usque ad Christi principatum septimanas 7, septimanas 62." haec annos efficiunt 483; totidemque annos uncti potestatem in populum Iudaicum gesserunt. quorum ultimus Hyrcanus, cum a Parthis esset captus, Augustus Herodi regnum tradidit; cuius posterius deinceps id tenuerunt usque ad Hierosolymorum excidium. nam, quod et Iosephus testatur, ab eo tempore non iam ex summorum pontificum stirpe aut Asmoneorum, qui et Maccabaei dicuntur, deo pontifices creabantur: sed id munus obscuri homines alii per annum gerebant, alii alia ratione, redemptum a Romanis pecunia. ideo Danieli quoque oraculum ait post 7 et post 62 septimanas abolitum iri unctionem, neque fore iudicium, et cetera. sic autem dividendae sunt 69 septimanae. 7 a reditu ex exilio usque ad templi absolutionem. reliquae 62 his sine intervallo succedentes in tempus quo uncti rerum potiti sunt. una autem in tempus quo Christus novum foedus promulgavit; qua media nobis salutarum Christus subfit supplicium, et sublatum est e medio testamentum quod fuerat per Moysen traditum. rursus "corroboravit foedus multis una septi-

Β ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή. καὶ ἐπὶ τὸ ἕρὸν βδέλυγμα ἐρημώσεως συντελεῖα δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν Ἱερουσαλήμ." καὶ τὰ λοιπὰ εὐρήσεις ἐν τῇ βασιλείᾳ Τίτου.

Ὁ γοῦν Αὐγουστος τὴν ἕξ Ἰταλίας συναθροίσας δύναμιν κάτεισιν ἐπὶ Ἀντώνιον. καὶ συμβολῆς γενομένης ἠττάται Ἀντώνιος, καὶ φεύγει μετὰ τῆς Κλεοπάτρας εἰς Αἴγυπτον. καὶ ὁ μὲν Ἀντώνιος ἑαυτὸν διεχειρίσατο, ἡ δὲ Κλεοπάτρα εὐλαβουμένη τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ θριάμβον συσχεθεῖσα, ἀσπίδι τῷ Θηρίῳ ἑαυτὴν προσενεγκάμενη τελευτᾷ. Ἕλιος δὲ καὶ Σελήνη τὰ τέκνα αὐτῶν συσχεθέντα προσήχθησαν τῷ θριάμβῳ Ῥώμης. 10

Ἐπὶ τούτου τοῦ Αὐγούστου, ὡς φησὶν Εὐσέβιος τοῦ Παι-
C φλου, ἀρχὴν ἡ τετάρτη λαμβάνει βασιλεία, ἣν ὁ Δαυὶδ ἐν τῇ τῶν τεσσάρων θηρίων ὀπτασίᾳ τέταρτον θηρίον φοβερὸν ὀνομάζει. τότε πρῶτον ἐπὶ τῆς δ' βασιλείας ἐμονάρχησεν Αὐγουστος, ὅτε καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐκ γυναικὸς ἀειπαρθένου 15 γέννησιν δι' ἡμᾶς κατεδέξατο. ὁ δὲ αὐτὸς φησὶν Εὐσέβιος ὅτι οὗτος ὁ Αὐγουστος ἀπελθὼν εἰς Δελφούς ἠρώτησε τίς μετ' αὐτὸν βασιλεύσει· τοῦ δὲ Πυθίου μηδὲν ἀποκρινομένου, καὶ τοῦ Αὐγούστου πάλιν ἐρωτήσαντος διὰ τί σιγᾷ τὸ μαντεῖον, ἔφη ἡ Πυθία ταῦτα "παῖς Ἑβραῖος κέλεται με, θεὸς μακάρεσσιν ἀνάσσει, τόνδε 20 δόμον προλιπεῖν καὶ ὁδὸν αὐθις ἐκείσθαι. ἄπιθι λοιπὸν ἐκ δόμων ἡμετέρων."

mana; eiusque dimidio tolletur sacrificium et libatio, et in templo abominandum vastitatis signum ponetur, ac excidium Hierosolymorum perficietur." reliqua ibi invenies, ubi regnum Titi descripsimus.

Ceterum Augustus collectis per Italiam copiis contra Antonium movit. victus praeflo Antonius cum Cleopatra in Aegyptum fugit, ibique sibi ipse mortem conscivit. Cleopatra cum comprehenderetur, ne Romam in triumpho introduceretur, aspidi serpenti sese mordendam praebuit, itaque periiit. Sol et Luna, liberi ipsorum, in triumpho Romam ducti sunt.

Sub hoc Augusto, ut Eusebius Pamphili ait, quartum regnum cepit, quod in quattuor animalium visione Danielus animal quartum terribile nominat. tunc primum, inuito iam quarto regno, Augustus solus omnem potestatem gessit. quo tempore etiam dominus noster Iesus Christus nostri causa nasci ex muliere perpetuam virginitatem conservante sustinuit. idem Eusebius narrat Augustum Delphos profectum de successuro sibi oraculum consuluisse, et cum vates nihil responderet, scitatum causam cur oraculum conticnerit, hoc responsum tulisse:

me puer Ebraeus iubet hoc discedere templo,
rex divum, et Stygium rursus remeare sub Orem.
tu tacitus nostra haec iam nunc altaria linque.

Τῷ δὲ *μαρ* ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου, μβ' δὲ *Αὐγούστου* D
 ἐξῆλθε δόγμα παρ' αὐτοῦ ἀπορρίψασθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.
 ἐν ᾧ ἔτει καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη, Ἡρώδου
 βασιλεύοντος τῆς Ἰουδαίας, ὃν ὁ Καῖσαρ *Αὐγουστος* προχειρί-
 5 σατο. οὗτος ὁ Καῖσαρ τὸν κόσμον ἑαυτῷ ἕπαντα καθυποτάξας,
 ἐν τῷ μέλλειν αὐτὸν ἐν *Ρώμῃ* ὄντα ἀποβιῶναι, παρηγγύησε τοὺς
 ἐν τέλει πάντας ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ χεῖρας κροτῆσαι καὶ γελᾶσαι
 ὡς ἐπὶ μίμον τελευτῆς. τοῦτο δὲ ποιῆσαι διωρίσαστο ἀποσκώπτων
 εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον ὡς γέλωτος ἄξιον.

10 "Ὅτι Ἡρώδης οὐ μόνον διὰ τοὺς ἐν *Βηθλεὲμ* ἀναιρεθέντας P 183

ἐπὶ τῇ κατὰ τοῦ Χριστοῦ *μανίᾳ* παῖδας παιδοκτόνος ὀνομάζεται,
 ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τοὺς ἰδίους τρεῖς υἱοὺς ἀποκτείνειν, καὶ τὴν μη-
 τέρα τοῖτοις ἐπισφάζειν, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ἐτέρους τε

15 ἐν τῇ αὐτοῦ τελευτῇ.

Ἴστέον δὲ ὅτι τρεῖς ἔσχεν ὁ μέγας Ἡρώδης υἱούς, Ἡρώδην
 τὸν καὶ *Αντίπαν*, τὸν ἀποτεμόντα τὸν πρῶδρον, ἐφ' οὗ καὶ
 ὁ κύριος ἐσταυρώθη ἐπὶ *Τιβερίον* Καίσαρος, Ἡρώδην τὸν καὶ
Φιλίππον, ᾧ πρῶτως Ἡρωδιάς ἐγαμήθη, ἔξ ἧς ἔσχε *Θυγατέρα* B

20 *Σαλώμην* τὴν καὶ ὀρχησαμένην, καὶ Ἡρώδην τὸν καὶ *Αγρίππαν*,
 τὸν ἀνελόντα τὸν *Ζεβεδαίου* *Ἰακώβου*.

"Ὅτι Ἡρώδης ὁ μέγας τέθνηκεν ἐβδομήκοντα ἔτη ζήσας, ἔξ
 ὧν ἐβασίλευσε τῆς Ἰουδαίας ἔτη λζ' παρανόμως. ἐπὶ αὐτοῦ γὰρ ἡ
 πρόρρησις τοῦ πατριάρχου *Ἰακώβ* ἐπληρώθη ἢ λέγουσα "οὐκ ἐκλείψει

Anno mundi 5506, qui regno Augusti fuit 42, decretum ab ipso
 exiit ut totus mundus censeretur. eo anno Christus natus est, Herode
 Iudaeae regnum sibi ab Augusto concessum tenente. Augustus cum to-
 tum sibi mundum subiecisset, morte iam appetente Romae proceribus
 omnibus mandavit ut se defuncto plauderent ac risum tollerent, sicut
 in mimorum sine fieri assolebat. eo mandato vitam humanam utpote ri-
 diculam rem subsannavit.

Herodes puericida appellatur non modo ob pueros Bethlehemaie ab
 ipso, cum contra Christum saeviret, interfectos, sed etiam quod suos
 ipsius tres filios iugulasset, facinusque matrem eorum necando cumulas-
 set, et fratrem uxoris ac reliquos domesticorum complures iis addidisset.
 Notandum est Herodi magno tres suis filios, Herodem, qui et
 Antipas appellatur, qui cervicem praecidi praecursori Christi iussit (eo
 regnante Christus crucifixus est, imperante Tiberio Caesare); Herodem
 cognomento Philippum, cuius primum uxor fuit Herodias, eique Salomen
 filiam peperit eam quae saltavit; Herodem denique Agrippam, qui Iacobum
 Zebedaei filium necavit.

Herodes magnus mortuus est septuagenarius. annos 37 regnum in
 Iudaeam illegitimum tenuit; inque ipso impletum est patriarchae Iacobi
 Georg. Cedrenus tom. I.

ἀρχῶν ἐξ Ἰουδα καὶ ἡγεμόνων ἐκ τῶν μητρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἐλθῇ ὁ ἀκούσιτος, ἦτοι ὁ Χριστός. πρῶτος γὰρ ἀλλόγενες Ἡρώδης Ἰουδαίων ἤρξεν, Ἄραφ ὢν Ἰδομαῖος, καὶ πρῶτος ἀλλόγενὸς ἀρχιερεὶα κατέστησε, τὸν Ἀνάβιλον, ὡς Ἰωσήπος λέγει.

- C "Οτι Ἡρώδης ὁ μεικρόνος πρὸς ταῖς καλλιαῖς τῶν συγγενῶν 5
γονακτοῦναις ἀναίρει καὶ Ὑρακὸν τὸν πάλαι ἀρχιερεὶα καὶ τὸν
τοῦτου τῖόν καὶ τὴν τοῦτου ἀδελφεῖν, ἱακισὺ δὲ γυναικα, τοὺς
δύο οἰκίους τούτους εἰς ἄνδρας τελοῦντας, καὶ τὴν πενθεράν, ἔτι δὲ
Σαλώμης τῆς ἰδίας ἀδελφεῖς τὸν ἄνδρα· γύμνατος δὲ αὐτὴν ἐτί-
ρον καὶ τοῦτον προστίθεισι, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ὑφ' ἡγετῶν τῶν ἱερῶν 10
νόμων, καὶ τοὺς τῶν πατρῶν ζυλωτάς. Φετλάτω δὲ πληγῇ καὶ
ἐδρωπι συσχεθῆς σκώληκας ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξέβρασε, καὶ σῶ-
τως δεινῶς ὀδονώμενος τέθνηκεν.

"Οτι πενταετὴς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχεται.

- D "Οτι Ἀγροστος Ἀρχελαον μὲν τῖόν Ἡρώδου Ἰουδαίων 15
ἐθάρχην κατέστησε, τοὺς δὲ ἄλλους ἀδελφοὺς αὐτοῦ τέσσαρας
ὄντας, Ἡρώδην ὁμώνυμον τῷ πατρὶ καὶ Ἀντίπατρον τῷ πάππῳ
Ἀουανίῳ τε καὶ Φίλιππον, εἰς τέσσαρα μέρη διατεμῶν τὴν χώραν
ἐκάστω διένειμε καὶ τετράρχας αὐτοὺς ἠνόμασε. τότε καὶ λιμὸς
ἐν Ῥώμῃ γέγονεν ὡς πρᾶξῃται τὸν μόδιον χρυσίῳ κ'. 20

"Οτι τῷ κφιθ' τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ἔτει
ιγ' Ἰουδαίων τρίτος Ἡρώδης ἐκράτησεν, ὃς καὶ Ἀγρίππας ἐλέ-

vaticinium, qui non ante defuturum Iuda ortum principem et ducem se-
mine eius cretum edixerat, quam is veniret cui reposita omnia orant,
id est Christus. primus enim alienigena Iudaicis imperavit Herodes
Idumaeus Arabs, primumque alienigenam pontificem constituit Ananiam,
ut Iosephus narrat.

Herodes parricida praeter multas cognatarum neces etiam Hyrcanum interfecit, antiquum pontificem maximum, eiusque et filium et so-
rem, quam ipse uxorem habebat, item duos filios iam ad virilem aeta-
tem provectos, aocrum, Salomes suae sororis maritum, ac rursus alte-
rum cum quo illa secundas nuptias fecerat. addidit et divinae legis
enarratores, et qui patrios ritus amplectebantur. divinitas autem aqua
intercute punitus, erumpentibus ex corpore eius vermibus, gravissimis
doloribus cruciatus periiit.

Christus ab Aegypto rediit annos natus quinque.

Archelaum Herodis filium Augustus Iudaeae genti praefecit. reliquam
regionem in 4 partes distribuit, easque reliquos Archelaei fratres prae-
posuit, tetrarchas a quadripartito imperio appellatos. horum nomina
sunt Herodes patri, Antipater ave cognomines, Lysanias et Philippus.
tanta eo tempore fuit Romae penuria ut modus aureis 27 sit ven-
ditus.

Anno mundi 5519, incarnationis autem divinae 13, tertius Herodes,
cognomine Agrippa, regnum in Iudaeos obtinuit, alienigena, Herodis

γετο, ἀλλόφυλος ὢν, υἱὸς Ἡρώδου, ἀδελφὸς Ἀρχελαίου, ἔτη
 κδ'· ὁ γὰρ Ἀρχελαὸς μετὰ θ' τῆς ἀρχῆς ἔτη εἰς Βιένναν πόλιν
 τῆς Γαλλίας ὑπὸ Ῥωμαίων ἐξωρίσθη. οὗτος Ἡρώδης, ὁ καὶ P 184
 Ἀρχελαῖος, Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν ἀνέλε τῷ τῷ μὲν ἔτει τῆς
 5 ἀρχῆς αὐτοῦ, λβ' δὲ τῆς τοῦ κυρίου σαρκώσεως· ἐφ' οὗ καὶ ὁ
 κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκουσίως δι' ἡμᾶς τὸ σωτήριον
 ἐπέστη πάθος. ὑπὸ τούτου ἡ Πανοσὸς Καισάρεια Φιλίππου
 μετωνομάσθη διὰ τὸ ἀνακτισθῆναι παρὰ τοῦ τετράρχου Φιλίππου.
 οὗτος τὴν Τιβεριίδα πόλιν διὰ Τιβέριον Καισαρὰ ἔκτισε, καὶ τὴν
 10 τῶν Γαβινίων πόλιν τὴν ποτε Σαμάρειαν ἐκτίσας Σεβαστὴν αὐ-
 τὴν προσηγόρευσε, τὸ δὲ ἐπίκειον αὐτῆς, τὸν Στράτωνος πύργον
 πόλλισας, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Καισαρὸς Καισάρειαν ἐκάλεσεν· ὕστερον
 δὲ καὶ Ἀντιπατριδα κτίσει. καὶ Πανεῖον εἰδωλεῖον κατεσκευάσεν
 ἐν Πανεάδι τῷ Πανί, ἐν τῇ νῦν λεγομένη Καισαρεία τῆς Παλαι- B
 15 στίνης· καὶ τὸν ναὸν Ἱεροσολύμων διπλοῦν ἀνακοδόμησεν. οὗτος
 ἐξωρίσθεις ἐν Λουγδούνη τῆς Γαλλίας ἐν ἰσχάτῃ πενία σὺν τῇ
 μοιχαλίδι Ἡρωδιάδι θνήσκει. τὴν δὲ ὀρχησαμένην κόρην ἐπὶ τῇ
 ἀποτομῇ τοῦ προδρόμου ζῶσαν κατέκριν ἡ γῆ· οἱ δὲ φασιν ὅτι εἰς
 20 τῆς κεφαλῆς ἀποσηνωθείσης τὸ μὲν σῶμα ἄπαν εἰς τὸν βυθὸν
 κατῆλθεν, ἡ δὲ κεφαλὴ ἐπάνω τοῦ πύργου ὑπελείφθη.

Ὅτι ἐπὶ Ἡρώδου πεπλήρωται ἡ προφητεία Δανιὴλ. μέχρι
 γὰρ Ἡρώδου χριστοὶ ἠγούμενοι ἦσαν οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, C

5 ὄφ' P 7 ἐπι?

filius, frater Archelai. regnavit annos 24. nam Archelaus cum 9 annos
 regnasset, a Romanis est Viennam Galliae urbem in exsilium missus.
 hic Herodes, qui et Antipas, anno sui regni 18 Ioannem baptistam ne-
 cavit, Christo 32 agente annum. sub eodem Christus propter nos sponte
 supplicium pertulit. sub hoc Panosus urbs Caesarea Philippi denomi-
 nata est, quod eam Philippus tetrarcha refecisset. is in honorem Ti-
 berii Caesaris urbem Tiberiadem condidit; et Gabiniorem urbem, olim
 Samariae nomine notam, instauravit, ac Sebastem, hoc est Augustam,
 nuncupavit. eiusque navale, turrim Stratonis, muro cum cinxisset,
 Caesaream ab ipso Caesare appellavit. post et Antipatridem condidit;
 et Paneade, quae nunc Caesarea Palaestinae usurpatur, Pani faenum
 nomine Paneum posuit, ac templum Hierosolymitanum duplum aedifica-
 vit. missus autem in exsilium Lugdunum Galliae urbem, vita cum ad-
 ultera Herodiade summa in egestate exacta, mortuus est. filiam, quae
 saltando impetrarat ut praecursori caput amputaretur, terra vivam ab-
 sorpsit. alii ferunt eam, cum in glacie palustri luderet, rupta glacie
 ita in fundum decidisse ut caput abscissum supra glaciem exstaret.

Herodis tempore impletum est Danieli oraculum. nam ad eum us-
 que uncti, hoc est summi pontifices, Iudaeos rexerant, ab instaurato

ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς κατὰ Δαρείον ἀνανεύσεως τοῦ ἱεροῦ, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα, ὃς διὰ τὸ ὑποτάξαι Ὑρκανὸς οὕτως ἀνωμόασθη. ἔτη υπὲρ τὰ μεταξὺ τούτων, ὄψοσα καὶ ἡ τοῦ Δανιὴλ προφητεία θεισπίζει λέγουσα “καὶ γνῶση καὶ σπησεις ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομησάι τὴν Ἱερουσαλήμ, ἕως χριστοῦ ἡγουμένου, ἐβδομάδας ἑπτὰ καὶ ἐβδομάδας ἕξβ.” αὐταὶ αἱ ἕξβ' ἐβδομάδες συμπληροῦσι χρόνους ἐτῶν υπὲρ, ὄψοσα ἔτη τυγχάνει τῆς ἀρχῆς τῶν χριστῶν ἡγουμένων, ὧν τελευταῖον τοῦ Ὑρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος Ἡρώδης D ὁ Ἀντιπάτρον τὴν βασιλείαν τῶν Ἰουδαίων, μηδὲν προσήκουσαν¹⁰ αὐτῷ, ὑπὸ Ἀγούστου καὶ τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων παραλαμβάνει, καίπειτα οἱ τούτου παῖδες μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιορκίας. οὗτος δὲ ἦν Ἡρώδης ὁ Ἀντιπάτρον τοῦ Ἀσκαλωνίτου παῖς καὶ μητρὸς Κέπριδος Ἀραβίσης. καθ' ὃν καιρὸν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως πλησιαζούσης ἢ ἐκ προγόνων διαδοχῆ ἀρχιερωσύνη τε καὶ ἀρχὴ τῶν Ἰουδαίων κατελύθη, συμπληρωμένης τῆς προφητείας Ἰακώβ.

Ἐξῆς δὲ ὁ Δανιὴλ προφητεύει λέγων “καὶ μετὰ τὰς ἐξήκοντα δύο ἐβδομάδας ἐξολοθρευθήσεται χρισμα, καὶ κριμα οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ λαὸς ἡγουμένου ἐρχομένου, καὶ κοπήσονται ἐν κατακλυσμῷ πόλεμος.” καὶ P 185 ἐξῆς φησὶ “καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται περὶ τὴν ἐρήμωσιν.” τὸ δὲ ἐξολοθρευθήσεσθαι χρισμα καὶ κριμα μὴ εἶναι ἐν αὐτῷ τὴν τε

Darii opera templo usque ad Hyrcanum (nomen huic a subactis Hyrcanis fuit) per annos 483, quos etiam Danieli oraculum exprimit. “cognosces et intelliges ab exitu sermonis, quod decretum fiet et edificabitur Ierusalem, usque ad Christum ducem, septimanae septem et septimanae sexaginta duae.” hae septimanae sexaginta novem annos conficiunt 483; totidemque annos imperium Iudaicum penes unctos fuit, quorum postremus Hyrcanus cum esset a Parthis captus, Herodes Antipatri filius regnum in Iudaeos, nihil ad se pertinens, ab Augusto et senatu Romano accepit; idque in eius deinceps stirpe usque ad excidium Hierosolymorum permansit. is ergo Herodes Antipatri Ascalonitae filius fuit, matre Cypride Arabica. quo tempore natalibus Christi appetentibus Iudaeorum in sacerdotium et regnum successio cessavit, impleto Iacobi vaticinio.

Danielus porro ita praedicit “post 62 septimanas abolebitur unctio neque erit iudicium; templumque et sacrarium corruptentur a populo, cum dux advenerit; caedenturque inundatione belli.” his addit “et in templum abominabile vastitatis signum. et dum tempus implebitur, vastitati consummatio dabitur.” quod unctionem abolitum iri neque in

πόλιν και τὸ ἅγιον διαφθαρήσεσθαι δηλοῖ. δένεται δὲ νοηθῆναι τοῦτο ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ· ἐλθόντος γὰρ αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ ἔθνους σωτηρίαν, διὰ τὴν εἰς αὐτὸν παρανομίαν και ὕβριν ἣ τε ἱερουσῶνη αἰτοῖς καθόλου και ὁ ἁγιασμός και ἡ πόλις ἀντανῆρηται. μιῶς 5 δὲ οὐσης ἑβδομῆδος πρὸς τὴν τῶν ὁ συμπλήρωσιν, τὸ ἡμῖσι μὲν αὐτῆς ὁ τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου νενοήσθω χρόνος. τρισὶ γὰρ ἔτεσι και ἡμῖσει τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς πεπληρωκῶς ὁ μονογενῆς ἀνελήφθη. πνεύματι δὲ ἁγίῳ τοὺς ἁγίους ἐμπλήσας μαθη- B τὰς ἐπ' ἄλλοις τρισὶν ἔτεσιν και ἡμῖσει εἰς Ἱερουσαλήμ παρακατ- 10 εἶχεν αὐτούς, ὁμοῦ μὲν πρὸς τὸν μέγιστον ἄθλον και τὸν τῶν ἔθνων τούτους ἀγῶνα παρασκευαζόμενος, ὁμοῦ δὲ και τοὺς εἰς ζῶην τεταγμένους ἐκ τοῦ ἔθνους διὰ πίστεως προσλαμβανόμενος, και τῶν σκιῶν και τῶν τύπων τῆς παλαιῆς διαθήκης ἀριστῶν, και τῆ ἀληθείᾳ τοῦ εὐαγγελίου και τῆς καινῆς διαθήκης προσαγόμενος. 15 διὸ και ὁ ἱερός φησι λόγος "και δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομῶς μία," διὰ τῶν εἰρημένων δηλονότι ἐπὶ τῶν τοῖς πιστεύουσι τῷ Χριστῷ.

Ἐπισημαίνεται ὅτι τῷ ἔφς' τοῦ κόσμου ἔτει, τοῦ δὲ Ἀγούστου Καίσαρος C μβ', Ἡρώδου δὲ λβ', ἑβδόμῳ μηνὶ καθ' Ἑβραίους δεκάτῳ, ἦτοι 20 Σεπτεμβρίου κγ', Ζαχαρίας θυμιῶν εἰς τὸ ἅγλασμα κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἡμερησίας αὐτοῦ εἶδε τὸν ἀρχάγγελον Γαβριὴλ τὴν τοῦ μεγάλου προδρόμου και βαπτιστοῦ Ἰωάννου σύλληψιν εὐαγγελιζόμενον αὐτῷ.

urbe fore indicium aī, id urbis ac templi excidium denotat. potest etiam de Christo intelligi: cum enim is ad salutem populo suo reparandam venisset, hic quod eum iniuriose ac per contumeliam habuisset, una cum ipsa urbe et sacerdotium et sanctitatem amisit. iam quod ad summam 70 septimanarum una adhuc requiritur, eius dimidium intelligi debet impensum evangelii publicationi. nam unigenitus dei filius cum annos 3 s a patre sibi demandatum negotium gessisset, in caelum receptus est. inde cum spiritu sancto discipulos suos implevisset, 3 s annos eos Hierosolymis detinuit, cum ut eos ad maximum certamen convertendarum ad deum nationum praepararet, tum ut de Iudaeis eos qui erant vitae destinati, interim fide imbueret atque ab umbris et exemplis veteris testamenti ad veritatem evangelii et repraesentationem novi testamenti adduceret. itaque etiam oraculum ita habet "et una septimana testamentum multis confirmabit," nimirum iis qui Christo credent spatio istius septennii.

Anno mundi 5506, anno regni Augusti 48, Herodis 32, mense Ebraeorum septimo, qui est September, Zacharias cum in sacratio adoleret secundum ordinem suae classis, principem angelorum Gabrielem vidit sibi partum magni praecursoris ac baptistae Ioannis annuntiantem.

Ὅτι Ἰωακείμ ἔτει π' τελευτᾷ, ἡ δὲ Ἄννα οὐδ'. ἡ Θεοτόκος δὲ ὑπ' αὐτῶν τριετίσσοσα εἰσήχθη εἰς τὸν ναὸν κυρίου, ἔνδεκα δὲ γενομένη ἐτῶν ἀπωφανίσθη. οὐδ' ὄλωσ' ἐξῆμι τοῦ ναοῦ, ἀλλ' εἰ καὶ χρεῖαν εἶχε τίνος, εἰς μόνην ἀπῆει τὴν Ἐλισαβὲτ ὡς συγγενίδα καὶ πλησίον τοῦ ναοῦ οἰκοῦσαν. τὰ μέντοι Ἑβραϊκὰ γράμ-
 5
 ματα ἔτι ζῶντος τοῦ Ἰωακείμ ἔμαθεν. ἀφωρισμένος δὲ ἦν τόπος
 D ἐν τῷ ναῷ πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου ἔνθα μόναι ἴσταντο αἱ παρ-
 θέναι· καὶ αἱ μὲν ἄλλαι μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ἀπῆσαν πρὸς τοὺς
 ἰδίους, ἡ δὲ παρθένος προσεκαρτέρει τῷ ναῷ ὑπ' ἀγγέλου τριφο-
 μένη. ἦν δὲ τῇ ἡλικίᾳ μέση, σιτόχρους, ξανθόθυρξ, ξανθόμ-
 10
 ματος, εὐόφθαλμος, μεγαλόφρος, μεσόφρων, μακρόχειρ, μακρο-
 δάκτυλος, ἰμάτια αὐτόχροια ἀγαπῶσα. ἦντα δὲ γέγονεν ἐτῶν
 δώδεκα, ἐν μεσονυκτίῳ προσευχομένη ἤκουσε φωνῆς λεγούσης
 αὐτῇ θεῶθεν "τέξῃ τὸν υἱόν μου." οὐδενὶ δὲ τοῦτο ἀπήγγειλεν,
 P 186 ἕως ὃ Χριστὸς εἰς οὐρανοὺς ἀνελήφθη. γενομένης δὲ αὐτῆς ἐτῶν 15
 ἰδ', καὶ δοκούντων τῶν Ἰουδαίων ὅτι μέλλει γενέσθαι αὐτῇ ἡ συν-
 ἦθεια τῆς γυναικείας ἀσθενείας, λοιπὸν οὐ συνεχωρεῖτο εἶναι ἐν
 τῷ ναῷ. ἔστησαν δὲ οἱ ἱερεῖς εἰς προσευχὰς περὶ αὐτῆς· καὶ
 Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς ὁ τοῦ βαπτιστοῦ πατὴρ ἔλαβε δώδεκα ῥάβ-
 20
 δους γερόντων συγγενῶν αὐτῆς, καὶ ἔθρεν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ
 λέγων "δεῖξον, κύριε, τίνος ἔσται ἡ παρθένος." καὶ ἐβλάστησεν
 ἡ τοῦ Ἰωσήφ τοῦ τέκτονος ῥάβδος, καὶ ἡρμόσαντο τούτῳ αὐτήν,
 ὄντι ἐτῶν π'. καὶ κατήγαγεν αὐτήν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ διῆγε

Iochimus octogenarius decessit, Anna annos nata undeoctoginta vitam finit. ab iis in templum deducta dei genitrix anno aetatis suae tertio, undecim annos nata parentes amisit. neque vero unquam templo excedebat, sed si qua re opus haberet, ad solam Elisabetam ibat, cognatam et templo vicinam. literas Ebraicas superstitie etiamnum Iochimo didicit. erat in templo secretus locus arae vicinus, ubi solae virgines stare solebant. ac reliquae sane populo dimisso domum suam redibant, Maria autem in templo permanebat atque ab angelo nutriebatur. erat statura mediocri, subfusca, fulvo crine, oculis falvis ac mediocribus, magno supercillio, naso mediocri, manibus ac digitis longis, vestes amplexabatur nullo colore tinctas. aetae aetatis suae 12, media nocte cum precaretur, divinitus editam ad se vocem audivit "paries filium meum." neque hoc ex ea quisquam rescivit ante Christi in caelos adscensum. cum annum 14 attigisset, Iudaei eam usitata mulierum imbecillitate laboraturam rati in templo eam deinde morari non sunt passi. porro sacerdotes eius causa deum precati sunt. ibi Zacharius pontifex maximus, baptista pater, duodecim senum cognatorum Mariae ferulas accepit inque ara posuit, dicens "ostende, domine, cui virgo haec debeat copulari." floruit autem virga Iosephi fabri, atque huic octogenario in matrimonium tradita est, isque eam domum secum abduxit. Maria in mariti domo ieiunans ac progressu in publicum abstinens cum duabus

νηστεύουσα και ἀπρόβιτος σὺν ταῖς δυοῖν Θυγατράσιν αὐτοῦ. και μετὰ μῆνας ἕξ ᾤφθη αὐτῇ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, εὐαγγελιζόμενος τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν. οὐδενὶ δὲ ἀπήγγειλεν, ἕως οὗ ἔτεκεν. ἐγένετο δὲ ταῦτα τῷ πρώτῳ μηνὶ ἤγουν Μαρτίῳ, τῇ κ', 5 τῇ α' τῆς ἑβδομάδος ἡμέρᾳ και α' τῆς σελήνης· αὐτὸς γὰρ ἴσται και ἕκτος μὴν τῆς συλλήψεως Ἰωάννου. ἡ δὲ Θεοτόκος, ἠνίκαι ἀπεχώρησεν ὁ ἀρχάγγελος, ἦλθεν εἰς τὴν ὄρεινὴν ἥτοι τὴν Βηθλεέμ (ὕψηλότερος γὰρ τῆς Ναζαρέτ οὗτος ὁ τόπος) και ἠσπάσατο τὴν Ἐλισαβέτ, ἕξαδέλφην αὐτῆς οὖσαν, και ἐγνώρισεν αὐτῇ τὴν 10 ὄπτασίαν τοῦ ἀγγέλου, και ὅτι ἄρρην ἔσχε, και ὅτι Ζαχαρίας ὄπτασίαν ἐώρακεν· οὐ γὰρ ἐγίνωσκεν Ἐλισαβέτ τοῦ Ζαχαρίου σιγῆσαντος. και μετὰ μῆνας τρεῖς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἰωσήφ τοίνυν ἀπὸ τῆς ἀποδημίας ἐπανελθὼν, και εὐρῶν τὴν παρθένον ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, και θορυβηθεὶς ἐβουλήθη λύθραι ἀπο- 15 λῦσαι αὐτήν· ἀλλὰ τῇ ὄπτια τοῦ ἀγγέλου θαρροῦσας κατέσχευεν αὐτήν. αἶτα διαβαλλομένων αὐτὸν και πικρῶς λοιδορουμένων τῶν ὁμοροῦντων, ὡς οὐκ ἐπὶ γάμῳ ἀλλ' ἐπὶ φυλακῇ τὴν παρθένον ἐκ τοῦ ἱεροῦ λαβόντα και κλεψυγαμῆσυντα, τὸ ἕδωρ τῆς ἐλλέξεως ἀμφότεροι πίνουσι και εἰς τὴν ὄρεινὴν πέμπονται. μετὰ ταῦτα ὡς 20 εἶδον αὐτοὺς ὑποστρέψυντας και μηδὲν παθόντας ποιηρόν, ἀπέλυσαν αὐτούς. τῆς ἀπογραφῆς δὲ γενομένης ἀτήχθη σὺν τῷ Ἰωσήφ εἰς τὴν Ἰουδαίαν· μὴ φθάσαντες δὲ κατέλυσαν εἰς πρῶστειον τῆς Βηθλεέμ, ὃ ἦν κτήμα Σαλώμης τῆς μαίας, τῆς ἕξαδέλφης τῆς Θεοτόκου. κάκεισις ἔτεκε τὸν Ἐμμανουήλ, και τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ

Josephi filiiabuxit. elapsis autem sex mensibus princeps angelorum Gabrielus ei apparuit, laetumque de salute mundi nuntium attulit. id ea, donec peperisset, occultum habuit. res acta est primi, qui est Martius, mensis die 25, prima et septimanae et lunae die. is mensis sextus fuit concepti Iohannis. Maria digressa archangelo in montanum, nimirum Bethlehema, profecta (nam ea urbs editiori quam Nazareta loco sita est) Elisabetam consobrinam invisit; eique angeli apparitionem, quodque masculum concepisset, itemque de visione Zachariae exposuit, quam voce Zachariae interclusa e ignorabat: et exactis tribus mensibus in Galilaeam rediit. at Iosephus cum peregre domum reversus virginem uterum ferre deprehendisset, perturbatus eam clam deserere statuit. sed angeli apparitione confirmatus eam retinuit. deinde cum finitimi calumniarentur acerbeque obtrectarent, eum virginem non ad nuptias sed custodiae causa templo abduxisse, itaque eam matrimonio subtrahere, uterque aquam experimenti biberunt et in montana missi sunt; unde cum eos incolomes nihilque mali passos accusatores viderent, crimine absolverunt. porro cum census iam ageretur, Iosephus cum Maria in Iudaeam abiit; angustiaeque temporis praeventi diverterunt in suburbium Bethlehema, quod possidebat Salome matris, Mariae consobrinae. ibi ex Maria natus Emmanuel, octavo die circumcisis, post

περιέτεμε τὸ παιδίον. καὶ μετὰ μ' ἡμέρας ἀνήγαγεν αὐτὸ εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ κυρίῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ ἐπέδεχθη παρὰ τοῦ δικαίου Συμεῶν. οὗτος γὰρ ὁ θεοδόχος Συμεὼν Ἰουδαῖος ὢν εἰς ὑπῆρχε τῶν ὁ τῶν καὶ Ἑβραϊκῶς συντεθειμένην τὴν παλαιὰν θείαν γραφὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα γλώσσαν μεταβαλόντων 5

P 187 ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου βασιλέως Αἰγύπτου, πρὸ χρόνου τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ὡς ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐν τῇ ἑξαήμερῳ λέγει. ὃς ἐντυχὼν τῷ τοῦ προφήτου Ἡσαίου ῥητῷ τῷ λέγοντι "Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ" δηλώσθησε τούτῳ, ἀδύνατον εἶναι 10 λέγων, ὅσον ἐπ' ἀνθρωπίνῃ φύσει, τὸ παρθένον τεκεῖν. οὕτως οὖν ἔχων ἀποκαλύψεως ἔτυχε θείας, ἕως τότε τῷ βίῳ περιεῖναι ἕως ἂν τελεσθῇ τὸ θεῖον τοῦ προφήτου ῥητόν· ὃ δὴ καὶ τὸ θεῖον ἡμᾶς διδάσκει σαφῶς εὐαγγέλιον, λέγον "πνεῦμα ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου 15 μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἰδεῖν τὸν χριστὸν κυρίου." ἰδὼν τοίνυν, αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ βρέφος τεσσαρακονθήμερον, καὶ δεξιόμενος αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εἰπὼν "νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλό σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ" πρὸς αὐτὸν ἐξεδήμησε χαίρων. εἶτα ἐχρηματίσθη Ἰωσήφ φυγεῖν εἰς Αἴγυπτον. 20

Μετὰ δὲ δύο ἔτη ἐποίησε τὴν βρεφοκτονίαν Ἡρώδης, καὶ τὸν Ζαχαρίαν ἔσωθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἀνεῖλε λειτουργοῦντα. ἡ δὲ Ἐλισαβὲτ λαβοῦσα τὸν Ἰωάννην ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐκρύβη ἐν σπηλαίῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ ἐτελεύτησεν. ὃ δὲ

quadraginta dies Hierosolymam adductus est, ut domino secundum legem sisteretur; acceptusque est a iusto Symeone. is dei receptor Symeon Iudaeus unus erat de 70 illis interpretibus, qui Ptolemaeo Philadelpho Aegypti regi Ebraicum vetus testamentum in Graecum transtulerant sermonem ante Christi adventum, sicut D. Chrysostomus in suo de sex diebus opere tradit. atque hic Symeon cum Esaiæ vaticinium legisset, virginem gravidam fore partuque filium Emmanuelum nomine edituram, fidem dicto prorsus derogavit, quod humana natura omnino virginem parere non admitteret. sic ei animato divinitus patefactum est victurum eo usque dum vatis oraculum impleretur. id nos sacrum etiam docet evangelium his verbis (Luc. 2) "erat spiritu sancto praeditus, ab eoque oraculum acceperat, se non ante moriturum quam unctum domini vidisset." eum ergo in templo videns puerulum quadraginta dierum, in ulnas accepit, fatusque "nunc, domine, servum tuum dimitte in pace secundum verbum tuum" laetus ad eum hinc emigravit. deinde Iosephus divinitus est in Aegyptum fugere iussus.

Post biennium Herodes puerulos necavit, Zachariamque sacris operantem intra altare interfecit. at Elisabeta assumpto Ioaanne in solitudinem exiit, inque spelunca dies quadraginta cum delitasset, diem suum

Ἰωάννης ἐν τῇ ἐρήμῳ ὀδηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου καὶ ἐν αὐτῇ ἀνατραφεὶς ἔμεινεν ἕως τῆς τοῦ κυρίου ἀναδείξεως.

Μετὰ δὲ πενταετῆ χρόνον ὑπέστρεψεν Ἰωσήφ εἰς Ναζαρέτ C
ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἔλαβε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Μαρίαν Κλεόπας ὁ
5 ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐγέννησε
τὸν Συμεών, ὃς μετὰ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου ἐπίσκοπος
γένεον Ἱεροσολύμων καὶ ἐπὶ Λομετιανοῦ μαρτυρήσας ἐσταυρώθη.
Ἰούδας δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐγέννησε δύο υἱούς, Ζωκτῆρα καὶ
Ἰάκωβον.

10 Ἦν δὲ Ἰωάννης λα΄ χρόνον, ὅτε ἐξῆλθε τῆς ἐρήμου. καὶ
κηρύσσοντι ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, ἐν οἷς ἦν καὶ Ἀνδρέας καὶ
Ἰωάννης. καὶ τῶν μὲν λεγόντων ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ τῶν δὲ ὅτι
προφήτης, ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἦλθον πολλοὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου
ἐν χώρᾳ Βηθαθαρά, καὶ ἐβαπτίζοντο. ἐλθόντος δὲ τοῦ Ἰησοῦ, D
15 ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ Ἰωάννης, εἶπεν “ἶδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ.” καὶ
ἀκούσας Ἀνδρέας καὶ Ἰωάννης ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. μετὰ δὲ
τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν εἰς Ναζαρέτ ἐτελεύτησεν Ἰωσήφ ἐτῶν ρί.
τελευτήσαντος δὲ καὶ Ζεβεδαιου ἤγαγεν Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος τὴν
μητέρα αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐπὶ τῇ θεοτόκῳ τὴν δὲ κτῆσιν αὐτῶν πω-
20 λήσαντες Καϊάφα ἠγόρευον τὴν Σιών, ἔνθα τὸ μυστικὸν πάσχα ὁ
Χριστὸς ἐποίησε καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων εἰσῆλθε. μετὰ τὴν
τοῦ κυρίου ἀνάληψιν ἡ θεοτόκος ἐν Σιών διέτριβεν ἕως τῆς τελευ-
τῆς αὐτῆς. πρὸ δὲ ἡμερῶν ιε΄ ἔγνω τὴν ἔξοδον αὐτῆς. πρὸ δὲ P 188

oblit. Ioannes in solitudine ab angelo institutus atque eantritus ibi mansit donec Christus in publicum prodiit.

Post quinquennium Iosephus ex Aegypto Nazaretam revertit. eius filiam Mariam Cleophas, frater Iosephi ex utroque parente, duxit uxorem, ex eaque Symeonem sustulit, qui post Iacobum domini fratrem episcopus fuit Hierosolymis, ac Domitiano imperante in crucem actus divinae veritati suo supplicio testimonium perhibuit. Iudas autem frater eius duos genuit filios, Zocterem et Iacobum.

Annum agens Ioannes 31 solitudine egressus est, eumque concionantem multi secuti sunt; quorum erant etiam Andreas ac Ioannes. alii autem eum Christum, alii vatem putabant. die quadam multi Bethabaram, qui est trans Iordanem locus, venerant ac baptizati sunt. eo cum Iesus advenisset, videns eum baptista dixit “en agnus dei.” quo audite Andreas et Ioannes Iesum secuti sunt. eo Nazaretam reverso Iosephus moritur, annos natus 110. cum autem Zebedaeus quoque mortuus esset, adduxerunt Ioannes et Iacobus matrem suam, eaque cum Maria habitavit. bonis porro suis Caiaphas venditis Sionem emerunt. is est locus ubi mysticum pascha Christus celebravit et foribus clausis ingressus est; ibique Christo in caelum assumpto Maria usque ad finem vitae

τριῶν ἡμερῶν ὁ ἀρχάγγελος παρεγένετο πρὸς αὐτήν, τὸ βραβεῖον κομίζων. παρέδωκε δὲ τὴν ἄγλιαν αὐτῆς ψυχὴν τῷ κυρίῳ καὶ εἶπεν τῷ θεῷ αὐτῆς ἔτι ὄσα ὀφ', οἱ δὲ φασὶ νῆ', ὥστε μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ εἰκοσιτέσσαρας χρόνους ἐπεβίωσεν.

Ἔτι ἐν τῷ ἰα' ἔτει Ἡρώδου τοῦ τετραρχοῦ ὁ ἀρχιερεὺς Ἄνα-5
ρος ἐτελεύτησε· μεθ' ὃν ἐνιαυσιαῖοι ἀρχιερεῖς καθίστανται, ὡς
Ἰώσηπος ἱστορεῖ. καὶ τὰ θεῖα εὐαγγέλια αὐτῷ μαρτυρεῖ ἀλη-
θεύοντι ἐν οἷς περὶ τοῦ Καϊάφα λέγει. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ
B εἶπεν, ἀλλ' ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφῆτευσεν.

Ἔτι τῆς παραδόξου τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀναστάσεώς τε καὶ 10
εἰς οὐρυνὸς ἀναλήψεως τοῖς πλείστοις ἤδη περιβοήτου καθιστώ-
σης, Πιλᾶτος ἀγωνιάσας ὡς μὴ ἀνεγκύκλιος τῷ βασιλεῖ τοιαῦτα
γεγόμενα θαύματα, τέλος ἀναγκασθεὶς, ὡς μὴ λάθῃ, ἀνεκοινώ-
σατο τῷ βυσιλεῖ Τιβέριῳ τὰ περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ
σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰς τε ἄλλας τερατουργίας αὐ- 15
τοῦ, καὶ ὡς ὅτι μετὰ θάνατον ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς θεὸς ἤδη παρὰ
πολλοῖς εἶναι πιστεύεται. Τιβέριος οὖν, ἐφ' οὗ τὸ τῶν Χριστιανῶν
ὄνομα εἰς τὸν κόσμον εἰσελήλυθεν, μαθὼν τῇ συγκλήτῳ ἀνε-
C κοινώσατο, δηλὸς ὢν ἐκείνος ὡς τῷ δόγματι ἀρέσκοιτο. ἡ δὲ
σύγκλητος, ἐπεὶ οὐκ αὐτῇ δεδοκιμάκει, ἀπίσαστο, τῇ δὲ ἀληθείᾳ, 20
ὅτι μηδὲ τῆς ἐξ ἀνθρώπων ἐπικρίσεώς τε καὶ συστάσεως ἢ σωτή-
ριος τοῦ θεοῦ κηρύγματος ἰδεῖτο διδασκαλίᾳ. ταυτὶ φησι Τερτυ-

18 εἰσεληλυθῆναι P

egit. ea quindecim ante diebus suum exitum cognovit. triduoque ante archangelus ad eam venit, praemium portans. tradidit sanctam suam animam domino ac filio et deo suo, annos nata septuaginta duos. quidam tradunt quinquaginta octo. vixit ergo viginti quattuor annos post Christi in caelos ascensum.

Undecimo anno Herodis tetrarchae summus pontifex Ananus moritur. post hunc annua fuit ea dignitas, quod et Iosephus refert; et cum vere dicere sacra evangelia testantur, ita de Caiapha loquentia (Ioan. 12) "id vero non de suo dicebat, sed quia erat pontifex maximus anni istius, vaticinabatur."

Cum admirabilis in vitam reditus atque in caelos ascensio servatoris nostri fama iam longe lateque increbuisse, Pilatus animi anxius, quod de his quae evenerant miraculis nihil ad imperatorem rettulisset, tandem necessitate adactus Tiberio Caesari perscripsit Christum mortuum vitam recepisse, tum quae is miracula ediderat, utque de morte in vitam reversus iam a multis deus esse credatur. ac Tiberius quidem nomen Christianorum per orbem iam propagatum sentiens de ea re ad senatum rettulit, neque obscure talit sibi religionem Christianam probari. senatus autem, quod eam improbaret, ipse quoque repudiavit. vera causa eius rei est, quod divinum salutis praeconium humanam approbationem atque commendationem nequaquam requirit. haec Tertul-

λιανός. οὗτος ὁ Τιβέριος θάνατον ἠπέλλησε τοῖς Χριστιανῶν κατηγοροῖς.

Ἔτι Τιβεριῶν Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀφαιρεῖται τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τοῦ νέου Ἡρώδου καὶ Κλεοπάτρας διὰ Ἡρώδου 5 διάδα, καθὼς ἱστορεῖ Ἰωσήπος ἐν τῷ 19 τῆς ἀρχαιολογίας. ἐνθα καὶ πόλεμος αἰρεται πρὸς τὸν Ἀρέταν, ὡς ἀτιμασθείσης αὐτῷ τῆς θυγατρὸς ἐν ᾧ πολέμῳ πάντα φησὶ τὸν Ἡρώδου στρατὸν διαφθαρεῖν διὰ τὸν Ἰωάννου θάνατον.

Ἔτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ 10 προφητείας ἐπὶ τὸ πάθος προῆι ἔτους 19 τῆς Τιβεριῶν βασιλείας. καθ' ὃν καιρὸν καὶ ἐν ἄλλοις μὲν Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν εὐρομεν ἱστορούμενα ταῦτα κατὰ λέξιν. ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωσμένων πρότερον, καὶ νῦν ὥρι ἐκτὴ τῆς ἡμέρας ἐγένετο ὡς καὶ ἀστέρως ἐν οὐρανῷ φανῆναι, σεισμός τε μέγας κατὰ 15 Βιθυνίαν γενόμενος τὰ πολλὰ τῆς Νικαίας κατεστρέψατο. ταῦτα Φλέγων φησὶ. καὶ Ἀφρικανὸς δὲ ἱστορεῖ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ πάθους σκότος κατ' ὅλον τοῦ κόσμου φροβερύτατον γενέσθαι. σεισμῶν τε αἱ πέτριαι διερρήγνυντο, καὶ πολλὰ τῆς γῆς κατερρίφη. τοῦτο τὸ σκότος ἔκλειψιν ἡλίου οἱ Ἰουδαῖοι καλοῦσιν, ἀλθως, 20 ὡς ἐμοὶ καὶ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ. Ἑβραῖοι γὰρ ἄγουσι τὸ πάσχα κατὰ σελήνην, πρὸ δὲ τῆς μιᾶς τοῦ πάσχα τὰ περὶ τὸν σωτήρα συνέβη, ἔκλειψις δὲ ἡλίου τῆς σελήνης αὐτὸν ὑπελθούσης γίνεται, ἀδύνατον δὲ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ πλὴν ἐν τῷ μεταξὺ νομηνιαίᾳ καὶ τῆς

lianus refert. idem Tiberius mortem Christianorum accusatoribus minatus est.

Anno Tiberii undevigesimo Ioannes baptista capite truncatur a iuniorē Herode et Cleopatra propter Herodiadem, ut Iosephus scribit libro Antiquitatum decimo octavo. tunc quoque bellum suscipitur contra Arcatum, qui filiam suam ab Herode contumeliose habitam querebatur. eo in bello ait propter Ioannis necem Herodis exercitum universum periisse.

Anno Tiberii regni undevigesimo dominus noster Iesus Christus supplicium adiit, sicuti de eo vates praedixerant. quo tempore haec in Graecis commentariis annotata ipsis verbis referemus. "solis extitit defectus, omnibus prioribus maior; noxque diei sexta hora oborta est, ita ut et stellae in caelo conspectae sint." terrae motus quoque ingens in Bithynia fuit, qui magnam Nicaeae partem prostravit. haec Phlegon. Africanus etiam narrat, quo die Christus est supplicio affectus, tenebras admodum terribiles per totum mundum obortas, terrae motu saxa dirupta, multamque terrae prostratum. eas tenebras Iudaei solis defectum appellant, absurde id quidem meo iudicio et repugnante veritate. nam secundum lunae motum Ibraei pascha instituant. pridie autem paschatis Christus in cruce supplicium passus est. iam solis defectus non fit nisi cum cum luna subit; neque

πρὸ αὐτῆς κατὰ τὴν σύνοδον αὐτὴν ἀποβῆναι· πῶς οὖν ἔκλειψις
B νομισθεῖη κατὰ διάμετρον σχεδὸν ὑπαρχούσης τῆς σελήνης ἡλίω;
 ἔστω δὲ συναρμολόζον πολλοῖς τὸ γεγενημένον, καὶ κοσμικὸν τέρας
 ἡλίου ἔκλειψις ὑπονοείσθω ἕκ γε τῆς κατὰ τὴν ὕψιν πλάτης. τίς
 δὲ ἡ κοινωνία σεισμῶν καὶ ἐκλείψει πέτραις τε ῥηγνυμέναις καὶ ἀνα- 5
 στάσει νεκρῶν, τοσαύτη τε κινήσις κοσμική; ἐν γοῦν τῷ μακρῷ
 χρόνῳ τοιοῦτόν τι συμβῆν οὐ μέμηται τις. ἀλλ' ἦν σκότος θεο-
 ποιήτων, διότι τῆδε τῇ ἡμέρᾳ τὸν κύριον συνέβη παθεῖν. καὶ ὁ
 λόγος ἀληθέστατος, καὶ ὁ χρόνος τοῦ σωτηρίου πάθους παρὰ
 Ῥωμαίοις μᾶλλον σεσημειώται· ἐν γὰρ τῇ Γεμίνου ὑπατεία πεπον- 10
 θέναι αὐτὸν ἔσημειώσαντο, ἧτις γέγονεν ἐν τῷ α' τῆς σβ' Ὀλυμ-
 πιάδος. τεκμήριον δ' ἂν γένοιτο τοῦ κατὰ τὸδε τὸ ἔτος πεπονθέ-
C ναι τὸν σωτήρα ἡμῶν ἢ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου μαρτυρία,
 ἧτις μετὰ τὸ ἐ' ἔτος Τιβερίου τριετῆ χρόνον τῆς διδασκαλίας αὐ-
 τοῦ διαγενέσθαι μαρτυρεῖ. 15

Ἵτι ἐν τῷ λγ' ἔτει Ἡρώδου Κυρήνιος ὑπὸ τῆς συγκλήτου
 βουλῆς ἀπεσταλμένος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπογραφὰς ἐποιήσατο τῶν
 αὐσίων καὶ τῶν οὐκ ἐπίτροπων. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ ἔτει Ἰησοῦς Χριστὸς
 ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας γεννᾶται.

Ὁμοῦ συνάγεται ἀπὸ Ἀβραάμ ἐπὶ τὴν Χριστοῦ γέννησιν 20
 ἕτη βρέ'.

Ἵτι Ἡρώδης ὕδρωπι δεινῷ πεισθεὶς σκώληκός τε ἐκβρόσας

6 κινήσει κοσμική *scribe. margo P*

potest nisi in novilunio, cum luminaria coeunt, aut proxime, evenire. quomodo igitur istae tenebrae defectus solis fuerint, cum eo tempore luna pene e regione soli opposita fuerit? sed esto tamen id quod multis probatum fuit; erroremque visus secuti tenebras toti mundo iniectas defectum solis patemus. quid interim rei est defecti solis cum terrae motu, saxorum fissione, mortuorum in vitam reditu, ac tanta mundi commotione? certe nemo quisquam tale aliquid tanto temporis decursu evenisse commemoravit. enimvero tenebrae erant a deo creatae, quod ea die dominus moreretur. haec est verissima ratio. exactius etiam tempus salutaris istius supplicii a Romanis est annotatum, evenisse nimirum Gemino consule. fuit hoc primo anno Olympiadis ducentessimae secundae. atque argumento ei rei est etiam testimonium evangelii a Ioanne conscripti, quod scriptum post decimum quintum Tiberii annum docendo triennium consumpsisse perhibet.

Anno Herodis trigesimo tertio Cyrenius a senatu in Iudaeam missus incolae et facultates censuit. eodem anno Christus Bethlehemae nascitur, urbe Iudaeae.

Ab Abrahamo usque ad Christi natales anni sunt 2105.

Herodes hydropo vehementi excruciatas, vermibus de corpore ipsius

ἀπὸ τοῦ σώματος καταστρέφει τὸν βίον. Αὐγουστος δὲ μετὰ θάνατον Ἡρώδου Ἀρχέλαον μὲν τὸν υἱὸν Ἡρώδου Ἰουδαίων ἐθνώρηγην κατέστησε, δὸς αὐτῷ τὰ περὶ Ἱεροσόλυμα ὕρια καὶ Σαμαρείων τὸ ἔθνος καὶ Σεβαστήν καὶ Καισάρειαν καὶ Ἰσπηγν καὶ Ἄντιπατριδα καὶ Λύδαν καὶ τὸ πεδίον, Φιλίππῳ δὲ τὰ περὶ τὴν νῦν Πανειάδα καὶ Βαταναίαν καὶ Τράχωνα καὶ τὴν Ἀκραβατίνην καὶ Γαυλαντίην καὶ Γάλαθα, ἔνθα ἦν Γαμάλα πόλις, Ἡρώδῃ δὲ τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὸ ὑπὸ τὴν Πάργαν πεδίον καὶ Νάρβαθον καὶ τὴν Περσίαν. οὗτος ἔκτισε Τιβεριάδα. τῷ δὲ Ἀνσανίᾳ τὴν Ἰδου-
10 μαιαν καὶ Ζιφηνήν καὶ τὰ ταύτης χωρία καὶ Ἀβιληνήν.

Γίνονται οὖν ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη διαχίλια P 190
σμβ', καὶ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως τοῦ Φάλεκ καὶ τῆς πυργο-
ποιίας ἔτη φλη', καὶ ἀπὸ τοῦ Φάλεκ καὶ τῆς πυργοποιίας ἕως ἤλ-
θεν Ἀβραὰμ εἰς γῆν Χαναάν ἔτη χις', καὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως τῆς
15 τελευτῆς Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ ἔτη φκς', καὶ ἀπὸ τῆς τελευτῆς Ἰησοῦ
ἕως παρελάβε Δαβὶδ τὴν βασιλείαν τῆς Ἰουδαίας ἔτη ν', καὶ ἀπὸ
Δαβὶδ ἕως Σεδεκίου υἱοῦ Ἰεχονίου καὶ τῆς ἐκ Βαβυλῶνος μετοι-
κεισίας ἔτη νμη', καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας ἕως Ζοροβάβελ, ἐπὶ
πρώτου ἔτους Κύρου βασιλέως Περσῶν, ἔτη ο', καὶ ἀπὸ τοῦ α'
20 ἔτους Κύρου ἕως Ἀδγούστου Καίσαρος, ἐν ᾧ χρόνῳ ἐγενήθη ὁ Β
κύριος ἡμῶν καὶ θεὸς Ἰησοῦς Χριστός, ἔτη φςβ'. ὁμοῦ ἔτη
φςδ'.

Μετὰ δὲ Αὐγουστον ἐβασίλευσε Τιβέριος ἔτη κγ', ὃς ἔκτισε
πόλιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ Τιβεριάδα. καὶ ἐν μὲν τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ

19 α'] μ' P

scaturientibus, vitam cum morte commutavit. eius filium Archelaum Augustus Iudaeae genti praeposuit; ei quoque attribuit montana circum Hierosolyma, Samaritanam gentem, Sebastam Caesaream Ioppen Antipatridem Lydam et campestria. Philippo loca Paneadi nunc vocatae finitima, Bataneam Trachonem Acrabatinam Gaulonitidem ac Galatha, ubi erat urbs Gamala. Herodi Galilaeam et planitiem Parnae subiectam, Narbathum, Peraeam. is Tiberiadem condidit. Lysaniae Idumaeam Ziphnenen et quae eius sunt dicionis, atque Abilenam.

Ab Adamo usque ad diluivium sunt anni omnino 2242, inde usque ad Phalecum et turris aedificationem anni 538, hinc usque ad Abrahami in Chanaanicaem terram adventum 616, ab hoc usque ad mortem Iosuae Navis filii 526, porro usque ad tempus quo Iudaicum regnum Davidus accepit, anni 480, hinc usque ad Sedechiam Iechoniae filium et exsillum Babylonicum anni 448, inde usque ad Zorobabelem ac primum annum Cyri in Persas regni anni 70, denique a primo anno Cyri usque ad annum Augusti, quo Christus natus fuit, anni 592. summa anni 5506.

Post Augustum Tiberius regnum tenuit annos 23. is in Iudaea urbem Tiberiadem condidit. eius regni anno 15 baptizatus est Christus

βασιλείας ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς βαπτίσθη καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀπήρξατο, ἐν δὲ τῷ ἡ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Ἰστανρωθή ὁ κύριος. ἀνίσταται δὲ τῇ κ' Μαρτίου ἐπιφωσκούση κυριακῇ, ἣτις ἐστὶ μιὰ καὶ πρώτη, ἣ αὐτὴ καὶ πάσχα κυριακόν· ἐν ταύτῃ γὰρ ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἐδημιούργησε καὶ ἐν ταύτῃ 5

C τὸ ἀληθινὸν φῶς ὁ Χριστὸς ἐκ τάφου ἀνέτειλεν. ὃς καὶ ἐπισκημά-
γισε τὴν τοῦ Δαυιὴλ προφητεῖαν, μέσον τῆς ἑβδομάδος τῶν χρό-
νων ἔλθων ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος. φησὶ γάρ "καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν
βδέλγμα ἐρημώσεως συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν." ἐν
γὰρ ταύτῃ τῇ ἑβδομάδι διωθήκη δέδοται καινὴ τοῖς πιστεύουσι, 10
καὶ δυνάμειος ἀπίστεως αὐτοὺς ἐπλήρωσεν, ἐπέπερ μεσοσύσης τῆς
ἑβδομάδος ταύτης ἢ κατὰ νόμον ἤρθη θυσία, τῆς τε ἀληθινῆς
προσφερομένης θυσίας. σημεῖα δὲ τῆς ἐρημώσεως προὔπεφνε
λέγων ὁ κύριος "ὅταν ἴδῃτε τὸ βδέλγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν
διὰ Δαυιὴλ προφήτου, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς." 15
καὶ ἵνα μὴ νομίσωσι οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν ἀπολήψεσθαι τὸν ναὸν καὶ

D τὴν πόλιν, ἐπάγει "καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται
ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν." ἕως γάρ, φησὶ, τῆς τοῦ κόσμου συντελείας
ἢ τῆς ἐρημώσεως συντέλεια μένει, μεταβολὴν οὐ δεχομένη. τοῦτο
καὶ Δαβὶδ ἔφη "ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξωσι· καὶ 20
γνώσκονται ὅτι δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν περᾶτων τῆς γῆς." καὶ
τότε μᾶλλον γνώσκονται, ὅταν ἴδωσι τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
θρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. ὥσπερ γὰρ διὰ ξύλου εἰσηλθεὶν ὁ θάνα-

10 ἑβδομάδι add Xylander

et praedicare evangelium coepit. anno eius 18 eius regni cruci affixus est. vigesima quinta Martii die de mortuis exstitit vivus, illucescente die dominica, quae est a sabbatho proxima, ac prima septimanae dies, diesque paschatis dominici. ea die principio deus lucem creaverat, tunc autem vera lux de sepulcro orta est. ac confirmavit Christus vaticinium Danieli, mediante annorum septimana supplicium subiens, ita dicentis "in templo erit abominabile vastitatis signum, eique vastitati explendae tempus dabitur" etc. in hac enim septimana novum credentibus testamentum est datum, sique omni facultate impleti, cum mediante illa septimana legis Mo-
saicae sublatum est sacrificium, vera victima deo mactata. ipse autem dominus signa futurae vastitatis praedixit: "cum" inquit (Matth. 24. Luc. 21) "abominabile vastitatis signum videbitis, de quo Danielus vates praedi-
xit, tunc intelligite imminere vastitatem eius." ac ne putarent Iudaei se templum atque urbem recuperaturos, addit in vaticinio vastitatis eius finem ante finem saeculi non futurum, ut intelligerent in fine demum mundi finem et vastitati futurum, nullam aliam eius mutationem. idem et Davidus praedixerat his verbis (Psalm. 58) "in ira consummationis, et non erunt; cognoscentque quod deus Iacobe dominatur et finibus terrae." idque tunc eo magis intelligent, cum videbunt signum filii hominis in caelo.

τος, και δια ξύλον ἢ ζωή, ἐπειδὴ ἐπτάκις νεκρῶν ἀνάστασιν εὐ-
 ρομεν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, και μετὰ τοὺς ἐπτά ὄγδοος ἐκ νεκρῶν
 ἀνίστη ὁ κύριος ὁ ἐγγύρας τοὺς ἐπτά. πρὸ γὰρ τῆς Χριστοῦ ἀνα- P 191
 στάσεως ἐπτά μόναι ἀναστάσεις νεκρῶν ἐγένοντο, πρώτη μὲν [ἡ]
 5 ἐν τῇ παλαιᾷ ἢ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας τῆς Σαραφθίας, ὃν ἤγειρεν
 Ἡλίας, δευτέρα ἢ τοῦ υἱοῦ τῆς Σωμαντίδος, ὃν Ἐλισαῖος ἤγειρε,
 τρίτη ἢ τοῦ στρατιώτου ὃν ἐγγυρῆς Ἐλισαίου θάψαντες, ὡς ἀπὸ
 πυρὸς ἐξεπήδησε, τετάρτη δὲ ἐν τῇ καινῇ ἢ τοῦ ἀρχισυναγωγῶ
 τῆς Θυματρός, πέμπτη ἢ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας, ἕκτη ἢ τοῦ Λαζάρου,
 10 ρου, ἑβδόμη ὅτι πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἀνίστη,
 και ὄγδοῃ ἢ τοῦ κυρίου ἀνάστασις μετὰ τὸ σωτήριον πάθος. καὶ
 ὃν καιρὸν τοῦ πάθους γενομένου σεισμοῦ ἐν πολλοῖς εὐρέθη Ἑλλη-
 νικοῖς ὑπομνήμασιν ὅτι σεισμὸς ἐγένετο μέγας και σκότος ἐφ' ὅλην B
 τὴν οἰκουμένην, ὥστε και ἀστέραις φανῆραι. ἱστορεῖ δὲ και Ἰω-
 15 σηπος χρησὸν τινα ἐν ἱεροῖς γράμμασιν εὐρεθῆναι, περιέχοντα
 ὡς κατὰ καιρὸν ἐκείνον ἀπὸ τῆς αὐτῶν χώρας ἄρξει τις ἄνθρωπος
 τῆς οἰκουμένης πάσης, ὃν αὐτὸς μὲν ἐπὶ Οὐδεσπασιανοῦ ἐξελητφε
 πεπληρωσθαι, δέημαρτε δὲ τῆς ἐρημνείας ἐκ διαμέτρου· οὐ γὰρ
 πάσης οὗτος ἦρξε. λείπεται δὲ οὐδ' ἐπὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
 20 Χριστὸν τοῦτο πληροῦσθαι, πρὸς ὃν φησιν ὁ πατήρ "αἰτήσαι
 παρ' ἐμοῦ, και δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, και τὴν
 κατώχισιν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς." ὅθεν εἰς πῦσιν τὴν γῆν C

sicut enim per lignum mors, ita etiam vita per lignum intravit. nam
 septies in sacris literis legitur aliquem ex morte vitam recepisse. post
 eos septem octavus Christus de mortuo vivus exstitit, qui et septem
 illos in vitam revocaverat. ante enim quam Christus revixit, tantum
 septem numero mortales in vitam restituti fuerunt. primus in veteri
 testamento fuit Sareptanae viduae filius, ab Elia suscitatus, secundus
 Sunamitidis filius, quem Elisaeus in vitam reduxit, tertius miles qui
 prope Elisaei cadaver sepultus quasi ex igne exsiluit. quarta in novo
 testamento filia praefecti synagogae, quintus viduae filius, sextus Laza-
 rus. septimo, quod multa sanctorum qui obdormiverant corpora resur-
 rexerunt. octavus Christus post toleratum salutis causa nostrae suppli-
 cium ex morte in vitam rediit. inventum est in multis Graecorum com-
 mentariis, quo tempore Christus in cruce mortem obiit, terram motu
 fuisse ingenti concussam, tenebrasque toti terrarum orbi inductas fuisse,
 ita ut stellae etiam apparuerint. praeterea Iosephus narrat oraculum
 quoddam fuisse in sacris literis inventum, quo Iudaeis praediceretur eo
 tempore quendam ex ipsorum patria imperium totius orbis habiturum.
 hoc ille Vespasianum implevisse interpretans tota (quod alunt) via a
 vero aberravit: neque enim Vespasiano totus mundus subditus fuit. re-
 liquum erge est id a domino nostro Iesu Christo impletum fuisse, quem
 ita affatur pater (Psalm. 2) "posce a me, dabo tibi gentes loco hereditatis,
 ac terminos terrae tibi mancipabo." inde factum ut sonus sanctorum eius

ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν ἱερῶν ἀποστόλων αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἐπεὶ οὖν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Θεὸς τὴν κτίσιν ἐδημιούργησε, καὶ μαρτυρεῖ τῶν δένδρων ἢ βλάστησις, διὰ τοῦτο καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἤλευθέρωσε τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας, καὶ τῇ παρθένῳ Γαβριὴλ 5 ὁ ἀρχάγγελος εὐηγγέλισατο. εἰκότως οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Χριστὸς ὑπέμεινε τὸ σωτήριον πάθος.

Ὁ τὸν Πιλάτος μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ σταύρωσιν εἰκόνας
 D τοῦ Καίσαρος εἰς τὸ ἱερὸν νύκτωρ ἀνέθηκεν. ὄρθρου δὲ γενομένου οἱ Ἰουδαῖοι θεασάμενοι τοσοῦτον ἐταράχθησαν ὥστε Πιλάτος 10 ἐκδειματωθεὶς ἀλλαγῆ ταύτας μετέθηκε. Τιβέριος δὲ λίαν τοῦ δικαίου φροντίζων ἔγραφε τοῖς ἄρχουσιν τῶν πόλεων, ἵνα τι γράφη παρὰ τοὺς νόμους προστασίας γίνεσθαι, μὴ προσέχειν ὡς ἡγνοηκότι. διὸ καὶ Πιλάτος εἰδὼς αὐτοῦ τὸ φιλάληθες καὶ φιλοδικαίον, τὰ τεράστια Χριστοῦ πάντα καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα αὐτῷ 15 δι' ἐπιτομῆς ἀνεκοινώσατο, καθὼς ἱστορεῖ Τερτυλιανὸς ἐν τῇ ὑπὲρ Χριστιανῶν ἀπολογία, καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἀνεβίωσε καὶ ἤδη παρὰ πᾶσι θεὸς εἶναι πιστεύεται. καὶ ὅτι Τιβέριος καταπλυγεῖς
 P 192 ἀνήγγειλε πάντα τῇ συγκλήτῳ. ἡ δὲ οὐ προσήκατο, πειθαρχεῖν νόμῳ παλαιῷ λέγουσα, μὴ πρότερον θεοποιῆσαι τινα, εἰ μὴ ψῆφος 20 καὶ δόγματι παρ' αὐτοῖς κριθεῖη. ὁ δὲ τὸν μὲν νόμον τοῦτον ἐδέξατο, ἐκέλευσε δὲ μηδένα ἐμποδίζειν τῷ Χριστοῦ κηρύγματι.

apostolorum in universam terram exiret, ac sermo eorum ad fines usque orbis pertingeret. quoniam ergo eo temporis articulo mundum fabricatus est deus, cui rei testimonium arbores tunc florentes exhibent, ideo eodem tempore Israelum quoque Aegyptiaca servitute liberavit, laetumque post nuntium Gabrielus angelorum princeps Mariae attulit. quare consentaneum erat eodem etiam tempore Christum nobis salutare supplicium luere.

Ceterum Pilatus Christo crucifixo, postea noctu in templum imagines Caesaris intulit; quod cum primà luce Iudaei vidissent, tantus eorum fuit motus ut Pilatus territus alio eas transtulerit. Tiberius porro iustitiae observantissimus praefectis urbium missis literis mandavit, ut si quid scribens ipse contra leges fieri inberet, ne tum sibi obtemperarent quippe ignoratone lapsa. itaque Pilatus, cui imperatoris studium veritatis et iustitiae cognitum erat, miracula Christi omnia eiusque de religione doctrinam compendio ad eum perscripsit, ut auctor est in defensione Christianorum Tertullianus. simulque indicavit eum morte obita revixisse et ab omnibus iam pro deo haberi. Tiberius attonitus eo nuntio totam rem ad senatum rettulit. senatus legi se antiquae obtemperare potius dixit, qui nisi ex S. C. non patiatur nequam pro deo haberi. imperator ea lege approbata, edixit tamen ne quis praeconium

καὶ μέντοι καὶ θάνατον προσηπιλήσει τοῖς κατηγοροῦν τολμῶσι τοῦ κηρύγματος.

Ὁ δὲ γε Πιλάτος μίσει τῷ πρὸς Ἰουδαίους καὶ τὸν ἱερὸν θησαυρὸν τὸν καλούμενον κορβανῶν διέφθιρε καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. ἔμιξε δὲ καὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Καίσαρος τὸ αἷμα τῶν θυνσιῶν, τρόπον τοιῦδε. οἱ Γαλιλαῖοι τοῖς δόγμασιν ἔξακολουθήσαντες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, οὗ καὶ Λουκᾶς ἐν τοῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων μέμνηται, κενοφωνίαν καὶ πλάνην ἔμαθον B ἐξ αὐτοῦ, καθὼς ἔφη Ἰώσηπος. προφάσει γὰρ εὐσεβείας δῆθεν 10 κύριον μηδὲ μέχρι στόματος ἔφασκε δεῖν τινὰ λέγειν, μήτε κατὰ τιμὴν μήτε φιλοφροσύνην, καὶ τὴν θεῶν μόνων κρέπουσαν τιμὴν τε καὶ δόξαν ἀνθρώποις ἀπονέμειν. ὄθεν καὶ πολλοὶ αὐτῶν περὶ τοῦ μὴ εἰπεῖν Καίσαρα κύριον καὶ δεσπότην χαλεπὰς αἰτίας ὑπέστησαν. οἵτινες λοιπὸν ἐδίδασκον μηδὲν παρὰ τὰς διατεταγμένας ἐν 15 τῷ Μωσέως νόμῳ ἑσθίας ἀναφέρεισθαι τῷ θεῷ. κἀντεῦθεν τοίνυν κωλύοντες τὰς ὑπὸ τῆς γερουσίας τοῦ λιοῦ παραδιδόμενας γίνεσθαι περὶ τῆς τοῦ βασιλέως σωτηρίας καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἔθρους θυνσίας, εἰκότως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτεῖ πρὸς Γαλιλαίους Πιλάτος, C καὶ κελτέει παρὰ ταῖς θυνσίας ἕς ἐδόκουν κατὰ νόμον προσφέρειν 20 ἀναίρεθῆναι, ὥστε ἀναμιχθῆναι ταῖς προσφερομέναις θυνσίαις τὸ αἷμα τῶν προσφερόντων.

Ὁ γοῦν Τιβέριος τοιοῦτος ὑπάρχων ἐν νεότητι ἄριστος καὶ λόγοις φιλοσόφοις καὶ ἑητορικοῖς καὶ βέλτιστοις τρόποις καὶ ἔργοις

de Christo impediret, mortem etiam minans, si quis eam doctrinam accensare auderet.

At Pilatus odio in Iudaeos stimulante cum sacrum thesaurum (corbanem ipsi nominabant) diripnit, tum multos eorum interfecit: quin et Caesaris aetate quorundam sacrificia ipsorum sanguine miscuit. res ita acta est. Galilaei doctrinam Iudae cuiusdam Galilaei, cuius etiam in Actis meminit Lucas, amplexi vocabula ex eo rerum inania erroremque hauserunt, ut ait Iosephus. quippe pietatis praetextu neminem omnino ne verbis quidem domini appellatione dignandum asserebant, neque id vel honoris vel comitatus ergo faciendum, omninoque honorem soli deo debitum nulli hominum debere tribui. itaque horum multi, quod Caesarem nomine domini afficere nollent, gravia sunt perpassi supplicia. tandem id quoque docuerunt, non alia esse sacrificia peragenda quam quae offerri deo Moses in lege iussit. itaque sacrificia quae iussu senatus pro salute imperatoris et P. R. fiebant, impedire aggressi Pilatum irritarunt; isque Galilaeos iussit apud sacrificia quae secundum legem videbantur agere, necari: itaque victimis cruor offerentium eas permixtus est.

At vero Tiberius, qui in iuventute rectissime vixerat, philosophia et eloquentiae arte optimisque moribus institutus ac florens, iam pro-

κομῶν ὁ γεννάδας, πρὸς γῆρας ἔλθὼν αἰφνίδιον εἰς τὴν χεῖρωνα μετεβλήθη γνώμην, ὥστε καὶ παραφρονεῖν αὐτὸν νομισθῆναι καὶ ὡς ὑπὸ δαιμονος ἐλαύνεσθαι πρὸς πᾶσαν ἀνοσιουργίαν καὶ μισαφρονίαν τε καὶ οἰστηλασίαν. καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἑαυτὸν ἐβεβήλωσε κατ' ὑπερβολήν, ἀλλὰ καὶ ἐν 5 πύσῃ ἀδικία καὶ τυραννίδι. οὕτως οὖν τὴν ἀρχὴν διοικήσας καὶ D ἔξ ἀγαθοεργίας εἰς κακοεργίαν κατενεχθεὶς φοβερᾷ μὲν ὠμότητι μυσσαρᾷ δὲ πλεονεξία καὶ ἀσχυροεργία καταστρέφει τὸν βίον, μηδὲν ἐκ τῆς προλαβούσης καλοκαγαθίας καὶ ἀριστείας ὠφελήθεις, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑπὸ πάντων μισηθεὶς ὡς ἐν τῷ τέλει τὸ πᾶν ἔξυ- 10 βρίσας καὶ διωφθείρας, καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν αὐτοῦ ὁμοίων ἀσεβῶν ἀπενεχθεὶς· τοὺς γὰρ ἑγκρίνοντας εἰς τὰς στραγγαλλίας ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. εἰκότως οὖν ὁ μὲν ἀπόστολος ἔλεγεν "ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελεῖσι." ὁ δὲ κύριος φησὶν "ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, 15 οὕτως σωθήσεται."

P 193

Ἄλλοι οὖν πολυμαθῆς καὶ πολυτίττωρ Εὐδόξιος, ἐν τοῖς χρο- νικοῖς καιροῖς περὶ τῶν Ἀντιόχων καὶ Σελεύκων καὶ Πτολεμαίων καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἐκάνοδος καθηγησαμένων ἀρχιερέων διαξῶν ἐν ἐπιτομῇ, τάδε φησὶν. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος 20 ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἔκτοσ ἔτος ἄγων τῆς βασιλείας, Λαρεῖον τὸν Ἀρσάμουν χειρωσάμενος, καθύπερθε τὴν Περσῶν δυναστείαν

1 πρὸς γῆρας ἔλθων] haec cum supra ante λόγους φιλοσόφους lege- rentur, transponenda esse monuit margo P

vecta aetate subito descendit ad vitia, ita quidem ut de potestate mentis exiisse putaretur, et a malo aliquo genio ad omnia flagitia parricidia insaniamque exagitari. non enim omnibus modo et naturalibus et natura adversis maiorem in modum sese pollnebat libidinibus, sed his insuper omne iniustitiae ac crudelitatis genus addebat. ita ergo gesto imperio ut a virtute ad turpitudinem prolapsus terribili saevitia foedaque avaritia et obscenitate infamis esset, vitam finit nullo pristinae virtutis percepto fructu, sed tanto magis exosus omnibus, qui ad extremam libidinose omnia deturpasset atque pervertisset. is ergo ad aeterna supplicia cum omnibus ipsius similibus toleranda abiit: qui enim in saebras declinant, eos dominus cum flagitiosis abducat (Psalm. 124). proinde convenit huc quod Apostolus dixit (Philipp. 1): "is qui auctor vobis fuit recte agendi, is etiam perficiet," et dominus (Matth. 10): "qui ad finem usque perseverat, is servabitur."

Eusebius, multae vir eruditionis, plurimarumque rerum cognitione insignis, in tabulis Annalibus de Antiochiis Seleucis Ptolemaeis, et pontificibus qui post reditum ex Babylone populo Iudaico praefuerunt, haec compendio scribit. Alexander Macedonum rex anno sui regni sexto Darium Arsamis filium devicit, Persarumque imperium destruxit, quod ad

διαρκέσασαν ἀπὸ Κύρου μέχρι Λυρμίου ἔτη σλ'. τῆς δὲ τῶν Μα-
 κεδόνων βασιλείας καταστροφῆς ἀπὸ Κρανουοῦ ἕως Ἀλεξάνδρου
 ἔτη φη' καὶ τούτου τελευτήσαντος ἐν Βαβυλωνί διαδέχονται τὴν
 ἀρχὴν τῆς μὲν Μακεδονίας Φίλιππος, τῆς δὲ Ἀσίας Ἀντίγονος,
 5 τῆς δὲ Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, τῆς δὲ Συρίας Σέλευκος Β
 ὁ Νικάνωρ· ὃς καὶ πόλεις δύο ἔκτισεν εἰς τὰ μέρη Κιλικίας καὶ
 ἑτέραν εἰς Συρίαν, καὶ τὴν μὲν Σελεύκειαν ἐκάλεσεν εἰς τὸ αὐτοῦ
 ὄνομα, τὴν δὲ Ἀντιόχειαν εἰς τὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τὴν δὲ Λαοδι-
 κειαν εἰς τὸ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ. καὶ οἱ μὲν τῆς Συρίας βυσι-
 10 λεύσαντες μετὰ Ἀλεξάνδρον εἰσὶν οὗτοι, Σέλευκος ὁ Νικάνωρ,
 Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς σωτήρ, Ἀντίοχος ὁ νόθος, Σέλευκος ὁ
 καλλίνικος, Ἀλέξανδρος Ἀντίοχος, Σέλευκος ὁ φιλοπάτωρ, Ἀν-
 τίοχος ὁ ἐπιφανής, ὃς Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων παύσας
 τῆς ἱερουσόνης ὠρμήθη μεταστῆσαι τὸ πᾶν ἔθνος τῆς πατριῶς
 15 θρησκείας. καὶ τὸ μὲν ἱερὸν μίανας Ὀλυμπίου Διὸς ναὸν προση- C
 γόρευσε, τῷ δὲ ἔθνει κολάσεις ἀνηκέστους ἐπέωγων ἑλληνίζειν ἠνάγκ-
 αζεν. ἐφ' οὗ καὶ οἱ Μακκαβαῖοι ἐμαρτύρησαν. τὸ δὲ ἱερὸν
 ἔτεσε τρισὶν ἔρημωθὲν Ἰούδας ὁ ἐπικληθεὶς Μακκαβαῖος καθάρσας
 τῶν ἀσεβειῶν, τὴν χώραν ἀνεπέσωτο. εἶτα ἐβασίλευσεν Ἀντιό-
 20 χος ὁ ἐπάτωρ, Δημήτριος Σέλευκος, Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλῆ,
 Δημήτριος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος ὁ Τρύφων, Πτολεμαῖος, Ἀν-
 τίοχος ὁ Σιδίτης, Δημήτριος, Ἀντίοχος ὁ γρυπός, Ἀντίοχος ὁ
 Κυζικηνός, Σέλευκος ὁ τοῦ γρυποῦ, ἐφ' οὗ ἡ Ἀντιόχεια ὑπὸ Ῥω-
 μαιῶν ἤλω καὶ ἡ Συρίας ἀρχὴ κατελύθη διαρκέσασα ἔτη σν'.

eum a Cyro duraverat annos 230. Macedonicum regnum a Cranauo us-
 que ad Alexandrum obtinuit per annos 518. eo Babylone mortuae reg-
 num Macedoniae Philippo obtigit, Asiae Antigono, Aegypti Ptolemaeo
 Lagi F, Syriae Seleuco Nicanori. hic duas urbes condidit, in Cilicia
 Seleuciam suo de nomine, in Syria Antiocheam filio suo cognominem,
 itemque Laodiceam a filia sua sic dictam. regnum ergo Syriae post
 Alexandrum hi gesserunt, Seleucus Nicanor, Antiochus Soter, Antiochus
 Nothus, id est spurius, Seleucus Callinicus, Alexander Antiochus, Seleu-
 cus Philopator, Antiochus Epiphanes. hic Oniam pontificem maximam
 Iudaeorum depulit sacerdotio, conatusque est totum populum a patriis
 ritibus detrudere: aedem dei a se profanatam Iovis Olympii sanum ap-
 pellavit, Iudaeosque gravissimis suppliciis ad Graecos ritus adegit; quo
 tempore etiam Maccabaei excarnificati sunt. templum tres annos vasta-
 tum Indas Maccabaens impio cultu ex Iudaea profligato instauravit.
 successit Epiphani Antiochus Eupator, inde Demetrius Seleucus, Ale-
 xander. Balis filius, Demetrius Nicanor, Antiochus Tryphon, Ptolemaeus,
 Antiochus Sidita, Demetrius, Antiochus Grypus, Antiochus Cyziceanus,
 Seleucus Grypi filius. eo regnante Romani Antiocheam ceperunt, Syriae-
 que regnum est abolitum, cum id durasset annos 250.

D Οἱ δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλεξάνδρον εἰσὶν οἷδε, Πτολεμαῖος ὁ Ἀγίου, ἔφ' οὗ Μένανδρος ὁ κωμωδοποιὸς ἔγνωρξίετο καὶ Θεόφραστος ὁ φιλόσοφος, Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος, ἔφ' οὗ οἱ Ἑβραίων σοφοὶ τὸν νόμον ἤρμητρευσαν, Πτολεμαῖος ὁ εὐεργέτης, ἔφ' οὗ τὴν πανύρετον σοφίαν συντάξας Ἑβραίοις Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ ἔγνωρξίετο, Πτολεμαῖος ὁ φιλοπάτωρ, ἔφ' οὗ ὁ τῶν Ἑβραίων λαὸς αἰχμάλωτος ἀγχείς ἐν Αἰγύπτῳ τοιοῦτόν τι πέπονθε. προσέταξε γὰρ οὗτος τοῖς αὐτοῦ ἡπασπισταῖς ἔλεφαντας φ' εὐτρεπίσαι, καὶ τούτους μεθύσαι οἶνω λιβανωτῷ, ἵνα ἀποκτείνωσι τοὺς Ἰουδαίους. τῶν Ἰουδαίων δὲ 10 εὐξαμένων οἱ ἔλεφαντες εἰς τοῦς ἑαυτοῦ στρατιώτας τε καὶ δῆμονες

P 194 ἔξορμήσαντες πολλὴν αὐτῶν ὄχλον ἐν τῇ περιεχοῦσῃ μανίᾳ διέφθειραν. καὶ οὕτω παραδόξως οἱ Ἰουδαῖοι περιωθέντες ἀβλαβῆς ἀπελόθῃσαν εἰς τὰ ἴδια, τῷ εὐεργέτῃ θεῷ εὐχαριστοῦντες. εἶτα βασιλεύει Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς σωτήρ, Πτολεμαῖος ὁ Ἀλεξάνδρος, Πτολεμαῖος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ Διονύσιος, Κλεοπάτρα ἡ τούτου θυγάτηρ· ἦν Αὔγουστος ἀνελὼν ἐν τῷ ἰδίῳ εἶτι τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐκράτησε τῆς Αἰγύπτου, καθελὼν τὴν βασιλείαν τῶν Πτολεμαίων διαρκέουσαν ἐν ἔτεσι διακοσίοις 4'.

Οἱ δὲ μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον καθηγησάμενοι 20

B ἀρχιερεῖς εἰσὶν οὗτοι, Ἰησοῦς, Ἰωσεδέκ ἕκκα Ζοροβάβελ, Ἰακώβος υἱὸς Ἰησοῦ, Ἰλιάσιμος Ἰακίμων, Ἰωδαὲ Ἰωσήβου, Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἰωδαέ, Ἰουδοῦς, ἔφ' οὗ Ἀλεξάνδρος ἐν Ἱερουσαλὴμ

Aegypti reges post Alexandrum fuerunt Ptolemaeus Lagi filius, cuius aetate Menander comoediarum scriptor claruit et Theophrastus philosophus. Ptolemaeus Philadelphus, cuius iussu 70 Ebraeorum doctissimi legem transtulerunt. Ptolemaeus Euergetes, sub quo Iesus Sirachi filius innotuit, qui librum de sapientia praestantissimum Ebraeis composuit. Ptolemaeus Philopator: is rex Ebraicum populum, qui captivus in Aegyptum fuerat abductus, perdere statuens, satellitibus mandavit ut 500 elephantos instruerent, eosque vino libanoto inebriatos Iudaeis immitterent, sed his deum precantibus, elephantis in regios milites et Aegyptiacam turbam impetu dato per furorē magnam hominum multitudinem eliserunt. itaque praeter omnium spem servati Iudaei, incolomes in patriam sunt dimissi, deo suo benefactori gratias agentes. post hunc regno functus est Ptolemaeus cognomine Soter. inde Ptolemaeus Alexander, Ptolemaeus frater eius, Ptolemaeus Dionysius, Cleopatra huius filia: quam Augustus annum 14 imperans interfecit: Aegyptoque potitus regnum Ptolemaeorum delevit, quod duraverat annos 290.

Porro qui a reditu ex Babylone populum Iudaicum gubernaverunt pontifices maximi, hi sunt. Iesus, Iosedecus cum Zorobabelo, Iacobus Iesu filius, Iliasimus Iacimi filius, Iodaeus Iosebi filius, Ioannes Iodaei filius, Iadus: quo pontificatum gerente, Alexander Hierosolymis deum adoravit.

τῷ θεῷ προσεκύνησε. καταπλαγείς γὰρ ἐπὶ τῇ ξέῃ θέμῃ τῆς στο-
 λῆς τοῦ ἀρχιερέως, ἀπὸ τοῦ ἔριματος καταβάς μόνος προσεκύνησε
 τὸ θεῖον ὄνομα καὶ τὸν ἀρχιερέα ἠσπάσατο· ὃν πάντες Ἰουδαῖοι
 μὴ φωνῆ σὺν τῷ ἀρχιερεὶ γνησίως ἀντησπάσαντο. τῶν δὲ γε τῆς
 5 Συρίας βασιλείων καὶ τῶν λοιπῶν καταπλαγόντων καὶ διεφθάρθαι
 τὴν διάνοιαν Ἀλεξάνδρου ὑπειληφότεων, καὶ Παρμενίωνος τοῦ
 στρατηγοῦ μᾶλλον θουμάσαντος, διότι καθάπερ τις τῶν ὑπηκόων
 πεσὼν προσεκύνησεν, εἶπεν Ἀλέξανδρος “ὃ τὸν ἀρχιερέα προσε- C
 κύνησα, ἀλλὰ τὸν ὑπ’ αὐτοῦ τιμώμενον θεόν, κάμοι τὴν βοήθειαν
 10 κατὰ τῶν ἐναντίων ὑποσχόμενον. ἤνικα γὰρ τὴν κατὰ Περσῶν
 διενουσίμην στρατείαν καὶ ἰδέειεν τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας αὐ-
 τῶν, ὤφθη μοι κατ’ ὄναρ κατὰ τὸ σχῆμα τοῦδε τοῦ ἀρχιερέως ὁ
 θεός, καὶ θάρρειν μοι παρεκελεύσατο καὶ τῆς προθυμίας σπου-
 δαίως ἔχεισθαι, λέγων· εἰς σὲ γὰρ καταλήξω τὴν Περσῶν δυνα-
 15 στείαν.” διὸ τοῦτον θασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, καὶ τῆς κατὰ
 τοὺς ἕπρους ὑπομνησθεῖς ὕψους, εὐκρίτως προσεκύνησεν.” ταῦτα
 εἰπὼν καὶ τὸν ἀρχιερέα δεξιωσάμενος, τῶν ἱερῶν παρεπομένων,
 εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ παραγίνεται. οἱ δὲ γραμματεῖς τὴν D
 βίβλον τοῦ Δανιὴλ προσκομίσαντες τὴν προφητείαν αὐτῷ διηρημή-
 20 νονον, ὡς δεῖν τινὰ τῶν Μακεδόνων τὴν βασιλείαν Περσῶν χερσῶ-
 σασθαι. ὃς ἐπὶ τούτῳ μᾶλλον ἠσθεῖς καὶ περιχαρῆς γενόμενος,
 καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀνελθὼν, θύει μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχι-
 ερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ πάντας τοὺς ἱερεῖς

etenim attentis habita pontificis insolente, solus a curru descendit, no-
 menque dei adoravit, pontificemque maximum salutavit, ab eoque et
 aniversis Iudaeis vicissim est uno ore salutatus. cum autem Syriae ac
 ceteri reges id factum mirarentur, atque mente abalienatum Alexandrum
 patarent: ac praesertim Parmenio exercitus ductor miraretur quid rei
 esset, quod instar subditorum alicuius se in terram rex prostravisset:
 respondit Alexander, hunc se honorem non pontifici detulisse, verum
 deo quem is coleret, ac qui sibi auxilium contra hostes promisisset.
 quo enim tempore bellum contra Persas meditatus, eorum ingentem po-
 tentiam reformidasset, deum sibi per insomnium specie huius pontificis
 visum, bono esse animo iussisse, et alacriter institutam exsequi: nam
 suo nota Persarum regnum in ipsum Alexandrum desitutum. itaque sibi
 pontifice in hoc habitu conspecto, in memoriam insomnium redactum:
 seque haud abs re adorasse. haec fatas, dextra summo pontifici inie-
 cta, comitantibus ceteris sacerdotibus Hierosolyma intravit. ibi sacra-
 rum literarum doctorum allato Danieli libro, eius vaticinium exposuerunt,
 quo praedicebatur, fore ut Macedo Persarum regnum everteret. qua
 ex re Alexander cum ingentem cepisset laetitiam, templum dei adit,
 deoque rem sacram praescribente omnia pontifice maximo fecit, eumque
 pontificem ac reliquos omnes sacerdotes dignis muneribus donavit, tem-

ἄξιοπρεπῶς τιμήσας καὶ λαμπροῖς καὶ μεγίστοις ἀναθήμασι τὸν
 νυὸν διακοσμήσας κατὰ τῶν Περσῶν ἐχώρησε. μετὰ δὲ Ἰαδοῦν
 Ἰωνίας Ἰαδοῦν, Ἐλεάζμρος, Ἰωνιάς, Σίμων, Ἰωναὰς Σίμων,
 Ἰανῆς ὁ καὶ Ὑρκανός, Ἀριστόβουλος, ὃς καὶ πρῶτος ἐπέθετο
 P 195 διάδημα βασιλικὸν πρὸς τῇ ἀρχιερωσύνη, Ἰανίας ὁ καὶ Ἀλέξαν- 5
 δρος, βασιλεὺς ἕκτα καὶ ἀρχιερεὺς. μέχρι τούτου οἱ ἀπὸ Κύρου
 χριστοὶ ἡγούμενοι, διαρκέσαντες ἔτη νηγ', ἃ εἰσιν ἑβδομάδες ἐτῶν
 ξθ', καθὼς ἔφη καὶ Δανιὴλ τό "καὶ γνώση καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξό-
 δου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλὴμ ἕως
 Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ἐπτά, καὶ ἑβδομάδες ξβ'." ἃ τινά 10
 εἰσιν ἔτη νηγ'. ἀπὸ δὲ Κύρου ἐπὶ Ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ καὶ τὴν
 αἰχμαλωσίαν ἐκείνην ἔτη εἰσὶ τεθ'.

Ἔττα διδάσκει ἡμῶς πόθεν ἀριθμαῖν δεῖ, ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς
 ἡμέρας τῆς ἐκπύδου, ἀλλ' ἀπὸ ἐξόδου λόγων ἀποκριθῆναι καὶ
 B τοῦ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλήμ. οὐκ ἐπὶ Κύρου δὲ ὠκοδομήθη, 15
 ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μακρόχειρος Ἀρταξέρξου. μετὰ γὰρ τὴν κἀδοσον
 ἐπαγγέλλει Καμβύσης, εἴτα οἱ μάγοι, καὶ μετ' ἐκείνους Δαρεῖος ὁ
 Ὑστάσπου, μετ' ὃν Ἐξέρξης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρταβάνης. εἴτα
 Ἀρταξέρξης ὁ μακρόχειρ ἐβασιλευσε τῆς Περσίδος. ἐν δὲ τῷ
 εἰκοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Νεεμίαις ἀνελθὼν τὴν πόλιν ἀνέ- 20
 στησε, καθὼς Ἔσδρας διηγῆσατο. ἐπεῦθεν νηγ' ἔτη γέγονασιν
 ἕως τῆς κατασκευῆς τῆς πόλεως, καθὼς Ἰωσήπος ὁ Ἑβραῖος
 μαρτυρεῖ.

plum splendidis ac magnificis donarlis exornavit, atque ita demum con-
 tra Persas movit. deinceps summi pontifices ac populi rectores fuerunt
 Ionias Iadu filius Eleazarus, Ionias, Simon, Ionaas Simon: Ianeas, qui et
 Hyrcanus: Aristobulus, qui primus regium diadema pontificali ornatai
 superaddidit: Ianeas, qui et Alexander, rex idem et sacerdos. ad hunc
 usque a Cyro uncti rerum summam tractarunt, per annos 483, quae
 sunt septimanae 69, sicuti Danielus erat vaticinatus, "cognosces" in-
 quiens "et intelliges ab exitu sermonis, quo decernetur ut aedificentur
 Hierosolyma usque dum Christus imperet, septimanas 7 et septimanas
 62," qui sunt anni 483. a Cyro usque ad Antiochum Epirhanem et
 urbi excidium ab eo illatum anni sunt 394.

Porro autem nos docet unde initium numerandi sit sumendum, ni-
 mirum non ab eo die quo in patriam reditum fuit, sed ab exitu sermo-
 nis, quo decretum factum est de instaurandis Hierosolymis. at urbs ea
 non est sub Cyro resecta, sed sub Artaxerxe Longimano. reversis enim
 in patriam Iudaeis supervenit Cambyses, inde Magi, post hos Darius
 Hystaspis filius, post hunc Xerxes Darii filius et Artabanus. secundum hos
 Artaxerxes Longimanus regnum Persicum obtinuit. eo annum vigesi-
 mum regnante, Neemias adscendit urbemque instauravit, sicuti Esdras
 narravit. inde autem 483 anni elapsi sunt usque ad excidium urbis,
 quemadmodum Iosephus Hebraeus testatur.

Ἰωσήπος ἱστορεῖ ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς τοῦ κυρίου σταυρώσεως κτίπους τοῦ ἱεροῦ ἀντιλαμβάνεσθαι πρῶτον, ἔπειτα φωνῆς ἀφ' ὧν ἐνδοθεν ἀκοῦσαι ἀπὸ τοῦ ἰσχυτάτου ἱεροῦ "μετα- C
βαίνομεν ἐντεῦθεν."

5 "Οτι ὁ Πόντιος Πιλάτος ἐπὶ Γαίῳ Καίσαρος ποικίλαις περι-
πεσιδὼν συμφοραῖς, ὡς φασιν οἱ τὰ Ῥωμαίων συγγραψάμενοι,
αὐτοφονευτὴς ἑαυτοῦ ἐγένετο. οἱ δὲ Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν
λέγουσι κατ' αὐτοῦ τῷ Καίσαρι ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ προσελθούσῃ,
ὃς δέρματι βοῆν νεοδάκτυλόν τούτον μετὰ ἀλέκτορος καὶ ἐχίδνης καὶ
10 πιδήμων, ὡς ἔστιν ἔθος Ῥωμαίους, ἐγκλείσας καὶ εἰς καῦσιν ἡλίῳ
θεῖς ἀπέκτανεν. οἱ δὲ ὡς ἄσκον μᾶλλον αὐτὸν λέγουσι ἐκδαρῆσαι
καὶ εὖτως ἀποθανεῖν.

"Οτι ἡ τῶν ἀλλοφύλων ἐπὶ Ἰουδαίαν βασιλείαν ἕως τοῦ μι- D
κροῦ Ἀγρίππα ἐκράτει χρόνους ἑκατὸν οὕτως. Ἡρώδης πρῶτος
15 ὁ τὰ νήπια ἀνελὼν ἔτη λζ', Ἀρχέλαος ὁ υἱὸς αὐτοῦ θ', Ἡρώδης
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κδ', Ἡρώδης ὁ καὶ Ἀγρίππας, ὁ σικωληκώβρω-
τος, ἑπτά, Ἀγρίππας υἱὸς αὐτοῦ ὁ μικρὸς ἔτη κζ'.

"Οτι τῶν Ἑβραίων σεληνιακῶς τὸν μῆνα ψηφίζόντων, ἦτοι
κθ' καὶ ἡμίσεως ἡμέρας, καὶ τοῦ κυλικοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦ καθ'
20 ἡλίῳ ἐπάρχοντος ἡμερῶν τξέ' δ', τὴν κατὰ σελήνην δωδεκάμηνον
παρεκλάσσειν ἡμέρας ια' δ'. διὰ τοῦτο Ἰουδαῖοι τρεῖς μῆνας
ἐμβολίμους ἐν ἔτεσιν ὀκτώ παρεμβάλλουσιν· ὀκτώκις γὰρ τὰ ια' P 196
καὶ ἡ' δ' ποιοῦσι τρίμηνον.

Idem memoriae tradidit, ea ipsa die qua in crucem sublatu8 est
Christus, primum in templo fragores auditos fuisse, deinde ex intimis
penetralibus vocem exauditam ingentem "abeamus hinc."

Pontius Pilatus imperante C. Caesare, ut Romanarum rerum scri-
ptores perhibent, variis calamitatibus circumventus manus sibi attulit.
alii aiunt eum apud Caesarem Christi causa accusatam a Maria Magda-
lena, pelli recens bovi detractae insutum una eam gallo vipera et simia,
ut est Romanis consuetudo, radiisque solis expositum pernisse. non de-
sunt qui eum utris instar excoeriatum obliisse perhibeant.

Alienigenarum in Iudaeos regnum usque ad Agrippam minorem ob-
tinuit annos 100, hec modo. regnavit primus Herodes infanticida annos
37. eius filius Archelaus annos 9, Herodes frater eius annos 24, Hero-
des Agrippa, is qui a vermibus consumptus est, 7, Agrippa minor, filius
eius, annos 27.

Hebraei mensem lunarem supputant, undetriginta nimirum dierum
cum semisse diei. et cum solaris circuitionis annus sit dierum 365 ac
quadrantis, itaque duodecim lunares menses 11 diebus dieique quadrante
superet, ideo Iudaei tres menses, qui a re Graecis embotimaei dicuntur,
intercalant octavo quoque anno. nam octies undecim dies et octo qua-
drantes diei efficiunt tres menses.

Τιβέριος ὁ υἱὸς τοῦ Καίσαρος ὁ προσηγορευθεὶς, οὗτος ἔσχε Γάϊον ἀνεψιόν. ἀστρολόγον δὲ τοῦ Θρασύλου γέγονε Τιβε-
ριος φοιτητής, ὃς τοσοῦτος ἦν τὴν τέχνην ὡς ἀγαπητήσαντός ποτε
τοῦ Τιβερίου κατ' αὐτοῦ, καὶ βουλευθέντος ἄφνω διὰ τοῦ τείχους
αὐτὸν ὠδήσσει, σκυθρωπάσαι φασὶ τὸν Θρασύλον παρευθέ. ἔρω-
5 τήσαντος δὲ Τιβερίου τὴν αἰτίαν ἔφη αἰσθάνεσθαι κλιμακτήρη
ἑγγὺς αὐτοῦ μέγιστον ταύτῃ τῇ ὥρᾳ. καὶ τοῦ Τιβερίου θανατώ-
σαντος, ἔλασαι αὐτὸν φασὶ Πλούταρχος.

Ὅτι Τιβερίος τοῖς τῶν πόλεων ἄρχουσι ἔγραφεν ὡς εἰ τι παρὰ
B τοῦ νόμου γράψει, μὴ προσέχειν φησὶν ὡς ἀγνοήσαντι. οὗτος 10
καὶ βραδέως τοὺς ἄρχοντας διεδέχετο φειδοῖ τῶν ὑπηκόων. ἔρω-
τηθεὶς δὲ τὴν αἰτίαν εἶπε τὴν παροιμίαν τῶν ἐπικαθημένων μινῶν
τῷ τραυματίᾳ καὶ τοῦ θελήσαντος ἀποσοβῆσαι ταύτας καὶ κωλυ-
θέντος ὑπὸ τοῦ τραυματίου εἰπόντος, ἴνα μὴ ἄλλαι πενωῶσαι αἰ-
ματος ἐπέλθοιεν. 15

Φησὶ δὲ Εὐσέβιος ὅτι τῷ εἰ ἔτει Τιβερίον βαπτίζεται ὁ κό-
ριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, συνωδὰ τῷ εὐαγγελίῳ, καὶ ἐν τῷ ἐπὶ
τὸ σωτήριον ὑπέστη πάθος, ἐν ἔτει τοῦ κόσμου μϛλθ'. γράφει
C δὲ καὶ Ἰωσήπος περὶ μὲν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ταῦτα ἵσχυι
τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει διοικεῖν τὸν Ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ Θεοῦ 20
καὶ μάλα δικαίαν τινυμένον δίκην διὰ ποινῆν Ἰωάννου τοῦ καλου-
μένου βαπτιστοῦ. τοῦτον γὰρ Ἡρώδης κτείνει ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ
τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπυσκεῖν καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους

Tiberius praedictus fratrem habuit, quo natus est Caius. Tiberius
astrologi Thrasylli fuit discipulus assiduus. tanta fuit Thrasylo peritia,
ut cum cum Tiberius iratus quodam die subito praecipitem de muro
agere statuisset secum, illico vultu maestitiam Thrasyllus praetulerit,
causamque a Tiberio interrogatus, eam sibi horam vel maxime scansilli
annorum lege periculosam se intelligere dixerit: itaque Tiberium admi-
ratione captum ei pepercesse. auctor Plutarchus.

Scriptis Tiberius ad urbium praefectos ne sibi aliquid legibus ad-
versum per rescripta mandanti obtemperarent, sed ignorantiam id tribue-
rent. idem praefectis tardius successores misit, subditis ea in re par-
cens. causamque rogatus fabulam protulit. cuiusdam vulneribus muscus
incedisse, supervenisse quendam qui eas vellet abigere: saucium vero
id prohibuisse, quod diceret in metu se esse ne earum in locum aliae
sanguinem etiamnum sitientes succederent.

Tradit Eusebius anno Tiberii 15 Christum baptizatum; quod cum
evangelio congruit. passumque anno Tiberii 18, mundi 5539. idem de
Ioanne Baptista sic scribit. quidam Iudaei existimaverunt Herodis ex-
ercitum a deo fuisse deletum iusta admodum vindicta ob caedem Ioanni
cognomento Baptistae illatam. hunc enim necari Herodes iusserat, virum
bonum et Iudaeos ad studium virtutis exhortantem, iustitiamque in vitae

δικαιοσύνη και τὰ πρὸς Θεὸν εὐσεβεία χρῆσθαι και συνίεναι βαπτισμὸν.” περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ πάλιν ὁ αὐτὸς φησιν ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τούτων Ἰησοῦς ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἦν, εἶγε ἄνδρα λέγειν αὐτὸν ἰσχυρὸν ἦν γὰρ παραδύξων ἔργων ποιητῆς και διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἐν ἡδονῇ τάληθῆ δεχομένων· πολλοὺς γὰρ και ἀπὸ Ἑλλήνων ἠγάγετο Χριστός. ὃν Πιλάτου σταυρώσαντος οὐκ ἐπαύσατο κηρύσσοντες περὶ αὐτοῦ οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες μαθηταί. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἡμέραν ἔχων πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε και ἄλλα μαρτυρησάντων περὶ αὐτοῦ θανάτου και εἰρηκότων. οὗτος ὁ Τιβέριος ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ θαύματα ἠβουλήθη διὰ βασιλικῶν τύπων ἀναγορεύσαι αὐτὸν θεόν· ἀλλ’ ἀντεπρέχθη τούτῳ παρὰ τῆς συγκλήτου, καθὼς οὖν Εὐσέβιος λέγει.

“Οἱ ἐπὶ Τιβερίου, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου και θεοῦ ἡμῶν, ἐκλήγεται ὑπὸ τῶν ἀποστόλων Ματθίας ἀντὶ τοῦ προδότη. ὅστις Ἰούδας μετὰ τὴν ἀγχόνην, καθ’ ἑκάστην ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων περὶκαλούμενος και νουθετούμενος πρὸς μετάνοιαν ἦλθεῖν, και μὴ πεισθεὶς, ἐπεὶ ἀνελήφθη ὁ Χριστός, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς ὀγκωθεὶς ἐλάκησε μέσος και ἀπώλετο. εἰ γὰρ εἰς μετάνοιαν ἦλθεν, οὐκ ἂν αὐτὸν ἀπώσατο ὁ πάντας θείων σωθῆναι.

Τιβέριος δὲ τῷ τρόπῳ και τῇ γνώμῃ ἀπηνῆς ἦν και οἴνου ἐλάττων. διὸ και ἐμπεβάριον αὐτὸν Ῥωμαῖοι ἐκάλον, ὃ σημαίνει

22 βιβλίον leg. margo P. an μπιβίριον?

communis usu et ad pietatem deo praestandam intelligendumque baptismum. rursum de Christo idem haec. “fuit eo tempore Iesus, vir sapiens, si quidem eum virum appellare licet: nam et mirabilia facta fecit et homines docuit veritatem libenter amplectentes, multosque etiam de Graecis discipulos habuit. eum, cum esset a Pilato in crucem actus, praedicare non destiterunt discipuli, qui semel ipsum dilexerant. tertia enim ab obitu suo die redivivus eis apparuit, cum quidem divini vates haec et alia de eo miraculosa iam ante testati ac vaticinati fuissent.” voluit Tiberius miraculorum a Christo editorum fama excitatus imperatorio edicto eum inter deos referre, sed a senatu impeditus fuit. auctor Eusebius.

Eodem Tiberio imperante in locum proditoris subrogatur ab apostolis Matthias. Iudas cum sese suspendio affecisset, quotidie ad resipiscentiam exhortantibus apostolis non obtemperans, ut dominum caelo subivisse audivit, illico ita intumuit ut medius crepans perierit. qui si facti poenitentiam egisset, nunquam profecto eum aspernatus fuisset is qui omnes vult salvos fieri.

Tiberius ingenio truculentus fuit vineque deditus: ideo a Romanis

παρ' αὐτοῖς τὸν οἰνονότην. τοῦτον Γάιος ὁ ἀδελφεοῦς ἐν τῇ νόσῳ αὐτοῦ ἱμάτια πολλὰ περιθιείς ἀπέπνιξεν.

Ἐκράτησε δὲ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ ἔτη ζ'. οὗτος ἦν μοι-
 χικώτατος πάντων ὅς περιωὴν ποτε τὴν ἀγορὰν καὶ ἰδὼν πηλὸν ἐν
 Β τῇ ὁδῷ ἤγαγε Φλάβιον Οἰδеспασιανόν, ἀγορανόμον τότε ὄντα, τὸν 5
 μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντα, καὶ ὡς ἀμελοῦντα τῶν κοινῶν τὸν
 πηλὸν εἰς τὴν ἰσθμῆτα βληθῆναι ἐκέλευσεν· ἕπερ ἐσήματε τὰ
 κοινὰ τεταραγμένα αὐτὸν παραλήψεσθαι. ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ αὐτοῦ
 Γαίου βασιλείας Ἀγρίππας βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας καὶ Σίμων ὁ
 μύθος βαπτίζεται ὑπὸ Φιλίππου, ἐνὸς τῶν ἐπτὰ διακόνων. 10

Γάιος δὲ ὑπὸ Κλαυδίου σφάζεται. ἐπὶ τούτῳ Κορνήλιος
 πρῶτος ἐξ ἐθνῶν βαπτίζεται ὑπὸ Πέτρον, καὶ Παῦλος, τὸ τῆς
 ἐκλογῆς σκευός, δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπόστολος ἀνα-
 δεικνύται. Κλαύδιος ἐβασίλευσεν ἔτη ιγ' μῆνας θ'. οὗτος δευτέρως
 ὦν πάντας τοὺς προσιδόντας αὐτῷ ἐποίησεν ἐρευνῶσθαι, μή τι ξηφί- 15
 C διον ἔχῃσι. καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις ὀπλισμένοι εἰς φυλακὴν παρε-
 στήκεισαν αὐτῷ· ἐξ οὗ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς βασιλεῖς εἰδιστο γέ-
 νεσθαι τοῦτο. ἐπὶ τούτου καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανὸς ἦν, φιλό-
 σοφος Πυθαγόρειος, στοιχειωματικός. οὗτος ἐν Βυζαντίῳ ἐλθὼν,
 παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, ἐστοιχείωσεν ὄφεις μὲν καὶ σκορ- 20
 πίους μὴ πλήσσειν, κύνων μὴδὲ παρεῖναι, ἵππους μὴ καταφρονῶ-
 σθαι μήτε μὴ ἀργυραίνεσθαι κατ' ἀλλήλων ἢ καὶ κατὰ τινος. καὶ

4 προῖών P

Biberias denominabatur. suffocavit eum Caius fratre ipsius natus, se-
 grotanti multam iniiciens vestem.

C. Caligula exinde regnavit annos 7, homo stupris supra modum
 deditus. is in forum progressus cum coenam conspexisset, eo accivit
 Marvian Vespasianum tunc aedilem, sed qui postea imperator est factus;
 inque eius, ut rem publicam negligentis, vestem coenam conici iussit.
 eo designabatur eum rem publicam conturbatam recepturum. eiusdem
 Caligulae imperio Agrippa rex Iudaeae et Simen Magus baptizantur a
 Philippo, qui fuit unus de septem diaconis.

Caligulam (Claudius vocat. sub hoc Cornelius primus omnium de
 gentibus baptizatur a Petro, et Paulus instrumentum electionis Christi
 patefactione apostolus designatur. imperavit Claudius annos 13 menses
 9. is adeo fuit meticulousus ut omnes ad se accedentes excuti inberet,
 ne quis forte sicam gestaret. atque in conviviis armato utebatur praesidio;
 quod ab eo coeptum reliqui etiam deinceps usurpaverunt imperatores.
 eo imperante Apollonius fuit, patria Tyaneus philosophus Pythagoreus,
 qui magicis notis mira praestabat. cum enim Byzantium profectus ab
 incolis rogaretur, suis magicis artibus effecit ne serpentes eo aut scor-
 pii accederent, neve calices, ne equi ferocirent, neve illi vel mutae vel

Λέγον δὲ τὸν ποταμὸν ἐτοιχίωσεν ὥστε μὴ πλημμυρῆσαντι τὸ Βουλάντιον καταλυμῆνασθαι.

Τότε Αἰγύπτιος ληστής ἐξήγαγεν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς σικαρίους, οἷς μετέβητε Φηλιζ ὁ ἡγεμῶν. σικαρίους δὲ αὐτοὺς ὠνόμασεν ἀπὸ τῶν σικαρίων, ἃ ἴσθι μαχαίρια μικρά, ἃ ἐπιφέροντο ὀκρυφῆ εἰς τὸ λαθραίως τοῖς παρατυγχάνοντασ πλήττειν. καθ' ὃν καιρὸν μεταξὺ Θήρας καὶ Θηρασίας νῆσους ἀνεφουσθήθη στάδια λ'.

Ὅστις πόλιν ἔκτισεν, ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι καλέσας αὐτήν
 10 Κλαυδίου πόλιν, καὶ Ἰουδαίους τῆς Ῥώμης ἀπέλασεν. ἐπὶ τούτου κατὰ τὴν ἐσθρὴν τοῦ κάσχα συγχύσεως γενομένης ἐν Ἱεροσολέμοις μόνοι πατηθέντες καὶ ἀποθανόντες εὐρέθησαν τρισμῶροι. οἷτος οὐ μόνον Ἰουδαίους ἐτυράννει, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους ἀναιρῶν ἐλάμβανεν αὐτῶν τὰς οὐσίας. πρὸς
 15 τούτοις καὶ δουλοκρατίαν νομοθετήσας ἐπέτρεψε κατηγορεῖν τῶν P 198 δεσποτῶν, εἴ τι συνίδοιεν αὐτοῖς πλημμύλημα. κἀντεῦθεν δεινὴ συμφορὰ κατεβλήθη τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, τῶν οἰκετῶν μεγάλαις τιμωραῖς ὑποβαλλόντων τοὺς δεσπότας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς μανίαν ἐκτραπείς ἄθισμά τινα διεπράττετο. φονεύσας δὲ τοὺς
 20 φονεῖς Γαῖου ἀγγρέθη ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς φαρμάκω.

Ἐπὶ τούτου Ἰάκωβος ὁ Ζεβεδαῖος ἐμαρτύρησε, καὶ Μάρκος δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς τὸ κατ' αὐτὸν εὐαγγέλιον προτροπῆ Πέτρον συνεγράψατο, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ σταλεῖς ὑπ' αὐτοῦ, πρῶτος ἐκ-

16 συνειδῖεν?

in alios animantes rabie saevirent. Lycum quoque amnem composcavit, ne suis exundationibus Byzantio noceret.

Tunc Aegyptius latro sicarios in solitudinem eduxit; quos Felix praefectus ultus est. eodem tempore inter Theram et Therasiam insula enata est, stadium 30.

Claudius urbem condidit de suo nomine Claudiopolin, et Iudaeos Roma expulit. eius tempore cum inter paschatis celebrationem tumultus exstisset, 30 milia hominum tantum elisi atque interfecti sunt. neque in Iudaeos modo ille saeviit, sed et Romae nobilissimum quemque trucidavit eiusque bona sibi vindicavit. ad haec servilli potestate legibus confirmata, servis permisit ut dominos suos accusarent, si cuius eorum delicti essent conscii. quae res atroces per orbem terrarum calamitates excitavit, cum omnes passim servi dominis suis gravia supplicia conciliarent. quin et eo vecordiae est prolapsus ut summis sese flagitiis pollueret. tandem cum Caio percusseres necasset, veneno est ab uxore sua sublatus.

Hoc rerum potiente Iacobus Zebedaei filius supplicio suo veritatis testimonium tulit. et Marcus evangelium Petri monita conscripsit; misissusque ab eo in Aegyptum primus fundata ecclesia, ibi multa monaste-

κλῆσιαν πηξάμενος, πολλὰ μοναστήρια συνιστήσατο, ἅπερ σε-
 B μνεῖα τότε προσηγορεύθησαν, καθὼς φησιν Εὐσέβιος ὁ Πάμφιλος.
 ὅτι Μάρκον πρῶτον ἴσμεν ἐν Αἰγύπτῳ τὸ εὐαγγέλιον συγγεγραφέ-
 ναι καὶ ἐκκλησίαν πρῶτον ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συντήσασθαι.
 τοσαύτη δὲ τῶν αὐτόθι πεπιστευκότων πληθὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυ- 5
 ναικῶν ἐκ πρώτης ἐπιβολῆς συνέστη δι' ἀσκήσεως φιλοσοφωτάτης
 καὶ σφοδροτάτης, ὡς καὶ συγγραφῆς ἀξιῶσαι τὰς διατριβὰς τε
 καὶ συνέλευσεις καὶ πᾶσαν ἄλλην τοῦ ἀρίστου βίου διωγωγὴν Θέ-
 λωνα τὸν σοφώτατον, ὡς καὶ αὐτόπτην τοῦ ἀποστόλου Πέτρου
 καὶ αὐτήκοον καὶ συνόμιλον ἐν Ῥώμῃ γενόμενον. τῶν γὰρ παρ' 10
 ἡμῶν ἀσκητῶν ἀποδιγόμενος τὸν βίον, ἐκθειάζει σφόδρα καὶ σε-
 C μνύνει τοὺς κατ' αὐτὸν ἀποστολικούς ἀνδρας, ἕξ Ἑβραίων, ὡς
 εἰσὶν, γεγονότας καὶ τῶν Ἑσσηίων τὴν ἀσκησιν καὶ πολιτείαν εὖ
 μάλᾳ προακουτισθέντων, ἥτις γε τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων
 τὴν δικαιοσύνην ἕξ ἐπιμέτρου διενέστηκεν. ἀπὸ γὰρ Ἰωνάδαμ υἱοῦ 15
 Ῥιχὰβ καταγόμενοι οὗτοι τὴν πανάρεστον ἀκτημοσύνην καὶ δικαιοσύ-
 νην καὶ σωφροσύνην καὶ σκληραγωγίαν ἐπέτειον, καθὼς φησι καὶ
 Ἰώσηπος περὶ αὐτῶν ὅτι Ἑσσηῖοι Ἰουδαῖοι μὲν εἰσι τὸ γένος, φιλάλ-
 ληλοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβεῖς πλέον, οἱ τὴν μὲν ἡδονὴν ὡς
 κακίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν καὶ τὸ 20
 μὴ τοῖς πάθειν ὑποπίπτειν ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσι. καὶ γάμος
 D μὲν πάρ' αὐτοῖς ὑπερορᾶται, τοὺς δὲ ἄλλοτρύους παῖδας νέους ἔτι

18 Ἰδομαῖοι codex Xylandri

ria instituit, quae a gravitate vitam ibi degentium Semneia tunc appel-
 labantur, quemadmodum Eusebius Pamphili scribit: primum Marcum ac-
 mus in Aegypto evangelium composuisse, primumque ecclesiam apud
 ipsam Alexandream instituisse. tanta autem primo eo aggressu multi-
 tudo virorum mulierumque fidem evangelio adhibens exercitationi vir-
 tutum vehementissimae et quam maxime philosophicae sese dedit, ut
 eorum consuetudines conventus ceteramque optimae vitae rationem de-
 scribere dignatus sit Philo doctissimus vir, qui Romae Petrum apostolum
 vidit, audivit, cumque eo est collocatus. is enim nostrorum, quos ab ex-
 ercitate bonorum operum ascetas vocabant, probans vitam, miram in
 modum laudibus tollit ac magnifice praedicat apostolicos suae aetatis vi-
 ros, ab Ebraeis, ut videtur, oriundos, ac Essaeorum moribus et disciplina
 praeclare prius institutos. Essaeorum secta scribarum et Pharisaeorum
 iustitiam magno post se reliquit intervallo. ii a Ionadabo Richabi filio
 genus ducentes, praestantissimam longe nihil possidendi rationem, iusti-
 tiam, temperantiam atque duriter agenda vitae institutum intenderunt,
 sicut et Iosephus de iis scribit. Essaei natione Iudaei sunt. ii amore
 mutuo et religione aliis antecellant, voluptatem tanquam flagitium aver-
 santur, temperantiam continentiam et affectuum vacillatam virtutis loco
 sectantur. matrimonia ipsi negligunt, alienos autem liberos tenera ad-

προσλαμβανόμενοι και διδάσκοντες ὡς συγγενεῖς ἡγούνται και τοῖς ἡθροῖαι ἐαυτῶν ἐντυποῦσι. και τὸν μὲν ἔννομον και σώφρονα γάμον και τὴν ἕξ αὐτοῦ διαδοχὴν ἀποδέχονται, τὰς δὲ ποτηρὰς και θεοστρυγεῖς μῖξεις και ἀσελγείας τέλιον ἀποστρέφονται και 5 ἀποβάλλονται. καταφρονεῖται δὲ παρ' αὐτοῖς πλοῦτος και πολυκτησία, τὴν δὲ ἀκτημοσύνην ὡς ἀπερίσπαστον και ἐνύρετον ἀσπάζονται. και πρὶν μὲν ἀνίστασθαι τὸν ἥλιον οὐδὲν ἀργὸν φθέρηγονται, προσευχὰς δὲ και ψαλμωδίας ἐκ μέσης νυκτὸς μέχρις ἀγῆς πρὸς τὸν θεὸν ἀναφέρουσι μετ' εὐλαβείας και σεμνότητος. και οὕτω P 199

10 πρὸς ἣν ἕκαστος ἔχει τέχνην, ὑπὸ τοῦ προϊστοῦτος ἀποστέλλεται. και μέχρις ὥρας ἕκτης μετὰ νήψεως και θεολογίας, οὕτως ἐπὶ τὸ δειπνητήριον συναθροίζονται μετ' εὐλαβείας και ἡσυχίας πολλῆς. και ὁ μὲν σιτοποιὸς ἐν τάξει παρατίθησιν ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος ἐν ἀγγεῖον ἕξ ἐνὸς ἐδέσματος πάντοτε προσάγει. και προκατεύχε- 15 ται δὲ τῆς τροφῆς ἀγῆς οὔσης και καθαρῶς ὁ ἱερεὺς· ἀθέμιτον γὰρ πρὸς τῆς ἐσχῆς ἡγούνται γεύσασθαι τι. και πάλιν ἀριστησάντων ὁ ἱερεὺς ἐπέχεται. και ἀπλῶς ἀρχόμενοι τε και πανύμενοι γεύονται τὸν θεὸν ἀδιαλείπτως. και αἴθεις ἐπ' ἔργα μέχρις ἐσπέρας διακαρτερήσαντες, και δειπνήσαντες μετὰ τῆς συνήθους B

20 σιωπῆς και σεμνοπρεποῦς καταστάσεως, ἐπ' εὐχὰς πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχονται, τοὺς βραχυτάτους ἔπνοους και κουφοτάτους ἐκτιναξάμενοι. οὗπερ ἔστιν αἴτιον ἢ διηγετικῆς νήψης και τὸ με-

11 πέμπτῃ Ισοκράτους. margo P

huc aetate suscipientes doceant ac pro suis habent, suisque eos moribus formant. legitimas castasque nuptias et successionem illis propagatam probant, vitiosos autem et deo invisos concubitus ac lasciviam summovere abominantur. divitias et opulentiam contemnant: nihil possidere gaudent, quod id praestet ut vita a studio virtutis nequaquam abstrahatur aut impediatur. nullum profanum verbum ante solis ortum edunt: preces autem et psalmodiarum cantum a media nocte ad lucem usque deo religiose ac cum gravitate offerunt. eo facto quisque ad suum munus a praeside dimittitur. id cum quisque pro se ieiunans atque inter divinarum rerum considerationem obiit, hora sexta ad prandium in commune conveniunt magna cum modestia atque silentio. ibi pistor panes ordine singulis proponit, ac coquus vasculum de unico cibi genere singulis offert. ante autem quam cibum, purum eum et castum, capiant, sacerdos preces fundit: nam nefas putant gustare aliquid deo non ante invocato. idem precandi mos est prandio finito; omninoque et principium et finem suarum actionum habent dei assiduum venerationem. finito prandio ad opera sua digressi ea usque ad vesperam tolerant; coenaeque consueto silentio et modestia refecti rursus ad preces conveniunt, brevissimo et levissimo somno excusso. cuius rei causa est continuum ieiunium, et

τρεῖσθαι παρ' αὐτοῖς τροφήν καὶ πόσιν λιτήν καὶ ἀπερίεργον καὶ
 σπανίζουσαν· οὐδεις γὰρ παρ' αὐτοῖς κέρως καὶ χορτασία κοιλίας,
 ἀλλ' ἐνδεία πολλή καὶ ὑλιγοδεία. τὸν δὲ προσερχόμενον ζηλώσει
 τὸν βίον οὐκ εὐθὺς ἀδοκιμάστωσ καὶ ἀγυμνάστωσ παραδέχονται,
 ἀλλ' ἐνιαυτὸν ἔξω μένουσι τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται δίαιταν καὶ κατὰ-5
C στασιν, ἀξινάριόν τε καὶ περιζωμα δόντες καὶ πενιχρὸν ἱμάτιον
 γυμνάζουσιν ἐπ' ἔργοις ἀρίστοις καὶ λόγοις. εἶτα μετὰ τὴν τῆς
 καρτερίας ἐπίδειξιν δυσὶν ἄλλοις ἔτισιν τὸ ἦθος καὶ τὸ ἐν πᾶσιν
 ὑπήκοον δοκιμάζεται, καὶ φανεῖς ἄξιος καὶ δόκιμος οὕτως εἰς τὸν
 ἱερὸν ὄμιλον ἐγκρίνεται. πρὸ γὰρ οὐδ' ἅπαντων ὄρκους φοικώδεις 10
 ἀπαιτοῦσι, πρῶτον μὲν εὐσεβεῖν καὶ θεραπεύειν ἔξ ἑλης καὶ κα-
 θαρῆς ψυχῆς καὶ σώματος τὸ θεῖον, ἔπειτα δὲ πρὸς ἀνθρώπους
 δίκαια φυλάττειν ἅπαντα καὶ ἀπροσωπώληπτα, καὶ μὴ κατὰ γνώ-
 μην βλάψαι τινά, μήγε μὴν συγκοινωνεῖν ἀδίκτοις, ἀλλὰ κατὰ
 δύναμιν τοῦ δικαίου καὶ φροντίζειν καὶ βιάζεσθαι πάντως καὶ τὸν 15
D ἐτήδονον καὶ περιττὸν καὶ ὑγρὸν ἀποστρέφεισθαι βίον μέχρι θανά-
 του. πρὸς δὲ τούτοις δμνύουσι πάλιν μηδεὶ μὲν τὸ παράπαν
 μεταδοῦναι τῶν δογμάτων καὶ τῶν ἁγιοπρεπῶν τούτων ἐπιτηδεύ-
 μάτων ἢ ὡς ἀκριβῶς αὐτὸς παρέλαβεν, ἀφῆξεσθαι δὲ πάσης ἐναν-
 τίας δόξης καὶ λατρείας, καὶ ταύτη μόνῃ προσανέχειν τῇ θεῷ 20
 μέχρις αἵματος θρησκεία καὶ καταστάσει. ἐκ τῆς πολλῆς δὲ ἀσκή-
 σιως καὶ καθαρότητος πολλοὶ καὶ τὰ μέλλοντα προγιγνώσκουσιν ἐκ

quod eis certa mensura datur cibus potusque exilis et vulgaris ac
 parvus: neque enim apud eos ulla est satietas aut ventris repletio, sed
 magnus defectus, et paucissima requirere didicerunt. si quis ad eos se
 conferat eandem vitae rationem sectandi causa, is non statim explora-
 tione aut exercitatione nulla praemissa admittitur, sed per annum foris
 iubetur eodem victu iisdemque moribus uti. securis ei datur et subliga-
 culum ac tunica misera: itaque operibus et dictis optimis exercetur.
 postquam tolerantiam suam probavit, alio biennio de moribus eius et
 obedientia omnibus in rebus fit periculum. ita tandem dignus atque
 idoneus indicatus in sacrum coetum recipitur. ante omnia terribili iure-
 iurando obligare se cogitur primo ad pietatem observandam deumque
 pura mente et corpore colendum, deinde ad iuste cum omnibus homini-
 bus ac sine personae ullius respectu agendum, quod neque laesurus
 quemquam dedita opera neque iniustus se socium praebiturus sit, quod
 pro virili et culturus et defensurus sit iustitiam, voluptatibus, rebus non
 necessariis ac mollietate deditam vitam ad mortem usque declinaturus.
 rursus praeter haec iurant nemini se quidquam omnino sacrae istius do-
 ctrinae ac venerabilium studiorum secus tradituram quam ipsi accope-
 rint, omnem diversam opinionem ac religionem vitaturos, huic divinae
 religioni unico usque ad sanguinem se pie ac reverenter operam nava-
 taros. consequuntur hoc multi ipsorum perpetua exercitatione atque
 puritate ut divino nutu atque gratia etiam futura praevideant, dum iugi

θείας ἐπιβολῆς καὶ χάριτος, ἀκαταπαύστῳ μελέτῃ προφητῶν καὶ λοιπῶν ἱερῶν λογίων καὶ προσευχῇ ἐμπαιδοτριβοῦμενοι.

Ταύτην οὖν ὁ Ἰώσηπος ἄκρως ἀσκήσας τὴν φιλοσοφίαν ἐπὶ P 200
 μίξιοι προκόπτειν ἔπενυσι. ἀκούσας γάρ τινα διαφερόντως
 ἔασκουόντα κατὰ τὴν ἔρημον Ἀββαῖν ὀνομαζόμενον, ἐσθῆτι μὲν ἀπὸ
 δένδρων καλυπτόμενον τροφῇ δὲ αὐτομάτως φρομένην χρώμενον,
 καὶ τὴν ἄκραν ἄσκησιν αὐτοῦ ζηλώσας πρὸς αὐτὸν ἀφίκετο, καὶ
 τρεῖς παρ' αὐτῷ ποιήσας ἐνιαυτοὺς εἰς τὴν πόλιν ὑπέστρεψε καὶ
 τῇ τῶν Φαρισαίων ἐπολιτεύετο δικαιοσύνη.

10 Ὁ δὲ γε Φίλων, ὡς εἴρηται, περὶ τῶν ἐξ Ἑβραίων ἡμετέ-
 ρων ἀσκητῶν ἀναφανέντων μέμνηται σαφῶς ἐν τῷ λόγῳ ἐν ᾧ ἐπέ-
 γραψε περὶ Θεωρητικοῦ βίου. οὗς Θεραπευτὰς καὶ τὰς ὁμοιοσχη- B
 μους καὶ ἁμοιότροπους γυναικῶν Θεραπείδας ὠνόμασε. καὶ Θερα- B
 πευταὶ μὲν, φησὶν, ἐκέληντο ἢ παρὰ τὸ τὰς ψυχὰς τῶν προσιόν-
 15 των αὐτοῖς ἀπὸ κακίας παθῶν ἰατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας Θερα-
 πείειν, ἢ τῆς περὶ τὸ θεῖον καθυρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς Θεραπείας
 καὶ Θρησκείας ἕνεκα. εἶτα φησὶ· πρῶτα μὲν ἀρχόμενοι φιλοσο-
 φεῖν ἐξίστανται τῶν προσηκόντων καὶ τῶν ὑπαρχόντων, ἔπειτα
 20 προελθόντες ἐν μονάχοις καὶ κήποις καὶ ὄρεσι τὰς διατριβὰς
 ποιῶνται, τὰς ἐκ τῶν ἀνομιῶν ἐπιμιξίας ἀλυσιτελεῖς τε καὶ βλα-
 βερὰς εἰδότες, τὸν προφητικὸν ζηλοῦσι καὶ ἀσχοῦσι βίον. οὕτω

14 περὶ τὸ ψυχᾶς P

stadio vatam oracula et reliquam sacrarum literarum lectitantes preci-
 busque incumbentes ita erudiantur.

In hoc studio cum Iosephus ad summam perfectionem provectus maiores adhuc facere progressus cuperet, audito quendam in solitudine vitam degere, Abbam nomine, cui sub arboribus latibula, vestis, cibus quem terra ultro educeret, ductus aemulatione eius tam absolutae exercitationis ad ipsum se contulit, trienniumque cum homine versatus in urbem rediit, Phariseorumque iustam vitam coluit.

Ceterum Philo de Ebraicis nostris ascetis perspicuam facit mentionem in libro quem de vita contemplationi dedita inscripsit. mares therapeutas, feminas habitu et moribus utentes iisdem therapeutidas nominat; idque nominis eis ait inditum vel quod animas eorum qui se ad ipsos conferunt, a vitis medicorum instar sanant, quod Graeco est theraponeia; vel quod deo pure atque sincere colende serviunt: nam servire etiam seu famulum esse Graecum vocabulum significat. addit deinde Philo: hi ergo cum primum se ad sapientiae studium applicant, bona sua atque possessiones resignant; deinde omnibus vitae curis valere iussis urbes egressi, in solitariis villis hortis aut montibus vitam degunt. quippe consuetudinem peccantium damnosam scientes vatam priscorum aemulantur atque imitantur vitam. hoc genus hominum est

- C πολλογαϋ μὲν τῆς οἰκουμένης ἐστὶ τὸ γένος (ἴδει γὰρ ἀγαθοῦ τελείου μετασχεῖν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βύρβαρον), ἐν Αἰγύπτῳ δὲ πλεονάζει, καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. καὶ ἐν ἐκάστῃ συμμορία οἰκημὰ ἐστὶν ἱερὸν, ὃ καλοῦσι σεμιεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονοῦμενοι τὰ τοῦ σεμινοῦ βίον μυστήρια τελοῦνται. μηδεὶς 5 μηδὲν κομίζοντες, μὴ ποτόν, μὴ οἶτον, μηδέ τι τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς τὴν τοῦ σώματος χρεῖαν ἀναγκαῖα, ἀλλὰ νόμους καὶ λόγια θεοπισυθέντα διὰ προφητῶν καὶ ὕμνους καὶ τάλλα οἷς ἐπιστήμη καὶ ἐδσέβεια συναύξονται καὶ τελειοῦνται. τὸ δὲ ἔξ ἑωθινοῦ μέχρις ἐσπέρας διώστημα σύμπαν αὐτοῖς ἐστὶν ἀσκήσις· ἐντυγχάνοντες 10
- D γὰρ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι φιλοσοφοῦσι τὴν πατριαν φιλοσοφίαν. ἐγκράτειαν δὲ ὡσπερ τιὰ θεμέλιον προκαταβαλλόμενοι τῇ ψυχῇ τὰς ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετὰς· σιτόν γὰρ ἢ ποτόν οὐδεὶς αὐτῶν προσενέγκοιτο πρὸ ἡλίον δύσεως, ἐπειδήπερ τὸ μὲν φιλοσοφεῖν ἄξιον φωτὸς κρῖνουσι, σκότους δὲ τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκας. 15 ἔνιοι δὲ καὶ δι' ἡμερῶν τριῶν ὑπομμητήσκονται τροφῆς, οἷς πλέον ὁ πόθος τῆς ἐπιστήμης ἐνδρῶται. τινὲς δὲ οὕτως ἐνευφραίνονται καὶ τρυφῶσιν ὑπὸ σοφίας ἐστιώμενοι πλοσυῖως καὶ ἀφθύνως τὰ δόγματα χορηγούσης, ὡς καὶ πρὸς διπλασιῶνα χρόνον ἀντέχειν,
- P 201 μόγις δι' ἡμερῶν ἔξ ἀπογεύεσθαι τροφῆς ἐθισθέντες. αἱ δὲ ἔξη- 20 γήσεις τῶν ἱερῶν λογίων γίνονται αὐτοῖς δι' ὑπονοιῶν ἐν ἀλληγορίαις. πῦσα γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τούτοις ζῶε εοικέναι, καὶ σῶμα μὲν ἔχειν τὰς ῥητὰς διαλέξεις, ψυχὴν δὲ τὸν

in diversis mundi partibus: bonum enim perfectum oportebat et ad Graecos pervenire et ad barbaros. in Aegypto autem magna est eius copia, maxime apud Alexandriam; et in quavis classe domus est sacra, quod semneum dicitur, et monasterium, quod in ea ab hominum turba seclusi venerabilis vitae mysteriis initiantur, nihil quisquam afferentes, non potum, non cibum, non quidquam aliud eorum quae ad usus corporis sunt necessaria: sed leges et oracula vatum, hymnos, atque alia quibus dei cognitio et cultus augentur atque perficiuntur. quicquid est ab aurora ad vesperam usque temporis, id omne iis exercitationibus impenditur. sacras enim literas legentes philosophiam paternam exercent. continentiam tanquam fundamentum in animo suo locant, superque eam reliquas exstruunt virtutes, nemo eorum cibum potumve gustat ante solis occasum. etenim philosophari dignum luce putant, tenebras corporis necessitatibus congruere. quidam scientiae ardentiori desiderio alimenta tertio tantum quoque die admittunt, alii tantum laetitiae ac voluptatis studio sapientiae immorando percipiunt, abunde doctrinae suppeditantis, ut eo veluti convivio detenti aegre sexto demum die cibum sumere adsueverint. ceterum divinorum oraculorum expositio per allegorias, quas vocant, ab iis fit, cum tectus verborum sensus elicitur. tota enim lex sacra iis hominibus videtur animali similis, cuius corpus verba referant, animam autem, qui abditus sub iis conspectum fugit

ἀποκείμενον ταῖς λέξεσιν ἀόρατον νοῦν. ὡσαύτως δὲ τῆς αὐτῆς εἰσὶν ἱερῶς πολιτείας καὶ καταστάσεως καὶ γυναῖκες, ὧν αἱ πλεῖσται γηραλέαι τυγχάνουσι καὶ παρθένοι, καὶ τὴν ἀγγελίαν οὐκ ἀνάγκη, καθάπερ ἔναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἱερειῶν, φυλάξασαι 5 διὰ πρόσκαιρον ἔπαινον, ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως ἀγαθῆς ὀρεχθεῖσαι τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ καὶ αἰώνια.

Ἵτι δὲ τοὺς πρώτους κήρυκας τῆς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διδασκαλίας τὰ τε ἀρχῆθεν πρὸς τῶν ἀποστόλων παραδεδομένα ἔζη καταλαβὼν ὁ Φίλων ἔγραψε ταῦτα, παντὶ που δῆλον, ὡς καὶ 10 Ἐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ταῦτα λέγει. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἐν τοῖς πρὸς Μαρίνον ταῦτά φησιν. ὡσαύτως καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος φησι· δύο γὰρ ὁδῶν καὶ πολιτειῶν οὐσῶν ἐν τῷ βίῳ, μιᾶς μὲν μετριωτέρας καὶ βιωτικῆς, τοῦ γάμον λέγω, ἑτέρας δὲ ἀγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς καὶ ἀνυπερβλήτου, τῆς παρθενίας ἦτοι 15 τῆς μοναδικῆς πολιτείας, εἰ μὲν τις τὴν κοσμικὴν τουτέστι τὸν γάμον ἔλοιτο, μέμψιν οὐκ ἔχει, τοσαῦτα δὲ χαρίσματα οὐ λήψεται· λήψεται γὰρ, λπειδὴ φέρει καὶ αὐτὸς καρπὸν τὸν τριάκοντα. εἰ δὲ τὴν ἀγνήν καὶ ὑπερκόσμιον ἀσπάσοιτό τις, εἰ καὶ τραχεῖα παρὰ τὴν ἀρετὴν μάλιστα καὶ δυσκατόρθωτος φαίνεται, ἀλλ' 20 ἔχει μετὰ τὴν ἔννομον ἄθλησιν καὶ καρτερίαν χαρίσματα θαυμασιώτερα καὶ ἀξιάγαστα· τὸν γὰρ τέλειον καὶ πληρέστατον καρπὸν, τὴν ἑκατοντάδα λέγω, φαιδρὸν καὶ ἀγιοπρεπῆ πάντως ἐγκατέστησεν. οὐκοῦν ὥσπερ ὁ παλαιὸς νόμος εἰς δύο βίους ἦν διηρημένος,

17 τὴν τριακοντάδα?

19 περὶ τὴν ἀρχήν?

sensus. eadem est et sacrarum mulierum conversatio. pleraeque earum vetulae iam virginitatem non coactae, sicuti quaedam apud Graecos sacerdotes momentanae laudis causa, sed instituto bono ac cupiditate futurorum atque aeternorum bonorum conservarunt.

Constat autem Philonem haec scripsisse, quo tempore primum evangelii praeconium divulgatum est, cum instituta apostolorum prima ipse vidisset, idque Eusebius in historia ecclesiastica et ad Marinum scribens testatur. eodem modo etiam magnus ille Athanasius scribit. cum enim, inquit, duo sint vitae genera, mediocre unum et humanae vitae accommodatum, quod est in matrimonio: alterum angelicum et apostolicum atque incomparabile, quod est virginitatis atque monasticae vitae, si quis sane mundanum, id est conjugii, ingressus fuerit, culpandus non est, dona tamen tanta non accipiet: accipiet tamen, quia is est qui trigecuplum fructum fert. quodsi quis castum illud mundoque superius amplectatur, tametsi id principio asperum atque difficile videatur, tamen legitime confecto certamine toleratisque aerumnis dona consequetur maiore digna admiratione: tulit enim fructum centuplum, perfectum et plenissimum, splendidum omnino atque sancta dignitate insignem. quo igitur modo antiqua lex in duo vitae genera fuit distincta, alterum

εἷς τε τὸν Φαρισαϊκὸν καὶ ὑψηλὸν καὶ εἰς τὸν ὑποδεέστερον καὶ κοσμικόν, οὕτω δὴ καὶ ὁ κατὰ χριστιανισμὸν νέος Θεομὸς εἰς μοναδικὸν ὑπερφερῆ καὶ βιωτικόν.

- D** . Φαρισαῖοι τοίνυν, ἐρμηνεύμενοι ἀφωρισμένοι καὶ μεμερισμένοι, παρὰ τὸ μερῆζειν καὶ ἀφορῆζειν ἑαυτοὺς τῶν ἄλλων ἅπάν- 5
των ἐλέγοντο εἰς τε τὸ καθαρώτατον τοῦ βίου καὶ ἀκριβέστατον καὶ εἰς τὰ τοῦ νόμου ἐντάλματα. τὸν δὲ αὐτὸν βίον μετέρχονται καὶ οἱ γραμματεῖς, παρ' οἷς καὶ πολιτεία ἢ αὐτῇ ἐγκράτειά τε καὶ παρθενία, νηστεια δις τοῦ σαββάτου, ξειστῶν καὶ πινάκων καὶ ποτηρίων καθαρισμοί, ἀποδεκατώσεις τε καὶ ἀπαρχαὶ καὶ ἐν- 10
δελεχεῖς ἐδοχαὶ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὑπεξαιρουμένων δηλονότι τῶν θυμασίων Ἑσσαίων ὡς ὑπερτέρων σφόδρα καὶ λίαν ὑπερκειμένων. ἦν δὴ Φαρισαϊκὴν ὡς ἄριστον πολιτείαν ὁ Παῦλος ζηλώ-
P 202 σασ εὖ μάλα σεμνύνεται, φάσκων "Ἐβραῖος ἔξ Ἐβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος." ὅθεν εἰκότως καὶ ὁ κύριος ἡμῶν τὸν τελειό- 15
τερον καὶ ἀγγελικὸν ὑποτιθέμενος ἐναργῶς βίον ἔφασκε πρὸς τοὺς ἑραστάς τῆς οὐρανόου κληρουχίας "ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν." ἔνθεν γέ τοι καὶ ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος ἀποσεμνύνων τὴν ἱερὰν τῶν μοναχῶν τάξιν 20
οὕτω φησὶν "ἡ δὲ τῶν τελομένων ἅπασων ὑψηλοτέρα τάξις ἢ τῶν μοναχῶν ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκεκαθαυμένη καθαροσιν ὀλκῇ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἀγνό-
B τητι, ἔνθεν οἱ Θεοὶ καθηγεμόνες ἡμῶν ἐπωνύμων ἑαυτοὺς ἱερῶν

Pharisaicum et sublime, alterum eo deterius et huius vitae necessitatibus obnoxium, ita et Christianorum nova lex in monasticam ac sublimem et in vulgarem vivendi rationem tribuitur.

Pharisaei nomen a separatione habent, quod sese ab omnibus aliis seinihiissent, ut vitam purissimam atque accuratissimam secundum legis praescriptum possent agere. eandem vitae rationem etiam legis doctores, scribae dicti, tenuerunt. eadem utrinque studia continentiae, virginitatis, ieiunii bis in septimana, sextariorum patellarum atque poculorum ablutio, decimationis et primitiarum, assiduarum precum, ac reliqua omnia. mirabiles autem Essaei iis potiores sunt, qui longe his antecellunt. sane Paulus Pharisaicam vitam ut praestantissimam sectatus haud obscure eam rem iactat, Ebraeum se ex Ebraeis et Pharisaeum secundum legem nominans. itaque dominus noster perfectiorem et angelicam vitam perspicue praescribens, haud iniuria denuntiavit caelestem hereditatem appetentibus (Matth. 5) eos in regnum caelorum non intraturos, nisi iustitiam Pharisaica et scribarum iustitia ampliolem consecuti fuissent. atque hinc Dionysius ille apostolicus, sacrum monachorum ordinem praedicans, ita loquitur. "omnium sacrorum ordinum supremus est celatissimus monachorum ordo, purgatus exactissime secundum universam facultatem, omnique ornatus castitate suarum actionum.

ἤξιωσαν, οἱ μὲν θεραπευτὰς οἱ δὲ μοναχοὺς ὀνομάσαντες ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὑπερησίας καὶ θεραπείας.”

Ταῦτα ἐκ πολλῶν ἐρανισάμενος ὀλίγα ἀναγκαίως οἶμαι συντέθεικα διὰ τοὺς ἐπαποροῦντας πότε καὶ πόθεν ἢ τῶν μοναχῶν ἤρξατο διαγωγή τε καὶ ἄσκησις καὶ τάξις. ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας θείων παραδόσεων τε καὶ θεσμῶν εἰκονομάχοι δυσσεβῶς καὶ ἀνοήτως ἀποβαλλόμενοι καὶ διαπτύοντες, ἀρτιφανεῖς Ἰουδαῖοι, καὶ κατὰ τὸν ἀσεβῆ καὶ θεοστνηγῆ μυσταγωγὸν αὐτῶν Κοπρώνυμον 10 νέαν καὶ πρόσφατον ταύτην δογματίζοντες ἐξ ἄκρας μανίας τε καὶ C ἀπονοίας καὶ ἀβελτηρίας, μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσι μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται; ἡμεῖς δὲ ταῖς διδασκαλαῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἐπόμενοι καὶ ἀρχαίαν ταύτην καὶ παλαιὰν πιστεύομεν ὑπάρχειν.

15 Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Βασιλεῖος περὶ ὑποταγῆς καὶ μοναδικῆς πολιτείας ἐξιὼν οὕτως ἔφη “διὰ τοῦτο καὶ ὁ φιλόανθρωπος κύριος, κηδόμενος ἡμῶν τῆς σωτηρίας, εἰς δύο βίους διείλε ταῦ τῶν ἀνθρώπων, συζυγίαν καὶ παρθενίαν, ἵνα ὁ μὴ δυνάμενος ὑπενεγκεῖν τὸν τῆς παρθενίας καὶ ἀσκήσεως ἄθλον ἔλθῃ εἰς συνοίκησιν γυναικός, 20 ἐκείνο εἰδὼς ὡς ἀπαιτηθῆσεται λόγον σωφροσύνης καὶ ἁγιασμοῦ καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐν συζυγίαις καὶ τεκνοτροφίαις ἁγίους ὁμοιωσιν, τοὺς τε ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ τῇ νέᾳ. πάντες γὰρ ἄνθρωποι ἀπαιτη- D θησόμεθα τὴν πρὸς τὸ εὐαγγέλιον ὑπακοήν, μοναχοὶ τε καὶ οἱ ἐν συζυγίαις. ἀρκέσει γὰρ τῷ ἐπὶ γάμον ἐλθόντι εἰς συγγνώμην τὸ

itaque beati nostri maiores sacris se ipsos nominibus affecerunt, therapeutas et monachos appellantes, eo quod deo caste servant.”

Haec pauca de multis necesse habui colligere ac referre propter eos qui disputant, quando et unde monachorum coeperit ordo atque vitae institutum. ubi sunt ergo imaginum oppugnatores, qui monasticam vitam una cum aliis apostolicae, ecclesiae traditionibus atque constitutionibus impie et stolidè reiciunt atque conspuunt, recentes Iudaei? qui impium ac diis invisum suum initiatorum Copronymum secuti novum esse atque recentem hunc ordinem asserunt, summa insania dementia ac stultitia decepti, neque vel quid dicant vel de quibus asseverant intelligentes? nos autem doctrinam sanctorum patrum secuti credimus eum vetustum atque antiquum esse.

Sed et magnus Basilius de honorum suorum dimissione et vita monastica sic disserit. “itaque etiam humanus noster dominus nostrae salutis curam gerens, in duo vitae genera divisit homines, virginittatis nempe et coniugii, ut qui impar virginittatis et exercitacionis esset certamini, is matrimonium contraheret, id sciens, fore sibi de temperantia sanctimonia et similitudine eorum sanctorum qui in veteri novoque testamento in matrimonio vixerunt rationem reddendam. omnes enim homines rationem postulabimur de praestita evangelio obedientia, sive mo-

τῆς ἀκρασίας καὶ τῆς πρὸς τὸ θῆλυ ἐπιθυμίας καὶ συνουσίας. τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ἐντολῶν πᾶσιν ὁμοίως νενομοθετημένα οὐκ ἀκίνδυνα τοῖς παραβαίνουσι, καθὼς φησιν ὁ κύριος πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἅ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω.” ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ 5 ἄλλοι πλεῖστοι τῶν θείων καὶ μακαρίων πατέρων ἐν διαφόροις αὐτῶν λόγοις διαβεβαιοῦνται ἀρχαίαν καὶ ἀποστολικὴν εἶναι τὴν τοῦ μονήρους βίον παράδοσιν. εἰ δὲ καὶ τινες τῶν θύραθεν εἰς ταύτην τὴν μαρτυρίαν παράξομεν, μηδεὶς μεμφέσθω ἡμῖν. εἰκότως οὖν ὁ Πλάτων ἐπεμφαίνων τῶν τελείων τὸ σπάνιον ἔφασκεν “οὐ 10 μοι δοκεῖ δυνατόν ἀνθρώποις μακαρίους τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι, πλὴν ὀλίγων. μέχρι περ ἂν ζῶμεν, τοῦτο διορίζομεν· νάρθηκοφόροι μὲν γὰρ πολλοί, φιλόσοφοι δὲ σπάνιοι καὶ ὀλίγοι. καλὴ δὲ πράξις καὶ πίστις τελευτήσαντα τυχεῖν ἀπάντων.” ὃθεν ἐπήγαγεν ἄνδρα ἄπλοῦν καὶ γενναῖον κατ’ Αἰσχύλον. ἔσονται 15 αὐτῷ τιμαὶ καὶ δωρεαὶ δοκοῦντι τοιοῦτῳ εἶναι. ἄδηλον οὖν εἶτε Β τοῦ δικαίου εἶτε τῶν δωρεῶν καὶ τιμῶν ἔνεκε τοιοῦτός ἐστι. γυμνωτέος δὴ πάντων πλὴν δικαιοσύνης, καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ. μηδὲν γὰρ ἔχων δόξαν ἐχέτω μέγιστης ἀδικίας, ἵνα βεβασανισμένος ἢ εἰς δικαιοσύνην, τὸ μὴ τίτεσθαι 20 ὑπὸ κακοδοξίας ἢ φιλοδοξίας καὶ ὑπ’ αὐτῆς γινομένων, ἀλλ’ ἔστω μετὰστατος μέχρι θανάτου δοκῶν ἄδικος εἶναι διὰ βίον.” καὶ δὴ καὶ Σωκράτης ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν οὕτως ἔφη·

nachi sive mariti. sufficere enim ei qui nuptias habuit ad veniam incontinentia, mulieris appetitio et concubitus. reliqua praecepta omnibus ex aequo imposita qui violaverint, non impune ferent, sicut dominus suis discipulis ait (Matth. 19) “quae vobis dico, omnibus dico.” quin et magnus ille theologus Gregorius sanctusque Ioannes Chrysostomus aliique plurimi de beatis patribus hinc inde suis in scriptis confirmant antiquam esse atque apostolicam vitae monasticae traditionem. quodsi quos etiam extraneos testes laudemus, vitio nobis id verti non debet. Plato proinde quam rara sint ea quae absoluta sunt indicans, haud absurde ita scribit. “non mihi videntur homines, nisi pauci, beati ac felices fieri posse, quantisper hanc vitam ducimus: multi enim sunt virgiferi, pauci autem et rari philosophi. recte autem traditur ac creditur mortuos bona consequi.” his infert “vir sincero animo atque generoso, qualem Aeschylus describit, praemiis ac donis afficietur. qui videtur talis esse, atqui in incerto est, iustitiae an vero munerum et honorum causa talis sit. nudandus igitur omnibus est, itaque redigendus ut sit eius quem prius descripsimus contrarius. nulla enim re praeditus opinionem habeat summae iniustitiae, ut ita exploratum sit eum esse iustum, cum non cedat sinistrae famae, neque ambitione aut iis quae inde oriuntur propellatur, sed sit mutabilis, toto vitae spatio cum putetur esse iniustus.” et quidem etiam Socrates, eius praeceptor, ita

πότερον τὴν τῶν πολλῶν δόξαν δεῖ ἡμᾶς πείθεσθαι καὶ φοβεῖσθαι ἢ τὴν τοῦ ἑνός, εἴ τις ἔστιν ἐπαίων οὗ δεῖ, καὶ φοβεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, δεινῶς λωβησόμεθα. οὐκ ἄρα γε, ᾧ βέλτιστε, φρον- C
 5 τιστέον ἡμῖν τί ἐροῦσιν ἡμῖν οἱ πολλοί, ἀλλὰ τί τὸ ἐπαῖον τῷ δε-
 καίῳ καὶ ἁδίκῳ, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀλήθεια. ταῦτα δὲ φανερώς ἐοί-
 κησι τοῖς ἡμετέροις μᾶλλον ἱεροῖς καὶ ἀποστολικοῖς λόγοις, ἃν οἷς
 φησὶν ὁ μέγας Παῦλος “διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δε-
 ξίων καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ
 10 ἀθυμίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνωστοὶ καὶ ἐπιγινω-
 σκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι
 καὶ μὴ θανατούμενοι” καὶ τὰ ἐξῆς. τοιαύτην οὖν περὶ δικαιο-
 σύνης καὶ θεωρήτου πολιτείας πάντων Σωκράτης καὶ Πλάτων διδα- D
 σκαλίαν ἐποίησαντο, θαναμαστὴν ὄντως καὶ ἀξέλειπνον ἀληθῶς τῇ
 15 λογικῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων συμβαίνουσαν. τὰ γὰρ ἡθικά μα-
 θήματα πάντας ἀνθρώπους ἢ φύσιν ἐπαίδευσε. διαπλάσας γὰρ
 τοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ὁ θεὸς ἐπέθεικε τῇ φύσει τῶν ἀγα-
 θῶν καὶ τῶν ἐναντίων τὴν διάγνωσιν, ὃ καὶ παιδεύων ἔθνη καὶ
 διδάσκων ἀνθρώπων γινώσιν. διόπερ οὐ μόνον Σωκράτης καὶ
 20 Πλάτων καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἁδικὸν ἐβδελύξαντο
 βλον, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ τοὺς ὑπερβορέους
 μὲν οἰκεῖν ἐπέρ τὰ Ῥιπαῖα ὄρη φασίν, ἀσκεῖν δὲ δικαιοσύνην μὴ
 κρεωφαγοῦντας ἀλλ’ ἀκροδρόους καὶ ὕδασι χρωμένους. καὶ τοὺς P 204

cum interrogavit: an debemus vulgi de nobis iudicia metnere? aut po-
 tius spretis omnibus aliis, eius iudicium revereri qui ei quod rectum est
 obtemperet? cui nisi pareamus, ingens simus damnatum percepturi. non
 equidem, heus tu, curandum nobis est quid plebs iudicet, sed quid ve-
 ritas probet, quae iustum ab iniusto discernit. haec perspicue magis
 conveniunt nostris sacris atque apostolicis sermonibus. nam Paulus ita
 loquitur. (2 Cor. 6) “armis iustitiae dextris et sinistris, per gloriam
 et ignominiam, per opprobria et maestitiam; tanquam impostores, cum
 quidem simus veraces, tanquam ignoti, cum simus noti, tanquam me-
 rientes, cum quidem vivamus, ut qui castigamur neque tamen neca-
 mur” etc. hanc de iustitia ac vitae ratione deo acceptae doctrinam
 principes philosophorum Socrates ac Plato tradiderunt, admirabilem
 profecto, et laude dignam, ut quae sit rationi hominis naturali consen-
 tanea. etenim doctrina morum omnes homines ab ipsa natura instituun-
 tur. quippe deus cum humanum genus condidisset, eius naturae bona
 ac mala discernendi rationem indidit; idemque gentes erudiit et homi-
 nem cognitione imbut. itaque non tantum Socrates Plato aliique non-
 nulli Graeci iniustam sunt abominati vitam, sed et barbarorum multi.
 quippe Hyperboreos etiam perhibent habitare trans Ripaeos montes ius-
 titiae studio assiduo incumbentes: nam neque carnibus vescuntur, et
 arborum fructibus aluntur aquamque bibunt. et Brachmanas in silvis

- Βραχυμᾶνας ἐν ταῖς ὕλαις διάγειν, φύλλοις τὸ σῶμα καλύπτοντας καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀσχοῦντας. καὶ Ἀνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην φιλόσοφον γεγενῆσθαι λέγουσι, καὶ οὕτως αὐτὸν ὁ τῆς φιλοσοφίας ἕως ἐπόρωσεν ὡς ὀνομαστότατον διὰ πολλὴν ἀσκησιν καὶ σωφροσύνην γενέσθαι. οὐ γὰρ μόνον γρηγορῶν πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ἡγωνίζετο πάθη σιωπῶν καὶ ἡσυχάζων, ἀλλὰ καὶ καθεύδων τὰ τῆς σωφροσύνης καὶ ἐγκρατείας ἐδήλου σημεῖα. εἰώθει γὰρ τῇ μὲν λαῖᾳ χειρὶ τὰ αἰδοῖα κατέχειν, τῇ δεξιᾷ δὲ τὰ χεῖλη συνέχειν, ὑπεμφαίνων ὡς πολλῶ μείζον ἔστιν ἡ ἀγωνία τῆς γλώττης καὶ πλείονος ἐπικουρίας εἰς ἀσφάλειαν δεῖται. καὶ τὸν Χείρωνα 10*
- B** δὲ Κένταυρον ἱστοροῦσιν Ἕλληνας δικαιοσύνης καὶ ἀγνείας γενέσθαι διδάσκαλον, ὡς καὶ Ὅμηρος μαρτυρεῖ τοῦτον δικαιοτάτον πεφηνέναι Κενταύρων, διὰ πολλὴν δῆπουθεν καρτερίαν καὶ ἐγκρατείαν καὶ σώματος δουλαγωγίαν καὶ σύμμετρον ἐπιμέλειαν. ὅθεν δὴ Πλάτων ἐναργῶς αὐτῶς ἐκδιδάσκων φησὶν “ἐπιμελεῖσθαι δὲ 15 σώματος ψυχῆς ἕνεκα ἀρμονίας,” δι’ οὗ βιοῦν τε ἔστι καὶ ὀρθῶς βιοῦν, καὶ καταγγέλλειν τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα. τοῦτο καὶ ὁ θεὸς ἔφη Παῦλος, “ὑπωπιάζω μὲν τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ,” τουτέστι πρὸς ἀσκησιν καὶ σύστασιν αὐτὸ μετ’ ἐπιστήμης καὶ φρονήσεως γυμνάζω, καὶ πρὸς τὴν τῶν κρείττωνων συνεργίαν, οὗ 20
- C** πρὸς ἀσέλγειαν προνοούμενος. συμπεφώνηκε τοίνυν καὶ τοῦτοις ὁ Πλάτων εὖ μάλα τοῖς ἡμετέροις, τὴν ἀναγκαίαν καὶ δέουσαν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι παρεγγυήσας τοῦ σώματος. ὑπέδειξε τε πά-

degere, corpora foliis tectos, ac virtutis maiori quam pro humana conditione studio deditos. Anacharsin quoque Scytham philosophum fuisse aiunt, ita amore sapientiae inflammatum ut ob insignem eius exercitationem atque temperantiam sit celeberrimus. non enim vigilans modo animi motibus oblectabatur tacens atque quiescens, sed etiam dormiens signa temperantiae atque continentiae edebat. solebat enim laeva manu pudenda, dextra labia tenere, innuens multo gravior esse adversus linguam certamen, ac ad securitatem ab ea praestandam maiori opus esse praesidio. Chironem quoque Centaurum Graeci narrant iustitiae fuisse atque castitatis magistrum; id quod Homerus etiam testatur, qui eum Centaurorum ait existisse iustissimum, nimirum ob eximiam tolerantiam atque continentiam corporisque subactionem et concianam curam. unde rursus Plato evidenter sic praecipit. curam corporis gerere oportet eam, ut cum anima servet harmoniam, propter quod et vivit, et recte vivens, et veritatis praeconium faciens. sic et B. Paulus ait suum se corpus affliccare et subigere, hoc est, exercitatione se id ad statum rectum scienter prudenterque parare, ut id sibi in rebus praestantibus adiumento sit, non ei prospicere quae faciant ad lasciviam. quo loco cum nostris praeclare convenit Platoni, qui nos iubet necessariam ac debitam corporis curam gerere. idem monstravit atque pate-

λην καὶ διασάφῃσεν ὅπως ἄρχεται καὶ ἀφ᾽εταί τῆς φασίλης ἐπιθυ-
 μίας καὶ κακίστης συνηθείας τὸ πάθος, φάσκων οὕτως "ἀρχὴ μὲν
 ἔρωτος ὄρασις, ἀφ᾽εὶ δὲ τὸ πάθος ἐλλίς, τρέφει δὲ μνήμη, τηρεῖ
 δὲ συνήθεια." διὸ καὶ Σωκράτης τὰ βλέμματα καὶ τὰ φιλήματα
 5 τῶν εὐμόρφων ὡς χαλεπώτερον σκορπιῶν καὶ ὄφειων ἰδὼν ἐνέειναι
 πεφυκῶτα ἀποφεύγειν ἐδίδασκειν. ὄθεν ἰδὼν τινα νέον φιλήσαντα
 εὖοπτον "οὕτως" ἔφη "ῥαδίως ἂν καὶ εἰς μαχαίρας κυβιστήσῃ
 καὶ εἰς πῦρ ἐμπέσῃ," ὁ τοσαύτην δηλονότι πυρὰν ἐν ἑαυτῷ κατα-
 τολήσας ἀνάσσει. Διογένης δὲ Θεασάμενος μειράκιον ἀσεργέ- D
 10 στερον ἢ κατ' ἄνδρα κεκοσμημένον εἶπεν "εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας,
 ἀτυχεῖς, εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς." Θηρώσι διὰ τοῦ καλ-
 λωπισμοῦ οἱ μὲν ἄνδρες τὰς γυναῖκας, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ οἱ ἀν-
 δρόγυνοι τοὺς ἄνδρας. καὶ μέντοι καὶ Ἀγησίλαος ἐدمόρφου ἤρα
 παιδός, καὶ βουλόμενος αὐτὸν φιλεῖν διεκώλυεν ἑαυτὸν, φεύγων
 15 τὴν βλάβην. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδὲ ἰδεῖν τὰς Λαρεῖου θυγατέρας
 εἰδεῖς ἄγαν καὶ παρθένους οὖσας ἠρέσχετο παντελῶς, αἰσχρὸν
 νομίσας τὸν ἄνδρα ἐλόντα ὑπὸ γυναικῶν ἠτηθηῖναι. οὕτω δὲ P 205
 καὶ Κύρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐδὲ Θεάσασθαι κύρην τινὰ θαν-
 μασίαν ἀφορισθεῖσαν αὐτῷ καὶ ἀμήχανον κάλλος ἔχειν μαρτυροῦ-
 20 μένην κατεδέξατο, ἀλλὰ γε καὶ τῷ ὄρωτι συνεχῶς καὶ μηδὲν ἐκ
 τούτου δεῖνὸν πάσχειν λέγοντι παρήγει μῆτε λέγειν τοῦτο μῆτε
 πράττειν. "τὸ μὲν γὰρ πῦρ" φησὶ "τοὺς πλησίον πάντῃ ἐσιώτας
 καλεῖ, τὸ δὲ κάλλος καὶ τοὺς πόρρωθεν ἐσιώτας." ἐπεὶ οὖν τὸ
 ἐρᾶν ἐκ τοῦ ὄρᾶν τίκτεται καὶ ἐκ τοῦ ἐρᾶν ἡ συγκατάθεσις γίνεται

fecit quomodo pravi affectus animi orientur, augeanturque cupiditates
 malae et in consuetudinem abeant. initium, inquit, amoris est a visu:
 auget autem eum affectum spes, nutrit memoria, conservat consuetudo.
 itaque Socrates docebat vitare conspectum et oscula formosorum, quod
 haec virus scorpionum et serpentum veneno damnosius immitterent.
 ideoque cernens quandam formoso adolescenti osculum dare "hic" inquit
 "vel in gladium insilliret vel in ignem se abiceret," scilicet qui tantum
 in se ipso rogam accendere ausus esset. Diogenes autem adolescentum
 videns lascivius quam eum sexum decet ornatum, "siquidem" inquit
 "viris te ita ornas, infortunatus es: sin mulieribus, iniuste facis." nam
 viri mulieres ornatu captant, mulieres autem et semiviri viros. sane
 Agesilaus quoque formosum amabat puerum, eumque osculum sibi feren-
 tem reiecit, evitans damnum. Alexander Darii filias, formosas virgines,
 ne videre quidem voluit, turpe ratus eum qui viros viciaset a mulieri-
 bus vinci. ita Cyrus quoque Persarum rex neque intueri sustinuit puellam
 quandam ipsi exemptam, cuius admirabilis forma praedicabatur:
 quin et ei qui se eam crebro videre neque inde quicquam mali habere
 dicitabat, suasit ne hoc vel faceret vel diceret: ignem enim omnino
 adstantes urere, amoris incendium etiam ad remotos pertinere. quoniam

καὶ ἐκ τῆς συγκαταθέσεως ἢ πράξεις ἐπιτελεῖται, διὰ τοῦτο καὶ ὁ
 B Χριστὸς τὸν ἀκολάστως ἐστιῶντα τὰς ὄψεις μὴ ἔκρινεν, οὐ τὴν
 πράξιν μόνην ἀλλὰ καὶ τὴν ἔννοιαν προαναστέλλων. καὶ ὁ Σω-
 κράτης δὲ πάλιν φυλάττεσθαι σφόδρα καὶ παρατηρεῖσθαι τὴν
 ἀκρασίαν διδάσκων ἔφη μὴ πεινῶντας λαν μὴ ἐσθίειν, μηδὲ δι-
 5 ψῶντας πολλὰ μὴ πίνειν· καὶ γὰρ ὁ κύριος ἐμακάρισε τοὺς τοιοῦ-
 τούς ἐν τοῖς μακαρισμοῖς.

Μετὰ δὲ Κλαύδιον ἐβασίλευσε Νέρων ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιδ'.
 περὶ οὗ λόγιον ἦν "ἔσχατος Αἰνεαδῶν μητροκτόνος ἡγεμονεύσει."
 κατήγετο γὰρ ἐκ τῆς γενεῆς Αἰνείου καὶ Ῥωμύλου καὶ Αἰγούστου. 10
 οὗτος κραταιουμένης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς εἰς ἀνοσίους πράξεις ἐξώ-
 κειλε καὶ ἀλλότρια τῆς βουσιλείας ἐπετήδευε πράγματα, κιθαρίζων
 C καὶ τραγωδῶν καὶ δρχούμενος ἐπὶ τῶν θεάτρων. καὶ πρὸς τούτοις
 ἐν πάσαις αὐτοῦ ἀδεμπτουργίαις καὶ τὸ τῆς θεομαχίας προσέθηκε
 μύσος, διώκτης πρῶτος γενόμενος τοῦ θείου λόγου. μετὰ δὲ 15
 ταῦτα ἐπιβουλής κατ' αὐτοῦ μηνυθείσης αὐτῷ, εἰς ἄκρον μανίας
 ἐλθὼν ἀνεῖλε τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν
 γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἄλλους μυρίους τῷ γένει προσήκοντας καὶ τοὺς
 ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους, τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπανάστασιν ὑφορῶμενος.
 μετὰ δὲ τὸ ἀνελεῖν τὴν γυναῖκα ἔγημεν εὐνοῦχον. οὗτος ἀνεῖλε 20
 τοὺς κορυφαίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ πολλοὺς
 ἑτέρονς μάρτυρας. ἐφ' οὗ καὶ Ἰουδαῖοι τὸν ἀδελφόνθεον Ἰάκωβον
 D ἀπέκτειναν, ὃς ἀγνὸς ὑπάρχων ἐκ κοιλίας μητρὸς οἶνον καὶ σίκερα

igitur ex visu amor nascitur, isque consensum, consensus facinus gignit,
 iccirco Christus eum qui oculos intemperanter pascit adulterum iudica-
 vit, non a facto tantum, sed maturius etiam a cogitatione facti dehor-
 tans. rursum Socrates, cum docet intemperantiam summpere vitare,
 nisi admodum esurientem non edere neque bibere nisi vehementi ur-
 gente siti iubet. ac Christus quoque tales beatos praedicat, in beati-
 tatum enumeratione.

Post Claudium imperavit Nero, filius eius, annos 14. de hoc ex-
 stabat oraculum "ultimus Aeneadum matricida imperitabit:" deducebat
 enim genus ab Aenea per Romulum et Augustum. is, cum ei confir-
 matum esset imperium, turpibus sese flagitiis dedit studiisque ab offi-
 cio imperatoris prorsus alienis: fidibus enim ludebat, tragoedias agebat,
 inque theatro saltabat. porro autem reliquis suis sceleribus hoc addidit
 ut deum oppugnaret, primusque persecutor verbi dei exstitit. post,
 cum ei insidiae adversus ipsum structae essent detectae, matrem sore-
 rem uxoremque suas extrema incitatus insania interfecit, aliosque inau-
 meros suos cognatos virosque illustres Romae, metuens ne ab iis per
 seditionem impeteretur. interfecta uxore eunuchum uxoris loco duxit.
 is Nero principes apostolorum Petrum ac Paulum multosque alios mar-
 tyres interfecit. eo imperante etiam Iudaei Iacobum fratrem domini ne-
 caverunt. is ab utero matris castus fuerat, vinum aliosque inebriantes

οὐκ ἔπιεν, ἔμψυχον οὐκ ἔφαγε πώποτε, ξηρὸς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ οὐκ ἀνέβη, ἑλαίω οὐκ ἠλείψατο, βαλανεῖω οὐκ ἐχρήσατο. οὗτος ἐπὶ τοῦ κυρίου ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας κατέστη, τὰ δὲ γόνατα αὐτοῦ ἦσαν ἀπεσκληρότα ὡς καμήλου ἐκ 5 τοῦ αἰ κάμπτειν ἑαυτὸν καὶ τῷ θεῷ προσκυνεῖν. ὄθεν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ θαυμαστῆς πολιτείας ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὀβλίος, ὃ ἔστι περιοχὴ λαοῦ καὶ δικαιοσύνη. ἐπεὶ οὖν αἰδέσιμος καὶ σεβάσιμος καὶ σφόδρα περιβόητος ὑπῆρχεν ὁ ἰσάγγελος Ἰακώβος, ἑορτῆς γενομένης τοῦ πάσχα καὶ πολλῶν P 206

10 μυριάδων συνελθόντων τῶν Ἰουδαίων τοῦτον ἀνελέγκαντες οἱ γραμματεῖς καὶ ἱερεῖς ἐπὶ τὸ πτερόγιον τοῦ ἱεροῦ, διασκεδάσαι βουλόμενοι τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, εἶπον μεγάλῃ τῇ φωνῇ “ἀξιοῦμεν σέ, δίκαιε, εἰπεῖν τῷ λαῷ, ἵνα μὴ πλανῶνται ὀπίσω τοῦ λεγομένου Χριστοῦ. σοὶ γὰρ πάντες πειθόμεθα, γινώσκον- 15 τές σε δίκαιον καὶ ἀπροσωπόληπτον. εἰπέ ἡμῖν τίς ἐστιν ἡ θύρα τοῦ Ἰησοῦ.” ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔφη “τί με ἐπερωτᾷτε περὶ τοῦ Χριστοῦ; καὶ αὐτὸς καθέζεται ἐν δεξιῷ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ αὐτὸς μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.” πολλοὶ γοῦν πληρο- B

20 φορηθέντες ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Ἰακώβου ἔκραζαν λέγοντες “ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ.” ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ παρόνομοι ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἔκραζαν “ὦ ὦ, καὶ ὁ δίκαιος πεπλάνηται,” καὶ μανέντες ἔρριψαν αὐτὸν κάτω. πεσὼν δὲ οὐκ ἀπέθανε,

potus nunquam biberat, animans nullum ederat, novacula caput ipsius nunquam tetigerat, oleo unctus et balneo usus non fuerat. is iam inde ab reditu Christi in caelos episcopus Hierosolymae fuerat creatus. genua porro ipsius callos cameli instar genuum obdlexerant, quod in ea identidem adorandi dei causa consideret. itaque ob excellentem iustitiam admirabilemque vitae rationem Iustus appellabatur, et Oblis, quod populi complexum denotat. hunc Iacobum, virum venerabilem, honoratum et celeberrimum angelorumque similem, cum Paschatis festivitas ageretur, ac permulta Iudaeorum milia in urbem confluisissent, scribae et sacerdotes in templi pinnaculo constituerunt; utque Christi praedicationem abolerent, magna voce ita sunt affati. “te Iuste hortamur, ut universo populo dicas, ne errore abducti eum qui Christus usurpatur sectentur. tibi enim nos omnes fidem habemus, quem scimus iustum esse et personarum rationem nullam ducere. dic ergo nobis, quae est ianua Iesu?” ad haec ille “quid me” inquit “de Christo interrogatis? is quidem in caelo ad dexteram dei sedet, indeque veniet vectus nubibus caeli, red-detque unicuique ea quae meritus fuit.” multi ergo certissime vera esse quae Iacobus dixerat credentes exclamaverunt “Hosanna filio David.” quod cum audirent impii sacerdotes atque scribae, vociferati sunt “ohē etiam iustus in errorem lapsus est.” actique in furorem eum deturbaverunt. neque tamen eo ex casu mortuus est; et cum lapides

καὶ ἤρξαντο λιθάζειν αὐτόν· ὁ δὲ θεὸς τὰ γόνατα προσήγγετο λέγων "παρικαλῶ σε, θεὲ πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί πράττουσιν." εἷς δὲ τῶν υἱῶν Ριχὰβ ἔκραξε λέγων "παύσασθε, τί ποιεῖτε; ὁ δίκαιος μᾶλλον ὑπὲρ ἡμῶν εὐχεται." καὶ δρῶντων τις κναφεὺς ἔδωκεν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ ξύλου κναφικοῦ, 5
C καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. Θάψαντες δὲ αὐτόν περὶ τῷ ναῷ ἀνήγειραν τὴν στήλην αὐτοῦ. μετὰ δὲ μαρτύριον αὐτοῦ παρὰ πόδας πολιορκεῖται Ἱερουσαλήμ· φησὶ γὰρ Ἰωσήπος "ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις κατ' ἐκδίκεσιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιοτάτος 10 ὄντα Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν."

Ἐπὶ τούτου τοῦ Νέρωνος Σίμων ὁ μάγος ἐλθὼν ἐν Ῥώμῃ, καὶ πολλὰ σημεῖα διὰ γοητείας ἐπιτελῶν, ἑαυτὸν θεὸν ὠνόμαζε. τοῦ μεγάλου δὲ ἀποστόλου Πέτρου τότε τὴν Ῥώμην καταλαβόντος καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος, εἶρε κῆνα παμμεγέθη δεδεμένον 15 ἄλυσαι ἐν τῷ πλῶνι, ὃν ὁ Σίμων δεσμήσας δι' αὐτοῦ ἐκάλυε
D πάντας οὓς οὐκ ἤθελε πρὸς αὐτόν εἰσιέναι· καὶ τοῦτο ἦν πρῶτον θαῦμα τῷ μέλλοντι πρὸς Σίμωνα εἰσερχοσθαι. ὁ δὲ Πέτρος ἰδὼν τὸν κῆνα οὕτω μέγαν καὶ ἀπηργισμένον, καὶ μαθὼν ὅτι πολλοὺς ἀνείλεν ἐπιχειρήσοντας εἰσελθεῖν πρὸ τῆς ἐπιτροπῆς Σίμωνος, 20 κρατήσας ἔλυσεν αὐτόν λέγων "εἰσελθε πρὸς Σίμωνα, καὶ εἰπέ αὐτῷ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ, Πέτρος ὁ δοῦλος Χριστοῦ εἰσελθεῖν πρὸς σὲ θέλει." καὶ τοῦ κυνὸς εὐθὺς δρόμῳ εἰσελθόντος καὶ οὕτω

in eum conicere coepissent, flexis poplitibus ita est precatus "oro te o deus genitor, condona hoc istis: non enim sciunt quam rem agunt." unus autem de progenie Richabi exclamavit "desinite, quid agitis? Iustus pro vobis precatur." interim quidam fullo accurrens ligneo suo instrumento Iacobum in caput imposita plaga occidit. sepelierant eum pone templam, ac columnam in monumento eius posuerunt. necem eius statim subsecuta est Hierosolymorum obsidio. ait enim Iosephus "haec Iudaeis evenerunt, ut poenas luerent necis quam Iacobo, qui frater Iesu cognomento Christi fuit, homini iustissimo intulerant."

Imperante Nerone Romam profectus Simon magus, cum artibus magicis multa edidisset prodigiosa, sibi dei nomen arrogavit. quo tempore magnus ille apostolus Petrus Romam cum venisset, statuit Simonem adire. erat ad fores Simonis canis praegrans catena vinctus, cuius opera Simon arcebat quoscunque ad se accedere nollet; idque primum miraculum occurrebat ad Simonem intraturis. Petrus canem ita magnum et efferatum cernens, cognito multis ab eo fuisse interfectos, quod ante iussum Simonis ingredi conati essent, apprehendit eum, solutumque intrare ad Simonem iussit, eique humana voce dicere Petrum servum Christi cupere ipsum conventum. cum canis statim intro accur-

λαλήσαντος κατεπλάγησαν οἱ μετὰ Σίμωνος, λέγοντες “τίς ἐστι Πέτρος, καὶ τίς ἡ τοσαύτη δύναμις αὐτοῦ;” πρὸς οὓς φησιν ὁ **P** 207 Σίμων “τοῦτο ὑμᾶς μὴ ξενίζετω, ὅπερ κἀγὼ ποιήσω.” καὶ προσέταξε τῷ κυνὶ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ εἰπεῖν τῷ Πέτρῳ εἰσελθεῖν.

5 καὶ τοῦτο ποιήσαντος πάλιν τοῦ κυνὸς εἰσηλάθε Πέτρος πρὸς Σίμωνα, καὶ συμβαλὼν μετὰ τοῦ Σίμωνος εἰς θάυματουργίαν ἐνέκησε Πέτρος ἰάσεις ποιῶν, καὶ πολλοὶ πιστεύσαντες ἐβρυτίσθησαν. καὶ ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταραχὴ πολλὴ καὶ σύγχυσις ἔναντι Πέτρον καὶ Σίμωνος, ὅτι κατέναντι ἀλλήλων ἐποίουν θαύματα.

10 ἄπερ ἀνήγγηκεν ὁ ἑπαρχὸς τῷ Νέρωνι. οὓς κελεύσας ὁ Νέρων ἀχθῆναι ἐνώπιον αὐτοῦ λέγει πρὸς Σίμωνα “σὺ εἶ ὃν λέγουσι Χριστόν;” ὁ δὲ φησιν “ἐγὼ εἰμι.” ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Πέτρον ἐπερωτήσαντος εἰ ἀληθῶς οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ἀπεκρίθη Πέτρος “οὐκ ἐστιν οὗτος· μὴ γένοιτο. ἐγὼ γὰρ ἐκείνου εἰμι μαθη-

15 τῆς τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναληφθέντος.” ὁ δὲ Νέρων ὡς τερατολόγους καὶ ἀμφοτέρους ἐκ προσώπου αὐτοῦ θᾶπτον ἐξήλασεν. οἱ καὶ διάγοντες ἐν Ῥώμῃ ἐποίουν θαύματα κατέναντι ἀλλήλων. μιᾷ γοῦν τῶν ἡμερῶν προστάξαντος τοῦ Σίμωνος ἀχθῆναι αὐτῷ ταῦρον παμμιγέθη ἐλά-

20 λησεν εἰς τὸ οὓς αὐτοῦ, καὶ παρευθὸν τέθνηκεν ὁ ταῦρος. ὁ δὲ Πέτρος ἐξῆμένος ἤγειρεν αὐτόν. οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες ἐθαύμασαν λέγοντες “ἀληθῶς τὸ ζωογονῆσαι ὑπὲρ τὸ θανατῶσαι μείζον θαῦμα ἐστὶ.” καὶ μέντοι καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησαν πολλά, οὐ **C** μόνον ἐν Ῥώμῃ ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πρότερον, ἅτινα Κλήμης ὁ

risset itaque esset locutus, obstupuerunt qui cum Simone erant, percontatique sunt quisnam iste Petrus et quae eius tanta potestas esset. Simon respondit non debere hoc eos mirari: nam se idem praestitutum. simul cani mandat ut humana voce Petrum intro venire iubeat. quod cum canis fecisset, ita ad Simonem intravit Petrus; cumque edendis miraculis certarent, Petrus sanandis morbis superior fuit. multique fidem amplexi baptizati sunt: erat autem Romae magnus tumultus ob Petri et Simonis certamen, cum alter alterum miraculis edendis superare contenderet; quae praefectus urbis ad Neronem rettulit. Nero ambos ad se iussit adduci, et ex Simone quaesivit, ipsene esset is quem Christum appellant. aiebat. Petrus eadem de re interrogatus "absit" inquit "ut iste sit Christus. ego discipulus sum Christi crucifixi, qui rediuvus in caelos est sublatus." Nero eos statim ex conspectu suo iussit abire ut qui prodigiose nugarentur. illi Romae degentes miraculis certabant. quodam die Simon ingentem taurum ad se adduci iussit, cumque ei in aurem aliquid dixisset, is illico mortuus est. quem taurum Petrus, deum comprecatus, in vitam revocavit. quod populus cernens admiratus est, fassusque maius esse vivificandi quam necandi miraculum. alia quoque miracula ediderunt, neque id Romae modo sed ante etiam in

Ῥωμαῖος καὶ πάνσοφος μαθητὴς Πέτρου καὶ συνέδημος διηγή-
σατο, ἅψ' ὧν ὀλίγα συντάξομεν ἐνταῦθα.

Τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου διδάσκοντος τὸν λαὸν
σέβεσθαι καὶ προσκυνεῖν τὸν ἐπὶ πάντων μόνον ἀληθινὸν Θεόν, ὁ
Σίμων ἔξω τοῦ ὄχλου ἐστὼς ἐβόησε "τί ψευδόμενος ἀπατᾶν θέλεις 5
τὸν παρεστῶτά σοι ἰδιώτην ὄχλον, πείθων αὐτοὺς Θεοὺς μῆτε
νομίζειν μῆτε εἶναι, καίπερ τῶν παρ' Ἑβραίοις βιβλίων λεγόντων
πολλοὺς Θεοὺς εἶναι; πλὴν οὖν περὶ οὗ ἔφησθε Θεοῦ, εἰ δεῖξω ἔγωγ
D μὴ αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνωτάτω καὶ παντοδύναμον Θεόν, καθὼ ἀπρό-
γνωστός ἐστι καὶ ἀτελής καὶ ἐνδεής καὶ οὐκ ἀγαθὸς καὶ πολλοῖς 10
ὑποκείμενος πάθεισι κατὰ τὴν ὑμετέραν γραφήν, ἕτερος πάντως
περιλείπεται προγνωστικὸς τέλειος ἀνενδεής ἀγαθὸς καὶ παντὸς
πάθους ἀπηλλαγμένος· ὃν δὲ σὺ φῆς δημιουργὸν καὶ ὑπέρθεον,
τοῖς ἐναντοῖς ἀντικείμενος ὑπάρχει. ἀτίκα γοῦν ὁ καθ' ὁμοίω-
σιν αὐτοῦ γεγονὼς Ἀδὰμ καὶ τυφλὸς κτίζεται καὶ γινώσιν ἀγαθοῦ 15
ἢ κακοῦ μὴ ἔχων, παραβάτης εὐρίσκειται, καὶ τοῦ παραδείσου
ἐκβάλλεται, καὶ θανάτῳ καταδικάζεται. ὁμοίως τε ὁ πλάσας
αὐτόν, ἐπειδὴ μὴ πανταχοῦ βλέπει, ἐπὶ τῇ τῶν Σοδόμων κατα-
P 208 στροφῇ λέγει 'καταβὰς ὄψομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν
ἐρχομένην πρὸς με συντελοῦνται· εἰ δὲ μὴ, ἵνα γινῶ' καὶ ἑαυτὸν 20
ἀγνοοῦντα δείκνυσι. καὶ τὸ εἰπεῖν περὶ τοῦ Ἀδὰμ 'ἐκβάλωμεν
αὐτόν, μήποτε ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἄψηται τοῦ ξύλου τῆς

Syria. quae Clemens Romanus, vir sapientissimus, Petri discipulus at-
que comes, recitavit. inde paucula huc ponemus.

Cum beatus Petrus apostolus populum doceret colere et adorare
unicum verum deum, omnia in sua potestate habentem, Simon, qui
extra turbam adstabat, clamavit: quid conaris mentiendo in errorem ab-
ducere rudem multitudinem tibi circumfusam? persuades eis deos neque
putandum neque omnino esse. atqui Ebraeorum libri multos esse deos
affirmant. iam quem tu praedicas deum, quid si ego ostendam eum non
esse supremum neque omnipotentem? cum et futuri ignarus sit et im-
perfectus et carens aliquibus rebus, non bonus, sed variis obnoxius
perpessionibus. certe, si vestris literis creditis, relinquetur alium esse
deum futuri praescium, perfectum, nullius rei indigum, bonum, nulli
perpessionibus obnoxium; quorum contraria sunt in eo quem tu opificem
mundi summumque deum iactas. iam primum Adamus, qui ad tui dei
imaginem est conditus, caecus fuit creatus cognitioneque boni et mali
carens; peccatique manifestus paradiso eiicitur et morte damnatur.
similiter is qui istum finxit, non ubique videt. itaque de excidio Sodo-
morum sic ait (Gen. 18) "descendam visum ac cognitum, an ita agatur
apud eos uti ad me clamor pertulit, necne." quibus sane verbis suam
ignorationem prodit. iam quae de Adamo dicit (Gen. 3), "eiiciamus
eum, ne aliquando suam manum arbori vitae intendat eiusque fructu

ζωῆς, καὶ φαγῶν ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ἄγνοοῦντος καὶ φθο-
 νοῦντός ἐστι σύμβολον. ὡπερ καὶ τὸ ἐνεθυμήθη ὁ θεὸς ὅτι
 ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ᾧ μεταμελείας ἐστὶ καὶ ἀγνοίας τεκμήριον
 τῶν μελλόντων. καὶ τὸ ὠσφράνθη κύριος ὁσμὴν εὐωδίας ἐν-
 5 θεοῦς ἐστὶ σημεῖον, ὡς καὶ τὸ πειράζειν τὸν Ἀβραάμ καὶ ἄλλους
 οὐκ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀπόδειξις καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς προει-
 δότος.” ὁ δὲ Πέτρος ἔφη πρὸς τὸν Σίμωνα “εἰ τυφλὸς ἐπλάσθη **B**
 ὁ Ἀδάμ, ὡς λέγεις, πῶς ἐντελλόμενος αὐτῷ ὁ θεὸς ἔλεγε δει-
 κνύων, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ
 10 φάγεσθε;” καὶ ὁ Σίμων φησὶ “τυφλὸς ἦν ὁ νοῦς αὐτοῦ.” καὶ
 ὁ Πέτρος εἶπε “πῶς καὶ τὸν νοῦν τυφλὸς ἦν ὁ πρὸ τοῦ γενέσθαι
 τοῦ φυτοῦ προσφῶρος πᾶσι τοῖς ζῴοις ἐπιθεῖς ὀνόματα; ὅτι γὰρ
 καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς εἶχον ἀνεωγμέ-
 νους καὶ βλέποντες ἦσαν ὁ τε Ἀδάμ καὶ ἡ Ἐῶα, δῆλον ἐντεῦθεν·
 15 εἶδε γὰρ φησιν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρωσίν καὶ ἀρε-
 στὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖον τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λα-
 βοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.
 εἰ γοῦν καλὸν θεασάμενοι τὸ δένδρον καὶ τὸν καρπὸν ἔφαγον, εὐ-
 20 δηλον ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ καρποῦ βρώσεως γινώσκιν μὲν εἶχον κα-
 20 λοῦ τε καὶ κακοῦ, ὅψιν τε ὀξυδερκεστάτην ὄραν ἕκαστα δυναμέ-
 νην. οὐκοῦν οὐχ ὡς μετὰ τὴν βρωσίν καὶ τὴν παραβάσιν ἀνα-
 βλεψάντων εἰρηται τὸ διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί (δεί-
 κνῦνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὄρωντες, ὡς ἔφη). ἀλλ’ ὡς
 τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς παραβάσεως, ὁ καὶ τὴν

vescens immortalis fiat,² certa sunt ignorantiae invidiaeque signa. sicut haec (Gen. 6), “paenituit sive consideravit deus quod hominem creasset,” argumento sunt eum paenitudini obnoxium ac futurorum nescium esse. tum haec (Gen. 8), “olfecit deus odorem suavem,” demonstrant aliquibus eum indigere. et quod Abrahamum alioaque tentavit, non est signum boni, et qui constantiam eorum praenosceret. ad haec Petrus: si caecus erat, inquit, Adamus, quomodo mandans ei deus monstravit arborem cognitionis boni et mali, et ea abstinere iussit? respondit Simon mentis fuisse eam caecitatem. tum Petrus: qui vero caeca ei fuerit mens, qui ante esum vetiti fructus nomina omnibus animalibus apte imposuit? nam Adamum Evamque habuisse et animi et corporis oculos apertos, ex his liquet (Gen. 3): “vidit” scriptum est “mulier arborem, quod fructus eius esui aptus atque ad aspectum gratus elegansque esset; fructumque ex ea decerptum edit, atque etiam marito dedit.” si ergo cum conspicati essent arboris atque fructus pulchritudinem, ederunt, constat ante esum istum eos et boni mali que notitiam et visum acutissimum habuisse, quo singula cernerent. ea proinde verba, “aperti sunt eorum oculi,” non in hanc sententiam sunt posita, quasi post esum demum atque peccatum visu fuissent donati, quo ante

γνώσιν ἀδιάφορον παρέσχεν, ἐρρήθη ὅτι διηκολήθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ διεγειρεσθαι πρὸς ἃ βλέπει, διότι σίνεσιν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει, κἀντεῦθεν πολλάκις πρὸς ἕτερα τῆς διανοίας ἀσχολουμένης τυφλοῦ

- D** δὲκην ἔσθ' ὅτε παρερχόμεθα καὶ τὸν πᾶν γνῶριμον, καὶ ἐπειδὴν 5 ἐγκληθῶμεν, τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ τὸ αἴτιον ἀνατιθέντες ἀπολογούμεθα. οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ὄψιν διηγήθησαν. τὸ γὰρ "διηκολήθησαν οἱ ὀφθαλμοί" καὶ "ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν" ἀποκάλυψιν δηλοῖ τὴν ἐγγενομένην τῷ λογισμῷ, οὐκ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμῶν, ὥστε τὴν μετὰ 10 τὴν ἁμαρτίαν αἰσθησιν οὕτω κέκληκεν ἢ γραφῇ· παρευθὲν γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τὸ συνειδὸς πλήττεται." καὶ ὁ Σίμων φησὶν
- P 209** "εἰ πρόβησιν εἶχεν ὁ Ἀδὰμ, διὰ τί οὐ πρόβησιν τὴν διὰ τοῦ ὄψεως καὶ τῆς γυναικὸς ἀπάτην;" καὶ ὁ Πέτρος "εἰ πρόβησιν οὐκ εἶχε, πῶς τοῖς νίοις αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐσομένας πράξεις, ἅμα τῷ γεννη- 15 θῆναι, ἐπέθηκεν ὀνόματα; τὸν γὰρ πρωτότοκον ὠνόμασε Καὶν, ὃ ἔστι ζῆλος· ὃς καὶ ζηλώσας ἀνείλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀβελ, ὃ ἐρμηνεύεται πένθος· ἐπ' αὐτῷ γὰρ πρώτῳ φονευθέντι ἐπέθησαν οἱ γονεῖς· εἰ δὲ Ἀδὰμ ἔργον Θεοῦ καὶ ποίημα πρόβησιν εἶχε, πολλῷ μᾶλλον ὁ δημιουργήσας αὐτὸν Θεός· ὅτι γὰρ ὄντως 20 προγινώσκει ὁ Θεός, φησὶ πρὸς τὸν Ἀβραάμ "γινώσκων γνώση
- B** ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ ἄλλοτρίᾳ, καὶ δουλώ-

praeditos fuisse docui: sed quod peccato simplicitatem amisissent, mali omnis nesciam, quae cognitionem indifferentem praebat, ideo dictum est oculos eorum fuisse apertos. oculus enim ea est natura ut a mente ad ea quae cernit excitetur: ipse quippe per se oculus non intelligit. itaque saepe numero aliis rebus occupato intentoque animo caecorum instar etiam notissimos praeterimus; cumque id nobis vitio vertitur, culpa in animi occupationes reiecta nos purgamus. sic ergo Adamus etiam ac Eva, sensu mentis ad videndum excitati sunt. haec enim, "aperti sunt eorum oculi" et "cognoverunt se nudos esse," patefactionem in intellectu obortam designant, non oculorum novum obtutum. sic ergo nominavit scriptura sensum peccati. statim enim a peccato commisso conscientia feritur. intulit Simon: cur ergo Adamus, si praenotione fuit praeditus, non praesagiit fraudem serpentis et mulieris? immo, inquit Petrus, nisi futura praescivit, qua ratione potuit filiis suis, ut primum nati sunt, ea nomina imponere quibus futurae actiones designarentur? primo filie Caini nomen indidit, quae vox aemulationem aut invidentiam notat; qua is impulsus occidit fratrem suum Abelum, cuius nomine luctus significatur: nimirum enim in luctu fuerunt parentes, eo primum necato. iam si Adamus, dei opus atque creatura, praesentia fuit praeditus, haud dubie magis etiam ea opifici eius deo tribui debet. et vero futura se praevidere deus demonstrat, cum ita Abrahamum alloquitur (Gen. 15) "certo intelliges posteros tuos in alieno solo exulatu- 25 ros, serviantque

σουσιν αὐτὸ ἔτη ὕ'. τὸ δὲ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ.
 μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς· οὐ δὲ
 ἐπελεύση πρὸς τοὺς πατέρας σου, μετ' εἰρήνης τραφεῖς ἐν γῆρει
 καλῷ. τετάρτη δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται ὧδε.' τί δέ; οὐχί
 5 Μωϋσῆς καὶ οἱ λοιποὶ προφήται τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ
 τὴν ἀπειθείαν αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν εἰς τὰ ἔθνη δια-
 σπορὰν αὐτοῦ προεδήλωσαν; εἰ δὲ Μωϋσῆς καὶ οἱ ἄλλοι προφή-
 ται ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τὰ μέλλοντα προεινώσκον, πῶς
 αὐτὸς ὁ ἐν αὐτοῖς λαλήσας Θεὸς οὐ προεινώσκει τὰ ἐσόμενα; ὥστε
 10 οὐκ οἰκονομικῶς εἴρηται τὸ ἐνεθυμήθη, τουτέστι μετεμελήθη, C
 καὶ τὸ καταβάς ἄνομαι. καὶ μὲν γε τὸ ἐπειράζει τὸν Ἀβραάμ,
 καὶ ὡσφράνθη κύριος, καὶ ὅσα τοιαῦτα, συγκαταβατικῶς διὰ
 τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν λέλεκται, λέπει ὅτι γε θυσιῶν οὐκ ὀρέγε-
 ται, διὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ ἐπεμφαίνει λέγων ἴμῃ φάγωμαι
 15 κρέα τάφρων, ἢ αἶμα τράγων πίωμαι.' ὅθεν ὁ ἐξ αὐτοῦ πρὸ
 τῶν αἰώνων γεννηθεὶς καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς παρθένου διὰ τὴν
 ἡμετέραν σωτηρίαν τεχθεὶς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὡσπερ διεμνη-
 νεύων τοῖς ἀγνοοῦσιν, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ πάντα προεινώσκει,
 ἔλεγεν ὁἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χηρήσετε τούτων
 20 ἀπάντων, πρὶν αὐτὸν αἰτῆσαι ἡμῶν.' καὶ τοῖς νομιζουσιν ὅτι D
 μὴ πάντα βλέπει ἔφασκε ἴμῃ προσεύχασθε ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πα-
 τὴρ ἡμῶν ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει ἐν τῷ φανερῷ.' καὶ
 τοῖς οἰομένοις αὐτὸν μὴ ἀγαθὸν εἶναι ἐπέπληττε λέγων ἴμῃ οὐκ

barbaris servitutem annos 400. ego autem gentem, quae eos servitio
 premet, ulciscar. atque tum huc revertentur magnis cum opibus quarta
 post aetate. tu autem placida morte senex ad maiores tuos aggrega-
 beris." quid autem? nonne et Moses et reliqui vates peccata Israelii,
 eius incredulitatem, et in Christum contumaciam, utque essent Iudaei
 per gentes dissipandi, praedixerunt? quodsi Moses et reliqui vates dei
 dono futurorum cognitione sunt instructi, quo pacto deus, qui per eos
 locutus est, futura ignoraret? porro illud "consideravit deus," id est
 paenituit eum, et "descendam visum," dicta sunt ad humanum captum
 accommodata. quod etiam tentavisse Abrahamum dicitur et odoratus,
 et quae horum sunt similia, ea dicta sunt nostrae imbecillitatis causa,
 verbis ad naturae nostrae morem compositis. nam sacrificia a se non
 expeti deus Davidi verbis sic exponit (Psalm. 49) "egone ut carnes tau-
 rorum edam, aut sanguinem hircorum bibam?" huic filius dei, ante
 saecula ex ipso genitus et ultimis temporibus nostrae salutis causa de
 virgine natus, haec et alia id genus rudibus quasi interpretatus est.
 quod deus et pater omnia praesciat, sic. (Matth. 6) "novit pater ves-
 ter caelestis vos istis omnibus indigere, idque antequam ipsum ro-
 getis." et qui eum non ubique omnia videre putarent, eo refutantur
 (Matth. 7) "precamini in abdito; et pater vester qui occulta videt, vo-
 bis reddet in aperto." qui eum putarent non esse bonum, sic refellun-

ἡμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ἡμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτουῦσιν αὐτόν; καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτὸν θνητῶν ὀρέγεσθαι διηγήρουσεν ὁ θεὸς ἔλεος θέλει καὶ οὐ θυσίας. καὶ τοῖς ὑπολαμβάνουσι κακὸν αὐτὸν εἶναι παραινῶν ἐβόα ἴγνεσθε οἰκτιρόμενος ὡς 5
P 210 καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος. διὰ δὲ τοὺς ἀπατωμένους πολλοὺς θεοὺς ὑπάρχειν ἔφη ἴνυ γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλες Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἔξομολογοῦμαι σοι πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. καὶ μέντοι πρὸς τὸν ἐπερωτήσαντα γραμματεῖα ποῖα ἐστὶ πρώτη πυσῶν ἐντολῶν, ἀπε- 10
 κρήθη ἄκουε Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς σου κύριος εἰς ἐστὶ. ”

Ὁ δὲ Σίμων συνιδὼν ὅτι ὁ Πέτρος αὐτὸν συνάγει ταῖς γραφαῖς εἰς τὸν περὶ θεοῦ λόγον, ἐξετασμὸν γενέσθαι μὴ θελήσας ἀνεχώρησε μετὰ πολλῆς ἀσχύνης καὶ ἤττης. ἦν γὰρ ὁ ἐξάγιος πολὺπειρος μὲν ἐν ταῖς διαβολικαῖς ἐνεργείαις, ἄπειρος δὲ ἐν ταῖς 15
B πνευματικαῖς διδασκαλίαις. καὶ γὰρ οὕτως ἐξησηκήμενος ἦν ἐν ταῖς μαγείαις καὶ μεθοδείαις τοῦ Σατῶν ὡς οὐκ ἄλλος τις τῶν πρὸ αὐτοῦ σχεδὸν περὶ ταῖς διαβολικαῖς ἐπινοίαις καὶ κακουργίαις διαβεβοημένων. ἀνδριάντας γὰρ ἐποίηε περιπατεῖν, εἰς πῦρ κυλιόμενος οὐκ ἔκαετο, εἰς ἄερα ἵπτυτο, ἐκ λίθων ἄρτους ἐποίει, 20
 δράκων ἐγένετο, εἰς χρυσὸν μετεβάλλετο, καὶ εἰς ὄφεις καὶ ἕτερα ζῶα μετεμορφοῦτο, διπρόσωπος ἐγένετο, θύρας κεκλεισμένας καὶ μεμοχλευμένας ἤνοιγε, σιδηρᾷ δεσμᾷ διέλλυνε, ἐν δειπνοῖς εἶδωλα

tur (Matth. 9) "quodsi vos, qui mali estis, liberis vestris nostis bona dona praebere, quanto magis pater vester caelestis bona largietur iis qui a se poscent?" qui eum sacrificiorum cupidum putarent, iis diserte edixit (Matth. 5) "misericordiam a deo requiri, non sacrificium." qui putarent eum esse malum, eos sic exhortatur (Ioann. 17) "misericordes estote, sicut et pater vester caelestis." qui per errorem existimarent multos esse deos, eorum causa haec ait (Matth. 11) "ut cognoscant te solum verum deum, et quem misisti Iesum Christum." item "praedico te pater, domine caeli et terrae." atque etiam scribae interroganti quodnam esset primum legis praeceptum, respondit (Marci 12) "audi Israel, dominus deus tuus unicus est."

Ceterum Simon videns a Petro se sacrarum literarum testimoniis in disputatione de deo in artum cogi, nolens iudicium de controversia fieri, victus cum magno dedecore sese subduxit. erat enim caelestissimus ille, diabolicarum effectuum instructissimus peritia, sed spiritualis doctrinae expers. quippe adeo fuit magicis artibus ac Satanae praestigiiis exercitatus, ut eorum qui ante diabolicis inventis ac maleficiis celebres fuerant nemo facile cum eo conferri posset. nam statuae ut incederent efficiebat, et in ignem volutatus non urebatur, in aërem subvolabat, lapides in panes convertabat, draco fiebat, in aurum et in angues aliaque animalia mutabatur, duas facies gerebat, fores occultas

- παντοδαπῶν ἰδεῶν παρίστα, τὰ ἐν οἰκίᾳ σκευὴ αὐτομάτως φέρε-
σθαι πρὸς ὑπηρεσίαν ἐποίει τῶν φερόντων οὐχ ὀρωμένων, σκιάς C
πολλὰς προηγείσθαι αὐτοῦ παρεσκεύαζεν, ὥσπερ ψυχὰς τῶν
τεθνεώτων ἔφυσεν εἶναι. πολλῶν δὲ γόητα καὶ πλάνον αὐτὸν
6 ἐλέγχειν πειρωμένων, διαλλάξας πρὸς ἑαυτὸν, ἔπειτα προφάσει
εὐχλίας βοῶν θύσας καὶ ἐστιάσας αὐτοὺς διωφόρως δυσιάτοις νό-
σοις καὶ δαιμοσιν ὑπέβαλε. καὶ ἄλλα πλεῖστα εἰργάσατο καθυ-
πουροῦντων αὐτῷ τῶν δαιμόνων. καὶ γοῦν ποτὲ ζητούμενος ὑπὸ
τοῦ Καίσαρος ὡς πλάνος ἀπέδρα, τὴν μορφήν αὐτοῦ περιθίς
10 Φαῦστῳ μαθητῇ Πέτρου. καὶ οὗτος ἐπανελθὼν πρὸς τὸν Πέτρον
ἐδιώκετο ὑπὸ πάντων διὰ τὴν ἀνόσιον ἰδέαν ἣν περιέκειτο. ἐμβλέ-
ψας δὲ ὁ Πέτρος εἰς αὐτόν, καὶ ἰδὼν λυπούμενον καὶ δακρύνοντα, D
ἔφη “ὑπὸ Σίμωνος, ὃ Φαῦστε, τοῦ μάγου ἢ παραλλαγῆ τῆς
μορφῆς σου γέγονε· ζητούμενος γὰρ ὑπὸ Καίσαρος φοβηθεὶς
15 ἔφυγε, τὴν ἑαυτοῦ σοὶ μορφήν περιθίς, ἵνα σοῦ συσχεθέντος
καὶ ἀναιρεθέντος λύπην μεγάλην καὶ θλίψιν ἡμῶν προσενηύησῃ.
ἀλλ’ ὁ Θεὸς τῆς τοῦ λαοπλάνου καὶ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας Σίμωνος
ἀπαλλάξας σε μορφῆς τὴν προτέραν καὶ ἰδίαν σοὶ παρέξει τάχιον.”
ὅπερ δὴ καὶ σὺν τῷ λόγῳ γέγονε, πάντων ἡμῶν θεωρούντων.
20 ταῦτα μέντοι καὶ ἕτερον τοιαῦτα γεγράφηκεν, ὡς ἔφη, Κλήμης
λεχθῆναι καὶ πρᾶχθῆναι ἐν Συρίᾳ.
Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ, μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ προσώ- P 211
που Νέρωνος, ὡς προειρηται, εἶπε Σίμων τῷ Πέτρῳ “ἔφησ’ ὅτι

et vectibus firmatas aperiebat, ferrea vincula solvebat, in conviviis simulacra omnigenum formarum statuebat; efficiebat ut domi instrumenta sua sponte ad ministerium ferrentur, nemine apparente qui ea gestaret; efficiebat etiam ut se multae umbrae praecederent, quas dicebat esse animas defunctorum. multos qui ipsum praestigiatorem et impostorem demonstrare conati fuerant, simulato cum iis in gratiam reditu ad convivium invitavit, ac bove mactato varie iis tractatis morbos difficillimos et malos genios immisit, ac plurima alia fecit ministerio daemonum. cum aliquando a Caesare quaereretur ad supplicium ut impostor, aufugit, sua forma Fausto Petri discipulo imposita; isque Faustus ad Petrum reversus ab omnibus pro Simone habitus exagitabatur. quem Petrus intuitus, ut tristem lacrimantemque vidit, “Simon” inquit “magus tuam Fauste formam pervertit. metuens enim sibi, quod a Caesare quaerebatur, aufugit, sua forma tibi imposita, ut te capto atque necato in magnum nos dolorem et calamitatem conieceret. sed deus mox te illius populum seducentis veritatisque adversarii forma liberatum tuae restituet.” idque ita factum, Petro adhuc loquente, omnibus nobis cernentibus. haec et alia similia horum in Syria dicta atque facta fuisse Clemens scripsit.

Sed Romae cum, uti retulimus, Petrus atque Simon a Nerone essent egressi, Simon Petro ait: tu Christum deum tuum inquis in caelum Georg. Cedrenus tom. I.

Χριστός ὁ Θεός σου ἀνελήφθη· ἰδοὺ κἀγὼ ἀναλαμβάνομαι.” καὶ ἰδὼν αὐτὸν Πέτρος κουφιζόμενος διὰ τῆς μαγείας εἰς τὸν ἄερα ἐν μίσῳ τῆς πόλεως Ῥώμης, ἠῤῥατο, καὶ εὐθὺς πεσὼν ὁ Σίμων καὶ συντριβείς ἀπέθανεν. ὁ δὲ τόπος ἔκτοτε, ὁ δεξιόμενος αὐτοῦ τὸ βέβηλον καὶ παμμίλλον σῶμα, ἐκλήθη Σιμωνίον. περὶ οὗ ἐν 5 ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ὁ μέγας ἀπόστολος Πέτρος οὕτω φάσκει “ἡ δὲ καταρχὴ τῶν νέων αἵρέσεων γέγονεν ἀπὸ Σιμονος Β τοῦ μάγου, ὃς καὶ ἐν Συρίᾳ πολλὰ διαπραξάμενος ἄτοπα καὶ ἐν Ῥώμῃ γενόμενος πολὺ τὴν ἐκκλησίαν ἔσκυλε διὰ μαγείας καὶ διαβολικῆς ἐνεργείας καὶ ἐμπειρίας. ἐν μὲν γὰρ Καισαρεία τῇ Στρατιωνος ἐμοὶ Πέτρῳ συντυχῶν ἐπειρᾶτο διαστρέφειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, συμπαρόντων μοι τῶν ἱερῶν τέκνων, Ζαχαρίου τοῦ ποτὲ τελώνου καὶ Βαρνάβα, καὶ Ἀκύλα ἀδελφοῦ Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου, μαθητεύσαντος δὲ καὶ Παύλῳ τῷ συναποστόλῳ ἡμῶν καὶ συνέργῳ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· καὶ τρίτον ἐπ’ αὐτῶν διαλεχθεὶς αὐτῷ 15 ἐκ τῶν διὰ τῶν προφητῶν λόγων καὶ περὶ Θεοῦ μοναρχίας, ἤτησα αὐτὸν δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς ἀφωρίαν C κατέβαλον, φυγάδα τε αὐτὸν εἰς Ἰταλίαν κατέστησα. γενόμενος δέ, ὡς ἔφην, ἐν Ῥώμῃ πολὺ τὴν ἐκκλησίαν ἐτίραυξε, πολλὰ ἀνατρέπων καὶ ἐαυτῷ περιποιούμενος, τὰ δὲ ἔθνη ἑξιστάνων μαγικῇ 20 τέχνῃ καὶ δαιμόνων ἐνεργείᾳ. ὃς καὶ ποτε μεσούσης ἡμέρας προελθὼν εἰς τὸ θέατρον ἐπηγγέλματο δι’ ἄερος ἀναπτῆναι, πάντων θαναμιζόντων ἐπὶ τούτῳ. ἐγὼ δὲ Πέτρος καθ’ ἐαυτὸν ἠρόμην.

fuisse sublatum? en ipse quoque in caelum attollor. cum autem Petrus cum magicis artibus sublimem in aërem efferrī videret in medio urbis Romae, deum precatus est, atque confestim Simon decidit, comminutisque eo casu membris periit. locus qui impurum eius et sceleratam corpus excepit, iam inde Simonium nominatur. de hoc magnus ille apostolus Petrus in Constitutionibus apostolicis ita disserit: principium novarum haeresium a Simone mago ducitur. is et in Syria multa prodigiosa fecit, et Romae magicis diabolicisque artibus et calliditate ecclesiam maiorem in modum vexavit. ac Caesariae quidem, quae Stratonis dicitur, mihi Petro congressus conatus est verbum dei pervertere, cum essent mecum sancti filii, Zachaeus, qui olim publicanus fuerat, Barnabas, et Aquila Clementis Romani frater; qui Aquila etiam discipulus fuit Pauli, in apostolico munere et evangelio docendo collegae nostri. tertium cum illo disputavi iis praesentibus ex scriptis divinarum vatum, de unius dei imperio; et eum vi domini nostri Iesu Christi superatum usu vocis privavi, inque Italiam exsulatum abegi. Romae autem cum esset, ecclesiam, ut dixi, vehementer perturbavit, multa pervertens ac sibi arrogans, gentesque magicis artibus ac daemonum efficacitate fallens. quin et aliquando media die in theatrum progressus promisit se per aërem sursum evolaturum, omnibus id mirantibus. ego

καὶ δὴ μεταωρισθεὶς ὑπὸ δαιμόνων ἵπτατο μετάρσιος εἰς τὸν ἄερα, λέγων εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνέναι κάκειθεν τοῖς λαοῖς τὰ ἀγαθὰ ἐπιχορηγήσειν. τῶν δὲ δαιμόνων ἐπεωφημούντων αὐτὸν ὡς θεόν, D
ἐκτείνας ἐγὼ τὰς χεῖρας εἰς ἔθνος ἰκέτευον τὸν θεὸν καταρράξαι
5 τὸν λυμῶνα. ἀτενίσας οὖν εἶπον τῷ Σίμωνι ἑὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰμὶ ἐγώ, καὶ οὐχὶ πλάνος ὡσπερ σὺ Σίμων, προστάσσω ταῖς ποτηραῖς δυνάμεσιν ἀφείναι σε τῆς κρατήσεως. καὶ ταῦτα εἰπόντος μου κατηρέθη μετ' ἤχου πολλοῦ καὶ συνετριβή· καὶ τοῦ ὄχλου βοήσαντος ἑὶς θεοῦ δὲ Πέτρος καταγγέλλει, εὕτως ἡ
10 πρώτη κατελύθη τῶν Σιμωνιανῶν αἵρεσις ἐν Ῥώμῃ, καὶ τέλειον ἀπέσβη. διὸ δὴ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνου τοῦ σαββάτου ἐπίσημον ἄγουσι Ῥωμαῖοι.”

Ὁ μέντοι Νέρων ἀκούσας ὅτι πεφόνευνται Σίμων ὑπὸ τοῦ P 212

Πέτρου, καὶ ἀγανακτήσας, ἐκέλευσεν αὐτὸν σταυρωθῆναι. ὁ δὲ
15 Πέτρος παρακαλέσας τὸν ἔπαρχον ἵνα μὴ σταυρωθῆ ὄρθιος ὡς ὁ κύριος, κατὰ κεφαλῆς ἐσταυρώθη. μετὰ δὲ γε τὴν Πέτρου τελευτήν, ὡς φησὶν Εὐσέβιος, Πιῦλος ὁ ἀπόστολος κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἀπολογίαν ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας δέσμιος, ἀπολογησάμενος Νέρονι ἐπὶ τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος ἐστάλη. κἀν-
20 τεῦθεν, ὡς ἔοικε, τὰς τῶν ἀποστόλων πράξεις ἐπ' ἐκείνου τὸν χρόνον Λουκᾶς ἔγραψε, μέχρις ὅτε συνῆν τῷ Παύλῳ· καθ' ἃν δὲ καιρὸν ἐμαρτύρησεν, οὐ συμπυρῆν αὐτῷ, τοῦ ἀποστόλου σαφῶς τοῦτο λέγοντος ὅτι οὐδεὶς μοι ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογία συμ- B

autem mecum tacitus deum precabar. et quidem Simon a daemonibus sublevatus in aërem sublimis efferebatur, proficiens in caelum se ascendere indeque bona populis suppeditaturum. daemones vero ei tanquam deo faustis acclamationibus plaudebant. tunc ego manibus sursum intentis suppliciter a deo petii ut hanc hominum pestem deturbaret, ac Simonem, in eum defixis oculis, ita sum allocutus "si ego apostolus sum Iesu Christi, et non impostor, sicuti tu es, o Simon, impero malis genitii ut te missum faciant." haec me dicente, magno ille cum sonitu decidit confractisque membris interiit. tum populo acclamante unum esse deum qui a Petro praedicetur, ita eo tempore prima Simonianorum haeresis Romae eversa ac prorsus extincta est. itaque etiam illius sabbati diem Romani solemnem agunt.

Nero autem Simonem a Petro interfectum esse inaudiens moleste id factum tulit, Petrumque in crucem agi iussit. Petrus ab urbis praefecto obtinuit ne recto corpore ut magister suus Iesus, sed capite ad terram demisso crucifigeretur. mortuo Petro, ut Eusebius est auctor, Paulus apostolus secundum primam defensionem ex Iudaea vincitus missus, cum apud Neronem causam dixisset, ad praedicandum verbum missus fuit. atque inde, ut videtur, acta apostolorum Lucas ad id usque tempus perscripsit, quamdiu fuit cum Paulo. nam Paulo non adfuit, quo is tempore supplicio est affectus. quod apostolus diserte ait (2 Tim. 4)

παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον, μὴ αὐτοῖς λογισθεῖη-
 τὴν δὲ πρὸς Τιμόθεον δευτέραν ἐπιστολὴν κατεχόμενος ἔγραψεν,
 ὁμοῦ σημαίνων τὴν τε προτέραν αὐτοῦ ἀπολογίαν πρὸς Νέρωνα,
 ὃν καὶ λέοντα διὰ τὸ ἀπάνθρωπον καὶ θηριῶδες τοῦ τρόπου καλῶς
 ὠνόμασε. καὶ τὴν παρὰ πόδας τελείωσιν ἐπάγει φάσκων “ἐρρῦ- 5
 σθην ἐκ στόματος λέοντος· ἀλλὰ καὶ ῥύσεται με ὁ κύριος ἀπὸ
 παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν
 ἐπουράνιον,” ὑπεμφαίνων τὸ παραντίκα μαρτύριον, ὃ καὶ συμφέ-
 C στερον ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ προσαγορεύει λέγων “ἐγὼ γὰρ ἤδη
 σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφύστηκεν.” ἀπο- 10
 λογησάμενος τοίνυν τὴν πρώτην ἀπολογίαν καὶ αὐθις ἐπὶ τὴν τοῦ
 κηρύγματος διακονίαν στείλόμενος, εἶτα πάλιν τὸ δεύτερον ἐπιβὰς
 τῇ Ῥώμῃ δέσμιος καὶ ὠσαύτως Νέρωνι παραδοθεὶς τὸν διὰ ξίφους
 τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσατο, μηνὶ Ἰουνίῳ κθ', καθ' ἣν
 ἡμέραν καὶ Πέτρος ἐσταυρώθη, μετὰ περίοδον χρόνου ἐνός, καθά- 15
 περ καὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς οἱ εὐαγγελισταὶ καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελ-
 φόθεος, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. ὁ οὖν μακύριος Λουκᾶς ἐπὶ
 ἐλαίας καρποφόρου ἐσταυρώθη, μὴ εὐρισκομένου ξύλου ξηροῦ ἐν
 τῷ τόπῳ πρὸς τὸ γενέσθαι σταυρόν. καὶ λαβὼν τις τὸ σῶμα
 D αὐτοῦ καὶ μετὰξὺ πολλῶν μνημείων θάψας ἄδηλον ἐποίησε τὸν 20
 τάφον. τῶν δὲ μαθητῶν ἀναζητούντων μετέπειτα καὶ μὴ εὐρι-
 σκόντων αὐτοῦ τὸν τάφον διὰ τὸ πλῆθος τῶν μνημείων, προσευ-

5 περι P

“nemo mihi in prima defensione adfuit, sed omnes me deseruerunt, non imputetur ipsis.” posteriorem epistolam ad Timotheum scripsit captivus; ubi simul mentionem facit primae suae apud Neronem defensionis. quem et leonis nomine affecit, inhumanitatem eius atque feros mores praeclare notans, et imminentem suum obitum mox indicat, “eruptus sum” inquit, “ori leonis. sed et in posterum me dominus servabit ab omni mala re, inque suum caeleste regnum asseret,” innuens propediem suo supplicio se veritati testimonium perhibiturum. quod etiam apertius in eadem epistola praedicit, in haec verba “ego enim nunc immoror, instatque tempus meae solutionis.” post primam defensionem dimissus est, ut rursus evangelium praedicaret. denuo autem in vinculis Romam adductus, itemque Neroni traditus, gladio truncatus martyrii coronam accepit, die Iunii 29, eodem die quo ante annum Petrus in crucem fuit actus. quo supplicii genere affecti sunt etiam Marcus et Lucas evangelistae ac Iacobus domini frater, de quibus ante retulimus. divo Lucae pro cruce fuit olea frugifera, cum ad parandam crucem nullum iis in locis aridum lignum reperiretur. eius corpus quidam sublatum inter multa alia sepulcra recondidit; itaque effecit ut in obscuro eius sepulturae locus esset. cum autem postea discipuli eam requirerent, atque propter sepulcrorum multitudinem non deprehendere

ξαιμένων αὐτῶν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ κολούρια ἔβρεξεν ὁ θεὸς ἰατρικὰ ἐπάνω τοῦ τάφου τοῦ ἀποστόλου, σύμβολα τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ, καὶ ἐκ τούτων ἐγένετο γνώριμος ὁ τάφος. οὗ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον ἀνακομισθὲν ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου 5 Κωνσταντίνου διὰ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, ἐτέθη ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὑποκάτω τῆς ἁγίας τραπέζης, μετ' Ἀνδρέου καὶ Τιμοθέου τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Οἱ τοίνυν Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀνάληψιν ἀπολέ- P 213
μητοι διέμειναν ἔτη μί', μετανοίας αὐτοῖς καιρὸν τῆς μακροθυμίας
10 ἀπεκτεινούσης τοῦ θεοῦ, ἵνα γνωσιμαχῆσαντες τὴν ἰδίαν ἀνακα-
λέσωνται πλημμύλειαν. οἱ δὲ μῦλλον εἰς τὸ χεῖρον νεύσαντες τῷ
φθόνῳ καὶ τοὺς ἁγίους ἀνήθρουν, Στέφανον, Ἰάκωβον τὸν τοῦ
Ζεβεδαιου, Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεν καὶ λοιπούς. διὸ καὶ ἀξίως
ἐφ' ἑαυτοὺς τὴν θεήλατον ἐπεσπίασαντο πυρωλεθρίαν. ὅθεν αὐ-
15 τοῖς φοβερὰ σημεῖα καὶ ἐναργῆ ἐπεδείκνυντο, τὴν μέλλουσαν κατα-
λαμβάνειν αὐτοὺς ἄλωσιν προμηνύοντα. ἐν γὰρ τῇ τῶν ἀξύμων
ἑορτῇ, περὶ ὧραν θ' τῆς νυκτός, τοσοῦτον φῶς τὸν ναὸν περιέ-
λαμψε καὶ τὸν βωμὸν περὶ ὧραν μίαν ὡς δοκεῖν ἡμέραν γενέσθαι. B
ἔπειτα ἀστὴρ ὑπερθεῖν τῆς πύλεως ῥομφαία παρόμοιος ὠπτάνετο.
20 ἄλλοτε ἡ ἀνατολικὴ πύλη χαλκῆ τῆς πύλεως, σηθηροδέτοις κλειο-
μένη μοχλοῖς καὶ μύλις ὑπὸ ἀνδρῶν λ' ἀνοιγομένη, ὤφθη περὶ
ὧραν ἡ' τῆς νυκτός ἀνερωγμένη. πάλιν ὠρέθησαν πρὸ ἡλίου δὲ-
σεως ὡσεὶ ἄρματα μετέωρα καὶ στρατόπεδα ἔνοπλα περὶ τὸν ἄερα

possent, eorum precibus motus deus ea nocte collyria medica super eius tumulum depluit, notam artis quam exercuerat. atque hoc modo sepulcrum Lucae innouit. huius sanctae atque venerandae reliquiae sub Constantio Constantini Magni filio beati Artemii opera Constantinopolim relatae, depositae sunt in templo divorum apostolorum, infra sacram mensam, una cum Andrea et Timotheo beatis apostolis.

Ceterum Iudaei a Christi in caelum receptione pacem habuerunt annos quadraginta, cum eis divina lenitudo id ad resipiscendum largiretur tempus, ut sua damnantes peccata factum mutarent. ii vero in deterius ruentes, invidia eo adducti sunt uti sanctos interficerent, Stephanum, Iacobum Zebedaei filium, Iacobum domini fratrem, et alios. itaque suo merito divinitus profectam sibi attraxerunt internecionem. ea ipsis est terribilibus atque perspicuis denuntiata portentis. nam quo tempore azymorum solennis agitur festivitas, circa horam noctis nonam, tantum aram templumque circumfulsit lumen quod per integram duravit horam, ut dies videretur facta. deinde stella supra urbem ensis specie apparuit. alio tempore porta urbis, quae porta Orientalis dicitur, aerea ac ferratis obdita vectibus, et quam aegre triginta viri possent aperire, circa octavam noctis horam visa est aperiri. rursus ante solis occasum visi sunt in sublimi currus et exercitus armati per aërem.

διατρέχοντα καὶ τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας φοβερῶς περιστοιχίζοντα. πρὸ ἐτῶν δὲ τεσσάρων τῆς ἀλώσεως, ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκηνοπηγίας, ἔτι τῆς πόλεως εἰρηνευούσης, ἄνθρωπός τις Ἰησοῦς δνόματι ἐξαίφνης ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ παρελθὼν ἰβόα “φωνὴ ἀπὸ ἀνατολῶν, φωνὴ ἀπὸ δυσμῶν, φωνὴ ἀπὸ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, C φωνὴ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ πάντα τὸν λαόν.” καὶ ταῦτα ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις περιερχόμενος ὄλην τὴν πόλιν ἀνευδότης ἰβόα. διὸ καὶ τινες τῶν δημοτῶν ἀγανακτήσαντες μάλιστα ἐν αὐτὸν ἠκίζοντο. ὁ δὲ πρὸς ἑκάστην τῶν πληγῶν ἔκραζεν “οὐαὶ οὐαὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις.” κατ’ αὐτὴν δὲ τὴν ἑορτὴν βοῦς ἀχθεῖσα πρὸς θυ- 10 σίαν παραδόξως ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ· ἦτις, οἶμαι, σαφῶς ἐνέφαντε τὴν γενησομένην αὐτοῖς ἄρδην παναλεθρίαν.

Τῶν οὖν Ἰουδαίων τὴν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὑποταγὴν ἡθετηκότων ἀπέστειλε Νέρων Οὐεσπασιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ Τίτον D τὸν ἔγγονον αὐτοῦ, οἳ καὶ ἐπόρθησαν αὐτὴν, πάντων τῶν Χριστιανῶν δι’ ἀποκαλύψεως θείας τῶν Ἱεροσολύμων ἐξελεθόντων, μόνον δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐκ πάσης τῆς χώρας ἐν τῇ τοῦ πάσχα ἑορτῇ ὥσπερ ἐν εἰρηκτῇ τοῖς Ἱεροσολύμοις συγκλεισθέντων, ὡς ἀμφὶ τὰς τριακοσίας μυριάδας τὸ πλῆθος ἀριθμῆσθαι. καὶ πάντες τὸν ἐπηρητημένον αὐτοῖς ὄλεθρον πρὸς Θεοῦ διὰ τὴν εἰς Χρι- 20 στὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τολμηθεῖσαν αὐτοῖς θεομαχίαν καὶ μαιωφονίαν ἐνδίκως κατεδέξαντο. Οὐεσπασιανὸς γὰρ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ μετὰ θάνατον Νέρωνος ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ

discurrentes atque urbibus Iudaeae terribiliter circumfusi. quattuor etiam ante excidium annis, festo tabernaculorum die, urbe adhuc pacata, vir quidam Iesus nomine subito in medium populi progressus clamavit “vox ab ortu solis, vox ab occasu, vox a quattuor mundi cardinibus, vox adversus Hierosolyma et totam gentem.” haec ille per aliquot dies, totam circumiens urbem, sine intermissione vociferabatur. quod quidam de populo indigne ferentes flagris eum ceciderunt, ad singulos ictus exclamantem “vae vae vae Hierosolymae.” eadem festivitate bos ad sacrificium adducta agnum partu edidit in medio templo; quo quidem prodigio, si fallor, funditus exitium Iudaeis aperte fuit praemonstratum.

Cum ergo Iudaei a Romanis defecissent, misit Nero Vespasianum filium et Titum nepotem suum, qui Hierosolymam excinderent. divina tum patefactione admoniti Christiani universi Hierosolymis excesserant, solique Iudaei in urbe erant, ad paschatis solenne sacrificium ex tota Iudaea eo profecti, ibique tanquam in carcere inclusi. multitudinis numerus fuit ad ter millena milia; qui omnes divina vindicta rebellionis suae contra Christum dominum nostrum, caedisque in eum statutae, exitio suo poenas dederunt. etenim Vespasianus in Palaestina degens, a morte Neronis imperator ab exercitu creatus, Romam abiit, Tito filio

πρὸς Ῥώμην ἀπῆλθε, Τίτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ καταλείψας ἐκείσε. ὁ δὲ ἐλεπόλεις καὶ πύργους παντοίους τεκτηνόμενος διχῶς τὰ τεῖχη P 244 Ἱερουσαλῶν κατεπολέμει. ἔξελαύνει γοῦν τοῦ ἕξω τεύχους τοὺς Ἰουδαίους. πρὸς δὲ τὸ δεῦτερον καταφυγόντας κἀκείθεν σφόδρα 5 βιαίοις πολέμοις ἀναγκάσας ἐπὶ τὸ ἐνδότερον καὶ τρίτον συνώθει χωρεῖν, θπυ καὶ καρτερᾶς διαμάχης γενομένης ἕξ ἑκατέρας παρτάξεως πλείστοι ὄσοι ἀνηροῦντο. λιμοῦ δὲ τότε τὴν πόλιν ἀφορήτου κατακρατοῦντος, ἦν ἰδεῖν πολλῶ χεῖρω τῶν πολεμιῶν τοὺς ἔνδον δρωῦντας στασιαστίς· εἴ που γὰρ θύραν εἶδον κεκλεισμένην, 10 κατακλῶντες εἰσεπήδων καὶ ἐκ τῶν φαρύγγων διηρηάζοντο τὸν ψωμόν. τούτου δὲ ἕνεκα καὶ γέροντας ἐβασύνιζον καὶ γυναῖα B ἐσπάραιτον καὶ νῆπια ἤρασσον εἰς γῆν. ὁρῶβοις δὲ τοὺς πόρους τῶν αἰθάλων ἐμφορτόντες, καὶ ῥάβδοις ὀξείαις τὰς ἔδρας τῶν ἀθλίων διαπερονῶντες, οὕτως ἠνάγκαζον δρόακα μίαν ἀλφίτου 15 μηρῦσαι κεκρυμμένην. καὶ χόρτου μὲν σπαράγματα διεμισῶντο, μητέρες δὲ τῶν νηπίων ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ τῶ λιμῶ μαραινομένων ὑπερεώρων, καὶ τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν θνησκόντων καὶ τῇ ἐνδείᾳ κατυφθευομένων παρελογίζοντο. πᾶσα δὲ οἰκία νεκρῶν πληρουμένη καὶ ἐπόξουσα ἀργαλέον ἐνέσκηψε λοιμόν. καὶ πλείους 20 ὁ λιμὸς ἢ ὁ πόλεμος ἀνάλωσε· τί γὰρ παρελείφθη μὴ βρωθῆν; τότε καὶ γυνὴ τις εὐγενὴς καὶ πλουσία, τοῦνομα Μαρία, ἐκ τῆς C χωῖρας κατυφυγοῦσα πρὸς τὴν πόλιν, ἐπειδὴ πᾶσων αὐτῆς ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀφηρέθη τὴν περιουσίαν, ὑπομάζιον ἔχουσα τέκνον τοῦτο καταστῆ· καὶ ὀπτήσασα τὸ ἥμισυ μὲν ἔφαγε, τὸ

suo ibi relicto. is machinas ad oppugnandum aptas omnisque generis turres fabricatus, bifariam muros Hierosolymorum oppugnavit, Iudaeosque muro exteriore abactos ad secundum compulsit. inde quoque magna certaminibus eos ad tertium redegit murum; ubi acri commissa pugna plurimi ab utraque parte occubuerunt. interim cum urbs intolerabilis fame confictaretur, vidisses longe atrociora intus a raptoribus quam foris ab hostibus damna dari. nam sicubi ianuam viderent occlusam, ea effracta irrumpebant holosque ex ipsis faucibus hominum eripiebant. propterea et senes torquebant et mulieres laniabant et infantes terrae affidebant, meatus pudendorum pisis obturabant, anosque miserorum acutis virgis penetrabant, uti eos cogerent pugillum unum farinae absconditum indicare. manducabantur herbae evulsae; et matres suos infantes inter ipsarum manus fame tabescentes negligebant, fameque ante oculos suos morientium nullam ducebant rationem. porro autem cada- 4 vera, quibus omnes erant domus oppletae, foetore edito gravem excitarunt pestem, qua plures quam bello perierunt. quid enim non fuit absumptum? tunc etiam mulier quaedam nobilis atque dives, nomine Maria, quae ex agro in urbem confugerat, cum omnibus suis facultatibus esset a militibus spoliata, infantem quem adhuc lacte suo nutriebat mactavit, assatigue dimidium voravit, reliquo ad aliam coenam servato.

ἤμισον δὲ καταλείψασα ἐτήρει. οἱ δὲ τῆς κλίσεως αἰσθόμενοι καὶ εἰσπηδήσαντες ἀνελεῖν ἠπέλιπον, εἰ μὴ ἐπιδείξειε τὸ μέρος. ἡ δὲ τοῦ παιδαρίου τὰ λείψανα προσαγοῦσα "τοῦτο" ἔφη "τὸ ἐμὸν ποτε γνήσιον τέκνον, νῦν δὲ πανάθλιον, φάγετε καὶ ὑμεῖς, ὅτι κἀγὼ βέβρωκα, καὶ μὴ γένησθε ἐμοῦ τῆς αὐτὸ γεννησαμένης συμ- 5 παθέστεροι· εἰ δὲ ἀποστρέψετε, τὸ λοιπὸν ἐμοὶ καταλείψατε."

D οἱ δὲ οὕτως ἰδόντες καὶ ἀκούσαντες, τὰς αὐτῶν ὄψεις τύφαντες, τρέμοντες ἐξῆλθον. οὕτω τὸ καλῶς ἐκ κοιλίας ἐξελθὼν βρόφος εἰς τὴν αὐτὴν πάλιν κακῶς ὑπέστρεψε γαστέρα. καὶ τοῦτο δὲ τῆς θεηλάτου δογῆς σημεῖον ἰσθόρηται. καὶ γὰρ πολέμου ἐπὶ τῇ 10 περιοχῇ σφοδρῶς συρρηγνυμένον ἐξάπινα θύελλα σφόδρα μεταξὺ τῶν δύο μερῶν παρεμπροσθῆσα τὰ παρὰ τῶν Ῥωμαίων μὲν ἀφιέμενα βέλη εὐστόχως ἴθυνεν ἐπ' αὐτούς, τὰ παρὰ Ἰουδαίων δὲ πρὸς αὐτούς πεμπόμενα πλάγια παρέσυρεν. ὅθεν τὰς ὄψεις αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς θυέλλης ἀμαυρουμένους θεασάμενοι λα- 15 θραῖως τε ἐπανέβαινον καὶ ἐκτόνως κατέκτεινον αὐτούς.

P 215 Ἐπὶ δὲ οὗτοι δὲ ἔτισιν ὁ Τίτος τὴν Ἱερουσαλήμ παραλαβὼν πᾶσαν αὐτὴν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν κατηγάλωσεν ἐν πυρὶ. τότε ἀληθῶς ἐξωλοθρεύθη χεῖμα καὶ κρῖμα, καὶ ἐν συντελείᾳ ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς ἐδόθη, τουτέστι συντετελεσμένην ἀπώλειαν καὶ πλη- 20 ριστάτην ἐρήμωσιν τῆς ἀπειθείας αὐτῶν ἐτρογγύσαν καρπὸν. καὶ τί μοι τὰ πολλὰ λέγειν; Ἰώσηπος ὁ ἐκεῖνος, φιλαλήθης ὢν, ἰστορεῖ περὶ τούτου τῷ τε πολέμῳ καὶ τῇ ἁλώσει ἐκέισε συνῶν. τούτῳ τις ἐντυχῶν εἴσεται συμφέστερον. ὅς τὸν μὲν λαὸν εἰς τριακοσίας μυ-

sed milites nidore percepto domum irruperunt, mortemque mulieri minati sunt nisi cibum ostendisset. tum illa reliquiis pueruli prolatis "haec" inquit "olim mea fuit genuina proles, nunc miserrimus cibus. edite et vos: nam ipsa quoque edi, neque esto me gepitrice humaniores. sin aversamini, mihi reliquum dimittite." his illi visis atque auditis plangentes suam quisque faciem et tremebundi exierunt. sic infans, ex quo recte eductus fuerat ventre, in eundem per nefas rediit. aliud porro irae dei Iudaeis infestae signum commemoratur. cum enim ad muros summa vi manus consererentur, subito venti turbo inter adversas acies incidit, qui a Romanis missa tela recta in Iudaeos dirigeret, Iudaeorum autem tela obliqua averteret: itaque Romani hostium oculos videntes turbine perstringi, clam iis in murum evaserunt magnamque stragem ediderunt.

Titus Hierosolymam bienniali obsidione in potestatem redactam una cum templo totam in favillam flammis redegit. tunc utique unctio et iudicium abolita sunt, vastitasque urbis impleta, nimirum excidium; quem Iudaei suae contumaciae fructum ceperunt. quid autem attinet me hic prolixum esse? Iosephus Iudaeus, veritatis observantissimus, qui et bello et excidio urbis interfuit, historiam eius rei descripsit. ea lecta rem planius intelliges. is ter millies mille numeratos fuisse narrat

ριάδας ἡριθμῆσθαι φησι σὺν νηπίοις καὶ γυναῖξιν, ἄνδρας δὲ ἑκατὸν δέκα μυριάδας ἐν τῷ λιμῷ καὶ τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐν τῷ συγκλεισμῷ ᾧ ἑαυτοὺς ἑκουσίως ἐν ὑπογαίαις **B** τόποις συνέκλεισαν καὶ νατέκτειναν, διεφθορέναι συνεγράψατο. 5 καὶ τοὺς μὲν ἐν ἡμέτῃ τῆς ἡλικίας καὶ σώματος κάλλι διαφέροντας τῷ θριάμβῳ Ῥώμης ἀχθῆναι εἰς θηριομαχίαν, τοῦ ἄλλου δὲ πλήθους τοὺς μὲν ὑπὲρ τὰ ἰς ἔτη τοὺς μὲν δεσμίους εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἔργα παραπέμπεσθαι, τοὺς πλείστους δὲ εἰς τὰς ἐπαρχίας ὑπερορῆζεσθαι φθαρησομένους ἐν θεάτροις καὶ σιδήροις καὶ θη- 10 ρίοις· τοὺς ἐντὸς δὲ τῶν ἰς ἔτων αἰχμαλώτους ἀπάγεσθαι πρᾶθησομένους διετάξατο· τούτων δὲ μόνων τὸν ἀριθμὸν εἰς θ' μυριάδας ἀνδρῶν συνθεωρεῖσθαι.

Τότε δὴ καὶ λιμὸν κατὰ τὴν Ῥώμην φασὶ γενέσθαι τοιοῦτον **C** ὡς ὑπὲρ μυρίους ἐφ' ἡμέραις πλείοσι καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκειν. 15 τότε καὶ κολοσσὸν φασὶ τοὺς Ῥοδίους ἀναστῆσαι στῆλην ἐκ χαλκοῦ τῷ Διί, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ποδῶν.

Μετὰ τὴν τῆς Ἱερουσαλήμ ἄλωσιν Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα τὸν θρόνον Ἱεροσολύμων διαδέχεται.

Οὗτος ὁ Νέρων μανίας ἀλόγου πλησθεὶς ἀνείλε μὲν τὴν ἀ- 20 τοῦ μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς ἐκ γένους αὐτῷ προσήκοντας πάντας καὶ τῶν ἐπισημοτάτων Ῥωμαίων πλείστους. τῷ καὶ διὰ τὸν αἰσχρὸν καὶ ἀσελγῆ βίον αὐτοῦ τῇ τραπέζῃ κεραινὸς ἐπιπίπτει, καὶ εὐθὺς ἐπιτίθενται αὐτῷ τινὲς τῶν

20 ἐγγόνους P

cum uxoribus et liberis. periisse autem fame, bello intestino, et in cuniculis in quos sese ultro incluserant atque interfecerant, 1100000 viros. reliquos qui aetate integra ac pulchritudine corporis praestarent, Romam in triumpho ductos, ut ibi cum bellis decertarent. de reliqua turba qui annum 17 excessissent, eos partim in Aegyptum ad opus faciendum missos, plerosque in provincias divisos, ut in theatris ibi aut a feris necarentur. qui autem intra 17 annum aetatis erant, eos in servitute abduci ac divendi iussisse Titum; et virorum fuisse numerum, qui mancipia abducerentur, 90 milia.

Tunc etiam Romae aiunt tantam exstitisse pestem, ut per multos dies quotidie supra 10000 hominum elata sint. tunc et Rhodios ferunt Colossum statuisse, aeream statuum Iovi, 127 pedes altam.

Post captam Hierosolymam Symeon Cleopae filius episcopus eius urbis factus est.

Nero plenus rabidi furoris matrem sororem uxoremque suas necavit, et omnes suos cognatos, plurimosque nobilium Romanorum. propter turpem ac libidinosam eius vitam mensa ipsius est de caelo tacta. statim quidam primarii viri insidias ei struxerunt. itaque suos ipse

D ἐν τέλει ἀναιρήσοντες. ὁ δὲ παρεκάλει τοὺς συνόντας αὐτῷ ἀνελεῖν αὐτόν. ὡς δὲ οὐδείς ἠθέλησε τοῦτο πράξει, “ἐγὼ μόνος” ἔφη “οὔτε φίλον ἔχω τὸν σώζοντα οὔτε ἐχθρὸν τὸν ἀναιροῦντά με. ἀποθανεῖν θέλει ἡ ψυχὴ, καὶ ἡ χεὶρ οὐκ ὑπηρετεῖ.” καὶ τελευταῖον ἐπιειπὼν “ὦ Ζεῦ, οἶος τεχνίτης κιθαριστῆς ἀπόλλυται” 5 ἑαυτὸν ἀνείλεν. ἀποθανόντος δὲ αὐτοῦ τινὲς πιλία ὡς ἐλευθερούμενοι ἐφόρεσαν. περὶ οὗ καὶ Βάλβιος, περὶ τῆς κατ’ αὐτοῦ ἐπιθέσεως, ὡς οἰκεῖος αὐτοῦ ὢν ἐρωτηθεὶς παρὰ Νέρωνος, ὡς καὶ αὐτὸς εἶ κατ’ ἐμοῦ; ἔφη “ἐφίλησά σε παντὸς μᾶλλον καὶ ἐμίσησα. ἐφίλησα ἐλπίσας ἀγαθὸν αυτοκράτορα ἔσεσθαι σε, μισῶ 10 δὲ ὅτι ταῦτα ποιεῖς· οὔτε γὰρ ἀρματηλάτῃ οὔτε κνηστῶ οὔτε κιθαριστῶ δουλεύειν δύναμαι.”

Ἐπὶ Νέρωνος ἐν Ῥώμῃ ὑπατος Λεύκιος Κοΐντος Κικιννάτος ἄριστος ἐδείχθη. τοῦτον ἡ βουλὴ ἐπέμψε τοὺς παραληφρομένους ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ἔτυχε δὲ τῆνικαῦτα ἄρouran ἐργαζόμενος εἰς 15 σποράν, καὶ ἀκολουθῶν τοῖς βοσσίῳ ἀχίτων, περιζωμάτιον ἔχων καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πῖλον. προδραμόντος δὲ τινος καὶ κελεύσαντος ἐπὶ τὸ κοσμιώτερον ἑαυτὸν ποιῆσαι, παρελθὼν εἰς τὴν καλύβην καὶ ἀμφιστάμενος προῆλθεν. οἱ δὲ ἠσπύσαντ’ τε αὐτὸν ὡς ὑπατον καὶ τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτα περιέθεσαν. ὁ δὲ μικρὸν 20 ἐπισχὼν καὶ δακρύσας “ἄσπορον ἄρα μοι” ἔφη “τὸ χωρὶον ἔσται τοῦτον τὸν ἑναυτόν, καὶ κινδυνεύσομεν οὐκ ἔξειν πόθεν διατραφῆναι;”

Ἵτι ἡ ἐπιωνιμίᾳ τοῦ ἑναυσιαίου κύκλου, ἡ μὲν ῥωμαίζουσα

hortatus est ut ipsi manus afferrent. quod cum omnes recusarent, “ego” inquit “solus neque amicum qui me servet habeo, neque inimicum qui me occidat: mori cupit animus, et manus ei non inservit.” tandem fatus “o Iuppiter, quantus artifex et citharoedus perit,” se ipsum iugulavit. eo sublato quidam pileos, ut libertatem adepti, gestaverunt. de eo Flavius, unus eorum qui ei insidias fecerunt, sic pronuntiavit. interrogatus a Nerone, cui erat admodum familiaris, cur se quoque ipsi adversum praeberet, “maiore” ait “te quam ullum alium et amore et odio sum prosecutus, amore, quod sperabam te bonum fore imperatorem, nunc autem odi te ob tua facta: non enim possum aurigae, venatori aut fidicini servire.

Nerone imperante Romae consul fuit L. Quinctius Cincinnatus, vir optimus habitus. is, cum senatus mitteret qui eum ad occipiendum magistratum vocarent, inventus est sine tunica arans bovesque sequens, subligaculo cinctus ac pileum gestans. cum accurrisset quidam iuberetque eum se ornare, in casam ingressus vestem sumpsit, progressusque salutatus est consul, et purpura praetexta veste amictus. Quinctius paululum moratus flevit, dicens “ergone hoc anno ager mihi non conseretur, et periculum erit de penuria?”

Nomen anni circuli indictio est apud Latinos, quia principium

φρωνή τὸ μήνυμα σημαίνει· μηνύει γὰρ ἡ ἀρχὴ τὴν περίοδον, καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡ ἰνδικτιών. ἡ δὲ Ἑλλὰς φερωνύμως ἔθηκε τὴν ἐπινέμησιν. οὐ γὰρ εἰς ἀπαράβατον καὶ ὠρισμένον βύρος τὸ παλαιῶν οἱ φόροι τοῖς ὑπηκόοις ἐτάττοντο, ἀλλ' ἡ τῶν καρπῶν γέ-
5 νσεις τὴν σύνταξιν αὐτοῖς ἰφιλανθρωπεύσατο· σπανίζουσαν γὰρ ἠλάφρουνεν, εὐθνηοῦσαν δὲ οὐκ ἐβάρυνε, καὶ διένειμεν ἀλύπως τοῖς φορολογουμένοις τὸ ἀνάλογον, καὶ τότε ὅτε χρεῖα ἐκάλει. μηδεὶς δὲ ὄντος τοῦ φορολογουμένου οὐδ' ὄλως ὁ φόρος ἐπράτ- C
τετο, ἀλλ' ἐγένετο κέρδος ὁ πόνος ὅλος τοῖς γεωργήσασιν.

10 Γάλβας ἐβασίλευσε μῆνας 9' ἡμέραις 19', ἦν δὲ τῶν εὐπατριδῶν, ὃς εἶχε παραδυναστεύοντα τὸν Ὄθωνα. ὃς καὶ ἰδὼν τὸν Γάλβαν Λούκιον εἰς νόθεσίαν παραλαβόντα, φθονήσας καὶ τὸ στρατεύμα κατ' αὐτοῦ κινήσας ἀπέκτεινεν αὐτόν. ἀπαιτούμενος δὲ ὁ Ὄθων χρήματα παρὰ τῶν στρατιωτῶν, ἃ ὑπέσχετο αὐτοῖς,
15 ἔφη "οὐ δεῖ αὐτοκράτορα ἀναγκάζεσθαι."

Ὄθων ἐβασίλευσε μῆνας τρεῖς ἡμέρας 9', ἦν δὲ γένους ἀσήμε-
μου. θύων δὲ ποτε ἐν τῷ ἱερῷ τὰ τῆς Ἀφροδίτης ἕσματα τοῖς
ἱεροῖς παρέμιξε, καὶ διὰ τοῦτο Οὐτίελιου αὐτῷ ἐπαναστάτος D
Ξιφιδίῳ ἐαυτὸν διεχειρίσατο εἰπὼν "τί γὰρ με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς
20 ἄδειν καὶ αὐλεῖν;"

Οὐτίελιος ἢ Βιτέλιος ἔτος ἕν, γένους ἐπιφανοῦς ἦν. οὗτος
ἀστρολόγους καὶ ἀστρονόμους καὶ γόητας ἐντὸς ῥῆτῆς ἡμέρας πάν-
τας ἐκχωρήσαι τῆς Ἰταλίας προσέταξεν. οἳ καὶ πρόγραμμα

circuito indicat. Graecia ab eventu nomen imposuit, ut epíhemesin appellaret. antiquitas enim tributum subditis non ita impositum erat ut eius fixa esset et immutabilis ratio, sed iuxta frugum proventum humaniter iis imponebatur, ita ut eo tenuiore minus penderent, neque uberiore eo census augetur. itaque exactoribus pro portione tribuebant, idque tunc, quando necessitas postulabat. cum autem nemo exigeret, prorsus censum non pendebant, sed omnis laboris fructus agricolis relinquebatur.

Galba imperavit menses 9 dies 18. fuit patricius, habuitque imperii aemulum Othonem, qui cum Lucium a Galba videret adoptari, invidia ductus exercitum adversus hunc concitavit, eumque interfecit. Otho autem a militibus pecuniam, quam promiserat, postulatus, respondit imperatorem non debere cogi.

Imperavit Otho menses 3 dies 8. natus fuit obscuro genere. aliquando rem sacram in templo faciens carmina Venerea sacris permiscuit. ideoque adversus ipsum a Vitello mota seditione gladio suo se interfecit, dicens "quorsum enim attinebat me quoque longis cantare tibiis?"

Vitellius unum annum imperavit, illustri familia ortus. is astrologos astronomos praestigiatoresque omnes intra certum diem Italia ex-

ἔρριψαν, προαγγέλλοντες ἐν τῷ ἡμέρας ἡμετέρας ἀπαλλαγῆσθαι αὐτὸν τοῦ βίου. ὃ δὴ καὶ γέγονεν· ἐσφάγη γὰρ ὑπὸ στρατιωτῶν.

Ὀδισπασιανὸς υἱὸς Νέρωνος ἐβασίλευσεν ἕτη δέκα ἡμέρας ἤ. αὐτοκράτωρ δὲ γέγονεν ἐν Παλαιστίνῃ, ἔτι τὰς πόλεις 5
 P 217 τῶν Ἰουδαίων πολιορκῶν. ὅστις καὶ Ἰώσηπον τὸν συγγραφεὶς ὑποχείριον ἐποίησατο. ἀνήχθη δὲ ἐν Ῥώμῃ ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ βασιλεὺς, καταλιπὼν Τίτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὴν Παλαιστίνην πολιορκεῖν. τῷ πρώτῳ ἔτει Ὀδισπασιανοῦ ὁ ναὸς τοῦ Καπιτωλίου ἐνεπρήσθη, καὶ τῷ ἑ' ἔτει οἰκοδομεῖσθαι παρ' αὐτοῦ 10 ἤρξατο.

Μετ' Ὀδισπασιανὸν Τίτος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἕτη τρία. οὗτος πολιορκεῖ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν ἐμπιπρῶ, καθὼς Ἰώσηπος ἱστορεῖ. οὗτος ἀπειλαῖς καὶ οὐ τιμωραῖς τοὺς ὑπευθύνους ἐφόβει. βασιλεύοντος γὰρ αὐτοῦ οὐ 15 παρήλθεν ἡμέρα ἐν ἧ ὁμῶρον τι τῶν ὑπηκόων τιτὴ ἢ εὐεργεσίαν οὐ B παρέσχεν. ἔλεγε γὰρ βασιλέως εἶναι γνώμην τὸ εὐεργετεῖν καὶ ἐν ταῖς αἰτήσεσιν εὐεπήκοον εἶναι. πάντας δὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας αὐτῷ αἰτουμένους τι σὺντέλιθετο ὃ τι καὶ βούλοιντο. καὶ τινος τῶν συνήθων ἐρωτήσαντος "ὅτου χάριν τοῦτο ποιεῖς, πολλάκις μὴ 20 ἐκπληρῶν τὰς ὑποσχέσεις;" "ἀδδένα" εἶπεν ὁ Τίτος "ἀπὸ βασιλέως δεῖ σκυθριπὸν ὑποπέμπεσθαι." οὗτος ὁ Τίτος ὥρα θέρους πανήμερον ὁδοιορήσας καὶ αἰμορραγήσας διὰ τῶν μυκτήρων, ὑπὸ ἡλίου τε φλεχθεὶς καὶ πύνυ λειποθυμήσας, ἔτι ἐμπνέοντος

cedere iussit. atque ii libellum sparserunt, quo illi finem vitae ad certum tempus praedicebant. quam praedictionem exitus comprobavit, Vitellio a militibus occiso.

Vespasianus Neronis filius annos decem, dies octo imperavit. imperium ei delatum est in Palaestina, adhuc Iudaeorum urbes oppugnanti. is Iosephum historicum cepit. Romam proficiscens, cum esset ab exercitu imperator declaratus, Titum ad bellum in Palaestina gerendum reliquit. primo Vespasiani anno templum Capitolinum conflavit, et quinto anno id reficere ipse coepit.

Vespasiano successit filius Titus, imperavitque annos tres. is expugnavit Hierosolyma, urbemque et templum incendit. is minis, non suppliciiis soutes terrebat. nulla dies eo imperante abiit qua non aliquem subditorum dono aut beneficio aliquo afficeret: dicere enim solebat regium esse benefacere et precibus facile annuere. omnium qui ipsum compellarent petitionibus annuebat. et cum quidam familiarium percontaretur cur id faceret, cum tamen saepe promissa non implet, respondit "quia ab imperatore nemo debet moestus discedere." hic Titus cum aestate totum diem iter fecisset, eique sanguis per nares erupisset, atque a sole ustus in animi deliquium incidisset, adhuc spi-

αὐτοῦ ἐνέβαλεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δομετιανὸς εἰς λάβρακα ξυλὴν ἡν χιὼνος γέμουσαν ὡς δῆθεν θεραπεύσων, καὶ ἀπέκτεινεν. ὁ γοῦν θανατάσιος Τίτος φιλοσοφώτατος καὶ ἐδῶλωτότατος καὶ πολεμικάτατος καὶ μέτριος ἄγαν ὑπάρχων, καὶ ἀγαθοεργία πολλῇ καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ φρονήσει κοσμούμενος, ἐκδηλοτέραν ἕπασσι πεποίηκε τὴν ἑαυτοῦ συμπάθειαν ἐν τῇ ἀλώσει τῆς Ἱερουσαλήμ. σφόδρα γὰρ ἐπένθησε τοὺς θεηλάτους Ἰουδαίους τότε, καὶ μᾶλλον τὸν θεῖον ναὸν πυρπολούμενον ὄρων ἐδάκρυσε, καὶ τὸν θεὸν ἐδυσώπησε τυχεῖν ἐλέους καὶ συγγνώμης, δι' οὗ οὐ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ταῦτα γεγόνασιν ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων θεοστραγῆ δυστροπίαν. ὄθεν δὴ μετὰ τὴν ἄλωσιν πρὸς τοὺς ἀνακηρύττοντας αὐτὸν νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον διωθεῖτο τὰς ἀναρρήσεις, ὡς οὐκ αὐτὸς εἰργάσθαι ταῦτα φήσας, ἀλλὰ θεηλάτῳ καὶ θεῖμ ὀργῇ καθυπουργῆσαι καὶ τὴν χεῖρα ἐπιειδωκέναι. ἀντεῦ-
 15 θεν τοίνυν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ ταπεινοφροσύνην παγγέρατος καὶ πανεπέραστος γενόμενος οὕτως ἐτελεύτησε. τοσοῦτος δὲ θρηῖνος ἐπὶ τῇ τελευτῇ αὐτοῦ κατέσχε τὴν Ῥώμην ὡς ἐν χρόνῳ πολλῷ τοῦτον ἀπομνημονεύοντες καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ἀναλογίζόμενοι δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους κλαίειν, ὡσπερ οἰκίῳ πάθει
 20 κατεχόμενος ἕκαστος.

Τῷ δευτέρῳ ἔτει τούτου μέγας ἐμρησμός ἐν Ῥώμῃ ἐγένετο. καὶ τῆς συγκλήτου ψηφισαμένης Τίτος θεὸς ἀνηγορεύθη. οὗτος ὁ Τίτος ἐν δυσὶν ἔτεσιν παραλαβὼν τὴν Ἱερουσαλήμ πᾶσαν ἐνέ-

16 πανικέργαστος P

rantem frater Domitianus in cistam ligneam nive plenam coniecit tanquam remedium adhibiturus, atque ita interfecit. ille igitur dignus admiratione Titus philosophia apprime formatus, eloquentissimus, bellicosissimus atque moderatissimus, beneficentiaeque temperantia iustitia et prudentia insigni ornatus, in excidio maxime Hierosolymorum suam miserandi promptitudinem demonstravit. vehementer enim tunc a deo exagitatus deploravit Iudaeos; magisque etiam illacrimavit, cum aedem dei videret incendi; precatusque est a deo veniam, quod non sua haec voluntate, sed ob impiam Iudaeorum perversitatem evenirent. cumque urbe excisa eam sui victorem atque triumphalem praedicarent, respuit eas appellaciones, dicens non se ista gessisse, sed divinae irae manus accomodasse ac administrum fuisse. inde cum virtute sua et animi demissione in honore et amore omnium esset, eo quo diximus modo interiiit. tantus autem eius morte Romae luctus obortus fuit, ut multo tempore virtutes eius commemorantes atque reputantes publice et privatim per domos tanquam suo quisque infortunio accepto plorarent.

Anno eius secundo magnum fuit Romae incendium. ac S. C. Titus deus appellatus est. is Titus biennali obsidione Hierosolyma cepit eamque totam cremavit atque delevit, templumque incendit, sicuti dominus

- P 218 πρησε καὶ ἤφρανε, καθὼς εἶρηται, καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε κατὰ τὴν τοῦ κυρίου προαγόρευσιν. εἰπόντων γὰρ τῶν μαθητῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασι κεκόσμηται, ἔφη “ταῦτα πάντα ἂ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ κατυλοθήσεται. ὅταν δὲ ἴδῃτε κν-5 κλουμένην τὴν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ στρατοπέδων, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ πεσοῦνται ἐν στόματι ῥομ- B φάλας, καὶ ἀλχμάλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη. καὶ Ἱερου-10 σαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ἔσται θλίψις τοιαύτη οἷα οὐ γέγονε πώποτε, οὐδ’ οὐ μὴ ἔσται.” ταῦτα δὲ πάντα πεπόνθασιν οἱ ἐχθροὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν Ἰουδαῖοι, κυριευθέντες ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ὡς ἀπωσάμε- νοι Χριστὸν τὸν βασιλέα τοῦ παντός καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων βασι-15 λείαν δυσεσβῶς ἐπισπασάμενοι, κράζοντες “οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα” καὶ “τὸ αἷμα Χριστοῦ ἐφ’ ἡμῶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.” διὸ καὶ μέχρι τῆς συντελείας τὴν εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν καὶ ταλαιπωρίαν ἔξουσιν αὐτῶν τὰ τέκνα, καθά- C περ τινὲς δραπέται μαστιγίαι, μηδὲν τῶν νομίμων ἐπιτελεῖν δυνά-20 μενοι. ὑποφόρους γὰρ ἔχοντες αὐτοὺς Ῥωμαῖοι οὐκ ἔωσι τοῖς ἰδίοις κεχρῆσθαι δικαιώμασιν, ἐπειδὴ περ ἑκουσίως ἐπεσπάσαντο τὴν δουλείαν, εἰπόντες “οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα” καὶ “ἐν μὴ ἀποκτείνωμεν τὸν Χριστόν, πάντες εἰς αὐτὸν πιστεύουσι,

praedixerat. cum enim ei discipuli dicerent templum pulchris lapidibus et donariis esse exornatum, dixit (Matth. 24 et Luc. 21) “tempus erit cum de hoc quod videtis templo, non supererit lapis altari lapidi iunctus. cum autem cingi exercitibus Hierosolyma videbitis, tum cogitate appetiisse eius excidium. vae autem praegnantibus et lactantibus isto tempore. magnam enim ira dei necessitudinem huic populo immittet; et cadent acie ferri, ac captivi abducentur ad omnes gentes, concubicabiturque Hierosolyma a barbaris, donec tempus gentium impleatur. tantaque erit calamitas quanta neque prius exstitit neque postea existet.” haec omnia perpassi sunt hostes suae ipsorum vitae Iudaei, a Romanis in servitutem acti, quod regem universi Christum respuerant, Romanoque imperio impie sese subiecerant clamando (Matth. 27) “regem praeter Caesarem nullum habemus,” item “sanguis Christi nobis nostrisque imputetur liberis.” itaque etiam ad extremum usque posteritas eorum per nationes dispergetur et affligetur, instar fugitivorum et notis compunctorum servorum, nihilque secundum legem agere iis permittetur. Romani enim cum eos habeant stipendarios, non sinunt propriis nisi legibus, ideo quia vitro iis se in servitutem addixerant, cum vociferarentur se non alium habere regem quam Caesarem. item (Ioan. 11) “nisi Christum occidamus, omnes ei fidem adhibebunt, venientque Ro-

καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος." οἱ γὰρ καὶ ἄκοντες προεφῆτευσαν. καὶ γὰρ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τὰ ἔθνη, καὶ αὐτοὶ τὴν ἔξουσίαν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀφηρέθησαν καὶ τὴν λατρείαν, κεκωλυμένοι δὲ εἰσι καὶ ἀναιρεῖν οὓς 5 θέλουσι καὶ θῆναι ὅτε βούλονται. διὸ καὶ ἐπικατάρτοί εἰσι, μὴ δυνάμενοι ποιεῖν τὰ διατεταγμένα· "ἐπικατάρτος" γὰρ φησι D "πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά." ἀδύνατον δὲ ἔστιν ἐν διασπορᾷ μεταξὺ ἔθνος ὄντας πάντως ἐπιτελεῖν αὐτοὺς τὰ τοῦ νόμου καὶ 10 τὴν λατρείαν ἐν ἐνὶ τόπῳ περιγεγραμμένην, ὡς ἐν λόγῳ κυρίου Μαυϋσῆς διατάξαστο.

Τί οὖν πρὸς ταῦτα φατέ, ὦ Ἰουδαῖοι; καὶ τί τὸ αἷτιον τῶν τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ὑμᾶς κατελιγηφότων κακῶν; ἄρα γε 15 συνήκατε ὅτι οὐκ εἰς ὁμόδουλον ἄλλ' εἰς θεὸν προσεκκρουκότες εἰκότως ταῦτα πεπόνθατε καὶ ἀσύγγνωστα πάσχετε; Ἡσαΐας γὰρ P 219 περὶ ὑμῶν ἐκ προσώπου θεοῦ φησὶν "υἱὸς ἐγέννησα καὶ ἔψωσα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν. καὶ τί ποιήσω τῷ ἀμπελῶνι μου, καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτῷ; διότι ἔμεινα ἵνα ποιήσῃ σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. καὶ ἔμεινα ἵνα ποιήσῃ κρῖσι, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν, 20 καὶ οὐ δικαιοσύνην ἀλλὰ κρουγὴν." ποῖος δὲ ἀκάνθας λέγει καὶ ποῖαν ἀνομίαν καὶ κρουγὴν; ἡ δηλονότι, αἵσπερ ἐστεφανώσατε αὐτὸν ἀνόμως ἐπὶ τοῦ πάθους, κρίζοντες "ἄρον, ἄρον, σταύρω-

mani et urbem gentemque nostram subigent." et quidem non sponte sua, tamen vaticinati sunt: nam et nationes Christum fide sunt amplexi, et ipsi Romani imperium cultumque sacrorum eripuerunt, et neque interficere iis licet quos volunt, neque sacrificare quoties cupiunt. quo fit ut execrationi sint obnoxii, cum obire ea quae legibus iubentur non possint. ita enim lex ait (Deut. 27) "execratus esto quicumque non omnia quae in libro legis scripta sunt, observat atque praestat." iam fieri nullo modo potest ut qui hinc inde per populos dispersi sint, ii omnem dei cultum lege Mosaica praescriptum, eumque uni loco affixum obeant.

At vos, Iudaei, quid ad haec dicitis? quae causa est tot tantorumque malorum quae vobis evenerunt? intelligitisne eam esse, quod non in conservum sed in ipsum deum offendistis, ideoque tam graves sine venia poenas pendistis? nam Esaias quidem de vobis sub persona dei sic loquitur (cap. 1) "filios genui et extuli, ipsi autem me spreverunt." item (cap. 5) "quidam restat quod adhuc in veniam istam laboris impendam, quod nondum impenderim? expectavi dum uvas produceret: ecce autem spinas protulit. expectavi dum iuste agerant, sed iniustitiam illi et vociferationem ediderunt." quas vero spinas et quam iniustitiam ac quem clamorem notat? nimirum spinas ex quibus contextam ei coronam inter iniusta supplicia imposuistis, vociferantes "tolle, tolle,

σον αὐτόν.” ὡς καὶ ἐπὶ Ἰερεμίου “ἐγένετο ἡ κληρονομία μου
 ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῷ. ἔδωκεν ἐπ’ ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, καὶ
 B διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν.” καὶ Σολομῶν λέγει “ἔξέλθετε, θυ-
 γατέρες Σιών, καὶ ἴδετε ἐν τῷ στεφάνῳ ᾧ ἔστεφάνωσεν αὐτόν ἡ
 μήτηρ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ.” μητέρα μὲν αὐτοῦ⁵
 κατὰ σάρκα λέγει τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν· “σὰρξ μου” γάρ
 φησιν “ἔξ αὐτῶν.” ἡμέρα δὲ νυμφεύσεως αὐτοῦ, καθ’ ἣν τὴν
 ἔξ ἐθνῶν ἐνυμφεύσατο ἐκκλησίαν. ἡ δὲ ματαιόφρων ἐκείνη συνα-
 γωγὴ στέφανον ἔξ ἁκανθῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ θείσα ἐμπαί-
 ζουσα αὐτῷ ἔλεγε “χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.” πρὸς οὗς¹⁰
 ἀποτεϊνόμενος Ἡσαΐας ἐπιπληκτικώτερον ἔφη “ἐν τίνι ἐνετροφή-
 σατε; καὶ ἐπὶ τίνι ἐγαλάσατε τὴν γλῶτταν ὑμῶν, τέκνα ἀπωλείας
 καὶ σπέρμα ἄνομον;” ὅθεν αὐτὸς ὁ κύριος δι’ Ὡσηε τοῦ προφή-
 C του σχετλιαστικῶς εἶπεν “οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ’ ἐμοῦ.
 δειλαιοὶ εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμὲ καὶ πονηρὰ εἰς ἐμὲ ἐλογίασαντο.¹⁵
 καὶ διὰ τοῦτο κατεπόθη Ἰσραὴλ καὶ εἰς οὐθὲν ἐγένετο, καὶ ὅτι
 ὥσπερ σκεῦος ἄχρηστον ἐν τοῖς ἔθνεσιν.” καὶ διὰ Ἰερεμίου πά-
 λιν φησὶ “παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει
 σε, καὶ γνώσῃ ὅτι πικρὸν σοὶ τὸ καταλιπεῖν σε ἐμὲ.” ὁ δὲ γε
 θεῖος Λαβίδ, ὥσπερ διαπριόμενος καθ’ ὑμῶν, ἐπαρῆται πρὸς²⁰
 τὸν παροινηθέντα κύριον λέγων “σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
 τῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντός σὺγκαμψον.
 ἔκχεον ἐπ’ αὐτούς τὴν ὀργὴν σου, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου

in crucem eum age.” sic et Ieremias (cap. 12) “hereditas, mihi mea facta est instar leonis in silva: adversus me ea vocem sustulit, ideoque eam odi.” Solomon quoque dicit (Cant. 3) “exite o filiae Sionis, ac videte coronam quam ei mater eius imposuit die nuptiali.” matrem eius vocat, secundum carnem, Iudaeorum synagogam: dicit enim “caro mea ex ipsis.” dies autem nuptiarum eius est, quo sibi gentium ecclesiam desponsavit. tum vero fatua illa synagoga coronam spineam eius capiti imposuit, illudensque ei dixit “salve o rex Iudaeorum.” quos etiam minacius obiurgat Esaias his verbis (cap. 57) “filii perditii ac semen iniustum, cuiusnam per libidinem illusistis, ac contra quem frena linguae vestrae laxavistis?” atque ipse etiam dominus apud Oseam eos deplorat ita inquiring (cap. 7) “vae ipsis, quoniam a me resilerunt. miseri sunt, quia adversum me impie egerunt malaque in me consilia inierunt: itaque Israel absorptus est atque ad nihilum redactus, factasque inter gentes instar vasii perditii.” rursus per Ieremiam deus dicit (cap. 2) “castigabit te tua defectio, et malitia tua te convincet; cognoscesque acerbum tibi esse quod me deseruisti.” at beatus Davidus exerrato dolore compunctus in vos ita execratur ob petulantiam a vobis verxtatum dominum (Psalm. 68) “obtenebrentur oculi eorum, ne videant; ac tergum eorum usquequaque curva. effunde in eos iram tuam, et

καταλάβη αὐτούς. πρόσθετες ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ μὴ εἰσελθέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου. ἔξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. διασκόρπισον αὐτούς ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ κατάβαλε αὐτούς ὁ ὑπερηφανία αὐτῶν ἐν ὄργῃ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξωσι. καὶ γνώσονται ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν περὶ τῆς γῆς.” ἔφ’ οἷς δῆπουθεν διασπαρέντες ἐνδίκως ἐπιγνώσονται πάντως ὅτι Θεὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰακώβ. οὕτω γὰρ μὴν καὶ ὁ Θεόπτης

10 Μωϋσῆς στηλιτεύων ἡμᾶς ὡς βδέλυκτος καὶ ἄφρονος καὶ ἀγνώμονας ἔφη “τέκνα μωμητὰ, γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη, ταῦτα P 220 κυρίῳ ἀνταποδίδετε; οὗτος λαὸς κωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός. οὐκ αὐτὸς οὗτός σου πατήρ ἐκτήσατό σε καὶ ἐποίησέ σε καὶ ἔπλασέ σε;” κἀντεῦθεν εἰκότως φησὶν ὁ Θεός “ἔβον, διασπερῶ αὐτούς, παύσια

15 δὴ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.” καὶ μέντοι καὶ ὁ κλεινὸς Ἰερεμίας μάλα σαφηνίζων τίς οὗτός ἐστιν ὁ ταῦτα πεπονθὼς ὑφ’ ἡμῶν, λέγει “πνεῦμα πρὸ προσώπου ἡμῶν Χριστὸς κέριος συνελήφθη ἐν ταῖς διαφοραῖς ἡμῶν, οὗ ἔβον, ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι.” τοιαῦτα γοῦν καὶ ὁ Σολομῶν αὐθις ἐκ

20 προσώπου ἡμῶν τῶν Θεομάχων διαφρήθην προαγορεύει, φάσκων “ἐνεδρεύσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχητος ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἐκ- B τιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν καὶ θνειδίξει ἡμῶς ἁμαρτίας νόμῳ καὶ ἐπαγγέλλεται γνώσιν ἔχειν Θεοῦ καὶ παῖδα κυρίου ἐαυτῶν ὀνομάζει.

excandescante animo eos adorire. adde eorum peccatis peccata, ne tuam iustitiam attingant. expungantur de libro viventium, et inter iustos eorum nomina non scribantur. dissipa eos vi tua, ac delice eos protector meus o deus. (Psalm. 58) deprehendantur in fastu suo, et in ira excidii, ne existant. ita experientur deum Iacobo et finibus terras imperare.” nimirum hoc innuens, ipsos iusto deli iudicio dispersos; intellectuos Christum esse deum patris ipsorum Iacobi. eodem etiam modo vos traducit Moses, is qui deum vidit, ut impuros et stolidos et ingratos. “filii” inquit “reprehensione digni, pravum genus ac perversum, haecce domino rependitis? populus iste fatuus est neque sapit. an non deus pater est tuus, qui te sibi paravit, qui te fecit, te formavit?” eapropter recte pronuntiat deus (Deut. 32) “dixi, disiciam eos, abolebo ex hominibus eorum memoriam.” et quidem ineluctus ille Ieremias admodum diserte exprimit quisnam sit ille qui ita a vobis tractatus est: “spiritus,” inquit (Thren. 4), “faciem vestram praecedens, Christus, comprehensus est perversitate vestra, is de quo diximus, sub umbra eius nos inter gentes ambulaturos.” ac rursus Solomon in persona vestra, quomodo essetis deo adversaturi, praedicat (Sap. 2): “insidiemur” inquit “iusto. est enim nobis incommodus, atque factis nostris adversatur, nostraque ex lege peccata nobis approbat: notitiam dei sibi sumit, neque filium dei nominat. arguit nostras cogitationes,

ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν, καὶ βαρὺς ἔστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιός ἐστι τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ καὶ ἐξηλασμένοι αἱ τρίβοι αὐτοῦ. ὡς κίβδηλον ἐλογίσθημεν αὐτῷ, καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν. μακαρίζεται δὲ ἐσχάτη δικαίων, καὶ ἀλαζονεύεται πατέρη θεόν. ἴδωμεν εἰ αἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσὶν ἀληθεῖς, καὶ πειρώσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ· εἰ γὰρ ἔστι δίκαιος καὶ υἱὸς θεοῦ, ἀντιλήφεται αὐτοῦ καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων. ὕβρει καὶ βυσάνῳ ἐτάσσωμεν αὐτόν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνέξικακίαν αὐτοῦ. Θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν αὐτόν, καὶ ἴδωμεν εἰ ἔστι αὐτῷ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.” ὣν τὴν παράνοιάν τε καὶ δυσμένειαν εὖ μάλα κερτομῶν ἐπήγαγε “ταῦτα ἐλογίσαντο καὶ ἐπλανήθησαν· ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια θεοῦ.” οὗς δὴ καὶ ὁ θεοσπέσιος Ἡσαΐας θρηνῶν συναδόντως λέγει “οὐαὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, διότι ἐβουλεύσαντο βουλήν πονηρὰν καθ’ ἑαυτῶν, εἰπόντες δῆσσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἔστι.” δέδεικται τοίνυν ἐναργέστατα ἡ αἰτία τῆς ἡμῶν ἀπὸ θεοῦ ἀλλοτριώσεως καὶ ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς διηνεκοῦς καὶ ἀπεράντου τυλαιπωρίας, εἶπερ βούλεσθε ἀκούοντες ἐπιγνῶναι. καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας ἡμῶν ὠρισμένου χρόνον εἶπον οἱ προφῆται, καὶ μέντοι γε καὶ τὴν ἐπάνοδον καὶ τὴν οἰκοδομίην τῆς πόλεως προκατήγγειλαν. ἀκούσατε γὰρ Ἱερεμίου πρὸς ἡμᾶς λέγοντος “διὰ τὰς ἁμαρτίας

et vel ad aspectu nobis molestus est. dissimilis aliorum vitae est vita eius, moresque eius inusitati nobis. habet nos pro adulterinis, et a nostris moribus perinde atque ab immunditia abstinet. beatum praedicat finem iustorum, deumque patrem suum iactat. experiamur verane sint eius verba, exitumque eius exploremus. si enim iustus est et filius dei, tutelam eius suscipiet deus, eumque ex adversariorum manibus liberabit. iniuriis et cruciatibus eum probabimus, ut aequitatem eius cognoscamus patientiamque perspiciamus. morte ignominiosa eum damnabimus; videbimusque utrum, sicuti dicebat, inventurus sit patrocinium. his vestram dementiam ac malignitatem praeclare insectans haec addit “ita illi ratiocinati sunt atque falsi. excaecavit enim eos malitia, ne arcana dei cognoscerent.” quos quidem etiam divinus Esaias deplorans, istis convenienter dicit “vae animae ipsorum, quia contra se ipsos malum iniverunt consilium, aientes: vinciamus iustum: est enim nobis incommodus.” proinde manifestissime demonstrata est causa vestrae a deo abalienationis et defectionis ac continentium et finem nullum habiturarum miseriarum, modo vos haec audientes intelligere velitis. nam Babylonici quidem exsilii vestri definiverunt tempus divini vates, reditamque et instaurationem urbis praedixerunt. audite enim Ieremiam ita vos alloquentem (cap. 25 et 29) “propter peccata vestra, quae commi-

ὡς ἡμαρτήκατε κατεναντιον τοῦ Θεοῦ, ἀχθῆσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος. εἰσελθόντες οὖν εἰς Βαβυλῶνα ἴσθετε ἐκεῖ ἔτη ὄ. μετὰ δὲ τοῦτο ἐξάξω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ' εἰρήνης, λέγει κύριος." καὶ πάλιν "καὶ δουλεύουσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔτη ὄ, καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ ὄ ἔτη ἀποκυταστήσω τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, λέγει κύριος." καὶ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς πόλεως Ἡσαΐας ἔφη "οὕτω λέγει κύριος τῷ χριστῷ μου Κύρω, ὃ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη. αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου, καὶ 10 τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει." περὶ ἧς οἰκοδομῆς καὶ Ἀγγαῖος ψύσκει "τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου ἐλάλησε κύριος πρὸς με, λέγων εἶπον δὴ πρὸς Ζοροβάβελ καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν ἱερεῖν καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ, λέγων τίς ἐξ ὑμῶν ὃς οἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν; 15 καὶ πῶς νῦν βλέπετε αὐτὸν ὡς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν; καὶ νῦν κατίσχε, Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦ καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον. καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῷ, καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἰσχύς ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει κύριος." ὥσπερ τοίνυν Σολομῶν τῆς πρώτης οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ γέγονε δομήτωρ, 20 οὕτω Ζοροβάβελ τῆς δευτέρας καὶ ἰσχύτης. φησὶ γὰρ Ζαχαρίας "αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτόν." εἰ μὲν οὖν ἔμελλε πάλιν ἀναστήσασθαι, εἶπεν ἄν ὁ προφήτης, καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἰσχύς ὑπὲρ τὰ ἔμπροσθεν. τῷ δὲ εἰπεῖν "ὑπὲρ τὴν πρώτην"

sistis contra deum, captivi Babylonem abducemini a Nabuchodonosore Babylonico rege. Babylone degetis annos 70. iis exactis, vos pacate inde educam, ait dominus." et alibi "servient barbaris annos 70, quibus completis Israelum in locum suum restitnam, inquit dominus." et de instauratione urbis Esaias sic vaticinatur (cap. 45) "haec ait dominus Christo meo Cyro, cuius dextram apprehendi, ut ei gentes obediant. is aedificabit urbem meam, captivumque populum meum dimittet." de eadem sic Aggaeus (cap. 2) "anno secundo Darii dominus ita me est affatus. agedum ita dico Zorobabelo et Iesu pontifici reliquisque omnibus de populo superstitionibus: quis vestrum vidit aedem hanc in maiestate pristina sua? et quomodo eam nunc videtis, quasi non sit coram vobis? nunc itaque tu Zorobabele, tuque Iesu, et omnis populus, fortes estote et aedem exstruite: ego eam approbabo, eritque postremi huius templi maiestas amplior primo, inquit dominus." quemadmodum igitur prius templum Solomon, ita posterius, et post quod nullum aliud erit, templum Zorobabelus aedificavit. sic enim Zacharias (cap. 4) "manus" inquit "Zorobabeli templi huius fundamenta posuerunt; idque eadem perficient." quodsi denuo instaurari templum deberet, utique vates dixisset "erit maiestas huius domus postrema prioribus maior."

τὴν δευτέραν ἐσχάτην ὑπέφηνε καὶ τελευταίαν. ὡς γὰρ οὐκ ἔστι τῆς πρώτης προτέρα, οὕτως οὐδὲ τῆς ἐσχάτης ἐσχατωτέρα. ὥστε C οὖν εἰ μὲν εἶπεν "ἡ δευτέρα ὑπὲρ τὴν πρώτην," εἰκὸς ἦν καὶ τρίτην οἰκοδομὴν προσδοκᾶν· εἰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσχάτην ἐκάλεσε, τελευταίαν ἐκείνην οἰκοδομὴν προφανῶς τῆς τε πόλεως καὶ τοῦ 5 ναοῦ παρεδήλωσε. καὶ μάτην ἀπατάσθε, ὦ Ἰουδαῖοι, τὴν παλιγγενεσίαν τούτων μετὰ τὴν Οὐρσπασιανοῦ καὶ Τίτου καθαρῶς ἀποκαταδοκοῦντες. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ἱεροψάλτης Δαβὶδ πρὸ τούτων ἐκ προσώπου τῆς αἰχμαλώσεώς φησιν "ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσαιμεν καὶ ἐκλαύσαιμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς 10 τὴν Σιών, καὶ ὅτι ἐκεῖ ἐκηρώθησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς ὕμνους." καὶ ἐπάγει ἐτέρωθεν ἐπὶ τῆς πόλεως λέγων "οἰκοδομῶν Ἱερουσαλήμ ὁ κύριος τὰς διασπορὰς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπισυνάξει." καὶ πάλιν ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ φάσκει "ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἀγαλλιῶσεται Ἰακώβ 15 καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραὴλ." οὐκοῦν ἡμεῖς πολὺ πλανῶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μήτε τὴν ἐν αὐταῖς μυστικὴν καὶ θεόπνευστον πρόρρησιν. περὶ δὲ τῆς ἐσχάτης αἰχμαλωσίας ταύτης οὔτε χρόνον ὥρισεν ὁ Θεὸς οὔτε ἀποκατάστασιν ἐδήλωσεν ὁ προφήτης, ἀλλὰ τὴν μὲν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἡμῶν κατάπασιν καὶ 20 τὴν τῆς πόλεως ἐρήμωσιν πάντες οἱ προφῆται προανήγγειλαν, τὴν δὲ ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀνόρθωσιν οὐδαμῶς, πλὴν μόνον τὸν παντελῆ ταύτης ἀφανισμόν καὶ τὸν ὄλεθρον ἡμῶν καὶ τὴν

nunc secundum templum primo praeferens, ostendit illud esse extremum atque ultimum. sicut enim primo nullum prius, ita postremo nullum est posterius. ut ergo si secundum templum cum primo comparasset vates, tertiam templi structuram expectare fuisset consentaneum, sic cum secunda aedes postrema dicitur, ultima ea urbis ac fanī aedificatio perspicue praedicitur. falso itaque et frustra eorum, postquam a Vespasiano et Tito excisa sunt, instaurationem speratis. quin etiam divinus psalter Davidus ante illos in persona captivi populi sic dicit (Psalm. 136) "ad fluvium Babylonis sedebamus, ac Sionis recordantes plorabamus. ibi ii qui nos captivos tenebant, a nobis hymnum exigebant." alio loco de urbe sic vaticinatur "dominus Hierosolyma aedificat, et dispersum Israelicum populum recolliget." alibi in persona populi sic dicit (Psalm. 135) "cum" inquit "dominus captivum populum in patriam reducet, exultabit tunc Iacobus et laetabitur Israelus." in magno itaque vos errore versamini, scripturas ignorantes iisque contentas arcanas et divinitus inspiratas praedictiones. at vero ultimo huic exsilio neque tempus certum definivit deus neque restitutionem ullus vates promisit. sed exsiliū quidem et regni abolitionem ac urbis excidium omnes vates, reditum et urbis instaurationem nequaquam: verum eius excidium vestraeque gentis exitium ac continuum supplicium et dissipationem per omnes po-

διηνεκῆ τιμωρίαν καὶ διασπορὰν εἰς πάντα τὰ ἔθνη. φησὶ γὰρ P 222
 ὁ ἀρχάγγελος πρὸς τὸν Δανιήλ "ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ
 κρῆμα οὐκ ἔσται, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ
 ἡγουμένῳ τῷ ἐπερχομένῳ, καὶ ἐκκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ,
 5 καὶ ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερόν βδέλυγμα ἐρη-
 μώσεως συντέλεια δοθήσεται." διὰ μὲν γὰρ τοῦ χρίσματος τὴν
 ἱερωσύνην ἐδήλωσε, διὰ δὲ τοῦ κρῆματος τὴν βασιλικὴν καὶ πολι-
 τικὴν κατῴστασιν καὶ τῶν ἄλλων ὑπάντων τὴν ἀναίρεσιν ὑπέφηνε,
 διὰ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τῆς ἐκκοπῆς καὶ τῆς συντέλειας τὴν
 10 ἄρδην ἐκπτώσιν καὶ πωωλεθρίαν ἐσήμανεν. ὅταν σὺν ἀκούεις,
 ὦ Ἰουδαῖε τυφλέ, συντέλειαν, τί λοιπὸν ἕτερον προσδοκᾷς; εἰ
 δὲ ἀνυγινώσκων οὐκ ἐπιγινώσκεις, ὡσπερ σὺν οὐδὲ ἐπιγινώσκεις B
 ὄντως, περὶ τῆς ἀπροσδοκῆτου σου ἀνακλήσεως, καὶ διὰ τοῦτο
 πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομαχόμενος οὐ νοεῖς, ἔκουσον ἐν παρεκβάσει
 15 τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν, καὶ παῦσαι τοῦ λοιποῦ φιλονεικῶν
 καὶ ἀνοηταίων. ὁ προφήτης Ὡσηὲ οὕτως λέγει "καὶ καταπαύσω
 βασιλείαν οἴκου Ἰσραὴλ, καὶ οὐ μὴ προσθῶ ἔτι τοῦ ἐλεῆσαι τὸν
 οἶκον Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἢ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτῷ, λέγει
 κύριος. καὶ ἐμίσησα αὐτοὺς διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων
 20 αὐτῶν, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐκβαλῶ αὐτούς, καὶ οὐ προσθήσω
 τοῦ ἀγαπήσαι αὐτούς, λέγει κύριος. ἐπόνεσεν Ἐφραῖμ τὰς ῥίζας
 αὐτοῦ καὶ ἐξηράνθη, καὶ καρπὸν οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἐνέγκη. καὶ ἀπό-
 σεται αὐτοὺς ὁ Θεός, ὅτι οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, καὶ ἔσονται C
 πλανηταὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν." ἔφη γοῦν καὶ Μαλαχίας "οὐκ ἔστι

pales tantammodo praedixerunt. sic enim princeps angelorum Danielo
 dicit (Dan. 9) "abolebitur unctio, et desinet iudicium. urbem impera-
 toris superventurus excindet atque templum. tanquam in diluvio, ita
 prodentur. tolletur de medio sacrificium et liberatio; statueturque in
 templo abominandae signum vastitatis, et caeque perficietur." unctio-
 nem mirum sacerdotium, iudicio regnum et rei publicae administrationem
 designavit, reliquorumque omnium exitium indicavit, diluvio autem et
 profecione extremam proditionem notavit. cum ergo, Judaeae caeae,
 audis consumptionem, quid porro exspectas? quodsi ea legens non
 animadvertis (sicuti revera non animadvertis) de inopinata tua revo-
 catione, atque ideo non intelligens rem veritati repugnans, audi in di-
 gressionem hac voces vatum, atque insanum contendendi studium depone.
 vates Oseas ita fatur (cap. 2) "finem imponam regno domus Israelicae,
 neque posthac miserabor eam domum, sed omni opere ei adversabor,
 inquit dominus. quippe propter studia sua mala mihi invidi sunt, do-
 moque eos mea eiiciam, neque porro eos diligam, inquit dominus.
 (cap. 9) radices Ephraimi vitiatæ sunt: exaruit, neque praeterea fru-
 ctum feret. repellet eos deus, quia eius dicto audientes non fuerunt;
 vagique inter gentes oberrabunt." etiam Malachias ita loquitur (cap. 1)

μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ θυσίαν οὐ προσδέχομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἔως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυσίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματι μου καὶ θυσία καθαρά· διότι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, λέγει κύριος παντοκρά-
5 τωρ, ἡμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτό, διὰ τοῦτο δώσω ὑμᾶς ἔξουθενη-
 μένους καὶ παρειμένους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἅνθ' ὧν οὐκ ἐφυλά-
 ξατε τὰς ἐντολάς μου." διὸ φησὶν Ἰερεμίας "τάδε λέγει κύριος
D παντοκράτωρ. ἰδοὺ ὡμοσα τῷ ὀνόματι μου τῷ μεγάλῳ, εἰ ἔσται
 τοῖνυν τοῦ λοιποῦ ὀνομαζόμενον τὸ ὄνομά μου ἐν παντὶ στόματι **10**
 Ἰουδα." εἰ δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔφη περιαιρήσειν ἀπὸ Ἰουδαίων,
 εἶδηλον ὅτι καὶ τὸν νόμον καὶ τὰς θυσίας. οὐ τοῖνυν προηγου-
 μένως κατὰ θεῖαν γνώμην ἢ περὶ τῶν θυσιῶν ἐδόθη νομοθεσία·
 κἀντεῦθεν μὲν ταῦτα διὰ τῶν προφητῶν ἔφη "τίς γὰρ ἐξεζήτησε
 ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν σου;" καὶ "μὴ εὐχαὶ καὶ κρέατα ἀφαιροῦσι **15**
 τὰς ἁμαρτίας σου; καὶ μὴ σφάγιον καὶ θυσίας προσηγάκατέ μοι
 ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτι μ';" καὶ "ἵνα τί μοι λίβανον ἐκ Σαβὰ φέρεις
 καὶ κιννάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν;" διὸ, φησὶ, "θυσίαν καὶ
 προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας." καὶ "μὴ ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίας
 θέλει ὁ θεός, ἢ τὸ ἑπικουέειν αὐτοῦ;" καὶ "ἀκοῆ ἀγαθὴ ἐπὲρ **20**
P 225 θυσίαν." καὶ "εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἅν." καὶ "ὀλο-
 καυτώματα οὐκ εὐδοκῆσεις." καὶ δὴ καὶ τὰς ἑορτὰς ἐκβαλὼν

"non placetis mihi, inquit dominus omnipotens, neque sacrificium de vestris manibus accipiam. nam ab ortu solis usque ad occasum nomini meo apud populos magnifice gloria defertur. et ubique adoletur nomini meo, sacrificiumque offertur purum, quia apud gentes nomen meum magni fit, ait dominus omnipotens. vos autem id profanatis. ideo vos ad nihilum redigam, inquit populos disiciam, propterea quod meis praeceptis non parvistis." "ideo" inquit Ieremias (cap. 44) "haec ait dominus omnipotens. ecce iuravi per nomen meum magnum, non fore porro ut quisquam Iuda oriundus nomen meum in ore habeat." cum dicit se nomen suum ex Iuda sublaturum, liquet idem de lege sacrificiisque intelligendum esse. non ergo praecipue dei sententia haec fuit, leges de sacrificiis ferre. nam propterea postmodo per vates ita pronuntiavit: "quis enim haec de manibus tuis requisivit?" item (Esa. 1) "num vota et carnes tua peccata abolent?" et "num sacrificastis mihi et victimas obtulistis per 40 annos in solitudine?" item (Amos. 5) "quorsum mihi thus ex Saba affers, et cinnamomum de terra longinqua?" item (Hierem. 6) "sacrificium et oblationem nolebas," et (Psalm. 39) "anne deus malit solidum sacrificium et victimas, quam sibi obediri?" item (1 Sam. 15) "obedientia sacrificio praestat." et "si sacrificium voluisses, utique tibi exhibuissem." et (Psalm. 50) "victimas integras non probabis." quin et festas solennitates reiicit,

- ἐπάγει λέγων “μεμίσηκα καὶ ἀπώσμου τὰς ἐορτὰς ὑμῶν. καὶ ἀπόστησον ἀπ’ ἐμοῦ ἔχον ὠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων οὐκ ἀκούσομαι, καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι, καὶ νηστείαν καὶ ὀργίαν μισεῖ ἡ ψυχὴ μου, καὶ οὐ τοιαύτην νηστείαν ἐξελεξάμην.”
- 5 καὶ “δώσω ὑμῖν προστάγματα οὐ καλὰ, ἐν οἷς οὐ ζήσεσθε ἐν αὐτοῖς.” ὥστε οὖν κατὰ τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀγαθότητα δέδωκεν ὑμῖν ἐκεῖνα τὰ προστάγματα πάντως, καὶ ἀλλοίωσις οὐκ ἔστιν. ἔπει οὖν ἀγνώμων καὶ λίαν ἀχάριστος ὁ Ἰσραὴλ ἔκπαλαι γινόμενος, καὶ καταλείψας τὸν ὄντως ὄντα καὶ B
- 10 προόβντα θεόν, τὸν ποιήσαντα καὶ ἐδεργετήσαντα αὐτὸν πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, καὶ τέλειον ἀποστὰς ἀπὸ θεοῦ σωτήρος αὐτοῦ ἔθυσσε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ τοῖς δαιμονίοις, καὶ λυτρεύσας καὶ προσκυνήσας τῇ κτίσει περὶ τὸν κτίσαντα, λέγων τῷ ξύλῳ καὶ τῷ λίθῳ “θεὸς μου εἶ, σὺ μὲ γεγέννηκας,” οὐκ
- 15 ἔφριξεν ὁ τύλας καὶ ἀπόπληκτος ἀπαρνήσασθαι τὸν γεννήσαντα αὐτὸν θεὸν ζῶντα καὶ ἀληθινὸν καὶ ἐπιλαθέσθαι τοῦ τρέφοντος αὐτὸν θεοῦ. διὸ δὴ λοιπὸν ὡς ἄχρηστον προσώχθισεν αὐτῷ ὁ θεός, καὶ ἀπεστράφη παντελῶς, διὰ τοῦ μὲν Δαβὶδ φάσκων “καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ λαὸς μου τῆς φωνῆς μου, καὶ Ἰσραὴλ οὐ προσέσχε C
- 20 μοι, καὶ ἐξαπέστειλα αὐτοὺς κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν πορεύεσθαι.” ὡσαύτως καὶ διὰ Ζαχαρίου φησὶ “καὶ εἶπον, οὐ ποιμανῶ αὐτούς, ἀλλὰ τὸ ἀποθνήσκον ἀποθνησκέτω καὶ τὸ ἀπολλόμενον ἀπολλέσθω” καὶ τὰ λοιπά. κατεσθιέτω ἕκαστος

13 παρὰ?

ita inferens (Esa. 58) “odi et repudio festos dies vestros, amove a me sonitum tuarum cantilenarum, nolo audire tuorum musicorum instrumentorum carmen. solennitates vestras non fero, ieiunia et ferias odit anima mea: non elegi tale ieiunium.” item (Ezech. 20) “dabo vobis praecepta non bona, quibus servandis non vivetis.” omnino itaque istas leges de caeremoniis deus non ut bonas per se, sed propter perverciam vestram vobis dedit. quia ergo beneficia non agnoscebat ingratusissimusque iam inde ab initio erat Israelus, verumque et aeternum deum deserebat, a quo creatus tamque variis et multiplicibus erat affectus beneficis, ac prorsus deficiens a deo servatore suos filios et filias suas daemonibus immolabat, honoremque et cultum creatori debitum creaturae deferret, lignum et lapidem deum suum a quo genitus esset appellans; neque miser et stupidus populus horruit suum genitorem infititari deum vivum ac verum, obliviscique dei a quo erat educatus, ideo tandem deus istum populum, ut nauci homines, aversatus est prorsusque repudiavit. id quod magnus ille Davidus his verbis expressit (Psalm. 105) “non fuit dicto meo audiens populus, neque animum mihi advertit Israelus: itaque eos dimisi, ut sua sectarentur studia.” ita etiam Zachariae ore loquitur “dixi iam non pascam eos amplius: sed quod moritur, moriatur sane, et pereat quod perit” et cetera. devoret quisque carnes

τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ. καὶ οὕτω μισητὸν καὶ διεφθαρ-
 μένον καὶ εἰς ἄπαν ἐβδελυγμένον διὰ τῶν αἰσχρίτων καὶ θεοστ-
 γῶν ἐπιτηδευμάτων ἑαυτὸν ἀποφήνας εἰκότως εὖ μάλα δικαίως εἰς
 τέλος κατεβλήθη καὶ ἀπελείφθη, καθὼς πάλιν ὁ θεῖος Μαλαχίας
 φησὶν “ἔπεσεν Ἰσραὴλ, καὶ οὐ μὴ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι.” 5

D οὕτω καὶ ὁ Ἡσαΐας φάσκει “τίς φείσεται ἐπὶ σοὶ Ἰσραὴλ, ἢ τίς
 ἀνακάμψει σε εἰς εἰρήνην; λέγει κύριος. ὀπίσω πορεύσῃ, καὶ
 ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου, καὶ διαφθερῶ σε, καὶ διασπερῶ σε, καὶ
 οὐκέτι ἀνήσω σε. καὶ ἴδου ἐγὼ λαμβάνω καὶ ῥάσσω ὑμᾶς καὶ
 τὴν πόλιν ἣν ἔδωκα ὑμῖν, καὶ δώσω ὑμῖν θνητοὺς αἰώνιον καὶ 10
 αἰμίλιον αἰώνιον, ἧτις οὐκ ἐπιλησθήσεται.” τῆς τοίνυν ἐσχάτης
 ἀλώσεως ταύτης καὶ τελευταίας τὰ δεινὰ καὶ φοβερὰ προδιαγο-
 ρεόντες ὁ τε μέγας καὶ θεορρήμιον πάλιν Μωϋσῆς καὶ οἱ μετ’ αὐ-
 τὸν θεηγόροι Ἰζακίηλ καὶ Ἰερεμίας, ἐκκρινῆσαν καὶ σφόδρα
 δῆλα τοῖς πᾶσι καὶ τοῖς ἄγαν ἰδιώταις αὐτὰ πεποίηται. ὁ μὲν 15
 γὰρ Μωϋσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ φησὶ “καὶ ἐπάξει κύριος ἔθνη
 P 224 ἐπὶ σε μακρόθεν, ἀπ’ ἐσχάτου τῆς γῆς, ὡσεὶ ὄρμημα ἀετοῦ, καὶ
 ἔθνος ἀναιδὲς προσώπω, καὶ ἐκτρέψει σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι
 σου, ἕως ἂν καθαιρεθῶσι τὰ τείχη σου τὰ ὑψηλὰ καὶ ὀχυρά, ἐν
 οἷς οὐ πέποιδας ἐπ’ αὐτοῖς. καὶ φάγη τὰ ἔγγονα τῆς κοιλίας σου, 20
 κρεῖα υἰῶν καὶ θυγατέρων σου, διὰ τὸ μὴ καταλελειφθαι ὑμῖν
 μηδὲν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ καὶ θλίψει, ἧ ἂν θλίψῃ σε ὁ ἐχθρὸς σου
 ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι σου. καὶ ἡ ἀπαλὴ ἐν ὑμῖν καὶ ἡ τρυφερὰ
 γυνὴ τὸ ἐξελεθὸν διὰ τῶν μηρῶν αὐτῆς καὶ τὸ τέκνον ὃ ἂν τέκη

proximi sui. ita ergo corruptus, turpissimisque et impiis studiis ex-
 tremè pollutus a se ipso et deo invisus redditus populus merito et in-
 stissime tandem abiectus atque desertus est. sicut rursum Malachias ait
 “cecidit Israelus, neque posthac resurget.” et Esaias “quis tibi parceret,
 Israele, aut quis te in pacem reponat? inquit dominus. retro abibis,
 egoque manu mea extenta perdam te ac dissipabo te, neque te missum
 faciam. ecce ego vos arripiam ac dirumpam, urbemque vestram quam
 vobis dedi; et exponam vos ignominiae aeternae ac opprobrio sempi-
 terno, cuius memoria nunquam aboleatur.” enimvero extremum illud
 excidium eiusque horrenda mala, cum magnus ille os dei Moses, tum
 post eum Eszechielus ac Ieremias vates divini, ita praedixerunt, ut fa-
 cile admodum quilibet, quantumvis rudis, ea de re iudicium facere
 possit. Mosis haec sunt verba in repetitione legis (Deut. 28) “adducet
 dominus contra te nationes de longinquo, ab extremis terras partibus,
 impetu aquilino, gentem impudentem facie. ea te in omnibus tuis ur-
 bibus obsidiene urgebit, donec deficiantur muri tui alti atque validi,
 quibus tu fretus es. verabunt foetus ventris tui carnes filiorum et filia-
 rum tuarum, ut nihil de vobis supersit, cum te affliget atque in extre-
 mas angustias compellet hostis per omnes tuas urbes. tenera ac deli-
 cata mulier de vobis foetum sui uteri, suum ipsius partum occulte

καταφάγεται κρυφῆ διὰ τὴν ἔνδειαν πάντων ἐν τῇ στενοχωρίᾳ
 ἐκέκτη καὶ θλίψει. καὶ ἔσῃ ἐν ἀνίγμῳ καὶ παραβολῇ καὶ ἐν **B**
 διηγήματι πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγῃ σε κύριος, ἕως
 ἂν ἐξολοθῶσθε σε· καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεί, **5**
 ἂν δ' ὦν ὅτι ἦτε ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ οὐκ
 εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. καὶ ἔσται ὃν
 τρόπον εὐφράνθη κύριος ἐφ' ὑμῖν, ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς, καὶ
 ἐξαρθήσεσθε ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς γῆς ἐκείνης, καὶ διασπερεῖ σε κύ-
 ριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς καὶ ἕως
10 ἄκρου τῆς γῆς. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσει
 σε, οὐδὲ μὴ γένηται στάσις τῷ ἴχνει τῶν ποδῶν σου. καὶ δώσει
 σοι κύριος ὁ θεός ἐκεῖ καρδίαν ἀθυμοῦσαν καὶ ἐκλείποντας
 ὀφθαλμοὺς καὶ τηκομένην ψυχὴν, καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ
 νυκτός. καὶ ἐρεῖς τὸ πρῶτ' ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς καρδίας σου,
15 πῶς ἂν γένοιτο ἐσπέρας; καὶ τὸ ἐσπέρας ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο τὸ **C**
 πρῶτ';" ὁ δὲ γε Ἰεζεκιὴλ ἔφη "ταῦτε λέγει Ἄδωναι κύριος. Ἴδου
 ἐγὼ ἐπὶ σέ, Ἱερουσαλήμ, καὶ ποιήσω ἐν μέσῳ σου κρίμα ἐνώπιον
 τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ ἃ οὐ πεποίηκα, καὶ οὐ μὴ ποιήσω
 ὅμοια αὐτῶν. ἔτι διὰ τὰ βδελύγματά σου πάντα, διὰ τοῦτο πα-
20 τέρεις φάγονται τέκνα αὐτῶν ἐν μέσῳ σου, καὶ πατέρας φάγονται
 τέκνα αὐτῶν. καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κρίματα, καὶ διασπερῶ πάντας
 τοὺς καταλοίπους εἰς πάντα ἄνεμον, ἂν δ' ὦν τὰ ἄγιά μου ἐμίανας
 ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθίσμασί σου. καὶ ἐγὼ ἀπώσομαι σε, καὶ οὐ
 μὴ ἐλεήσω σε ἔτι. τὸ τέταρτόν σου ἐν θανάτῳ ἀναλωθήσεται,

comedet: tanta erit omnium rerum penuria istis in calamitatibus. eris
 autem proverbii loco, et fabula inter populos omnes, ad quos deus te
 exsulatum mittet, donec te prorsus excindat. et qui ante numero stel-
 las caeli aequabatis, perexiguo numero supereritis. haec vobis eve-
 nient, quia non parvultis voci domini dei vestri. et quemadmodum ante
 laetitiae domino fuistis, ita vos tum pessundabit, atque ex bona hac
 terra sublatus disperget per omnes populos ab uno termino terrae us-
 que ad alterum. quin et apud illas gentes nullam tibi concedet requie-
 tem, neque patietur te vestigium pedis firmare. dabit tibi deus ibi cor
 moestum, oculos deficientes animamque dolore tabescentem. eris in
 meta dies noctesque. mane prae timore cordis optabis vesperam, et
 vesperi diluculum." Ezechielii haec sunt (cap. 5 et 12): "ita loquitur
 dominus deus. en o Ierusalem, ego te aggrediar, inque medio tui co-
 ram gentibus te condemnabo. ea in te statuam quae neque ante in
 quenquam statui neque postmodo statnam; idque propter summam tuae
 impietatis. patres a liberis et liberi a parentibus comedentur in medio
 tui. ulciscar te, et superstites omnes dispergam in omnes mundi pla-
 gas, ideo quod praeter reliqua quibus me offendisti, templum quoque
 meum polluisti. itaque te repellam a me, neque omnino miserebor tui.
 quadrans tui peste absumetur, et quadrans in medio tui in conspectu

καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται ἐνώπιόν σου, ἐν
 μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν ῥομφαίᾳ πεσείται κύκλῳ σου,
 D καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἄνεμον διασκορπιῷ. καὶ ὁ μὲν
 πόλεμος καὶ ἡ ῥομφαία ἔξωθεν, ὁ δὲ λιμὸς καὶ ὁ θάνατος ἔσωθεν
 ὀλοθρεύσει. οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνυσιζόμενοι ἀναλαλωθήσονται. 5
 καὶ ὑπολείψομαι ἐξ αὐτῶν ἐκ ῥομφαίας καὶ λιμοῦ καὶ θανάτου,
 ὅπως ἂν ἐκδιηγῶνται τὰς ἀνομίας αὐτῶν πύσας ἐν τοῖς ἔθνεσι,
 καὶ γινώσκονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ τύπτων.” διὰ δὲ τοῦτο φησι
 καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος “ὄκ ἀναιρεῖ πάντας ἕρδην, ἀλλὰ σκορ-
 πίζει. τοῦτο γὰρ προὑπεμφαίνων ὁ θεὸς Δαβὶδ ἔλεγε πρὸς αὐ- 10
 τὸν ‘μὴ ἀποκτείνῃς αὐτούς,’ ἦτοι πάντας, ‘ἀλλὰ διασκορπίσον,’
 ἐξ αὐτῶν δήπουθεν, ‘ἐν τῇ δυνάμει σου.’ περὶ δὲ γε τῆς δευ-
 P 225 τέρας αὐτοῦ ἐλεύσεως καὶ φανερώσεως καὶ πολλῆς καὶ ἀπαραμν-
 θήτου θλίψεως αὐτῶν εἶπε Ζαχαρίας ‘τότε ἦξει κύριος ὁ θεὸς
 ἡμῶν, καὶ ἔσται κοπετὸς μέγας ἐν Ἱερουσαλήμ. ὄψονται γὰρ εἰς 15
 ὃν ἐξεκέντησαν.’ ἀλλ’ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν; τί δὲ ἐστι τὸ εἰς ὃν;
 σταυρὸς ἦν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. πρὸ γὰρ τῆς φοβερᾶς παρουσίας
 τοῦ κυρίου, καθάπερ βασιλικὸν σημεῖον, τὸ λεγόμενον σίγνον
 κατὰ κοινήν συνήθειαν προτρέχει τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ὑπὸ
 τῶν ἀγγέλων δοξαζόμενον καὶ προευαγγελιζόμενον. καὶ φανήσεται 20
 ὁ σταυρὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἀποκρύπτων τὸν ἥλιον καὶ ἀμβλύων τὴν
 σελήνην, ὡς φησιν ὁ κύριος ‘τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ
 τοῦ θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ.’ καὶ ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆμα Ζαχαρίου,
 B τὴν λέξιν αὐτὴν μετήγαγεν ὁ Χριστὸς λαβὼν εἰς ἀλήθειαν, λέγων

tuo fame peribit; quadrans circum te gladio cadet, et quadrantem in omnes terrarum plagas disiiciam. foris bellum et gladius vastabit, in-
 tus fames et pestis perdet. qui ea fugient, ii captivi ducentur: ii quos non absumet gladius fames et pestis, ut in omnibus nationibus sua omnia peccata narrent, intelligantque me esse dominum qui percutio.”
 propterea etiam beatus Chrysostomus dicit: non omnes intereccione abolet, sed quosdam dispergit. id enim divinus Davidus iam ante innuens ita deum alloquitur (Psalm. 58) “non interfice eos” (nimirum universos) “sed quosdam eorum dissipa” scilicet virtute tua. iam de secundo ad-
 ventu domini ac patefactione et Iudaeorum gravi et insanabili calamitate Zacharias vaticinatus ita est (Zach. 12) “tunc veniet dominus deus noster, magnusque erit eiulatus Hierosolymae. cernent enim quem compunxerint.” at quem compunxerunt? crux fuit quam compunxerunt. nam ante domini terribilem adventum, quomodo signum praeferrī regi assolet, ita tunc quoque signum ei praecedet, et ab angelis praedicabitur atque laudabitur. apparebit enim crux a terra solem occultans et lunam obscurans, ut dominus his verbis praedixit “tunc in caelo conspicietur signum filii dei.” utque verbum Zachariae impleatur, ipsis vocabulis eis dominus usus est ad confirmandam veritatem dicens “et

"τότε ὑφονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν." ὁ δὲ γε Ἱερεμίας ὁμοίως φά-
 σκει "τάδε λέγει κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ. ἰδοὺ ἐπάγω ἐγὼ ἐπὶ τὸν
 τόπον τοῦτον κακά, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἠχήσει ἀμφό-
 τερα τὰ ὦτα αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ἐγκατελίπον με καὶ ἀπηλλοτριώσαν
 5 τὸν τόπον τοῦτον. καὶ σφάζω τὴν βουλὴν Ἰούδα καὶ τὴν βουλὴν
 Ἰσραὴλ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ καταβαλῶ αὐτοὺς ἐν τῇ μαχαίρᾳ
 ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ δώσω τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς
 βρῶσιν τοῖς πειτειοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. καὶ
 10 ἴνα πάντες οἱ διαπορευόμενοι δι' αὐτῆς ἐκστήσονται καὶ σκυθρο- C
 πάσωσι καὶ κινήσωσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐπὶ πάσης τῆς πληγῆς
 αὐτῶν. καὶ ὡς ἄνεμον καὶ κάτωνα διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ
 πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ δεῖξω αὐτοῖς ἡμέραν ἀπωλείας.
 καὶ ἔδονται τὰς σάρκας τῶν νιῶν αὐτῶν καὶ τῶν θυγατέρων, καὶ
 15 ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔδεται ἐν τῇ περιοχῇ καὶ
 ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἣν πολιορκήσουσιν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ
 συντρίψω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καθὼς συντρί-
 βεται ἄγγος ὀστράκινον, ὃ οὐ δυνήσεται ἰαθῆναι ἔτι. οὕτω
 ποιήσω, λέγει κύριος, τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν
 20 αὐτῇ, τοῦ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν διαπίπτουσαν, καὶ
 δώσω αὐτὴν εἰς διασκορπισμὸν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς,
 καὶ ἔσονται εἰς θνεϊσμὸν καὶ εἰς παραβολὴν καὶ εἰς μῖσος καὶ εἰς D
 κατάραν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐν ἔξώσω αὐτοὺς ἐκεῖ." τί οὖν λοι-
 πὸν τῶν θείων ῥημάτων τούτων ἐκφαντικώτερον ἢ ἀληθέστερον
 25 γένοιτ' ἄν; ὅρα οὖν, ἀνόητε καὶ ἀλόγιστε Ἰουδαίε, εἰ μὴ πεπλή-

videbant quem compunxerint." similiter et Ieremias loquitur (cap. 19)
 "haec ait dominus deus Israeli. ecce immittam huic loco res adversas,
 adeo ut quicumque de his inaudierit, eius aures tinniant; idque ideo,
 quia me deseruerunt ac locum hunc abalienarunt. iugulabo senatum
 Iudae et senatum Israelicum hoc loco, sternamque eos gladio ante hos-
 tes suos, et cadavera ipsorum aëreis avibus atque terrestribus bestiis
 devoranda exponam. efficiam ut urbs haec aboleatur, sitque ludibrio in
 perpetuum. quicumque ea praeteribunt, obstupescunt frontemque corru-
 gabunt et caput movebunt memoria calamitatis illorum. diapergam eos
 coram hostibus suis instar venti aut aestus aëris; atque mactabo illos
 exitio. edent suorum filiorum filiarumque carnes, ac proximi quisque
 sui tempore obsidionis qua ab hostibus prementur. ita conteram popu-
 lum hunc urbemque hanc, ut vas testaceum conteritur, quod refici non
 potest. sic, inquit dominus, agam cum urbe hac et eius habitatoribus,
 ut urbs haec excindatur et populus dissipetur per omnia regna. erunt
 opprobrio et loco adagii, omnium odiis et execrationibus obnoxii, quo-
 cumque locorum eos expellam." et quid his divinis sermonibus apertius
 potest aut verius fieri? proinde tu, fatue et rationis inops Iudaeae,

ωνται ταῦτα πάντα ἀπαρλείπτως κατὰ τὰς ἱερὰς προρρήσεις εἰς ἡμᾶς. καὶ μέντοι καὶ τὰ ὑπὸ Χριστοῦ προκατηγγελλμένα καὶ προηπειλημένα. φησὶ γὰρ περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ναοῦ "οὐ μὴ μελέῃ λίθος ἐπὶ λίθου." ἄρα μεμένηκεν; οὐδὲ μωῶς. καὶ "Ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος." ἄρα οὐκ ἠρήμωται; 5 καὶ σφόδρα γε. καὶ "ἔσται θλίψις οἷα οὐ γέγονεν." ἄρα οὐκ

P 226 ἐγένετο; ἀνάγνωθι τὴν ἱστορίαν Ἰωσήπου, ἀνδρὸς Ἰουδαίου καὶ φιλαλήθους· καὶ οὐδὲ ἀναπνεῦσαι λοιπὸν δυνήσῃ, ἀκούων μόνον ἄπερ ἔπαυον οἱ ἄθλοι τρηκαεῦτα Ἰουδαῖοι διὰ τὴν κατὰ Χριστοῦ μανίαν καὶ λύσσαν. ἵνα γὰρ μηδεὶς τῶν Ἰουδαίων ἀπιστήσῃ, 10 οὐκ ἀλλόφρον τινὰ ἀλλ' ὁμόφρον καὶ ὁμόπιστον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἢ ἀλήθεια τὰ ἐλεεινὰ ἐκεῖνα καὶ δυσεξήγητα ἐκτραγυφῆσαι πάθη. τοιαύτην γὰρ θεήλατον ὑπέστησαν ἄλυσιν διὰ τὸ πᾶν ὁ σύμπας οἶδε χρόνος, ἀφ' οὗ γέγονεν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπος. καὶ εἰκότως· ἕως μὲν γὰρ εἰς τοὺς ὁμοδοῦλους ἡμᾶρτανον, 15 συγγνώμης ἐτόγγυον, ἡνίκα δὲ εἰς τὸν καινὸν δεσπότην ἐξήμαρτον, ἀσυγγνώμῃς ἐκολάσθησαν. ὅτι δὲ ὁ Χριστὸς αὐτοῖς πε-
B ποιήκε ταῦτα, ἄκουσον αὐτοῦ πάλιν καὶ διὰ παραβολῆς φάσκοντος "τοὺς δὲ μὴ βουληθέντας με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατισφάζετε." διὸ καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν "ἀρθῆσε- 20 ται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία, καὶ δοθήσεται ἔθνεσι ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς." καὶ πρὸς μὲν τὴν Ἱερουσαλὴμ φησὶν "ἔξουσιν

vide an non divinae istae praedictiones, nulla re omissa, omnes impletae sint vestris calamitatibus; atque adeo etiam ea quae Christus praedixit? nam is de Hierosolyma et templo quod in ea fuit, pronuntiavit lapidem lapidi iunctum non relictum iri. idque ita evenisse tu negabis? non puto. item "ecce domus vestra deserta manebit." nonne deserta est? et quidem prorsus. "erunt aerumnae, quales ante non fuerant." aisne eas non fuisse? lege historiam a Iosepho conscriptam, homine Iudaeo, sed veritatis studioso: non poteris respirare, tantum auditis iis quae miseri Iudaei tunc sunt perpassi ob rabidum furorem quo in Christum desaevierant. quippe, ne quis Iudaeorum in dubium istas res vocaret, non alienigenam aliquem, sed popularem et eiusdem cum Iudaeis religionis eiusque summopere studiosum subornavit veritas, qui miserandas istas enarratque difficiles calamitates tragice describeret. tantum enim iis divinitus excidium est infictum, quantum ab hominum memoria nullum unquam fuit. idque merito. quantisper enim in conservos suos deliquerunt, condonata eis culpa est: ut vero communem omnium dominum impetierunt, sine ulla venia supplicio addicti sunt. id autem a Christo ipsis fuisse illatum intelliges ex parabola ab ipso proposita (Luc. 19): "eos" inquit, "qui me suum regem esse noluerunt, huc adductos interficite." atque iccirco iis dixit (Matth. 21) "adimetur vobis regnum, dabiturque genti fructus suos reddendi." urbem quoque ita alloquitur (Luc. 21) "tempus erit cum te hostes tui vallo et obsi-

ἐπὶ σε ἡμέραι, καὶ περιβαλοῦσί σοι οἱ ἐχθροὶ σου χάρακα, καὶ περικυλώσουσί σε, καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, καὶ ἰδαφιοῦσι τὰ τέκνα σου ἐν σοί.” πρὸς δὲ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἐπάγει λέγων “ἰδοὺ ἀγίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.” ὕπερ οὖν καὶ ὁ θεὸς 5 Δανιὴλ προσηλάων λέγει “καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ὕγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ” τοῦτέστιν ὁ θεὸς καὶ πατῆρ πάντων Ἰουδαίων τὰ σεμνὰ καὶ περιβλεπτα ἀνατρέψει. ἀλλὰ καὶ ὁ νίδος ὁ Χριστός, ὁ παρ’ αὐτῶν ὡς λυτρωτῆς προσδοκώμενος καὶ σωτήρ. οὐ γὰρ εἶπε “διαφθαρήσεται ἡ πόλις καὶ ὁ ναὸς σὺν τῷ 10 ἡγουμένῳ,” καθὼς ἀλόγως οἰοῦνται τινες, ἀλλὰ “διαφθερεῖ ὁ πατήρ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν,” συμκράττοντος δηλονότι καὶ τοῦ παρονηθέντος ὑπ’ αὐτῶν ἡγουμένου. περὶ οὗ φησὶν ὁ Ἰακώβ πρὸς τὴν Βηθλέμ “ἐκ σοῦ ἐξελεέσεται ἡγουμένος” καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους οὕτως διηγόρευεν “ὅταν ἴδῃτε 15 τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃ ἀναγινώσκων νοεῖτω.” ὃ δὴ καὶ πεπλήρωται, πρῶτον μὲν κατὰ καιρὸν τῆς ἀλώσεως καὶ ἐρημώσεως εἰς τε τὸ Ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον, εἰσελθόν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὴν πόλιν ἔλδον κατὰ τὴν ἐρήμωσιν, ὡς τινες τὸ ῥηθὲν βδέλυγμα οὕτως ἐξειλήφασιν· ἀποτρόπαιοι γὰρ καὶ 20 βδέλυκτοι κατὰ τὸν νόμον ὑπάρχοντες εἰκότως προειρηνται βδέλυγμα ἐρημώσεως. ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ὕπερ ἔστησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς εἰδῶλον αὐτοῦ καὶ τὴν πόλιν τέλειον ἡρήμωσεν. ὃ δὴ Θεοδώρητος αἰθίς φησιν εἰς τὸν Δανιὴλ “ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδὴ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἐβδομάδος, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα

dione cingent et undequaque prement, liberosque tuos intra te solo allident.” incredulis quoque Iudaeis dixit “ecce relinquatur domus vestra deserta.” id quod etiam Danielus praedixit (Dan. 9): “urbem” inquit “et aedem sacram perdet cum principe venturo.” hoc est, deus pater omnia quae Iudaeae magna atque praedara habent, evertet; et cum eo filius Christus, quem illi servatorem liberatoremque expectabant. non enim dixit, excindetur urbs et templum cum ductore, sicuti quidam absurde opinantur: sed hoc vult, excindet pater templum ac urbem, una operante nimirum eo ductore quem Iudaei contumelias affecerant. de quo ductore Iacobus Bethleheman affatur (Mich. 5) “ex te egredietur ductor” etc. ac discipulis quoque suis Christus ita mandavit “cum videbitis abominandum vastitatis signum stare in loco sancto, tunc is qui legit animadvertat.” id sane impletum est. primum quidem tempore excidii Romanus exercitus ingressus in aedem dei est, cum urbs caperetur et vastaretur. atque ideo quidam de eo signum vastitatis accipiunt: quippe milites isti cum sint profani ac scelesti, recte in vaticinio abominabile vastitatis signum dicuntur. deinde potest accipi de statua quam sibi Adriannus imperator posuit, urbemque prorsus devastavit. rursus Theodoretus Danielicum oraculum exponens, “abolebitur sacrificium et libatio medie septimanae, et in templo sta-

ἐρημώσεως, συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν," εἰκόνας
P 227 τινές τοῦ Καίσαρος, ἀπηγορευμένοι τῷ νόμῳ, εἰς τὸν ναὸν εἰσκο-
 μιζόμενοι παρὰ τοῦ Πιλάτου. καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι
 πάλιν ἀπολήμψασθαι τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν,
 ἐπήγαγεν ὁ προφήτης "καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δο-
 5 θήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν." ἕως γὰρ φησι τῆς τοῦ κόσμου συν-
 τελείας ἢ τῆς ἐρημώσεως συντέλεια μένει, μεταβολὴν οὐ δεχο-
 μένη. τοῦτο καὶ Δαβὶδ ἔφη "ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ
 ἐπάρξωσι· καὶ γνώσκονται ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ
 τῶν περὶ αὐτῶν τῆς γῆς." περὶ ταύτης γὰρ τῆς ἐσχάτης αἰχμαλω-
 10 σίας τῶν τυλαιπύρων Ἰουδαίων καὶ ἡ Θεολόγος ἔφη γλώττα· φησὶ
 γὰρ "τοῦ σταυροῦ πρὸς τὴν ἐσχάτην αὐτοὺς ἐλαύνοντος ἀπόνοιαν,
B ἦν κατὰ τοῦ σωτήρος καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἐπινοήθησαν, τὸν ἐν ἄν-
 θρώπῳ Θεὸν ἀγνοήσαντες, καὶ τὴν ῥάβδον τὴν σιδηρεῖαν πόρρω-
 15 θεν ἀπειλουμένην αὐτοῖς ἐφ' ἑαυτοὺς εἰλκυσαν, τὴν νῦν ἐπικρα-
 τοῦσαν ἀρχὴν λέγω καὶ βασιλείαν, καὶ τὴν τελευταίαν αὐτῶν
 ἀπαγωγὴν καὶ μετανάστασιν, καὶ τὸν νῦν ἐπικείμενον αὐτοῖς τῆς
 δουλείας ζυγόν, καὶ τὴν περιβόητον ὑπὸ Ῥωμαίοις τυπείνωσιν καὶ
 διωποράν, ἣν τε νῦν ἔχουσι καὶ ἦν ἐπὶ πλείστον ἔξουσι. πελ-
 20 θομαὶ γὰρ ταῖς περὶ αὐτῶν προροήσεσι· τίς θρηγήσει πρὸς ἀξίαν 20
 τῶν θρήνων γραφεῖν εἰδότες καὶ λόγους ἔξιουσιν πάθει; ποῖαι
 βίβλοι ταῦτα χωροῦσι; μία στήλη τούτοις τῆς συμφορᾶς ἢ οἰκου-
C μένη πῦσα, καθ' ἣν ἐσπάρησαν, καὶ ἡ λατρεία πεπανμένη, καὶ
 αὐτῆς τῆς Ἱεροσολῆμ τὸ ἔδαφος μόλις γινωσκόμενον." ὁ οὖν

tuetur abominandum vastitatis signum, ac vastitas consummabit," ima-
 gines, inquit, quaedam Caesaris, quibus lege divina erat interdictum,
 in templum a Pilato illatae sunt. ac ne existiment Iudaei se aedem
 urbem regnumque recepturos, ait vates vastitatis fore perfectionem
 usque ad finem saeculi, ostendens vastitatem extremam sine ulla muta-
 tione usque ad finem mundi permansuram. quod et Davidus indicavit
 (Psalm. 58): "in ira" inquit "consummationis, et non erunt amplius:
 atque cognoscent dominum Iacobo et terminis terrae imperare." de
 hac extrema miserorum Iudaeorum in servitutem abactione etiam theo-
 logus sic loquitur: cruce eos ad extremam adigente vaesaniam, qua ad-
 versus servatorem deumque nostrum usi sunt, deum humana amictum
 natura ignorantes, sceptrum ferreum ipsis minans contra se ac-
 civerunt. de nunc obtinente imperio loquor, et Iudaeorum extremo
 exilio, eorumque hodierna servitute ac dissipatione, qua a Romanis
 oppressi sunt. quam et duraturam diutissime oraculis divinis credimus.
 quisnam eorum qui lamentationes scribere norunt et miserias verbis
 aequare, istorum satis deploret fortunam? qui libri ista capiant? totus
 orbis terrarum in quem dispersi sunt, iis pro columna est in qua eor-
 um calamitas incidatur; tum abolitus cultus, et solum urbis cognita

Ἰώσηπος ἐν Ἱερουσαλήμ παρὼν τῷ πολέμῳ συνέγραψε μυριάδας τ' ἀπολισθῆναι τῶν Ἰουδαίων. περὶ δὲ τούτων ἐν τῇ τοῦ Νέρωνος βασιλείᾳ ἐξηγησάμεθα.

Ὁ δὲ γε θεῖος Χρυσόστομος τὴν τούτων ἄνοιαν διελέγχων 5 πρὸς πλείοσιν ἄλλοις καὶ ταῦτα φάσκει. “εἰ δὲ φιλονεικίαι, ὡ Ἰουδαίε, περὶ τοῦ τέλους, ἀπὸ τῶν φθασάντων μίνθανε καὶ τὰ παρόντα. σκόπει γάρ. κατέβης εἰς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐγένοντο ἔτη ὕ', καὶ ταχέως σε τῆς δουλείας ἐκείνης ὁ θεὸς ἀπήλλαξε, καίπερ ἄσεβοῦντα καὶ πορνεύοντα πορνεῖαν τὴν χαλεπωτάτην. 10 ἀπηλλάγης Αἴγυπτου καὶ προσεκλήθησας μόσχῳ, ἔθυσας τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας σου τῷ Βεελφεγῶρ καὶ τοῖς δαιμονίοις, τὸν ναὸν ἐμόλυνας, τὴν γῆσιν ἠγνόησας. τὰ ὄρη, τὰς νάπυς, τοὺς βουνοὺς, τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμοὺς, τοὺς κήπους τῶν μυσαρῶν θυσῶν ἐπλήρωσας. προφήτας ἰσφαξας, θυσιαστήρια 15 κατέσκαψας, πᾶν εἶδος κακίας ἐπέληθες καὶ πᾶσιν ὑπερβολὴν ἐπεδείξω πονηρίας καὶ ἀσεβείας. ἀλλ' ὁμοῦ ἐβδομήκοντι ἔτη σε παριδοὺς Βαβυλωνίοις πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανήγαγεν ἔλευθερίαν, καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸν ναὸν ἀπέδωκε καὶ τὸ πάλαι τῆς προφητείας χάρισμα, καὶ πάλιν προφητῆται καὶ πνεύματος ἁγίου 20 χάρις. μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας ἐγκατελείφθης, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ Δαυιδῆ καὶ Ἰεζεκιήλ, καὶ ἐν Αἴγυπτῳ Ἱερεμίαι, καὶ μέντοι καὶ πρὸ τούτων Μωϋσῆς καὶ Αὐρῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ μετ' ἐκεῖνα πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανήλθες κα- P 228 κίαν, καὶ ἐξεβουχέθης, καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μετετέξω πο-

difficile. Iosephus quidem, qui ibi bello interfuit, ter 1000000 Iudaeorum periisse scribit. de his plenius in Neronis imperio rettulimus.

Beatus porro Chrysostomus Iudaeorum vaecordiam redarguens inter multa alia etiam haec habet. quodsi, Iudae, de sine rixaris, ex praeteritis discere praesentia. sic enim considera. descendisti in Aegyptum: sed id fuit exsilium annorum 400, ac mox ex iata servitute te deus asservit, quamquam impie viveres et scortatione pessima te pollueres. ex Aegypto eductus vitulum adoravisti, filios tuos filiasque Beelphegori et daemonibus immolasti, templum polluisti, naturam pervertisti, abominandis sacrificiis montes lucos colles fontes flumina hortos opplevisti, vates trucidasti, aras destruxisti, omne improbitatis genus exercuisti, neque quicquam tibi malitiae atque impietatis reliquum fecisti. et tamen per annos 70 Babylonii subiectus, rursus deinde es restitutus libertati, tibi que patria et templum reddita sunt et pristinum vaticinii donum, rursusque vates habuisti et spiritus sancti gratiam. imo vero ne captivus quidem dum esses, iis destitutus es: nam et ibi Danielus ac Ezechielus, et in Aegypto Ieremias, atque ante illa tempora Moses atque Aaron in solitudine. secundum haec ad usitatum tibi improbitatem tete rettulisti, bacchatusque impio furore Graecam religionem ample-

λειάν ἐπὶ τοῦ ἀσθεοῦς Ἀντιόχου. ἀλλὰ γε καὶ τότε παραδοθέντες Ἀντιόχῳ ἔτη τρία, τὰ λαμπρὰ διὰ τῶν Μακκαβαίων αὐθις ἐστῆσατε τρόπαια. ἀλλὰ τῶν τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλὰ τούναντίον ἅπαν γέγονεν. ὃ καὶ μάλιστα ἔστι θαυμάσαι, ὅτι τὰ μὲν τῆς κακίας ἐλήξε, τὰ δὲ τῆς τιμωρίας ἐπιτίεται καὶ οὐδ' ἐλπίδα 5 τινὰ μεταβολῆς ἔχει. οὐ γὰρ ὁ ἔτη παρήλθε μόνον ἀλλὰ καὶ πολλῶ πλείονι, καὶ οὐδὲ ἐλπίδος σκιὰν ἔστιν εὐρεῖν, καὶ ταῦτα οὐδὲ εἰδωλολατρονόντων ἑμῶν, οὔτε ἄλλο τι ποιούντων ὑπερ ἔμ- προσθεν ἐτολμᾶτε.”

- B** Ἰνα δὲ σαφέστερον καὶ διεξοδικώτερον τὰ περὶ τούτων εἶπω-10
μεν, ἄνωθεν πάλιν ἀρξώμεθα. τρεῖς δουλείας ἐπέστησαν οἱ
Ἰουδαῖοι χαλεπωτάτας, καὶ οὐδὲ μίαν χωρὶς προρορήσεως αὐτοῖς
ἐπήγαγεν ἡ θεία δίκη, ἀλλὰ προληχθῆναι παρεσκεύασεν αὐτοῖς
καὶ τόπον καὶ χρόνον καὶ τρόπον καὶ κάκωσιν καὶ τὴν ἐπάνοδον
καὶ τὰλλα πάντι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν 15
Αἰγύπτῳ πρώτης διαλεγόμενος ὁ θεὸς οὕτως ἔφη τῷ Ἀβραάμ
“γινώσκων γινῶθι ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ ἄλλο-
τρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετράκωσια, τε-
τάρτη δὲ γενεᾷ ἐλεύσονται ὧδε.” περὶ δὲ τῆς δευτέρας εἶπεν
C Ἰερειᾶς “οὕτως εἶπε κύριος. ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι τῇ Βα-20
βυλῶνι ὁ ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς, καὶ ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς τοὺς
ἀγυθοὺς λόγους μου τοῦ ἀποστρέψαι εἰς τὸν τόπον ὑμῶν, καὶ
ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν, καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ τῶν
ἐθνῶν πάντων καὶ ἐκ τῶν τόπων ὑμῶν πάντων, οἳ διεσπείρα
ὑμᾶς ἐκεῖ, φησὶ κύριος. καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς τὸν τόπον ὃθεν 25

xus es, Antiocho impio regnante. atque huic tam triennium dedit, mox Maccabaeorum opera rursus praeclara statuitis tropaea. nunc nihil tale, sed prorsus omnia contraria fiunt; quod maxime mirandum est. nam et flagitiorum minus est et plus poenarum, neque ulla mutationis spes. neque enim 70 tantum anni elapsi sunt, sed multo plures; neque vel umbram spei licet invenire, et quidem neque simulacrorum culta id vobis merentibus, ut olim, neque aliis solitis facinoribus.

Ut autem apertius atque plenius ista enarremus, altius paulo res repetenda est. ter in servitutem acti sunt Iudaei, nunquam non praedictam: nam divina iustitia iis et tempus et locum et modum et afflictionem et reditum aliaque omnia accuratissime praedicti curavit. de prima seu Aegyptiaca deus Abrahamum ita praemonuit (Gen. 15) “hoc certo scias, progeniem tuam in peregrino solo iniquitiam fore, servituteque pressum et afflictum iri annos 400. seculo quarto huc redibunt.” de secunda Ieremias ita vaticinatus fuerat (cap. 29) “sic fatetur dominus. exactis Babylone 70 annis vos invisam, ac laeta mea promissa implebo. reducam vos in patriam servitute liberatos, colligamque vos ex omnibus populis et locis quo vos disieceram, inquit dominus.

ἀπόκισα ἑμῆς ἐκείθεν.” δύο μὲν τοιαύτας δουλείας ὁ λόγος διὰ συντόμου ἀπέδειξε, μετὰ προφητείας ἐπελθούσας αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἰσπλῶς οὐδὲ ἀπροσδοκῆτως. λείπεται οὖν δὴ λοιπὸν τὴν τρίτην ἐπαγαγεῖν. εἶτα καὶ περὶ τῆς νῦν τετάρτης κατεχούσης αὐτοῦ τοῦς εἰπεῖν δεῖ, καὶ δεῖξαι σαφῶς ὅπως οὐδὲ εἰς προφήτης ἐπηγγελματο λύσειν ἔσεισθαι τινα τῶν κατεχόντων αὐτοῦς κακῶν οὔτε μὴν ἀπαλλαγὴν τὸ σύνολον.

Τίς οὖν ἐστὶν ἡ τρίτη; ἡ ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ἐπειδὴ γὰρ Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς Δαρεῖον καθέ-
 10 λων εἰς ἑαυτὸν περιέστησε τὴν ἀρχήν, τελευτήσαντος τούτου πολλοὶ μετ’ ἐκείνου ἐγένοντο βασιλεῖς, ἀφ’ ὧν εἷς καὶ οὗτος ὁ Ἀντιόχος μετὰ πολλὸν ἕστερον χρόνον τό τε ἱερὸν ἐνέπηρσε, τὰ τε ἅγια τῶν ἁγίων ἠρῆμωσε, τὰς τε θυσίας καθέλει, τοῦς τε Ἰουδαίους ἐπέταξε, καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν κατέλυσεν πᾶσαν. καὶ ταῦτα
 15 πάντα μετὰ ἀκριβείας ἀπίσης καὶ μέγροι μιᾶς ἡμέρας προηγήρευτο παρὰ τοῦ Δανιήλ, καὶ τότε ἔσται καὶ πῶς καὶ παρὰ τίνι καὶ τίνι τρόπῳ, καὶ πῶς τελευτήσει, καὶ τίνα λήψεται μεταβολήν. εἰ- P 229
 σεσθε σαφέστερον αὐτῆς ἀκούσαντες τῆς ὁράσεως, ἢ διὰ παραβολῆς ἑμῶν ὁ προφήτης ἀνήγγειλε. κριὸν μὲν καλεῖ τὸν τῶν Περ-
 20 σῶν βασιλέα Δαρεῖον, τράγον δὲ τὸν τῶν Ἑλλήνων Ἀλέξανδρον, βασιλέα τῶν Μακεδόνων. τέσσαρα δὲ κέρατα λέγει τοῦς μετ’ ἐκείνου ἀναστάντας, ἀφ’ ὧν ἕστερον κέρασ αὐτοῦς ὁ Ἀντιόχος ἔφυ-
 φησι γάρ “εἶδον ἐν ὁράματι, καὶ ἰδοὺ κριὸς ἐστηκώς, καὶ αὐτῷ κέρατα ὑψηλά, καὶ τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου. καὶ τὸ ὑψη-

ac restituum vos eo unde vos abduxī.” haec ergo duo exsilia compendio sunt explicata; atque iuxta ea oracula evenerunt ipsis neque gravia adeo neque insperata. restat ut tertiam referamus calamitatem eorum, ac deinde de quarta dicamus, in qua hodieque sunt; demonstramusque aperte neminem vatum iis malorum vel mitigationem, nedum finem promississe.

Quae ergo est tertia? in quam ab Antiocho Epiphane sunt coniecti. mortuo enim Alexandro Macedonum rege, eo qui Dario victo rerum summam ad se transtulerat, multi postea reges exstiterant. ex quibus ortus etiam Antiochus ille longo post tempore templum combussit, sanctum adytum vastavit, sacrificia abolevit, Iudaeos subegit, eorumque rem publicam evertit. haec omnia exactissime, etiam dierum numero praecise annotato, Danielus praedixit, quando singulari, qui, per quem et quo modo essent futura, quem finem, quam mutationem habitura. haec liquidius cognoscet, si Danielicam visionem audias exponi. in qua vates per ambages nomine arietis Darium regem Persarum notat, hirci Graecorum Macedonumque regem Alexandrum, 4 cornuum reges qui ei successerunt; de quibus posterius cornu enatum est, Antiochus nimirum. verba eius sunt (cap. 8) “vidi divinitus apparentem visionem. ecce stabat aries cornibus elatis, quorum unum erat altero sublimius,

λὸν ἀνέβαινον ἐπ' ἑσχάτων. καὶ εἶδον τὸν κριὸν κεραιζόμενον κατὰ
 Β θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ νότον, καὶ τὰ θηρία πάντα οὐ στήσεται
 ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ
 ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἐμεγαλύνθη." τὴν δύναμιν
 λέγει τὴν Περσικὴν, ἣ πᾶσαν ἐπέδραμε τὴν γῆν. εἶτα περὶ τοῦ 5
 Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου διαλεγόμενός φησι "καὶ ἰδοὺ τράγος αἰγῶν
 ἤρχετο ἀπὸ Λιβῶς καὶ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἦν
 ἀπτόμενος τῆς γῆς. καὶ τῷ τράγῳ κείνῳ κέρας ἐθωρεῖτο ἀπὸ
 μέσσην τῶν οφθαλμῶν αὐτοῦ." εἶτα λέγων τὴν πρὸς Δαρείον
 προσβολὴν καὶ συμβολὴν αὐτοῦ γενομένην καὶ τὴν κατὰ κράτος 10
 νίκην, "ἦλθε" φησὶν "ὁ τράγος ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα
 ἔχοντος, καὶ ἠγριώθη, καὶ ἔπαισε τὸν κριόν, καὶ συνέτριψεν
 C ἀμφοτέρω τὰ κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς
 αὐτοῦ." ἔπειτα διηγούμενος τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν καὶ τὴν
 τῶν τεσσάρων βασιλέων διαδοχὴν, ἐπάγει λέγων "καὶ ἐν τῷ ἰσχυ- 15
 σαι αὐτὸν συνετρίβη τὸ κέρας τὸ μέγα, καὶ ἀνέβη κέρατα τέσσαρα
 ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ."
 ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου βασιλείαν ἐλθὼν, καὶ δεικνὸς
 ὅτι ἐξ ἑνὸς κείνων τῶν τεσσάρων ἔστι, πάλιν φησὶ "καὶ ἐξῆλθεν
 ἐκ τοῦ ἑνὸς ἰσχυρόν, καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς νότον καὶ 20
 πρὸς ἀνατολήν." καὶ σημαίνων ὅτι τὴν Ἰουδαϊκὴν πολιτείαν
 καθελεῖ, φάσκει "καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη παραπτώματι,
 καὶ ἐγενήθη καὶ κατενωδῶθη αὐτό. καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται,

idque posteriore loco surgebat. vidique eum cornibus ictum edentem
 adversus mare, aquilonem et austrum; neque ullum animal poterat eum
 subsistere, neque erat qui ab eo defenderet. itaque suo arbitratu age-
 bat ac magnificus erat." his verbis exprimitur regnum Persicum, cuius
 potentia orbem terrarum pervagata est. inde loquitur de Alexandro
 Macedone: "ecce autem hircus caprinus ingruebat a parte qua spirat
 Africa, super universam terram, neque tamen terram attingebat; con-
 spiciebaturque inter oculos eius cornu exstans." postea conflictum eius
 cum Dario ac victoriam de eo describens "venit" inquit "hircus iste
 usque ad cornutum illum arietem, et efferatus eum percussit, amboque
 eius cornua contrivit, neque erat qui vim eius ab ariete defenderet."
 inde Alexandri exitum depingens quattuorque regum successionem, haec
 infert "cum autem hircus magnam esset potentiam adeptus, magnum
 cornu eius frangitur, atque infra illud erumpunt alia quattuor cornua
 spectantia ad quattuor plagas mundi." porro ad Antiochi regnum per-
 veniens, illumque monstrans ex uno illorum quattuor cornuum exstitisse,
 rursum dicit "et exiit de uno illorum cornu validum, ingensque factum
 est versus meridiem et ortum." tum indicans ab eo Iudaicam rem pu-
 blicam abolitam iri, addit (cap. 11) "ille peccato sacrificium conturba-
 bit, contraque id rem prospere gessit, ac templum vastabitur, et loco

καὶ γενήσεται περὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία.” τοῦ γὰρ βωμοῦ καθαι-
 ρεθέντος καὶ τῶν ἁγίων καταπατηθέντων εἰδωλον ἔστησεν ἔνδον, D
 καὶ θυσίαν ἐπέτελει τοῖς δαίμοσι παρανόμως. ὄθεν φησὶν “ἐρρίφη
 χαμαὶ ἢ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησε, καὶ εὐδωδῶθη.” εἶτα πάλιν ἐκ
 5 δευτέρου τὴν αὐτὴν βασιλείαν Ἀντιόχου ἐπιφανοῦς λέγων καὶ τὴν
 αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν ἄλωσιν καὶ τὴν ἐρήμωσιν τοῦ ἱεροῦ, προστί-
 θησι καὶ τὸν χρόνον. ἀρξάμενος γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου βασι-
 λείας, αὐτὸς πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου καὶ τὰ μεταξὺ πάντα διη-
 γησάμενος ὅσα οἱ Πτολεμαῖοι καὶ οἱ Σέλευκοι συρραγέντες ἀλλή-
 10 λοις ἐποίησαν καὶ οἱ στρατηγοὶ τούτων ἐργάσαντο, τοὺς δόλους
 τὰς νίκας τὰς στρατείας τὰς μάχας τὰς ναυμαχίας τὰς πεζο- P 230
 μαχίας, προῖων εἰς Ἀντιόχον τελευτῆ πάλιν, καὶ φησὶ “βροχίονες
 ἔξ αὐτοῦ στήσονται, καὶ βεβηλώσουσι τὸ ἅγλασμα, καὶ μετα-
 στήσουσι τὸν ἐνδελειχισμόν,” τὰς συνθήκεις λέγων θυσίας καὶ
 15 καθημερινάς, “καὶ δώσουσιν εἰς αὐτὸν βδελύγμα, καὶ τοὺς ἀνο-
 μοῦντας διαθήκην” τουτέστι τοὺς παραβαίνοντας τῶν Ἰουδαίων
 “ἀπάξουσιν ἐν ὀλισθήμασι μεθ’ ἑαυτῶν καὶ μεταστήσουσι, καὶ
 λαὸς γινώσκων τὸν θεὸν αὐτοῦ κατισχύσουσι” τὰ ἐπὶ τῶν Μακ-
 καβαίων λέγων καὶ τὰ ἐπὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος καὶ Ἰωάννου, “καὶ
 20 οἱ συνετοὶ λαοῦ συνήσουσιν εἰς πολλὰ. καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομ-
 φαία καὶ ἐν φλογί” τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως ἐξηγούμενος πάλιν
 “καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν διαρπαγῇ ἡμερῶν” καὶ ἐν τῷ ἀσθενή- B
 σαι αὐτοὺς βοηθήσονται βοήθειαν μικράν” ἐμφανῶν ὅτι μεταξὺ
 τῶν κακῶν ἐκείνων δυνήσονται ἀναπνεῦσαι καὶ ἀνευγεκεῖν ἐκ τῶν

sacrificii erit flagitium.” nam Antiochus altari subverso sacrisque con-
 culcatis in templo simulacrum statuit, ac contra legem daemionibus sa-
 crificavit. ideo vates dicit “et humi prostrata est iustitia, contraque
 illam rem prospere gessit.” rursus deinde ipsum illud Antiochi Ἐπι-
 phanis regnum Iudaeorumque cladem et excidium atque vastationem
 templi referens, tempus etiam commemorat. nam rursus initio petito
 ab Alexandri regno sub finem libri, eaque omnia persecutus oratione
 quae ab eo Ptolemaei et Seleuci intestinis bellis congressi invicem fa-
 cturi essent eorumque ductores dolos victorias expeditiones navalia
 et terrestria praelia, progressus ad Antiochi usque regnum ita concludit
 “et brachia ex eo existent, quae sacrarium profanabunt, et iuge sacri-
 ficium abolebant atque polluent, et eos qui testamentum violant (hoc
 est, Iudaeos a lege deficientes) abducent in lubricitatibus suis atque
 transferent; superabitque eos populus qui deum cognoscit (Maccabaeos
 innuit et res a Iuda Simone ac Iohanne gestas), ac prudentes de populo
 multa intelligent. atterentur autem caedibus et incendiis (incendium
 urbis rursus designat) et servitute ac direptionibus. atque in suis an-
 gustiis modicum eis feretur auxilium (indicans eos inter sua mala respi-

κατειληφθέντων αὐτοὺς δεινῶν, “καὶ προστεθήσονται πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλισθήμασι, καὶ ἀπὸ τῶν συνιόντων ἀσθενήσουσι” δεικνὺς ὅτι πολλοὶ καὶ τῶν ἐστώτων πεσοῦνται. εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν δι’ ἣν συνεχώρησεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν τοσοῦτοις κακοῖς γίνεσθαι. τίς δὲ αὕτη; “τοῦ πυρῶσαι” φησὶν “ἐν αὐτοῖς καὶ τοῦ ἐκλέξασθαι καὶ τοῦ ἐκλευκᾶναι ἕως καιροῦ πέρας.” ταῦτα γὰρ φησιν ὁ Θεὸς συνεχώρησεν ὥστε αὐτοὺς ἐκκαθῆραι καὶ δεῖξαι τοὺς ἐν αὐτοῖς δοκιμοὺς. εἶτα διηγούμενος αὐτοῦ ἐκείνου τὴν δύναμιν

C ἔφη “καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ὑψωθήσεται καὶ μεγαλυνθήσεται.” καὶ μέντοι καὶ τὴν βλάβησιν αὐτοῦ γνώμην **10** λέγων προσέθηκεν ὅτι ἐπὶ τὸν Θεὸν τῶν Θεῶν λαλήσει ὑπέρογκα καὶ κατευθύνει μέχρι συντελειοθῆναι τὴν ὁργὴν, δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς οικείας γνώμης ἀλλὰ διὰ τὴν ὁργὴν τοῦ Θεοῦ τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων οὕτως ἐκείνος ἐκράτει καὶ ἔρχεν. εἰπὼν οὖν δι’ ἐτέρων πλειόνων ὅσα κακὰ ἐργάζεται τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Πα- **15** λαιστίνην, καὶ πῶς ἐπανήξει καὶ τίνος καλοῦντος καὶ πόλις αἰτίας καταναγκαζούσης, λέγει λοιπὸν καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων τούτων, καὶ ὅτι δίκην δόντες οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τούτων ἀπάντων τεύξονται τίνος ἀντιλήψεως, ἀγγέλου πεμφθέντος εἰς τὴν

D ἐκείνων βοήθειαν· “ἐν τῷ καιρῷ” γὰρ φησὶν “ἐκείνω ἀναστήσε- **20** ται Μιχαὴλ ὁ μέγας ἄρχων, ὁ ἐφρονητικῶς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου. καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως οἷος οὐ γέγονεν ἄφ’ οὗ γενένηται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου. καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνω σωθήσεται λαὸς πολλὸς ὁ γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ,”

rare posse et ex iis aliquatenus emergere). et accedent iis multi in lubricitatibus, multique prudentiam deficient,” innuens etiam eorum qui stabant multos lapsuros. deinde etiam causam refert cur deus eos passus sit in tantas calamitates devenire: “ut” inquit “eos igne exploraret ac probaret et usque ad definitum tempus purgaret.” hoc indicat deum ista fieri siviisse, uti eos expurgaret, et qui inter eos probi essent ostenderet. deinde eiusdem Antiochi potentiam demonstrans ait “agetque pro libito suo, exaltabitur, et fiet magnificus.” impietatem quoque eius expressit: “superbe” inquit “deo deorum obloquetur; et rebus secundis utetur, dum irae finis fiat,” ostendens Antiochum non a se ipso, sed propter dei iram adversus Iudaeos conconceptam tantum potentiae adepturum. inde pluribus verbis complexus quae is mala Aegypto Palaestinaeque infancturus, quomodo rediturus, quo vocante et qua necessitate urgente, tandem etiam mutationem istaram rerum exponit. et quod Iudaei istis omnibus cladibus puniti tandem auxilium consequentur, misso ad eos tutandos angelo. “eo” inquit “tempore exsurget Michaelus magnus princeps, patronus populi tui. ad eum usque diem calamitatis tempus erit, quae tanta ingruet quanta ab omni hominum memoria nulla fuit. eo autem die magna servabitur multitudo, scripta in libro,” id

τουτέστιν οἱ σωτηρίας ὄντες ἄξιοι. ἀλλὰ τὸ ζητούμενον οὐπω καὶ νῦν ἀποδέδεικται. τί δὴ τοῦτο ἔστιν; ὅτι καὶ χρόνους ὠρισεν ἐν τοῖς κακοῖς τούτοις, ὡσπερ ἐκεῖ ἔτη τετρακόσια καὶ μετὰ ταῦτα ἑβδομήκοντα. ἴδωμεν τοίνυν καὶ ἐνταῦθα εἴ τινα χρόνον ὀρίζει.

5 πού δὴ τοῦτο ἔστιν εὐρεῖν; ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λεχθησομένοις. ἐπειδὴ γὰρ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἤκουσε κακά, τὸν ἐμπροσθὸν τῆς πόλεως, τὴν ἀνατροπὴν τοῦ νόμου, τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐπι- P 231
 10 θυμῆι λοιπὸν τὸ τέλος αὐτῶν μαθεῖν, καὶ εἴ τις ἔσται τῶν συμφορῶν τούτων μεταβολή. καὶ διερωτῶν ἔλεγεν οὕτως “κύριε, τί
 10 τὰ ἔσχατα τούτων; καὶ εἶπε· δεῦρο Δανιήλ, ὅτι ἐμπεφυγαμένοι εἰσὶν οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέρας,” τὸ ἀσαφές τῶν εἰρημένων ἀνιτιτόμενος. εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς συγχωρήσεως τῶν κακῶν· “ἕως ἂν ἐκλεγῶσι καὶ ἐκλευκανθῶσι καὶ πυρωθῶσι πολλοί, καὶ ἀνομήσουσιν ἄνομοι, καὶ οὐ συνήσουσι πάντες ἀσεβεῖς, καὶ νοή-
 15 μωνες νοήσωσιν.” εἶτα τὸν καιρὸν προλέγων ὅσον μέλλει κατέχειν αὐτοὺς τὰ δευρά, φησὶν “ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως ἐνδελειχισμοῦ.” ἐνδελειχισμὸς δὲ ἐκαλεῖτο ἡ καθημερινὴ θυσία· τὸ γὰρ ἐνδελεγές τὸ πικρὸν καὶ συνεχές ἔστιν. ἔθος γὰρ ἦν τοῖς Ἰουδαίοις καὶ ἐν B
 20 πρῶτ καὶ ἐν ἐσπέρᾳ καὶ καθ’ ἑκάστην ἡμέραν τῷ θεῷ θύειν, καὶ
 20 διὰ τοῦτο ἡ θυσία ἐκείνη ἐνδελειχισμὸς ἐλέγετο. “καὶ ἤλλαξε.” διὰ τοῦτο φησὶν ὁ ἄγγελος ὅτι ἀπὸ καιροῦ τῆς ἀλλάξεως τοῦ ἐνδελειχισμοῦ, τουτέστιν ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς θυσίας, εἰσὶ δὲ ἡμέραι ασεῖ, ὅπερ ἔστιν ἔτη τρεῖς ἡμισυ. εἶτα δηλῶν ὅτι καὶ λίσις τῶν κακῶν τούτων ἔσται καὶ ἀπαλλαγὴ, ἐπήγαγε “μακά-

est, ii qui salute digni sunt. sed quod praecipue quaerebatur, nondum demonstravimus, nimirum tempus malorum istorum. nam sicut primae calamitati 400 annos definivit deus, secundae 70, ita videamus an hic quoque certum tempus statuatur. id ergo invenimus in iis verbis quae apud vatem sequuntur. postquam Danielus insaudivit de calamitatibus istis multis atque magnis, de incendio urbis, legis abrogatione et servitute populi, cupit tandem eorum finem cognoscere, et si qua sit futura istorum malorum mutatio. itaque sic interrogat (cap. 12) “domine, quis horum erit finis?” et respondetur “vade Daniele, quia sermones isti usque ad exitum temporis obsignati sunt.” ita obscuritas dictorum innuitur. additurque causa cur permissum sit ea mala incidere: “donec” inquit “ellegantur atque igne perpurgentur multi, et impii impie agent, neque sapient scelesti, prudentes autem sapient.” inde tempus nominat, quamdiu mala ista essent Iudaeos pressura. “ab eo” inquit “tempore, quo sacrificium iuge mutatum fuerit.” iuge seu assiduum sacrificium vocatur quotidianum: quotidie enim Iudaei mane ac vesperi solebant deo rem sacram facere. ab eius ergo mutatione, hoc est ab eius abolitione, dies sunt 1290, nimirum anni 3 s. deinde malorum istorum finem fore infert: “beatus qui perfert et sustinet usque

ριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας, ατλέ," ταῖς μολ' με' προθεῖς, ἐπειδὴ ἐν μηνὶ καὶ ἡμισυ μηνὸς τὴν συμβολὴν συνέβη γενέσθαι, ἐν ἧ γέγονε καθαρὰ ἡ νίκη καὶ ἡ παντελής τῶν ἐπικει-
C μένων κακῶν ἀπαλλαγὴ. εἰπὼν γάρ "μακάριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας, ατλέ" τὴν ἀπαλλαγὴν ἐδήλωσε. καὶ οὐχ 5 ἀπλῶς εἶπεν "ὁ φθάσας." ἐπειδὴ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀσεβησάντων εἶδον τὴν μεταβολὴν, οὐκ ἐκείνους μακαρίζει, ἀλλὰ τοὺς ἐν τοῖς καιροῖς τῶν κακῶν ὑπομείναντας καὶ μὴ προδόντας τὴν εὐσέβειαν καὶ τῆς ἀνέσεως τυχόντας. ἄρα τι τούτων σαφέστερον γένοιτ' ἄν; 10

"Ὡρα δὴ λοιπὸν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἐλθεῖν καὶ τὴν παροῦσαν αἰχμαλωσίαν καὶ δουλείαν, δι' ἣν καὶ πάντα κεκινήκαμεν ταῦτα. διτι μὲν οὖν αἱ τρεῖς προαναηγορεύθησαν αἰχμαλωσίαι, ἡ μὲν ἔτη ἔχουσα ὄ, ἡ δὲ ὄ, ἡ δὲ τρία ἡμισυ, ἱκανῶς ἐντεῦθεν ἡμῖν, ὡς
D οὐδὲν τε, ἀποδέδεικται. φέρε δὴ λοιπὸν καὶ περὶ ταύτης εἰπόμεν. 15 ὅτι γὰρ καὶ περὶ τῆς ἐσχάτης τετάρτης καὶ τελευταίας προαναφώνησεν ὁ προφήτης οὗτος, αὐτὸν παρέξομεν τὸν Ἰωσήπον μάρτυρα, τὸν τὰ ἐκείνων φρονούντα. ἐπειδὴ γὰρ εἶπε τὰ περὶ τῆς Ἀντιόχου αἰχμαλωσίας καὶ μάρτυρα τὸν προφήτην παρήγαγεν, ἐπάγει καὶ περὶ ταύτης, καὶ φησὶ "τὸν αὐτὸν γέ τοι τρόπον Δανιὴλ καὶ περὶ 20 τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ διτι ἐπ' αὐτῶν ἐρημωθήσεται τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς καταλυθήσεται." σὺ δὲ μοι σκόπει τὸ φιλάληθες τοῦ ἀνδρός, ὃς εἰ καὶ Ἰουδαῖος ἦν, ἀλλ' οὐκ

15 ταύτης] τῆς τετάρτης margo P

ad dies 1335," addens prioribus dies 45: nam mense toto et dimidio exacto pugna est commissa solidaque victoria parta et omnibus malis prorsus liberati Iudaei. dicens enim "beatus qui perfert et sustinet dies 1335" liberationem a malis declaravit. neque simpliciter eum vocat beatum qui ad eum usque diem pertigerit. nam multi etiam impii mutationem istam viderunt; neque tamen eos felices dicit, sed eos tantum qui in istis calamitatibus patientia usi pietatem non proderunt, atque tunc sublevati sunt. hisne aliquid evidentius dici potest?

Tempus ergo est ut ad institutum revertamur, cuius gratia haec adduximus, et de ultimo Iudaeorum exsilio dicamus. satis enim perspicue demonstravimus trium priorum calamitatum tempora expresse praedicta fuisse, annorum 400, annorum 70, annorum 3 s. dicamus ergo etiam de quarta: nam de hac etiam quarta atque postrema Danielum vaticinatum, vel Iosephum, hominem ab ipsorum partibus, testem citare licet. cum enim de excidio Antiochico locutus Danieli testimonio sua confirmasset, de quarto sic infert "eodem modo Danielus etiam de Romanorum imperio vaticinatus est, Hierosolymam ab eis vastatam templumque eversum iri." ac mihi veritatis studium in eo viro considera,

ἠνέσχετο ζηλώσαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδηγορίαν.
 εἰπὼν γὰρ ὅτι ἐρημωθήσεται τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς κατα-
 λυθήσεται, ἔγραψεν, ὅτι δὲ στήσεται πον τὰ τῆς ἐρημώσεως P 232
 οὐκέτι προσέθηκεν, ἐπειδὴ μηδὲ τὸν προφήτην εἶρε τοιοῦτόν τι
 5 προσθέντι. ποῦ τοίνυν εἶπε Δανιὴλ ὅτι ὁ ναὸς ἐρημωθήσεται;
 ἄκουσον. ἐπειδὴ γὰρ τὴν προσευχὴν ἐκείνην τὴν ἐν σάκκῳ καὶ
 σποδῷ ἐποίησατο, ἦλθε Γαβριὴλ πρὸς αὐτόν, καὶ φησὶν “ἔβδο-
 μήκοντα ἑβδομάδες συνετήθησαν ἐπὶ τὸν λαὸν σου καὶ ἐπὶ τὴν
 πόλιν τὴν ἁγίαν.” ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα χρόνος εἴρηται ἐκ τῆς αἰχμα-
 10 λωσίας, ἀλλὰ μεθ’ ὅσον χρόνον ἐμέλλεν ἡ αἰχμαλωσία ἀπαντή-
 σισθαι. εἶτα πάλιν φησὶν ἀκριβέστερον “καὶ γνώση καὶ συνήσεις
 ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηῆσαι Ἱερουσα-
 λὴμ, ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδας ζ’ καὶ ἑβδομάδας ἔβ’.” B
 ἐνταῦθά μοι νουνεχῶς πρόσχε· τὸ γὰρ πᾶν ἐνταῦθά ἐστὶ τὸ ζη-
 15 τούμενον. ἑβδομάδες οὖν ζ’ καὶ ἑβδομάδες ἔβ’ υπὲρ ἔτη εἰσὶν.
 ἑβδομάδας γὰρ οὐχ ἡμερῶν ἐνταῦθα λέγει, οὐδὲ μηνῶν, ἀλλ’
 ἑβδομάδας ἐνωπιῶν. ἀπὸ δὲ Κύρου ἐπὶ Ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ
 καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐκείνην ἔτη εἰσὶ τεθδ’. εἶτα διδάσκων ἡμᾶς
 πόθεν ἀριθμεῖν δεῖ, ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπανόδου ἀλλ’
 20 ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηῆσαι Ἱερου-
 σαλήμ. οὐκ ἐπὶ Κύρῳ δὲ ὠκοδομήθη, ἀλλ’ ἐπὶ τοῦ Ἀρταξέρξου
 τοῦ μακρόχειρος. μετὰ γὰρ τὴν κάθοδον ἐπανῆλθε Καμβύσης,
 εἶτα οἱ Μάγοι, καὶ μετ’ ἐκείνους Δαρείος Ὑστάσπον, μεθ’ ὃν C
 Ξέρξης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρταβάνης. εἶτα Ἀρταξέρξης ὁ μακρόχειρ

qui tametsi Iudaeus erat, Iudaicam tamen contendendi et mentiendi libi-
 dinem imitari noluit. cum enim excidium urbis et templi scripsisset,
 non addit quando ei calamitati finis sit futurus, quia ipsum quoque va-
 tem nihil tale addidisse videbat. audi vero ubi Danielis vastationem
 templi praedixerit. postquam sacco indutus et cinere conspersus deum
 deprecatus fuit, venit ad eum Gabrielus, ac dicit: 70 septimanae deci-
 duntur populo tuo, et urbi sanctae. ecce tempus quo non ipsius cala-
 mitatis mora, sed quando esset futura ea designatur. mox expressius
 ait “cognosces atque intelliges, ab exitu sermonis, cum decretum fiet de
 instauranda Hierosolyma, usque ad imperium uncti, erunt septimanae 7
 et septimanae 62.” atque hic mihi diligenter animum adverto: hic enim
 est id quod quaeritur. septimanae 7 et aliae 62 annos redigunt 483:
 non enim dierum, non mensium, sed annorum septimanae intelliguntur.
 iam a Cyro usque ad Antiochum Epiphanem et urbem ab eo captam
 anni sunt 394. docet porro nos, a quo initio anni sint numerandi: non
 a die redivit, sed a publicatione decreti de instauranda urbe. atqui
 non Cyro sed Artaxerxe demum Longimano regnante ea est relecta.
 nam a reditu Iudaeorum supervenit Cambyses, deinde Magi, post eos
 Darius Hystaspis filius, inde Xerxes Darii filius et Artabanus, tandem

ἔβασιλευσε τῆς Περσίδος· ἐν τῷ κ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Νεεμίας ἀνελθὼν τὴν πόλιν ἀνέστησεν, ἄπερ ὁ Ἑσδρας ἀκριβῶς ἡμῖν διηγήσατο. ἂν τοίνυν ἐντεῦθεν τετρακόσιμιο ὄδοῦχοντα τρία θάμην ἔτη, ἤξομεν πάντως ἐπὶ τὴν κατασκαφὴν ταύτης, ὡς καὶ Ἰωσήπος αὐτῆς μαρτυρεῖ λέγων "τὴν δὲ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ 5 ἐρήμωσιν συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν, πρὸ ὧ καὶ ἡ γενομένην ἐτῶν." διὰ τοῦτο φησιν, οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ περὶ τοίχος. ἐπειδὴν οὖν ἀναστῆ καὶ τὸ οἰκεῖον ἀπολάβῃ σχῆμα, ἀπ' ἐκείνου τὰς ὀ' ἑβδομάδας ἀριθμει. μετὰ δὲ τὰς D ἑβδομάδας ἔξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται ἐν 10 αὐτῷ, καθὼς προεῖρηται. μετὰ γὰρ τὴν Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου γενομένην ἐρήμωσιν ἐπὶ Ἀδριανοῦ συστάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐσπούδαζον ἐπὶ τὴν προτέραν πολιτείαν ἐπαλεθῆν οἱ μάταιοι θεομαχοῦντες. χειρωσάμενος δὴ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν πόλιν πῦσαν καταστρέψας καὶ τὰ λείψανα ὑφανίσας πάντα, καὶ μετὰ 15 ταῦτα αὐτὴν ἀνεγείρας, Αἰλίαν αὐτὴν προσηγέθρευσε κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐπισημίαν. ὅθεν ὁ Χριστὸς μετὰ Ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ παρυγενόμενος, καὶ προαναφωνῶν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι αἰχμαλωσίαν, καὶ δεικνύς ὅτι ὁ Δανιὴλ περὶ αὐτῆς προεῖπε, φησὶν P 233 "ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ 20 προφήτου, ἔστως ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγενώσκων νοεῖται." ἐπειδὴ γὰρ ἕπαν εἰδῶλον καὶ πᾶν ἐκτύπωμα ἀνθρώπου βδέλυγμα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκαλεῖτο, αἰνιγματωδῶς ἐμφαίνων τὸν ἀνδριάντα ἐκεῖνον, ὁμοῦ καὶ πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἔσται ἡ αἰχμαλωσία προανήγ-

Artaxerxes Longimanus regno Persico est potitus. eius regni anno vigesimo Neemias profectus urbem reparavit; quod Esdras nobis accurate narrat. inde si numeremus annos 483, prorsus ad excidium eius pertingemus. sicut rursus his verbis testatur Iosephus: urbis autem et templi vastationem secundum Danielicum oraculum evenire contigit ante annos 408. propterea inquit, aedificabitur platea et murus. cum ergo refecta fuerit urbs suamque formam receperit, tunc incipe numerare 70 septimanas; quibus finitis, delebitur unctio et cessabit iudicium, uti prius diximus. omnivero post excidium urbis, quod Vespasiano et Tito imperantibus fuit, Adriano imperante Iudaei collecti irriti contra deum conatu aggressi sunt rem publicam pristinam instaurare. sed Adrianus eos armis domuit, urbemque funditus evertit, et reliquias eius omnes abolevit; aliamque inde ibi urbem condens de suo nomine Aeliam dixit. itaque Christus post Antiochi tempora exhibitus et futurum excidium praedicans, ostendensque de eo Danielum esse vaticinatum, ait "cum videbitis abominandum vastitatis signum, de quo Danielus vates locutus est, stare in loco sancto, qui legit, animum advertat." quia enim omne simulacrum et effigies humana a Iudaeis abominatio dicitur, per ambas illam statuum innuens, simul et quando et a quo urbs esset excin-

γειλεν. ὅτι δὲ περὶ τῶν Ῥωμαίων εἴρηται ταῦτα, καὶ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ, καθὼς προέφημεν. τίς οὖν αὐτοῖς ὑπολείπεται λοιπὸν λόγος; ὅταν τὰς μὲν αἰχμαλωσίους οἱ προφηταὶ φαίνωνται μετὰ διωρισμένων χρόνων ἐλπύοντες, ταύτη δὲ μηδένα χρόνον ὄρισαντες, 5 ἄλλὰ τὸνναντίον ἐλπύοντες ὅτι μέχρι συντελείας ἔσται ἡ ἐρήμιωσις. B ὅτι μὲν εἰ τέλος ἡ παροῦσα ἔμελλε δουλεία λήψεσθαι, καὶ τοῦτο ἂν προεῖπον οἱ προφηταὶ καὶ οὐκ ἐσίγησαν, ἰκανῶς ἀπεδειξάμεν, τὰς αἰχμαλωσίους ἀπάσας μετὰ προρρήσεως δεῖξαντες ἐπενεχθεῖσας αὐτοῖς· ἐκάστης γὰρ τούτων καὶ τρόπους καὶ χρόνους προανακη- 10 ρυχθέντας διὰ τῶν θείων γραφῶν ἀπεδείξαμεν. τῇ παρούσῃ δὲ οὐδεὶς προφήτης ὥρισε χρόνον, ἀλλ' ὅτι μὲν ἦξει καὶ ἐρημώσει πάντα καὶ μεταστήσει τὴν πολιτείαν, καὶ μετὰ πόσον χρόνον τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου συμβήσεται, προεῖπεν ὁ Δανιήλ, ὅτι δὲ τέλος ἔξει καὶ στήσεται πού τὰ κακὰ ταῦτα, οὐτ' ἐκεῖνος ἐδήλω- 15 σεν οὐτ' ἄλλος τις προφήτης, ἀλλὰ καὶ τὸνναντίον, ὡς εἴρηται, προεῖπον ὅτι ἕως συντελείας καθέξει αὐτοὺς ἡ ταλαιπωρία αὕτη. C καὶ μάλα εἰκότως· καὶ γὰρ μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημένοις ὁ τοσοῦτος διαγενόμενος χρόνος καὶ οὐτε ἕχνος οὐτε προοίμιον χρηστῆς μεταβολῆς ἐνδειξάμενος, καὶ ταῦτα πολλάκις ἐπιχειρησάντων αὐτῶν 20 ἀναστῆσαι τὸν ναόν, ἐπὶ Ἀδριανοῦ καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ διακωλυθέντων πρῶτον μὲν ὑπὸ στρατιωτῶν, ὕστερον δὲ ἐπὶ τοῦ παραβάτου πυρὸς τῶν θεμελίων ἐκπηδήσαντος καὶ κατασχόντος αὐτοὺς τῆς ἀκύρου φιλονεικίας τε καὶ παραβίσεως.

denda monstravit. atque id de Romanis esse dictum, etiam Iosephi testimonio docuimus. quid ergo Iudaeis superest quod dicant? quando vates calamitatum simul tempora praedicentes definita, huius nullum terminum constituerunt, sed contra vastitatem eam usque ad finem mundi duraturam pronuntiaverunt. satisque est a nobis demonstratum, si quidem finis esset futurus huic ultimo exsilio, vates divinos eum fuisse praedicturos et nequaquam silentio praeterituros. quippe superiores miseriae omnes cum ita praedixerint ut simul spatium quod duraturae essent definirent, modosque et tempora exprimerent, sicuti ex Scriptura docuimus, huic ultimae nemo eorum tempus constituit. id quidem urbis et rei publicae fore excidium, addito quot annos post reditum ex Babylone id eventurum esset, vaticinatus est Danielus: finem autem istis malis aliquem fore. neque ille neque quisquam omnino vatum praedixit: imo, uti diximus, contrarium pronuntiaverunt, usque ad finem mundi in istis miseriis futuros Iudaeos. idque admodum consentaneum fuit; et tantum ab illo excidio temporis elapsam iis testimonium perhibet, quo toto ne vestigium quidem ullum aut principium bonae mutationis sese ostendit. et quidem Iudaei saepe conati templum reficere sub Adriano Constantino et Iuliano, prohibiti sunt, primum quidem a militibus, sub Iuliano autem igni ex fundamentis erumpente eorumque intempestivum atque impium conatum avertente. dicant vero nobis quidam causae

ὄθεν τοίνυν λεγέτωσαν ἡμῖν, τίος ἕνεκα ἐν Αἰγύπτῳ μὲν τοσοῦτον
 διατρίψαντες χρόνον ἐν κακοχλίᾳ ἑλέους ἔτυχον, καὶ εἰς Βαβυ-
 λῶνα πάλιν ἀπενεχθέντες ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια, καὶ ὑπ' Ἀντιό-
 χου τοσαῦτα κακὰ παθόντες αὐθις πρὸς τὸ πρότερον ἐπανῆλθον
 ἀξίωμα, νῦν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον γεγένηται, ἀλλὰ πεντακοσίων ἐτῶν, 5
 νῦν δὲ χιλίων ἕξ ἐκείνου διελθόντων οὐδὲ αἰνίγμα τοιαύτης μετα-
 βολῆς ὑρῶμεν φαινόμενον ὅσον τὸ πρότερον. εἰ δὲ τὰς ἁμαρτίας
 αὐτῶν προβάλοιτο, καὶ εἴποιεν, ἕπει ἡμῦρτομεν τῷ θεῷ, διὰ
 τοῦτο οὐκ ἀπολαμβάνομεν τὴν οἰκίαν χώραν, πάλιν δ' ἂν εἰκό-
 τως αὐτοὺς ἐρήσομαι· διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν, ὧ Ἰουδαῖοι, ἕξω 10
 τῆς Ἱερουσαλὴμ διατρίβετε χρόνον τοσοῦτον; καὶ τί τὸ καινὸν καὶ
 P 234 παράδοξον; μὴ γὰρ νῦν ἐν ἁμαρτίαις ζῆτε μόνον, παρὰ δὲ τὴν
 ἀρχὴν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κυτορθώμασιν; οὐκ ἄνωθεν καὶ ἕξ
 ἀρχῆς συνανετράφητε παρανομίαις; οὐχὶ τῆς θαλάσσης σχιζομέ-
 νης καὶ τῶν πετρῶν ῥηγνυμένων καὶ τοσοῦτων θανμάτων γινομέ- 15
 νων περὶ τῆς ἐρήμου προσεκυνθήσατε μόσχῳ; οὐ τὸν Μωϋσέα λθ-
 θοῖς βάλλοντες καὶ ἑτέροις μυρίοις τρόποις ἀνελεῖν ἐπεχειρήσατε
 πολλάκις, καὶ τὸν θεὸν παρωργίζετε βλασφημοῦντες; οὐ τῷ
 Βεελφεγῶρ ἐτελέσθητε; οὐ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας
 ἐθύσατε τοῖς δαιμονίοις καὶ τοὺς ἄλλοτρίους θεοὺς ἐθεραπεύσατε; 20
 οὐ πᾶν εἶδος ἁμαρτίας καὶ κακίας ἐπεδείξαυθε; πῶς οὖν ὑμᾶς
 B οὐκ ἀπεστράφη τότε ὁ θεός, ἀλλὰ μετὰ τὰς παιδοκτονίας καὶ τὰς
 ἀδωλολατρίας, μετὰ τὴν πολλὴν ἀγνωμοσύνην, καὶ προφήτας
 ἀφῆκε παρ' ὑμῖν εἶναι διαφόρους, καὶ σημεῖα εἰργάζοντο καὶ θαυ-

sit, quod et in Aegypto tantum tempus in magnis miseris versatos
 deus miseratus est, et in Babylonem captivi abducti inde in patriam
 reducti sunt, et tot malis ab Antiocho affecti tamen pristinam recupe-
 rarunt dignitatem, nunc autem tale nihil fit, sed 500, imo 1000 iam
 exactis ab excidio annis ne speciem quidem ullam priorum mutationum
 videmus? quodsi peccata sua causentur, dicantque ideo sibi patriam
 non reddi, quia delictis suis deum offenderint, haud abs re fuerit ita
 eos rogare. propter peccata vestra, o Iudaei, tanto tempore Hieroso-
 lyma extorres degitis? quid hoc novi et inauditi est? scilicet anti-
 quitus iuste vixistis et officii rationes tenuistis, ac non iam inde ab
 initio innumera inter delicta vitam egistis? nonne cum et mare scindi
 et saxa rumpi totque alia miracula vidisset in solitudine, tamen vitu-
 lum adoravistis? nonne Mosen lapidibus obruere multisque aliis modis
 interficere saepenumero aggressi estis? nonne deum impiis dictis irri-
 tastis? nonne Beelphegori initiati estis? nonne filios et filias vestras
 daemonibus immolastis? nonne alienos deos coluistis? nonne omne
 flagitiorum ac malitiae genus exercuistis? qui fit ergo quod tunc deus
 vos non est aversatus, sed post infanticidia vestra, post impios dea-
 strorum cultus, post extremam ingratitude cum vates vobis misit va-

ματα παράδοξα; τίνος οὖν ἔνεκεν πάλοι μὲν ἀσεβοῦντες καὶ μυρία διαπραττόμενοι δεινὰ τοσαύτης ἐνόοις ἀπηλαύσατε παρὰ Θεοῦ καὶ προστασίας καὶ προμηθείας, νῦν δὲ οὔτε εἰδωλολατροῦντες οὔτε παιδοκτονοῦντες ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ταλαιπωρίᾳ διάγετε; μὴ 5 γὰρ ἕτερος ἦν Θεὸς τότε καὶ ἕτερος νῦν; οὐκ αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἐκεῖνα οἰκονομῶν καὶ ταῦτα νῦν ἐργαζόμενος; διὰ τί, ὅτε μεῖζω μὲν ἦν τὰ ἁμαρτήματα, πολλὴ δόξα ὑμῖν ἦν παρὰ Θεοῦ, ὅτε δὲ ἐλάττονα πλημμελεῖτε νῦν, παντελῶς ὑμᾶς ἀπιστράφη καὶ ἀτιμία C παρῆδωκεν ἀπεράντως; ἀλλὰ κἄν ὑμεῖς σιγήσητε, οἱ λίθοι κεκρά- 10 ζονται. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τοῦ δεσπότην τὰς χεῖρας ἔξετείνετε, διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται ὑμῖν διόρθωσις οὐδὲ συγγνώμη λοιπὸν οὐδὲ ἀπολογία. τότε μὲν γὰρ εἰς δούλους ἦν τὰ τολμώμενα, νῦν δὲ πάντα ἐκεῖνα τὰ παλαιὰ σαφῶς ἀπεκρέψατε διὰ τῆς εἰς τὸν κοινὸν δεσπότην Χριστὸν μανίας. ὅθεν καὶ μειζῶνως κολάζεσθε, καὶ 15 οὐδ' οὕτως ἀπέχεσθε τῆς πατρικῆς ἐμβροτησίας τε καὶ λύσεως, πλάνον αὐτὸν καὶ παράνομον ἀποκαλοῦντες. εἰ γοῦν πλάνος ἦν ὁ Χριστός, ὡς φατέ, καὶ παράνομος, ἔχρηξεν μᾶλλον ὑμᾶς εὐδο- D κηΐσαι, ὅτι αὐτὸν ἀπεκτείνετε. εἰ γὰρ Φινεὲς ἕνα τινὰ παρα- νομοῦντα ἀνελὼν ὀλόκληρον τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους ὀργὴν κατέπαι- 20 σεν (ἔσθη γὰρ Φινεὲς καὶ ἐξιλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ Θραῦσις, καὶ ἔλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην), πολλῷ μᾶλλον ἐφ' ὑμῶν ἔδει τοῦτο γενέσθαι, εἴ γε παράνομος ἦν ὁ ὑφ' ὑμῶν σταυρωθεὶς.

rios, tum miracula et prodigia inusitata edidit? cur olim tanta impietate obstricti et tot flagitiis ac sceleribus cooperti deum ita benevolum propitium atque tutorem habuistis, nunc autem neque impio cultu neque infantium caede eum irritantes in servitute et miseris vitam degitis? nisi fortassis alius nunc est quam quondam deus, neque idem et illa et haec egit. alioqui cur vos tanto in pretio habuisset, cum graviora committeretis peccata, nunc vero cum minus delinquistis, omnino aversatus infinitae ignominiae exponeret? at enim vobis tacentibus vel lapides vociferabuntur. ex quo enim manus domino intulistis, porro neque correctio vobis reliqua est neque venia neque defensionis locus est. nam priores vestrae iniuriae in servos erant profectae a vobis: Christo autem per insaniam necando priora vestra scelera novi magnitudine obliterastis. ea de causa nunc gravioribus suppliciiis afficimini. et tamen ne sic quidem maiorum vestrorum vaecordiam atque rabiem deponitis, sed etiamnum Christum impostorem atque legis violatorem appellatis. qui si talis fuisset qualem vos dicitis, propter necem ei illatam vos maiori etiam quam ante in existimatione esse conveniebat. si enim Phinees uno legis violatore trucidato iram dei, quae contra totum exarserat populum, placavit (stabat enim, ait scriptura, Phinees, et placabat deum, ac desiit occidio, eaque res illi iustitiae loco imputata est), quanto magis vobiscum ita agi debuit, si quidem is quem in cru-

καὶ πόθεν δῆλον, φησὶν, ὅτι τέλειον ἀπειστέραφη ἐμῆς ὁ θεός; τῶν πρᾶγματων αὐτῶν βιώντων καὶ σάλπιγγος λαμπροτέραν ἀμείνων φωνῆν διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως, διὰ τῆς ἐρημώσεως τοῦ ναοῦ, διὰ τῶν ἄλλων ὑπάντων. ἀλλ' ἄνθρωποι, P 235 φησὶν, ἐπήγαγον, οὐχ ὁ θεός. εἰ γοῦν ἀνθρώπων ἔργα ταῦτα 5 καὶ οὐχὶ τῆς ὕψους τοῦ θεοῦ, ἔδει μέχρι τῆς ἀλώσεως τὰ ὑμέτερα στήναι καὶ μὴ περαιτέρω προελθεῖν ὑμῖν τὴν ἀτιμίαν καὶ κάκωσιν. πλὴν ἔστω κατὰ τὸν ὑμέτερον λόγον, ὅτι τὰ τεῖχη κατέστρεψαν ἄνθρωποι καὶ τὴν πόλιν καθεῖλον καὶ τὸν βωμὸν ἀνέστρεψαν. μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἄνθρωποι κατέκωσαν; μὴ καὶ τὴν τοῦ 10 πνεύματος χάριν καὶ τᾶλλα τὰ σεμνὰ τὰ παρ' ὑμῖν αὐτὰ κατέκωσαν, ὅσον τὸ φωνῆν ἐκ τοῦ ἱλαστηρίου φέρεσθαι, τὴν ἐπὶ τῶ χρισίματι γενομένην ἐνέργειαν, τὴν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦ ἱερέως δήλωσιν; καὶ γὰρ ἡ Ἰουδαϊκὴ πολιτεία οὐχὶ κάτωθεν εἶχε τὰς ἀρχὰς B ὑπάσας, ἀλλὰ τὰς πλείους καὶ σεμνοτέρας ἄνωθεν ἐκ τῶν οὐρα- 15 νῶν. ὅσον τί λέγω; θυσίας γίνεσθαι συγχωρήσας, ὁ μὲν βωμὸς ἦν κάτω καὶ τὰ ξύλα καὶ ἡ μάχαιρα καὶ ὁ ἱερεύς, τὸ δὲ πῦρ τὸ μέλλον ἐν τοῖς ἀδύτοις τοῖς ἐκείνοις ἵεναι καὶ δαπανᾶν τὰς θυσίας ἄνωθεν τὴν ἀρχὴν εἶχεν· οὐ γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὸν ναὸν εἰσῆγε πῦρ, ἀλλὰ φλόξ ἄνωθεν κατενεχθεῖσα τὴν ἐπὶ τῆς διακονίας ἐπλή- 20 ρου θυσίαν. πάλιν εἴ ποτε ἔδει τιμωθεῖν, ἀγαμέσων τῶν Χερουβιμ καὶ τοῦ ἱλαστηρίου φωνή τις ἐφέρετο καὶ τὰ μέλλοντα προέλεγεν. ὡσαύτως ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δῆλωσιν, ἐγίνετό τις ἔλλαμψις, καὶ τὰ

cem egistis legis erat violator? andes tamen adhuc quaerere unde constet deum vos omnino aversari, cum quidem res ipsa clamet, et vocem tubae clariorem edat urbis excidium, templi vastatio, et reliqua omnia. ab hominibus, aiunt, non a deo ista sibi mala imposita. quodai non ira dei sed homines horum essent malorum auctores, utique excidium ea finisset, neque ultra ignominiae atque miseriae ventum esset. verum esto ita uti dicitis, ac muros urbem et altare deiecerint homines. num et homines hominum vi existere cessaverunt? num homines gratiam spiritus aliaque apud vos magnifica aboleverunt? cuius generis est, quod nunc neque, ut quondam, vox a propitiatorio offertur, neque sua unctioni constat efficacitas, neque lapis sacerdotis docet. nam Iudaica religio sua principia non omnia de rebus terrestribus habebat, sed pleraque et praecipua caelitus. exempli causa sacrificia deus praescripserat; atque ara quidem, ligna culter et sacerdos terrena erant, ignis autem qui in adyto arsurus et sacrificium consumpturus erat, caelitus habebat ortum: non enim homo ignem templo inferebat, sed flamma de caelo lata sacrificium perficiebat. item si qua de re certiores fieri cuperent, inter Cherubimos et propitiatorium vox quaedam edebatur futura praedicans. eodem modo de lapide qui supra pectus sacerdotis summi pendebat, fulgor exibat qui futura detegeret; unde ei nomen

μέλλοντα προεσήμαινεν. ὁμοίως ἤνικα χρῆσθαι ἔδει τινά, πνεύ-
 ματος ἐφίπτατο χάρις καὶ τὸ ἔλαιον ἀνεπήδα. καὶ προφῆται διη- C
 κόνουν τοῖς πράγμασι τούτοις, καὶ νεφέλη πολλὰκις καὶ καπνὸς
 τὰ ἄδυστα κατελάμβανεν. ἵνα τοίνυν μὴ ἀνυσιγνῆτε μηδὲ ἀν-
 5 θρώποις λογιζήσθε τὴν ἐρήμωσιν αὐτῶν, οὐχὶ τὴν πόλιν μόνην
 ἀφῆκε πεσεῖν καὶ τὸν ναὸν ἐρημωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τὰ πρῶγματα
 ἐκεῖνα, ἄπερ ἐκ τῶν οὐρανῶν τὰς ἀρχὰς εἶχεν, ἐκποδῶν γενέσθαι
 πεποίηκε. τίνος οὖν ἔνεκεν οὐκ ἔχετε νῦν προφήτας οὐδέ τι τῶν
 λοιπῶν ἐκείνων θεῶν; οὐκ εὐθῆλον διὰ τοῦ Θεοῦ τὰ καθ' ἑμῶς
 10 ἀποστραφέντος; καὶ πόθεν, γησί, τοῦτο δῆλον; ἀφ' ὧν πρὸ
 τούτου μὲν ἀσεβοῦντες ἐτυγχάνετε πάντως, νῦν δὲ δοκοῦντες ἐπιει- D
 κέστερον ζῆν μετὰ τὸν σταυρὸν μέλζονα τιμωρίαν ὑπομένετε καὶ
 οὐδενὸς ἀπολαύετε τῶν προτέρων, οὔτε μὴν ἀπολήψεσθε, καθὼς
 αἱ θεαὶ προρησείεις ἐναργῶς δηλοῦσιν. εἰ δὴ βούλεσθε, καὶ
 15 ἑτέρους προφήτας ἐροησόμεν λέγοντας φανερώς ὅτι τὰ μὲν ἡμέ-
 τερα τέλος λήψεται, τὰ δὲ ἡμέτερα ἀνθήσει, καὶ πανταχοῦ τῆς
 οἰκουμένης ἐκαθήσεται τὸ κήρυγμα, καὶ θυσίας ἑτέρας προσε-
 νεχθήσεται τρόπος, ἐκείνων τῶν παρ' ὑμῶν καταλυθεισῶν. οὐδὲ
 γὰρ Ἡσαΐαν παράγω τέως μάρτυρα οὔτε Ἰερεμίαν οὔτε τοὺς ἄλ-
 20 λους πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἵνα μὴ λέγητε ὅτι τὰ δευρὰ ἐκεῖνα ἂ
 ἔλεγον περὶ τῆς αἰχμαλωσίως ἐξέβη, ἀλλὰ Μαλαχίαν τὸν μετὰ P 236
 τὴν ἐκ Βαβυλωνος ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀποκατάστασιν
 σαφῶς περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῶν προφητεύσαντα. ἐπειδὴ γὰρ
 ἐπανήλθον καὶ τὴν πόλιν ἀπέλαβον καὶ τὸν ναὸν ὠκοδόμουν καὶ

patefactionis. Itemque si quis inungeretur, gratia spiritus in eum insi-
 liebat et oleum resilliebat. iisque rebus vates erant administri, ac saepe
 nebula et fumus adytum occupaverunt. ne igitur pro impudentia vestra,
 calamitates vestras hominibus acceptas ferretis, non urbis modo et templi
 excidium fieri deus permisit, sed et eas res quarum de caelo principia
 erant e medio sustulit. cur enim nunc et prophetis et omnibus istis
 divinis rebus destituitur? nonne in promptu est id fieri, quia deus
 vos aversatur? unde, dicis, id liquet? inde quod quondam admo-
 dum impii fuistis: nunc autem post cruci affixum Christum, cum videri-
 mini rectius vivere, graviore penditis poenas, nihilque priorum bono-
 rum vobis adest; neque vero unquam aderit, quemadmodum divinae
 praedictiones perspicue ostendunt. vultisne ut plures etiam vates contra
 vos ad auxilium advocemus, qui diserte pronuntiant finem esse rerum
 vestrarum, nostras res florituras, ac per totam orbem propagatum iri
 praeconium, aliumque sacrificandi modum instituendum, vestro sublato?
 sane non producam testem Esaiam aut Ieremiam aut alios qui ante Ba-
 bylonicum vixerunt exilium, ne eo impleta fuisse dicatis quae illi mala
 minati sunt: sed Malachiam, qui post vestrum ex Babylone reditum et
 urbis instaurationem evidenter de vestris rebus est vaticinatus. is ergo
 cum Iudaei in patriam reversi urbem recepissent, templum aedificassent

τὰς θυσίας ἐπετέλουον, τὴν μέλλουσαν παντελῆ ταύτην καὶ τελευ-
 ταιαν ἐρήμωσιν καὶ τὴν ἀναίρεισιν τῶν θυσιῶν προλέγων φησὶν
 “ἐλ λήψομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν θυσίαν, λέγει κύριος παντο-
 κράτωρ. ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν ἦλθον καὶ μέχρι θυσιῶν τὸ ὄνομά
 μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα⁵
 προσάγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρὰ. ἡμεῖς δὲ βεβη-
 λούτε αὐτήν.” τότε οὖν ταῦτα πεπλήρωται, ὡς Ἰουδαῖοι, καὶ
B τότε ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσηνήχθη τῷ θεῷ καὶ θυσία κα-
 θαρά; οὐκ ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ’ ἢ τοῦτον τὸν μετα
 τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν. ὡς εἰ μὴ τοῦτον προλέγει τὸν και-¹⁰
 ρόν, μηδὲ τὴν ἡμετέραν θυσίαν ἀλλὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν, παράνομός
 ἐστὶν ἢ προφητεία. εἰ γὰρ τοῦ Μωϋσέως κελεύοντος εἰς μηδένα
 τόπον ἀνάγεσθε θυσίαν ἀλλ’ ἢ εἰς τὸν τόπον ὃν ἐξελέξατο κύριος
 ὁ θεός, καὶ εἰς ἕν χωρίον ἐν Ἱερουσαλὴμ συγκλειόντος τὰς θυ-
 σίας ἐκεῖνας, ὁ προφήτης λέγων ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα μέλλειν¹⁵
 προσάγεσθαι καὶ θυσίαν καθαρὰν, ἐναντιοῦται καὶ μάχεται τῷ
 Μωϋσῆϊ. ἀλλὰ μὴ γένοιτο· περὶ γὰρ ἑτέρας ἐκεῖνος εἶπε θυσίας
 καὶ περὶ ἑτέρας οὗτος. ἀκούσατε δὴ Σοφωνίου φωνοῦντος τὰ
C αὐτὰ καὶ λέγοντος “ἐπιφανήσεται κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ
 ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν, καὶ προσκυνήσουσιν²⁰
 αὐτῷ ἕκαστος ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ.” καίτοι γε τοῦτο οὐκ ἐφίετο,
 ἀλλ’ εἰς ἕνα τόπον ἐθέσπισε Μωϋσῆς λατρεύειν. ὅταν οὖν ἀκού-
 σῃτε τῶν προφητῶν προλεγοντῶν καὶ προαναφωνούντων ὅτι οὐκέτι
 εἰς μίαν πόλιν οὐδὲ εἰς ἕνα τόπον ἀναγκασθήσονται ἄνθρωποι

ac sacrificarent ex lege, de postrema hac et perfectissima vastatione sacrificiorumque abolitione ita praedixit (cap. 1) “scilicet ut ego de manibus tuis sacrificia accipiam, inquit dominus omnipotens. ab ortu solis usque ad occasum nomen meum magnifice praedicatur, eique omnibus locis adoletur et sacrificium offertur purum. vos autem sacrificium contaminatis.” quando autem, o Iudaei, ista impleta sunt? quando ubique deo purum sacrificium et suffitus oblatum est? certe tempus aliud dicere non potestis quam quod fuit ab adventu Christi. quod tempus nisi vates indicavit, neque nostrum sed Iudaicum sacrificium intelligi voluit, legi dei eius adversabitur oraculum. nam cum Moses non alibi quam eo loco quem deus elegerat iusserit sacrificari, et omnia sacrificia Hierosolymam compegerit, vates ille ait omnibus locis deo sacrificium purum et suffitum oblatum iri. ita Mosi videtur repugnare. verum hoc absit ut dicamus: nam alter de altero est locutus sacrificio. audite etiam eadem dicentem Sophoniam (cap. 2): “apparebit” inquit “dominus omnibus nationibus et excindet omnes earum deos, adorabuntque eum omnes, quisque suo loco.” atqui hoc non permittebat lex, sed in uno tantum loco iubebat Moses sacrificari. cum ergo auditis vates tanto ante tempore pronuntiare non fore necesse ut omnes homines in unam urbem unumve locum undique confluant, sed quemque

πάντοτε συνάγεσθαι, ἀλλ' οἴκοι καθήμενος ἕκαστος θεραπεύσει τὸ θεῖον, τίνα ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τὸν παρόντα τοῦτον, καθ' ὃν τὰ μὲν ἡμέτερα διαλάμπουσι κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τὰ δὲ ὑμέτερα κατεσβέσθη καὶ ἐν σκότει διαπορεύεσθε κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην; ὅτι δὲ πάλιν οὐ παρὰ τὴν ἀρχὴν ὑμῖν δοῦναι τὰς τοιαύτας ἐβούλετο θυσίας, ἀκούσατε τί φησιν **D** Ἡσαίας. "τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει κύριος. καὶ τίς ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν;" εἰ δὲ ταῦτα παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐζητεῖ, καὶ τοὺς παλαιοὺς πάντας τοὺς παρ' ὑμῖν λάμπαν-
10 τας πρώτους ἂν εἰς τὴν πολιτείαν ἤγαγε αὐτήν. πῶς οὖν ταῦτα, φησὶν, ἐπέτρεψε; τῇ ὑμετέρα συγκатаβυίνων ἀσθενείᾳ. καὶ καθάπερ ἰατρὸς πυρέττοντα ἰδὼν ἄνθρωπον δυσάρεστόν τε καὶ ἀκαρτέροτον, ἐπιθυμοῦντα ψυχροποσίας καὶ ἀπειλοῦντα εἰ μὴ λάβοι ἑαυτὸν ἀναίρησιν, βουλόμενος τὸ μείζον κωλύσαι κακὸν
15 τὸ ἔλαττον δίδωσι πρὸς ἀλλαγὴν τελευτῆς βιαίως, οὕτω δὴ καὶ ὁ **P** 237 θεὸς ἐποίησεν. ἐπειδὴ γὰρ εἶδε μαινομένους, ἀγχομένους, ἐπιθυμοῦντας θυσιῶν, καὶ παρεσκευασμένους εἰ μὴ λάβοιεν αὐτομολῆσιν πρὸς τὰ εἶδωλα, μᾶλλον δὲ οὐ παρεσκευασμένους ἀλλὰ καὶ αὐτομολήσαντας ἤδη, ἐπέτρεψε τὰς θυσίας. καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν
20 ἡ αἰτία, δῆλον ἐντεῦθεν· μετὰ γὰρ τὴν μυσουρὰν ἐορτὴν ἦν ἐπέτελεσαν τοῖς δαιμονίοις μοσχοποιήσαντες, τότε τὰς θυσίας ἐπέτρεψε, μονονοχὶ λέγων "μαίνεσθε καὶ βούλεσθε θύειν; οὐκοῦν ἐμοὶ θύετε." ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο ἐπιτρέψας οὐ μέγρι τέλους

domi suae deo cultum exhibiturum, quodnam aliud tempus ei rei deputabitur quam hoc ipsum, quo res nostrae per totum terrarum orbem vigent, vestrae autem dissipatae sunt, vosque in tenebris per totum orbem erratis? iam quod ab initio sacrificia talia a vobis deus non exegerit, ex Esaias verbis cognoscite (cap. 1): "quid ad me multitudo vestrorum sacrificiorum, inquit dominus: quis ea de manu vestra requirit?" profecto enim si haec initio desiderasset, prius illos qui de vestra gente illustres fuerunt, primos omnium ad eos ritus adegisset. quaeritis causam cur ea vobis iniunxerit? ea est vestra imbecillitas. sicut enim medicus hominem cernens febricitantem morosum et incontinentem, qui frigidae potum ita postulet ut eo negato minetur se sibi manus allaturum, studio maius malum avertendi minus concedit, ut eum a violento exitio conservet, ita etiam deus vobiscum egit. cum enim videret vos insana sacrificandi cupiditate ardere, paratosque, nisi eam explere vobis concederetur, deficere ad falsos deos, (quid dico paratos? imo autem cum iam defecissetis) sacrificia permisit. atque hanc esse veram causam inde fiet manifestum, quod post incestum illud demum sacrificium quod daemonibus ad vitulum a vobis confiatum obtulistis, sacrificandi vobis potestatem fecit, perinde ac si diceret "insanitis sacrificandi studio? mihi ergo potius sacrificate." neque tamen im-

- ἀφῆκεν, ἀλλὰ διὰ σοφωτάτης μεθόδου πάλιν ἀνήγαγε. και
- B** ὥσπερ ὁ ἱατρὸς ἐκείνος συγχωρήσας τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ κείμενουτος, εἶτα φιάλην οἴκοθεν κομίσει κτελεύσει ταύτη μόνη τῆς ψυχροποσίας μεταλαβεῖν, και τοῦ κείμενουτος πεισθέντος λάθρα τοῖς ἐπιτηδεύουσιν ἐπιτάξει συντρεῖσθαι τὴν φιάλην αὐτήν, ἵνα λανθανόντως **5** και ἀνυπόπτως αὐτὸν ἀπυγάγῃ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς, οὕτω και ὁ θεὸς ἐποίησε· θύειν ἐπιτρέψας ἐν οὐδενὶ τόπῳ τῆς οἰκουμένης εἶασε τοῦτο γενέσθαι ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις και μόνον, ὅθεν φησὶν ὁ Δαβὶδ "σοὶ πρέπει ὕμνος ὁ θεὸς ἐν Σιών, και σοὶ ἀποδοθήσεται ἠχώ ἐν Ἱερουσαλήμ." εἶτα ἐπειδὴ χρόνους τινὰς **10**
- C** ἔθυσαν, καθεῖλε τὴν πόλιν. ὥσπερ ὁ ἱατρὸς διὰ τῆς τοῦ σκεύους συντριβῆς, οὕτως και ὁ θεὸς διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως και ἀκοντας αὐτοὺς ἀπήγαγε τοῦ πράγματος. ἐπεὶ γὰρ εἰ φανερώς εἶπεν ἀπόστητε, οὐκ ἂν ἠλέσγοντο ῥᾶδίως, διὰ τῆς κατὰ τὸν τόπον ἀνάγκης λανθανόντως αὐτοὺς ἀπήγαγε τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα **15** μανίας. ἔστω τοῖνυν ὁ μὲν ἱατρὸς ὁ θεός, ἡ δὲ φιάλη ἡ πόλις, ὁ δὲ νοσῶν ὁ δυσάρεστος δῆμος τῶν Ἰουδαίων, ἡ δὲ ψυχροποσία ἡ τῶν θυσιῶν ἐπιτροπὴ και ἔξουσία. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἠβούλετο κατασκευάσαι, τίνας ἔνεκεν εἰς τόπον ἓνα συνέκλεισε τὴν τοιαύτην θυσίαν ὁ πανταχοῦ παρῶν και τὰ πάντῳ πληρῶν; τίνας χάριν τὴν **20**
- D** μὲν λατρείαν εἰς θυσίας, τὰς δὲ θυσίας εἰς τόπον, τὸν δὲ τόπον εἰς καιρὸν, τὸν δὲ καιρὸν εἰς μίαν πόλιν συναγαγὼν αὐτὴν πάλιν ἐκείνην κατέστρεψε τὴν πόλιν; και τὸ δὴ θανυμιστὸν και παρά-

mensam vobis sacrificandi licentiam permisit, sed scitissima via atque ratione vos revocavit. ac quemadmodum ille medicus cupiditati aegrotantis indulgens post poculo domo allato ei persuaderet nti non alio ex vase frigidam biberet, eoque parente occulte eius familiaribus manderet ut confringerent vitrum, itaque ille non animadvertens et tacite ab sua cupiditate abduceretur, sic deus quoque sacrificia permisit, ea lege ut non alibi terrarum quam Hierosolymis fierent. hinc Davidus ait (Psalm. 64) "te, o deus, hymnus Sione decet, tibi que vota solventur Hierosolymis." deinde cum aliquamdiu sacrificassent Iudaei, urbem eam evertit, eosque eius excidio urbis, veluti medicus vitro confringendo, etiam nolentes a sacrificiis retraxit. quia enim aperte eos iubenti desinere sacrificandi morem deo non erant facile obtemperaturi, loci necessitudine obstricti, ideo eos occulte ab ea vaesania revocavit. comparem ergo deum medico, urbem poculo, Iudaeum populum morosum atque refractarium aegrotanti, frigidae potui sacrificandi licentiam. nam nisi deus hoc ipsum machinatus esset, quae causa erat cur tantum sacrificium unico loco circumscriberet, qui ubique praesens adest et omnia replet? cur cultum in sacrificium, sacrificium in locum, locum in certum tempus, atque hoc in unicum urbem includens, eam deinde urbem evertisset? idque maxime mirabile est et communi opinioni adversum,

δοξον, ὅτι πᾶσα μὲν ἡ οἰκουμένη τοῖς Ἰουδαίοις ἀνεῖται, ἔνθα οὐκ ἔξεστι θύειν, μόνῃ δὲ ἡ Ἱερουσαλήμ, ἐν ἧ καὶ μόνον ἔξην, ἄβυτος καὶ ἔρημος γέγονε. περὶ ὧν μέντοι κἂν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσι φησιν ὁ θεῖος λόγος. ἤδη δὲ καὶ πρὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἐναργῶς ὁ θεὸς εὖ μάλα παρητεῖτο τὰς τῶν Ἰουδαίων θυσίας, ἐξαμαρτανόντων εἰς αὐτὸν πολλακίς, καὶ οἰομένων διὰ θυσίας ἄλλ' οὐ διὰ μετανοίας αὐτὸν ἐξευμενλλεσθαι. φησὶ γὰρ διὰ τῶν προφητῶν "ἵνα τί μοι φέρετε λίβανον ἐκ Σαβᾶ P 238 καὶ κιννύμων ἐκ γῆς μακρόθεν; τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ ἔστι δεκτά, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἤθύνάν μοι. καὶ συναγάγετε τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν, καὶ φάγετε τὰ κρέα, ὅτι οὐκ ἐνετειλάμην ὑμῖν, ἤνικα ἐξήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, περὶ θυσιῶν καὶ ὀλοκαυτωμάτων." καὶ "τί μοι πλήθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; πλήρης εἰμι ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, 15 καὶ στέαρ ἄρνων καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βοῦλομαι, οὐδ' ἂν ἔρχεσθε ὀφθῆναι μοι. τίς γὰρ ἐξέλῃτησε ταῦτα ἐκ χειρῶν ὑμῶν; κατεῖν τὴν ἀλλήν μου οὐ προσθήσετε ἔτι. εἰάν φέρετε μοι σεμίδαλεν, μάταιον· θυμίαμα βδέλυμά μοι ἔστι. τὰς νεομηρίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι. νηστειῶν B 20 καὶ ἀργίων καὶ τὰς ἐορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχὴ μου. ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν." καὶ "ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἧχον ὧδῶν σου, καὶ ψαλμοῦ ὀργάνων σου οὐκ ἀκούσομαι." καὶ "οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ

4 πρὸ] περὶ P

quod toto orbe terrarum Iudaeis concessio, ubi sacrificare non licet, sola Hierosolyma vasta incultaque iacent, in qua urbe sola sacrificare leges sinebant. de quibus sane etiam divinus sermo in Apostolicis constitutionibus ita loquitur. iam Christo in carne rem gerente evidenter deus Iudaeorum respuit sacrificia, cum il tam saepe contra eum peccassent, putarentque se sacrificiis, non resipiscentia deum placare posse. ita enim deus per suos vates dicit (Ierem. 6) "quorsum mihi thus ex Saba offertis, et cinnamomum ex longinqua terra? solida vestra sacrificia non sunt mihi accepta, et victimae me non delectant vestrae. conducite in unum sacrificia et victimas vestras, atque edite carnes: non enim praecepi vobis quicquam de sacrificiis solidis et fertis, cum vos ex Aegypto educerem. quorsum mihi multitudo sacrificiorum vestrorum? satur sum immolatorum arietum, adipem agnorum ac sanguinem taurorum hircorumque nolo: non veniat in conspectum meum. quis enim haec de vestris manibus exegit? porro atrium meum non calcabitis. frustra mihi similam offertis, abominor suffitum, novilunia vestra et sabbata et festum diem non fero: ieiunium, ferias et solennitates vestras odit anima mea: satietas vestri me cepit." item (Psalm. 49) "amove a me sonitum canticorum vestrorum, psalmum organorum tuorum nolo audire." item "non accipiam de domo tua vitulos,

οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους. ἐμὴ γὰρ ἐστὶν οἱ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. μὴ φάγωμαι κρέατα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίνωμαι; θύσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως.” καὶ “θυσία τῷ θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον.” καὶ ἁπλῶς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς ὁμοίως τὰς θυσίας ἀπαναίνεται διὰ 5

C τὸ ἔξαμαρτάνειν αὐτοὺς εἰς αὐτὸν ἕξ ἄκρας κακίας τε καὶ ἀπειθείας καὶ σκληροκαρδίας. θυσίαι γὰρ ἀσεβῶν βδελύγμα κυριῶ· καὶ γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς, καὶ θυσίαι αὐτῶν ὡς ἄριτος πένθους αὐτοῖς, καὶ πάντες οἱ ἐσθλιότες αὐτάς μολυνθῆσονται. διὸ δὴ καὶ τῷ Σαουλ ὁ θεὸς Σαμουὴλ ἔλεγεν “ἀκοῇ 10 ἀγαθῇ ὑπὲρ θυσίαν, καὶ ἀκρόαμα ὑπὲρ στέυρ κριῶν. ἰδοὺ γὰρ θέλει κύριος θυσίαν ὡς τὸ εἰσακούειν αὐτοῦ.” εἰ τοίνυν καὶ πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ θυσίαν καρδίαν καθαρὰν ἐπιζητεῖ καὶ πνεῦμα συντετριμμένον, πολλῷ μᾶλλον ἐλθῶν ἔπανσε τὰς δι’ αἱμάτων θυσίας, οὐδὲ πύλαι δεόμενος αὐτῶν, ὡς εἴρηται, ἀλλ’ εἰ 15 βουληθῶσι συγχωρῶν, καὶ εἰ ἀπὸ γνώμης δεθῆς προσοίσουσιν. εἰ θύειν ἐπιθυμεῖς, οὐ δεομένω μοι θύε. ὁπότε δὲ τούτου ἀμνήμονες ἐγένοντο, καὶ μόσχον ἀντὶ θεοῦ θεὸν ἐπεκαλέσαντο, καὶ 20 τούτῳ τὴν αἰτίαν τῆς ἕξ Αἰγύπτου πορείας ἐπεγράψαντο, λέγοντες “οὗτοι οἱ θεοὶ σου, Ἰσραὴλ, οἱ ἔξαγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου,” καὶ ἀπαρνησάμενοι θεὸν τὸν διὰ Μωϋσέως ἐπισκεψάμενον αὐτοὺς ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, τὸν τὰ σημεῖα περὶ χειρὸς καὶ 25 ῥάβδου ποιησάμενον, τὸν Αἰγυπτίους δεκαπλήγῳ πατάξαντα, τὸν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις διελόντα καὶ διαγαγόντα

neque hoedos ex caulis tuis. mea enim est terra, et quicquid eam implet. num ego taurorum carne vescar aut sanguinem hircorum bibam? offer domino sacrificium laudis.” et (Psalm. 50) “sacrificium deo acceptum est spiritus contritus.” in summa, passim in Scriptura deus sacrificia respuit, quod Iudaei adversus ipsum peccarent summa malitia contumacia atque pertinacia. quippe impiorum sacrificia deus abominatur: nam impie ea offerunt, suntque ipsi tanquam panis luctus; et quicumque de iis edunt, contaminabuntur. itaque etiam Saulo Samuelus dixit (1 Sam. 15) “obedientiam sacrificio atque adipi arietino praestare, atque a deo iis praeferrī.” qui ergo ante adventum suum cor purum et animam contritam sacrificio potiora habuit, is utique postquam in carnem venit, multo magis sanguinaria ista abolevit sacrificia, quae ne pridem quidem requisierat, sed sacrificare cupientibus liberam rem permiserat, modo ea corde recto offerrent. ideo dicit “si sacrificare cupis, mihi non requirenti sacrificia.” cum vero dei oblitus eius loco vitulum invocaverunt, eique reditum ex Aegypto acceptum tulerunt, dicentes (Exod. 32) “ecce dii tui, Israele, qui te ex Aegypto eduxerunt,” diffidentes deum, qui eos afflictos Mosis opera sublevarat, qui manu et virga Mosis miracula ediderat, qui Aegyptiis decemplicem poenam inflixerat, qui rubrum mare in portiones disciderat ipsosque per medias aquas ut

αὐτοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος ὡς διὰ ξηρᾶς, τὸν τοὺς ἐχθροὺς αὐ-
 τῶν βυθίσαντα, τὸν Μερρὰν τὴν πηγὴν τὴν πικρὰν γλυκάναντα,
 τὸν ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ εἰς πλησμονὴν ἀναβλῦσαντα, τὸν
 στύλῳ νεφέλης καὶ στύλῳ πυρὸς σκιάζοντα αὐτοὺς διὰ θάλλπος P 239
 5 ἕμετρον, καὶ φωτίζοντα καὶ ὀδηγοῦντι τοὺς οὐκ εἰδότες ὅπου
 πορευθῶσι, τὸν ἐξ οὐρανοῦ μαγροδοτήσαντα αὐτοῖς καὶ ἐκ θα-
 λάσσης κρειοδοτήσαντα ὀρυγομήτρων, τὸν ἐν τῷ ὄρει νομοθετή-
 σαντα αὐτοῖς, οὗ τῆς θείας καὶ βροντοφώνου φωνῆς ἠξιώθησαν
 ἀκοῦσαι. τοῦτον ἀπηρνήσαντο, εἰπόντες τῷ Ἀαρῶν "ποιήσον
 10 ἡμῖν θεοὺς οἱ προπορεύονται ἡμῶν," καὶ ἐμοσχοποίησαν χω-
 νευτόν, καὶ ἔθυσαν τῷ εἰδώλῳ. κἀντεῦθεν οὖν ὀργισθεὶς ὁ μα-
 κρόθυμος θεός, ἕτε δὲ ἀχαριστηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἔδησεν αὐτοὺς
 δεσμοῖς ἀλύτοις, στιβάσι φορτισμοῦ καὶ σκληρότητι κλοιοῦ· καὶ
 οὐκέτι εἶπεν, ἔὰν ποιήσης, ὡς πρὸ τῆς μοσχοποιίας εἶρηκεν,
 15 ἀλλὰ ποιήσον θνῴσαστήριον καὶ θύε διηνεκῶς· ἐπιλήσμων γὰρ B
 ὑπάρχεις καὶ ἀχάριστος, ἵνα συνεχῶς ἐπιμυμνήσκη μου. ἐπεὶ
 οὖν τῇ ἐξουσίᾳ κακῶς ἐχρήσαντο οἱ τύλινας καὶ ἀγνώμονες,
 ἀνάγκη ἐπέθηκε λοιπὸν θύειν καὶ βρωμάτων ἀπέχεσθαι τινῶν,
 καὶ ζῶων διαφορὰς καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων διέστειλε, καίτοι
 20 παντὸς ζῶου καθαρῶ τυχάνοντος· πάντα γὰρ ὅσα ἐποίησεν ὁ
 θεὸς κατὰ λίαν. καὶ δὴ καὶ ἀφορισμοὺς προσέταξε καὶ καθα-
 ρισμοὺς καὶ βαπτισμοὺς καὶ δεκατισμοὺς καὶ ἀγνείας καὶ ἀργίας
 διαφόρους, ὧν παρακούοντι τιμωρίαν ὠρίσατο, ἵνα πιεζόμενοι

per continentem traduxerat, qui hostes eorum submerserat, qui fontem
 Merreae de amaro dulcem redegerat, qui de cacumine saxi icto aquae
 abunde elicuerat, qui columna nubis eos obumbrans nimium aëris aestum
 avertabat, qui columna ignea praelucebat viamque eos ignotam ducebat,
 qui eis caelitus manna praebebat, qui a mari coturnicibus missis carne
 eos saturabat, qui in monte legem ipsis dederat, qui eos auditione suae
 divinae ex tonitribus vocis dignatus fuerat. hunc illi diffidentes, Aaro-
 nem iusserunt sibi deos fabricari itineris duces, fusoque vitulo sacrifi-
 caverunt. ea ipsorum ingratitude deus ira, quantumvis ad eam lentus,
 exarsit, eosque vinculis insolubilibus ligavit, oneribus gravibus et duris
 pressos compedibus; neque, ut ante confectum vitalum, permisit iis
 sacrificare, sed imperavit uti altari condito continenter sacrificarent,
 hominesque obliviosi alioquin et ingrati, ita dei perpetuo colerent me-
 moriam. quoniam igitur miseri obnoxioque praediti animo Iudaei licen-
 tia sua male usi sunt, necessitatem eis exinde imposuit dominus sacrifi-
 candi et cibus quibusdam abstinendi, discrimenque mundorum et immun-
 dorum animalium statuit, quanquam omnia animalia munda sint: omnia
 enim quae deus creaverat, valde bona erant. iniunxit etiam quas-
 dam separationes purgationes ablutiones decimationes castimonias fe-
 riasque varias, poenis etiam sancita omnia, ut pressi ac compedibus

- καὶ ὑπὸ τοῦ κλοιοῦ ἀγγχόμενοι τῆς πολυθέου πλάνης ἐκστήσονται.
- C οὐκοῦν διὰ τὴν σκληροκαρδίαν αὐτῶν ἐπέδησεν αὐτούς, ὅπως διὰ τοῦ θύειν καὶ ἀργεῖν καὶ ἀγνίξασθαι καὶ τὰ τοιαῦτα παρατηρεῖσθαι εἰς ἔννοιαν ἔρχονται θεοῦ τοῦ ταῦτα διαταξαμένου αὐτοῖς καὶ νομοθετήσαντος, οἷγε μοχθηρία τρόπου καὶ γνώμης ἀγνώμονος οὐ διελίμπανον ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐπιλανθανόμενοι τοῦ θεοῦ, καὶ παρατρεπόμενοι προσεκύνουν ἀντὶ τοῦ κτίστου τὴν κτίσιν, καὶ ποτὲ μὲν, ὡς εἴρηται, μοσχοποιήσαντες, ποτὲ δὲ τῷ Βεελφεγῶρ προσκυνήσαντες, ἄλλοτε δὲ τῷ Βάαλ καὶ τῷ Χαμῶς καὶ τῇ Σιδωνίᾳ Ἀστάρτῃ καὶ τῷ Μολχώμῳ, καὶ ποτὲ τῷ ἥλιῳ καὶ τῇ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄστροις, ἃ ὁ θεὸς εἰς φάσιν ἀν-
- D θρώποις ἐποίησε καὶ οὐκ εἰς προσκύνησιν· ποτὲ δὲ καὶ ἄλογα ζῷα ἐτίμων, ὡς παρ' Αἰγυπτίοις τὸν Ἄπιν βοῦν καὶ τὸν Μενδήσιον τράγον, καὶ θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς, ὡς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ταύτη τοι προδήλως ἀπειλῶν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἔλεγε διὰ τοῦ προφήτου· “μὴ μικρὸν τοῦτο τῷ οἴκῳ Ἰούδα, ποιεῖν τὰ βδελύγματα ταῦτα ἃ ἐποίησαν; ὅτι ἐπλησάτ τὴν γῆν ἀνομίας τοῦ παροργίσει με.” διὸ τοίνυν εἰκότως ἐξωλοθρεῦθησαν ὡς τὸν θεὸν παροργίζοντες καὶ τὴν ἅγιαν γῆν ἐκείνην καταμυαίνοντες ἀπ' ἀρχῆς ἕως τῆς ἐσχάτης καὶ τελευταίας ταύτης ἀλώσεως ἐπὶ Οὐδσπασιανοῦ 20 καὶ Τίτου. καὶ γὰρ διαφόρων ταύτην ἐλότων καὶ καθελόντων,
- P 240 φησὶ Θεοδώρητος, πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατέστησαν ἀξιώματά τε καὶ σχῆμα· ἀλλὰ νῦν οὐκέτι. πρῶτος μὲν γὰρ Θελαφάλασαρ δορυῶλον ἔλαβε τῶν δέκα φυλῶν τὸ πλεῖστον, δεύτερος δὲ Σα-

adstricti errorem de multis diis vitarent. sic ergo deus eos ob animi obstinationem devinxit, ut sacrificiis feriis castimoniis aliisque id genus caeremoniis observandis dei memoriam retinerent, qui omnia ista praecepisset atque legibus descripsisset. illi tamen perversitate morum et animi ingratitude ea iam inde a principio ad finem usque fuerunt, ut identidem dei obliviscerentur, deviantesque a recto creatoris loco creaturam adorarent. itaque alias vitulum, uti diximus, confiarunt, alias Beelphegori supplicarunt, alias Baali Chamoso Sidoniae Astartae Molocho, alias soli lunae et stellis, quae deus non ut colerentur sed ut lumen praeberent hominibus creaverat; alias bruta animantia culta dei affecerunt, ut in Aegypto Apin bovem et hircum Mendesium, alias argenteos et aureos deos, ut in Iudaea. eam ob rem perspicue iis deus voce vatis sui ita minatur: “parumne hoc Iudaea familiae videtur, quod tam multa abominanda fecerunt terramque impietatis repleverunt, ut me irritarent?” merito igitur excisi sunt, cum dei iram provocarent sacramque terram ab initio polluerent identidem usque ad postremum illud sum sub Vespasiano et Tito excidium. cum enim, inquit Theodoretus, diversi Hierosolyma cepissent atque destruxissent, semper ea pristinae dignitati est atque formae restituta, dempto postremo excidio. primus Thelaphalasar maiorem decem tribuum partem captivam

λαμνασαὺρ τὴν Σαμάρειαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν ἑξηνθραπόδισε πό-
 λεις, τρίτος δὲ ὁ Σαναχρείμ τὰς μὲν ἄλλας τῆς Ἰουδαίας ἐπολιόρ-
 κησε πόλεις καὶ πολλοὺς μετώκισεν αἰχμαλώτους, ἐπιστρατεύσας
 δὲ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀλαζονικῶς τε καὶ δυσσεβῶς ἐκομίσατο δι-
 5 καίως τῆς βλασφημίας τὰ ἐπίχειρα· θεηλάτῳ πληγῇ τὴν στρατιῶν
 ἀπόλεσας, καὶ μετ' αἰσχύνῃς ἀναξεδύσας, ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων
 ἀναιρεῖται. μετὰ δὲ τοῦτον Ναβουχοδονόσορ ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει
 τῆς βασιλείας Ἰωακείμ τοῦ υἱοῦ Ἰωσίου μετὰ δυνάμειος εἰς τὴν
 Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, καὶ πολλὰ τάλαντα χρυσίου καὶ ἀργύρου B
 10 λαβὼν καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους αἰχμαλώτους πολλοὺς καὶ μέ-
 ρος ἐκ τῶν ἱερῶν σκευῶν, ὑπέστρεψε δασμὸν ἐπιθείς. καὶ μετ'
 ὀλίγον χρόνον ὃ μὲν Ἰωακείμ τὸν θρόνον ἤθεττησεν, ὃ δὲ Ναβου-
 χονόσορ τῷ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς τούτου βασιλείας, ὀγδόῳ δὲ τῆς
 οἰκείας ἡγεμονίας πάλιν ἐκστρατεύει τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ τὸν
 15 μὲν Ἰωακείμ ἀνελὼν καὶ ἀπὸ τοῦ τέλους ῥιψῆναι κελεύσας ἄτα-
 φον ἐπὶ τινα χρόνον κατέλιπε, περὶ οὗ καὶ Ἱερεμίας φησὶ "τῷδε
 λέγει κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ υἱὸν Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα. οὐαὶ
 ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον. οὐ μὴ κήνονται αὐτόν, ὡ ἀδελφε, οὐδ'
 οὐ μὴ κλαύσονται αὐτόν, οἴμοι κύριε καὶ οἴμοι ἀδελφε· ἀλλὰ C
 20 ταφὴν ὄνον ταφήσεται, καὶ συμψηφισθεὶς ῥιφήσεται ἐπέκεινα τῆς
 πόλης Ἱερουσαλήμ," τοὺς δὲ ἐν τέλει πάντας αἰχμαλώτους λα-
 βῶν, καὶ τοῖς ὑπολειφθεῖσι χειροτονήσας βασιλεῖα Ἰεχονίαν υἱὸν
 Ἐλιαιέμ, ἀπῆρεν εἰς Βαβυλῶνα. εἶτα καὶ τοῦτον μαθῶν στα-

abduxit. secundus Salamanaser Samariam et circumpositas urbes sube-
 git et incolas in servitutem abegit. tertius Senacherimus reliquas Iu-
 daeae urbes oppugnavit, multosque servitum in suum regnum misit.
 verum Hierosolymam quoque adortus, ac superbe et impie contra deum
 elatus, iustas suae impiae maledicentiae poenas dedit, exercitu divini-
 tus caeso coactus cum dedecore obsidionem solvere, domumque rever-
 sus a filiis suis est interfectus. post hunc Nabuchodonosor, Ioachimo
 Iosiae filio tertium annum regnante, copias in Iudaeam adduxit; multis-
 que auri et argenti talentis acceptis, multis qui regii erant sanguinis
 captivis abductis, ablata etiam sacrorum vasorum parte impositoque
 tributo domum rediit. paulo post Ioachimo tributum non solvente Na-
 buchodonosor anno regni eius undecimo, sui autem octavo, rursum
 Hierosolyma oppugnavit, Ioachimumque necatum de muro proiciit et
 aliquamdiu inhumatum relinqui imperavit; de quo et Ieremias dicit
 (cap. 21) "haec pronuntiat dominus de Ioachimo Iosiae regis Iudae filio
 vae ei viro: inter plangendum super eo non dicent heu frater, neque
 inter defendendum dicent heu domine et heu frater: sed asini sepultura ei
 obtinet, ac putrefactus proicietiar trans muros Hierosolymitanos." proceres omnes captivos abduxit, constitutoque ibi relictis rege Iechonia
 Kliachimi filio Babylonem se recepit. post tres menses hunc quoque

σιάσαντα μετὰ μῆνας τρεῖς πάλιν ἔρχεται, καὶ τοῦτον πεδήσας μετὰ πολλῶν νεωτέρων δοριόλωτον ἄγει, καταστήσας ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύειν τῶν ὑπολοίπων Σεδεκίαν πατράδελφον αὐτοῦ, ὄρκοις κατὰ τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ μὴ ἀποστήναι καταδεσμήσας. ἀλλὰ καὶ τούτου παραβάντος τοὺς ὄρκους καὶ μήτε τὸν δασμὸν ἀποδοῦναι 5 θελήσαντος μήτε μὴν εὐνοίαν φυλάξαντος ἀλλ' Αἰγυπτίοις D προσφυγόντος, αὐδῖς παριγένετο, καὶ τὸν μὲν Σεδεκίαν χειρωσάμενος καὶ ἐκτυφλώσας, καὶ τὴν πόλιν αὐτανδρον εἰληφώς, τὰ τε βασιλεία καὶ τὸν Θεῖον ναὸν καὶ πᾶσαν ἐμπρήσας οἰκίαν, αἰχμαλώτους ἀπήγαγε τοὺς διασωθέντας ἐκ τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ 10 πολέμου καὶ τὰ διαφέροντι σκεύη τοῦ ναοῦ κυρίου. τὸ πλῆθος τοίων τῶν συμφορῶν αὐτῶν καὶ Ἰωὴλ διηγουόμενος πρῶτον μὲν ἐπελεύσεσθαι κάμπην λέγει, τὰ δὲ ὑπ' αὐτῆς μὴ ἀναλωθέντα ὑπὸ ἀκριδος ἀναλωθήσεσθαι, ὅσα δὲ ταύτην διαφεύξεται, δαπανήσιν τὸν βροῦχον, ἔσχατον δὲ τὴν ἐρυσίβην ἐπαχθεῖσαν μηδὲν 15 παντελῶς καταλείψειν ἀλώβητον. φησὶ γάρ "τὰ κατάλοιπα τῆς P 241 ἀκριδος καταφάγεται ὁ βροῦχος" καὶ τὰ ἐξῆς. ταῦτα γὰρ τροπικῶς εἰς τὸν Ἀσσυρίον καὶ Βαβυλώνιον ἐκληπτίον, κάμπην μὲν τὸν Θελαφάλασαρ ὀνομάζοντα, ἀκριδα δὲ τὸν Σαλαμανασάρ, βροῦχον δὲ τὸν Σενυχρηίμ, ἐρυσίβην δὲ τὸν Ναβουχοδονόσορ, 20 τελευταῖον ἐπιστρατεύσαντα καὶ τὴν Ἰουδαίαν δρῶσαντα καὶ τοὺς τὸν θάνατον διαφυγόντας αἰχμαλωτίσαντα, καθὼς εἴρηται. πλειστάκις μὲν ὄν πάλιν συμβέβηκεν ἀλῶναι τὴν Ἰουδαίαν, ὡς φησι πάλιν ὁ μέγας Κύριλλος, ὑπὸ τε Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων Σύρων

defectionem moliri sentiens rediit, eumque in compedibus cum multis iuvenibus captivum abduxit, regno Sedechiae eius patris tradito, cum is per deum iurasset se fidem servaturum. sed et hoc perituri sese obligante ac neque amicitiam servante et tributum abnegante et ad Aegyptios confugiente, denuo Hierosolyma advenit. ibi Sedechiae capto oculo eruit; urbeque et hominibus potitus regiam, aedem dei omnesque domos incendit, et quod a fame et bello hominum erat reliquum, captivos simulque praecipua templi vasa abduxit. Ioelus (cap. 1) sane multitudinem calamitatum enarrans primo ait erucam venturam; quod ea non absumpserit, id locustam perdituram; si quid ea reliquum fecerit, id bruchum vastaturum; ad extremum superventuram rubiginem, eamque nihil omnino integrum relicturam. sic enim ait "residua erucae comedit locusta" et quae sequuntur. haec mutatis nominibus de Assyrio et Babylonico regno sunt intelligenda: eruca enim Thelaphalaserem notat, locusta Salmanaserem, bruchus Senacharibum, rubigo Nabuchodonosorem, qui ultimo Iudaeam depopulatus est, eosque qui mortem evaserant in servitutem abegit, sicut diximus. persaepe igitur, ut magnus ait Cyrillus, Iudaea ab hostibus est vastata, ab Assyriis, ab Ae-

τε καὶ Μωαβιτῶν, Ἰδουμαίων καὶ τῶν λεγομένων Φυλιστιεῖμ, τοιτέστι Παλαιστηνῶν· ἀλλ' ὀλίγα παθοῦσαν καὶ συμμέτροις ἔσθ' ὅτε περιπεσοῦσαν συμφοραῖς πάλιν ἀνῆκεν, ἐπαμύναντος Β Θεοῦ τοῦ καὶ παιδεύσαντος. ἀπόλωλε δὲ νῦν ὄλοσχερῶς μετὰ 5 τὴν τοῦ κυρίου σταύρωσιν.

Ὡσπερ τοίνυν ἡ μὲν τῶν Ἀσσυρίων βασιλεία κατελύθη ὑπὸ Βαβυλωνίων, ἡ δὲ Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν, ἡ δὲ Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων, ἡ δὲ Μακεδόνων ὑπὸ Ῥωμαίων, οὕτως ἡ τῶν Ῥωμαίων ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου καταλυθήσεται καὶ ἡ τοῦ Ἀντιχρίστου 10 ὑπὸ Χριστοῦ διωφθαρήσεται. διὰ μὲν οὖν τῶν τεσσάρων ἀνέμων τὰς μεγάλας τέσσαρας βασιλείας ὁ μέγας διδάσκει Ζαχαρίας, τὴν Χαλδαίων, τὴν Περσῶν καὶ τὴν Μακεδόνων καὶ τὴν Ῥωμαίων. τὰ δὲ δύο ὄρη τὰ δύο κλίματα τὸν οἰκουμένης φησὶν· εἰς δύο γὰρ τέμνεται, εἰς τε Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην. καὶ οἱ μὲν πυρροὶ ἵπποι C 15 τὸ μαιφρόνον τῶν Χαλδαίων σημαίνουσιν, οἱ δὲ μέλανες τὸν ἐπενεχθέντα παρὰ Περσῶν καὶ Μήδων τοῖς Βαβυλωνίοις θανάτεον, οἱ δὲ λευκοὶ τὸ σαφές τῆς δόξης τῶν Μακεδόνων· σὺ γὰρ ὡσπερ αἱ ἄλλαι βασιλείαι, καὶ αὗται. οἱ δὲ ψαροὶ καὶ ποικίλοι τὸ ἰσχυρὸν καὶ εὐτονον τῆς Ῥωμαίων βασιλείας δηλοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ 20 κατεστρατεύοντο Μῆδοι καὶ Πέρσαι κατὰ Βαβυλωνίων, τούτου χάριν πορευόμενοι καὶ δὴ καὶ ἀναπαῦσαι λέγονται τὸν θυμὸν κυρίου· ἐπειδὴ γὰρ σκληροὶ γεγόνασι κατὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο παρεδόθησαν εἰς χεῖρας Κύρου τοῦ Πέρσου. τὸ δὲ καὶ τοὺς λευκοὺς ἵππους, τοιτέστι τοὺς Μακεδόνας, κατόπισθεν τῶν

gyptiis a Syris a Moabitibus ab Idumaeis a Philistiis, qui sunt Palaestini. verum ea mediocri percepto damno, et non magnis interdum affecta calamitatibus, rursus liberata fuit, deo tantum castigante ac rursus tutante populum. nunc autem postquam Christus fuit crucifixus, funditus ea interit.

Quemadmodum ergo Assyriorum regnum a Babylico, hoc a Persico, idque a Macedonico, rursusque hoc a Romano est deletum, ita et Romanum imperium ab Antichristo evertetur, et Antichristi a Christo. proinde per quatuor ventos Zacharias quattuor magna regna designavit Chaldaicum Persicum Macedonicum et Romanum. duo montes duas orbis terrarum partes indicant: is enim in duas partes scinditur, Asiam nempe et Europam. ac rufi quidem equi Chaldaeorum homicidia notant, nigri necem iis a Persis et Medis illatam, albi illustrem Macedonum gloriam (non enim simile fuit ceterorum regnorum id regnum), variegati robor Romani regni. quoniam vero Medi et Persae expeditionem in Babylonios fecerunt, eapropter ire dicuntur, et quidem etiam placare dei iram. quia enim Babylonii populum dei duriter tractarunt, ideo in manus Cyri Persae traditi sunt. quod autem albi equi

μελάντων πορεύεσθαι σημαίνει ὡς καὶ οἱ Μακεδόνες τὴν Περσῶν
 D βασιλείαν χειρώσονται. τὸ δὲ τοῦ ψαροῦς ἐπὶ νότον ἔρχεσθαι
 δηλοῖ ὡς ἔμελλον Ῥωμαῖοι στρατεύειν κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ· ἐν
 γὰρ τῷ νότῳ κεῖται ἡ πόλις. τὸ δὲ προσταχθέντας αὐτοὺς περιο-
 δεῦσαι τὴν γῆν διδάσκει πάλιν ὡς διὰ τοῦ Θεοῦ πᾶσα βασιλεία⁵
 συνίσταται.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τῆς ἰσχύτης ἁλώσεως Ἱε-
 ρουσαλήμ ἔτη μξβ', ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης οἰκοδομῆς τοῦ Σολομων-
 τειον νουοῦ καὶ τῆς πόλεως ἔτη μπγ', ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας οἰκο-
 δομῆς ἔτη φρς', ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ Ἀντίοχον πολιορκίας σμη',¹⁰
 ἀπὸ δὲ τῆς ἀναλήψεως Χριστοῦ ἕως τῆς ὑπὸ Τίτου ἁλώσεως
 ἔτη μβ'.

P 242 Τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Τίτου υἱοῦ Οὐδεσπασιανοῦ τὸ
 Βέσβιον ὄρος ἐν τῇ δύσει κατὰ κορυφῆς ῥυγὴν ἐξεφύσησε πῦρ
 τοσοῦτον ὡς καταφλέξει τὴν παρακειμένην χώραν καὶ τὰς πόλεις.¹⁵
 ὅπερ Θεασάμενοι οἱ Ἕλληνες, καὶ σφόδρα καταπλαγέντες, ἠρώ-
 των τινὰς τῶν ἑλλογιμῶν Χριστιανῶν πῶς καὶ πόθεν ἐξῆλθε τὸ
 πῦρ ἐκ τῶν μυχαιατῶν τῆς γῆς. οἱ δὲ φασιν, ἐκ τῆς ἠτοιμασμέ-
 νης τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ἁμαρτωλοῖς
 καὶ ἀσεβέσι ἀνθρώποις γενένης ἀνεδόθη πρὸς σωφρονισμόν καὶ²⁰
 ἐπύγνωσιν τῶν ἁμαρτανόντων. καὶ ὄλον ἐξ ὧν καὶ ὁ περιβόητος
 ὑμῶν διδάσκαλος Πλάτων ἔφη, διεξερχόμενος ἐν τῷ Φαιδῶνι
 B περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποπληρώσεων τῶν ψυχῶν, ὅτι οἱ κακῶς
 βεβιωκότες κολάζονται ἐν τῷ Κωκυτῷ καὶ ἐν τῷ Πυριφλεγέθοντι

nigros a tergo subsequuntur, id ostendit Macedonas Persarum regnum
 eversuros fuisse. et quod variegati ad austrum vadunt, eo Romanorum
 contra Hierosolyma expeditio adumbratur: ad austrum enim urbs sita
 fuit. quod terram iubentur circuire, docet a deo omnia regna con-
 stitui.

Ab Adamo usque ad extremum Hierosolymae excidium supputantur
 annorum quinque milia et ducenti sexaginta duo, a prima templi Solo-
 monis et urbis aedificatione anni 1088, ab instauratione 596 anni, ab
 oppugnatione Antiochi 248. a Christi in caelum adscensu usque ad
 excidium urbis sub Tito anni 42.

Tertio anno Titi Vespasiani fil. Besbii mons in occasu a vertice
 summo ruptus tantum ignis efflavit, ut eo regio urbesque circumiacen-
 tes incensae fuerint. quod cum vidissent Graeci vehementer admirati,
 quosdam Christianorum primarios interrogarunt quonam modo atque
 unde ignis ex penetralibus terrae erupisset. hi responderunt eum ad-
 monendorum resipiscentiae causa peccatorum editum fuisse ex geenna,
 quae diabolo eiusque angelis et omnibus peccatoribus parata est. idque
 manifestum esse etiam ex his quae celebris ipsorum doctor Plato in
 Phaedone de animarum ordinibus atque statu narrat, nimirum eos qui
 male vixissent, in Coccyto igneo Phlegethonte et Tartaro supplicii

καὶ ἐν τῷ Ταρτάρῳ, ἅτινά εἰσιν ἐν τῷ βάθει τῆς γῆς. καὶ ταῦτα
 μὲν ἐκείνοι πρὸς τοὺς κατ' ἐκείνο καιροῦ διυποροῦντας Ἑλληνας.
 ὁ δὲ θεῖος Πατρικίος καὶ τῆς Προύσης ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς πρὸς
 τὸν δικαστὴν ἀνθύπατον, ἐρωτηθεὶς ἐπὶ λαοῦ καὶ δήμου περὶ τῶν
 5 ὑποφωτῶν πόθεν ἐξέρχεται, οὕτως ἀπεκρίθη. ὁ κτίσας θεὸς πῦρ
 καὶ ὕδωρ ἐξ οὐκ ὄντων οὐσιῶν, καὶ ἐκ μὲν τοῦ πυρὸς φῶς καὶ
 ἥλιον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας κατασκευάσας λόγῳ, προσέταξεν
 αὐτοῖς ἡμέραν καὶ νύκτα δαδουχεῖν· τοσαύτη γὰρ αὐτοῦ ἡ δύνα-
 μεις ὅσον καὶ τὸ θέλημα. ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος τὸ στερεώμα τοῦ οὐ- C
 10 ρανοῦ συμπήξας, καὶ γῆν ἐπάνω τῶν ὑδάτων ἐδράσας, ἐποίησε
 τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα προγονωστικῆ ἑνεργείᾳ, ἵνα ὁ μέλλον παρ' αὐ-
 τοῦ πλασθήσεται ἄνθρωπος μηδενὸς τῶν ἀναγκαίων καὶ συμπε-
 ρόντων εἰς χρῆσιν ἐνδεῖται. ἐν οἷς δύο τόπους εὐτρεπίσας πάλιν
 αἰδίου, τὸν μὲν φωτὶ καταλάμπεισθαι καὶ ἀπερύντων ἀγαθῶν
 15 ἔμπλεων κατεσκεύασε, τὸν δὲ σκότους καὶ κολαστηρίου πυρὸς
 αἰωνίου πεποίηκεν, ὅπως οἱ μὲν εὐαρεστήσαντες αὐτῷ καὶ πρὸς
 τὴν τοῦ διαβόλου μὴ κατολισθήσαντες ἀπάτην τὸν τῶν φωσφό-
 ρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπολαβόντες τόπον αἰωνίως
 αὐτῷ συμβασιλεύσωσιν, οἱ δὲ παροργίσαντες αὐτὸν καὶ τῷ κοινῷ
 20 ἐχθρῷ ἑξακολουθήσαντες σὺν αὐτῷ καὶ τὸν τῶν σκοτεινοφύρων D
 κολαστηρίων ἀπειληφότες χῶρον ἀτελευτήτως ἀποκλαύσωσι. δια-
 χωρίσας δὲ τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ὥσπερ τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος,
 κατεκερμάτισε ταῦτα κατὰ φύσιν αὐτοῦ τῆς κτίσεως, καὶ ἔστιν
 ὕδωρ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, ὃ ἔστιν αἰθήρ, καὶ ἔστιν ὕδωρ

affici, quae sint in visceribus terrae. atque haec quidem isti tunc Graecis rei causam sciscitantibus responderunt. beatus autem Patricius Prusae episcopus et martyr, a proconsule coram universo populo causam thermarum, id est aquarum quae sua sponte calidae terra erumpunt, interrogatus ita respondit. cum deus ignem et aquam ex nihilo condidisset, verbi sui vi ex igne lucem solem et reliquas stellas fecit, iussitque ea dies noctesque lumen praebere. tantum quippe ei est potestatis quantum voluntatis. porro ex aqua firmamentum caeli compegit terramque supra aquas statuit; effecitque in his omnia efficacitate futuri providente, ut homo, quem erat formaturus, nulla suis necessitatibus usibusque commoda re destitueretur. rursus in his duo loca condidit sompiterna, quorum alterum luce illustrem infinitis bonis replevit, alterum tenebris obsitum aeterni ignis supplicii destinavit, ut qui ei sese probassent neque a diabolo se in fraudem illici siviissent, si vitae restituti inque locum lucis et bonorum refertum recepti aeternum cum ipso regnent, qui vero ipsum irritassent communi hosti obsecuti, cum hoc in tenebrosos isto carcere sine fine supplicia luentes plorent. proinde cum aquam ab igne, sicut et tenebras a luce, divisisset, ea per omnem suam creaturam minutis partibus distribuit. itaque et aqua supra firmamentum

καὶ πῦρ ὑποκάτω τῆς γῆς. καὶ τὸ μὲν ἐπάνω τῆς γῆς ὕδωρ συναχθὲν εἰς συναγωγὴν μίαν θάλασσα προσηγορεύθη, τὸ δὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀπομειναιαν ἄβυσσος ἐκλήθη, ἕξ οὗ καθάπερ σίφωνές τινες ἀναπέμπονται πρὸς ζώην ἡμῶν καὶ παντὸς ζῴου αἰ πηγαί. ἀφ' οὗ καὶ τὰ θεριὰ ἀνάγονται. καὶ τὰ μὲν πορρωτέρω τοῦ κάτω 5
 P 243 πυρὸς ἀπέχοντα προνοία Θεοῦ ἀναδίδονται ψυχρότερα, τὰ δὲ πλησίον τοῦ πυρὸς ἐκείθεν ἐκπυρούμενα ζέοντα λίαν ἀναφέρονται, ὅσα δὲ οὗ πολὺ πλησιάζουσι, χλιαρὰ ἀναδίδονται. καὶ τὸ μὲν ὑποκάτω τῆς γῆς πῦρ κολαστήριόν ἐστι δαιμόνων καὶ ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, τὸ δὲ κατωτάτω ὕδωρ, ψυχρότερον ὄν καὶ εἰς βίω- 10
 λους κρυστάλλου πεπηγός, ὃ καὶ Τάρταρος λέγεται, βασανιστήριόν ἐστιν ὡσαύτως καὶ τοῦτο τῶν μὴ φυλαζάντων τὰς ἐντολάς τοῦ κυρίου. ὅτι δὲ πῦρ ἐστὶν ὑποκάτω τῆς γῆς, πευθέτω σε τὸ ἐν Σικελίᾳ καὶ ἐν Λυκίᾳ προφανῶς ἀναδιδόμενον καὶ μέντοι καὶ ἐν ἄλλοις διαφόροις τόποις ὁμοίως παραδεικνύμενον πῦρ, εἰς τὴν 15
 B ἔργα πεπράχασι. περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ φησὶν ὅτι πῦρ ἐκκέκασται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καθήσεται ἕως ἕδου κατωτάτου, καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς, φλέξει θεμέλια ὀρέων. οὕτως δὲ καὶ Ἡσαΐας διαρρηθὴν προφα- 20
 νων τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὴν ἐσομένην καὶ ἤτοιμισμένην αὐτοῖς διὰ τοῦ ἀσβέστου πυρὸς κόλασιν ἐκβοᾷ "τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν ὅτι πῦρ καίεται, καὶ τίς ἀπαγγελεῖ ὑμῖν τὸν τόπον τὸν αἰώνιον; πορεύε-

est aether; et est ignis atque aqua infra terram. et aqua quidem superior in unum collecta mare dicitur: quae autem infra terram residet, abyssus nominatur, unde veluti tubuli quidam emittuntur fontes, ad vitae nostrae et animalium omnium usus; atque indidem etiam calidae ebulliunt. nam quae, dei providentia sic ordinante, longius ab igne inferiori absunt aquae, eas frigidiores eduntur, quae igni propiores sunt, ab eo calorem concipiunt et admodum fervidae sursum efferuntur, quae autem non prope ignem sunt, tepidae exeunt. atque ignis quidem qui infra terram est, daemonum et peccatorum hominum supplicio inservit. aqua etiam imo infra terram loco, ita frigida ut in glebas glaciei congelet, qui et tartarus dicitur, ipsa etiam facit ad cruciandos eos qui dei praecepta violaverunt. esse autem ignem subter terram, persuadere tibi debet ignis qui in Sicilia Lycia aliisque locis manifesto erumpit; quo nimirum praemonstratur in horrenda Geenna omnes uri qui ignem suis factis meruerunt. de hoc igne etiam magnus ille Moses in persona dei loquitur (Dent. 32) "exarsit ignis me excandescente, cuius incendium pertinget usque ad infima inferorum, consumet et terram et eius proventus, comburet fundamenta montium." sic etiam Esaias exclamat, peccatoribus diserte praedicens inextinguibilis ignis poenas iampridem eos manentis (cap. ult.) "quis" inquit "vobis nuntiabit ignem iam ardere? quis vobis locum aeternum demonstrabit? ambulate in lumine iguis vestri, et flamma quam conce-

σθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν, καὶ τῇ φλογὶ ἧ ἔξεκαύσατε. καὶ ἔξελεύσονται καὶ ὄνουνται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί, λέγει κύριος. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβησθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὄρυσιν **C**
5 πάσῃ σαρκί." καὶ δὴ καὶ ὁ θεηγῆρος Χρυσόστομὸς φησιν· ὄρα παράδοξον ἀῖθις ἕτερον, ἐναντίας φύσεις συνιούσας. οὔτε γὰρ ἀστραπῆς τι πυρωδέστερον οὔτε ὕδατος ψυχρότερον, ἀλλ' ὁμοῦ ἀναμίγνυται, καὶ οὐ συγχέεται οὐδὲ κεράννυται, ἀλλὰ τοὺς οὐκείλους ἕκαστον διατηρεῖ ὄρους. τὸ πῦρ ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὸ ὕδωρ
10 ἐν τῷ πυρὶ, καὶ οὔτε τοῦτο ἐξήρανε ἐκεῖνο οὔτε ἐκεῖνο κατέσβεσε τοῦτο. καίτοι ἀστραπὴ τοῦ ἡλιακοῦ πυρὸς δέξυτερον καὶ φανότερον. καὶ μαρτυροῦσιν αἱ ὄψεις αἱ ταῖς ἀκτίσι διηλεκῶς καταλαμπόμεναι, ἐκείνης δὲ τὴν φορὰν οὐδὲ πρὸς βραχὺ δυνάμεναι ἐνεργεῖν. καὶ ὁ μὲν ἥλιος διὰ πάσης ἡμέρας διατρέχει τὸν οὐρανόν, αὐτὴ δὲ ἐν **D**
15 μῦθαι καιροῦ ῥοπῇ τὴν οἰκουμένην ἄπασαν, ὡς καὶ Χριστὸς μαρτυρεῖ λέγων "ὡσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἐξ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν." εἶτα φησὶν "ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησουρῶν αὐτῶν." αὐτὴ πάλιν ἑτέρα φύσις, οὐ μικρὰν ἡμῖν παρέχουσα χρεῖαν, ἀλλὰ τοσαύτην ὥστε εἰς τὸ πολὺ τῆς ζωῆς ἡμῶν συντελεῖν,
20 κεκμηκότα ἀνακτᾶσθαι τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ ἔργον ἀνέμων, ἀναρριπίζει τὸν ἀέρα, ὥστε μὴ ἀκίνητον ὄντι διαφθείρεσθαι, πεπαίνειν δὲ τοὺς καρποὺς καὶ τρέφειν τὰ σώματα. τί ἂν τις εἴποι τὰς ἐν ναυτιλίᾳ χρεῖας αὐτῶν, καὶ τοὺς καιροὺς οἷς τεταγμένως ἐφίστανται καὶ παραχωροῦσιν ἀλλήλοις, χορεύοντες ἐν τῷ πελάγει

pistis. et exhibunt alii, ac videbunt membra hominum eorum qui contra me deliquerunt, quia vermis eorum non morietur et ignis non exstinguetur, ostentuique erunt omnibus hominibus." sed et divino praeditus eloquio Chrysostomus dicit "rursus mihi aliud admirabile considera. congregiuntur duae naturae contrariae: quid enim sit aut fulgure magis igneum aut aqua frigidius? tamen ita coeunt ut neque confundantur neque temperentur: sed et aqua in igne et ignis in aqua suas utrumque servat proprietates: nam neque aquam ignis exsiccat, neque ignem aqua exstinguit. et sane fulgur etiam solari igne acutius est et lucidius; quod testantur oculi, qui cum perpetuo radiis solaribus illustrentur, fulguris splendorem ne exiguo quidem tempore possunt ferre. et sol totam diem permeando caelo insumit, fulgur uno momento totum orbem pervadit, quod et Christus testatur, inquit sicuti fulgur ab ortu exit et usque ad occasum videtur." deinde addit: "qui ventos educit ex eorum thesauris." quae rursus alia est natura, non parvam nobis utilitatem conferens, sed tantam ut ad plurimam vitae partem nobis conducatur, ad reficiendum fatigata corpora. ventorum enim officium est aërem excitare, ne motu carens vitium capiat, itemque coquere fructus et alere corpora. quis explicet quantum navigationibus prosint? et eorum tempora, quibus ordine ingruunt aliusque alii cedunt, choreas in mari ducentes, alique

- P 244 και τοὺς πλωτῆρας διαβιβάζοντες; καὶ ὁ μὲν παρέπεμψεν, ὁ δὲ διεδέξατο. καὶ ἐναντίας ὀδονόντων ὁδοῦ καὶ διακονούντων ἡ μάχη αὐτῶν πάλιν τῷ βίῳ γίνεται χρήσιμος. καὶ μυρία ἄν τις εἴποι τῶν ἀνέμων ἔργα. ἀλλ' ὅμως πάντα ταῦτα παραδρυσίων ὁ προφήτης καὶ κατωλικῶν ἀναλέγεσθαι, αὐτὸ μόνον τὴν ἐκκόλιαν⁵ τῆς δημιουργίας παρέστησε. τὸ γὰρ εἰπεῖν 'ἐκ Θησαυρῶν αὐτῶν' οὐ τοῦτο δηλοῦντός ἐστιν, ὅτι Θησαυροὶ τινές εἰσιν ἀνέμων, ἀλλὰ τὴν ἐκκόλιαν τοῦ ἐπιτάττοντος καὶ τὸ ἔτοιμον τῆς βουλῆς καὶ πειρασκουασμένον. ὥσπερ γὰρ ὁ ἔχων ἐν Θησαυρῷ μετὰ ἀδείας ἔξάγει πάντα, καὶ ὅτε βούλεται πάλιν εἰσάγει, οὕτως ὁ τοῦ πυρ-¹⁰ τὸς δημιουργὸς πάντι ἐκόλως ἐποίησε καὶ τῇ φύσει παρέδωκεν.
- B εἶδες καὶ πόση ἐν ἄερι διαφορὰ, καθάπερ καὶ ἐν πυρὶ καὶ ἐν ὕδατι πολλαὶ ἐναλλαγαί. καὶ γὰρ τοῦ ὕδατος τὸ μὲν ἐστι πηγαῖον, τὸ δὲ θαλάττιον, τὸ δὲ ἄεριον, τὸ δὲ ἐν νεφέλαις, τὸ δὲ ὑπερουράνιον, τὸ δὲ ὑπεράνω τῶν ἀνθρώπων, τὸ δὲ ὑπόγειον, ἀπ' οὗ καὶ¹⁵ τὰ θερμὰ ὕδατα ἐν διαφόροις τόποις ἀνάγονται, διὰ τοῦ ὑπογείου πυρὸς θερμοανθέντα παραδόξως. καὶ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἐστιν ἐν ἡλίῳ, τὸ δὲ ἐν σελήνῃ, τὸ δὲ ἐν ἀστραπαῖς, τὸ δὲ ἐν αἰθέριον, τὸ δὲ ἀπὸ ξύλων, τὸ περὶ ἡμῶς καὶ τὸ λυχνῶιον, τὸ δὲ ἀπὸ γῆς (καὶ γὰρ ἐστι πολλαχοῦ τὸ τοιοῦτο ἀπὸ γῆς ἀναυιδόμενον ἰδεῖν, ὥσπερ²⁰ αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων), τὸ δὲ ἐν λίθοις πυρατρισβομένοις, τὸ δὲ ἐν
- C κόμυις δένδρων καὶ αὐτῶν παρατρισβομένων, τὸ δὲ ἐν κεραννοῦς ἐκ τοῦ αἰθέρος, τὸ δὲ ἐξ ὑδάτων καὶ ὑέλων διαυγεστάτων καὶ καθα-

22 παρατρισβόμενον P

eorum navigantes quo volunt deducentes, alii excipientes? quin et contrariis incedentes viis atque ministeria sua obeuntes utili vitae nostrae pugna inter se decertant. sexcenta possent commemorari ventorum officia: sed tamen vates his omnibus enumerandis supersedens facilitatem tantummodo officii expressit. qui enim dicit "de thesauris ipeorum," is non dicit quosdam esse ventorum thesauros, sed significat quam facile sit ei qui mandat, omnia pro suo arbitrio in prompta habere. quemadmodum enim rem quam in thesauro habemus, facile ex eo vel promimus, vel, si visum sit, recondimus, ita universi opifex omnia nullo negotio effecit ac naturae tradidit. vidisti quanta sit in aëre varietas, sicut et in aqua et in igne multae sunt varietates. aquarum enim alia est fontana, alia marina, alia aërea, alia in nebulis, alia supra caelos, alia supra homines, alia infra terram, ex qua etiam diversis locis aquae ebulliunt mirabiliter ab igne qui sub terra est calefactae. ignis alius in sole est, alius in luna, alius in fulguribus, alius in aëre, alius qui ex lignis a nobis et lucernis exit, alius qui ex terra erumpit: multis enim locis eum edi videmus non secus quam etiam fontes. alius ignis est qui attritu lapidum eicitur, et alius qui attritu frondium arborearum; alius in fulminibus ex aethere, alius ex aqua et vitris pellucidissimis ac pu-

ρωτάτων ἐξάλλεσθαι πέφυκεν. οὕτω δὲ καὶ ἐν ἀέρι πάλιν ὁ μὲν ἔστι παχύτερος ὁ περὶ ἡμῶν καὶ φθοροποιὸς καὶ νόσον ποικίλων ἐπικινδύνων αἴτιος, ὁ δὲ λεπτότερος καὶ σωμάτων εὐκρασίας καὶ εὐρωστίας πρόξενος, ὁ δὲ αὐύτερος καὶ πυρωδέστερος. ὡσπερ 5 καὶ τῶν ἀνέμων πολλαὶ διαφοραί· ὁ μὲν γὰρ ἔστι λεπτότερος ὁ δὲ παχύτερος, ὁ μὲν ψυχρότερος ὁ δὲ ξηρότερος, ὁ μὲν ὑγρότερος ὁ δὲ θερμότερος. ὅθεν οὖν ὁ προφήτης ἐμπροσθεν εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν εὐεργετημάτων τούτων καὶ τῶν τοιοούτων, ἐν οἷς ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις καὶ σοφία δέικνυται, καὶ ἰδὼν τὸ πέλλαος ἀχανές, ἀπε- 10 πῆδησε μέγα βοήσας ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε· πάντα Δ ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, καὶ σοφίας ἐπέπλησας τὰ τε ἕμψυχα καὶ τὰ ἄψυχα.

Μετὰ δὲ Τίτον ἐβουλίωσε Δομετιανὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη εἰ μῆνας ἅ, καὶ ἐσαγάγη ἐν τῷ ναῷ Ῥώμης κατ' ἐπιβουλὴν τῆς 15 ἑαυτοῦ γυναικός. διάδοχος γὰρ γενόμενος τοῦ ἀδελφοῦ οὐ τὴν πατρικὴν τε καὶ ἀδελφικὴν ἐξήλωσεν ἀριστοπολιτείαν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Τιβερίου καὶ Νέρωνος ἀνοσιεργίαν ἐκ διαμέτρου. καὶ δὴ πᾶν εἶδος κακίας ἐπελθὼν, μισαιφονίας τε καὶ γυναικομανίας ἄμια καὶ ἀνδρομανίας ἀνάπλευς γενόμενος, ἑαυτὸν ὁ ἄθεος τελευταῖον 20 ἀπεθῆσε. κἀντεῦθεν ἔχθιστον ἦπυσι καὶ ἀπόβλητον διὰ τὸ P 245 φονικὸν τε καὶ θηριῶδες τῆς μιαιφῶς γνώμης ἑαυτὸν ὁ τάλας ἀποφήνας, εἰκότως μάλα τὰ ἐπιχειρεῖ τῆς οἰκείας δυσμενείας κομισάμενος ἀσχίστω μόρῳ τὸν μισαρὸν καὶ βέβηλον καταστρέφει βίον,

16 ἄριστον πολιτείαν P

rissimis exsilire solet. sic et quod ad aërem attinet, alius est crassior, qui nos ambit, isque corruptionis causa est et multorum periculosorum morborum; alius tenuior, qui corporibus bonam temperiem et firmitatem conciliat; alius siccior et fervidior. sic et ventorum sunt differentiae secundum tenuitatem crassitiem frigus siccitatem humiditatem caliditatem. itaque vates cum in inexhaustam tot tantorumque dei beneficiorum abyssum incidisset commemorandam, quibus dei potentia atque sapientia demonstratur, vidensque immensum se mare ingressum, resiliit hac cum exclamatione: magnificentissima sunt tua, domine, opera: sapienter omnia fecisti, sapientiaque omnia et animata et inanimata implevisti.

Tito successit in imperium frater eius Domitianus, idque tenuit annos 15, menses 11. isque in templo Romae est interfectus insidiis suae uxoris. neque patris hic neque fratris sectatus est mores, sed contra Tiberii ac Neronis scelera imitatus est. cum se omni genere flagitiorum homicidiorumque et libidine in mares feminasque effusa polluisset, tandem homo a deo alienus deum se ipsum appellavit. indeque cum se ob truculentiam immanitatem ac flagitiosa consilia omnibus invisum et contemptum reddidisset, miser meritis domesticis inimicitiiis poenas de-

ὡς εἴρηται. οὗτος τὰς γενέσεις τῶν πρώτων τῆς Ῥώμης ἑρυνῶν, οὐκ ἄλλους εὐρίσκων ἐν δυνάμει ἔσεσθαι ἀγγεῖα διὰ προφάσεως. οὗτος διέταξεν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀμπέλους μὴ φρυτεύειν. οὗτος τοὺς ἀπὸ γένους Δαβὶδ καὶ Χριστοῦ ἀναιρεῖσθαι προσέταξεν· ἐδεδίει γὰρ τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου ὡς καὶ Ἡρώδης ὁ παιδοκτόνος. 5

B τοῦ κηρύγματος δὲ ἦδη δύναιμι λαμβάνοντος ἤγαγον συγγενεῖς τοῦ κυρίου πρὸς Δομετιανόν. οὗς καὶ ἐπρωώτησεν εἰ ἐκ Δαβὶδ καὶ Χριστοῦ εἰσι. καὶ ὡμολόγησαν. καὶ πῶσων, ἔφη, χρημάτων κυριεύετε; ἐννέα, φασί, δηναρίων οἱ πάντες, καὶ πλῆθρων γῆς ἄλλων, ἔξ ὧν τοὺς φόρους ἀναφέρομεν. καὶ τὰς χεῖρας σκληρὰς 10 ἐκ τῆς ἐργασίας ἐπεδείκνουν. ὁ δέ, καὶ ὅποια τίς ἐστιν ἡ τοῦ Χριστοῦ βασιλεία, καὶ πότε φανησομένη; ὡς οὐ κοσμικὴ οὐδὲ ἐπίγειος, ἔφασαν, ἐπουράνιος δὲ καὶ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων ἐν δόξῃ ἐρχομένη κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. ἔφ' οἷς αὐτὸς τότε

C καταφρονήσας ἑλευθέρους μὲν αὐτοὺς ἀφῆναι ἐκέλευσε, τὸν δὲ 15 τῆς ἐκκλησίας διωγμὸν καταπαῦσαι. οὗτος ὁ Δομετιανὸς Νεροῦσαν τινὰ ὑπεύθυνον ἐκέλευσε ζῶντα βληθῆναι εἰς πῦρ. τῶν δὲ ἀστρονόμων εἰπόντων ὑπὸ κυνὸς τοῦτον ἀναλωθῆσεσθαι, εὐθὺς ὑετὸς κατενεχθεὶς πολὺς τὴν πυρκαϊᾶν ἔσβεσε, καὶ δεδεμένον ἔτι τῷ χεῖρι κύνας ἀφειθέρας τοῦτον κατέφαγον. Λάργιος δὲ ἀστρονό- 20 μος εἶπεν εἰς ὄφιν τῷ Δομετιανῷ τεθνήξεσθαι ἡμέρᾳ τῆδε. ὁ δὲ ἐκέλευσεν αὐτὸν φυλαχθῆναι ἐν δεσμοῖς, ὡς ἂν τῆς ἡμέρας διελ-

dit, turpissimaque morte sceleratam clausit vitam. is principum Romae virorum indagans natiuitates, cum non paucis promitti magnam potentiam deprehenderet, eos captata occasione sustulit. edixit per urbes ne quis vites plantaret. idem genere Davidum et Christum attingentes conquiri iussit, exemplo Herodis infanticidae sibi a Christi adventu metuens. mandatam eius ministri exsecuti adduxerunt Christi cognatos ad imperatorem. ii interrogati a Domitiano an a Davido et Christo genus ducerent, ita esse facti sunt. "quantae ergo" inquit Domitianus "vestrae sunt facultates?" responderunt universis esse novem denarios et pauca agri iugera, unde tributum solvant: simul et manus, quae callos duxerant opere faciundo, ostenderunt. tum imperator "et quodnam est Christi regnum, ac quando appetet?" responderunt non esse mundanum neque terrenum sed caeleste, et Christum in fine mundi id initurum, ubi de vivis sit et mortuis iudicaturus. ob haec imperator istis hominibus spretis, libertate donavit eos, et a prosequendis Christianis desisti iussit. is Domitianus Nervam quendam rei capitalis damnatum vivum in ignem conici iussit. astrologis autem praedicientibus eum a cane laniatum iri, statim largus imber obortus rogam exstinxit, et immisi Nervae adhuc manus ligato canes eum devoraverunt. Largius vero astrologus in faciem Domitiano dixit eum die quam nominabat moriturum. Domitianus enim servari in vinculis iussit, ut ea die exacta

- Θούσης τῇ ἐπαύριον ἀναιρήσῃ. ἀλλὰ σφαγέντος αὐτοῦ ὑπὸ Στεφάνου ἀπελευθέρου αὐτοῦ ἀπελύθη ἀβλαβής. οὗτος Ἀπολλώνιον τὸν Τυανέα ἀπέκειρε καὶ δέσμιον εἰς δικαστήριον ἤγαγε. τότε φασὶ καὶ τὸ πολυθρόλυτον ἔπος ἐκεῖνο τὸν Ἀπολλώνιον εἰπεῖν **D**
5 "οὐ μὲν με πτανεῖς, ἐπεὶ οὐ τοι μόρσιμός εἰμι," καὶ ἄφαντον γενέσθαι παραχρῆμα, κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ὥραν εὐρεθῆναι εἰς Ποτιόλους ἡμερῶν τριῶν διάστημα. ὃς εὐρῶν ἐκεῖσε τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Δάμαντα ἀτήγγειλεν αὐτῷ τὰ κατ' αὐτόν, καθὰ Φιλόστρατος ἱστορεῖ. καὶ τῷ μετὰ Δομετιανὸν μέλλοντι βασιλεῦσαι
10 Νέρουα τὴν τελευταίην γράμμασιν οἰκείοις προεσήμανεν. ἐφ' οὗ Τιμόθιος ὁ ἀπόστολος καὶ Ὀνήσιμος ἐμαρτύρησαν, καὶ Κλήμης ὑπὲρ Χριστοῦ ἀναιρεῖται, καὶ Ἰωάννης εὐαγγελιστὴς ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ὡς ὑπέθνυος ἐξορίζεται.
 Ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ἀπὸ Ῥώμης ἐλθὼν εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ **P** **246**
15 παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, ἐποίησε ταῦτα, φρυγαδεύσας τὸ πλῆθος τῶν ὄφειων καὶ σκορπίων ἐκ τῆς πύλεως, ὥστε μὴ ἀδικεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τῶν ἵππων τὴν ἀταξίαν χαλινώσας ἐν ταῖς συνελεύσεσι τῶν ἀρχόντων. ὡσαύτως καὶ εἰς Ἀντιόχειαν παραγενόμενος δυσωπηθεὶς ἐποίησε. τυραννουμένων
20 γὰρ τῶν Ἀντιοχέων ὑπὸ τῶν σκορπίων καὶ κωνόπων, ποιήσας χαλκὸν σκορπίον καὶ χῶσας αὐτόν ἐν τῇ γῇ καὶ μικρὸν ἐπιστήσας ἐπάνω κίονα, βαστάζειν προσέταξε καλῆμονας τῷ λαῷ, καὶ περιερχομένους ἐν τῇ πόλει κρούειν τοὺς καλῆμονας ἐπισείοντας ἀκώ-

postredie necandum. sed imperatore, uti praedixerat, occiso fuit a Stephano liberto illius sine noxa dimissus. is Domitianus Apollonium Tyaneum tonsum vincetumque ad tribunal adduxit. quo tempore ferunt id fuisse ab Apollonio dictum quod omnium deinde sermone est celebratum, "me non interimes: non hoc tibi fata dederunt." simulque subito conspectui hominum subductum fuisse, inventumque eadem hora Puteolis, tridui a Roma itinere, discipulo suo Damidi ibidem reperto, quid secum fuisset actum exposuisse. auctor Philostratus. hic Apollonium Nervae, qui fuerat Domitiano successurus, exitum propriis literis praedixit. Domitiano imperante doctrinam Christianam Timotheus apostolus et Onesimus suo supplicio confirmarunt; itemque Clemens, et Ioannes evangelista damnatus in insulam Patmon est deportatus.

Ceterum Apollonium Roma Byzantium profectus rogatu civium ea urbe multitudinem anguium ac scorpiorum expulit, ne cui porro homini nocerent. equorum etiam in conventibus principum confuse ferocientium intemperiem refrenavit. idem ab eo Antiochiae, cum eo venisset, efflagitatum est. cum enim Antiochenses a scorpiis et culicibus divexarentur, aereum ipse scorpium conflavit, supraque eum in terra depositum parva erecta columna populo iussit ut calamos gestarent, perque urbem circumirent, et calamos concutientes inclamarent "vacet urbs culi-

- νωπα τῆ πόλει. καὶ οὕτως ἔξηφανίσθησαν ἐκ τῆς πόλεως οἱ τε
B σκορπίοι καὶ οἱ κύνωπες. αἰτηθεὶς δὲ καὶ περὶ τῶν ἐπικιμένων
 αὐτῆ σεισμῶν, στενάξας ἔγραψεν ἐν διπτύχῳ ταῦτα “οὐαί σοι τά-
 λαινα πόλις, ὅτι σειμοῖσι πολλοῖς καὶ πυρσοῖς κατενεχθήση.
 κλαύσεται δὲ σε καὶ ὁ παρ’ αἰγιαλοῖς Ὀρόντης.” περὶ οὗ μέντοι **5**
 καὶ ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεουπόλεως φησιν “Ἀπολλωνίου δὲ μέ-
 χρι νῦν ἐν τισι τόποις ἐνεργοῦσι τὰ ἀποτελέσματα ἰστάμενα, τὰ
 μὲν εἰς ἀποτροπὴν ζῶων τετραπόδων καὶ πετεινῶν βλάπτειν δυνα-
 μένων ἀνθρώπους, τὰ δὲ εἰς ἐποχὴν ῥευμάτων ποταμοῦ ἀτάκτως
 φερομένου, καὶ ἄλλα εἰς ἕτερα ἐπὶ φθορᾷ καὶ βλάβῃ ἀνθρώπων **10**
 ὑπάρχοντα ἀποτρόπαια ἴστανται. καὶ οὐ μόνον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ
C ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰργάσαντο οἱ δαίμονες δι’ αὐτοῦ, ἀλλὰ γε
 καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ παραμένοντες τῷ μνήματι αὐτοῦ
 σημεῖά τινα ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ ἐπετέλεσαν πρὸς ἀπάτην τῶν ἑλει-
 νῶν ἀνθρώπων, τῶν ῥαδίως ὑποκλεπτομένων εἰς τὰ τοιαῦτα ὑπὸ **15**
 τοῦ διαβόλου. τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν κατὰ Μανέθωνι μαγικῶν
 ἔργων; ὅς τοιοῦτος ἄκρος γέγονε τῇ μαγικῇ ἀπάτῃ ὥστε ἀεὶ
 ἔσκωπτε προδήλως τὸν Ἀπολλώνιον ὡς μὴ ἀκριβῆ τὴν κατ’ αὐτοῦς
 φιλοσοφικὴν ἐμπειρίαν ἰσχηκότα. ἔδει γὰρ αὐτόν, φησὶν, ὥσπερ
 ἐγώ, λόγῳ μόνῳ ποιεῖν ἄπερ ἐβούλετο, καὶ μὴ ἀποτελέσματος **20**
 ἐπιτρέπειν τὰ παρ’ αὐτοῦ πραττόμενα. ταῦτα δὲ πάντα συγχω-
 ρήσει τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργεία δαιμόνων γίνονται πρὸς τὸ διὰ τῶν τοι-
D οῦτων πραγμάτων δοκιμάζεσθαι τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον πίστιν, εἰ
 ἐδραία ἐστὶ καὶ παγία προσμένουσιν τῷ κυρίῳ, καὶ μὴ ὑποσυρο-

cibus.” eo modo et scorpii et culices ea ex urbe profligati sunt. cum
 autem peteretur ab eo ut terrae motus quibus affligebantur averteret, in-
 gemiscens in tabulis ita scripsit: “vae tibi misera urbs, quoniam ter-
 rae motibus multis incendiisque prosterneris, teque Orontes ad ripas suas
 deflebit.” de hoc magus Anastasius Theopolis episcopus ita scribit:
 quibusdam in locis ad hunc usque diem Apollonii opera stant et suam
 habent efficacitatem, alia quadrupedibus ac volucris damnosis aver-
 tendis, alia ad inordinatos amnium excursus inhibendos, alia aliis rebus
 quae hominibus detrimentum afferent arcendis. neque eo tantum vivo
 daemones per ipsum tot ac talia egerunt, sed ipso etiam mortuo ad
 monumentum eius perseveraverunt, atque ipsius nomine miracula quae-
 dam ediderunt ad decipiendum miseros homines, qui facile huiusmodi
 rebus se a diabolo in fraudem induci patiuntur. quid enim dicam de
 Manethonis magicis operibus? qui tantus fuit istarum imposturarum ar-
 tifex, ut semper palam Apollonium irriserit ut non perfecta eius doctri-
 nae peritia instructum: “oportebat enim” aiebat “eum, sicuti ego soleo,
 solis verbis perficere quae vellet, non operum effectationibus ad ea uti.”
 haec autem omnia dei permisso et daemonum efficacitate fiunt, ut huius-
 modi rebus vera nostra exploretur fides, firmane ea sit et fixa domino-

μένη ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ διὰ τῶν φαντασιωδῶν τεράτων καὶ σατα-
 κῶν ἔργων τῶν πραττομένων ὑπὸ τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν τῆς
 κακίας. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου προεφήτευσάν
 τινες, ὡς Βαλαὰμ Σαυλὸς καὶ Καϊάφας, καὶ δαιμόνια πάλιν
 5 ἔξέβαλον, ὡς Ἰούδας καὶ οἱ υἱοὶ Σκεῦα. οὐκοῦν καὶ εἰς ἀναξίτους
 ἢ χάρις ἐνεργεῖ πολλάκις, ἢ ἑτέρους ἐδεργέτησεν. καὶ γὰρ Βα-
 λαὰμ ἀμφοτέρων ἀλλότριος ἦν, βίου ἀρίστου καὶ πίστεως· ἀλλ'³
 ὁμοως ἐνήργησεν εἰς αὐτὸν ἢ χάρις διὰ τὴν ἑτέρων οἰκονομίαν.
 καὶ Φαραὼ τοιοῦτος ἦν, ἀλλὰ κἀκεῖνῳ τὰ μέλλοντα προέδειξε. P 247
 10 καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ παρανομώτατος, ἀλλὰ γε καὶ τούτῳ τὰ
 μετὰ πολλὰς ὕστερον ἐσόμενα γενεᾶς ἀπεκάλυπεν. ὅθεν δῆλον
 ὅτι πολλοὶ καὶ τῶν ἐναντίον ἐχόντων φρόνημα ἐπὶ τῷ προσχήματι
 τοῦ Χριστοῦ τερέστια ποιοῦσιν ἑτέρα τέχνη τινὶ πρὸς ἀπάτην ἀν-
 θρώπων ἀπειροκάλων, οἷος ἐγένετο Σίμων ὁ μάγος καὶ Μέναν-
 15 δρος μετ' ἐκείνον καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, δι' οὓς εἰκότως ἔφη μὴ
 θαύμασιν ἀπατάσθαι προσήκειν μήτε μὴν ἐπαγγέλλει ψιλῆ, δοκι-
 μάζειν δὲ τῶν λεγομένων τὴν ἀλήθειαν. ἐκ τῶν καρπῶν γάρ,
 φησὶν ὁ κύριος, αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

Νέρουας ἔβασίλευσεν ἔτος ἕν μῆνας δ' ἡμέρας θ', σώφρων B
 20 ὦν καὶ ἐπιεικής. ἐκ Παιονίας δὲ ἀγγελία ἐπινικίαν ἔλθοῦσα παρὰ
 Τραιανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ λιβανωτῶν ἐπιθύσας,
 σιτὴς ἐπὶ βήματος, μεγάλα βοῶν τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τῶν

que adhaerens, neque ab eo se avelli sinens praestigiis istis ac diabolicis prodigiis, quae ministerio servorum improbitatis eduntur. quippe etiam dei praetextentes nonnulli vaticinati sunt, ut Balaamus Saulus et Caiaphas. alii malos genios abegerunt, ut Iudas et filii Scevae. ita gratia divina etiam per indignos aliquando operatur ut aliis beneficiat. nam Balaamus neque recte vivebat neque vera erat fide praedictus: et tamen dei gratia per eum egit propter aliorum utilitatem. fuit et Pharao malus: atque huic tamen futura indicavit. et impiissimo Nabuchodonosori nihilominus ea praemonstrata sunt quae multis post essent eventura aetatibus. unde constat multos etiam verae adversos religioni sub Christi nominis praescriptione alio artificio miracula edere ad decipiendos imperitos. qualis fuit Simon Magus et Menander ac post eos alii eorum similes. itaque praeclare dictum est: neque decipi miraculis convenit, nedum nuda pollicitatione, sed exploranda est veritas eorum quae dicuntur. ex fructibus enim eorum iudicabitis ipsos, ait dominus.

Nerva imperavit annum unum, menses 4, dies 9, homo temperans et aequus. hic, cum ei ex Pannonia nuntius de victoria Traiani esset allatus, in Capitolium progressus, thure incenso, inde conscenso suggesto, praesente S. P. Q. R. alta voce "quod felix" inquit "faustumque
 Georg. Cedrenus tom. I. 28

Ῥωμαίων παρόντων ἔφη “ἀγαθῇ τῷχῃ Νέρωνας Τραϊανὸν εὐποιῶμαι.” ὁστος ἀπηγόρευσε τοῦ ἐκτέμνειν τῶν τὰ αἰδοῦσα ἐν Ῥώμῃ. νόσῳ δὲ τελευτῆ. ὁστος ὁ Νέρωνας ἀνεκαλλέσαστο τὸν θεολόγον Ἰωάννην ἐκ τῆς Ἑξορίας, καὶ ἀπέλυσεν οἰκεῖν ἐν Ἐφέσῳ, μόνον τότε περιώντα τῷ βίῳ ἐκ τῶν ἐφ’ μαθητῶν· ὃς συγγραφεύ-
 C μενος τὸ κατ’ αὐτὸν εὐαγγέλιον ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύσατο. περὶ οὗ καὶ ὁ πολυτίτωρ Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ φησὶ “Θω-
 κ μᾶς δὲ τῆς Παρθίας εἰληχεν, Ἰωάννης δὲ τὴν Ἀσίαν, πρὸς ἣν καὶ διατρήσας ἐτελεύτησεν ἐν Ἐφέσῳ.” καὶ πάλιν “ἐπὶ τούτοις οὖν καὶ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας τελευτῆ, καὶ 10
 θάπτεται πρὸς τῶν αὐτόθι πιστῶν.” ὁμοίως δὲ καὶ Φιλίππος ὁ ἐκ τῶν ἐπὶ τὰ διακόνων ἐν Ἱερραπόλει τελειοῦται, καὶ θάπτεται μετὰ τῶν θνηγατέρων αὐτοῦ. περὶ ὧν καὶ Πολυκράτης ὁ τῆς ἐν Ἐφέσῳ παροικίας ἐπίσκοπος, Οὐτίκτορι τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης γράφων, οὕτως φησὶ “καὶ γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κολομη- 15
 D κυρίου, Ἰωάννης ὁ ἐπιστήθιος Χριστοῦ, ὃς καὶ τὸ πέταλον πεφο-
 ρηκῶς καὶ διδάσκαλος ἐν Ἐφέσῳ γενόμενος κολομηται, καὶ Φί-
 λιππος ὁ ἐκ τῶν ἐπὶ τὰ διακόνων ἐν Ἱερραπόλει τελευτῆ. οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τὸν ἐδνοῦχον βαπτίσας καὶ τὸν Σίμωνα κατηχήσας.” 20
 οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς Ἰσπόλυτος Ῥώμης περὶ τοῦ θεοῦ κη-
 ρύματος καὶ τῆς τελειώσεως τῶν ἀποστόλων διεξιῶν ἔφη “Ἰωάν-
 νης ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου κηρύσσων ἐν τῇ Ἀσίᾳ τὸν λόγον ἐξωρίσθη ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ἐπὶ Δομετιανοῦ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, κα-

ait, ego Nerva Traianum mihi filium adopto.” vetuit Nerva ne quis Romae castraretur. morbo periit. idem Ioannem theologum ad exilium revocavit, permisitque ut Ephesi habitaret, cum is tum selus de 12 diaconi-
 bus in vivis superasset. is Ioannes evangelio suo conscripto pacate decessit. de eo narrat Eusebius in historia ecclesiastica “Thomas autem Parthiam sortitus est, Ioannes Asiam, in qua etiam Ephesi vitam finit.”
 et rursus “eo tempore etiam Ioannes evangelista Ephesi Asiae urbe moritur et a Christianis eius loci sepelitur.” similiter et Philippus, unus de septem diaconis, Hierapoli defunctus cum filiabus sepelitur. de his Polycrates, Ephesinae parociae episcopus, ita scribit ad Victorem episcopum Romanum “nam et in Asia sepulta sunt magna elementa, quae ultimo adventus domini die resurgent. Ioannes, qui in pectore Christi accubuerat, qui et pileum gessit et Ephesi decuit, ibi est humatus. et Philippus, septem diaconorum unus, Hierapoli vita functus est. is est qui eunuchum baptisavit, et Simoni principia religionis tradidit.” sed et divus Hippolytus Romae episcopus praeconium divini verbi et apostolorum obitus enarrans ita ait “Ioannes Iacobi frater, cum in Asia verbum dei propagaret, imperante Romae Domitiano in Patmum insulam est de-

κείθεν πάλιν εἰς Ἐφεσον ἐκ τῆς ἔξορας ἀνακληθεὶς ὑπὸ Νέρονα, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν εὐαγγέλιον συγγραψάμενος, ἔνθα καὶ τὴν ἀποκάλυψιν θεασάμενος, ἐτελεύτησεν ἐτῶν ἑκατὸν ἕξ· οὗ τὸ λείψανον ζητηθὲν οὐκ εὗρέθη.” ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου ἀδελφός P 248

5 Καισάριος ἐπίσκει... ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου οὕτως ἀπεκρίνατο λέγων “αὐτὸς Ἰωάννης ἐν τῷ κατ' αὐτὸν εὐαγγέλιῳ πρὸς τῷ τέλει διεσάφησε τοῦτο φάσκων ‘καὶ τοῦτο εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ’ (τοῦτέστι τῷ Πέτρῳ) ‘ἀκολουθεῖ μοι. ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἤγασκα ὁ Ἰησοῦς
10 ἀκολουθοῦντα, καὶ φησὶ· κύριε, οὗτος δὲ τί; καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σέ;’ ἐπεὶ οὖν ἀλιεύοντας αὐτοὺς κατελήφει, τῷ Πέτρῳ μόνῳ προσέταξεν ἔπεισθαι αὐτῷ. ὁ δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην συμπορευέσθαι βουλόμενος ἔφη ‘κύριε, οὗτος δὲ τί;’ ὃν θεοπίστας ὁ Ἰησοῦς προσμένειν ἐπὶ B
15 τῆς ἁλίας φησὶν ‘ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἐνταῦθα καὶ ἀλιεύειν ἕως ἂν ὑποστρέψωμαι ἔρχωμαι πάλιν ὧδε, τί πρὸς σέ;’ ὥστε οὖν ἄριστα διορθούμενος τὴν ἐσφαλμένην αὐτῶν ὑπόνοιαν, εἰκότως ἔφη ‘καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθήσκει.’ καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς πολλὰκις ἐσφάλλοντο πρὸς τὰς πύσεις Χριστοῦ καὶ τὰς
20 ἀποκρίσεις, καὶ ἤκουον ἀσύνετοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ, ἕως ἔλθόν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον. εἰ δὲ τις ἐριστικῶς καὶ προπειθῶς ἀποκρινόμενος τὰς ἱερὰς ταύτας φωνὰς καὶ μαρτυρίας ἀκαίρως δῆθεν συλλογιζόμενος εἴπῃ ‘πρὸς τὸ καταγγεῖλαι τὴν δευ-

portatus. inde a Nerva revocatus Ephesum, conscripto evangelio et patefactione quam conspexerat, vita excessit, annos natus centum et sex. reliquiae eius requisitae, inventae non sunt.” at magni Gregorii frater. Caesarius Epoli de his interrogatus ita respondit: ipse Ioannes sub finem evangelii eam rem explicavit his verbis. “ita factus Iesus Petro ait, sequere me. Petrus autem conversus cernit discipulum, qui a Christo diligebatur, sequentem, et inquit: domine, quid iste? respondit Iesus: si velim hunc manere usque ad adventum meum, quid hoc ad te?” quoniam ergo piscantes eos offendens Petro soli iussit sequi, isque Ioannem volens comitem habere quaesivit ex domino quid iste esset acturus, dominus respondens Ioannem piscationi immeratarum, dixit: si eum volo manere hic et piscari, dum huc revertar, quid tua refert? et ipse Ioannes falsam eorum suspicionem optime corrigit his verbis: “non dixerat dominus hunc non esse moritarum.” etenim apostoli saepe numero interrogationes et responsiones Christi non assecuti sunt, ideoque ignorantia eis est a magistro et stupiditas obiecta, donec spiritus sanctus venit eosque omni veritate instituit, sicuti dominus promiserat. quodsi quis contentiosae et temere sacras illas voces arripens intemptive ex

- C τέραν Χριστοῦ παρουσίαν κατελείφθη ζῶν ἐν σαρκὶ μετὰ Ἐνώχ και Ἡλία, ἀκουέτω ὅτι περ μόνους διὰ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτὸς οὗτος ἐκείνους ἐκ προσώπου λέγει κυρίου τοὺς δύο μάρτυρας γενήσεσθαι, Ἐνώχ και Ἡλίαν, τοιαύδε φάσκων 'καὶ δώσω τοῖς δυοὶ μάρτυροι μου, και προφητεῦσουσιν ἡμέρας μισθ', περιβεβλημένοι 5 σάκκους.' οὗτοι εἰσιν αἱ δύο ἑλαῖαι και αἱ δύο λυχνίαι. πῦρ ἐκπορεύεται τοῦ στόματος αὐτῶν και κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. και ὅταν τελῶσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, ποιήσει τὸ ἀναβαῖνον θηρίον ἐκ τῆς ἀβύσσου πόλεμον μετ' αὐτῶν, και νικήσει και ἀποκτείνει αὐτούς, και τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας 10 τῆς μεγάλης πόλεως ἔσονται ἡμέρας τρεῖς ἡμισυ ἄταφα, ὅπου
- D και ὁ κύριος αὐτῶν ἑσταυρώθη. μάτην οὖν παραληροῦσί τινες, φάσκοντες αὐτὸν ζῆν ἐν σαρκί, και μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσι τῷ ὄντι μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται, οἴκοθεν τοῦτο και οὐκ ἐκ τινων ἱερῶν ἐξηγητῶν ὀψοκινδύνως τε και τολμηρῶς ὄντως τε- 15 ρατευόμενοι."

Μετὰ δὲ Νέρουαν ἐβασίλευσε Τραιανὸς ἔτη εἴθ' μῆνας ε' ἡμέρας ε'. οὗτος ἦν μισοπόνηρος και φιλοδίκαιος. γυμνώσας γάρ ποτε ἕξρος ἐνώπιον τῶν ἐν τέλει πάντων ἔδωκε τῷ ἐπάρχῳ, εἰπὼν "δέξαι τοῦτο· και εἰ μὲν καλῶς ἄρχῳ, ὑπὲρ ἑμοῦ, εἰ δὲ 20 μὴ, κατ' ἑμοῦ αὐτῷ χρῆσαι." προχειρίσθη δὲ ὑπὸ Νέρουα διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ὡς πολεμικώτατος και πολλὰ κατορθώματα ἐν

P 249 Ῥώμῃ και πανταχοῦ γῆς πεποιηκώς. φίλου δὲ τινος αὐτοῦ ποτὲ διαβληθέντος ὡς ἐπιβούλου, και τούς τε ὀφθαλμοὺς ἐκνετηθέν-

iis colligere velit Ioannem in hac vita ad posteriorem Christi adventum annuntiandam Enochii et Eliae exemplo permansisse, is sciat Ioannem in patefactione solos istos duos sub persona Christi dicere testes sibi futuros. "producam" inquit (Apoc. 11) "duos meos testes Enochum et Eliam, lique saccos amicti vaticinabuntur dies 1260. hi sunt duae oleae et duae lucernae. ignis ex eorum ore egredietur et hostes eorum devorabit. cumque testimonium suum totum dixerint, bestia quae ex abyssa adscendit bellum eis faciet, vincetque eos et interficiet, et cadavera eorum in platea urbis iacebunt dies 3 s. insepulta, ubi et dominus eorum crucifixus est." frustra igitur nugantur quidam Ioannem adhuc in corpore vivere, re vera ignorantes quid dicant et qua de re contendant, de suo illud commentum audacter profecto et confidenter preferentes, non ex sacris habentes interpretibus.

Post Nervam Traianus imperavit annos 19, menses 6, dies 15. fuit iste malis infestas et iustitiae amans. aliquando strictam ensam in omnium procerum conspectu praefecto tradidit, ita inquis "accipe hunc gladium, eoque, si recte impero, pro me, si male, contra me uter." a Nerva ob virtutem est ad imperium evectus, quod vir bellicosissimus Romae et ubique terrarum rem saepius praecclare gessisset. cum quidam amicorum esset apud eum delatus, quod ipsi insidias fecisset, isque suis

τος ὑπὸ τῶν ἰδίων χειρῶν καὶ τὸ γένειον ἀποκιφαιμένου, ἐπεὶ τυφλὸς πρὸς Τραϊανὸν εἰσῆχθη, πολλὰ λυπηθεὶς ἐπὶ τῷ αὐτοῦ φιλῶ, πόλιν ἦν ἔκτισεν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν νῦν Τραϊανούπολιν, τοῦτον κατοικτείρας ὡς δεσπότην τῆς πόλεως ἐκέισε ἀπέστειλεν εἶναι, ἕως τῆς αὐτοῦ τελευταίας θεραπείαν αὐτοῦ πάσαν ποιησάμενος. οὗτος προσέταξε τὸ Χριστιανὸν φῶλον μὴ ἐκζητεῖσθαι, ἐμπέσον δὲ κολάζεσθαι. ἐπὶ αὐτοῦ Σίμωνα τὸν μάγον Μένανδρος διεδῆξαστο, γόης καὶ ἀπατεῶν, Σαμαρεὺς τὸ γένος, εἰαυτὸν Χριστὸν ὀνομάζων. ἦν δὲ καὶ Κήρινθος αἵρεσιάρχης τότε καὶ Νικόλαος, εἷς τῶν ἐπιτὰ διακόνων, οἱ αἵρεσιάρχαι καὶ Β ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας. ἐπὶ τούτου ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος καὶ Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα. Θνήσκει δὲ Τραϊανὸς Ἀδριανὸν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ προχειρισάμενος βασιλέα.

Ἀδριανὸς Αἴλιος ἐβασιλευσεν ἔτη κδ'. ἦν δὲ ἄσφρος τὸ 15 γένος, φιλόλογος, ἐπιτήδειος ἐν τε τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ τῷ ἐμμέτρῳ, συγγενῆς καὶ νιοπεποιημένος τῷ Τραϊανῷ. οὗτος ἐν Μυσίᾳ Θηράσας ἀποδόμησε πόλιν, καὶ μετωνόμασεν αὐτὴν Ἀδριανουῦ θήρας ἐν τοῖς μιτάτοις. ὡσαύτως καὶ ἑτέραν πόλιν ἐν Θυρίκῃ, προσαγορεύσας αὐτὴν Ἀδριανούπολιν, καὶ ναὸν ἐν Κυζίκῳ. ἐφ' 20 οὗ στασιασάντων τῶν Ἰουδαίων καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν οἰκοδομῆσαι βουληθέντων, δργίζεται κατ' αὐτῶν σφόδρα, καὶ C πολέμου γενομένου μεταξὺ ἀνείλεν ἕξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μυριάδους νη'. καὶ τὰ μὲν παλαιὰ λείψανα τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ κατερειπώσας κτίζει νέαν Ἱερουσαλήμ, ἦν δὴ καὶ Αἰλίαν προση-

manibus sibi oculos eruisset mentumque rasisset, itaque excaecatus esset ad eum adductus, Traianus magno amici casu dolore percepto urbi a se conditae Traianopoli eum praefecit, eoque ablegatum ad mortem usque omni cultu fovit. idem edixit ne Christiani conquirerentur, oblati autem punirentur. sub eo Simoni mago Menander Samaritensis magus atque praestigator successit, qui seipsum Christum nominavit. fuit et Cerinthus eo tempore et Nicolaus, unus ex septem diaconis, principes sectarum et hostes veritatis. sub eodem Ignatius, divino instinctu praeditus vir, supplicio affectus est, et Symeon Cleopae filius. Traianus mortuus Adriano genero suo imperium reliquit.

Aelius Adrianus imperavit annos viginti quattuor, genere Afer, homo eruditus, qui et prosa oratione et carmine scribendo valeret. fuit Traiano affinis, ab eoque est adoptatus. cum in Mysia venaretur, urbem condidit, eamque Adriani theas, id est venationem in mitatis appellavit. aliam quoque in Thracia nomine Adrianopolis, et fanum Cyzici. sub eo rebellantes Iudaei Hierosolymae templum reficere aggressi sunt. quare vehementi ira correptus Adrianus eis bellum intulit, unaque die 580 milia interfecit. urbis quoque et templi reliquias omnes complanavit, et novam condidit urbem ibi, cui Aeliae nomen indidit; in-

γόρευσε· καὶ στήσας τὸ ἑαυτοῦ ἄδωλον ἐν τῷ ναῷ, οἰκεῖν Ἑλ-
 ληνας ἐν τῇ πόλει προσέταξε. σημεῖον δὲ γέγονε τῆς ὑλώσεως
 αὐτοῦ ὡς τὸ τοῦ Σολομῶντος σημεῖον αὐτόματον διαλυθῆναι.
 Σίμηλον δὲ τινα ἐν τε φρονήσει καὶ ἐπιεικείᾳ καὶ ἀρεταῖς πολλαῖς
 κεκοσμημένον πένυ ἔτιμα, καὶ ἐν μεγάλῃ ἀρχῇ κατέστησεν αὐτόν· 5
 D ἀλλ' ἐπ' ὄλιγον τῆς ἀρχῆς κρατήσας ἀπέστη αὐτῆς, καὶ ἐν ἀγορᾷ
 ἑπτὰ ἔτη διατρέψας ἐταλεύτησεν, ἐπιγραφῆναι προστάξας ἐν τῷ
 μνημείῳ αὐτοῦ "Σίμηλος ἐνταῦθα κατέκειται βιώσας μὲν ἔτη ..,
 ζήσας δὲ ἑπτὰ." οὗτος Ἀδριανὸς χρέων ὀφειλὰς τῶν ὑπ' αὐτόν
 πόλεων καὶ πολιτῶν τῷ δημοσίῳ λόγῳ ἀνηκούσους ἀπέκοιτε, καύ- 10
 σας τοὺς χάριτας. Νικαίαν τε καὶ Νικαμηδίαν σεισμῶ πτωθεί-
 σας ἀνεκτήσατο. ἐπὶ τούτου Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος κατὰ πασιῶν
 αἱρέσεων ἠνδρῆζετο· ὡς γὰρ φησι Κλήμης ὁ στρωματεύς, ἐπὶ
 Ἀδριανοῦ ἐπῆρχον αἱρεσιῶται, ἔχθροὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν π-
 P 250 στωίως, Σατορνίνος Βασιλεῖδος καὶ Καρποκράτης. θνήσκει δὲ 15
 Ἀδριανὸς βίᾳ τῆς νόσου, κράζων "ὦ Ζεῦ, πόσον κακόν ἐστιν
 ἐπιθυμοῦντά τινα ἀποθανεῖν καὶ μὴ τυγχάνειν." τελευτῶν δὲ
 προχειρίζεται Ἀντωνίνον· τελευτήσαντος γὰρ Τραιανοῦ ἐπλάσατο
 ἐπιστολὴν ὡς δῆθεν παρ' αὐτοῦ γραφεῖσαν πρὸς τὴν βουλήν, ἐνθα
 εἶδεν καὶ διάδοχον τῆς βασιλείας ὠνόμασιν. 20
 Ἀντωνίνος ὁ εὐσεβῆς ἐβασίλευσεν ἔτη κδ', υἱοποιηθεὶς τῷ
 Ἀδριανῷ, καὶ πρῶτος αὐτοκράτωρ εὐσεβῆς ἐπεκλήθη· πῦσαν γὰρ

3 μνημείον *alias*. margo P

que templo sua statua posita, urbem Graecos habitare iussit. excidium
 hoc urbis portendit sponte sua disiectum Solomonis monumentum. plu-
 rimo honore affectus Adrianus Simelum quendam prudentia aequitate
 multisque virtutibus ornatum virum, eumque ad magnam eiecit poten-
 tiam. sed Simelus non diu gesto imperio rus se contulit, ibique septen-
 nium privatus cum vixisset, mortuus est, cum quidem iussisset suo se-
 pulcro haec inscribi "Simelus hic est situs, qui annos aetatis adeptus
 multos non nisi septem annos vixit." idem Adrianus cum audivisset
 rationes, quantum et urbes et cives aerario deberent, omnia ista debita
 iussit cremari chartis condonavit. Nicaeam et Nicomediam terrae motu
 delectas refecit. eo imperante Iustinus philosophus fortiter omnibus se
 haeresibus opposuit. nam ut Clemens tradit, qui a scriptorum suorum
 materiae varietate Stromateus usurpatur, haeretici eo tempore fidei
 Christianae infensi erant, Saturninus Basilides et Carpocrates. morbus
 Adrianum nocavit, cum prae vi eius exclamasset "o Iuppiter, quam mi-
 serum est expetere mortem neque voti fieri compotem." moriens Anto-
 ninum sibi suffecit. Traiano enim mortuo epistolam finxerat tanquam
 ab ipso scriptam ad senatum, qua eum filium et successorem decla-
 raret.

Antoninus imperavit annos 24, adoptatus ab Adriano. hic primus
 imperatorum Pius est cognominatus ob omnis generis virtutes, quibus

ἀρετὴν ἐπεκτήσατο. ὡς φησι δὲ Κλήμης, ὅτι ἐπὶ αὐτοῦ Οὐαλεν-
 τίνος καὶ Κέρδων καὶ Μαρκίων ἐν Ῥώμῃ αἰρεσιάρχει ἐγνωρίζοντο,
 καὶ Τατιανὸς καὶ Βαρδισιάνης καὶ Πρισκίλλα καὶ Μαξιμίλλα αἱ B
 ψευδοπροφήτιδες τῶν κατὰ Φρόγας ἐγνωρίζοντο. καὶ Γαληνὸς
 5 ὁ ἰατρὸς τότε ἐθανυμάζετο. καὶ Βαρδισιάνης δὲ τις Σύρος διαλε-
 κτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν, ὥστε θανυμάζεσθαι αὐτοῦ πρὸς τοῦ
 Ἄντωνίνου τὸν κατὰ εἰμαρμένης λόγον. Πολύκαρπος δὲ ἐπίσκο-
 πος Σμάρνης εἰς ὄψιν ἐλθὼν Μαρκίονι ἤκουσεν “ἐπιγινώσκεις
 ἡμᾶς, ὡ καλὲ Πολύκαρπε;” ὁ δὲ “ἐπιγινώσκω σέ” ἔφη “τὸν
 10 πρωτότοκον τοῦ Σατανᾶ.” θνήσκει δὲ Ἄντωνίνος προβαλλόμενος
 εἰς βασιλεῖα Μάρκον Ἄντωνινον τὸν ἴδιον γαμβρόν. ἐπὶ τούτου
 Πολύκαρπος ὁ μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ καὶ Ἰουστίνος
 ὁ φιλόσοφος καὶ Διονύσιος ὁ ἐπίσκοπος Κορίνθου ἐμαρτύρησαν. C
 Μάρκος Ἄντωνίνος ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ', μετὰ μὲν Σεβήρου
 15 τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ ἔτη ι' καὶ μῆνας θ'. πολεμοῦντος δὲ Γερμα-
 νοῦς καὶ Σαρμάτας, δέκει τῆς στρατιᾶς πιεζομένης καὶ διὰ τοῦτο
 κινδυνεοῦσης, τοὺς ἐπὶ τῆς Μελιτηνῆς αὐτῷ καλουμένης λεγεῶ-
 νος, Χριστιανοὺς ὄντας, δι' ἐδχῆς ἐκτενοῦς πρὸς τὸν θεὸν γενο-
 μένης τοὺς μὲν πολεμίους κεραυνῶ βληθῆναι, ὄμβρω δὲ τοὺς
 20 Ῥωμαίους παρρυθῆσασθαι. ἕπερ σφοδρῶς καταπλήξαν τὸν
 βασιλεῖα, γράφει τιμᾶν Χριστιανούς, τὴν δὲ λεγεῶνα κεραυνοβό- D
 λον προσαγορεύσαι. ἐπὶ τούτου Ἑβραῖὸς τις συνοδοιπορῶν Χρι-

14 Bñrou legendum. margo P

erat praeditus. scribit Clemens eius tempore Romae nobiles fuisse se-
 ctarum principes Valentianum Cerdonem et Marcionem, et apud Phryges
 Tatianum et Bardesanem, ac Priscillam et Maximillam falsas vates. fuit
 tunc in admiratione etiam Galenus medicus. et erat quidam Bardesa-
 nes, natione Syrus, disputator subtilissimus ac doctus homo, cuius de
 fato orationem Antoninus miratus est. Marcio Polycarpum Smyrnae
 episcopum obviam sibi factum interrogavit “agnoscisne nos, egregie
 Polycarpe?” respondit Polycarpus “agnosco te Satanae primogenitum.
 moriens Antoninus imperium genero suo M. Antonino mandavit. sub
 eo Polycarpus Ioannis evangelistae discipulus et Iustinus philosophus ac
 Dionysius Corinthi episcopus ob divinae veritatis professionem supplicio
 sunt affecti.

M. Antoninus imperavit annos 19: de his cum Vero genere suo
 annos 10, menses 9. is cum adversus Germanos ac Sarmatas bellum
 gereret, exercitusque siti pressus periclitaretur, Melitenae legionis mili-
 tes, qui Christiani erant, a deo contentis precibus impetraverunt ut ful-
 mine hostium exercitus feriretur imberque Romanas copias recrearet.
 quam rem imperator valde admiratus, edicto Christianis honores detulit,
 legionique fulminatricis cognomentum indidit. eius imperio quidam
 Ebraeus per solitudinem iter cum Christianis faciens, cum in gravem

στιανοῖς κατὰ τὴν ἔρημον καὶ ἀρρωστία σοσχεθεὶς βαρυνάτη, κινδυνεύειν ἦδη μέλλων, παρεκάλει τοὺς Χριστιανοὺς ἐνορκῶν εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα βαπτίσει αὐτόν. ὕδατος δὲ μὴ ὄντος μήτε ἱερέως τῶν Χριστιανῶν ἀποδυσάντων αὐτόν, εἰς ἐξ αὐτῶν πλήσας τὰς χεῖρας ψάμμον ἐκ τρίτου ἐπέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν, τρίτον⁵ λέγων “βαπτίζεται Θεόδωρος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.” καὶ παραχρῆμα ἀνερρώσθη ὁ ἄνθρωπος, τελείαν ἀπαλλαγὴν τῆς νόσου εὐράμενος. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ συζητήσεως παρὰ τοῦ πάπα Διονυσίου γενομένης περὶ τούτου, πάλιν ἐβαπτίσθη δι’ ὕδατος. τὸν¹⁰ δὲ προβαπτίσαντα αὐτόν διὰ τῆς ψάμμου, ἄξιον ὑπάρχοντα, διάκονον χειροτονήσατο. καὶ εἰκότως· ὁ γὰρ μέγας Γρηγόριος ἀπαρίθμησιν ποιησάμενος τῶν βαπτισμῶν οὕτως φησὶν “ἐβάπτισε Μωϋσῆς ἐν ὕδατι, καὶ πρὸ τούτου ἐν νεφέλῃ καὶ Θαλάσῃ. ἐβάπτισε καὶ Ἰωάννης, οὐκέτι μὲν Ἰουδαϊκῶς· οὐ γὰρ ἐν ὕδατι μό-¹⁵νον, ἀλλὰ καὶ εἰς μετένοιαν. βαπτίζει καὶ Ἰησοῦς, ἀλλ’ ἐν πνεύματι· τοῦτο ἡ τελειότης. οἶδα καὶ τέταρτον βάπτισμα, τὸ διὰ μαρτυρίου καὶ αἵματος. οἶδα καὶ πέμπτον, τὸ τῶν σαρκῶν. οὐκοῦν διὰ τὸ μηδέτερον τούτων εἶναι δικαίως οὐ παρεδέχθη.” ἐπὶ τούτου καὶ Ὀππιανὸς τὴν ὑλιευτικὴν συνεγράψατο. οὗτος ὁ Μάρ-²⁰κος πάνσοφος ἦν καὶ ἐνάρετος, καὶ τὴν Ῥώμην ἐκ πολλῶν πολλῶν διασωσάμενος ἡγυμνήθη σφόδρα ὑπὸ τῶν πολιτῶν. ἀπέθανε δὲ φαρμακευθεὶς ὑπὸ Κομόδου τοῦ ἰδίου υἱοῦ. τὴν δὲ μνήμην

morbum delapso iam vitae discrimen impenderet, Christianos per dei nomen obtestatus est uti se baptizarent. cum vero neque aqua ad manum esset neque sacerdos Christianus, vestibus hominem nudarunt, et ipsorum quidam manibus arenam haustam tertium eius capiti infudit, tertium dicens “baptizatur Theodorus in nomine patris et filii et spiritus sancti.” atque ille Ebraeus simulatque ita baptizatus est, confestim morbo suo prorsus est liberatus. postquam Alexandream pervenerunt, res ea Dionysio papae ad diiudicandum exposita est. is hominem denue aqua baptizari iussit; atque eum qui arena illum baptizaverat, diaconum ut eo munere dignum delegit. neque hoc iniuria. magnus enim Gregorius baptismorum genera sic enumerat. “baptizavit Moses aqua, atque ante in nube et mari; baptizavit et Ioannes, non iam Iudaico more neque sola aqua, verum ad resipiscentiam. baptizat et Iesus, sed spiritu: ea est perfectio. novi et quartum baptismum, qui fit cum ob veritatis confessionem sanguis funditur. novi et quintum per lacrimas.” ergo quia nihil horum fuit, iuste non est receptus. M. Antonino impetrante Oppianus opus suum de piscibus composuit. Marcus iste admodum fuit sapiens ac virtutibus ornatus, reque Romana multis bellis conservata carissimus civibus fuit. veneno est necatus a filio suo Com-

τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἡ βουλή ἔχουσα μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευταίην χρυσῶν ἀνδράντι αὐτὸν ἐτίμησε.

Κόμοδος υἱὸς Μάρκου ἐβασίλευσε ἔτη ιβ' μῆνας θ'. οὗτος εἶχε τρίγας ξανθὰς, εἰκισμένας χρυσῶν. ἦν δὲ φιλοκύνητος καὶ 5 μοιχικώτατος πάντων, ὃν καὶ φασὶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δώδεκα λέοντας φονεῦσαι. γέγονε δὲ καὶ ποδαλγὸς καὶ κατωβαρῆς. συνέβη δὲ πολλὰ κακὰ παθεῖν τὴν Ῥώμην ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ· λιμοῦ γὰρ γενομένου διασχίλιοι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐτελεύτησαν. Ἀφρικανὸς δὲ C φησὶν ὁ χρονογράφος ὅτι ἐπὶ τούτου Κλήμης ὁ στρωματεύς ἐν 10 Ἀλεξανδρίᾳ ἐγνωρίζετο· Κλήμεντος δὲ φοιτητῆς Ὁριγένους ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ Μοντανὸς αἰρεσιώρχης τότε ἦν, ὃς ἑαυτὸν παράκλητον ἔλεγεν εἶναι. οὗτος ὁ Κόμοδος τοῦ ἐν Ῥόδῳ κολοσσοῦ τὴν κεφαλὴν ἀφελὼν τῇ ἑαυτοῦ στήλῃ προσέπηξε. τοῦτον Νάρκισσός τις τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἐν λουτρῶν ἀπέπνιξε.

16 Περτίναξ ἐβασίλευσεν ἡμέρας πζ', μήτε τὴν γυναῖκα μήτε τὰ τέκνα εἰς τὸ παλάτιον εἰσαγαγών, ἀλλ' εὐσας παρὰ τῷ πάμπῳ διατιθεσθαι. ἐπὶ τούτου, ὡς φησὶν Εὐσέβιος, ἦν ὁ Σύμμαχος, εἰς τῶν ἐρηνηνετῶν τῆς τῶν Ἑβραίων γραφῆς, Ἐβιωναῖος τὴν D αἵρεσιν. ἀλλὰ καὶ Πορφύριος ὁ φιλόσοφος ὁ κατὰ Χριστιανῶν 20 γράψας, καὶ Ἀφρικανὸς ὁ χρονογράφος. ἐπὶ τούτου Λεωνίδης ὁ τοῦ κακὸφρονος Ὁριγένους πατὴρ ἐμαρτύρησεν. οὗτος Περτίναξ ἐσφάγη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

5 μαχικώτατος Xylander

9 ἐπὶ] περὶ P

modo. senatus memoria virtutis eius mortuo statuam auream honoris causa posuit.

Commodus Marci filius annos imperavit 12, menses 9. fulvos is crines habuit, auro similes. erat studiosus venationis et in feris oppugnandis admodum strenuus: ferunt eum una die duodecim leones necasse. laborabat autem ex pedibus, et inferiores partes habebat graves. multa eo imperante adversa Romae evenerunt. et inter alia tanta fuit pestis ut una die duo milia hominum perierint. Africanus in Annalibus auctor est sub hoc Clementem Stromateum Alexandriae floruisse, quem audivit Origenes. fuit tunc etiam Montanus haereticus primarius, qui se paracletum esse iactabat. Commodus caput colossi Rhodii sublatam suae statuae imposuit. Narcissus eum, unus ex domesticis, in balneo strangulavit.

Pertinax imperavit dies 87. is neque uxorem neque liberos in palatium introduxit, sed apud avum reliquit. sub hoc Eusebius ait fuisse Symmachum, unum ex interpretibus Ebraicarum literarum, secta Ebionaeum. fuit tum et Porphyrius philosophus, qui contra Christianos scripsit, et Africanus Annalium conditor. tunc et Leonides, vaecordis Origenis pater, religionis Christianae causa supplicium pertulit. Pertinax a militibus est ingulatus.

Ἰουλιανὸς Αἰδῖος ἐβασίλευσεν ἡμέρας ἑξ΄. Αἰδῖος δὲ ἐπεκλήθη διὰ τὸ ὑπὸ δούρων λαβεῖν τὴν βασιλείαν. φαυλότατος δὲ ἦν τοῖς τρόποις, καὶ τοῖς ἔργοις ἀνοσιουργὸς καὶ χρημάτων ἐραστής· ὃς διὰ τὸ αἰσχροῦς βιοῦν καὶ ἀπανθρώπως ὑπὸ τῆς βουλῆς θανάτῳ καταψηφισθεὶς ἐσφάγη. 5

P 252

Σεβήρος ἐβασίλευσεν ἔτη εἴς μῆνας ἧ'. Σεβήρος δὲ ὁ αἰρετικὸς λέγεται. οὗτος τὸν ἐν Βρεττανίᾳ νικήσας πόλεμον ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν περιετείχισε τὴν νῆσον σταδίοις χίλοις. οὗτος τὸ Βυζάντιον παραλαβὼν τὰ τεῖχη αὐτοῦ καθεῖλεν. εἶχε δὲ τὸ Βυζάντιον πύργους ἑπτὰ, ἐκ τῶν Θρακικῶν πολῶν ἀρχομένους 10 καὶ ἐπὶ τὴν ἀρκυῶν θάλασσαν καθήκοντας. καὶ τούτων εἴ τις ἐν ἑτέρῳ πύργῳ προσῆλθεν, οὐδεμία αἰσθησις τοῖς ἄλλοις ἐγένετο· εἰ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ πύργῳ ἀνεβόησεν ἢ λίθον ἐσάλευσεν, αὐτὸς τε ἤχει καὶ σιωπήσας τῷ δευτέρῳ μετεδίδου τῆς ἡχῆς, καὶ οὗτος τῷ 15 Β τρίτῳ καὶ ἑξῆς ὁμοίως. οὗτος καὶ τὸ Ζεύξιππον λουτρόν ἔκτισε 15 Βυζαντίοις, καὶ τὸ πρῶτον κτίσμα τῷ ἵπποδρόμῳ παρέδωκε, καὶ κνηγίων καὶ θέατρον αὐτοῖς κατασκεύασεν. ἐπὶ τούτου Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς τὴν Ἀρτέμωνος αἵρεσιν ἀνενώσατο. οὗτος ὁ Σεβήρος ἐν πόλεμοις σχολάζων νόσω τελευτᾷ, καταλιπὼν παῖδας 20 τρεῖς.

Ἐπὶ τούτου ἤκμαζεν Ὠριγένης, ὅστις εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὡς μάλιστα εἰς τὸν θεῖον λόγον σπουδῆν κατεβάλλετο· οὐ μόνον γὰρ τοῖς πιστοῖς πρόξενος ὠφελείας μεγάλης ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ τῶν αἰρετικῶν οὐκ ὀλίγοις· ὑπ' αὐτοῦ γὰρ τὰ ὑγιῆ τῆς πίστεως παρα-

Iulianus Didinus imperator fuit dies 66. Didii cognomentum habuit quod dandis muneribus imperium comparasset. moribus erat pravissimis, flagitiosissimus et avarus. itaque ob turpem et inhumanam vitam a senatu mortis damnatus est et iugulatus.

Severus imperavit annos 17, menses 8. Severus Latinis est qui Graecis haereticus. is in Britannia bello victor murum in ea insula a mari uno ad alterum mare perduxit per mille stadia. Byzantium cepit, eiusque muros delecit. Byzantium septem habuit turres, quorum initium a Thracica parte, finis ad mare aquilonare. si quis ad aliquam reliquarum turrium accederet, in reliquis id non sentiebatur. si autem in prima turri clamorem sustulisset aut lapidem movisset, is sonus eo etiam tacente ad alteram turrim perferebatur, indeque ad tertiam et reliquas. is et Zeuxippum balneum Byzantiis condidit, ac circum inchoavit: sed et venationem eis ac theatrum aedificavit. sub hoc Paulus Samosatensis Artemonis errorem renouavit. Severus bellis vacans ex morbo decessit, relictis tribus filiis.

Sub hoc floruit Origenes, qui cum Alexandreae esset, magnam studium rebus sacris impendit. neque tantum Christianis magnae fuit utilitati, sed et non paucos iuvit haereticos: nam ab ipso fidei doctrinam

λαμβάνοντες δόγματα ζηλωταί τῆς ἀληθείας ἐγίνοντο. ἔξ ὧν ὑπῆρχε διαφερόντως Ἀμβρόσιος, ἀνὴρ ἐπίσημος καὶ φιλολόγος, C
 ὃς εἰς γυνῶσιν τοῦ ἀνδρὸς ἀφικέσθαι σκοπούσας ἀπέστη τῆς Οὐα-
 λεντίνου καὶ Μαρκιῶνος αἰρέσεως, πείραν τῆς ἐνθίου αὐτοῦ παι-
 8 δείας ἀκοῦσαν κτησάμενος. πλείστοι δὲ καὶ τῶν ἔξωθεν φιλοσό-
 φων πρὸς αὐτὸν φοιτῶντες μεγίστην καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ οἰκεία μα-
 θήματα τὴν ἰσφελίαν ἐκαρποῦντο· καὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς μέγας
 ἐνομιζέτο, παρυδιδοὺς γεωμετρίαν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ τάλλα
 προπαιδεύματα. διόπερ οὐκ ὀλίγοι τῶν παρ' Ἑλλήσι φιλοσόφων
 10 μαρτυροῦσιν αὐτὸν, μνήμην ἐν τοῖς ἰδίοις ποιούμενοι συγγράμμα-
 σιν ὡς διδασκάλου. καὶ γὰρ εὐφροῆς παιδῶθεν ὑπῆρχε σφόδρα καὶ
 ζητητικὸς ἄγαν. ὃν ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ τὸ τῆς θείας γραφῆς
 βούλημα πνυθανόμενον ὡς βαθυτέρον ἢ διανοοῦμενον ἐπέπληττεν ὁ D
 πατήρ, μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν περαιτέρω ζητεῖν· ὃς καὶ τῆς εὐ-
 15 τεκνίας ἑαυτὸν ἐμακάριζεν. ἄγνοιαν δὲ καὶ ἐγκράτειαν τοσαύτην
 ἐκ νέου τοῦ σώματος ἤσκησεν ὡς ὀβολοῖς τέσσαρσι καὶ μόνοις πρὸς
 διατροφὴν ἐκάστης ἡμέρας ἀρκεῖσθαι. καὶ μέντοι καὶ ἐν πολλοῖς
 ἔτεσι τοῦτο ποιῶν διετέλει, καὶ ἐπ' ἐδάφους καὶ ψιῶθω καθέδων
 καὶ ὀλίγον καιρὸν τῆς νυκτὸς ἀναπαυόμενος τὸν πλείονα εἰς τὴν
 20 μελέτην τῶν ἱερῶν λογίων διήνυεν, ἐν τοσούτοις ἐπεκτεινόμενος. ἐπι-
 τε ἀσιτία καὶ ἀγρυπνία καὶ γυμνότητι ἑαυτὸν πιέζων τοσοῦτον
 κατεδάμασε τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος ὡς ὀρῶσθαι παντελῶς αὐτὸν
 ἀπεσκλημέαι· οἴνου γὰρ καὶ ἐλαίου καὶ τῶν λοιπῶν ἀπεχόμενος
 ἀνατροπὴν τοῦ θώρακος μεγίστην ὑπέμεινεν. ἔνθεν γέ τοι δια- P 253

accipientes veritatis studio sese dabant. inter quos praecipuus fuit Ambrosius, vir illustris ac literarum studiis addictus; qui operam dans ut in notitiam Origenis perveniret, a Valentini et Marcionis secta desivit, cum satis explorasset divinam hominis doctrinam. plurimi quoque philosophorum qui Christum non agnoscebant, ad eum commeantes plurimum ex eo ad suas artes adiuventi perceperunt. magni enim ab his fobat, cum geometricam arithmetica et alias quae ad eruditionem faciunt scientias eos doceret. qua re non pauci Graecorum philosophorum eius, ut magistri sui, in suis scriptis honestam faciunt mentionem. fuit Origenes iam inde a tenera aetate ingenio acri et ad indagandum proclivi; ac puerum etiamnum, cum de sacrae Scripturae sensu ut abstrusiore inquireret, pater increpando monerat ne sua aetate sublimiora quaereret; seque ipsum beatum indicaverat, cui talis proles obtigisset. ad castitatem et continentiam ita a puero sese adsuefecit ut ei quattuor soli oboli ad victum quotidianum sufficerent. eumque is morem multos per annos tenuit, solo et stercora indormiens, somnoque noctis non magnam partem decidens, maiorem meditandis divinis oraculis impendens. his intentus inedia vigiliis et nuditate ita se maceravit, ac vigorem corporis adeo attrivit, ut plane videretur exaruisse. vino oleo reliquisque id genus abstinens, peccatoris maximam subversionem portulit. his rebus

βόητος γενόμενος ὡς διαπρέπων ἔργῳ καὶ λόγῳ, πολλοὺς Ἑλλη-
 νας τὴν εἰδωλομανίαν βδελύττεσθαι πείσας μαρτυροῦν στέφανον
 ἀναδήσασθαι παρεσκευάσει. πολλῆς οὖν φήμης περὶ αὐτοῦ τρε-
 χούσης καὶ πολλῶν μακρόθεν πρὸς αὐτὸν συρρέοντων, οὐ μόνον
 Ἑλλήνας φιλοσόφους καὶ αἰρετικούς ἕλλογίμους πρὸς εὐσέβειαν
 εἰλκυσει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας Χριστιανοὺς μᾶλλον στοιχειώσας
 ἐπεβεβαίωσεν. ὃν ὁ προλεχθεὶς Ἀμβρόσιος ἐκετεύσας πολλὰ καὶ
 παραβιασάμενος ἐν Καισαρείᾳ, καὶ ταχυγράφους μὲν αὐτῷ παρα-
 στήσας ἐκτὰ πλείους δὲ καλλιγράφους, ἐρμηνεῦσαι τὰς θείας
 B γραφὰς αὐτὸν πεποίηκε. καὶ ὁ μὲν τὴν δέουσαν χρεῖαν αὐτῷ 10
 παρήχεν, ὁ δὲ ἐπὶ σχολῆς γενόμενος ὑπηγόρευσε τοῖς ταχυγράφοις,
 καὶ οἱ βιβλιογράφοι οὖν γυναιξίν ἔγραψον, καλλιγραφεῖν ἐξησκη-
 μένοι. πᾶσάν τε θείαν γραφὴν ἠρμήνευσεν ἐπὶ ἔτη σή'. λέγεται
 δὲ ὅτι ἐξακισχιλίας βιβλους συνέταξε. τοσοῦτον γὰρ ζῆλον εἰς τὴν
 ἐξήγησιν τῶν θείων λόγων ὁ Ἀμβρόσιος ἐπεδείκνυτο, ὥστε τὴν 15
 πολλὴν αὐτοῦ σπουδὴν Ὁριγένης μαρτυρῶν γράφει πρὸς τινὰ λέ-
 γων "ὁ ἱερός καὶ θεῖος γησιώως ἀνακείμενος Ἀμβρόσιος πολλὰ
 προσαγορεύει σε, ὅστις νομίζων με φιλόπονον εἶναι καὶ πάνυ δυνά-
 C τοῦ θείου λόγου ἤλεγξε τῇ ἰδίᾳ φιλοπονίᾳ τῷ πρὸς τὰ ἅγια μαθή- 20
 ματα ἔρωτι. ὄθεν ἐπὶ τοσοῦτόν με παρελήλυθεν ὥστε κινδυνεύειν
 ἀπαυδᾶν πρὸς τὰς αὐτοῦ προτάσεις. οὔτε γὰρ δειπνήσαι ἔστω
 ἡμῖν ἀντιβάλλουσιν, οὔτε δειπνήσασιν ἔξῃστι περιπατήσαι καὶ
 διαναπαῦσαι τὰ σώματα, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καιροῖς τέκνοις φιλο-

vitae doctrinaeque eximium nomen consecutus, effecit ut multi Graeci
 falsorum deorum cultum abominantes coronam fuae in veritatis testimo-
 nium sanguine mererentur. itaque ingenti eius praestantiae fama late
 divulgata, multisque ad eum ex remotis locis confluentibus, non tantum
 Graecos philosophos et haereticos praecipuos ad veram religionem tra-
 duxit, sed et ipsos Christianos magis solida doctrina confirmavit. ab
 hoc Ambrosius, quem diximus, Caesareae multis precibus ac tantum non
 vi obtinuit, adhibitis ei septem celeribus scriptoribus, ac pluribus qui
 eleganter scriberent, ut sacram Scripturam interpretaretur. Origeni
 Ambrosius necessaria omnia suppeditavit, isque per otium versionem
 celeribus scriptoribus dictavit: librarii autem et mulieres, scite scribere
 scientes, in plura exinde exemplaria transcribebant. absolvit eam ver-
 sionem annis 18. fertur porro librorum sex milia conscripsisse Orige-
 nes. tantum autem fuit ac tam ardens Ambrosii huius studium enarra-
 tionis sacrarum literarum, ut Origenes ei quadam in epistola huiusmodi
 ferat testimonium: "sanctus deoque sincere deditus Ambrosius multam
 tibi S. D. is cum me existimet laborum tolerantem esse et sacrae Scri-
 pturae cognoscendae avidum, suo laborum studio et amore sacras res
 discendi id exploravit. tanto autem me post se reliquit intervallo, ut
 periculum sit ne de solvendis quotquot is mihi proponit quaestionibus
 desperare cogar. neque coenare nos exemplarium inter se collatio sinit,

λογεῖν καὶ ἀκριβοῦν τὰ ἀντίγραφα ἀναγκαζόμεθα. οὔτε μὴν ὄλην ἐπὶ Θεραπείᾳ τοῦ σώματος τὴν νύκτα ἔξεστιν ἡμῖν κοιμᾶσθαι, ἐπὶ πολὺ τῆς ἐσπέρας τῆς φιλολογίας παρατεινούσης. ἔω δὲ λέγειν καὶ τὰ ἔωθεν μέχρι τῆς θ', ἔσθ' ὅτε καὶ δεκάτης ὥρας· πάντες 5 γὰρ οἱ θέλοντες φιλοπονεῖν τοὺς καιροὺς ἐκείνους τῇ ἐξετίσει τῶν θείων λογίων καὶ ταῖς ἀναγνώσεσιν ἀνατιθέασιν." πᾶσαν τοίνυν ἐρμηνεύσας τὴν θείαν γραφὴν ἐτελεύτησεν ἐτῶν ἔξθ'. περὶ οὗ καὶ D ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς Παναρίοις λέγει "τοῦ μὲν Ἀμβροσίου τὰ πρὸς τροφὴν οὐτῶ τε καὶ τοῖς ὄξυγράφοις καὶ τοῖς ὑπηρεταῶσιν 10 ἔξαρκούντος, χάριτας τε καὶ τᾶλλα τῶν ἀναλωμάτων, τοῦ δὲ Ὠριγένους ἔν τε ἀγρυπνίαις καὶ πολιτείαις ὑπερβαλλούσαις καὶ σχολῇ μεγίστῃ τὸν περὶ τῆς γραφῆς διανύοντος κάματον, καὶ πᾶσαν τὴν καλουμένην τῶν ἐξαπλῶν πραγματείαν καὶ τῶν λοιπῶν ὁ ἀνὴρ μετὰ καμίου πεφιλοτιμῆται. οὐ μόνον γὰρ τὰς ἐπισήμους 15 δόσεις κατὰ ταῦτόν συνήγαγεν, ἀλλὰ καὶ πέμπτην καὶ ἕκτην κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν Ἱερικῶ παρατυχὼν ἐν τινὶ πύθῳ, ταύτας συνένταξεν. ἐπὶ ταῦτόν οὖν πάσας συναγαγὼν, διελὼν δὲ καὶ ἀντι- P 254 παραθεῖς ἀλλήλων μετὰ αὐτῆς τῆς Ἑβραίων σημειώσεως τὰ τῶν λεγομένων ἐξαπλῶν ἀντιγράφων ἐδρωῶς μάλα καὶ ἐπιστημόνως ἐκ 20 πολυπειρίας κατεσκευάσεν."

Ἄλλ' οὐκ εἰς τέλος ἄσβεστον αὐτοῦ τὸ κλέος διέμεινε. συμβέβηκε γὰρ αὐτῶ τὸ τῆς πολυπειρίας δραστήριον πτώμα ἔξαισιον, καὶ μέντοι σκάνδαλον πολλοῖς καὶ ἀπωλείας πρόξενος γέγονε. βου-

neque a coena ambulare aut corpus quiete relaxare datur, sed illo etiam tempore literis vacare et emendare exemplaria cogimur. neque vero corporis reficiendi causa totam nobis noctem dormire conceditur, labore in multam noctem se extendente: ne dicam de matutinis laboribus, qui ad nonam, nonnunquam vero decimam horam porriguntur. quicumque enim volunt occupationibus istis inservire, tempora ista examinandis divinis oraculis et lectioni impendant." Origenes ergo cum universam sacram scripturam esset interpretatus, mortuus est annos natus 69. de hoc magnus Epiphanius in Panariis sic scribit: suppediavit Ambrosius alimenta et ipsi et scriptoribus et ministris, aliosque sumptus liberaliter fecit. Origenes autem vigiliis ac industria incredibilibus opus divinae Scripturae elaboravit; ac quae appellantur Hexapla, et reliqua omnia magno labore confecit. non enim tantum insignes istas editiones collegit, sed et quintam et sextam Ierichunte in solio tam inventas adiecit; omnibusque in unum compositis dispositisque, ita ut ordine inter se omnia sibi Ebraicoque etiam quem addebat textui responderent; Hexapla ista scite admodum atque docte pro sua peritia concinnavit.

Non tamen gloria eius viri ad finem usque illibata permansit. nam illa tam multiplicis peritiae efficacitas ad extremum gravissimo eum casu afflixit; multisque offendiculo fuit et exitii auctor. dum enim nihil de

λόμενος γὰρ μηδὲν ἔλασαι τῶν θείων γραφῶν ἀνεξήγητον, εἰς ἐπαγωγὴν ἑαυτὸν περιέβαλεν ἀμαρτίας καὶ θανάσιμα ἐξηγήσατο ῥήματα. ἔξ αὐτοῦ γὰρ καὶ Ἄρειος τὰς ἀφορμὰς εἴληψε καὶ οἱ καθε-

B ἔξης ἀνόμοιοι τε καὶ ἀνόσιοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. φάσκει γὰρ οὗτος τολμήσας κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅτι ὁ μονογενὴς υἱὸς ὄραν τὸν 5 πατέρα οὐ δύναται, οὔτε τὸν υἱὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὔτε οἱ ἄγγελοι τὸ πνεῦμα, οὔτε οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἀγγέλους. καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς οὐ θέλει εἶναι τὸν υἱόν, ἀλλὰ κτίσμα, καὶ κατὰ χάριν υἱὸν λέγεσθαι, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ψυχὴν προῦκάρχειν, καὶ τῶν δαιμόνων τὴν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν, καὶ 10 τέλος τῆς κολάσεως, καὶ τὰ ἔξης τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ. πολλὴν γοῦν πεποίηκε σύνταξιν εἰς ἐκάστην γραφὴν, καὶ ἕσα μὲν ἐν προσμιλλίαις καὶ διὰ προοιμίων εἰς ἥδη τε καὶ εἰς φῶσις ζήσων τε καὶ

C ἄλόγων εἶρηκε μέσος φερόμενος, πολλάκις χαριέντως διαγγήσατο, ὅσα δὲ περὶ πίστεως ἰδογμάτισε, τῶν πάντων ἀτοπώτερος εὐρί- 15 σκεται. ἔδοξε δὲ καὶ ἀσκητικὸν βίβιον ἐπινηρηθῆσαι, καὶ κατὰ τὸ σωματίον ἐπινηροῦμένου τι, οἱ μὲν ὅτι νεῦρον ἀποτεμμηκέναι διὰ τὸ μὴ τῇ ἡδονῇ παρενοχλεῖσθαι, οἱ δὲ φάρμακον ἐπιτεθῆναι τοῖς μορλοῖς εἶπον παρ' αὐτοῦ καὶ ἀποξηραῖναι. ἄλλοι δὲ ἄλλα εἰς αὐτὸν ἀναφέρουσιν, ὡς ὅτι καὶ βοτάνῃν λατρικὴν εἶρε μνήμης ἕνεκα. 20 οὗτος πολλὰ λέγεται πεπονθέναι ὑπὲρ Χριστοῦ, λόγιος ὢν σφόδρα καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνατεθραμμένος. φθόνη δὲ διαβληθεὶς πρὸς

D τοὺς τῆς ἐξουσίας ἄρχοντας, κακομηχανία διαβολικῆς ἐπινοίας εἰς

sacris literis inexplicatum vult relinquere, se ipsum in peccatum introduxit verbaque letalia scripsit. nam ab eo et Arias ansam sui erroris mutuatus est, et reliqui deinceps, qui filium patri similem eiusdemque substantiae negant, et alii. principio enim Origenes ausus est haec verba. ponere "unigenitus filius patrem videre non potest, neque filium spiritus sanctus, neque angeli spiritum sanctum, neque homines angelos." negat etiam filium de natura patris esse, sed asserit eum creatum esse, ac quod filius dicatur, id donec accepisse. docet etiam animam hominis homine prius existere, diabolos in pristinum statum restitutum iri, ac si nec fore supplicio; aliaque praeterea impie tradit. in quodvis autem volumine Origenes multa congescit. in quibus ubi certis cum hominibus colloquitur aut praefando de moribus, de naturis animantium et ratione careantium disputat, medium tenens saepenumero eleganter disserit. ubi autem de fide decreta condit, ibi quavis alio absurdior est. videtur autem etiam vitam quae in domando corpore occupatur amplecti, et ad eam rem aliquid excogitasse. nam quidam adunt eum sibi nervum praecidisse, ne sibi a voluptate negotium exhiberetur, alii eum genitalia imposito medicamento excisicasse; alii alia ei adscribunt quale et hoc, quod herbam invenerit qua memoriam acueret. fortis Christi gratia multa esse perpessus, quippe homo doctus et in ecclesia educatus. sed cum apud magistratus per calumniam traductus esset, diaboli-

αισχροτέρων ἄνδρα φασὶν ἐπισηθῆναι παρὰ τῶν τῆς κακίας ἐργα-
 τῶν τοῦτον ὑπολαβεῖν. Αἰθίοπα γὰρ αὐτῷ παρισκεύουσιν εἰς
 παρὰχρησιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. ὁ δὲ μὴ φέρων τὴν τοσαύτην
 βδελυρὰν ἐπίνοιαν ἔρρηξε φωνὴν ἀμφοτέρων αὐτῷ προτεθέντων
 5 πρῶγματων. ἐπεὶ δὲ τοῦτο καθωμολόγησε θῦσαι, βαλόντες ἐπὶ
 χεῖρι αὐτοῦ λίβανον, εἰς τὴν τοῦ βωμοῦ πυρὰν καθῆμε, καὶ οὕτω
 τοῦ μαρτυρίου- ἀπὸ τῶν κρινάντων ἀπεβλήθη καὶ τῆς ἐκκλησίας
 ἐξώσθη. τὴν Ἀλεξάνδριαν δὲ λιπὼν διὰ τὸ ὄντιδος τὴν Ἰουδαίαν
 κατέλαβεν. ἀνελθὼν δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα ὡς ἐξηγητῆς καὶ λόγιος P 255
 10 προετρέπετο ἀπὸ τοῦ ἱερατοῦ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εἰπεῖν· πρεσβύτε-
 ρος γὰρ προὔπηρχε. καὶ πολλὰ καταναγκασθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερέων,
 ἀναστὰς καὶ τοῦτο μόνον τὸ ἦγτόν εἰπὼν “τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν
 ὁ θεός, ἴνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου καὶ ἀναλαμβάνεις
 τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου;” πτύξας τὸ βιβλίον ἐκάθισε
 15 μετὰ κλαυθμοῦ καὶ δακρύων, πάντων ὁμοῦ συγκλαιόντων αὐτῷ.
 εἰσι δὲ καὶ ἕτερα τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενά τε καὶ ἄδόμενα διὰ τὸ
 πλήθος τῆς γνώσεως αὐτοῦ καὶ συντάξεως τῶν βιβλίων· ὅθεν καὶ
 συντακτικῶς ὠνομάσθη διὰ τὸ πολλὰ πεποηκέναι βιβλία, μὴ
 ἀκούων, ὡς ἔοικε, τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος λέγοντος “οὐκ, φύ- B
 20 λασσε τοῦ μὴ ποιεῖν βιβλία πολλά, καὶ μὴ σπεύδῃ ἐπὶ στόματι
 σου, καὶ καρδίᾳ σου μὴ ταχυνάτω τοῦ ἐξενεγκεῖν λόγον ἀπὸ προσ-
 ὤπου τοῦ θεοῦ, ὅτι ὁ θεός ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ σὺ ἐπὶ τῆς γῆς
 κάτω. διὰ τοῦτο ἔτισσαν οἱ λόγοι σου ὀλίγοι· εἰσι γὰρ λόγοι

cis artibus inventum est quomodo circumventus a recto detrudi posset.
 subornaverunt enim quendam virum turpem, Aethiopem, qui eius cor-
 pore, si sacrificare abnuisset, ad obscœnam abuteretur libidinem. eam
 turpitudinam huius machinationis non ferens Origenes, cum esset ei so-
 luta optio, in hanc vocem erupit, velle se sacrificare. statimque ei thus
 in manna est iniectum, quod ille in rognm arae immisit. eapropter a
 iudicibus a martyrii dignitate repulsus ecclesiaeque eiectus, cum dedecus
 hoc non ferret, Alexandria relicta in Iudœam se contulit. cum autem
 Hierosolyma pervenisset, sacerdotum ab eo collegium ut homine docto
 atque interprete flagitavit, uti aliquid pro coeione diceret: erat enim
 presbyter. itaque cum admodum urgeret pontifices, surrexit atque hoc
 modo dictum pronuntiavit (Ps. 49) “peccatori autem dicit dominus, cur
 tu enarras mea iura, et meum testamentum in ore habes?” statimque
 clauso libro concedit eiulans atque lacrimans, omnibus qui aderant hominis
 miseratione una flentibus. sunt et multa alia quae de eo dicuntur at-
 que cantantur, de eruditione eius et librorum compositione; a quorum
 multitudine syntacticus, quasi compositor, dictus fuit. apparet eum non
 paruisse Solomoni dicto, ita praecipientis (Eccles. 5 et 6) “filii, cave ne
 multos libros facias, neque festina loqui, neque properet animus tuus coram
 deo verba facere. nam deus in caelo supra est, tuque infra in terra.
 itaque sermones tui sint pauci: eorum enim multitudine augetur vanitas.

πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητος. καὶ μὴ γίνου δίκαιος πολὺ· ἔστι γὰρ δίκαιος ἀπολλύμενος ἐν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ. καὶ μὴ σφίξου περισσά, μὴ ποτε ἀσεβήσης.” ταύτας τοίνυν παραγραφάμενος τὰς ἱερὰς παραιτήσεις καὶ παραγκωνισάμενος, οὐδὲ τοῦ Θεοσπίτου προσέσχε Παῦλου τῇ ἐννοίᾳ τε καὶ συνέσει ἐν τοῖς συν-
C τάγμασιν. ὁ γὰρ τρισμακάριος Παῦλος ἐν παρασκευῇ λόγων παντοδαπῶν βραχυτάτας ἐπιστολάς τῇ γραφῇ παραδέδωκε, καίτοι μυρία καὶ ἀπόρητα λέγειν ἔχων, ἅτε τὰ μέχρις οὐρανοῦ τρίτου Θεωρήματα ἐπιφθάσας, ἐπ’ αὐτὸν δὲ τὸν Θεοπρεπῆ παράδεισον ἀναρπασθεῖς καὶ τῶν ἐκείσε ἀνεκφράστων ῥημάτων ἀκοῦσαι ἄξιω-
D θεις. καὶ μέντοι οὐδ’ οἱ λοιποὶ τοῦ Χριστοῦ φοιτηταί, δώδεκα μὲν ἀπόστολοι, οἱ δὲ μαθηταί καὶ ἄλλοι πρὸς τούτοις μυριοί, οὐκ ἄπειροὶ λόγων ἐτύγγανον· καὶ ὅμως οὐκ ἐξ ἀπάντων τῶν τοῦ κυρίου διατριβῶν τὰ ὑπομνήματα Ματθαῖος ἡμῖν καὶ Ἰωάννης κα-
D ταλέλοιπασιν, οἷς καὶ ἐπάναγκες ἐπὶ τὸ γράφειν ἐλθεῖν κατέχει 15 λόγος, ὡσπερ καὶ Μάρκον καὶ Λουκᾶν ὕστερον. διὸ δὴ φησιν ὁ μέγας Μάξιμος “ὁ λόγος συγγραφόμενος ἢ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπόμνησιν συγγράφεται, ἢ πρὸς ὠφέλειαν ἑτέρων, ἢ καὶ ἄμφω, ἢ πρὸς βλάβην τινῶν, ἢ πρὸς ἀπόδειξιν, ἢ ἐξ ἀνάγκης.”
 Μετὰ δὲ Σεβήρον ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος υἱὸς Σεβήρου καὶ 20 Γέτας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μῆνας δύο. καὶ σφάξας τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρὸς ἐμονάρχησεν ἔτη 6’. Σεραπίων δὲ τις μαθηματικὸς ἔλεγεν ὡς τεθνήξεται οὐκ εἰς μακρὰν Ἀντωνίνος

neque sis nimium iustus: aliquando enim iustum sua perdit iustitia. neque nimium sape, ne quando ad impietatem prolabaris.” enimvero has ille sacras admonitiones aspernatus, neque divini Pauli sapientiam in scribendo secutus est. Paulus enim in tanto omnis generis sermonum apparatu brevissimas epistolas scriptas reliquit, cum quidem infinita et arcana posset literis tradere, ut qui usque ad tertii caeli spectacula elatus inque ipsum divinum paradisiim abreptus ibique ineffabilia verba audire dignatus esset. quin et reliqui Christi auditores, duodecim numero apostoli et septuaginta discipuli, ac praeter hos innumeri alii, quanquam non indiserti essent, tamen ex tanta turba Matthaeus tantum et Ioannes commentarios de vita et dictis atque factis Christi scripserunt, necessitate, ut fertur, ad scribendum compulsi, sicuti et postea temporis Marcus atque Lucas. ideo magnus ille Maximus sic ait “qui libros scribit, facit hoc aut sibi commentarium parandi causa, aut utilitatis aliorum gratia, aut utriusque ergo, aut ad nocendum aliis, aut ostentandi studio, aut coactus.”

Post Severum filii eius Antoninus et Geta imperaverunt menses 2. Severus deinde, cum fratrem in sinu matris necasset, solus imperium gessit annos 6. quidam vero mathematicus, Serapion nomine, praedixit Antoninum non multo post periturum, eique Macrinum successurum,

καὶ Μακρίνος αὐτὸν διαδέχεται, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν τῷ δακτύλῳ παρῆστώτα μετὰ τῆς συγκλήτου. ὁ δὲ ὑπὸ θυμοῦ, μᾶλλον δὲ P 256 ὑπὸ τῆς τύχης, οὐ συνῆκε τὸ πρόσωπον Μακρίνου, ἀλλ' ἕτερον τὸν πλησίον ἐκέλευσεν ἀποκτανθῆναι. ὁ δὲ Μακρίνος ἐσπούδασε 5 τὸν Ἀντωνῖνον προκαταλαβεῖν· ὃν ἀπὸ τοῦ ἵππου κατελθόντα ἐν κνηγίῳ εἰς ἀπόατον, ἐκατόνταρχον ἀποστείλας τοῦτον τῷ ξίφει ἀνείλεν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν "ὡς σὺ τὸν ἀδελφὸν ἀπέσφαξας, οὕτως κἀγὼ σέ." ἐπὶ τούτου πρῶτος ἐπίσκοπος κατέστη Βυζαντίου Φιλάδελφος, ἔτη τρία· πρῶτην γὰρ προΐστατο τῆς ἐκκλησίας ἔτη ἡ 10 πρεσβυτέρός τις.

Μετὰ Ἀντωνῖνον ἐβασίλευσε Μακρίνος, ὃς ἦν τὸ γένος Μαῦρος Καππαδόκης, ἔτη ἡ'. Εὐτυχιανὸς δὲ τις πυραλαβὼν τὸν Ἀβίτον ὡς Ἀντωνίου υἱὸν ὄντα μοίχειον περιέδηκε διάδημα B καὶ αὐτοκράτορα ἀγγόρευσε, καὶ δὸς χρυσίον τοῖς στρατιώταις 15 ἀντήρε, καὶ συνέβαλε πόλεμον μετὰ Μακρίνου. καὶ ἤττηθεις Μακρίνος ἔφυγε καὶ ἀπεσφάγη μετὰ τοῦ εἰοῦ αὐτοῦ.

Ἀβίτος ἦτοι Ψευδιανῶνινος (οἱ δὲ Ἀδρήλιον Ἀντωνῖνον Ἑλιογάβαλον τοῦτον λέγουσιν) ἐβασίλευσεν ἔτη γ' μῆνας θ' ἡμέρας δ'. οὗτος περιτετμημένος ἦν καὶ χοιρίου οὐ μετελάμβανεν, 20 εἶχε δὲ καὶ εἰδῶλον, ὅπερ ἠνόμασεν Ἑλιογάβαλον. γυναικώδης δὲ ὢν τοσοῦτος ἦν πρὸς τὸ τῆς ἀσελγείας πάθος διακειμένος ὥστε C καὶ τὸν Ἱεροκλέα ἔνομον αὐτοῦ ἄνδρα ποιῆσαι. ὡς δὲ φησι Δίων, ὅτι Ἀβίτος τὸν λατρὸν ἠντιβόλει διφυῆ αὐτὸν δι' ἐντομῆς ἐμπρο-

quem etiam cum senatoribus adstantem digito demonstravit. sed Antoninus prae ira, aut potius fortunae nutu, Macrinum non cognovit, aliumque ipsi adstantem pro eo iussit necari. Macrinus vero operam dedit ut Antonini conatum anteverteret; et eum, cum in venatione ventris exonerandi causa de equo descenderet, immisso centurione occidit, dicente "sicuti tu fratrem, ita ego te neco." eo tempore primus Byzantii episcopus constitutus est Philadelphus, et annos 3 praefuit: ante enim per octennium ecclesiae praefuit quidam presbyter.

Antonino successit Macrinus, patria Maurus Cappadox, et imperavit annos 8. quidam vero Eutychnianus Avitum tanquam Antonini filium adulterinum arripuit, eumque diademate ornatum imperatorem appellavit; ac militibus pecunia conciliatis pugnam cum Macrino conseruit. Macrinus victus in fuga una cum filio occisus est.

Avitus sive Pseudantoninus (falsus Antoninus), quem alii Aurelium Antoninum Heliogabalum nominant, regnavit annos 8, menses 9, dies 4. fuit is circumcisus, et porcina carne non vescabatur; simulacrum colebat quod appellabat Heliogabalum. adeo fuit effeminatus et libidinibus obscenois deditus, ut Hierocli quoque liberto nupsit. et ait Dio postulasse Avitum a medico ut se utero secto utriusque sexui aptam arte

σθίας τῇ τέχνῃ ποιῆσαι. ὅς διὰ τὰς ἀκαθαρσίας καὶ μαρτίας καὶ ἠκολαίας αὐτοῦ ἐσφάγη, κακῶς τὸ ζῆν ἀπορηξίας.

Ἄλεξανδρος ὁ Μαιμαίας υἱός, ἐξάδελφος Ἀβίτου, βασιλευσεν ἔτη γ' μῆνας ἧ'. ἐπὶ αὐτοῦ γέγονε λιμὸς ἐν Ῥώμῃ ὥστε καὶ κρεῶν αὐτοὺς ἀνθρωπίνων ἄψασθαι. οὗτος ἐκστρατεύσας 5 κατὰ Περσῶν ἠττήθη κατὰ κράτος, καὶ καταφρονηθεὶς σφάττεται μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἦτις καὶ Χριστιανῇ ἐτόγγανε, καὶ τὸν Ὀριγένην ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρέβοντα μετεπέμψατο πρὸς ἑαυτήν, διδαχθῆναι τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον θείουσα. ἐφ' οὗ Νάρκισσος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἐν τῷ βαπτίζειν ἔλαιον τοῦ χρῆμα- 10 τος λείψαντος, ἐκέλευσεν ὕδωρ ἐν τῷ κρατῆρι βληθῆναι, καὶ οὕτως προσευξάμενος εἰς ἔλαιον μετέβυλε.

Μαξιμῖνος βασιλευσεν ἔτη 6'. οὗτος ποιμὴν ὦν πρότερον, εἶθ' οὕτως στρατιώτης γεγωνὸς καὶ μετὰ ταῦτα στρατηγὸς Ἀλεξάνδρου, δι' ἀνδρίαν σώματος καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν ὑπὸ τοῦ 15 δῆμου καὶ τῆς βουλῆς προεχειρίσθη βασιλεύς. ὅς ἔχρει τῷ πρὸς Ἄλεξανδρον πολλοὺς Χριστιανοὺς ἔχοντα καὶ τιμῶντι διωγμὸν P 257 ἤγειρε μέγαν κατὰ Χριστιανῶν. ἐπάξιον δὲ τῆς αὐτοῦ ἀνοσιούργου γνώμης τὸ τέλος εὗρατο, σφαγεῖς δολίως παρὰ Μαξιμῖνον καὶ Βαλβίνου. 20

Μάξιμος Βαλβίνος καὶ Γορδιανὸς μῆνας δύο, καὶ ἀπεσφάγη ὑπὸ στρατιωτῶν. ὁ δὲ Γορδιανὸς προεγεγόνει Καῖσαρ παρὰ Μαξιμῖνον. Φίλιππος δὲ ὁ ἑπαρχὸς τὸν οἶτον διακομοσθῆναι τῷ

efficaret: hic propter impuritatem ac flagitiosam vitam inglutus male malus periiit.

Alexander Mamaeae filius fratre Aviti genitus, imperavit annos 13, menses 8. tanta sub eo Romae fuit famēs ut etiam humanis vescerentur carnibus. is cum in Persas expeditione facta magno praedio victus esset, contemptus a suis et cum matre occisus est. fuit ea Christianae religionis, et Origenem Antiocheae degentem ad se vocavit, ut ex eo Christianae fidei mysteria disceret. eo tempore Narcissus Hierosolymorum episcopus, cum inter baptizandum oleum unctionis sacrae defecisset, aquam crateri imponi iussit, eamque deum precando in oleum transmutavit.

Imperavit deinde Maximinus annos 6. fuerat initio pastor, inde miles, et post sub Alexandro tribunus militum, ob fortitudinem ac prudentiam imperio est a senatu populoque Romano praefectus. odio autem Alexandri, qui multos Christianos secum honorifice habuerat, gravem Christianorum vexationem instituit. deditque dignas impietatis poenas, a Maximo et Balbino per fraudem interfectus.

Maximus Balbinus et Gordianus menses 2; et interfectus est a militibus. Gordianus autem iam ante fuerat a Maximo Caesar appellatus. Philippus autem praefectus alimenta in castra deferri prohibuit: is

στρατιῶ ἐκάλυψεν. οὗτος δὲ ἦν πατὴρ τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐγενείας. ἐπὶ τούτῳ ἦν ὁ ἅγιος Βαβύλας ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, καὶ οἱ ἅγιοι Λαυρέντιος καὶ Κυπριανὸς ἐμαρτύρησαν, καὶ Εὐγένιος γέγονεν ἐπίσκοπος Βυζαντίου ἔτη κέ'.

5 Μετὰ Βαλβίνον ἐβασίλευσε Πουπλιανὸς μῆνας β', καὶ Β ἐσφάγη ἐν πολέμῳ.

Μετὰ δὲ τούτῳ ἐβασίλευσεν Ἰουνίωρ μῆνας τρεῖς, ὃς πρῶτος ἐποίησε κاندιδάτους καὶ πρωτικτωρας, καὶ τὸ τάγμα τῶν σχολαρίων συστησάμενος ἐκάλυψεν αὐτὸ Ἰουνιώρων εἰς τὸ ἴδιον 10 ὄνομα.

Μετὰ τούτῳ ἐβασίλευσε Γορδιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη δ'. καὶ ἐν πολέμῳ συμπεσὼν τῷ ἵππῳ καὶ θλασθεὶς τὸν μηρὸν ἀπέθανε.

Μετὰ δὲ Γορδιανὸν ἐβασίλευσεν Οὐνίωρος υἱὸς αὐτοῦ ἔτη δύο, καὶ ὑδριύσας ἀπέθανε. ἐφ' οὗ Σαβέλλιος ὁ αἵρεσιάρχης 15 ἐγνωρίζετο.

Μετὰ τούτῳ Μάρκος ἔτη γ'.

Μετὰ δὲ Μάρκον Ἰουστιλιανὸς ἔτη δύο· καὶ φλεβοτομη- C θείς, ἐν τῷ καθεύδειν ἐξεχύθη τὸ αἷμα αὐτοῦ, καὶ λειποθυμήσας ἀπέθανε.

20 Μετὰ τούτῳ ἐβασίλευσε Φίλιππος ἔτη ζ', ὃς ὑπῆρχε τῆς τῶν Χριστιανῶν πλίστεως σπονδαστής, συνέσει καὶ ἐπιεικεία κεκοσμημένος. ὤρμητο δὲ ἀπὸ Βόστρας τῆς Εὐρώπης, ἐνθα καὶ πόλιν ἐκοδόμησεν, ὀνομάσας αὐτὴν Φιλιππούπολιν. οὗτος σπονδάς εἰρηνικὰς ἐποίει μετὰ Σαπώρου βασιλέως Περσῶν, ὃς ἐθαν-

fuit pater sanctae martyris Eugeniae. ea tempestate episcopus Antiocheae fuit sanctus Babylas, et sancti Laurentius ac Cyprianus pro veritate supplicium pertulerunt. et Eugenius episcopatum Byzantinum occupavit, ac gessit annos 25.

Post Balbinum imperavit Pupienus menses 2. occisus est in bello.

Post hunc Iunior menses 3. is primus instituit candidatos et protectores et ordinem scholariorum, quem Iuniorum a se nominavit.

Post hunc filius eius Gordianus imperavit annos 4. in bello cum equo corruens, fracto femore mortuus est.

Successit ei filius Uniorus; qui cum biennium imperasset, aqua intarcute necatus est. sub eo Sabellius haereseos auctor innotuit.

Post Uniorum Marcus imperavit annos 3.

Post hunc Hostilianus biennium. is cum venam incidisset, in somnis ea rursus aperta sanguis effusus atque ita exanimatus ipse est.

Post hunc Philippus imperavit annos 7. is Christianae religionis fuit studiosus, prudentia et aequitate insigni. ortus fuit Bostris Europae urbe; ubi et urbem condidit, a se Philippopolin dictam. pactum icit cum Sapore Persarum rege. is ob corporis magnitudinem admira-

μάζετο ἐπὶ μεγάλῃ σώματος· μέχρι γὰρ ἐκείνου τοῦ χρόνου τηλικούτος ἄνθρωπος οὐκ ᾤφθη. ἀνῆρέθη δὲ ἅμα τῷ νύφ ὑπὲρ Χριστιανῶν κατὰ Δελίου ἀγωνιζόμενος.

D Οὐαλεριανὸς ἔτος ἕν· καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ἐφ' οὗ ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ Θεοῦ ὄργην μεγάλην ἐπέμψαντος λοιμώδης νόσος τὸ ἀνθρώπινον γένος διέφθειρεν. ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἀέμοι τινες ἀῆσαν, καὶ πρὸς τούτοις ἄνεμοι καὶ αἶραι τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν ἀνιμήσεις ἀπέπνεον, ὡς νομίζειν νεκρῶν ἰχθύων εἶναι τὰς δρόσους. συνεχεῖς οὖν ἐκ τούτου λοιμοὶ τὴν γῆν συνεῖχον καὶ βαρέα καὶ ἀνίατα νοσήματα, καὶ 10 ἄπειρον καὶ ἀναριθμητὸν γενέσθαι τῶν ἀνθρώπων τὸν ὄλεθρον, ὥστε τοὺς πλείονας τῶν τεθνεώτων ἀτύφους ἐπολιμπάνεσθαι.

P 258 Μετὰ δὲ Οὐαλεριανὸν ἐβασίλευσε Γάλλος καὶ Βουλουσιανὸς ἔτη β' μῆνας γ'. καὶ ἐπεκράτει ὁ λοιμὸς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, κινήθεις ἀπὸ Αἰθιοπίας μέχρι τῆς δύσεως, ὡς μηδεμίαν πόλιν 15 μείναι τούτου ἁμοιον. πολλὰκις δὲ καὶ δις τῆς πόλεως ἐπήρατο. ἐκράτει δὲ ἔτη μ', ἀρχόμενος ἀπὸ φθινοπώρου καὶ λήγων τῆ τοῦ κυνὸς ἐπιτολῆ. μετεδίδοτο δὲ ἡ νόσος αἷτη ἀπὸ τε εἰμάτων καὶ ψιλῆς θέας. οὐ γὰρ ἦν οἰκία ἐν ἧ τεθνηκῶς οὐκ ἦν. καὶ οἱ μὲν φόβῳ τοῦ μὴ μεταλαβεῖν τῆς νόσου ἀτάφως εἶον τοὺς τεθνηκό- 20 τας, οἱ εὐσεβέστεροι δὲ ἀπιρριφυλάκτως τοὺς νοσοῦντας θεραπεύοντες εἰς ἑαυτοὺς τὴν νόσον ἐπεσπῶντο, καὶ σὺν ἐκείνοις ἢ μετ' ἐκείνους τὸν βίον μετήλλυτον. ἐπὶ τούτου οἱ Σκύθαι τὸν Ἰστρον

10 καὶ ἄπ.] ὥστε ἄπ.?

tioni fuit, cum in eum usque diem tantus homo visus non fuisset. interfectus est Philippus una cum filio, contra Decium pro Christianis propugnans.

Valerianus imperavit annum, estque a populo suo occisus. sub eo ira dei pestis universo terrarum orbi immisa humanum genus attrivit. nam et a terra et a mari vapores exhalabant, ventique praetera et aerae a fluviis atque a paludibus ubi vapores spirabant, rosque sanie mortuorum similis apparebat. itaque continens ubique pestilentia morbi- bique graves et insanabiles innumeram hominum multitudinem absumpserunt, adeo ut plerique cadavera inhumata iacuerint.

Post Valerianum Gallus et Volusianus imperaverunt annos 2, menses 8. eo tempore pestis invaluit, ab Aethiopia in occidentem usque terrae partem propagata: neque ulla fuit urbs eius experta, multae etiam bis ea lue infestatae. obtinuit annos 15. cepit auctumno, et desiit sub ortum caniculae. propagabatur morbus iste etiam vestimentis, soleque adeo aspectu, neque fuit domus in qua nemo esset mortuus. alii metu contagionis cadavera relinquebant insepulta. pii autem aegrotos secum curantes luem sibi adsciscabant, cumque iis aut post eos ipsi quoque moriebantur. eo tempore Scythas trajecto Istro omnem occidentem Ita-

περάσαντες πᾶσαν τὴν δύσιν καὶ Ἰταλίαν ἀνατολήν τε καὶ Ἀσίαν Β ἐπὶ ῥήθησαν καὶ παρέλαβον, δίχα μόνης Ἰλίου καὶ Κυζίκου. ἦν δὲ Βουλουσιανὸς υἱὸς Γάλλου. καὶ ὁ μὲν Γάλλος ἐσφάγη καθεύδων ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναίκος, ὁ δὲ Βουλουσιανὸς ὑπὸ στρα-
 5 τιωτῶν.

Δέκιος βασιλευσεν ἕτη β'. οὗτος πολλοὺς ἁγίους ἐτιμωρή-
 σατο καὶ θανάτῳ παρέδωκε. καὶ ὁ ἅγιος Κυπριανὸς καὶ ἡ ἁγία
 Ἰουστίνη ἐμαρτύρησαν, καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ ἑπτὰ παῖδες, καὶ πλῆ-
 10 θος ἁγίων πολὺ. οὗτος ἐθέσπισεν ἐν Ῥώμῃ τὰς Χριστιανὰς γυ-
 ναικὰς μὴ ἔξεναι κατακαλύπτισθαι τὴν κεφαλὴν, οἰόμενος διὰ
 τῆς νομιζομένης αἰσχρότητος ταύτης εἰς εἰδωλολατρείαν ἐλκύσαι. αἱ C
 δὲ μᾶλλον ἀκατακάλυπτοι προήεσαν, δόξαν ἠγοούμεναι τὴν ὑπὲρ
 Χριστοῦ δοκοῦσαν ἀτιμίαν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις· ὅθεν ἄχρι τοῦ
 15 νῦν αἱ μὲν ἀκριβεῖς Χριστιανῶν γυναῖκες ἀκατακάλυπτοι προέρχο-
 νται, αἱ δὲ Ἰουδαῖοι καὶ ἄπιστοι κατακαλύπτονται. ἐφ' οὗ καὶ
 Βαβύλας Ἀντιοχείας καὶ Φλαβιανὸς Ῥώμης καὶ Ἀλέξανδρος Ἱερο-
 σολύμων καὶ Διονύσιος Ἀλεξανδρείας ἐμαρτύρησαν. καὶ Νοβά-
 τος πρεσβύτερος ὢν τῆς ἐκκλησίας ἀπέστη, ὃς τοὺς ἐπιθύσαντας
 ἐν διωγμῷ μετανοοῦντας οὐκ ἐδέχετο. ἐπὶ τούτῳ Ἐλκεσιαῖος αἰ-
 20 ρεσιάρχης ἐγνωρίζετο. ἀνηρέθη δὲ Δέκιος ὑπὸ Σκυθῶν ὑποθή-
 καις Γάλλου ἐν τέλματι ἀποπνιγείς μετὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ, ὡς μηδὲ D
 τὰ σώματα αὐτῶν εὔρεθῆναι, ἕξιον τῆς θηρωδίας αὐτῶν τὸν
 θάνατον εὐράμενοι.

namque totam incursionibus deprædati sunt, et Asiam occupaverunt, solis Ilie et Cyzico urbibus exceptis. Volusianus Galli filius erat. Gallus a sua uxore dormiens iugulatus est: Volusianum milites trucidaverunt.

Decius imperavit biennium. is multos sanctos supplicio affecit ac neci tradidit. sub eo b. Cyprianus et beata Iustina, tum Ephesi septem pueri magnaue sanctorum multitudo ob veræ religionis professionem necati sunt. is edixit ne Romæ mulieres Christianæ caput velarent, sperans ea turpitudine, sicuti putabatur, ad falsam religionem pertrahi eas posse. verum eae maluerunt nudo capite prodire. inde est quod in hunc usque diem Christianæ perfecte mulieres nudo incedunt capite, Iudæas autem et ethnicæ tecto. sub Decio Babylas Antiocheæ, Flavianus Romæ, Alexander Hierosolymæ Dionysiusque Alexandriae episcopi veritati divinæ testimonium toleranda necē tulerunt. et Novatus presbyter ab ecclesia defecit, eos qui in persecutione diis immolassent, poenitentiam agentes non recipiens. tunc et Elcesæus hæreseos princeps innotuit. Decius Galli artibus est a Scythiis una cum filio in palude suffocatus, corporaque eorum inventa non sunt. ita suæ sævitias poenas dedit.

Αιμιλιανὸς ἔβασίλευσεν ἔτος ἓν, καὶ ἐσφάγη ἐν τῇ παλατίᾳ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλλιῆνος ἔτη ιε'. οὗτος ὁ Οὐαλεριανὸς πόλεμον μετὰ Σαπώρου τοῦ Πέρσου ποιήσας καὶ δοριάλωτος γεγὼνὸς ἐν Καισαρείᾳ, ἔχων μυριάδας β', ὑπὸ Σαπώρου ἐκδαρεῖς ἔτελεύτησεν. ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Γαλλιῆνης μετὰ τοῦτον πρῶτος ἱππικὰ τάγματα κατέστησε· πεζοὶ γὰρ κατὰ τὸ πολὺ οἱ στρατιῶται τῶν Ῥωμαίων ὑπῆρχον. ἐσφάγη δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ στρατιωτῶν
 P 259 πλησίον Μεδιολάνων. ἐπὶ τούτου ἤκμαζε Γρηγόριος ὁ Θωμα-
 τουργὸς καὶ οἱ αἰρεσιάρχαι Ἀρτέμιων καὶ Συνέπων ἐγνωρίζοντο. 10

Κλαύδιος ἔβασίλευσεν ἔτη δύο. οὗτος πάμπρος γέγονε Κωνσταντίνου τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου. ἐπὶ τούτου οἱ Σκύθαι περάσαντες καὶ τὰς πόλεις πορθέσαντες, παραλαβόντες δὲ καὶ τὰς Ἀθήνας, συνήγαγον πάντα τὰ βιβλία, καὶ ἠβούλοντο καῦσαι, εἰ μὴ τις ἐξ αὐτῶν κρεῖττον τῶν ἄλλων κατὰ 15 πολὺ φρονῶν ἐκάλυψεν αὐτούς, εἰπὼν ὅτι περὶ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι σχολάζοντες τῶν πολέμων ἀμελοῦσιν. οὗτος Ἀδρηλιανὸν εἰς τὴν βασιλείαν προαγαγὼν τελευτᾷ.

B Κωντιλιανὸς ἀδελφὸς Κλαυδίου ἔβασίλευσεν ἡμέρας ζ'. ἐπειδὴ γὰρ ἔγνω Ἀδρηλιανὸν ἐπιβῆναι μέλλοντα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, 20 ἔαντὸν ὑπεξέγαγε τοῦ βίου, τὴν φλέβα τμηθεὶς τῆς χειρὸς ὑπὸ τινὸς λατροῦ, μέχρις οὗ λεπτοψυχῆσας ἀπέθανεν.

Aemilianus annum unum imperavit, estque a militibus in palatio occisus.

Valerianus et Gallienus imperarunt annos 15. hic Valerianus cum Saporī Persae bellum intulisset, ab eo captus est apud Caesaream, viginti milia hominum in exercitu ducens; estque ei pellis detracta, atque ita perit. filius autem eius Gallienus ei succedens primus equitum turmas instituit, cum haecenus Romani milites fere pedites fuissent. interfectus est a militibus apud Mediolanum. sub hoc floruit mirificus Gregorius, et innotuerunt Artemon atque Synepion haeresium auctores.

Claudius imperavit annos 2. is avus fuit Constantini eius qui sanctum Constantinum Magnum filium reliquit. sub hoc Scythae in Europam effusi multas urbes inque his etiam Athenas vastarunt. Athenis captis omnes libros in unum congesserunt, ut eos comburerent. sed ab hoc consilio quidam reliquis longe prudentior detraxit, quod diceret Romanos libris deditos bellicam rem neglecturos. mortuus est, successore Aureliano sibi designato.

Quintilianus Claudii frater imperium dies 7 tenuit. qui cum audiret Aurelianum ad occupandum imperium adventare, se ipsam vita privavit, vena brachii a medico secari iussa, neque iahibito sanguine, ut ex animi deliquio moreretur.

*Ἀδρηλιανὸς ἐβασίλευσεν ἔτη ε', ἀνηρέθη δὲ ὑπὸ στρατιω-
 τῶν μεταξὺ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου, ἐν τῷ καλουμένῳ καινῷ
 φρουρίῳ, ἔπειρ ἰχθυώριως κενοφλώριον λέγεται. εἶχε γὰρ ὠτακου-
 στὴν Ἀδρηλιανὸς τινα, ὃς ἀνέφερεν αὐτῷ πάντα τὰ γινόμενα καὶ
 5 λέγόμενα. ἀπειληθεὶς οὖν ποτὲ παρ' αὐτοῦ διὰ τινα αἰτίαν καὶ
 φοβηθεὶς ἐμιμήσατο τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως, καὶ ἐγγράφως ποιη-
 σαμένου ὀνομασίας δυναστῶν ὡς ἐπὶ θάνατον ἀγθισομένων, οὗτοι C
 φοβηθέντες ἀνέκλον αὐτόν. ἐπὶ τούτου ὁ ἅγιος Χαρίτων ὠμολό-
 γησε, καὶ Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας καθαι-
 10 ρεῖται. ἐφ' οὗ Μάνης ὁ μιαρὸς καὶ τρισκατάρατος ἀνεψῆς, Χρι-
 στὸν ἑαυτὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον μορφαζόμενος, καὶ ἐκ πάσης αἰρέ-
 σεως εἴ τι κακὸν ἐρανεῖόμενος, ἐκ Περσίδος εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν
 κατὰ θεοῦ συγχώρησιν εἰσέφρησεν.*

*Οὗτος οὖν ὁ μεμηνὼς Μάνης, ὁ καὶ Σκυθιανὸς λεγόμενος,
 15 Βραχμάνης ἦν τὸ γένος, διδύσκαλον δὲ ἔσχε Βούδακ τὸν πρώην
 καλούμενον Τερέβινθον, ὃς παιδευθεὶς ὑπὸ Σκυθιανοῦ τὰ Ἑλλή-
 νων δοξάζοντος τὴν Ἐμπεδοκλέους ἡγάπησεν αἵρεσιν, δύο ἀρχὰς D
 λέγοντος ἀντικειμένους ἀλλήλαις, εἰσελθὼν δὲ ἐν Περσίδι ἐκ παρ-
 θένου ἑαυτὸν ἔφασκε γεγενῆσθαι καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀνατραφεῖναι.
 20 καὶ συγγραφάμενος βιβλία τέσσαρα τὸ μὲν ἐπωνόμασε τῶν μυστη-
 ρίων, τὸ δὲ τὸ εὐαγγέλιον, τὸ δὲ τῶν θησαυρῶν, τὸ δὲ τῶν κερμα-
 λαίων. καὶ ὁ μὲν Βούδας ὁ καὶ Τερέβινθος ὑπὸ πνεύματος ἀκα-*

10 ὁς Χρ.?

*Aurelianus imperavit annos sex. necatus est a militibus inter He-
 racleam et Byzantium, in loco qui Novum castrum, ipsorum lingua Ke-
 nophlorium dicitur. habebat Aurelianus auscultatorem quendam, qui
 omnia ad ipsum deferebat quae fierent aut dicerentur. is sibi metuens
 ab imperatore, nescio qua de causa minus ab eo sibi intentatis, manum
 eius imitatus schedam conscripsit, qua primores neci destinarentur; ac
 primores illa lecta, ut suum periculum effugereat, imperatorem occide-
 rant. sub hoc beatus Chariton confessus est, Paulusque Samosatenus
 episcopatu Antiocheno delectus. eodem imperante impurus ille et dete-
 stabilis Manes exstitit, qui sibi Christi et spiritus sancti speciem sume-
 bat, atque ex haeresibus omnibus mali aliquid corradens dei permissu
 ex Perside in Romanorum dicionem irrepsit.*

*Manes ille vaesanus, qui et Scythianus appellabatur, Brachman erat
 natione. praecptorem autem habuit Budam, qui olim Terebinthi nomen
 gesserat: hic Graecas opiniones amplexus, Empedoclis decreta sectatus
 est, qui duo contraria principia statuerat. in Persidem Budas cum ve-
 nisset, de virgine se natum et in montibus educatum dixit. scripsit li-
 bros quattuor; quorum tituli sunt de mysteriis evangelium thesaurorum
 capitum. atque is quidem Budas Terebinthus ab impuro genio*

θάρτου συντριβελίς ἀπώλετο, γυνή δέ τις παρ' ἧ κατέλυσε καὶ
 κατετέθη, τὰ χρήματα καὶ τὰς βιβλίους βίβλους κληρονομήσασα
 P 260 ὠνεῖται παιδάριον ἑτῶν ἑπτὰ τοῦνομα Κούβρικον, ὃν καὶ διδάσασα
 γράμματα καὶ ἐλευθερώσασα κληρονόμον τῶν ἑαυτῆς πάντων
 καθίστησιν. ὁ δὲ λαβὼν τὰ βιβλία τοῦ Βούδα καὶ τὰ χρήματα 5
 διήρχετο τὴν Περσίδα, Μάνην ἑαυτὸν ὀνομάζων καὶ τῆς πλάνης
 τοῦ Βούδα συνίστωρ γενόμενος, καὶ τὰ βιβλία πονήματα ἴδια ἔλε-
 γεν εἶναι. ὃν ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐξέδειρε ζῶντα ὡς θανάτου
 γενόμενον τῷ νύμφῳ αὐτοῦ πρόξενον· τοῦ γὰρ βασιλικῷ παιδὸς
 νοσοῦντος καὶ πολλῆς ἰατρικῆς ἐπιμελείας ἀπολαύοντος, ἰππηγεύ- 10
 λατο Μάνης χωρὶς ἰατρίας ἀναστῆσαι τοῦτον, καὶ οὕτω τοὺς ἰα-
 τροὺς ἀποστήσας ἐθανάτωσε τὸν παῖδα ἀμελείᾳ καὶ τερατολογίᾳ,
 καὶ ὑπὲρ τούτου μισθὸν ἐπάξιον εἰκότως κομίζεται τὴν ἐκδορὰν
 τοῦ παναθλοῦ αὐτοῦ σώματος. ὁ τοίνυν ἐμβρόντητος οὗτος Μά-
 B νης ἀποβαλλόμενος τὴν παλαιὰν διαθήκην, καὶ τὴν κτίσιν πῶσαν 15
 καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατασκευὴν οὐκ ἀγαθοῦ τινὸς Θεοῦ γερον-
 ναι βλασφημιῶν, ὑπὸ φθορὰν καὶ ἀλλοιώσιν οὔσαν, τὴν νέαν ὡς
 ἀγαθοῦ δῖφθεν προσίεται Θεοῦ, καὶ κατὰ φαντασίαν καὶ δόκησιν
 τὸν Χριστὸν πεφυκέναι τερατεύεται. καὶ πρὸς τοῦτοις καταδόσεις
 τινὰς ἐναγεῖς καὶ νυκτερινὰς τελετὰς καὶ παρανόμους ἐπιτηδεύσας 20
 μίξεις καὶ ἀρρητοποιίας, καὶ εἰμαρμένας καὶ μετενσωματώσεις καὶ
 ἄλλα πλείονα φλυαρήσας καὶ διδάξας τὰ τῶν Ἑλλήνων πονηρὰ
 καὶ μάταια δόγματα κρατύνειν ἐσποδοῦσιν ὁ Θεομισθὴς καὶ θεήλα-

contritus periiit. mulier autem quaedam, cuius utebatur hospitio et apud
 quam sua deponebat, impios istos libros hereditario consecuta puerulum
 septennem emit, nomine Cubricum, quem literas docuit, libertateque
 donatum heredem omnium suarum rerum instituit. is ergo Cubricus
 libros Budae pecuniamque nactus Persidem peragravit, Manetem sese
 nominans ac Budae errorem spargens, libros eius a se elaboratos iacta-
 bat. hunc rex Persarum vivum excoriari iussit, quod filio eius mortem
 attulisset. cum enim regis filius aegrotaret et a medicis multa industria
 curaretur, Manes pollicitus est se eum sanitati absque medicina restitua-
 rum, itaque submotis medicis incuria et nugis suis puerum necavit.
 ideoque dignam mercedem tulit, detracta misero corpori cute. enimvero
 vaecors ille Manes vetus testamentum repudiat, mundique et hominis
 creationem impie calumniatur, a deo non bono factam, quod interitui sit
 et mutationi obnoxia. novum utpote boni dei admittit. Christum non
 re vera, sed opinantibus tantum hominibus apparuisse, ac spectrum
 fuisse affirmat. ad haec sceleratas quasdam occultationes, nocturna sa-
 cra et illicitos concubitus atque infanda flagitia usurpavit. fatum, mi-
 grationes animarum in alia corpora, multaque alia professus est, Grae-
 corumque pravas et vanas opiniones tueri deo adversus invisusque ille

τος. περι οὗ φησὶ καὶ Θεόδωρος πρεσβύτερος ὁ τῆς Ῥαῖθου C
 “Μάνης ὁ τοῦ ἀντιθέτου σκύτους ἐφευρετής, μᾶλλον δὲ τῆς ἔξου-
 σίας τοῦ σκότους ἀνάπλασμα, φαντασία ψιλῆ καὶ σχήματι δια-
 κένω σώματος ἀνθρωπείου πεγαυερῶσθαι τὸν κύριον ἐφαντάσθη
 5 καὶ ἀνεῖρωξεν, ὥστε γησὶ καὶ πάσχειν μὲν δοκεῖν αὐτὸν καὶ πρᾶτ-
 τειν ἔπειρ ἔδρα καὶ λέπονθε καθ’ ἡμᾶς, μηδὲν δὲ τούτων ἀληθεῖα
 καὶ πράγματι ὑπάρξει, ἀλλὰ δοκῆσει μᾶλλον καὶ ἀπάτη ἀποβου-
 κολεῖν τοὺς ἀνθρώπους, οἷς καὶ συνεστράφθαι γενόμεσται.” διὰ
 τοῦτο καὶ φῦσεις δύο παρατεῖται λέγων ἐπὶ τοῦ κυρίου, ἀλλὰ μίαν
 10 τὴν τῆς Θεότητος.

Παῦλος δὲ τις τῷ Μανέντι τούτῳ σύγχρονος γεγονώς, τὸ D
 γένος μὲν Σαμοσατεύς, Ἀντιοχείας δὲ τῆς μεγάλης πρόεδρος, ψι-
 λὸν ἀνθρώπον εἶναι τὸν Χριστὸν ἐδοκίμησεν. ὥσπερ δὲ εἰς
 ἕκαστον τῶν προφητῶν, οὕτω καὶ ἐν αὐτῷ γεγενῆσθαι τοῦ Θεοῦ
 15 λόγου τὴν οἰκῆσιν. ἐνθεν δὲ καὶ δύο φῦσεις δηρημένως ἐχοῦσας
 καὶ ἀκοινωνήτους πρὸς ἑαυτὰς εἶναι παντάπασιν ἐν Χριστῷ, ὡς
 ἄλλου αὐτοῦ ὄντος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἄλλου τοῦ κατοικοῦντος ἐν
 αὐτῷ Θεοῦ λόγου. αὗται μὲν οὖν αἱ πρῶται φωναὶ τοῦ μίαν φύσιν
 καὶ τὰς δύο κακῶς καὶ δυσφήμως ἐπὶ Χριστῷ λέγεσθαι, τὸ μὲν ἐπ’
 20 ἀναίρεσει τῆς Θεότητος τὸ δὲ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς χρόνοις Ἀπολιναρίου τις ἐφήη, πρόεδρος P 261
 Λαοδικείας τῆς Συρίας, ματαιοφροσύνης ἐτέρους εἰσηγησάμενος.
 τῶν γὰρ Ἀρειανῶν ἄψυχον πάντη λεγόντων τὴν τοῦ κυρίου σάρκα,

docuit. de eo sic Theodorus Raithensis presbyter. “Manes” inquit
 “tenebrarum luci adversarum inventor, imo figmentum potestatis tene-
 brarum, imaginatus est atque somniavit Christum nudo simulacro et in quovis
 alio prophetarum. inde duas naturas a se invicem divisas nullaque
 omnino copula unitas in Christo fuisse statuit, ut alius fuerit Christus,
 aliud verbum in eo inhabitans. hae primum igitur duae sunt enatae
 haereses, quae duas et unam naturam Christo, non quomodo oportuit,
 sed male et impie adscribunt; alteraque earum deitati Christi, altera
 humanitati derogat.

Fuit autem coaetaneus huius Manetis Paulus quidam patria Samo-
 satenus, episcopus Antiochaeae magnae. is Christum nudum fuisse homi-
 nem impie asseruit, inque eo verbum dei ita inhabitavisse ut in quovis
 alio prophetarum. inde duas naturas a se invicem divisas nullaque
 omnino copula unitas in Christo fuisse statuit, ut alius fuerit Christus,
 aliud verbum in eo inhabitans. hae primum igitur duae sunt enatae
 haereses, quae duas et unam naturam Christo, non quomodo oportuit,
 sed male et impie adscribunt; alteraque earum deitati Christi, altera
 humanitati derogat.

Postea temporis Apollinaris quidam exstitit, episcopus Laodiceae
 Syriae, novarum aucter vanitatum. cum enim Ariani corpus Christi

αὐτὸς ἔφη ὅτι σάρκα μὲν ἐψυχωμένην ψυχῇ ζωτικῇ ἀνέλαβεν ὁ κύριος, νοῦν δὲ τὸν ἡμέτερον οὐ προσήκατο· μηδὲ γὰρ δεηθῆναι τὴν σάρκα φησὶν ἐκείνην ἀνθρωπείου νοῦς ἡγεμονευομένην ὑπὸ τοῦ αὐτῆν ἐνδεδυκότος Θεοῦ λόγου· ἀλλὰ μηδὲ χωρεῖν αὐτὴν ἄλλην νοεράν δύναμιν πῦρὰ τὴν θείαν. ταῦτα ὑποθέμενος διατείνεται μίαν εἶναι τὴν φύσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκώσεως, ὡς ἅτε τῆς σαρκὸς ἀτελοῦς οὔσης εἰς τὸ εἶναι ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἄξιόν φησὶν ὀνομάζεσθαι.

- B** Μεθ' ὧν ἀναφαινέται τις Θεόδωρος, τῆς Μόψου ἐπίσκου, πόλεως ἐν τῇ Κιλικίᾳ, τὴν ἡγεμονίαν λαχὼν, καὶ ἐκ διαμέτρου 10 τῷ Ἀπολιναρίῳ φερόμενος ὕβρεις οὐ τὰς τοχούσας τολμηρῶς ψυχῇ καὶ ἀρόβῳ καρδία καταλείπει τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, ἄνθρωπον ἕνα τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ κοινὸν ἀποκαλῶν, καὶ ἐκ προκοπῆς λαβόντα τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ Θεὸν ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίσματος ἄξιωθῆναι τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος δωρεᾶς, ἐν προ- 15 τοις εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος βαπτισθέντα, τὸν δὲ Θεὸν λόγον διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν αὐτοῦ κατ' ἐδοκίαν ἑαυτοῦ κατοικήσαντα μεταδοῦναι τῆς Θεϊκῆς ἀξίας αὐτῷ
- C** καὶ προσκυνήσεως ἱσσότερον μετὰ τὴν τελείωσιν. ταῦτα καὶ ἕτερ' ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα δυσσημῆσας δύο φύσεις ἰδιοπεριοριστως 20 ἔδογματίσει ἐπὶ Χριστοῦ, σχέσει τινὲ καὶ μόνον ἀλλήλαις ὡκειωμένας. δευτέρω καὶ αὐτὴ βλάστησις τοῦ μίαν φύσιν καὶ δύο φύσεις ἐν Χριστῷ μὴ κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον ὁμολογεῖσθαι.

16 βαπτισθέντος P

propterea inanimatum dicant, ille a Christo carnem anima vitali animatam fuisse assumptam perhibuit, sed qui mentem nostram minime adsciverit. nihil quippe ei corpori opus fuisse humanae mente, cum a deitate in id ita pessa gubernaretur. ac ne potuisset quidem recipi in id corpus aliam intelligendi facultatem praeter divinam. his positis conteadit unam fuisse verbi et carnis assumptae naturam, quippe ad hominis constitutionem eam caro non sufficeret, neque hominis nomen mereretur.

Post hoc prodiit quidam Theodorus Mopsu Hestiae, quae urbs est Ciliciae, antistes. is plane Apolinario adversus intrepide Christum contumeliis non levibus ausus est afficere, fuisse eum vulgarem neque nobis potiore naturam hominem, dicens; profecisse autem eum, iisque profectibus gratiam dei adeptum deum fuisse nominatum; inque Iordane cum in primis in nomen patris filii et spiritus sancti baptizaretur, dono spiritus sancti fuisse dignatum. ob eius porro excellentem virtutem verbum dei in ipso arbitrio suo inhabitasse, eumque divina dignitate impertivisse, atque adorandum post mortem redegisse. haec et alia id genus multa ille impie asserens tradidit in Christo duas naturas, quarum utraque per se et seorsim circumscripta sit, respectu tantum quodam inter se coniunctas. hoc alterum est germea unam naturam et duas naturas in Christo, non ut veritas postulat, consentium.

Μετὰ δὲ τούτους γέγονέ τις ὀνόματι Νεστόριος, ἀπὸ Γερμανικείας τῆς Συρίας, τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως δραξάμενος, ὁμοίως τῇ φωνῇ τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων καταφρόνως ἀπεχρήσατο, Παύλῳ καὶ Θεοδώρῳ τοῖς ἑαυτοῦ προγόνοις ἐπόμειβνος. οὗτος μὲν γὰρ ἦν τοῦ Κίλικος, ἀπόγονος δὲ τοῦ Σαμοσατέως, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἁγίαν παρθένον ἄσπονδον ἤρατο **D** πόλεμον, ἔξαρνούμενος τὸν ἑαυτοῦ κύριον καὶ ἀτιμάζων τὴν ἑαυτοῦ δέσποιναν ὃ δειλιαιος δοῦλος καὶ ἀναίσχυντος. οὗτος οὖν ὃ δεινὸς Νεστόριος, προστάτης γεγονὼς τῆς Ἰουδαϊκῆς ταύτης αἰρέσεως, ἄλλον εἶναι παρ' ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν καὶ ἄλλον τὸν Θεοῦ λόγον κατὰ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ πλάνην ἔδογματίσει.

Τῆς δὲ κατὰ Μάνεντα καὶ Ἀπολιναρίου ἀντιθέτου μοίρας τρίτος πάλιν ὑπασπιστὴς Εὐτυχῆς, ἡγούμενος μοναστηρίου Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεδέχθη· ὃς μὴ ἀνεχόμενος ὁμοούσιον ἡμῖν **P 262** καὶ ὁμοφυῆ τὴν σύρκα τοῦ κυρίου διομολογεῖν ἀπρηνεῖτο, σῶζεσθαι λέγων ἐν τῷ Χριστῷ δύο φύσεις μετὰ τῆς τούτων ἐνώσειός τε καὶ συμφυΐας. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τερατώδη τινὰ καὶ ἀλλόκοτα παρέπλαττεν, ἕξ οὐρανοῦ λέγων κατενηχῆθαι τὸ σῶμα τοῦ κυρίου, καὶ ὡς διὰ σωλήνος τῆς παρθένου παραδραμεῖν τὸν Θεὸν λόγον, οὐρανόθεν τοῦτον ἐνδεδυμένον, ἵνα δόξῃ γεγενῆσθαι ἐκ γυναικὸς κατὰ μὴ γεγεννημένους. Μανιχαῖος οὗτος ὁ λόγος, καὶ πεφαντασμένος πολλῷ μᾶλλον ἔκεινον. μίαν φύσιν καὶ οὗτος διειστραμμένη καρδίᾳ τὸν Χριστὸν ἐπέσβευεν.

3 ὃς ὁμοίως? 20 δόξεται P

Successit his quidam Nestorius, a Germanicia Syriae ad solium Cpolitanae occupandum profectus. is quoque vocabulis duarum in Christo naturarum perverse est abusus, Paulum et Theoderum maiores suos imitatus. erat enim Cilicis istius filius, auctoremque stirpis Samsatenum habebat, ideoque bellum implacabile contra Divam virginem gessit, malus servus atque impudens, qui et dominum suum diffiteretur et dominam contumelia afficeret. is ergo perniciosus Nestorius ducem se Iudaicae haeresi praebuit, alium per se esse Christum, aliumque rursus verbum dei, errorem avitum sequendo statuens.

Iam Manetis atque Apolinarii adversis partibus tertius propagnator existit Eutyches, monasterii Cpolitani princeps. is carnem Christi eiusdem fuisse cum nostra naturae atque substantiae confiteri non sustinuit; negavitque in Christo duas permanere naturas post earum unionem atque concretionem. quin et inaudita alia atque monstrosa confinxit, corpus Christi ex caelo delapsum aliens, eoque in caelis indutum verbum dei per virginem veluti per canalem transivisse, uti natus ex muliere videretur, eam non nasceretur tamen. Manichaei ista est opinio, et quidem Manetis etiam delirius absurdior. is quoque igitur perverse corde unicam Christi naturam asseruit.

Ἐτα Σεβήρος τις λεγόμενος, ἀρκάσας τὸν θρόνον Ἀντιο-
 Β χείας, τὴν κατὰ Μάνεντα αὐθις Ἀπολιναρίου τε καὶ Εὐτυχία
 διεκδικεῖν ἄρρεσιν ἐπειράτο, κυκλῶν δση δύναμις αὐτῷ τῆς ἐκ-
 κλησίας εἰρήνην. Ἐξελαθεὶς δὲ τῆς Ἀντιοχείας ὁ στασιώδης καὶ
 ταραξίας τῇ Ἀλεξανδρέων κουφότητι λαίλαπος καὶ θυέλλης δίκην 5
 ἐνόσκησεν, ἔνθα καὶ ἐτέρας καταγεῖδος ἀντιπνευσάσης αὐτῷ τε καὶ
 τῷ λαῷ συνέχευε πάντας καὶ ἐθορόβησε. διεσκέδασε γὰρ αὐτοὺς
 Ἰουλιανὸς τις καλούμενος, Ἀλικαρνασσῶ μὲν τῆς Ἀσίας ἐπίσκο-
 πος, τῆς δὲ Εὐτυχιανῆς κακοδοξίας προστάτης εὐθυμότητος.
 Σεβήρου γὰρ μίαν φύσιν εἶναι λέγοντος τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἐν 10
 Χριστῷ διαφορὰν δεχομένου, Ἰουλιανοῦ δὲ μίαν μὲν κατὰ τὸν
 C Σεβήρον φάσκοντος φύσιν, ἀναιροῦντος δὲ τὴν διαφορὰν, αἵτιοι
 πάσης ταραχῆς καὶ ζάλης γεγόνασιν οἱ ἀνόσιοι, μὴ νοοῦντες (κατὰ
 τὸ δὴ λεγόμενον) μήτε ἂ λέγουσι μήτε περὶ τίνων διαβεβαίωσται.
 οἵτινες πρὸς ἡμᾶς διαμάχονται λαμβάνοντας εἰς παράδειγμα τῆς 15
 Φείας ἐνώσεως τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἄνθρωπον, καὶ φασὶν
 “οὐκοῦν τρεῖς ὁμολογεῖτε φύσεις.” ἀλλ’ ἴστωσαν οἱ ἄμαθεῖς καὶ
 ἀπαιδευτοί, ὅταν δύο φύσεις λέγομεν ἡμεῖς, οὐ Θεοῦ καὶ σαρκός,
 οὔτε μὴν Θεοῦ καὶ ψυχῆς, ἀλλὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. οὐδὲ γὰρ ἔστι
 D κυρίως ἀνθρώπου φύσις ἢ τοῦ μέρους φύσις. μέρη μὲν γὰρ ἀνθρώ- 20
 που ψυχὴ καὶ σῶμα, μέρη δὲ τῶν μερῶν αἱ περὶ αὐτὰ διαίρεσις τε
 καὶ ὑποδιαίρεσις. καὶ μέρη μὲν Χριστοῦ ἀσύγχυτα Θεότης καὶ ἀ-

Postea Severus quidam arrepto Antiocheae episcopatu, rursus Ma-
 netis Apollinarii et Eutychetis errores defendere intendit, quantumque in
 ipso fuit virium, id paci ecclesiae conturbandae impendit. Antiochea
 autem pulsus homo seditiosus et rebus turbandis intentus, instar pro-
 cellae atque turbinis Alexandrinorum levitati incubuit. ubi cum ex ad-
 versa parte contra eum vehemens ventus tempestatem concitasset, in-
 genti tumultu totus populus confusus fuit. disturbavit enim eum Iulianus
 quidam, Halicarnassi Asiae urbis episcopus, animosissimus Euty-
 chianae falsitatis propugnator. nam cum Severus unam in Christo na-
 turam esse diceret ac differentiam agnosceret, Iulianus itidem unam na-
 turam affirmabat, sed differentiam negabat. ita impil illi ingenti turbae
 atque tempestatem causam praebuerunt, vere ignorantes, ut ait apostolus
 (1 Tim. 1), et quid dicerent et quibus de rebus contenderent. pugnant con-
 tra nos, cum pro divinae unitiois exemplo hominis ex anima et corpore
 constitutionem usurpamus, aiuntque nos tres in Christo naturas statuere.
 scire autem debebant ignari isti atque indocti homines, nos cum de duabus
 loquimur naturalibus, non loqui de deo et corpore, neque de deo et anima,
 sed de deo et homine. neque enim proprie hominis natura id appella-
 tur quod humanae naturae pars est. quippe tam corpus quam anima
 partes sunt hominis; atque ipsae partes rursus in alias suas partes divi-
 duntur, repetitis etiam deinceps divisionibus in alias minores. ita par-
 tes Christi distinctae sunt divinae atque humanae naturae: anima autem et

Θρωπότης, ψυχὴ δὲ καὶ σῶμα ἄλλα μέρη τοῦ μέρους. μέρη μὲν τῶν
 μερῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ μὲν ψυχῆς οὐσία λογικὴ καὶ ποιότης ἀσώ-
 ματος, ὧν τὸ μὲν ἡγεμονικόν, τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν.
 τούτων τὸ μὲν ἐννοηματικὸν διανοητικὸν μνημονευτικὸν τε καὶ βου-
 5 λευτικόν, τὸ δὲ ὀρεκτικὸν τε καὶ ἑλκτικόν, τὸ δὲ ἀμυντικόν. καὶ
 πολλὰ ἕτερα τούτοις ὑποδιαίρουσται. ἀφείσθω τὰ νῦν ζητεῖν
 πότερον ὡς μέρη ταῦτα εἰσὶν ἐν τῇ ψυχῇ ἢ ὡς δυνάμεις. ἡ δὲ τοῦ P 263
 σώματος πάλιν διαίρεσις γίνεται εἰς ὁμοιομερῆ, καὶ τούτων ἔτι εἰς
 κεφαλὴν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ταῦτα εἰς ὀστέα καὶ νεῦρα καὶ
 10 σάρκα, καὶ ταῦτα εἰς τέσσαρα στοιχεῖα, καὶ ταῦτα εἰς ὕλην καὶ
 εἶδος. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα φιλοσοφοῦσιν ἰατρῶν παῖδες περὶ ψυ-
 σικῶν δυνάμεων, ὧν τὴν μὲν ἑλκτικὴν τὴν δὲ ἀλλοιωτικὴν τὴν δὲ
 ἀποκριτικὴν ὀνομάζουσι, πολλὰ δὲ καὶ περὶ αἰσθήσεως καὶ φαν-
 τασίας καὶ τοῦ συνέχοντος τὸ ζῶον ζωτικῶ καὶ ὀργανικοῦ πνεύμα-
 15 τος, ἑτέρου παρὰ τὸ λογικόν, ὡς φασίν, ὑπάρχοντος. ὥστε τοίνυν
 ἀπόχρη πρὸς τὸ παραστήσαι ταῦτα πάντα [διὰ] τὸ σῶμα εἰπεῖν ἢ
 σῶμα ἀνθρώπου, καὶ ἀπόχρη πάλιν διὰ τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ εἰς B
 ἃ διαίρεται μέρη δηλωσαί τε καὶ παραστήσαι τὰ ἕξ ὧν συνέστη-
 κεν ἐν οἷς γνωρίζεται. οἱ δὲ, ὅσῃ ἴνα τὸν ἀνθρώπον τέλειον ἀπο-
 20 φήσωσιν, ἀλλ' ἴνα τὸν κύριον συκοφαντήσωσι καὶ τῆς ἡμετέρας
 αὐτὸν ἄλλοτριώσωσι φύσεως, καὶ ἢ μὴ προσειληφότα τὴν ἀρχὴν
 τὸ ἡμέτερον ἢ μὴ φυλάξαντα σῶον ὑπερ ἔσχε παρ' ἡμῶν, ταῦτα

corpus aliae sunt partes, partis nimirum. porro partes partium homi-
 nis, quod ad animam attinet, sunt substantia ratione praedita et quali-
 tas corporis expers. et animae aliud est quod imperat, aliud quod ira-
 scitur, aliud quod appetit, et quod intelligit cogitat meminit atque con-
 sultat; itemque quod appetit et attrahit, tum quod defendit, diversa sunt,
 hisque rursus divisio alia emergunt. neque in praesentia quaerimus,
 partem ista sint animi an vero facultates. corpus quoque dividitur in
 partes, quarum aliae partibus idem nomen et eandem speciem servantibus
 constant, aliae dissimilibus, ut primum in caput manus pedes, haec
 deinde in ossa nervos carnem, haec rursus in quatuor elementa, et ea
 demum in materiam ac formam. multa porro alia philosophantur medici
 de facultatibus naturalibus, quarum aliam tractricem aliam alteratricem
 aliam expultricem dicunt. multa etiam de sensibus, de imaginandi fa-
 cultate, de vitali ac per instrumenta sua didito spiritu, qui animalis vi-
 tam conservat, quem ab intellectui serviente diversum statuunt. quem-
 admodum igitur ad ista simul universa commemoranda sufficit nominare
 vel carnem vel corpus hominis, ita mentione animae ratione praeditae
 facta satis etiam intelliguntur eius partes, in quas dividitur et ex quibus
 constat. verum isti non ut hominem omnibus numeris absolutum pro-
 nuntiant, sed ut Christum calumniantur eumque a nostra natura alienum
 faciant, ut vel ne assumpsisse quidem initio nostram naturam credatur,
 vel id integrum non servasse quod a nobis acceperat, propterea huius-

καὶ τὰ τοιαῦτα σοφίζόμενοι, καὶ περὶ τὸ παράδειγμα κακουργούν-
τες, εἰς ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδούτους καταπιπτώκουσι λαβυρί-
θους.

Ἄμελλυ γέ τοι καὶ Θεοδώρητος ἔφη περὶ τούτων καὶ τῶν
C τοιοῦτων ἀνοσιῶν οὕτως. "εἰσὶ μέντοι γέ τινες οἳ καὶ Χριστιανῶν 5
μὲν προσηγορίαν ἔχουσιν, ἄντικρυς δὲ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι
πολεμοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ τὸ ἀγέννητον εἰς τρία τέμνουσι, καὶ τὸ
μὲν καλοῦσιν ἀγαθὸν τὸ δὲ κακὸν τὸ δὲ δίκαιον· οἱ δὲ δύο ἀρχὰς
ἀγεννήτους ζωγραφοῦσι, τῷ λόγῳ ἀλλήλαις ἐναντίας ἐκ διαμέτρου.
ἄλλοι δὲ τοῖς μὲν ἀσεβέσι τούτοις πολεμεῖν ἐπαγγέλλονται δόγμα- 10
σιν, ἑτέραν δὲ δυσσεβείας ἐπινοοῦσιν ὁδόν· τὸν γὰρ τοῦ Θεοῦ μο-
νογενῆ λόγον ὁμολογοῦντες εὐὶδν ὡς ποίημα τῇ κτίσει συναριθμοῦσι,
καὶ τὸν κτίστην ἰστώσι μετὰ τῆς κτίσεως, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα τῷ
D δυσσεβεῖ λόγῳ τῆς Θείας ἐξορῶουσι φύσεως. ἄλλοι δὲ ἄλλως τὴν
εὐθεῖαν ὁδὸν ἀπολέσαντες καὶ τοῖς τῶν προωδευκῶτων ἴχνεσιν ἀπο- 15
λουθῆσαι μὴ βουλευθέντες πόρρω πον τῆς ἀληθείας ἐγένοντο, καὶ
οἱ μὲν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν γεγενημένην οἰκονομίαν παντελῶς ἀπηνή-
σαντο, οἱ δὲ ὁμολογοῦσι μὲν ἐνανθρωπῆσαι τὸν Θεὸν λόγον, σῶμα
δὲ μόνον ἀναιληφέναι, οἱ δὲ ἔμψυχον μὲν καλοῦσι τὴν ληφθεῖσαν
σάρκα, οὐ μὴν λογικὴν δὲ καὶ νοερὰν ἐν ταύτῃ γεγενησθαι ψυχὴν, 20
ἴσως τὴν οἰκείαν ἄνοιαν τούτου τεκμήριον ἔχοντες. ἡμεῖς δὲ ἀν-
θρώπου ψυχὴν οὐδεμίαν ἴσμεν ἑτέραν ἢ τὴν λογικὴν καὶ ἀθάνα-
P 264 τον. καὶ ἄλλοι μὲν πάλιν εἰς δύο τὸν ἕνα Χριστὸν διατέμνουσι,

modi captiosis utuntur ratiocinatioibus, exemplumque propositum mala fide
pervertentes inextricabilibus et exitam non habentibus sese insinave-
runt labyrinthis.

De his et eorum similibus impiis erroribus ita scribit Theodoretus.
sunt quidem, inquit, nonnulli etiam nomine Christiani, qui palam veri-
tatem oppugnant. horum alii id quod genitum non est, in tria partiti-
tur, in bonum malum et iustum. alii duo nunquam nata principia de-
pingunt, invicem quam maxime contraria. alii, qui se impiis istis opi-
nionibus adversari profitentur, aliam impietatis viam ingrediuntur: uni-
genitum enim dei verbum eum fateantur esse filium, tanquam factum
creaturis annumerant, inque earum ordinem conditorem redigunt. san-
ctum quoque spiritum impie sermone divina exterminant natura. alii
alio a recto itinere divertentes, dum vestigiis antecessorum insistere
detrectant, longe a veritate aberraverunt. eorum nonnulli Christi in
carne dispensationem pro nobis factam prorsus infitiantur. quidam ver-
bum in carnem venisse fateantur il quidem, sed ab eo tantum corpus
fuisse assumptum contendunt. sunt qui carnem eam animatam fuisse
concedant, sed animam mente praeditam fuisse negent, suae fortasse
sententiae argumento adducti. nos vero nullam aliam hominis novimus
animam quam ratione praeditam et immortalem. rursus alii unicum Chri-
stum in duos dissecant, contenduntque aliam esse eum qui perfecte

καὶ ἕτερον μὲν εἶναι διατεινόμενοι τὸν ἐκ παρθένου τεχθέντα τελείως ἄνθρωπον, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγον, καὶ τὸν μὲν ὡς ἄνθρωπον ἰδίᾳ τιθέντες καὶ ἀνὰ μέρος, τὸν δὲ ὡς θεὸν φύσει τε καὶ ἄληθεια θεὸν ὀνομάζουσιν. ἄλλοι δὲ παρατετράφθαι φασὶ 5 τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγον εἰς ὁστέων καὶ νεύρων καὶ σαρκὸς φύσιν, ταῦτα πάντα δυσοσεβῶς δογματίζοντες.”

Τάκιτος ἐβασίλευσεν ἔτη β'. οὗτος Μαξιμίονο συγγενῇ αὐτοῦ ἐπέστησε τῇ Ἀσσυρίᾳ, ὃν διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀδικίας ἀνελόντες οἱ στρατιῶται, εἴτα φοβηθέντες μὴ ἐκδικήσῃ αὐτὸν ὁ 10 Τάκιτος, ἀπέκτειναν καὶ αὐτὸν ὑποθήκῃ Φλωριανοῦ. B

Πρόβος καὶ Φλωριανὸς ἐβασίλευσαν ἔτη δύο μῆνας δ'. οὗτος ὁ Πρόβος πυράφρονι ἑαυτὸν ποιήσας ἀνείλε τὸν Φλωριανόν. ἐπὶ αὐτοῦ βροχῆς γενομένης σίτος μεμιγμένος τῷ ὕδατι πολὺς κατηνέχθη, ὃν συναγαγόντες σωροὺς μεγάλους ἐποίησαν. ὡσαύ- 15 τως καὶ ψεκᾶδας ἀργύρου κατενεχθῆναι φασί. Βικτωρίνος δὲ φίλος τοῦ Πρόβου ἤτισε φίλον αὐτοῦ ἄρχοντα γενέσθαι εἰς Βρετανίαν· ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀντήρην. ὀνειδιζόμενος δὲ ὁ Βικτωρίνος δι' αὐτὸν ἀπεστάλη παύσων τὴν ἀνταρσίαν. προσποιησάμενος δὲ ἀπὸ προσώπου φεύγειν τοῦ βασιλέως, ὡς φίλος τοῦ ἀντάρτατος. 20 ἀπεδέχθη καὶ ἀνείλεν αὐτόν. ὑποστρέψας δέ, ὡς ἔφημι τοῦ πλοίου, C λύσας τὴν ἑαυτοῦ ζώνην ἔρριπεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰσῆλθε λυσιζωνος εἰς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὠργισθῆ, δοκῶν ὑφ' ἑτέρου αὐτὸν τοῦτο πεπονθέναι. Βικτωρίνος δὲ ἔφη ὑφ' ἑαυτοῦ τοῦτο γε-

homo natus est ex virgine, aliam verbum dei patris. atque illum quidem, utpote hominem, seorsim collocant, hunc natura deum et filium nominant. alii verbum in naturam ossium nervorum et carnis commutatam affirmant; quae omnes opiniones sunt impiae.

Tacitus imperavit annos 2. is Maximinum cognatum suum Assyriae praefecit. quem, quod iniuste multa ageret, milites trucidaverunt; metuentesque ne eam caedem Tacitus ulcisceretur, ipsum quoque Floriani suasu interfecerunt.

Probus et Florianus imperarunt annos 2 et trientem. Probus simulata insania Florianum interfecit. sub eo pluvia decidit in qua framenti multum fuit aquae permixtum, magnique eius congesti sunt acervi. ferunt etiam guttis argenti pluisse. Victorinus porro amicus Probi apud eum pro suo quodam amico intercessit, ut is in Britanniam praefectus mitteretur. missus contra imperatorem seditionem movit. Victorinae ea rebellio probro data, missusque est ad eam sedandam. simulans ergo se ab imperatore profugisse, receptus amici loco est a rebellionis auctore, eumque interfecit. reversus inde, cum exiret navi, zonam suam solvit ac in mare abiecit, et sine cinctu ad imperatorem ingressus est. imperator ab alio ita eum fuisse tractatum suspicans iratus est. Victorinus autem se ultro hoc fecisse dixit, rogavitque ne illi posthac rei

νάσαι, αἰτησάμενος μηκέτι ἄρξει πράγματός· ἀρχὴ γὰρ πᾶσα, ἔφη, μετὰ κινδύνων καὶ κλιμακῆρων. ὁ δὲ καὶ ἡσυχίαν αὐτῷ ἔχαρισσατο καὶ δωρεὰς πολλὰς παρέσχεν. ἀπέκτεινε δὲ πάντας τοὺς ἀποκτείναντας Τάκιτον καὶ Ἀδρηλιανόν, ἐν τῇ Πειρίνθῳ ἐπὶ ἐστίασιν αὐτὸν καλλέας. ἀνῆρέθη δὲ καὶ αὐτός. 5

D Κάρος καὶ Καρίνος καὶ Νουμεριανὸς ἐβασίλευσαν ἔτη β'. οὗτος ὁ Κάρος τὴν Περσιδα καὶ Κτησιφῶντι παρέλαβεν, τέταρτον τοῦτο πεπονθῆναι, ὑπὸ Τραϊανοῦ, ὑπὸ Βήρου καὶ Σεβήρου καὶ Κάρου. τελευτήσαντος δὲ Κάρου ὑπὸ λοιμικῆς, καὶ Νουμεριανοῦ τυφλωθέντος, ἀνείλεν αὐτὸν Ἄπρος ὁ αὐτοῦ πενθερός, καὶ 10 ἐβασίλευσε Νουμεριανὸς δοῦξ τυγγάνων Μυσίας. ἐπὶ αὐτοῦ ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Βαβύλας ἐν Ἀντιοχείᾳ. τοῦτον ἀνείλε Διοκλητιανός.

Διοκλητιανὸς ἐβασίλευσεν ἔτη κβ', τῷ γένει Δαλμάτης. περιγενόμενος δὲ τῶν πραγμάτων προβάλλεται Μαξιμιανὸν Ἐρκοῦ- 15 λιον, γαμβρὸν καὶ φίλον αὐτοῦ ὄντα· ἕφ' ὧν μέγας διωγμὸς κατὰ **P 265** Χριστιανῶν ἐκινήθη. προσέτιξαν γὰρ κατὰ πόλιν καὶ κατὰ χώραν τὰς μὲν Χριστοῦ ἐκκλησίας καταστρέφουσαι καὶ τὰς θείας αὐτῶν γραφὰς κατακαίεσαι, τοὺς δὲ Χριστιανὸς εὐρισκομένους ἀναγκάζεσαι θύειν τοῖς δαίμοσι. διὸ καὶ πολλοὶ τὸν τῆς ἀθλή- 20 σεως ἀνεδήσαντο στέφανον, ἐξ ὧν εἰσι Πέτρος Ἀλεξανδρείας καὶ Ἄνθιμος Νικομηδείας καὶ Προκόπιος καὶ Γεώργιος οἱ ἀοίδιμοι μάρτυρες. καὶ Σαββάτιος ὁ τὴν αἵρεσιν τῶν τεσσαρεσκαυδεκατι-

praeferetur, quod omnia imperia periculosa et certae pernicii obnoxia esset expertus. imperator et otium ei concessit et magnis numeribus donavit. omnes etiam Taciti atque Aureliani percussores necavit, Perinthi ad convivium invitatum. ipse quoque interfectus est.

Carus et Carinus et Numerianus imperaverunt annos 2. Carus Perisidem et Ctesiphontem cepit, quartum tum captam: nam eam urbem et Traianus occupavit et Verus et Severus et Carus. Caro peste sublate, Numerianum oculis captum socer eius, Aper nomine, interfecit. et imperavit Numerianus dux Mysiae. sub eo b. Babylas Antiocheae martyr est factus. Numerianum Diocletianus interfecit.

Diocletianus imperavit annos 22, Dalmata. is imperio potitus Maximianum Herculeum, generum suum et amicum, Caesarem declaravit. his imperantibus ingens Christianorum persecutio fuit. nam per regiones atque urbes iusserunt Christi templa destrui, sacras quae penes ipsos essent scripturas comburi, et qui Christiani deprehenderentur, vi ad divinum daemonibus praestandum cultum adigi. ea de causa multi coronam sacri certaminis sunt adepti. quorum de numero sunt Petrus Alexandriae et Anthimus Nicomediae episcopi, et Procopius atque Georgius inelyti martyres. tunc etiam innotuit Sabbatius, is qui haeresim quattuordecimanorum confirmavit. eodem tempore sacra quaedam

τῶν κρατύνας ἔγνωρίζετο, καὶ γυνή τις ἑρὰ καὶ θαυμασία, τὸν βίον ἀειπαρθένος καὶ ὠραία, πάντο συσχεθεῖσα καὶ πολλαῖς μηχαναῖς θῦσαι τῶν τυράννων αὐτὴν ἀνυγκαζόντων μὴ ἤττηθεῖσα. **B** προσείαζεν ἐκδοθῆναι στρατιώτῃ πρὸς αἰσχρὰν μῆξιν, καὶ μηδὲ οὕτως πειθομένην ὑποβαλέσθαι κεφαλικῇ τιμωρίᾳ. καὶ περιστατηθεῖσα λίαν ἰδέετο τοῦ Ἀνθίμου Νικομηδείας, μήπω τελεωθέντος διὰ μαρτυρίου, συμβουλευσαὶ αὐτῇ τί ἂν αἰρήσοιτο. ὁ δὲ χρηστός ὄντως ἀνὴρ καὶ οἰκονόμος καὶ πιστῶς ἐν κρίσει τὰ λόγια κυρίου ταμιευόμενός φησι “καλὸν μὲν, ὦ τέκνον, τὸ κατόρθωμα **10** τῆς ἄγνειας καὶ θεοσπελῆς, μείζων δὲ ἢ τῆς πίστεως ἐντολή, κρηπίς οὕσα τῶν καλῶν τῆς εὐσεβείας. μὴ οὖν προκρίνης τῶν κρειτόνων τὰ δεύτερα. ὥσπερ γὰρ ἐν περιστάσει τινα γινόμενον αἰρετώτερόν ἐστιν ὑπὲρ τοῦ σώματος διαρπαγῆναι τὸ ἱμάτιον, οὕτως **C** μᾶλλον ἐστὶν ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἄσπιλον τηρήσασθαι τὴν ψυχὴν **15** προδοῦναι τὴν σάρκα τοῖς παντοῖως ἐνυβρίζειν ἐθελουσίῃ ἢ ἀπολέσαι τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν.” ἢ δὲ τοῦτου ἀκούσασα ἀπήει ταλαντευομένη τὸν νοῦν, ὡς δύο καλῶν ἀντιποιουμένη. ἀλλ’ ἢ θεία χάρις ταύτης διεφυλάξατο τὴν παρθενίαν τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς γὰρ ἐφ’ ἐνὸς οἴκου συνεκλείσθη, λέγει τῷ στρατιώτῃ “μηδὲν ἄτοπον **20** πράξις εἰς ἐμέ, ἄνθρωπε, καὶ παρέξω σοι μισθὸν ἐπάξιον· δώσω γὰρ σοι φάρμακον, οὕσα φαρμακίς, ἀθανασίας πρόξενον, ᾧ χριόμενος ἄτρωτος μενεῖς ἐν τοῖς πολέμοις. καὶ εἰ βούλη τοῦτου λα- **D** βεῖν πείραν, ἐπίτρεψόν με σκευάσαι αὐτό.” τοῦ δὲ μετὰ πολλῆς

mulier atque admiratione digna, pulchritudine formae insigni, et quae virginitatem servasset, comprehensa ac multis tyrannorum ut daemionibus sacrificaret tormentis frustra tentata, militi cuidam ad concubitum dedita est, ea condicione ut si eum non admitteret, capite plecteretur. tantis illa inclusa angustiis Anthimum Nicomedensem, qui nondum supplicio fuerat deditus, utrum horum optaret in consilium adhibuit. atque is, ut erat vir re vera bonus et dispensator verbi dei fidelis atque prudens, ita ei respondit: “filia, praeclarum ac divinum est castitatis conservandae officium: praestat tamen ei fidei praeceptum, quod est bonorum a pietate proficiascientium fundamentum. noli ergo deteriora praestantioribus anteposere. sicut enim in periculo aliquis constitutus vestem potius suam scindi quam corpus velit, ita in tentationibus quoque animae a contaminatione servandae causa corpus expedit libidini hominum exponere, potius quam eius generositas prodatur.” his illa auditis mente anxia abiit, quia utrumque bonum expetebat. divina tamen benignitas virginitatem eius hoc pacto conservavit. inclusa in domum cum milite rogavit eum ut sibi parceret, dignam recepturus mercedem. se enim esse medicum, ipsique medicamentum praebituram quod mortis foret amuletum: nam eo inunctum in bellis fore invulnerabilem. atque eius rei periculum facere pos-

χαρᾶς ἐπιτρέψαντος, λαβοῦσα κηρὸν ἢ μακαρία καὶ ἐλαίῳ συμμί-
ξασα καὶ μαλάξασα, καὶ τὸν ἑαυτῆς ἀχέου περιχρίσασα, λέγει
αὐτῷ "πάταξον, ὡς δύνη." ὁ δὲ μετὰ δυνάμειος κατενέγκας
τὸ ξίφος ἀπέτεμεν εὐθέως τὴν τιμίαν αὐτῆς κεφαλὴν. καὶ οὕτω
νικήσασα τῶν δυσμενῶν τὴν κακουργίαν διπλοῦν τὸν στέφανον τὸν 5
τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς ἀγγελίας ἀνεδήσματο.

Ἐσαύτως δὲ τις καὶ ἄλλη γυνὴ εὐπρεπεστάτη, κόρη οὖσα
P 266 καὶ παρθενίαν ἀσκοῦσα, διεβλήθη ὡς τοῦς Θεοῦς ἐνυβρίζουσα·
ἦν συλλαβόμενοι καὶ μαστιγώσαντες μὴ ὑπεκίουσαν τῇ τούτων
δυσσεβείᾳ παρέδωκαν εἰς πορνεῖον, ἐντειλάμενοι τῷ ταύτην νέμοντι 10
κομίζῃν ὑπὲρ αὐτῆς ἡμερησίον νομίσματα τρία. ὃς ἔκδοτον αὐτὴν
ἔστησε τοῖς βουλομένοις· καὶ πολλῶν πρὸς αὐτὴν εἰσπηδόντων
πάντας ἀπεκρούετο, προφασίζομένη ἕλκος ἔχειν ἐπὶ κρυπτοῦ τύπου
καὶ τούτου τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκδέξασθαι. οὕτως οὖν τούτους ἀπο-
βουκολοῦσα τὸν Θεὸν ἰκέτευεν ἄσπilon τὴν παρθενίαν αὐτῆς δια- 15
φυλάξαι. καὶ δὴ ὑπήκουσεν αὐτῆς ὁ Θεός. καὶ ἔρχεται τις νεα-
νίσκος περιφανῆς καὶ λίαν εὐσεβῆς ἑσπέρας βαθείας πρὸς τὸν πορ-
νοβοσκόν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ νομίσματα πέντε, λέγων "ἔσόν μοι
B ταύτην τὴν κόρην" . . . τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ περικαλύψας τὴν
κεφαλὴν αὐτῆς ἐξέπεμψεν αὐτὴν ἀφθορον καὶ ἀνέπαρον. ἡμέρας 20
δὲ γενομένης καὶ τοῦ δράματος γνωσθέντος ἐκρίθη ὁ νεανίας ἀναι-
ρεθῆναι, καὶ τούτου γενομένου ἐπλήρωσε τὸ κυριακὸν λόγιον τὸ
φάσκον "μέλλουσα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ."

set, rogavit ut sibi eius medicamenti conficiendi potestatem faceret. id cum miles admodum laetus permisisset, illa ceram oleo permisit atque subegit, colloque suo ea re iauncto militem omni robore ferire iussit, vim medicamenti expertarum. ita miles valido gladii ictu illato venerandum caput statim amputavit; atque illa victa adversariorum malicia, martyrii coronam castitatis corona auxit.

Eodem modo alia quaedam puella, virgo formosissima et virginitatis servandae studiosa, delata quod in deos contumeliosa fuisset, cum capta et flagris caesa non cederet hostium impietati, in lupanar est tradita, lenonique cibum ei suppeditanti mandatum ut ab ea quotidie tres numos exigeret. ab eo prostituta omnes ad se ingressos avertit, ulcus sibi esse secreto loco mentiens, utque eius sanationem exspectarent orans. his ita deceptis, deum precata est ut suam virginitatem impolutam sibi servaret. estque ab eo sui voti compos facta: nam alta nocte adolescens quidam illustris atque admodum pius ad lenonem accessit, eique dedit quinque numos, ut ad puellam hanc admitteretur . . . vestes eius, capiteque velato intactam dimisit. facta luce res deprehensa est, et adolescens morte multatus. isque eo facto implevit divinum oraculum illud (Ioan. 15) "majorem caritatem nemo potest praestare quam ut vitam pro amicis impendat."

Ὁμοίως καὶ ἐτέρου μονάζοντος κατασχεθέντος ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν, μετὰ πολλὰς ποινὰς καὶ μύστιγας τελειταῖον πονηρὰν ἐπενήσαν ἐπίνοιαν εἰς φθορὰν τῆς σωφροσύνης τοῦ δικαίου. ἔν τινι γὰρ κήπιω κλίην στρώσαντες καὶ τὸν ἅγιον ἐν αὐτῇ δεσμήσαντες 5 ἐπαφῆκαν αὐτῷ γύναιον ἕσειμον, ὡς ἂν μὴ δυνάμενος τὰς ἐκ C ταύτης μηχανὰς διαφυγεῖν καὶ ἄκων εἰς τὴν πονηρὰν καθελκυσθῆται πρᾶξιν. τῆς δὲ τούτῳ περιπλεκομένης καὶ καταφιλούσης αὐτόν, τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν ἀποτεμὼν τοῖς ὀδοῦσι προσέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ τούτου ἑαυτῷ μὲν πόνους καὶ ἀλγηδόνας 10 ἂντι ἤδονῶν ἐπεισήγαγεν, ἐκείνην δὲ σφόδρα κατέπληξε καὶ ἀηθρίας ἐνέπληξε τῷ ρεύματι τοῦ αἵματος. ἅπερ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες ἐθαύμαζον τὴν τῶν μοναζόντων σωφροσύνην καὶ ἀκριβειαν.

Ἦττηθέντες σὺν οἱ δυσσεβεῖς τύρανοι Διοκλητιανὸς καὶ 15 Μαξιμιανὸς τῷ πλήθει τῶν ἀναιρουμένων, δόγμα ἐξέθεντο ὥστε τοὺς εὐρισκομένους Χριστιανὸς ἐξορύττεσθαι τὸν δεξιὸν τῶν D ὀφθαλμῶν, οὐ μόνον διὰ τὸ ὀδυνηρὸν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἄτιμον καὶ πρόδηλον καὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων πολιτείας ἀλλότριον.

Τῷ ζ' ἔτει αὐτῶν τὴν Βούσιριν καὶ τὴν Κοπτὸν, πόλεις ἐν 20 Θήβαις τῆς Αἰγύπτου, ἀποστατησάσας τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς εἰς ἔδαφος κατέσκαψαν. τῷ θ' ἔτει ὡς ἐν στήλῃ ἐλέγραψαν οἱ δυσσεβεῖς καθ' ἡμῶν, ὡς πάντων ἀναιρεθέντων Χριστιανῶν πάσης εὐθηνίας καὶ εὐκрасίας ἢ Ῥωμαίων πολιτεία πλησθήσεται,

6 καθελκυσθῆ?

Alius monachus ab impiis correptus, cum multis cruciatibus atque flagellis non esset victus, tandem ad castitatem eius vitiandam hoc est a malis ininitum consilium. lectum in quodam horto sternunt, eique sanctum istum hominem illigant; immittuntque ei impudicam mulierem, ut cum eius tentationes subterfugere non posset, ita invitus quoque ad obscenam rem pertraheretur. is ergo, cum amplexa eum mulier deoscularetur, linguam suam dentibus praecisam in faciem mulieris expuit. quo facto et dolores sibi loco voluptatis intulit, eamque vehementer pertrefecit, sanguinisque fluxio plurimum attulit molestiae. Graeci porro his auditis monachorum continentiam et perfectionem admirari.

Victi autem impii tyranni Diocletianus et Maximianus multitudine necatorum, edixerunt ut Christianus si quis esset inventus, ei oculus dexter erueretur; quod supplicium non modo propter dolorem, sed et propter conspicuam ignominiam inusitatumque Romanis moribus poenae genus, grave fore arbitrabantur.

Septimo imperii sui anno Busirin et Coptum, quae urbes Aegypti sunt et ad Thebas pertinent, quod esse a Romano imperio defecissent, solo aequaverunt. nono anno in statua ediderunt, omnibus Christianis interfectis, Romanum imperium rebus prosperis affluxurum. secus autem

καθὼς ὑπελάμβανον οἱ ἀλάστορες· δὴ καὶ λιμὸς καὶ λοιμὸς καὶ ἀρχμός, καὶ πᾶν ὀτιοῦν ἔστι κακὸν εἰπεῖν, τοὺς ἀνθρώπους μετῆλ-
 P 267 θε, καὶ τινος ἐτέρου νοσήματος μοῖρα. ἔλκος δὲ ἦν φερωνύμως
 τοῦ πυρώδους ἄνθρωπος λεγόμενον, καθ' ὕλον μὲν ἔρπον τὸ σῶμα,
 σφαλεροὺς δὲ τοῖς πεπονθόσιν ἐνεπολεῖ κινδύνους. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ 5
 καὶ κατὰ τῶν θηλαστικῶν ἐξαιρέτως ἐπὶ πλείστον γινόμενον μυρῖους
 ὄσους ἀνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ πηροὺς ἀπειργάσατο. καὶ σὺν
 τούτοις προσεπανίσταται τῷ τυράννῳ ὁ πρὸς Ἀρμενίου πόλεμος,
 ἀθρόως ἕφ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν συρρέουσιντα τῆς τοῦ θυσ-
 σεβυῦς θρασυτήτος τὴν κατὰ τοῦ θεοῦ μεγαλιωχίαν, ὅτι δὴ τῆς 10
 περὶ τὰ εἰδῶλα σπουδῆς αὐτοῦ καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἕνεκα πολιοφ-
 B κίας μὴ λιμὸν μηδὲ λοιμὸν μήτε μὴν πόλεμον ἐπὶ τὸν αὐτοῦ συμ-
 βῆναι καιρὸν ἐληβρόνετο. ταῦτι δὴ οὖν ἅμα καὶ κατὰ ταυτέων
 ἐπῆλθον, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν καταστροφῆς περιεὶλῆφε τὰ προοί-
 μια. αὐτὸς μὲν οὖν τὸν πρὸς Ἀρμενίου πόλεμον ἅμα τοῖς αὐτοῦ 15
 στρατοπέδοις κατεπονεῖτο, τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν τὰς ὑπ' αὐτὸν πό-
 λεις καὶ χώρας οἰκούντων δεινῶς ὁ λιμὸς ἅμα καὶ ὁ λοιμὸς κατέ-
 τρυχε, καὶ μυρῖοι μὲν ἐτόγγαυον οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες,
 πλείους δὲ οἱ κατ' ἀγροὺς καὶ κώμας, ὑπάντων σχεδὸν τροφῆς
 ἐνδεία καὶ λοιμῶδες νόσφι διεφθαρμένων. καὶ γὰρ οἱ μὲν χόρτον 20
 διαμασώμενοι καὶ τὴν ἕξιν λυμαινόμενοι διώλλυντο, οἱ δὲ ἀπε-
 σκληρότεροι ὡσπερ εἰδῶλα νεκρά, ὧδε κάκεισε ψυχορραγοῦντες ἐν-
 C σιῶμενοι τε καὶ περιολισθαίνοντες, κατέπιπτον ἐν ταῖς πλατείαις.

9 ἂ ἀθρόως — συρρέουσιντα ἐξήλεγον τῆς?

evenit quam furis istis visum fuit. nam et fames et pestis et tioritas homines infestavit; ac ulcera quos carbunculos vocant, per totum serpens corpus periculosos morbos afferebant, praesertim autem oculis ut plurimum occupatis, multa virorum mulierum puerorumque milia mutilaverunt. simul et bellum Armenium tyranno incidit. tot tantaque simul mala eodem tempore ingruentia impiam adversus deum audaciamque eius iactantiam refutaverunt, cum is eo quod simulacris divinum cultum exhiberet Christianosque oppugnaret, nullum eorum, nodum simul omnia, sibi metuentium secure putavisset. haec ergo confertim irruerunt, principumque simul exitii tyranno appetunt. atque is quidem cum suis legionibus bello Armenio incumbere, reliquos autem ei subditas urbes inhabitantes graviter fames iuxtaque pestis affligebant; ac innumeri per urbes, plures etiam per agros et pagos peribant, et prope universi cum alimentorum defectu tum peste exstinguiebantur. quippe alii gramine vescentes corporis habitum vitiabant, itaque se perdebant; alii macie consumpti, umbris mortuorum assimiles hinc inde delinquente animo errabant, titubantesque in plateis conicidebant. inde nuda cadavera complures dies sepulturae experta sparsim iacebant ac spectaculum cernentibus miserabile exhibebant, quaedam etiam a canibus diripiebantur.

- 5 *ἄξια τῆς δυσσεβείας αὐτῶν τὰ ἐπὶ χεῖρα ἐκομίσαντο, οἷοι δ' ἄρραβῶνα τῶν μελλόντων αὐτοῦ μετὰ θάνατον διαδέξασθαι τιμωριῶν ἐντεῦθεν κομιζόμενοι. νόσω γὰρ δεινотάτῃ ὁ Διοκλητιανὸς μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς βασιλείας περιπεσὼν ἀλγηδόνισιν ἰσχυραῖς τὴν σάρκα πῦσαν διελυμαίνετο, καὶ τὰ μὲν ἔγκατα διεφθείροντο ὑπὸ*
- 10 *τῆς σφοδροτάτης φλογώσεως, ἣ δὲ σὰρξ πῦσαι κηροῦ δίκην διετήκετο. καὶ σὺν τούτοις ἐκτυφλοῦται καὶ πηρὸς ὁ δελταῖος ἀποκαθίσταται. κἀντεῦθεν ἄλλοιως διαφθειρόμενος καὶ δεινῶς κατασηρόμενος σκαλῆκων πληθὸς ἐκ τοῦ φάρυγγος ἀνέφερε σὺν τῇ γλώσσει αὐτοῦ κατусаπεῖση. τὸ αὐτὴν σὺν δυσωδίᾳ ἐξέπεμπεν ὡς*
- 15 *οὐδὲν τῶν ἐν τάφοις διαλυθέντων νεκρῶν διαφέρειν. ὁ δὲ τύραννος ἐν τούτοις ἐμπνέων στενάξας θάνατον ἐπεκαλεῖτο, καὶ τὰ τελευταῖα πνέων ἔφη "οἶ μοι τῷ ἔλειπῳ καὶ θρήνων ἄξιῳ, ὅποιαν τῶν εἰς Χριστιανὸς μοι τετολμημένων ἀσεβειῶν ἄξιαν ὑπέλω τὴν τιμωρίαν." καὶ ταῦτα μὲν ἕστερον συμβέβηκε τῷ ἀλιτηρίῳ.*
- 20 *Τῷ δὲ θ' καὶ ι' ἔτι τῆς βασιλείας αὐτοῦ Κωνσταντῖνον τὸν P 268 λεγόμενον Χλωρὸν διὰ τὴν ἀχρότητα τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ Μαξιμιανὸν Γαλλέριον Καίσαρος ἐποίησαν, πείσαντες τὰς ἰδίας αὐτῶν κατυλιπόντας γαμετὰς τὰς αὐτῶν ἐλληφέναι θνηγατέρας.*

2 τί P

ceterum pestis omnes domos depopulabatur. neque multo post ipsi tyranni dignam impietatis suae mercedem tulerunt, veluti arrabonem accipientes eorum suppliciorum quibus erant post mortem afficiendi. nam Diocletianus, cum se imperio abdicavisset, gravissimum in morbum incidit, cuius doloribus vehementibus totum corpus affligebatur, viscera inflammatione acerrima corrumpebantur, caroque universa cerae in morem colliquabatur. quin et luminibus miser captus atque mutilatus est. exinde miserabiliter putredine absumptus ex faucibus multitudinem vermium ipsa cum lingua, quae computruerat, eiecit; atque adeo in sepulcris confectorum cadaverum foetore nihilo melius foetuit. inter haec ille spirans atque gemens mortem invocabat, atque extremo spiritu haec verba edidit "vae miserabili mihi et digno qui lugeatur: quam iustas meorum in Christianos impiorum conatum poenas pendo!" haec scelesto illi postea temporis evenerunt.

Nono autem et decimo sui imperii anno Constantium, qui a pallore faciei Chlori cognomen tulit, et Maximianum Gallerium Caesares creaverunt Diocletianus et Maximianus; hisque persuaserunt ut dimissis quas

Θεοδώρα ἦν τοῦ Κωνσταντίου καὶ Βαλλερία ἡ τοῦ Γαλλερίου ἦτοι τοῦ Διοκλητιανοῦ θυγάτηρ.

Τῷ ι' αὐτοῦ ἔτει τῆς Ἀλεξανδρείας σὸν τῷ Αἰγύπτῳ ὑπὸ Ἀχιλλέως ὑποστατησάσης, τῇ προσβολῇ τῶν Ῥωμαίων πλείστοι ἀνῆρέθησαν. 5

Τῷ ια' ἔτει φρικτὸν διωγμὸν κατὰ Χριστιανῶν ἐγείρατες Β πολλὰς μυριάδας μάρτυρας ἐποίησαν. τοῦτο ἔτος ἦν τοῦ κόσμου μνηστ'. καὶ φησὶν Εὐσέβιος ὅτι Ἄδαγκτος μάγιστρος ἐμαρτύρησε. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν θυγατέρων ζητουμένων, διὰ τὸ μὴ διαφθαρεῖν τὴν σωφροσύνην ἑαυτὰς ἔρριψαν κατὰ τοῦ ποταμοῦ. 10 Ζητητὸν οὖν εἰ ἀριθμοῦνται εἰς μάρτυρας.

Τῷ ιβ' ἔτει Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκούλιος Γαλλίας καὶ Βρετανίας, Κωνσταντίος δὲ Ἀλανίας καὶ Ἀφρικῆς ἐκράτησαν.

Τῷ ιγ' ἔτει τοὺς ἐν στρατιᾷ Χριστιανὸς ἐξέβαλον.

Τῷ ιδ' ὁ Γαλλερὸς Μαξιμιανὸς κατὰ Ναρσέως τοῦ τῶν 15 C Περσῶν βασιλέως ἐκδραμῶν τοῦτον μὲν ἐδίωξε, τὴν δὲ γυναῖκα αὐτοῦ ἀφειλόμενος καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ σφαγὴν μεγάλην ποιήσας, ἐπέστρεψε πρὸς Διοκλητιανόν, καὶ βυλάντια πεπληρωμένα ἔχων λίθων τιμίων καὶ μαργαριτῶν, ἀφ' ὧν πρῶτος Διοκλητιανὸς ἐλοθῆτι καὶ ὑποδήμασι λίθοις τιμοῖς καὶ χρυσῷ κεκοσμημένοις 20 ἐχρήσατο, προσκυνεῖσθαι τε ἑαυτὸν παρὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔθος ἐκέλευσε καὶ θρίαμβον ἐπετέλεισεν. ὠνομούσθη δὲ θρίαμβος ἀπὸ τῶν

2 ἦτοι] ἡ?

habebant uxoris filias ipsorum ducerent. Theodoram duxit Constantius, Valeriam Gallerius Diocletiani filiam.

Decimo anno cum Alexandria et Aegyptus duce Achille rebellassent, impetu Romanorum magna est edita strages.

Undecimo anno terribilem in Christianos persecutionem excitarunt, multaque sunt milia martyrum facta. fuit is annus mundi 5787. tunc ait Eusebius Adanctum magistrum fuisse religionis causa supplicio affectum, uxorem autem eius et duas filias, cum quaererentur, ne pudicitia ipsarum violaretur, sese in annem abiecisse. quaestio igitur est, sintne eae martyribus annumerandae.

Duodecimo anno Maximianus Hercules Galliam et Britanniam, Constantius Alaniam et Africam obtinuerunt.

Decimo tertio anno Christianos milites exauctorarunt.

Decimo septimo Gallerius Maximianus excursionem contra Narsen Persarum regem facta eoque in fugam acto uxorem eius omniaque bona cepit, magnaque caede peracta ad Diocletianum rediit, adferens etiam loculos lapidum pretiosorum et unionum plenos. exinde veste ac calcis auro gemisque ornatis Diocletianus uti coepit, seque contra pristinum morem adorari iussit, ac triumphavit. triumpho nomen est a car-

ἐπὼν τῶν εἰς τὸν Διόνυσον· θρῖασιν γὰρ τὴν τῶν ποιητῶν μανίαν λέγουσιν. ἢ ἀπὸ τοῦ θρία, τὰ φύλλα τῆς σικκῆς ἀνακειμένης τῷ Διονύσῳ. τότε καὶ ὁ μέγας Σίλβεστρος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐκράτει ἐπὶ χρόνους κη'.

5 *Κωνσταντίνου δὲ τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ D Παλαιστίνῃ μετὰ τοῦ Γαλλερίου τυγχάνοντος, ὡς αὐτὸν ὁ Γαλλέριος ἑώρα τὰ Χριστιανῶν φρονούonta συνέσει τε ψυχῆς καὶ ῥώμῃ σώματος καὶ τῇ περὶ τὴν παιδεύσειν ἐδφύτα προκόπτοντα, μαντευσάμενός τε τοῦτον καταλύτην ἔσεισθαι τῆς τυραννίδος καὶ τῶν δο-*
 10 *γμάτων αὐτοῦ, δόλῳ θανατώσαι τοῦτον ἐσκέφατο. Θεία δὲ προμηθεΐα φυγῇ τὴν σωτηρίαν πορῆζεται καὶ πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα διασώζεται, πολλὰ σὺν αὐτῷ τῷ σώσαντι εὐχαριστῶν Χριστῷ.*

Τῷ κη' ἔτει Διοκλητιανοῦ Θεοτέκνω γόητι πειθόμενος ὁ Γαλλέριος διαγωγὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἤγειρεν. οὗτος ὁ Θεοτέκνος
 15 *ἐποθήκη Μαξιμιανοῦ τὰ ἐπὶ Χριστοῦ δῆθεν παρὰ Πιλάτου προ-* P 269
χθέντα πλασάμενος, ἑπομνήματα πάσης βλασφημίας ἀνάπλευ κατὰ πόλιν καὶ κώμην ἔσταλκε, Μαξιμιανοῦ προστάξαντος τοῖς γραμματοδιδασκάλοις ταῦτα τοὺς παῖδας ἐκδιδάσκειν, ὡς ἂν διαγελῶτο τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον.

20 *Τῷ ιδ' ἔτει πρόσταγμα ἐδόθη βασιλικόν, τὰς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἑδαφλισθαι καὶ τὰς θείας βίβλους κατακυβεσθαι, καὶ πάντα Χριστιανὸν ἢ θύειν τοῖς εἰδώλοις ἢ ἐν βασάνοις ἀνυποστάτοις ἀποθῆσκειν.*

minibus quibus Bacchus celebratur: thriasi enim furorem poeticum vocant. vel a thriis, hoc est foliis ficus, Baccho sacrae. tunc etiam magnus Silvester Romanae ecclesiae per annos 28 praefuit.

Galerius porro Constantinum Chlori filium secum in Oriente et Palaestina degentem Christianis favere intelligens, eumque prudentia robore ac doctrina augeri subinde animadvertens, praesagionsque ab eo tyrannidem suam et impiam superstitionem abolitum iri, dolo necare instituit. divina autem providentia factum est ut is fuga sibi consuleret salvasque ad patrem perveniret, Christo salutis suae auctori cum eo magnas agens gratias.

Anno decimo octavo Galerius Theotecni praestigiatoris suasionem in Christianos persecutionem excitavit. is Theotecnus iussu Maximiani rem a Christo apud Pilatum gestam composuit, commentariosque suos omnis generis impiorum maledictorum plenos per omnes urbes atque pagos circummisit, Maximiano ludorum magistris praecipiente ut eos pueris proponerent, quo nostra religio derideretur.

Decimo nono edixerunt imperatores ut templa Christianorum solo aequarentur, libri sacri comburerentur, Christianique aut simulacris sacrificarent aut tormentis intolerabilibus enecarentur.

Τῷ κ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκοῦλιος ἐξ ἀπονοίας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὴν βασιλείαν ἀπέθετο, καταστήσαντες ἀντ' αὐτῶν βασιλεῖς τῆς μὲν ἐφ' ἑαυτῶν Γαλλέριον Μαξιμιανὸν τὸν Διοκλητιανοῦ γαμβρόν, τῶν ἐσπερίων δὲ Κωνσταντῖον τὸν Ἐρκοῦλλου γαμβρόν. καὶ ὁ μὲν Διοκλητιανὸς ἰδιοτελεύτας 5 ἔτη ἰβ' τῆς γλώσσης αὐτοῦ σαπίσης μετὰ τοῦ φάρυγγος καὶ πληθῆος σκωλήκων ἀναβρασάσης τὸ πνεῦμα ἀπέρρηξεν, ὁ δὲ Ἐρκοῦλιος τὴν βασιλείαν ἀναλαβίσθαι βουληθεὶς καὶ μὴ ἐπιτυχῶν ἀπήγγελετο. ὁ δὲ Γαλλέριος σκωληκόβρωτος γρονῶς ἐξέψυξεν.

Ὁ δὲ Κωνσταντῖος λίαν ἀγαθὸς ὢν καὶ εὐσεβὴς καὶ τὸν υἱὸν 10 Κωνσταντῖνον ὁμοίως ἐπαίδευσε, καὶ τῷ καδ' ἡμῶν διωγιμῷ οὐδαμῶς ἐκοινῶνησεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν χριστιανίζειν ἀδείους καὶ ἀκωλύτως ἐπέτρεπε. τελευτᾷ δὲ ἐν Βρετανίαις, βασιλεύσας 20 ἔτη δύο. Καῖσαρ δὲ ἦν ἔτη ιγ'. ὃς ἐγέννησεν ἐξ Ἑλένης τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν καὶ ἅγιον, περὶ 15 τὴν τῆς Δακίας πόλιν· ὃν καὶ ἀναγορεύει ἀντ' αὐτοῦ βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπ' ὄψει παντὸς τοῦ λαοῦ, περιόντων καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων, Κωνσταντίου φημὶ τοῦ πατρὸς Ἰουλιανοῦ καὶ Γαλλοῦ τοῦ καὶ Δαλμάτου· μεθ' ὧν καὶ θυγατέρα εἶχε Κωνσταντίαν τὴν Δικηνίου γαμετήν, ἐκ Θεοδώρας τῆς θυγατρὸς Ἐρκοῦλλου 20 γεννηθεῖσαν. οὗτος δὲ ὁ Κωνσταντῖος ὁ τοῦ μεγάλου Κωνσταντῖνου πατὴρ θυγατριδοῦς ἦν Κλαυδίου τοῦ βασιλέως.

Ἦν δὲ τῇ ἰδέᾳ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος μεσηλιξ, εὐρύτερος τοὺς ὤμους καὶ παχὺς τὸν ἀσχένα, ὅθεν καὶ Τραχηλῶν αὐτὸν

Anno vigesimo Diocletianus et Herculeus vaecordia impulsī una die imperio se abdicarunt, suo loco imperium Orientis Gallerio Diocletiani genero, Occidentis Constantio Herculei genero mandantes. ac Diocletianus quidem cum privatus annos duodecim vixisset, lingua ei et faucibus putrefactis, cum magnam vim vermium eiecisset, extinctus est. Herculeus imperium recuperare aggressus, cadente ad irritam conatu, suspendio vitam finit. Gallerius a vermibus corrosus obiit.

Constantius autem cum vir esset optimus atque piissimus, iisdem artibus filium Constantinum imbuat. nunquam fuerat socius consilii de vexandis Christianis, sed et suos subditos aperte ac libere nostram religionem colere passus est. mortuus est in Britannia, cum imperasset biennium, Caesar fuisset annos 13. Ex Helena, prima sua uxore, genuit Constantinum, qui magnus est cognominatus, apud urbem Daciae; eumque Romae coram universo populo suo loco imperatorem designavit, cum superesset etiam reliqui eius filii, Constantius inquam pater Iuliani, ac Gallus, qui et Dalmata, iunioris Dalmatae pater. habebat etiam filiam Constantiam, quae Licinii uxor fuit, nata Herculli filia Theodora. ipse pater magni filia Claudii imperatoris natus fuit.

Constantinus magnus statura fuit mediocri, latus humeros, cervicis crassa; unde et cervicosum nominabant. ruber fuit, capillo non denso

ἐπανδμίζον, τὴν χοροῖαν ἐρυθρός, τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς οὐ δασύαν οὐδὲ οὐλήν ἔχων, τὴν δὲ τοῦ γενείου ψιλὴν πως καὶ πρὸς τὸ μηδὲ φέειν πολλαχοῦ τοῦ προσώπου, τὴν ῥῖνα ἐπίγυρπον, τὸ δὲ ὄμμα παραπλήσιον λόντι, χαρίεις καὶ φαιδρότατος, παιδείας 5 μετασχὼν μετρίως. τὸ δὲ ἐγκρατεὺς περὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς γαστρὸς εἰς ἄκρον κεκοσμημένος, ἐν τούτῳ τὰς πολλὰς διαφεύγειν τοῦ σώματος νόσους, οὐχ ὑγιῶς αὐτοῦ διακειμένου, ἀπειλοῦντός τε λώβην καὶ φύοντος πλείστα μοχθηρά.

- Γαλλῆριος τοίνυν Μαξιμιανὸς ἐπὶ Ἰταλίαν ἑλθὼν ἐχειροτό- P 270
 10 νησε Καίσαρας δέο, Μαξιμιανὸν μὲν τὸν ἴδιον υἱὸν κατὰ τὴν ἐψάν, ἐφ' οὗ καὶ οἱ πρὸς πατρὸς τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖω πατέρες διὰ τὸν αὐτοῦ διωγμὸν εἰς ἐρήμους μακρόναντες ἐφυγαδεύθησαν, Σεβήρην δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν. οἱ δὲ ἐν Ῥώμῃ στρατιῶται ἀνηγόρευσαν Μαξέντιον τὸν υἱὸν Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἐρκουλλίου βασιλεῖα.
 15 Κρατήσας οὖν ὁ θειότατος καὶ χριστιανικώτατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐβασίλευσε Γαλλῶν καὶ Βρεττανίας. τῷ πρώτῳ οὖν αὐτοῦ ἔτει, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως 59α', τοῦ δὲ κόσμου 20 εφςζ' τέσσαρες οὗτοι συνεβασίλευον αὐτῷ, Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλῆ- B
 20 ριος, σὺν δυοῖ Καίσαρσι Σεβήρῳ καὶ Μαξιμιανῷ τῷ Γαλλῆριου υἱῷ καὶ Μαξέντιῳ τῷ υἱῷ τοῦ Ἐρκουλλίου, ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορευθέντι βασιλεῖ. οὗτοι ἀλλήλους ἔσπενδον ὑπερβάλλειν εἰς τὸν κατὰ Χριστιανῶν πόλεμον, πάσῃ τε κακίᾳ καὶ θηλυμανίᾳ συζῶντες ἀνατομαῖς βρεφῶν τῶν ἐγκυμονουσῶν γυναι-

5 τῷ δὲ ἐγκρατεῦσθαι?

6 διέφυγε?

neque crispo; barba rara, et faciem paucis locis tegente; naso aliquantum incurvo, oculis leoninis, graciosus, ac vultu serenissimo. literas mediocriter tenuit, continentia ad frenandas ventris cupiditates perfectissima ornatus; qua etiam usus multos corporis evitavit morbos, cuius non salubris constitutio lepram minabatur et prava multa efferebat.

Gallerius ergo Maximianus in Italiam reversus Caesares duos creavit, Maximianum filium suum, qui Orientem regeret (sub quo etiam, qui eum magno erant Basilio patres, propter eius persecutionem in solitudines longe fugere coacti sunt), et Severum, qui Italiae imperaret. milites autem Romae Maxentium Maximiani Herculei filium imperatorem constituerunt.

Constantinus ergo magnus, imperator piissimus, imperium Galliae ac Britanniae obtinuit. primo eius anno, qui fuit a natali Christi 291, ab exordio mundi 5797, habuit in imperio quattuor collegas, Gallarium, huius filium Maximianum, et Severum, Caesares hos duos, et Maxentium Herculei filium, Romae a militibus imperatorem designatum. hi certum Christianos persequentes vitam per omne saeculus ac libidinem habe-

κῶν ἐν μαντείαις ἐχρῶντο, ἄρπαγαῖς τε καὶ φόνοις, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Τοῦ δὲ Σεβήρου τελευτήσαντος Λικίνιον οἱ Ῥωμαῖοι Καίσαρα ἀνηγόρευσαν, Κωνσταντίνῳ χαριζόμενοι γαμβρῷ αὐτοῦ ὄντι
 C εἰς ἀδελφὴν Κωνσταντίνου, καὶ ὑποκρινόμενον ψευδῶς τὴν κατ' ἡμᾶς εὐσέβειαν. Μαξέντιος δὲ πάνδεινα τοῖς Ῥωμαίοις ἐποίει κακά· τὰς τε γὰρ οὐσίας αὐτῶν καὶ γυναῖκας καὶ θυγατέρας ἤρπαζε, καὶ αὐτοὺς πολυτρόπως ἀνήρει, καὶ ἄμετρα τοῖς δαίμοσιν ἐξυκολοῦθῶν ἐπετέλει. ὄθεν καὶ πρεσβείαν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς Κωνσταντίνον ποιησάμενοι κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Μαξεντίου τοῦτον δεῖ-
 10 γειραν. ὁ δὲ Μαξέντιος τὸν παραρρέοντα τῇ πόλει ποταμὸν ναυσὶ γεφυρώσας κατὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀντιπαρετάξατο. ὁ δὲ δεδιὼς τὰς τοῦ Μαξεντίου γοητείας ἐν πολλῇ ἀγωνίᾳ ἦν. φαίνεται ὅν αὐτῷ ἐν ἑκτη ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ὁ τίμιος σταυρός, ἐκ
 D φωτὸς κατεσκευασμένην ἔχων ἐπιγραφὴν δι' ἀστέρων "ἐν τούτῳ 15 νίκα." ἐν δράματι δὲ τῆς νυκτὸς ἐφίσταται αὐτῷ ὁ κύριος, λέγων "χρῆσαι τῷ δειχθέντι σοι σημείῳ, καὶ νίκα." τότε σταυρὸν χροσοῦν σχεδιάσας, ὃς ἔστι μέχρι καὶ νῦν, ἐκέλευσε προάγειν ἐν τῷ πολέμῳ· καὶ συμβολῆς γενομένης ἠτήθησαν οἱ περὶ Μαξεντίου, καὶ τοῦ πλήθους ἀναιρουμένου Μαξέντιος ὄν τοῖς λοιποῖς τῇ γε-
 20 φυρᾷ ἐπέβη φεύγων, ἧτις θεία δυνάμει διαρραγεῖσα ἐν τῷ ποταμῷ πάντας κατεπόντισεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι λυτρωθέντες τῆς τοῦ ποτηροῦ Μαξεντίου τυραννίδος, τὴν πόλιν στεφανώσαντες, εἰσε-

5 ὑποκρινόμενον P

bant. gravidarum quoque foetus exsecabant, hisque ad divinationem utebantur, rapinis caedibus aliisque flagitiis dediti.

Mortuo Severo Romani Licinium Caesarem creant in gratiam Constantini, cuius sororem (Constantiam uxorem is habebat, falsoque simula-
 bat se Christianum. at Maxentii atroces erant in Romanos iniurias, facultates uxores filiasque eorum rapientis, varieque ipsos trucidantis, daemonibusque ad quaevis flagitia obeunda obtemperantis. ideo Romani Constantinum missis legatis adversus Maxentium evocaverunt. Maxentius fluvium qui Romam praeterfluit, ponte ex navibus confecto iunxit, castraque castris Constantini opposuit. Constantino praestigias Maxentii metuenti, ideoque gravi sollicitudine detento, sexta diei hora venerabilis crux ex luce apparuit cum inscriptione ex stellis facta "in hoc vince." noctu quoque ei dominus apparuit adstans, promittensque ei, si demonstrato uteretur signo, victoriam. itaque Constantinus auream crucem, quae etiamnum exstat, tumultuario opere confectam praeferrī in pugnam iussit; eaque commissa victus est Maxentii exercitus, ac plerique occisi. ipse cum reliquis fugiens Maxentius cum in pontem venisset, is divina vi ruptus universos in fluvium defecit atque submersit. Romani tyrannide scelerati Maxentii liberati urbem coronis ornant, vi-

δέξαντο μετὰ χαρῆς τὸν νικητὴν Κωνσταντῖνον σὺν τῷ νικοποῦ
σταυρῷ, σωτήρα αὐτὸν ἀνευφημοῦντες.

Τῷ ζ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τῆς P 271
 Ῥώμης κρατήσας πρὸ πάντων τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων τῆ
 5 ὁσαί ταυρῆ παρέδωκε, καὶ τοὺς ἐν ἔξορίαις ἀνεκαλλέσατο. καὶ ὑπὸ
 Σιλβέστρου τοῦ ὁσιωτάτου πάπα Ῥώμης βαπτίζεται καὶ τῆς λύβης
 ἐξελευθεροῦται τρῶπῳ τοῦδε· εἰς Ῥώμην ἐσελθὼν μετὰ τὴν
 κατὰ Μαξεντίου νίκην ζητεῖ ἰατροὺς θεραπευθῆναι τῆς νόσου. καὶ
 δὴ Ἰουδαῖοι τινες ἔρχονται λέγοντες ὅτι κολυμβήθραν χρῆ ποιῆσαι
 10 ἀφ' αἵματος ὑπομαζίων βρεφῶν καὶ ἐν αὐτῇ λουσάμενον καθαρι-
 σθῆναι. συνάγονται οὖν τὰ βρέφη μετὰ τῶν μητέρων. καὶ τί
 δεῖ λέγειν τοὺς τῶν μητέρων ὄδυρμους καὶ τὰς τῶν τριχῶν ἔκκο-
 πὰς καὶ τὰλλα ὅσα τοῖς ἐκ ψυχῆς ὀδυνωμένοις ἐστί; ταῦτα ἰδὼν B
 ἐκεῖνος καὶ σύντακρος γενόμενος εἶπε “καλὸν ἐστὶ μάλλον ἐμὲ μό-
 15 νον κακῷ μόρῳ ἀποθανεῖν ἢ ταῦτα τὰ βρέφη. ἀλλὰ καὶ τίς οἶδεν
 τὸ τέλος ὁποῖον;” ταῦτα εἰπὼν καὶ τὰς μητέρας δῶροισι φιλοφρο-
 νησάμενος ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ. ταύτη τοι καὶ κατ' ὄναρ ὄρα τοὺς
 δύο μεγάλους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον προτρεπομένους αὐ-
 τὸν Σιλβεστρον ζητῆσαι τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως· “καὶ αὐτὸς
 20 ὑπόδειξε σοι κολυμβήθραν δι' ἧς τῆς τε ψυχῆς τὰς νόσους καὶ
 τοῦ σώματος θεραπευθήσῃ.” ἔρχεται οὖν ὁ Σιλβεστρος διὰ τοὺς
 ἐπιχειμένους διωγμοὺς ἐν φρυαδείᾳ τελῶν, καὶ βαπτίζει κατηχή-
 σασ τοῦτον. εὐθὺς οὖν ἀπὸ τῆς θείας κολυμβήθρας ἀνερχομένου

ctoremque Constantinum laeti in eam recipiunt, una cum cruce victoriae
 matrice, servatoremque eum faustis acclamationibus praedicant.

Septimo imperii sui anno magnus Constantinus Roma potitus nihil
 antiquius habuit quam reliquias sanctorum martyrum honeste sepelire
 et exsules revocare. tunc etiam a Silvestro sanctissimo Romae papa
 baptizatus lepraque hoc pacto liberatus est. cum victo Maxentio Ro-
 mam intrasset, medicos ad se convocat qui morbum depellerent. ecce
 autem Iudaei quidam imperatorem accedunt, qui lavacrum lactentium
 puerorum sanguine impleri in eaque ablui iuberent, ita lepra liberandum.
 conducuntur itaque eius rei causa infantes cum matribus; quarum euila-
 tus, crinium evulsiones, aliaeque qualia intus dolor hominibus exprimit,
 quid referre attinet? sane Constantinus ista videns ipse quoque illa-
 crimavit, dixitque “praestat me solum male mori quam istos infantes,
 praesertim incerto rei exitu.” simulque his dictis matres benigne dona-
 tas indemnes dimisit. mox per insomnium vidit duos magnos illos apo-
 stolos Petrum et Paulum, a quibus monebatur uti urbis episcopum Sil-
 vestrum requireret: ab hoc ei lavacrum demonstratum iri, quod et ani-
 mae et corporis mala posset eluere. redit ergo Silvester Romam, qua
 ob ingravescentes persecutiones exsulaverat, et Constantinum Christianae
 religionis doctrina imbuit, atque baptizat. qui cum de sacro ascenderet
 lavacro, illico corpore eius quaedam squamas piscium similitudine attin-

C τοῦ Κωνσταντίνου ἔξλεπον ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, καὶ ἑκαθυρίσθη, καὶ γέγονεν ὄλον ὄμις ὡς παιδαρίου μικροῦ. τοῦτο ἰδόντες οἱ λαοὶ ἐβαπτίσθησαν ἄπειροι, καὶ Κρίσπος ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου.

Οἱ δὲ λέγοντες ἐν Νικομηδείᾳ κατὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον βα-5
πτισθῆναι ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας τοῦ Ἀρειανοῦ ψεύδο-

ται. φασὶ γὰρ ἀνυβάλλεσθαι αὐτὸν τὸ βάπτισμα διὰ τὸ ἐλπίζειν αὐτὸν ἐν τῇ Ἰορδάνῃ βαπτισθῆναι. τί γὰρ ἦν αὐτῷ καὶ ἐμποδιῶν, τὸν Γαλλέριον ἐν τῇ ἀνατολῇ καταπολεμοῦντι καὶ εἰς Περσίαν πά-
λιν ἐκ δευτέρου εἰσελθόντι, μὴ ἀπελθεῖν καὶ βαπτισθῆναι ἐν τῇ 10

D Ἰορδάνῃ; ἄλλα καὶ τὸ ὡς νόθον διαβύλλειν αὐτὸν πάσης κακίας ἐστίν. ἡ γὰρ γενεὰ αὐτοῦ βασιλικὴ ὑπῆρχε καὶ πρὸ Διοκλητιανοῦ. καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κωνσταντῖος θυγατρὶδὸς ἦν Κλαυδίου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐκ τῆς Ἑλένης τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, καθὼς λέλεκται. 15

Τοῦτου οὖν βαπτισθέντος μεγάλα θαναμάσια ἐποίησεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Σιλβέστρου. πάντα δὲ παρεῖς ἐν μόνον φράσει. ἐν τῷ Καπιτωλίῳ Ῥώμης, βαθμοὺς ἔχοντι τριακοσίους ἐξηκοντα-
πέντε, ἐν τῇ καταδύσει τῶν βαθμῶν καὶ τῶν θεμελίων δρόκων
P 272 ὄψει παμμεγέθης, ᾧ ἔθυσαιζον καθ' ἡμέραν Ἑλληνες. εἰ δ' οὐ, 20
ἀλλὰ ἔξυλφνης ἐπιπίπτων πολλοὺς ἐλυμαίνετο. ἐκεῖσε Σιλβέστρος
καταβάς, καὶ οἰκίσκον μικρὸν ἔχοντα πύλας χαλκᾶς εὐρῶν οὐ ἦν

9 τῷ Γαλλερίῳ P

gentia deciderunt, fuitque purgatus, et totus ita mundus ut solet mundus esse infans recens natus. id cum videret populus, ingens multitudo baptizata est, atque etiam Crispus Constantini filius.

Qui autem dicunt Constantinum morte demum appropinquante ab Eusebio Nicomediae episcopo Ariano fuisse Nicomediae baptizatum, errant. dicunt ab eo baptismum dilatatum, quod speraret se in Iordane baptizatum iri. quid vero obstabat cur non iam tum in Iordane baptizaretur, cum et Gallerium in Oriente debellaret et denuo in Persiam proficisceretur? iam quod eum nonnulli spurium calumniantur, extremae est improbitatis, cum eius stirps imperatoria fuerit etiam ante Diocletianum. pater enim magni Constantini fuit Constantius, filia Claudii imperatoris natus: is ex prima sua uxore Helena Constantinum sustulit, veluti indicatum a nobis fuit.

Baptizato Constantino deus per beatam Silvestrum magna edidit miracula; de quibus omnibus unicum commemorabo. ad fundamenta Capitolii Romae, descensu graduum 365, inferne habitabat draco quidam, cui Graeci quotidie rem sacram faciebant. absque enim hoc esset, subito irruens multos laedebat. eo Silvester descendit, et investa exi-

ὁ δράκων, κλείσας τὰς θύρας τῇ ἐπικλήσει Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦτον ἀπέκτεινε.

Τῷ θ' ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου Μητροφάνης ἐπίσκοπος Βυζαντίου δ' ἔγινε. ταῦτα τοίνυν ὁ τῆς ἐξῆς Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος ἀκούσας τὸν κατὰ Χριστιανῶν ἀνῆκε πόλεμον. ἐν τῷ ι' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος σὺν Λικινίῳ Καίσαρι κατὰ τοῦ Γαλλερίου ἀθροίζει πόλεμον, καὶ τοῦτον τρειψάμενος πάντας κατασφάττει. αὐτὸς δὲ ὁ Γαλλέριος τὸ διά- B
 10 κώμην ᾤχετο, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων καὶ μύστας καὶ προφήτας καὶ μάντις ὡς ἀπατεῶνας κατέσφαξεν. ἐν δὲ τῷ ια' ἔτει μέλλοντος κρατηθῆναι τοῦ Μαξιμιανοῦ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, προλαβοῦσα θεία ὄρηγῃ κατέλαβεν αὐτόν· φλόξ γὰρ ἀπὸ τῶν σπλάγγων αὐτοῦ καὶ μελῶν ἀναφθεῖσα ἀμφοτέρους τοὺς
 15 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκπηθῆσαι πεποίηκεν, αἱ δὲ σάρκες αὐτοῦ σαπείσαι τῶν ὀστέων ἐξέπεσον, καὶ οὕτω διατεθεὶς τὴν Θεομάχον αὐτοῦ ἀπέρρηξε ψυχὴν. τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ καὶ Μαξιμῖνος ὁ τοῦ C
 20 μιανοῦ μιαιώτατος υἱός, μυρία ὄσα καὶ ἄρρητα κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπινοήσας, ἀναριθμήτοις κακοῖς ὑπεβλήθη, καὶ νόσοις

παρὰ φύσιν καὶ πληγαῖς ἐξαισιαῖς ποινηματούμενος ἐξέψυξε.
 Τῷ ιβ' ἔτει Λικίνιον διαθήκας ἀπαιτήσας τοῦ μηδὲν κατὰ Χριστιανῶν πράττειν κακόν, βασιλεὺς ἀναγορεύει καὶ ἀφορίσας μοῖραν τῆς Ῥωμαίων γῆς δίδωσιν. ἐντεῦθεν ὁ κατὰ Χριστιανῶν

gua cella, quae aereis apta erat foribus, has obdems in nomine Iesu Christi draconem interfecit.

Nonum annum imperante Constantino, Metrophanes iv episcopus Byzantii creatus est. haec cum in Oriente Maximianus Galerius audivisset, bellum adversus Christianos movit. decimo anno sui imperii, Constantinus magnus et Licinius Caesar contra Galerium arma paraverunt. et Constantinus fuso exercitu Gallerii, universos occidit. ipse Galerius proiecit diademate, cum paucis fidissimis fuga elapsus, a pago ad pagum discurrit, sacerdotesque simulacrorum, mystas, vates et ariolos ut impostores trucidavit. undecimo anno, cum iam Constantinus Maximianum esset in suam potestatem redacturus, dei ira imperatoris conatum corripiende isto anteverit. flamma enim ex intestinis Gallerii et membris exorta, utrumque ei oculum elisit: carnesque ab ossibus deciderunt. sic ille affectus, deo adversantem animam egit. eodemque modo Maximinus, scelerosi huius sceleratissimus filius, qui infinita et ineffabilia contra Christianos excogitaverat, innumeris poenis subiectus, morbisque innaturalibus et inauditis miseris excarnificatus oblit.

Duodecimo anno Licinium, cum is pacto icto stipulatus esset, nihil se contra Christianos tentaturum, imperatorem declaravit, partemque ei Romani imperii attribuit. tunc dei beneficio vexatio Christianorum

χάρτι Θεοῦ πέπνται διωγμός. ἐπὶ τούτου τοῦ Λικινίου ἐμαρ-
τύρησεν ὁ ἅγιος Θεόδωρος.

Τῷ δ' ἔτι μονοκράτωρ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος πάσης τῆς
D Ῥωμαίων γῆς γενόμενος πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἔθνοιαν εἰς θείας φρον-
τίδας μετήγαγεν, ἐκκλησίας ἀνεγείρων καὶ φιλοτιμῶς ταύτας πλου-5
τίων. γράφει δὲ καὶ πρῶτον νόμον, τοὺς τῶν εἰδώλων ναοὺς
ἀποδίδουσαι τοῖς τῷ Χριστῷ ἀφιερωμένοις ναοῖς, δεύτερον Χρι-
στιανοὺς μόνους στρατεύεσθαι ἐθνῶν τε καὶ στρατοπέδων ἄρχειν,
τοὺς δὲ ἐπιμένοντας τῇ εἰδωλολατρείᾳ κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι,
τρίτον τὰς πασχυλίας δύο ἑβδομάδας ἀπράκτους τελεῖν, τῆρ τε 10
πρὸ τοῦ πάσχυ καὶ τὴν μετ' αὐτήν. τὰ δὲ τῶν πηχῶν τῆς ἀνα-
βάσεως τοῦ Νεῖλου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνομοθέτησεν ἀναφέρεισθαι,
καὶ οὐκ ἐν τῷ Σαράπιδι, ὡς εἶθιστο τοῖς Ἑλλήσιν. ἀλλὰ δεόν
ἐστὶ περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου διαλέξεως ὀλίγα τινα εἰπεῖν.

P 273 Τῷ δ' ἔτι τῆς βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ μεγάλου 15
Κωνσταντίνου διάλεξις γέγονεν ἐν Ῥώμῃ Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων.
καὶ τῶν μὲν Χριστιανῶν ὁ μέγας ἠγείτο Σιλβέστρος πάπας ὢν τῆς
Ῥώμης, Ἰουδαίων δὲ σὺν ἄλλοις πλειστοῖς νομομαθέσι καὶ Ζαμ-
βρῆς ὁ μάγος, Ἑβραῖος καὶ γόης, ἐν ᾧ πᾶσαν τὴν πεπολθῆσιν
εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι. λέγουσι τοίνυν Ἰουδαῖοι "ἐκλέξασθε δώδεκα 20
Χριστιανούς, οἵτινες ὀφείλουσι δικαιολογηθῆναι ἡμῖν." ὁ δὲ
ἅγιος Σιλβέστρος ἔφη "ἡμεῖς εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν ἀφορῶμεν.
εἰς γὰρ ἐστὶν ᾧ λέγομεν ἄνάστα ὁ Θεός, δίκασον τὴν δίκην σου."

finita est. sub hoc Licinio b. Theodorus martyr passus est suppli-
cium.

Anno decimo quarto Constantinus, cum ad ipsum unum omnis impe-
rii potestas devenisset, omnes suas cogitationes ad sacras res convertit,
templa exstruxit, ac magnifice ditavit. tulit etiam leges. prima fuit, ut
fana simulacris consecrata Christo dedicatis templis addicerentur. se-
cunda: soli Christiani militent, nationibusque et exercitibus imperent.
qui in cultu falsorum deorum perseverat, capite plectatur. tertia: per
duas septimanas, quarum altera antecedit, altera sequitur pascha, feriae
sunt. mensuram quoque cubitorum ad ascensionis Nili, iussit in templum
referri, non (ut solebant Graeci facere) in fano Serapidis. verum hoc
loco oportet pauca quaedam de S. Silvestri colloquio inserere.

Annus erat quartus imperii Constantini magni, cum Romae inter
Christianos et Iudaeos colloquium fuit. Christianorum causam agebat
Silvester ille magnus, papa Romanus, Iudaeorum, inter plurimos alios
legis peritos Zambres rem tuebatur magus, Ebraeus impostor, in quo Iu-
daei omnem spem suam reposuerant. Iudaei: eligit duodecim Christianos,
quos apud nos oportet causam dicere. Silvester: nos de potentia dei
pendemus. unus enim est, quem sic compellamus. "surge, deus,
et causam tuam asserere." quanto enim magis nobis humani auxilii de-

ὅσον γὰρ τῆς τῶν ἀνθρώπων βοηθείας ὑστερούμεθα, τοσοῦτον τῇ B
 τοῦ Θεοῦ δυνάμει στηριζόμεθα.” πρὸς ταῦτα Ἀβιάθαρ Ἰουδαῖος
 ἔφη “τοῦτο τὸ ἔρηδον ὃ ἡμέτερος ἔφη προφήτης.” καὶ ὁ ἅγιος
 Σιλβестρος “πάντα σήμερον ἐνταῦθα ἐκ τῶν ὑμετέρων βίβλων
 5 προσενεγκεῖν ἔχομεν καθ’ ἡμῶν αὐτῶν· τότε γὰρ λαμπρὰ γίνεται
 νίκη, ὅταν τὸ ἐξ ἐναντίας μέρος τῇ τῶν οικειῶν διδασκαλιῶν ἀν-
 θεντία ἤττηθῇ.” ὁ βασιλεὺς ἔφη “αὕτη δικαία ἡ κρίσις, ἐν ᾗ
 καταναγκάζεται ἕκαστος τῇ τῆς ἰδίας θρησκείας ἀνθεντία ἤττη-
 σθαι.” Ἀβιάθαρ εἶπε “τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ, τοῦ ἡμετέρου
 10 λέγω, ἰδίῳ στόματι λέγοντος ἴδετε, ἴδετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι Θεός,
 καὶ οὐκ ἔστι πληρ ἑμοῦ,” πῶς αὐτοὶ λέγουσι τρεῖς ὀφείλειν προσ- C
 κυνεῖσθαι, πατέρα, ὄντινα καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν, υἷον, ὃν
 οἱ πατέρες ἡμῶν ἐσταύρωσαν, τρίτον πνεῦμα τὸ ἅγιον; τρεῖς οὖν
 προσκυνοῦντες τοῦτω τῷ εἰρηκότι ἕνα μόνον εἶναι Θεὸν ἐξ ἀνάγκης
 15 προσκρούουσιν.” ὁ ἅγιος Σιλβестρος ἔφη “ἡμεῖς ἕνα Θεὸν σέ-
 βομεν καὶ ὁμολογοῦμεν. ἀλλ’ οὐχ οὕτως ἔρημον αὐτοῦ τὴν θεό-
 τητά φαμεν ὥστε μὴ ἔχειν ἀγαλλίασιν υἱοῦ. υἷον δὲ αὐτοῦ τοῦ-
 τον λέγομεν περὶ οὗ ὁ ἡμέτερος προφήτης εἶπε ‘τῷ λόγῳ κυρίου
 οἱ οὐρανοὶ ἐστερέωθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ
 20 πῦσα ἡ δύναμις αὐτῶν.’ υἷον δὲ ἐκείνον λέγομεν πρὸς ὃν διὰ
 τοῦ ἡμετέρου προφήτου ὁ πατὴρ βοᾷ λέγων ‘υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ D
 σήμερον γεγέννηκά σε.’ Θεὸς δὲ χθὲς καὶ σήμερον, οὐκ ἔχει
 τέλος, περὶ δὲ ὑπέρχρονός ἐστιν. ἄναρχος οὖν ὑπάρχει· ἄναρχος

est, tanto plus in divino auxilio fiducia reponimus. ad haec Abiathar
 Iudaeus: haec, inquit, verba sunt nostri vatis. subiecit Silvester: nos
 hodie omnia quae adversus vos proponemus, ex vestris libris statuimus
 proferre. tunc enim illustris est victoria, cum adversa pars suae ipso-
 rum doctrinae auctoritate vincitur. imperator pronuntiavit iustum id
 esse iudicium, cum alterutra pars suae quam profitetur religionis aucto-
 ritate cogitur se victam ostendere. Abiathar: suo ore dixit omnipotens
 noster deus (Deut. 32 Esa. 45. 46) “videte, videte. ego sum deus, neque alius
 est praeter me deus.” quomodo ergo Christiani aiunt tres esse adorandos?
 patrem, in quem et nos confidimus, filium, quem maiores nostri
 in crucem egerunt, ac tertium spiritum sanctum? ergo necesse est ut
 cum illi iubeant tres adorari, hunc offendant qui se unicum esse deum
 dixit. Silvester: nos unicum deum et colimus et profitemur. neque
 tamen ita desertam censemus deitatem ut non habeat filium quo gau-
 deat. iam filium eius hunc esse dicimus, de quo vates vester ait (Psal.
 32): verbo domini caelos esse fundatos, omnemque eorum vim spiritu
 oris eius. hunc filium appellamus, quem apud vatem vestrum pater sic
 alloquitur (Psal. 2) “tu es filius meus, ego te hodie genui.” atqui deus
 cum temporis expers sit, quippe eo praestantior, hodiernum aut crasti-
 num in se nihil habet. quo conficitur et filium et patrem quoque, sine

ἄρα καὶ ὁ πατήρ. ἐπεὶ τίνι εἶπε 'ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν;' εἰ γὰρ εἶρηκε 'ποιήσω ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἐμήν,' ἔδοκει ἂν τὸ τῆς μονότητος αὐτοῦ σημαίνειν. τὸ δὲ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν σαφῶς καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὴν ἰσότητα ἐσήμανεν. οὐ γὰρ 5
 P 274 μείζον τι προσλαβεῖν δύναται, ἐπειδὴ ἡλικίας αὔξησιν οὐκ οἶδεν ἐλάττωσιν πάλιν οὐδέχεται." Ἰωνᾶς ῥαββίς εἶπεν "ἀνθρωπίνῳ
 λογισμῷ οὐκ ἔστι δεκτέα ἢ πίστις. ποῖον γὰρ θεὸν συμβουλευεῖ οὗτος πιστευθῆναι, ὃν καὶ πατέρα καὶ υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον ὁμολογεῖ;" ὁ ἅγιος Σιλβέστρος ἔφη "ὅταν ἀναγνῶς ἐν ταῖς βίβλοις 10
 περὶ μὲν τοῦ πατρὸς, ἦνίκα λέγει περὶ τοῦ ἰδίου υἱοῦ 'υἱός μου εἰ σύ,' ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ 'αὐτὸς ἐπικαλεῖται με, πατήρ μου εἰ σύ,' τότε εἶση σαφῶς τὸ λεγόμενον, καὶ οὐδὲν ἕτερον περὶ τῆς ἁγίας τριάδος ὑπολάβῃς λέξιν ἡμῶς. περὶ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἄκουε πάλιν τοῦ προφήτου σου λέγοντος καὶ ἐδχομένου 15
 'τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλῃς ἀπ' ἐμοῦ.' καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς 'καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις ἀ-
 B τῶν,' τουτέστι τῶν οὐρανίων δυνάμεων." Κωνσταντῖνος Αὐγουστος εἶπε "θαυμάζω τῶν Ἰουδαίων τὸ ἀναίσχυντον· ἀπὸ πασῶν γὰρ τῶν οἰκειῶν γραφῶν πολυτρόπως ἠττώμενοι ἀκμῆν θελούσι 20
 τινα κατὰ τῆς ἀληθείας ἐπιζητεῖν. ὅθεν ἐπεὶ περὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὸ ἱκανὸν γέγονεν, εἴ τι ἕτερα εἰσι δεκτέα, προσφερέσθωσαν." Γοδολίας Ἰουδαῖος εἶπεν "ἡμεῖς περὶ ἐκείνου λέγομεν τοῦ τεχθέντος, τοῦ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις αὐτοῦ

principio esse. ad quem enim dixit (Gen. 2) "faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram?" nam si dixisset faciam, poterat videri unitatem suam innuere. cum autem dixit "secundum nostram imaginem," perspicue filium eumque sibi aequalem indicat. nihil enim se maius accipere potest, cum magnitudinis incrementum non admittat; ac ne minus quidem aliquid adsciscit. Rabi Ionas: de humanae ratiocinationi non est adhibenda fides. qualem enim consulit ea deum credi, qui et pater dicatur et filius et spiritus? Silvester: cum in sacris literis legis de patre suum filium compellente (Psal. 2) "filius meus es tu," et alibi "is me patrem suum invocabit," tunc evidens tibi fiet quod dicimus, neque suspicaberis nos de sacra trinitate aliquid novi dicere. de spiritu autem sancto, rursus audi vatem tuum inter precandum sic dicentem (Psal. 50) "spiritum tuum sanctum ne auferas a me" et alibi (Psal. 32) "spiritu oris eius omnis illorum vis." loquitur autem de potestatibus caelestibus. Constantinus Augustus dixit: miror Iudaeorum impudentiam, qui multis modis ex universa sua scriptura convicti, tamen adhuc contra veritatem aliquid volunt conquirere. proinde quia de patre filio et spiritu sancto satisfactum est, proferant, si qua habent alia. Godolias Iudaeus: nos, inquit, de eo loquimur, qui natus fuit, qui, ut in eius

ἀναγεγραμμένου ἠδὲ κέναι τε ἡλικία καὶ σοφία, καὶ πειρασθέντος παρὰ τοῦ διαβόλου, μετὰ δὲ ταῦτα πραθέντος παρὰ τοῦ οικείου μαθητοῦ, παραδοθέντος, κρατηθέντος, ἐμπαιχθέντος, φραγε- C λωθέντος, χολὴν σὺν ὄξει ποτισθέντος, ἀκάνθαις στεφανωθέν- 5 τος καὶ γυμνωθέντος, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐσθῆτος ἐν κλήρῳ δοθείσης ἐπὶ σταυροῦ παγέντος, ἀποθανόντος καὶ ταφέντος.” ὁ ἄγιος Σίλβεστρος ἔφη “ταῦτα πάντα ὡς προκηρυχθέντα ἐγράφη περὶ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τῶν προφητῶν, σήμερον ἐπιδειξόμεν. Ἡσαίας γὰρ περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως προείρηκεν οὕτως ‘ἰδοὺ ἡ 10 παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.’ ὅτι δὲ καὶ ἀνθρώποις συναναστραφήσεται, ἄκουε τοῦ προφήτου Ἰερεμίου ‘ὁστος ὁ θεὸς ἡμῶν· οὐ λογισθή- D σεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἔξευρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπημένῳ 15 ὑπ’ αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανιστράφη.’ ὅτι δὲ καὶ πειρασθήσεται ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ νικήσει αὐτόν, Ζαχαρίας ὁ προφήτης λέγει ‘εἶδον Ἰησοῦν τὸν ἱερεῖα τὸν μέγαν ἐστῶτα, καὶ ὁ διάβολος εἰστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τοῦ ἀντικεισθαι αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἐπιτιμησαί σοι 20 κύριος διάβολε.’ ὅτι δὲ καὶ κρατηθήσεται, ἡ σοφία διὰ Σολομώντος λέγει ‘εἶπον ἐν ἑαυτοῖς οἱ ἄσεβεις, θήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δὲ ἄσχετος ἡμῶν ἐστίν.’ ὅτι δὲ καὶ παρὰ μαθητοῦ προδοθή- σεται, λέγει ὁ ψαλμωδός ‘ὁ ἐσθίων ἄρτους μου ἐμεγάλυνεν ἐπ’ 25 ἐμὲ πτερισμόν.’ ὅτι δὲ καὶ ἐκδοθήσεται καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν P 275

evangelii describitur, statura et sapientia crevit; qui a diabolo tenta- tus, postea temporis a suo proditus discipulo, traditus, captus, illusus, flagellatus, felle mixtum acetum potatus, spinis coronatus, nudatus, vesti- bus suis sorte divisus, ipse cruci affixus, mortuus et sepultus est. Sil- vester: hodie demonstrabimus haec a vaticibus de Christo omnia esse praedicta ac praescripta. de nativitate Christi Esaias (Esa. 7) “ecce virgo uterum feret, et filium pariet, cuius nomen dicetur Emmanuel.” quod autem inter homines fuerit versaturus, audi Baruchum vaticinan- tem (Baruch. 3) “hic est deus noster, neque alius respectu eius reputa- bitur. hic invenit omnem viam scientiae, et eam tradidit Iacobo filio suo et Israelo dilecto sibi. post haec in terris visus est interque homi- nes versatus.” quod autem fuerit a diabolo tentandus et eum supera- turus, Zacharias vates ita praedicit (Zach. 3) “vidi Iesum sacerdotem magnum stantem, adstabatque ad eius dexteram diabolus, ut ipsum ten- taret. dixitque ei Iesus: diabole, dominus te increpet.” comprehensum iri sapientia verbis Solomonis ostendit (Sap. 2) “dixerunt inter se im- pii, vinciamus iustum, quia nobis est incommodus.” prodendum a disci- pulo suo, praedixit Psalmorum auctor (Psalm. 40) “is qui meo vescitur pane, calcem mihi impegit.” idem vaticinatus est vestibus Christam

κλήρω δοθήσεται, προείρηκεν ὁ αὐτὸς προφήτης λέγων 'διμερῶ-
σαντο τὰ ἱμάτιά μου ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβα-
λον κλήρον.' ὅτι δὲ καὶ παρὰ ψευδομαρτύρων κατηγορηθήσεται,
ὁ αὐτὸς προφήτης εἶπεν 'ἐκάνεσθαι μοι μάρτυρες ἄδικοι.' ὅτι
δὲ καὶ ἀκάνθαις στεφανωθήσεται, προείρηκεν Ἱερεμίας λέγων ἡ
'ἀκάνθαις τῶν ἑαυτοῦ πταισμάτων ὁ λαὸς οὗτος περιστοιχισέ με.'
ἦτι δὲ καὶ χολῆν τραφήσεται καὶ ὄξος προτιθήσεται, ὁ προφήτης
Δαβὶδ λέγει 'ἔδωκαν εἰς τὸ βροῦμά μου χολῆν, καὶ εἰς τὴν δίψαν
μου ἐπότισάν με ὄξος.' ὅτι δὲ ἐμπαιχθήσεται, Ἱερεμίας λέγει
B 'εἰς ἐμπαιγμὸν ἐγεγόμεν τῷ λαῷ τούτῳ.' ὅτι δὲ καὶ τοῖς δεσμοῖς 10
αὐτῶν δεθήσεται καὶ σταυρωθήσεται ἐπὶ ξύλου παρὰ τῶν Ἰου-
δαίων, λέγει ὁ Ἐσδρας 'ἐδάχατέ με οὐχ ὡς πατέρα τὸν ἐνσάμε-
νον ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. κράζοντες ἐπὶ τοῦ βήματος τοῦ κρι-
τοῦ ἐταπεινώσατέ με, κρεμασθῆναι ἐπὶ τοῦ ξύλου παρεδώκατέ
με.' ὅτι δὲ καὶ ταφήσεται, Ἱερεμίας λέγει 'ἐν τῇ ταφῇ αὐτοῦ 15
ζωοποιηθήσονται οἱ νεκροί.' ἐν γὰρ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτε ὁ
δεσπότης ἡμῶν Ἰησοῦς ἐν τῷ τιμῷ αὐτοῦ πάθει παρέδωκε τὸ
πνεῦμα, οἱ τάφοι ἠνεύχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμη-
μένων ἀγίων ἤγέρθη, ὁ ἥλιος ἐαχτίσθη, τὸ καταπέτασμα τοῦ
θαοῦ ἐσχίσθη, καὶ σεισμὸς μέγας κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην 20
C ἐγένετο, ταῦτα πάντα εἰ δυνήσῃς, ὦ Ἰουδαίε, μὴ εἶναι παρὰ
τῶν ὑμετέρων προφητῶν προκηρυχθέντα, ὡς ψεύστην ἐνίκησάς
με. εἰ δ' ἄληθῶς παρ' ἐκείνων προφητευθέντα εἶσι, τοῖς σοῖς

21 δυνήσῃς δεῖξαι ?

spoliandum, easque sorte divisum iri (Psal. 21) "diviserunt, inquit, ves-
tes meas, et sorte amiculum meum duxerunt. accusatum iri a falsis
testibus idem vates demonstravit (Psal. 26) "insurrexerunt, inquit, con-
tra me testes iniusti. spinis coronandum Ieremias praedixit his verbis:
populus hic spinis suorum peccatorum me circumdedit. quod autem fel
pro cibo et acetum pro potu ei exhibendum aliquando esset, Davidus
hoc oraculo praemonuit (Psal. 68): fel in cibum meum immiserunt, sicut
et acetum bibendum obtulerunt. ludibrio habitum iri Ieremias rur-
sum indicat: ludibrium, inquit, factus sum huic populo. quod Iudaei
eum vincituri et in ligneam crucem acturi essent, Esdras praedixit: liga-
stis me non ut patrem, qui vos ex Aegypto liberasset; clamore ad tri-
bunal iudicis me oppugnastis, oppressistis me, ac tradidistis in ligno
suspendendum. sepulturam quoque eius Ieremias praedixit: cum, inquit,
is sepelietur, ea res mortuis vitam reddet. quo enim tempore dominus
noster Christus pretiosa sua in passione exspiravit, eo sepulcra sunt
aperta, multique mortuorum sanctorum revixerunt; sol obtenebratus est,
velum templi scissum, magnusque per totum orbem terrae motus fuit.
haec omnia, Iudaei, si negare potes a vestris fuisse praedicta vatibus,
mendacii sane me convinceris. sin ea vere sunt ipsorum oracula, tuis

ὀφείλει, πεισθῆναι προφήταις καὶ τὸν ἡμέτερον Χριστὸν ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος προσκυνῆσαι.” Κωνσταντῖνος Ἀύγουστος εἶπεν “εἰ ταῦτα ταῖς ὑμετέραις περιέχεται βίβλοις, περισσῶς ἀντιλέγετε, ὡς Ἰουδαῖοι, τῶν παθημάτων ἔνεκεν τοῦ Χριστοῦ, ἄπερ 5 κατὰ τάξιν προλεχθέντα ἐν τῷ Χριστῷ ἐπληρώθη.” Ἀνῶν Ἰουδαῖος λέγει “ὀφείλεις δεῖξαι ἡμῖν τὸ τεχθῆναι αὐτὸν καὶ κρατηθῆναι καὶ ὑβρισθῆναι καὶ ἐμπαιχθῆναι καὶ σταυρωθῆναι καὶ τεθνάναι καὶ ταφῇ παραδεδόσθαι.” ὁ ἅγιος Σιλβέστρος ἔφη D “οὐκοῦν ἀνάγκη ἐστὶ πάσας σοι τὰς γραφὰς ἐκθίσθαι, ὅθεν πρῶτον 10 τὸν ὁμολόγησον σᾶς εἶναι τὰς γραφὰς καὶ ἀληθεῖς ὑπάρχειν.” Ἀνῶν εἶπε “τὰ παρὰ τῶν προφητῶν λεχθέντα ἀληθῆ εἶναι πάντες ὁμολογοῦσιν. ἀλλὰ σὺ τὰ πρὸς ἄλλους εἰρημένα ἄλλους πεπονθέναι φῆς.” ὁ ἅγιος Σιλβέστρος εἶπεν “οὐκοῦν δίδως ἄλλον τινὰ ποτε χολῆν τραφέντα καὶ ὄξος ποτισθέντα καὶ ἀκάνθαις στε- 15 φανωθέντα καὶ σταυρωθέντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα.” καὶ ἐπὶ πολὺν σιωπῶντος αὐτοῦ Κωνσταντῖνος Ἀύγουστος ἔφη “εἰ ἄλλον ἐπιδείξαι Ἀνῶν οὐ δύναται, γινωσκέτω ἑαυτὸν φανερῶς ἠττημένον.” Διωκῆ Ἰουδαῖος λέγει “βασιλεῦ κράτιστε, Σιλβέστρος P 276 ἐπηγγελάτο δικαίως εἶρεῖν αἰτίας περὶ τοῦ γεννηθῆναι αὐτὸν καὶ 20 πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ παθεῖν.” ὁ ἅγιος Σιλβέστρος ἔφη “ἐπειδὴ τοῖνυν ἀληθῆ τὰ προφητευσθέντα ἐρῆκατε, ὁμολογήσατε ὅτι ἡ παρθένος συνέλαβε καὶ ἔτεκε τὸν Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστὶ μεθ’ ἡμῶν ὁ θεός.” σιωπῶντων δὲ τῶν Ἰουδαίων ὁ ἅγιος εἶπε “πάντως γινώσκετε ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ὅτι περὶ ἐκ πηλοῦ ἐποίη-

debes credere vatibus et nostrum Christum vel invitus adorare. Constantinus: si haec vestris continentur libris, supervacaneum est, o Iudaei, vos contradicere his Christi passioibus, quas ordine vates ei eventuras praedixerunt, eorumque oracula Christus implevit. Anan Iudaeus ait: debebas nobis demonstrare de Christo praedictum fuisse, eum nasciturum, captum, contumeliose tractatum et illum cruci affixum moriturum, sepulturaeque traditum iri. Silvester: oportet ergo me omnes Scripturas exponere. prius tamen fatere te eas amplecti verasque indicare. Anan: vatum oracula esse vera, nemo negat. sed tu ad alios trahis quae de aliis sunt praedicta. Silvester: tu igitur alium profer, cui fel pro cibo, acetum pro potu ait exhibitum; qui spinis coronatus, crucifixus ac sepultus revixerit. Iudaeus inquit: sciat se citra omnem dubitationem superatum esse. Doeg Iudaeus inquit: optime Imperator, Silvester pollicitus est se iustam editarum causarum ob quam Christus nasci, a diabolo tentari et supplicium perpeti debuerit. ad haec Silvester: quoniam quidem oracula vatum vera esse fassi estis, confitebimini utique virginem gravidam esse factam, partuque Emmanuelem, quod nomen sonat deus nobiscum, edidisse. tacentibus Iudaeis addidit: emalno in sacris literis legistis, quomodo deus primum hominem

σεν ὁ θεὸς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, ὃς τῇ συμβουλίᾳ τοῦ ὄφειως
 ἐξεβλήθη τοῦ παραδείσου καὶ θανάτῳ περιπέπτωκεν. οὐκοῦν
 εἰπέ μοι, ὦ Ἰουδαίε, ἡ γῆ ἀφ' ἧς ἐπλάσθη ὁ Ἀδάμ, ἄφθαρτος
 ἦν ἢ φθαρτῆς; Κοσμή εἶπεν ἄφθαρτος. Σίλβεστρος εἶπε
 Ἔκαλῶς εἶπας· ἄφθαρτος γὰρ ἦν καὶ παρθένος διὰ τὸ μήτε κατὰ-5
 ραν αὐτὴν εἰληφέναι ἀκανθῶν καὶ τριβόλων μήτε δὲ ταφήν σώμα-
 τος ἀνθρωπίνου ἐσχηκέναι. τοίνυν ἐχρήνη καὶ ἐκ τῆς παρθένου
 Μαρίας τὸν νέον Ἀδὰμ γεννηθῆναι, ὃς ὤφειλε τὸν νικητὴν τοῦ
 πρῶτου ἀνθρώπου, τὸν πειράζοντα ὄφιν, νικῆσαι. καὶ ἐπειδὴ
 τὸν Ἀδὰμ διὰ βρώσεως ἐνίκησε, διὰ νηστείας ἠττήθη. ὁ γοῦν 10
 νικήσας τὸν διάβολον τὸν παράδεισον ἡμῖν ἀπέδωκε καὶ τῆς αἰω-
 νίου ζωῆς τὰς πύλας ἠνέωξε." καὶ ὁ Ἰουδαῖος εἶπεν "ὁ μόνον
 περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ ὑμετέρου Χριστοῦ ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐμ-
 παίξεως αὐτοῦ καὶ προδοσίας καὶ πάθους καὶ θανάτου ἐρωτηθεῖς,
 περὶ μόνης τῆς γεννήσεως ἐδίδαξας ὀλίγα τινά. ἀνάγκη οὖν ἐστὶ 15
 περὶ πάντων ἀπολογησασθαι." ὁ ἅγιος Σίλβεστρος ἔφη "περὶ
 τίνος ὁ μέγας Ἡσαΐας ἔφη Ἴδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ
 τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστὶ
 μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. καὶ πρὶν ἢ γυνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα
 ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας, 20
 ἐναντι βασιλέως Ἀσσυρίων." καὶ ὁ Βαλαάμ ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ
 Ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ θρασύσει
 τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ, καὶ προνομήσει τοὺς υἱοὺς Σήθ, καὶ
 κατακυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν. ὅτι μὲν οὖν ἄνθρωπος φανήσεται,

ex luto formaverit, qui homo serpentis consilio obsecutus paradiso eiec-
 ctus mortique est addictus. iam ergo mihi, Iudaeae, responde, terra ex qua
 fuit effectus Adamus, corruptioni fuitne exempta an subiecta? Cusech
 respondit fuisse exemptam. Silvester: recte dixisti. nam et virgo fuit
 terra ista, cum nondum spinis ac tribulis eam divina detestatio expo-
 suisset, neque in ea ullum humanum corpus fuisset sepultum. ideo ne-
 cesse erat novum Adamum ex Maria virgine nasci, ut hic serpentem,
 qui primum hominem tentando vicerat, vicissim vinceret ieiunando, si-
 cuti Adamus cibo capto succubuerat. victor ergo diaboli paradisiim nobis
 restituit vitaeque aeternae portas aperuit. tum Iudaeus: non modo car-
 natus esset Christus, sed etiam car ludibrio habitus, proditus, supplicio
 affectus et mortuus, causam postulatus, paucam quaedam de nativitate
 eius docuisti. oportet autem de singulis te rationem reddere. Silvester:
 de quonam dixit magnus ille Esaias ista? (cap. 7) "ecce virgo concipiet,
 et pariet filium, quem Emmanuel nominabunt? is antequam
 patrem aut matrem vocare discat, Damascus in suam rediget potesta-
 tem et Samariam diripiet ac regem Assyriae vincet." Balaami praeterea
 hoc est vaticinium (Num. 24) "sidus ex Iacobo oriatur, homoque de
 Israele enascetur, qui principes Moabicos conterat et Sethi filios incur-
 sionibus laedat imperiumque in multas gentes occupet." his vaticiniis

διὰ τούτων προκαταγγέλλεται· ὅτι δὲ κύριος πάντων, προσημαίνουσι πάλιν οἱ προφῆται φάσκοντες ἰδοὺ κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης, καὶ ἦξει εἰς Αἴγυπτον, καὶ σεισθήσονται τὰ χειροποίητα Αἰγύπτου. καὶ ἰδοὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἦξει καὶ 5 σώσει ἡμᾶς, καὶ τότε ἀνοιγήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὅσα κωφῶν ἀνοιγήσονται, καὶ ἀλειῖται ὡς ἔλαφος ὁ χλωλός, καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. ἢ μὲν οὖν προφητεία θεὸν ἐπιδημεῖν λέγει, τὰ δὲ σημεῖα καὶ τὸν χρόνον τῆς παρουσίας γνωρίζει· τότε γὰρ ταῦτα πεπλήρωται ἄπερ οὐδέποτε γέγονασιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ 10 πρότερον. περὶ δὲ τοῦ πάθους αὐτοῦ πάλιν φησὶν ἄνθρωπος P 277 ἐν πληγῇ ὧν καὶ εἰδῶς φέρειν μαλακίαν ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾷται. καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ 15 μεμαλάκηται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ. τῷ μύλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. καὶ ὅτι ἀφρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ζωῆ αὐτοῦ. τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; καὶ ὁ Μωϋσῆς ἔψαθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πιστεύσητε. καὶ Δαβὶδ ἐκ προσώ- B 20 που τοῦ Χριστοῦ λέγει ὥρξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου, καὶ διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς· καὶ τὰ ἐξῆς. ὅτι δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν ἕλτις ἦν, ὁ μὲν Ἰακώβ εἶπεν ὅτι ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰούδα

denuntiatus est eum hominem futurum. quod autem omnium rerum dominus futurus esset, rursus his verbis vates praedixerunt (Esa. 19) "ecce dominus insidet nebulae levi, suoque in Aegyptum adventu manu factos eorum deos concutiet." item (ibid. 35) "ecce dominus deus noster veniet, nosque eripiet. tunc aperientur oculi caecorum aureaque surdorum, et claudus cervi instar saltabit, balbique diserte loquentur." hoc sane oraculum deum in terris ambulaturum ostendit, simulque certa signa temporis quo Christus adventurus esset indicat. tum enim ea impleta sunt, quae ante in Israelo nunquam facta fuerant. de aërumnis porro eius ita dicitur (Esa. 53) "homo plagis subiectus et miserias ferendi peritus ignominia affectus est ac pro nihilo habitus. is peccata nostra portavit, nostrique causa in doloribus fuit. ac nos quidem existimavimus eum laboribus verberibus ac miseris subiectum: ipse vero sauciatus fuit peccatorum nostrorum causa, et propter delicta nostra aegrotavit. castigatus est, ut nobis pacem pareret, eiusque vibicibus nos sumus sanati. aufertur a terra eius vita: sed quis genus eius enarrabit?" Moses quoque ait (Deut. 28) "videbitis vitam vestram suspensam ante oculos vestros, et fidem non habebitis." Davidus porro in Christi persona sic loquitur (Psal. 21) "perfoderunt manus meas et pedes meos, vestesque meas inter se dividerunt" etc. praeterea in eo fuisse gentibus spem repositam, Iacobus his verbis testatur (Gen. 49) "nunquam deerit princeps Iuda ortus, et ductor ex femore eius egres-

καὶ ἠγοούμενος ἐκ μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ δ' ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἔθνων· ὁ δὲ Ἡσαίας ἔφη· καὶ ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσοῦ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχων ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἑλιπιοῦσι· καὶ ταῦτα μὲν ὀλίγα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γενομένων, πᾶσα δὲ ἡ γραφὴ πέπλησται, διελέγχουσα τὴν ὑμετέραν ἀπιστίαν. τίς γὰρ 5

C ποτε τῶν ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ἱστορουμένων δικαίων καὶ προφητῶν ἁγίων ἐκ παρθένου μόνης ἔσχε τὴν γέννησιν; τίος δὲ τῆς γεννήσεως προέδραμεν ἀστὴρ ἐν οὐρανοῖς, καὶ τὸν γεννηθέντα διεσήμενε τῇ οἰκουμένῃ; τίς δὲ βασιλεὺς, πρὶν ἰσχύσαι καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, ἐβασίλευσε καὶ τροπαια κατὰ τῶν ἐχθρῶν 10 εἴληφε; τίς σὺν ἄρα γέγονε βασιλεὺς ἐν Ἰσραὴλ ἐφ' ὃν τὰ ἔθνη πάντα τὴν ἐλπίδα τέθεινται, καὶ οὐχὶ μᾶλλον αὐτῷ ἠναντιοῦντο πανταχόθεν; ἕως γὰρ συνίστατο Ἱερουσαλήμ, πόλεμος ἀσπονδος ἦν αὐτοῖς, καὶ διεμάχοντο πρὸς τὸν Ἰσραὴλ Ἀσσύριοι μὲν θλιβόντες, Αἰγύπτιοι δὲ διώκοντες, πολεμοῦντες. ἡ οὐχὶ ὁ μὲν 15

D Δαβὶδ τοῖς Μωαβίταις ἐπολέμει καὶ ἐπολεμείτο, ὁ δὲ Ἰωσίας τοὺς πλῆσιον παρεφυλάττετο; καὶ μέντοι καὶ Ἐζεκίας ἐδειλία τὴν ἀλαζονείαν τοῦ Σενυχρηέμ, καὶ τῷ μὲν Ἰησοῦ οἱ Ἀμορραῖοι ἠναντιοῦντο, τῷ δὲ Μωϋσῆϊ ὁ Ἀμαλὴκ ἀντιστρατεύετο, καὶ ὄντως ἀσπονδος ἦν τῷ Ἰσραὴλ πρὸς τὰ ἔθνη τὸ τῆς φιλίας, ὡς μέχρι 20 νῦν μαρτυροῦσι τὰ γράμματα.” καὶ οἱ γραμματεῖς ἀποκριθέντες εἶπον “οὐκ ἀρνούμεθα ὡς ταῦτα μὲν πάντα γέγραπται, προσδοκῶμεν δὲ τὸν μηδέποτε παρυγενόμενον θεὸν λόγον.” ὁ δὲ Σίλβε-

sta, antequam is veniat cui reposita omnia sunt: in eo spem ponent gentes.” Esaias quoque (cap. 11) “existet radix Iesae, et surget qui nationibus imperabit: in eo spem ponent gentes.” haec pauca ad eorum quae facta sunt demonstrationem protulisse sufficiat. porro autem tota Scriptura plena est demonstrationum vestrae infidelitatis. quis enim unquam eorum sanctorum aut vatum, qui sacris literis celebrantur, ex sola virgine natus perhibetur? cuius natales processit in caelo stella, quae mundo genitum indicaret? quis vestrorum regum, antequam parentes nominatim appellare posset, regnavit et de hostibus trepaea statuit? quis denique rex fuit Israelicus, in quo spem suam gentes collocarent? imo autem omnes nationes undiqueque vestram gentem bellis infestarent, nunquam desinentibus quamdiu Hierosolyma stetit. Israelum enim adsiduo Assyrii oppresserunt, Aegyptii alique populi bellis vexarunt. nonne et Davidus Moabitis bello petiit, vicissimque ab eis est bello impetitus? nonne Iosias vicinis metuit? nonne Senacheribi instantiam Ezechias extimuit? nonne et adversum Iosuan Amorraei, et Amalecus contra Mosem adversa signa tulerant? adeo nulla unquam in hanc usque diem pax inter Israelum et gentes potuit componi; quod doceri potest ex commentariis. tum respondentibus scribae dixerunt: non infitiamur ista omnia esse scripta, expectamus autem verbum dei, quod nondum in carnem venit. Silvester dixit: et quomodo non audivistis

στρος ἔφη “καὶ πῶς οὐκ ἠκούσατε τοῦ Δανιὴλ προλεγοντος φανε-
 ρῶς καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν θείαν τοῦ σωτῆρος ἐπιδημίαν; φησὶ P 278
 γὰρ ὁ προσδιαλεγόμενος αὐτῷ ἄγγελος ἑβδομηκοντα ἑβδομάδες
 συνετηθήσαν ἐπὶ τὸν λαὸν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τοῦ
 5 συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίαν, καὶ τοῦ
 σφραγίσαι ἁμαρτίαν καὶ τοῦ ἀπυλεῖναι ἀδικίαν, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν
 δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ τοῦ σφραγίσαι ὄρασιν καὶ τοῦ χρῆσαι
 ἄγιον ἁγίων. καὶ γνώση καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἑξέδου λόγου τοῦ
 ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγου-
 10 μένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ἔβ'.” καὶ πρὸς μὲν τοῖς ἄλλοις
 ἴσως προφασιζόμενοι εἰς μέλλοντα χρόνον ἀναβάλλεσθε τὰ γε-
 γραμμένα· τί δὲ πρὸς ταῦτα λέγειν ἢ ὅλως ἀντωπῆσαι δύνασθε, B
 ὅπου γε καὶ ὁ χρίων δηλοῦται καὶ ὁ χριόμενος οὐκ ἄνθρωπος ἀλλ'
 ἅγιος ἁγίων καταγγέλλεται, καὶ ἕως τῆς παρουσίας αὐτοῦ Ἱερου-
 15 σαλὴμ συνίστατο, καὶ λοιπὸν ἅπας προφήτης πέπνυται καὶ ὄρασις
 ἐν τῷ Ἰσραὴλ; ἐχρίσθη μέντοι πάσαι Δαβὶδ καὶ Σολομῶν καὶ
 Ἐζεκίας· ἀλλ' Ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ τόπος συνειστέκει καὶ προφη-
 ται προεφήτεον. ἄλλως δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ χρισθέντες ἅγιοι ἄν-
 θρωποι καὶ οὐχ ἅγιοι ἁγίων ἐκλήθησαν. πότε δὲ καὶ προφήτης
 20 ἐπάσατο καὶ ὄρασις ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ πῦν, ὅτε ὁ προφη-
 τευόμενος καὶ ὁ ἅγιος ἁγίων ὁ Χριστὸς παρεγένετο. σημεῖον οὖν C
 ὄντως μέγα πρὸδῆλον καὶ γνώρισμα τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τῆς αὐ-
 τοῦ παρουσίας τὸ μηκέτι τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰστάναι μήτε προφήτην

Danielum disertè tempus designantem, quo in terras servator adventu-
 rus esset? sic enim ei dicit angelus, qui cum ipso colloquebatur (Dan.
 9) “decisæ sunt populo tuo urbiq̄ sanctæ 71 septimanæ quibus pec-
 catum perficiatur et delicta expientur, obsigneturque peccatum, et ini-
 quitas deleatur, ac æterna iustitia introducatur: obsignetur visio, et
 sanctus sanctorum ungitur. cognoscesque et intelliges ab eo tempore
 quo decretum edetur de Hierosolymis instaurandis, usque ad ducentum un-
 ctum, effluere septimanas 7 et septimanas 62.” cetera quidem quæ
 sacris consignata sunt literis, fortassis causabimini alio esse implenda
 tempore. his autem quid habetis quod opponatis? cum et ungens no-
 minatur, et is qui ungitur non homo sed sanctus sanctorum appellatur.
 ad eundem usque adventum Hierosolyma stetit. postquam adventit, ne-
 que vatem ex eo illum Iudæi habuerunt neque visiones eis apparue-
 runt. sane pridem et Davidus fuit unctus et Solomon et Ezechias, sed
 iis vivis et urbs stetit atque sacer locus, et vates oracula ediderunt.
 tam uncti illi sancti quidem homines, non tamen sancti sanctorum sunt
 appellati. vates autem et visiones quando desiit habere Israelus quam
 nunc, adventu vatis et sancti sanctorum Christi? id verò exprime evi-
 dens signum atque indicium est adventus verbi dei, quod neque Hiero-
 solyma hodie stant, neque vates inter Iudæos ullus ullave visio exstat.

ἐνεργηθῆναι μήτε ὄρασιν ἀποκαλύπτεσθαι τούτοις. καὶ εἰκότως ἔλθόντος γὰρ τοῦ σημαινομένου καὶ προφητευομένου τίς ἢ χρεία τῶν σημαινόντων καὶ προφητευόντων; διὰ γὰρ τοῦτο προεφήτευσον, ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ προφητευόμενος καὶ λυτρούμενος τὰς ἁμαρτίας πάντων. ποῖος τοίνυν ἠγούμενος ἐξῆλθεν ἐκ Βηθλεὲμ καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐποίμαγεν; οὗ ἢ ἔξοδος ἀπ' ἀρχῆς ἀπ' ἡμερῶν αἰῶνος, πρὸ τοῦ ἡλίου διαμένει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἀνεκδιήγητος ἢ γενεὰ αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται; τῶν γὰρ ἁγίων πάντων ἴσμεν **D** τὴν γενεὰν ἱστορουμένην, καὶ τῶν ἀρξάντων τοῦ Ἰσραὴλ περιεστῶσαν τὴν γένεσιν καὶ τὸν θάνατον. μεμνησθαι οὖν ὀφείλεις, **10** ὦ Ἰουδαίε, εἰρηκέναι με τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ πάθει τὸ σύνολον μὴ ὑποπίπτοντα· ἀλλὰ τὸν ἐνωθέντα αὐτῷ ἀνθρώπου καθ' ὑπόστασιν ἀσυγχύτως ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου Μαρίας, ὃν ἐπηγγελματο ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ λέγων ἔν τῷ σπέρματι σοῦ εὐλογηθήσονται πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τῷ Δαβὶδ ὁμοίως λέγων ἔκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου, τοῦτον πειρασθῆναι φάμεν, ἵνα τὸν πειράζοντα αὐτὸν νικήσας διάβολον ἀλχηλωτίσῃ, **P 279** πεπονθέναι δέ, ἵνα πάντα τὰ πάθη ὑποτάξῃ, τεθνάναι δέ, ἵνα τὸ κράτος τοῦ θανάτου καταλύσῃ." ὁ Ἰουδαῖος εἶπεν "οὐκοῦν δύο εἰσὶν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, εἷς μὲν ὁ ἐκ τῆς παρθένου τεχθείς, ἕτερος δὲ ὃν **20** παντοκράτωρ Θεὸς ἐγέννησε;" ὁ ἅγιος Σιλβεστρος εἶπεν "υἱὸς εἷς ἐστὶν ὁ Χριστός. ὥσπερ γὰρ ἀληθῶς ἐστὶ Θεοῦ υἱὸς ἀόρατος, οὕτως ἐστὶ καὶ υἱὸς ἀνθρώπου ὄρατός· τέλειος γὰρ ὢν Θεὸς τέλειος ἀνθρώπος

quod quidem erat consentaneum. cum enim iam exhibitum esset id quod indicabatur ac vaticiniis praedicebatur, signis et vatibus quorsum porro usus erat? ideo vaticinati sunt illi tantisper, dum venit is quem adfore praedicebant, omniumque abolevit peccata. iam quis fuit ille princeps qui e Bethlehem exiit, qui Israelum gubernavit, cuius exitus ab initio fuit, ab ipsa aeternitate, cuius nomen sole antiquius est et nativitas inenarrabilis? haec enim Scriptura ei attribuit. sanctorum quidem omnium ortum scimus memoriae proditum, principumque Israeliticorum omnium exstant et natales et obitus, monumentis literarum consignati. porro meminisse debes, Iudaeae, me hoc dixisse, filium dei totum non fuisse perpressionibus subiectum, sed hominem, cuius ei substantia citra naturarum confusionem in utero beatae virginis Mariae unita fuit. quem deus Abrahamo promittens ita fuerat fatus (Gen. 17) "in semine tuo omnes populi beabuntur." Davidoque similiter promisit (Psal. 131) "fructum ventris tui collocabo in solio tuo." hunc nos tentatum dicimus, ut diabolum, a quo tentabatur, victum captivumque redigeret. passum dicimus, ut omnia adversa subiiceret; mortuum, ut eum deiiceret qui mortis potentiam habebat. Iudaeus autem dixit: ergo dei duo sunt filii, unus quem beata virgo peperit, alter quem omnipotens deus genuit? Silvester: unus est filius, Christus. sicut enim vere filius dei invisibilis, ita est etiam filius hominis visibilis. qui enim perfectus erat deus,

ἀτρέπτως ἐγένετο, ἵνα τελείαν σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις παράσχη.” ὁ Ἰουδαῖος εἶπε “καὶ πῶς ἐγχαρῆ τὸ ληφθέντα ἀνδραπον πάσχειν χωρὶς τοῦ ἀναλαβόντος αὐτόν;” ὁ ἅγιος Σιλβестρος εἶπεν “οὐκ οὖν ὑποδείγματι τινι ὀφείλεις διδαχθῆναι, ἵνα γνῶς ὅτι δύο κατὰ 5 ταῦτὸν ἠρωμένων φύσεων ἡ μὲν μία περιπίπτει τῇ ὕβρει, ἡ δὲ B ἐτέρα ταύτην διαφεύγει;” καὶ ὁ Ἑβραῖος ἔφη “ἀδύνατόν ἐστι πείσαι με ἐν ἐνὶ δύο εἶναι τινα, καὶ ἅμα μὲν κατέχεσθαι ἅμα δὲ πάσχειν, καὶ ἐν τούτων τὴν ὕβριν ὑπομένειν.” ὁ ἅγιος Σιλβ- 10 στρος εἶπεν “ἄκουε ὦ Ἑβραῖε· δυνατόν ἐστι τὸ δένδρον ἔχον ἐν 10 ἐαυτῷ τὴν ἀκτίνα τοῦ ἡλίου τμηθῆναι;” Θάρρα λέγει “δυνατόν ἐστιν.” ὁ ἅγιος Σιλβестρος ἔφη “δεῖξον ἡμῖν τὴν ἀποκοπέσσαν τοῦ ἡλίου ἀκτίνα ἐν τῷ τέμνεσθαι αὐτό.” τοῦ δὲ Θάρρα σιω- πῶντος ὁ ἅγιος Σιλβестρος ἔφη “οὐχ ὀρᾷς ὅτι τὴν πληγὴν τοῦ 15 τέμνοντος σιδήρου ἡ ἀκτὶς πρώτη ὑποδέχεται, πρὶν ἢ τὸ ξύλον 15 ὑποδέξασθαι; ἡ δὲ λαμπηδὼν καίτοι ἐκεῖ οὐσα οὔτε τμηθῆναι C οὔτε διακοπῆναι δύναται. οὕτως τοῖνον καὶ ἡ Θεότης ἀχώριστος τοῦ Ἐμμανουὴλ οὐσα παθεῖν ἢ τμηθῆναι οὐκ ἠδύνατο. τοῦτο δὲ ὑπέπεσε τῷ πάθει ὁ καθ’ ἕνα τὸ ξύλον καὶ δεθῆναι καὶ κρατη- 20 θῆναι ἠδύνατο. διὰ γὰρ τοῦτο κατηξίωσεν ὁ κύριος ἀπολαβέ- 20 σθαι σάρκα ἔννον καὶ ἔμψυχον ἐκ τοῦ ἡμετέρου φυχράματος, ἵνα κοινωρὸς ἡμᾶς θείας ἀπεργάσῃται φύσεως καὶ ἐνώσῃ ἐαυτῷ τὴν ἡμετέραν φύσιν. ἔνωσιν δὲ λέγω ἀσύγχυτον καὶ ἀτρέπτον καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ ἦν μόνος αὐτὸς ἐπιστάται.” ἀποκριθεὶς δὲ Σιλεὼν εἶπεν “εἰ περὶ τοῦ ὑμετέρου Χριστοῦ οἱ ἡμέτεροι προφη-

24 f. Simeon margo P

perfectus homo immutabiliter factus est, ut perfectae salutis auctor hominibus fieret. Iudaeus: et quomodo fieri potest ut patiat assumpsit homo sine eo qui ipsum assumpsit? Silvester: exemplo igitur doceri debes duabus naturis unione constrictis alteram supplicio subiici, altera id effugiente. Ebraeus dixit: persuaderi mihi nullo modo potest, in uno esse duo quaedam, quibus simul constrictis atque aliquid patientibus alterum tantummodo male tractetur. Silvester: audi, Ebraee. potestne arbor scindi, in quam solis radii incidunt? Tharras ait, potest. Silvester: ostende mihi ubi radius solis abscissus sit, dum arbor secaretur? silente Tharra haec addidit: nonne vides ictum scindentis ferri primum a radio excipi, antequam is ictus ad lignum pertingat? et tamen fulgor qui ibi est, neque secari neque scindi potest. sic et deitas cum ab Emmanuele divelli non possit, pati tamen aut scindi nequit. id modo perpressionibus fit obnoxium, quod instar ligni istius comprehendi et vinciri potest. iccirco enim dignatus est deus humanum corpus anima et mente praeditum assumere de nostra massa, ut nos divinae naturae faciat participes secumque nostram uniat naturam. unionem autem dico confusionis et mutationis expertem ipsique soli cognitam. respondit Simeon: si de vestro Christo nostri vates cecinerunt, causas mihi ape-

ταί προεφήτευσαν, τὰς αἰτίας τῆς τοσαύτης θβρωσ, τοῦ ζυπα-
 γμοῦ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου διασάφισον, ἵνα τοῦτον εἶναι
 D τὸν ἐπηγγελμένον Χριστὸν καὶ ἡμεῖς ἕμᾳ ἑμῖν ἡμολογήσωμεν." ὁ ἅγιος Σιλβέστρος ἔφη "Ἦ ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος, ἀπ' οὗ ὁ ἄνθρω-
 πος ἐκ τοῦ παραδείσου φθόνῳ διαβόλου ἐξεβλήθη καὶ θανάτῳ
 καταδικάσθη, ἐκ τοῦ φουράματος πάσης ἀνθρωπότητος Ἀβραὰμ
 ἅγιος καὶ πιστὸς εὐρεθεὶς τούτου τοῦ ἐπιγγελματος ἠξιώθη παρὰ
 Θεοῦ, τοῦ ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ εὐλογηθῆσθαι πάντα τὰ ἔθνη.
 ἐκλεγείς οὖν διὰ τῆν πίστεως ἄξιαν ἐγέννησέ τὸν Ἰσαὰκ, καὶ
 Ἰσαὰκ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ. καὶ οὕτως ἀμειπτοι εὐρέθησαν ὥστε 10
 τὸν παντοκράτορα Θεὸν ἐνδιαδέτω ἄξιᾳ βούλεσθαι τὸ ἴδιον ὄνομα
 P 280 ἐν τούτοις ὀνομαζέσθαι, λέγοντα 'ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ
 Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ· τοῦτό μοι ὄνομα αἰώνιον εἰς
 γενεὰς γενεῶν.' ἀνεφώθησαν οὖν αἰτίαι, ἀς τῶν μακρὸν ἂν εἴη
 καταλέγειν, ὥστε τοὺς υἱοὺς Ἀβραὰμ καταλεθεῖν ἐν γῆ Αἰγύπτῳ 15
 ὑπὸ τὴν βασιλείαν Φαραώ. ἀλλὰ μεμνημένος τῆς ἑαυτοῦ ἐπαγ-
 γελίας ὁ Θεὸς ἐξήγγαγεν αὐτοὺς ἐκίειν ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν
 βραχίονι ἐψηλῷ, καθὼς πάντες ἴσμε. ὕστερον δὲ ἐκ σπέρματος
 Ἀβραάμ, τὸ κατὰ σάρκα, ἐτέχθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῆς ἁγίας
 παρθένου, ἵνα ἡμεῖς ἀναγεννηθῶμεν ἐκ γαστρὸς τῆς παρθένου 20
 ἐκκλησίας. ἐπειράσθη, ἵνα ἡμεῖς λυτρωθῶμεν. ἐπράθη, ἵνα
 B ἡμῶς ἐξαγοράσῃ. ἐταπεινώσεν ἑαυτόν, ἵνα ἡμᾶς ἀνψώσῃ. ἐκρα-
 τήθη παρὰ ἀνθρώπων, ἵνα ἡμᾶς ἰλευθέρωσῃ τῆς τῶν δαιμόνων
 ἀλχμυλώσεως. ἔσχατον ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ ἐθυσιάσθη, ἵνα

rias velim cur is tot iniuriis affici illud cruciari ac mori debuerit, ut
 cum esse istum qui promissus est, nos esse itaque vobiscum constiteri possi-
 mus. Silvester: ab exordio mundi, ex quo invidia diaboli circumventus
 homo paradiso eiectione mortisque addictus fuit, ex tota humani generis
 massa Abrahamum sanctum et fidelem repertum deus ista promissionis
 dignatus est, fore ut eius semen omnibus populis beatitatem conciliaret.
 is ergo ob fidei dignitatem electus Isaacum genuit, Isaacus Iacobum. ita
 autem inculpatus sese illi gessorum, ut cum deus omnipotens nominis sui
 dignitatem expresse testatam vellet facere, eorum se deum esse dixerit,
 ego, inquit (Exod. 3), sum deus Abrahami, deus Isaaci ac deus Iacobi.
 hoc est nomen meum sempiternam per omnes aetates. causae proinde
 existerunt, quas hic commemorare profixum sit, propter quas posteri
 Abrahami in Aegyptum devenerunt Pharaonis subditi fuerunt.
 sed suorum memor promissorum deus inde eos eduxit manu valida exer-
 toque brachio, sicuti omnes nostis. postea temporis ex Abrahami se-
 mine Christus quod ad carnem attinet, natus est de beata virgine, uti
 nos de novo virgo ecclesia gigneret. tentatus est, ut nos liberaremur,
 venditus, ut nos redimeret; se ipsam demisit, ut nos attolleret; captus
 est ab hominibus, ut nos a daemonum captivitate liberaret; denique in
 ligno crucis pro victima oblatum est, ut totius mundi peccata expiaret.

τὴν τοῦ παντὸς κόσμου ἁμαρτίαν ἀπαλείψῃ. ἀνάστη, ἵνα ἡμῖν ζῶην παράσχῃ. ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς, ἵνα ἡμᾶς συννηρώσῃ. κάθηται νῦν ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, ἵνα ταῖς ἐκκλησίαις τῶν πιστῶν ἐπιενεύῃ. ἐλεύσεται δὲ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων κρῖναι ζῶντας 5 καὶ νεκροὺς καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.”

Ἐπὶ πολλὰ οὖν διαλεχθέντος τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου, καὶ οὖν πολλῇ ἀκριβείᾳ ἀποδεικνύντος ἐκ τῶν θείων γραφῶν τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν Ἰουδαίων μεγάλως ἠττηθέντων, ἔφη τις ἐξ 10 αὐτῶν ὀνόματι Ζαμβρῆς πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἰουδαίους “εἰ Σιλβέ-
στρου λόγους προσέχετε, ἀνάγκη τοὺς πατρῴους νόμους καταλιπεῖν καὶ ἀκολουθεῖν ἀνθρώπῳ ματαίῳ, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν κατεδίκα-
σαν. ἀλλ’ ἀκουσάτω μου ὁ βασιλεύς, καὶ ἐνεχθήτω ταῦρος ἄγριος, ὥστε με δεῖξαι σήμερον ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· οὐδὲ γὰρ διὰ ῥημάτων ἀλλὰ διὰ πραγμάτων βούλο-
15 μαι δεικνυσθαι τὴν ἀλήθειαν.” ὁ δὲ Σιλβέστρος παρακαλέσας τοιοῦτον ἐνεχθῆναι ταῦρον, ἠρώτησεν ἐν τῷ μεταξὺ τὸν Ζαμβρῆν “τίνος ἔνεκεν ἐπιζητεῖς τὸν ταῦρον;” καὶ φησὶν “ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦ ἡμετέρου Θεοῦ οὐδεμία κτιστὴ φύσις ἀκούσασα ζήσεται, βοῦ- D
λομαι διὰ τοῦ ταύρου τὴν ἰσχὴν ἀποδείξαι σαφῶς.” πρὸς δὲ ὁ
20 Σιλβέστρος ἔφη “καὶ σὺ ποίῳ τρόπῳ τὸ ὄνομα τοῦτο μεμάθηκας; ἄρα παρὰ τινος ἀκούσας ἢ ἀναγνοῦς;” ὁ δὲ εἶπεν “οὔτε χάρτης οὔτε λίθος οὔτε ξύλον ἵποδῆξουσιν τὸ ὄνομα τοῦτο δύναται· ἐγὼ δὲ νηστεύσας καὶ εἰς ἀργυρᾶν λεκάνην κακὴν ὑδὼρ ἐμβαλὼν τοῦτο μεμάθηκα.” τούτων οὖν λεγομένων ἤχθη καὶ ὁ ταῦρος ὑπὸ

in vitam e mortuis rediit, ut nobis vitam largiretur. in caelum adscendit, ut nos secum eveheret. sedet nunc ad dextram patris, ut fidelibus precantibus annuat. veniet autem in fine mundi iudicatum vivos et mortuos, ac cuique dignam suis factis mercedem redditarus.

Cum discessisset prolixè Silvester, Christique res ex sacris literis accuratissime demonstrasset, Iudaeique admodum superarentur, quidam eorum, Zambres nomine reliquos Iudaeos ita est affatus: si Silvestri sermones admittitis, necesse est vos leges maiorum vestrorum deserere, vanumque hominem sequi, quem illi morte multarunt. verum mihi imperator obsequatur, inbeatque ferum taurum adduci, ut hac ego die coram ostendam quanta vis sit nomini dei nostri. non enim verbis sed factis veritatem demonstrabo. Silvester imperatorem hortatus ut taurum talem inberet adduci, interim Zambrem interrogat cur taurum requirat. Zambres: quia nomen nostri dei nulla creatura audire potest quin moriatur, volo eius vim in hoc tauro aperte monstrare. Silvester: quomodo ergo illud nomen tu didicisti? ex aliquone id audisti aut legisti? Zambres: neque charta neque lapis neque lignum eius nominis est capax. ego autem cum ieiunassem, in argenteam pelvim novam immissa aqua id addidici. his dictis simul etiam taurum multi viri audique fanibus vincum

πολλῶν ἀνδρῶν ἐλκόμενος, δεδεμένος πάντοθεν σχοινοῖς, ἀγριώ-
 τatos καὶ μέγας ὑπάρχων. καὶ ὁ Ζαμβροῆς ἐπιτωθάζων τῷ Σιλ-
 βέστρω ἔφη· “νῦν τὰ ῥήματα καὶ αἱ ὑποθέσεις τῶν ῥημάτων σου
 P 281 τέλος ἔξουσιν. εἰ μὲν οὖν θαρρεῖς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σου,
 εἰπέ τοῦτο κατὰ τὴν ἀκοὴν τοῦ ταύρου, καὶ δειχθήσῃ παντοκρά- 5
 τορι θεοσκεύων· εἰ δ’ οὖν, λέξω ἐγώ, καὶ πάντες τῇ ἐμῇ προσ-
 δραμοῦσι πίστει.” τῶν δὲ Ἰουδαίων καὶ τῶν ἄλλων παρορμη-
 σάντων εἰπεῖν τὸν Ζαμβροῆν τὸ ὄνομα ὑπὸ τὴν ἀκοὴν τοῦ ταύρου,
 καὶ τούτου εἰπόντος, εὐθὺς ὁ ταῦρος μνησάμενος μέγα τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐξεληθόντων ἐξέφυξεν. ἀνασκιρτώντων οὖν τῶν 10
 Ἰουδαίων καὶ μεγαλαυχούντων κατὰ Σιλβέστρον, καὶ τῶν Χρι-
 στιανῶν λυπουμένων σφόδρα, κελεῦσαι τῷ λαῷ ἤσυχάσαι παρα-
 καλεῖ ὁ Σιλβέστρος τὸν βασιλέα. καὶ τούτου γενομένου καὶ ἐφ’
 B ὑψηλοῦ τόπου στὰς ὁ μακάριος Σιλβέστρος ἔφη· “ἀκούσατέ μου,
 ἄρχοντες καὶ δυνάσται, καὶ ἐνωτίσασθε λαοὶ ἅπαντες τὰ ῥήματά 15
 μου. ἐγὼ τὸν δεσπότην καὶ κύριον παντὸς τοῦ κόσμου Ἰησοῦν
 Χριστὸν κηρύττω, τὸν παρασχόντα τυφλοῖς ἀνάβλεψιν καὶ κω-
 φοῖς ἀκούειν, ἀλάλοισ χαρισάμενον λαλεῖν, χεῖρας ξηρὰς ἰασάμενον,
 κωλοῖς ἴασιν δωρησάμενον, λεπροὺς καθαρίσαντα, παραλύτους
 σπλῆξαντα καὶ νεκροὺς ἐγείραντα. ὅθεν φανερώς ἀποδείκνυται ὅτι 20
 τοῦτο τὸ ὄνομα ὃ ἐπικαλέσατο ὁ Ζαμβροῆς τοῦ ἀποκτείνειν τὸν ταῦρον,
 τοῦ διαβόλου ἐστίν. εἰ γὰρ θανάτῳ ἀναστήσαι οὐ δύναται, ἔστιν ἄρα
 ζωῆς καὶ σωτηρίας ἐχθρὸς ὁ ζῶντα μὲν ἀποκτείνειν δυναθεὶς, νεκρὸν
 C δὲ ζωοποιήσαι μὴ ἰσχύων.” τότε ὁ Ζαμβροῆς διαρρήξας τὸν ἑαυτοῦ

attraxerunt, ferissimum ac praegrandem. ibi Silvestrum subsannans
 Zambres, nunc, ait, verbis tuis eorumque argumentis finis advenit. si
 confidis in nomine dei tui, pronuntia agendum id ad aures tauri huius,
 atque ita veritatem tuae religionis imperatori proba. sin vero, ipse pronun-
 tiabo; omnesque statim ad me accurrent fidemque mihi habebunt.
 et Zambres, Iudaeis ac reliquis exhortantibus, nomen ad aures tauri
 protulit; atque illico taurus magno mugitu edito, oculis elisis exspiravit.
 hic Iudaeis exsultantibus ac contra Silvestrum multa iactantibus, Chri-
 stianis autem gravi dolore oborto, Silvester imperatorem rogavit ut si-
 lentium turbae imperaret. quo facto ipse sublimi stans loco, audite,
 inquit, proceres atque principes, populi que omnes verba mea attentis
 percipite auribus. praedico dominum universi mundi Iesum Christum,
 qui caecis visum, surdis auditum, mutis loquelam restituit, manus ari-
 das sanavit, claudos in integrum reposuit statum, leprosos purgavit, lu-
 xatos artus firmavit, mortuos in vitam reduxit. unde liquido est de-
 monstratum nomen illud, quod ad necandum taurum Zambres invocavit,
 diaboli esse. si enim mortuo vitam reddere non potest, utique vitae et
 salutis hostis est, qui vivum necare, mortuum autem vivificare nequit.
 tum Zambres tunicam suam dirumpens, optime, inquit, imperator atque

χιτώνα ἔφη. "δέσποτα ἐπιπέσεται, βασιλεὺ αἰώνιε, Σιλβέστρον
 ὃν λέγεις νικῆσαι οὐδεὶς ἠδυνήθη, ἐγὼ ἐν τῷ παντοκράτορι θεῷ
 ἐνίκησα. δίκαιον οὖν ἔστι μὴ ἐπὶ πολλῷ δοθῆναι αὐτῷ ἔξουσίαν
 τοῦ λαλεῖν. ξένα γὰρ ἐφευρίσκων αἶε καὶ ἐναντία τοῦ θεοῦ λαλῶν
 5 οὐ παύεται, καὶ τῇ αὐτοῦ φλυαρίᾳ ἐπιβαρὺς γίνεται τῇ ὑμῶν
 βασιλείᾳ." πρὸς ὃν ὁ Ἀθγουστος ἔφη "τὸ τοῦ παντοκράτορος
 θεοῦ ὄνομα καὶ ἡ ἐπίκλησις πρώτιστα πάντων ζωῆς καὶ σωτηρίας
 πρόνοιαν παρέχεται. ὡσαύτως καὶ σὺ εἰ τοῦ θεοῦ εἶ, ἀνάστησον
 τὸν ταῦρον, καὶ πιστεύσομεν σὲ ἀπὸ θεοῦ ἔχειν τὴν νίκην. εἰ δὲ
 10 τοῦτο οὐ δύνη ποιῆσαι, φανερά σου τῆς ὑποκρίσεως γοητεία διὰ
 δαιμόνων πεπραχθαι." πρὸς ὃν καὶ ὁ ἅγιος Σιλβέστρος ἔφη
 "ἄκουε, ὦ Ἰουδαῖε, ἀπὸ τῶν σῶν γραφῶν τὴν ἀλήθειαν. ἐν
 τῷ Δευτερονομίῳ αὐτὸς ὁ θεὸς λέγει ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγὼ αἶμα,
 καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω,
 15 πατάξω καγὼ ἰάσομαι." εὐκαίρως οὖν ἐπικληθεὶς ἀποκτείνει, καὶ
 εὐκαίρως πάλιν ζωοποιεῖ. ἐπικάλεσαι οὖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἄλλην
 ἀκοὴν τοῦ ταύρου, καὶ ἐὰν αὐτὸν ἐγείρῃς, πιστεύσομεν πάντες,
 καθὼς σὺ φῆς." τότε ὁ Ζαμβρῆς λέγει "οὐκ εἶπόν σοι, ἐπιει-
 κέσται βασιλεῦ, ὅτι ἐν λόγοις Σιλβέστρον οὐδεὶς δύναται νικῆ-
 20 σαι; κλέυσον οὖν αὐτὸν μὴ ῥήμασιν ἀλλ' ἔργοις ἐπιδείξαι τὴν
 ἡμῶν." ὁ ἅγιος Σιλβέστρος ἔφη "θέλεις οὖν, ὦ Ἰουδαῖε, ἐγὼ
 τῇ ἐπικλήσει τοῦ δεσπότου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγείρω τὸν ταῦ-
 ρον;" Ζαμβρῆς λέγει "τοῦτο οὐ ποιεῖς, εἰ καὶ πτεροῖς πετασθῆς."
 ὁ βασιλεὺς εἶπε "Θαυμάζω τὴν ἀναισχυντίαν σου, Ζαμβρῆ. σὺ

aeterne, Silvestrum, quem a nemine vinci potuisse dicebas, ego dei
 omnipotentis auxilio vici. iustum ergo est non permitti ei multa lo-
 quendi longum spatium. semper enim inaudita comminiscens, deo ad-
 versam dicendi finem nullum facit, suaque loquacitate imperio tuo mole-
 stus est. et Augustus respondit: nomen omnipotentis dei eiusque invo-
 catio omnium vitae et salutis consultit. itaque tu etiam, siquidem a deo
 es, taurum in vitam revoca: tum credemus te divinitus victoriam con-
 secutum. quodsi hoc praestare nequeas, in promptu est diabolicis praes-
 tigiis te usum fuisse. sed et Silvester: audi, inquit, Iudae, veritatem
 ex tuis libris propositam. in Deuteronomio (c. 32) deus fatetur "vi-
 dete, videte, quod ego sum, et extra me non deus. ego interficiam et
 vitae reddam, ego feriam idemque sanabo." itaque tempestive invo-
 catus necat, tempestive invocatus rursus in vitam restituit. proinde in
 alteram aurem tauri nomen dei inclama; et si is revixerit, fidem verbis
 tuis adhibebimus. Zambres: nonne dixi, optime imperator, verbis Sil-
 vestrum a nemine vinci posse? iube igitur eum non verbis sed facto
 aliquo sua comprobare nobis. Silvester: vis ergo, Iudae, ut ego in-
 vocando nomine domini mei Iesu Christi taurum excitem? Zambres:
 id non efficies, ne si alis quidem subvoles. imperator: tuam, o Zam-

εἶπας ᾠκολαζέτωσαν οἱ λόγοι καὶ ἔργοις ἀγωνιζέσθω. ὁδτος δὲ ὑπισχεῖται ποιῆσαι ὅπερ σὺ λέγεις παντελῶς εἶναι ἀδύνατον. ὥστε δίκαιόν ἐστιν ὁμολογῆσαι σε τοῦτον εἶναι θεὸν ἀληθῆ τὸν νεκροῦς ἀναστῆσαι δυνάμενον, ἐκείνον δὲ πλάνον καὶ διάβολον τὸν ἀποκτείναντα καὶ ζωοποιῆσαι μὴ δυνάμενον.” τότε ὁ Ζαμ-⁵ βρης ὤμωσε λέγων “ἐὰν Σιλβέστρος τὸν νεκρὸν ταῦρον ἀναστήσῃ,
B πάντες τὸν Ἰουδαϊκὸν καταλείψαντες νόμον πρὸς τὴν τῶν Χρι-
 στιανῶν αὐτομολήσομεν πίστιν.” ὁ δὲ μακάριος Σιλβέστρος ἐκ-
 τείνων ἐπὶ πολλὰ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ μετὰ θαυμάσιον
 εὐχὴν ποιήσας, πρὸς τὸν ταῦρον ἀπειθῶν εἶπε φωνῇ μεγάλῃ ¹⁰
 “ἐγὼ, δέσποτά μου Ἰησοῦ Χριστέ, τὸ πανάγιον ὄνομά σου ἐπι-
 καλοῦμαι ἐπὶ πάντων, ἵνα μάθῃ ὁ λαὸς οὗτος ὅτι διαβόλου μὲν
 ὄνομα ἐφόνευσεν τὸν ταῦρον, τοῦ δὲ ζωοποιῶν καὶ φανερωτάτου σου
 ὀνόματος ἐπικλησεί ἐζωοποιήθῃ.” καὶ πλησιῶσας τῷ ταύρῳ λέγει
 μετὰ κραυγῆς μεγάλης “ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν οἱ ¹⁵
 παράνομοι Ἰουδαῖοι ἐσταύρωσαν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ἀνάστηθι
 μετὰ σεμνότητος.” καὶ παρενθὺς ὁ ταῦρος ἔλεν ἑαυτὸν κινήσας
C ἀνέστη. καὶ λύσας αὐτοῦ τὰ δεσμὰ ὁ ἅγιος Σιλβέστρος ἀπέλυσεν
 αὐτόν, λέγων “πορεύου εἰς τὴν ἑλθῆς, μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀδι-
 κήσας.” ὅπερ μέγα θαῦμα Ἰουδαῖοι θεασάμενοι καὶ σφόδρα ²⁰
 κατακλαγέστες αὐτίκα προσέπεσον εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου Σιλ-
 βέστρον πάντες, αἰτούμενοι τὸ ἅγιον βάπτισμα. ἀλλὰ καὶ αὐτῇ
 ἡ μακαριωτάτη βασίλισσα Ἑλένη προσπεσούσα τοῖς ποσὶ τοῦ
 ἁγίου Σιλβέστρου παρεκαλεῖτο τόπον αὐτῇ μεταβολῆς παρασχεθῆ-

bres, impudentiam miror. petisti ut verbis omissis certamen factorum instituat. iam Silvester promittit id se facturum, quod tu fieri non posse contendis. par est ergo te confiteri hunc esse verum deum, qui mortuos in vitam reducere valet, hunc autem impostorem esse et diabolum, qui necat et vitam reddere non potest. tum Zambres iuravit: si quidem Silvester taurum excitabit a morte, universi Iudaea lege deserta Christianam amplectentur fidem. at beatus Silvester, manibus aliquamdiu in caelum intentis, et cum lacrimis precatus, ad taurum adit, magna voce ait “ego, domine mi Iesu Christe, coram omnibus sanctissimum tuum nomen invoco, ut universi intelligant taurum hunc a diabolo necatum, invocato tuo vivifice et illustrissimo nomine in vitam reductum esse.” simul propius taurum adsistens alta voce exclamavit “in nomine Iesu Christi, quem impii Iudaei opera Pontii Pilati in crucem egerunt, surge cum maiestate.” Hinc taurus totum corpus commovens surrexit. quem Silvester vinculis solutum abire unde venerat et inter eundem neminem laedere iussit. hoc tam ingens miraculum Iudaei cernentes, eoque percalsi, statim se ad pedes beati Silvestri universi abiecerunt, ac sanctum baptismum eum flagitaverunt. ipsa quoque felicissima regina Helena ad pedes Silvestri accidit, locumque sibi poeni-

ναι. και τούτου γενομένου έχαρη μεγάλως ὁ τε φιλόχριστος βασιλεὺς και ἡ μακαριωτάτη Ἀύγουστα και πᾶν τὸ πλήθος τοῦ λαοῦ, ὥστε ἐπὶ ὥρας δύο κρύζειν ἅπαντας “μέγας ὁ θεὸς τῶν Χριστιανῶν.” και οὕτως ἐθαυμαστώθη ὑπὸ πάντων ὁ θεὸς τῶν Χριστιανῶν και ὁ τούτου θεράπων ἅγιος Σιλβέστρος. ἐν D αὐτῇ τῇ ὥρᾳ πολλοὶ δαιμονῶντες ἐθεραπεύθησαν δι’ ἐσχῶν τοῦ ἁγίου πάπα, και ἄλλα δὲ πάθη πολλὰ και νόσοι ἐκαθαρίσθησαν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐνδοξαζομένου ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. ταῦ δὲ πλήθους τῶν Ἰουδαίων βα- 10 πτισθέντος μεγάλη χαρὰ γέγονεν ἐκ πάσῃ τῇ Ῥώμῃ και τῇ περιχώρῳ αὐτῆς.

Τῷ ιδ’ και ιε’ ἔτει Λικίνιος ἤρξατο κατὰ Χριστιανῶν διωγμὸν κινεῖν, λήθην λαβὼν τῶν προγεγονότων συνθηκῶν. τούτου διὰ γραμμάτων ναυθεῶν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀποστῆναι τῆς 15 κακίας οὐκ ἔπεισε.

Τῷ ις’ και ιζ’ και ιη’ ἔτει τὰ κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς P 283 ἐπράχθη, και ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη ἁγία και οἰκουμηνικὴ σύνοδος τῶν τριακοσίων δεκαοκτῶ ἁγίων θεοφόρων πατέρων ἐγένετο, ἧτις τὸν Ἀρειον και τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ ἀνθεμάτισεν. ἐν τούτῳ 20 και τοὺς Ἰουδαϊκῶς τὸ πάσχα ἐορτάζοντας διὰ τοῦ δσιωτάτου ἐπισκόπου Κοδραύβης ἐπέστρεψε· και Κώνσταντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ προβαλόμενος Καίσαρα εἰς Γαλλίας ἀπέστειλεν. ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις εἰς μῆμην ἔρχεται τοῦ γενομένου πλησίον Ῥώμης ὑπὸ τοῦ κυρίου πρὸς αὐτὸν κατὰ τοὺς ὕπνους προστάγματος, ὅπερ B

tentiae concedi petiit. eo facto vehementer gavisus est imperator Christi amans beatissimaeque Augusta et totus populus, universique per duas horas vociferati sunt “magnus est deus Christianorum.” ita ab omnibus admirabilis est praedicatus Christianorum deus huiusque minister beatus Silvester. eadem hora suis precibus sanctus papa multos a daemonum vexatione liberavit; multique alii morbi sanati sunt vi domini nostri Iesu Christi, magnifice per suos agentis sanctos. baptizata autem Iudaea multitudine magnum fuit Romae et in tota vicinia gaudium.

Anno imperii Constantini 14 et 15 Licinius pactorum oblitus, persecutionem adversus Christianos molitus est. quem per literas officii monens Constantinus, ut a malitia desisteret non persuasit.

Annis 16, 17 et 18 res contra impium Arium gesta est, conciliumque sacrum primum ex toto terrarum orbe collectorum, quae oecumenica nominant Graeci, Nicaeae, a 318 sanctis ac dei spiritu plenis patribus celebratum, Arium eiusque sectatores proscripsit. tunc imperator etiam eos qui Iudaeorum more pascha celebrabant, opera sanctissimi Cordubae episcopi inhibuit; et Constantem filium suum Caesarem designatum in Gallias misit. ipse isto tempore recordatus sibi quondam prope Romam in somnis a domino mandatam uti eo loco, quem ipse ei esset indicat-

ἦν λέγοντος οἰκοδομῆσαι τῇ Θεοτόκῃ πόλιν ἐν ᾧ τόπῳ αὐτὸς ὑποδείξω σοι. καὶ δὴ τὰ κατὰ χώραν καὶ τόπους ἔρουνῶν τῇ Θεσσαλονίκῃ ἐπιβαίνει, καὶ τῷ τόπῳ ἀρεσθεῖς δυοὶ χρόνοι ἐκεῖ διατρίβει. ναοὺς τε θαυμασίους καὶ λουτρὰ καὶ ὑδάτων εἰσαγωγὰς κατασκευασάμενος, ὡς εἶδε λοιμὸν ἐπιγενόμενον, ταύτην μὲν 5 καταλιμπάνει, ἐπὶ δὲ τὴν Βιθυνῶν Χαλκηδόνα ἔρχεται, ὑπὸ τῶν Περσῶν ξηδαφισμένην εὐρῶν ἀνοικοδομεῖν ἤρξατο. καὶ εὐθέως αἰετοὶ τοὺς τῶν τεχνιτῶν λίθους ἀρπάζοντες τῷ Βυζαντίῳ προσέρριπτον. τούτου δὲ πολλὰκις γενομένου ὑπὸ πάντων διαπορουμένου, εἰς τῶν ὑπηρετουμένων τῷ βασιλεῖ Εὐφρατᾶς λεγόμενος διε- 10 σάφησεν ὡς ἐκεῖ φθλον ἔστί τῷ Θεῷ τῇ μητρὶ αὐτοῦ κτισθῆναι C πόλιν. εὐθέως οὖν διαπερούσας, καὶ τὸν τρόπον κατιδῶν καὶ ἀποδεξάμενος, τὸν Εὐφρατῆν ἐπιστάτην τοῦ ἔργου καταλιμπάνει μετὰ βαρείας δυνάμεως καὶ πλούτου πολλοῦ. καὶ αὐτὸς βασιλεὺς κατὰ Περσῶν ἀποδημεῖ. ἔνθα δὴ καὶ κρατηθεὶς Θεοῦ προνοία 15 τὰς τούτων ἀποδιδράσκει χεῖρας καὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἐπαναστρέφει. ὁ μὲντοι Εὐφρατᾶς τοὺς κανάλους ὑπονόμους κατασκευάσας καὶ πάσας πηγὰς ὑδάτων ἀναστομώσας τῶν τειχῶν ἤρξατο· καὶ πάλιν οἱ Πέρσαι κατὰ Ῥωμανίας. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ Εὐφρατᾷ περὶ ναοῦ κτίσεως προστάξας αὐτὸς καὶ περὶ Ἱεροι- 20 κήσεως προσέθηκε. καὶ τοὺς δακτυλίους ἐκάστου τῶν πρώτων ἀρχόντων ἀναλαβόμενος, οἴκους δειμάμενος περιφανεῖς τὰς γυναικάς αὐτῶν μετὰ τῶν παιδῶν καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτοὺς εἰς

6 ἦν ὑπό?

20 αὐτοὺς P

rus, dei genitrici urbem conderet, dum regiones istas et loca contem-
platur, Thessalonicam venit. que loco delectatus, biennium ibi commo-
ratus, urbem magnificis templis balneis et aquaeductibus exornavit. sed
peste ingruente eam relinquens, inde Chalcedonem Bithyniae urbem se
contulit; eamque solo prostratam a Persis inveniens instaurare aggres-
sus est. statim autem aquilae lapides fabris ereptos ad urbem Byzan-
tium profecerunt. id cum saepenumero fieret omniumque animos suspen-
sos teneret, quidam regionum ministrorum, Euphratas nomine, explicavit
rem, nempe deum ibi velle urbem suae matri condi. imperator statim
traiecit eo; cumque locum inspexisset et probasset, Euphratam operi
praeficit, magnis copiis opibusque instructum. ipse in Persas proficis-
citur. ibi cum in hostium manus devenisset, divina providentia proce-
rante eas effugit, ac ad Byzantium reversus est. Euphratas canalibus
subterraneis paratis omnes fontes obstruxit murosque coepit moliri. rur-
sus Persis in Romaniam impressionem facientibus, imperator Euphratae
de templi structura demando negotio ipse etiam de frequentanda ho-
minibus urbe curam gessit. nam domibus magnificis extractis annulos
primarii cuiusque viri recepit, eorumque uxores liberos ac totas familias

τὴν βασιλίδα ἀνήγαγεν. ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν ἐπὶ Πέρσας ἐκστρατεύει καὶ τούτους τροπωσάμενος πάλιν ὑπέστρεψε.

Τῷ 19' ἔτει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος θεωρῶν Λικίνιον μακρότερον κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῷ διωγμῷ χρώμενον καὶ ἐπιβουλήν κατὰ τοῦ εὐεργέτου μελετῶντα, ὀπλίζεται κατ' αὐτοῦ διὰ ξηραῖς καὶ θαλάσσης. ἔνδεκα δὲ καὶ ὀκτὼ μηνὶ τοῦ πολέμου μεταξὺ Κωνσταντίνου καὶ Λικίνου ἵσταμένον, ὡς πόλεμος κατὰ τὴν Βιθυνίαν ἐκροτήθη, ζῶν ὁ ἀλιτήριος συλλαμβάνεται ἐν Χρυσόπολει, καὶ εἰς Θεσσαλονίκην ἐκπέμπεται φρουρεῖσθαι, πρότερον μέντοι ἐν τε τῇ Φιλίππου πόλει πολεμήσας καὶ ἡττηθεὶς. ὡς δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπέμφθη καὶ πάλιν ἐκέῖσε νεωτερίζειν ἔμιλλε βαρβάρους μισθούμενος, τοῦτον διὰ ξίφους ἀποτμηθῆναι ὁ βασιλεὺς κελεύει· καὶ οὕτω λοιπὸν τελείας ἀπήλαυσε γαλήνης τὰ πράγματα. τότε καθιστᾷ Κωνσταντῖνος τοὺς ἰδίους παῖδας Καισαρας, καὶ κυριακὰς πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν κατὰ τόπους εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ ποιεῖ. P 284

Τῷ κ' ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου πληρωθείσης τῆς πάλευς ἐθεματίσθη ἐπὶ Οὐάλεντος ἀστρονόμου, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν ἑκατηνῶν αὐτῆς, ἐκ προστάξεως τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, μηνὶ Μαΐου ια', ἡμέρᾳ β', ἰνδίκῳ γ', ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου 5678. περιέχει δὲ τὸ ἔλρον συμπέρασμα ἔτη 495· τούτῳ τῷ ἔτει καὶ Κρίσπος ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου Χριστιανὸς ἐκοιμήθη· καὶ Ἐλένη ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως στεφθεῖσα δι' ὀπτασίας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπέρχεται, καὶ τοὺς ἁγίους τόπους φανερώ-

in regiam urbem traduxit. ipse rursus in Persas expeditionem fecit, illaque pulsus rediit.

Anno sui imperii 19 Constantinus Licinium videns Christianos insanis vexare ac sibi quoque benefactori suo insidiari, contra eum terra marique bellum paravit. id bellum cum durasset annum atque octo menses, tandemque in Bithyniam delatum esset, ibi flagitiosus ille Licinius in urbe Chrysopoli captus Thessalonicamque in custodiam datus est. et quidem prius Philippis, ac deinde Adrianopoli rebellarat victusque fuerat. verum ut Thessalonicæ etiam barbaros mercede conducere novasque res eum moliri Constantinus sensit, gladio ei caput amputari iussit. ita demum perfecte omnia fuerunt pacata. tunc Constantinus suos filios Caesares designat, et ad convertendos ad Christianam religionem populos passim in honorem dei templa ponit.

Anno vigesimo imperii Constantini urbs absoluta, eiusque thema inussu imperatoris a Valente astronomo descriptum est, octavo feriarum dedicationis die, qui fuit Maii undecimus, septimanae secundus, indictione tertia, anno a mundi origine 5638. continet autem tota complexio annos 696. eo anno Crispus Constantini filius Christianus vita decessit. et Helena mater imperatoris in somnio admonita Hierosolymam proficiscitur; ibique sacris locis detectis venerandam crucem invenit,

οσα και τὸν τίμιον σταυρὸν ἐφροῦσα πάντα ἀνίστησε, και ναοὺς οἰκοδομήσασι ἐν αὐτοῖς περιφανῶς τούτους ἐκαλλώπισεν. ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας σοφίας και τῆς ἁγίας Εἰρήνης και τῶν ἁγίων ἀποστόλων και τοῦ ἁγίου Μωκίου και τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου και τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐν τῷ Ἀνάκλιω και Σωσθενίῳ, ἐνθα και Θείας ἁμαστῶς ἤκουσέ τε και ἐθεάσατο ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς, ἐποδόμησε. τοὺς δὲ τῶν Ἑλλήνων εἰδωλακοὺς ναοὺς προσέταξε καταλύεσθαι και ἐκκλησίας οἰκοδομῆσθαι, και τὰς τούτων προσόδους αὐταῖς δωρεῖσθαι. ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλικῶς παλλὰ τῶν ἐθνῶν τὸν χριστιανισμὸν προσεδέξαντο, ἀπὸ τε Κελτῶν και Γαλατῶν τῶν ἐσπερίων· ἀλλὰ και Ἰνδοὶ οἱ ἐνδοτέρω, Ἰβῆρες τε και Ἀρμένιοι ἀρχὴν ἐκ Τηριδάτου λαβόντες. τότε γὰρ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐκ τοῦ φοβεροῦ λάκκου ἐκείνου ἐμβέβληται και κατὰ τὸν βασιλεῖα Τηριδάτην γίνεται, και ἡ πᾶσα Ἀρμενία εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν μετατίθεται. και Πέρσαι ὁμοίως ἐπὶ Σιμιῶν ἐπισκόπου. ἀλλὰ και Οὐθαξᾶδ ἐθνάρχος παιδαγωγὸς Σαπώρου ἐμαρτύρησεν.

Οὗτος ὁ μέγας βασιλεὺς ὑπὸ φιλοσόφων Ἑλλήνων ὀνειδιζόμενος ὡς νεωτερίζων τὴν θρησκείαν, ἕνα τῶν φιλοσόφων αὐτῶν παρόστησε διαλεχθῆναι Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐπισκόπῳ περὶ τῆς πίστεως. ὁ δὲ Ἀλεξάνδρος θεῖος μὲν ἦν ἀνὴρ, λόγων δὲ ἀπειρος. ὡς οὖν εἶδε τὸν φιλόσοφον γλωσσαλοῦντα, ἔφη "ἐπιτάτω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν σιωπᾶν και μὴ

omniaque restituit, et templa his locis aedificavit ac splendide exornavit. eo tempore Constantinus aedem S. Sophiae (id est Sapientiae) et S. Irenae (id est Pacis) et SS. apostolorum, tum beatorum Mocii et Agathonici et copiarum praefecti in Anaplo et Sosthenio exstruxit; ubi etiam miraculose audivit divinarum vocum omina atque vidit. iussit etiam Graecorum simulacris dedicata fana destrui, eorumque reditus templis Christianorum a se aedificatis addidit. hoc imperatore multi populi Christianam religionem amplexi sunt, Celtarum et Gallorum occidentali-um, tum Indi interiores Iberesque et Armenii, Teridate eius rei prae-cipe. tunc enim Gregorius magnus, Armeniae magnae episcopus, ex terribili isto lacu eductus ad regem Teridatem accessit, et universa Armenia in Christi fidem concessit; nec non Persae, Simeone episcopo eos docente. sed et Uthaxadus eunuchus, Saperis Persarum regis paedagogus, ob Christianae religionis confessionem capitali est affectus supplicio.

Constantinus porro, cum ei philosophi Graeci exprobrarent quod religionem innovasset, quendam philosophorum ad disputandum de fide cum Alexandro episcopo produxit. erat is Alexander homo divinus, ceterum indoctus. is cum philosophum videret garrulentum. impero, inquit, tibi in nomine Iesu Christi, veri dei, ut sileas neque loquaris. adhuc

φθέγγεσθαι.² καὶ ἅμα τῷ λόγῳ ἐφωσέθη καὶ γέγονεν ἀλαλος. τότε σεισμὸς γέγονε τηλικούτος ἐν Καμπανίᾳ ὡς ἐν πόλεις πεσεῖν, P 285 καὶ ἧλιον ἔκλειψις τοιαύτη ὡς ἀστέρας φαῆναι ἐν ἡμέρᾳ. τότε καὶ ὄφειον παντοῖον γένος ἐπὶ τὴν Μελιτητῆν φαῆναι· οἱ καὶ 6 μαχεσάμενοι κατέκτειναν ἑαυτούς, ὡς καὶ τὴν χώραν ἐπόξισαι. καὶ Ἰουδαίους περὶ τὴν οἰκαδομήν τοῦ ναοῦ πάλιν στασιάζοντας Κωνσταντίνος ὁ μέγας τιμωρησάμενος διεσχόρησεν.

Ἡ δὲ μακαρία Ἑλένη ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπανελθούσα, καὶ πολλὰ τῷ νύῳ αὐτῆς καὶ βασιλεῖ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως 10 ἐντειλαμένη, ἐτελεύτησεν. ἐτῶν α', καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. πάσαις τοῖνυν ἡ μακαρία ἀρεταῖς κεκοσμη- B μένη εἶχε καὶ τὴν χριστομίμητον ταπεινοφροσύνην πρὸς πάντας μὲν, ἐξαιρέτως δὲ πρὸς τοὺς μονάζοντας. συνάγουσα γὰρ παρ- θένους καὶ ἐπὶ σπιβάδων κατακλόνουσα αὐτὴ δι' ἑαυτῆς καθυπ- 15 σόργει, ὄψα παρατεθεῖσα καὶ κύλικας ὀφύγουσα καὶ ὕδωρ ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐπιχέουσα, Θεραπειῆς ἔργον ἐπλήρου. οὕτω δὲ καὶ τὸν ἀειμνηστον υἱὸν αὐτῆς ἐξπαίδευσεν ἄτυφον ἔχειν φρόνη- μα, ἀρετῆς καὶ πολιτείας ἀκριβοῦς ἐπιμελεῖσθαι, δουλεύειν δὲ τῷ κυρίῳ μετὰ φόβου καὶ τρόμου· ὃς φυλάττων ἀκριβῶς τὰς 20 αὐτῆς ἐντολὰς ἐκαρποφῶρει ἑκατονταπλασίως.

Τῷ α' ἔτει γέγονεν ἡ ἅγία καὶ οἰκουμένην πρώτη σύνοδος ἐν Νικαίᾳ, συνελθόντων τῶν ἁγίων τῆς πατέρων. ἧς ἡγοῦντο C Σιλβέστρου πάπῃ Ρώμης τοποτηρηταί, Βίτων καὶ Βικεντίων

ea Alexandro dicente philosophus obmutuit verbumque facere nequivit. ea tempestate in Campania urbes 13 terrae motu prostratae sunt; tantusque fuit solis defectus ut meridie stellae viderentur. et in Melitena omnis generis angues exstiterunt, qui se invicem pugnando necaverunt, ex iisque gravis ea in regione est obortus foetor. Iudaeos quoque rursus tumultuantes, ac templum aedificare conantes, Constantinus ultus est, atque dispersit.

Beata autem Helena Hierosolymis domum reversa, cum filio multa de Christiana pietate mandasset, vitam finiit anno aetatis 80; sepultaque est in templo apostolorum. beata ista mulier omnibus ornata virtutibus, Christi imitatione etiam animi demissione usa est cum erga omnes homines tum maxime eos qui solitariam vitam agunt. nam virgines cogens et in toris collocans, ipsa eis ancillae in morem ministrabat, cibos apponens et pocula porrigens manibusque earum aquam affundens. ita et inclitum suum filium instituebat, uti fastu vacaret virtutisque exacte laudabili studeret, dominoque cum metu et tremore serviret. atque is matris praeceptis accurate parens centuplum protulit fructum.

Anno Constantini vigesimo sanctum primumque oecumenicum concilium Nicaeae actum fuit, congregatis eo 318 sanctis patribus. praefuerunt ei Silvestri Romani papae locum tenentes Viton et Vincentium

πρεσβύτεροι, Μητροφάνης τοῦ Βυζαντίου, Ἀλεξάνδρος Ἀλεξανδρείας, Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, Μακάριος Ἱεροσολύμων, κατὰ Ἀρείου πρεσβυτέρου γεγονότος Ἀλεξανδρείας, βλασφημοῦντος τὸν Θεὸν λόγον κτίσμα καὶ ἑτεροοῦσιον τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν δοξάζοντος. ὃν καθελούσα ἀνεθεμέτισε σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ, τὸν δὲ υἱὸν ὁμοοῦσιον καὶ συνάναρχον τῷ πατρὶ καὶ Θεὸν ἀληθινὸν καὶ κτίστην πάντων ἐδογματίσα. μετὰ γοῦν τὸ συνυδροισθῆναι πάντας τοὺς ῥηθέντας τῇ πατέρας

D ἐν Νικαίᾳ δημοσίοις ὀχθήμασιν, ἀφίκετο καὶ ὁ βασιλεὺς ἐφιέμενος ἰδεῖν τὴν πληθύν τῶν ἀρχιερέων. καὶ δὴ οἶκον μέγιστον ἐν τοῖς 10 βασιλείοις κατασκευάσας θρόνους πολλοὺς ἐν αὐτῷ τεθῆναι προσέταξε, καὶ οὕτως εἰσελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς ἐπέτρεψεν. ἔσχατος δὲ σὺν ὀλίγοις εἰσελθὼν καὶ αὐτός, καὶ στὰς ἐν τῷ μέσῳ, προετρέψατο πάντας καθίσαι. ἔτα θρόνον μικροῦ τεθέντος κελυσθεῖς ὑπ' αὐτῶν ἐκάθισεν ἔσχατος πάντων· τοσαύτη τις εὐλάβεια καὶ 15 αἰδῶς τῶν ἀνδρῶν κατεῖχε τὸν βασιλέα. καὶ οἱ μὲν τοῖς ἕνθεσι τῶν ἰγκωμίων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στεφανώσαντες τὴν περὶ τὰ

P 226 θεῖα σπουδῆν εὐλογαίαις ἠμέλιαντο· ὁ δὲ τοὺς περὶ τῆς ὁμονοίας καὶ συμφωνίας προσυγαγὼν λόγους πολλοὺς μὲν ἐφιλοφρονήσατο καὶ λόγοις καὶ δῶροις, πολλὰς δὲ στιβάδας προστάξας εὐτρεπισθῆναι 20 ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντας ἐστίασε, τοὺς μὲν ἀξιολογωτέρους ὁμοτραπέζους λαβῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὰς ἄλλας τραπέζας διεῖλε. Θεασάμενος δὲ τινὰς τοὺς δεξιὸς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκομμένους, καὶ

presbyteri, Metrophanes Byzantii, Alexander Alexandriae, Eustathius Antiocheae, Macarius Hierosolymae episcopi. actum contra Arium, qui Alexandriae presbyter fuerat, impieque pronuntiabat verbum dei creaturam neque eiusdem cum patre essentiae esse, ac fuisse tempus quo verbum non fuerit. eum concilium cum sectatoribus eius proscribens, decrevit filium esse eiusdem cum patre essentiae, similiterque principio carere, et esse verum deum atque omnium conditorem. cum Nicaeam 818 isti patres publicis vehiculis pervenissent, eodem etiam imperator se contulit, cupiens videre eam summorum pontificum multitudinem. domum in regia amplissimam positam solis adornari inque eam patres convenire iussit. ipse cum paucis postremus intravit, inque medio adstitit, ac considerare patres mandavit, iussuque eorum posita sella ultimus omnium sedit: tantum imperator patribus reverentiae ac honoris deferbat. ac patres quidem floribus laudationum caput imperatoris coronantes, faustis precationibus studium eius rerum sacrum compensaverunt. imperator habita oratione qua eos ad concordiam et unanimi-
tatem exhortaretur, multos ipsorum verbis ac muneribus prosecutus, multos toros parari iussit, omnesque ad unum convivium vocavit, ita ut praetantiores suae mensae adhiberet, reliquos in ceteras mensas distribu-
eret. videns autem quibusdam oculum dextrum esse erutum, acci-

μαθῶν ὡς ὑπὸ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν
 ὁμολογίαν τοῦτο πεπόνθασι, τὰ χεῖλη τοῖς τραύμασι προσεδήνοχε
 κατασπαζόμενος, ἐλκύσειν ἐκεῖθεν εὐλογίαν τῷ φιλήματι πιστεύων·
 οὕτως ἦν ὁ Θαναμάσιος ἀγὴρ ἐκεῖνος εὐλαβεῖα καὶ πίστι καὶ μετριο-
 5 φροσύνη λελαμπρυσμένος. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐπίσκοποι πάντες καὶ ὁ Β
 βασιλεὺς εἰς ἓνα τόπον συνελθόντες καλοῦσι τὸν Ἄρειον σὺν τοῖς
 ὁμόφροσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σύνοδον, ἐπιτρέποντες αὐτῷ συστήναι
 τοῖς οἰκειοῖς δόγμασιν. ἦν δὲ τὰ δόγματα τοῦ ἀσεβοῦς καὶ τρισ-
 καταράτου Ἄρειου ταῦτα. οὐκ αἰεὶ ὁ Θεὸς πατὴρ ἦν, ἀλλ' ἦν
 10 ὅτε Θεὸς πατὴρ οὐκ ἦν. οὐκ αἰεὶ ἦν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἀλλ' ἐξ
 οὐκ ὄντων γέγονεν· ὁ γὰρ ὢν Θεὸς τὸν μὴ ὄντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος
 πεποίηκε. διὸ ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν· κτίσμα γὰρ ἐστὶ καὶ ποίημα
 ὁ υἱός. οὔτε δὲ ὁμοίος ἐστὶν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ κατ' οὐσίαν. οὔτε
 δὴ ἀληθινὸς καὶ φύσει τοῦ πατρὸς λόγος ἐστίν, οὔτε ἀληθινὴ
 15 σοφία αὐτοῦ ἐστίν· ἀλλ' εἰς μὲν τῶν ποιημάτων καὶ γεννητὸς C
 ἐστὶ, καταχρηστικῶς δὲ λέγεται λόγος καὶ σοφία, γενόμενος καὶ
 αὐτὸς τῷ ἰδίῳ τοῦ Θεοῦ λόγῳ καὶ ἐν τῷ Θεῷ σοφία, ἐν ᾗ καὶ τὰ
 πάντα καὶ αὐτὸν πεποίηκεν ὁ Θεός. διὸ καὶ τρεπτός ἐστι καὶ ἀλ-
 λοιωτὸς τὴν φύσιν, ὡς καὶ πάντα τὰ λογικά. ξένος τε καὶ ἄλλο-
 20 τριος καὶ ἀπεσχονισμένος ἐστὶν ὁ λόγος τῆς Θεοῦ οὐσίας, καὶ
 ἀόρατος ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ. οὔτε γὰρ τελείως καὶ ἀκριβῶς γινώσκει
 ὁ λόγος τὸν πατέρα, οὔτε τελείως αὐτὸν ὁρᾷν δύναται. καὶ γὰρ
 ἑαυτοῦ τὴν οὐσίαν οὐκ οἶδεν ὡς υἱὸς ἐστὶ· δι' ἡμᾶς γὰρ πεποίη-

piensque id eos a Diocletiano et Maximiano passos quod Christum es-
 sent confessi, cicatrices eorum labiis admotis deosculatus est, sperans
 oculis inde se felicitatem haustum: tantum fuit in isto imperatore
 fidei, observantiae erga sanctos et modestiae. postridie episcopi universi
 et imperator in unum locum collecti Arium ad se vocant in concilium
 cum suis sectatoribus, eique suas opiniones asserendi potestatem faciunt.
 haec autem erant impii atque execrandi Arii decreta. deus non sem-
 per fuit pater, sed fuit cum deus non esset pater. non semper fuit ver-
 bum dei, sed ex eo quod nihil erat, creatum est: deus enim qui erat,
 is deum qui non erat, ex nihilo creavit. aliquando igitur verbum non
 fuit: nam filius creatura est, et res effecta. neque vero quod ad essen-
 tiam attinet, filius patri similis est; neque genuinum et naturae eiusdem
 cum patre verbum est, neque vera eius sapientia: sed verbum est de
 numero creaturarum, genitum: improprie autem verbum et sapientia dici-
 tar, cum ipsum quoque conditum sit a proprio dei verbo et sapientia
 quae in deo est, qua a deo omnia et verbum quoque ipsum facta sunt.
 ideo verbum etiam mutabile est ac naturae alterabilis, sicuti omnia ra-
 tione praedita; alienumque est verbum a dei substantia, ab eaque di-
 stinctum. neque videre potest patrem filius, neque perfecte et praecise
 eum cognoscere neque videre potest. nam suam ipsius quoque substan-
 tiam non novit, quomodo sit filius. propter nos enim factus est, ut deus

ται, ἵνα ἡμᾶς δι' αὐτοῦ ὡς δι' ὀργάνου κτίσῃ ὁ Θεός· καὶ οὐκ ἂν ὑπέστη, εἰ μὴ ἡμᾶς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς ποιῆσαι. ἠρώτησεν οὖν τις αὐτοὺς εἰ δύναται ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος τραπήναι, ὡς ἐγράφη ὁ **D** διάβολος· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν εἰπεῖν οὐκ αἶ, δύναται τραπήναι· τρεπτῆς γὰρ ἐστὶ φύσεως, γενητὸς καὶ κτιστὸς ὑπάρχων. 5

Ἄλλὰ τὸ κατὰ τὴν σύνοδον γεγονός θαῦμα οὐ δίκαιον σιωπῇ παρῆμηναι. πρὸς γὰρ τὸ παράδοξον τοῦ βασιλικῆς διατάγματος καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες ἐν τῇ συνόδῳ παρήσαν, διαλεκτικῆς ἐμπειρότατοι· ἐν οἷς ὑπῆρχέ τις Ἑλλήν παρὰ πάντων αὐτὸς θαυμαζόμενος, ὥστε μεγάλην ἀκρόασιν ἐκ τῆς συμβολῆς 10 γενέσθαι πλήθους ἐπισυντρέχοντος. οὐδὲ γὰρ οἴοι τε ἦσαν οἱ ἐπίσκοποι τὸν φιλόσοφόν τε καὶ ῥήτορα περιτρέψαι τέως διαλεγόμενον, ὅτι πᾶσι τοῖς ἐπαγομένοις ῥᾶστα προσεφέρετο, ἐπιλύων **P 287** εὐφρῶς τὰ προτεινόμενα καὶ δίκην ἐγχείλων ἀκατάσχετος εὐρισκόμενος. ἐν οἷς γὰρ ἐδόκει συνέχεσθαι, διολισθαίνων ἐπικρατεστέ- 15 ρως ἀντεφέρετο τῇ τῶν νοημάτων δεινότητι καὶ ῥημάτων εὐλογητικῇ τε καὶ στωμυλλῇ. ἀλλ' ἵνα δεῖξῃ ὁ Θεὸς ὅτι οὐκ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει, ἀνθρωπὸς τις ἐκ τῶν ἁγίων ὀνόματι Σπυρίδων, ἐπίσκοπος Τριμιθούνητων, ἀπλούστατος δὲ τὴν φύσιν καὶ ἰδιώτην τὸν λόγον, αἰτεῖται χώρων αὐτῷ δοθῆναι 20 διαλέξεως πρὸς τὸν φιλόσοφον. οἱ δὲ πατέρες τὸ ἀπλοῦν τε καὶ ἰδιωτικὸν τοῦ ἀνδρὸς εἰδότες ἐκώλουν αὐτόν. τοῦ δὲ μὴ ἀνεχο- **B** μένου, πρόσσεισι τῷ ἀνδρὶ καὶ φησὶν “ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄκουσον, ὃ φιλόσοφε, τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα. Θεὸς

nos ipsius tanquam instrumenti opera crearet, neque omnino existisset nisi deus nos facere voluisset. interrogatus etiam Arius a quodam, possetne verbum mutari, quomodo diabolus est mutatus, non veritus est affirmare posse id mutari: esse enim mutabilis naturae utpote genitum et creatum.

Ceterum miraculum eo in concilio factum iure praetermitti silentio non potest. novitate decreti imperatoris moti convenerant ad concilium philosophi oratoresque artis disserendi peritissimi. inter eos quidam erat Graecus in omnium admiratione, et ad cuius disputationes magna hominum accederet multitudo. neque enim eum confutare valebant episcopi, cum et facillime quibusvis obiectionibus occurreret, et argute dissolveret proposita, instarque anguillae comprehendi nequiret, sed cum maxime videretur constrictus, elaboretur ac validius instaret adversario: tanta in eo erat ingenii vis, verborumque copia et volubilitas linguae. deus tamen tunc ostendit regnum suum non verbis sed potestate niti. quidam enim de sanctis, nomine Spyridon, episcopus Trimituntius, simplicissimo ingenio ac disserendi rudis, petiit sibi cum philosopho isto disputandi locum concedi; nihilque moratus patres, qui eius ruditatem et simplicitatem scientes prohibebant, aggressus eum “in nomine” inquit “Iesu Christi, audi philosophe veritatis decreta. unicus est deus, qui

εἰς ἐστίη, ὃ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ποιήσας, ὃ καὶ ἄνθρωπον ἐκ γῆς διαπλάσας, καὶ τὰ ὄρατὰ πάντα καὶ ἀόρατα τῷ λόγῳ αὐτοῦ καὶ τῷ πνεύματι συστησάμενος. τοῦτον τὸν λόγον ἡμεῖς εἶδον θεοῦ εἰδότες προσκυνοῦμεν, πιστεύοντες διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐπ' ἰσχυρίων ἐκ τῆς παρθένου τεχθῆναι, καὶ διὰ σταυροῦ καὶ θανάτου καὶ ἀναστάσεως ἡλευθερωσθῆναι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· ὃν καὶ ἐλπίζομεν ἐλθόντα πάλιν κρῖναι πάντας ἐν δικαιοσύνῃ. πιστεύεις τούτοις, φιλόσοφε;” ὃ δέ, ὡς ἂν τις μηδέποτε πείραν λόγων ἔχων εἰς ἀντίθεσιν, ἀπηνείδῃ, καὶ ὡς κωφός C
10 καὶ ἄλαλος ἀποσιωπήσας τοῦτο μόνον ἐφθέγγετο, ὅτι κάμοι ταῦτα οὕτως ἔχειν δοκεῖ. καὶ ὁ γέρον ἤρῃσεν “οὐκοῦν ἀναστάς ἀκολούθει μοι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ λήψῃ τὸ σημεῖον τῆς πίστεως ταύτης.” ὃ δὲ φιλόσοφος ἐπιστραφεὶς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ “ἀκούσατε, ὦ ἄνδρες. ἕως ὅτε λόγων ἐποιούμην σπουδῆν, 15 λόγους λόγοις ἀντετίθουν καὶ τὰ προτεινόμενα τέχνη τοῦ λέγειν ἀνέτριπον. ὅτε δὲ ἀντὶ λόγων δύναμις τις ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦδε τοῦ γέροντος, οὐκ ἴσχυσαν οἱ λόγοι τῇ δυνάμει ἀντιτάξασθαι· οὐδὲ γὰρ οἶός τέ ἐστιν ἄνθρωπος ἀντιστῆναι θεῷ. διὰ τοι τοῦτο εἴ τις ὑμῶν δύναται συνίεναι ὡς καὶ γῶ, πιστεύσει εἰς τὸν 20 Χριστόν, καὶ ἀκολουθήσει ὃν ἐμοὶ τῷ γέροντι τούτῳ, ἐν ᾧ ἐλάθησεν ὁ θεός.” τούτῳ οὖν τῷ τρόπῳ γενόμενος ὁ φιλόσοφος Χριστιανὸς ἔχαριεν ἠτηθείς ἐπὶ τοῦ γέροντος.

Παρῆν δὲ τημαῦτα καὶ ὁ θεὸς Παφνούτιος καὶ τερατοεργὸς καὶ ὁμολογητῆς, οὗ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν Μαξιμιανὸς ἐξώ-

caelum et terram creavit, et hominem ex terra finxit, et reliqua omnia tam quae visum fugiant quam quae in oculos incurrant, verbo spiritu- que suo condidit. huius verbum nos scimus filium dei esse, ideoque adoramus, credentes nostrae salutis causa eum postremo tempore ex virgine natum, supplicio morte atque in vitam reditu suo humanum genus liberasse; eundemque speramus rediturum, iustoque universos iudicaturum. credis haec, philosophe?” ille vero, veluti si nunquam disputare didicisset, muti instar obtulit, hoc unum fatus “mihī quoque ita res habere videtur.” tum senex Spyridon “ergo” inquit “surge, et me ad templum sequere, ibi tesseram fidei huius accepturus.” philosophus autem versus ad discipulos suos “audite” ait. “quamdiu res verbis agebatur, dicta dictis opposui, arteque disserendi obiecta refutavi. postquam autem pro verbis vis quaedam ex ore huius senis exivit, nihil adversus vim verba valere: non enim potest homo resistere deo. itaque si quis vestrum ita potest intelligere uti ego, is in Christum credat, mecumque senem hunc sequatur, cuius ore deus est locutus.” hoc modo philosophus Christianam pietatem amplexus se a senē isto victum gavisus est.

Interfuit ei concilio etiam divinus Paphnutius, mirificus homo et confessor, cui Maximianus dextram eruerat oculum. is, cum vellet con-

ρουξεν. ὃς τῆς συνόδου κανονίσει θελούσης ὥστε κληρικῶν μὴ συνέρχεσθαι γυναικὶ πρὸς γάμον, ὡς βαρὺν τὸν λόγον ἀνέτρεψε, καὶ μόνοις ἐπισκόποις ἐτύπωσε τοῦτο παραφυλάττεσθαι.

Μετὰ γοῦν πολλὴν τῆς σκέψεως ἀκρίβειαν ἔδοξε πᾶσιν ὁμοῦ δεῖν ὁρίσασθαι τὸ ὁμολοῦσιον ἐπὶ τῆς ὁρθοδόξου πίστεως, τοὔτεστι τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως τῷ πατρὶ καὶ τὸν υἱὸν ὁμολογεῖν.
P 238 ἦν δὲ καὶ κατὰ κράτος καὶ συμφώνως ἐβεβαίωσαν, παρῆξ Ἀρείου τοῦ ἁσεβοῦς καὶ ἐτέρων ἕξ ὁμοφρόνων αὐτῷ, οὓς ἀναθεματιώσαντας ὑπὸ τῶν θείων τιῆ πατέρων ὁ βασιλεὺς ἐξώρισε.

Μετὰ δὲ ταῦτα φιλαπεχθήμενες ἄνδρες κατὰ τινων ἐπι-
 σκόπων ἐγγράφους ἐπέδωκαν τῷ βασιλεῖ κατηγορίας. ὁ δὲ ταύτας δεξάμενος καὶ δεσμήσας καὶ τῷ δακτυλίῳ σημηνάμενος ἐκέλευσε φυλάττεσθαι. εἶτα πρὸς εἰρήνην αὐτοὺς καὶ ὁμόνοιαν συμβιβάσας ταύτας ἐνώπιον πάντων κατέκαυσε, ὄρωκ πληροφορήσας αὐτοὺς μηδὲν ἀναγῶναι τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων. οὐδὲ **10**
 γὰρ ἔφη χρῆναι τὰ πλημμελήματα τῶν ἱερέων δῆλα γενέσθαι τοῖς
B πολλοῖς, ἵνα μὴ σκανδάλου πρόφασιν ἐντεῦθεν λαμβάνοντες ἀδεῶς ἁμαρτάνωσιν. ἐγὼ δὲ εἰ αὐτόπτης ἐγενόμην ἐπισκόπου γάμον ἀλλότριον διορῦτοντος, συνεκάληψα ἂν τῇ πορφυρίδι μου ταύτη τὸ παρηνόμως γινόμενον, ὡς ἂν μὴ βλάβει τοὺς θεωμένους τῶν **20**
 ὁρωμένων ἢ ὄψις. οὕτω τοίνυν τοὺς μὲν εὖ λέγοντας ἀνακηρύττων, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας παρακλητικῶς εἰς ὁμόνοιαν ἐλαύνων, τοὺς πάντας ὁμογνώμονας καὶ ὁμοδόξους τοῖς ἀμφισβητούμενοις ἅπασι κατέστησε. καὶ οὕτω παρανέσας πάντας, καὶ πολλῆς

cilium decernere ut clerici nuptiis abstinerent, eam sententiam ut duram refutavit, auctorque fuit ut caelibatus solis iniungeretur episcopis.

Re accuratissime examinata ea fuit omnium sententia, veram fidem statuere filium consubstantialem, hoc est eiusdem cum patre essentiae atque naturae. eam sententiam firmiter omnes atque uno ore approbant, excepto impio Ario et sex aliis cum eo sentientibus. quos a divinis 318 patribus proscriptos imperator exsulare iussit.

Secundum haec, cum inimicitiarum serendarum studiosi homines scriptas contra episcopos quosdam accusationes imperatori tradidissent, is eas acceptas colligavit suoque annulo obsignatas asservari iussit. postea discordiis pacificatione sua sublatis, eas accusationes in conspectu omnium cremavit, iuramento fidem faciens nihil se in iis scriptum legisse. non enim, dicebat, debent sacerdotum delicta multitudinī exponi, ne homines inde offensae sumpta occasione sine metu peccent. ego si meis oculis viderem ab episcopo adulterium committi, vel purpura mea vellem flagitium obtegere, ne eius conspectus alios laederet. ita tum imperator eos qui recte sentirent victores praedicans, veritatis repugnantes placide ad consentiendum adhortans effecit uti universi de rebus controversis idem sentirent. atque ita collaudatos omnes honori-

τιμῆς τε καὶ δωριῶς ἀξιώσας, ἕκαστον παρηγγύησε καταλαβεῖν τὴν ἰδίαν ποίμνην. ἐτύπωσε δὲ καὶ τὸ ἅγιον πάσχα ἐορτάζειν ἡμᾶς κατὰ τὴν νῦν κρατούσαν συνήθειαν· τινὲς γὰρ τῶν πρῶτην κατὰ C τὴν ἰδ' τῆς σελήνης ἐώρταζον.

- 5 Μετὰ δὲ τινα χρόνον ὑπὸ τῆς θρυγατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίας παρακληθεὶς ἀνῆκε τὸν Ἄρειον ἀπὸ τῆς ἔξορίας ὡς δῆθεν μετανοήσαντα. οὗ παραγενομένου, καὶ ἐρωτηθέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰ στοιχεῖ τοῖς ἄλλοις καὶ τῇ ἐκδέσει τῆς ἐν Νικαία συνόδου, παρευθὺν κατέθετο πιστεύειν οὕτως. ὁ δὲ θαναμάσας ὄρκον ἐπή-
 10 νεκε μὴ φρονεῖν ἐναντία τῇ συνόδῳ· καὶ τοῦτο ποιήσας ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰρηκῶς ἀδτιῷ “εἰ μὲν ὀρθή σου ἐστὶν ἡ πίστις, καλῶς ὤμοσας· εἰ δὲ ἀσεβῆς καὶ διστραμμένη, κρῖναι κύριος ὁ θεὸς τὰ κατὰ σε θάττον.” ταύτη τοι καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον εἰς κοινωρίαν αὐτὸν δέξασθαι παρεκελεύσατο ὡς ἕτε μετανοήσαντα. D
 15 τοῦ δὲ μὴ καταδεχομένου, γινώσκοντος ἀκριβῶς τὴν Ἄρειον δυστροπίαν, ἔξοριζει τοῦ θρόνου τὸν ἅγιον, πιστεύσας καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ γενομένας ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν λοιδορίας. καὶ οὐ θαῦμα· πολλάκις γὰρ καὶ θεῖοι ἄνδρες κατὰ τινῶν εὐσεβῶν διαβολὴν ἀκρίτως παραδείξάμενοι παρετράπησαν τῆς ἀληθείας καὶ τοὺς
 20 εὐσεβεῖς παρέβλαψάν τε καὶ παρελύπησαν, ὥσπερ οὖν καὶ ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ ἔξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰκέτου Σιβά, κατὰ τοῦ δεσπότου Μιμφιβοσθὲ ψευδηγοροῦντος ὡς διὰ τὰ τοῦ τυράννου Ἀβισαλὼμ φρονεῖ, τοῦτον παρέβλαψε καὶ τῶν ἰδίων ἀποστερήσας τῷ οἰκέτῃ προσεκλήρωσεν. ὅθεν χρῆ μετὰ πολλῆς ἀκριβείας P 289

bus ac donis prosecutus ad summ singulos gregem redire iussit. constituit etiam ut sacrum pascha eo, quo nunc receptum est, modo celebraretur: ante enim quidam 14 luna id agebant.

Aliquanto post tempore, suavis Constantiae filiae suae, Arius ab exilio domum redire passus est, resipuisse eum putans. Arius reversus ab imperatore est interrogatus ane decreto et expositioni concilii Nicaeni staret. statimque hoc ille affirmavit. quod admiratus imperator iuramento adactum, non dissentire ab eo concilio, dimisit, ita fatus “si quidem recta est fides tua, bene iurasti: sin impia et perversa, celeriter in te deus statuatur.” proinde Constantinus a magno etiam Athanasio postulavit ut eum veluti qui resipuisset reciperet; et cum id recusaret quippe Arii perversitatem perspiciebat, fidem adhibens Ariatorum calumniis, quibus Athanasium impetebant, episcopatu eiecit. neque id miram fuit. saepe enim etiam divini homines, calumnias piis intentatas non explorata admittebant, a vero aberraverunt piosque iniuriis ac damnis affecerunt. quomodo etiam divinus homo Davidus a servo Siba deceptus, qui falso Memphibosthum dominum suum deferebat quasi is Absalomus partibus se addidisset, facultates domino iniuste eripuit servoque mancipavit. quare oportet magna cum attentione animi atque de-

τε καὶ σκέψεως ἐρευνᾶν τὰς κατηγορίας, καὶ μὴ ὡς ἔτυχε πιστεῦεν τοῖς κατηγοροῦσι, κἄν ἄγαν ὥσον ἀξιοπίστοι. διὰ δὲ καὶ Νικόδημος πρὸς τοὺς παρονόμους Ἰουδαίους καταφορικῶς τε καὶ ἐν-
 τρεπτικῶς ἔφη “μὴ ὁ νόμος ὑμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ’ αὐτοῦ πρῶτον καὶ γινῶ τί ποιεῖ; ἐμέλει γέ τοι καὶ αἱ 5
 τῶν ἔξω σοφοὶ τοῦτο προδήλως ὑπεμφαινόντες οὕτω φασίν· εἰ μὲν ἀμφισβήτησις κρίνει, ἀναρτάσθω, εἰ δὲ κρίσις, τοὺς ἐλέγχους βιασινιζέτω, εἰ δὲ βάσανος, τὸ θεῖον ὀριζέτω· ὁ δὲ ὄρος γεγρά-
 B φθω, τὰ δὲ γεγραμμένα κυρούσθω, τὰ δὲ κυρωθέντα βεβαιού-
 σθω τοῖς ἔργοις, καὶ πᾶσα ἀνιμαχία οἰχέσθω, καὶ πᾶν φιλα 10
 χορευέτω. καὶ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ὁ θεὸς λόγος οὕτως φησίν. ἔστω δὲ ὁ κριτὴς ἀπροσωπώληπτος, μήτε πλοῦσιον ἐν-
 τρεπόμενος ἢ κολακεύων παρὰ τὸ προσῆκον, μήτε πένητος φει-
 δόμενος. ‘οὐ λήψῃ’ γάρ φησι ‘πρόσωπον θυνάστου, καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει.’ ὅτι τοῦ θεοῦ ἡ κρίσις δακίμως τὸ δι- 15
 καιον διώξεται, καὶ οὐκ ἀρέσῃ τίς δίκαιῳ οὐδὲν ἄδικον. ὅθεν οὐ δεῖ πιστεῦεν ὡς ἔτυχε τοῖς κατηγοροῦσιν ἀκρίτως καὶ ἀβασανί-
 στως. ἐγγραφεῖ γάρ τινας καὶ διὰ ζῆλον ἢ φθόνον κατὰ πικρῶν
 C Σωσάννης καὶ ἡ Αἴγυπτιά ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ. οὐ οὖν ὡς θεοῦ ἄν- 20
 θρωπος τὰ τοιαῦτα μὴ προχειρῶς παραδέχου, καὶ μὴ ἀνέλθῃ τὸν ἀθῶνον, καὶ μὴ ἀποκτείνῃ τὸν δίκαιον, οὐδὲ λήψῃ δῶρα ψυχῆν πατάσαι· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῦσιν ὀφθαλμοὺς σοφῶν καὶ λυμάλ-

liberatione crimina explorare, neque temere accusatoribus credere, ut-
 cunque ii fide digni habeantur. in quam sententiam Nicodemus quoque
 iniustos Iudaeos graviter obiurgat, inquit (Ioan. 7) “numquam leges
 vestrae aliquem indicta causa et non explorata re damnant?” nimirum
 et profani philosophi idem perspicue docent, ita praecipientes: si cau-
 sam controversa disceptat, suspendatur. si iudicium, probationes ex-
 plorentur. si quaestiones, id quod aequum est praescribatur, terminus
 definiatur, scripta rata sint; quae scita sunt, ea facto impleantur. ita
 omnis tollatur contentio, rursusque amicitia obtineat. tum in apostolicis
 constitutionibus divinum verbum sic mandat. index esto vacuus perso-
 narum reputationis, qui neque divitem revereat aut aduleter aequo
 amplius, neque pauperi parcat. scriptum est enim: non respicies ad
 potentis dignitatem, neque miseraberis pauperem in iudicio. dei enim
 iudicium iuste iustitiam persequetur; neque iniusto quicquam iniustam
 probabitur. non ergo leviter credendum est quibusvis criminationibus
 re non explorata. fieri enim potest ut odio aut invidia aliquis impulsus
 fratrem falso criminetur, sicut Susannam duo senes et Iosephum Aegy-
 ptia mulier. tu ergo, huiusmodi ne prompte admiseris, ne
 insontem occidas et interficias iustam. neque donis te ad nocendum
 corrumpi sinas: nam munera excaecant oculos iustorum, et iusti sermo-

νονται ῥήματα δίκαια. εἰ οὖν ἀπροσωπολήπτως κρίνετε, ἐπιγνώ-
 σεσθε τὸν κατηγοροῦντα κατὰ τὸν πλησίον αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευ-
 δῆ· καὶ ἀποδείξαντες αὐτὸν συκοφάντην, ποιήσατε αὐτῷ καθ' ὃν
 τρόπον ἐπονηρέυσατο ποιῆσαι τῷ πλησίον, καὶ ἔξαρεῖτε τὸν πονη-
 5 ρὸν ἐκ μέσου ὑμῶν. ὅσον γὰρ ἐπ' αὐτῷ, ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν,
 προκαταλαβὼν τὰ ὦτα τοῦ κριτοῦ. γέγραπται γάρ 'ὁ ἐκχέον D
 αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου ἐκχυθήσεται τὸ αἷμα
 αὐτοῦ.' ἀλλὰ μηδὲ εἰς παραδεχέσθω μαρτυρῶν κατὰ τινος, κἂν
 10 λαν ἢ ἀξιόπιστος. ἐπὶ στόματος γὰρ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων πᾶν
 ῥῆμα βεβαιωθήσεται, εἶπεν ὁ κύριος. εἰ τοίνυν τὸ μὲν εὐρεῖν τὸ
 δίκαιον ἔργον, τὸ δὲ μὴ διαφθεῖρειν ἐργωδέστερον ἐπειδὴν εὐρεθῆ,
 σὸ δεῖ ἐπιρρήπτειν ἑαυτὸν τινα τῷ κρίνειν. τότε γοῦν δρθῶς ὄρος
 τῆς δικαιοσύνης σώζεται, ὅταν τῇ μὲν αἰτία ἢ κρίσις, τῇ δὲ κρίσει
 ὁ ἔλεγχος, τῷ δὲ ἔλεγχῳ ἢ ψῆφος ἢ πρὸς ποιότητα τοῦ ἁμαρτή-
 15 ματος τὴν τιμωρίαν ὀρίζουσα.

Ἰστίον τοίνυν ὡς ἐν τῇ καλαιᾷ διαθήκῃ περὶ τῆς ἁγίας καὶ P 290
 ἁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ τριάδος μυστικῶς ἢ διδασκαλία ἐγκατέ-
 σπαρται, ὡς καὶ Φίλων καίτοι γε Ἰουδαῖον ἄνδρα ὑπάρχοντα
 καὶ ζηλωτὴν, δι' ὃν καταλλοιπε συγγραμμάτων, ἀπομάχεσθαι
 20 τῇ οὐκείᾳ θρησκείᾳ. βασανίζων γὰρ τὸ εἰρημένον "ἐν εἰκόνι θεοῦ
 ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον," ἠναγκάσθη ὑπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἔξε-
 βιάσθη καὶ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον θεολογήσαι. τί γὰρ εἰ καὶ δεύτε-
 ρον τὸν συναῖδιον λόγον τῷ πατρὶ καὶ ἀριθμοῦ καὶ χρόνων ἀνώτε-

nibus officiant. si ergo nullam cuiusquam personae rationem habentes
 iudicia obitis, deprehenditis eum qui falso crimine proximum suum op-
 pugnavit; eumque calumniae convictum eo malo afficietis, quod ille al-
 teri molitus fuit; malitiosumque tolletis e medio, qui quantum in ipso
 fuit, auribus iudicis occupatis fratrem necavit. scriptum est enim: qui
 sanguinem fuderit, eum proprio sanguine luat. neque omnino unius ho-
 minum testimonium contra alium, utcumque fide digni, pro certo haben-
 dum est. duorum enim, inquit dominus, aut trium testium ore quavis
 res confirmanda est. quodsi ergo difficile est id quod iustum sit inve-
 nire, adhuc difficilius inventum tueri, nemo iudicium praecipitare debet.
 tunc autem recte fines iustitiae servantur, cum causae iudicium, iudicio
 probationes, probationibus sententia, flagitii qualitati respondentem poe-
 nam infligens succedit.

Sciendum porro est etiam in veteri testamento de sacra consub-
 stantiali et vivifica trinitate doctrinam arcane dispersam esse, idque ad-
 eo ut Philo etiam, tametsi Iudaeus et Iudaicae religionis studiosissimus,
 in suis tamen commentariis quos posteritati reliquit suam ipsius reli-
 gionem oppugnet. expendens enim illud dictum "ad imaginem dei ho-
 minem condidit," vi veritatis eo est compulsus ut non potuerit non et-
 iam verbum dei asserere. quid enim refert, quod in eo veritatem non
 est assecutus, dum verbum patre numero et tempore posterius scribit?

ρον ὄντα καλεῖ, τῆς ἀληθείας μὴ ἐφικνούμενος; ὁμοῦς ἔνοιαν ἔσχε καὶ ἑτέρου προσώπου. οὐκ ἐνταῦθα δὴ μόνον ἔπαθε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ Θεός καὶ τὸ κύριος ἐρημεῦσαι περὶ ὧν τῆς βασι-

B λικωτάτης τριάδος ἔνοιαν ἔσχε. φάσκων γὰρ ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ Θεός, οὐ πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατέδραμε τῆς μονάδος, ἀλλὰ πρὸς τὸ με-
στήριον τῆς ὕλης τριάδος τὸ τῶν μὲν πάντη διαιρητῶν ἐνικώτε-
ρον, τῶν δὲ ὄντως μοναδικῶν ἀφθονώτερον. καὶ οὕτω κατὰ
κράτος εἶλεν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ὡς ἀναγκασθῆναι διαρρηθῆναι τοῦτο
φάναι καὶ ἐν γραμμασι καταλείψαι. δύο μὲν γὰρ εἶπε τὰς τοῦ
ὄντος δυνάμεις, ὧν ἡ μὲν ποιητικὴ καὶ εὐεργετικὴ φύσει καλεῖται ¹⁰
Θεός, ἡ δὲ βασιλικὴ καὶ τιμωρητικὴ κύριος. οὐ πόρρω βαίνων
τοῦ φήσαντος, Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, δύναμις
οὐκ ἀνυπόστατος ἀλλ' ἐνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑπο-

C στάσεως δημιουργός, καὶ ἰσοσθενὴς ἐκείνου οὗ δύναμις ἐστὶ. καὶ
πάλιν ὁ αὐτὸς Φίλων περὶ Θεοῦ Θεάματος, οὗ εἶδε Μωϋσῆς ἐν ¹⁵
τῇ βάτῳ, ἐκφράζων ἔφη· Θεάμα ἐκπληκτικώτατον. εἶτα ὁρᾷ
μετ' ἄλλων κατὰ μέσον τῆς φλογὸς μορφὴν τινα περικαλλεστάτην,
ἐμφερεῖ οὐδενὶ τῶν ὁρατῶν, Θεοειδέστατον ἄγαλμα, φῶς ἀγνοει-
δέστερον τοῦ πυρὸς ἀπαστρέπτουσαν· ἦν ἐάν τις ὑπέτόπησεν εἰ-
κόνα τοῦ ὄντος εἶναι, καλῶς ὑπελήφεν. εἰ δὲ τις περὶ τῆς εἰκό- ²⁰
νος ἀκριβῶς μαθεῖν βούλεται, ἀκούετω Παύλου λέγοντος περὶ
τοῦ υἱοῦ "ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου." οὐκοῦν κακῆ-

saltem in alterius personae notitiam pervenit. neque illud ipsum tan-
tummodo movit, sed et vocabula deus ac dominus interpretari conatus
regiissimam trinitatem agnovit. cum enim dixisset unum esse deum,
non ad unitatis numerum sed ad sancti ternionis confugit mysterium;
qui ad unitatis naturam propius accedit quam ea quae omnino dividi
possunt, et uberior tamen est quam quae prorsus sunt solitaria. tanta
autem vi animum eius ista sententia occupavit, ut eam palam profiteri
ac scriptam quoque relinquere coactus fuerit. duas enim ait esse eius
quod est facultates, quarum altera effectrix et benefica natura deus ap-
pellatur, altera regia et ultrix dominus. quod eius dictum non procul
abest ab eo quod in Scriptura Christus dei potentia et sapientia
dei dicitur, potentia scilicet seu facultas non carens substantia
sed substantialis, omnipotens, ac substantiarum effectrix, eiusdemque
cum eo potentiae cuius est facultas. rursus idem Philo spectaculum ex-
plicans quod in rubo Moses vidit, ita loquitur. spectaculum vidit quam
maxime terribile. cernit paulo post in medio flammae quandam pulcherr-
rimam formam, nullius visibilis rei similem, simulacrum divinae speciei
admodum conforme, lucem nimirum quae ipsa flamma splendidius efful-
gebat; quam si quis imaginem eius qui est arbitretur, is recte iudica-
verit. qua de imagine si quis exacte vult cognoscere, is audiat Paulam
sic de filio loquentem (Col. 1) "qui est invisibilis dei imago." neque

νος θεολογίας θεοδοξίον ἄπτεται. μὴ γὰρ τὴν ἀκριβειαν ζητεῖ παρὰ τοῦ δυνηθέντος ὅλως διὰ σύνεσιν εἰλικρινῆ κατοπιεῦσαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τῇ ἰδίᾳ θρησκείᾳ ἀπομάχεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο ἐννοεῖ, D
 ὅτι εἰς ἓν πρόσωπον οὐ συνέκλεισε τὴν θεολογίαν, ὡς οἱ ἀπαίδευ-
 5 τοι καὶ κακόσχολοι τῶν Ἰουδαίων καθηγῆται προλήψει τινὶ κατ-
 εχόμενοι δογματίζουσιν. οὐκ ἐκ τούτων δὲ μόνων πληκτικωπάτων
 ὄντων εἰς ταύτην προήχθη, ὡς γε ἠγοῦμαι, τὴν ἐννοίαν, ἀλλὰ
 καὶ ἐκ τοῦ "ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ'
 ὁμοίωσιν," καὶ ἐκ τοῦ "ἔβρεξε κύριος πῦρ παρὰ κυρίου," καὶ ἐκ
 10 τοῦ "εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου," καὶ
 ἐκ τοῦ "ὅτι ἐν σοὶ ὁ θεός, καὶ σὺ εἶ ὁ θεός." τοὺς γὰρ λέγον- P 291
 τας ὅτι μυριάκις ἐστὶν ἅγιος ὁ θεός, καὶ τὸ "ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύ-
 ριος" παρερμηνεῦσαι τολμῶντας, λαμπρῶς λέλγχει τὸ "ἐξεζήτησα
 τὸ πρόσωπόν σου, τὸ πρόσωπόν σου κύριε ζητήσω, μὴ ἀποστρέ-
 15 ψῆς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ." εἰ μὴ γὰρ τὴν ὁλίαν ἀνεκτῆ-
 ρυττε μυστικῶς τριάδα ὁ φράσας, περιτολογίαις δίκαιος ἂν εἶη
 ἀπαιτηθῆναι δίκην. οὐ μόνον δὲ ἐν τούτῳ (χρῆναι γὰρ οἶμαι ἐπὶ
 σαφέστερον ὁρμῆσαι ῥητόν) ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ "θῦσον τῷ θεῷ θυ-
 σίας αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου, καὶ ἐπι-
 20 κάλεσαι με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαι σε καὶ δοξάσεις
 με." εἰ μὴ γὰρ ἡ τριάς ἐνταῦθα σαφῶς ἐκηρύττετο, ἔδει ῥηθῆ- B
 ναι "θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς
 εὐχὰς σου, καὶ ἐπικάλου αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ

vero Philo veracis theologiae decreta assecutus est; neque est cur ab eo tantam perfectionem requiras, ut putes eum sincera intelligentia perspicere veritatem potuisse et suam religionem abiicere. sed hoc considera, quod disputationem de deo non ad unicum adstrinxit personam, sicut indocti ac male feriatī Iudaeorum magistri faciunt, a maioribus per manus traditam opinionem sectantes. neque haec ego tantum, quamquam plurimum habeant momenti, censeo Philoni causam ita sentiendi praebuisse, sed etiam haec (Gen. 1) "faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram," item (Gen. 18) "pluit dominus ignem a domino" et (Psal. 109) "dixit dominus domino meo, sede a dextris meis" et "quoniam in te deus est, et tu es deus." eos enim qui dicunt deum infinitis modis esse sanctum, audentque in alium quam de trinitate sensum interpretari illud (Esa. 6) "sanctus, sanctus, sanctus dominus," eos haec dicta aperte refellunt (Psal. 26) "quaesivi faciem tuam, faciem tuam, domine, requiram: ne avertas faciem tuam a me." nisi enim auctor his verbis mystice sanctam trinitatem indicasset, merito supervacaneorum verborum inculcationis damnari posset. neque in hoc tantum (arbitror enim apertius adhuc dictum aliquid proferendum) sed et in hoc (Psal. 49) "sacrificium laudis domino exhibe, ac vota tua altissimo persolve. invoca me tempore aerumnarum tuarum, et agram te,

ἔλεβεται σε, καὶ δοξάσεις αὐτόν.” καὶ οὕτω μὲν οὐκ ἐρρήθη, εἰρηται δὲ ὡς εἴρηται. σαφῶς γὰρ διὰ τούτων καὶ δι’ ἄλλων πολλῶν ἢ παλαιὰ διαθήκη κηρύττει ὅτι οὐκ ἑνὸς προσώπου σημαίνει δεσποτεῖαν, ἀλλὰ τριῶν μὲν ὑποστάσεων μᾶς δὲ οὐσίας, ἵνα καὶ Ἰουδαίων στηλιτεύσῃ τὴν ὡς ἐφ’ ἑνὸς προσώπου οὐκ ἕγηθ’ ἔννοιαν. οἷς καὶ Σαβέλλιος ἠκολούθησεν. ἴσως δὲ ἐκ τῆς ἄγαν τοῦ νιού πρὸς τὸν πατέρα ἰσότητος εἰς τὸ μιαν ὑπόστασιν δογματῆσαι νευρωθεῖς, τὴν πολυθεῖαν Ἑλλήνων ἐξωστράκισεν, ὡς Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος ἐάλωσαν εἶναι φοιτηταί, τὴν τῶν ὑποστάσεων διαφορὰν εἰς τὴν οὐσίαν παραλόγως ἐλύσαντες. εἰ δὲ τις 10 φαίη, μὴ σαφῶς καὶ διαρρήδη ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κεκήρυκται; φαίη ὅτι μάλιστα τοῖς συνετῶς ἀκούουσι λαμπρῶ ἐστιν αὕτη καὶ ἀπόδειξις καὶ διδασκαλία, ὡς καὶ τῷ σοφῷ ἔδοξε Φιλωνί. εἰ δὲ καὶ συνεισκασιμένως ἐρρήθη, ἐκείνο λογίζεσθαι χρή, ὅτι Ἰουδαίοις τοῖς εἰς πολυθεῖαν ῥέπουσι νομοθετοῦντες οὐκ ἔδοξίμασαν 15 διαφορὰν προσώπων εἰσαγαγεῖν, ἵνα μὴ διάφορον φύσιν ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι δογματίσαντες εἰς εἰδωλολατρῖαν ἐλκυσθῶσιν, D ἀλλὰ τῆς μοναρχίας ἐξ ἀρχῆς μαθόντες μάθημα κατὰ μικρὸν τὸ τῶν ὑποστάσεων ἀναδιδαχθῶσι δόγμα, τὸ πάλιν εἰς ἐνότητα φύσεως ἀνατρέχον, ὡς εἶναι τὰ μὲν ἐνικῶς λεγόμενα τῆς ταυτότητος 20 τῆς φύσεως παραστατικά, τὰ δὲ ὑπερβαίνοντα τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν

ac praedicabis me.” nam si hic trinitas non aperte praedicaretur, ita fuerat dicendum: sacrificium laudis domino exhibe, ac vota tua altissimo persolve; et invoca eum cum premeris, et eruet te, ac praedicabis eum. sed non hoc modo, verum ita ut rectali vates locutus est. perspicue enim his et aliis multis locis vetus testamentum exprimit se imperium non uni personae attribuere, sed tribus substantiis, quarum unica sit natura et eadem essentia, ut Iudaeorum de unica persona non sanam sententiam traduceret. atque Iudaeos quidem Sabellius videtur secutus, nisi forte dum multitudinem deorum Graecanicam exagitat, nimium aequalitati filii ac patris intentus ad opinionem de unica persona prolapsus fuit. Graecorum sectatores deprehensum est fuisse Arium et Euzonomium, qui ex discrimine personarum diversas essentias absurde intulerunt. quodsi quis roget cur non ab initio statim haec manifesto fuerint indicata, responderim, iis qui scienter audirent, demonstrationem istam atque doctrinam fuisse apprime perspicuam, ut etiam sapienti visum fuit Philoni. quod autem ista obscurius promulgata sunt, cogitandum est vatibus, cum Iudaeis ad multitudinem deorum statuendam praedivibus leges praescriberent, non consultum visum fuisse differentiam personarum commemorare, ne ii diversas etiam naturas personarum opinantes ad falsam religionem desciscerent, sed potius ab initio statim edocti unum esse mundi dominum, paulatim deinde de personis doctrina instruerentur, quas ipsa ad unitatem naturae redit. ita quae unitatis numero de deo dicuntur, unitatem naturae confirmant: quae eum nume-

τῆς τῶν ὑποστάσεων ιδιότητος τῆς εἰς μίαν οὐσίαν συναγομένης. τὸ μὲν γὰρ διαφόρους φύσεις ὑπατίθεσθαι Ἑλληνικόν, τὸ δὲ ἐν πρόσωπον ἦρουν μίαν ὑπόστασιν Ἰουδαϊκόν· τὸ δὲ πλατύνοντας εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα τὰς ὑποστάσεις εἰς μίαν οὐσίαν συνάγειν, ὁρθότατόν ἐστι καὶ ἀληθινὸν τὸ δόγμα. κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, οὐκ ἔστι φυσικὰς ἀποδείξεις κατὰ πάντα παραστήσαι τῶν ὑπὲρ φύσιν πραγμάτων. εἰ γὰρ καὶ σὰρξ ἀληθῆς ὁ λόγος ἐγένετο, ἀλλ' ἀπὸ ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς ἐνανθρωπήσας, μᾶλλον δὲ θεὸς ἐξ ἑκατέρων τῶν φύσεων εἰς ὑπέρ-
 10 χει νιὸς θεοῦ θεὸς ὑπερούσιος, εἰ καὶ διαρρήγνυται οἱ τὸ μείζον καὶ ἔλαττον ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ νιοῦ συγκρίνοντες, ἑτεροούσιον τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς καὶ ἀνόμοιον δογματίζοντες. οὐ γὰρ ἴσους, ὡς ἔοικεν, ὅτι μείζον καὶ ἔλαττον ἐπὶ τῶν ὁμοουσίων ζητεῖται καὶ κρινεται, ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπου μείζον καὶ βοῦς βοῦς καὶ ἵπ-
 15 πος ἵππου, καὶ ἀπαξυπλῶς ὁ κανὼν τῆς συγκρίσεως τοῖς ὁμογενέσιν ἀρμόζει. ὁ τοίνυν τὰ τοῦ θεοῦ τολμηρῶς περιεργαζόμενος, καὶ μείζονα λέγων τοῦ νιοῦ τὸν πατέρα, τὴν σύγκρισιν ὡς ὁμοούσιον προσίεται, κἄν μὴ βούληται· ἑτεροούσια γὰρ ἀλλήλοις συγκρίνεσθαι οὐ δύναται, εὔτε λέγεται μείζον ἄνθρωπος βοῦς ἢ μεί-
 20 ζων ἄνθρωπος καμήλου ἢ μείζον ἄνθρωπος ἰχθύος. τὰ μέντοι γε τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνοντα ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ τῆς τῶν ὑποστάσεων διαφορᾶς εἰσὶ παραστατικά, τὰ δὲ ἐνικῶς ἐξηγη-

17 ὁμοουσίαν?

rum excedunt, proprietates personarum in una essentia comprehensarum indicant. diversae enim in deitate naturas statuere Graecum est, unicam personam Iudaicum: ceterum sanctam et unam essentiam trinitatem diducere in tres personas, hasque in unam naturam recolligere, rectissimum est et vera sententia. his in summa addo, rerum naturam excedentium demonstrationes naturales non posse ubique dari. nam tametsi verbum dei vera caro factum est, non tamen nudus homo fuit Christus in carne degens, sed potius deus ex utraque natura unus exstitit filius dei deus, natura rerum creatarum superior, vel si rumpantur qui patrem cum filio ratione maioris et minoris comparantes diversae substantiae a patre filium eique dissimilem statuunt. quos apparet non animadvertisse, quod maius et minus tantum in his quaeruntur et iudicantur quae eisdem sunt naturae, ut homo homine maior itemque bove bos et equus equo dicitur; omninoque regula ea comparandi in iis locum habet quae sunt eiusdem generis. qui ergo audaci curiositate deum patrem filio maiorem dicit, is invitus etiam eandem naturam utriusque admittit. quae enim natura differant, ea comparari non possunt; neque homo bove cameo aut pisce maior dicitur. quae in sacris literis de deo supra singularem numerum dicuntur, ea ad personarum discrimina monstranda faciunt: singulari numero effata unitatem naturae docent. atque illa

γμένα τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως. τὰ μὲν γὰρ εἶρηται, ἵνα Σα-
 βέλλιος καὶ Ἰουδαῖοι ἐπιστομισθῶσι, τὰ δέ, ἵνα Ἄρειος καὶ Εὐ-
 C νόμιος καὶ Ἕλληνες στηλιτευθῶσιν. οἱ γὰρ πλατύνοντες μὲν εἰς
 τὴν ἅγιαν τριάδα τὸν τῶν ἰδιοτήτων ἀριθμὸν, συστέλλοντες δὲ εἰς
 μίαν οὐσίαν, ὀρθότατα δογματίζουσι καὶ ταῖς τῶν οὐρανῶν χρη- 5
 σμῶν ἔπονται διδασκαλαῖς, μήτε εἰς πολυθεΐαν διὰ τὴν τῆς φύ-
 σεως διαφορὰν ἐκπίπτοντες, μήτε εἰς ἰουδαϊσμὸν διὰ τὴν τοῦ ἐνὸς
 προσώπου σύστασιν ὀλισθαίνοντες. πῶς δὲ οὐκ ἐρυθριῶσι κτί-
 σματι προσκυνῶντες καὶ ταῖς ἑαυτῶν μαχόμενοι ψήφοις; ἀπαγο-
 ρεύοντες γὰρ τὸ μὴ τῇ κτίσει προσκυνεῖν ὡς Ἑλληνικόν, αὐτοὶ 10
 τοῦτο δρῶντες ἑαυτοὺς λανθάνουσι. χρηὶ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι,
 ὡς οὐ τὰ αὐτὰ ὀνόματα πάντως καὶ τὰ αὐτὰ μὲνυει πράγματα,
 οὔτε ἡ ὁμωνυμία συνωνυμίαν ἐκ παντὸς τρόπου ἐμφαίνει. ἐπι
 D μὲν γὰρ τοῦ υἱοῦ κυρίως λέγεται ἡ γέννησις, ἐπι δὲ τῶν κτισμά-
 των καταχρηστικῶς, ἐπ' ἐκείνου μὲν τῆς ἀληθείας ἔνεκεν καὶ τῆς 15
 ὁμοουσιότητος, ἐπι δὲ τούτων τιμῆς χάριν καὶ υἰοθεσίας. βου-
 ληθεῖς γὰρ ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας. μὴ τοίνυν ἡ ὁμωνυ-
 μία τὴν ὁμοτιμίαν ἐνταῦθα τικτέτω, μηδὲ τὰ καταχρηστικῶς
 εἰρημένα κυρίως λεχθῆναι νομίζεσθω, ἐπεὶ καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν
 δογῆν καὶ τᾶλλα πάντα τὰ τῇ θεῷ μὴ πρέποντα φύσει, κατα- 20
 χρηστικῶς λελεγμένα, οὐκ ἂν τις εὐφρονῶν κυρίως πεφράσθαι
 P 293 φαίη. δῆλον γὰρ ἔστιν ὅτι ἐκάστῳ χωρῶν καὶ ἐκάστῃ λ'ξεῖ ἡ

15 ἐπ' P

22 φαίην P

quidem, ut Sabellio et Iudaeis ora obturari possent, dicta sunt, haec,
 ut Arius Eunomius et Graeci notarentur. qui vero sanctam trinitatem
 in personarum ternarium extendunt, ita ut has in unam compingant na-
 turam, ii rectissime sentiunt, caelestiumque auctoritatem oraculorum se-
 quuntur, ac neque ad multitudinem deorum statuendam diversitate natu-
 rarum conficta adiguntur, neque unius personae commento in Iudaismum
 prolabuntur. quomodo autem non erubescunt haeretici, creaturam ado-
 rantes sibi que ipsis refragantes? cum enim votent creaturam adorare,
 Graecanicum quippe, ipsi imprudentes idem committunt. id quoque
 sciendum est, non semper iisdem vocabulis easdem res significari, neque
 statim eodem modo notari ea quae communi vocabulo indicantur. nam
 proprie dicitur filium esse genitum: de creatura idem improprie dixerit.
 filio enim tribuitur hoc veritatis causa, et quia eiusdem est cum patre
 naturae, creaturis autem honoris et adoptionis gratia. sua enim volun-
 tate motus genuit nos, verbo veritatis. non igitur nominis communitas
 hic eandem dignitatem utrumque adferre, aut quod improprie dicitur,
 proprie usurpatum putetur, quando excaescentiam etiam et iram et
 alia divinae naturae nequaquam convenientia nemo sanus deo proprie
 describi censebit, cum abusu vocabulorum ei adscribantur. constat enim

προσηλυσιᾶ καὶ ἀρμόζουσα διασάφησις προσαγομένη τὴν ἀλήθειαν ὠδίνει.

Ἐπιτάωσαν δέ γε καὶ οἱ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημοῦντες καὶ τῆς θείας οὐσίας αὐτὸ χωρίζοντες, πῶς ὁ θεὸς καὶ σωτὴρ ὁ ἡμῶν ἐνανθρωπήσας παρέδωκε συμπληρωτικὸν εἶναι τῆς ἁγίας τριάδος τὸ πανάγιον πνεῦμα, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ ὡς ἐλευθεροῦν τῶν ἁμαρτημάτων τοὺς ἀνθρώπους ἀριθμούμενον. καὶ ἐπὶ τῆς μυστικῆς τραπέζης τὰ σῶμα ἰδικὸν τῆς τοῦ υἱοῦ σαρκώσεως ἀποφαῖνον, πῶς ἂν εἴη 10 ποιητὸν ἢ κτιστὸν ἢ τῆς δουλικῆς φύσεως, ἀλλ' οὐ τῆς δεσποτικῆς καὶ δημιουργοῦ καὶ βασιλίδος οὐσίας συγγενὲς καὶ ὁμοούσιον τὸ ἅγιον πνεῦμα; εἰ γὰρ δοῦλον, μὴ συναριθμείσθω τῷ κτίστῃ ἦνται γὰρ καὶ συνηριθμῆται, ἐπειδὴ τῷ ἀκριβεῖ τῶν τοιούτων δογματιστῇ Χριστῷ πείθεσθαι προσήκει, βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς 15 τὰ περὶ τῆς οὐκείας οὐσίας διδάσκοντι, εἰ καὶ τοῖς πνευματομάχοις δοκεῖ, σοφωτέρους εἶναι καὶ τὰ οὐράνια πλέον εἰδέναι θεοῦ κομπάζοντας ἢ μᾶλλον τολμηρῶς τε καὶ δυσσεβῶς ῥητορεύοντας. εἰ οὖν ὁ θεὸς Δαυιδῆ ἄγγελον θεασάμενος καὶ θυμώσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ὀφθέντος ῥητῆς ἔπεισεν, ἐκπλαγεὶς πρὸς τὸ 20 παράδοξον τῆς θέας, ποίαν ἔξουσιον ἀπολογίαὶν οἱ πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι μεσιτεύειν τολμῶντες καὶ τὴν ἄρρητον φύσιν λόγῳ· ζυγοστατεῖν ἐπιχειροῦντες καὶ φυσιολογοῦντες; τὴν τοίνυν

civis loco et vocabulo convenientem et quadrantem interpretationem adhibitam veritatem parturire.

Iam qui de sancto spiritu impie loquuntur eumque divina natura exterminant, respondeant quomodo servator noster deus in humano corpore obversans sanctum illum spiritum voluerit complementum esse trinitatis, idque in baptismo una cum patre et filio; ut qui homines a peccatis liberent, numerari atque invocari. et in mystica coena, cum spiritus sanctus corpus incarnati verbi dicatur formasse, quomodo possit factus esse aut creatus, aut servilis condicionis, non imperatricis naturae, quae omnes res efficit atque gubernat? si enim servili est statu, non debet annumerari domino: si creatura, non debet cum creatore poni. certe autem unitus ei est et annumeratur, si quidem rectum est Christo harum rerum accuratissimo doctori fidem adhibere, firmiter et constanter divinam naturam enarranti. tametsi spiritus impugnatore sibi eo sapientiores videntur, rerumque sibi caelestium maiorem quam in deo sit cognitionem arrogat, sive ea potius temeraria est et impia garrulitas. quodsi Danielus angelo conspecto pulchritudinem eius et magnitudinem miratus pronus in faciem procubuit, attonitus inusitato spectaculo, quidnam excusationis afferent, qui audacter se patri filio ac spiritui sancto ingerunt, ineffabilemque naturam verbis trutinare atque explicare conantur? ceterum sacrae literae temporis expertem aster-

ἄχρονον καὶ ἀίδιον καὶ ἀμεσίτετον καὶ παντὸς λόγου καὶ τοῦ κρείττονα πρόδοον τοῦ υἱοῦ ἀπὸ τοῦ πατρὸς γέννησιν καλοῦσιν αἱ γραφαὶ οὐχ ἵνα πάθος ἐπιγραφῶσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ ὁμοούσιον ἐποδείξωσιν· ὁμοούσια γὰρ τῷ ὄντι τὰ τιττόμενα τοῖς τίττουσιν. ἵνα δὲ μὴ φαντασίαν πάθους ἐπικομίσῃ, λόγον προσαγορεύουσιν. ἵνα 5 μὴ νεώτερος ἐπινοηθῇ, "ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος" φασίν. εἶτα D καὶ τὴν πρὸς τὸν πατέρα σχέσιν κηρύττοντες "καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν." εἶτα καὶ τὴν ἀξίαν, "καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος." ἐκ μὲν τοῦ υἱοῦ τὸ ὁμοούσιον, ἐκ δὲ τοῦ λόγου τὸ ἀπαθές, καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἐν ἀρχῇ εἶναι τὸ συναΐδωον, ἐκ δὲ τοῦ 10 πρὸς τὸν πατέρα εἶναι τὴν πρὸς αὐτὸν οικειότητα, διὰ δὲ τοῦ θεοῦ εἶναι τὴν ἀξίαν αὐτοῦ καταμαθόντες, καὶ ἕξ ἐκάστου ὀνόματος τὸ μὴ ἐφοροῦν καὶ ἀπρεπές ἀποπεμψάμενοι, οἷον ἀπὸ μὲν τοῦ υἱοῦ τὸ νεώτερον, ἀπὸ δὲ τοῦ λόγου τὸ ἀνυπόστατον, θεὸν ἀίδιον ὁμοούσιον καὶ ἀγαθὸν καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς 15 προελθόντα εἰδείημέν τε καὶ προσκηνήσαμεν.

P 294

Μετὰ θάνατον Ἐδοσταθίου τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Φλαβιανὸς ὁ μέγας προχειρίζεται. τούτοις τοῖς χρόνοις ἀνεφύη καὶ ἡ τῶν Μασσαλιανῶν αἵρεσις εἴτ' ὄν Ἐδοχτῶν καὶ Ἐνθουσιαστῶν καὶ Λαμπετιανῶν καὶ Βογομιλιῶν (πολυώνυμος γὰρ 20 ἔστιν αὐτῇ) ἀπὸ Ἀδελφίου καὶ Λαδῶῃ καὶ Σάβα καὶ Συμείωνος τῶν αἰρεσιαρχῶν. ἀφ' ὧν ὁ μέγας Φλαβιανὸς μοναχοῦς συναθροίσας

9 μὲν ὄν τοῦ?

num, nullo medio interceptum, omnique ratione et intellecta superiorem filii a patre progressum genitricam vocant, non ut accidens aliquod designent, sed ut unitatem naturae expriment. revera enim quae gignuntur et quae gignant, eiusdem sunt inter se naturae. ac ne tu accidens aliquod imaginor, filius verbum seu ratio dicitur; ne patre posteriorem putares, scriptum est "in principio erat verbum." additur respectus ad patrem: "et verbum erat apud deum." subiicitur dignitas: "et verbum erat deus." vocabulo filii essentia eadem, verbi, vacuitas perpeitionum, in principio fuisse, aeternitas cum patre ei communis indicatur; apud patrem fuisse necessitudinem, deum esse, dignitatem eius. quibus consideratis, ac de singulis ea quae non conveniunt neque decent amolientes, ut de filio, posteriorem, de verbo, propria substantia carens, ita quidem filium aeternum deum eiusdem cum patre substantiae, bonum, et qui extra tempus a patre progressus sit, agnoscamus ac venerabimur.

Mortuo Antiocheae episcopo sanctissimo Eustathio Flavianus magnus subrogatur. iis temporibus Messalianorum haeresis initium habuit; qui et Euchtiae a precibus, et ab instinctu numinis Enthusiastae, ac praeterea Lampetiani atque Bogomili nominantur. principes sectae fuerunt Adolphus, Dadoa, Saba et Simeon. de hac secta Flavianus multos

πολλοὺς, καὶ τὴν αἵρεσιν ἔξακρουμένους τόνδε τὸν τρόπον διή-
 λυξεν. ἔπιστημεν γάρ τινα παρ' αὐτοῖς γέροντα παραλαβὸν κατ'
 ἰδίαν ἔφη πρὸς αὐτὸν μετὰ πανουργίας "ἡμεῖς μὲν, ὦ πρεσβύτα,
 τὸν πλείω βεβιωκότερος βίον ἀκριβέστερον καὶ τὴν ἀνθρωπιαν ἐμά-
 5 θομεν φύσιν καὶ τὰ τῶν ἀντιπάλων δαιμόνων ἔγνωμεν εὖ μάλα B
 μηχανήματα, πείρα δὲ καὶ τὴν τῆς χάριτος ἐδιδάχθημεν χορη-
 γίαν. οὗτοι δὲ νέοι ὄντες, καὶ τούτων ἀκριβῶς οὐδὲν ἐπιστάμενοι,
 πνευματικωτέρων λόγων ἀκοῦσαι οὐ φέρουσιν. οὐκοῦν εἰπέ μοι,
 πῶς φατέ καὶ τὸ ἐναντίον πνεῦμα ὑποχωρεῖν καὶ τοῦ πνευμάτου
 10 πνεύματος τὴν χάριν ἐπιφοιτᾶν διὰ τῆς ὑμετέρας ἐδῆς καὶ ἐπι-
 τηδέουσας;" ὁ δὲ τοῖς λόγοις τούτοις καταθεληθεὶς ἔξήμεσιν
 ἅπαντα τὸν κεκρυμμένον ἰδὼν καὶ ψυχοφθόρον, καὶ φησὶν "οὐδε-
 μίαν μὲν ἐκ τοῦ βυπτίσματος ἴσμεν ὠφέλειαν τοῖς ἀξιοῦμένοις ἐγγί-
 νεσθαι, μόνη δὲ τὴν σπουδαίαν ἐδῆν τὸν ἔνοικον καὶ συνουσιω-
 15 μένον δαίμονα ἐξελαύνειν. ἔλκει γὰρ ἕκαστον τῶν τικτομένων ἐκ C
 τοῦ προπάτορος ὡσπερ τὴν φύσιν, οὕτω δὴ καὶ τὴν τῶν δαιμόνων
 δουλείαν, ἣν ὑπὸ τῆς σπουδαίας ἐδῆς ἐλαυνόμενων ἐπιφοιτᾶ λοι-
 πὸν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁρατῶς καὶ αἰσθητῶς, καὶ τὴν οικίαν παρ-
 ουσίαν φανερώτατα σημαῖνον, τὸ μὲν σῶμα τῆς ἐμπαθοῦς κινή-
 20 σεις ἐλευθεροῦται παντελῶς, ἣ δὲ ψυχὴ τῆς ἐπὶ τὰ χεῖρα ῥοπῆς
 τέλειον ἀπαλλάττεται, ὡς μηκέτι δεῖσθαι λοιπὸν μήτε ἠσθεσίας
 πιεζούσης τὸ σῶμα μήτε διδασκαλίας χαλινοῦσης τὴν ψυχὴν καὶ
 τὸν νοῦν ἀπὸ πάσης ἐνεργείας πονηρᾶς καὶ ἐνδυνήσειως. οὐ μόνον

monachos congregavit; cumque li se in ea esse haeresi negarent, ita
 eos coarguit. quendam magni inter ipsos nominis senem seorsim abdu-
 ctum astute sic compellavit. "nos, o senex, qui diutius viximus, accu-
 ratius etiam humanam cognovimus naturam, et adversariorum daemonum
 machinas praecclare comperimus: tum experientia didicimus gratiam spi-
 ritus suppeditari. isti autem adolescentes nihil horum perfecte habentes
 cognitum paulo spiritualiores sermones audire non sustinent. edisserere
 ergo mihi, quomodo dicitis adversum spiritum vestris precibus atque
 exercitatione depelli sanctique spiritus gratiam introduci?" his verbis
 senex demulsus occultum ac animis letale venenum omne evomuit. "nul-
 lam" inquit "a baptismo utilitatem censemus conferri: solam seriam
 precationem facere ad daemonem qui in homine inhabitat eiusque sub-
 stantiae unitus est, abigendum. etenim quisvis homo a progenitore ut
 naturam, ita et daemonum servitutem trahit; quibus daemonibus proba
 precatione profigatis, tum sanctus ingruit spiritus, ita quidem ut et vi-
 deri hoc et sentiri possit. nam manifestissime adventum suum indicans,
 corpus motu qui ab animi perturbationibus proficiscitur prorsus liberat,
 animae autem momentum ad deteriora omne eximit, ut porro neque ie-
 iunio opus sit quo corpus subigatur, neque doctrina animam frenante
 mentemque ab omni mala actione ac cogitatione inhibente. neque vero

δὲ τῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὁ τοιοῦτος ἀπαλλάττεται ἀσχιστων παθῶν καὶ σκιρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα σαφῶς. D προλέγει καὶ τὴν ἀγίαν τριάδα ὀφθαλμοφανῶς θεωρεῖ καὶ θεολογίας καὶ θεῶν μωστηρίων ἀξιοῦται." οὕτως ὁ Θεῖος Φλαβιανὸς τὴν δαιμονιώδη αἴρεσιν ἀνορούσας ἔφη πρὸς τὸν δυσσεβέστατον 5 γέροντα "πεπαλαιωμένη κακῶν ἡμερῶν, ἤλεγξέ σε τὸ σὸν μιαιώτατον στόμα, καὶ οὐκ ἐγώ, καὶ τὰ σὰ διεφθαρμένα καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη καταμαρτυροῦσί σου." φανερωθείσης δὲ τῆς σατανικῆς καὶ βδελυρῆς ἀπάτης καὶ αἰρέσεως ταύτης, τῆς μὲν Συρίας ἐξηλάθησαν, εἰς δὲ τὴν Παμφυλίαν ἀνεχώρησαν καὶ ταύτην τῆς 10 λάβης ἐπλήρωσαν, νῦν δὲ σχεδὸν εἰπεῖν καὶ τὴν πλείονα δόσιν.

P 295

Τῷ κα' ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου διαβάλλουσι Σαπύρην τὸν βασιλέα Περσῶν κατὰ Χριστιανῶν, καὶ γίνεται διωγμὸς ὡς πλείους τῶν δεκαοκτῶ χιλιάδων ἐπ' αὐτοῦ ἀνααιρεθῆναι. ἡ δὲ αἰτία τῆς διαλύσεως τῆς μεταξὺ Ῥωμαίων 15 καὶ Περσῶν γενομένης εἰρήνης γέγονε δι' αἰτίαν τοιαύτην. Μητρόδωρος τις Περσογενῆς προσποιησάμενος φιλοσοφεῖν ἀπῆλθεν ἐν Ἰνδία καὶ τοὺς Βραχμῆνας, καὶ χρησάμενος ἔγκρατεία πολλῇ γέγονεν αὐτοῖς σεβαστός. ἐργάζετο δὲ ὑδρομόλους καὶ λοιτρὰ, μέχρι τότε μὴ γνωριζόμενα παρ' αὐτοῖς. οὗτος ἐν ταῖς ἀδύτοις 20 ὡς εὐσεβῆς εἰσιὼν λίθους τιμους καὶ μαργαρίτας πολλοὺς ὑφέ-

B λετο. ἔλαβε δὲ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἰνδῶν, ὥστε τῷ βασιλεῖ δῶρα κομίσαι· καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὸ Βυζάντιον δέδωκε ταῦτα

18 καὶ τοὺς] κατὰ τοὺς?

homo animi modo et corporis solvitur turpissimis affectibus atque petulantia, sed et futura perspicue praedicit, sanctam trinitatem oculis suis cernit, rerum divinarum cognitione et sacrorum mysteriorum donatur." Flavianus vero cum hoc pacto diabolicam istam haeresin eruisset, ita est impiissimum senem allocutus. "confecte malis diebus, arguit te impurissimum os tuum, non ego; testimoniumque adversus te tulerunt perditae tuae et immunda labia." porro diabolica illa haeresi detecta scelerisque errore, eius professores Syria expulsi in Pamphiliam abiverunt, eamque hae ista impleverunt, quae nunc maiorem quoque Occidentis partem occupavit.

Annus vigesimus primus imperante Constantino, Sapores Persarum rex calumniis contra Christianos exasperatus graviter eos persecutus est, et supra 18 milia eorum interfecit. causae pacis inter Romanos et Persas ruptae haec fuit. Metrodorus quidam Persa sub praetextu philosophandi in Indiam se ad Brachmanes contulit, magna quoque usus continentia venerabilis est eis factus. molas quoque aquaticas et lavacra exstruxit, ipsis hactenus ignotas res. is Metrodorus quod pii hominis existimationem sibi parasset, in penetralia sacrarii ingressus multos lapides pretiosos et margaritas sustulit: accepit etiam a rege Indiae quae dono imperatori ferret. inde Byzantium reversus tanquam

ὡς ἴδια τῶ βασιλεῖ. Θανατόντι δὲ αὐτῷ ἔφη καὶ ἄλλα διὰ γῆς προπέμψαι, ἀλλ' ἀφαιρεθῆναι ὑπὸ Περσῶν. γράφει οὖν ἀποτόμως Κωνσταντῖνος πρὸς Σαπώρην, ἀποσταλῆναι αὐτά, καὶ δεξιόμενος οὐκ ἀνταπέστειλε. διὰ τοῦτο ἐλύθη ἡ εἰρήνη. ἐκ 5 τούτων οὖν τῶν λίθων ἔργον ποιήσας ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε τοῖς πέραν τοῦ Λαυνοβίου ἔθνεσιν, ἐπιγράψας τῷ μελλόντι τὸ δῶρον ὅπερ γέγονεν αὐτοῖς ὀλέθρου αἴτιον διὰ τὴν ἐπιγραφὴν. φασὶ δὲ αὐτὸν πρῶτον πάντων τῶν βασιλέων διαδήματι χρῆσασθαι καὶ C μαργαρίταις καὶ ἄλλοις λίθοις περιεργότερον κοσμηθῆναι. ἀλλὰ 10 καὶ πτύχας εὐαγγελίων χρυσῆς διὰ μαργάρων καὶ λίθων κατασκευάσας ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ προσήγαγε, θαύματος ἀξίας. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ἡ ἁγία καὶ μακάρια Ἑλένη πρὸς κύριον ἐκδημῆε, ἐτῶν οὐσα π', καὶ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων θάπτεται πρώτη, πολλὰ τῷ ἰδίῳ βίῳ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν εὐσε- 15 βείας παραγγέλιουσα.

Τῷ κβ' ἔτι Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος κατὰ Γερμανῶν καὶ Σαυροματῶν καὶ Γότθων στρατεύσας νίκην ἤρατο κραταιὰν διὰ τῆς τοῦ σταυροῦ δυνάμειος, καὶ τούτους εἰς ἐσχάτην ἤγαγε δουλείαν. καὶ Δρεπανῶν τὸν ἐν Νικομηδείᾳ ἐπικτίσας εἰς τιμὴν D 20 Λουκιανοῦ τοῦ ἐκέισε μαρτυρήσαντος Ἐλενούπολιν διὰ τὴν μητέρα ἐκάλεσεν.

Τῷ κγ' καὶ δ' καὶ ε' ἔτι τὸ ἐν Ἀντιοχείᾳ ὀκτάγωνον κυριακὸν ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι. καὶ αὐτὸς τὸν Λάουβιν περάσας γέφυραν ἐν αὐτῷ λιθίην πεποίηκε, καὶ τοὺς Σκύθας ὑπέταξε,

de suo ea regi obtulit; mirantique alia quoque terra se attulisse dixit, sed ea sibi a Persis adempta. itaque Constantinus severe Saporī scribit, mitti sibi ea postulans, et accepta non remisit. ideo pax dissiluit. his ex lapidibus opus confecit imperator, misitque populis trans Danubium colentibus munere ei qui ceteris praestaret inscripto. quae inscriptio barbaris exitiosa fuit. ferunt eum primum omnium imperatorum diademate usum margaritisque et gemmis superbis fuisse ornatum. quin et aurea evangeliorum volumina unionibus et pretiosis lapidibus ornata confecit, inque magno templo posuit, digna admiratione. eo tempore etiam sancta atque beata Helena ad dominum commigravit, annos nata 80, ac prima omnium est in templo apostolorum sepulta. ante obitum multa de pietate filio praeceperat.

Anno 22 Constantinus facta in Germanos Sauromatas et Gotthos expeditione crucis vi magnam reportavit victoriam, easque gentes in servitutem egit. Drepanam quoque apud Nicomediam in honorem Luciani, qui ibi capitali supplicio veritati testimonium perhibuerat, condidit, et a matre Helenopolin appellavit.

Annis 23, 24 et 25 Antiocheae templum octangulum aedificari coeptum est. Constantinus Danubio traiecto ponte eum lapideo instravit, Scythas subegit. forum quoque condidit cum binis amplis rostris; eo-

καὶ τὸν φέρον ἔκτισε μετὰ γε τῶν δύο μεγάλων ἐμβόλων, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ φέρῳ κίονα μοσόλιθον καὶ ὀλοπόρφυρον ἔστησεν, ἐκ Ρώμης ἀγαγὼν, ἐκδήσας αὐτὸν διὰ χαλκῶν ζωνῶν γεγραμμένον. ἰδρύσατο δὲ ἐπάνω αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, ἐν ᾧ P 296 γέγραπται "Κωνσταντίνος." ἔλαμψεν ἡλίου δίσκη, ὅς ἦν ἔργον ὁ μὲν Φειδίου, ἡχθῆ δὲ ἐξ Ἀθηνῶν. καὶ τὰς ἐπτὰ σπυρίδας καὶ τοὺς ἑβ' κοφίνους, ἐν οἷς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐθανματούργησεν, ὑπὸ τὴν βύσιν τοῦ κίονος ἔθετο. καὶ τὰ λείψανα δὲ τῶν ἁγίων ἀποστόλων Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου καὶ Ἀνδρέου διὰ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου ἐν τῇ πόλει εἰσήγαγε. 19

Τῷ κς' καὶ κς' ἔτει αὐτοῦ τὴν κατὰ τῶν εἰδώλων καὶ τῶν ναῶν αὐτῶν κατάλυσιν ἐπέτεινε, τὰς δὲ εἰσόδους αὐτῶν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ἐκίρωσε. τότε καὶ ἡ ἐν Νικομηθεῖα βασιλικῇ πυρὶ θεῖῳ ἐφλέχθη.

Τῷ κη' ἔτει αὐτοῦ ὁ δυσσεβῆς Ἄρειος ἐπικλάστῳ μετανοῶν 15 B καὶ λόγοις ἀπατηλοῖς μετὰ τὴν καθάρσειν αὐτοῦ καταγοητεύσας τὰς ἀκοὰς τοῦ γαληνοτάτου βασιλέως, καὶ δύο βιβλία λαβὼν, τὸ μὲν ἐν τὴν ἑαυτοῦ διεστραμμένην περιέχον δόξαν ταῖς ἰδίαις χερσὶ γράψας ἐν κρυφῇ κατέχευε, τὸ δὲ ἕτερον δι' ἄλλοτρίας χερσὶς ὁμοφώνως τῇ ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθείῃ πίστει γεγραφώς, καὶ τοῦτο 20 ἐπιδοὺς τῷ βασιλεῖ, καὶ διομνύμενος ἢ μὴν οὕτως πιστεύειν ὡσπερ δὴ καὶ ἔγραψεν, οὕτως συνήρασε τῇ αὐτοῦ δολιότητι τὸν βασιλέα ὥστε κειλεῖσθαι τοῦτον ἀνυπερθέτως ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀρχιερέως εἰς κοινῶν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας προσδεχθῆναι. ἀγωνιάσας

que in foro columnam Roma allatam posuit, uno solido lapide constantem, qui totus erat purpureus; atque eam aereis cingulis cinxit inscriptis. in eius autem summo statuam sibi collocavit cum hac inscriptione "Constantinus." splenduit solis instar, opus fuit Phidiae, Athenis ad ductum. ad basin columnae posuit septem corbes ac duodecim sportas Christi miraculis insignes. ministerio etiam sancti martyris Artemii reliquias sanctorum apostolorum Lucae Timothei et Andreae in urbem attulit.

26 et 27 annis simulacris eorumque fanis evertendis operam dedit, reditus eorum ecclesiis dei transcripsit. tunc et basilica Nicomediae de caelo tacta conflagravit.

Anno 28 impius Arius ficta resipiscentia ac fallacibus sermonibus post suam damnationem aures placidissimi imperatoris demulsit; sumptisque duobus libris, alterum qui perversam ipsius opinionem continens ipsius manu scriptus erat, occulte secum habuit, alterum aliena manu scriptum de sententia Nicaei concilii imperatori tradidit, iuravit. que se ita sentire de religione quemadmodum sua manu scripsisset. hac fraude imperatorem ita decipit, ut Arium iasserit sine mora ab Alexandro pontifice summo in ecclesiam recipi. verum Alexander an-

τοῦτον ὡς εἰκός ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ δι' ὕλης τῆς νυκτὸς δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ, εὐχῆς ἔργον αὐτὸν ἐποιήσατο. τῇ γὰρ ἑξῆς ὁ ἀνόσιος C μετὰ φαντασίας καὶ γαυριάματος εἰς τὴν ἐκκλησίαν προερχόμενος, ἐπειδὴ ἐν τῷ φόρῳ πλησίον τοῦ λεγομένου Σενάτου ἐγένετο, τῆς ὁ γαστροδὸς νυξίσεως αὐτὸν τοῖς ἐκείσε ἀφεδροῦσιν ἀποκεχωρηκὸς ἀγγελικῇ κατασπᾶται χειρὶ, τῆς τε κοιλίας αὐτοῦ καὶ τῶν σπλάγχχνων σὺν τῇ ψυχῇ ῥαγέντων καὶ εἰς ἀφεδροῦσας καταβληθέντων.

Τῷ κη' ἔτει λιμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ ἀνατολῇ, ὃ δὲ βασιλεὺς οἶτον πολὸν ἀποστελλας τοῦτον ἤμβλωνε. μόνῃ δὲ ἡ Ἀντιόχια λς' χιλιάδας οἶτον κατ' ἔτος ἐλάμβανε. σεισμοῦ δὲ ἐν Κύπρῳ γενομένου Σαλαμὴν ἢ πόλις κατέπεσε καὶ ἱκανὸν πλῆθος διέφθιρε.

Τῷ κθ' ἔτει Δαλματίας Καῖσαρ ἀνηγορεύθη. Καλόκαιρος δὲ ἐν Κύπρῳ τυραννήσας ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας ὑπὸ Δαλματίου 15 ζῶν κατακαίεται.

Τῷ λγ' τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τελευτᾷ. κινήσας γὰρ κατὰ Περσῶν ἀπὸ Νικομηδείας ἐν τοῖς Πυθίοις ἀδομάτοις θερμοῖς παραγίνεται. καὶ κακωθεὶς, ἐκεῖθεν τε δι' Ἐλενουπόλεως ἐν τῷ χάρακι ἐλθὼν, πυρετοῦ λαβροῦ κατασχόντος 20 αὐτὸν ἐτελεύτησεν, μετὰ θ' ἔτος τοῦ οἰκισμοῦ καὶ ἐγκαινισμοῦ Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἀπετέθη ἐν λάρακι πορφυρῇ ἦτοι Ῥωμαῖω, αὐτὸς τε καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἑλένη πρὸ δώδεκα ἐτῶν P 297 τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ἀποθανοῦσα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Φαῦστα, θυγάτηρ Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἑρκουλλίου, καταλείψας ἐν βασιλείᾳ τρεῖς

xius, ut par erat, animi totam noctem ad dominum precibus fuis Arium pessumdedit. nam Arius cum postridie magno cum fastu et ostentatione ad ecclesiam procederet, cum in foro non procul a curia abesset, ventre stimulante ad latrinam abiit, ibique ab angelo ictus intestina in latrinam egisset atque exanimatus est.

Eodem anno fames magna fuit in Oriente; quam penuriam imperator sublevavit multo frumento immisso. sola Antiochea annuos modios 36000 accepit. terraemotu porro Salamin urbs Cypri deiecta, multique mortales exstincti sunt.

Anno 29 Dalmatius Caesar designatus est. is Tarsi Ciliciae Kalo-caerum, qui in Cypro tyrannidem gesserat, vivum combussit.

Anno sui imperii 33 Constantinus magnus moritur. facta in Persas expeditione a Nicomedia ad thermas Pythias pervenerat. inde male affecto corpore per Helenopolin in castra cum venisset, vehementi febre correptus vitam cum morte commutavit, nono post conditam dedicatamque Cpolin anno. sepultus est in arca Porphyretica seu Romana, et mater eius Helena eodem reposita, ac Fausta uxor, filia Maximiani Herculei, quae duodecim annis ante mariti obitum decease-

υιούς, *Κωνσταντίον και Κωνσταντίνον και Κώνσταντια*, δωρισά-
 μενος *Κωνσταντίον* μὲν ἔχειν τὰ *Θράκης και ἑφας μέρη*, *Κων-*
σταντίνον δὲ τὰ πρὸς *᾽Ωκεανὸν ἐπίθρια*, *Κώνσταντια* δὲ *Κρήτην*
Ἄφρικὴν και τὸ Ἰλλυρικόν. δόξα δὲ κατέσχε τελευτῆσαι μὲν τὸν
 μέγαν *Κωνσταντίνον* φαρμάκῳ δηλητηριῶ ἐπιβουλῇ τῶν ἀδελφῶν, 5
 διὸ και αὐτὸν τοῦτο δι' αὐτογράφου ἐπισκῆψαι τῷ παιδί, ἐκδι-
 κῆσαι τε και φυλάξασθαι τοὺς ἀνελόντας αὐτὸν θείους· λαβόντα
 δὲ τὴν τοιαύτην γραφὴν *Εὐσέβιον* τὸν *Νικομηδείας* ἐπίσκοπον ἀπο-
 B δοῦναι *Κωνσταντίῳ* ἐκ τῆς ἑφας ἄρτι παραγενομένῳ, ἔνθεν τε
 γενέσθαι αὐτὸν και ἐπίσκοπον *Κωνσταντινουπόλεως*. τὸ δὲ τού- 10
 τους ἀναιρεθῆναι, ἐπεὶ τοι ἀλόγιστος σαφῶς ἢ ἀθρόα πάντων
 αὐτῶν ἀναιρέσεις τούτῳ ἰδοῦναι, δέον ἔκρινε μὴ ἄνευ λόγου τοῦτο
 ποιῆσαι. ἐτελεύτησε δὲ ὁ μέγας *Κωνσταντίνος* εὐσεβῶς βασιλεύ-
 σας ἔτη λβ' και μῆνας ε', ζήσας τὰ πάντα ἔτη ξε'.

Κωνσταντίος ἐβασίλευσεν ἔτη κδ', *Κώνστας* ἔτη ιζ'. *Κων-*
σταντίνος δὲ ταχὺ τετελεύτηκε τρόπῳ τοιῷδε πρὸς τὸν ἀδελφὸν
Κωνσταντίον κοινωσόμενος ἦει περὶ τινῶν μετὰ πολλῆς ἰσχύος και
 C δυνάμεως, ὃ τὸν *Κωνσταντίον* εἰσήγεν εἰς ἐκπλήξιν μὴ τι νεωτε-
 ρίσων ἀφικνῆται εἰς αὐτὸν· και πονηρῶν συμβουλῶν ἐπιτυχῶν
 και πρὸς πόλεμον ἐρεθιζόντων αὐτὸν ἐξῆλθε κατ' αὐτοῦ. και 20
 συναγέμενος πόλεμος ἐν τοῖς ἰσχατοῖς τῶν φεγγόντων εὐρεθείς ὁ
Κωνσταντίνος ἀναιρεῖται, τρίτος ὢν ἀδελφός, και γίνεται *Κων-*
σταντίος ἡγεμονίας πάντων τῶν ἐσπερίων. ἦν δὲ *Κωνσταντίος*

rat. imperium tribus filiis reliquit, Constantio Constantino et Constanti, ita divisum ut Constantius Thraciam et Orientem teneret, Constantinus quae Occidentis sunt ad Oceanum, Constans Cretam Africanam et Illyricum. creditum fuit Constantinum a suis fratribus exhibito letali veneno extinctum fuisse; ideoque enim sua manu scriptis literis mandasse filio ut a patris sibi caveret eosque ulcisceretur. eas literas Eusebium Nicomediae episcopum accepisse, et Constantio recens ex Oriente reverse tradidisse, indeque etiam Cpolitano episcopatu potitum. visum autem fuit absurdum patros istos simul universos velle occidere; ideoque decretum est rem caute agendam. diem autem suum pie obiit Constantinus magnus, cum imperasset annos triginta duos, menses decem, vixisset annos sexaginta quinque.

Constantius imperavit annos viginti quattuor, Constans annos septemdecim. Constantinus cito periit, idque hoc pacto. accedebat ad fratrem Constantium, ut cum eo de re quadam communicaret, magni comitatus copiis, quod suspicionem Constantio movit, ne quid frater novi moliretur. atque hic malis consultoribus usus ad pugnam exhortantibus, contra eam exercitum eduxit in aciem. commissoque praesidio Constantinus inter extremos in fuga comprehensus et interfectus est. ita Constantius Occidente toto potitur. statuta fuit Constantius pro-

τὴν τοῦ σώματος ἀναδρομὴν εὐμήκης καὶ ἐπιξανθοῦ, χαρῶνδρος τὴν
 ἔψιν, εὐμετάβολος τὴν γνώμην, σὺφρων τὰ πρὸς ἀφροδίσιαι,
 φίλοις συναναστραφεόμενος, ἐγκρατὴς τὰ πρὸς τροφήν, εὐμενὴς
 πρὸς τὰς αἰτήσεις καὶ κρίσεις τῶν ἑπηκόων· ὀπωρῶν καθ' ἅπασι
 5 ἀφέστηκεν. ἐν δὲ ταῖς τῶν ἡγεμόνων φιλοτιμίαις τὸ πρέπον αἰεὶ D
 διετήρει. οὐδένα δὲ μὴ παιδείας μετέχοντα τῇ γερουσίᾳ κατέ-
 λεγεν, ὡς καὶ τὸ εἶρεν λόγον καὶ μέτροις γράφειν ἐπίστασθαι,
 ἐνὶ μόνῳ νοσήματι τῇ κακοδοσίᾳ ἠττώμενος.

Τῷ β' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Δαλμάτιος Καῖσαρ ἐπὶ
 10 στρατιωτῶν ἀναίρειται, οὐ κελεύσαντος Κωνσταντίου, ἀλλ' οὐδὲ
 κωλύσαντος τὴν σφαγὴν. ἔμελλον δὲ συναναίρεισθαι Γάλλος καὶ
 Ἰουλιανὸς οἱ Κωνσταντίου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντί-
 νου παῖδες. ἀλλὰ τὸν μὲν Γάλλον νόσος, τὸν δὲ Ἰουλιανὸν ἡ
 νηπιότης δέσωσεν· ὀκταετὴς γὰρ ἦν. Κωνσταντίος δὲ πρότερον
 15 δεχόμενος τὸ ὁμοούσιον ὕστερον μετέθετο κορυφαίῃ γνώμῃ καὶ
 ἀπάτῃ τοῦ Ἀρειανοῦ πρεσβυτέρου καὶ Εὐσεβίου τοῦ τῶν εὐνούχων P 298
 πρωτεύοντος καὶ Εὐσεβίου Νικομηδείας.

Τῷ γ' ἔτει Κωνσταντῖνος ἐπελθὼν τοῖς Κωνσταντος τοῦ
 ἰδίου ἀδελφοῦ μέρεσιν καὶ συμβαλὼν πόλεμον ἀνῆρθετῆ ἐπὶ τῶν
 20 στρατιωτῶν, ὡς προέλεκται. Κωνσταντίος δὲ τῆς ἐφύας βασι-
 λεύων Γάλλον καὶ Ἰουλιανὸν παιδευθῆναι παρέδωκεν ἐν χώρᾳ κα-
 λουμένῃ δὴ Μακελίᾳ, πλησίον Καισαρείας Καππαδοκίας. οὗτοι
 οἱ δύο ἀδελφοὶ ἀναγνώσται γεγόνασι, καὶ ἐκκλησίαν κτίσαι τῷ
 ἁγίῳ μάρτυρι Μάμαντι προεθυμήθησαν. ἐν ᾧ δὲ μέρει κτίθειν

cera, flavus, adpectu truci, animo inconstanti, rei Venereae abstinens,
 comis erga amicos, in cibo continentiam adhibens, subditorum petitioni-
 bus et causis benignus: fructibus prorsus abstinebat, in contentionibus
 ducum semper decorum servabat, neminem ineruditum in senatum reci-
 piabat, ipse et prosam orationem scribere et versus pangore didicerat.
 unum ei vitium adfuit, pravae de religione opinionies.

Anno Constantii imperii secundo Dalmatius Caesar a militibus ne-
 catur, neque iubente id Constantio neque vetante. erant etiam una in-
 terfecturi Gallum et Iulianum filios Constantii eius qui Constantino ma-
 gno frater fuit: sed Gallum morbus neci subtraxit, Iulianum aetas,
 octo tantum annos natum. Constantius autem cum ante sententiam de
 filio consubstantiali esset amplexus, post ab ea descendit, levitate ingenii
 ac fraude Ariani presbyteri et Eusebii eunuchorum principis et Eusebii
 Nicomediensis episcopi.

Tertia anno Constantinus cum in dicionem fratris Constantis ad-
 venisset, commissa pugna a militibus est interfectus, ut diximus. Con-
 stantius Orientis imperator Gallum et Iulianum erudiendos tradidit in
 loco qui Macelium appellatur et non procul abest a Caesarea Cappado-
 ciae. hi duo fratres lectores (Anagnostas vocant) fuerunt, intende-
 runtque templum sancto martyri Mamanti condere. quae autem pars

Ἰουλιανὸς ἔλαχε, τοῦτο ἢ γῆ οὐκ ἐδέχετο. ἀποκειράμενος δὲ τὰς
 Β τριγὰς μοναχικὴν ἄσκησιν ὑπευρίνατο. Κωνσταντῖος δὲ καὶ
 Κώνστας ἐνομοθέτησαν Ἰουδαῖον μὴ ἀνεῖσθαι δοῦλον, ἐπεὶ ἀφαι-
 ρεῖσθαι αὐτὸν εἰς τὸν δημόσιον λόγον· εἰ δὲ καὶ περιτεμῆν τολ-
 μήσει δοῦλον, ξίφει τιμωρεῖσθαι καὶ τὴν τούτου ἀημεύσθαι
 οὐσίαν.

Τῷ δ' καὶ ἔτει Ἀντιόχεια ὑπὸ σεισμοῦ μεγάλου ἐπὶ τρισὶν
 ἡμέραις ἐκινδύνεσε.

Τῷ ε' ἔτει Κωνσταντῖος Ἀσσυρίους νικῆσας ἐθριάμβευσε,
 Σαπώρης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τοὺς Χριστιανοὺς ἐδίωκε, 10
 Κώνστας δὲ ἐν τῇ δύσει Φράγγους ἐπέβησε. τοῦτ' ἔτει Δι-
 δουμὸς τις ἐλλόγιμος ἀνὴρ ἀπὸ ὀμμάτων ἐγνωρῆετο. τοῦτ' ἐντυ-
 C χῶν ὁ μέγας Ἀντώνιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εἶπε πρὸς αὐτὸν "μηδὲν
 ταραττέτω σε ἢ ἀποβολὴ τῶν ὀμμάτων· τοιοῦτοι γάρ σε λείπουσιν
 ὀφθαλμοὶ οὗς καὶ μυῖαι καὶ κώναρες βλάψαι ἰσχύουσι. χαῖρε δὲ 15
 ὅτι ἔχεις ὀφθαλμοὺς οἷς καὶ ἄγγελοι βλέπουσι."

Τῷ ζ' ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου Νεοκαισάρεια ποτι-
 σθεῖσα κατεπτώθη πλὴν τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας. τότε
 καὶ Παῦλος ὁ ὁμολογητῆς χειροτονεῖται ἐπίσκοπος Κωνσταντινου-
 πόλεως. 20

Τῷ η' ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου Ῥόδος ἢ τῆσος κατέ-
 πεσε.

Τῷ θ' ἔτει Δυρράχιον πόλις τῆς Δαλματίας ὑπὸ σεισμοῦ
 διεφθάρη, καὶ Ῥάμη ἐν τρισὶν ἐκινδύνευσεν ἡμέραις σειομένη,

Juliano aedificanda obtigerat, ibi solum materiam non recepit. Iulianus
 tonso capillo monasticam vitam se degere velle simulavit. Constantius
 et Constans legem tulerunt ne quis Iudaeus servum emeret: emptum
 publicari iusserunt. si quis circumcidere servum ausus esset, gladio
 feriri et bona eius publicari.

Annis quattuor et quinque Antiochea triduum magno terrae motu
 periclitata est.

Sexto anno Constantius de victis Assyriis triumphavit. Sapores
 Persarum rex Christianos est persecutus. Constans in Occidente Fran-
 cos oppugnavit. eo anno Didymus quidam, vir praeclarus, oculis
 captus innotuit. ad hunc magnus ille Antonius Alexandriae accedens
 "non est" ait "cur ob iacturam oculorum perturberis: tales enim ami-
 sisti oculos, quos etiam muscae ac calices damno afficere possunt.
 gaude potius quod oculos habes qualibus angeli vident."

Septimo anno ingenti terrae motu Neocaesarea mari absorpta est,
 tantum episcopi sede et ecclesia superstitibus. tunc etiam Paulus can-
 sessor episcopus Cpolitanus deligitur.

Octavo anno magno terrae motu Rhodus insula prestrata est.

Nono anno Dyrrachium Dalmatiae urbs terrae motu periit. ac Roma
 etiam per triduum periculse tremuit, duodecim Campaniae urbes perie-

τῆς δὲ Καμπανίας ἰβ' πόλεις διεφθάρσαν. Ἐθῶν δὲ Κωνσταν-
 τιος εἰς τὸ Βυζάντιον Παῦλον τὸν ἐπίσκοπον τοῦ Θρόνου ἀπήλασε,
 καὶ τὸν ἀσεβέστατον Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας εἰσήγαγε ληστρε-
 κῶς καὶ ἀθέσμως, τὸ τῶν κακῶν καταγώγιον. καὶ συντελειωθεί-
 8 σαν τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλου ἐκκλησίαν ὑπὸ Κωνσταντίου κατὰ τὴν
 ἐνδιάδηκον ἐντολὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Εὐσέβιος ἐγκαι-
 νίζει, καὶ τὰ λείψανα ἀπὸ Ἀντιοχείας κομίζει καὶ ἐν αὐτῷ κατα-
 τίθησι τοῦ ἁγίου μάρτυρος Παμφίλου καὶ τῶν σὸν αὐτῷ, Θεο-
 δούλου Πορφυρίου καὶ Παύλου. Ἀλεξανδρεῖς δὲ Γρηγόριον λη-
 10 στρικῶς ἐπιβάντα τοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν μέγαν Ἀθα- P 299
 νάσιον ἀποδιώξαντα ἐπὶ ἕξ ἔτεσιν ἀπέκλειον. καὶ χειροτονεῖται ἐπὶ
 Ἀρειανῶν Γεώργιος Ἀρειανός, τέρας τι Καππαδόκειον.

Τῷ ἑ' ἔτει Κωνσταντίος τὸν ἐν Σελευκείᾳ τῆς Συρίας λιμένα
 πεποίηκεν, ὄρος ἐπὶ πολλὰ διατεμὼν, καὶ τὴν πόλιν ἀνωκοδόμησε.
 15 καὶ τὴν Ἀντάραδον ἐν Φοινίκῃ ἔκτισεν, ἣν Κωνσταντεῖαν ὠνό-
 μασε. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἔκλειψις ἐγένετο ἡλίου, μηνὶ Δασιῳ ε',
 ἡμέρας ὥρα τρίτη. καὶ οἱ ἀπελαθέντες ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἅμα
 Ἀθανασίῳ τὴν Ῥώμην καταλαμβάνουσιν.

Τῷ δὲ ια' ἔτει γράμμασιν Ἰουλλίου τοῦ πάπα Ῥώμης θαρρη-
 20 σαντες τούσδε ἰδίους Θρόνους κατέλαβον. Κωνσταντίος δὲ ἐν Ἀν- B
 τιοχείᾳ διώγων τούτους ἀπήλασεν ὑποβολῇ τῶν Ἀρειανῶν.

Τῷ ἰβ' ἔτει σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν Βηρυτῷ τῆς Φοινίκης,
 ὧς τὸ πλεῖον τῆς πόλεως πεσεῖν.

runt. Constantius ut Byzantium venit, episcopatum Pauli ademit, im-
 pilissimumque Eusebium (minime suo nomini respondentem) introduxit,
 latrocinio iniusto malis asylum aperiens. idem Eusebius magni dei tem-
 plum a Constantie absolutum, sicuti Constantinus testamento mandaverat,
 dedicavit; atque Antiochea allatas sanctorum Pamphili martyris et so-
 ciorum Theoduli Porphyrii ac Pauli reliquias in eo deposuit. Alexan-
 drini autem Gregorium, qui episcopatum latrocinio occupaverat, ma-
 gnumque Athanasium per sexennium inde arcerat, interfecerunt. in
 eius locum subrogatur ab Arianis Georgius eorum sectae, monstrum
 Cappadox.

Decimo anno Constantius portam Seleuceae Syriae construxit,
 montis magna parte excisa, urbemque refecit. condidit etiam Antara-
 dum in Phoenicia, et Constantiam nominavit. eodem anno defectus
 solis fuit, sexta mensis Daesii die, hora diei tertia. et episcopi ve-
 ram religionem tuentes, qui in exilium acti erant, cum Athanasio Ro-
 mam pervenerunt.

Undecimo anno iidem literis Iulii papae Romani freti sua solia re-
 cuperaverunt. Constantius autem Antiocheae degens instinctu Ariano-
 rum eos abegit.

Duodecimo anno terrae motus maiorem Beryti (urbs est Phoeniciae)
 partem evertit.

Τῷ ιγ' ἔτει Σαπώρης Πέρσης τὴν Νίσιβιν πόλιν ποικίλως παρακαθεύθει, τὸν τε ποταμὸν κατὰ τῆς πόλεως κινήσας καὶ παντοίας μηχανὰς ποιήσας ἤττήθη, καὶ φεύγων εἰς τὴν οἰκίαν ἐπεχώρησε, τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἀπολέσας.

Τῷ ιδ' ἔτει Κωνσταντίος τὸν ἀνεψιὸν Γάλλον Καίσαρα 5 ἀναγορεύσας καὶ Κωνσταντίον μετονομάσας ἐν τῇ ἀνατολῇ ἀπέστειλεν.

Τῷ ιε' ἔτει οἱ ἐν τῇ ἀνατολῇ τῆς Παλαιστίνης Ἰουδαῖοι C ἀντήρην, καὶ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔθνων τε καὶ Σαμαρειτῶν ἀνείλον. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ παγγενεὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀηρέθησαν, 10 καὶ ἡ πόλις αὐτῶν Διοκαισάρεια ἠφανίσθη. τῷ αὐτῷ ἔτει ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὑπὸ Κωνσταντίνου κατὰ τὴν Βρεττανίαν ἔξορίζεται, καὶ Φηλιξ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται. ἐν Μεδιολάνοις δὲ σύνοδος τῶν πατέρων συναθροισθεῖσα πάλιν ἄπρακτος διαλύεται. 15

Τῷ ις' ἔτει Γάλλος τυραννίδα μελετήσας κτείνει σφοδριανὸν ἐπαρχὸν τῆς ἰσίας καὶ Μάγνον κοιμιστρωμ, τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίῳ μηνύσαντα: ὃν μεταπεμψάμενος Κωνσταντίος περὶ Θαλαμῶνα τὴν νῆσον ἀναιρεῖ. τὸν δὲ τούτου ἀδελφὸν Ἰουλιανὸν ἐν φρουρᾷ κατέσχεν. Εὐσεβία δὲ ἡ γαμετὴ τοῦ βασιλέως τούτου 20 D ἐξαιτησαμένη ἐν Ἀθήναις πέμπει. τὴν Ἑλλάδα δὲ περιερχόμενος λφείσει τῆς βασιλείας μάντις ἐπεζήτηε καὶ χρησμολόγους, εἰ τεύξεται τοῦ ποθομένου. καὶ δὴ περιτυγχάνει ἀνδρώπῳ δυοσεβεῖ ταῦτα προλλέγειν ὑπισχνουμένῳ, ὃς τούτον εἰς τινα τῶν εἰδωλικῶν

Anno 13 Sapore Persa Nisibia urbem omnis generis oppugnatione tentavit; amnem quoque adversus urbem concitavit, atque omnigenis machinis oppugnavit. victus tamen maxima copiarum parte amissa domum recessit.

Anno 14 Constantius Gallum consobrinum suum Caesarem designavit, nomine Constantii indito, et in Orientem misit.

Anno 15 Indaei in Palaestina rebellaverunt, multosque Graecos Samaritas et alienigenas trucidaverunt. mox ipsi a Romanis occisione occisi sunt, urbsque eorum Diocaesarea deleta. eodem anno magnus Athanasius a Constantio in Britanniam deportatur, eique Felix substituitur. Mediolani quoque concilium patrum congregatum re infecta solutum est.

Anno 18 Gallus tyrannidem affectans Domitianum Orientis praefectum necat et Magnum quaestorem, qui insidias Constantio indicaverat. Constantius Gallum evocatum apud insulam Thalamonem interficit, Iulianum fratrem eius in custodia detinet. quem Eusebia imperatoris uxor precibus liberatum Athenas mittit. Iulianus permissu Constantii Graeciam peragrans ariolos consulebat et fatidicos, an consecuturus foret id quod in animo habebat. incidit autem in quendam hominem impium, qui se talia praedicere profitebatur. is eum in specum quandam

καταδόσιον καταγωγῶν τοῦ ἀπατεῶντος ἐκάλεσε δαίμονας. ἐκείνων δὲ μετὰ τῆς συνήθους φαντασίας ἐπιφανέντων, ἠνάγκασε τοῦτον ὁ φόβος ἐπιθεῖναι τῷ μετώπῳ τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον· ὅπερ ἰδόντες ἀφανεῖς αὐτίκα γέγονασι. συνεῖς οὖν ὁ γόης ἐκεῖνος 5 τῆς φυγῆς τὴν αἰτίαν ἐπεπέμφατο τοῦτῳ λέγων “οὐ φοβηθέντες, P 300 ὡς σὺ νομίζεις, ἀλλὰ βδελυξάμενοι τὸ παρά σου γενόμενον ἔχωρησαν.” οὕτω βουκολήσας τὸν αἰχμάλωτον ἐμύησέ τε καὶ τοῦ μύσου ἐνέπλησεν· αἴμασι γὰρ μυσσαροῖς ἀπολουσάμενον τὸ θεῖον βάπτισμα, ἢ τῆς βασιλείας ἐπιδυμῖα τῆς εὐσεβείας ἐγύμνωσε τὸν 10 τρισάθλιον.

Μετὰ μικρὸν δὲ τῆς βασιλείας κρατήσας ὁ ἀσεβέστατος Ἰουλιανὸς προφανῶς λοιπὸν καὶ ἀναιδῶς κατὰ τῆς εὐσεβείας ὤπλιζετο. καὶ πρῶτον μὲν τὰς ἐν τῇ πόλει καὶ τὰς ἔξωθεν πηγὰς ταῖς μυσσαραῖς θυσίαις ἐμόλυνεν, ὅπως ἕκαστος μεταλαμβάνων 15 τοῦ νόμματος μεταλαγχάνῃ καὶ τοῦ μύσου. ἔπειτα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν προκειμένα τοῦ μιάσματος ἐνεπίμπλη· περιερραίνοντο. B γὰρ καὶ ἄρτοι καὶ κρέα καὶ ὀπῶραι καὶ λάχυνα καὶ τάλλα ὅσα ἐδώδιμα. ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ Χριστιανοὶ ἴστερον μὲν καὶ ὠλόλυσον ἐπὶ τοῖς γινομένοις, μετελάμβανον δὲ ὁμῶς, ἀποστολικῶ 20 νόμῳ πειθόμενοι τῷ φάσκοντι “πᾶν τὸ ἐν μικέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.” οὗτος ὁ παμμίχρος Ἰουλιανὸς τοὺς Ἰουδαίους κατὰ Χριστιανῶν ἔξοπλιζων ἤρετο τοῦτους, διὰ τί θύειν τοῦ νόμου κελύοντος οὐ θύετε; τῶν δὲ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν καὶ τὴν ἐκεῖσε περιγεγραμμένην λα-

superstitioni dedicatam impie abducit, impostoresque daemones advocat; qui cum solita apparerent pompa, Iulianus metu compulsus frontem crucis signo affecit; quo viso daemones illico ex conspectu abierunt. sed impostor fugae cognita causa Iulianum reprehendit, non fugisse, ut ipse putaret, sed abominatos crucem abuisse eos dicens. itaque Iulianum captivum decipiens initiavit impiis sacris eaque impietate implevit. adeo autem miserimum hominem cupiditas imperii pietate nudavit, ut divinum baptismum crucioribus abominandis eluerit.

Haec post imperium adeptus Iulianus impiissimus aperte iam inde atque impudenter pietati bellum fecit. principio fontes, qui et intus et extra urbem erant, infandis sacrificiis polluit, ut quicumque aquae fieret particeps, etiam flagitii eius consors fieri cogeretur. deinde, quae in foro venum exponebantur, impietate ea implevit, cum et panes et carnes et fractus et olera et omnia quae esui sunt, conspergerentur. haec videntes Christiani gemebant sane et deplorabant: tamen iis vescebantur, apostolicam tenentes legem, quae iubet edere quidquid in macello venditur, neque conscientiae causa discrimen statuere. flagitiosissimus iste Iulianus Iudaeos quoque in Christianos armans, interrogavit cur non sacrificarent, cum lex eis id iuberet. cum responderent sua sacrificia Hierosolymae templo circumscripta esse, Iulianus confestim man-

- C τρεῖς προβαλλομένων, αὐτίκα προσέταξεν ὁ Θεομάχος ἀνεγείραι τὸν κατ' ὄργην καὶ γνώμην Θεοῦ καταλυθέντα ναόν. καὶ τοῦτο μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἀκούσαντες ἅπασιν τὰ προστεταγμένα τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ὁμοφύλοις ἐδήλωσαν. καὶ οἱ μὲν πανταχόθεν συνέτρεχον, χρήματα καὶ προθυμίαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ 5 συνεισφέροντες· ὁ δὲ συναπέστειλεν αὐτοῖς καὶ ἄρχοντας καὶ πολλὴν ὕλην καὶ σιδηρομήνην· σκυπάνους γὰρ καὶ ἄμας ἀργυροῦς ἔπεμψε τοῖς ἀντιθέοις Ἰουδαίοις. καὶ ἐπεὶ ὀρέσκειν ἤρξαντο, ἔξαπίνης ἄνεμοι βλαιοὶ πνεύσαντες ἀθρόως ἅπαντα διεσκόρπισαν. καὶ τὰ λοιπὰ πεπόνθασιν δεινὰ ἃ ἐν τῷ τρίτῳ ἔτι τῆς βασιλείας 10
- D αὐτοῦ ἀναγράφομαι.

Εἰσελθὼν δὲ ὁ κατάρτος ἐν Περσίδι πέμπει δαίμονα πρὸς τὴν δύσιν τοῦ ἐνεγκεῖν αὐτῷ ἐκείθεν ἀπόκρισιν διὰ τάχους. ἐκωλύθη δὲ τῆς πρόσω πορείας ὑπὸ τινος μονάζοντος ἐπὶ ἡμέρας δέκα καὶ μὴ δυνάμενος ὁ δαίμων πρὸς τὸν Ἰουλιανὸν 15 ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος ἠρώτησεν· ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ δαίμων “καὶ ἐβράδυνα καὶ ἄπρακτος ἔμεινα. ἐκδεχόμενος γὰρ Πούπλιόν τινα μονάζοντα, εἴ πως παύσεται τῆς προσευχῆς, καὶ μὴ παυσάμενος ἡμέρας δέκα ἐκάλυψέ με ποιῆσαι τὸ θέλημά σου.” καὶ τοῦτο ἀκούσας Ἰουλιανὸς καὶ σφόδρα ἀγα- 20 νυκτήσας προσηγγέλησε μετὰ τὴν ὑποστροφὴν ἐξολοθρεῦσαι τὸ

P 301 τῶν μοναχῶν γένος. ὅπερ μαθὼν τις τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ καὶ θανυμάσας, ἐπαελθὼν διένειμε τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ πάντα πέρησι καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὸν γέροντα. καὶ γενόμενος δόκιμος μο-

dit ut id templum, quod ira ac decreto dei erat delectum, instaurarent. quod mandatum Iudaei magno cum gaudio audientes gentilibus suis per totum orbem significaverunt. ita undique magnus Iudaeorum eo concursus, alacriter pecuniam et operam ad instauracionem templi conferunt. sed et Iulianus eis praefectos famulos magnamque turbam hominum misit, nec non argenteos ligones et urnas. postquam fodere coeperunt impii Iudaei, subito vehementes venti incubuerunt, qui eos dissiparunt; ac quae porro iis mala evenerint, ad tertium Iuliani imperii annum progressi dicemus.

Ceterum Iulianus in Persidem ingressus daemone in Occidentem misit, qui ei inde celeriter responsum perferret. eum daemone quidam monachus progressu per decem dies prohibuit, ita ut daemone progredi non valens ad Iulianum redierit. Iuliano causam morae sciscitante “non modo” inquit daemone “tarde, sed etiam re infecta redii. exspectabam enim dum Publius quidam monachus precandi finem faceret. qui cum decem dies continenter precaretur, non potui insinu tuam exsequi.” hoc audito Iulianus gravi indignatione concitus, minatus est se a redita gentem monachorum deleturum. hoc cum quidam procerum eius inaudivisset, admiratione summa ductas post reditum suum omnia sua pauperibus distribuit, atque ad senem istum profectus praeclearus monachus

ναχὸς πῦσιν ἔλεγε τὴν ἰσχὸν τῶν μοναζόντων, ἦν λαβὸν κατὰ τῶν σκοτεινομέβρων δαιμόνων.

Ἐν δὲ Κάραις, τῇ παρὰ τοῦ Κάρου τοῦ βασιλέως κτισθείσῃ πόλει, τὴν πρὸς Πέρσας ποιούμενος πορείαν, εἰσελθὼν καὶ ἐν τινι καταδύσει θυσίας ἀκαθάρτους ἐπιτέλλας, κλειθρα καὶ σήμαντρα ταῖς θύραις ἐκέθηκε καὶ φύλακας ἐπέστησεν ἥνεπερ ἀνοίξαντες μετὰ τὴν ἐκείνου πτώσιν, εὔρον γύναιον ἐκ τῶν τριχῶν κρεμάμετον καὶ ἐκτεταμένης ἔχον τὰς χεῖρας, ἧς ἀνασχίσας ὁ ὄσπλαγχνος τὴν γαστέρα τὴν κατὰ Περσῶν δῆπουθεν ἔγνω διὰ τοῦ ἥπατος 10 νίκην. ἐν δὲ Ἀντιοχείᾳ πολλὰ μὲν κιβώτια ἐν τοῖς βασιλείοις κεφαλῶν ἀνθρώπων πεπληρωμένα, πολλὰ δὲ φρέατα νεκρῶν σωματίων εὔρον πεπλησμένα· καὶ γὰρ μυρίας μὲν γυναικας ἐν γαστρὶ ἔχούσας ἀνατεμῶν καὶ ἐν τοῖς ἐμβρύοις ἤπιτοσκοπούμενος, καὶ πολλὰ παιδία κατασφάξας, ὑπὸ τὰ εἶδωλα κατώρυξεν ὁ φιλείδω- 15 λος Ἰουλιανός. πολλὴν δὲ καὶ ἄλλην λογικὴν ἀγέλην ἐκ ποικίλων ἡλικιῶν διαφόροις ὑπέβαλε θανάτοις ἐπ' ὄνόματι Ἰουσιδῶνος καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων ὁ δαιμονιώδης καὶ θεομίσητος. οὐ μὴν δὲ ἄλλὰ καὶ ἵππους λευκοὺς τε καὶ πυρροὺς ἔθνε, τοὺς μὲν τῷ ἡλίῳ τοὺς δὲ τῷ πυρὶ καὶ τοῖς ἀνέμοις. καὶ πρὸς τούτοις κύνας καὶ 20 πιθήκους καὶ κόρακας καὶ πᾶν σχεδὸν ἔρπετῶν εἶδος καὶ τετραπόδων θηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων πτηνῶν καὶ νηκτῶν οὐ διέλειπε κατασφάττων καὶ τελετὰς παντοίας ἐπινοῶν πλείους καὶ χεῖρους τῶν παρ' Ἑλλήσι νενομισμένων, πρὸς τὸ πάντως τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐλλήσιαστας ὑπερακοντίσαι, διὰ τῶν τοιούτων οἰόμενος ὁ ἄθεος

evasit, omnibus praedicans monachorum vim ac potestatem qua adversus tenebriones daemones sunt praediti.

Porro Iulianus Carris, quae urbs est a Caro imperatore condita, iter in Persas faciens speluncam quandam subiit, ibique scelestis sacris operatus fores seris occlusit ac consignavit, apposita custodia. quibus foribus eo interfecto apertis, inventa est muliercula capillis suspensa, extentis manibus; cuius crudelis ille ventre dissecto victoriam scilicet de Persis suam ex iocinore didicerat. Antiocheae autem in regia multae arculae inventae sunt humanis capitibus plenae multique putei cadaveribus oppleti. nam et innumeras gravidas mulieres Iulianus dissecuerat, ut foetuum iocinora contempleretur, et multos infantes iugulatos ad bases simulacrorum defoderat, quibus impense erat deditus. magnum quoque alium gregem ratione praedictorum animantium, diversarum aetatum, varilis mortis generibus sustulit, Neptano eos et aliis daemonibus, quorum se homo deo invisus cultui addixerat, immolans. quia et albis equis soli, rufis igni ac ventis sacrificavit. nec non assidue canes simias corvos atque omne propemodum genus quadrupedum avium nantiumque mactabat, omnisque modi sacra excogitabat, plura et deteriora iis quae apud Graecos recepta sunt. ea enim re omnibus qui ante ipsum Graecam religionem sectati fuissent, palmam praeripere studebat,

ἀποθωθῆναι καὶ θεὸς νομισθῆναι. ἀλλὰ τὰ περὶ τούτου ἐν τῇ τάξει τῆς αὐτοῦ θεοστυγοῦς βασιλείας ὡς οἶόν τε διὰ βραχέων λέξομεν. ὁ δὲ λόγος πρὸς τὰ ἕξῃς βαδιζέτω.

D Τοῦ Κωνσταντίου τῷ 19᾽ ἔτει, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πεντηκοστῆς, ἐν Ἱεροσολύμοις ἐφάνη τὸ σημεῖον τοῦ ζωοποιῦ σταυροῦ 5 ἐν οὐρανῷ, φωτεινὸς, τεταμένον ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ, ἔνθα ἔσταυρώθη ὁ Χριστός, ἕως τοῦ ὄρους τῶν ἑλαιῶν, ὅθεν καὶ ἀνελήφθη, κύκλῳ δὲ τούτου στέφανος; ὡς ἴρις τὸ εἶδος ἔχων. τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ καὶ Κωνσταντῶ ὤφθη, Κυρίλλου τότε Ἱεροσολύμων ἐπισκοποῦντος. 10

Τῷ κα' ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίου, τελευτήσαντος Εὐσεβίου τοῦ δυσσεβοῦς Κωνσταντινουπόλεως, κατήλθον εἰς Ῥώμην πάλιν πρὸς Ἰούλιον τὸν πάπαν καὶ Κώνσταντα τὸν τοῦ βασι-
P 302 λέως Κωνσταντίου ἀδελφὸν Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος. οἱ ὁρθόδοξοι τοίνυν Κωνσταντινουπόλεως Παῦλον προβαλόμενοι, ἐπεὶ οἱ Ἀρειά- 15 νοὶ Μακεδόνιον ἀντεχειροτόνησαν, συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ πολλοὶ ἀμφοτέρωθεν πίπτουσιν. Ἐρμολῆς δὲ ὁ στρατηλάτης παρὰ Κωνσταντίου πεμφθεὶς εἰς τὸ ἐξελάσαι Παῦλον παρὰ τῶν ὁρθοδόξων κτείνεται καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ῥίπτεται. τοῦτο ὁ Κωνσταντίος μαθὼν καταλαμβάνει τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ 20 τὸν μὲν Παῦλον ἐξορίζει, οὐ μὴν δὲ ἐνθρονιάζει Μακεδόνιον. ὕστερον δὲ παρὰ Ἰουλίου Ῥώμης μετὰ γραμμάτων ὁ Παῦλος ἀνελθὼν ἐν Θεσσαλονικῇ ἐξορίζεται, ὁ δὲ Μακεδόνιος τῇ ἐκκλη-

propterea se in deorum numerum relatum iri homo a deo alienus sperans. verum eius res nos ordine annorum, quibus imperavit, quam brevissime deinceps referemus: nunc reliqua attexamus prioribus.

Annum Constantio imperante 19, die Pentecostae, in caelo signum vivificae crucis apparuit, lucidum atque extentum a Golgotha, quo loco Christus in crucem sublatus fuit, usque ad montem Olearum, unde idem Christus in caelum subiit. cingebatur per orbem circulo arcus caelestis simili. eadem die etiam Constantio apparuit, Cyrillo Hierosolymae tam episcopo.

Anno 21, mortuo impio Eusebio Cpolitano episcopo, Romam denuo ad Iulium papam et Constantem imperatorem, Constantii fratrem, redierunt Athanasius et Paulus. cum autem Cpoli Christiani Paulum episcopum designare vellent, Ariani contra Macedonium deligerent, conseruere manus factiones multique utrinque ceciderunt. Hermogenes quoque ductor exercitus, a Constantio ad exturbandum Paulum missus, a Christianis necatus inque mare abiectus fuit. qua re cognita Constantius Cpolim occupat, Paulum in exilium agit: non tamen Macedonium episcopatum praefecit. post Roma Paulus veniens cum literis Iulii papae Thessalonicae in exilio esse in-

σία ληστροικῶς ἐπιβαίνει, ἐφ' ᾧ καὶ ἀναιροῦνται ἄνδρες τρισχι- **B**
 λιοὶ ἑκατὸν πεντήκοντα. καὶ οὕτω τῆς ἐκκλησίας Ἀρειανοὶ κρα-
 τοῦσι, καὶ Ἀθανάσιος δὲ καὶ Παῦλος τὴν Ῥώμην πάλιν κατα-
 λαμβάνουσιν. οἱ καὶ προσελθόντες τῷ Κωνσταντῷ πάντα διηγῆ-
 5 σαυτο. ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις ἀγανακτίσας γράφει τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ
 λυπούμενος ἀποδοῦναι Παύλῳ καὶ Ἀθανασίῳ τοὺς ἰδίους θρόνους.
 Μαγνεντίου δὲ ἐν Γαλλίαις τυραννήσαντος καὶ Κωνσταντα τοῦ
 εὐσεβῆ ἀνελόντος, ἐπεὶ Κωνσταντίος ἐν Ἀντιοχείᾳ ὦν τοῦτο ἔμαθε,
 παρευθὺ τῆς πόλεως τὸν Παῦλον ἐξορῆζει ἐν Κουκουσῶ. κακεῖ
 10 ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν τῷ ἰδίῳ ὤμοφῶρι ἀποπνίγεται, καὶ Μακεδό-
 νιος πάλιν τοῦ θρόνου ἐπιλαμβάνεται, ὁ δὲ Ἀθανάσιος πάλιν **C**
 φυγῆ τὴν σωτηρίαν πραγματεύεται. Ἰουλιανὸν δὲ τὸν ἀδελφὸν
 Γάλλου ἐκ τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν Καισαρεα προβάλλεται καὶ εἰς
 Γαλλίαις ἐκπέμπει, ζεύξας αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν
 15 Ἑλένην τὴν καὶ Κωνσταντιάν. γαμετῆ δὲ Κωνσταντίου ἦν Εὐ-
 σεβία ἢ περιώνυμος, ἧς τὸ κάλλος εἰς πᾶσαν ἐξῆλθε τὴν γῆν·
 ἀλλ' ὁ ταύτης ἀνὴρ μαλθακώτερος ὑπάρχων τοῦ πρίοντος, ἔτι
 δὲ καὶ νοσηλεύμενος, οὐκ ἠδύνατο θεραπεῦσαι τὴν ἀνθρωπον,
 ἢ τῷ τῆς νεότητος ἄνθει καὶ τῷ κάλλει τῆς φύσεως ὑπερξέουσα
 20 τῷ τῆς μητρομανίας περιέπεσε πάθει, φθίνουσα δὲ κατὰ μικρὸν
 ἐτελεύτησε, καὶ οὕτε τοῦ κάλλους οὕτε τῆς ἡλικίας οὕτε τῆς βυσι- **D**
 λείας ἀπώνατο·

τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεύτερον ἂν πάσχοι γυνή,
 ἀνδρὸς δ' ἁμαρτάνουσι ἁμαρτάνει βίου.

betur. Macedonius autem praedonius in morem invadit ecclesiam, caesis
 viris 3150. atque ita Ariani ecclesiam occupant. Athanasius autem et
 Paulus Romam rursus se conferunt ad Constantem, eique omnem rem
 narrant. Constans indigne rem ferens fratrem per literas iubet Paulo
 et Athanasio sua solia reddi. sed cum Magnentius in Gallia occupata
 tyrannide Constantem pium interfecisset, Constantius id Antiocheae re-
 sciens statim urbe Paulum eiecit et Cucusi exulare iubet. ibi is suo
 humerali ab Ariani strangulatur. Macedonius rursus sedem episcopa-
 lem occupat, Athanasius autem fuga sibi consulit. Constantius Iulia-
 num Gall fratrem custodia liberatum Caesarem declarat, inque Galliam
 mittit, tradens ei in matrimonium sororem suam Helenam, quae et Con-
 stantiae nomen tulit. Constantio uxor fuit inclita Eusebia, cuius pul-
 chritudinis fama orbem terrae pervagata est. verum maritus mollior
 quam expeditet, ac praeterea morbosus, non potuit mulierem curare.
 itaque flore aetatis naturaeque vigore exardescens ea in matricis saevos
 cruciatus incidit, paulatimque contabescendo periit, nulla neque formae
 neque aetatis neque imperii percepta utilitate.

utcumque enim mulier reliqua omnia sustinet:
 vitae viro sed cum periculo excidit.

Τῷ κβ' ἔτι οἱ Ἀρειανοὶ τὸν βασιλεῖα Κωνσταντῖον κατὰ Ἀθανασίου παρέπεισαν ὡς κεφαλικὴν τιμωρίαν αὐτοῦ καταψηφισοῦν· ἀλλὰ καὶ τότε φωνή ὁ ἄγιος τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο. σεισμοῦ δὲ μεγάλου ἐν Νικομηδείᾳ γενομένου περὶ ὄραν νυκτερινὴν τρίτην, τὴν πόλιν κατέλαβε, καὶ πλήθη πολλὰ διέ-
 P 303 φθειρε μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Κεκροπίου. Μακεδόνιος τότε τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέχων μετήγαγε τὸ σῶμα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸν ἅγιον Ἀκάκιον ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, πτώσιν προφασιζόμενος τοῦ ναοῦ· τοῦ δὲ λαοῦ κωλύοντος φόβος γέγονε πολὺς, ὥστε πληρωθῆναι τὸ φέαρ τοῦ
 μαρτυρίου καὶ τὰς πλατείας καὶ τὴν αὐλὴν αἱμάτων. ὅπερ γνοὺς Κωνσταντῖος τοῦτον μὲν καθήρησε καὶ Εὐδόξιον ἀντικατέστησε, μείζονι κακῷ μέγα κακὸν ἀμειψόμενος. οὗτος ὁ Εὐδόξιος ἐκαίνισε τὸ δεύτερον τὸν ναὸν τῆς ἁγίας σοφίας διὰ τὸ μετὰ τὸν
 πρῶτον ἀπαρισμὸν αὐτοῦ καὶ τὸν ἐγκαινισμὸν τὸν δι' Εὐσεβίου 15 ἀάλιν πεσεῖν καὶ αὐθις οἰκοδομηθῆναι διὰ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου. ἐπὶ τούτου τοῦ Εὐδοξίου τοῦ μαθητοῦ Εὐνομίου ὁ ἐν ἁγίοις Ἐφραίμ ὁ Σύρος ἦν, μέγας ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὃς πολλὰ ἀφέλιμα ἐγγράφως καταλλόοιπε.

B Τῷ κγ' ἔτι τοῦ Κωνσταντίνου Φλαβιανὸς ὁ Ἀντιοχείας τοὺς 20 τῶν ψυλλόντων χοροὺς διελὼν ἐκ διαδοχῆς τὴν Λαβιτικὴν ἐδόδαξε πρῶτος ἄδειν μελωδίαν. μετὰ δὲ τοῦτον Πέτρος ὁ κναφεὺς τυραννικῶς τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐπιβὰς πρῶτον ἐπενόησε τὸ μῦρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀγιάζεσθαι, καὶ τὴν ἐπὶ τῶν

Anno 22 Ariani Constantio persuaserunt ut capitale supplicium Athanasio decerneret. sed tunc quoque in vitam fuga servavit. noctis hora tertia terrae motus Nicomediae obortus magnam hominum multitudinem atque cum his episcopum Cecropium oppressit. Macedonius episcopatu Cpolitano potitus corpus Constantini magni ab apostolorum templo ad sancti Acacii fanum transferre aggressus est, praescriptione ea utens, quod templum apostolorum corruiisset. populo autem obsistente magna exstitit caedes, ita ut sanguine et puteus testamentii et plateae et aula opplerentur. Constantius rei indicio accepto Macedonium deposuit, eique Eudoxium substituit, magnum malum minore commutans. is Eudoxius denuo templum S. Sapientiae dedicavit, quia post primam absolutionem ab Eusebio dedicatum corruiisset essetque a Constantio eodem instauratum. huius Eudoxii, qui Eunomii fuit discipulus, tempore S. Ephremus Syrus fuit, vir magnus dictis factisque, et qui multa utiliter conscripta reliquit.

Anno 23 Constantii Flavianus Antiochae episcopus cantorum choras dividens primus instituit ut psalmi Davidici alternis cantarentur. post hunc Petrus cognomento Cnaphous (id est fullo) per tyrannidem eo episcopatu occupato primus auctor fuit unguenti in ecclesia coram

·εὐδάκτων ἐν τοῖς ἁγίοις Θεοφανείοις ἐπέκλησιν ἐν ἐσπέρῃ γίνεσθαι, καὶ ἐν ἐκάστῃ εὐχῇ τὴν Θεοτόκον ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐπὶ πάσῃ συνάξει τὸ σύμβολον τῆς πίστεως λέγεσθαι, πρότερον τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ καὶ μόνον λεγόμενον.

6 Ἀληκοῦς τοίνυν Κωνσταντίος ὅτι Ἰουλιανὸς ἐν Γαλλίαις ἐν C πολέμοις εὐδοκίμησας ὑπὸ τοῦ στρατοῦ βυσιλεὺς ἀνηγορεύθη, ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων διὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον ἐξώρμησε κατ' αὐτοῦ, καὶ ἔλθων ἐν Μόψου κρήναις τελευτῆ, μηνὶ Νοεμβρίῳ γ', πολλὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀγνοίας καταγνοῦς. ἐβαπτίσθη δὲ τότε ἐν Ἀντιοχείᾳ 10 ὑπὸ Εὐδῶτον τοῦ Ἀρειανοῦ. οὗ τὸ σῶμα Ἰοβιανὸς δὲ μετὰ ταῦτα βασιλεὺς, προτίκτωρ τότε ἦν, ἀποκομίσας ἀπέθετο πλησίον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ ἡρώῃ μετὰ Εὐσεβίας τῆς αὐτοῦ πρώτης γυναικός.

Ἄμα δὲ τῇ ἀναγορευθῆναι Ἰουλιανὸν ἐν Γαλλίαις εὐθὺς ἢ 15 τροῦλλα τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, φουρνηκῆ οὔσα, ἔπεισε, τὸν τε ἄμβωνα καὶ τὰς σελέας ἐξ ὀρυκτοῦ λίθου ὄντα D συνέτριψε καὶ εἰς χοῦν ἀπέτελεσε. τοῦτον τὸν ναὸν ἰδὼν μετὰ ταῦτα Ἰουλιανὸς εἶπεν "ἀκμῆν οἱ Χριστιανοὶ ἐκκλησίας ἔχουσιν. ἐὰν ὑποστρέψω ἀπὸ Περσῶν, τὸν μὲν μέσον χορτοβολῶνα τὰ δὲ 20 ἐνθεν κἀκίθιν μέρη σιῶβλους τῶν ἵππων μου ποιήσας ἰδεῖν ἔχω αὐτοὺς ποῦ ἐλλήθουσιν."

Ἦν δὲ Ἰουλιανὸς τὸ σῶμα βραχύς, εὐπύγων, μελανόθριξ, ὕπνου καὶ τρυφῆς καὶ ἀφροδισίων ὅτι μάλα ἐγκρατής, φιλοδοξό-

universo populo consecrandi, ac ut in sacris Theophaniis aquarum consecratio vesperti fieret, ac ad singulas preces nominatim dei genitrix ciceretur, et in coenae mysticae celebratione quavis symbolum fidei recitaretur, cum id tantum in vigilia magna diceretur.

Enimvero Constantinus Iulianum in Gallia bellis praeclare gestis audiens ab exercitu imperatorem appellatum, tunc belli Persici causa Antiocheae degens, contra eum expeditionem suscepit. sed cum ad Mopsucrenas (Mopsi scaturigines) venisset, ibi vitam finivit, tertio die Novembris, cum suam ignorationem valde vituperasset. baptizatus fuit tunc Antiocheae ab Eusebio Ariano. corpus eius Iovianus, qui postea temporis ad imperium evectus tunc protector fuit, sublatum deposuit in Heroo sacello iuxta patris corpus et Eusebii prioris eius uxoris.

Simulatque in Galliis Iulianus est imperator salutatus, statim trulla sacri magni deo dedicati templi, quae fornicibus constabat, corrui, atque ambonem et soleas de lapide onychite confectas in pulverem redegit. id templum cum Iulianus postmode vidisset, dixit "iam templum habent Christiani. sed ego ubi a Persico bello rediero, medium eius foeno reponendo, partes ab utroque latere stabulum equorum parabo, ut videam ubinam suam spem collocent."

Erat Iulianus statura brevi, barbatus, capillo nigro, somni luxuriae reiue Venereae apprime abstinens, ceterum ambitiosissimus et im-

κατὸς τε καὶ τῷ κατ' εὐσέβειαν τρέψω' πονηρός. οὗτος μονοκρά-
 P 304 τωρ γενόμενος ἀναιδῶς ἐλλήνιζεν, ἀμύατε θυσῶν τὸ ἅγιον βά-
 πτισμῷ ἀποπλυνάμενος, καὶ πάντα ποιῶν οἷς οἱ δαίμονες θερο-
 πεύονται. πέμπει οὖν Ὀριβάσιον τὸν ἱατρὸν καὶ κοιμιστῆρα
 ἐν Δελφοῖς ἀνεγείραι τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. ἀπελθὼν οὖν
 αὐτὸς καὶ τοῦ ἔργου ἀψάμενος λαμβάνει χρησίδην παρὰ τοῦ δαί-
 μονος·

εἴπατε τῷ βασιλεῖ, χαμαὶ πέσε δαίδαλος ἀθά.
 οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβαν, οὐ μάντιδα δάφνην,
 οὐ παγὰν λαλέουσαν. ἀπέσβητο καὶ λύλον ἔδωρ.

10

Τῷ πρώτῳ τούτου ἔτει διάδημα περιθεμένου πρὸ τῆς τοῦ
 B Κωνσταντίου τελευτῆς εὐθὺς θεήλατοι ὄργαι τὴν Ῥωμαίων γῆν
 κατελήφασιν. δειξάμενος οὖν θείων τὸν Κωνσταντίου ἄδικον καὶ
 παρὰ νόμον, ὑποκρινόμενος δικαιοσύνην ὁ ἀσεβὴς τοὺς ἐν ἑξορίᾳ
 ἐπισκόπους ἀνεκαλέσαστο. Εὐσέβιον δὲ τὸν πρῶτον τῶν βασιλι-
 15 κῶν ἐθνούχων ἀντίλεν ὡς δῆθεν ἄδικον. ἐδίωξε δὲ καὶ τοὺς λοι-
 πούς ἐθνούχους τοῦ παλατίου διὰ τὸ ἀποβαλεῖν τὴν γυναῖκα, ἣν
 συνῆμεν αὐτῷ Κωνσταντίος ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς. ὁμοίως καὶ μαγεί-
 ρους διὰ τὸ λιτὸν τῆς διαίτης, καὶ κούρσικους διὰ τὸ ἔνα πολλοῖς
 ἀρκεῖν, ὡς ἔλεγε. τοῦ δὲ δημοσίου δρόμου τὰς τε καμήλους καὶ
 20 ὄνους καὶ ἡμιόνους ἐξέβαλε, μόνους ἵππους συγχωρήσας ὑποφ-
 C γεῖν διὰ πολλὴν φιλαργυρίαν, ἧς δούλος ἦν. τότε οἱ κατὰ ἀνα-

8 βασιλεῖ?

pius. is ad se unum toto imperio delato impudens Graecam religionem
 usurpavit, sanguine sacrificiorum sacrum baptismum eluens, omnisque
 agens quibus daemones coluntur. Oribasium medicum ac quaestorem
 Delphos misit, ut oraculum Apollinis instauraret. is cum eo pervenis-
 set opusque inchoasset, tale a daemone accepit oraculum:

corrui artificii varie cortina labore
 constructa: hoc regi redeuntes dicite vestro.
 nec casa nec Phoebi reddens oracula laurus
 ulla super, nullas veniunt a fonte loquelaes:
 extincti laticesque profunda silentia servant.

primo imperii Iuliani anno, cum is ante mortem Constantii diadema sibi
 sumpsisset, statim ira dei Romanorum dicioni immissa mala sunt. tum
 impius iste, ut Constantium iniustum ac legibus adversum fuisse osten-
 deret, iustitiam prae se ferre coepit, episcopos ab exilio revocare, Euse-
 bium regiorum eunuchorum principem utpote sontem necare, reliquos
 etiam eunuchos palatio eicere ob dimissam ac repudiatam a se uxore-
 rem, sibi ab eius fratre Constantio desponsatam, coquos etiam dimit-
 tere, ut frugalius viveretur, et puerulos, quod unum multis sufficere
 diceret. publico etiam cursu camelos asinos et mulas eicere, solisque
 equis ad ministeria uti concedere, avaritia impulsus, cui erat maacipa-

τόλῃν Ἑλληνας ἐπαρθέντες εὐθὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γεώργιον τὸν ἐπίσκοπον σφόντες ἀνείλον. τότε Ἀθανάσιος πρὸς τινι παρθένῳ κρηπτόμενος χρόνον πολλὸν ἐξελθὼν σύνυδον ἐκρότησε, καὶ τὰ κατὰ Νίκαιαν κυρώσας δόγματι τὰς ἐκκλησίας ἀπέλαβεν. οἱ ἔδὲ Ἀρειανὸι μετὰ Γεώργιον Λούκιον προεχειρίσαντο ἑαυτοῖς, καὶ ἐν αἰῶν κοινῶ συνήγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνας πολλοὺς Χριστιανούς ἀνεσταύρωσάν τε καὶ κατέσφαξαν. καὶ γὰρ ἐν Γάζῃ καὶ Ἀσκάλωνι πρεσβυτέρους καὶ ἀειπαρθέτους ἀναιροῦντες ἀνέπτυσσον τὰ σπλάγγνα αὐτῶν καὶ κριθῆς πληροῦντες τοῖς χοίροις περιβάλλον.

10 ἐν δὲ Φοινίκῃ Κύριλλον διάκονον ἀνελόντες τοῦ ἥπατος αὐτοῦ ἀπε- D
γύσαντο. ὁ δὲ ἀνατεμὼν τὸν διάκονον καὶ τοῦ ἥπατος αὐτοῦ ἀπογευσάμενος τὴν μὲν γλῶσσαν σαπίεισαν κατέρρευσε καὶ τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ ἀπέβαλε τοὺς τε ὀφθαλμοὺς ἐπηρώθη καὶ πικρῶς βωσανιζόμενος ἐτελεύτησε. καὶ τί δεῖ λέγειν τὰ καθ' ἑκάστην
15 πόλιν καὶ χώραν κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων γινόμενα; ὑπερβαίνουσι γὰρ καὶ λόγον πάντα καὶ γραφήν. τότε καὶ ὁ μέγας Βασιλεῖος τῆς Καππαδοκῶν ἐκκλησίας πρεσβύτερος ἦν, καὶ Λιβάνιος ὁ σοφιστῆς καὶ Πρόκλος καὶ Μάξιμος οἱ φιλόσοφοι.

20 Τῷ δευτέρῳ ἔτει ὁ ὀνυσεβῆς Ἰουλιανὸς ἐνομοθέτει μὴ μετᾶ- P 305
χειν Χριστιανούς Ἑλληνικῶν μαθημάτων. Ἀπολινάριος δὲ τῇ θείᾳ γραφῇ ὄλη χρησάμενος, πάντων τε ποιητῶν τοὺς χαρακτῆρας μιμούμενος, ἔγραψε παιδεύεσθαι παρὰ τῶν Χριστιανῶν. ὁ δὲ

tus. tunc in Oriente Graeci sublati animis statim Alexandriae Georgium episcopum raptatum interfecerunt. Athanasius autem, qui diu apud virginem quandam delituerat, in publicum progressus concilium convocavit, decretisque Nicaenis confirmatis ecclesias recuperavit. Ariani autem Georgio sublato Lucium sibi praefecerunt, inque communi domo conventus egerunt. Graeciae autem religionis aemuli multos Christianos in cruce sustulerunt atque iugularunt. nam Gazae et Ascalone presbyteros, et qui virginitatem conservassent, interfecerunt, eorumque viscera aperta hordeo impleverunt et porcis obiecerunt. Phoenice Cyrilli diaconi necati iecur gustaverunt. qui autem diaconum istum dissecuit et iecur eius degustavit, is et linguam suam ipsius putredine confectam evomuit, et dentes amisit atque oculos, et diris tortus doloribus periiit. quid vero commemorem quae isto tempore per urbes et agros a Graecis perpetrata fuerint? cum ea neque verbis possint neque scribendo unquam aequari. fuit tum Basilius magnus Cappadociae ecclesiae presbyter, et Libanius sophista, Proclus Maximusque philosophi claruerunt.

Anno secundo Iulianus lege lata edixit ne Christiani Graecis disciplinis instituerentur. quo tempore Apolinarius scribendi materiam sumens, sacram Scripturam atque omnes poetarum formas imitans, ea composuit quae Christiani dicerent. ceterum Iulianus verae religionis

παραβάτης τὰς τῶν Χριστιανῶν εὐποίας μιμούμενος ἐκλέυσε ξέ-
 ρους τε καὶ πτωχοὺς τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν χορηγεῖσθαι, ἀπατῶν
 τοὺς ἀπλουστεροὺς. ταῖς δὲ εἰκόσιν αὐτοῦ *Δία* καὶ *Ἄρεα* καὶ
Ἐρμῆν συγγράφεισθαι προσέταξε καὶ τοὺς λοιποὺς δαίμονας, τοὺς
 δὲ ἀναβαλλομένους τὴν τούτων προσκόνησιν ὡς ἐχθρὸς βουσι-
 5 κὸς τιμωρεῖσθαι. τῷ δὲ στρατῷ τὴν ῥόγαν διανέμων πῦρ ἐτίθει
B καὶ λιβανωτόν, καὶ θυμιᾶν τοὺς στρατιώτας ἠνάγκαζεν.

Ἐν *Καισαρείᾳ* δὲ τῆς *Φιλίππου*, τῇ νῦν *Παναδί*, ἣ ἐπὶ
 τοῦ *Χριστοῦ* θεραπευθεῖσα αἰμόρρους ἀνδριάντα ἔσθησε τῷ δε-
 σπότη *Χριστῷ*, καὶ βοτάνῃ ἐφύετο ὑπὸ τὴν βίασιν τοῦ ἀνδριάντος 10
 πάσης νόσου ἀλεξήτηριον. τῇ οὖν βοτάνῃ φθονήσας τὸν ἀνδριάντα
 κατὰγει ὁ δέλαιος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ξόανον *Ἰουλιανοῦ* ἔστησι. καὶ
 τὸν μὲν τοῦ σωτήρος ἀνδριάντα οἱ Χριστιανοὶ λαβόντες εἰς ἐκκλη-
 σίαν ἔθεντο, τὸν δὲ τοῦ *Ἰουλιανοῦ* πῦρ καταλθὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 ἀνάλωσεν. 15

C Ἐν δὲ *Νικοπόλει* τῆς *Παλαιστίνης* τῇ *Ἐμμαοῦς* πηγῇ ἔσται
 παντοίων παθῶν ἀνθρώπων τε καὶ κτηνῶν ἴασις· ἐν ἀτῇ γὰρ
 φασὶ τὸν κύριον καὶ θεὸν ἡμῶν τοὺς πόδας ἀπονήσασθαι ἐξ ὁδο-
 πορίας. ἐν *Ἐρμουπόλει* τῆς *Θηβαΐδος* δένδρον ἴσταιται περᾶν·
 ταύτης φύλλον ἢ κάρφος εἰ λάβοι τις, πρὸς πᾶσαν νόσον ἔστιν 20
 ἰάσιμος· ἔπερ δένδρον, φασί, κλιθὲν προσεκύνει τῷ *Χριστῷ*,
 ἡλίκα πρὸς *Αἴγυπτον* ἔφενυε, καὶ σκιὰν αὐτῷ πιποίηκε. καὶ τῇ
 μὲν πηγῇ φθονήσας κατέχωσε, τὸ δὲ δένδρον ἔκομψεν. οὗτος ὁ

desertor, Christianorum beneficentiam imitans, peregrinis et mendicis
 necessaria suppeditari iussit, simpliciores decipiens. imaginibus suis
 Iovem Martem et Mercurium reliquosque daemones appingi iussit, de
 iis qui adorare ea distulissent, supplicium sumi tanquam hostibus impe-
 ratoris. conglarium exercitui largiens ignem poni mandavit ac thas,
 ac adolere milites coegit.

Caesareae Philippi, quae nunc Panais dicitur, mulier quam Chris-
 tus profluvio sanguinis liberaverat, domino Christo statnam posnerat,
 sub cuius basi herba enascebatur praesens quorumvis morborum reme-
 dium. eius herbae invidia motus Iulianus statnam eam deposuit, ac
 Iuliani imaginem sculptam istius loco posuit. Christiani statnam serva-
 toris sublatam in templo collocaverunt: Iuliani ignis de caelo missus
 consumpsit.

Nicopoli Palaestinae, quae et Emmaus dicitur, fons erat omnis
 generis morbos hominum brutorumque sanans: eo enim fonte forunt
 Christum ex itinere pedes abluisse. Hermopoli, quae est urbs The-
 baicis, Persica arbor fuit, cuius folium aut cortex cuius morbo mede-
 retur: eam ferunt arborem sese inclinasse et Christum adorasse in Ae-
 gyptum fugientem, eique umbram praebuisse. eum fontem invidia sti-
 mulante Iulianus ingesta materia obstruxit, arboremque illam excidit.

μικρὸς τὴν τοῦ προδρομοῦ θήκην ἀνοίξας πυρὶ τὰ λείψανα παρα-
δέδωκε καὶ τὴν κόνιν διελέκησε.

Φασὶ δὲ ὅτι ἐν τῇ κατὰ τὴν Καισάρειαν τῆς Φιλίππου, ἐν
τῇ ἀρκυῖα θέσει τῆς φάραγγος, ἔβλεψεν γινέσθαι φλογοειδῆ, ἣν **D**
5 καλοῦσι βατταρίτην, ἀφ' ἧς περὶ τὴν ἐσπέραν ἔξαστράπτει φῶς
ἀπροσπέλαστον εἶναι καὶ ἀπρόσβειτον παρασκευάζει διὰ τὸ παρα-
χρῆμα τὸν ἐγγύζοντα ἀποθνήσκειν. κυκλόθεν οὖν αὐτῆς περιο-
ρύξαντες κύνα δεσμοῦσιν ἐκ τῆς ἔβλεψης αὐτῆς. ὁ κύων δὲ τοῖς
αὐτοῦ δεσπόταις ἔπισθαι ἰέμενος ἐπὶ πολὺ σύριων ἀνασπᾷ τὴν
10 ἔβλεψαν. καὶ αὐτὸς μὲν θνήσκει παραυτί, τὴν ἔβλεψαν δὲ περιά-
πτοντες τοὺς δαιμονιζομένους θεραπεύουσι. καὶ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ
δὲ φασὶ πῶλιν εἶναι πᾶραλον· ταύτης ἀπὸ σταδίων δύο διαρρεῖ
ποταμός. οὗτος ἔχει τόπον ἐν αὐτῷ νησοειδῆ, ὡσεὶ πηχῶν ἑκα-
τὸν τὸ περίμετρον, εἴ ἢ ἀργὴ ψάμμος διὰ τῶν ἀνέμων ἐκφερο- **P 806**
15 μένη εἰς ἕτερον εὐθὺς μεταποιεῖται· καὶ ταύτης ἀφαιρουμένης πᾶ-
λιν αὐθις ἀναπληροῦται.

Διερχόμενον δὲ τὸν Ἰουλιανὸν τὴν Χαλικηδόνας πῶλιν, Μά-
ρις ὁ ταύτης ἐπίσκοπος πολλὰς ἕβρεις τῷ Ἰουλιανῷ εἰς τὸν τῆς
Τύχης ναὸν θύοντι κατὰ πρόσωπον ἐπέγαγε, παραβάτην ἀποκα-
20 λῶν καὶ ἀλάστορα καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης ἀλλότριον. ὁ δὲ ἄτε
φιλόσοφον προσποιούμενος ἐν τὸν Μάριν ἐνείδισε λόγῳ, “ἀπέλαθε”
λέγων, “ταλαίπωρε, καὶ ἀποθρήνει τὴν σαντοῦ τύφλωσιν· οὐδὲ
γὰρ ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ προσκυνεῖς, τοῦ πάθους ἰάσατο.” ἦν
γὰρ ὁ Μάρις ἐπίχυσιν πεπονθώς. ὁ δὲ φησι πρὸς τὸν παραβάτην **B**

idem aperto praecursoris Christi monumento reliquias eius cremavit cineresque dissipavit.

Aliunt in vallis quae ad Caesaream Philippi est septentrionali parte flammam quandam radicem nasci, Battaritidem nomine, a qua sub vesperam effulgens lumen inaccessam eam reddat: quodsi quid accedat, id statim moriatur. circa eam radicem in orbem terram effodiunt, ac radici canem alligant, qui dum dominos suos sequi cupit, eam evellit atque ipse illico moritur. ceterum ea radice spensa eos sanant qui a daemonibus vexantur. in Galilaea etiam ferunt urbem quandam esse maritimam, a qua stadiis duobus praeterfluat amnis, in quo sit insula quaedam ambitu cubitorum circiter centum, cuius alba arena ventis egesta statim in vitrum mutetur, atque arena sublata locus confestim alia expleatur.

Juliano Chalcedonem transeunti atque in fano Fortunae sacrificanti Maris eius loci episcopus in faciem convicia permulta fecit, desertorem appellans et furiam et gloriae dei alienum. sed Iulianus, ut qui philosophum prae se ferret, uno hoc dicto Marim ultus est, “abi” inquit, “miser, tuamque deplora caecitatem; cui Nazaraeus, quem tu adoras, opem non tulit.” nam Maris suffusionem oculorum perpressus erat. is-

“ἐχαριστῶ τῷ δεσπότῃ μου Χριστῷ ταῦτό μοι προνοησαμένην, ἵνα μὴ τὸ ἀναιδέστατον καὶ ἄσεβέστατόν σου θεύσωμαι πρόσωπον.”

Οὗτος τὸν μέγαν Ἀθανάσιον τῆς ἐκκλησίας ἐξελεῖν ἐκέλευσε, τῶν Ἑλλήνων αὐτὸν παροξυνάντων. ὁ δὲ ἐξερχόμενος 5 θαρρεῖν εἶπε Χριστιανοῖς τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δακρύουσι· “θαρσεῖτε,” φησί, “λαὸς τοῦ Χριστοῦ· νεφύδριόν ἐστι, καὶ παρέρχεται.”

Διάγων δὲ Ἰουλιανὸς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ συνεχῶς ἐν Δάφνῃ ἀνιῶν καὶ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος θεραπεύων εἰδῶλον (ἦν γὰρ ἐκεῖσε 10 θαρμαστὸν ἔργον Βρυξίδος ἀγαματοποιοῦ, ὃ μῆτις ἄλλος ἴσχυσεν ἐκμιμήσασθαι), παρ’ αὐτοῦ χρησμὸν ἐξίτηι, ἀλλ’ οὐδεμιᾶς C ἀποκρίσεως ἔτυχε. νομίσας δὲ ὅτι διὰ τὰ ἐν τῇ Δάφνῃ ἀποκείμενα λείψανα τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βαβύλα ἀποσιωπῆ, ἐκέλευσεν ἅπαντα μετατεθῆναι. οὗ γενομένου ἀθρόως πῦρ ἐκ τοῦ 15 οὐρανοῦ κατελθὼν ἐκίνη τῇ νυκτὶ τὸν τε ναὸν κατέφλεξε καὶ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα, ὥστε μηδὲ ἴχνος αὐτοῦ φανῆναι. ἐκπλαγείς οὖν ἐπὶ τούτῳ ὁ μισρός, καὶ νομίσας κατ’ ἐπιβουλήν Χριστιανῶν γενέσθαι, ἐπ’ ἐξέτασιν τῶν ἱερέων ἐχώρει. καὶ παντοίως τιμωρησάμενος ὥστε καὶ τινὰς αὐτῶν ἀποθανεῖν, τοῦτο μόνον ἤκουσε 20 παρ’ αὐτῶν, ὅτι οὔτε ὑπὸ Χριστιανῶν οὐδ’ ὑπὸ ἄλλης ἀνθρωπίνης ἐπιβουλῆς, ἀλλ’ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πῦρ κατελθὼν ἐνέπρησε καὶ τὸν ναὸν καὶ τὸ ἄγαλμα. θνῶμωθεις οὖν ὁ παραβάτης καὶ θεο- D μάχος τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας ἀπέκλεισε καὶ πάντα τὰ

que respondit “gratias ago domino meo Christo, qui mihi hoc pacto prospexit ne impudentissimum tuum atque impiissimum videam vultum.”

Idem Iulianus Graecis instigantibus magnum Athanasium ecclesia expulit. qui abiens Christianos super ipso flentes bono esse animo iussit: nubeculam enim hanc brevi transiturem.

Degens Antiocheae Iulianus ac crebro in Daphna obambulans, Apollinisque simulacrum colens, quod ibi erat, opus Bryxididis statuarii admirandum, quod imitando aequare nemo potuerat, oraculum ab eo poscebat. cum vero nihil responderetur, reliquias sancti martyris Babylae, quae in Daphna erant repositae, in causa esse ratus transferri eas inde iussit. quo facto, eadem nocte ignis confertim caelo delatus aedem simulacrumque combussit, ita ut ne vestigium quidem eius superesset. ea re impius ille perculsus, insidiisque Christianorum factum putans, sacerdotes torsit variisque suppliciis affecit, ita ut etiam aliquot de iis morerentur. hoc autem tantummodo ex iis rettulit responsi, neque Christianorum neque ullius omnino hominis opera, sed igne caelitus delato aedem atque simulacrum conflagrasse. propterea iratus magnam Antiocheae aedem reclusit omniaque templa depraedatus est. missi au-

ἰσθὰ ἐσέλησε. τῶν δὲ ἀπουσιάζοντων κομήτων Φήλικος καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ θείου αὐτοῦ λεγόντων ὅτι ἐνομιζόμενοι ἐκοπτικὴν τινα εἶναι δύναμιν τὴν καλύψασαν ἡμᾶς, ὁ μισθὸς ἐπιπέθεσθαι.

Ἀρτέμιος δὲ ὁ δούξ Ἀλεξανδρείας, ἐπειδήπερ ἐπὶ τοῦ Κωνσταντίου ζῆλον πολὺν ἐνεδείξατο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τῶν εἰδωλολατρούντων, ἰδημέυθη τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς μετὰ πολλὰς βιασάνους ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. ὁμοίως δὲ καὶ δύο πρεσβύτεροι, Εὐγένιος καὶ Μακάριος.

Τῷ τρίτῳ ἔτι τούτου πολλοὺς τιμωρησάμενος καὶ μάρτυ- P 307
 10 ρας ποιήσας, καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων ναὸν οἰκοδομηθῆναι προσέταξε. καὶ τοῦ ἔργου ἐγχειρισθέντος, τὰ μὲν πρῶτα λαίλαψ τὴν τε ἄσβεστον ἐξεφόρησεν ὑπὲρ μυριάδας εἴκοσι μοδίων οὔσαν, τῶν δὲ Ἰουδαίων ἔτι τῷ ἔργῳ ἐπιχειρούντων πῦρ ἐξελθὼν τῶν θεμελιῶν τούτους κατέκαυσε, καὶ οὕτω τοῦ ἔργου ἐπαύσαντο. οὗτος
 15 ὁ δυσσεβὴς καὶ τὴν τῶν θείων εὐαγγελίων ἀνυτροπήν ἐγραψεν· ἦν ὁ μέγας Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλοι φιλόχριστοι ἐπηρωφώσαντο. καὶ πῦσαν δὴ ἄλλην γραφὴν αὐτὸς τε καὶ οἱ ὅμοιοι B 4
 αὐτοῦ διέβαλον· ὑπὸ δὲ τῶν ὁρθοδόξων ἐξεβλήθησαν τὰ τούτων νοθεύματα.

20 Ἐπὶ τούτοις ὤφθη ὁ θεῖος σταυρὸς ἐν τῷ οὐρανῷ φωτειδῶς κυκλούμενος ὑπὸ στεφάνου φωτεινοῦ, ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ ἕως τοῦ ἁγίου ὄρους τῶν ἐλαιῶν, λαμπρότερος μᾶλλον ἢ ἐπὶ Κωνσταντίου· αὐτομάτως δὲ τοῖς ἀπλώμασι τῶν θυσιαστηρίων καὶ

tem duo comites Felix et Iulianus avunculus imperatoris, cum dicerent se putavisse quendam facultatem rerum inspecticam esse, quae ipso impediisset, subsannavit eos Iulianus.

Artemius porro dux Alexandriae, qui imperium Constantio gerente magno ardore cultores falsorum numinum oppugnaverat, post multos cruciatus propter fidem Christianam capite truncatus est, et bona eius in publicum redacta. similiter actum cum duobus presbyteris Eugenio et Macario.

Tertio sui imperii anno Iulianus multos professos Christianam religionem suppliciiis affecit. Iudaeos quoque templum suum instaurare iussit. quod opus cum esset inchoatum, primum venti turbo calcem disiecit supra ducenta milia modiorum. Et cum Iudaei denuo opus aggrederentur, ignis ex fundamentis erumpens eos combussit. atque ita opus illud omissum est. impius ille Iulianus scripsit etiam evangeliorum depravationem; quae magnus Cyrillus Alexandriae episcopus aliique Christiani correxerunt. omnes autem sacras literas Iulianus eiusque similes corrumpere; quorum adulterinam scripturam pii deleverunt.

Eo tempore in caelo lucida crux apparuit, cincta lucida corona, a Golgotha usque ad montem olearum pertinens, splendidior quam sub Constantio. porro autem crucis signum in altarium mappis, libris ac

βίβλοις καὶ ἄλλοις ἐσθήμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἱματίοις οὐ μόνον Χριστιανῶν ἀλλὰ καὶ Ἰουδαίων, ἐπεκόλαζε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, οὐ μόνον ἐν Ἱεροσολύμοις ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσι· καὶ ὃν ἀναισχύντως ἠπίστουν Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλλη-
C νες, εὕρισκον ἐν τοῖς ἱματίοις αὐτῶν. ἐν τισὶ δὲ καὶ ἐμελάνιζον. 5 Ἰουλιανὸς δὲ μαντείαις καὶ θυσίαις καὶ ἐπαφαῖς δαιμόνων καὶ ἀπάταις φραζάμενος, ὡς φησὶν Ἀγαθίας, κατὰ Περσῶν ἐστρά-
 τευσεν, ὅτε καὶ χρησμὸν ἔλαβεν ἔχοντα οὕτως “τῶν μὲν πάντας ὠρμήθημεν θεοί, νίκης τρόπαια κομίσασθαι παρὰ θηρὶ ποταμῶ-
 τῶν δὲ ἐγὼ ἡγεμονεύσω θοῦρος πολεμόκλονος Ἄρης.” ἐν δὲ τῷ 10 εἰσιεῖναι αὐτὸν ἐπὶ Περσίδα, ἐν οἰκίᾳ τινὸς γυναικὸς Χριστιανῆς εὐρέθη ὑδρίσκῃ ὑδατος ἐστῶσα πλήρης, ἣτις καὶ ἀθρόως εἰς οἶνον γλυκὺν βράζοντα μετεβλήθη. ἴσως δὲ τοῦτο σύμβολον ὤπται τῆς ἐπὶ τὸ ἥδιστον τῶν πραγμάτων μεταβολῆς διὰ τὴν τοῦ τυράννου μετὰ μικρὸν καταστροφῆν. στρατεύσας γὰρ ἐπὶ Πέρσας 15 ἐδέλεάσθη ὑπὸ τινῶν αὐτομόλων ἐμπροῆσαι τὰς ναῦς. εἶτα δι’
D ἐρημίας καὶ ἀνωμάλων χωρίων τὴν πορείαν ποιοῦμενος ἐφ’ ἱκανόν, πάντων ἀπολελοικῶτων τῶν χρειωδῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων, καὶ πολλὰ ταλαιπωρησάντων τῶν μετ’ αὐτοῦ, ἐπειδὴ καιρὸς τοῦ πο-
 λέμου ἀφίκετο, περιερχόμενος ἀνὰ τὸ στρατόπεδον καὶ διατασσό- 20⁹ μενος ἐπλήγη δόρατι ἀφανῶς εἰς τὰ ἕποχόνδρια, ὥστε ἀνομιῶσαι αὐτόν. καὶ τῇ χειρὶ τοῦ αἵματος λαβόμενος ἔρραιεν εἰς τὸν ἄερα, λέγων “νεκίρκυς, Χριστέ· κορέσθητι Νυζωραῖε.” καὶ οὕτως

9 Τίγρητι?

vestimentis. tum in vestibus non Christianorum modo sed et Iudaeorum exstiterunt crucis signa, neque Hierosolymae tantum, sed Antiocheae etiam atque aliis in urbibus. et quem impudenter negabant Iudaei atque Graeci, eum signatum in suis vestibus reperiebant. crucis istae apud quosdam fuerunt nigrae. interim Iulianus vaticiniis sacrificiis incantationibus daemonum atque fallacis munitus, ut ait Agathias, in Persas movet. inter alia tale etiam oraculum ei redditum erat:

iam nunc ad Tigrin fluvium proficiscimur omnes caelicolae, et regi praeclara tropaea paramus.

Mars ipse ad pugnam superos ego duco Gradivus.

intrante eo Persidem situla aquae plena in domo mulieris cuiusdam Christianae inventa est: ea aqua subito in vinum suave ac ubertim fluens transiit. quod videtur fuisse signum rerum in optimum statum mutationis, paulo post morte tyranni eventurae. is cum in Persas expeditionem fecisset, transfugarum quorundam suasu deceptas naves suas combussit, atque inde longo itinere per solitudines et iniqua loca facto omnibus necessariis rebus carere coepit, magna exercitus miseria. ut tempus pugnae appetiit, dum aciem circumit atque instruit, hasta incerto auctore hypochondria vulneratur. ibi ejulatum tollens sanguinem suum cava manu exceptum in aërem sparsit, dicens “viciati Christo, satiari

τὴν μιαιφάν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπέρρηξε, πολλὰ δυσφημήσας εἰς τοὺς αὐτοῦ θεοὺς, ἀπειθῶνας καὶ πλάνους καὶ ψεύστας ἀποκαλιῶν. οὗ τὸ δόστηνον σῶμα ἀπεκομίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ P 308 ἐτέθη ἐν λάβρακι πορφυρῇ κυλινδροειδεῖ, ἐν ᾧ ἐτέγραψεν ἐλε-
5 γειὸν τόδε·

Κύθῳ ἐπ' ἀργυροβέντι, ἀπ' Ἐδφρήταο ῥοῶν
Περσίδος ἐκ γαίης, ἀτελευτήτω ἐπὶ ἔργῳ
κινήσας στρατιάν, τόδ' Ἰουλιανὸς λάχε σῆμα,
ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' ἀλχηγής.

10 τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντος Ἰοβιανοῦ τὴν ἄλουργίδα ὀπισθεν περιπατοῦντος ἀκουσίως πατήσαντος ἐν τῷ ἐπικλινῇ τινὰ κατιέ-
ται τόπον, ἐπιστραφεὶς Ἰουλιανὸς καὶ τὸ συμβὰν κρίνας αὐτὸν μετ' ἐκείνον τῆς βασιλείας κρατήσῃεν ἔφη· εἶθε, κἂν γοῦν ἄν-
3 θρωπος.

15 Ἰοβιανὸς ἱβασίλευσε μῆνας 9 ἡμέρας 15. οὗτος χιλιάρχος ἦν, ἀνὴρ πραΰτατος καὶ δρθόδοξος Χριστιανός, δες ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ βασιλεὺς ἀνηγορεύθη ἐν ᾧ τόπῳ ὃ παραβάτης ἀν-
ρέθη. ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν εὐμήκης, ὥστε μηδὲ ἐν ταῖν βασιλικῶν ἱματίων ἀρμόζειν αὐτῷ. μετὰ μίαν δὲ συμβολὴν τοῦ πολέμου
20 εἰρήνη ὡς ἀπὸ θεοῦ συμφώνως ἀνεβοήθη ὑπὸ τε Ῥωμαίων καὶ Περσῶν, καὶ ὠρίσθη ἔτη 1. ὃ δὲ παρηγεῖτο τὴν βασιλείαν, λέγων μὴ δύνασθαι αὐτὸν ἄρχειν στρατοῦ ἑλληνίσαντος. πρὸς ὃν πάντες δημοφώνως ἐβόησαν “Χριστιανοὶ ἴσμεν, αὐτοκράτωρ τρισάγουσσι.” ὃθεν νόμους ἐξέπεμψεν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ῥω-
C

Nazareno.” atque ita scelestam suam animam expiravit, cum prius deos suos multis maledictis proscidisset, impostores eos et mendaces dictitans. cadaver eius miserum Cpolim allatum, repositumque est in arca porphyretica cylindri forma, eique inscriptum tale carmen:

incassum bello Persas aggressus inani
rex idem bonus et fortis bellator in armis
Iulianus, tamidis iacet huc Euphratis ab undis,
qua volvit Cydnus turgentem argenteus amnem,
advectus, tumultoque sub hoc post fata quiescit.

Iulianus, cum eius aliquando purpuram declivi loco ambulantis Iovianus imprudens pede calcasset, conversus, coniciensque eum sibi in imperio successurum, “esto” inquit, “dummodo homo sit.”

Iovianus imperavit menses 9, dies 15. erat tribunus militum, homo mansuetissimus et verus Christianus. ab universo exercitu imperator est dictus, quo loco Iulianus perit. fuit procero corpore, adeo ut nulla regia vestis ei convenerit. post unicum conflictum pacem veluti divinitus conciti inelamaverunt et Romani et Persae, et pax ad triginta annos est confirmata. Iovianus autem imperium recusavit, negans se imperare posse exercitui Graecam religionem amplexo. at milites uno ore clamorem sustulerunt “Christiani sumus, augustissimo imperator.”

μαίων γῆν εἰς περιπόλῃσιν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τοὺς ἐν
 Ἑξορίᾳ Χριστιανούς ἀνεκαλέσατο, γράψας καὶ τῷ ἱερῷ Ἀθανασίῳ
 σημαῖναι αὐτῷ ἐγγράφως τῆς ὁμωμῆτου πίστεως τὴν ἀκριβείαν·
 οὗ γενομένου βεβαιοτέρως εἰς ὀρθοδοξίαν γέγονεν. οὗτος ὑποστρέ-
 ψας ἐν Ἀντιοχείᾳ πολλὰς κιβωτοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις εἶρε κεφαλῶν 5
 ἀνδρῶν πεπληρωμένας, πολλὰ δὲ φρέατα νέκρῶν σωμάτων ἀν-
 θρωπίνων πλήρη· καὶ γὰρ μυρίας μὲν γυναῖκας κατὰ γαστροὺς
 ἔχούσας ἀγατεμῶν ὁ Ἰουλιανὸς ἐν τοῖς αὐτῶν ἐμβρότοις ἤπατοσκό-
 πει, καὶ παιδία δὴ πολλὰ κατασφύττων ὑπὸ τὰ εἶδωλα κατώρυτ-
 D 10 τεν. οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἵππους λευκοὺς καὶ πυρροὺς καὶ ζῳῶν 10
 εἶδη πολλὰ τῷ τε ἡλίῳ καὶ πυρὶ καὶ τοῖς ἀνέμοις καὶ πᾶσιν αὐτοῦ
 τοῖς δαιμονίοις ὁ ἐνάγιστος ἔθυνεν. ὅθεν οὐδὲν ἄπιστον καὶ τα-
 φέρντα τοῦτον τῆς γῆς ἀνυρρίπτεσθαι, διὸ καὶ ἀκαθάρτων ζῳῶν
 ὄστέοις συμμιζαντες αὐτὸν κατέθαναν, τὴν πρὸς Θεὸν καὶ ἀν-
 θρώπους ἀλλοτριώσιν αὐτοῦ δεκνόντος τοῦ πράγματος. ἐξ Ἀν- 15
 τιοχείας δὲ Ἰοβιανὸς ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ὀρμώμενος, ἐλθὼν
 ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας ἕπατος προῆλθε. φθάσας δὲ ἐν προα-
 στείῳ Δαδαστανῷ ἐκοιμήθη ἐν οἰκίσκῳ νωστὶ κεκονιαμένῳ, τῆς
 δὲ ἀσβέστου βαρὴν ἀτμὴν ἀναδιδούσης ἀφνίδιον ἐτελεύτησεν,
 P 809 ἀποπνιγὸς ἀπὸ τῆς καύσεως. ὡς δὲ τινες γράφουσι, μύκητι 20
 πεφαρμαγμένῳ φαγῶν ἀπέθανεν. τούτου γυνὴ Χαριτίῳ, ἔτις
 οὐδὲ βασιλεῖα αὐτὸν ἐθέεσατο.

Ὁυαλεντινιανὸς ἀνηγορεύθη ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας παρὰ

21 πεφαρμαγμένα P, tanquam esset μύκητια.

edicta ergo per totum Romanum imperium emisit, quibus ecclesias dei restitui iuberet Christianosque exsultantes revocaret. ab Athanasio etiam per literas petiit ut is inculpatae fidei doctrinam accurate sibi scripto consignaret. quo facto maiorem in modum est in fide Christiana confirmatus. reversus Antiocheam multas arcas in regia invenit capitibus humanis plenas multosque puteos cadaveribus humanis oppletos: quippe innumeras Iulianus praegnantes mulieres dissecuerat, eorumque foetuum foeciora inspexerat, multosque infantes iugulatos infra simulacra defoderat. quin et albos ac rufos equos aliaque varia animantia soli igni ventis aliisque daemonibus suis immolaverat. itaque non est incredibile quod fertur, terram eius sepulti cadaver eiecisse, idque impurorum animalium ossibus permixtum fuisse humatum, ea re demonstrante hominem et a diis et hominibus alienum fuisse. ceterum Iovianus Antiochea Cpolim proficiscens, cum Ancyram Galatiae urbem attigisset, unius diei iter progressus Dadastana oppidum pervenit. ibi cum obdormivisset in cellula recens incrustata, calce gravem vaporem edente, subito est suffocatus eo vapore. alii fungi venenati esu extinctum aiunt. uxor eius fuit Charito, quae eum imperatorem non vidit.

Valentinianus ab exercitu est imperator dictus Nicaeae, quae est

τοῦ στρατοῦ, δὲ ἐβασίλευσεν ἔτη ιγ', διὰ τὸ εὐδοκιμῆσαι αὐτὸν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ὡς Χριστιανὸν ἐπὶ Ἰουλιανοῦ καὶ Ἰεσοῦ θῆραι. ἦν δὲ τῷ σώματι εὐμεγέθης, τὴν χροιάν ἐρυθρὸς, τὴν τρίχην τῆς κεφαλῆς ἐπιξασθὸν ἔχων, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὠραίους, μικρὸν ἐπισγλανκίζοντας, ὡς λέγειν πολλοὺς παρόμοιον εἶναι τῷ Δαβὶδ, καθὼς φησὶν ἡ γραφὴ περὶ ἐκείνου "καὶ αὐτὸς ἦν πυρράκης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν." οὗ καὶ τὸ αὐστηρὸν διὰ τὸ δίκαιον ἐπη-
 10 περιτρεπούμενος, οὐδὲ μετατιθέμενος ἐξ ὧν ἅπασ ἰβουλεύεσθαι. μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐπεὶ τινες ἠξίουον συγκοινωνὸν προσεληκθῆναι τῆς βασιλείας, ἔφη "λέγωμαι ὃν ἂν ἐθέλω κοινωνόν." πρὸς ὃν Δαυγλίαιος συγκλητικὸς ἀπεκρίνατο "εἰ τοὺς σοὺς φίλους, ἔχεις ἀδελφόν· εἰ δὲ τὴν πολιτείαν, σκόπησον ὅτι
 15 ἂν τὴν ἄλοργίδα περιβαλεῖς." ὁ δὲ τῇ φύσει μᾶλλον πιστεύσας τὸν ἀδελφὸν Οὐάλεντινιον προσελάβετο, καὶ βασιλεῖα ποιήσας τὰ ἀνατολικὰ μέρη αὐτῷ ἀπένειμεν, αὐτὸς δὲ κατέσχε τὰ δυτικά.

Τῷ πρώτῳ ἔτει αὐτοῦ Οὐαλεντινιανὸς ὁ Αὔγουστος Γρα-
 20 τριανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀνηγόρευσε. συνόδου δὲ ἐν Λαμψάκιω γενομένης καὶ τὰ τῶν Ἀρειανῶν ἀκρωσύσης, ἐπεὶ Οὐάλης ὁ δυσσεβῆς Ἀρειανὸς διάπυρος ἦν, τὰ ἐν Λαμψάκιω πραχθέντα ἀνέτριψε καὶ τοὺς συνελθόντας ἐκέισε ἐπισκόπους ἐξώρισεν, Εὐδοξίῳ δὲ ὁμόφρονι αὐτοῦ τὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας παρέδωκεν· οἱ δὲ ὁρθόδοξοι οὔτε ποιμένα οὔτε ἐκκλησίαν εἶχον.

urbs Bithyniae. imperavit annos 13. ad imperium eum eiecit, quod sub Iuliano in exsilium actus fuerat ob confessionem fidei Christianae. fuit corpore magno, ruber, rufo crine, oculis pulchris et aliquantulum caesiis. itaque multi dicebant eum Davidi similem esse: nam et hunc Scriptura ait rufum fuisse et oculis pulchris praeditum. austeritati eius laudem conciliavit iustitia atque admirationem: non enim temere austeritatem adhibebat, sed primam semper iustitiae rationem ducebat, ab eaque se nullam rem dimovere patiebatur. quae semel decrevisset, non mutabat. ingressus Byzantium, cum eum nonnulli hortarentur ut collegam imperii adsciceret, respondit "collegam assumam quem voluero." Daglaipho autem senatore dicente "si tuos diligis, habes fratrem: sin rem publicam, vide cui purpuram circumponas," imperator naturae plus fidens fratrem Valentem imperii consortem delegit, eique Orientem tribuit, ipse Occidentem tenuit.

Primo anno sui imperii Valentinianus Gratianum filium suum Caesarem declaravit. cumque concilium Lampsaci esset actum et Arianum dogma improbasset, impius Valens, qui Arianus fervidissimus erat, acta concilii eius rescidit, episcopos qui eo convenerant extorres egit, Cyprianum episcopatum Eudoxio secum sentienti tribuit, Christianis tum et templis et pastore destitutis. antequam imperator fieret Valentinianus,

πρὶν ἢ βασιλεῦσαι Οὐαλεντινιανόν, παρὰ Σαλουστίου τινὸς ἐξηγη-
ματίσθῃ· ὁ δὲ ὑπέλαχετο μηδεὸς ἀποτεῦξασθαι ὧν ἐκείνος δέοιτο.
D γενομένου δὲ βασιλέως καὶ ἀπαιτουμένου ὑπ' αὐτοῦ τὴν ἐπαρχίαν,
"χρῆν" ἔφη "μὴ δεῖν τὴν τῶν ἐπαγγελιῶν φυλάττεσθαι πίστιν,
ὅταν τοῦτο βλάβῃν φέρῃ τῇ πολιτείᾳ." τούτῳ τῷ ἔτει ἐγενήθη 5
παιδίον νεκρὸν θηλυκὸν ἔξω τῆς πόλεως Ἀντιοχείας, ἔχον δύο
κεφαλὰς, διωρισμένας ἀπὸ τοῦ τραχήλου.

Τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Οὐαλεντινιανοῦ Αἰβέριος
ἐπίσκοπος Ῥώμης, Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας, Μελέτιος Ἀντιο-
χείας καὶ ὁ Σαμοσάτων Εὐσέβιος τῆς ἔξωρίας ἀνακληθέντες ἐν τῷ 10
δρῶν λόγῳ διέπρεπον. τῶν δὲ Ἀρειανῶν προΐστανται ἐν Ἀλε-
ξανδρείᾳ Λούκιος Ἀντίοχος καὶ Εὐζώιος. Παυλῆνος δὲ τοῦ ἐνὸς
μέρους τῶν δρθοδόξων εἰς δύο διηρημένων, καὶ τοῦ ἄλλου Με-
λέτιος προΐσταντο.

P 310 Τῷ τρίτῳ ἔτει Προκόπιος ἀντήρην, ἀνεψίδος Ἰουλιανοῦ, καὶ 15
ἐπὶ Νακωλλας ἔλθων καὶ πλείστῳ στρατῷ φραξάμενος φόβον ἐπι-
ποίησε τῷ Οὐάλεντι. καὶ τὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν διωγμῶν ἀνῆ-
κεν πρὸς βρυχόν, ἕως Προκόπιον προέδωκαν οἱ ἴδιοι στρατηγοὶ
Ἄγγελος καὶ Γόμαρις. καὶ τὸν μὲν Προκόπιον εἰς δύο καταδε-
θέντα δένδρα βιολῶς κατεμερίσατο, τοὺς δὲ αὐτὸν προδόντας 20
ἔπρισε κατὰ δίκαιον κρῖμα τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἀναξίῳ ἐνόησαν.
τότε καὶ Χαλκηδόνος τὰ ὑπολειφθέντα τειχῇ καθείλεν, ὑπερ-
ωσιζομένων τῶν Χαλκηδονίων τοῦ Προκοπίου· ὧνπερ κατα-

16 *Natōllas libri: correxit Goarus.*

a Sallustio quodam pecunia fuit adiutus, promisitque ei omnia. imperator autem factus, cum ab eo provinciam postularet, respondit promissis non esse standum, ubi res ad detrimentum spectaret rei publicae. eo anno infans extra urbem Antiocheam natus est, sed vita carens, sexus feminei, habens duo capita a collo divisa.

Anno imperii Valentiniani secundo Liberius Romae, Athanasius Alexandriae et Eusebius Samosatorum episcopi ab exilio revocati verae fidei doctrina claruerunt. Arianis Alexandriae praefuerunt Lucius Antiochus et Euzoius. Christianis in duos greges divisis, alterum Paulinus, alterum Meletius rexit.

Tertio anno Procopius consobrinus Iuliani seditionem movit, maximeque cum exercitu ad Nacoliā usque progressus Valenti terrorem incussit. quae res eius contra ecclesiam furorē aliquantum repraesentavit. mox a suis ducibus Angelo et Gemare Procopius proditus fuit, et a Valente duabus arboribus alligatus violenter discerptus. idem proditores serra dissecuit, divina eos vindicta insequente, quod homini indigno favissent. Chalcedonis quoque, quod cives Procopium tutati essent,

λνομένων εἰσέβη εἰς τὰ θεμέλια ἐπὶ πλακῶν γεγραμμένος χρησμός οὗτος.

- ἀλλ' ὅτε δὴ νύμφαι ἱερὴν κατὰ ἄστν χορείην B
 τερπόμεναι στήσονται ἑσπερίας κατ' ἀγυιάς
 5 καὶ τείχος λουτροῖσι πολυστόνον ἴσσειται ἄλλακρ,
 δὴ τότε μυρία φῦλα πολυπερέων ἀνθρώπων,
 ἄγρια, μαργαίνοντα, κακὴν ἐπιειμένα ἀλκὴν,
 Ἴστρου Κιμμερῖοιο πόρον διαβάντα σὸν αἰχμῆ
 καὶ Σκυθικὴν ὀλέσει χώραν καὶ Μυσίδα γαῖαν.
 10 Θρηίκης δ' ἐπιβάντα σὸν ἑλλίσι μαινομένησιν
 αὐτοῦ κεν βίότοιο τέλος καὶ πότμον ἐπίσποι.
 καὶ δὴ εἶχεν ἅπαντα οὕτως. ὡς δὲ μετὰ τὴν νίκην Προκοπίου
 ἐπανῆλθεν Οὐάλης, φιλοτιμεῖται τὴν πόλιν ὑδάτων πλήθει, κα-
 τασκευασάμενος ὄλκον ὃν Οὐάλεντα ὠνόμασε. καὶ ὁ τότε τῆς C
 15 πόλεως ἑπαρχος τὴν ἐκ τοῦ γεγονότος τῆ πόλει χαρὰν ἐπιδεικνύς,
 νυμφαῖον κατασκευασάμενος ἐν τῷ Ταύρω τῷ μεγέθει τῆς πόλεως
 ἄξιον, ἱερομηνίαν ἐπετέλεσεν, εὐωχῆσας ἅπαντα τὸν λαόν. καὶ
 τούτοις οὐ μακρὰν τὰ ἐκ τῶν βαρβάρων ἠκολούθησεν ἔθνη,
 καθὼς τὸ γράμμα ἐχρησολόγησεν, ἐπιχυθέντων μὲν τῇ Θρά-
 20 κων, μετὰ δὲ ταῦτα δυπανηθέντων περὶ αὐτήν. καὶ πάλιν κατὰ
 τῶν ἐκκλησιῶν Οὐάλης κινεῖται. σεισμὸς δὲ γέγονε καθ' ὅλης
 τῆς γῆς μέγας, ὡς καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πλοῖα προσωρμισμένα τῷ
 αἰγιαλῷ ἐπάνω γενέσθαι τῶν μεγάλων τειχῶν. ναυτικοὶ δὲ τινες

reliquos muros deiecit. quibus prostratis ad fundamenta repertum est oraculum hoc tabulis inscriptum:

cum sertis redimita sacrae per compita ducent
 urbis laetitia Nymphae exhortante choreas,
 auxiliumque ferent muri cum triste lavacris,
 tum saevi vario populi sermone loquentes,
 immensa turba, crudeli robore freti,
 Cimmerium armati transmittent protinus Istrum
 vastabuntque agros Scythicos et Mysida terram.
 post ubi Threicicos spes turbida tangere fines
 iusserit, exitio mox consumentur atroci.

omnia ea impleta sunt. nam victo Procopio Valens reversus magnifico urbem aquaeductu exornavit, quem Valentem appellavit, unde magna aquae copia urbi fuit. ac tunc praefectus urbis gaudium eius beneficii causa obortum ut ostenderet, Nymphaeum condidit in Tauro magnitudine urbis dignum, diemque festum egit, ac populum convivio excepit. neque multo post barbaricae gentes, ut in oraculo erat, in Thraciam effusae ibique consumptae sunt. rursus Valens inde ecclesiam infestat. terrae motus tunc per totum orbem ingens fuit, adeo ut ad litus Alexandriae subductae naves supra magnum murum fuerint elatae. et nan-

D ἔξηγήσαντο ὡς κατ' ἐκείτην τὴν ὥραν μέσον τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους πλεόντων εἰς τοῦδαφος καθίσαι τὰ πλοῖα, καὶ μετὰ βραχὺ πάλιν ἔλθειν τὸ ὕδωρ, καὶ οὕτω πλεῦσαι.

Τῷ δ' ἔτει τὸν ἀγωγὸν τοῦ ὕδατος οἰκοδομεῖ ὃν Οὐαλεντιανὸν ὠνόμασε. τούτῳ τῷ Οὐαλεντινιανῷ γυνὴ προσήλθε, Βε-5 ρενίκη λεγομένη, λέγουσα ὑπὸ Ῥοδιανοῦ πραιποσίτου διαρπυγῆναι τὴν οὐσίαν· οὗς κρινὰς ὁ βασιλεὺς ἀποδοθῆναι αὐτῇ τὰ ἴδια προσέταξε. τοῦ δὲ πραιποσίτου μὴ πειθόμενον προσήλθεν ἡ γυνὴ τῷ βασιλεῖ ἐπὶ ἵπποδρομίου, καὶ τὴν ἀπίθειαν ἐξείπε τῷ βασιλεῖ. κελύει οὖν ὁ βασιλεὺς πυρὰν ἐν τῇ σφενδόῃ ἀναφθῆναι καὶ τὸν 10 P 311 πραιπόσιτον αὐτοῖς ἀμφίοις ἐν αὐτῇ κατακαῆναι, τῇ δὲ γυναικὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποδοθῆναι.

Τῷ ε' ἔτει Οὐαλεντινιανοῦ χειρόνα διωγμὸν Οὐάλης μετὰ Εὐδοξίου τοῦ Ἰσραηλῆος ὑπὲρ τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ἐποίησε. 15

Καὶ τῷ ς' ἔτει πρεσβειαν ἀπέστειλαν οἱ ὀρθόδοξοι πρὸς Οὐάλεντα, ἄνδρας ἱερατικοὺς π' οὗς πάντας οὖν τῷ πλοίῳ ὑφαφθῆναι Οὐάλης ἐκλευσε, καὶ πάντες οὖν τῇ νηὶ κατεφλέχθησαν, μέγρι Δακιβύζων τοῦ πλοίου διαρκέσαντος.

Ἐν δὲ τῷ ζ' ἔτει Οὐάλης ὁ μιὰρὸς τοῖς Ἑλλήσιν ἄδειαν δέ-20 δωκε θυσίας καὶ πανηγύρεις ἐπιτελεῖν. ὡσαύτως καὶ Ἰουδαίους ἐτίμα. μόνους δὲ τοὺς ὀρθοδόξους καὶ τὰ τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἦν δεινῶς διώκων.

tae narraverunt, cum medium Adriaticum mare navigarent, naves ipsorum ad fundum desedisse moxque reversa aqua navigationem confecisse.

Quarto anno aquaeductum exstruxit, cui Valentiniano nomen est. Valentinianum accessit mulier, Berenice nomine, conquerens suas facultates sibi esse a Rodano praeposito ereptas. imperator praeposito mandavit ut mulieri sua redderentur. cum autem praepositus non faceret imperata, rursus Valentinianum in Circo mulier compellavit ac de contumacia praepositi rettulit. eum imperator rogo in Funda exstructo, ut erat vestitus, comburi iussit, mulierique eius bona omnia adiudicavit.

Quinto anno Valens cum Eudoxio Graecorum causa Christianos acerbius quam ante persecutus est.

Sexto anno Christiani ad Valentem legatos miserunt, viros pontificiae dignitatis 25. quos ille omnes una cum navi iussit cremari, quae usque ad Dacibyza perduravit.

Septimo anno scelestus Valens Graecis licentiam dedit sacrificandi et festos dies agendi. quin et Iudaeos in honore habuit. solos Christianos et apostolicas ecclesias graviter vexabat.

Τῷ ἡ' ἔτει Οὐαλεντινιανοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἐλθὼν Β
 Οὐάλης πάνδεινα κακὰ τοῖς ὀρθοδόξοις ἐνεδέξατο, πολλοὺς μὲν
 ἀνεκλὼν μαχαίρᾳ, ἄλλους ἀποπνέξας εἰς τὸν παραρροῦντα Ὅρον-
 την ποταμὸν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν Ἐδέσῃ τὸ πλῆθος τῶν ὀρθο-
 6 δόξων συλλαβῶν ἐφόνευσε. καὶ τις γυνὴ ὀρθόδοξος τὸ ἴδιον τέ-
 κνον ἔκρουσε σπουδῆ ἔλεγε "δεῦρο τέκνον, κειρὸς μαρτυρίας·
 μαρτυρήσωμεν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ." τοῦτο τὸν Οὐάληντα ἤσχυνε
 καὶ τὸ ἄλγος ἐκώλυσε, θεοῦ δηλαδὴ τοῦτο οἰκονομήσαντος.
 ὁμοίως καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ τὰς ἐκκλησίας Ἀρειανοῖς παραδοῦναι
 10 ἐσπούδασε, τῆς ἐναντιώσεως δραξάμενος ἧς ἔσχε παρὰ τοῦ μεγά-
 λου Βασιλείου Ἰουλιανός, πρεσβυτέρου τότε τυγχάνοντος τῆς ἐκ-
 κλησίας Καισαρείας, καὶ Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου διεγείροντος εἰς
 ζῆλον ὀρθοδοξίας.

Τῷ δὲ θ' ἔτει τοῦ πολυδάθλου Ἀθανασίου πρὸς κύριον ἐκδη-
 15 μήσαντος, ἐπισκοπήσαντος ἔτη μζ', ἐν διωγμοῖς δὲ καὶ τοῖς ὑπὲρ
 εὐσεβείας ἀγῶσι, Πέτρος τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξατο, ὃν οἱ Ἀρειανοί
 ἀπήλασαν. τότε πολλοὶ τῶν ὀρθοδόξων ἀθῶως ἠκίσθησαν,
 πολλοὶ δὲ καὶ ἐν βασάνοις ἐτελειώθησαν. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ
 ὁ μέγας Βασίλειος τῆς Καισαρείων ἐπισκόπησεν ἐκκλησίας, τοῦ
 20 Εὐσεβίου εὐσεβῶς κοιμηθέντος.

Τῷ ι' ἔτει Ἀμβρόσιος μετὰ Εὐδόξιον τῆς ἐκκλησίας Μεδιο- D
 λανῶν ἠγήσατο, Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐκείσε δίκυγοντος.
 καὶ γὰρ τὸν Ἀμβρόσιον ἐπὶ τῷ διαλύσει τῶν ἀμφισβητουμένων

Octavo Valentiniani anno Valens Antiocheam Syriae veniens Christianis atrociter maleficia intulit, multos gladio trucidans, alios in profuente Oronte mergens. sic et Edessae Christianos turmatim capiens necavit. quo tempore quaedam Christiana mulier suum filiolum prope trahens "eam" inquit, "mea proles, tempus est veritatem sanguine nostro obsignandi: moriamur Christi causa." hoc factum Valenti pudorem incussit et malum sedavit, deo nimirum ita dirigente. similiter etiam in Cappadocia ecclesias Ariani tradere studuit, arrepta controversiae occasione, quae intercesserat magno Basilio, tunc presbytero Caesareae, cum Eusebio episcopo, qui ad aemulationem verae religionis instigabat.

Nono anno, cum laboriosus ille Athanasius quadraginta annos episcopatu functus, multis persecutionibus et certaminibus propter Christum vexatus, ad dominum commigrasset, Petrus in episcopatum est subrogatus. hunc Ariani abegerunt, multique eo tempore Christiani impie sunt excruciat, multique inter torturas exspiraverunt. eodem anno Basilius magnus Caesarensis ecclesiae episcopatum adeptus est, Eusebio pie defuncto.

Decimo anno Ambrosius Mediolani in episcopatu Eudoxio successit, cum ibi degere Valentinianus imperator. quippe Ambrosium, cum is
 Georg. Cedrenus tom. I.

αἰρετικῶν τὰς ξριδας ἀποσταλέντα, ἔτι κατηγορούμενοι ὄντα, ἔξαι-
 τησόμενος ὁ λαὸς ἐβάπτισε καὶ ἐπίσκοπον Μεδιολανῶν ἐποίησεν.
 ὅπερ ἀκούσας Οὐαλεντινιανὸς ὁ βασιλεὺς “ χάρις σοι” ἔφη, “ ἰδὲ
 δεσποτὰ θεὲ παντοκράτωρ καὶ σῶτερ ἡμέτερε, δεῖ τῷδε τῷ ἀνδρὶ
 ἐγὼ μὲν σώματα σὺ δὲ ψυχὰς ἀνθρώπων ἐνεχείρισας, καὶ ταύτη 5
 τὰς ἐμὰς ψήφους δικαίως ἀπέφηνας.” τῆς δὲ δύσεως πάσης
 P 312 τριάδα ὁμοούσιον πρεσβευούσης ἡτήσαντο Οὐαλεντινιανόν, καὶ
 ἐποίησε σύνοδον ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ, καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἐκύ-
 ρωσεν. ἰδικτον δὲ ἔγραψεν Οὐαλεντινιανὸς τοῖς ἐν Ἀσίᾳ καὶ
 Φρυγίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐπισκόποις, ἐμμένειν τοῖς 10
 ὠρισμένοις παρὰ τῆς συνόδου παρεγγυώμενος, κοινωνοὺς αὐτοῦ
 καὶ Οὐάλεντα τὸν ἀδελφὸν καὶ Γρατιανόν τὸν υἱὸν προσλαβόμε-
 νος ἐν τῷ ἰδικτῷ. τότε καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τῆς Κωνσταν-
 τिनουπόλεως ἐκκλησίας προέστη, ταῖς Βασιλείου καὶ Μελετίου καὶ
 τῶν λοιπῶν τῆς ἐσθεβείας ὑπερμάχων ἐισηγήσισι. καὶ εἰ μὴ 15
 B φθάσας τὴν πόλιν ἀνεκαλέσαστο, πᾶσα ἂν τῆς Ἀρείου καὶ Εὐδο-
 μίου λάβῃς ἐπληρώθη· πάσας γὰρ τὰς ἐκκλησίας αὐτοὶ κατεῖχον,
 πλὴν τοῦ τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀναστασίας. ἐπίσκοπος δὲ τῶν
 Ἀρειανῶν ἦν Δημόφιλος. Γρηγόριος δὲ τότε ὁ Νύσσης καὶ Πέ-
 τρος, ἀδελφοὶ Βασιλείου, διέλαμπον. Οὐαλεντινιανὸς δὲ ἐνεί- 20
 δισε Οὐάλεντα τὸν ἀδελφὸν ὡς κακῶδοξον, μὴ πέμψας αὐτῷ βοή-
 θειαν κατὰ τῶν Γόθων αἰτοῦντι, ἀλλ’ εἰπὼν “ οὐ θέμις ἐπαμύ-
 νειν ἀνδρὶ Θεομάχῳ.”

1 ἀποστειλάντα P

missus esset ad rixas haereticorum componendas, etiamnum catechume-
 num, populus deposcivit, baptizatoque episcopatum Mediolanensem cre-
 didit. id cum Valentiniano imperatori esset indicatum, “gratias” ait
 “tibi ago, domine deus omnipotens, quod cum ego huic viro corpora
 hominum commendavissim, tu ei animas commendavisti, itaque meum suf-
 fragium approbasti.” cum autem totas Occidentis trinitatem consubstan-
 tialem profiteretur, Valentinianus rogatus concilium in Illyrico coegit,
 inque eo fidem Nicaenam confirmavit. edictum quoque misit ad Asiae
 Phrygiae omnesque Orientis episcopos, quo mandabat ut starent con-
 cillii decretis, socios sibi eo in edicto adscribens Valentem fratrem et
 Gratianum filium suum. tunc et Gregorius theologus Cpolitanae eccle-
 siae praefectus est, Basilio Meletio ac reliquis qui pro vera religione
 propugnabant auctoribus. quod nisi is mature urbem revocasset, uti-
 que totam Ariana et Eunomiana lues occupasset, cum iam tum omnia
 templa ea infecti obtinerent, excepto sanctae martiris Anastasiae ora-
 torio. Arianorum tunc fuit episcopus Demophilus. eodem tempore Gre-
 gorius Nyssenus et Petrus, fratres Basillii, claruerunt. ceterum Valen-
 tinianus fratri Valentii pravas de rebus sacris opiniones exprobravit,
 neque ei postulanti auxilium adversus Gotthos misit, homini contra
 deum pugnantem auxilium ferendum esse negans.

Τῆς α' ἔτει Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη α', τρόπῳ τοιῷδε. οἱ Σαυρομάται ἐπ' αὐτοῦ ἠτιηθέντες πρόσβεις πρὸς αὐτὸν ἐπεμψαν αἰτοῦντες εἰρήνην. αὐτοῦ δὲ τούτους ἐρωτῶντος εἰ πάντες οἱ Σαυρομάται τοιοῦτοί εἰσιν ἀκρότατοι, C
5 καὶ αὐτῶν ἐπιόντων ὅτι τοὺς κρείττονας πάντων ὧδε ἔχεις καὶ ὄρῃς, ἀνακράξας βιαίως ἔφη "θεῖνὰ Ῥωμαίων ἢ βασιλεία ὑπομένει εἰς Οὐαλεντινιανὸν λήξασα, εἰ Σαυρομάται τοιοῦτοι ὄντες οἰκρότατοι Ῥωμαίοις κατεξανίστανται." ἔκ δὲ τῆς τύσεως καὶ τοῦ κρότου τῶν χειρῶν φλεβὸς θαγέσεως καὶ πλείστου ἀναδοθέντος 10 αἵματος, ἔν τινι φρουρῷ Γαλλίας θνήσκει.

Καὶ ἀναγορεύουσι Ῥωμαῖοι Οὐάλεντα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀῦγουστον, ὃς ἐκράτησεν ἔτη γ'. ἐπὶ αὐτοῦ οἱ Γότθοι περάσαντες τὴν Μιυώτιδα λίμνην ἐλάφον ἠγησαμένης αὐτοῖς ἦλθον εἰς τὴν Θράκην, καὶ δύο γεγονότες μέρη ἀλλήλοισι ἐμάχοτο. D
15 καὶ συμμαχίαν αἰτήσαντες οἱ τοῦ ἐνὸς μέρους παρὰ Οὐάλεντος ἔτυχον ὑποσχέσει τοῦ Χριστιανοῦς γενέσθαι· ὅθεν καὶ βαπτισθέντες Ἀρειανοὶ ἀποκατέστησαν, καθὼς ἦν καὶ Οὐάλης. μετὰ τοῦτο οὖν ἐν Συρίᾳ τοῦ Οὐάλεντος διατριβήτος, οἱ Σκύθαι περάσαντες κατὰ τῆς πόλεως εἰσέφρησαν, τὰς σπονδὰς μὴ φυλάξαντες μετὰ 20 τὸ βαπτισθῆναι αὐτούς. τοῖς αὐτοῖς ἔτεσιν ἢ τῶν Μασσαλιανῶν αἰρεσις ἦρουν Εὐχιτῶν ἢ Ἐνθουσιαστῶν, τῶν καὶ Βογομιλιων, ἐφύη. Οὐάλης δὲ πάσας τὰς ἐκκλησίας πορθῶν ἤκεν εἰς Καισάρειαν, κατὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου μαινόμενος. ἔπραξε δὲ οἷα P 313

4 εἰ πάντες] εἰκότως P

Anno sui imperii 11 Valentinianus magnus hoc modo decessit. Sauromatae ab ipso victi potendae pacis causa legatos miserant. quos cum ipse examinaret, responderunt se omnium esse primos atque potissimos. Imperator, cum isti dicerent se omnium praestantissimos in conspectum eius venisse, magna vi exclamavit "male agitur cum Romano imperio, quod in Valentinianum desitit, cum Sauromatatae, tali homines condicione omniumque mortalium maxime miserabiles, adversus illud insurgunt." qua ex contentione vocis et manuum plausu vena rupta, cum sanguinis plurimum eiecisset, in quodam Galliae castello vitam reliquit.

Exinde Romani Valentem eius fratrem Augustum salutant: is imperavit triennium. eo imperante Gotthi traiecta Maeotide palude, praesente cervo, in Thraciam venerunt, inque duas divisi partes bellum altera alteri fecerunt. altera pars a Valente supplicias postulavit, promittens se Christo nomen daturam; iisque potiti, baptizati Arianam religionem sunt secuti, quam et Valens colebat. postea Valente in Syria agente, Scythae amne transmissa urbem, violatis post baptismum pactis, adorti sunt. iisdem annis Massalianorum haeresis, quae et Eucharum et Enthusiastarum et Bogomilorum dicitur, orta est. Valens autem omnes ecclesias devastans Caesaream venit, contra Basilium ma-

καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος εἰς τὸν ἐπιτάφιον τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἔλεξεν, ὅτε καὶ Γαλάτης υἱὸς Οὐάλεντος καὶ ἡ σύμβιος Δομνίκα νόσω χυλεπῆ ἐχεμιάσθη. πρὸς τούτοις Δημοσθένους τινὸς τῶν ὀψοποιῶν Οὐάλεντος ἐν τῇ ὁμίλει τῇ πρὸς Οὐάλεντα μεμφομένον Βασιλείου καὶ βαρβαρίσαντος, εἰπεῖν τὸν διδάσκαλον "ἴδου ἔθεα-5 σάμεθα καὶ Δημοσθένην ἀγράμματον."

Τῷ τρίτῳ ἔτι πάλιν ἐξῆλθον οἱ Γότθοι εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν καὶ ἠρήμωσαν πολλὰς ἐπαρχίας, Σκυθίαν Μυσίαν Θράκην Μακεδονίαν Ἀχαίαν καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὑπὲρ τὰς εἰκοσίαν ἐπαρχίας. ἐθεάθησαν δὲ ἐν τῷ ἄερί ἄνδρες ἔνοπλοι, ἐσχημα-10
B τισμένοι ἐν ταῖς νεφέλαις. ἐγενήθη δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ παιδίον ἐν-τελὲς μὲν τὰ ὀλομερῆ, ὀφθαλμὸν δὲ ἔχον ἓνα ἐν μέσῳ τοῦ μετώπου, χεῖρας δὲ τέσσαρας καὶ πόδας τέσσαρας καὶ πάγωνα. Αἰβάνιος δὲ ὁ σοφιστὴς καὶ Ἰάμβλιχος ὁ Πιρόκλου διδάσκαλος ἐποίησαν τὴν λεγομένην ἀλεκτορομαντείαν· γράψαντες γὰρ τὰ κθ' 15 γράμματα ἐπὶ κόκκου, καὶ ἐπιθέντες καθ' ἕκαστον γράμμα κόκκον σίτου, ἀπέλυσαν ἀλέκτορα ἐπὶ τὰ γράμματα, καὶ ἔλαβεν ὁ ἀλέκτωρ τὸν ἐν τῷ θ' κόκκον, ἔπειτα τὸν ἐν τῷ ε καὶ ο καὶ τὸν ἐν τῷ δ. καὶ ἐγένετο ἡ τούτων μαγικὴ ἀμφίβολος· τοιαῦτα γὰρ
C τὰ τῶν τοιοῦτων ἀπατηλά. τοῦτο μαθὼν Οὐάλης πολλοὺς Θεο-20 δόσιους καὶ Θεοδότους καὶ Θεοδώρους καὶ τοὺς ὁμοίως ἐγκλιμένους τοῖς γράμμασι τούτοις ἀπὸ τῶν ὀνομάτων ἀναίτιως ἐκόλασεν. Ἰάμβλιχος δὲ φοβηθεὶς φάρμακον πιὼν ἀπέθανε. μαθὼν δὲ ἐν

gnum furore incitatus. ac tum ea egit quae Gregorius magnus in oratione Basilii funebri refert. quo tempore etiam Gallus Valentis filius et Dominica Valentis uxor gravi morbo afficti sunt. ad haec, cum in colloquio cum Valente habito quidam de coquis eius, nomine Demosthenes, Basilium reprehendisset essetque barbarice locutus, ferunt Basilium dixisse "en vidimus etiam Demosthenem illiteratum."

Tertio anno rursus Gotthi in Romanorum dicionem impressione facta provincias viginti plures depopulati sunt, Scythiam Mysiam Thraciam Macedoniam Achaiam et universam Graeciam. visae sunt etiam in aere effigies virorum armatorum, in nubibus expressae. et Antiocheae puer natus est omnibus membris constans, sed unicum oculum in frontis medio habens, manus quattuor totidemque pedes ac barbam. tunc Libanius sophista et Iamblichus Procli magister galli gallinacei divinationem instituerunt. scribentes enim in pulvere 24 elementa, ac cuius granum frumenti imponentes, gallum iis immiserunt. atque is granum de litera th, item de e, de o et de d abstulit, itaque ambiguum designationem reliquit, quemadmodum id genus res solent imposturarum esse plenae. Valens autem re intellecta multos Theodosios et Theodotos et Theodoros, aliosque quorum nomina ab istis literis inciperent, insontes suppliciis affectit. Iamblichus metuens sibi hansto veneno sibi mortem conscivit. porro Valens Antiocheae de Gotthis cer-

Ἀντιοχέα Οὐάλης περὶ τῶν Γότθων ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. ἔβριζον δὲ αὐτὸν οἱ Βυζάντιοι ὡς ἄνθρωπον καὶ φρυγοπόλεμον. ἔξερομένον δὲ αὐτοῦ πρὸς τὸν τῶν Γότθων πόλεμον, Ἰσαάκιος τις μοναχὸς τῶν μεγάλων κρατήσας τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου Οὐάλετος ἔξηλθε πρὸς αὐτόν "ποῦ ἔξερχῃ, βασιλεῦ, κατὰ θεοῦ στρατευόμενος καὶ θεὸν ἔχων ἀντίπαλον;" τοῦτον ὀργισθεὶς Οὐάλης φρουρᾷ παρέδωκεν, ἀπειλήσας θάνατον εἰ ἐπανέλθοι. πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, ἐθιέσαστο κατ' ὄναρ ἄνδρα τινὰ λέγοντα αὐτῷ "τάχος βιάδιζε πρὸς Μίμαντα τὸν μέγαν, ἔνθα μέρος σε δεῖνός ἀρπάσσει 10 τάλαν." διηπνισθεὶς οὖν ἠρώτα τίς ἐστι Μίμας, προσκαλεσάμενος δὲ τινα τῶν σοφῶν ἐπυνθάνετο παρ' αὐτοῦ τίς ἐστι Μίμας. ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ "ἕρος ἐστὶ, δάεποτα, μέγιστον τῆς Ἀσίας, προσεγγίζον τῇ Θαλάσῃ, πλησίον τῆς νήσου Χίου· οὗ τινός καὶ Ὀμηρὸς μέμνηται, φάσκων ἐν Ὀδυσσεΐα "παρ' ἠνεμόνετα Μίμαντα." 15 καὶ ὁ βασιλεὺς "τίς ἐμοὶ χρεῖα πρὸς τὸ τοῦ Μίμαντος ἕρος, ἵνα ἐκεῖ τελευτήσω ἀπελθών;" τοῦτο πλάνη δαιμόνων, καὶ εἰδώλων P 314 ἀπατηλῶν ὄνειρος. καὶ μετὰ μικρὸν ἐξῆλθε τῆς Θράκης πολέμησάν τοῖς Σκύθαις. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς καὶ ἠτηθηθεὶς κατὰ κράτος φεύγει ἐν τινι χωρίῳ, καὶ εἰσελθὼν ἐν ἀχρῶνι μετὰ τῶν 20 συνόντων ἐκρύπτετο. τῶν οὖν Σκυθῶν πῦρ ἐμβάλλοντων ἀγνοίας τῶν κεκρυμμένων, πάντες οἱ ἐν τῷ οἰκήματι προσπεφωγότες ἀπετεφρώθησαν, γεγονότες πορρικαστοί. ὕστερον δὲ μετὰ τὴν τῶν

tior factus Cypria venit; ibique cum cives ut effeminatam et bellifugam conviciis prosciderunt. eundem ad bellum contra Gothos exeuntem Isaacius, unus magnorum monachorum, arrepto equi frene ita monuit "quorsum vadis, imperator, contra deum expeditionem faciens, eumque habens adversarium?" iratus Valens eum in custodiam tradidit, minatus se a reditu supplicium de ipso sumpturum. ante suum interitum imperator per quietem vidit virum quandam ita sibi dicentem :

celeriter ad magnum Mimantem miser abi,
te mortis atrox ibi corripiet exitus.

somno solutus quaesivit quisnam esset ille Mimas, quendamque doctum ad se vocatum percontatus est ea de re. is respondit Mimantem esse maximum Asiae montem, qui non procul insula Chio in mare procurrat, cuius et Homerus fecerit mentionem in Ulyssaea, his verbis "ventosum pone Mimantem." tum imperator "quid" inquit, "attinet me ad eum montem proficisci, ut ibi moriar?" haec est daemonum impostura et fallacium simulacrorum insomnium. paulo post in Thraciam exiit, ibique cum Scythis acie congressus, ingenti praello victus, in quendam pagum confugit; ingressusque cellam in qua palaeae repositae erant, cum iis quos fugae habebat comites, ibi sese abdidit. Scythis autem, qui occultatos ibi ignorabant, ignem domni isti iniicientibus, quotquot ibi latebant, omnes cremati et in cineres redacti sunt. postea digressis

πολεμίων ἀναχώρησιν ἀναζητούμενων τινῶν τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως, εὐρέθη ἐν ᾧ ἐκρύπτετο οὐκ ἔλαττον τάφος ἀρχαίου τινὸς ἐπιγεγραμμένος οὕτως "ἐν ταῦθα κείται Μίμας Μακεδῶν στρατηγέτης." ὁ δὲ θεῖος Ἰσαάκιος ἐν τῇ φρονιᾷ αὐν τῆς δυσωδίας ἀντελάβετο τῇ τῆς ψυχῆς καθαρᾷ, καὶ ἔφη "οὕτως ὁ ἄθλιος Οὐάλης ἄρτι κατακαίεται." ὅπερ διὰ τῶν μετὰ ταῦτα ἐπανεληθόντων ἐβεβαιώθη. ἦν δὲ Οὐάλης τῆν ἡλικίαν διμοιρῶσαν ἔχων, ἀνθάδης τὸν τρόπον καὶ ὑπερήφανος καὶ πρὸς αἰμάτων χέσεις ἐτοιμώτατος, ἔχων τὰς φρένας ἀσυνμαθῆεις καὶ παντὸς ἐλέους ἀλλοτρίας, ἀδοτήριον τὸν λογισμὸν σκοτιζόμενος καὶ πίσης παιδείας ἀμέτοχος. 10 γυνὴ δὲ τούτου Δομνίκα, Ἀρμενική δὲμοῦρος.

C Γρατιανὸς ὁ υἱὸς Οὐαλεντινιανοῦ, αἰρετικὸς, ἐβασίλευσε μόνος ἔτη 7 καὶ μετὰ Θεοδοσίου ἕτερα 7 ἀπὸ γὰρ τοῦ Βυζαντίου ἐπέμψθησαν πρέσβεις πρὸς Γρατιανὸν ἐν Πανονίᾳ κατερχόμενον, δοθῆναι αὐτοῖς βασιλεία, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ὁ μέγας Θεο- 15 δόσιος ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς, καὶ ἐκράτησεν ἔτη 15 μῆνας 1 ἐπὶ ἡμέρας 8. ἐπὶ Γρατιανοῦ σεισμὸς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γέγονεν ἐπὶ τοσοῦτον ὥς ἐπὶ πολλὰ ὑποχωρῆσαι τὴν θάλασσαν καὶ τὰ πλοῖα ἐπὶ ξηρῆς ἐστάναι. πλήθους δὲ πολλοῦ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ θεάματι συνδεδραμηκῶτος, τῶν ὑδάτων ἀθρόως ἐκδραμόντων πέντε 20 μυριάδες ἀνθρώπων κατεποντίσθησαν καὶ τῆς Κρήτης δὲ καὶ D Ἀχαΐας καὶ Βοιωτίας Ἡλείσου τε καὶ Σικελίας πλείστα μέρη ἀπο-

14 κατεχόμενοι?

hostibus cum quidam corpus imperatoris quaerent, repererunt in domo in quam se abdidit ille, sepulcrum antiqui cuiusdam ita inscriptum "heic situs est Mimas Macedo ductor exercitus." divinus autem Isacius in custodia detentus puritate animae sensit foetorem, dixitque "ita miser Valens iam comburitur." quod eius dictum ab iis qui a fuga redibant confirmatum est. fuit Valens statura mediocri, moribus contumacibus et superbis, et ad fundendum sanguinem promptissimo animo, ac ab omni miseratione et humanitate alieno; rationique sua austeritate tenēbras obducebat, homo nullius disciplinae particeps, uxor eius Dominica Arianam sectam fervidissime colebat.

Gratianus Valentiniani filius, imperavit solus annos tres, et alios totidem Theodosio collega. nam Byzantio missi ad Gratianum legati fuerant in Pannoniam, imperatorem urbi poscentes. datus est ergo Theodosius magnus, imperator declaratus. is imperavit annos 17, menses 5, dies 4. sub Gratiano tantus fuit terrae motus Alexandreae, ut aqua maris procul se a litore subduxerit navesque in sicco destituerit. ad quod inusitatum spectaculum cum magna hominum multitudine accurrisset, aqua subito magna vi rediit, et 50000 mortales submersit. eodem tempore magna etiam pars Graeciae Aethiopiae Boeotiae Epiri ac

λέσθαι, τῆς θαλάσσης ἀνελευθέρου καὶ ἐπικυλώσεως αὐτά, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὁρέων ἀπορροφῆναι πλοῖα ἔχει σταδίων ἑκατὸν.

Μαξιμιανὸς δὲ τις Βρεττανός, ὅτι τὸν Θεοδοσίον ὁ Γρατιανὸς βασιλεὺς ἐποίησεν αὐτοῦ μηδεμιᾶς τυχόντος τιμῆς, διήγειρε τοὺς ἐν Βρεττανίᾳ ἀντίπαροι Γρατιανῶ. καὶ ἀποστέλλει Ἀνδραγάδιον κατ' αὐτοῦ. ὃ δὲ εἰσῆλθεν ἐν φορείῳ καταστῆγῳ, φημίσαν τὴν γυναῖκα Γρατιανοῦ εἶναι ἐκ Βρεττανίας ἐπανήκουσαν, ἧς τῇ ἀγάπῃ Γρατιανὸς κρατηθεὶς τῷ φορείῳ προσῆλθε· καὶ ἀνακαλύψας βλέπει τὸν Ἀνδραγάδιον, ὃς παραπρὸς διὰ στρατιωτῶν παρ- 10 εσκευασμένων ὄντων ἐπὶ τούτου Γρατιανὸν διεχειρίσατο. ὃς ἐπὶ τοσοῦτον εὐστόχως ἐτόξευεν ὡς λέγειν τινὰς τὰ Γρατιανοῦ βέλη P 315 φρένας ἔχειν. μετετέθη δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου εἰς τοὺς βασιλικοὺς τάφους.

Ἀδελφὸς δὲ Γρατιανοῦ ὁμώνυμος τῷ πατρὶ Οὐαλεντινιανῶ, 15 ἔτι περιών, τοὺς ἐν ἔξορίᾳ ἐπισκόπους ἀνεκαλέουτο καὶ τὰς ἰδίας ἐκκλησίας ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ἐκδιώξας τοὺς Ἀρειανούς, Δαμάσου τοῦ πάπα Ῥώμης αὐτῷ συμπράττοντος. τότε καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος παρρησιαστικώτερον τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐδίδασκειν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς τὸ εὐκτῆριον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἔτι 20 μικρὸν τυχάνον, δέκα χρόνους καὶ μικρὸν τι πρὸς ἐκεῖσε πεποιθ- B κός. ἔνθα καὶ παραδόξα γίνεται θαύματα ἔξ ἐμφανείας τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς θεοτόκου. δισσωὺς γὰρ λέγεται ἢ ἐπωνυμία τοῦ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ναοῦ, ἀνάστασις μὲν διὰ

10 τούτῳ?

Sicillae perit, maris alluvione, cum quidem naves in montes sunt elictae ad centum usque a littore stadia.

Ceterum Maximianus quidam Britannus, cum se praeterito nulloque honore affecto videret Theodosium a Gratiano imperii consortem assumptum, Britannos in Gratianum excitat, mittitque contra eum Andragathium. Andragathius lectica operata vectus rumorem spargit Gratiani uxorem ex Britannia ea advehi. uxoris ergo amore Gratianus ad lecticam aggressus, cum eam aperuisset, Andragathium intus offendit, cuius iussu a militibus ad hoc comparatis illico trucidatur. Gratianus tanta fuit iaculandi peritia, ut quidam dicerent eius spicula esse mente praedita. corpus eius in imperatoria monumenta Theodosius rettulit.

Frater autem Gratiani superstes, patris Valentiniani nomen gerens, episcopus ab exilio revocat, suasque iis reddit ecclesias, profligatis Arianis. qua in re est a Damaso Romano papa adiutus. tunc et theologus Gregorius maiori cum libertate veritatem Cpolli docuit in oratorio sanctae Anastasiae, quod adhuc erat exiguum, decennium ibi et paulo amplius moratus. Ibi quoque inaudita miracula sunt edita a castissima dei genitrice. duplex enim perhibetur ratio nominis templi sanctae

τὸ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας λόγον ἐν ταύτῃ ἀναστῆναι, Ἀναστασία δὲ διὰ τὸ συμβῆναι εἰς αὐτὴν θαναματούργημα· λέγεται γὰρ γυναικῶς τινα ἄνωθεν πεσοῦσαν ἀποθανεῖν, γενομένης δὲ κοιτῆς εὐχῆς ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ταύτην ἀναστῆναι. μικροῦ δὲ ὄντος τότε τοῦ ἐκπηγίου, ὕστερον ἐπὶ τοῦ ὀσίου Μαρκιανοῦ ἀνοικοδομηθῆναι 5 καθὼς ὁρᾶται.

Θεοδόσιος μέντοι βασιλεὺς τῷ γένει μὲν Ἰβηρ ἦν τῶν ἐσπερίων, εὐγενῆς δὲ τις καὶ θαυμασίος περὶ τοὺς πολέμους. οὗτος C εὐθὺ τοὺς ἐν Θράκῃ βαρβάρους κατὰ κράτος ἐνίκησεν, εἰσεβῆς ὢν καὶ ὀρθόδοξος. οὗτος ἦν τὴν μὲν ἀναδρομὴν τοῦ σώματος 10 σύμμετρος, ἄμεμπτος ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς, ἐπέρυθρος τῷ προσώπῳ, ξανθὴν ἔχων τὴν τρίχα, τὴν ῥίνα λεπτήν καὶ ἐπίγυπον, χαρτεῖς τὴν ὀμίλιαν, τὸν τρόπον δὲ χαριέστατος, ἔχων γυναικῶς ὀνόματι Πλακίλλαν, ἐξ ἧς ἔσχεν Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον· ἧς τελευτησάσης Γάλλαν ἀδελφὴν Γρατιανοῦ ἔγημεν. ἐν Θεσσα- 15 λονίῃ δὲ ὢν, νόσω περιπεσὼν, βαπτίζεται ὑπὸ Ἀσχολίου τοῦ ἐπισκόπου. καὶ νόμον ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων τοῦ ὁμοουσίου ἔγραψεν, ὃν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπέστειλαν. ἐλθὼν δὲ καὶ αὐτὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει Δημοφίλῳ ἐδήλωσεν ἢ ἀποστῆναι τῆς Ἀρείου D πλάνης ἢ ταχέως τῆς ἐκκλησίας ἐξελεθεῖν. ὁ δὲ τὸ πλῆθος τῶν 20 Ἀρειανῶν συνάξας ἔξω τῆς πόλεως ἐκκλησίαζεν, ἔχων καὶ Λούκιον τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον Ἀρειανὸν σὺν αὐτῷ. καὶ οὕτω λοιπὸν ὁ θεῖος Γρηγόριος, μεθ' ὧν αὐτὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν

Anastasiae, una, quod ibi resurrexit verae religionis doctrina, altera a miraculo ibi edito. fertur enim quandam mulierem de sublimi lapsam exspirasse et Christianorum publicis precibus in vitam revocatam. id oratorum cum eo tempore esset parvum, postea temporis plus imperator Marcianus ad eam molem extruxit qua nunc visitur.

Theodosius imperator natione fuit Hispanus, nobilis et bello admirandus, pius et verae religionis professor. is statim barbaros in Thracia magno praelio superavit. statura fuit mediocri, a calce ad verticem usque inculpata; subrufus faciem, fulvo capillo, naso tenui et incurvo, graciosus in colloquio, moribus venustissimis. uxorem habuit Placillam, quae eum Arcadio et Honorio patrem fecit. ea mortua Gallam duxit, Gratiani sororem. Thessalonicae degens cum in morbum incidisset, baptizatus est ab Ascholio episcopo. legemque tulit pro orthodoxis de filio patris consubstantiali, eamque Cpolin misit. ipse quoque eo cum venisset, Demophilum aut ab errore Arianis desistere aut mox ecclesia decedere iussit. Demophilus multitudinem Arianorum conducta conciones extra urbem habuit; eratque cum eo Lucius, Alexandreae episcopus Ariannus. ita demum beatus Gregorius, et quae ille

ἐφώτισε, τὰς ἐκκλησίας πάσας παρέλαβε, τεσσαράκοντα ἔτη καὶ μικρόν τι πρὸς κατασχόντων αὐτὰς τῶν Ἀρειανῶν.

Τῷ ε' ἔτει Θεοδοσίον ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔτεκε γυνὴ ἐν ταυτῷ παιδίᾳ τέσσαρα ἄρρηνικά· ἐπέζησε δὲ μῆνας δύο, καὶ ἀπέθανεν ἐν 5 ἐπὶ ἐνὶ τὰ τέσσαρα.

Τῷ ε' ἔτει ἡ μεγάλη καὶ οἰκουμένη ἀγία δευτέρα σύνοδος P 316 τῶν ἑκατὸν πενήκοντα ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ἐν Κωνσταντινουπόλει συνηθροίσθη πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἐν Νικαίᾳ δογματισθέντων καὶ κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου· ὑπῆρχον δὲ Τι- 10 μόθεος Ἀλεξανδρείας, Μελέτιος Ἀντιοχείας, Κύριλλος Ἱεροσολύμων καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. ἀναθεματίζεται δὲ Μακεδό- νιος κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος βλασφημιῶν, καὶ σὺν αὐτῷ Σαβέλλιος καὶ Ἀπολινάριος, ἔτι δὲ Ἄρειος καὶ Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας Εὐζώνιος τε καὶ Ἀκάκιος, Θεόγνης καὶ Εὐφρόνιος καὶ οἱ λοι- 15 ποι αἵρετικοί. ἀπέχει δὲ ἡ δευτέρα σύνοδος ἀπὸ τῆς πρώτης ἔτη ε'. Γρηγορίῳ δὲ τῷ Θεολόγῳ τὴν ἐπισκοπὴν Κωνσταντινου- B πόλεως ἡ σύνοδος ἐκύρωσεν ὡς πολλὰ καμόντι καὶ τῆς λώβης τῶν αἵρέσεων τὴν ἐκκλησίαν ἐλευθερώσαντι. τινὰς δὲ τῶν ἕξ Αἰγύπτου μαθῶν ὁ μακαριώτατος τῷ πράγματι φθορήσαντας, τὸν 20 συντακτῆριον ἐπιδειξάμενος λόγον ἐκουσίως τοῦ Θρόνου τῆς βασιλίδος ὑπεχώρησε, δύο χρόνους μόνον ταύτης ἐπισκοπήσας. Νεκτῆριον ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος προχειρίζονται, ἀβίπτιστον ἕως τότε τυγχάνοντα. προσέθηκε δὲ τῷ συμβόλῳ καὶ τὴν θεο-

verae fidei doctrina illuminaverat, omnia templa recuperunt, ab Arianis paulo amplius quadraginta annis occupata.

Quinto anno imperii Theodosiani quaedam mulier Antiocheae uno partu quattuor masculos edidit: supervixit menses duos. infans unus post aliam obiit.

Sexto anno magnum secundum sacrum oecumenicum concilium Cpoli celebratum est a 150 orthodoxis episcopis, ad confirmanda Nicaeae synodi decreta ac contra Macedonium spiritus sancti impugnatores. praefuerunt Timotheus Alexandreae, Meletius Antiocheae, Cyrillus Hierosolymorum episcopi, et Gregorius theologus. damnati sunt Macedonius, impie in spiritum sanctum contumeliosus, cumque eo Sabellius, Apolinarius, Arius, Eusebius Nicomediae episcopus, Euzoius, Acacius, Theognis, Euphronius et reliqui haeretici. secunda synodus a prima abfuit annis sexaginta. ea Gregorio theologo episcopatum Cpolitianum decrevit ut qui multos labores pertulisset, ecclesiamque haeticorum labe expurgasset. sed cum is videret quosdam Aegyptios rei invidia correptos, pronuntiata de constituenda concordia oratione ultro se solio regiae urbis abdicavit, cum biennium episcopatum eius gessisset. eius in locum imperator et concilium Nectarium deligunt, nondum adhuc baptizatum. id concilium symbolo adiecit doctrinam de spiritu sancto;

λογίαν τοῦ πνεύματος. ἐξέθετο δὲ καὶ κανόνας ἐν οἷς τῷ Θρόνῳ
 C Κωνσταντινουπόλεως τὰ πρεσβεία Ῥώμης ἀπένευμε. τότε καὶ ἡ
 κεφαλὴ τοῦ προδρόμου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤχθη, καὶ τὸ σῶμα
 τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ.

Τῷ ζ' ἔτει τούτου Θεοδοσίος ὁ Ἀύγουστος Ὀνώριον υἱὸν 5
 αὐτοῦ τὸν ἐκ Πλακιλλῆς ὑπατον ἀνέδειξε καὶ πολεμεῖν τῷ τυράντῳ
 Μαξίμῳ ἠδῆρῆσει.

Τῷ η' ἔτει ἐν Παλαιστίνῃ, ἐν κόμῃ Ἐμμαοῦς λεγομένη,
 παιδιον ἐγεννήθη τέλειον ἀπὸ δμφαλοῦ καὶ ἄνω διηρημένον, ὃ
 εἶχε δύο στήθη, δύο κεφαλάς, καὶ ἕκαστον τὰς αἰσθήσεις εἶχε. 10
 τὸ ἐν ἥσθι καὶ ἔπινε, τὸ δὲ ἕτερον οὐχί· τὸ ἐν ἐκάθειδε, καὶ τὸ
 ἕτερον ἐγρηγόρει. ἔστι δ' ὅτι καὶ συνέπαιζον πρὸς ἄλληλα, καὶ
 D ἔκλαιον ἀμφοτέρα, καὶ ἔτυπτον ἄλληλα. Ἐῃσαν δὲ ἔτη δύο, καὶ
 τὸ μὲν ἐν ἀπέθανε, τὸ δὲ ἕτερον μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἐτελεύ-
 τησεν. 15

Τῷ ε' ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου γέγονεν ἡ
 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ δευτέρα σύνοδος τῶν
 ρν' ἁγίων πατέρων, ἐπὶ Λυμάσου πάπα Ῥώμης, ἧς ἡγοῦντο Τι-
 μῶθεος Ἀλεξανδρείας, Μελέτιος Ἀντιοχείας, Κύριλλος Ἱεροσο-
 λύμων καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, κατὰ Μακεδονίου γεροντός 20
 ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ὃς ἔτι περιῶν ὡσαύτως τῷ Ἀρείῳ
 ἐβλασφήμει. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μὴ εἶναι θεὸν
 P 317 ἀληθινὸν ἀλλὰ κτίσμα καὶ αὐτὸ ὑπελάμβανεν. ὀλίγου δὲ καιροῦ

3 ἐν Κωνσταντινουπόλει P: cf. p. 321 c.

et canones edidit, in quibus sedi Cpolitanae post solium Romanum pri-
 mus locus assignatur. tum etiam caput Ioannis baptistae et corpus
 Pauli confessoris Cpolin advecta sunt.

Anno 7 Theodosius Augustus Honorium, suum ex Placilla filium, con-
 sulem creavit, seque ad bellum tyranno Maximo faciendum paravit.

Anno 8 Emmaunte Palaestinae pago infans natus est ab umbilico
 sursum dissectus in duo pectora duoque capita, et utraque pars sensu
 erat praedita. edente altera aut bibente altera abstinēbat, una dor-
 miente altera vigilabat; aliquando inter se collidebant, flebant simul,
 altera alteram percutiebant. vixerunt annos duos, et altera mortua
 quatrinduo post altera decessit.

Sextum annum imperante Theodosio magno, secundum sacrum
 oecumenicum concilium Cpoli actum est a 150 patribus. Damaso tum
 Romae papa. praefuerunt Timotheus Alexandriae, Meletius Antio-
 cheae, Cyrillus Hierosolymae episcopi et Gregorius theologus. res
 gesta contra Macedonium, qui fuerat episcopus Cpolitanus, adhuc sa-
 perstitim. is et Arii errorem sequebatur, et spiritum sanctum negabat
 esse verum deum, sed creaturam esse iudicabat. post exitum tempus

- παρωχηκότος μαθὼν ὁ Θεὸς Γρηγόριός τινος τῶν ἐξ Αἰγύπτου τῷ λόγῳ αὐτοῦ φρονήσοντας, τὸν συντακτήριον ἐπιδειξάμενος λόγον τῆς ἐπισκοπικῆς διοικήσεως ὑπανεχώρησε. καὶ πρὸς τὸ ἐν Καππαδοκίᾳ κτῆμα αὐτοῦ ἀπελθὼν, μικρὸν τι ἡσυχάσας ἐν αὐτῷ 5 καὶ τῶν πολλῶν ἡρεμῆσας θορόβων καὶ ἐν μετρίῳ γενόμενος θεωρία τὸν βίον ὑπαλλάττει, πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, τῶν τοῦ πνεύματος ἀπάσης γνώσεως καὶ θεωρίας ἐμπλεως. ἡ δὲ ἅγια σύνοδος Μακεδόνιον ἀναθεματίζει, σὺν αὐτῷ καὶ Σαβέλλου τὸν Αἴβου ἐν πρόσωπον ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος δοξάζοντα, ἔτι δὴ καὶ 10 Ἀπολιναρίου τὸν Λαοδικεῖα λέγοντα τὸν ἐνανθρωπήσαντα λόγον Β ἀνθρώπου εἶναι, ἀντὶ δὲ τοῦ λόγον ἀρεῶν τῆ ψυχῆ. ἐκήρυξε δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ζωοποιὸν καὶ ἑμοούσιον τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, προστεθεικυῖα εἰς τὸ ἅγιον σύμβολον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὸ κύριον, τὸ ζωοποιὸν καὶ τὰ ἐξῆς.
- 15 Τότε ὁ μέγας Ἀμφιλόχιος ἐδυσώπει τὸν βασιλεῖα ἔξελαθῆναι τοὺς Ἀρειανούς ἐκ πασῶν τῶν πόλεων. ὁ δὲ ἀπνηστεύων ὑπολαβὼν τὴν αἴτησιν οὐχ ὑπήκουσε. καὶ τότε μὲν ὁ σοφώτατος Ἀμφιλόχιος ἐσίγησε, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐντὸς τῶν βασιλείων γενόμενος τὸν μὲν βασιλεῖα ἠπάσατο ὡς εἰκός, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ σὺν αὐτῷ 20 ἐσιώπα βασιλικῶς ἀγέρυστον κατέλιπε. καὶ ὁ βασιλεὺς νομισας C ἐπιλησθῆναι τὸν Ἀμφιλόχιον ἀσπάσασθαι καὶ τὸν υἱὸν βασιλικῶς προσέταξεν. ὁ δὲ ἀποχρῆν ἔφη τῆν παρ' αὐτοῦ προσερχθεῖσαν ἀδτιῶ ἰδιωτικῶς τιμῆν. ὃν ὁ βασιλεὺς χαλεπήνας οἰκτιρῶν ἔλεγεν

Gregorius animadvertens quosdam Aegyptios dignitati suae invidere, oratione de constituenda ecclesia edita episcopatu se abdicavit, et ad suum in Cappadocia praedium rediit, ubi aliquantulum quiete refectus tumultibusque variis subductus, ac rerum divinarum contemplationi maiori otio deditus, senex vitaeque satur decessit. vir fuit spiritu omnisque cognitionis et contemplationis plenus. ceterum sanctum concilium damnavit Macedonium, cumque eo Sabellium Afrum, qui unam tantum trinitatis personam asserebat, et Apolinarium Laodicensem, qui verbum in homine mentis vacuo habitasse tradebat, ac loco mentis animae verbum fuisse. pronuntiavit autem concilium spiritum sanctum esse deum vivificum, eiusdem cum patre essentiae ac cum filio; addiditque symbolo de spiritu sancto haec verba "dominum, vivificum" etc.

Et tempore magnus ille Amphilocheus ab imperatore contendit ut omnibus urbibus Arianos eiceret. sed cum rex id negaret ut cui crudelior illa petitio videretur, tacuit tum vir sapientissimus. non multo post autem cum in regiam venisset, imperatorem, uti par erat, honorifice salutans, filium patri regio habitu adstantem inhonoratum praeteriit. imperator id oblivione factum credere, hortarique Amphilocheum ut filio quoque qui regi debetur salutandi honorem exhiberet. Amphilocheus dicere privatam ei salutationem satis esse. cum indignaretur

εἶναι τὴν τοῦ υἱοῦ ἀτιμίαν. καὶ ὁ Ἀμφιλόχιος ἐξεβόησεν ὡς ὄρας, ὦ βασιλεῦ, πῶς οὐ φέρεις τὴν τοῦ υἱοῦ ἀτιμίαν; πίστευσον οὖν καὶ τὸν θεὸν τοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ βλασφημοῦντας βδελύττεσθαι ἔτι καὶ ἀποστρέφεισθαι.” τοῦτο ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ σφόδρα θαναμάσας νόμον ἔγραψεν εὐθὺς τὰς τῶν αἵρετικῶν συνάξεις κωλύοντα. τοῦτω τῷ ἀγαθῷ φθορήσας ὁ μισόκαλος δαίμων ὠμὸν **D** τι καὶ ἀπάνθρωπον παρεσκύασε γενέσθαι. ἀπὸ γὰρ Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Ῥώμην ὁ βασιλεὺς τὴν ὁδοπορίαν ποιούμενος ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ πάροδον γέγονε, τῶν δὲ στρατιωτῶν αὐτοῦ ταραζάντων τὴν πόλιν διὰ μετὰ ταῖς ἐστασίαισιν οἱ Θεσσαλονικεῖς, 10 καὶ τὸν μὲν βασιλεῖα ἔβρισαν, τινὰς δὲ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ ἐλεθοβόλησαν. ὁ βασιλεὺς δὲ ταῦτα μωθῶν καὶ τὴν Ῥώμην τοῦ θυμοῦ μὴ ἐνεγκῶν τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν ψῆφον τῆς τιμωρίας ἐπέτρεψεν ὅς τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν εἰληφώς οἷα δὴ αὐτόνομος τύραννος ἄδικα ξίφη κατὰ πάντων ἐγύμνωσε, καὶ τοὺς 15 ἀθώους μετὰ τῶν ὑπευθύνων κατέκτεινε χιλιάδας ἐπτά, ὡς δὲ **P** 318 τινες, πεντεκαίδεκα. ταύτην τὴν συμφορὰν ὁ μέγας Ἀμβρόσιος ἀκηκῶς, Μεδιολάνων ἐπίσκοπος — πόλις δὲ τῆς Ἰταλίας αὕτη, εἰς ἣν ἀφικομένον τοῦ βασιλέως καὶ συνήθως εἰς τὸν ναὸν βουληθέντος εἰσελθεῖν ἔξωθεν τῶν προθύρων συναντήσας ὁ ἅγιος ἐκώλυσε τὴν εἴσοδον, λέγων αὐτῷ μετὰ παρησίας ὡς οὐκ οἶδας, ὡς ἔοικε, βασιλεῦ, τῆς ἐργασμένης παρανομίας τὸ μέγεθος· οὐδὲ γὰρ εἶ σε τῆς βασιλείας ἕως ἡ δυναστεία τὴν ἁμαρτίαν ἐπιγνώ-

imperator et filio illatam contumeliam ad se spectare diceret, Amphilo-
chius alta voce "viden" inquit, "imperator, te non ferre ignominiam
filio tuo factam? proinde deum quoque credere debes aversari et odisse
eos qui filio eius impie obtrectant." hoc audito imperator valde mira-
tus statim legem fert, qua conventus haereticorum prohibentur. huic
bono diabolus, omnis boni osor, invidens saevi atque inhumani facino-
ris auctor fuit. nam cum imperator Cpoli Romam proficiens eo itinere
Thessalonicam divertisset, militesque urbem quibusdam rebus contur-
bassent, Thessalonicenses seditione facta imperatorem iniuriis affecerunt
et quosdam eius praefectos lapidibus obruerunt. imperator re inaudita,
irae impetum non sustinens, praefecto urbis eius facinus id vindican-
dum commisit. is tantum potentiae adeptus, ut erat legibus solutus
tyrannus, iniustus gladios contra cives strinxit, insontesque una cum
sontibus trucidavit, milia hominum 7 vel (ut alii tradunt) 15. hanc
cladem cum percepisset clarus ille Ambrosius, Mediolani (urbs ea est
Italiae) episcopus, imperatori, cum is Mediolanum venisset ac de more
templum inire vellet, ante vestibulum obviam se dedit introituque pro-
hibuit, libere dicens "ignoras, ut apparet, imperator, perpetrati flagitii
gravitatem; neque te fortassis imperii potestas sinit peccatum agnoscere.
nam a purpura deceptus corporis ea velati imbecillitatem necis. sic

ναι· ὑπὸ γὰρ τῆς ἀλουργίδος ἀπατώμενος ἀγνοεῖς τοῦ καλυπτο-
 μένου σώματος τὴν ἀσθένειαν. ἀλλ' ἴσθι, ὡς φθαρεὶς ὦν καὶ
 φευστός, τοιοῦτόν σοι ὑπάρχει καὶ τὰ τῆς δυναστείας κράτος· μι-
 κρόν δὲ ὕστερον λόγον ἀποδώσεις τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλευόντων. B
 5 ποιοὺς οὖν ὀφθαλμοῖς ὄψει τὸν τοῦ κοινοῦ δεσπότης ναόν; ποιοὺς
 δὲ ποσὶ τὸ δάπεδον ἐκείνο πατήσεις τὸ ἅγιον; πῶς δὲ τὰς χεῖρας
 ἐκτενεῖς ἀποσταλοῦσας ἔτι τῶν ἀδίκων φόνων τὸ αἷμα; πῶς δὲ
 καὶ τοιαύταις ὑποδέξῃ χερσὶ τὸ ἄχραντον τοῦ δεσπότητος σῶμα;
 πῶς δὲ καὶ τῷ στόματι προσοίσεις τὸ τίμιον αἷμα, τοσοῦτον διὰ
 10 τὸν τοῦ θυμοῦ λόγον ἐκχέαντι παράνομον αἷμα; λοιπὸν ἄπιθι,
 καὶ μὴ πειρῶ τοῖς δευτέροις τὴν πρώτην αὔξιν παρανομίαν. καὶ
 δέχου τὸν δεσμόν, ᾧ θεὸς ἄνωθεν γίνεται σύμμητος.” τοῦτοις
 οὖν εἰς τὸν βασιλεῦς τοῖς λόγοις ἐπανήλθεν εἰς τὰ ἐκέισε βασι- C
 λεια, στένων καὶ δακρύων. μνηῶν δὲ διελθόντων ὀκτώ, καὶ τοῦ
 15 βασιλέως μὴ ἐξελεθόντος ἀλλὰ σφοδρῶς μετανοοῦντος, κατέλαβεν
 ἡ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γενέθλιος ἑορτή. καὶ θεασά-
 μενος Ῥουφῖνος ὁ μέγιστος ὅτι οὐδὲ τὴν συνήθη προέλευσιν βοῦ-
 λεται ποιῆσαι ὁ βασιλεὺς, λέγει αὐτῷ “εἰ κελεύεις, δέσποτα,
 δραμοῦμαι καὶ τὸν ἀρχιερεῖα πείσω λῦσαι σε τοῦ δεσμοῦ.” ὁ δὲ
 20 “οὐδα ἐγὼ” φησὶ “τὴν Ἀμβροσίου ἀκριβείαν.” ἐπεὶ δὲ πλείοσι
 λόγοις χρησάμενος ὁ Ῥουφῖνος πείθειν ὑπέσχετο, ἀπελθεῖν ἐκέ-
 λυσε. τῇ ἐλπίδι δὲ βουκοληθεὶς ἠκολούθησε καὶ αὐτὸς μετ' ὀλί-
 γον. αὐτίκα τούτων ἰδὼν τὸν Ῥουφῖνον Ἀμβρόσιος ἔφη “τὴν
 κυνῶν ἀναίδειαν, ᾧ Ῥουφῖνε, ζηλοῖς, τοσαύτης μαιφονίας γε- D

habe: quemadmodum corpus tuum fluxum est atque caducum, tale etiam
 esse tui imperii robur, ac te paulo post factorum tuorum regi regum
 rationem redditurum. quibus vero oculis intueberis communis domini
 templum? quibus pedibus sacrum illud solum calcabis? quomodo ma-
 nus intendes etiamnum iniustarum istarum caedium sanguinem stillantes?
 quomodo talibus manibus excipies inviolatum domini corpus? quomodo
 venerandum sanguinem ori tuo admovebis, cuius sermone ab irae furore
 profecto tantum sanguinis per nefas fudisti? proinde abi hinc, neque
 conare priori flagitio novum addere, sed vinculum patere, quod deus
 superne comprobat.” his verbis cedens imperator in regiam eius urbis
 recessit, gemens atque plorans. mensibus inde octo elapsis, et rege in
 publicum non prodeunte sed poenitentia sese afflicto, feriae natali-
 tiae domini appetierunt. ibi Rufinus magister, videns ne de more qui-
 dem proditurum, ita affatur: “si vis, domine, accurram ad episcopum,
 eique persuadebo ut te vinculo solvat.” “novi” inquit imperator “Am-
 brosii praecisam iustitiam.” tandem Rufinum multa locutum de re, ac
 pollicitum se solutionem impetraturum, dimisit; ac non multo post ipse
 lactatus spe subsecutus hominem est. Ambrosius simulatque Rufinum
 conspexit, “aemularii” ait “canum impudentiam, Rufine, qui tam sceler-

νόμος μέτοχος τε καὶ σύμβουλος. ἀλλ' ἐγὼ καὶ πάλιν αὐτὸν
 κωλύσω τῶν ἱερῶν ἐπιβῆναι προθύρων." ταῦτα ἀκούσας Ρου-
 φίνος ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ ταχέως. ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ μέσσην
 τοῦτο μαθὼν "ἀπέλθω" φησί "καὶ τὰς δικαίας δέξομαι παροι-
 νίας." εἶτα παραγενόμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐδυσώπει τὸν ἀρ- 5
 χιερέα λυθῆναι τοῦ δεσμοῦ. καὶ ὁ μὲν τυραννικὴν ἀπεκάλει τὴν
 παρουσίαν, καὶ κατὰ θεοῦ μεμνημένος· ὁ δὲ μετὰ σκυθρωπότητος
 καὶ πολλῆς κατανόξεως "οὐ θρασυνομένος" ἔφη "κατὰ τῶν ἁγίων
 κανόνων, ἀλλὰ λῦσαι με τῶν δεσμῶν ἀξιώσων ἐλήλυθα." "καὶ
 P 319 ποίαν" φησί "μετάνοιαν ἔδειξας μετὰ παρανομίαν τοσαύτην; ἢ 10
 ποίοις φαρμάκοις ἀξίως ἐθεράπευσας τὰ δυσόλατα τραύματα;"
 καὶ ὁ βασιλεὺς "σὸν ἔργον ἔστι τὸ δεῖξαι μὲν καὶ κέρασαι τὰ
 φάρμακα, ἐμὸν δὲ τὸ δέξασθαι." τότε λοιπὸν Ἀμβρόσιος λέγει
 "ἐπειδὴ τῷ θυμῷ τὸ δικάζειν ἐπιτρέπεις, γράψον νόμον τοῦ θυ-
 μοῦ τὰς ψήφους ἀργὰς ποιοῦντα, καὶ ἡμέρας λ' αἰ φονικαὶ τε 15
 καὶ δημευτικαὶ μενέτωσαν γνώσεις ἐν γράμμασι, τὴν τοῦ ὁρθοῦ
 λογισμοῦ ἐκδεχόμεναι χρισίν." ὃν εἰδὼς τοῦ βασιλέως κελού-
 σαντος γραφῆναι καὶ διὰ τῆς οἰκείας χειρὸς βεβαιώσαντος, δι-
 B λυσε τὸν δεσμὸν Ἀμβρόσιος καὶ εἰσελθεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 ἐπέτρεψεν. ὁ δὲ εἰσελθὼν, πρηνὴς ἐπ' ἐδάφους πεσὼν, ἔβόα 20
 μετὰ κραυγῆς "ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου." ζῆσόν με κατὰ
 τὸν λόγον σου, κύριε." καὶ ταῖς χερσὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς
 ἔτιλλε, τὰς ὄψεις ἔτυπτε, καὶ τὴν γῆν τοῖς δάκρυσιν ἔβρεχε, καὶ

stae caedis socius ac suasor fuisti. et quidem ego denuo imperatorem
 foribus templi prohibebo." haec audita celeriter Rufinus imperatori
 nuntiavit. imperator media iam via confecta nuntium accipiens, "adibo"
 inquit, "meritasque perferam contumelias." ut in templum venit, ab
 episcopo maiorem in modum flagitavit ut se vinculis solveret, Ambro-
 sius vero tyrannicum esse hunc adventum et imperatorem contra deum
 furere dixit. sed Theodosius gravi moestitia ac dolore cordis compun-
 ctus, respondere non se sacris canonibus ferociter repugnandi causa ad-
 esse, sed liberationem vinculorum efflagitandi. interrogatus ab episcopo
 quam post tantum facinus respicientiam demonstrasset, quibusve reme-
 diis sanatu difficilia ista vulnera procurasset, "tuum est" inquit "medi-
 camenta docere atque temperare, meum imperata facere." ibi demum
 Ambrosius ait "quoniam in iudicando iram es secutus, legem non pone
 quae irae decreta rescindat, ut sententiae capitales et de publicatione
 bonorum perscriptae suspendantur per triginta dies, dum recta ratione
 examinatae diiudicentur." cum legem eam statim diceret Theodosius
 et sua manu subscriptam confirmaret, Ambrosius vinculo eum solvit
 passusque est in templum intrare. Theodosius ingressus pronus in pa-
 vimentum procubuit, altaque voce clamavit (Psalm. 118) "anima mea
 solo affixa est: vivifica me domine secundum verbum tuum." manibus
 quoque crines capitis evellit, faciem ferit, terram lacrimis humectavit,

τὸν θεὸν ἐδυσώπει ἄχρι τῆς ὥρας τῆς μετὰλήψεως. τότε δὲ δια-
 ναστὰς καὶ πλησίον τῶν κικλίδων ἐλθὼν, βουλόμενος εἰσελθεῖν,
 ἐκωλύθη παρὰ τοῦ Ἀμβροσίου, δηλώσαντος αὐτῷ Ἰσθι, ὃ βα-
 σιλεῦ, ὡς μόνοις τοῖς ἱερεῦσιν ὑπάρχουσι τὰ ἔνδον εἰσιτητά, τοῖς
 5 δ' ἄλλοις πᾶσιν ἄβατά τε καὶ ἄψαυστα. ἔξιθι τοίνυν καὶ τοῖς
 ἄλλοις κοινῶναι τῆς στάσεως· ἀλουργίς γὰρ βασιλεῖς, οὐχ ἱερεῖς
 ποιεῖν εἴωθεν.” ὁ δὲ καὶ τοῦτο δεξιόμενος ἀσμένως ἀντεδήλωσεν C
 ὡς οὐκ αὐθαδεῖα χρώμενος τοῦτο πεποίηκα, ἀλλ' ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει τὸ ἔθος εἶναι τοῦτο μεμιάθηκα. χάριν δὲ σοι ὀφείλω
 10 καὶ τῆσδε τῆς ἱατρείας. τοσαύτη δὴ καὶ τηλικαύτη διέκλιμπος
 ἀρετῇ ὃ τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ βασιλεὺς. ἐπανελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς
 ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἑορτῆς γενομένης, καὶ ἐν τῇ ἱερῇ
 τραπέζῃ τὰ δῶρα προσενεγκὼν εὐδὺς ἐξελέλυθεν. Νεκταρίον δὲ
 τοῦ τηλικαῦτα πατριάρχου δεδηλωκότος μαθεῖν τὴν αἰτίαν “μῆγίς”
 15 ἔφη “βασιλεῦς καὶ ἱερεὺς διαφορὰν ἐιδάχθη· Ἀμβροσίον γὰρ
 οἶδα μόνον ἄξιως ἐπίσκοπον καλούμενον.” τοσοῦτον ὀνίνησιν
 ἔλεγχος παρὰ ἀνδρὸς ἀρετῇ λάμποντος προσφερόμενος.

Ἐίχε δὲ καὶ ἄλλην ἀφορμὴν ὁ βασιλεὺς ὠφελείας· ἡ γὰρ D
 τοῦτου σύζυγος, ἡ Πλακίλλα ὄνομα, τῶν θείων αὐτὸν συνεχῶς
 20 ἀνεμίμησκει νόμων. οὐ γὰρ ἐπῆρεν αὐτὴν τῆς βασιλείας ἡ δυ-
 ναστεία, ἀλλὰ τῆς εὐεργεσίας τὸ μέγεθος μείζον τὸ περὶ τὸν εὐερ-
 γέτην εἰργάζετο φίλτρον. τῶν γὰρ λελωβημένων ἀδελφῶν καὶ
 τῶν ἄλλως τὸ σῶμα πιτηρωμένων παντοδαπὴν ἐποιεῖτο φροντίδα,

14 τεθειληκότος?

usque ad horam oblationis deum deprecans. tunc surgens et ad cancellos
 progressus cum intrare vellet, ab Ambrosio est prohibitus, ita monente
 scias, imperator, interiora solis sacerdotibus adire fas esse: a reliquis
 quibusvis ea adiri aut tangi religio est. exi igitur, et inter alios adsta.
 purpura enim non pontifices facit sed imperatores.” hoc quoque aequo
 animo tulit Theodosius; docuitque se non superbia adductum intrare
 voluisse, sed quia hunc morem Cpoli didicisset, egitque huius quoque
 correctionis nomine gratias Ambrosio. tanta et imperator et episcopus
 virtute illustres fuerunt. quin etiam Cpolin reversus, solenni sacrificio
 cum in sacra mensa munus suum obtulisset, statim exivit sacrario. et
 cum a Nectario, qui tum patriarcha erat, causam facti rogaretur, “vix
 tandem” inquit “discrimen imperatoris et sacerdotis didici. unicum enim
 Ambrosium novi, qui episcopi nomen merito suo gerat.” tantum utili-
 tatis confert obiurgatio, ab homine virtute insigni profecta.

Habebat porro imperator aliam etiam opportunitatem: uxor enim
 Placilla assidue divinarum eum admonebat legum. non ea ob imperii
 maiestatem animo efferebatur, sed beneficii magnitudo faciebat ut tanto
 impensius benefactorem diligeret. Christianos fratres qui morbis tra-

αἰτουργὸς αὐτῆ γινομένη καὶ δι' ἑαυτῆς δρέγουσα κύλικας καὶ
 τροφὰς παρατιθεῖσα. τοὺς γὰρ ξενῶνας τῶν ἐκκλησιῶν περιτο-
 P 820 στοῦσα τοὺς κλινοπετεῖς δι' ἑαυτῆς ἐθεράπευσε· καὶ ὅσα οἰκετῶν
 καὶ θεραπευιῶν ἔργα γενόμεναι, αὐτῆ ἐξεπλήρου. καὶ τῷ ἁμό-
 ζυγι δὲ καὶ βασιλεῖ συνεχῶς ἐπέλεγε· “αἰ σε, ὦ ἄνερ, προσήκει ὡς
 λογιζέσθαι τίς μὲν ἦσθα, τίς δὲ γέγονας νῦν. κυβέρνησον σὺν
 τῇ βασιλείᾳ ταύτῃ ἐν νόμῳ, καὶ οὕτω θεραπεύσεις τὸν δεδιω-
 κότα.” ταύτῃ τῇ θανατοῦσιν καὶ ὅπως ἀξίπαινον βασιλισσαν
 συνέβη πρὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀποβιῶναι. μετὰ τινὰ δὲ χρόνον ὑπὸ τῶν
 συνεχῶν πολέμων βιαζόμενος ὁ βασιλεὺς εἰσφορὰν τινὰ ξένην ταῖς 10
 πόλεσιν ἐπιτέθεικεν. ἡ δὲ Ἀντιόχου πόλις τὸ καιρὸν τέλος οὐκ
 ἤνεγκεν· ὁρῶν γὰρ ὁ δῆμος τοὺς εἰσπραττομένους τιμωρομένους
 B ἀρχὴν ἀταξίας ἐλάμβανε, καὶ τὴν χαλκῆν εἰκόνα τῆς πανευφύμου
 Πλακίλλης κατήνεγκε τε καὶ πολὺ τῆς πόλεως ἔσυρε. ταῦτα πω-
 θόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ λίαν χαλεπήνας τὰ τε τῆς πόλεως ἀφείλετο 15
 προνόμια καὶ τῇ γειτνιαζούσῃ πόλει τὴν ἡγεμονίαν δέδωκεν· ἐξη-
 λούπει γὰρ ἡ Λαοδικεῖα τὴν Ἀντιόχειαν ἄνωθεν. μετὰ δὲ ταῦτα
 καὶ ἐμπρήσειν ἠπέλει καὶ εἰς κόμην τὸ ἄστυ κατασκευάσαι. οἱ
 δὲ γε ἄρχοντες καὶ τινὰς ἀνέλον, παρ' αὐτὸ συλλαβόντες τὸ τάλ-
 μημα, πρὶν γνῶναι τὸν βασιλέα τὴν τραγωδίαν. ταῦτα δὲ πάντα 20
 ὁ βασιλεὺς προσέτατε μὲν, οὐκ ἐγένετο δέ, τοῦ νόμου κωλύοντος
 ὃν Ἀμβρόσιος ὁ μέγας τεθῆναι παρήγεσεν. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκοιτο
 C οἱ τὰς ἀπειλὰς ἐκείνας κομίζοντες, ἐν δέει μὲν ἦσαν ἅπαντες τὰς

etati aut membris mutilati fuerant, ipsa omni studio curabat, calices eis
 suis manibus porrigens et cibos apponens. hospitales etiam ecclesiarum
 domos invisens decumbentibus ministrabat, eaque obibat munera quae
 servorum aut ancillarum habentur. inculcabat identidem haec marito
 suo: “semper te, mi vir, reputare convenit quis fueris et quid factus
 sis. gubernare ergo imperium hoc legitime: sic honorabis eum qui dedit.”
 hanc omni admiratione et laude dignam imperatricem contigit ante mari-
 tum ex vivis excedere. aliquando post Theodosios continentibus bellis
 coactus est novum civitatibus tributum imperare. Antiocheae cives eam
 exactionem non tulerunt; cumque supplicio afficerentur qui dependere
 recusassent, tumultu excitato aeream laudatissimae Placillae statum
 deiecerunt et magnam per urbis partem raptaverunt. hoc audito faci-
 nore imperator gravissima exarsit indignatione, et Antiocheam privile-
 giis suis spoliavit, principatumque Laodiceae vicinae iam pridem aemu-
 lae assignavit. praeter haec incendium quoque urbi, et se eam in pa-
 gum mutatum minatus est. praefecti etiam quosdam in ipso depre-
 hensos facinore interfecerant, priusquam tragoedia imperatori exponeretur.
 ceterum haec omnia imperator mandavit quidem, non tamen
 perfecti, lege impeditus quam monitu Ambrosii tulerat. ut Antiocheam
 venerunt istarum minarum denuntiatores, sane earum metu universos

- ἀπειλὰς πεφρικότες, καὶ φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίσαντο, οἱ δὲ ἐν τοῖς ὕρεσιν οἰκοῦντες τῆς ἀρετῆς ἀσκηταὶ (πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι καὶ ἄριστοι) πολλὰς τὰς παραινέσεις καὶ παρακλήσεις τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως ἀποσταλεῖσι προσήνεγκαν. ἀλλὰ καὶ Μακεδόνιος ὁ Θεῶ-
5 **Β** **τατος**, οὐδὲν μὲν τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιστάμενος, καὶ τῶν θείων δὲ λογίων πάμπαν ἄπειρος ὢν, ἐν δὲ ταῖς τῶν ὁρῶν κορυφαῖς διατῶμενος καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν τοῦ Θεοῦ δεόμενος, οὐ τοῦ βασιλέως τὴν ὁρῆν καταπλαγεὶς οὔτε τῶν σταλόντων τὴν ἔξουσίαν, ἐν μέσῳ τῷ ἄστει γινόμενος, τῆς χλαμύδος θατέρου τῶν ἀποστα-
10 **Δ** **λέντων** λαβόμενος ἀποβῆναι τοῦ ἵππου κελεύει. οἱ δὲ μικρὸν γερόντιον ἰδόντες εὐτελεῆ ράκια περιβεβλημένον πρῶτα μὲν ἐχαλέπησαν, ἐπειδὴ δὲ τινες τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐξήλωσαν ἀρετὴν, ἀπέβησαν τε τῶν ἵππων καὶ τῶν ἐκείνου γονάτων ἐπιλαβόμενοι συγγνώμην ἐζήτουν. ὁ δὲ τῆς θείας σοφίας ἐμφορηθεὶς τοιοῦσδε πρὸς αὐτοὺς
15 **ἐ** **χρήσατο** λόγοις "εἶπατε, ὦ φίλοι ἄνδρες, τῷ βασιλεῖ· οὐ βασιλεὺς εἶ μόνον ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος· μὴ τοίνυν μόνην ὄρα τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν λογίζου. ἄνθρωπος γὰρ ὢν ὁμοφυῶν βασιλεύεις. κατ' εἰκόνα δὲ θείαν καὶ ὁμοίωσιν ἢ τῶν ἀνθρώπων δεδημιούργηται φύσις. μὴ τοίνυν ὠμῶς οὕτως καὶ ἀπη- **P 321**
20 **ῶς** τοῦ Θεοῦ τὴν εἰκόνα κατασφαγῆναι κελεύσης· παροξύνης γὰρ τὸν δημιουργόν, τὴν ἐκείνου κολάζων εἰκόνα. σιόπησον γὰρ ὡς καὶ σὺ χαλκῆς ἕνεκα δυσχεραίνων εἰκόνας ταῦτα ποιεῖς. ὅσον δὲ τῆς ἀψύχου διαφέρει ἢ ἔμψυχός τε καὶ ζῶσα καὶ λογικῆ, δῆλον

magnus terror invasit, et fuga salutem quaesiverunt. at monachi qui in montibus virtutem exercebant, qui iis locis erant et plurimi et optimi, missos ab imperatore multis verbis deprecati sunt. quo tempore etiam divinissimus Macedonius, nullius earum quae ad vitam hanc degendam faciunt artium gnarus, atque sacrarum etiam prorsus imperitus literarum, solitus in verticibus montium degere ac deum noctes diesque deprecari, nihil iram imperatoris metuens aut eius legatorum potentiam, in mediam urbem se contulit, alterumque eorum chlamyde apprehensum equo descendere iussit. legati homuncionem senem insipientes, pannis vilibus oblitum principio indignari: mox a quibusdam de virtute hominis certiores facti ab equis descenderunt, genuaque eius tangentes veniam rogaverunt. at Macedonius divina impletus sapientia, ita eos est affatus: "dicite, amici, meis haec verbis imperatori. non imperator tantum es, sed etiam homo: non itaque imperium modo, sed naturam quoque reperta. quippe homo cum sis, in eiusdem naturae participes imperium tenes. iam hominum natura ad imaginem et similitudinem dei efficta est. noli igitur tam crudeliter et immaniter imaginem dei nec destinare: opificem enim irritabis eius imaginem vastando. considera etiam te aereae imaginis causa iratum haec agere. neque vero cuiquam sanae mentis homini ignotum est quantum inanimes huic praestet ani-

ἀπαντι τοῖς νοῦν ἔχουσι. πρὸς δὲ τοῦτοις λογίσασθε κακάτω, ὡς
 ἡμῖν μὲν ῥάδιον ἀντὶ τῆς μιᾶς αἰκόνος πολλὰς δημιουργῆσαι χαλ-
 κᾶς, αὐτῷ δὲ πάμπαν ἀδύνατον μιαν γοῦν τῶν ἀναιρεθέντων δη-
 μιουργῆσαι τρίχα.” ταῦτα ἀκούσαντες οἱ θαυμαῖοι ἄνδρες ἐκεῖ-
 νοι διεπρόφθμευσαν τὰ εἰρημένα τῷ βασιλεῖ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ 5
 Β κατέσβησαν φλόγα· καὶ ἀντὶ τῶν ἀπειλῶν ἐκείνων ἀπολογίαν
 ἔγραψε, καὶ τῆς δογῆς τὴν αἰτίαν ἐδήλωσεν· οὐκ ἔδει γὰρ φησιν
 ἐμοῦ πλημμελήσαντος γυναῖκα πάσης εὐφημίας ἀξιοτάτην τοσαύ-
 την μετὰ τὴν τελευταίην δέξασθαι παροινίαν, κατ’ ἐμοῦ δὲ ἔχρησ-
 τὸν θυμὸν τοὺς ἀναγκατοῦντας ὀπλοῖαι. προστέθεικε δὲ ὡς ἄλλοι 10
 καὶ ἀνιάται τινες ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀνηρησθαι μαθῶν. ἐγὼ δὲ
 ταῦτα διεξῆλθον, καὶ τοῦ πανευφήμου μονάζοντος τὴν παρηρη-
 σίαν οὐκ ἠγησάμενος δίκαιον παραδοῦναι λήθη, καὶ τὸν νόμον
 ἐκεῖνον ὀνησιφόρον δεικνὺς ὃν ὁ μέγας Ἀμβρόσιος γραφῆναι παρή-
 ρησεν.

15

С Ἐπὶ τοῦτου τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου καὶ ἡ τιμίη κεφαλὴ τοῦ
 τιμίου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἤχθη ἐν Κωνσταντινου-
 πόλει, εὐρεθείσα μὲν πρότερον παρὰ τισι μοναχοῖς τῆς Μακεδο-
 νίου αἰρέσεως, οἵτινες ἔξ Ἱεροσολύμων εἰς Κιλικίαν ἐλθόντες δι-
 τριβον. Μαρδονίου δὲ τοῦ ἐνοῦχου τοῦτου μαθόντος καὶ μηνύ- 20
 σαντος Οὐάλεντι, μετεκομίζετο ἐκ προστάξεως αὐτοῦ ἐν Κων-
 σταντινουπόλει. ὡς δὲ κατέλαβεν ἐν κώμῃ Κοσιλαοῦ, οὐκίτι
 μετήλθε τὸ ὄχημα τὸν τόπον, καίπερ πολλὰς τῶν ἡμίωνων μαστι-
 γουμένων. τότε μὲν οὖν ἀπετέθη ἡ ἅγια κεφαλὴ ἐν τῇ προρη-

mata viva et ratione praedita imago. ad haec id quoque cum animo
 reputate, quod nobis facile est loco unice illius multas fabricari ima-
 gines, imperator vero ne pilum quidem ullius occisorum potest ullo modo
 efficere. haec verba praeclari illi viri ad imperatorem detulerunt, flam-
 mamque irae iis restinxerunt. nam imperator loco minarum istarum
 purgationem scripsit iraeque causam manifestavit, “non” inquit “me
 delinquente, ideo tanta contumelia debuit post mortem affici mulier omni
 laude dignissima: in me potius debuit ira indignantium debacchari.”
 addidit etiam graviter se molesteque ferre quosdam a praefectis occisos
 esse. haec ego commemoravi, tum quia celeberrimi istius monachi li-
 bertas mihi silentio non videbatur iuste posse praeteriri, tum ut osten-
 derem utilitatem legis eius quae magno Ambrosio auctore lata fuit.

Theodosie imperante etiam venerandum caput Iohannis, Christi prae-
 cursoris ac baptistae, Cpolia allatum est, inventum quondam apud quos-
 dam monachos Maedoniam, qui Hierosolymis profecti in Cilicia de-
 gebant, Cpolia iussum vehi, cum ad pagum cui Cosilai nomen est per-
 venisset vehiculum, porro progredi noluerunt malae, quantumvis flagellis

Θείῳ κώμῃ, κρινόντος τοῦ Θεοῦ μὴ τοιοῦτου δώρου ἀξιοῦσθῆναι τὸν Οὐάλεντα. Θεοδόσιον δὲ τῆς εὐσεβείας ἀμειβόμενος ὁ Θεὸς μεταγαγεῖν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ συνεχώρησεν, ἣν καὶ ἐν τῷ τοῦ προ- **B** δρόμου ἀπέθετο ναῦ.

5 Μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυράννου Εὐγενίου ἀρρωστήσας ὁ βασιλεὺς τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ Ἀρκαδίῳ καὶ Ὀνωρίῳ τὴν βασιλείαν διένειμε, καὶ τῷ μὲν πρῶτῳ τὴν οἰκίαν ἔδωκεν ἡγεμονίαν, τῷ νεωτέρῳ δὲ τῆς Εὐρώπης τὰ σκῆπτρα. ἔχειν δὲ τὴν εἰς Θεὸν εὐσεβίαν ἀμφοτέροις παρήνεσε· διὰ ταύτης γὰρ, ἔφη, καὶ ἡ **10** εἰρήνη φυλάττεται καὶ πόλεμοι καταλύονται καὶ πολέμοι τρέπονται καὶ τρόπαια ἀνίστανται καὶ νίκη βραβεύεται. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ διαδόχοις παραινέσας τὸν βίον ἀπέλεπεν, ἀειμηστον κλέος καὶ ἀξιώγαστον τοῖς πᾶσι καταλιπών.

Ἐπιγράμματα **322**
 Ὅτι τὰ ἐν σοῖς νικαρίοις τοῦ νομίσματος ὑποκείμενα **P**
15 μαῖκὰ γράμματα δηλοῦσι ταῦτα, τὸ κ κριβιτάτες, τὸ ο ὄμις, τὸ ν νόστραι, τὸ ο ὀβέδιαντ, τὸ β βενερατιώνι, τουτέστιν αἱ πόλεις πᾶσαι τῇ ἡμετέρῃ κευδαρχείῳσιν προσκνήσει.

Ἐπιγράμματα **323**
 Ὅτι ὁ εἰς τὰ πιττάκια κίων στήλην ἔχει **Λ**
 Βηθίνης ἀνδρός.

20 Ὅτι ἐν τῷ στρατηγίῳ ἐστὶν ὁ τρόπος Ἑκάτης καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔφιππος, φέρων σταυρόν.

Ἐπιγράμματα **324**
 Ὅτι τῆς χαλκῆς τὸν λαμπρὸν δόμον **Α**
 χαυνοργὸς καὶ σοφὸς Ἀναστάσιος βουληφόρος.

urgerentur. atque ita tum eo in pago caput repositam fuit, cum deus tanto dono Valentem indignum iudicaret. Theodosio autem hoc pietatis praemium largitus est, ut id Cpolin adferret inque fano Ioannis baptistae deponeret.

Theodosius Eugenio tyranno victo, cum adversa valetudine preme- retur, imperium inter filios Arcadium et Honorium divisit, ita ut maior Cpolitianum imperium, alter Europae sceptrum gereret. utrumque ad ve- ram pietatem exhortatus est, monens ea et pacem servari et bella confici et hostes fundi et tropaea statui et victoriam parari. his et simili- bus praeceptis cum filios successuros sibi instituiasset, vivendi finem fecit, aeterna et omnibus admiranda gloria post se relicta.

In victoriatibus nomismatis literae e. o. n. v. o. hoc designant; Civi- tates Omnes Nostrae Venerationi Obediant.

In Pittaciis columnam statuum habet Leonis qui fuit Verinae ma- ritus.

In praetorio est tripes Hecatae ac Constantianus magnus eques, cruce gestans.

Aeraceae splendidam aedem Aetherius faber posuit et sapiens Ana- stasius senator.

Ἵτι ἐπάνω τῆς τοῦ μίλλου ἀψίδος ἴστανται στήλαι δύο, τοῦ τε μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μέσον ἔχουσαι Β σταυρόν, ὅπως δὲ Τραϊανὸς ἔφιππος, ἔχον σφενγγὸς τὸν Ἀλιον Ἀδριανὸν ἰππότην.

Ἵτι ἐν τοῖς Λαύσου ἦσαν οἰκήματα παμποικίλα καὶ ξενοδο- 5
χειά τινα, ὅπου ἡ φιλόξενος ἐχορήγει τὸ ὕδωρ, ἐνθα ἔσχε τὴν κλῆσιν. Ἵστατο δὲ καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Λινδίας Ἀθηναῖς τετρα-
πυχὸν ἐκ λίθου σμαράγδου, ἔργον Σκύλλιδος καὶ Διποίου τῶν ἀγαλματοουργῶν, ὅπερ ποτὲ δῶρον ἔπεμψε Σέσωστρις Αἰγύπτου
τύραννος Κλεοβούλῳ τῷ Λινδίῳ τυφάνῳ. καὶ ἡ Κνιδία Ἀφρο- 10
δίτη ἐκ λίθου λευκῆς, γυμνή, μέσην τὴν αἰδῶ τῇ χειρὶ περι-
στέλλουσα, ἔργον τοῦ Κνιδίου Πραξιτέλους. καὶ ἡ Σαμία Ἴρα,
ἔργον Λυσίππου καὶ Βουπάλου τοῦ Χίου. καὶ Ἔρωσ τόσον ἔχων,
C πτερωτός, Μινιδόθεν ἀφικόμενος. καὶ ὁ Φειδίου ἐλεφάντινος
Ζεὺς, δὴ Περικλῆς ἀνέθηκεν εἰς τῶν Ὀλυμπίων. καὶ τὸ τὸν 15
χρόνον μιμούμενον ἄγαλμα, ἔργον Λυσίππου, ὅπως μὲν φα-
λακρόν, ἔμπροσθεν δὲ κομῶν. καὶ μονοκέρατος καὶ τίγριδες καὶ
γῆπες καὶ καμηλοπαρδάλεις ταυρελέφας τε καὶ Κένταυροι καὶ
Πάνες.

Ἵτι ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὴν ἀψίδι τοῦ φόρου ὁ μέγας ἴδρυνται 20
Κωνσταντίνος μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μέσον ἔχοντες σταυρόν.

Ἵτι ἐν τῷ φόρῳ ὁ πορφυροῦς κίων παρ' αὐτοῦ ἦδρα-
σται, καὶ ἡ στήλη αὐτοῦ ἴσταν, ἐν ἧ γειραμμένοι εἰσι στίχοι τέσ-
σαρες.

18 γῆπες malit Xylander

Supra miliarii fornecem duae sunt statuae, magni Constantini et matris eius, et in harum medio crux. a tergo earum Traianus eques, et iuxta hunc Aelius Adrianus eques.

In Lausi erant domunculae variae et quaedam hospitum receptacula, ubi hospitalis illa aquam suggererat, unde habebat nomen. stabat etiam simulacrum Minervae Lindiae ex lapide smaragdo, altum cubitos quattuor, opus Scyllidis et Dipoeni statuariorum; quod olim donum misit Sesostris Aegyptiorum tyrannus Cleobulo Lindi tyranno. et Cnidia Venus ex albo lapide, nuda, pudenda manu tegens, opus Praxitelis Cnidii. et Samia Iuno, opus Lysiippi et Bupalii Chii. et Cupido alatus, arcum tenens, Myndo allatus. et Phidiae eburneus Iuppiter, quem Pericles in templo Olympico dedicarat. et Occasionis simulacrum occipitio calvo, sincipite crinito. monocerotes etiam et tigrides et vultures et camelopardi taurephantas Centauri Panes.

In fornice fori ad ortum solis spectante magni Constantini est statua, aliaque matris eius, et in medio earum crux.

In foro porphyretica columna ab illo est posita, statuaque ipsius est, cui sunt quattuor versus inscripti:

σὺ Χριστέ κόσμου κἀφανος καὶ δεσπότης.
σοὶ νῦν προσηῦξα τήνδε σὴν δούλην πόλιν
καὶ σκῆπτρα τάδε καὶ τὸ τῆς Ῥώμης κράτος.
φύλαττε ταύτην οἷζέ τ' ἐκ πάσης βλάβης.

5 ὑπόκεινται δὲ τῷ κίονι καὶ οἱ δώδεκα κόφιννοι. πρὸς δὲ τὰ βόρεια D
τοῦ φέρου ἔστι τὸ σενάτον, ἔπιρ ἐκατόθῃ ἔπὸ Λίοντος τοῦ τῆς
Βηρήτης, ἐν ᾧ πόλη ἔστι τῆς Ἐφροσίας Ἀρτέμιδος, Τραιανῶ
δέωρημα, τῆς Σκυθῶν μάχης ἔχουσα τὰς αἰτίας τὴν τῶν Γιγάντων
μάχην καὶ τοὺς κεραινοὺς τοῦ Διὸς καὶ τὸν Ποσειδῶνα σὺν τῇ
10 τριάλῃ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα τόξον ἔσκαυασμένον, κάτω δὲ τοὺς
γίγαντας ὡς δράκοντας ἐπερχομένους, χερσὶ βῶλους ῥιπτοῦντας
εἰς ὕψος καὶ βλοσυρὸν ἰσορῶντας. ἴστανται δὲ πρὸς τὴν τοῦ
φέρου πλατεῖαν ἀγάλματα δύο, πρὸς μὲν δούσι τὸ τῆς Λινδίας
Ἀθηνᾶς, κράνος ἔχον καὶ τὸ Γοργόνιον τέρας καὶ ὄφεις περὶ
15 τὸν τράχηλον ἐμπλεγεμένους (οὕτως γὰρ τὸ εἶδωλον αὐτῆς οἱ P 323
παλαιοὶ ἰστόρουσιν), πρὸς δὲ τὴν ἀνατολήν ἡ Ἀμφικρίτη, χηλὰς
ἔχουσα καρπίνου ἐπὶ τῶν κροτάφων. ἤχθη δὲ καὶ αὐτὴ ἀπὸ
Ῥόδου.

Ἵτι ὁ Κωνσταντῖνος ἔστησε τὸν μέγαν σταυρὸν.

20 Ἵτι τὸ τετρασκελὲς τέχνασμα ὃ δῆριον λέγουσιν ἀνέμων ἡγε-
ρον ὁ μέγας Θεοδόσιος, πυραμίδος σχῆμα ζωγραφοῦσιν καὶ ζωοῖς
πλαστοῖς κεκοσμημένον βλαστοῖς τε καὶ καρποῖς καὶ ῥοῖσχοῖς.
γυμνοὶ τε Ἔρωτες ἴστανται προσγελαῖντες ἀλλήλοισ ἡμέρωσ καὶ τοῖς

2 προσήφα?

tibi Christe mundi domine, rectorque optime,
urbem hanc tibi quae serviat modo subdidi,
et sceptrā Romanamque omnem potentiam.
haec tu malis defende semper ab omnibus.

subter eam iacent duodecim corbes. in septentrionali parte fori curia
est, quam Leo Verinae maritus incendit. ibi porta est Dianae Ephes-
inae, munus Traiani. in ea sunt expressae causae belli Scythici, Gi-
gantium pugna, fulmina Iovis, Neptunus tridentem gestans, Apollo arcu
instructus. infra Gigantes draconum in modum irruentes, manibus glo-
bas in sublime iactantes, torvum tuentes. ad fori porro plateam stant
duae statucae. una versus occasum Lindiae Minervae, casside armata
et monstro Gorgoneo, circa collum anguibus complicatis. sic enim ima-
ginem eius prisca referabant. ortui opposita altera, Amphitrite est,
cancri forfices habens super temporibus: Rhodo adducta fuit.

Constantinus posuit magnam crucem.

Quattuor pedibus suffultum opus, quod contentionem ventorum ve-
cant, Theodosius magnus crexit, pyramidis formam depingens et fictili-
bus animalibus exornans, germinibus, fractibus atque malis punicis.
stant et nudi Amores, invicem sibi blande arridentes et infra transena-

κάτω περῶσιν ἔμπαλλόντες. ἄλλοι δὲ ἐποκλάζοντες ἔμπαλιν νέοι, σάλπιγξι χαλκοῖς ἐμφυσῶντες ἀνέμους. χαλκοῦν δὲ βρέτας ὑψόθεν πετόμενον προῶς λεγίας δεικνύει τῶν ἀνέμων.

B Ὅτι τὸν τοῦ ταύρου κίονα ἔστησεν ὁ μέγας Θεοδοσίος, τρώπαια καὶ μάχας ἔχοντα κατὰ Σκυθῶν καὶ βαρβάρων τοῦ αὐτοῦ. 5 ἔχει δὲ οὗτος ἔγδοθεν καὶ ὄδον ἄνω φέρουσαν. καὶ ὁ κατὰ τὸ ἄμφοδον δὲ ἐστὼς ἰππότης αὐτός ἐστιν ὁ μέγας Θεοδοσίος, χεῖρα τείνων δεξιὰν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ δεικνὸς τὰ ἐγγεγραμμένα τῷ στόλῳ τρώπαια.

Ὅτι ὁ χαλκοῦς βοῦς ἐκ Περγάμου ἦλθε, κάμινος δὲ ἦν ἐν 10 ἧ πέφλεκται ὁ ἅγιος μάρτυς Ἀντίπας.

Ὅτι τὰ Ἀμαστριανοῦ λέγεται εἶτα ἀπὸ τινος εὐτελοῦς πατρὶδα ἔχοντος τὴν Ἀμαστρίν, ἐλθόντος τε κατὰ πενίαν ἐν τῇ πόλει κάκει τελευτήσαντος, εἶτε ἀπὸ ἐνεργοῦς τῆς τοῦ τόπου δυσφημίας, διὲ πᾶς κακοῦργος καὶ φονεὺς αὐτόθι τινύει δίκην, κλησιν 15 **C** Ἐλαχεν ἀσχιόστην τῆς Παφλαγῶνων ἔνεκεν βδελυρίας. ἦν δὲ ποτε νῶος μέγιστος αὐτόθι Ἑλλίου καὶ Σελήνης, οὗ πρὸς ἄρκτον κίονες στοιχηθὸν εἰστήκεισαν, μέσον δὲ κόλπος οἷα κόγχης εὐγύρου, ὑπερθεῖν δὲ αὐτῆς Ἥλιος ἐπὶ λευκοῦ ἄρματος, ἣ δὲ αὐτὴ Σελήνη νυμφικῶς ἑστεμμένη ἐφ' ἄρμαμάξης ἦγετο. Βῴζαντος ἔργα ταῦτα, 20 τοῦ Φειδαλαίας ξυνευέτου. κάτω δὲ πρὸς Θέμεθλα δόμου ἐκάθητό τις σκηπτοῦχος ἐπὶ θρόνου, καὶ λαοῖς ἐπέλευσε τοῖς κρατού-

tibus illudentes. rursum alii adolescentes subsidentes aereis tabis ventos inflant; et imago cerea in sublimi volans acutus flatus ventorum denotat.

Tauri statuam posuit magnus Theodosius, suas contra Scythas continentem pugnas et de iis statuta tropaea. habet intus viam sursum ferentem. eques porro in bivie positus ipse est magnus Theodosius, dextram versus urbem intendens, ac monstrans inscripta statuae tropaea.

Bos aereus Pergamo fuit allatus. caminus fuit, in qua ustus est Antipas sanctus martyr.

Amastriana autem dicuntur sive a quodam paupere qui Amastri oriundus in urbem paupertatis causa venit, ibique mortuus est, sive ab infamia loci eius maxima, quod ibi malefici et homicidae supplicio affeuntur, turpiusimam denominationem accepit propter Paphlagonum sceleratam vitam. fuit aliquando ibi maximum templum solis et lunae, in quo versus septentrionem ordine statuae stabant: in medio autem sinus erat conchae similis rotundae, super quem sol in albo curru, tum luna nymphae in morem coronata bigis vehebatur. Byzantia ista erant opera, Phidaliae mariti. inferne autem ad aedis fundamenta sodebat quidam sceptriger in solio, populumque iubebat magistratui parere.

σιν ὑπέλειπεν. αὐτοῦ δὲ πρὸς γῆν ἦν βρέτας Διὸς ἐκ λευκοῦ λίθου, ἔργον Φειδίου, ἰζάνον τῷ δοκεῖν ἐπὶ κλίτης.

Ἔστι δὲ Ζηρόλοφος ἔργον ἐστὶν Ἀρκαδίου, ὁμοιον κατὰ πάντα τῷ ταύρω.

6 Ἔστι οἱ ἐλέφαντες οἱ ἐν τῇ χρυσῇ πόρτῃ ὁμοιοὶ εἰσιν ὧν πάλαι Δ Θεοδοσίος ἐπιβὰς εἰς τὴν πόλιν εἰσήλασεν.

Ὁ αὐτὸς μέγας Θεοδοσίος ἐπεθύμησε καταλαβεῖν τὰ Ἱεροσόβλυμα, καὶ περιβαλόμενος σχῆμα ἰδιωτικὸν ἦλθεν ἐν τῇ πόλει τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, καὶ κρούσαντος ἤνοιξέ τις ὄρητιν.

10 πάντων δὲ τῶν λόγων σβεσθέντων, τῷ εἰσελθεῖν τὸν βασιλεῖα αἰφνιδιον πάλιν ἀνήφθησαν ὡς ἐν πανηγύρει. ὁ δὲ θυρωρὸς ἐκπλαγεὶς ἀπήγαγεν αὐτὸν πρὸς Ἰωάννην τὸν ἀρχιερέα. ὁ δὲ δι' εὐχῆς ἐπέγνω αὐτόν, καὶ ἐμακάρισεν διὰ βασιλεὺς ὧν ἐν τοιοῦτῳ P 324 σχῆματι παρεγένετο προσκυνῆσαι τοὺς ἁγίους τόπους.

15 Οὗτος ὁ μέγας Θεοδοσίος πολεμῶν τῷ τυράννῳ Εὐγενίῳ, εὐρὸν εὐκτήριον ἐν τῷ ὄρει, ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κλαίων καὶ τὸν θεὸν ἱκετεύων ἐπικουρῆσαι αὐτῷ. καὶ μικρὸν ἀφηνώσας ἔξ ἀθυσίας ὄρᾳ δύο τινας ἐφ' ἵπποις λευκοῖς καθήμενος, λέγοντας αὐτῷ θάρσειν καὶ τὸν στρατὸν διεγείρειν εἰς πόλεμον. τῷ δὲ

20 φανέντων ὁ μὲν ἔλεγεν ἑαυτὸν Ἰωάννην ὁ δὲ Φίλιππον τοὺς ἀποστόλους. ταύτην δὲ τὴν ὄρυσιν καὶ εἰς τῶν στρατιωτῶν ἰδὼν ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ. καὶ πολέμου συγκροτηθέντος προσεφρήσθη ὁ στρατὸς τοῦ Εὐγενίου τῷ βασιλεῖ. προσηγίτο δὲ ἐν τῷ στρατῷ B

ibidem ad terram Iovis erat simulacrum ex albo lapide, quod videbatur in lecto sedere, opus Phidiae.

Xerolophus Arcadii opus est, tauro per omnia simile.

Elephanti ad auream portam similes sunt eorum quibus olim in urbem invectus fuit Theodosius.

Idem magnus Theodosius Hierosolyma intrare cupiens eo habitu privati hominis se contulit, venitque ad portam sanctae Anastasiae. eam cum pulsasset, famulus quidam aperuit. cum vero omnes lucernae essent extinctae, imperatoris introitu universae accensae subito sunt, ut in solemnitate. ianitor autem attonitus miraculo eum ad Ioannem pontificem maximum adduxit. qui eum ut agnosceret, deum precando est consecutus, beatumque praedicavit: qui cum esset imperator, tali habitu venisset adoratum sacra loca.

Idem Theodosius bellum gerens contra Eugenium tyrannum, in monte oratorium cum invenisset, in pavimentum sese prostravit ac lacrimans deum opem poposcit. inde cum prae animi aegritudine paululum obdormivisset, vidit in somnis duos quosdam albis equis insidentes, a quibus iubebatur bono esse animo et exercitum ad pugnam excitare. eorum alter se Ioannem alter Philippum apostolos nominabant. idem cuidam militum visum apparuit, isque rem imperatori exposuit. commissa autem pugna exercitus Eugenii ad Theodosium transiit. antebat

τοῦ Εὐγενίου ἢ εἰκὼν τοῦ Ἡρακλέους, Θεοδοσίου δὲ ὁ τίμιος σταυρός. ἔτι δὲ ἔσκησεν ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος καὶ τὸν κίονα τοῦ ταύρου. κίττει δὲ καὶ πόλιν ἐν Θράκῃ, Θεοδοσιόπολιν ὀνομάσας, τὸν πρὶν λεγόμενον Ἀπρον ἀπὸ τοῦ κτίσαντος αὐτὴν κατ' ἀρχὴν Ἀπρου, ὃς ἦν πενθερὸς Καρίνου, ὃς καὶ ἀνείλεν αὐτόν. ἔκτισε δὲ καὶ ἑτέραν πόλιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τὸ πρὶν Βεργούλιον λεγομένην.

Εὐγενίου τυραννήσαντος ἀντιγράφει καὶ Ἀργάβαστος ὁ ἀπὸ Γαλατίας σὺν αὐτῷ τυραννήσαι. ἀκούσας δὲ ἐν Ῥώμῃ ὁ μικρὸς Οὐαλεντινιανός, ὁ τοῦ μεγάλου Οὐαλεντινιανοῦ παῖς, ἀγγλόνῃ 10 ἔχρησάτο. ἔσπευσε δὲ ὁ μέγας Θεοδόσιος εἰς ἐκδίκησιν αὐτοῦ. C Ἐξιών δὲ κατὰ τοῦ τυράννου Εὐγενίου οὐκ ἰδίᾳ ἰσχύϊ ἐθάρρησεν, Ἰωάννου δὲ τινος Αἰγυπτίου μοναχοῦ μεγάλου τὴν ῥάβδον ἀντὶ δόρατος τὴν ἐπωμίδα δὲ ἀντὶ κράνους ὀπλισάμενος, κατὰ κράτος τὸν ἀλιτήριον χειροῦται ζῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀνείλε. μετὰ 15 δὲ τὴν νίκην τούτου εἰσελθὼν ἐν Ῥώμῃ πλείστον τῇ πόλει ἔλαρσάτο, καὶ τὰ ἐν τοῖς μαγικητοῖς τῶν καταπιπτόντων ζώων ἄχρι γῆρας τοῖς μύλωσι συγκλειομένων καὶ ἀλήθειαν κατεπειγαμέτων περιεῖλε, καὶ τὴν τῶν μοιχευομένων γυναικῶν ὕβριν, τὴν ἐν πορνείαις διὰ κώδωνος ἐλεγχομένην, περιέκοψε. 20

D Τῷ α' ἔτι νικήσας Μάξιμον τὸν τύραννον ἀνείλε καὶ Ἀνδραγάδιον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ ὡς φονεύσαντα Γρατιανόν.

Eugenii exercitum imago Herculis, Theodosii veneranda crux. constituit porro Theodosius columnam tauri. et in Thracia urbem condidit quam a se Theodosiopolin nominavit, cum ante Apron diceretur ab auctore suo Apro, socio Carini et sui generi interfectore. aliam quoque urbem condidit, ac de filii nomine Arcadiopolin dixit, cum ante appelleretur Bergulium.

Cum Eugenius tyrannidem invasisset, Arbogastus etiam Gallus socium se eius tyrannidi praeiuit. id cum Romae percipisset Valentinianus iunior, Valentiniani magni filius, suspendio sese vita eduxit. ad quem ulciscendum Theodosius expeditionem movens non est propriis viribus confusus: sed Ioannis cuiusdam Aegyptii magni monachi baculum pro hasta, cucullam pro galea usurpans, Eugenium caeso eius comitatu vivum in potestatem redegit. a victoria profectus Romam plurimam in urbem beneficia contulit, abolevitque consuetudinem qua mancipia in locum bestiarum pereuntium in pistrina dedebantur et molere usque ad senectutem cogebantur, itemque eam qua adulterarum mulierum scortationes nolae tinnitu publicabantur.

Undecimo anno Maximum tyrannum necavit et eius copiarum ducem Andragathium, utpote interfectorem Gratiani. ut Romam venit,

ἔλθῶν δὲ εἰς Ῥώμην ἔστειρεν Ὀνώριον τὸν υἱὸν αὐτοῦ βασιλέα,
 καὶ ἀνῆλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεο-
 φίλου αἰτησαμένου τὰ ἱερὰ πάντα τῶν Ἑλλήνων καθηρέθησαν καὶ
 τὰ εἰδῶλα ἔχωνεύθησαν καὶ εἰς χρείας πενήτων ἐδόθη. τότε καὶ
 5 Μάρκελλος ὁ ἐπίσκοπος Ἀπαμείας τῆς Συρίας ναοὺς Ἑλληνικοὺς
 καταστρέφων ὑπὸ Ἑλλήνων ἀναιρεῖται. τοῦ δὲ ναοῦ τοῦ Σαρά-
 πιδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λωομένου ἱερογλυφικὰ γράμματι εὐρέθη
 σταυροῦ τύπον ἐπύκναι, ἅπερ οἱ ἐξ Ἑλλήνων θεασάμενοι ἐπί-
 10 στευσαν, λέγοντες σημαίνει τὸν σταυρὸν κατὰ τὴν τῶν ἱερογλυ-
 φικῶν γραμμῶν ἔννοιαν ζῶν ἐπερχομένην. τοῦτον τὸν Σάρα- P 325
 πιν οἱ μὲν τὸν Δία εἶναι λέγουσιν, οἱ δὲ τὸν Νεῖλον διὰ τὸ τὸν
 μόδιον ἔχειν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὸν πῆχυν. οἱ δὲ Ἄπιν τινα ἄν-
 θρωπον εὐπορον ἐν Αἰγύπτῳ γεγονέναι, ὃς ἐν καιρῷ λιμοῦ ἐκ
 τῶν ἰδίων ἐπήρκεσεν Ἀλεξανδρεῦσιν, ᾧ καὶ τελευτῶντι ναὸν καὶ
 15 στήλην ἀνέστησαν· καὶ βοῦς αὐτοῦ ἐτρέφετο, ὃν καὶ Ἄπιν ἐκά-
 λουν ὁμωνύμως τῷ δεσπότη. σύμβολον οὗτος ἦν τοῦ γεωργοῦ.
 μετεσκόμασαν δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον καὶ Γόρασιν, καὶ Σάρα-
 πιν τὴν στήλην. ἐν τῷ ναῷ γοῦν τούτου ἄγαλμα μέγα καὶ φοβε-
 ρὸν ὅλον ἐκ διαφόρου κατεσκευασμένον ὕλης ἴσστατο, ὡς ἐκὼν
 20 χερσὶν ἐκατέρων ἔχουσαι τῶν τοίχων. ἔνδον δὲ τούτου τοῦ μεγ-
 στοῦ ἀγάλματος ἄλλος ναὸς καὶ εἰδῶλον καὶ ξόανον ἀπηρώρητο B
 χαλκοῦν, οὐ μέγα δέ. τούτου τῇ κεφαλῇ σιδήρον ἐνείραντες,
 τοῖς φατνώμασι δὲ τῆς στέγης ἄνωθεν μαγνήτιν λίθον κατὰ
 κάθετον ἐνθήμενοι, μετέωρον τοῦτον τοῦ ἀέρος ἀφῆκαν ὄρᾳ-

Honorium filium suum coronatum imperio inauguravit. inde Cpolin re-
 versus, postulante Alexandriae episcopo Theophilo, omnia falsorum nu-
 minum fana deiici et simulacra conflagari ac in pauperum usus erogari
 curavit. quo tempore etiam Marcellus Apameae (Syriae urbs est) episcopus
 Graecanica templa demoliens a Graecis est necatus. ceterum
 templo Serapidis Alexandriae destructo sacrae litterarum notae inventae
 sunt crucis forma. eas cum vidiissent Graecae religionis homines, fidem
 Christianam amplexi sunt, dicentes hieroglyphico sensu crucem desi-
 gnare vitam supervenientem. hunc Serapin alii Iovem esse perhibent,
 alii Nilum, ideo quod modium habet in capite et cubitum. alii Apin
 quendam aiunt hominem divitem fuisse in Aegypto, qui urgente fame
 Alexandrinis de suo suppediterit. et defuncto fanum fuisse et sta-
 tuam positam, eiusque bovem publice nutritum ac domini sui nomine
 affectum. id fuisse symbolum agricolae: sed et viri eius nomen in
 Gorasin, statuae in Serapia mutaverunt. in templo huius Serapidis
 statua fuit ingens atque terribilis, diversa ex materia constans et dua-
 bus manibus duos templi muros attingens. intra hanc aliud fanum,
 simulacrum, et statua aenea, non magna. huius capiti infixerat fer-
 rum, et e regione supra in tecti laquearibus lapidem magnetem; itaque

σθαι κρεμάμενον, καὶ ὅτε γῆς ὅτ' ἀπ' αὐτῆς τῆς στέγης ἐφακτό-
μενον.

Ἰστέον ὅτι τὸ μὲν εἶδωλον οὐδαμίαν ἐπόστασιν ἔχει, τὸ δ'
Ἰνδαλμά τινός ἐστιν ὁμοίωμα καὶ ἀπεικόνισμα. καὶ εἶδωλον μὲν
Σφίγγες Κένταυροι κυνοπρόσωπα καὶ βουκέφαλοι ἦγον τὰ μὴ ἔ-
ὑφροστώτα, ὁμοιώματα δὲ τῶν ὑφροστώτων εἰκόσματα, οἷον ἡλίον
σελήνης ἄστρον ἀνθρώπων θηρίων ἐρπετῶν καὶ τῶν τούτοις
παραπλησίων.

C Ἰστέον ὅτι Χαλδαῖοι τὸ πῦρ ὡς πάντων ἀναιρετικὸν σέβον-
ται, καὶ πάντας τοὺς Ἑλλήνων θεοὺς κατέδραμον. προσήλθον ¹⁰
δὲ καὶ τῷ Κάνωπος ἱερεῖ, καὶ αὐτὸς μηχανᾶται τι τοιοῦτον. εἰς
τύπον ἀγάλματος ὑδρίαν δοτρακίην κατασκευάσας τρήσεις ὑπέ-
θηκε λεπτάς, ἃς κηρῷ φραζάμενος καὶ χρώματι καλλόντας, πα-
λαιῶ ἀγάλματος ἀποτεμῶν κεφαλὴν καὶ ἐφαρμόσας τῷ σκεύει
ἐδφυσῶς, καὶ τῷ πυρὶ προσαγαγὼν ἤλεγξεν αὐτοῦ τὴν ἰσχύν, κατὰ 15
μικρὸν διὰ τοῦ ὕδατος ἀποσβεσθέντος.

Τῷ 16 καὶ 17 ἔτει αὐτοῦ Θεοδοσίος νόμον γράφει γυναικᾶ
εἰς διακόνισσαν μὴ προβαίνειν, εἰ μὴ ὑπερβῇ τὰ 5 ἔτη. τῷ αὐτῷ
D ἔτει Πλακίλλα ἡ γαμετὴ Θεοδοσίου ἐκοιμήθη, ἐσσεβῆς οὕσα καὶ
φιλόπτωχος, οἰκείαις χερσὶ λαβοῖς καὶ νοσοῦσιν ἔηρητοῦσα. ²⁰
ταύτης τὸν ἀνδριάντα κατέαξαν οἱ Ἀντιοχείς διὰ τὰ ἐπιτεθέντα
δημόσια παρὰ τοῦ βασιλέως τελεῖν αὐτούς. τότε καὶ Ἰωάννης ὁ

1 αὐτῆς] αὐ?

effecerant ut statua in aëre videretur suspensa, neque terram tangens
neque tectum.

Inter idolum et indalma hoc interesse noveris, quod idolum nullius
est rei in natura exstantis signum, indalma autem alicuius similitudo
atque effigies rei. idolum est, ut verbi gratia Sphinges, Centauri,
vultu canino aut capitibus bovis illis praediti: ea enim nusquam sunt.
simulacra autem sunt ut solis, ut lunae, ut astrorum, ut hominum,
ferarum, repentium, et aliorum id genus.

Nota Chaldaeos ignem, ut quo omnes res consumantur, pro deo
coluisse, et omnes Graecorum deos refatasse. hi cum ad Canopi etiam
sacerdotem pervenissent, is tali usus est astu. situlam scitilem in sta-
tuae formam apparavit, quam tenuibus foraminibus cera oppletis pertu-
sam aqua implevit, inductoque colore et statuae capite artificiose impo-
sito igni admovit, itaque vim ignis refellit, paulatim aquae defluxa ex-
stincti.

Anno sui imperii 15 et 16 Theodosius legem tulit, ne qua mulier
ad diaconissae manus reciperetur nisi annum 60 egressa. eodem anno
moritur Placilla Theodosii uxor, pia et pauperum studiosa, quae suis
manibus aegrotis atque male affecto corpore hominibus ministrabat.
hujus statuam confregunt Antiocheni ob exactionem imperatoris; qua

Χρυσόστομος, πρεσβύτερος ὢν Ἀντιοχείας, λόγους περὶ τούτου θρασυματοῦς ἐξέθετο, οὓς ἀνδριάντας ἐπέγραψε. τότε καὶ ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ σφαγὴ τῶν ἑκατομμυρίων τοῦ λαοῦ ἐπὶ Θεοδοσίου γίνεται, καὶ τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων 5 εἰς αὐτὸν βασιλείᾳ πραχθέντα. διὸ καὶ νόμον ἐκτίθεται τοῖς καταδικαζομένοις θανάτῳ ἢ θημεύσει προδικασίων ἢ ἡμερῶν εἰς διάσκεψιν δίδουσαι.

Τῷ δὲ αὐτῷ ἔτει τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὸ ἔθος μὴ ἀνα- P 326
βάτος ἔχαιρον οἱ Ἕλληνες, λέγοντες αἴτιον εἶναι τούτου τὸ κωλυ-
10 θῆναι θύειν τοῖς θεοῖς αὐτῶν. ὅπερ μαθὼν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς εἶπε “μὴ γένοιτό ποτε ποταμὸν θυσίαις χαίροντα ἐπὶ τῆν γῆν πλημμυρῆσαι.” ὁ δὲ θεὸς τοῦτο ἀποδείξάμενος ἐδόλγησε τὴν ἀνά-
βασιν τοῦ ποταμοῦ, ὥστε ἕκαστος τοὺς κατ’ Ἀἴγυπτον φοβηθῆ-
ναι μὴ καὶ αὐτὴν τὴν Ἀλεξάνδρειαν κατακλύσῃ ἢ πλημμύρα τοῦ
15 ὕδατος.

Ἐν Μεδιολάνῳ ἐπάρχοντος τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου οἱ ἐκ
Κωνσταντινουπόλεως Ἰουδαῖοι, ἐκ προστάξεως Ὀνωράτου ἐπάρ- B
χου, συναγωγὴν ἐν τοῖς Χαλκοπράτοις πολλῶν ταλάντων εἰργά-
σαντο. τῶν δὲ Χριστιανῶν δυσφημοῦντων κατὰ τοῦ ἐπάρχου
20 αὐτὸς οὐ προσέσχεν· ἦν γὰρ Ἕλληνας. πῦρ οὖν ἐμβαλόντες τυκτὸς
ταύτην κατέκαιον. γράφει τοῦτο ὁ ἐπαρχὸς πρὸς Θεοδοσίον,
ἐγκυλίῳ τοῖς πολίταις· ὁ δὲ ὀρᾷ ζῆμιαν ὑποστῆναι τοὺς τοῦτο
δράσαντας καὶ κτισθῆναι τὴν συναγωγὴν. προσφεύγουσιν οἱ πο-
λίται πρὸς τὸν μέγαν Ἀμβρόσιον. ὁ δὲ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστοῦ

de re Ioannes Chrysostomus, eo tempore Antiochense presbyter, mirandas edidit orationes, statuarum titulo. tunc etiam iccirco Thessalonice Theodosius 15 hominum milia interfecit, et Ambrosius Mediolani episcopus ea cum imperatore egit quae retulimus. quibus motus imperator legem tulit quae recognoscendae sententiae causa damnato mortis aut publicationis 30 dierum dilationem concedebat.

Eo ipso anno, cum Nilus pro more non exundasset, Graeci laeti hanc dixerunt esse causam, quod diis suis sacrificare interdictum ipsis esset. Theodosius eorum sermone cognito “absit” ait “ut fluvius sacrificiis gaudens terram irriget.” deus autem id eius responsum ita probavit ut Nilum exundare inderit adeo ut universi Aegyptii in motum venerint, ne ipsam quoque Alexandream eluvio ista perderet.

Dum Mediolani degit Theodosius, interim Iudaei qui Cpoli vivebant, mandato Honorati praefecti, multis talentis constantem in Chalco-
coprate aedificant synagogam. praefectus a Christianis eius rei causa oburgatus, utpote Graecae religionis sectator, animum eis non advertit. itaque li nocte eam igne inaelecto cremant. praefectus eo de facto ad imperatorem scribit, cives accusans, impetratque ut is iubeat mili-
tari cives et refici synagogam. cives opem Ambrosii implorant. is eam

γενεθλιῶν ἐνοστάσης καὶ τοῦ βασιλέως εἴσοδον ποιήσασθαι μίλλον-
 τος, δημηγορεῖ ὁ μέγας Ἀμβρόσιος ὄλγα μὲν περὶ τῆς ἑορτῆς,
 C τὰ πλείω δὲ τοῦ βασιλέως καθ'απτόμενος σφοδρῶς, φάσκων οὕτως
 ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ "οὐκ ἐγὼ σε ποιμένα ὄντα προβάτων
 ἔξοπυσεν τῶν λοχευομένων ἔλαβον, καὶ τοῦ λαοῦ μου ποιμένα 5
 καὶ βασιλέα κατέστησα; οὐκ ἐγὼ σου τὴν κεφαλὴν ἀρχμῶσαν καὶ
 φθειρωῶσαν χρυσῷ στεφάνῳ κατεκαλλώπισα καὶ ταυνία χρυσοπορ-
 φύφῳ ἐκόσμησα; καὶ ἵνα τί τοὺς σφαγέας τοῦ νιού μου προκρί-
 τους ἄγεις καὶ τὸν ἐμὸν λαὸν κατατρύχεις, ποιηλατῶν τὴν κληρο-
 νομίαν μου; καὶ ὁ βασιλεὺς "τί ποιεῖς, ἐπίσκοπε; τὴν ἑορτὴν 10
 καταλιπὼν ὄλην ἐπ' ἐμὲ τὴν δημηγορίαν ἐξήρτησας;" καὶ ὁ Ἀμ-
 βρόσιος "οὐ κατὰ σου, βασιλεῦ, ἀλλ' ὑπὲρ σου. τί γὰρ ἔσται
 Χριστιανοῖς ἄλλο δεινότερον, ἵνα καὶ Ἰουδαίων συναγωγὰς ἀπαρ-
 D τίλωσι;" καὶ ὁ βασιλεὺς "καὶ δίκαιόν ἐστιν ἵνα ὁ ἐὰν δόξῃ δῆμῳ
 ἀτάκτῳ ἐπὶ βασιλικῇ πόλει κατεργάζεται;" καὶ ὁ Ἀμβρόσιος 15
 "καὶ τοῦτο δίκαιόν ἐστι, βασιλέων Θεοσεβέστατε, ἵν' ἐπὶ πόλει
 βασιλευούσης Ἰουδαῖοι βλασφήμους ψῶδες ἀναπέμπωσι; μὴ τούτῳ
 στοιχήσης, βασιλέων πανάριστε· αἱ γὰρ ἐκείνων εὐχαὶ βλασφη-
 μίαι καὶ ὕβρεις καὶ ἀρρητολογίαι τυγχάνουσι." καὶ ταῦτα λέ-
 γοντος Ἀμβροσίου ἀφῆκεν ὁ βασιλεὺς τὸ ἐπιτίμιον, νόμον ἐκδέ- 20
 μενος μὴ ἔχειν Ἰουδαίους ἐν Βυζαντίῳ συναγωγὴν μήτε τολμᾶν
 δημοσίῳ προσεύχεσθαι.

natalitium Christi festum tempus advenisset, rege templum ingresso, pauca quaedam de ea solemnitate concionatus maiorem orationis partem acriter increpando imperatorem insumpsit, ita in dei persona eum compellans. "nonne te ego de pastore ovium, insidiantibus ereptum, populi mei pastorem ac imperatorem constitui? nonne caput tuum squallere et pediculis deforme aurea corona redimivi ac taenia auro purpuraque insigni exornavi? quare igitur filii mei interfectores primas tuo iudicio tenent partes? quare populum meum et hereditatem meam multis atteris?" ad haec imperator "quid agis," inquit, "episcopo, qui solennitatis omisa materia totam in me dirigis orationem?" "non adversum te" inquit Ambrosius, "sed pro te hoc fit: quid enim gravius in Christianos potuit statui quam ut Iudaeorum synagogas reficiant?" tum Theodosius "iustumne ergo tibi videtur turbam hominum incompositam in regia urbe pro sua libidine agere?" respondit Ambrosius "quid? instamne putas esse, piissime imperator, ut in urbe quae arx est imperii, Iudaei in deum contumeliosa carmina decantent? ne haec via ingrediare, optime princeps. Iudaeorum enim vota in deum maledicta sunt et contumeliosae atque infandae execrationes." his Ambrosii motus verbis imperator Christianis multam remisit, legemque talit ne Iudaei Byzantii synagogam haberent neve in publico proces facerent.

Ἐν τούτοις ἢ τε τῶν Ὀλυμπιάδων ἀπέσβη πανήγυρις, ἥτις κατὰ τετραετῆ χρόνον ἐπετελεῖτο. ἤρξατο δὲ ἡ τοιαύτη πανήγυρις ὅτε Μανασσῆς τῶν Ἰουδαίων βασιλευσε, καὶ ἐφυλάττετο ἕως τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου. καὶ ἤρξατο βῆσι μισοῦσθαι αἱ Ἰνδικτοί, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἀύγουστου Καίσαρος ἐν ἔτει μ' τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. καλεῖται δὲ Ἰνδικτιῶν, τουτίστιν ἰνακτιῶν, ἢ περὶ τὸ Ἄκτιον νίκη. Ἄκτιον δὲ ἔστιν ἀκρωτήριον Νικοπόλεως τῆς Ἡπείρου, ἔνθα μαχισάμενος Ἀύγουστος τὸν τῶ Ἀντώνιον καὶ Κλεοπάτραν ἐνίκησε, μόνναρχος ἀναδειχθεὶς τῷ τότε 10 χρόνῳ.

Ὁ οὖν μέγας Θεοδόσιος ἤγαγεν ἀπὸ Ῥώμης ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τὸν μέγαν Ἀρσένιον, ἀκούσας περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ θεϊκῆς γνώσεως, καὶ τούτῳ Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον Β τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ δέδωκε, παιδεύεσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰ ἱερὰ γράμματα· ὃν καὶ βασιλεοπάτορα πεποίηκεν. οὗτος ἐν νυκτὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ ἤκουσε φωνῆς λεγούσης αὐτῷ Ἄρσένιε, φεύγε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σῶζε.

Οὗτος ὁ Θεοδόσιος τοὺς εἰδωλικοὺς ναοὺς, οὓς ὁ μέγας Κωνσταντῖνος κλεισθῆναι μόνον προσέταξε, πάντας ἕως ἐδάφους 20 κατέλυσεν. ἐν Μεδιολάνῳ δὲ ἀρρωσθήσας ἐκοιμήθη ἐν κυρίῳ, ὑπάρχων ἐτῶν ξ', βασιλευσας ἔτη ιε', καταλείψας τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, Ἀρκάδιον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῆς ἑφίας, Ὀνώριον δὲ τῶν ἑσπερίων σὺν Πλακιδίᾳ. καὶ ὁ μὲν Ὀνώριος ἔσχε τὰ βασιλῆα εἰς Ῥάβενναν, Πλακιδία δὲ ἡ θυγάτηρ Γρατιανοῦ ἐν τῇ C

Tum Olympiorum desit festivitas, quarti cuiusque anni exitu solita celebrari, instituta eo tempore, quo Manasses Iuda rex fuit, et usque ad imperium Theodosii perducta. cooperuntque numerari indictiones, quarum principium in 15 annum imperii Augusti. nomen habet indictio ab Actiaca victoria, et est Actium promontorium Nicopolis, urbis in Epiro sitae; quod eo tempore Augustus ibi devictis Antonio et Cleopatra solus rerum summam obtinuit.

Enimvero Theodosius principio sui imperii Roma abduxerat magnam illum Arsenium, cum de eius rerum humanarum divinarumque peritia inaudivisset; eique suos filios Arcadium et Honorium sacris literis instituendos commendaverat, ac Caesarum patrem constituerat. is Arsenius deum quadam nocte invocans vocem audivit ita praecipientem "Arseni, fuge homines, et salvus eris."

Idem Theodosius templa ficticiorum deorum, quae tantum ocellendi Constantinum magnus iusserat, omnia funditus evertit. Mediolani ex morbo decessit sexagenarius, postquam imperasset annos 16, duobus filiis relictis, quorum maiorem Arcadium Orienti praefecit, Honorium cum Placidia Occidentem. ac Honorina quidem Ravennae regiam suam

Ῥώμη. μετήνεγκε δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρκαάδιος, θείας ἐν τῷ ναῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. τὴν δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης καθέδραν κατέχε Νεκτάριος, κόσμου ἔτει μισπῆ, τῆς θείας σαρκώσεως τςδ'.

Ἀρκαάδιος ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἐβασίλευσεν ἔτη ιδ'. 5
 οἷτος ἐν τῷ ε' ἔτει τὸν μέγαν ἔμβολον ἀντικρὸ τοῦ πραιτωρίου ἔκτισεν. ἦν δὲ Ἀρκαάδιος τὴν θείαν τοῦ σώματος εἰδεχθέστατος, μέλας τὴν χροιάν, τὴν ἡλικίαν φαυλότατος, ἐν μόνον ἔχων πλεονέκτημα τὸ καλῶς γράφειν, ὃ παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀρσενίου ἐξεπαιδεύθη. ἐπὶ τούτου μετετέθη τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου προφήτου 10
 D προδρομοῦ καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. ποιεῖ δὲ καὶ ἴδιον ἀριθμὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὗς ἐκάλεσεν Ἀρκαδικούς.

Τῷ ε' τούτου ἐνιαυτῷ χειροτονεῖται ὁ Χρυσόστομος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ᾧ καὶ Λιβάνιος ἐμαρτύρησε. πυθομένῳ γὰρ 15
 τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν τίνα ἀντ' αὐτοῦ προσηύχθη τῷ διδασκαλείῳ, "Ἰωάννην" ἔφη, "εἰ μὴ ἰουλήθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν." τῷ δ' αὐτῷ ἔτει γινῆται Ἀρκαδίῳ υἱὸς ἐξ Εὐδοξίας τῆς Ἀδγούστης, Θεοδοσίος ὁ μικρός, ὃν ἀνεδέξατο Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι. 20

Τῷ η' ἔτει Γαῖνᾶς τυραννεῖ κατὰ Ἀρκαδίου, καὶ πολλὰ κακὰ τῷ Βυζαντίῳ ἐπεδείξατο. ἄρκους δὲ λαβῶν καὶ δούς ἐν τῇ
 P 328 ἁγίᾳ Εὐφημίᾳ τῇ ἐν Χαλκηδόνι, τούτους παρέβη, καὶ εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει ἐχώρησε πρὸς ἕρπυγὰς καὶ ἑτέρας ἀποτίας. εἶτα

constituit, Placidia autem Gratiani filia Romae. patris corpus Arcadius Cpolin detailit atque in fano apostolorum deposuit. episcopatum tenuit Nectarius, anno mundi 5888, incarnationis divinae 394.

Arcadius Theodosii magni filius imperavit annos 14. is quinto imperii sui anno Rostra magna e regione praetorii exstruxit. fuit Arcadius corpore admodum deformi, niger, statura parva, id unum praeclearum habens quod bene scribebat, ita ab Arsenio edoctus. sub eo reliquiae b. Ioannis baptistae Alexandream transpositae sunt. etiam peculiarem numerum Cpoli instituit, quos Arcadianos appellavit.

Sextum Arcadio annum imperante Chrysostomus Cpolis episcopus deligitur; cuius facundiae etiam Libanius testimonium tulit. interrogatus namque ab auditoribus quemnam suo loco scholae praeficeret, Ioannem respondit se praepositurum ei fuisse, nisi hunc surripissent Christiani. eodem anno Theodosium iuniorum Eudoxia Augusta Arcadio peperit, quem de sancto lavacro Ioannes Chrysostomus suscepit.

Anno octavo Gainas tyrannidem contra Arcadium occupavit, multa- que mala Byzantio intulit. qui cum ultro citroque dato instrumento Chalcedone ad sanctam Euphemiā pacem icisset, eo violato in urbem ingressus, diruptiones et alia mala perpetravit. inde ad Thraciae Cher-

ἐξελθὼν εἰς τὴν Χερρόνησον Θράκης καὶ σχεδίας ποιήσας, πρὸς τὰς ἀνατολικὰς πόλεις χωρεῖ. πόλεμον δὲ πολλοῦ συρραγέντος κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν ἀπώλετο σὺν τοῖς ἑαυτοῦ στρατευμασι.

6 Τοῦ δὲ Χρυσοστόμου τὰ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἰθύνοντος προσῆλθεν αὐτῷ τις τῆς τῶν Μακεδονιανῶν αἵρέσεως μετανοήσας. παραινέσας δὲ καὶ τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ ἐπιστρέφειν καὶ μετανοῆσαι καὶ κοινωῆσαι, μόλις ὡς δῆθεν ἐπεισεν. ἡ δὲ δοῦσα τῇ παιδίσκῃ κοινωίαν τῶν Μακεδονιανῶν ἐκέλευσεν ἔχειν μεθ' ἑαυ-
10 τῆς. καὶ δὴ προσελθοῦσα τῷ Χρυσοστόμῳ, καὶ δεξαμένη τὴν Β ἁγίαν κοινωίαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὑποκριθεῖσα ταύτης μεταλαμβάνειν δέδωκε τῇ παιδίσκῃ, καὶ τὴν τῶν Μακεδονικῶν λαβούσα προσάγει τῷ στόματι, καὶ εὕρισκει αὐτὴν λίθον γεγονυῖαν. φρίξασα σὺν προσπίπτει τῷ ἁγίῳ ὑπότρομος, ἔξαγορεύουσα τὸ
15 τόλμημα καὶ εἰλικρινῶς προσερχομένη τῇ ἐκκλησίᾳ.

Κύριλλος δὲ ὁ ἀγιώτατος Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπίσκοπος ἀνεψιὸς ἦν Θεοφίλου κατὰ σάρκα. ἕως δὲ χρόνων τινῶν καὶ αὐτὸς προλήπει δουλεύων ὡς ἄνθρωπος, καὶ τῷ Θεοφίλῳ ὡς θεῷ ἐπακολουθῶν, πονηρὰ κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου ἰφρόνει τε καὶ ἰφθύ-
20 γετο· ἐπειδὴ δὲ ζῆλος ἦν, εἰ καὶ μὴ κατ' ἐλήγησιν, οὐ φθόνος C δὲ οὐδ' ἔνστασις διαβολικὴ τὸ μαχόμενον, διὰ τοῦτο ἄξιός διορθώσεως ἐκρίθη ἀποκαλύψει τινὶ μυστικῇ, ἐν ᾗ ἐδόκει εὐρεθῆναι ἐν τινὶ φαρεφῷ καὶ περικαλλεῖ τόπῳ, ἐν ᾧ πλήθῃ ἁγίων ἀγγέλων

15 προσερχομένη P

ronesum profectus, ratibus confectis ad urbes Orientis cursum instituit. sed terra marique commissae pugnis, periit cum suo exercitu.

Cum orthodoxae ecclesiae praesesset Chrysostomus, accessit ad eum quidam qui a Macedonia secta in viam redierat, et uxorem quoque ad idem operose exhortatus, impetrasse ab ea videbatur ut ipsa quoque ad veram secum ecclesiam rediret ac sacramentum communicaret. haec particulam Macedoniae ancillae dat, iubetque secum adseruare; et ad Chrysostomum aggressa, cum sacram particulam de manibus eius accepisset, fingens ea se vesci ancillae eam porrigit, Macedoniaeque ab ea repetens, cum hanc ori admoveret, sensit in lapidem mutatam. exhorrescens ergo tremebunda se ad pedes sancti episcopi abiecit, facinus suum confitens, ac tam vere ad ecclesiam se conferens.

Cyrillus autem, sanctissimus Alexandriae archiepiscopus, consobrinus erat Theophili; et aliquamdiu praesumptioni serviens ut homo, ac Theophilum avunculum sequens, de Chrysostomo male et sentiebat et loquebatur. quia autem fervens hoc erat studium pugnandi, non a notitia veri, neque tamen ab invidia aut diabolica pervicacia ortum, dignus est habitus qui in viam revocaretur mystica quadam patefactione. imaginatus enim est Cyrillus se esse quodam terribili ac pulcherrime in

παριστήκεσαν τῇ Θεομήτορι, σύνεγγυς δὲ ταύτης τὸν μέγαν Χρυσόστομον. ἔνθα δὲ πειραθέντα Κύριλλον πλησιάσαι ἔξω-θεῖσθαι προστάζει τοῦ Ἰωάννου, τὴν μητέρα δὲ τοῦ κυρίου πρεσβύουσαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ παραδεχθῆναι ἀξιούσαν, ὡς οὐκ ὄλγα ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτῆς πεποιηκότος εἰς τὸ Θεοτόκον αὐτὴν ὀνομά-5 ζεσθαι. εἰς ἑαυτὸν δὲ ὁ ἱερός Κύριλλος γενόμενος κατέγνω μὲν ἑαυτοῦ, τοῖς δὲ τοῦ Χρυσοστόμου ἐπόμενος πᾶσι καὶ δώδεκα κει-
D φάλαια ἐξέθετο δογματικὰ καὶ Νεστορίῳ ἐπέμψεν ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει. ὧν ἐκεῖνος καταφρονήσας τὴν κατ' αὐτοῦ τρίτην σύνο-
 δον γενέσθαι παρισκέρασεν. Ἀρσένιος δὲ ὁ μέγας τῶν τοῦ 10
 κόσμου πάντων καταφρονήσας καὶ τοῦ κόσμου ἀναχωρήσας τὴν
 θείαν φιλοσοφίαν ἐν Αἰγύπτῳ μετήρχειτο ἐν μοναδικῷ σχή-
 ματι.

Τῷ ἰ' ἔτει Ἀρκαδίου ἡ πρώτη ἔξορία τοῦ Χρυσοστόμου
 γέγονεν, ἀφ' ἧς ὑποστρέφει ἐξήκοντα ἐπισκόπων συνελθόντων 15
 καὶ ἄκυρα πάντα τὰ κατὰ τοῦ θείου Ἰωάννου παρὰ τοῦ Θεοφίλου
P 329 καὶ τῶν σὸν αὐτῷ ποιησάντων δικαίως. τῷ δὲ ια' καὶ ιβ' ἔτει
 πάλιν τὰ κατὰ τῆς ἐπιβουλῆς αὔξει τοῦ Χρυσοστόμου. ἐν δὲ
 τῷ ιγ', ὅτε καὶ τὸν λόγον ἐποίησεν οὗ ἡ ἀρχὴ "πάλιν Ἡρωδιάς
 μαινεται," τότε ἔχθρου τελεία τῆς βυσιλλισσης κατ' αὐτοῦ γίνεται, 20
 καὶ πάλιν καθάρσεις καὶ ἔξορία εἰς Κούκουσον, ἐκεῖθεν εἰς Πι-
 τυοῦντα· καὶ γενόμενος ἐν Κομάνοις τῆς Ἀρμενίας κατὰ πάροδον
 ἐτελειώθη ἐν κυρίῳ. ἄξιον δὲ ἔστι μικρὸν ἐπαναλαβεῖν τῷ λόγῳ

19 τῷ om P

loco, ubi multitudo angelorum genitrici dei adstaret, propeque eam Chrysostomus. se, cum accedere conaretur, ab eo repelli: matrem autem dei intercedere pro se, et poscere ut admittatur, quia non parum propter ipsam laboris pertulisset, dum nomen dei genitricis vindicaret. postquam ad se rediit Cyrillus, sui ipsius poenitentia ductus in omnibus Chrysostomum exinde est secutus. edidit etiam duodecim capitala, decreta ecclesiae continentia, misitque Nestorio Cpolin. quae is contemnens causa fuit ut tertia contra ipsum synodus conscriberetur. magnus autem ille Arsenius, mundo contempto atque relicto, divinam philosophiam in Aegypto coluit habitu monachi.

Decimo Arcadii anno Chrysostomus primum est relegatus, revocatusque deinde, cum 60 episcopi convenissent iustoque iudicio rescidissent quae contra eum Theophilus cum sua factione egerant. annis 11 et 12 rursus Chrysostomo insidias maiorem in modum tenduntur. anno 13, cum orationem composuisset cuius initium "rursum Herodias furit," odium imperatricis in eum prorsus exarsit, rursumque episcopatu delectus relegatur primo Cucusum, inde Pityntem. cumque obiter Comana Armeniae oppidum pervenisset, ad dominum ex hac vita commigravit.

περὶ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν καὶ φωστῆρος τῆς οἰκουμένης Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· ἴσως γὰρ τοῖς φιλοκάλοις οὐ δόξειε τοῦτο πάρεργον.

Ὁκτωκαιδέκατον ἄγων τῆς ἡλικίας ἔτος, καταλιπὼν τὸν
 5 διδάσκαλον αὐτοῦ Διβάνιον τὸν σοφιστὴν, ὑπὸ τοῦ ἀγιωτάτου Β
 ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Μελετίου βαπτισθεὶς χειροτονεῖται ἀναγνώ-
 στης. καὶ παραμείνας τῇ ἐκκλησίᾳ ἔτη τρία ἀνεχώρησε, καὶ
 ἀπῆλθε πρὸς τινα μοναχὸν καὶ ἠγοούμενον Καρτέριον τοῦνομα,
 καὶ αὐτῷ προσμείνας ἔτη τέσσαρα γίνεται ὑπ' αὐτοῦ μοναχός.
 10 καὶ τὰς θείας γραφὰς ὑπ' αὐτοῦ παιδωθεὶς καὶ τῆς μοναχικῆς
 πολιτείας τὴν ἀκριβειαν χρόνον τινὰ ἀνεχώρησεν ἐν σπηλαίῳ μόνος
 ἔτη δύο, ποθῶν τὴν ἡσυχίαν. μὴ ἀναπεσῶν δὲ τὸν διετῆ χρόνον,
 μὴ νύκτωρ, μὴ μεθ' ἡμέραν, νεκροῦται τὰ ὑπογάστρια, πλη-
 γαίς ἀπὸ τοῦ κρύου τὰς περὶ τοὺς νεφροὺς δυνάμεις. μὴ ἐπαρ-
 15 κῶν δὲ ἑαυτῷ χρησιμεύειν πάλιν καταλαμβάνει τὴν ἐκκλησίαν ἐκ
 θείας προμηθείας εἰς πολλῶν σωτηρίαν. ἐντεῦθεν χειροτονεῖται
 διάκονος ὑπὸ τοῦ θείου Μελετίου, ὑπηρετήσας τῷ θυσιαστηρίῳ
 τρία ἔτη. ἤδη δὲ τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς διαλαμπούσης
 πρεσβύτερος χειροτονεῖται διὰ Φλαβιανοῦ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ
 20 τέσσαρα ἔτη διαπρέψας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας ἀποσημνῶναι τὸ
 ἐκείσε ἱερατεῖον τῇ τοῦ βίου ἀρετῇ. ἦν γὰρ ἀσκητῆς ἄκρως καὶ
 πολυάγρυπνος καὶ φιλήσυχος λίαν καὶ διὰ ζῆλον σωφροσύνης εὐ-
 παρρησιαστος καὶ ἀκρόβολος, καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ ἐχαρῶντο,

de hoc sancto patre nostro et orbis terrarum illuminatore videtur operae pretium paucula altius repetere, quod fortassis honesti studiosi non videbitur a re alienum esse.

Is ergo annum aetatis agens duodevigesimum, deserens magistrum suum Libanium sophistam, a Meletio Antiochaeae sanctissimo episcopo baptizatus, ad lectoris munus designatus est. ibi cum triennium ecclesiae adfuisset, ad monachorum quendam praefectum secessit, nomine Carterium; apudque eum quadriennium moratus monachus sub eo fuit, institutusque est sacris literis et accurata vitae solitariae degendae ratione. postea quietis cupiditate ductus in speluncam abiit, inque ea biennium solus exegit. quo toto biennio cum neque noctu neque interdiu recubisset, enecavit renes et partes infra ventrem sitas, frigore eas perdente. porro non contentus sibi ipsi profuisse, rursum divina providentia hoc ad multorum salutem procurante ad ecclesiam rediit. Meletius tunc eum diaconum creat. cumque altari triennium inservisset et iam eius in docendo virtus innotuisset, a Flaviano episcopo presbyter constituitur. inde in Antiochena ecclesia quadriennium versatus vitae suae virtutibus eam exornavit. erat summa continentiae et tolerantiae exercitatione, pervigil et quietis studiosissimus ac temperantiae aemulatione in dicendo liber: alioquin irritabilis, irae quam pudori ob-

- ἐλευθεροστομία τε πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀμέτρως ἐκέχρητο.
- D και ἐν μὲν τῷ διδάσκειν πολλὰς ἦν πρὸς ὠφέλειαν, ἐν δὲ ταῖς συντυχίαις ἀλαζονικός τις καὶ ὑπερόπτης ἐνομιζέτο τοῖς αὐτὸν ἀγνοοῦσι. διὰ καὶ ἐπὶ τὴν ἐπισκοπὴν προβληθεὶς μελίζονι ὄφρῳ κατὰ τῶν ὑπάρχων ἐκέχρητο, πρὸς διόρθωσιν ἑκάστου καὶ σωτη- 5 ρίαν καὶ τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους μεταλλάττων. οὐ τοίνυν, εἰ μὴ τις εἴη κόλαξ, τοῦτον ἀλαζόνα εἶναι νομίζει· οὐδ' αὖ πάλιν, εἰ κόλαξ εἴη καὶ ἀγεννής, τοῦτον μετριόφρονα καλέσει, ἀλλὰ τὸν ἐν προσηκούσῃ τάξει τοῖς ἐλευθέροις προποῦση ἑαυτὸν φυλάττοντα. μεγαλόψυχον γὰρ εἶναι προσήκει, οὐχ ὑπερήφανον, ἀνδρείον, οὐ 10 P 330 θρασύν, ἐπιεικῆ, οὐ δούλοπρεπῆ, μετριόφρονα, οὐ ταπεινοφροσύνην ὑποκρινόμενον, ἐλευθέριον, οὐκ ἀνδραποδώδη, ὥσπερ δὴ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Χρυσόστομος λέγει "διὰ τοῦτο ποικίλον εἶναι δεῖ τὸν ποιμένα καὶ διδάσκαλον. ποικίλον δὲ λέγω, οὐχ ὑπουλον οὐδὲ κόλακα καὶ ὄβριστην, ἀλλὰ πολλῆς ἐλευθερίας καὶ παρη- 15 σίας ἀνάμεστον, εἰδότα καὶ συγκατιέναι χρησίμως, ὅταν ἡ τῶν πραγμάτων ὑπόθεσις ἀπαιτῇ τοῦτο, καὶ χρηστὸν εἶναι ὁμοῦ καὶ αὐστηρόν. οὐ γὰρ ἐνὶ τρόπῳ χρῆσθαι τοῖς ἀρχομένοις ἅπασι δέον, ἐπεὶ μηδὲ ἱατρῶν παισὶν ἐνὶ φαρμάκῳ πᾶσι τοῖς κάμνουσι προσφέρεσθαι καλόν, μηδὲ κυβερνήταις μίαν ὁδὸν εἰδέναί τῆς 20 B πρὸς τὰ πνεύματα μάχης. ἐννόησον οὖν ὁποῖόν τινα εἶναι χρῆ τὸν μέλλοντα πρὸς χεῖμᾶνα τοσοῦτον ἀνθέξεν καὶ τοιαύτην ζήλην καὶ τοσαῦτα κύματα, πρὸς τὸ γενέσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντι, ἵνα πάντας κερδήσῃ. καὶ γὰρ σεμνὸν εἶναι δεῖ τὸν τοιοῦτον καὶ

sequentior, immodica dicendi libertate utebatur adversus interpellantes. in docendo utilissimus habebatur, in colloquiis arrogans videbatur et contemptor hominum iis qui eum non norant. itaque etiam ad episcopatum evectus maiori supercilio adversum subditos utebatur, ad salutem et correctionem singulorum gestus ac orationes imbutans. nemo igitur hunc arrogantiae damnabit nisi adulator; neque mediocri animo fuisse credet, qui ipse adulator sit et parvi animi. verum ita habendum est, eum statum hunc tenuisse, qui liberum decet. magnanimum enim esse convenit, non superbum; fortem, non temerarium; aequanimum, non abiecti animi; moderatum, non humilitatis simulatorem, liberalem, non servilem. quemadmodum et ipse Chrysostomus dicit "propterea varium esse oportet pastorem atque doctorem. varium dico, non subdelum; neque adulatorem aut insultatorem, sed plenum magnae libertatis; qui et concedere utiliter possit, ubi rei argumentum id requireret, et tam lenem se quam austerum praebere. neque enim omnes eodem modo sunt tractandi subditi, quando neque medici ad omnes morbos eodem utuntur remedio, neque gubernatori unica est ventis resistendi ratio. considera ergo qualem oporteat hunc esse, qui tantam sustinere tempestatem debeat tantumque aestum atque tot fluctus, ut omnibus omnia fiat, quo omnes lucretur. oportet enim hunc esse gravem, fastus expertum, ter-

ἔτυπον, καὶ φοβερόν καὶ προσηγῆ, καὶ ἀρχοντικὸν καὶ κοινωνι-
 κόν, καὶ ἀδέκαστον καὶ θεραπευτικόν, καὶ ταπεινὸν καὶ ἀδού-
 λωτον, καὶ φαιδρὸν καὶ ἡμερον, ἵνα πρὸς ταῦτα εὐκόλως μά-
 χεσθαι δύνηται. οὐκοῦν δεῖ τὸν ἐνάρετον καὶ ἐχέφρονα φεύγειν
 τὸ κολακεῦν καὶ κολακεύεσθαι, καὶ μήτε ἀλαζονικὸν εἶναι μήτε
 κόλακα, ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν κακῶν τούτων κολάζειν τὴν ἀμε-
 τριάν, καὶ ἐλεύθερον εἶναι, μήτε εἰς αὐθύδειαν ἀποκλίνοντα
 μήτε εἰς δουλοπρέπειαν καταπίπτοντα. πρὸς μὲν γὰρ χρηστοὺς C
 ταπεινὸν ὑπάρχειν χρή, πρὸς δὲ θρασεῖς ἕψηλον, λέπειπερ οἱ μὲν
 10 ἀρετὴν εἶναι τὴν ἐπιείκειαν ἡγοῦνται, οἱ δὲ ἀνδρίαν τὴν θρασύ-
 τητα. κακείνοις μὲν τὴν ταπεινοφροσύνην δέον προσφέρειν, τού-
 τοις δὲ τὴν ἀνδρίαν σβεννύουσαν αὐτῶν τὴν ἀπὸ τῆς θρασύτητος
 δόξαν, ἵνα τοὺς μὲν ὠφελήσῃ, τῶν δὲ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημα.”
 ὅπερ οὖν καὶ ὁ μέγας Βασιλεῖος δηλῶν ἔφη τὸ τοῦ σοφωτάτου
 15 Σολομῶντος “καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι,” εἰδέναι χρὴ ὅτι καὶ
 ταπεινότητος καὶ ἔξουσίας, καὶ ἐλέγχου καὶ παρακλήσεως, καὶ
 φειδουῶς καὶ παρησίαις, καὶ χρησιότητος καὶ ἀποτομίας, καὶ D
 ὑπάξαντῶς καιρὸς ἐστὶ παντὸς πράγματος ἴδιος, ὥστε ποτὲ μὲν
 τὰ τῆς ταπεινότητος δεικνύειν καὶ μιμῆσθαι ἐν ταπεινώσει τὰ παι-
 20 δία κατὰ τὴν κυριακὴν φωνήν, ποτὲ δὲ τῇ ἔξουσίᾳ κεχρησθαι,
 ἣν ἔδωκεν ὁ κύριος εἰς οἰκοδομήν καὶ οὐκ εἰς καθάραισιν, ὅταν ἡ
 χρεία ἐπιζητῇ τὴν παρησίαν, καὶ ἐν καιρῷ μὲν παρακλήσειως τὸ
 χρηστὸν ἐνδείκνυσθαι, ἐν καιρῷ δὲ ἀποτομίας τὸν ζῆλον ἐμφα-

ribilem, placidum, imperio utentem, communicantem, corruptelas re-
 spicientem, demerendi gnarum, humilem, animi nequaquam obnoxii, hi-
 larem ac mansuetum, ut contra ista pugnare expedite possit. ergo qui
 virtute praeditus est ac cordatus, is cavere debet ne vel adulari se si-
 nat vel alios aduletur; et neque arrogans esse neque adulator, sed me-
 dium intra utrumque vitium servare libertate retenta, ita ut neque ad
 insolentiam declinet neque serviles mores admittat. quippe erga bonos
 submissum, erga feroces elatum se gerat opus est, cum illi aequitatem
 pro virtute, hi ferociam pro fortitudine habeant. ideo illis tractandis
 adhibenda est animi quaedam demissio, his autem fortitudo, quae eorum
 feroces spiritus reprimat, quo et illis prosit et animos horum deiciat.”
 idem Basilium magnus indicans, Solomonis verbis monet in omni re
 suam esse vel humilitatis, vel elationis, vel obiurgationis vel consolati-
 onis, vel indulgentiae vel severitatis, vel lenitatis vel austeritatis, et
 in summa cuiusvis rei suam opportunitatem. itaque nonnunquam uten-
 dum est demissione animi, puerulorumque imitanda humilitas, sicut do-
 minus monuit (Math. 18): aliquando potestate utendum est quam do-
 minus concessit, ad aedificandum, non ad demolendam, cum libertate
 opus est. ita et ubi consolationem tempus requireret, benignitas exer-
 cenda, et severitatem occasione postulante serium pietatis studium de-

νειν, καὶ ἐφ' ἑκάστου τῶν ἄλλων ὁμοίως τὸν ἔκκριτον καὶ δίκαιον
 λογισμὸν ἀποφέρουσθαι· λογισμοὶ γὰρ δίκαιων κριματα. καὶ δὴ
 καὶ ὁ Θεοφόρος Ἰσίδωρος καὶ τοῦ μακαρίου φοιτητῆς ποτὲ λέγει
 P 331 "τὸν ἄρχοντα καὶ ἀγαθὸν εἶναι δεῖ καὶ φοβερόν, ἵν' οἱ μὲν εὖ
 βιοῦντες θαρροῖεν, οἱ δὲ ἁμαρτάνοντες δκνοῖεν. Ἐτέρον γὰρ 5
 θατέρου χωρὶς ἀναρχία μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἀρχή. εἰ μὲν γὰρ πάντες
 ἦσαν εὐπειθεῖς καὶ φιλάρετοι, ἀγαθότητος ἔδει μόνης, εἰ δὲ φι-
 αμαρτήμονες, φόβου. ἐπειδὴ δὲ ἀγαθὸς καὶ ποιητὸς ἀνάγκη
 ἐν τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, ἀμφοτέρα μεταχειριστέον τῷ ἄρχοντι
 καὶ πρῶστῳ μὲν, ἵν' ἡ μὲν ἀγαθότης στηρῆξῃ τοὺς ἀγαθὸς καὶ 10
 σώφρονας, ὁ δὲ φόβος προαναστῆλῃ τῶν κακίστων τὰ πτα-
 σματα." ταῦτα τοίνυν, ὡς ἔοικεν, ἀγνοοῦντες καὶ τὰ τούτων
 ὁμοία μὴ καλῶς ἐπιστάμενοι διακρίναι καὶ συγκρίναι οἱ ἐχθροὶ
 B τοῦ Θεοπεστοῦ Ἰωάννου ἀλόγως καὶ ἀνοήτως ἐμίσουν αὐτὸν καὶ
 διέβαλλον ὡς τραχὺν τινα καὶ ὀργίλον. 15

Αὐτὸ δὴ καὶ κατὰ γυναικῶν ὁ Ἰωάννης ἐπ' ἐκκλησίας λόγον
 ἐπεδείξατο, ὃν οἱ δυομιεεῖς κατ' Εὐδοξίας εἰρησθαι θρυλήσαν-
 τες ταύτῃ τὸν λόγον εἰσήγαγον. ἡ δὲ πρὸς Ἀρκάδιον καὶ δεικῶς
 πεπονθέναι λέγουσα κατὰ Ἰωάννου τοῦτον παρώτρυνε. παρα-
 σκευάζει δὲ μετασταλῆναι Θεόφιλον ὡς πρόδηλον ἐχθρὸν τοῦ 20
 Ἰωάννου ὑπάρχοντα· ὃς παραγενόμενος ἐν τῇ Δρυῖ, τῇ νῦν Ρου-
 φινικανῆς, τὴν κατὰ Ἰωάννου ἐπιβουλήν κατειργάσατο. ὅπερ
 γυνὸς ὁ λαὸς στάσις μεγάλην ἐποίησε, μὴ συγχωρῶν αὐτὸν ἐκβλη-

monstrandum est; similiterque ceteris omnibus re accurate et iuste con-
 siderata utendum est. nam cogitationes inistorum iudicia sunt. sed et
 divinus Isidorus, qui aliquando discipulus fuit Chrysostomi, "principem"
 inquit "et benignum esse oportet et terribilem, ut qui recte vivunt,
 rebus fidant, et qui mali sunt, delinquere metuant. nam si horum al-
 terum absit, non imperium est sed confusio. si enim omnes obe-
 dientes essent ac virtuti dediti, soli locus fuisset benignitati: si omnes
 vitiosi, solo terrore opus erat. quia autem necesse est subditorum alios
 esse bonos alios malos, oportet principem utraque re instructam esse,
 ut et benignitate sua bonos ac modestos confirmet, et a peccando mali
 deterreantur." haec, ut apparet, et horum similia ignorantes et recte
 discernere ac inter se comparare nescientes inimici Ioannis Chrysostomi
 absurde et inepte eum odio habuerunt, ac calumniati sunt tanquam
 asperum et iracundum.

Oratione in mulieres invectus pro sacra concione fuerat Chrysosto-
 mus. eam aemuli vulgantes esse in Eudoxiam institutam, rem ad ipsam
 detulerunt; atque ea apud maritum Arcadium questa gravibus se affe-
 ctam iniuriis eum in Chrysostomum exasperavit, deditque operam ut
 Theophilus accerseretur, manifestus Chrysostomi hostis. is cum adven-
 nisset, in Quercu, qui locus nunc Rufinianae dicitur, contra Ioannem
 insidias comparat. populus re cognita magnam concitavit turbam,

- θῆναι τῆς πόλεως. ἐπικαμφθεῖσα δὲ Εὐδοξία τοῖς ὄδυσμοῖς τοῦ **C** λαοῦ, πέμψασα Βρίσωνα τὸν εὐνοῦχον ἀπὸ Πραινέτου τὸν Ἰωάννην εἰσήγαγεν, ὡς Θεόφιλον καὶ τοὺς σὸν αὐτῷ φοβηθέντας φυγῆ τὴν σωτηρίαν πορίσασθαι. ἐξήκοντα δὲ ἐπίσκοποι ἐβουλεύοντες **5** συνήλθον, καὶ ἄκυρα τὰ ἐν τῇ Λαοῦ πραχθέντα ἅπαντα ψηφισάμενοι Ἰωάννη τὴν ἐπισκοπὴν δικαίως ἐκύρωσαν. ἐπεὶ δὲ αὐθις συνέβη τὰ κατὰ τὴν ἀγγυρῶν στήλην τῆς Εὐδοξίας καὶ τὸν τῆς χήρας ἀμπελῶνα, πάλιν μίσος καὶ ἀλλοτρίωσιν, πάλιν ἔχθρα καὶ λόγον ἐπίδειξις, οὗ ἡ ἀρχὴ “πάλιν Ἡρωδίδας μαίνεται.”
- 10** πάντεσθιν οἱ τοῦ μέρους αὐτοῦ ἐπίσκοποι τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ μέλ- **D** λειν ἔσσεσθαι βλέποντες, συναθροισθέντες πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῶν θαυμάσιων ἔλεγον “ἐκύρωσας ἡμῖν ὃ θεοποτά ἐστι, τὰς ἐκκλησίας κατέχοντες, ἀναγκασθῆναι καὶ κοινωνῆσαι καὶ ὑπογράψαι.” ὁ δὲ μακάριος πρὸς αὐτούς “κοινωνήσατε μὲν, ἵνα μὴ **15** σκίσθητε τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ὑπογράψετε δέ· οὐδὲν γὰρ ἐμμαντῶ σὺνοιδα ἄξιον καθυιρέσεως.” εἶχε δὲ μαθητὰς ἐπισκόπους μὲν Πρόκλον καὶ Παλλάδιον καὶ Βρίσωνα καὶ Θεοδώρητον, ἀσκητὰς δὲ Μάρκον καὶ Νεῖλον καὶ Ἰσίδωρον τὸν Πηλουσιώτην. ὁ δὲ μέγας Ἐπιφάνιος Κήπρον ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἔλθων χειροτονίας καὶ **P 332**
- 20** συνάξεις παρὰ τὴν Ἰωάννου γνώμην ἐποίησε. καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦτῃ συγχωρησάμενος θελήσαντος, καὶ προτρεψαμένου αὐτὸν συμβῆναι αὐτῷ εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν καταγωγὴν, οὐχ εἴλετο τοῦτο ποιῆσαι Ἐπιφάνιος· ταῖς γὰρ ὑπὸ Θεοφίλου διαβολαῖς προκατελήπτο. ὁ γοῦν ἁλοῖδιμος Ἰωάννης ἐπισκοπεύσας ἔτη πέντε καὶ

non concedens ut Ioannes urbe pelleretur. ceterum Eudoxia lamentis populi flexa misso Brisonem eunucho Ioannem Proneto revocat; qua re territi Theophilus et eius conspirationis populares fuga salutem quaesiverunt. 60 autem episcopi inventi sunt qui convenirent et acta in Quercu rescinderent Ioannique episcopatum iustis sententiis adiudicarent. novorum inde odiorum atque irarum materiam praeberunt argentea Eudoxiae status et vinea viduae. rursusque orationem habuit Chrysostomus, cuius initium “rursus Herodias furit.” inde qui ab ipsis stabant partibus episcopi, praevidentes fore ut relegeretur, ad eum convenerunt, multoque cum fletu dixerunt “cogimur, domine, qui ecclesias obtinemus, participes fieri decreti adversum te, eique subscribere.” respondit Ioannes “estote participes, ne discerpatis ecclesiam. subscribere autem nolite: nullius enim mihi rei sum conscius, qua meruerim episcopatu deici.” discipulos habuit qui episcopi fuerunt, Proclum et Palladium et Brisonem et Theodoretum, qui monachi, Marcum Nilum et Isidorum Pelusiotam. Interim Epiphanius magnus Cypri episcopus Hebdomum venit, ac contra Ioannis sententiam coetus egit ac suffragia accepit. cui cum Ioannes cedere vellet, hortareturque eum ut ad se in episcopales aedes commigraret, Epiphanius renuit, praecoccepatus Theophili calumniis. proinde Chrysostomus, cum episcopatum

ἤμιον ἔξωρίσθη εἰς Κουκουσόν· κἀκεῖθεν μετὰ ἔτη γ' καὶ μῆνας β' μετενεχθεὶς εἰς Πιτυοῦντα, καὶ γενόμενος κατὰ πάροδον ἐν Κομάνοις ἐτελεσθήσεν ἐν πολλῇ θλίψει τε καὶ κακίᾳ, ὑπάρχων ἐτῶν πεντηκονταδύο. ὁ δὲ γε πάπας Ῥώμης Ἰννοκέντιος ἀκούσας

B τὴν ἐν ἔξωρίᾳ τελευτὴν αὐτοῦ γράφει πρὸς Ἀρκάδιον τοιαύτην ἡρώδη⁵ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου βοῆ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ σοῦ, βασιλεῦ, ὡς ποτε Ἀβελ τοῦ δικαίου κατὰ τοῦ ἀδελφοκτόνου Κάϊν. καὶ πάντως ἐκδικηθήσεται παντοίῳ τρόπῳ, ὅτι διωγμῶν ἄδικον κατὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ συνειστήσω, καὶ ἐξέσας τὸν μέγαν τῆς οἰκουμένης φωστῆρᾶ τε καὶ διδάσκαλον¹⁰ ἐκ τοῦ θρόνου τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ παρανόμως τε καὶ ἀκρίτως, συνδιώξας αὐτῷ καὶ τὸν Χριστόν. ἡ δὲ νέα Δαλίλας Εὐδοξία, κατὰ μικρὸν τῷ ξυρῷ τῆς ἀπάτης ξυρῆσάσέ σε, κατάραν ἐπήγαγεν ἑαυτῇ καὶ μῖσος, ἔνδικόν τε καὶ ἀνεξάλειπτον δεσμεύσασα φορτίον

C ἁμαρτημάτων δυσβάστακτον, καὶ προσθεῖσα τοῖς πρώην αὐτῆς¹⁵ δεινοῖς καὶ πολλοῖς ἁμαρτήμασιν.” ὁ δὲ μέγας Ἰσίδωρος πρὸς τινὰ γράφων οὕτως φησὶν “ἔρωτᾷς τὴν περὶ τὸν Θεοπέσιον Ἰωάννην τραγηδίαν, ἀλλὰ φράσαι ταύτην ἀπορῶ· νικᾷ γὰρ τὸν νοῦν ἢ μέθῃ τοῦ πράγματος. μικρὰ δὲ μάνθανε, ἕπερ ἡ Αἴγυπτος ἠγνόησε, Μωϋσέα μὲν παραιτουμένη, τὸν δὲ Φαραῶν οἰκείου-²⁰ μὲνη, τοὺς ταπεινοὺς μαστίζουσα καὶ τοὺς κοπονμένους θλίβουσα, πόλεις οἰκοδομοῦσα καὶ τοὺς μισθοὺς ἀποστιροῦσα. καὶ μέχρι νῦν τούτοις ἐμμελετώσα, τὸν χρυσομανῆ καὶ χρυσολάτρη προ-

annos quinque et bessem gessisset, in Cucusum est relegatus, atque inde post triennium et duos menses Pityuntem; cumque obiter Comana venisset, mortuus est ibi in magnis calamitatibus, annos natus quinquaginta duos. at papa Romanus Innocentius, Ioannis in exsilio morte percepta, in hanc sententiam ad Arcadium scripsit. “vox sanguinis fratris mei Ioannis contra te, imperator, deum appellat, quomodo olim Abeli iusti sanguis adversus Cainum fratricidam. dabis autem omnino poenas, qui iniustam adversus ecclesiam dei persecutionem molitus es et contra eius sacerdotes, expulsiatique solio episcopatus sui iniuste et indicta causa deturbatum magnum orbis terrarum illuminatorem ac doctorem, unaque cum eo Christum abegisti. nova autem ista Dalila Eudoxia, quae te paulatim novacula imposturae rasis, diris se ipsam execrationibus subiecit atque odio iusto et sempiterno. ea fascem peccatorum gestata difficillimum colligavit, eumque pristinis suis gravibus ac plurimis peccatis superaddidit.” magnus autem Isidorus cuidam scribens “quaeris” inquit “tragoediam beati Chrysostomi? atqui eam tuis verbis explicare non possum; ebrietas enim facti mentem superat. audi tamen pauca Aegyptiae ignorantibus facinorosa. Moysen repudiavit, Pharaonem adscivit: humiles flagellat, et labore attritos affligit; urbes exstruit, mercede defraudat; atque in hunc usque diem his studiis intenta Theo-

βαλομένη Θεόφιλον τέσσαρσι συνεργοῖς καὶ συναποστάταις ὀχρω-
θέντα, τὸν ὄντως Θεοφιλῆ καὶ Θεολόγον κατεπολέμησεν ἄνθρω- **D**
πον, τὴν περὶ τὸν ἐμὸν ὁμώνυμον ἀπέχθειαν καὶ δυσμένειαν ὀρ-
μητήριον τῆς οικείας εὐρηκότα σκληρότητος. ἀλλ' ὁ μὲν οἶκος
5 **Δαβὶδ** κραταιοῦται καὶ πορεύεται, ὁ δὲ οἶκος **Σαουλ** ἀσθενεῖ καὶ
καταισχύνεται καὶ συμποδίζεται, καθὼς ὄρθς, εἰ καὶ τῆς ζάλης
ὑπεξῆλθεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ στεφανίτης καὶ νικηφόρος, καὶ
πρὸς τὴν ἄνω γαλήνην μετεχώρησεν."

Ἐποστρέφοντος δὲ Ἐπιφανίου ἐν Κύπρῳ, καὶ τὴν ἑαυτοῦ
10 τελευτὴν παρὰ Θεοῦ μεμαθηκότος πλησιάζουσαν, λέγεται εἰρη-
κέναι τοῖς αὐτὸν παραπέμπουσι "σπεύδω ἐγώ, σπεύδω, ἀφῆμι
δὲ ὑμῖν τὰ βασίλεια καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν ὑπόκρισιν." ὅς γε καὶ **P 333**
Ἰωάννου τὴν ἐν Ἴξορίᾳ τελευτὴν καὶ νίκην ἐδήλωσεν, καὶ Ἰωάννης
ὁμοίως Ἐπιφανίῳ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ κολίμησιν, ἐκ Θείας ἐπιπνοίας
15 ταῦτα προμνηθέντες οἱ μακάριοι, ἵνα μὴ τις ἔχθραν ἔχειν αὐ-
τοὺς κατ' ἀλλήλων ὑποτοπάσειεν. οὐ γὰρ ἂν οἱ τοιοῦτοι Θεηγόροι
καὶ Θεοφιλεῖς ἄνθρωποι καὶ διδάσκαλοι καὶ τοῦ εἰρηνοποιῦ **Χρι-**
στοῦ μαθηταὶ γνήσιοι, τοῦ φάσκοντος "ἐν τούτῳ γνώσονται πάν-
τες ὅτι μαθηταὶ μοῦ ἐστε, ἂν ἀγάπην ἔχητε μετ' ἀλλήλων,"
20 ἔχθραν καὶ κακίαν ἔχοντες ἐτελεύτησαν. ἄπαγε· εἰ γὰρ καὶ μι-
κρὸν σκάνδalon τὸ προορηθὲν γέγονε μεταξὺ, τὴν ἀνθρωπίνην
ἀσθένειαν ἔλεγχον πρὸς ὄλιγον, ἀλλ' οὖν γε θάττον εἰς τὴν κορυ- **B**
φὴν τῶν ἀρετῶν ἤχθησαν τὴν ἀγάπην, περὶ ἧς λέγει Παῦλος ὁ

philum auri insano amore atque cultu occupatum produxit, quattuor sociis flagitii atque desertionis stipatum, horumque opera vere deo carum et eius insignem cognitione virum debellavit; qui arcem suae duritiei invenit odium ac malevolentiam adversus mihi cognominem. verum enimvero domus Davidica confirmatur et crescit, Sauli autem infirmatur et pudescit atque impeditur, ut vides, tametsi homo dei tempestati ei subductus est, victorque et coronatus caelestem adiit tranquillitatem."

Epiphanius in Cyprum reversus, cum a deo esset monitus sibi finem vitae instare, fertur iis qui ipsum comitati fuerant dixisse "festino ego, festino. relinquo autem vobis imperium et urbem et fabulae actionem," simul etiam iis Ioannis in exsilio victoriosam mortem exposuit; et similiter Ioannes Epiphanio in navi finem vitae indicavit, divino afflatu beati de iis praemoniti, ne quis eos inimicitiam inter se exercuisse putaret. absit enim ut dei praecones atque cultores isti atque populi doctores, pacificique servatoris discipuli genuini, qui dixerat (Ioan. 13) "hoc indicio universi intelligent vos esse meos discipulos, si invicem dilexeritis," odium aut malevolentiam usque ad finem vitae conservarent. nam tametsi exigua quaedam iis offensa intervenit, humanae imbecillitatis argumentum, tamen mox ad caritatem, virtutum fastigium, sese retulerunt, de qua apostolus Paulus dicit (1 Cor. 13) "caritas ad

ἀπόστολος ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ παροξύνεται, οὐ λογιζεται τὸ κακόν” καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει.

Μετὰ δὲ τὴν Ἰωάννου τελευταίην ἐπίσκοπός τις ὕγιος, Ἀδελφίδος ὄνομα αὐτῷ, ἔλεγεν ὅτι λύπην εἶχον ἀφόρητον, διότι ὁ τοιοῦτος ἀνήρ, ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ὁ τοῖς λόγοις εὐφράνας τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἔξω τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐκοιμήθη. ἔδεόμην οὖν τοῦ Θεοῦ μετὰ πολλῶν δακρῶν ἵνα δεῖξῃ μοι αὐτόν, ἐν ποίᾳ καταστάσει ἐστὶ, καὶ εἰ μετὰ τῶν πατριαρχῶν ἐτάγη. ἐπὶ πολλὸν οὖν χρόνον τοῦτο εὐχόμενος ἐν μιᾷ γίνομαι ἐν ἐκστάσει καὶ 10 Θεωρῶ ἄνδρα τινὰ πάνυ εὐειδῆ, κρατήσαντά με τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὃς ἀπαγαγὼν με εἰς τόπον λαμπρὸν καὶ ὑπερένδοξον ἔδεικνυέ μοι τοὺς τῆς ἐκκλησίας διδασκάλους. ἐγὼ δέ, φησί, περιεσκόπων ἰδεῖν ὃν καταθυμίως εἶχον, τὸν μέγαν Ἰωάννην, τὸν ἐμὸν ἀγυπητόν. ὡς οὖν ἔδειξέ μοι πάντας καὶ ἐκάστου τὸ ὄνομα εἶπε, 15 κρατήσας με πάλιν τῆς χειρὸς ἐξήγαγέ με ἔξω. ἐγὼ δὲ λελυπημένος ἠκολούθουν αὐτῷ, μὴ ἔωρακῶς μετὰ τῶν πατέρων τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην. ὡς οὖν ἐξηρχόμην, ὁ ἐφροστῶς τῇ θύρᾳ ἐπισχῶν με λέγει μοι “οὐδεὶς εἰσερχόμενος ὧδε ληπούμενος ἔνθεν 20 ἐξέρχεται.” τότε λέγω αὐτῷ “αὕτη μοι ἐστὶ λύπη, ὅτι τὸν 20 προσφιλέστατόν μοι Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔώρακα μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων.” ὁ δὲ πάλιν λέγει μοι “Ἰωάννην τὸν τῆς μετανοίας λέγεις;” λέγω αὐτῷ ναί. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει μοι “ἄνθρωπος ἐκεῖνον ἐν σαρκὶ ὦν

fram tarda est, benigna est, non irritatur, non reputat malum.” item (1 Ioan. 4) “deus est caritas: qui in caritate permanet, is in deo permanet.”

Mortuo Chrysostomo sanctus quidam episcopus, nomine Adelpinus, cum, ut quidem ipse refert, incredibilem dolorem ex eo cepisset quod tantus vir, orbis terrarum doctor ac qui suis sermonibus ecclesiam dei exhilaraverat, extra suum episcopatum obiisset, multo cum fletu a deo postulavit ut eum sibi ostenderet, quo statu esset et utrum inter patriarchas relatus. tum aliquando extra se raptus virum vidit insigni pulchritudine, qui dextra manu apprehensum abduxit in locum quandam splendidum ac maiestatis plenum, ibique ei doctores ecclesiae ostendit. ego autem, inquit Adelpinus, circumferebam oculos meos, sicubi cernerem desideratum a me Chrysostomum. verum ille omnibus mihi singularim demonstratis nominibusque indicatis, rursus me manu correptum eduxit. ego eum sequebar moestus, quod sanctam Chrysostomum inter patres non vidissem. egredientem me ianitor inhibuit, dicens neminem qui huc intrasset, tristem egredi. respondi hanc mihi tristitiae causam esse, quod carissimum mihi Ioannem Cpolitanum episcopum inter reliquos ecclesiae doctores non vidissem. tum ille “Ioannemne” ait “dicis poenitentem?” affirmanti “homo” inquit “in carne adhuc degens vi-

ἰδεῖν οὐ δύναται· ἐκεῖ γὰρ παρίσταται ὕπου ὁ θρόνος ὁ δεσποτικός ἐστιν.” οὕτως δὲ τρισμακάριστος Ἰωάννης μετὰ μυρίους κόπους καὶ πόνους τὸν βίον διανύσας πρὸς τὴν οὐράνιον μετέστη μακαριότητα, ζήσας ἔτη νβ' τὰ πάντα. ἐν δὲ τῇ ἔξορίᾳ αὐτοῦ 5 τὴν ἐκκλησίαν ὁ λαὸς τῆς πόλεως ἐνέκρησεν. ὡς δὲ ἄλλοι φασίν, οὐ πῦρ ἐξεληθὸν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου πάντα κατέκαισε. καὶ πολ- P 334
λοὶ ὑπὲρ Ἰωάννου ἐκινδύνευσαν. διαδέχεται δὲ τὸν Χρυσόστομον Ἀρσάκιος.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει τελευτᾷ καὶ ἡ Εὐδοξία, ἥτις συνήφθη 10 πρὸς γάμον τῷ βασιλεῖ Ἀρκαδίῳ καὶ πολλῶν κακῶν αὐτῷ πρόξενος ἐγενῆναι, βάρβαρος οὖσα γυνή καὶ θρασυκάρδιος. παῖδας δὲ ἔσχεν ἕξ αὐτῆς Πουλχερίαν, εἶτα Φαλκίλλαν Ἀρκαδίαν τε καὶ Μαρίναν, αἱ ἀπειρατοὶ γάμων κατὰ τοὺς χρόνους ἀπεβίωσαν· καὶ σὺν αὐταῖς γενῶ Θεοδόσιον ὕστατον, ὃς καὶ διεδέξατο τὴν 15 τοῦ πατρὸς βασιλείαν. μετὰ παραδρομὴν δὲ λέ' ἔτων ἐπανήχθη ὁ μέγας Χρυσόστομος ἀπὸ Κομάνων, δικαίᾳ χρησαμένου σπουδῇ Πρόκλου τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου.

Ἡ δὲ Εὐδοξία οὐκ εἰς μακρὰν τετελευτήκει, καθὼς λέλει- B
πται, τρεῖς καὶ μόνους αὐτῆς ἐπιβίωσασα μῆνας. ἐγκύου γὰρ 20 οὖσης αὐτῆς καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ τεκεῖν ἤδη ἐπιγεομένης τέθνηκε τὸ βρέφος ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς, καὶ ἀρξαμένης ὠδίνειν οὐκ ἤρχετο τὸ βρέφος πρὸς τοκετόν, ἀλλ' ἔμεινεν ἔνδον νεκρωμένον ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας. τούτου τοίνυν σαπέντος ἀπίστη καὶ ἡ γαστήρ, καὶ διέξοδος τοῦ ἐμβρύου καὶ τῶν πόνων λύσις οὐκ ἦν. ἀνθρώ- 25
που δὲ τινος ἐπιθέντος αὐτῇ γραμμύτιον γεγοητευμένον εὐθέως

dere eum nequit: adstat enim iste solio dominico.” sic ergo beatissimus Iohannes, infinitis aerumnis atque laboribus defunctus, caelestem adiit felicitatem. vixit annos 52. exsulante eo populus templum urbis incendit. alii igne ab ara egresso conflagrasse dicunt. multi Iohannis causa pericula adiverunt. Chrysostomo succedit Arsacius.

Eodem anno Eudoxia etiam moritur, uxor Arcadii multorumque ei malorum causa, mulier barbara et ferox. habuit ex ea liberos Pulcheriam Falcillam Arcadium et Marinam, quae caelibes longo vixerunt tempore, praeterea Theodosium ultimum, qui post patrem imperium excepit. elapsis annis triginta quinque Chrysostomi corpus Comanis in urbem reportatum est, iustam adhibente diligentiam Proclo Cpolis episcopo.

Eudoxia autem, sicuti commemoravi, non multo post mortua est, cum supervixisset Iohanni tres solum menses. nam cum uterum ferret iamque partui esset vicina, foetus in utero exstinctus est; ac cum eum vellet eniti, id frustra fuit, totosque dies quatuor mortuus foetus in utero retentus computruit, atque uteri quoque abscessum effecit. cum neque exiret foetus et dolorum finis non esset, quidam ei literas ma-

ἐξήμβλωσε, καὶ σὸν τῇ ἀποβολῇ τοῦ ἐμβρύου συναπέροηξε καὶ τὴν αὐτῆς ψυχὴν ἢ τριτάλαινα.

C Τῷ ἰδ' ἔτει ἐν Ῥώμῃ ἐμυκήθη ἡ γῆ ἐπὶ ἡμέρας ἐπτά. τελευτᾷ δὲ καὶ Ἀρκάδιος, βιοὺς μὲν ἔτη λα', βασιλεύσας δὲ κς'· ὃς καὶ διατάξαι τῶν Περσῶν βασιλεία Ἰσδιγέρδην κήδεσθαι τοῦ καί-5
δος Θεοδοσίου καὶ λαμβάνειν πρεσβεῖον χρυσοῖν λίτρας ἑκατοντάδας δέκα. ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ τελευτῇ πάντας τοὺς κατ' αὐτὸν ὄντας ἀρίστους προαπέκτεινε διὰ τὸ μείζον εἶναι τὸ ἐκείνων φρόνημα, ἐν οἷς ἦν καὶ Ῥουφίνος ὁ παρ' αὐτῷ μέγα δυνάμενος. ἐτέθη δὲ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἐν τῇ 10
μεσημβρικῇ στοῦ, ἔνθα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Εὐδοξία.

Ὁ τοίνυν Ἰσδιγέρδης τὴν Ἀρκαδίου διαθήκην δεξάμενος Θεοδοσίῳ τὴν βασιλείαν εἰρηνικῶς διεσώσατο. καὶ Ἀντιόχον τὸν D
Θαυμαστόν καὶ λογιώτατον ἄνδρα ἐπίτροπον καὶ παιδαγωγὸν ἀποστείλας, γράφει τῇ συγκλήτῳ Ῥωμαίων φυλάττειν τὸ παιδίον 15
ἀνεπιβούλευτον, ἵνα μὴ πόλεμον ἄσπονδον κατὰ Ῥωμαίων ἀνακινήσῃ. καὶ ἦν εἰρήνη μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν μάλιστα τοῦ Ἀντιόχου πολλὰ ὑπὲρ Χριστιανῶν γράφοιτος. καὶ οὕτως ἐπλατύνθη καὶ ἐν Περσίδι ὁ χριστιανισμός.

Θεοδόσιος ὁ μικρὸς βασιλεὺς Ῥωμαίων ὁρθόδοξος ἔβασι- 20
λευσεν ἔτη μβ' μῆνας β'. οὗ ἀτοκρατορήσαντος Πουλχερία ἡ τούτου ἀδελφή, παρθένος ἰδ' ἐτῶν εὔσα, τὴν βασιλείαν καλῶς διώκει, ἣτις Θεοδόσιον τὸν ἀδελφὸν εἰς τὴν κατὰ θεὸν εὐσέβειαν
! 335 ἐξεπαίδευσε καὶ εἰς τάλλα ἅπαντα. ἦν δὲ τῷ σώματι μέσος τοῦ

gicus superpositus; qua re et statim eiecit mortuum foetum et simul animam miserrima efflavit.

Anno 14 Romae terra septem diebus mugit. mortuus est etiam Arcadius, anno aetatis 31, imperavit annos 26. filio suo Theodosio tutorem constituit regem Persarum Isdigerdem, honorariumque ei destinavit 1000 argenti libras. praestantissimos autem suorum morituras necari iussit, quod eorum essent altiores spiritus. inter hos fuit etiam Rufinus, qui plurimum apud imperatorem potuerat. sepultus est in templo apostolorum, in porticu meridiana, cum Eudoxia uxore.

Isdigerdes Arcadii testamento approbato, Theodosio imperium pacatum conservavit, misitque ei procuratorem et paedagogum Antiochum, virum praeclarum et doctissimum. scripsit etiam ad senatum Romanum uti puerum ab insidiis tutum praestarent, alioqui se Romanis bellum implacabile illaturum. ita pax inter Romanos atque Persas tum fuit, praecipue Antiocho multa pro Christianis scribente. atque hoc modo etiam in Persidem christianismus est propagatus.

Theodosius minor, recte de religione sentiens, imperium in Romanos tenuit annos 42, menses 2. initio imperium praeclare administravit soror eius Pulcheria, virgo aetate annorum 19. eaque fratrem cum religione Christiana tum aliis rebus instituit. fuit hic Theodosius sta-

εὐμήκους, ὄμματα ἐν κύκλῳ τῶν βλεφάρων μελζονα ἔχων, μέλανά τε καὶ ὀξὺ βλέποντα. ῥίς λεπτή καὶ ὀρθή. μελίθριξ, πάσης παιδείας μετασχών, καὶ αὐτῆς ἀστρονομίας, ἱππεύειν τε καὶ τοξενεῖν ἀσκηθεὶς πέραν τοῦ μετρίου, καὶ πολλὰς τῶν ἐν ὄχει τοιῶν δεξιότητι φάσειως ἀναμαζύμενος, ὅλον γραφικὴν καὶ πλαστικὴν καὶ ἑτέρας πλείστας, μειλίχιος τὸν τρόπον καὶ εἰσάγων ἐπιεικής. ὄθεν καὶ διατιτ' καὶ πολλὰ τῶν κοινῶν διαπεσεῖν τῇ πρὸς τοὺς εὐνόχους κρατηθέντα αἰδοῖ. ἐπεὶ γὰρ τοῦ πατρὸς ἐκπεσὼν παρὰ Ἰσθιγόρου Ἀντιόχου σταλέντος ὡς κηδεστῶ ἐθῆ-
 10 τευεν, εἶτα Εὐτρόπιον ἠγήσατο κύριον, μετ' αὐτὸν Λαῦσον καὶ Καλαπόδιον, καὶ πρὸς τοῦτοις Χρυσάφιος αὐτὸν κατεδουλώσατο. Β
 πολλὰς δὲ ἐκκλησίας καὶ πτωχεῖα ξενωνάς τε καὶ μοναστήρια ἢ Πουλιχέρια καταστήσασα πᾶσι τὰς ἀρμοδίους προσόδους βασιλικῶς ἀπένειμεν. ὁ δὲ Σωζομενὸς φησιν ὅτι καὶ θείας ἐμφανίας
 15 ἤξιούτο.

Τῷ β' ἔτει Ἀττικὸς ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Ἰουδαῖον τινα παράλυτον νοσητέσας, πείσας τε καὶ βαπτίσας, ἔγειξεν ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἐξήγαγε.

Τῷ γ' ἔτει Ὀνωρίου τῆς Ῥώμης βασιλεύοντος ἦτοι τῶν ἐσπε-
 20 ρίων, ὄντος αὐτοῦ ἐν Ῥαβέννῃ, Θεοδοσίον δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐσφάγη Στελέχων ὁ λαμπρότατος ἐν Ῥαβέννῃ καὶ ἄλλοι C
 δυνάσται. ἦν δὲ πενθερὸς Ὀνωρίου καὶ τῶν ὄλων τῆς βασιλείας

7 forte διαβάλλεται margo P

tura mediocri, oculis palpebras superantibus, nigris et acute videntibus, naso tenui et recto, flavo crine. gnarus fuit omnium disciplinarum, atque etiam astronomiae; equitandi ac iaculandi supra modum peritus. multas etiam artes dexteritate naturae addidicerat, earum quae manibus tractantur, ut est pingendi, fingendi, aliasque complures. moribus fuit cōmibus admodumque facilis. itaque culpatur ut qui ob verecundiam eunuchis subditus haud parum de re publica diminui passus sit. primò enim patre orbatus Antiocho ab Iadigerda tutoris loco misso servivit; inde sub Eutropio domino fuit; post Lausus Calapodius Chrysaphiusque eo pro mancipio abusi sunt. Pulcheria vero multa templa, pauperum multa et peregrinorum hospitia, ac monasteria etiam instituit, omniaque sufficientibus redditibus regia magnificentia ditavit. Sozomenus perhibet eam etiam divina visione dignatam fuisse.

Secundum Theodosio minore imperante annum Atticus Cpolis episcopus Iudaeum quendam luxatione membrorum affectum, cum persuadendo ad Christianam religionem perduxisset, baptizatum a se sanum lavacro eduxit.

Tertio anno Cpoli degente Theodosio, cum Honorius Romae imperium tenens et Occidentis Ravennae ageret, Stilico vir illustrissimus ibidem caesus est, socer Honorii ac totius imperii rebus praefectus,

πραγματέων προϊστάμενος. παρελήφθη δὲ καὶ ἡ Ῥώμη ὑπὸ Ἀλαρίχου τοῦ Γότθου, τοῦ τῶν Οὐανδάλων ἑξάρχοντος, ἡ τοσαύτη καὶ τηλικαύτη καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ περιβόητος, διαφυγοῦσα μὲν τὸ τοιοῦτον εἰς ἄπειρον εἰπεῖν τὸν αἰῶνα· χιλια γὰρ καὶ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἔτη παρωχῆκει, ἐν οἷς αὐτὴν περραθῆναι πολλῶν μειζόρων συνέβη πολεμίων. νυνὶ δὲ ἀλούσης τῷ πεπρωμένῳ διὰ τῆς τῶν κρατούντων εὐθελίας, εἶγε καὶ ἔστιν εἰπεῖν τι παρὰ τοῦτο γενέσθαι. οἱ δὲ Σκηπίωνα τὸν Ἀφρικανὸν ἐπικληθέντα φασίν, D ὀπηνίκα καθήρει τὰ τῆς Καρθαγένης τείχη, ἐπιδακρύνοντα εἰπεῖν ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ τὸ Ὀμηρικὸν ἔπος ἐκεῖνο. “ἔσεται ἡμᾶρ ὅταν 10 ποτ’ ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρή.” τοῦτο γοῦν εἰς πέρας ἤχθη, καὶ ἡ τοσαύτη τὸ κράτος, καὶ πάντα τὰ μέγιστα ἐδορήσασα καὶ πᾶσαν ὡς εἰπεῖν δουλωσαμένη τὴν οἰκουμένην, καθάπαξ ἠρήμωτο Ῥώμη. ἔπαθε δὲ τὴν τοιαύτην ἄλωσιν μηνὶ Ἀγόστῳ κς’, Ἰνδίκτῳ θ’, ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου εἴδξέ. ἀκουσθέντος δὲ τούτου ἐν Ῥα-15 βένῃ ἀπήγγελέ τις τῷ Ὀνωρίῳ δακρυροῶν καὶ ποτινώμενος “ὦ δέσποτα, ἐάλω Ῥώμη ὑπὸ Ἀλαρίχου τοῦ τῶν Οὐανδάλων ἄρ- P 336 χοντος.” ὁ δὲ συσπασθεὶς καὶ τῷ χεῖρε κροτήσας ἔφη “ὦδε ἦν ἔως ἄρτι, καὶ πῶς παρελήφθη ὑπὸ τῶν Γότθων;” ὁ δὲ στενάζας εἶπεν “οὐ τὴν ὄρνιν λέγω, δέσποτα, ἀλλὰ τὴν πόλιν.” ὁ δὲ 20 ἀντέφη “ἔξιτησάς με, ἄνθρωπε· ἐγὼ ἐνόμιζον ὅτι τὴν ὄρνιθα λέγεις.” εἶχε γὰρ ἀλεκτορίδα ἐφ’ ἣ ἠγάλλετο, ἦνπερ ἐκάλει Ῥώμην· τοσοῦτον περιῖν αὐτῷ τὸ τῆς ἀβελτηρίας, ἵνα μὴ λέγω

4 ὡς εἰπεῖν?

cumque eo etiam alii praecipui viri. eodem tempore capta est Roma ab Alaricho Gotho, Vandalorum duce, urbs tanta et toto mundo celeberrima, ac quae infinito prope tempore istam calamitatem evitaverat: anni enim tum ab eius exordio praeterierant 1160. atque interea quidem temporis multo maioribus fuerat tentata bellis: tunc autem capta est, sicuti in fatis fuerat, ob imperantium stoliditatem. sunt qui tradant Scipionem Africanum, cum muros Carthaginis deiceret, illacrimantem de Roma pronuntiavisse Homericum versum istum (Iliad. 6) “aequatara solo sacram lux appetet urbem.” id tunc impletum est; tantaque urbs, quae summam obtinuerat potestatem et omnium rerum copia abundaverat totumque prope orbem terrarum subegerat, tunc subito vastata. accidit hoc excidium Romae die vigesima sexta mensis Augusti, indictione nona, anno ab exordio mundi 5965. eius rei fama cum esset Ravennam perlata, quidam plorans ac quiritanus Honorio dixit “domine, Roma Alarichus Vandalorum dux potitus est.” Honorius dolore correptus, complosis manibus “hactenus” inquit “ea hic fuit: quomodo ergo in Gothorum manus pervenit?” tum alter ingemiscens “non” ait “loquor de ave, sed de urbe.” ibi Honorius “percalisti” inquit “animum meum: nam de ave putabam te loqui.” habebat enim Honorius avem qua delectabatur, quam Romae nomine affecerat: ingens ste-

ἀνοίας τεκμήριον. και οὐ θαναμαστὸν εἰ τοιοῦτος ὢν ἐβασίλευεν, ἐπεὶ και ἄλλοι τινὲς προσηγήσαντο Ῥώμης, ὢν τὰς πράξεις και τὰς ἀλόγους ὀρμὰς ἀμήχανον ἀκοῆ παραδέξασθαι· τοὺς Νέρωνας και τοὺς Ἀβίτους μοι νόει και Γάλβας και Ὄθωνα, και εἶ τις ἄλλος ἐστὶ τούτων ἐσμός.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν Ῥώμης τελευτᾷ Ὀνώριος ὑδριάσας, βιῶ- B
σας ἔτη μ', βασιλεύσας δὲ λα', μνήμην λιπῶν τῷ βίῳ δυσκλεῖ
και ἄσεμνον. δηλωθείσης δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει ἐσείσθη πῦσα ἡ πόλις ἡμέρας ε'. Θεοδόσιος δὲ κατὰ
10 τὸν καιρὸν τῆς Ὀνωρίου τελευτῆς ἦγε τῆς ἡλικίας ἔτος κδ', τῆς
δὲ βασιλείας ιε'. ὁ δὲ τούτου τροφεὺς Ἀντίοχος, κατὰ τὴν κω-
μῶδιαν, ἔστραπτεν, ἐβρόντα, συνεκίκα τὰ πράγματα." ἐγγὺς
τοῖν ἀναρχίας και ληστῶν πλήρη τὰ πάντα.

Τῷ ε' ἔτει Ἰουδαῖοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολλὰ κακὰ Χριστιανοῖς
15 ἐπειδείξαντο. συνθήμενοι γὰρ πρὸς ἀλλήλους γνώρισμα φορεῖν
δακτύλιον ἀπὸ φοίνικος, τῇ νυκτὶ βοᾶν παρεσκύασαν κήρυκας C
ὅτι ἡ ἐκκλησία ἀνεπρήσθη, τῶν δὲ Χριστιανῶν συνδραμόντων
τούτους οἱ Ἰουδαῖοι κατέσφαξαν. φωρυθέντος οὖν τοῦ δράματος
οἱ Χριστιανοὶ ἄρχοντες τούτους τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξήλασαν και
20 τὰς ὑποστάσεις αὐτῶν ἐδήμευσαν. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἡ μακαρία
Πουλχερία τελείως τῶν πραγμάτων ἐκράτει, τοῦ Πέρσου Ἀντιό-
χου ἐκποδῶν γεγονότος. τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ πολλοὶ ἐν Περσίδι

hditatis, ne dicam insaniae hominis argumentum. neque est quod mire-
ris talem hominem imperium tenuisse, cum alii quoque Romae impera-
verint quorum facinora et insanæ cupiditates auditum offendunt: consi-
dera enim Neronēs Avitos Galbas Othones et si qui alii huius farinae
fuerunt.

Capta Roma Honorius ex aqua intercute moritur, cum vixisset an-
nos quadraginta, imperasset triginta unum, vitæ suæ relicta infami et
illaudabili memoria. morte eius Cpolin annuntiata tumultuatum tota urbe
est per dies sex. quo tempore Honorius decessit, Theodosius annum
agebat ætatis vigesimum quartum, imperii decimum septimum. eius
autem paedagogus Antiochus, id quod in comoedia est, "turbabat omnia
fulgurans et intonans." itaque imperium prope nullum fuit, omniaque
latronum plena.

Anno quinto Iudæi Alexandriae Christianos pessime tractaverunt.
cum enim tesserae loco composuissent annuli de palmae fronde gesta-
tionem, noctu per præcones exclamari curaverunt ecclesias esse in-
censam, et Christianos ad restinguendum incendium concurrentes inter-
fecerunt. re comperta magistratus Christiani Iudæos Alexandriae expu-
lerunt, eorumque bona publicaverunt. eodem anno beata Pulcheria toti
rerum summæ præfuit, submoto Persa Antiocho. eodem anno Magi in

Χριστιανοὶ ὑπὸ τῶν μάγων μάρτυρες γέγονασι. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει πάλιν ἀπὸ τοῦ ἐμπρησμοῦ ἀνεκαινώθη ἡ μεγάλη ἐκκλησία.

D. Τῷ ζ' ἔτει Ἰουδαῖοι εἰς τὸν Ἴμμον πεδίον Χριστιανὸν παῖδα συλλαβόντες, ὡς παλῶντες δῆθεν καὶ τὸν σταυρὸν διασύροντες, τοῦτον ἐκρέμασαν ἐπὶ ξύλου, ἀνελόντες βυσάνιους. τοῦτο γνοὺς 5 ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἰουδαίους πρεπόντως ἐκόλασε.

Τῷ ιδ' ἔτει λιμὸς γέγονεν ἐν Πόντῳ, ὥστε τοὺς Παφλαγόντας ἐδουλοῦσαντας τὰ ἴδια τέκνα πιπρώσκειν. τούτῳ τῷ ἔτει ἐτελιότησεν ἐν Ἀθήναις Λεόντιος ὁ φιλόσοφος, ὃς ἔγραψεν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ "τὴν μὲν οὐσίαν μου πᾶσαν καταλιμπάνω τοῖς 10 υἱοῖς μου, Ἀθηναῖδι δὲ τῇ ἐμῇ θυγατρὶ ἀφῶ δοθῆναι χρυσοῖον νομίματα ἑκατὸν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ἡ τόχῃ αὐτῆς." ταύτην τὴν Ἀθηναῖδα ἐξ Ἀθηῶν εἰσαχθεῖσαν θρυσαμένη ἢ Πουλχερία P 337 κάλλει σώματος διαπρέπουσαν καὶ συνέσει ψυχῆς καλλονομένην καὶ λόγῳ κεκοσμημένην, πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινου-15 πόλεως Ἀττικὸν ἀποστελασα ἐβάπτισεν, Εὐδοκίαν μετονομάσασα· ἦντινα καὶ τῷ ταύτης ἀδελφῷ καὶ βασιλεῖ συνέλεξε εἰς γυναικα. τούτῳ τῷ ἔτει Ἀττικὸς ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τὸ ὄνομα ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις συνέταξε. τελευτᾷ δὲ Ἀττικὸς ὁ πατριάρχης, καὶ χειροτονεῖται Σισίνιος. 20

Ἀλλὰ τοσαύτη καὶ τηλικαύτη οὔση τῇ Εὐδοκίᾳ λοξὸν ὁ φθόνος ἐμβαλὼν ὄμμα τοιοῦτον κατειργάσατο δρᾶμα ἐσώστερον. Πανλινός τις μάγιστρος ἠγαπᾷτο παρὰ τῆς Εὐδοκίας ὡς ὦν λογιώ-

2 ὑπὸ P

Perside multos Christianos martyrio affecerunt, et magnum templum ab incendio reffectum est.

Septimo anno Iudaei in campo Immo Christianum puerum captum, ludibrii ac crucis deridendae causa excarnificatum, de ligno suspenderrant. quos imperator, re patefacta, dignis ultus est suppliciis.

Anno 14 fames fuit in Ponto tanta ut Paphlagones suos filios castraverint itaque vendiderint. eodem anno mortuus est Athenis Leontius philosophus. is testamento suo omnes facultates filiis legavit, Athenaidi filiae tantum aureos 100, addita hac causa "sua ei sufficiet fortuna." hanc Athenaidem Athenis Cpolin adductam cum videret Pulkheria et forma corporis praestare et ingenio esse egregio atque facundia ornatam, ad archiepiscopum urbis Atticum missam baptizavit, Eudociaeque nomen fecit, imperatorique fratri suo nuptum tradidit. eodem anno Atticus episcopus Ioannis Chrysostomi nomen in sacras tabulas rettulit. Attico patriarcha mortuo subrogatur Sisinnius.

Enimvero Eudociae, tali ac tam praeclarae feminae, facinus invidiae huiusmodi actionem intentavit. Paulinus quidam magister eruditionis ac elegantiae causa ab Eudocia diligebatur; solebatque cum eo

τατος και ὠραϊότατος, ᾧ τὰν συγχρῶς τε και ἰδίως συνετόγγαανεν B
 ὡς συμπράξαντι τοῖς γάμοις αὐτῆς. τῇ οὖν ἡμέρῃ τῶν ἁγίων
 Θεοφανῶν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπιόντος τοῦ βασιλέως προσή-
 γαγέ τις αὐτῷ ἐξ Ἀσίας πένης μῆλον μέγα και ὑπερφύες, ὅπερ
 5 ἀπέστειλε τῇ Ἀδγούστη, δεδωκῶς τῷ πένητι νομισματὶ ἑκατόν.
 αὐτῇ δὲ νοσοῦντι τότε Παυλίνῳ ἀπέστειλεν ἀρραβῶνα τῆς αὐτοῦ
 τελευτῆς. ὁ δὲ Παυλῖνός ἄγνωῶν μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέστειλεν
 ἀπὸ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο γνωρίσας ἔκραυε, και
 εἰσελθὼν λέγει τῇ Ἀδγούστη “ποῦ ἐστὶ τὸ μῆλον ὅπερ σοι ἀπέ-
 10 στείλα;” ἡ δὲ εἶπεν “ἔφαγον αὐτό.” και πάλιν ὤφραωσεν αὐτὴν
 τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, λέγων “μή τιμι τοῦτο πέπομφας;” ἡ δὲ
 πάλιν εἶπε φαγεῖν αὐτό, προσθεῖσα και τὴν σωτηρίαν τοῦ βυσι- C
 λέως. τότε εἰς ὄργην κινηθεῖς ὁ βασιλεὺς κελεύει τὸ μῆλον εἰσ-
 ενεχθῆναι, τὸν δὲ Παυλῖνον ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ἐκέλην ἀπεκεφά-
 15 λισεν. ἔκοτε δὲ γέγονε μεταξὺ αὐτῶν λύπη και ἀπομερισμός.
 γνωῦσα δὲ τοῦτο ἡ Ἀδγούστη, και ἀίσχυνθεῖσα ὡς ὕβρισθη,
 ἐξώρμησεν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους, και τελευτῆ ἐν Ἱεροσολύμοις,
 και θάπτεται ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου. ἐν δὲ τῷ τελευτῶν
 αὐτὴν ἐπωμόσατο μὴ συνειδέσθαι τῇ κατ’ αὐτῆς κατηγορίᾳ ἔνεκεν
 20 Παυλίνου. γράφουσι δὲ τινες πληρωθῆναι ἐπ’ αὐτῇ τὸ “ἀγά-
 θυνον κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών, και οἰκοδομηθήτω τὰ D
 τείχη Ἱερουσαλήμ” διὰ τὸ πολλὰ ἀγαθὰ ἐν Ἱεροσολύμοις αὐ-
 τὴν πεποικῆναι μετὰ Ἑλένην τὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου
 μητέρα.

crebro et seorsim colloqui, ut a quo esset in nuptiis contrahendis ad-
 iuta. accidit autem ut solemnī divinae apparitionis die imperatori ad
 magnum templum eunti pauper quidam ex Asia pomum inusitatae ma-
 gnitudinis offerret; quem is 100 numis donavit, ac pomum Eudociae
 Augustae misit. ea aegrotanti Paulino transmisit, eoque illum munere
 imprudens exitio obstrinxit. Paulinus rei ignarus biduo post pomum
 illud imperatori mittit. qui cum id agnosceret, eo occultato ingressus
 ad Augustam rogare ubi esset malum ei a se missum. se id edisse di-
 centi iuramentum per salutem imperatoris deferre, quo id nemini abs
 se missum ea confirmaret. cum eo modo iurata in eo persisteret, id se
 comedisset, iratus imperator malum adferri, Paulino vero ea ipsa nocte
 accito caput amputari iubet. inde imperatoris adversus Augustam si-
 multas ac abstinentia. et Eudocia causa intellecta, iniuriae pudore
 mota, professionem in sacra loca instituit ac Hierosolymae moritur.
 sepulta est in aede divi Stephani. moriens iuravit se falso nullaque
 sua culpa suspectam Paulini causa fuisse. sunt qui scribant implevisse
 eam oraculum hoc (Psalm. 50) “benefac favore” (Graeci eudociam ha-
 bent) “tuo Sioni, et Hierosolymae muri instaurentur.” nam post Hele-
 nam Constantini magni matrem ea plurimum beneficii Hierosolymis prae-
 stitit.

Τῷ ε' ἔτει τοῦ προφήτου Ζαχαρίου τὰ λείψανα καὶ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου καὶ Λαυρεντίου ἀπετέθησαν. τότε πρώτως καὶ ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου Χρυσοστόμου ἐπετελέσθη.

Τῷ κ' ἔτει Θεοδόσιος κατὰ μίμησιν τῆς μακαρίας Πουλχε-
ρίας πολλὰ χρήματα τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἱεροσολύμων ἀπέστειλεν
εἰς διάδοσιν τῶν χρεῖαν ἔχόντων, καὶ σταυρὸν χρυσοῦν διάλιθον
πρὸς τὸ παγῆναι ἐν τῷ Κρανίῳ. ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ἀντιδωρὸν
ἀπέστειλε λείψανα τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφά-
P 338 νου. τούτου δὲ εἰς Χαλκηδόνα φθάσαντος, θεωρεῖ ἡ μακαρία 20
Πουλχερία τῇ αὐτῇ νυκτὶ τὸν ἅγιον Στέφανον λέγοντα "ἰδοὺ ἡ
προσευχή σου εἰσηκούσθη καὶ ἡ αἴτησίς σου γέγονε, καὶ ἦλθον
εἰς Χαλκηδόνα." ἡ δὲ ἀναστῆσα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς λα-
βοῦσα ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τοῦ ἁγίου λειψάνου. καὶ ταῦτα
εἰς τὸ πυλάτιον εἰσαγαγοῦσα κτίζει οἶκον ἑνδοξον τῷ πρωτομάρ-
15 τυρι, καὶ ἐκ τῶν ἁγίων κατατίθεται λείψανα.

Τῷ κα' τούτου ἔτει ἀγαθότητι πολλῇ κινούμενος Θεοδόσιος,
καίτερ νικήσας κατὰ κράτος τοὺς Πέρσας, εἰρήνην ἀσπάζεταιται φρι-
δοῖ τῶν κατοικούντων Χριστιανῶν ἐν Περσίδι, καὶ ἀποστέλλει
B πρεσβευτάς. καὶ ταύτης γενομένης ὁ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπαί- 20
σατο διωγμός.

Τῷ κβ' ἔτει Σισίνιος ὁ πατριάρχης ἐτελεύτησε.

Τῷ δὲ κγ' μετὰ τὴν τούτου τελευτὴν Νεστόριος τὴν ἐπισκο-
πὴν διαδέχεται Κωνσταντινουπόλεως, Γερμανικὸς τῷ γένει. καὶ

Anno undevigesimo reliquiae Zachariae vatis, ac principis marty-
rum Stephani et Laurentii depositae sunt. tunc primum memoria Iean-
nis Chrysostomi solenniter celebrata est.

Vigesimo anno Theodosius imitationis Pulcheriae multum pecuniae
misit ad archiepiscopum Hierosolymitanum egenis distribuendae; ac cru-
cem auream lapidibus pretiosis exornatam, quae in Cranio figeretur.
archiepiscopus vicissim ei dono misit reliquias dextrae manus Stephani
primi martyris. eae cum essent Chalcedonem perlatae, ea ipsa nocte
Pulcheria S. Stephanum vidit sibi dicentem "en impetrasti quod preci-
bus petebas, et ego Chalcedonem veni." itaque ea assumpto fratre ob-
viam sacris reliquiis istis profecta est; iisque in palatium illatis magni-
ficum templum b. Stephano condidit, inque eo reliquias deposuit.

Anno 21 Theodosius magna pietate ductus, cum Persas devicisset,
tamen habita ratione Christianorum in Perside viventium paci studuit,
eamque missis legatis confirmavit. ea res Christianorum persecutionem
sedavit.

Anno 22 Sisinnius patriarcha moritur.

Anno 23 ei succedit Nestorius, Germanicensis patriae. simulatque
ille solio consedit, eius se mala fides et opinionum perversitas exseruit.

ναῖκα ἐπὶ σάκκου καὶ σποδοῦ θρηνηῦσαν. ἔλθῶν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα ἔπεσεν ἐπὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξελεῖν ἐκέλευσε τὸν παρακοιμώμενον, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας Φιλίππου, λέγων "συγχώρησόν μοι, ἀδελφέ, ὅτι ἤμαρτὸν σοι ἔπολλά. σὲ γὰρ ὑπενόουν τῇ ζωῇ μου ἐπιβουλεύσαι· ἀλλὰ τῶν ἔγνω ἁθῶν εἶναι. παρακαλῶ σὺν σε εἰπεῖν μοι εἰ γινώσκεις ἐν τοῖς τάγμασι Φωκᾶν τινὰ στρατιώτην." ὁ δὲ Φιλίππικὸς ἔφη "ἔνα γινώσκω, ὃς πρὸ καιροῦ πεμφθεὶς ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀπέπεσε τῷ κράτει σου." καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη "ποίας ἐστὶ γνώμη;" ὁ δὲ ἔφη "δειλὸς καὶ θρασὺς." καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη "εἰ δειλός, D καὶ φονεὺς," καὶ διηγήσατο ὁ βασιλεὺς τὸ ἐνὸπνιον. ὁ δὲ εἶπε "ἴδε, δέσποτα, πῶς οὐ λείπει τὸν θεὸν γράμμα." τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ λεγόμενος ξιφίας. καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἐφθασεν ὁ ἀποσταλεὶς Φωκιστριανός, φέρον ἀπόκρισιν ἐκ τῶν ἁγίων ὅτι ὁ μὲν θεὸς δεξιόμενος τὴν μετάνοιάν σου σώζει τὴν ψυχὴν σου καὶ μετὰ τῶν ἁγίων κατατάττει σε πανοικί, τῆς δὲ βασιλείας μετὰ ἀτιμίας καὶ κινδύνων ἐκπίπτεις. ταῦτα ἀκούσας Μαυρίκιος μεγάλως τὸν θεὸν ἐδόξαζε. τῇ δὲ Πέτρῳ στρατηγῷ ὄντι γράφει Μαυρίκιος τὸν Ἰστρον διαπερῆσαι 20 καὶ ἐν ξένῃ χώρᾳ τὸν λαὸν παραχειμάσαι. ὅπερ ἀκούσας τὸ πλη- P 403 θος ἐστίασας, καὶ προβάλλοντα ἕξαρχον Φωκᾶν τὸν κένταρχον, καὶ ἐπὶ ἀσπίδι τοῦτον ὑψώσαντες εὐφήμησαν ἕξαρχον. τοῦτο ὁ Πέτρος ἀκηκῶς εἰς τὸ Βυζάντιον φέργει καὶ πάντα ἀναγγέλλει

saccum induta et cinere conspersa eiulabat. ut ad imperatorem venit, se ad pedes eius provolvit. sed imperator, accubitore exire foras iussu, ad Philippici pedes accidit, inquit "ignosce mihi, frater, atroxes, quas tibi intuli, iniurias. suspicabar te vitae meae insidiari: sed nunc te insontem esse cognovi. hortor autem ut dicas mihi, si quem Phocam militem in exercitu nosti." "novi" ait ille "quendam, qui pridem ab exercitu missus cum tua maiestate iurgavit." ac quaerenti quo is esset ingenio, respondit hominem esse timidum ac ferocem. tum imperator "si" inquit "timidus est, homicida est." narravitque Philippico insomnium. "vides ergo," ait ille, "domine, deum nulla litera excidere." ea nocte in caelo visus est cometa, qui a gladii forma Xiphias dicitur. postridie magisterianus, quem ad hoc ablegaverat Mauricius, venit, a sanctis hoc responsum ferens "probat deus respicientiam tuam, et animam salute donat, teque cum tota familia inter sanctos reponit: sed imperium cum dedecore et periculis amittes." his auditis Mauricius deum magnopere praedicavit. ceterum Petrum, qui exercitum ducebat, missis literis cum iuberet Istro trajecto in hostico milites in hibernis habere, multitudo ea re cognita seditioem movit; et Phocam centurionem in sentum sublatum ducem exercitus creavit, atque faustis acclamationibus salutavit. quod ubi sensit Petrus, Byzantium clapsus certio-

τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ Μαυρίκιος μεσοδης νυκτὸς ἰδωστικῆν περιβλήμενος ἐσθῆτα, εἰς ὁρόμωνα εἰσελθὼν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀποδιδράσκει. λαλιαιος δὲ γεγονυίας μέλις διασώζεται εἰς τὸν ἅγιον Ἀυτένομον. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ νυκτὶ ὁρθηρῆτις καὶ ποδάγρα ἐπιπίπτει αὐτῷ. οἱ δὲ Πράσινοι ἔξελθόντες εἰς τὸ Ῥήγιον μεγάλας ἐσφημαῖς ἐτίμων τὸν τύραννον Φωκάν,

B καὶ πείθουσιν αὐτὸν ἐν τῷ ἑβδομῷ παραγενέσθαι. ἔξέρχονται οὖν ὁ τε πατριάρχης Κυριακὸς καὶ ἡ σύγκλητος πρὸς αὐτόν, καὶ ἀπαιτεῖ αὐτὸν ὁ πατριάρχης ὁμολογίαν τῆς ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τοῦ ἀτάραχον φυλάξαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀναγορεύεται τὸ κακόν, καὶ κύριος τῶν σκήπτρων ὁ τύραννος προχειρίζεται, καὶ κρατεῖ τῆς εὐδαίμονος ἢ συμφορᾶς, καὶ λαμβάνει τὴν ἔναρξιν τὰ μεγάλα τῶν Ῥωμαίων ἀτυχήματα, καὶ ἀναγορεύεται ἐν τῷ νυκτὸς τοῦ προδρόμου, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐπὶ βασιλικῆς ἑμίσεως καθιζόμενος εἰς τὰ βασίλεια εἰσέρχεται. τῇ δὲ ἑῷ ἡμέρᾳ Λεοντῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔστειλεν Ἀδγοῦσαν. εἰς δὲ τὸ ἱππικὸν ἀνελ-

C θύκτος τοῦ τυράννου, καὶ στάσιως γενομένης περὶ προτιμῆσιως τόπου τοῖς μέρεσιν, ἔκραξαν οἱ δῆμοι "ὁ Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανε ἀλλὰ ζῆ· ἐρωτηθῆτω." ὁ δὲ ἀλάστωρ κινεῖται πρὸς τὸν φόνον Μαυρικίου, καὶ ἀποστειλας ἤγαγε τὸν τοιοῦτον εἰς τὸν Ἐὐτροπίου λιμένα· καὶ προαναίρουσιν οἱ τούτου πέντε ἄρρενες παῖδες ἐκ' ὄψεσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ Μαυρίκιος φιλοσοφῶν τῷ δυστυχίματι συνεχῶς ἐπεφθόγγετο "δίκαιος εἶ, κύριε, καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου."

rem de ea re imperatorem fecit. ergo Mauricius media nocte habitu privati collocam conscendit cum uxore et liberis, ac urbe profugit; atque orta tempestate aegre ad S. Antonomum salvus delatus est. eademque nocte eum articulorum dolor et podagra corripuerunt. Prasini vero in Regium egressi magnis gratulationibus tyrannum Phocam honoraverunt, persuaseruntque ut in Hebdomum veniret. eo patriarcha Cyriacus cum senata exiverunt. et patriarcha ab eo sponsonem exegit, qua confessionem verae fidei stabiliret, affirmaretque se ecclesiam a turbis immanem conservaturam. ita ergo Phocas in Ioannis Baptistae aede imperator renuntiatur, hominique malo et tyranno sceptrum committitur, et calamitas patriae felix imperium occupat; quod initium fuit magnorum, quibus res Romana attrita est, malorum. biduo post Phocas curru imperiali in regiam advectus est, ac quinta die Leontonem uxorem suam corona imposita Augustam nuncupavit. cum autem tyrannus in Circe esset, ac de loci praerogativa inter partes contenderetur, populus in tumultu vociferatus est "interrogetur Mauricius: non enim mortuus est, sed vivit." eo Phocas ad caedem Mauricii excitatus, missis familiis, eum ad portum Eutropii adduci iubet. primo quinque filii masculi patre Mauricio intente necati sunt. qui in calamitate ista veram adhibens philosophiam, identidem verba haec repetebat "iustus es, domine, et iudicia tua iusta sunt." ita ergo Mauricius epitaphii loco habuit libe-

γίνεται τοῖσιν τῶν παιδῶν ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς ἐπιτάφιον, ἐπι-
 δεξαμένου τὴν ἀρετὴν ἐν τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς· τῆς γὰρ τι-
 θήνης αὐτοῦ κλεψιάσης ἕνα τῶν βασιλικῶν παιδῶν καὶ τὸ ἑαυτῆς
 ἐπιδοῦσης εἰς σφαγὴν, ὁ Μαυρίκιος οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ τὸ ἴδιον D
 5 ἐπέζητησε. φασὶ δέ τινες ὅτι τοῦτου σφαγέντος γάλα σὺν τῷ αἵ-
 ματι ἔρρευσεν, ὡς πάντας τοὺς ὄρωντας θρηνησαί δεινῶς. οὕτω
 μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς νόμων φύσει ὑψηλότερος γεγονὼς καὶ αὐτὸς
 ὑπαλλάττει τὸν βίον. τοῦτων δὲ τὰς κεφαλὰς ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ
 τριβουναλλίου ἔρριψαν. μετὰ δὲ τὸ ἐποζέσαι αὐτάς, ὤρισεν τοῖς
 10 θέλουσι λαβεῖν αὐτάς· ἅς καὶ τοῖς σώμασιν αὐτῶν προσέμιξον
 οἱ φιλόχριστοι, θάψαντες ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μάμαντος, πλη-
 σίον τῆς ξυλοκέρκου πόρτης. ἐπέγραψαν δὲ τῷ τάφῳ αὐτῶν ἐλε-
 γειον τόδε.

ἀδ' ἐγὼ ἡ τριτάταινα, καὶ ἀμφοτέρων βασιλῶν,

P 404

- 15 Τιβερίου θυγάτηρ Μαυρικίου τε δάμαρ,
 ἡ πολύκαις βασίλεια, καὶ ἡ δεξασα λοχείην,
 ὡς ἀγαθὸν τελέθει καὶ πολυκοιρανῆ,
 κείμαι σὺν τεκέσσι καὶ ἡμετέρῳ παρακοίτῃ
 δήμου ἀτασθαλίῃ καὶ μανίῃ στρατιῆς.
 20 τῆς Ἐκάβης ἔτλην πάλῳ χεῖρονα, τῆς Ἰουάστῃς,
 αἱ αἱ τῆς Νιόβης ἔμπνοός εἰμι νέκυς.
 ναὶ ναὶ τὸν γενέταν· τί μάτην τὰ νεογνὰ ἔκτειναν,
 ἀνθρώπων κακῆς μηδὲν ἐπιστάμενα;

rorum caedem. in tanta autem calamitate virtutem suam exseruit: cum enim nutrix unum de regis pueris suffurata suum pro eo iugulandum exhiberet, non est hoc passus Mauricius, sed suum promi iussit. ac ferunt quidam eo iugulato puero cruori mixtum lac effluxisse de vulnere, quae res luctum omnibus gravem attulerit. tandem ipse quoque Mauricius, cum lege naturae superiorem se gessisset, occisus est. capita eorum in campum iuxta tribunal abiecta cum iam foeterent, tolli Phocas permisit, si quis eam rem curaret. Christiani ergo ea cum truncis humarunt in fano sancti Mamantis, prope portam Xylocercam. sepulcre inscripserunt hanc elegiam:

induperatorum nimis heu miseranda duorum,
 uxor Mauricii, filia Tiberii,
 quae demonstravi numerosa splendida prole
 esse etiam multos utiliter dominos,
 hic nunc cum natis sita sum miseroque marito,
 stultitia populi, militis et rabie.
 deteriora tibi Cisseide sive Iocasta:
 sum Niobae spirans (proh dolor) effigies.
 sons fuerit genitor: quid natos caedere frustra,
 humanae fraudis necia corda, inuat?

- B** ἡμετέροις πετάλοισι κατάσκιος οὐκέτι Ῥώμη·
 ὅσα γὰρ ἐκκλώσθη Θρηῆκοις ἀνέμοις.
 ὁ δὲ Φιλιππίδης ἀποκειράμενος καὶ ἱερωσύνην λαβών, ἐν Χρυσουπάλει διατελῶν ἠσούχως ἐτελεύτησεν.
- Ἐξ ἐκείνου οὖν τοῦ καιροῦ οὐ δέλιπε τὴν Ῥωμανίαν δυστυ-5
 χήματα ποικίλα καὶ ἑξάλσια. ὁ γὰρ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Κοσ-
 ρόης τὴν εἰρήνην διέλυσε, καὶ οἱ Ἄβαρες τὴν Θράκην διώλεσαν,
 καὶ ἄμφω τὰ στρατόπεδα τῶν Ῥωμαίων διεφθάρσαν, ὥστε ὀπη-
 νίκα Ἡράκλειος ἐβασίλευσε καὶ ἐξέτασεν ἐποιήσατο εἰς ἀκρίβειαν
 τοῦ ὀπλιτικοῦ, ἐκ πάσης τῆς πληθύος τῆς εὐρθείσης τῷ Μαν-10
C ρικῷ ἐπὶ τῆς τυραννίδος Φωκᾷ οὐχ εὖρε περαιτέρω δύο ἀν-
 δρῶν· οὕτως οἱ τὸν τύραννον προστησάμενοι ἐπὶ αὐτοῦ ἀηλώ-
 θησαν.
- Κόσμου ἔτος ρε', τῆς θείας σαρκώσεως ρε'. Φωκᾶς ὁ
 τύραννος ἐβασίλευσεν ἔτη η'. οὗτος κεντηρίων ἦτοι κένταρχος,15
 τὴν τοῦ σώματος ἀναδρομὴν μέσος, δύσμορφος, ἐκπληκτικὴν
 ἔχων τὴν ὄψιν, τὴν τρίχα πυρρῶσαν, σόνοφρός τε καὶ τὸ γέ-
 πειον χειρόμενος, ἔχων οὐλὴν ἐπὶ τῆς παρυᾶς αὐτοῦ, ἦτις ἐν τῷ
 θυμοῦσθαι αὐτὸν ἐμυλαίετο, οἰνοβαρῆς, αἰμοχαρῆς καὶ πρὸς
 γυναῖκας ἐπτοημένος, βριαρὸς καὶ θρασὺς ἐν τῷ φθέγγεσθαι,20
D ἀσυμπαθῆς καὶ θηρώδης τὸν τρόπον καὶ αἰρετικὸς. τοῦτου γυνὴ
 Λεοντῶ ὁμότροπος αὐτῷ. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ πάντα ἐπερίσ-
 σευσε τοῖς ἀνθρώποις τὰ κακά, θνήσκει ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν

non iam, Roma, meis quaeras sub frondibus umbram:

nam stirpem turbo diffidit Odrysius.

Phillippicus tonso capillo sacerdotium iniit Chrysopoli, ibique vitam ad finem usque quietam duxit.

Enimvero ab interitu Mauricii res Romana continentibus atque atrocibus est afflicta calamitatibus. nam et rex Persarum Chosroes pacem rupit, et Avarae Thraciam peasumdederunt, et uterque Romanorum exercitus periit. ac usque adeo milites, qui Phocam ad tyrannidem evexerant, sub eo sunt consumpti, ut cum Heradius imperator creatus accuratam militum recensionem ageret, de universa militum multitudinē quos a Mauricio conscriptos Phocas acceperat, tantum duo super- fuerint.

Phocas imperium cepit anno mundi 6095, a Christo nato 595, et tenuit per octennium, factus de centurione imperator. statura fuit mediocri, deformis, terribilis aspectu, rubeate capillo, superciliis coenatibus, mento raso, cicatrice in mala notatus, quae ipso irascente denigrabatur; vinosus, mulierosus, sanguinarius, rigidus, in dicendo ferax, a miseratione alienus, moribus feris, haereticus. uxor eius Leonte iisdem fuit moribus praedita. illius aetate omnis generis mala in humanum genus quasi exundarunt. nam et hominum bestiarumque mortem est

πολλή και ἀναριθμητος, ἀφορῆαι τῆς γῆς, καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ χαλεπώτατοι, καὶ χειμῶνες τηλικούτοι ὡς παγῆναι τὴν θάλασσαν καὶ τεθνάναι τοὺς ἰχθύας. ποιήσαντος δὲ αὐτοῦ ἱππικόν, καὶ τῇ ἐσπέρᾳ πολλῶ τῷ οἴνῳ χρησαμένον καὶ βραδεύσαντος ἀνελεθῆναι, ἔκραξεν ὁ δῆμος "ἀνάτειλον Φωκά." μὴ ἔξερχομένου δὲ αὐτοῦ τάχιον πρὸς τὴν θείαν ἔφη ὁ δῆμος "πάλιν τὸν οἶνον ἔπαις, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσας;" ἐφ' οἷς μανεῖς πολλοὺς ἠκρωτηρίασε καὶ πολλοὺς ἐφόνευσε. τοῦ ὄχλου δὲ πῦρ εἰς τὸ πρασιώριον βαλόν- P 405
τος ἔφυγον πάντες οἱ δέσμοι. ὁ δὲ αὐτὸς Φωκάς κτελεῖ ἀρμα-
10 μέντων τὸ πλησίον τῆς Μαγναύρας, στήσας τὴν στήλην ἐπάνω αὐτοῦ.

Θεοδόσιον δὲ τὸν τοῦ Μαυρικίου υἱόν, ὡς λόγος κρατεῖ, πρὸς Χοσρόην ἀποσταλέντα, ἀποστειλας ὁ Φωκάς κατέλαβεν ἐν Νικαίᾳ, καὶ ἐν τῷ Λευκάκτῃ ἐλθόντα ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι. ὃς 15 καὶ παρεκάλεσε πρότερον μεταλαβεῖν τῶν θείων μυστηρίων, εἰθ' οὕτως ἀναιρεθῆναι. ὡς δὲ μετέλαβεν, εὐχαριστήσας τῷ θεῷ ἔλαβε λίθον ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τύπας τρίτον εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ ἤβησεν λέγων "κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, σὸ ἐπίστασαι ὅτι οὐκ ἠδίκησα ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς. νῦν ὡς κελεύει τὸ κράτος σου, γε- B
20 νέσθω ἐπ' ἐμοί." καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπετιμήθη. οἱ δὲ φασιν ὅτι οὗτος ὁ Θεοδόσιος ἀποσταλεὶς παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μαυρικίου πρὸς Χοσρόην τὸν βασιλεῖα Περσῶν μετὰ γραμμύτων ἀφανῆς γέγονεν.

15 εἰς ἕντος P

immensa multitudo; et terra fruges negante fauces, tum gravissimae pestes obortae sunt; hiemesque fuerunt adeo saevae ut congelaverit mare ac pisces perierint. cum Phocas Circoenses ludos edidisset, ac sub vesperam vino se ingurgitasset, et tardius rediret, clamavit populus "exorere, Phoca." cumque non statim ad spectaculum procederet, vociferati sunt "rursus vinum bibisti, rursus mentem amisisti?" ob quod convicium insaniam correptus multis membra praecidit, multos necavit. populo autem ignem in praetorium iniiciente, profugerunt omnes victi. idem Phocas armamentarium extruxit Magnaurae propinquum, statua supra id collocata.

Fama obtinet Theodosium Mauricii filium ad Chosroem legatum, missis a Phoca ministris Nicaeae captum insumque necari, cum ad locum cui nomen est Leucactae pervenisset. Theodosium porro petivisse ut priusquam necaretur, divinis impertiri posset mysteriis. quod postquam impetraverit, actis deo gratis lapidem a terra sustulisse, eoque ter pectus suum percussisse, ita orantem "domine Iesu Christe, tu scis me nulli hominum iniuriam fecisse. nunc ergo mihi eveniat ut tua iubet potentia." haec fato caput fuisse amputatum. alii eum a patre cum literis ad Chosroem Persarum regem missum intercidisse aiunt.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καλλιγράφος εὐλαβής, ἐκ πάννουχίδος οὐκαδε πορευόμενος μεσοῦσης νυκτός, ἀκούει ἐκ τῶν βωμῶν τῶν ἀνδριάντων λεγόντων ἀναιρεθῆναι Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐν Βυζαντίῳ πραχθέντα συμπτώματα. πρῶτος δὲ ἐπανελθὼν τῷ Ἀγνουσταλίῳ διηγήσατο. ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτῷ σιωπῆσαι, σημειωσάμενος δὲ τὴν ἡμέραν ἀπεκαρᾶσκει τὴν ἔκβασιν, ἥτις μετὰ θ' ἡμέρας ἠκούσθη.

C Τῷ β' ἔτι προσῆλθε Φωκᾶς ἐν ταῖς ἑορταῖς, ῥήψας ὑπατεῖαν πολλήν. Χοσρόης δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν δύναμιν πολλήν κατὰ Ῥωμαίων ἐξαπέστειλε. τοῦ δὲ Γερμανοῦ κληγέντος ἐν 10 τῷ πολέμῳ ἠττῶνται Ῥωμαῖοι, τῇ ι' δὲ ἡμέρᾳ τελευτᾷ Γερμανός. ὁ δὲ Φωκᾶς τῷ χαγάνῳ τὸ πάκτον ἐπαυξήσας, νομίμων ἡρεμεῖν τοὺς βαρβάρους, τὰς δυνάμεις ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἔλδων ἐπὶ Πέρσας ἀπέστειλεν ὑπὸ Ναρσηῖ στρατηγῷ· συμβαλὼν δὲ τοῖς Πέρσαις ἠττᾶται καὶ πλῆθος ἀπόλλυσι πολύ. τοῦτο Φωκᾶς ἀκούσας 10-15 μεντιζιολαν τὸν ἀδελφὸν κουροπαλάτην ποιήσας χειροτονεῖ στρατηγόν.

D Τῷ γ' ἔτι πολλὰς τῶν Ῥωμαίων πόλεις οἱ Πέρσαις ἠφάνισαν. ὁ δὲ Δομεντιζιολας λόγον δοῦς τῷ Ναρσηῖ, καὶ ὄρκους πολλοῖς πείσας αὐτὸν μηδεμίαν ἀδικίαν παρὰ τοῦ Φωκᾶ ὑπομένειν, 20 ἀπέλυσεν αὐτὸν πρὸς Φωκᾶν. ὁ δὲ Φωκᾶς μὴ φυλάξας τοὺς ὄρκους τοῦτον πυρὶ κατέκαυσεν. ἐν λύπῃ οὖν μεγάλῃ γεγόνασιν οἱ

Porro Alexandreae calligraphus quidam, vir pius, cum ab excubiis nocturnis domum rediret media nocte, audivit simulacra ab altaribus dicentia Mauricium cum liberis esse trucidatum, et quae praeterea Byzantii contigerant. id is summo mane Augustali narravit, qui cum silentio rem tegere iussit, annotatoque die exitam expectavit, estque de eo die post nono certior factus.

Secundo anno Phocas ad solenne festum progressus in publicum magnam pecuniam in populum sparsit. Chosroes autem magnas copias adversus Romanos misit, et Germano in pugna vulnerato victi sunt Romani. undecima post die moritur Germanus. Phocas vero tributo, quod Chagano pendebat, aliquid addidit, sperans ita barbarum quieturum; copiasque suas ex Europa in Persas misit, Narsete duce. is praelio cum Persis congressus victus est, ingenti cum suorum clade. Phocas nuntio rei eius accepto Domentziolam fratrem curopalatem creat et exercitui praeficit.

Anno tertio Persae multas Romanorum urbes deleverunt. Domentziolas autem Narseti oratione ac praestito iuramento persuasit ut ad Phocam ire profisceretur, promittens eum nulla ab imperatore iniuria affectum iri. sed Phocas Narsetem iuramento violato vivam combussit. magnum hoc Romanis attulit dolorem: nam ita formidolosus

Ῥωμαῖοι, ὅτι φόβον μέγαν εἶχεν εἰς Πέρσας ὁ Ναρσῆς, ὥστε τὰ τέκνα αὐτῶν διὰ τοῦ Ναρσῆ ἔκφοβειν.

Τῷ δ' ἔτι ἡ Ἀγούστα Κωνσταντίνα σὺν ταῖς τριοῖ θυγα-
 τράσιν αὐτῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσφεύγει. πέμπει οὖν ὁ Φωκάς P 406
 5 ἔξελθεῖν τὰ γύναια. ὁ δὲ πατριάρχης Κυριακὸς τοῦτο οὐκ ἐπέ-
 νευσεν, ὄρκοις δὲ βεβαιωθεὶς ὑπὸ τοῦ Φωκά ἐν μοναστηρίῳ ἐγ-
 κλείει. τῷ δ' αὐτῷ ἔτι οἱ Πέρσαι παρέλαβον τὸ Λαράς καὶ πᾶ-
 σαν τὴν Μεσοποταμίαν καὶ Συρίαν, αἰχμαλωσίαν λαβόντες ἧς
 οὐκ ἦν ἄριθμὸς. τοῦ πατριάρχου Κυριακοῦ τελευτήσαντος χει-
 10 ροτεκεῖται Θωμᾶς διάκονος καὶ σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλη-
 σίας.

Τῷ ε' ἔτι πολλοὺς φίλους τοῦ Μαυρικίου ὁ τύραννος ἀπέ-
 κτεκε καὶ πρὸς παρέδωκε, τὴν δὲ Κωνσταντίναν σὺν ταῖς τριοῖ
 θυγατράσιν αὐτῆς ἐν τῷ μόλῳ Εὐτροπίου, ἔνθα καὶ Μαυρίκιος
 15 ἀγηρέθη, ξίφει ἀπέτεμε, καὶ ἄλλους μὲν τῶν ἐσθόξων τοῦ παλα-
 τίου πολλοὺς, τῶν δὲ κατωτέρω ἀναριθμήτους. τῷ δ' αὐτῷ
 χρόνῳ οἱ Πέρσαι τὸν Εὐφράτην διαβάντες πᾶσαν τὴν Συρίαν καὶ
 Παλαιστίνην καὶ Φωσίαν ἠχμαλώτευσαν.

Τῷ ς' ἔτι Κρίσπος ὁ πατρικίος μὴ φέρων ὄραν τοὺς ἀδί-
 20 κους φόβους καὶ τὰ δεινὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Φωκά γινόμενα, γράφει
 πρὸς Ἡράκλειον τὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν Ἀφρακῆς, ὅπως
 ἀποστείλῃ Ἡράκλειον τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ Νικήτην τὸν υἱὸν Γρη-
 γοῦ πατρικίον, τὸν ἑποστράτηγον αὐτοῦ, ὅπως ἔλθωσι κατὰ

fuerat Persis Narses, ut pueros ii quoque suos nominando Narsete ter-
 rerent.

Anno quarto Constantina Augusta cum tribus suis filiabus in tem-
 plum profugit. eo mittit Phocas qui evecent mulieres. sed Cyriacus
 patriarcha id non est passus: iuramento tamen a Phoca accepto eas in
 monasterium includit. eodem anno Persae Daras ceperunt et totam
 Mesopotamiam atque Syriam depopulati sunt, innumerabili praeda ab-
 acta. vita fumoto patriarcha Cyriaco subrogatur publicis suffragiis Tho-
 mas diaconus et sacellarius magni templi.

Anno quinto Phocas multos Mauricii amicos necavit et cremavit.
 Constantinam cum tribus filiabus in porta Eutropii, ubi et Mauricius
 fuerat occisus, capitibus truncavit; multos quoque insignes viros de pa-
 latio, et inferioris ordinis innumeros interfecit. eodem tempore Persae
 Euphratem transgressi ex universa Syria Palaestina et Phoenicia prae-
 das captivosque abduxerunt.

Anno sexto Crispus patricius, iniustus caedes aliaque Phocae faci-
 nora intueri non sustinens, scribit ad Heraclium patricium, Africae
 praesidem, hortaturque ut suum filium Heraclium et Nicetam patriciam

τοῦ τυράννου· ἤκουε γὰρ κατ' αὐτοῦ μελετωμένην παρ' αὐτῶν ἀνταρσίαν.

C Τῷ ζ' ἔτει οἱ Πέρσαι ἐξῆλθον σὺν τῷ Καρδαρίχῃ καὶ παρέλαβον Ἀρμενίαν καὶ Καππαδοκίαν, ἔτρεψαν δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίους. παρέλαβον δὲ καὶ τὴν Γαλατίαν καὶ Παφλαγονίαν, καὶ ἦλθον μέχρι Χαλκήδονος λυμαινόμενοι ἀφειδῶς πᾶσαν ἡλικίαν. καὶ οἱ μὲν Πέρσαι ἔξω τῆς πόλεως ἐτυράνουν, ὁ δὲ Φωκᾶς ἔνδον χεῖρονα αὐτῶν ἐποιεῖ.

Τῷ η' ἔτει αὐτοῦ ἀτακῆσαντες οἱ Ἀντιοχεῖς Ἑβραῖοι στάσιν ἐποίησαν κατὰ Χριστιανῶν, καὶ ἀποσφάττουσιν Ἀναστάσιον τὸν **10** μέγαν πατριάρχην Ἀντιοχείας, βαλόντες τὴν φύσιν αὐτοῦ ἐν τῷ **D** στόματι αὐτοῦ. σὺν αὐτῷ καὶ πολλοὺς τῶν Ἀντιοχέων κατέσφαξαν. ὁ δὲ Φωκᾶς Βόνουσον κόμητα ἀνατολῆς καὶ Κοπανᾶν στρατηλάτην ποιήσας ἀπέστειλεν αὐτοὺς κατ' αὐτῶν· οἷς ἐπελθόντες πολλοὺς ἐφόνευσαν καὶ ἠκρωτηρίασαν καὶ τῆς πόλεως ἐξώρισαν. **15** ὁ δὲ Ἡράκλειος πλοῖα πολλὰ ἐξ Ἀφρικῆς ἐξοπλίσας καὶ στρατὸν τὴν Κωνσταντινούπολιν κατέλαβεν, ἐπιφερόμενος καὶ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ πολέμου συρραγέντος εἰς τὸν λιμένα τῆς Σοφίας μεταξὺ Φωκᾶ καὶ Ἡρακλείου, ἤτηθη εἰς ὁ ἀλιτήριος ἐφυγεν εἰς τὰ βασίλεια. **Φω-20** τεῖνός δέ τις ὑπὸ Φωκᾶ εἰς τὴν οὐζυγον ἀδικηθεὶς, εἰσελθὼν μετὰ **P 407** στρατιωτῶν εἰς τὰ βασίλεια, ἀτίμως τοῦ θρόνου τοῦτον ἀναστήσας καὶ τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος ἀπογυμνώσας, καὶ μέλανα ἐνδύ-

Gregorae filium, eius legatum, mittat adversus Phocam tyrannum. audiebat enim hos rebellionem moliri.

Anno septimo Persae duce Cardaricha expeditionem fecere, occuparuntque Armeniam et Cappadociam, Romanumque exercitum fuderunt: potiti sunt etiam Galatia et Paphlagonia, et ad Chalcedonem usque progressi sunt, omnia populando. interim Persis foris grassantibus, Phocas rei publicae domi graviora intulit damna.

Anno octavo Ebraei qui Antiochae degebant, seditionem adversus Christianos moverunt, interfeceruntque Anastasium magnam patriarcham eius urbis, pudendis eius in os ipsius etiam inseritis, ac cum eo multos cives trucidaverunt. ibi Phocas Bonosum Orientis comitem, Copanam exercitus ductorem creat, eosque contra Iudaeos mittit. ii magnam Indaeorum caedem eo delati ediderunt, multis membra extrema amputarunt, et eos urbe expulerunt. interim Heraclius cum magna et armata classe Cpolin appellit, secum ferens etiam servatoris nostri imaginem nullo manus ministerio factam. in portu Sophiae navali praelio commisso inter Heraclium et Phocam, flagitiosus Phocas superatus in regiam confugit. tum Photinus quidam, cuius uxori Phocas stuprum intulerat, in regiam cum militibus irrumpit, Phocam ignominiose solio deiecit, imperatoria veste spoliat, nigraque circumdatam veste et au-

- σας και κλοιά περιθείς, ἄτιμον πρὸς Ἡράκλειον ἀπήγαγεν. ὃν θεασάμενος εἶπεν "οὕτως, ἄθλιε, τὴν πολιτείαν διώκησας;" ὁ δὲ ἀπεγνωσμένος ὢν ἔφη "σὺ κάλλιον ἔχεις διοικῆσαι." και παρεθῆ κελεύει Ἡράκλειος πρῶτον μὲν τὰς χεῖρας και τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔκοπηται, εἰθ' οὕτως τοὺς ὤμους και τὰ αἰδοῖα, ἔπειτα τὴν κεφαλὴν. τὸ δὲ καταλειφθὲν σῶμα αὐτοῦ οἱ στρατιῶται λαβόντες ἐν τῇ τοῦ βοῦς ἀγορᾷ ἔκασαν. συνέπραττε δὲ τούτοις και Κρίσπος ὁ γαμβρὸς τοῦ Φωκά, ὃν και στρατηγὸν Καππαδοκίας Ἡράκλειος βασιλεύσας ἐποίησεν· ἐκείσε δὲ ἀνταρσίαν μελετήσαντα **B**
- 10 ἔγαγεν ἐπὶ συγκλήτου, και τὰ πρὸς Ἡράκλειον γενόμενα ἔγγραφα αὐτοῦ κατέχων ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ χειρὶ, κρούσας Κρίσπον τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ χάρτου, ἔφη "ταλαίπωρε, γαμβρὸν οὐκ ἐποίησας· φίλον ἀληθῶς πῶς ποιήσεις;" ποιεῖ οὖν αὐτὸν κληρικόν, και ἐν τῇ μονῇ τῇ τῆς χώρας περιορίζει, κάκει τελευτᾷ. μοναχὸς
- 15 δὲ τις ἅγιος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Φωκά πρὸς τὸν θεὸν διαδικαζόμενος ἔλεγε "κύριε, διὰ τί τοιοῦτον παράνομον βασιλέα δέδωκας τοῖς Χριστιανοῖς;" και ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ ἀοράτως ὅτι χεῖρονα τούτου οὐκ εὔρον πρὸς τὴν κακίαν τῶν νῦν κατοικούντων ἐν τῇ **C** πόλει.
- 20 Κόσμου ἔτος 597, τῆς Θείας σαρκώσεως χθ'. Ἡράκλειος βασιλεὺς Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν ἔτη λα', στεφθεὶς ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ· ἐστέφθη δὲ ἕμα αὐτῷ και ἡ μεμνηστευμένη αὐτῷ Φαβία ἡ και

mellis inclusum contemptim ad Heraclium deducit. qui ut primum conspexit Phocas, "miser" inquit, "itane rem publicam gubernasti?" at deploratus Phocas respondit "tuum est rectius eam gerere." illico autem Heraclius iubet manus et pedes, mox humeros et pudenda amputari, tandem et caput. trunci quod reliquum fuit, milites in foro Bovis combusserunt. adiuvit Heraclii conatum etiam Crispus gener Phocas, quem imperio potitus Heraclius Cappadociae praesidem fecit. sed cum Crispus ibi seditionem moveret, Heraclius eum in senatum produxit; manu tenens chartam in qua indicia Prisci insidiarum in Heraclium erant scripta, ea caput Prisci pulsavit, dicens "miser, qui ne socero quidem fidem praestiteris, quid faceres amico?" clericum ergo eum redigit, ac solum vertere iubet, isque in exsilio mortuus est. porro quidam sanctus monachus Phoca imperante deum ad disceptationem provocans, quaesivit cur tam impium Christianis imposuisset imperatorem, auditque vocem, cum quidem neminem videret, sibi dicentem deteriorem aliam inveniri potuisse nullum, ac hoc meruisse Cypolitanorum flagitia.

Anno mundi 6103, Christi incarnati 609, Heraclius imperator factus est Romanorum, imperiumque gessit per annos 31. coronatus est in oratorio Stephani, quod est in palatio, a Sergio patriarcha, simul etiam desponsatae ei Fabiae, cuius in Eudociam mutatum nomen est, corona

Εὐδοκία μετονομασθεῖσα Ἀγούστα. οὗτος ὁ Ἡράκλειος ἦν τὴν ἡλικίαν μεσηλιξ, εὐσθενής, εὐστερνος, εὐόφθαλμος, ὀλίγον ὑπόγλανκος, ξανθὸς τὴν τρίχα, λευκὸς τὴν χροιάν, ἔχων τὸν πύγωνα πλατὸν καὶ πρὸς μῆκος ἐκκρεμῆ. ὀπηνίκα δὲ πρὸς τὸ τῆς D βασιλείας ἦλθεν ἀξίωμα, εὐθέως ἐκείρατο τὴν κόμην καὶ τὸ γένεον β τῷ βασιλικῷ σχήματι. τούτῳ τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ Πέρσαι τὴν Ἀπάμειαν Συρίας καὶ Ἔδεσαν, καὶ ἦλθον ἕως Ἀντιοχείας· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πολεμήσαντες αὐτοῖς ἠττήθησαν, καὶ διωλέσθη πᾶς ὁ λαὸς τῶν Ῥωμαίων πλὴν ὀλίγων.

Τῷ β' ἔτει Ἡρακλείου παρέλαβον οἱ Πέρσαι Καισάρειαν 10 τῆς Κυπριαδοκίας, καὶ πολλὰς μυριάδας ἐν αὐτῇ ἠχμαλώτευσαν. παραλαβὼν Ἡράκλειος, καθὰ εἴρηται, τὰ τῆς πολιτείας τῶν Ῥωμαίων πράγματα παραλελυμένα εἶρε· τὴν τε γὰρ Εὐρώπην οἱ Ἄβαρες ἠρήμωσαν, καὶ τὴν Ἀσίαν οἱ Πέρσαι πᾶσαν κυτέστρεψαν καὶ πόλεις ἠχμαλώτευσαν. καὶ ταῦτα 15 οὗτος θειόμενος ἐν ἀπορίᾳ ἦν, τί δράσει διαλογιζόμενος. P 408 τούτῳ τῷ ἔτει ἐτέθη τῷ βουσιλεῖ νῆος ἀπὸ Εὐδοκίας, Ἡράκλειος ὁ μικρὸς, ὁ νέος Κωνσταντῖνος, μὴν Μαίτη τρίτη. τῷ αὐτῷ ἔτει ἐτελεύτησεν Εὐδοκία ἢ Ἀγούστα.

Τῷ γ' ἔτει ἐσιτέφη Ἐπιφάνια ἡ θυγάτηρ Ἡρακλείου καὶ 20 Ἡράκλειος ὁ νῆος αὐτοῦ ὁ νέος Κωνσταντῖνος ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐπεστράτευσαν Σαρακηνοὶ κατὰ Συρίας, καὶ λυμηνάμενοι χωρία ἱκανὰ ὑπέστρεψαν.

Τῷ δ' ἔτει παρέλαβον οἱ Πέρσαι τὴν Λαμιακὸν καὶ ἠχμα-

et titulo Augustalis indita. fuit Heraclius statura mediocri, robustus, firme pectore, oculis elegantibus ac nonnihil caecis, fulvo crine, albus, barba lata atque proluxa. sed imperator factus extemplo comam totocidit ac mentum rasit, qui est imperatorum habitus. eo anno Persae occupaverunt Apameam Syriae et Edessam, et usque ad Antiocheam pervenerant. Romani autem pugna cum iis congressi sunt, ac paucis diebus occisione caesi.

Anno Heraclii secundo Persae ceperunt Caesaream Cappadociae, multaque hominum milia captiva inde abduxerunt. enimvero adeptus imperium Romanum Heraclius res Romanas, ut diximus, labefactatas offendit, cum et Europam Avars vastassent et Asiam Persae subegissent, in servitutem redactis urbibus. qui eum status rerum consilii inopem incertumque animi reddidit. hoc anno Eudocia imperatori filium peperit, Heraclium minorem, qui et Constantinus iunior dicitur, tertia die Maii. eodemque anno Eudocia Augusta decessit.

Anno tertio Sergius patriarcha Epiphanium filium et Heraclium filium Heraclii coronavit. eodem anno Saraceni in Syriam cum exercitu profecti magno regioni damno dato domum revertantur.

Quarto anno Persae Damascum ceperunt et incolas in servitutem

λώτευσαν αὐτήν. ὁ δὲ Ἡράκλειος πρεσβίαν πρὸς Χοσρόην ἀπέ-
 στείλει, φησάς αὐτῷ παύσασθαι τοῦ ἐκχεῖν αἷματι ἀνθρώπων B
 ἀνηλεῶς, καὶ ὄρσαι καὶ λαμβάνειν πάντα. ὁ δὲ οὐδένα λόγον
 τούτων ἐποίησατο. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἡράκλειος ἔγημε Μαρτίναν,
 5 καὶ ἀνηγόρευσεν αὐτὴν Ἀδγοῦσταν, στέφαντος αὐτὴν Σεργίου τοῦ
 πατριάρχου.

Τῷ ε' ἔτει παρέλαβον οἱ Πέρσαι τὸν Ἰορδάνην καὶ τὴν Πα-
 λαιστίνην καὶ τὴν ἁγίαν πόλιν πολέμῳ, καὶ ἀπέκτειναν ἐν αὐτῇ
 διὰ χειρῶν τῶν Ἰουδαίων, ὡς φασὶ τινες, μυριάδας θ'· αὐτοὶ
 10 γὰρ ὠνούμενοι τοὺς Χριστιανούς, καθ' ἕκαστος ἠνέπρει, ἀπέκτει-
 νον αὐτούς. Ζαχαρίαν δὲ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων καὶ τὰ
 τίμια ξύλα λαβόντες σὺν αἰχμαλωσίᾳ πολλῇ ἐν Περσίδι ἀπή-
 γαγον. τῷ αὐτῷ ἔτει ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ ἀπὸ Μαρτίνου Κων- C
 σταντίνος ἕτερος, καὶ ἱεραπίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πα-
 15 τριάρχου.

Τῷ ε' ἔτει παρέλαβον οἱ Πέρσαι πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον καὶ
 Ἀλεξάνδρειαν καὶ Λιβύην καὶ ἕως Αἰθιοπίας, καὶ λαβόντες αἰχμα-
 λωσίαν πολλὴν καὶ λάφυρα καὶ χρήματα ὑπέστρεψαν. τὴν δὲ Καρ-
 χηδόνα μὴ δυνηθέντες παραλαβεῖν, πολιορκητὰς ἐάσαντες, ἀνε-
 20 χώρησαν.

Τῷ ζ' ἔτει ὑπάτευσεν Κωνσταντῖνος Ἡράκλειος, καὶ προ-
 βάλετο Καισαρα Κωνσταντῖνον τὸν μικρὸν ἴδιον ἀδελφόν, τὸν ἐξ
 Ἡρακλείου καὶ Μαρτίνου γεννηθέντα.

10 καὶ δευτ'

redegerunt. Heraclius autem missis legatis Chosroem hortatus est ut
 finem faceret crudeliter sanguinis hominum fundendi, secumque pa-
 ctum iceret. sed id Chosroes pro nihilo duxit. eo ipso anno Hera-
 clius Martinam duxit Augustamque salutavit, coronatam a Sergio pa-
 triarcha.

Quinto anno Persae Iordane occupata Palaestinam et urbem san-
 ctam vi expugnarunt, et in urbe per Iudaeos interfecerunt ad 90, ut
 fertur, hominum millia. Iudaei enim quisque pro suis facultatibus Chri-
 stianos a Persis emerunt atque nocaverunt. Zacharias patriarcha Hiero-
 solymitanus et veneranda crucis ligna cum ingenti praeda ac captivo-
 rum numero in Persidem sunt abducta. eodem anno Martina Heraclio
 alium Constantinum peperit, qui in Blachernis est a Sergio patriarcha
 baptizatus.

Sexto anno Persae universam Aegyptum Alexandream Africanque
 et omnia ad Aethiopiam usque occupaverunt, ac plurimis abductis ca-
 ptivis, ingenti cum praeda et pecunia domum redierunt, relictis qui
 Carthaginem frustra a se tentatam obsiderent.

Septimo anno Constantinus Heraclius consul fuit, Caesaremque fecit
 fratrem suum Constantinum minorem, Heraclii et Martiniae filium.

D Τῷ η' ἔτει πάλιν Ἡράκλειος ἀπέστειλεν ἐν Περσίδι πρέσβεις πρὸς Χοσρόην, αἰτούμενος εἰρήνην. ὁ δὲ Χοσρόης καὶ πάλιν αὐτὸν ἀπεπέμψατο, ἐπιὼν ὅτι οὐ φείσομαι ὑμῶν, ἕως ἂν ἀρτήσῃσθε τὸν ἰστανρωμένον, ὃν λέγετε θεὸν εἶναι, καὶ προσκυνήσητε τῷ ἡλίῳ. 5

Τῷ θ' ἔτει ἐστράτευσαν οἱ Ἄβαρας κατὰ τῆς Θράκης. ἀποστείλας δὲ Ἡράκλειος ἤτειτο εἰρήνην· καὶ συνθεμένου τοῦ χαγάνου ταύτην ποιεῖν, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἔξω τοῦ μακροῦ τείχους μετὰ πολλῆς δορυφορίας βασιλικῆς καὶ δώρων πολλῶν μεγάλων ὑποδέξασθαι τὸν χαγάνον καὶ λαβεῖν τὰ πιστὰ παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ βάρ- **10**
P 409 βαρος τὰς τε συνθήκας ἀθετήσας καὶ τοὺς ὄρκους ἄφνω τυραννικῶς κατὰ τοῦ βασιλέως ἐχώρησεν. ἐκπλαγεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἀπροσδοκῆτῳ φυγὰς ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψε. λαβῶν δὲ ὁ βάρβαρος τὴν τε βασιλικὴν ἀποσκευὴν καὶ ὄσους ἡδυνήθη καταλαβεῖν ὑπέστρεψε, πολλὰ χωρὶα τῆς Θράκης ληϊσάμενος ἐκ τοῦ ἀπρο- **15**
 δοκῆτως ἀπατήσαι τῇ ἐλπίδι τῆς εἰρήνης.

Τῷ ι' ἔτει Ἡράκλειος πρὸς χαγάνον πρέσβεις ἀπέστειλεν ἕνεκε περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων ἀθέσμων, καὶ πάλιν πρὸς **B**
 εἰρήνην προετρέπετο· ἐπιστρατεῦσαι γὰρ διανοοῦμενος κατὰ Περσίδος εἰρηνεύειν μετὰ τοῦ χαγάνου ἤθελεν, ὅς καὶ αἰδέσθεις τὴν **20**
 τοῦ βασιλέως ἀγάπην μετανοεῖν ἐπηγγέλλετο καὶ ἀγάπην ποιεῖν· καὶ στοιχῆσαντες πάντα ὑπέστρεψαν οἱ πρέσβεις μετ' εἰρήνης.

Octavo anno rursus Heraclius legatis in Persidem ad Chosroem missis pacem petiit. Chosroes denuo eos repulit, negans se Romanis velle parcere, nisi crucifixum diffiteantur, quem ipsi deum esse dicant, et nisi adorent solem.

Nono anno Avarae in Thraciam cum exercitu venerunt. mittit ergo Heraclius pacem petitum; cumque eam se compositurum Chaganus promitteret, ei extra Longum usque murum occurrit cum magno imperatorio comitatu, magnisque et multis donis Chaganum ad pacem fide ultro citroque data firmandam hortatus est. sed barbarus pactis ac iuramento conculcatis subito hostilem impetum in Heraclium dedit, ita ut re inopinata is percussus fuga in urbem se receperit. Chaganus impedimentis imperatoris, et quos potuit, hominibus aliquot captis, multa Thraciae oppida spe pacis ab eo ostensae, nihil tale expectantia, depraedatus domum abiit.

Anno decimo iterum Heraclius ad eum legatos mittit, per quos et contra foedus ab eo facta reprehendit et denuo ad pacem hortatur. nam bellum Persicum animo agitans eius causa cum Chagano cupiebat pacem habere. barbarus humanitatem Heraclii reveritis promisit se facta mutare, atque postmodo pacem culturam. ita legati imperatoris

τούτω τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ Πέρσαι πολέμῳ [ἀπὸ] Ἀγκύραν Γαλατίας.

Τῷ ια' ἔτει Ἡράκλειος ζῆλον θεῖον ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἀναλαβὼν, μετὰ τῶν Ἀβύρων εἰρηνεύσας, ὡς ἐνόμιζε, μετήνεγκε 5 τὰ στρατεύματα τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ διενεοῖτο τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ κατὰ Περσίδος χωρεῖν.

Τῷ ιβ' ἔτει, ἦγον τῷ ρολα' ἀπὸ κτίσεως κόσμου, μηνὶ C Σεπτεμβρίῳ γ', ἡμέρᾳ ε', ἐγένετο θεμάτιον τῶν Σαρακηνῶν παρὰ Στεφάνου Ἀλεξανδρίως τούτοις κανόνισαντος κρατῆσαι ἐν ἰσχυί 10 μὲν ἔτη τθ', ἐν δὲ συστροφῇ καὶ ἀκαταστασίᾳ καὶ συμφορᾷ ἕτερα ἔτη νς', ὡς εἶναι τὴν διακράτησιν αὐτῶν ἅπασαν ἐδυχοῦσαν καὶ δυοδυχοῦσαν ἔτη τξέ', ἐκ τῷ ξ' ἐνιαυτῷ, καθά φησι καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας "τάδε λέγει κύριος· ἔτι ἐνιαυτὸς ὡς ἐνιαυτὸς μισθωτοῦ, καὶ ἐκλείψει ἡ δόξα Κηδάρ, καὶ τὸ κατάλοιπον τῶν 15 τοξευμάτων νιῶν Κηδάρ τῶν ἰσχυρῶν ἔσται ὀλίγον." λείπει οὖν ἕως τῆς ..., ἐὰν ἄρα καλῶς ἐθεμάτισεν ὁ ἀστρονόμος Στέφανος· ἀλλ' ὡς οἶμαι λεπτὸν παχὺ ἔλαθεν ἐκείνον. χρηὴ δὲ εἰδέναι ὅτι ὁ Κηδάρ δευτέρος υἱὸς τοῦ Ἰσμαὴλ ἦν. τούτῳ τῷ ἔτει τελέσας ὁ D βασιλεὺς Ἡράκλειος τὴν ἰορτὴν τοῦ πάσχα, εὐθέως τῇ δευτέρᾳ 20 ἑσπέρᾳ ἐκίνησε κατὰ Περσίδος, λαβὼν ἀπὸ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν καὶ ἐκκλησιῶν χρήματα ἐν δανείῳ (ἀπορίαν γὰρ εἶχε τὸ παλάτιον· καὶ ταῦτα ἐχράζεε νομίσματα καὶ μιλιαρῖου), καταλιπὼν τὸν

cum pacta firmassent, pace composita domum profecti sunt. eo anno etiam Persae Ancyram Galatiae urbem expugnaverunt.

Anno 11 Heraclius divino Christianos defendendi ardore animi incitatus, constituta, ut putabat, cum Avaribus pace, exercitus ex Europa in Asiam transtulit, cogitavitque, deo adiuvante conatum suum, in Persidem ducere.

Anno 12, qui fuit ab initio mundi 6131, tertia mensis Septembris, septimane quinta die, Stephanus Alexandrinus Saracenis ex astris petita divinandi ratione vaticinatus est fore eorum potentiam ac dominationem validam per annos 309, inde alios 56 eam turbis tumultibus ac calamitatibus vexatam iri. rerum itaque eos potituros annos in universum utraque fortuna 365. in anno 60, sicut et vates Esaias praenuntiat (cap. 21) "hoc fatur dominus: annorum summa erit, quanta est anno mercenarii. tum gloria Cedaris interibit, exiguaeque erunt reliquiae iaculationum filii Cedaris robustia." desunt ergo usque ad * siquidem astrologus ille Stephanus thema legitime constituit. quanquam mea fert opinio aberrasse eum scrupulo valde magno. noris autem Cedarem secundum esse Ismaeli filium. hoc anno Heraclius solennitate Paschatis peracta, statim postridie sub vesperam adversus Persas movit. sumpsit ad eam expeditionem de domibus religiosis et templis mutuum pecuniam, fisco imperatoris inopia tum laborante; et ex ea cudit mo-

ἴδιον υἱὸν σὸν τῷ πατριάρχῃ Σεργίῳ ἐν Κωνσταντινουπόλει δεικ-
 κῆν τὰ πράγματα, σὸν Βόνῳ τῷ πατρικίῳ, ἀνδρὶ ἐχέφρονι καὶ
 τὰ πάντα συνετῷ καὶ πεπειραμένῳ. ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς τὸν χα-
 γάνον παρακλήσεις τοῦ ἐπικουρεῖν τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα
 10 ὡς φίλαν σπεισάμενον πρὸς αὐτόν, καὶ ἐπίτροπον τοῦ ἰδίου υἱοῦ 5
 τοῦτον ὠνόμασεν. ὁ Χοσρόης δὲ Σάην τὸν ἡγεμόνα μετὰ πολλῆς
 δυνάμεως κατὰ Ῥωμαίων ἀποστείλας πᾶσαν τὴν ἀνατολὴν ἠφάνι-
 σεν. ἔλθων δὲ ἐν Χαλκηδόνι ἱκανὸν χρόνον παρεκάθισεν. ὃς τὸν
 Ἡράκλειον μεθ' ὑποκρίσεως προσκαλεσάμενος τὰ πρὸς εἰρήνην
 ὤμιλησεν· ὁ δὲ τοῖς δολοῖς λόγοις πιστεύσας αὐτοῦ ἐκπέμπει σὸν 10
 αὐτῷ πρέσβεις μεγιστᾶνας πρὸς Χοσρόην ο', οἷς παραλαβὼν ἀτί-
 μους καὶ δεσμίους ἀπήγαγεν ἐν Περσίδι. ὁ δὲ Χοσρόης τὸν μὲν
 Σάην ὡς τὸν Ἡράκλειον ἰδόντα καὶ μὴ συλλαβόντα ἐδαρῆται
 ἐκέλευσε, τοὺς δὲ πρέσβεις ἐν φρουραῖς καὶ κακουχίαις κατεδί-
 15 κασεν· ἐπὲρ ὧν ἀθυμία καὶ θλίψις πολλὴ κατέσχε τὸν βασιλεῖα. 15
 εἶτα πάλιν Χοσρόης ἀπέστειλεν ἕτερον ἄρχοντα κατὰ Ῥωμαίων,
 ὀνόματι Σάρβαρον, ὃς μετὰ πλεόστης δυνάμεως ἦλθε πρὸς τὴν
 Ἀσίαν, τὴν Ῥωμανίαν ληϊζόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς βουλόμενος
 πρὸς Περσίδα χωρεῖν τάδε πρὸς τὸν πατριάρχῃν ἔφη "εἰς χεῖρας
 τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θειομητέρας καὶ σοῦ ἀφίημι τὴν πόλιν ταύτην 20
 καὶ τὸν υἱόν μου." καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν,
 μέλανα ὑποδήματα περιβαλόμενος καὶ πρηγῆς πεσὼν ἠόξατο εὖ-
 τως "δέσποτα Θεέ καὶ κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ παραδῶς ἡμᾶς
 εἰς ὄνειδος τοῖς ἐχθροῖς σου διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀλλ' ἐπι-

netam et miliarisia. ad urbem filium suum cum Sergio patriarcha reli-
 quit rebus gubernandis, addito Bono patricio, viro cordato variaque
 prudentia et usu rerum instructo. Chaganum quoque per literas horta-
 tus est ad opitulandum rebus Romanis, ut cum quo societatem firmasset,
 eumque filii sui tantom appellavit. interim Saes a Chosroe cum magno
 exercitu contra Romanos missus universum Orientem vastat; eumque ad
 Chalcedonem usque pervenisset, ibi aliquamdiu assedit. idem Heraclium
 simulata pacificationis spe ad colloquium de pactis invitavit. et imper-
 ator Saes fallacibus verbis deceptus mittit cum eo 70 de procoribus
 suis legatos ad Chosroem, quos Saes vinctos cum contumelia in Persi-
 dem adduxit. sed Chosroes Sai, quod Heraclium vidisset neque cepte-
 set, eum detrahi, legatos Romanos in custodiam dari maloque tractari
 iussit. alium deinde adversus Romanos decem emittit, nomine Sarba-
 rum. qui maximis cum copiis Asiam ingressus Romanorum diones de-
 praedatus est. ceterum Heraclius in Persidem iturus ita compellat pa-
 triarcham: "in manibus dei desparae et tuis relinque urbem hanc et
 filium meum." inde magnum templum ingressus, atratus calceos, pre-
 nus procubuit, itaque est precatus: "domine deus, et Iesu Christe, ne
 nos propter peccata nostra hostibus tuis irridendos praedonas: sed in-

βλέψας ἔλεησον, καὶ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δὸς ἡμῖν, C
 ὅπως μὴ καυχῆσονται οἱ ἀλάστορες κατὰ τῆς σῆς κληρονομίας
 ἐπαιρόμενοι.” ὃν ἰδὼν Γεώργιος ὁ Πισσιδῆς μετὰ τοιαύτης τα-
 πεινώσεως ἔφη “ὦ βασιλεῦ, μελεμβαφές πέδιλον εἰλῆξας πόδα,
 5 βάφαις ἐρυσθρὸν Περσικῶν ἕξ αἱμάτων.” λαβὼν δὲ μετὰ χεῖρας
 τὴν Θεανδρικήν ἀχειροποίητον μορφὴν τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν,
 κατὰ Περσῶν ἐστράτευσε μετὰ πλοίων διὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου,
 προσλαβόμενος εἰς συμμαχίαν πλῆθῃ Τούρκων καὶ ἄλλων ἐθνῶν.
 ἀπάρας τοίνυν τῆς βασιλείδος πρὸς Περσίδα χωρεῖ, καὶ διὰ τῶν
 10 Ῥωμαϊκῶν Θεμάτων διερχόμενος συνέλεγε στρατόπεδα, προστιθεὶς D
 αὐτοῖς καὶ νέον στρατὸν, οὗς καὶ γυμνάζων τὰ πολεμικὰ ἔργα ἔξε-
 παιδεύσει. διχῆ γὰρ διελὼν τὰς παρτιάζεις σὺν βοῆ πρὸς ἀλλή-
 λους ἀναιμῶτι ποιεῖν ἐκέλευε, κραυγάζειν τὸ πολεμικὸν καὶ παιθ-
 νας καὶ ἀλαλαγμὸν. καὶ διέγερον ἔχειν τούτους ἐδίδουσκεν, ἵνα
 15 κἂν ἐν πολέμῳ εὐρίσκωνται, μὴ ξεπίλωνται, ἀλλὰ θαρροῦντες
 ὡς εἰς παίγιον κατὰ τῶν Περσῶν χωρῶσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν
 σεβασμίαν εἰκῆν τῆς Θεανδρικής μορφῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ἐν ταῖς χερσὶ κατέχων ἀπῆρξατο τῶν ἀγώνων, πιστὰ δούς
 τῷ λαῷ ὡς σὺν αὐτοῖς μέχρι θανάτου ἀγωνίσεται καὶ ὡς τέκνα
 20 οἰκεία τούτους περιθάλλει· ἐβούλετο γὰρ τὴν ἔξουσίαν οὐ φόβῳ,
 ὅσον ἐν πόθῳ ἔχειν. εὐρῶν δὲ τὸν στρατὸν εἰς φόβον πολλὸν καὶ P 411
 διχόνοιαν ἀταξίαν τε καὶ ἀκοσμίαν, καὶ εἰς πολλὰ μέρη διεσπαρ-
 μένον, συντόμως πάντας εἰς ἓν συνήγαγε, καὶ νουθετήσας πολλὰ

5 βάφαις Goarus: legebatur βιάφαις 19 ἀγασίξεται P

tuere in nos ac miserere nostrum, ac victoriam de hostibus tuis concede,
 ne gloriantur scelerati et tuae insultent hereditati.” hunc ita animo de-
 misso orantem videns Georgius Pissidensis ita allocutus est
 nigrum imperator nunc indute calceum
 rubefacies, tinctum cruore Persico.

inde Heraclius in manus sumpta Christi imagine, quam sine manuum
 opera effectam supra retulimus, Euxinum mare adversus Persas navi-
 gavit, adsciscens Turcorum et aliarum nationum auxiliares copias. in
 itinere ex Romanis provinciis copias contraxit, nove etiam scripto exer-
 cita, hunc ad pugnam exercuit, in duas divisum acies, mandatoque ut
 incruento congregarentur praelio, clamorem militarem ac paeanas et
 strepitum ederent; eoque animos eorum excitavit, ut ne pugnae tempore
 rem insolentem exhorrescerent, sed hostes audacter et quasi ludam
 agentes aggredierentur. ipse venerandam illam Christi imaginem mani-
 bus tenens certamina princeps obibat, fide data multitudini promittens
 se ipsis ad mortem usque in pugna adfuturum, eosque instar liberorum
 tutaturum: volebat enim imperium potius favore quam metu suorum
 stabiliri. cum autem in exercitu reperiret omnia metus dissensionem
 confusionisque plena, cum in multas ante partes dissipatum compendio

τούτων τὸ φρόνημα ἀνέστησε καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων ἔπλωσε, παραγγείλας ἀδικίας μὲν ἀπέχεσθαι εὐσεβείας δὲ ἀντέχεσθαι. παραγενόμενος δὲ ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀρμενίας προτρέχειν πλήθος ἱππέων Περσικῶν ἤκουσε πρὸς τῷ ἐπιπεσεῖν ἄφνω τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων. οἱ δὲ προτρέχοντες πάλιν Ῥωμαῖοι τούτοις συναντήσαντες 5 τὸν τε στρατηγὸν αὐτῶν δεσμώτην ἤγαγον πρὸς Ἡράκλειον καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀνείλον. ἐπεὶ δὲ χειμῶν κατέλαβεν, ἀποκλίνας **B** ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ τοῦ Πόντου κλίμα ἔδοξε τοῖς βαρβάροις ἐν τούτῳ παραχειμάζειν. λαθῶν δὲ τοὺς Πέρσας καὶ ἐπιστραφεῖς εἰς τὴν Περσίδα εἰσβάλλει. τοῦτο μαθόντες οἱ βάρβαροι εἰς 10 ἄδυμίαν ἤλθον. ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτῶν ἔρχεται ἐν Κιλικίᾳ, ὅπως ἐπὶ Ῥωμαίαν ἐξελθὼν τούτους περιτρέψῃ. φοβηθεὶς δὲ πάλιν ἠναγκάσθη ἀκολουθεῖν ὀπίσω τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, κλέψαι τὸν πόλεμον μεριμνῶν διὰ νυκτὸς ἀφεγγοῦς. ἡ δὲ σελήνη ὑπέρστη κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα ἐκ τοῦ συμβεβηκότος. κακ' αὐτοῦ δειλιῶν 15 τῷ βασιλεῖ προσβαλεῖν τὰ ὄρη καταλαμβάνει. ἐκείθεν δὲ κατερχόμενος λάθρα συμπλοκὰς μερικὰς ἐποιεῖτο, καὶ ἐν παντὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπρωτεύον· καὶ θύρσος ἔλαβεν ὁ στρατός, τὸν βασιλεὺς **C** ὄρων προπηθῶντα ἐτόλμως καὶ προπολεμοῦντα. καὶ δὴ συμβολῆς κυρτερᾶς γενομένης νικῶσι Ῥωμαῖοι, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπο- 20 σκευὴν αὐτῶν λαμβάνουσι, σφάζουσι δὲ ἅπαν τὸ Περσικὸν πλήθος, ὀλίγων τινῶν διαδράντων. ἔθεν οἱ Ῥωμαῖοι τῷ θεῷ καὶ τῷ βασιλεῖ ἠὲ χαριστὸν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν στρατὸν σὺν τῷ

in unum collegit, correctisque militum animis fiduciam auxit, et in barbaros inflammavit, hortatus ut iniustitia repudiata pietatem colerent. ut Armeniae fines intravit, occurrere sibi intellexit turmam equitum Persarum, quibus animus erat subito ipsum adoriri. sed Romani qui in primo erant agmine, cum in hos incidissent, multis caesis ducem eorum vinctum ad Heraclium adduxerunt. ingruente hieme in Ponticam regionem deflexit Heraclius; cumque eum ibi hiematurum Persae opinarentur, clam ipsis reversus in Persidem irruit. hoc auditum barbarorum animos delecit. et eorum ductor, cum Romanorum avertendorum causa in Ciliciam duxisset, rebus suis metuens, necesse habuit Romanos a tergo subsequi. cumque statuisset nocte quadam obscura furtim hostes laedere, accidit forte ut luna ea nocte emergeret. itaque Romanos aggredi non ausus montes occupat; atque inde degressus levia committit praelia, in quibus omnibus Romana res fuit superior. animos exercitui auxit imperatoris alacritas, qui andacter in primam aciem prosiliebat ac pro suis propugnabat. iusta deinde concerta pugna victores Romani Persicum exercitum deleverunt, tantam paucis quibusdam fuga elapsis, omnibusque hostium impedimentis potiti sunt. ob haec Romani deo et imperatori gratias egerunt, ceterum He-

στρατηγῶ καταλιπὼν εἰς Ἀρμενίαν παραχημῶσαι, αὐτὸς εἰς τὸ Βυζάντιον ὑπέστρεψε.

Τῷ γ' ἔτει ἀπάρας τῆς βασιλευούσης κατὰ τάχος εἰς Ἀρμενίαν ἀβίηκε. Χοσρόης δὲ ἀπέστειλε τὸν Σαρβαραζᾶν σὺν τῷ 5 ἑαυτοῦ στρατῷ κατὰ Ῥωμανίας. Ἡράκλειος δὲ Χοσρόῃ ἐδήλου εἰρήνην ποιῆσαι· ὃ δὲ λόγον οὐδένα τούτου ἐποίησατο. καὶ ὁ D βασιλεὺς εἰσέβαλεν εἰς τὴν Περσίδα. ὅπερ μαθὼν Χοσρόης τὸν Σαρβαραζᾶν ὑποστρέψαι ἐκέλευσε· καὶ ἐπισυνάξας πάντα τὰ Περσικὰ στρατεύματα παραδίδωσιν αὐτὰ τῷ Σάν· ὃς κατὰ τά- 15 γος ἐνωθεὶς τῷ Σαρβαραζᾶ, χωροῦσι κατὰ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ λόγοις παραινετικοῖς τὸν λαὸν διεγείρας ἐν τῇ ἐνδοτέρῃ Περσίδι χωρεῖ, πυρὶ ἀφανίζων τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμους. ἀκούσας δὲ ἐν Γαζακῷ . . . ὄρμη' κατ' αὐτοῦ. καὶ προπέμψας τινὰς τῶν ὑπ' αὐτὸν Σαρακηνοὺς προτρέχειν, συναντῶσι τῇ τοῦ Χοσρόου βέβλα, 20 καὶ τούτων τοὺς μὲν ἀνελόντες τοὺς δὲ κρατήσαντες σὺν τῷ στρα- P 412 τηγῷ αὐτῶν τῷ βασιλεὶ προσήγγον. τοῦτο μαθὼν Χοσρόης φυγῇ ἐχρήσατο. ὁ δὲ βασιλεὺς καταδιώξας τοὺς μὲν πολεμιστὰς ἀνείλε, τοὺς δὲ φεύγοντας διεισκέδασε. καὶ καταλαβὼν τὴν Γαζακὸν πόλιν, ἐν ἣ ὑπῆρχεν ὁ ναὸς τοῦ πυρός καὶ τὰ χρήματα 20 Κροίσου τοῦ Αὐδῶν βασιλέως καὶ ἡ πλάτη τῶν ἀνδράκων, καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ εὗρε τὸ μνσαρὸν εἶδωλον τοῦ Χοσρόου, τό τε ἐκτύπωμα αὐτοῦ ἐν τῇ τοῦ πάλαιον σφαιροειδεῖ στέγῃ ὡς ἐν οὐρανῷ καθήμενον, καὶ περὶ τοῦτο ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα,

raclius exercitu cum duce in Armeniam in hiberna dimisso Byzantium rediit.

Anno decimo tertio in Armeniam se contulit. cum vero Chosroes Sarbarazam cum copiis in Romaniam emitteret, et ab Heraclio ad pacem componendam provocatus contemptim legatos audivisset, Heraclius in Persidem irrupit, quo cognito Chosroes Sarbarazam revocat, contractosque quotquot habebat Persicos exercitus Saino tradit; isque statim se cum Sarbaraza coniunxit, atque una ambo adversus imperatorem duxerunt. sed Heraclius animos militum oratione exhortatus in Persidem interiorem perrexit, urbes et oppida incendio perdens. cumque inaudivisset Chosroem Gazaci esse, contra eum contendens quosdam Saracenorum, quos secum ducebat praecurrere iussit; qui in Chosroae excubitores inciderunt, hostesque partim interfecerunt, alios cum duce captos ad imperatorem adduxere. Chosroes ea re percepta fugam fecit. Heraclius persequens bellatores interfecit, fugientes dissipat, urbemque Gazacum capit. ea in urbe fuit fanum solis, thesaurus Croesi Lydorum regis, et impostura carbonum. ingressus autem in eam abominandum offendit Chosroae simulacrum et effigiem eius in globi formam, referente palatii tholo tanquam in caelo sedentem. circum erant sol

- οἷς ὁ δεσποδαίμων ὡς θεοῖς ἐλάτρευε, καὶ ἀγγέλους ἀπ' αὐτοῦ σκηπτροφόρους περιέστησεν. ἐκεῖθ' ἐν τε σταγόνας στάζειν ὡς ὕετος καὶ
 B ἤχους ὡς βροντὰς ἐξηγεῖσθαι ὁ θεομάχος ταῖς μηχαναῖς ἐπετεχνάσατο. ταῦτα γοῦν πάντα περὶ ἀναλώσας, καὶ τὸν τοῦ πυρὸς ναὸν κατακαύσας καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, συντόμως κατεδίωκεν ἕ
 ὀπίσω Χοσρόου ἐν τοῖς στενοῖς τῶν Μήδων χωρίοις, ἐν οἷς καὶ πολλὰς πόλεις καὶ χώρας ἐπόρθησε. συμβούλιον δὲ ποιήσας τοῦ
 πυραχειμάσαι, ἀγγίζει τὸν λαὸν ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἀποδὲξας τὰ τοῦ θεοῦ ἄχραστα εὐαγγέλια εἶδεν ἐπιτρέποντα ἐν Ἀλβανίᾳ
 παραχειμάσαι. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῆς ὁδοῦ ἔχων σὺν αὐτῷ πολλὴν
 αἰχμαλωσίαν Περσικὴν, ὡσεὶ πεντήκοντα χιλιάδας, τούτους τῇ
 C Τῷ ἰδ' ἔτι Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Σαρβαραζᾶν ἄλλον στρατηγὸν ἐξοπλίσας μετὰ λαοῦ πρὸς Σαρβαραζᾶν ἀπέστει-
 λεν, ὡς ἐνωθέντας ἀμφοτέροισι πολεμῆσαι Ῥωμαίοις. τοῦτο 15
 γοῦς, ὁ βασιλεὺς ἔσπευσε συμβαλεῖν πόλεμον μετὰ Σαρβαραζᾶ
 πρὸ τοῦ ἐνωθῆναι αὐτὸν τῷ Σαρβαραζᾶ, καὶ πολλὰς ἐκδρομὰς
 κατ' αὐτοῦ ποιησάμενος εἰς δεξιὰν αὐτὸν ἐνέβαλεν. ὀπισθεν δὲ
 ἀμφοτέροισι ἔλασας κατὰ Χοσρόου μετὰ σπουδῆς ἤλαυνεν. αὐτο-
 μολοῦσι δὲ δύο τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ πείθουσιν 20
 αὐτούς ὅτι ἐκ δεξιᾶς φεύγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι. ἤλθε δὲ αὐτοῖς καὶ
 φήμη τὸν Σαῦν στρατηγὸν Περσῶν καταλαμβάνειν μεθ' ἑτέρου
 D στρατεύματος εἰς βοήθειαν. τοῦτο μαθόντες Σαρβαραζᾶς τε

22 καταβαίνειν forte. margo P

luna et astra, quibus ille superstitiosus tanquam diis serviebat, circumstantibus sibi angelis sceptrigeris. machinas porro impius paraverat, quae ex eo loco guttas pluviae instar emitterent semitamque tonitrus aemulum ederent. haec omnia ipsamque ignis aedem et totam urbem combussit Heraclius; propeaque Chosroem per angustias Mediae insecutus multas urbes et multos agros vastavit. deinde cum de hibernis deliberaret, triduo exercitum lustrat, apertisque postea inviolatis del evangelis invenit sibi mandari ut in Albania hiebet. in itinere porro captivos Persas, quos secum ducebat ad septingentos, ut erat homo animo misericordii, ductas miseratione vinculis solvit.

Anno decimo quarto Chosroes Persarum rex Sarbarazam alium ducem copiis instruit, mittitque ad Sarbarazam, ut conjunctis viribus in bellum contra Romanos gerant. quod ut rescivit imperator, cum Sarbarazam praefecti congressi studuit, antequam se ei Sarbarazas conjungeret. itaque eum crebris impressionibus exterruit. porro utroque post se relicto Chosroem festinanter insecutus est. tum duo Romani ad Persas transfugentes iis persuadent Romanis fugae causam esse motum. simul et rumor adfertur Sain Persarum ducem novo cum exercitu advenire, suis auxilio missum. his cogitatis Sarbarazas et Sarbarazas in

καὶ Σαρβαραζᾶς ἠγωνίσαντο συμβαλεῖν πόλεμον Ἡρακλείῳ πρὸ τοῦ φθάσαι τὸν Σαῖν, καὶ τὴν νίκην ἐπ' αὐτοὺς μετενεγκεῖν. πιστεύσαντες δὲ καὶ τοῖς αὐτομόλοις ἐχώρησαν κατὰ Ἡρακλείου. καὶ πλησιάσαντες αὐτῷ κατεσκήνωσαν, βουλόμενοι ἅμα πρῶτ' 5 συμβαλεῖν. ὁ δὲ Ἡράκλειος ἀπύρατος ἀπ' ἐσπέρας ὠδενσε δι' ὕλης τῆς νυκτός, μακρὰν τε γενόμενος ἀπ' αὐτῶν, εὐρῶν πεδίον γλοφόνον, ἠπλήκωσε. νομισάντες δὲ οἱ βάρβαροι αὐτὸν ἐκ δειλίας φεύγειν ἀκόσμως ἐδίωκον· αὐτὸς δὲ ὑπαντιάσας αὐτοῖς ἐκρότησε πόλεμον, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ τρέπει τοὺς βαρβάρους, καὶ 10 τοῦτους διὰ τῶν φαράγγων διώξας πλήθη πολλὰ ἀνείλεν. ἐν τῷ P 413 μεταξὺ δὲ τῶν ἀγόνων ὄντων ἐφθασε καὶ ὁ Σαῖν σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρατῷ. συμβαλὼν δὲ καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ τοῦτον τρέψας πολλοὺς ἀνείλε καὶ τοὺς λοιποὺς δίκαιε φεύγοντας, παρέλαβε δὲ καὶ τὸ τοῦλδον αὐτῶν.

15 Ὁ δὲ Σαρβαραζῆς ἐνωθεὶς τῷ Σαῖν ἐπισυνήξε τοὺς ὑπολειφθέντας βαρβάρους, καὶ κάλιν διανοοῦντο κατὰ τοῦ βασιλέως χωρεῖν. ὁ δὲ Ἡράκλειος ἐπὶ τὴν τῶν Οὐννων χώραν καὶ ταῖς 20 τοῦτων δυσχωραῖς ἤλαυνεν ἐν τόποις τραχεῖσι καὶ δυσβάτοις. οἱ δὲ βάρβαροι ὀπίσω αὐτοῦ ἠκολούθησαν. οἱ μὲντοι Λαζοὶ ἅμα 30 τοῖς Ἀβυσογοῖς δειλιάσαντες ἀπέσπασαν ἑαυτοὺς τῆς τῶν Ῥωμαίων B συμμαχίας καὶ οἴκαδε ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Σαῖν ἦσθεὶς ἐπὶ τούτῳ θυμῷ πολλῷ σὺν τοῖς βαρβάροις ἐχώρει κατὰ Ἡρακλείου. ὁ δὲ βασιλεὺς λόγοις τὸν στρατὸν ἀναπτερώσας παρήγει λέγων "τὸ πλῆθος ἡμᾶς, ἀδελφοί, μὴ ταραττέτω· Θεοῦ γὰρ θέλοντος εἰς

id incubuerunt, ut cum Heraclio confingerent prius quam Sais superveniens ad sese victoriae laudem transferret. fidem quoque transfugarum sermoni habentes ad Heraclium accesserunt, et in propinquo castra posuerunt, in animo habentes prima luce manum conserere. Heraclius autem motis sub vesperam castris per totam noctem iter fecit, proculque ab hostibus in campum virentem progressus ibi castra posuit, quem barbari prae metu fugisse rati confuso agmine persecuti sunt. Heraclius autem iis occurrit, pugnaque commissa divinitus adiutus eos fudit, insectusque per convalles magnam stragem hostium edidit. durante adhuc eo certamine Sainus quoque suo cum exercitu supervenit: sed et hunc fudit Heraclius. multaue caede hostium facta palantes reliquos in fuga dissipavit, capto etiam tuldo hostium.

Inde Sarbarazas cum Saino coniungit se, cumque reliquos barbaros collegissent, denuo adoriri Heraclium statuunt. verum is per aspera et transitus difficiles habentia loca ad Hunnorum regionem contendit, insequentibus a tergo barbaris, cum quidem Lazi et Abasgi formidine correpti desertis Romanis domum discesserunt. quo facto delectatus Sainus audacter cum suis in Heraclium ivit. imperator autem animos suorum tali oratione excitavit. "nolite, fratres, hostium multitudine terreri: unus enim nostrum, deo ita volante, mille viros fugabit. im-

διώξει χιλίους. Θύσωμεν οὖν τῷ θεῷ ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν σωτηρίας. λάβωμεν στέφη μαρτύρων, ἵνα ὁ μὲλων ἡμῶς ἐπαινήσῃ χρόνος.” τοῦτοις καὶ ἄλλοις πλείοσι παραθαρήνας τὸν στρατὸν φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐξαρτύει τὸν πόλεμον. καὶ στάντες ἐπ’ ἀλλήλοις ἀπὸ μικροῦ διαστήματος ἔωθεν 5

C μέχρις ἑσπέρας ἀλλήλοις οὐ συνέβαλον. ἑσπέρας δὲ καταλαβούσης ὁ βασιλεὺς τῆς ὀδοπορίας εἶχετο, καὶ οἱ βάρβαροι πάλιν ὀπίσω αὐτοῦ ἠκολούθουν. ἐναλλάξαντες δὲ τὴν ὁδόν, προλαβεῖν τοῦτον βουλόμενοι, ἐμπέτουσιν εἰς τόπον τελματώδη, καὶ ἠναγκάσθησαν ἐξελεθεῖν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν γῆν Περσαιμενίας 10

παρέτριχε. τῆς γῆς δὲ ἐκείνης ὑπὸ τῶν Περσῶν κρατουμένης πολλοὶ συνέτριχον τῷ Σαρβαραζᾷ, καὶ ἠϋξέτο ὁ λαὸς αὐτοῦ· χειμῶνος δὲ ἐπιγενομένου ἐσκοπίσθη ἕκαστος εἰς τὸν ἴδιον τόπον. τοῦτο μαθῶν ὁ βασιλεὺς διανοεῖτο ἐν νυκτὶ κλέψαι τὸν πόλεμον. καὶ ἐπιλεξάμενος ἵππους εὐσθενεῖς, καὶ τοῦ στρατοῦ τοὺς ἀν- 15

D δρειότερους διελών, προάγειν τοὺς μὲν ἐκέλευσε κατὰ τοῦ βαρβάρου, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἐτέροις ὀπίσω τούτων ἔπιετο. σπεύσαντες δὲ κατέλαβον χωρίον Ἀλβανῶν ὥρα θ’ τῆς νυκτός. τῶν δὲ Περσῶν γόντων τὴν ἔφοδον καὶ ὀρησάντων κατ’ αὐτῶν, οἱ Ῥωμαῖοι τούτους πάντας ἀνελον, πάρεξ ἐνὸς τὸ τοῦ λόγου πρυ- 20

φόρου, ὃς καὶ τῷ βαρβάρῳ ἐμήνυσεν. ὁ δὲ βάρβαρος γυμνὸς καὶ ἀνυπόδετος ἵππῳ ἐπιβὰς φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίζετο. τούτου τὰς γυναῖκας καὶ πᾶν τὸ Περσικὸν ἄνθος, ἄρχοντάς τε καὶ σατράπας καὶ στρατιώτας ἐπιλέκτους καταλαβῶν ἀνελθόντας ἐπὶ

molemus nos deo pro fratrum nostrorum salute, coronasque martyrum adipiscamur, ut posteritas nos laudet.” his aliisque pluribus cohortatus suos laeto vultu aciem instruit. constiterunt adversae acies exiguo interiecto spatio, et usque ad vesperam conflictu abstinuerunt. vespera ingruente imperator in itinere perrexit, rursus barbaris a tergo sequentibus. qui cum mutata profectione antevertere conarentur, inciderunt in palustria loca, indeque exire rursus coacti sunt. imperator autem cum iuxta Persarum duceret, eaque regio Persis subesset, multi ex ea ad Sarbarazam profecti copias eius auxerunt: sed hieme appetente domum quisque suam discesserunt. eo comperto Heraclius nocta statuit hostes aggredi. itaque delectos equites robore praestantissimos et militum fortissimos praecedere iubet, ipse cum reliquis subsequitur. ita Romani festinantes castellum Albanorum hora noctis nona occupant. quibus cum Persae, adventu eorum cognito, occurrerent, occisione a Romanis caesi sunt, solo, ut proverbio dici solet, facigero superstitite, qui cladem barbaro indicavit. barbarus nudus et sine calceis equo insilluit, fugaque sibi consuluit. huius uxores et Persicum florem omnem, principesque et satrapas et delectos milites, cum super tecta domorum

τῶν δωματίων καὶ πόλεμον κροτοῦντας, διὰ πυρὸς καθήλε, καὶ οὓς μὲν ἔκτεινεν, οὓς δὲ πυρὶ ἀνάλωσεν, οὓς δὲ αἰχμαλώτους ἔλαβεν· ὀλίγοι δὲ πάνυ φυγόντες ἐσώθησαν. ἔλαβε δὲ καὶ τὰ ὄπλα τοῦ βαρβάρου, τὴν τε χρυσὴν ἀσπίδα καὶ μάχαιραν καὶ P 414
 6 δόρυ, καὶ τὴν χρυσὴν καὶ διάλιθον ζώνην καὶ τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ. ταῦτα δὲ λαβὼν χωρεῖ κατὰ τῶν διεσπαρμένων ἐν τοῖς χωρίοις, οὓς καὶ διώξας πολλοὺς ἔκτεινε καὶ δεσμίους ἔλαβεν. εἶτα ἐπισυνάξας τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον μετὰ χαρᾶς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις παρεχέμασε.

- 10 Τῷ μὲν ἔτι ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος μετὰ τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ τὴν τῶν Σύρων ὁδὸν τὴν ἐπὶ τῷ Ταύρῳ ὑπερβάς, ἐν ἑπτὰ ἡμέραις κόπῳ πολλῷ καταλαμβάνει τὸν Τίγριν ποταμὸν, εἶτα τὴν Μαρτυρόπολιν καὶ τὴν Ἀμιδαν· καὶ διαναπαύονται ὁ τε στρατὸς καὶ ἡ αἰχμαλωσία. ἐντεῦθεν γράμματα πρὸς τὸ Βυζάντιον ἔξα-
 15 ἴστευεν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν πάντα ἐδήλωσε, καὶ B
 χαρὰν τῇ πόλει ἐνεποίησεν. ὁ δὲ Σαρβαραζᾶς ἐπήλθε κατ' αὐτοῦ. ἐπιλιξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἴλην στρατιωτῶν ἀπέστειλε φυλάττειν τὰς πρὸς αὐτὸν ἀγούσας κλεισοῦρας, καὶ αὐτὸς τὰς πρὸς ἀνατολὴν ἐκδρομῶν διεξόδους ἀντιπρόσωπος ἦει τοῖς βαρβάροις,
 20 καὶ περᾶσας τὸν Νυμφίον ποταμὸν κατέλαβε τὸν Ἐδφράτην, ἐν ᾧ ἡ πλεκτηὶ γέφυρα ἐκ σχοινίων καὶ ἐρίων ἦν, ἣν ὁ Σαρβαραζᾶς λύσας ἐπὶ τὴν ἑτέραν γῆν πᾶσαν μετήγαγε. παραδρομῶν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν ποταμὸν εὔρε πόρον, καὶ ἀκινδύνως τοῦτον ἐπέρυσε παραδόξως τῷ Μαρτίῳ μηνί. καὶ καταλαβὼν τὰ Σαμόσατα, πάλιν

confugisse ac defensionem moliri videret, igne confecto depulit, aliosque interfecit, quosdam cremavit, reliquos cepit, per paucis fuga elapsis. potitus est etiam armis barbari, aureo scuto et gladio et hasta ac cingulo aureo gemmato et calceis. inde in eos duxit qui per agros dispersi erant; eosque insecutus multos occidit, multos cepit. exin contractis hilari animo copiis ibi hiemavit.

Anno 15 Heraclius cum exercitu, itinere quod per Taurum montem in Syriam ducit superato, septimo die post exhaustam magnam laborem ad Tigrim fluvium pervenit. inde per Martyropolin et Amidam urbes itinere facto exercitum et captivos quiete refecit. indeque literas de rebus suis Byzantium misit, quae magnum in urbe gaudium excitaverunt. Sarbarazas porro adversus eum tendebat. ideo Heraclius misso militum agmine claustra, quibus ad eum iter erat, servare iubet; et ipse per exitus profectus qui versus Orientem sunt, adversum se barbaris fert. tam Nymphio amne traiecto ad Euphraten pervenit. erat is ponte ex funibus et lana contexto instratus; quem Sarbarazas solum in alteram partem totum transtulit. ceterum Heraclius vadum fluminis reperit, dum ad ripam eius decurrit: itaque praeter omnium opinionem Euphraten transit mense Martio. inde occupatis Samosatis rursus Tau-

τὸν Ταῦρον διαβὰς εἰς Γερμανίικειαν ἀφίκετο, καὶ περάσας τὴν
 C Ἀδαναν ἦλθεν εἰς τὸν Ταῦρον ποταμὸν. ὁ δὲ Σαρβαραζᾶς τὴν
 γέφυραν πάλιν ἐκτείνας τὸν Εὐφράτην ἐπέρασε καὶ ἠκολούθει
 ὀπίσω αὐτοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς περάσας τὸν Σάρον διανέπαινε τὸν
 στρατὸν. καταλαμβάνει δὲ καὶ ὁ βάρβαρος εἰς τὸ ἀντίπεραν⁵
 μέρος. εὐρῶν δὲ τὸν ποταμὸν καὶ τὴν γέφυραν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ
 προπύργια κρατηθέντα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἠπλήκωσεν. οἱ δὲ
 Ῥωμαῖοι ἀτάκτως ἐκτρέχοντες διὰ τῆς γεφύρας πολλὸν φόνον ἐποι-
 οῦντο Περσῶν· οἷς ὁ βασιλεὺς παρήνεί μὴ ἐκτρέχειν ἀτάκτως,
 μήπως γένωνται τοῖς ἐναντίοις ὁδός. οἱ δ' οὐκ ἐπέειποντο, καὶ¹⁰
 μετ' οὐ πολὺ δίκην ἔτισαν τῆς παρακοῆς, τοῦ βαρβάρου ἐνέδρας
 κατ' αὐτῶν ποιησάμενοι. οὗτος ὁ βασιλεὺς ἑωρακῶς ἀναιρουμένους
 D συνειλημύνατο. ἀνὴρ δὲ τις γιγαντιαῖος μέσον τῆς γεφύρας τῷ
 βασιλεῖ συναντήσας προσέβαλεν· ὃν καὶ παύσας ὁ βασιλεὺς ἐν
 τῷ ῥέειθρῳ ἔρριπεν. οὗτος πεσόντος οἱ βάρβαροι εἰς φυγὴν ἐιράπη-¹⁵
 σαν, καὶ τῷ στενωπῷ τῆς γεφύρας εἰς τὸν ποταμὸν ἔρριπτοῦντο.
 ἄλλοι δὲ ξίφεισιν ἀνηροῦντο, τοῦ βασιλέως μετ' ὀλίγων ταῦν
 γενναίως ἀπομαχομένου ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὡς καὶ τὸν Σαρβαραζᾶν
 ἐκπλαγῆναι καὶ πρὸς τινα μαγαρίτην εἰπεῖν “ὄρξς τὸν Καίσαρα,
 ὦ Κοσμᾶ, πῶς θρασὺς πρὸς τὴν μάχην ἴσταται καὶ πρὸς²⁰
 τοσοῦτον πλῆθος μόνος ἀγωνίζεται;” ἐκ γὰρ τῶν βασιλικῶν
 P 415 παρασῆμων ἰγνωρίζετο. καταλυβοῦσης δὲ τῆς ἐσπέρας ἀπ' ἄλ-

8 προπύρεια P

rum transit et Germaniciam pervenit, Adanaque peragrata ad Taurum
 amnem accedit. interim Sarbarazas rursus ponte extento Euphratem
 traiecit Romanosque insequitur. imperator Saro transmissio exercitum
 quiete relaxat. venit et barbarus ad alteram fluminis partem, cumque
 cerneret amnem pontem et propugnacula in eo a Romanis occupata,
 castra posuit. Romani porro incomposito agmine per pontem excurran-
 tes multos Persas interfecerunt, nequicquam imperatore monente ne
 ita nullo ordine evagarentur atque insidiis se hostium exponerent. ita-
 que non multo post a Persis per insidias circumventi poenas suae con-
 tumaciae ac temeritatis dederunt. ipse tunc imperator suis in periculo
 constitutis opem tulit, ac quendam gigantiformem in medio pontis se-
 cum congressum ferit inque profluentem deturbavit. cuius casu reliqui
 etiam barbari territi cum fugam facerent, obsistente pontis angustia,
 alii in amnem deiecti, alii gladiis interfecti sunt. imperator eo tempore
 paucis quibusdam stipatus pugnam oblit, fortitudine quam pro hominis
 natura maiore, adeo quidem ut Sarbarazas admiratione percussus cui-
 dam Magaritas dixerit “videsne, o Cosma, Caesarem?” agnoscebatur
 autem insignibus imperatoris. “quanta is audacia praelium subistit,
 solusque contra tantam multitudinem certat?” nox superveniens praec-

λήλων διέστησαν, και ὁ βάρβαρος φοβηθεὶς διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τοῦτόπισω ὑπέστρεψεν, ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ πρὸς Σεβάσταιαν ὤρμησε, και τὸν Ἄλιν περάσας ἐκεῖ παρεχέμασεν. ὁ δὲ Χοσρόης μανεὶς ἔλαβε τὰ κειμήλια πασῶν τῶν ὑπὸ Πέρσας ἑκκλησιῶν, και ἠνάγκαζε τοὺς Χριστιανοὺς κοινωῆσαι τῆ τοῦ Νεστορίου θρησκεία, πρὸς τὸ πληῆσαι τὸν βασιλεῖα.

Τῷ ἑξ ἔτι ὁ Χοσρόης πέντε ἐποίησατο στρατιῶν ἀπὸ τε ξένων και πολιτῶν και αἰκιστῶν και παιτῶν γένους. και ἐκ τούτων ἐκλεξάμενος και τῷ Σαῖν παραδοὺς στρατηγῶν, ἄλλας τε ἑχιλιάδας ἐκ τῆς φύλαγγος τοῦ Σαρβάρου τούτοις συνῆψεν, οὓς και Β χρυσολόχας ὠνόμασε, και κατὰ τοῦ βασιλέως ἀπέστειλε. τὸν δὲ Σάρβαρον σὺν τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ στρατεύμασι κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐπεμψεν, ἕως τοῖς ἐκ δύσεως Ὀννοις, οὓς και Ἄβαρας καλοῦσι, μετὰ και Σθλαβίων και Γηπέδων συμφωνήσας 15 κατὰ τῆς πόλεως χωρήσασαι και ταύτην πολιορκήσασαι. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν εἰς τρεῖς διαιρέσεις ἐχώρισε, και τοὺς μὲν ἐπεμψεν εἰς φυλακὴν τῆς πόλεως, τοὺς δὲ παραδοὺς Θεοδώρῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ κατὰ τοῦ Σαῖν πολεμεῖν ἐκέλευσε. τὸ δὲ τρίτον μέρος αὐτὸς λαβὼν ἐπὶ Λαζικὴν ἐχώρει, και 20 τοὺς Τούρκους τῆς ἐφῆς, οὓς και Χαζάρους ἑνομάζουσι, εἰς συμμαχίαν ἐκάλει. ὁ δὲ Σαῖν σὺν τῷ νεολέκτῳ στρατῷ τὸν τοῦ βασιλέως ἀδελφὸν Θεόδωρον καταλαβὼν πρὸς πόλεμον ὑπῆλσατο. C τοῦ δὲ Θεοῦ διὰ πρεσβειῶν τῆς Θεοτόκου συνεργήσαντος, πολέμου κροτηθέντος χάλαζα παραδόξως κατὰ τῶν βαρβάρων κατηνέχθη

him diremit. barbarus autem sibi metuens retro ablit. Imperator porro suos ad Sebasteam adducit, ac tralecto Haly flumine ibi hiemat. at Chosroes insania percitus donaria omnium ecclesiarum quae sub Persis erant abstulit; utque Heraclio aegre faceret, Christianos omnes ad sectatatem Nestorianae religionis adegit.

Anno decimo sexto Chosroes novum conscribit exercitum de peregrinis, civibus et servis, omnique hominum sorte. ex his delectos Saino ducendos mandat, additis de Sarbari exercitu 50 milibus, quos et Chrysolochas nominat, quasi aureum agmen, eumque adversus Heraclium mittit. Sarbarum cum reliquis copiis ad Cpolin proficisci iubet, ut inlitis pactis cum Hunnis occidentalibus, qui et Avaros nominantur, ac Slavinis et Gepidiis, urbem obsidere atque oppugnare curet. his perceptis Heraclius in tres partes suum exercitum dividit. harum unam urbi praesidio mittit, alteram Theodoro fratre suo duce adversus Sainum rem gerere iubet: ipse cum tertia Lazorum dicionem petit Turcorumque orientalium, quos et Chazaros appellant, auxilia ambit. Sainus cum recenti suo exercitu in Theodorum Heraclii fratrem incidens ad pugnam se parat. qua conserta impetratum est dei auxilium deiparae intercessionis, ita ut grando inopinata in barbaros deferretur multosque eorum

καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐπάταξεν, ἣ δὲ τῶν Ῥωμαίων παρτάξεις γα-
λήνης ἀπῆλαισε. τρέπονσι δὲ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας, καὶ ἀναι-
ροῦσι πλήθη πολλὰ. ἔπει μαθὼν ὁ Χοσρόης ὀργίζεται κατὰ τοῦ
Σατν, ὃς ἐκ πολλῆς ἀθυμίας νόσῳ περιπεσὼν τελευτᾷ. τότε
τὸν νεκρὸν Χοσρόης πολλαῖς αἰκίαις ὑπέβαλεν. οἱ δὲ Χάζαροι 5
D χωρὰ τοῦ Ἀνδρουγῦ σὺν τῷ στρατηγῷ αὐτῶν Ζεβεήλ, δευτέρῳ
ὄντι τοῦ χαγάνου τῆ ἀξία· καὶ ἐν οἷς ἂν τόποις διέβαινον, τοὺς τε
Πέρσας ἠγχαλιώτενον καὶ τὰς κώμους καὶ πόλεις πυρὶ παρεδίδον.
ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπάρας ἀπὸ Λαζικῆς τοῦτοις συνήτησεν. ὁ δὲ 10
Ζεβεήλ μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ χαρᾶς ἠσπάσατο τὸν βασιλέα
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. προσήνεγκε δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ
πρὸς συμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ἐπίστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν.
λαβὼν δὲ τοῦτους ὁ βασιλεὺς κατὰ Χοσρόου ἐχώρει. ὁ δὲ Σάρ-
βαρος τῆ Χαλκηδόνι προσβαλὼν, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἄβαρες ἐκ τῆς 15
Θράκης τῆ πόλει πλησιάσαντες, ταύτην ἐλεῖν ἐβούλοντο, μηχανὰς
P 416 κατ' αὐτῆς ποιήσαντες. πληθὸς τε ἄπειρον καὶ ἀριθμοῦ κρείττον
ἐκ τοῦ Ἰστρου ἐνέγκαντες σκαφῶν γλυπτῶν τὸν κόλπον τοῦ Κέρα-
τος ἐπλήρωσαν. δέκα δὲ ἡμέρας τῆ πόλει παραταξάμενοι διὰ τε
γῆς καὶ θαλάσσης τῆ τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ συνεργίᾳ καὶ τῆ τῆς 20
ἀχράντου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου πρεσβείᾳ ἠτήθησαν, καὶ
πλήθη πολλὰ ἀποβαλόντες ἐν τε γῆ καὶ θαλάσῃ μετὰ μεγάλης
αἰσχύνης ἐπίστρεψαν. τοιοῦτον γὰρ συνέβη αὐτοῖς. εἶδον οἱ

22 ἀποβάλλοντες P

feriret, cum interim omnis tempestatis expers esset Romanus exercitus.
fusi eo praelio sunt a Romanis Persae, magna quoque clade affecti. Cho-
roes ea de causa gravem in Sainum iram concepit; atque hic praes
maerore in morbum incidit, eoque est exanimatus. in cadaver Choerues
varias contumelias desaevit. ceterum Chazari perruptis Caspiis portis
in Persidem impressionem faciunt, in Androegae regionem, duce Ze-
beelo, qui dignitate erat a Chagano proximus. quacunq̄ue eos impetus
tulit, Persas captivos abducunt, pagos urbesque incendunt. his Hera-
clius ex Lazis movens occurrit, estque cum suo exercitu peramicè et
hilariter a Zebeelo salutatus; qui filium suum belli socium imperatori
relinquens domum versus abiit. imperator his auctus auxiliis in Cho-
roem contendit. interim Sarbarus Chalcedonem adoritur. et Avarès ex
Thracia effusi Cpolin obsident, machinis ad oppugnandum aptatis; ac-
citate innumera scalptarum navium ex Istro multitudine sinum qui in
cornu erat iis opplent. cum autem per decem dies terra marique urbem
oppugnassent, vi et auxilio dei ac inviolatae virginis deiparae inter-
cessione victi, amissis terra marique ingenti numero suis, magno cum
dedecore discesserunt. tale enim ois quippiam usu venit. viderunt bar-

βάρβαροι πρώτας ούσης καὶ τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος ἀπὸ τῆς πό-
 ρτης τῶν Βλαχερνῶν ἐξελθοῦσαν γυναικα περιφανή, μετὰ καὶ εὐ-
 νόχων τινῶν. ὑπολαβόντες δὲ τὴν βασιλισσαν εἶναι τὴν τοῦ
 Ἡρακλείου γυναικα, καὶ πρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν ἐξέρχεσθαι B
 5 εἰρήνης ἕνεκα διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸν βασιλέα ἐν τῇ πόλει, πάροδοι
 αὐτῇ ἐποίησαν, ἵνα καὶ λαὸς ἕτερος ἐξελθῶν ὑποχείριος αὐτοῖς
 γένηται. εἶτα ὡς εἶδον αὐτὴν τὴν τοῦ φοσσάτου περιοχὴν ἐξελ-
 θοῦσαν καὶ μὴ ἀπελθοῦσαν πρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν, διώκουσιν
 ὕπισθεν αὐτῆς· καὶ ὡς δῆθεν ἐπλησίασαν αὐτῇ κατὰ τόπον τῆς
 10 λεγομένης παλαιῆς πέτρας, αὐτὴ μὲν καὶ οἱ σὸν αὐτῇ ἄφαντοι
 γέγονασιν, αὐτοὶ δὲ ἀλλήλοις συμπλακέντες θορόβου μεστὸν
 ποιοῦσι τὸ πλῆθος καὶ ἀλλήλους κατασφάζουσι ἕως ἐσπέρας.
 πρώτας δὲ γενομένης τὴν αἰτίαν ζητήσας ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἐπεὶ τὸ
 πλεῖον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐμφυλίως ἀναλωθὲν εἶδεν, ὑποστρέφει
 15 μετ' ἀσχύνης εἰς τὰ ἴδια. οἱ δὲ τοῦ πλοῖμου καὶ αὐτοὶ τούτους C
 ἰδόντες ὑποχώρησαντας εὐθέως ἀνεχώρησαν· οὐδ' κατὰ τὸν Εὐξεί-
 νον πόντον ζάλη καταλαβοῦσα ὀλίγους τινὰς ἀπελθεῖν εἰς τὰ ἴδια
 ἀφῆσιν. ὁ δὲ Σάρβαρος ἐπὶ τούτοις ἀχθεσθεὶς ὄμως τὴν Χαλ-
 κηδόνα παρακαθήμενος σὺ μετέστη, ἀλλ' αὐτοῦ ἔχειμασε, πραι-
 20 δεύων τὰ περατικὰ μέρη καὶ ἀφανίζων τὰς πόλεις αὐτῶν.

Τῷ ἰζ' ἔτει εἰσβαλὼν ἐν Περσίδι ὁ Ἡράκλειος σὺν τοῖς Τούρ-
 κοῖς ἀπροσδοκῆτως διὰ τὸν χειμῶνα εἰς ἔκστασιν ἐνέβαλε τὸν
 Χοσρόην. οἱ δὲ Τούρκοι τὸν τε χειμῶνα ἑρῶντες καὶ τὰς συνε-
 χεῖς ἐκδρομὰς τῶν Περσῶν, τῷ τε βασιλεῖ μὴ φέροντες συγκο- D

19 κριτικῶν P

bari prima luce, cum sol oriretur, mulierem quandam illustrem eunuchis
 comitatam porta Blachernarum exeuntem. quam cum opinarentur He-
 racii uxorem esse, et ad suum principem ob mariti absentiam ire pacis
 petendae causa, transitum ei concesserunt, subsequentem ex urbe homi-
 num turbam ipsi adorturi. ut vero fossae ambitum egressam non ire
 ad principem viderunt, insecuti sunt usque apud locum cui Veteris saxi
 nomen est: ibi cum fere iam essent assecuti, illa cum suis ex oculis et
 conspectu eorum evanuit. ipsi autem tumultu concitato inter se congressi
 ad vesperam usque mutuo strages ediderunt. mane insequentis diei dux
 causam inquirens, quod maiorem suorum partem intestino conflictu per-
 iisse videret, turpiter domum rediit. statim quoque classis ab obsi-
 dione recessit; quam domum revertentem in Euxino mari oborta tem-
 pestas ita afflixit ut perpauci ad suos redierint. Sarbarus, tametsi haec
 ei molesta acciderant, tamen obsidionem Chalcedonis non solvit, sed
 hiemavit ibi, populans transmarina et urbes evertens.

Anno decimo septimo hinc in Perasidem Heraclius cum Turcis in-
 gressus improviso Chosroem perterruit. sed Turci hiemem ac crebras
 Persarum excursiones aegre ferentes, neque tolerandis aerumnis socios

πιᾶν, ἤρξαντο κατ' ὀλίγον ὑπορρέειν, καὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἐπέστρεψαν. ὁ δὲ βασιλεὺς διελάλησε τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων "γῶντε, ἀδελφοί, ὅτι οὐδεὶς ἡμῖν συμμαχῆσαι θέλει, ἀλλ' ἢ μόνος ὁ Θεὸς καὶ ἡ τοῦτον τεκοῦσα ἀσπύρως Θεοτόκος. τοῦτο δὲ γίνεται ὅπως δέλεξ ἔν ἡμῖν καὶ πᾶσι τούτοις τὴν ἑαυτοῦ δυνα- 5 στείαν, καταπέμψας ἡμῖν τὴν αὐτοῦ βοήθειαν." ὁ δὲ Χοσρόης ἐπισυνάξας πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ προβάλλεται αὐτοῖς στρατηγὸν Ῥαζάστην, ἄνδρα πολεμικώτατον καὶ ἀνδρείον, καὶ κατὰ Ἡρακλείου πέμπει. ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς τε πόλεις καὶ κώμας Περσίδος ἐπυρπόλει, καὶ τοὺς κρατουμένους Πέρσας ἀνέλεν ἐν 10 P 417 ῥομφαίᾳ. τῷ Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ κατέλαβεν εἰς τὴν χώραν Χαμαϊθᾶ, καὶ διανέπασσε τὸν λαὸν ἑβδομάδα μίαν. ὁ Ῥαζάστης δὲ ἑλθὼν ἠκολούθει ὀπισθεν, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀνυλισκόντων τὰς τροφὰς ὀπισθεν αὐτὸς πενῶν ἠκολούθει, ὡς πολλὰ τῶν ἀλόγων αὐτοῦ διαφθαρῆναι. ὁ δὲ βασιλεὺς τῇ πρώτῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς 15 διαβὰς τὸν Ζαβᾶν ποταμὸν πλησίον τῆς πόλεως Νινεὶ κατεσκήνωσε. κατέλαβε δὲ καὶ ὁ Ῥαζάστης. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποστέλλει Βοάνην πόν στρατηλάτην μετ' ἐπιλέκτων στρατιωτῶν ὀλίγων. ὁ δὲ εἶρε βάνδον τῶν Περσῶν, ἐξ ὧν κς' κρατήσας ἤνεγκε πρὸς τὸν βασιλέα, τοὺς ἄλλους φονεύσας. ἤνεγκε δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ 20 κόμητος αὐτῶν καὶ τὸ σπαθίον αὐτοῦ ὀλόχρυσον καὶ τὸν σπαθά- B ριον τοῦ Ῥαζάστου, ὃς καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ ὅτι ὠρισμένος ἐστίν ὁ Ῥαζάστης πολεμῆσαι σοι, καὶ τρισχιλίους ὀπλισμένους ἀπέστειλεν αὐτῷ Χοσρόης, ἀλλ' ἀκμὴν οὐκ ἔφθυσαν. ταῦτα μαθὼν ὁ βα-

se imperatori praebere sustinentes, paulatim ex castris dilabi, tandemque universi desertis Romanis domum reverti coeperunt. tam imperator suos ita est allocutus. "videtis, fratres, neminem nobis adesse velle praeter unum deum et quae eum siue semine peperit virginem. ideo fit ut caelitus nobis misso auxilio in nobis ac omnibus istis suam demonstraret potentiam." Chosroes omnibus suis exercitibus contractis praeficit Razasten, virum bellicosissimum ac insigni fortitudine, eumque adversus Heraclium mittit. Heraclius pagis urbibusque Persidis igne evastatis, et Persis, quos cepisset, gladio interfectis, Octobri mense Chamaitha regionem occupat, ibique 7 dierum quiete exercitum reficit. insequabatur a tergo Razastes, sed, quod Romani alimenta omnia absuebant, fame urgebatur, eaque multa ipsius iumenta peribant. prima Decembris die Heraclius Zaba flumine trajecto haud procul Ninive castra metatur; eodemque Razastes supervenit. tum imperator Boanem exercitus ducem cum delectis militibus paucis emittit. is in bandum Persicum incidens, reliquis occisis, 26 captos ad Heraclium adducit, afferens una caput comitis eorum et eius pugionem ex solido auro, ac Razastae armigerum. hic indicat Heraclio decrevisse Razastem praedio congredi, ac tria armatorum milia ei a Chosroe missa, nondum tamen

σιλεὺς προυπέσπειλε τὸ τοῦλδον ἔμπροσθεν καὶ αὐτὸς ἐπηκολούθει. εὐρῶν δὲ τύπον ἐπιτήδειον ἤθελψε συμβαλεῖν πόλεμον μετὰ Ῥαζάστου πρὸ τοῦ ἐνωθῆναι τοῖς τρισχιλίοις. καὶ προφηδήσας πάντων ὁ βασιλεὺς ἄρχοντι μεγάλῳ τῶν Περσῶν συναντῆ, καὶ τῇ 5 τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ τῆς Θεοτόκου καταβύλλει τοῦτον. εἶτα καὶ δεύτερον ὁμοίως καὶ τρίτον, ὅστις ἔδωκε τῷ βασιλεῖ μετὰ δόρατος εἰς τὸ χεῖλος. μάχης οὖν κροτηθείσης σφοδρῶς πίπτει ὁ Ῥαζάστης καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ σχεδὸν πάντες καὶ τὸ πλείστον τοῦ C στρατοῦ αὐτοῦ. ἔπεισον δὲ Ῥωμαῖοι πετήκοντα, ἕξ ὧν δέκα 10 ἀπέθανον. ἴστατο δὲ ὁ πόλεμος ἀπὸ πρώτας ἕως ὥρας ἐνδικάτης, καὶ τροπὴ οὐκ ἐγένετο. καὶ τὴν μὲν νύκτα ἠσύχασαν, περὶ ὥραν δὲ ἢ τῆς νυκτὸς λαβόντες οἱ Πέρσαι τὸ φροσσάτον αὐτῶν ἠπλήκειυσαν εἰς πόδας ὄρους τραχεινοῦ ἔμφοβοι. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ εὐρόντες τὸν τοῦ Ῥαζάστου νεκρὸν ἔλαβον τὸ σκουτάριον αὐτοῦ 15 ὀλόχρησον καὶ τὸ λωρίον καὶ τὰ βραχιόνια αὐτοῦ καὶ τὴν σέλλα, πάντα ὀλόχρησα, καὶ τὸ σκαραμάγγιον αὐτοῦ. κατεσχέθησαν δὲ καὶ ζῶντες πολλοί. ὁ δὲ βασιλεὺς θαρσοποιήσας τὸν στρατὸν κατὰ Χοσρόου ἤλανεν, ὅπως τοῦτον ἐκφοβήσας πείσῃ ἀποστῆναι πρὸς Σάρβαρον ἀναχωρῆσαι τοῦ Βυζαντίου. διαπεράσας δὲ 20 ὁ βασιλεὺς τὰς γεφύρας τοῦ μικροῦ Ζαβῆ κατεσχέρωσεν εἰς τοὺς οἴκους τοῦ Ἰεσδεμόν, ἐορτάσας ἐν αὐτοῖς τὴν Χριστοῦ γέννησιν. ἐκεῖθεν δὲ διελθὼν ὁ βασιλεὺς κατέλαβον ἕτερον παλάτιον τοῦ Χοσρόου λεγόμενον Ῥούσα, καὶ τοῦτο κατέστρεψεν. ἕξ ἐκείνου

advenisse. his cognitio imperator tuldu praemittit, atque ipse subsequitur; nactusque locum opportunum statuit pugnam committere, priusquam ad Razastem tria ista milia accederent. ita ante alios omnes prosiliens ductori cuidam Persarum vasto homini occurrit, eumque dei et deiparae auxilio deiicit: tum alium ac porro tertium, qui ei hasta labium saucia- rat. ita tum acri praelio conserto, Razastes, ac qui cum eo erant ductores, prope omnes occiderunt, maiorque exercitus eorum pars. de Romanis ceciderunt quinquaginta, ex quibus decem mortui sunt. duravit pugna a prima luce usque ad vesperam, ac neutri loco cesserunt. nox ea quieti fuit. sed circa horam noctis octavam Persae suis robus diffidentes evulsum vallum in montis asperi pedem transtulerunt. Romani invento Razastae cadavere clypeum eius totum aureum, tum lorica et brachiorum integumenta ac sellam, omnia ex solido auro confecta, abstulerunt, nec non scaramangium eius. multi etiam Persae vivi in potestatem hostium venerunt. imperator postquam suorum militum animos oratione confirmavit, in Chosroen ducit, uti hunc terrore obiecto eo adigat ut is ab obsidione Byzantii Sarbarum revocet. transgressus ergo parvi Zabae pontes in aedibus Iesdemonis divertit, ibique Christi natalem celebravit. hinc ad aliud Chosroae palatium venit, quod Rusa dicebatur, idque evertit. inde aliud occupat palatium, nomine

δὲ εἰς ἕτερον κατέλαβε παλάτιον τὸ λεγόμενον Βεκλάμ, ἐν ᾧ καὶ ἰπποδρόμιον ἦν καὶ στρουθίωνες τρεῖς στευτοὶ καὶ δορκάδες φ' καὶ σύαγροι ρ', πρόβατα δὲ καὶ χοῖροι καὶ βόες ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός. P 418 καὶ πάντα δέδωκε τῷ λαῷ. τινὲς δὲ τῶν συνόντων τοῖς Πέρσαις Ἀρμενίων προσῆλθον τῷ βασιλεῖ λέγοντες ὅτι ὁ Χοσρόης μετὰ 5 τῶν ἐλεφάντων καὶ τοῦ ἰδίου στρατοῦ πλησίον τοῦ παλατίου αὐτοῦ Ἀνσταγέρδη κατεσκήνωσεν, ἐκδεχόμενος συναχθῆναι πάντα τὸν στρατὸν αὐτοῦ τοῦ πολεμήσαι σοι. καὶ εὐθέως πυρπολήσας πάντα ὁ βασιλεὺς ἔρχεται πλησίον τοῦ παλατίου αὐτοῦ Ἀνσταγέρδη, ἐν ᾧ καὶ εὖρε βάνδα Ῥωμαίων, ἅπερ ἐν διαφόροις χρόνοις 10 ἔλαβον οἱ Πέρσαι, καὶ εἶδεν τινά, οἷον ἀλόην πολλήν καὶ ξύλα μεγάλα ἀλόης, μέταξάν τε καὶ πέπερι καὶ καρβάσια καμίσια ὑπὲρ ἀριθμὸν, σάχαρ καὶ ζιγγίβερ καὶ ἄσημον, ὄλοσηρικά τε ἱμάτια, B νακοτάπητά τε καὶ τάπητας ἀπὸ βελόνης, πληθος πολὺ. ταῦτα διὰ τὸ βῆρος κατέκανσαν. προσέφθγον δὲ τῷ βασιλεῖ πολλοὶ 15 αἰχμάλωτοι, Ἐδισσηνοὶ καὶ Ἀλεξανδρηνοὶ καὶ ἀπὸ ἄλλων ἔθνῶν πληθος πολὺ. ἐποίησε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐνταῦθα τὴν ἐορτὴν τῶν ἀγίων Θεοφανίων, καταστρέφων τὰ τοῦ Χοσρόου παλάτια ὑπέρτιμα καὶ θυμαστὰ καὶ ἐκπλήξιος γέμοντα ἕως ἐδάφους, ἵνα μάθῃ, φησὶν, ὁ Χοσρόης οἷον πόνον εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τῶν πό- 20 λεων αὐτῶν πυρπολουμένων ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Χοσρόης πρὸ τοῦ καταλαβεῖν τὸν βασιλεῖα εἰς Ἀνσταγέρδην τρυπήσας τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἐξῆλθεν ἀγνοούντων πάντων μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. καὶ ὁ μὴ δυνάμενος ποιῆσαι εἰς ὄδον μιλια πέτε

Beclamum. in eo erat circus et altiles struthiones tres, capreae quin-
gentae, apri centum, multitudo innumera ovium porcorum et boum. haec
omnia populo dedit. quidam vero Armenii, qui cum Persis debebant, ad
Heraclium se conferunt, nuntiantque Chosroem cum elephantis coriis-
que suis commorari apud palatium suum, nomine Dystagerdam, pugnamque
differre dum reliquos milites contrahat. imperator ergo igni omnia sta-
tim vastans ad palatium Dystagerdam accedit. in eo invenit banda
Romanorum, quo diversis temporibus Persae ceperant: tum varias re-
rum species, ut aloem et magna aloes ligna, nec non metaxam, piper,
carbasinas camisias innumeras, saccarum, gingiber, argentum, vestes ho-
losericas, pelliceam vestem stragulam, tapetes acu pictos, magna copia.
haec omnia, quia ob pondus erant molesta futura, igne cremaverunt.
confugerunt etiam ad Heraclium multi captivi Edesseni, Alexandrini,
aliarumque nationum ingens multitudo. ibi Theophania festum diem
egit. palatia autem Chosroae pretiosissima, admirabilia, et rerum stu-
porem incutientium plena funditus diruit, ut doceret (sic enim aiebat)
Chosroem, quantum doloris Romani percepissent ipso eorum urbes in-
cendente. at vero Chosroes, antequam Dystagerdam Heraclius perve-
nisset, omnibus inscius perforato urbis muro cum uxoribus et liberis exi-

τὴν ἡμέραν ἀπῆλθε φεύγων κέ', καὶ διελθὼν τὴν Κτησιφῶντι C
 πέραν τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ εἰς τι φρούριον εἰσῆλθε μετὰ τῆς
 γυναικὸς καὶ τῶν τριῶν θυγατέρων αὐτοῦ. τινὲς δὲ τῶν Περσῶν
 διέβαλον τὸν Σάρβαρον πρὸς Χοσρόην ὡς τὰ Ῥωμαίων φρονοῦντα,
 5 καὶ ἀποστέλλει σπαθάριον αὐτοῦ πρὸς Καρδαρίχαν τὸν συστράτη-
 γον τοῦ Σαρβάρου εἰς Χαλκηδόνα, ἵνα τὸν Σάρβαρον ἀποκτείνῃ
 καὶ τὸν λαὸν ἀναλαβόμενος σπεύσῃ εἰς Περσίδα, ὃ δὲ τὰ γράμ-
 ματα κομίζων συλλαμβάνεται περὶ τὴν Γαλατίαν ὑπὸ τῶν Ῥω-
 μαίων, οἵτινες εἰς τὸ Βυζάντιον αὐτὸν ἀπήγαγον πρὸς τὸν υἱὸν
 10 τοῦ βασιλέως. ὃ δὲ παραχρῆμα μεταπέμπεται Σάρβαρον, καὶ D
 δείκνυσιν αὐτῷ τὴν πρὸς Καρδαρίχαν ἐπιστολήν. ὃ δὲ πληροφο-
 ρηθεὶς ποιεῖ συνθήκας μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πα-
 τριάρχου, καὶ φιλσεύσας τὴν ἐπιστολήν Χοσρόου ἐπίτῃσι σὺν
 αὐτῷ καὶ ἄλλους τετρακοσίους σάτραπας καὶ ἄρχοντας καὶ χιλιάρ-
 15 χους ἀποκτανθῆναι. συναθροίσας οὖν ἅπαντας καὶ τὸν Καρδα-
 ρίχαν, καὶ ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολήν, ἔφη τῷ Καρδαρίχῃ "συνορᾶς
 τοῦτο ποιῆσαι;" οἱ δὲ ἄρχοντες θυμοῦ πλησθέντες τὸν Χοσρόην
 ἀπεκέρυττον, πρὸς δὲ τὸν βασιλέα συνθήκας ἐποίησαν εἰρηνικὰς,
 ἵνα μηδὲν λυμηνάμενοι ἐπὶ τὰ ἴδια ἀπέλθωσιν. ὃ δὲ Ἡράκλειος P 419
 20 ἔγραψε τῷ Χοσρόῃ περὶ εἰρήνης· ὃ δὲ οὐ κατεδέξατο, καὶ διὰ
 τοῦτο ὃ λαὸς ἐμίσησε τὸν Χοσρόην. ὃς πάλιν ἐστράτευσεν τοὺς
 ἀνθρώπους τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν ἐνωθῆναι τῷ
 στρατῷ τοῦ Ῥαζάστου καὶ στήναι εἰς τὸν Ναρθῶ παταμόν, καὶ

12 ποιεῖν P

verat. et qui uno die quinque milia passuum iter facere nequiverat,
 tunc fuga viginti quinque milia confecit; cumque transivisset Ctesi-
 phontem et ultra Tigrim fluvium pervenisset, in castellum quoddam se
 cum uxore et tribus filiabus suis abdidit. cum autem quidam Persae
 Chosroae per calumniam significarent Sarbarum rebus Romanis studere,
 rex satellitem suum ad collegam eius Cardaricham mittit, qui tum apud
 Chalcedonem erat, eique mandat ut Sarbarum occidat exercitumque re-
 cepto in Persidem contendat. tabellarius iste in finibus Galatiae a Ro-
 manis interceptus fuit, et Byzantium ad imperatoris filium abductus. is
 Sarbaro confestim accito literas ad Cardaricham scriptas demonstrat.
 Sarbarus re certo cognita cum imperatoris filio et patriarcha pacem
 componit; literisque Chosroae adulteratis, alios quadringentos satrapas
 principes ac tribunos militum inscribit, quasi eos secum interficere rex
 iussisset. tum toto exercitu et Cardaricha convocatis epistolam recitat,
 Cardarichamque interrogavit hocne sibi agendum putaret. principes eam
 ob rem ira perciti Chosroae regnum abrogant, et cum imperatore pa-
 cem faciunt, ea condicione uti absque maleficio domum discedant. He-
 raclio autem per literas pacificationem requirenti, eam Chosroes cum
 denegaret, odia sui populi in se concitavit. rursus inde subditorum
 suorum exercitum cogit, cumque iubet se cum Razastis copiis coniu-

ἕμα τῷ περᾶσαι τὸν βασιλεῖα κόψωσι τὰς γερύρας. ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀνέρχεται εἰς τὸ Σιαζούρ, καὶ ἐμπειρῆ πῦσαν τὴν χώραν καὶ τὰς πόλεις. προσεφρήθῃ δὲ αὐτῷ Γουνδουφουῦνδος ὁ χιλιάρχος Σαρβάρου καὶ ἄλλοι πολλοί· οἳ καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ
B ὅτι ὁ Χοσρόης μέλλει στέψαι τὸν ἕσχατον υἱὸν αὐτοῦ Μερδασάν, 5 καὶ γινῶσκει τοῦτο ὁ πρῶτος υἱὸς αὐτοῦ Σιρόης οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ προσλαβόμενος ἐμὲ καὶ ἄλλους κβ' κόμητας καὶ πλῆθος λαοῦ, εἰ μὲν δυνηθῶμεν ἀποκτεῖναι Χοσρόην, χάρις, εἰ δ' οὐ, πάντες προσρῶμεν τῇ βασιλείᾳ σου. ταῦτα ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ φιλοτιμησάμενος αὐτὸν πάλιν πρὸς Σιρόην ἀπέστειλε, δηλώ- 10 σαις αὐτῷ ἀνοῖξει τὰς φυλακὰς καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐξαγαγεῖν καὶ δεῖναι αὐτοῖς ὄπλα καὶ οὕτω κατὰ Χοσρόου κινήσαι. ὁ δὲ Σιρόης οὕτω ποιήσας ἐπῆλθε τῷ πατροκτόνῳ πατρὶ Χοσρόῃ, καὶ κρατήσας αὐτὸν καὶ κλοιδὰ περιθεις εἰς σκοτεινὸν κατέκλεισε, καὶ ἄρτον
C ὀλίγον καὶ ὕδωρ διδοὺς αὐτῷ ἐλιμαγχόνησεν αὐτόν. ἀπέστειλε 15 δὲ πάντας τοὺς σατραπίκας, καὶ ἐνέπτευον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ κατέσφαξε. μεθ' ἡμέρας δὲ ἑ' καὶ αὐτὸν τόξοις ἀνείλε. τότε γράφει Σιρόης πρὸς Ἡράκλειον τὴν τοῦ μιαροῦ Χοσρόου ἀναίρεσιν, καὶ εἰρήνην ἀειπυγῆ πρὸς αὐτὸν ποησάμενος πάντας τοὺς ἐν 20 Περσίᾳ αἰχμαλώτους ἀπέδωκεν αὐτῷ σὺν τῷ πατριάρχῃ Ζαχαρία καὶ τοῖς τιμίοις ξύλοις τοῖς ἐξ Ἱεροσολύμων ληφθεῖσιν ὑπὸ Σαρβαραζᾶ.

gere et ad Narbam amnem consistere, ac pontem, simul ac Heraclius transisset, rescindere. Heraclius his intellectis ad Siazur (loci nomen id est) redit, urbesque et totam regionem incendio vastat. ibi se ei coniungit Gundufundas, qui sub Sarbaro tribunus militum fuerat, cum aliis multis, et indicat Chosroem statuisse Mardasam filiorum suorum minimum regno inaugurare: Siroem natu maximum id concedere nolle, se aliosque viginti duos comites et magnam hominum multitudinem sibi adiunxisse, et Chosroae exitium moliri; quem si possint interficere, pergratum ipsis fore: sin vero, universos ad Romanos defecturos. haec Heraclius cum probasset, hominem comiter tractatum ad Siroem remisit, eique nuntiavit ut apertis carceribus Romanos educat eosque armatos in Chosroem ducat. Siroes ita uti monitus erat egit, patremque suum Chosroem patrieidam adortus cepit, numellaque imposita in tenebrosam carcerem includit, paneque exiguo et aqua praebitis fame enecat. satrapae quoque omnes a Siroo acciti faciem Chosroae conspuerunt. filios et liberos eius, ipso inspiciente, Siroes omnes iugulavit, atque ipsum quinto decimo post die sagittis confecit. inde missis ad Heraclium literis de interitu scelerati Chosroae nuntiat, perpetuam pacem cum eo componit, et captivos, quotquot in Perside erant, omnes reddit, nam cum patriarcha Zacharia et venerandis lignis, quae Sarbarazas Hierosolymis abstulerat.

Τῷ η' ἔτει, εἰρήνης γενομένης μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Θεόδωρον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετὰ Δ γραμματίων Σιρόη τῷ βασιλεῖ Περσῶν καὶ ἀνδράσιων αὐτοῦ, ὅπως τοὺς ἐν Ἐδέσῃ καὶ Παλαεστίνῃ καὶ ταῖς λοιπαῖς πόλεσι Πέρσας μετ' εἰρήνης ἀποστρέψουσιν ἐν Περσίδι καὶ ἀβλαβῶς παρέλθωσι τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν. κρυπτικὸν δέ τι ἐνταῦθα θεωρεῖται· τὴν γὰρ πλῆσιν πᾶσαν ὁ Θεὸς ἐν ἑξ ἡμέραις ἐποίησε καὶ τῇ ζ' ἀνεπαύσατο, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν ἑξ ἔτεσι τὴν Περσίδα καταπολεμήσας τῷ ζ' εἰρήνευσε, καὶ μετὰ χαρῆς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατε- 10 λαμβάνει. ὁ δὲ λαὸς τῆς πόλεως, μετὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τοῦ πατριάρχου Σεργίου, μετὰ κλάδων ἔλαιων καὶ λαμπάδων τοῦτον ὑποδεξάμενοι εὐχαριστοῦν- P 420
τες τῷ Θεῷ εἰς τὰ βασίλεια εἰσήγγυον.

Τῷ ιδ' ἔτει ἅμα ἕαρι ἀπάραις ὁ βασιλεὺς τῆς βασιλίδος ἐπὶ 15 τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπορεύθη, καὶ ἀπήγγυε τὰ τίμια καὶ ζῆροποιὰ ξύλα, καὶ ἀποδοὺς τῷ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν ἀποκατέστησε τὸν πατριάρχην Ζαχαρίαν. ἀπήλασε δὲ πάντας τοὺς Ἑβραίους τῆς ἐγίας πόλεως, ὁρίσας μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἐξουσίαν ἀπὸ τριῶν μιλίων πλησιάζειν. τὴν Ἐδέσσαν δὲ καταλαβὼν ἀποδέδωκε τὴν ἐκκλησίαν 20 τοῖς ὀρθοδόξοις, ἐπὶ Νεστοριανῶν κατεχομένην ἀπὸ Χοσρόου ἐλθῶν οὖν εἰς Ἱεράπολιν ἤκουσεν ὅτι Σιρόης τέθνηκεν ὁ τῶν Περ- B
σῶν βασιλεὺς, καὶ ἐκράτησεν Ἀδεσῆν ὁ τούτου υἱὸς μῆνας ζ', ὃν καὶ ἀναεῖτ' Βαριζῆς βασιλεύσας μῆνας ἧ'. τοῦτον δὲ ἀνελόντες οἱ Πέρσαι τὴν θυγατέρα Χοσρόου Βαράμ σπινιστῶσι βασιλίδα,

Anno 18 Heraclius pace inter Romanos et Persas facta, fratrem suum Theodorum cum literis et Persis, quos captivos habuerat, ad Siroem mittit, regem Persarum, postulans ut Persae, qui Edessae et in Palaestina aliisque erant urbibus, fide publica per Romanorum ditionem domum reverterentur. hic mysticum aliquid considerare par est. quemadmodum namque deus sex dierum spatio omnibus rebus conditis septima quiescit, ita Heraclius sexennio debellata Perside septimum annum pacatum egit, laetusque Cpolin rediit. occurrit ei populus cum Constantino Caesare, Heraclii filio, et patriarcha Sergio, frondes oleagineas gestans et facies, gratisque deo actis exceptum in regiam deduxit.

Anno 19 vere incunte Heraclius Hierosolyma Cpoli proficiscitur, et avehit venerabilia ac vivifica crucis ligna; votisque deo persolutis patriarcham Zachariam restituit. omnes porro Ebraeos ea urbe exigit, edicto ne iis intra tertium miliare accedere liceret. Edessa etiam recepta ecclesiam orthodoxis reddit, quam a Chosroa Nestoriani tenuerant. ut Hierapolin venit, nuntium de Siroae Persarum regis morte accipit. successit huic Adeser filius, et regnavit menses septem. eum interfecit Barrazas, regnumque menses octo tenuit. hunc Persae necaverunt, et regnum filiae Chosrois Baramae tradiderunt, quod ea gessit

ἦτις καὶ ἐκράτησε μῆνας ζ' καὶ διαδέχεται παρὰ Ὅρμισδα. τοῦτον ἐπὶ Σαρακηῶν διωχθέντος γίνεται ἡ βασιλεία τῶν Περσῶν ἐπὶ τοὺς Ἄραβις μέχρι τῆς σήμερον.

Τῷ κ' ἔτει ὄντος Ἡρακλείου ἐν Ἱεραπόλει, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν Ἀθανάσιος ὁ πατριάρχης τῶν Ἰακωβιτῶν, δεινὸς ἀνὴρ καὶ κακοῦργος τῇ τῶν Σύρων ἐμφύτῳ πανουργίᾳ, καὶ κινεῖ πρὸς τὸν βασιλέα λόγους περὶ πίστεως, καὶ ὑπισχεῖται αὐτῷ Ἡράκλειος, εἰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀποδέξεται, πατριάρχην αὐτὸν ποιῆσαι Ἀντιοχείας. ὁ δὲ ὑποκριθεὶς ἐδέξατο τὴν σύνοδον, ὁμολογήσας τὰς δύο ἐν Χριστῷ ἡνωμένας φύσεις· ἠρώτησέ τε τὸν βασιλέα περὶ τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν θελημάτων, πῶς δεῖ ταύτας λέγειν ἐν Χριστῷ, διπλᾶς ἢ μοναδικάς. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς Σέργιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, προσκαλεῖται δὲ καὶ Κύρον τὸν Φάσιδος, Μονοθελήταις ἀμφοτέροις οὔσι, καὶ εὔρειν αὐτοὺς ὁμόφρονας Ἀθανασίου. γράφει οὖν πρὸς Ἰωάννην τὸν πάπαν 10
D Ρώμης ἀμφοτέρων τὴν γνώμην· ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο. Γεωργίου δὲ τοῦ Ἀλεξανδρείας τελευτήσαντος Κύρος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας γίνεται, καὶ ἐνωθεὶς Θεοδώρῳ τῷ ἐπισκόπῳ Φαράν, ἐποίησαν τὴν ὑδροβοφῆ ἐκείνην ἔνωσιν, μίαν καὶ αὐτοὶ γράψαντες ἐν Χριστῷ φυσικὴν ἐνέργειαν. ἐν τούτοις ὄντων τῶν πραγμάτων Σωφρόνιος 20
D χειροτονεῖται ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων· καὶ συναθροίσας τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἐπισκόπους τὸ μονοθέλητον δόγμα ἀνεθεμάτισε, καὶ συνοδικῶς Σεργίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἰωάννῃ τῷ Ρώμης

4 κς' P: correxit Goarus

menses septem. successit ei Hormisdas; quo a Saracenis pulso Persicum regnum Arabibus subiectum est, inque hunc usque diem ita manet.

Anno vigesimo, cum degeret Hierapoli Heraclius, venit ad eum Athanasius Iacobitarum patriarcha, homo callidus et ut sunt Syri omnes natura ad mala facinora versutia instructus, is cum imperatore de fide colloquitur, eique imperator promittit se eum, modo Chalcedonensis concilii decreta approbet, Antiocheae episcopum creaturum. Athanasius id simulat, ac fatetur duas in Christo esse unitas naturas. simul Heraclio quaestionem proponit de actionibus et voluntatibus, utrum eae duplices in Christo an vero simplices dicendae sint. ea de re imperator ad Sergium Cpolititanum et Cyrum Phasidis episcopum scribit. quorum cum uterque a secta Monotheletarum esset, hoc est, eorum qui unicam Christo voluntatem adsignant, invenit eos idem cum Athanasio sentire. quorum sententiam cum ad Ioannem papam Romanum perscriberet, est haec ab eo improbata. interim Georgio Alexandreae episcopo mortuo Cyrus sufficitur. hic in societatem adscito Theodoro Pharanco episcopo unionem illam aqua submergendam constituit, unicam Christo naturalem actionem discernens. hoc rerum statu Sophronius Hierosolymorum episcopus deligitur. hic convocatis episcopis, quibus praecerat, decretum Monotheletarum condemnat; actaque concilii sui ad Sergium Cpolis et

ἀπέστειλεν. ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἡράκλειος ἠσχύνθη, καὶ κατα-
 λῦσαι μὲν τὰ δικεῖα οὐκ ἠθέλησε, καὶ πάλιν τὸν θνείδισμὸν μὴ
 φέρων ἐκτίθεται ἴδικτον περιέχον μῆτε μίαν μῆτε δύο ἐνεργείας P 421
 ὁμολογεῖν ἐν Χριστῷ. μετὰ δὲ τελευτὴν Σεργίου Πύρρου τὸν
 6 θρόνον Κωνσταντινουπόλεως διεδέξατο. Ἰωάννης δὲ ὁ Ῥώμης
 ἐπίσκοπος σύνοδον ἀθροίσας τὴν τῶν μονοθελητῶν αἵρεσιν ἀνε-
 θεμάτισεν. ὁμοίως καὶ ἐν Ἀφρικῇ καὶ Βοζᾶκῃ καὶ Νουμιδίᾳ καὶ
 Μαυριτανίᾳ. Ἰωάννου δὲ τοῦ Ῥώμης κοιμηθέντος Θεόδωρος
 χειροτονεῖται πάπας ἀντ' αὐτοῦ. ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ Παῦ-
 10 λος χειροτονεῖται, καὶ αὐτὸς αἰρετικός. ἐπὶ αὐτοῦ Θεοδώρου τοῦ
 πάπα Ῥώμης τὰ κατὰ Πύρρον ἐν Ῥώμῃ γενόμενα καὶ τὸν ἅγιον
 Μάξιμον καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ Μαρτίνον τὸν ὑγιώτατον
 πάπαν Ῥώμης, τὸν μετὰ Ἰωάννην γενόμενον καὶ ἐν Χερσῶνι ἐξο- B
 ρισθέντι, ἐπράχθησαν. τοῦτον Ἀγάθων διαδεξάμενος τὸ μονο-
 15 θελητον ἀποκηρύττει. οὕτω τότε ὑπὸ τε τῶν βυσιλέων καὶ τῶν
 δυσσεβῶν ἱερέων τῆς ἐκκλησίας ταραττομένης, ἀνέστη ὁ ἐρημικός
 Ἀμαλὴκ τύπτων ἡμῶς τὸν τοῦ Χριστοῦ λαόν, καὶ γίνεται πρώτη
 πτώσις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ ἢ κατὰ τοῦ Γαβιθᾶν καὶ Τερμου-
 χάμ, καὶ ἡ ἄθεσμος αἰματεκχυσία, μεθ' ἣν ἡ Παλαιστινῶν καὶ
 20 Καισαρέων καὶ Ἱεροσολυμιτῶν ἄλωσις, εἶτα ὁ Αἰγύπτιος ὄλεθρος,
 καὶ καθέξις ἡ τῶν μεσογείων καὶ νήσων καὶ πῆσας Ῥωμανίας
 αἰχμαλωσία, καὶ ἡ ἐν Φοινίκῃ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ καὶ στόλου
 ἀπώλεια, καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν λαῶν καὶ τόπων ἐρημώσεις, C

12 καὶ post Μάξιμον add Goarus

Ioannem Romae episcopus mittit. his auditis Heraclius pudore affectus,
 cum neque sua rescindere vellet et exprobrationes non sustineret, edi-
 cto sancit ne vel unam vel duas in Christo actiones quisquam confi-
 teatur. Sergio mortuo Pyrrhus episcopatuī Cpolitano praeficitur. et
 Ioannes papa Romanus synodo congregata Monothelitarum haeresin de-
 testatur. idem factum in Africa Byzaca Numidia Mauritania. Ioanni
 papae Romae mortuo Theodorus subrogatur. Cpolitano autem episco-
 patuī Paulus praepositur, ipse quoque haereticus. sub Theodoro illo
 Romae actae sunt causae Pyrrhi et S. Maximi, discipulorum eius, et
 Martini, sanctissimi papae Romae, qui Ioanni successit et Chersonem
 fuit relegatus. huius successor Agatho Monothelitas damnat. enimvero
 ad hunc modum ecclesia et ab regibus et ab impiis sacrorum antistiti-
 bus conturbata, erexit se Amalecus solitudinis cultor, feriens nos qui po-
 pulus Christi sumus. prima clades tunc accidit Romani exercitus ad
 Gabithanem et Iermuchamum, sanguinisque effusio iniusta. deinde Pa-
 laestini Caesareenses et Hierosolymitani capti sunt. post Aegypti sub-
 seculum excidium, ac deinceps mediterranea insulae omnisque Romana
 dicio in potestatem hostium venerunt. additur his Romani exercitus ac
 classis in Phoenicia interitus, omniumque Christianorum populorum et

αἰτινες οὐκ ἐπαύσαντο ἄχρις ἂν ὁ τῆς ἐκκλησίας διώκτης ἐν Σικελίᾳ κακῶν ἀνηρέθῃ ἐν τῷ βαλανείῳ τῆς Λάφνης.

Τῷ κα' ἔτει ἀπεβίω Μωάμεδ ὁ τῶν Συρακησίων ἀρχηγὸς ψευδοπροφήτης, προχειρισάμενος Ἀβουβάχαρ τὸν συγγενῆ αὐτοῦ. οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἑβραῖοι ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνόμισαν αὐτὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς προσδοκώμενον Χριστόν, ὡς καί τινες τὸν ἀριθμὸν δέκα προέχοντας αὐτῶν προσελθεῖν αὐτῷ, ἀφεῖναι τε τὴν τοῦ θεόπτου Μωσέως καὶ δέξασθαι τὴν αὐτοῦ **D** θρησκείαν, καὶ σὺν αὐτῷ διαγεῖν μέχρι τῆς σφαγῆς αὐτοῦ. Θωροῖσαντες δὲ αὐτὸν ἐσθλοῦτα ἀπὸ καμήλων ἔγνωσαν ὅτι οὐκ ἔστιν **10** αὐτὸς ὃν ἐνόμισαν. ἀναγκαῖον δὲ εἰπεῖν περὶ τῆς τούτου γενεᾶς.

Οὗτος ὁ Μωάμεδ ὁ καὶ Μουχοῦμετ ἐξ Ἰσμαῆλ ἦν τούτου τὴν φυλὴν κατὰ γων, υἱοῦ Ἀβραάμ. Νίζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαῆλ ἀπύγονος παρὰ πάντων αὐτῶν ἀναγορεύεται. οὗτος ὅν γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μούδαρον καὶ Ραβίαν. ὁ δὲ Μούδαρος τίκει Κοῦ- **15** σαρον καὶ Κάιτον καὶ Θεμίνην καὶ Ἀσσαδὸν καὶ ἄλλους τινὰς **P 422** ἀνωμόμους, οἱ τὴν Μαδιὰμ καὶ τὴν ἔρημον κληρωσάμενοι ἐκτινητόροφον ἐν σκληραῖς κατοικοῦντες· εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ἐνδότεροι αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰεκτάν, οἱ λεγόμενοι Ἀμανῖται, τοῦτέστιν Ὀμηρίται, οἱ καὶ ἔμποροι. ἀπόρου δὲ ὄντος τοῦ Μωάμεδ, εἰσῆλθε **20** πρὸς τινα γυναῖκα πλουσίαν συγγενίδα αὐτοῦ, ὀνόματι Χαδιχᾶ,

14 περὶ P

locorum evastationes. quarum finis nullus fuit, donec ecclesiae persecutor infelici morte affectus est, occisus in Sicilia in balneo Daphnes.

Anno 21 exstinctus est Moamedus Sarracenorum dux, qui se vatem falso perhibuerat, mandata rei summa cognato suo Abubachari. ceterum Kbraei, in errorem abducti ii, cum primum ille exstitit, existimarunt esse eum Messiam, quem ipsi exspectabant, adeo quidem ut decem numero viri inter eos primarii ad Moamedum se contulerint, desertaque Mosis, cui se videndum deus prae buerat, religionem ipsius amplexi superstitionem impietatem, usque ad caedem eius ipsi adhaeserint. verum hi videntes eum carne cameli vesci, senserunt non esse id quod opinati fuerant. res ipsa postulare videtur ut de origine eius dicam.

Moamedus, qui et Muchumeti nomen gerit, genere ac tribu Ismaelita fuit, ad Ismaelum Abrahami filium genus referens. nam ab omnibus illis princeps creatus fuit Nizarus, unus de Ismaeli posteris. is duos procreavit filios Mudarum et Rabiam. Mudaro geniti sunt Cusarus Caitus Themines Asiadonus alique aliqui, quorum nomina non exstant. iis cum sorte obtigisset Madianicum solum et solitudo, in tabernaculis vitam tolerantibus pecuariae rei studuerunt. interioribus iis ex lectani tribu sunt, qui Amanitae appellantur, quod valet Homeritas, et negotiatores. Moamedus autem cum esset pauper, merce operam suam locavit cuidam suae gentili mulieri locupleti, nomine Chaida, ut camelos

μισθωτὸς ἐπὶ τῷ καμηλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι. κατ' ὄλιγον δὲ παρρησιασάμενος ὑπεισῆλθε τῇ γυναικὶ χήρῃ οὖσῃ, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γυναῖκα. ἐρχόμενος δὲ ἐν Παλαιστίνῃ συναναστρέφεται Ἰουδαίους καὶ Χριστιανοὺς, καὶ ἐθήρη ἐξ αὐτῶν τινὰ γουφικά. 5 Ἐπει δὲ δαιμονιῶν ἦν, ἐνόσῃσε δὲ καὶ ἐπιληψίαν, ἐθεράπευε τὴν γυναῖκα λυπουμένην σφόδρα ὅτι ἦν ἐγγενὴς καὶ ὅτι συνήφθη τοι- B οὔτῳ ὑπὸρῳ καὶ δαιμονιῶντι, λέγων “ἀγγέλου ὀπτιασίαν λεγομένου Γαβριὴλ θεοῦ καὶ πύτῳ.” αὕτη δὲ ἔχουσα μοναχὸν διὰ κακοπιστίαν ἐξόριστον ἐκείσε ὄντα, φίλον αὐτῆς, ἀγγέγειλεν αὐτῷ 10 πάντα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου· κύκεινος θέλων πληροσοφῆσαι αὐτὴν εἶπεν ὅτι ἀληθῶς λέγει· οὗτος γὰρ ἄγγελος πέμπεται πρὸς πάντα προφήτην. καὶ αὐτὴ πιστεύσασα τῷ λόγῳ τοῦ ψευδαββᾶ ἐκήρυξε καὶ ἄλλαις γυναιξίν ὁμοφύλοις αὐτῆς, καὶ οὕτως ἐκ γυναικῶν ἤλθεν εἰς ἄνδρας. καὶ πρῶτον Ἀβουβάχαρ διάδοχον 15 κατέλιπε. καὶ ἐκράτησεν ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τοῦ Αἰθρίβου C ἕως τοῦ ἐσχύτου πολέμου, προήην μὲν κρυπτῶς ἕτη δέκα, καὶ διὰ πολέμου ὁμοίως δέκα, καὶ φανερώς θ'. οὗτος ὁ θεομιστὴς καὶ ἐμβρόντητος περιτρυχῶν Ἑβραίοις καὶ Ἀρειανοῖς καὶ Νεστοριανοῖς, καὶ πάντοθεν ἐραμισάμενος, ἐξ Ἰουδαίων μὲν μοναρχίαν, ἐξ Ἀρειανῶν 20 δὲ λόγον καὶ πνεῦμα κτιστά, ἀπὸ δὲ Νεστοριανῶν ἀνθροπολατρεῖαν, ἐναντῷ θεοσελίαν περιποιεῖται, καὶ προφάσει θεογενωσίας εἰσποιησάμενος τὸ ἔθνος ἐδίδαξεν αὐτοὺς περιτέμνεσθαι καὶ ἄνδρας καὶ γυ-

pasceret eaque re lucrum quaereret. paulatim autem liberiore eius utens consuetudine, ut erat vidua, se in gratiam eius insinuavit, uxoremque adeo eam duxit. profectus porro in Palaestinam inter Iudaeos ac Christianos versatus est, et quaedam de sacris literis venatus. cum autem et a daemone exagitaretur et comitiali morbo laboraret, uxorem suam, quae gravem ex eo capiebat dolorem, quod nobilis ipsa egeno et daemones vexationibus obnoxio homini nupsisset, ita demulsit, quod diceret se ad conspectum angeli Gabrieli sibi apparentis concidere. erat amicus ei mulieri monachus quidam, qui ob falsam fidem relegatus ibi vivebat. huic mulier totam rem aperit, angeli etiam nomine prolato. is autem monachus, uti opinionem eam prorsus in animo mulieris confirmaret, vere Moamedum haec dicere ait: eum enim angelum ad quemvis vatem mitti. mulier fidem verbis impostoris illius monachi habens aliis suis gentilibus mulieribus fabulam narravit: ab his porro ad viros ea emanavit. primum successorem Moamedus reliquit Abubacharem. obtinuitque ea haeresis in partibus Aethribi usque ad bellum postremum, primo decennium occulte, aliud inde bello, et aperte novem annos. in visus ille deo ac vesanus Moamedus, Ebraeorum Arianorum et Nestorianorum utens consuetudine, atque undique aliquid stipsis corradens, a Iudaeis sumpta de uno deo doctrina, ab Arianis verbo et spiritu creatis, a Nestorianis cultu divino hominibus exhibendo, novam sibi religionem confinxit, ac sub praetextu cognitionis divinae populi animis sibi devinctis auctor iis fuit, ut cum mares tum feminae circumcideren-

- D** νάϊκας καὶ ἕνα μόνον προσκυνεῖν Θεόν, τὸν δὲ Χριστὸν τιμᾶν ὡς λόγον Θεοῦ, οὐκ ὡς υἱὸν δέ, ἀλλ' ὡς ἐκ πνεύματος ἁγίου γεγενημένον· λόγον δὲ καὶ πνεῦμα προφορικὸν καὶ εἰς ἄερα χέμενον ὑπονοεῖν, οὐκ ἐνυπόστατα οὐδὲ τῷ γεννήτορι ὁμοούσια· τὴν δὲ ἁγίαν παρθένον Μαρίαν μὴ λέγειν Θεοτόκον, ἀλλὰ τὴν Λαρῶν καὶ Μωσέως ἀδελφὴν· μηδὲ βαπτίζεσθαι, μηδὲ σαββατίζειν, μήτε δὲ τοῖς νομικοῖς ἢ εὐαγγελικοῖς ἔθουσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ βδελύττεσθαι τὸν σταυρὸν καὶ τὴν σιὰν ἐσταυρῶσθαι τοῦ Χριστοῦ ὁμολογεῖν. παρηγγησάτο δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν καθόλου ἀπηγορευμένων τῷ
- P 423** νόμῳ μετέχειν, πλὴν κρεῶν χοιρείων, οἴνω δὲ παντάπασιν μὴ χρῆσθαι. τοιοῦτόν τι μυθευσάμενος ἑαυτὸν φησι κλειδοῦχον γεγενῆσθαι τοῦ παραδείσου, καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, μετὰ τὸ παραστῆναι τὸν Μωσέα σὺν τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ ὡς παραβάτας τοῦ νόμου τῇ κολάσει τοῦ πυρὸς παριδοθῆναι, αὐτὸς Ἰησοῦν παραστῆναι [καὶ] ἀρησόμενον ἐμπροσθεν Θεοῦ ὅτι οὐκ εἶπεν ἑαυτὸν εἶναι υἱὸν Θεοῦ, τοὺς δὲ Χριστιανούς, ὡς τοιοῦτον τολμήσαντας προστρεῖψαι τῷ Χριστῷ ὄνομα καὶ Θεὸν αὐτὸν καὶ υἱὸν Θεοῦ καὶ λόγον σεσαρκωμένον καὶ σταυρωθέντα δογματίσαντας, τῇ τοῦ πυρὸς γέννη παριδοθῆναι. εἶτα ἑαυτὸν φησιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκληθῆναι μᾶλα Θεοσεβῆ, ὡς τοῦ παντὸς αὐτὸν ἔθρους **20**
- B** αἴτιον Θεοσεβείας ὑπάρξαντα ἐπαινεῖσθαι, καὶ τούτου χάριν κλειδοῦχον τοῦ παραδείσου γεγενῆσθαι. καὶ γε μετὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τὸν παράδεισον ἀνεψυχθῆναι συνεισελθεῖν αὐτῷ ἑβδομήκοντα χι-
- 20** καὶ αἰς?

tur, ut unum tantum deum adorarent, ut Christum venerarentur, non quasi filium sed tantum pro verbo dei nato ex Spiritu Sancto; ut verbum et spiritum quod profertur et in aërem effunditur opinarentur, non quae in divina subsisterent essentia aut eisdem cum genitore essent naturae; ne beatam Mariam dicerent dei genitricem, sed sororem Moësis et Aaronis; ne baptizarentur aut sabbatum agerent, neque legis evangeliiive instituta tenerent, sed crucem abominarentur, umbramque Christi in crucem actam faterentur. quin et omnium eorum usum iis concessit, quibus lex interdicat, excepta porci carne. vino prorsus abstinere iussit. porro autem fabulam talem commentus est. sibi ait claves paradisi commissas fuisse. die iudicii, postquam Moses cum Israelitis ad tribunal adstitit, et ii ut qui legem violassent flammae supplicii addicti fuerunt, rursus Iesum se stitisse, ac coram deo negasse unquam se nomen filii dei sibi arrogasse. ideo Christianos, qui talem Christo titulum imponere ausi fuissent, eumque deum, dei filium et verbum incarnatum ac crucifixum pronuntiassent, in geennam ignis deditos. secundum haec se a deo vocatum fuisse admodum pium et laudatum, qui toti genti pietatis auctor esset, ideoque claves paradisi sibi mandatas. postquam paradisi aperuisset, secum intrasse septuaginta milia homi-

λιάδας τοὺς δυναμένους ἐφορμησαί πρὸς τοῦτο. τοὺς δὲ λοιποὺς
 κριθήσεσθαι φάσκει, καὶ τοὺς μὲν δικαίους ἀναμφιβόλως τῆς
 τρυφῆς ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ εὐρισκομένους ἁμαρτωλοὺς πιττάκια
 ἐν τοῖς τραχήλοις περιέχοντας δεδεμένα εἰς τὸν παράδεισον αὐτοὺς
 5 εἰσελθεῖν, καὶ τούτους ὀνομάζεσθαι ἀπελευθέρους τοῦ Θεοῦ καὶ
 τοῦ Μουχοῦμετ. εἶναι δὲ τρεῖς παραδείσους ἐν τῷ παραδείσῳ
 φλυαρεῖ, ἓνα μέλιτος καὶ ἕτερον γάλακτος καὶ ἕτερον οἴνου, πρὸς
 τὸ μετ' ἐξουσίας ἐμπιπᾶσθαι αὐτῶν. τὰς δὲ γυναικας αὐτοῖς C
 συνεῖναι καὶ φιλοκαλεῖν τὰς κόμιας αὐτῶν καὶ θεραπεύειν τὰ φιλή-
 10 δονα σώματα. τοὺς δὲ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανοὺς ξύλα τοῦ
 πυρὸς γενομένους, ὑπολειφθῆναι τοὺς Σαμαρείτας λέγων πρὸς τὸ
 ἐκφέρειν τὴν κόπρον αὐτῶν ἐκ τοῦ παραδείσου, ὅπως μὴ ἐποζέση
 ὁ παράδεισος. ἕκαστον δὲ, ὡς ἂν ἐβίω, εἴτ' ἐν πλοῦτῳ ἢ πενίᾳ
 καὶ ἀδοξίᾳ, τὸν αὐτὸν κάκεισε διάγειν τρόπον. οὗτος οὖν ὁ Θεο-
 15 στυγῆς καὶ παμμίαιρος παντὸς ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τὸν Θεὸν αἴτιον
 ὑπάρχειν ἑτεροτολόγησε· καὶ τοὺς ληστὰς καὶ φαρμακοὺς καὶ
 τοὺς ἄλλαις ἀπηγορευμέναις πράξεσιν ἀλόγτας, οὕτως φλυαρεῖ ὁ
 ἄθεος, ἔγραψεν αὐτὸς ὁ Θεός, καὶ προώρυσεν ἀποθανεῖν αὐτούς. D
 20 θαυμάσειε δ' ἂν τις τὴν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην διαρατῆ ἀπάτην
 τοῦ Θεομάχου καὶ ματαιόφρονος, μᾶλλον δὲ ἰσχυρὰν παράνοϊαν
 καὶ κτηνωδίαν τῶν μέχρι νῦν τῇ τούτου πλάνῃ δεδουλωμένων καὶ
 ὡς ἰσχυρὰν καὶ θείαν ἀφρόνως ταύτην ἠγομένων. πρὸς γὰρ τὴν
 ὄντως ἀληθῆ τε καὶ ἱερὰν καὶ θεοβράβετον πίστιν ἐναργῶς ἀπο-
 τυφλώττουσιν οἱ ἰσκατισμένοι καὶ ἄσύνετοι, πρὸς δὲ τὴν ψευδῶ-

num, qui eo pergere valuissent. reliquos iudicatum iri. iam iustos
 voluptate extra ullam controversiam frui: quos vero deprehensum sit
 peccasse, eos ad colla sua pittaciis alligatis in paradysum intrare, voca-
 rique libertos dei ac Muchumeti. praeterea nugatur in paradiso tres
 esse paradisos, unum mellis, alium lactis, vini tertium; et iis impleri
 licere. una esse mulieres, ac comas ornare, et corpora voluptatibus
 dedita colere. Iudaeos et Christianos ligna ad ignem fovendum factos
 esse. relictos Samaritas, ut finum ex paradiso egerant, ne foetor in eo
 existat. quemvis, qualem vitam egerit in opibus pauperie aut infamia,
 sic et isthic habere. ad haec prodigiose nugatus est omnis et boni et
 mali deum esse auctorem. latrones veneficos aliosque vetiti facinoris
 convictos a deo ad hoc certo consilio destinatos fuisse, ut sic moreren-
 tur. miretur sane aliquis tantam deo repugnantis atque vani hominis
 imposturam, quae tanto tempore duravit, aut extremam potius ac bel-
 luinam eorum dementiam, qui in hunc usque diem eius fallacis manci-
 pati sunt, ac pro divina eam et valida re ducunt. excaecati enim et
 fatui homines veram sacram ac divinitus traditam fidem caligantibus
 animi oculis praetereunt, falso autem nomine insignitam religionem com-

ρυμιον λατριάν και πλαστολογίαν τοῦ φέτακος προσέχουσιν οἱ δει-
 λιοι και βυρκαρδιοι. τὸν γὰρ ὄντως ὄντα θεόν, τὸν διὰ νόμου
 και προφητῶν ἐκδήλως κηρυττόμενόν τε και πιστευόμενον ἀπο-
 θύμενοι και καταψηφίζόμενοι, τὸν ἀντίθεον και μεμνηότα και
 P 424 φανερώς ὑπὸ τῶν Ἑβραίων ἐνεργούμενον και φθειγγόμενον οἱ κακό-
 φρονες και λυσοσώδεις ἐρασμίως και γεγηθότως προσιένται. ποία
 γὰρ θεόπνευστος γραφή περι τοῦ δυσσεβοῦς και παραπαίοντος
 Μουχοῦμετ προδιεστειλατο; ἢ ποῶς θεσπέσιος αὐτὸν προφήτης
 ὡς διδάσκαλον εὐσεβείας προανήγγειλεν; οὐκοῦν εἰπάτωσαν οἱ
 ἀμέτοχοι πίσης ἱερῶς ἐπινοίας και μνήσεως, πῶς τοὺς ἀπὸ Ἀδάμ¹⁰
 και μέχρι τῆς Χριστοῦ παρουσίας προφήτης ὡσμῆως δῆθεν ἀπο-
 δεχόμενοι τὸν μὲν ὑπ' αὐτῶν διαρρηθῆν προαναφανοῦμενον Χρι-
 στὸν τὸν θεὸν ἀροῦνται, τὸν δὲ κάκιστον και μοχθηρὸν και μηδὲ
 τὸ σύνολον ὑπ' αὐτῶν μνημονεύμενον ὡς θεομύστην και ἑξοχώ-
 B τατον και ἄλλοθεστάτης πίστεως διδάσκαλον ἀποδέχονται και ὡς¹⁵
 ἐνεργετήν ἐκθειάζουσιν οἱ ἀνόσιοι και δυσώνυμοι. ἀνακρινέτωσαν
 δὲ οἱ ἀδιόκριτοι και μινιώδεις και τὴ ὑπ' αὐτοῦ μανιωδῶς και
 δυσσεβῶς ῥηθέντα ληρήματα, και λεγέτωσαν ποίαν συμφωνίαν
 ἔχουσι τὰ θεοπαράδοτα λόγια. ὁ μὲν γὰρ θεὸς λόγος ἀναφανδὸν δι-
 δάσκει τὸν θεὸν ὑπάρχειν ἀναίτιον παντὸς κακοῦ και τὸν ἄθρονον²⁰
 αὐτέξουσιν εἶναι τῆς ἐαυτοῦ σωτηρίας και ἀπωλείας· ὁ δὲ τρισάθλος
 και τρισκατάματος και τοῦ θεοῦ και τῶν ἀνθρώπων ἄσπονδος ἐχθρὸς,
 ἐκ σκαιοτέρου και λυοπλάνου δαίμονος ἐνηχοῦμενος και ἐνεργούμε-

mentaque praestigatoris istius amplectuntur miseri atque stulti. ac
 verum quidem deum, quem lex et vates divini perspicue praedicaverunt
 eisque fidem habuerunt, illi repudiant atque improbant: deo autem ad-
 versum, insanum, palamque a furibus exagitatum et earum instinctu lo-
 quentem vaesani atque rabiosi cum gaudio amplectuntur. quae enim a
 deo inspirata Scriptura de impio et vaecorde Muchumeto aliquid prae-
 cepit? aut quis divinatorum vatum eum pietatis doctorem fore praedixit?
 respondeant mihi isti omnis sacrae inspirationis et initiationis exortes,
 cur, cum omnes iam inde ab Adamo usque ad Christi adventum vates
 non inviti agnoscant, interim Christum deum, de quo illi perspicue va-
 tificinati sunt, abnegent, pessimum autem illum et vitiosum hominem,
 cuius nulla prorsus ab iis facta est mentio, pro sacrae religionis initia-
 tore praestantissimoque verissimae fidei magistro existiment, ac tan-
 quam benefactori divinos honores deferant, impii ipsi atque infandi.
 examinent furiosi isti ac rerum discrimina confundentes impia et rabiosa
 illius deliria, et explicent qui cum sacris oraculis ea conveniant. nam
 sacrae literae docent deum nullius esse mali causam, hominem sua vo-
 luntate sibi vel salutem pararo vel exitum. at miserimus ille omnibus-
 que modis detestandus et implacabilis dei hominumque hostis Muchame-
 tus, a pravissimo et multitudinis decipiendae artifice daemone inspiratus

νος, παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν θεὸν αἴτιον τολμηρῶς ἀπο-
 φθέγγεται, καὶ πᾶν ὅπερ ἂν ἐπέλθῃ τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν ἕξ ἐπη- C
 ρείας τοῦ πονηροῦ κἂν ἕξ οικείας ῥαθυμίας καὶ ἀδιακρισίας, τῆς
 θείας τοῦτο τυγχάνειν προνοίας ὃ ἀλιτήριος ἀποφαίνεται. καὶ ὃ
 5 μὲν περιφρονεῖν πλοῦτου καὶ ταπεινοφρονεῖν καὶ τὸν ἐνθάδοον βίον
 ἀποσιέσθαι καὶ μὴ ἀποδοῦναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ παρακελεύεται,
 ὃ δὲ πλουτεῖν καὶ ὑψηλοφρονεῖν καὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐκ περιουσίας
 ἀσπάζεσθαι καὶ ἀντεπιξέμεναι σφόδρα τοῖς ἀντιπίπτουσιν ὡς ψυχι-
 κὸν σωτήριον καὶ τοῦ παραδείσου πρόξενον. ἀλλ' ὡ τῆς ἀπονοίας
 10 καὶ παραπληξίας καὶ χλεύης τοῦ γόητος καὶ παλαμναίου, καὶ τῆς D
 παραφροσύνης καὶ ἀπωλείας τῶν παρ' αὐτοῦ δεινῶς ἐξανδρουποδι-
 σθέντων καὶ μέχρι νῦν παρυσρομένων καὶ ἀπατωμένων. οὐδὲ
 γὰρ συνιοῦσιν οἱ ἄγαν μοχθηροὶ καὶ θηριώδεις καὶ λίαν ἀσύνητοι
 εἰς ὅον χαλεπὸν χάος καὶ Σατυρικὴν Χάρυβδιν κατεποντίσθησαν
 15 καὶ τέλειον κατεπόθησαν, καὶ εἰς ὄλους ἀπόκτους καὶ ἀδιεξοδεύ-
 τους λαβυρίνθους καὶ δυσβάτους ἀτραπούς καὶ ψυχοφθόρους φε-
 νακισθέντες ἔλεινῶς ἐξεκλύσθησαν καὶ συνεσχέθησαν ὑποφθα-
 ρέντες εἰς τέλος. διὸ καὶ θαυμάζειν λίαν ἔπεισέ μοι τὴν τοσαύτην
 20 ἀλογία καὶ ἀνωσθησία αὐτῶν, καίπερ οἰομένων ἐντρεχεστάτους P 425
 εἶναι καὶ λογωτάτους, πῶς οὐ κατανοοῦσι τῆς κενῆς
 ἀπάτης αὐτῶν τὸν ὄλισθον. ἔδει γάρ, ἔδει τοὺς ὕντως ἄφρονας
 καὶ βουσκηματώδεις ἐπιγνῶναι τὸν περὶ τῆς ἀνωστάτειος αὐτῶν
 πρόδηλον καὶ μυσαρὸν βρόχον, ὅτιπερ διὰ βρώσειος καὶ πόσειος

atque agitatae, omnis et boni et mali auctorem deum audacter pronun-
 tiat; atque omnia, quaecunque homini eveniunt vel diaboli fraude vel
 sua ipsius socordia atque imprudentia, divinae providentiae iussu eve-
 nire flagitiose asserit. eadem sacrae literae contemnere opes, demisso
 esse animo, voluptariam vitam fugere, neque pro malo malum reddere
 iubent. ille divitiis studere, superbiere, abunde omnes expetere volupta-
 tes, omnique conatu ulcisci adversarios praecipit, salutaria haec animae,
 et paradiso immittere docens. o dementia atque vaecordiam et ludi-
 bria scelestissimi impostoris! o stultitiam atque exitium eorum quos ille
 in miseram servitutem egit, et in hunc usque diem a vero abducit
 atque decipit! neque enim perversissimi isti ac bruti et stolidis-
 simi homines intelligunt in quam grave chaos ac quam in satanicam
 Charybdin demersi atque omnino absorpti sint, in quam inexplicabiles
 et exitum nullum habentes labyrinthos difficilesque et ad exitum animae
 ducentes calles per fraudem inducti voluntur misere, et ad extremam
 perniciem detineantur. atque mihi sane subit mirari tantam eorum stul-
 titiam atque stuporem; qui cum se callidissimos esse atque ingeniosis-
 simos putent, lubricitatem tamen vanae imposturae illius non animad-
 vertunt. oportebat enim omnino stultos eos et belloinos homines saltem
 apertam illam et abominandam de resurrectione fallaciam perspicere,

ἐν μετουσίᾳ τυγχάνοντες ἄφθαρτοι καθόλου καὶ ἀθάνατοι διαμένουσι. καὶ πότε καὶ ποῦ λοιπὸν τὴν ἀποκαταδοκουμένην ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀκήρατον τοῖς πιστοῖς κατὰ τὰς θείας γραφὰς οἱ θνητοὶ καὶ ψυχῇ καὶ σώματι τεύξονται; καὶ πρὸς τοῦτο ἴτωσαν οἱ ἀλόγιστοι καὶ τάλανες ὡς οὐδέπω μέχρι καὶ τήμερον τῆς παλαιῆς αὐτῶν καὶ ἀθέου πλάνης ἀπηλλάγησαν, ἀλλ' ἐν προσήματι θεοσεβείας εἰδωλοατροῦσι λεληθότως, καὶ τὸν ἐγκεκρυμμένον τῆ θρησκείᾳ αὐτῶν δόλον τοῦ ἀρχεκάκου δαιμονος οὐδ' ὄλωσ οἱ ἀνοῦ-
B στατοι καὶ ἀπόπληκτοι ἐπιγινώσκουσι. πάλαι μὲν γὰρ εἰδωλοατροῦντες καὶ τῆ παρ' Ἑλλήσιν Ἀφροδίτῃ λεγομένη, τοῦτέστι τῆ¹⁰ ἡδονῇ, προσκυνοῦντες, καὶ τὸν ἀστέρα ταύτης τὸν ἑωσφόρον ἐπιμυθολογοῦσιν, ἣν δὴ καὶ Κουβάρ τῆ ἑαυτῶν κακιωτάτω γλώσσει ἐπονομάσαντες, ὅπερ ἐστὶ μεγάλη, διέμειναν ἕως ἄρτι τῆς Ἀφροδίτην θεὸν ὀνομάζοντες. ἵνα δὲ μὴ δόξωμέν τισι ψευδολογεῖν, σαφησίωμεν τὸ μέγα αὐτῶν μυστήριον. ἔχει δὲ ἡ λέξις τῆς μου-¹⁵σαρᾶς αὐτῶν καὶ παμβεβήλου προσευχῆς οὕτως "ἀλλᾶ ἀλλᾶ οὐὰ κουβάρ ἀλλᾶ." καὶ τὸ μὲν ἀλλᾶ ἀλλᾶ ἐρμηνεύεται ὁ θεὸς ὁ θεός, τὸ δὲ οὐὰ μεῖζον, τὸ δὲ κουβάρ μεγάλη ἦτοι σελήνη καὶ Ἀφρο-
C δίτη. ὅπερ ἐστὶν οὕτως, ὁ θεὸς ὁ θεὸς μελίων καὶ ἡ μεγάλη, εἴ' ὅσν Ἀφροδίτη, θεός. καὶ τοῦτο σαφησίει ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ τελευταίου²⁰ ἀλλᾶ. ἄπερ ἅπαντα ἐπικεκρυμένως τῆ ιδιότητι τῆς ἑαυτῶν γλώττης λαλοῦσιν. ἀλλὰ τοὺς μὲν χοιρώδεις καὶ τελματώδεις καὶ μηδὲν πλέον τῆς ἡδονῆς καὶ ῥαστώνης εἰδότας ἀφόμενος ὁ λόγος, ὡς ἀνεπαισθήτως νοσοῦντας, πρὸς τὰ ἐξῆς τῆς ἱστορίας χωρεῖται.

qua decepti existimant se interitus expertem vitam atque immortalem inter pocula et convivia acturos. ubi autem et quando aeterna et incorrupta vita, quam sacris literis promissam pii certa spe expectant, isti et corpore et anima mortales adipiscuntur? hoc quoque fati illi atque miseri sciant, quod etiamnum vetere suo et impio errore liberati non sunt, sed sub religionis praetextu falsa colunt numina, ac in ea abditum daemonis omnium malorum auctoris dolum prae nimia dementia ac stupore nullo modo animadvertunt. cum enim antiquitus falsa superstitione seducti Venerem Graecorum, id est voluptatem, divinis honoribus coluerint, stellamque eius Luciferum esse fabulati sint, quam etiam a magnitudine Kubar sua inepta lingua appellaverunt, in hunc usque diem Veneri nomen dei tribuunt. quod ne cui videamur fingere, explicabimus magnum eorum mysterium. verba obscenae eorum et profanissimae precationis haec sunt "Alla Alla Ua Kubar Alla. Alla Alla, si interpreteris, est deus deus. Ua maior. Kubar magna, sive luna et Venus. ita ergo habet: deus deus maior et magna, nimirum Venus deus. atque hoc Alla in fine adiectum indicat, quae omnia proprietate sui sermonis occultata pronuntiant. sed oratio nostra, missos faciens porcinos istos et belluinos homines, qui praeter voluptatem et etiam nihil sciunt ac sine sensu laborant, historiae reliquam pertextat.

Μετὰ δὲ γε τὸν θάνατον τοῦ θεηλάτου Μουχοῦμιε ἐφάνη κατὰ μεσημβρίαν ἀστὴρ ὁ λεγόμενος δοκίτης, προμηγνίων τὴν τῶν Ἀράβων ἐπικράτειαν. ἔμεινε δὲ ἐπὶ ἡμέρας τριάκοντα, διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως ἄρκτου. ἦν δὲ ξιφοειδής. D

5 Τῷ κδ' ἔτει Ἀβουβάχαρ τελευταῖ, ἀμηρένσας ἔτη δύο ἤμισυ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κρατεῖ Οὐμαρος, ὃς παρέλαβε Βόστραν τὴν πόλιν καὶ ἄλλας πολλὰς, καὶ ἦλθε μέχρι τοῦ Γαβιθᾶ. τούτῳ συμβαλὼν Θεόδωρος ὁ τοῦ Ἡρακλείου ἀδελφός καὶ ἠττηθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα ἔρχεται ἐν Ἐδέση. ὁ δὲ βασιλεὺς προχειρίζεται ἕτερον 10 στρατηγὸν Βοάνην, τὸν δὲ σακελλάριον Θεόδωρον μετὰ Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως πέμπει κατὰ Ἀράβων. παραγενόμενος δὲ εἰς Ἐμεσαν συναγαγὼν πλῆθος Σαρακηνῶν καὶ τὸν ἀμηγρᾶν αὐτῶν, καὶ εἰς τὸν Βαρδανίσιον ποταμὸν παραφορσοσσεύει. Ἡράκλειος δὲ ἀπέλ- P 426πίσας κατυλιμπάνει τὴν Συρίαν, καὶ ἄρας τὰ τίμια ξύλα ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ἀπήει. Βοάνην δὲ ἀπὸ Δαμασκοῦ εἰς Ἐμεσαν στρέφει, καὶ Θεόδωρον σακελλάριον ἔχοντα στρατὸν χιλιάδας μί'. καὶ διώκουσι τοὺς Ἀραβας ἀπὸ Ἐμέσης ἕως Δαμασκοῦ.

Τῷ κέ' ἔτει ἐπιστρατεύουσιν οἱ Σαρακηνοὶ μετὰ πλῆθους 20 Ἀράβων, καὶ συμβολῆς γενομένης ἠττῶνται Ῥωμαῖοι. στασιάζοντες δὲ οἱ περὶ Βοάνην Ἡράκλειον ἀποκηρύττουσι καὶ Βοάνην ἀναγορεύουσιν βασιλέα. ἐν τούτοις ὑποχωροῦσιν οἱ περὶ τὸν σακελλάριον, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ εὐρόντες ἄδειαν συμβάλλουσι μετὰ Βοάνους πόλεμον καὶ ἠττώσιν αὐτόν· ἀνέμου γὰρ πνεύσαντος B

Postquam Muchumetus ille dirus mortem obiit, media die visus est cometa, quem a trabis forma Graeci dociten nominant, Arabum praenuntians imperium. duravit dies triginta, a meridie ad septentrionem pertingens. habuit gladii formam.

Anno 24 moritur Abubachar, cum ameras (id imperii nomen est) fuisset annos 2 s. succedit eis Umarus. hic Bostram aliasque urbes cepit et usque ad Gabitham progressus est. cum hoc praelio commisso Theodorus Heraclii frater victus ad imperatorem Edessae tum agentem venit. imperator copiis Boanem eius loco praeficit. Theodorum porro sacellarium cum exercitu Romano adversus Arabes mittit. ei, cum ad Emesam venisset, occurrit ameras cum multitudine Sarracenorum, castraque locat ad Bardaniaium fluvium. itaque Heraclius rebus desperatis, Syriam deserit: sublatisque Hierosolymis venerabilibus lignis, Cypolin abiit. Boanem autem a Damasco Emesam divertere iubet, et Theodorum sacellarium cum exercitu 40 milium. hi Arabes ab Emesa Damascum usque persequuntur.

Anno 25 Sarraceni multitudine Arabum stupati bellum inferunt, factaque pugna Romanos vincunt. porro milites Baanis seditione mota, Heraclio imperium abrogant, Baanemque imperatorem designant. interim sacellarium cum suis recedente, Sarraceni licentiam nacti, bellum Baani

βιαίου νότου κατα Ῥωμαίων, καὶ μὴ δυναμένων τοὺς ἐχθροὺς ἀντιπῆσαι διὰ τὸν πολὺν κονιορτόν, δεινῶς τρέχονται, καὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς στενωποὺς τοῦ ποταμοῦ Ἰερμοχθῦ διεφθάρησαν αἱ τεσσαράκοντα χιλιάδες. παρέλαβον δὲ καὶ τὴν Δαμασκὸν καὶ τὰς χώρας τῆς Φοινίκης, καὶ οἰκίζονται ἐκεῖ. εἶτα στρα- 5 τεύονται κατ' Αἰγύπτου, καὶ λαβόντες καὶ αὐτὴν κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ.

Τῷ κς' ἔτει στρατεύει Οὔμαρος κατὰ Παλαιστίνης, καὶ παραλαμβάνει λόγους τὴν ἁγίαν πόλιν Σωφρονίου πατριάρχου ὄντος. εἰσελθὼν δὲ Οὔμαρος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν τριχίνοις ἐκ κα- 10 C μήλου ἐνδύμασιν ἡμφιεσμένος ἰερουσωμένους, ὑπόκρισιν τε Σατανικὴν ἐνδεικνύμενος, τὸν ναὸν ἐζήτει τῶν Ἰουδαίων, ὃν ὑποδόμησε Σολομῶν, προσκυνητήριον ποιῆσαι τῆς αὐτοῦ βλασφημίας. τούτον ἰδὼν Σωφρόνιος ἔφη "ἐπ' ἀληθείας τοῦτό ἐστι τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ," πολλοῖς τε δάκρυσι τοὺς 15 Χριστιανοὺς ἀπώδρευτο. παρεκάλεισεν οὖν αὐτὸν λαβεῖν σιδήρα καὶ ἐνδύσασθαι· ὁ δὲ οὐκ ἤθέλησεν. μόγις οὖν ἐπέσθη, καὶ πλυνθέντων τῶν αὐτοῦ πάλιν ἀπέστρεψε τὰ τοῦ πατριάρχου. ἐν τούτοις ἀπεβίω Σωφρόνιος, πολλὰ κατὰ Ἡρακλείου καὶ τῶν ὁμο- D φρόνων αὐτοῦ Σεργίου καὶ Πύρρου τῶν μονοθελητῶν ἀγωνισάμε- 20 νος. τούτῳ τῷ ἔτει ἀπολέει Οὔμαρος τὸν Ἰάδ εἰς Συρίαν, καὶ ὑπέταξε πᾶσαν τοῖς Σαρακηνοῖς.

faciunt, eumque vincunt. nam Romani, cum vehemens auster iis esset adversus, ita ut prae multitudine pulveris hostes cernere nequissent, magna cum clade fusi, se ipsos in fuga in amnis Iermochthae angustias praecipitarunt: atque hoc modo illa 40 milia perierunt. Sarraceni autem Damasco insuper potiti sunt ac Phoenicia, ibique habitare coeperunt. in Aegyptum quoque facta expeditione, eam occupaverunt, ibique sedes posuere.

Anno 26 Umarus in Palaestinam cum infesto exercitu ingressus, sacram urbem certis conditionibus in potestatem accipit, Sophronio tum patriarchae munere fungente. ut in eam pervenit, vestem ex camelorum pilis contextam indutus atque sordidatus, satanicamque simulationem adhibens, templum Iudaeorum a Solomone exstructum quaesivit, ut in eo suae sacrilegae superstitionis domicilium constitueret. hunc videns Sophronius, ait: profecto hoc est abominandum illud vastationis argumentum, stans in loco sancto. multoque cum fletu rem Christianam lamentatus est. hortatus itaque eum est, ut sindone se indueret: verum is renuit. vix tandem assensus, lotis suis vestibus, patriarchae suae reddidit. ea tempestate diem suum obiit Sophronius, cum diu multumque adversus Heraclium, et cum eo sentientes Sergium ac Pyrrhum Monotheletas decertasset. hoc anno Umarus Iadum in Syriam mittit, totamque in Sarracenorum potestatem redigit.

Περὶ δὲ γε τῆς ἁγίας γῆς ὁ Θεσπέσιος ἔλεγε Μωϋσῆς πρὸς τὸν Ἰσραὴλ "Ἰδοὺ κύριος ὁ Θεὸς σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, ἧς χεῖμυρροι ἐδάτων καὶ πηγαὶ ἀβέσσου ἐκπορευόμεναι διὰ τῶν πεδιάδων καὶ τῶν ὄρεων. γῆ περσοῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι καὶ συκαὶ καὶ ῥοιοὶ καὶ φοίνικες· γῆ ἐλαίου καὶ μέλιτος· γῆ ἐφ' ἣν οὐ μετὰ πτωχείας φάγη τὸν ἄρτον σου· γῆ ἧς οἱ λίθοι σιδήρεος, καὶ ἐκ τῶν ὄρεων αὐτῆς μεταλλεύσεις χαλκόν· γῆ ῥέουσα γάλα καὶ μέλι· γῆ ἣν κύριος ὁ Θεός σου ἐπισκοπεῖ, ἧτις εὐλογη- P 427
 10 τοῦ Θεοῦ παρεικαζομένη." προσμαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ σοφώτατος Ἀριστοτέλης λέγων "καὶ γὰρ πολυάνθρωπός ἐστιν ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, καὶ παντοίοις καρποῖς εὐθηνούσα, ἀμπέλων τε καὶ ἀκροδρότων καὶ φοινίκων πλήθος ἄπλετον, καὶ κτήνη ἀμύπολλα καὶ διάφορα, καὶ θαυμαστὰ ἢ τούτων νομῆ δι' ὅλου τοῦ χρόνου
 15 γίνεται διὰ τὴν πολλὴν εὐκροσίαν τῆς γῆς καὶ πύοτητα· πολὺ δὲ πλήθος καὶ τῶν ἀρωμάτων καὶ λίθων πολυτελῶν καὶ χρυσοῦ παραιομιζομένου διὰ τῶν Ἀράβων." ὡσαύτως οὖν καὶ Ἰώσηπος B
 ἔφη "πάμφορος γὰρ οἷσα δι' εὐκρατον ἀέρα καὶ πολλὴν πύοτητα χειμῶνος ὥρα ἐκφέρει κάρνα καὶ ἐν καύματι φοίνικας, καὶ πλεί-
 20 στον γεωργεῖ ἔλαιον. καὶ σταφυλὴν μὲν καὶ σῦκα διὰ μηνῶν δέκα ἐσθίουσιν οἱ ἐκεῖσε, τοὺς δὲ λοιποὺς καρποὺς δις τοῦ ἐνιαυτοῦ τρυγῶσι." τὸ δὲ μέγεθος τῶν βοτράων τῆς σταφυλῆς ἐκεῖνης ἐδήλωσεν ἡ γραφὴ λέγουσα περὶ τῶν κατασκόπων ὧν ἀπέστειλε Μωϋσῆς, ὅτι ἦλθον ἕως φάραγγος βότρυος, καὶ κόψαντες ἐκεῖ-

Ceterum de terra sancta Moses ita Israelitis est vaticinatus: ecce dominus deus tuus introducet te in regionem bonam et amplam, cuius aquae torrentes et fontes abyssi exeunt ex planitiibus et montibus: terram tritico et hordeo abundantem, vitibus, ficibus, malis punicis, palmis: terram oleo et melle affluentem, in qua pane tuo absque penuria vescaris: terram cui pro lapidibus est ferrum, et cuius ex montibus aes effodias: terram lacte et melle manantem: terram quam dominus deus tuus procurat, cui divinitus prosperitas est collata, ut fertilitate omnes alias terras superet, ac paradiso dei sit assimilis. suffragatur his etiam sapientissimus Aristoteles his verbis: nam terra promissionis et hominum et omnium frugum copia abundat. immensa ibi multitudo vitium glandium et palmarum: tum omnis generis pecus, omnique anni tempore pascua iis abunde suppeditantia, propter optimam soli temperiem atque pinguedinem: magna etiam ibi multitudo aromatatum lapidum pretiosorum auriq̄ue ex Arabia importatorum. in hunc modum et Iosephus ait: foecundissima enim cum sit ea regio, ob aerem bene temperatum, ac multam pinguedinem, hieme nuces profert, aestu dactylos, et plurimum ibi olei colitur. qui ibi vivunt, decem integros menses uvis ac ficibus vescuntur: reliquarum frugum toto anno est collectura. iam magnitudinem botrorum vitis istius Scriptura indicans, de a Mose missis

Δεν κλήμι και βότρυν σταφυλῆς ἔνα ἦραν αὐτὸν ἐπ' ἀναφορέῃ-
 σιν· ἐν ξύλῳ γὰρ ἐσχηματισμένῳ πλαγίως μέσον κρεμασθεῖς, και
 ἐπ' ὤμων δύο ἀνδρῶν βασταζόμενος, πᾶσιν ἐδήλου τῆς ἀγίας γῆς
 C ἐκείνης τὴν εὐκαρλίαν. δι' ἧς Ἀλέξανδρος ὁ μέγας διαπορευόμε-
 νος, και ξύλα καρποφόρα, ἐν οἷς και πήγανόν θεασάμενος τὸς
 ἔψος και πλάτος ἐφάμιλλον σικκῆς, ἐθαύμασε σφόδρα τῆς γῆς
 ἐκείνης τὴν εὐκαρλίαν τε και πῶτητα. ἀλλὰ μὴν και ὑποβάλασα-
 μον γεωργεῖ πλείστον, και ἕτερα πολλὰ δυσπόριστα και ἀνδρεί-
 οποις ἐπέραστα. κἀντεῦθεν τοίνυν, ὡς ἐξαίρετον και διαφέρουσαν
 ἀσυγκρίτως πάσης τῆς γῆς, εὐκρίτως ἔδωκεν αὐτῇ ὁ Θεὸς τῷ¹⁰
 ἡγαπημένῳ και προτοτόκῳ υἱῷ αὐτοῦ εἰς κληρονομίαν τε και ἀπό-
 λασιν. “εἰσήγαγε γὰρ αὐτούς” φησὶν “εἰς ὄρος ἀγιάσματος
 αὐτοῦ, ὄρος τοῦτο ὃ ἐκτίσματο ἡ δεξιὰ αὐτοῦ.” τοιγαροῦν ἐν τῇ
 D ἀγίᾳ ταύτῃ και μακρυῇ γῇ και ἀγαθῇ τῆς ἐπαγγελίας πολυμερῶς
 και πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λόγος τοῖς προφήταις ὁραθεῖς, θεο-¹⁵
 πρεπῶς τε τὰς θεοφανίας ποιησάμενος, ἔλεγεν “ἐγὼ ὄρασις
 ἐπλήθυνα και ἐν χερσὶ προφητῶν ἐμνήθην.” ἐπ' ἐσχάτων δὲ
 σαρκοφόρος ὤφθη και τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφῃ, πληρώσας
 και τὸ “μήτηρ Σιών, ἐρεῖ ἀνθρωπος, και ἀνθρωπος ἐγενήθη ἐν
 αὐτῇ, και αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ ὕψιστος.” ἐν ᾗ και τὸ²⁰
 σωτήριον ὑπομείνας πάθος τὴν παγκόσμιον εἰργάσατο σωτηρίαν.
 αὐτὸς γὰρ ὁ κύριος καρδίαν τῆς γῆς ἐκάλεσε τὴν Ἱερουσαλήμ·

exploratum narrat eos usque ad vallem uvarum pervenisse, ibique pal-
 mitem cum unica uva resectum vecti impositum portasse: quippe de
 ligno figurato medius suspensus ille racemus, ac duorum virorum hume-
 ris gestatus, ubertatem sacrae istius terrae omnibus demonstravit. per
 hanc iter faciens Alexander, arboresque videns frugiferas, atque inter
 alia rutam altitudine ac amplitudine ficui aemulam, vehementer soli illius
 fertilitatem atque pinguedinem est admiratus. praeterea plurimum ibi
 opobalsami est ex cultura proventus, aliorumque multorum quae parata
 difficilia, hominibus sunt carissima. hanc itaque terram, ut eximiam et
 cui conferri nulla alia mereatur, convenienter deus dilecto suo atque
 primogenito filio hereditatis loco possidendam fruendamque dedit. “in-
 trodixit enim eos” inquit Scriptura (Psalm. 77) “in eum montem quem
 dextra ipsis condiderat.” itaque ergo in sancta hac et beata bonaque
 terra promissionis multifariam ac variis modis olim deus verbum vati-
 bus sese videndum exhibuit, suaeque essentiae convenienter apparitiones
 dei operatus, ita dixit (Oseeae 12) “ego apparitiones multiplicavi, et in-
 ter manus vatum initiatus sum.” idem ad extremum carnem gestans,
 inter homines perspicue est versatus, id quoque oraculum implens (Esa-
 14) “mater Sion, dicit homo, et homo in ea natus est. ipse altissimus
 fundamenta eius locavit.” eadem in regione salutare obit supplicium,
 eoque toti mundo salutem paravit. ipse adeo dominus Hierosolyma cor

ὡσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους ἡμέρας τρεῖς καὶ P 428
 τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ κοιλίᾳ
 τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Χρυ-
 σόστομος εἰς τὸ φάσκον ρητόν "ἐκ Σιῶν ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιό-
 5 τητος αὐτοῦ" φησί "καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐκεῖθεν γέγονεν ἡ
 τοῦ θεοῦ εὐπρέπεια, οἷον ὁ βωμὸς, τὰ ἕγνια τῶν ἁγίων, ἡ λα-
 τρεία πᾶσα καὶ ἡ πολιτεία τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας, καὶ ἱερέων
 πλῆθος καὶ θυσία καὶ ὀλοκαύτωσις καὶ ἔμνοι ἱεροὶ καὶ ψαλμῳδαίαι
 καὶ πάντα τὰ ἐκεῖθεν, καὶ τὰ μέλλοντι προδιεγέγραπτο. ἐπειδὴ
 10 δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια παραγέγονεν, ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν B
 ὁ σταυρὸς ἔλαμψεν, ἐκεῖθεν τὰ μυρία κατορθώματα. διὰ δὲ
 τοῦτο καὶ περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ δευτέρας νομοθεσίας ὁ μέγας
 Ἡσαΐας λέγει 'ἐκ Σιῶν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος κυρίου ἐξ
 Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον τῶν ἔθνων.' Σιῶν γὰρ ἐν-
 15 ταῦθα ὀλόκληρον λέγει τὸ χωρίον καὶ τὴν παραχειμένην αὐτῷ μη-
 τροπόλιν τῶν Ἰουδαίων. ἐκεῖθεν τοίνυν, ὡσπερ ἐκ βαλβιδός
 τινος εὐδρομοὶ καὶ εὐσταλεῖς ἵπποι, εἰς τὴν οἰκουμένην ἤπασαν
 οἱ ἀπόστολοι ἐξεπέμφθησαν, ἐκεῖθεν τὰ σημεῖα ποιεῖν ἤρξαντο·
 ἐκεῖ γέγονε τὸ σωτήριον πάθος καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ἀνάληψις,
 20 ἐκεῖ τὰ προοίμια καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας. ἐκεῖ τὰ C
 ἀπόρρητα δόγματα κηρύττεσθαι τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν. ἐκεῖ πρῶτον
 ἀπεκαλύφθη πατὴρ καὶ ἐγνωρίσθη μονογενὴς υἱὸς καὶ ἐδόθη
 τοσαύτη πνεύματος ἕγλιον χάρις. καὶ τὸν περὶ τῶν ἀσωμάτων λόγον

terrae appellavit, cum diceret (Matth. 12) "sicut enim Jonas in ventre ceti fuit tres dies totidemque noctes, sic et filius hominis in ventre ter-
 rae tantundem temporis morabitur." inde et divus Chrysostomus haec
 verba explicans (Psalm. 49) "ex Sione decor venustatis eius" ita scri-
 bit. nam et vetere durante foedere inde decus dei sese exseruit, ut ara,
 ut penetrale sacrarium omnesque caeremoniae et antiquae legis admini-
 stratio, tum multitudo sacerdotum, sacrificium, solida hostia, sacra car-
 mina, cantiones psalmodum. quin et futura quaecumque essent, inde
 perscripta sunt oraculis. at postquam promissorum veritas exhiberi coe-
 pit, eius quoque rei initia ibi fuerunt. inde crux effulsit, inde innu-
 mera illa pulcherrima facinora. iccirco et de posteriore Christi legum-
 latione magnus ille Esaias sic fatur (cap. 2) "ex Sione lex prodibit, et
 sermo dei ex Hierosolymis, ac iudicium inter gentes feret." Sionis
 enim nomine ibi totam intelligit regionem ac ei adiacentem Iudaeae pri-
 mariam urbem. inde, veluti carceribus ad cursum idonei atque parati
 quidam equi, in universum orbem emissi sunt apostoli: inde miracula
 coeperunt edere. ibi salutaris perpressio, resurrectio et in caelum as-
 sumptio fuerunt, ibi exordia et principium nostrae salutis; ibi coeptum
 est arcanam doctrinam promulgare; ibi primum patefactus est pater, et
 innotuit unigenitus filius, tantaeque spiritus sancti gratia donata; ibi de

ἐκεῖ ἐγύμναζον, καὶ διορειῶν καὶ δυνάμεων καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, ἅπερ ἅπαντα ὠραιότητος τοῦ Θεοῦ λέγει· κίλλη γὰρ Θεοῦ καὶ ὠραιότης ἢ ἀγαθότης καὶ φιλανθρωπία καὶ ἢ εἰς πάντας εὐεργεσία. ἐκεῖ τοίνυν καὶ τὸ πτώμα καὶ πταῖσμα τοῦ Ἀδάμ θεραπεύσας, καὶ τὴν ταχίστην, ὥσπερ καὶ ὑπόπτερον, 5 τῶν ἁγίων συνέλευσιν καὶ ὑπάντησιν ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ προῦπεμφάνων, ἔλεγεν ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἅετοί.” ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὸ πύθος τοῦ Χριστοῦ λέγει “διόπερ οὐχ ἀλλυχόσει πίσχει Χριστὸς οὔτε μὴν εἰς ἄλλον σταυροῦται τόπον ἢ εἰς τοῦ κρανίου τόπον, ἐν ᾧ δὲ 10 τῶν Ἑβραίων οἱ διδάσκαλοι φασὶ τοῦ Ἀδάμ εἶναι τὸν τάφον· ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν μετὰ τὴν κατάραν τεθάφθαι διαβεβαιοῦνται. διὰ τοῦτο θαυμάζω τοῦ τόπου τὴν οικειότητα. εἶδει γὰρ τὸν κέρσιον ἀνανεῶσαι θέλοντα τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, ἐν ἐκείνῳ παθεῖν τῷ τόπῳ. καὶ ἐπειδὴ ἤκουσεν Ἀδάμ ᾗ γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει,” 15 P 429 ταύτῃ πάλιν ἐκεῖ τέθειται, ἵνα ἐν ᾧ τόπῳ τὴν κατάραν ἔλαβεν, ἐκεῖ καὶ τὴν λύσιν ταύτης δέξηται.”

ἽΟτι δὲ τῷ βασιλεῖ Ἡρακλεῖ ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐγεννήθη ἀπὸ τῆς υἱὸς ὁ Δαβὶδ. τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐτέχθη καὶ Κωνσταντῖνος τῷ εὐῖῳ Ἡρακλεῖου Ἡράκλειος, ὃς ἐβυπτίσθη ἐπὶ Σεργίου τοῦ πατριάρχου. τῷ δ’ αὐτῷ ἔτει ἐπανέστησαν οἱ Πέρσαι κατ’ ἀλλήλων, καὶ πολλοὶ διεφάρασαν. τότε ὁ βυσιλεὺς τῶν Ἰνδῶν πέμπει συγγάρια τῷ βασιλεῖ, μαργαρίτας καὶ λίθους τιμίους πολλοὺς.

incorporeis rebus exercuerunt disputationem, ac promissiones de donis facultatibus et futuris bonis; quae omnia venustates dei appellat. pulchritudo enim dei et venustas bonitas eius est et humanitas et erga universos beneficentia. ibi igitur et Adami casum correxit, et celeritimum ac quasi cum volatu futurum conventum sanctorum, sibi secundum advenienti occursorum, praemonstrans “ubi” inquit “cadaver, ibi congregabuntur aquilae.” in hunc modum etiam magnus Athanasius de supplicio Christi loquitur: “iccirco, ait, non alibi supplicio subit Christus, neque alio in loco in cruce agitur, quam in loco cranii, ubi doctores Ebraeorum Adami sepulchrum esse dicunt, affirmantes ibi eum, postquam eum exsecratus est deus, humatum fuisse. propterea loci proprietatem miror. oportebat nimirum dominum, cum is renovare primum hominem vellet, ibi mortem obire. et quoniam dictum est Adamo (Gen. 3) “terra es, et in terram redibis,” ibi is reconditus fuit, ut quo in loco damnationis sententiam percepit, eo et absolutionem adipisceretur.”

Heraclio in Oriente degenti filius nascitur Davidus. eademque die Constantino Heraclii filio nascitur Heraclius, quem Sergius patriarcha baptizavit. eodem anno Persae inter sese mota seditione magnam sibi ipsis cladem intulerant. tum temporis Indorum rex munera gratulationis ergo imperatori misit, uniones et gemmas multas. decesserat iam

ἦν δὲ ὁ Μωάμεδ προτελευτήσας, ὃς ἔσχησε τέσσαρας ἀμηράδας πολεμῆν τοῖς ἔξ Ἀράβων γενομένοις Χριστιανοῖς. καὶ ἦλθον κατέναντι Θεοδώρου κουβικουλαρίου, καὶ συμβαλόντες πόλεμον **B** ἀναιροῦνται οἱ τρεῖς ἀμηράδες καὶ πλῆθος πολλὸν ἔξ αὐτῶν. ἔξ-
 5 ἦλθε δὲ καὶ ὁ εἰς ἀμηρᾶς ὁ Χάλεβος, ὃν λέγουσιν μάχιυραν τοῦ Θεοῦ. ἦσαν δὲ τινες τῶν πλησίον Ἀράβων λαμβύοντες παρὰ τῆ βασιλεῖ Ῥωμαίων ῥόγαν πρὸς τὸ φυλάττειν τὰ στόμια τῆς ἐρήμου. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ἐλθόντες οὐκ ἔλαβον τὴν ῥόγαν, ἀλλ' ἐδιώ-
 10 χθησαν. ληθηθέντες δὲ ἀπῆλθον πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, καὶ ὠδήγησαν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν χώραν Γάζης, στόμιον οὖσαν τῆς ἐρή-
 μου κατὰ τὸ Σίλαιον ὄρος, πλουσίαν σφόδρα. οἱ καὶ παρελαβον τὴν Ἥραν καὶ πᾶσαν τὴν χώραν Γάζης. ἐλθὼν δὲ Σέργιος ἀπὸ **C**
 Κουσιουρίας τῆς Παλαιστίνης σὸν δλίγοις στρατιώταις κτείνεται πρῶτος σὸν τῷ στρατῷ. οἱ δὲ λαβόντες αἰχμαλωσίαν πολλὴν
 15 ὑπέστρεψαν.

Τῷ κζ' ἔτει ἦλθεν Ἰωάννης ὁ Κατζᾶς; ἐπίτροπος Ὀσροση-
 νης, πρὸς Ἰαδ εἰς Χαλκηδόνα, καὶ ἐστοίχησε δίδόναι αὐτῷ δέκα
 μυριάδας νομισμάτων πρὸς τὸ μὴ περᾶσαι τὸν Εἰσφράτην μῆτε
 εἰρηρικῶς μῆτε πολεμικῶς. Ἡράκλειος δὲ τοῦτο μαθὼν ὡς ἄνευ
 20 εἰδήσεως αὐτοῦ τοῦτο πεποίηκε, τοῦτον ἐξώρισε καὶ ἀντ' αὐτοῦ
 Πτολεμαῖον στρατηγὸν ἐπέμψε. **D**

Τῷ κη' ἔτει παρελαβον οἱ Ἀραβες τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ

14 στρατῷ Xylander, cum legeretur στρατηγῷ

tum Moamedus, constitutis quattuor ameradis, qui Arabibus Christianam religionem amplectentibus bellum facerent. hi adversus Theodorum cubicularium profecti cumque eo praelio congressi sunt. sed eo in praelio tres amerades magnaque cum his multitudo occubuerunt. exiit etiam reliquus ameras, Chalebis nomine, qui gladius dei appellabatur. erant quidam vicini Arabes, qui ab imperatore Romano stipendium tenendarum solitudinis faucium causa accipere solebant. hoc cum isti id temporis petutum venissent, repulsam passi eiectique sunt. quod indigno ferentes gentilibus se suis coniunxerunt, eisque ad Gazaem regionem duces itineris se praebuerunt, quae aditum tenet in solitudinem iuxta Sinaeum montem, estque admodum dives. hoc modo ab iis Era omnisque Gazae dicio capta est. Sergius autem Caesarea Palaestinae veniens cum exigua militum manu, primus ipse cum exercitu interficitur. barbari magna praeda potiti discedunt.

Anno 27 venit Ioannes cognomento Catzas, Osroenae praefectus, Chalcedonem ad Iadum, etque centum milia numismatum daturum se promisit eo pacto ne is vel belli vel pacis gratia Euphraten transeat. Heradius vero, ubi id Catzam se inscio pepigisse intellexit, hominem relegavit, eiusque loco exercitui Ptolemaeum praefecit.

Anno 28 Arabes Antiocheam ceperunt. missus quoque ab Umáro

ἐπέμφθη Μαβίας ὑπὸ Οὐμάρου στρατηγὸς καὶ ἀμηρῶς πάσης τῆς ὑπὸ τοὺς Σαρακηνούς χώρας ἀπὸ Αἰγύπτου ἕως Εὐφράτου.

Τῷ κθ' ἔτει παραλαμβάνει Ἰὰδ τὴν Ἐδεσαν λόγοις, τὴν δὲ Κωνσταντιανὴν πολέμῳ, ὁμοίως καὶ τὸ Δαράς, καὶ πολλοὺς ἐν ταύτῃ ἀπώλεσε. καὶ οὕτως παρέλαβεν Ἰὰδ πᾶσαν τὴν Μεσο-5 ποταμίαν.

Τῷ δὲ λ' ἔτει ἐπιστράτευσαν οἱ Σαρακηνοὶ κατὰ Περσίδος, καὶ νικήσαντες πάντας τοὺς Πέρσας ἠπέταξαν. Ὁρμισδας δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν φηγῆ χρησάμενος ἐπὶ τοὺς ἐνδοτέρῳ Πέρσας καταφεύγει. οἱ δὲ Σαρακηνοὶ αἰχμαλώτους τὰς τοῦ Χοσρόου 10 P 430 θυγατέρας ἅμα τῇ βασιλικῇ ἀποσκευῇ ἄγουσι πρὸς Οὐμάρου. τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ ποιεῖ ἀναγραφὴν Οὐμάρου πάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν οἰκουμένης, τῶν τε ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν καὶ φυτῶν.

Τῷ λα' ἔτει τελευτῆ Ἡράκλειος βασιλεὺς ὑδεριάσας, μηνὶ Μαρτίῳ ια', βασιλεύσας ἔτη λ' μῆνας ι'. οὗτος ὑπὸ Ἀθανασίου 15 πατριάρχου τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ Σεργίου τοῦ Σύρου Κωνσταντινουπόλεως ἀπατηθεὶς εἰς τὴν αἴρεσιν τῶν μονοθελητῶν ἐξεκυλίσθη, καὶ δὴ μετὰ ταῦτα νόσῳ περιπεσὼν ὑδερικῆ, δι' ἧς καὶ τέθνηκε, δεινῶς ἐτιμωρεῖτο· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τὸ πᾶθος ἐπεκτάθη, ὥς B ἦν ἵκα ἀπουρεῖν ἔμελλε, σάνδα τίθεσθαι κατὰ τοῦ ἦτρου διὰ τὸ 20 στρέφεσθαι τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ προσώπου τὸ σῶρον ἀναπέμπειν. ἔλεγχος δὲ ἦν τοῦτο τῆς ἑαυτοῦ παρανομίας ἔνεκεν τοῦ εἰς τὴν ἰδίαν ἀνεψιὴν Μαρτίναν παρανομωτάτου γάμου. ἐτέθη δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν λάρνακι, καὶ ἔμεινεν ἀσκεπὲς ἡμί-

est Mavias dactor et ameras omnis quae Sarracenis suberat regionis ab Aegypto usque ad Euphraten.

Anno 29 Iadus Edessam colloquio, Constantiam vi capit, itaque Daras, in quo multos interfecit. atque sic Iadus totam subegit Mesopotamiam.

Anno 30 Sarraceni Persidi bellum intulerunt, victosque Persas omnes sibi subingarunt. Hormisdas Persarum rex fuga ad interiores Persas evasit. Sarraceni Chosroae filias captivas cum omni regia suppellectile ad Umarum abduxerunt. eo ipso tempore Umarus censum egit per omnes suas diciones, hominum pecoris et stirpium.

Anno 31 Heraclius, die 11 Martii ex hydropse moritur, cum imperrasset annos 30 menses 10. hic ab Athanasio Iacobitarum et Sergie Syro Cpolis patriarchis seductus, ad haeresin Monotheletarum devolutus fuit. postea in aquae intercutis morbum delapsus, qui et necavit eum, atroces poenas dedit. adeo enim malum increvit, ut lotium rodditurus inferiori ventri tabulam imponere opus habuerit, eo quod veretrum ipsius inversum urinam sursum versus faciem emitteret. hoc erat argumentum flagitii, quod perpetravit iuncta sibi incestissimis nuptiis consobrina sua Martina. corpus eius in arcam repositum per 4 dies

ρας δ'. συνετάφη δὲ αὐτῷ καὶ στέμμα χρυσοῦν, καὶ οὕτως ἐκε-
πάσθη.

Μετὰ τούτου βασιλεύει Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μῆνας
δ'. ἦν δὲ ἀσθενὴς τὸ σῶμα, καθ' ἑκάστην ὡς εἰπεῖν νοσηλευ-
5 μενος. τούτῳ τινὲς λέγουσιν ὅτι τὸ στέμμα, ἐν ᾧ ἐστειφθῆς,
σὺν τῷ πατρὶ σου ἐτάφη. καὶ ἐκέλευσε Καλλιπικῶ κουβικουλα-
ρίῳ κομίσαι αὐτό. ἀπελθὼν σὺν καὶ ἀνοίξας εὗρε τὸ σῶμα δια- C
λυθὲν ὡσεὶ ὕδωρ, τὸ δὲ στέμμα συμπαγὲν τῇ κεφαλῇ. καὶ ἀνέ-
σπασεν αὐτὸ σὺν τῇ κόμῃ, πενθῶν καὶ ὀδυρόμενος, καὶ ἀπήγαγε
10 τούτῳ τῷ Κωνσταντίνῳ. ὁ δὲ ἐκέλευσε τούτο παραλυθῆναι καὶ
τιμηθῆναι· δ καὶ διετιμήθη λίτρας ο'. τελευτᾷ δὲ Κωνσταντῖνος
φαρμακευθεὶς ὑπὸ Μαρτίνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ Πύρρου
πατριάρχου· καὶ τίθεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ ἡρώῳ τῶν ἁγίων
ἀποστόλων. γυνὴ δὲ τούτου Ἀναστασία, ἣτις μετὰ τελευτῆν
15 συνετάφη τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ.

Βασιλεύει δὲ Ἡρακλωνᾶς σὺν μητρὶ Μαρτίνῃ μῆνας ε'. οὗ-
τος προσήγαγεν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν τὸ στέμμα ὑπερ ἀφειλετο
Κωνσταντῖνος ἐκ τοῦ μνημείου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, δοῦς καὶ ἐκά- D
στω στρατευσόμενῳ λεγάτον, νομίσματα τρεῖς, ἑπὲρ Κωνσταντίνου
20 ἀδελφοῦ αὐτοῦ. τούτῳ τῷ ἔτει παραλαμβάνει Μαβίας Καισάρ-
ρειαν τῆς Παλαιστίνης μετὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς πολιορκίας αὐτῆς, καὶ
κτείνει ἐν αὐτῇ Ῥωμαίων χιλιάδας ἑπτὰ. τούτῳ τῷ ἔτει ἀπώσατο
ἢ σύγκλητος Ἡρακλωνῶν ἅμα Μαρτίνῃ τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ Βα-

sine tegmine mansit. una sepulta est etiam aurea corona, sicque te-
ctus fuit.

Post eum filius ipsius Constantinus imperium gessit per menses 4.
corpore fuit languido, quotidie propemodum aegrotans. is a quibusdam
admonitus coronam, qua regno inauguratus fuerat, cum patre esse se-
pultam, Callinico cubiculario mandat uti eam sibi afferat. abit ille, et
sepulchro recluso cadaver Heraclii aquae instar dissipatum reperit, co-
ronamque capiti adhaerescens. eam cum crinibus revellit moestus
atque lamentans, et Constantino adfert. is solvi ac aestimari iubet co-
ronam, et aestimata est libris septuaginta. Constantinum hunc Martina
noverca et Pyrrhus patriarcha veneno necaverunt, cadaverque eius in
fano beatorum apostolorum repositum est. uxorem habuit Anastasiam,
quae post mortem iuxta maritum est condita.

Imperium deinde Heraclonas cum matre Martina tenuit menses 6.
is ad templum sanctae Sophiae protulit coronam, quam Constantinus ex
sepulchro patris abstulerat. legatum quoque Constantini fratris mili-
tibus viritum tria nomismata distribuit. hoc anno Mabias Caesarem Pa-
laestinae occupat, septem annos oppugnatam; ac in ea septem Romano-
rum milia interficit. eodem anno senatus Heraclonam cum matre sua

λεντινῶ, καὶ γλωσσοκοπήσαντες Μαρτίαν καὶ ἐσκαπήσαντες
 Ἑρακλιωνῶν ἐξώρισαν ἀμφοτέρους. καὶ ἀνεβίβασαν Κωνσταντίνον
 τὸν υἱὸν Κωνσταντίνου, ἕγγονον Ἑρακλίου, ἐπὶ τὴν ἀρχήν, ὃς
 P 431 ἐκράτησεν ἔτη κζ'. ὁ δὲ Ἑρακλιωνῶς οὐκ ἐτάφη βασιλικῶς, ἀλλὰ
 διαχθεις ἐκ τῆς βασιλείας καὶ ἰδιωτεύων ἐτάφη ἐν τῷ μοναστηρίῳ 5
 σὺν τῇ μητρὶ Μαρτίᾳ. Πύρρου δὲ ἐκβληθέντος χειροτονεῖται
 πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Παῦλος πρεσβύτερος καὶ οἰκονό-
 μος, ἐπισκοπῆσας ἔτη ιβ'.

Κόσμος ἔτος ςρλδ', τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος χμ'. Ῥω-
 μαίων βασιλεὺς Κώνστας ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἑρακλίου, 1'
 αἰρετικὸς, ἔτη κζ'. ὃς παρακλητικοῖς λόγοις πρὸς τὴν σύγκλητον
 ἐχρήσατο, ἐπαινεσας αὐτὴν ἐπὲρ τοῦ μίσους Ἑρακλιωνῶ καὶ Μαρ-
 τίνης ὡς φονέων γεγονότων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ δωρεαῖς φιλο-
 B τιμησάμενος ἀπέλυσε.

Τῷ β' ἔτει ἤρξατο Οὐμαρος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν Ἱερουσα-
 λήμ, καὶ οὐκ ἴστατο τὸ κτίσμα. πυθομένου δὲ τὴν αἰτίαν εἶπον
 οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ κατήγαγον τὸν σταυρὸν τὸν ὄντα ἐπάνω τοῦ ναοῦ
 τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, καὶ οὕτως συνέστη αὐτῶν ἡ οἰκοδομή.
 διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πολλοὺς σταυροὺς κατήγαγον οἱ μισο-
 χριστοί.

Τῷ γ' ἔτει γέγονεν ἔκλειψις ἡλίου.

Τῷ ε' ἔτει γέγονεν ἄνεμος βλαίως, καὶ πολλὰ δένδρα παρ-
 μεγέθη ἔπεσον, καὶ στύλους ἔρριψε.

et Valentino deficit, et Martinam exsecta lingua, Heraclionam nunc muti-
 latum extorres agit: Constantem Constantini filium Heraclii nepotem
 imperio praeficiunt. tenuit hoc annos 27. ceterum Heraclionas non est
 imperatoria sepultura affectus, sed regno eiectus; privatamque aegras
 vitam, cum matre Martina humatus est in dominico monasterio. Pyrrho
 etiam profligato patriarcha Cpolis creatur Paulus presbyter et dispensa-
 tor, qui episcopatum gessit annos 12.

Anno mundi 6134, anno divinae incarnationis 640, Constante Roma-
 norum imperium adeptus est, idque gessit annos 27, Constantini filius,
 Heraclii nepos haereticus. is senatum oratione blanda compellavit, col-
 landans eos ob insectationem Heraclionae et Martinae, a quibus patrem
 suum interfectum dicebat; liberaliterque donatos dimisit.

Anno huius altero Umarus aedificare templum Hierosolymitanum
 coepit; cumque aedificia non consisterent, Iudaei causam rogati eam ex-
 posuerunt, ac crucem quae templo montis olearum imposita erat depo-
 suerunt. ita demum aedificia firmata sunt. atque haec res Christi scri-
 ribus occasionem praebuit multas cruces deturbandi.

Anno tertio defectus solis fuit.

Anno sexto ingens ventus multas praegrandes arbores ac columnas
 deiecit.

Τῷ ζ' ἔτει ἐπιστράτευσε Μάβλας εἰς Κύπρον, ἔχων σκάφη C
 αψ', καὶ παρέλαβε Κωνσταντείαν καὶ πᾶσαν τὴν νῆσον.

Τῷ η' ἔτει Μάβλας τὴν Ἄραδον σφοδρῶς πολεμήσας ταύ-
 την λόγῳ παρέλαβε καὶ ἀπετείχισε καὶ ἐνέκρησε, καὶ τὴν νῆσον
 5 ἄοικον ἐποίησεν ἕως τοῦ νῦν. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει γέγονεν ἐν Ῥώμῃ
 σίνωδος ὑπὸ Μαρτίνου κατὰ τῶν μονοθελητῶν.

Τῷ ια' ἔτει κόνις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατηνέχθη.

Τῷ ιβ' Μάβλας καταλαβὼν τὴν Ῥόδον καθεῖλε τὸν κολοσ-
 σὸν μετὰ μτξέ' ἔτη τῆς αὐτοῦ ἰδρύσεως· ὃν ὠνησάμενος ἔμπορος
 10 ἐννακῶσια καμήλια ἐφόρτωσε τὸν χαλκόν. καὶ γὰρ οἱ Ῥόδιοι D
 θυλασσοκρατήσαντες ἀνέστησαν ἀνδριάντα χαλκοῦν τῷ ἡλίῳ πη-
 χῶν π', ὡς λέγει τὸ ἐν αὐτῷ ἐπιγράμμα·

“τὸν ἐν Ῥόδῳ κολοσσὸν δεκάτις δέκα

Λάχης ἐποίησε πήχων ὁ Λίνδιος.”

15 ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν κολοσσόν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ Κολοσ-
 σαεῖς ὀνομάσθησαν.

Τῷ ιγ' ἔτει Μάβλας ἐξόπισιν ἐν Τριπόλει ἐποίησε μεγάλων
 πλοίων τοῦ ἀνελθεῖν κατὰ Κωνσταντινουπόλεως. τοῦτο θεασά-
 μνοι δύο ἀδελφοὶ φιλόχριστοι, υἱοὶ βυκινάτορος, ζήλῳ θείῳ
 20 τρωθέντες ἐπὶ τὸ δεσμοτήριον παρεγένοντο, καὶ τὰς πύλας δια- P 432
 ρήξαντες καὶ τοὺς δεσμούς λύσαντες τὸν ἀμνηρῶν Τριπόλεως ἀπέ-
 κτειναν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν πᾶσαν ἐμπροσάν-
 τες ἐπὶ Ῥωμανίαν ἀπέπλευσαν. καὶ ὁ μὲν Μάβλας στρατεύει Καί-

Anno 7 Mabias in Cyprum expeditionem fecit, navibus 1700, occu-
 pavitque Constantiam et totam insulam.

Anno 8 Mabias Aradum post acrem oppugnationem pacto cepit,
 murisque deiectis incendit, fecitque ut insula in hunc usque diem habi-
 tatoribus careat. eo ipso anno Romae Martinus concilium egit contra
 Monotheletas.

Anno 11 pulvis de caelo est delatus.

Anno 12 Mabias Rhodo potitus colossus evertit, anno post quam
 is positus fuerat 1365. quem cum quidam mercator emisset, aere illo
 900 camelos oneravit. etenim Rhodii maris imperium obtinentes ae-
 ream soli statnam posuerunt, altam cubitos 80, quod inscriptio eius
 docet:

qui stat Rhodi colossus, octies decem
 fecit Laches hunc altum cubitos Lindius.

a magnitudine ei Colossi nomen indiderunt; et ab eo ipsi quoque Colos-
 senseae sunt denominati.

Anno 13 Mabias apud Tripolim magnas instruxit naves, Cpolin pe-
 titurus. id cernentes duo Christiani fratres, buccinatoris filii, divino
 animi fervore exagitati ad carcerem accurrerunt, effractisque foribus, et
 qui captivi erant liberatis, ameram Tripolitanum et eos qui ipsi aderant
 occiderunt; universoque apparatu cremato in Romaniam navigio abive-

σάρειαν τῆς Καππαδοκίας, Ἀβουλαούαρ δὲ ἀρχηγὸν κατέστησε τῶν πλοίων· ὃς παραγενόμενος εἰς τὸν Φοίνικα τῆς Λυκίας, ἔνθα ἦν ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ναυμαχεῖ μετ' αὐτοῦ. τῇ οὖν πρὸ τοῦ πολέμου ἐσπέρα θεωρεῖ κατ' ὄναρ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἦν ἐν Θεσσαλονίκῃ. διωπνισθεὶς δὲ διηγήσατο τῷ ὄνειροκρίτῃ. 5 ὁ δὲ ἔφη "ὦ βασιλεῦ, εἴθε μὴ ὑπνωσας τῇ νυκτὶ ταύτῃ, μήτε Β ὄνειρον ἐθεάσω· τὸ γὰρ εἶναι σε ἐν Θεσσαλονίκῃ, θὲς ἄλλω τὴν νικην, κρίνεται. πρὸς τὸν ἐχθρὸν σου ἡ νίκη τρέπεται." καὶ δὴ τοῦτο καὶ ἀπέβη· συμβαλόντες γὰρ πόλεμον ἠτεῶνται Ῥωμαῖοι, καὶ συγκρικῆται ἡ θάλασσα τῷ αἵματι τῶν Ῥωμαίων. 10 δύο δὲ ὁ βασιλεὺς ἄλλον τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ, καὶ εἰσπηθήσας ὁ προλεχθεὶς υἱὸς τοῦ βυκινάτορος τὸν βασιλεῖα ἀφαρπάξει καὶ εἰς ἔτερον σκάφος μεταβάλλει καὶ παραδόξως διασωῶμι. αὐτὸς δὲ ἐπιστάς τῇ βασιλικῇ νηϊ πολλοὺς ἀνείλεν ὁ γενναϊότατος, ὕστερον δὲ ἀναιρεῖται καὶ αὐτός. ὁ δὲ βασιλεὺς μόλις διασωθεὶς ὑπέστρεψε 15 μετ' αἰσχύνῃς ἐν Κωνσταντινουπόλει.

С Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Παυλικιάνων ἀνεφάνη Κωνσταντῖνος, ὁ καὶ Σιλουανὸν αὐτὸν ὀνομάσας. ἔστι δὲ ἡ αἴρεσις αὐτῶν οὕτως. Παυλικιάνοι οἱ καὶ Μανιχαῖοι. μετωνομάσθησαν δὲ ἐντὶ Μανιχαίων Παυλικιάνοι ἀπὸ Παύλου τινὸς Σαμο- 20 σατέως, υἱοῦ γυναικὸς Μανιχαίας Καλλινίκης τοῦνομα, ἥτις δύο υἱοὺς ἔσχε, τοῦτον τὸν Παῦλον καὶ Ἰωάννην. τοῦτους οὖν τὴν

runt. porro Mabiās Caesaream Cappadociae bello petens classi praeficit Abulavarem. is ad Phoenicem Lyciae cum appulisset, ubi imperator cum Romana classe erat, navali pugna cum eo congregitur. quae eam pugnam proxime antecessit vespera, ea imperator per somnum imaginatus fuerat se esse Thessalonicae; idque insomnium coniectori proposuerat. atque hic "utinam" ait, "o imperator, hac nocte neque dormivisses, neque insomnium tibi esset oblatum. quod enim tibi visus es apud Thessalonicam esse, id significat thes allo nicam, alteri cede victoriam. proinde ad hostes victoria inclinat." atque ita quidem evenit. eo enim praelio victi sunt Romani, eorumque sanguis mari permixtus. imperator tum alium quendam suis vestibus induit. insiliens autem in navim is cuius paulo ante mentionem fecimus buccinatoris filius, abreptum imperatorem in aliud navigium transfert, praeterque hominum opinionem servat. ipse imperatoriae navi insistens, fortissime pugnando multis defectis tandem ipse quoque cadit. imperator vix aegro salutis compos cum dedecore Cpolin redit.

Circa hoc tempus existit Constantinus quidam, qui et Silvianus nomen usurpabat, Paulicianorum sectae princeps. eius haereses haec est historia. Manichaei Paulicianorum nomen sibi sumpserunt a Paulo quodam Samosateno, Manichaeae cuiusdam mulieris Callinices nomine filie. ea cum haberet duos filios, Paulum scilicet hunc et alium Ioannem,

Μανιχαϊκὴν αἵρεσιν διδάξασα ἐκ τοῦ Σαμοσάτου εἰς Ἀρμενιακοῦς κήρυκας τῆς αἵρέσεως αὐτοῦς ἀπέστειλεν· οἳτινες ἐλθόντες εἰς κώμην τινὰ τῆς Φαναρροίας ἐκέισε τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν ἐνέσπειραν. ἔκτοτε οὖν ἡ μὲν κώμη μετονομάσθη Ἐπισπαρίς, οἱ δὲ μαθηταὶ 5 αὐτῶν Πανυλαϊκίαν οἱ ἐκλήθησαν. οὗτοι μετὰ χρόνους πολλοὺς τῆς Δ διαδοχῆς τοῦδε τοῦ Παύλου ἕτερον ἔσχον διδάσκαλον Κωνσταντῖνον καλούμενον, τὸν προρρηθέντα Σιλβανόν. τοῦτον ἔχουσι ἀρχηγὸν τῶν διδασκαλιῶν αὐτῶν, καὶ οὐχὶ τὸν Παῦλον. οὗτος γὰρ αὐτοῖς παρέδωκε τὰς αἵρέσεις αὐτοῦ ἀγράφως κατὰ παράδο- 10 σιν, τὸ εὐαγγέλιον μὲν κατὰ παράδοσιν, τὸν δὲ ἀπόστολον ἐγγράφως, ἀπαράλλακτον μὲν τῇ γραφῇ καὶ τοῖς λόγοις ὡς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ὄντα παραδοῦς, διασπρέψας δὲ ἕκαστον κεφάλαιον πρὸς τὰς ἑαυτοῦ αἵρέσεις, νομοθετήσας αὐτοῖς καὶ τοῦτο, μὴ δεῖν ἑτέραν βίβλον οἰοῦσθαι ἀναγινώσκειν εἰ μὴ τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὸν ἀπόστο- 15 λον. μετὰ δὲ Κωνσταντῖνον καὶ Σιλβανὸν δεύτερον ἔσχον διδά- P 433 σκαλον Συμεῶνα καλούμενον, μετονομάσαντα δὲ ἑαυτὸν Τιμέθεον. τέταρτον δὲ Ἰωσήφ μετονομάσαντα ἑαυτὸν Ἐπαφρόδιτον, καὶ μετὰ τοῦτον Ζαχαρίαν. ἀλλὰ τοῦτον ὡς μισθωτὸν καὶ οὐκ ἀληθῆ ποιμένα ἀποβάλλονται ἔνιοι ἐξ αὐτῶν. ἔκτον τὸν Βαάνην τὸν 20 ῥυπαρὸν, καὶ ἕβδομον τὸν Σέργιον τὸν καὶ Τυχικὸν ἑαυτὸν μετονομάσαντα. Μάνεντα τοίνυν καὶ Παῦλον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἄλλους οὓς ἔάν τις εἴπῃ αὐτοῖς, προθύμως ἀναθεματίζουσι· Κων-

7 προρρηθέντα?

14 οἰοῦσθαι P

16 Συμεῶνα τὸν καὶ

Τίτον, καὶ τρίτον τὸν πρὶν μὲν Γενέσιον καλ.?

Manichæa eos hæresi instituit, Samosatisque in Armeniam emisit, uti ibi eam hæresim promulgarent. id quod si fecerunt in vico quodam Phanarrocæ. exinde vico Episparidis, sectatoribus Paulicianorum nomen factum fuit. hi longo post hunc Paulum tempore magistrum habuerunt alium, Constantinum illum qui cognomentum Silvani gessit. hunc principem suarum doctrinarum agnoscunt, non Paulum. hic enim iis opinioniones quas sectantur, absque scripto per traditiones exhibuit, evangelium quidem ex traditione, apostolum autem scripto. tradidit autem ita ut nihil a Scriptura differrent apud nos recepta, sed singula capita ad suam detorsit hæresin. nam et hanc ipsis legem posuit, ne præter evangelium et apostolum ullum alium librum legerent. secundum Constantinum illum Silvanum alium habuerunt præceptorem, Simeonem nomine, sed qui se Timotheum vocaret. quartum Iosephum, qui sibi Epaphroditi appellationem imposuit. ab hoc Zachariam, quem tamen veluti mercenarium et non verum pastorem quidam ipsorum repudiabant. sextum Baanem, cognomento sordidum. septimum Sergium, qui Tychicum sese denominavit. ac Manetem quidem, Paulum, Ioannem, et alios quicumque ipsis proponantur, libenter ii damnant: Constantinum autem

σταυτήνον δὲ τὸν καὶ Σιλβανὸν ἐπικληθέντα, καὶ Συμεῶνα τὸν καὶ Τίτον, καὶ Γενέσιον τὸν καὶ Τιμόθεον, καὶ Ἰωσήφ τὸν καὶ Ἐπαφρόδιτον, καὶ Βαάνην τὸν ῥυπαρὸν καὶ Σέργιον καὶ Τυχικὸν ὡς διδασκάλους αὐτῶν οὐδαμῶς ἀναθεματίζουσιν, ἀλλ' ἔχουσιν αὐτοὺς ὡσπερ ἀποστόλους Χριστοῦ. λέγουσι δὲ καὶ ἕξ ἐκκλησίας ἐν 5 τῇ ὁμολογίᾳ αὐτῶν, τὴν Μακεδονίαν, ἣτις ἐστὶ Κάστρον κολωνίας, τὴν Κίβωσαν, ἣν ἐμαθήτευσε Κωνσταντῖνος ὁ καὶ Σιλβανὸς καὶ Συμεῶν ὁ καὶ Τίτος, τὴν Ἀχαιοῦ, ἣτις ἐστὶ κώμη Σαμοσάτου, τὴν Μάναλιν, ἣν ἐμαθήτευσε Γενέσιος ὁ καὶ Τιμόθεος, τὴν τῶν Φιλιππησίων, τοὺς μαθητὰς λέγοντες Ἰωσήφ τοῦ καὶ 10 Ἐπαφροδιτοῦ καὶ Ζαχαρίον τοῦ μισθωτοῦ ποιμένος παρ' αὐτῶν λεγομένου, τὴν τῶν Λαοδικίων, λέγουσι δὲ Κυνοχωρίτας. τὴν μέντοι τῶν Ἐφesiῶν, τοὺς ἐν Μόβου ἐστία καὶ τὴν τῶν Κολοσσάων λέγουσιν ὡς Σέργιος ὁ καὶ Τυχικὸς ἀνεθεμάτισε. τούτους οὖν τοὺς ἐπὶ διδασκάλους αὐτῶν καὶ τὰς ἕξ ἐκκλησίας ἔχουσιν 15 ἐντίμως· οὓς καὶ σέβονται. πάντας δὲ τοὺς λοιπούς, οὓς ἐὰν εἴη τις αὐτοῖς, καὶ ἀναθεματίζουσι καὶ ἀποβάλλονται. ἔχουσι δὲ πρώτην αἵρεσιν τὴν τῶν Μανιχαίων, δύο ἀρχὰς ὁμολογοῦντες ὡς κάκεινοι. λέγουσι δὲ οὗτοι ὅτι ἐν ἐστὶ μόνον τὸ διαχωρῆσον ἡμᾶς ἐκ τῶν Ῥωμαίων, ὅτι ἡμεῖς μὲν ἕτερον θεὸν λέγομεν ὑπάρχειν τὸν πατέρα τὸν ἐπουράνιον, ὃς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ οὐκ ἔχει ἔξουσίαν ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι, ἕτερον δὲ θεὸν τὸν κόσμον ποιητήν, ὅστις ἔχει τοῦδε τοῦ παρόντος τὴν ἔξουσίαν· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, 20 Ὁ φασίν, ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν θεὸν ὁμολογοῦσιν εἶναι καὶ πατέρα τὸν

Silvanum, Simeonem qui Titī, Genesium qui Timothei, Iosephum qui Eraphroditi, Baanem sordidum, et Sergium qui Tychici titulo se insignibat, nequaquam damnant, quippe eos pro suis agnoscentes magistris: sed eos loco apostolorum Christi habent. nominant sex ecclesias in sua confessione, Macedoniam, quae est castrum coloniae, Cibosam, quam docuit Constantinus Silvanus et Simeon Titus, Achaiam, qui est vicus Samosatorum, Manalin, quam instituit Genesius Timotheus, Philippensem, dicentes in ea esse discipulos Iosephi Eraphroditi et Zachariae, quem ipsi mercenarium pastorem appellant, Laodicensem, quos Cynochoritas vocant, quasi a canum regione. sed Ephesiam, eam quae est Mopsuestiae, et Colossensem a Sergio Tychico damnatas dicunt. hos ergo septem ipsorum doctores et sex ecclesias in honore habent ac venerantur, reliquos omnes, quoscuque ipsis nomines, damnant atque respuunt. servant primam Manichaeorum haeresin, duo principia cum ipsis affirmantes. unum tantum esse aiunt, quod ipsos a Romana ecclesia disiungat: se enim sentire alium esse deum patrem caelestem, qui in hoc mundo nihil habeat potestatis, habeat autem in futuro, alium deum mundi conditorem, cui in praesentem mundum ius sit, Romanos autem profiteri esse unum deum, eundemque patrem caelestem et universi fa-

αὐτὸν ἐπουράνιον καὶ τοῦ κόσμου παντὸς ποιητὴν. καλοῦσι δὲ
 ἑαυτοὺς μὲν Χριστιανοὺς ἡμᾶς δὲ Ῥωμαίους. λέγουσι δὲ πρὸς
 τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοὺς προθύμως "πιστεύομεν εἰς πατέρα καὶ υἱὸν
 καὶ ἕνιον πνεῦμα, τὸν ἐπουράνιον πατέρα· καὶ ἀνάθεμα," φασί,
 5 "τῷ μὴ οὕτως πιστεύοντι," μεμελετημένως λίαν τὴν ἑαυτῶν κα-
 κίαν μεθοδεύοντες. οὐ γὰρ προστιθέασιν, ὅτε λέγουσι τὸν πατέρα
 τὸν ἐπουράνιον, ὅτι τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν τὸν ποιήσαντα τὸν
 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. χρῆ δὲ τὸν προσ-
 10 διαλεγόμενον ὁρθόδοξον αἰτεῖν τὸν Μανιχαῖον τοῦ εἰπεῖν τὸ σύμ-
 βολον τῆς πίστεως, τὸ "πιστεύω ἓνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, P 43A
 ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων" καὶ
 τὰ ἕξῃς. ἔπειτα δὲ βλασφημοῦσι μὲν εἰς τὴν παναγίαν θεοτόκον
 ἄμετρα· ἐὰν δὲ βιασθῶσι παρ' ἡμῶν ὁμολογῆσαι αὐτήν, ἀλλη-
 γορικῶς λέγουσι "πιστεύω εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον, ἐν ᾗ ἐσῆλθε
 15 καὶ ἐξῆλθεν ὁ κύριος." λέγουσι δὲ τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἐν ᾗ
 πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν ἐσῆλθε Χριστός, καθὼς φησιν ἀπό-
 στολος, καὶ οὐ λέγουσι κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἁγίαν Μαρίαν
 θεοτόκον, οὐδὲ ἕξ αὐτῆς σαρκωθῆναι τὸν κύριον. βλασφη-
 μοῦσι δὲ καὶ εἰς τὰ θεία μυστήρια τῆς ἁγίας κοινωνίας τοῦ B
 20 τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 λέγοντες ὅτι τὰ ῥήματα αὐτοῦ ὁ κύριος διδοὺς τοῖς ἀποστό-
 λοις ἔλεγε "λάβετε, φάγετε καὶ πίετε," οὐκ ἄρτον καὶ οἶνον·
 καὶ οὐ χρῆ, φησί, προσάγεσθαι ἄρτον καὶ οἶνον. βλασφημοῦσι
 δὲ καὶ εἰς τὸν τίμιον σταυρόν, λέγοντες ὅτι σταυρὸς ὁ Χριστός

ctorem. se Christianos, nos Romanos appellant. iis quibus ignoti sunt, alacriter dicunt credere se in patrem filium et spiritum sanctum, caelestem patrem; execranturque adeo eum qui non hoc modo credat. sed nimis meditate suam malitiam consecantur. cum enim patrem caelestem nominant, non addunt solum verum deum, conditorem caeli et terrae atque omnium quae in iis sunt. enimvero Christianus cum Manichaeo disputans postulare ab eo debet ut symbolum fidei recitet hoc "credo in unum deum patrem omnipotentem, qui fecit caelum et terram, omnia quae et videntur et visu non deprehenduntur" et caetera. deinde immoderata maledicendi impietate sanctissimae deiparae obtreccant. cumque a nobis coguntur eam fateri, verbis aliud significantibus dicunt "credo in sanctissimam deiparam, in quam intravit et ex qua exiit dominus." his verbis occulte notant Hierosolymorum urbem supernam, in quam praecursor nostri causa intravit Christus, ut ait apostolus (Ebrae. 6). neque vere appellant beatam Mariam deiparam, neque dominum ex ea carnem assumpsisse. impie quoque de divinis mysteriis sanctae communionis pretiosi corporis et sanguinis domini nostri Iesu Christi garrunt, dicentes dominum verba sua apostolis dedisse, eaque inuasisse accipere, edere atque bibere, non panem et vinum, quae quidem etiam adhibenda negant. quin et venerandae cruci scelerate de-

εστιν, οὐ γὰρ δὲ προσκυνεῖσθαι τὸ ξόλον ὡς κεκατηραμένον ὄργανον. τοὺς δὲ προφήτας καὶ λοιποὺς ἁγίους ἀποβάλλονται. ἔτι δὲ τὸν ἅγιον Πέτρον, τὸν μέγαν πρωταπόστολον, πλέον πάντων καὶ δυσφημοῦσι καὶ ἀποστρέφονται, ἐξ αὐτῶν μηδένα τινὰ ἐν μέρει τῶν σωζομένων εἶναι λέγοντες. καθολικὴν ἐκκλησίαν τὰ 5 C ἑαυτῶν συνέδρια, πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ ἀλληγορίᾳ αὐτῶν λέγοντες· πρὸς ἑαυτοὺς γὰρ ἐκείνοι προσευχὰς αὐτὰ λέγουσι. βάπτισμα δὲ τὰ ῥήματα τοῦ εὐαγγελίου, καθὼς φησιν ὁ κύριος “ἐγὼ εἰμι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν.” ταῦτα πάντα, καὶ πλείω τούτων, ὅτε φωραθῶσιν, ἀλληγοροῦσιν. ἀλλὰ γὰρ νουνεχῶς καὶ διωρισμένως αὐτοῖς 10 εἰς πάντα διαλέγεσθαι. καὶ γὰρ καὶ τὸ ψεῦδος προχείρως ἔχουσιν ὡς νόμον οἰκεῖον, πάντοτε μὲν, μάλιστα δὲ ὅταν βιασθῶσι, διαμηνδόμενοι καὶ λέγοντες καθὼς ἐὰν προσταθῶσιν ἢ προτραπῶσι, καὶ ἀνέγκλητοι ὄντες παρ’ ἑαυτοῖς. οὕτως γὰρ ὁ Μάνης D αὐτοῖς παρέδωκεν ὅτι οὐκ εἰμι ἐγὼ ἄσπλαγχνος, φησὶν, ὡς ὁ Χριστός· ὁ εἰπὼν “ὅστις με ἀρνήσεται, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐγώ.” ἀλλ’ ἐγὼ λέγω, τοῦ ἀρνούμενου με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῷ ψεῦδει τὴν οἰκεῖαν σωτηρίαν ποριζομένου ὡς μὴ ἀρνούμενου μετὰ χαρᾶς δέχομαι καὶ τὴν ἀνάκλησιν· καὶ τὸ ψεῦδος ὡς τὴν πρὸς ἐμὲ ὁμολογίαν ἀνευθύνως. ὁμοίως μέντοι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ 20 λοιποὺς ἱερεῖς τῶν παρ’ ἡμῶν ἀποβάλλονται. ἐκείνοι δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοὺς συνεκδήμους λέγουσι καὶ νοταρίους, ἀδιαφόρους πᾶσιν αὐτοῖς ὄντας καὶ τοῖς σχήμασι καὶ ταῖς διαίταις καὶ πάσῃ

trahunt, Christum esse crucem dicentes, neque adorandum esse lignum, execrationibus deditam instrumentam, vates quoque divinos et reliquos sanctos explodunt. beatum Petrum, magnum illum apostolorum principem, gravius reliquis omnibus et infamant et prorsus a se recedunt, negantes eum in ullam salutis partem venire. concilia sua ecclesiam catholicam nominant in suis ad nos allegoriis: inter se enim a precibus ea prosequas appellant. pro baptismo habent verba evangelii, quia dominus dixerit se esse aquam vivam (Ioann. 4). omnia haec atque etiam plura, ubi deprehensi tenentur, aliud tecte significantibus verbis (id enim voco allegoriam) involvant. oportet autem attente et distincte de singulis contra eos disputare. nam et mentiri iis in promptu est, ita ferentibus ipsorum legibus, et cum alias semper, tam praecipue ubi urgentur, mendacior interposito elabuntur, affirmantes quidquid imperetur. neque ob tale mendacium in aliqua apud suos sunt culpa, quia nimirum ipsis liberum hoc fecit Manes. is enim dixit non se inhumanum esse instar Christi, dicentis (Matth. 10) se vicissim eos abnegaturum a quibus fuisset negatus, se eos qui ipsum coram hominibus diffessi fuissent eoque mendacior sibi salutem quaesivissent, tanquam non diffessos cum gaudio recipere, revocationemque et mendacium non magis culpae quam si ipsum professi fuissent. similiter tamen seniores sacerdotes reliquos nostrates aversantur. suos peregrinationis

- τῆ τοῦ λοιποῦ βίου κατασκευῆ. ἔχουσι δὲ πάντα τὰ τοῦ εὐαγγε- P 435
 λίου καὶ τοῦ ἀποστόλου ῥητὰ διάστροφα, πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν ὄντα
 ἐναντία, παρ' αὐτῶν δὲ συντεθέντα ὡς δῆθεν ἀρμόζοντα ταῖς
 οἰκείαις αὐτῶν αἰρέσεσιν. ὡς γὰρ εἴρηται τῇ γραφῇ καὶ τοῖς
 8 λόγοις, οὕτως εἰσὶν ὡς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἀπαράλλακτα, τὰ δὲ
 νοήματα διαστρέφουσι, καθὼς ἐν τοῖς διὰ πλάτος μοι ἔλεκται
 περὶ τούτων σαφέστερον. προσκυνοῦσι δὲ τὸ παρ' ἡμῖν εὐαγγέ-
 λιον, ὅτε τύχη, οὐκ ἐν τῷ σταυρῷ ἀλλ' ἐν τῷ βιβλίῳ, λέγοντες
 ὅτι λόγοι τοῦ Χριστοῦ εἰσὶ καὶ διὰ τοῦτο αὐτοῖς προσκυνοῦμεν. ἐν
 10 ἀσθενείᾳ δὲ καὶ πόνῳ τινὲς ἐξ αὐτῶν ὅτε περιπέσωσι, τὸν σταυ-
 ρὸν ἐπιτιθέουσιν ἑαυτοῖς· καὶ ὑγίειας τυγχάνοντες πάλιν αὐτὸν B
 συγκλῶσι καὶ εἰς πῦρ βύλλουσι καὶ καλοῦσιν ἢ καταπατοῦσιν αὐ-
 τόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ παιδία ἑαυτῶν βαπτίζουσιν ὑπὸ
 τῶν ἡμετέρων πρεσβυτέρων. ἕτεροι δὲ εἰσερχόμενοι ἐν τῇ ἡμε-
 15 τέρῃ ἐκκλησίᾳ τῶν ὁρθοδόξων λεληθότως μεταλαμβάνουσι πρὸς
 πλείονα ἑξαπάτησιν τῶν ἄπλουστέρων. ταῖς τοιαύταις μεθοδείαις
 καὶ ὑποκρίσει χρώμενοι πάσῃ ἀκολασίᾳ καὶ μισμῶ ἑκατέρας ἀν-
 θρώπων φύσεως ἀδιαφόρως καὶ ἀδεῶς χρῶνται. τινὲς δὲ ἐξ αὐ-
 τῶν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ μόνον ἑαυτῶν διαφέρεισθαι λέγουσι.
- 20 Τῷ 15' ἔτει ἐπιστράτευσεν ὁ βασιλεὺς κατὰ Σκλαβίνων, καὶ
 πολλοὺς αἰχμαλωτίσας ὑπέστρεψεν. οὗτος ὁ Κώνστας μὴ δυνη- C
 θεῖς τὸν ἅγιον Μάξιμον εἰς τὴν ἑαυτοῦ κακοδοξίαν μετενεγ-
 κείν, τὴν τε γλῶσσαν καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀπέκοψε. καὶ τὸν

suae socios vocant et notarios; hique a ceteris nulla prorsus re, non habitu, non victus ratione, non reliquo vitae apparatu differunt. omnia evangelii et apostoli dicta habent perversa et nostris sententis contraria, ab ipsis ita composita ut qui suis ea erroribus accommodarent. nam quomodo ea scripta sunt atque sonant, ita apud ipsos habentur, nihil prorsus a nostris deflecta: sed sententias pervertunt, sicut alibi copiose est a me de tota hac re dictum. nostrum evangelium adorant ubi occasio tulit, dicentes non in cruce esse Christi verba sed in libro, ideoque hunc a se adorari. quidam ex ipsis cum morbis doloribusve premuntur, crucem sibi imponunt; eandemque recepta sanitate confringunt, in ignem abiciunt ac cremant, aut etiam conculcant. sunt inter eos qui infantes suos a nostris presbyteris baptizari carent. alii in nostram orthodoxorum ecclesiam cum veniunt, occulte communicant, ut eo facilius simplicioribus imponant. huiusmodi artibus ac simulationibus ii utentes, interim absque ullo discrimine et metu omnis generis libidini et obscenitati vacant, promiscue utrumque sexum lascivia sua foedantes, quando nonnulli de eorum corpore tantum parentibus, et quidem propriis, abstinendum perhibent.

Anno 16 imperator in Slavinos expeditionem fecit, multisque captis et imperio suo subactis domum rediit. idem Constatns sancto Maximo, cum eum ad pravae sententiae societatem perducere nequiret, linguam

ἄγιον Μαρτῖνον πάπαν Ῥώμης ἐξώρισε διὰ τὸ ἐλέγχεσθαι ὑπ' αὐ-
τῶν τὸ μονοθέλητον αὐτοῦ δόγμα.

Τῷ ἰζ' ἔτει Μάβλας ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς μετὰ ταῦτα
ἐπρέσβευε περὶ εἰρήνης πρὸς Κώνσταντα διὰ τὴν εἰς αὐτὸν γενο-
μένην ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἀνταρσίαν, καὶ ἵνα τελῶσιν ὑπὲρ τῆς τοι-
5 αὐτῆς εἰρήνης τοῖς Ῥωμαίοις οἱ Ἀραβες καθ' ἡμέραν νομίσματα
χιλία καὶ ἵππον καὶ δοῦλον. ὁ δὲ οὐκ ἐπέσθη.

D Τῷ ιη' ἔτει ἀνείλε Κώνστας ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιον τὸν ἴδιον
ἀδελφόν· σκανδαλιζόμενος γὰρ εἰς αὐτὸν ἔκειρε πρότερον αὐτὸν
διὰ Παύλου πατριάρχου διάκονον, ὃς καὶ μετέδωκε τῷ βασιλεῖ 10
τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἐν ἀγίῳ ποτηρίῳ. ὃς μετὰ τὴν τελευ-
τὴν αὐτοῦ καθ' ἕνους συχνῶς ἐφαίνετο αὐτῷ, διακόνου φορεῶν
στολήν, καὶ ἐπιδιδὸς ποτήριον αἵματος ἔλεγε "πλε ὦ ἀδελφέ."
ὅθεν ἐκκαθήσας ὁ ἄθυμος ταῦτα ὄρῶν ἐσκέπαστο κατελθεῖν ἐν Σι-
κελλίᾳ. καταλιπὼν οὖν ἐν τῇ πόλει τὴν τε γυναῖκα καὶ τοὺς τρεῖς 15
υἱούς, καὶ εἰσελθὼν εἰς ἓνα τῶν δρομίωνων καὶ ἀναχωρῶν, στρα-
φειὺς ἐνέπτυσε τῇ βασιλευούσῃ πόλει, καὶ οὕτως ἀπέπλει. ἀλλ'
P 436 οὐδὲ ἐν Σικελίᾳ διατρίβοντι ἀπέπτη ὁ ὄνειρος ἅπ' αὐτοῦ. κατα-
λαβὼν δὲ Συράκουσαν πόλιν τῆς Σικελίας διέτριβεν ἐν αὐτῇ, βο-
λόμενος ἐν Ῥώμῃ τὴν βασιλείαν μεταστῆσαι διὰ τὸ μισηθῆναι 20
αὐτὸν ὑπὸ τῶν Βυζαντιῶν ὡς μονοθέλητην καὶ κακόδοξον. πέμπει

18 ἐπ' P

et manum abscidit; ac sanctum Martinum Romae episcopum relegavit.
causa indignationis in utrumque fuit improbata Monotheletarum, cui
ipse favebat, sententia.

Anno 17 Mabias Arabum princeps suorum seditione compulsus, de
pace ineunda ad Constantem misit, eius pacis nomine in singulos dies
ab Arabibus mille nummos depensus iri promittens, et equum et ser-
vum. verum id Constans non admisit.

Anno 18 Constans germanum suum fratrem Theodosium interfecit,
cum quidem ante offensus ab eo opera Pauli patriarchae tonsus dia-
coni munere affecisset, ab eoque ipso sancto poculo sacrosanctis myste-
riis impertitus fuisset. is ergo Theodosius a morte sua Constanti cre-
bro per quietem visus est, habitu diaconi, poculum sanguine plenum
porrigens atque dicens "bibe frater." eius visi acerbitate victus infelix
imperator statuit in Siciliam abire. itaque in urbe relinquens uxorem et
tres filios celosem conscendit; cumque solvisset, conversus retro urbem
imperii sedem conspuit. sed ne in Sicilia quidem insomnium illud ve-
xare Constantem desist. Syracusas sibi delegit, ubi vitam ageret. sta-
tuit imperium Romam transferre, cum invisus Byzantiis esset ob Mono-
theletarum haeresin aliasque pravas de religione sententias. misit ergo

ὄν ἀγαγεῖν τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· οἱ δὲ Βυζάντιοι οὐκ ἀπέλυσαν αὐτούς.

Τῷ κς' ἔτει ἀπέλωσε Μαβίας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐζήδ μετὰ βαρβάρων πολλῶν κατὰ Ῥωμαίων· καὶ ἐλθόντες εἰς Χαλκηδόνα ἤχημαλώτευσαν πολλοὺς. παρέλαβον δὲ καὶ τὸ Ἀμώριον τῆς Φρυγίας, καὶ ἀφέντες εἰς φυλακὴν αὐτοῦ χιλιάδας πέντε ἄνδρας ἐνόβλους ἀνέκαμψαν εἰς Συρίαν. χειμῶνος δὲ γενομένου πέμπει ὁ βασιλεὺς τὸν κουβικουλάριον Ἀνδρέαν. καὶ πολλῆς οὔσης χιόνος ἐν νυκτὶ καταλαμβάνει, καὶ διὰ ξύλων ἀνέρχεται ἐπὶ τὸ τεῖχος, 10 καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἀμώριον, καὶ κτείνει τὰς πέντε χιλιάδας τῶν Ἀράβων ὡς μὴ ὑπολειφθῆναι ἓνα ἕξ αὐτῶν.

Τῷ κς' ἔτει ἐδολοφονήθη ὁ βασιλεὺς Κωνσταντὶς ἐν Συρακούσῃ τῆς Σικελίας, ἐν τῷ βαλανείῳ ὃ λέγεται Δάφνη. συνεισηλθε γάρ τις αὐτῷ Ἀνδρέας, καὶ ὡς ἤρξατο σμήχισθαι ὁ βασιλεὺς, δέδωκεν αὐτὸν μετὰ τοῦ κάδου κατὰ τῆς κορυφῆς καὶ ἀπέκτεινε. τὸν δὲ θάνατον αὐτοῦ αὐθημερὸν ἤκουσαν ἐν τῇ πόλει, C φωνῆς ἐκ τοῦ ἀέρος ἐνεχθείσης. καὶ προβάλλονται οἱ Συρακούσιοι Μιζίζιον Ἀρμένιον βασιλεῖα, βιασάμενοι αὐτόν, ὄντα λίαν εὐπρεπῆ καὶ ὠραϊώτατον. ἀκούσας δὲ Κωνσταντῖνος τὴν τοῦ 20 πατρὸς ἀποβίωσιν μετὰ πλείστης ναυστολίας καταλαμβάνει τὴν Σικελίαν, καὶ Μιζίζιον ἀναιρεῖ σὺν τῷ φρονεῖ τοῦ ἰδίου πατρὸς. καὶ καταστήσας τὰ ἐσπέρια ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ἔρχεται, ἀποκομίσας καὶ τὸν νεκρὸν τοῦ ἰδίου πατρὸς. καὶ τοῦτον μὲν ἐν τῷ ναυῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων μετὰ Κωνσταντῖνου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ

qui uxorem et liberos adducerent: sed hanc cum liberis Byzantii detinuerunt.

Anno 26 Mabias filium suum Izedum cum magnis barbarorum copiis adversus Romanos misit. hi cum venissent Chalcedonem, multos captivos abduxerunt. potiti etiam sunt Amorio Phrygiae urbe; ibique pro praesidio relictis 600 armatis viris in Syriam redierunt. hieme facta imperator Andream cubicularium mittit, cum nix plurima iaceret. is noctu per ligna in murum evadit Amorii, urbemque occupans occisione praesidium interficit, ne uno quidem de 600 istis superstitibus.

Anno 27 imperator Constantinus Syracusis in balneo, cui Daphne nomen, interficitur dolo. quidam enim Andreas balneum una ingressus imperatorem, dum is se tergere incipit, cado graviter capiti inflicto necat. de morte Constantis, ea ipsa qua exstinctus est die, in urbe cognitum est voce ex aëre delata. Syracusani Mizizium Armenium imperatorem creant, invitam quidem et per vim. fuit is homo longe praestantissimus forma. Constantinus morte patris sui cognita cum maxima classe Siciliam occupat, Mizizium et patris sui percussorem interficit, rebusque Occidentis constitutis Byzantium redit, allato secum patris cadavere; atque hoc in fano apostolorum iuxta patrem eius condidit.

κατατίθησιν, αὐτὸς δὲ βασιλεύει Ῥωμαίων μετὰ Τιβερίου καὶ Ἡρακλείου τῶν ἰδίων ἀδελφῶν. ἀπέτεμε δὲ καὶ Ἰουστινιανὸν τὸν πατριῆμον, τὸν πατέρα τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου. τὸν δὲ Γερμανὸν τραχύτερον ὄντα ἐθνόχισε· τὸν δὲ τῆς πατριαρχίας θρόνον Γεώργιος εἶχε. 5

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς Κωνσταντος ὁ Πρωγονάτος, ὁρθόδοξος, ἐβασίλευσεν ἔτη ιζ'. τούτου τῷ ἄ' ἔτει ἐπιστράτευσαν Σαρακηνοὶ τὴν Ἀφρικὴν, καὶ ἠχμαλώτευσαν χιλιάδας π'. οἱ δὲ τοῦ θέματος τῶν ἀνατολικῶν ἦλθον ἐν Χρυσοπόλει λέγοντες ὅτι εἰς τριάδα πιστεύομεν, τοὺς τρεῖς στέφωμεν. ἐταράχθη δὲ Κωνσταντῖνος· μόνος γὰρ αὐτὸς ἦν ἐστεμμένος, οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Τιβέριος καὶ Ἡράκλειος οὐδεμίαν εἶχον ἀξίαν. καὶ ἀποστείλας P 437 ἐκράτησε τοὺς πρώτους αὐτῶν, καὶ ἐφούλκισεν ἐν Συκαῖς· οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἀδελφοὺς ἐρρινοκόπησε.

Τῷ β' ἔτει χειμῶν ἐγένετο μέγας ὡς ἀποθανεῖν πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ θηρία. 15

Τῷ δ' ἔτει ἐφάνη Ἰρις ἐν τῷ οὐρανῷ ταιαύτη ὡς λέγειν πάτας ὅτι συντέλειά ἐστιν. οἱ δὲ Σαρακηνοὶ μέγαν στόλον ἐξαργήσαντες, καὶ παραπλεύσαντες εἰς Κιλικίαν, παρεχέμασαν εἰς Σμύρνην. 20

Τῷ δὲ ε' ἔτει τῶν θεομάχων στόλος ἐλθὼν προσώρμησεν ἐν τοῖς Θρακείοις μέρισιν ἀπὸ τε τοῦ Ἐβδόμου μέχρι τοῦ Κυκλοβίου,

ipse Romanum imperium tenet, collegis Tiberio et Heraclio fratribus. Iustinianum patricium sancti Germani patriarchae patrem capite truncavit hic, et Germanum ferocius se gerentem eviravit, cui Georgius in patriarchae dignationem successit.

Constantinus Constantis filius cognomento Pogonatus, quod a barba est ductum, verae religionis professor, imperavit annos 17. anno imperii eius primo Sarraceni bello Africae illato 80 hominum milia captivos abduxerunt. qui vero orientalium populorum principes erant, ii Chrysopolin venientes dicebant, quia in trinitatem crederent, ideo se duobus fratribus Pogonato adiunctis tres velle habere imperatores. ea res Constantinum perturbavit, cum solus ipse coronatus fuisset, neque fratrum eius Tiberii et Heraclii ulla esset dignitas. missis igitur ministris primores eorum comprehendit, ac in Sycis (Ficus dixeris, subarbium est Byzantii) supplicio affecit: ea res reliquos terruit, iique fugam fecerunt. fratribus porro nasos praecidit.

Anno secundo hiemis vehementia multos homines et bruta animalia interemit.

Anno 4 iris in caelo talis apparuit ut vulgo diceretur finis mundi instare. Sarraceni autem magna instructa classe in Ciliciam delati Smyrnae hiemaverunt.

Anno 5 illa dei adversariorum classis ad fines Thraciae appulit, occupato quod ab Hebdomo est usque ad Cyclobium spatio. singulis

καὶ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πόλεμος ἐκροτεῖτο ἀπὸ πρωτῆς ἕως ἑσπέρας, B
ἀπὸ τοῦ βραχιολίου τῆς χρυσοῦς πόρτης ἕως τοῦ Κυκλοβίου, ἀπὸ
μητρὸς Ἀπριλλίου εἰς Σεπτέμβριον. καὶ ὑποστρέψαντες ἐν Κυζίκῳ
ταύτην παραλαμβάνουσι, καὶ χειμάζουσιν ἐκεῖ. καὶ κατὰ ἕαφ
5 ὁμοίως ἐπολέμου μετὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη. τῇ βοή-
θειᾳ δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου πληθὺς πολὺ ἀποβαλόντες μετ'
αἰσχύνῃς μεγάλης ὑπέστρεψαν. ἐκπορῶν δὲ ὁ τοιοῦτος στόλος
ἐπὶ τὰ μέρη τοῦ Συλαίου, ὑπὸ χειμερίου ζάλης καὶ καταειγίδος
συντριβείς ὀλοκλήρως ὤλετο. Σουφριανὸν δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Ἄφ συν-
10 βαλε πόλεμον μετὰ Φλώρου καὶ Πιτρωνᾶ καὶ Κυπριανοῦ ἔχοντων C
δύναμιν Ῥωμαϊκῆν, καὶ κτείνονται Ἀραβες χιλιάδες λ'. τότε
Καλλίνικος ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἑλλίου πόλεως τῆς Αἰγύπτου προσφυ-
γῶν τοῖς Ῥωμαίοις, πῦρ θαλάσσιον κατασκευάσας τὰ τῶν Ἀρά-
βων σκάφη κατέπρησεν ἐν Κυζίκῳ, σύμψυχα καταποντίσας αὐτά.
15 αὐτὸς οὖν ἐστὶν ὁ τὸ θαλάσσιον πῦρ ἐφευρών. ἐκ τούτου κατὰ-
γεται ἡ γενεὰ τοῦ Λαμπροῦ τοῦ νυνὶ τὸ πῦρ ἐπτέγνωσ κατασκευά-
ζοντος. ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἦν καὶ ὁ φρονημώτατος ἄνθρω-
πος Ἰωάννης ὁ Πιτζικανός.

Τῷ ἡ' καὶ θ' ἔτει εἰσῆλθον οἱ Μαρδαῖται εἰς τὸν Λίβανον,
20 καὶ ἐκράτησαν ἀπὸ τοῦ Μαύρου ὄρους ἕως τῆς ἀγίας πόλεως, D
καὶ ἐχειρώσαντο τὰς τοῦ Λιβάνου περιωπίας. καὶ πολλοὶ δοῦλοι
καὶ αἰχμάλωτοι καὶ αὐτόχθονες πρὸς αὐτοὺς ἐχώρησαν, ὥστε δι'
ὀλίγου χρόνου εἰς πολλὰς χιλιάδας γενέσθαι. ταῦτα μαθὼν ὁ

1 ἐκροτεῖτο P

diebus pugnatam est a diluculo usque ad vesperam, ab Aureae portae
brachiolio usque ad Cyclobium, ab Aprili usque ad Septembrem men-
sem. inde barbari revertentes Cyzicum occupaverunt, atque ibi hie-
marunt; et vere rursus Christianis bellum fecerunt. hoc modo septem
annos se gessere. tandem dei et deiparae auxilio nostros invante, ma-
gna suorum multitudine amissa, ingenti cum dedecore domum discesse-
runt. et classis ista cum ad Sylaeum traiceret, hiberno aestu et pro-
cellis afflicta tota periiit. porro autem Saphianus Aphi filius cum Floro
Petrona et Cypriano (hi Romanas copias ducebant) pugnam commisit,
in qua triginta Arabum milia occubuerunt. eo tempore Callinicus archi-
tectus ab Heliopoli Aegypti urbe cum ad Romanos transfugisset, ignem
maritimum paravit, eoque accensas barbarorum apud Cyzicum naves
una cum hominibus demersit. ab hoc genus ducit Lamprus, is qui ho-
dieque ignem artificiose struit. tunc etiam vixit prudentissimus homo,
Ioannes Piticauda.

Annis octavo et nono Mardaitae Libanum ingressi occupaverunt
quidquid a Maure monte est usque ad sacram urbem, et speculas etiam
Libani obtinuerunt. multi ad eos se contulerunt servi, captivi atque in-
digenae, adeo ut exiguo tempore ad multa excreverint milia. haec

Μαβίας και οί σὸν αὐτῷ ἐφοβήθησαν, και συλλογισάμενοι ὡς τὸ τῶν Ῥωμαίων βασιλείον ὑπὸ Θεοῦ φρουρεῖται, πέμποσι πρέσβεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον ὑπὲρ εἰρήνης. ὁ δὲ ἀποστέλλει τὸν Πιτζικαῦδην; και ποιεῖ ἐγγράφως εἰρήνην μετὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἐτησίως παρέχειν αὐτοῖς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους χρυ-
 5 σίου χιλιάδας ἑ και ἄνδρας αἰχμαλώτους ῥ' και ἵππους εἰγενεῖς ν' ἐπὶ χρόνοις λ'. ταῦτα μαθόντες οἱ τὰ ἐσπέρια οἰκοῦντες δῶρα
 P 438 στείλαντες τῷ βασιλεῖ εἰρήνην ἤτησαν· οἷς εἴξας ὁ βασιλεὺς ἐκόρωσε ταύτην, και γέγονε ἀμεριμνία μεγάλη ἐν τε τῇ ἀνατολῇ και τῇ δύσει. 10

Τῷ ἑ ἔτει οἱ Βούλγαροι ἐπέλθον τῇ Θράκῃ, και τοῦ βασιλέως και' αὐτῶν στρατεύσαντος ἠττώνται Ῥωμαῖοι και πολλοὶ πῆπτουσι. βουλόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἔχειν εἰρήνην μετὰ πάντων στοιχεῖ πάκτα, και ὑποχωρεῖ εἰς αἰσχόνην τὰ τῶν Χριστιανῶν τῇ
 15 τούτου ἀβελτηρία.

Ἡ δὲ ἅγια και οἰκουμενικὴ ε' σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, συνελθόντων σπθ' ἁγίων πατέρων, ἐν τῷ ἑ ἔτει τῆς
 Β βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ πατρὸς Ἰουστινιανοῦ· ἧς ἡγουντο
 τοποτηρηταὶ Ἀγάθωνος πάπα Ῥώμης Θεόδωρος και Γεώργιος
 πρεσβύτεροι και Ἰωάννης διάκονος, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντι-
 20 νουπόλεως Γεώργιος, Θεοφάνης Ἀντιοχείας, ὑπ' αὐτῆς χειροτονηθεὶς τῆς συνόδου διὰ τὸ τὸν προσηγησάμενον Μακάριον καθαιρεθῆναι τότε ὡς ἀπενεχθέντα τοῖς ὑπ' αὐτῆς ὀρθοδόξως δογμα-

23 αὐτοῦ P

Maviam et qui cum eo erant terruerunt, ita quidem ut cogitantes Romanum imperium divino praesidio defendi legatos ad Constantinum pacis petendae causa miserint. is Pitzicaudam ad Saracenos mittit, perque eum pacem cum eis componit ac tabulis consignat, ea conditione ut per annos triginta quotannis Sarraceni Romanis penderent auri milia 10, servos 100, equos generosos 50. haec ubi perceperant ii qui Occasum incolebant, missis ad imperatorem donis pacem petiverunt. quam is eorum concedens petitioni sanxit. ita et in Oriente et in Occidente magna fuit quies.

Anno decimo Bulgari Thraciam invaserunt. cumque adversum eos imperator duxisset, Romani victi sunt, multique desiderati. cum iis imperator pactum icit, omnia cupiens habere pacata; eiusque stoliditate res Christiana dedecus accepit.

Anno Constantini huius, qui filium habuit Iustinianum, supra decimum tertio sexta sancta et universalis synodus Cpoli fuit, collectis eo 289 sanctis patribus. principes fuerunt Agathonis papae Romani locum tenentes, Theodorus ac Georgius presbyteri et Ioannes diaconus, tum Georgius Cpolititanus et Theophanes Antiocheae archiepiscopi, hic ipse tum concilii suffragis delectus, moto dignitate Macario, quod eius se sanae religioni congruentibus decretis opponeret. gubernabat tum Ale-

τίζομένοις. τῆς δὲ διοικήσεως Ἀλεξανδρείας Πέτρος μοναχός,
 τῆς δὲ τῶν Ἱεροσολύμων οὐδείς διὰ τὸ τοὺς θρόνους χηρεύειν
 πατριαρχῶν κατασχθέντας τηρικαῦτα ὑπὸ Σαρακηνῶν. συνη-
 θροίσθησαν δὲ κατὰ Θεοδώρου τοῦ τῆς Φαράν ἐπισκόπου, Ὀνω-
 5 ρίου Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου δὲ καὶ Πόρρου καὶ C
 Παύλου καὶ Πέτρου ἐπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως γεγονόντων,
 ἔτι δὲ καὶ κατὰ τῶν ἀνακαινισάντων τὴν αἵρεσιν τούτων, Μακα-
 ρίου τοῦ ὀνομασθέντος Ἀντιοχείας προέδρου, Στεφάνου μαθητοῦ
 αὐτοῦ καὶ Πολυχρονίου τοῦ νηπιόφρονος γέροντος, λεγόντων ἐν
 10 θῆλημα καὶ μίαν ἐνεργεῖαν ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 οὗς ἀναθεματίσασα ἐξεφώνησε δύο θελήματα φυσικὰ ἤγγον θελή-
 σεις καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἐνὸς δεικνυσθαι Χριστοῦ
 τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ὡσαύτως καὶ περὶ τῶν ἱερῶν τῆς Χριστοῦ τοῦ
 θεοῦ ἡμῶν οἰκονομίας συμβόλων ἐξέθετο οὕτως. “ἐν τισὶ τῶν
 15 σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεκνύ- D
 μενος ἐκχαράττεται· ὃς καὶ εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος,
 τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμον προῦπεμφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν τὸν
 θεὸν ἡμῶν. τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ σκηνὰς ὡς τῆς ἀλη-
 θείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παριδεδομένους
 20 κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς
 πλήρωμα νόμον ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἀν
 ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἀπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν
 τοῦ αἵροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ
 ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτήρα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ

xandrinam ecclesiam Petrus monachus, Hierosolymorum nemo, solii
 patriarcharum sessore tum vacantibus, quod erant a Sarracenis occupata.
 coactum fuit hoc concilium contra Theodorum Pharanis, Honorium Ro-
 mae, Cyrum Alexandreae episcopus, et Sergium Pyrrhum Paulum ac
 Petrum, qui Cpolitanae ecclesiae fuerant episcopi, itemque adversus
 eos qui horum haeresin renovabant, quorum fuit Macarius nomine An-
 tiocheae praeses, Stephanus eius discipulus, et Polychronius puerili fa-
 tuitate senex. affirmabant hi unicum Iesu Christi esse cum voluntatem
 tum agendi vim. quos synodus damnans, pronuntiavit duas naturales
 voluntates totidemque naturales agendi facultates in uno domino nostro
 Iesu Christo demonstrari. similiter de sacris domini nostri in carne
 administrationis symbolis ita statuit. in quibusdam venerandarum ima-
 ginum picturis agnus exprimitur, digito praecursoris monstratus; qui et
 pro exemplari gratiae acceptus est, praemonstrans per legem nobis ve-
 rum agnum Christum. itaque vetera simulacra et umbras, uti veritatis
 tesseras ac propositas multo ante effigies, traditas ecclesiae amplecten-
 tes, his tamen praeferimus gratiam atque veritatem, quam ut legis im-
 pletionem accepimus. proinde ut perfectum sit id quod etiam in colo-
 rum picturis omnium conspectui exponitur, statuimus ut porro loco ve-
 teris agni humanae Christi, qui agnus mundi peccata sustulit, effigies in

P 429 τῶν ἀπὸ τοῦ παλαιῦ ἀποστολικοῦ ἐρέσαντο, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ λόγος κατανοήσιμος, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαραὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐπιπέσει γινόμενης τῷ κόσμῳ ἀπολιτρώσεως.”

Ἰστίον δὲ ὡς καὶ ἕτεραι γέγοναι τέσσαρ καὶ σὺνδοχοί, καὶ κενόνας τούτων κατέχομεν, εἰ καὶ μὴ κυρίως καὶ τῶ ἀριθμῷ τῶν ἕξ ἀριθμοῦνται συνόδων, ἣ ἐν Ἀγκύρᾳ, ἣ ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ἣ ἐν Γάγγραις, ἣ ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἣ ἐν Λαοδικείᾳ, ἣ ἐν Σαρδικῇ, ἣ ἐν Κασσιόγρη. αἱ μὲν γὰρ τοιαύτων ζητήσεων ἕνεκα συνέστησαν, μήτε βασιλέων συνεδρευσάντων αὐταῖς μήτε προσταξάντων, B τινῶν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς καταστάσεως τῶν Χριστιανῶν βασιλέων γεγενημένων. αἱ δὲ οἰκουμενικαὶ γέγονασι. ἐκλήθησαν δὲ οἰκουμενικαί, διότι ἐκ κειμένων βασιλικῶν οἱ κατὰ πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων πολιτείαν ἀρχιερεῖς μετεκλήθησαν, καὶ ὅτι ἐν ἐκάστῃ, 15 καὶ μάλιστα τῶν ἕξ τούτων συνόδων, περὶ πίστεως ἣ ζήτησις γέγονε καὶ ψῆφος ἦτοι ὄρος δογματικῶς ἐξετήρηκετο. ἣ μὲν γὰρ πρώτη ὄρισασα ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, παρηγγύησε καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πιστεύειν· ἣ δὲ δευτέρα ὁμοούσιον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα ὄρισασα τρανῶς συμπροσκυνεῖσθαι 20 ἐθέτισεν· ἣ δὲ τρίτη τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρώποι C πότητι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὄρισασα, ἕνα καὶ σὸ δύο υἱοὺς ἐδογματίωσεν· ἣ δὲ τετάρτη τὰ προλεχθέντα κυρώσασα, δύο

imaginibus ponatur, ex ipsa humilitate altitudinem verbi intelligentes, tum ad rei in carne a domino gestae supplicisque ab eo tolerati et salutaris mortis et liberati per hanc mundi memoriam ut quasi manna ducamur.

Tenendum est etiam alias fuisse certis in locis synodos. quarum decreta habemus, tametsi eae in numero sex istorum conciliorum non existant. tale fuit quod Ancyrae actum est, item Neocaesareae, Gangris, Antiocheae, Laodiceae, Sardicae, Carthagine. haec enim coepta sunt ob quaestiones certis locis obortas, neque iussu imperatorum, neque iis praesentibus: quin etiam horum quaedam habita sunt priusquam Christiani existerent imperatores. ceterum illae oecumenicae fuerunt, sic dictae, quia iussu imperatorum summi pontifices, quotquot per imperium Romanum erant, convocarentur, et quia in quavis earum, praesertim vero sex istis, de fide fuit quaesitum suffragisque actum et definitiones seu decreta edita. prima etenim cum definiasset filium patri esse aequalem essentia, simul etiam in sanctum spiritum credi iussit. secunda spiritum eiusdem cum patre et filio naturae esse perspicue decernens, eundem iuxta adorari voluit. tertia dominum nostrum Iesum Christum perfectam cum divina tum humana praeditam naturam pronuntians, unum et non duos filios esse statuit. quarta praedictas sententias

φύσεις ἐν αὐτῷ γνωρίζεσθαι ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως τρανώσ
 διηγόρευσεν· ἡ δὲ πέμπτη ταῦτα βεβαιώσασα, καθ' ἑκατέραν
 φύσιν θελητικῶν καὶ ἐνεργητικῶν αὐτὸν εἶναι τε καὶ γνωρίζεσθαι
 σαφῶς ἀπέφηνεν· ἡ δὲ ἕκτη τὰ τῶν ὄλων συνόδων ἐπιξελθούσα
 6 καὶ βεβαιώσασα, τέλειον καὶ αὐτῇ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χρι-
 στὸν ἐν θεότητι καὶ ἐν ἀνθρωπότητι ἐξεφώνησεν. ἀπὸ γοῦν τῆς
 α' συνόδου ἕως τῆς δευτέρας ἔτη νς', ἀπὸ τῆς β' ἕως τῆς γ'
 ἔτη ν', ἀπὸ τῆς γ' ἕως τῆς δ' ἔτη λ', ἀπὸ τῆς δ' ἕως τῆς ε' 10
 ἔτη ρβ', ἀπὸ τῆς ε' ἕως τῆς ς' ἔτη ρκθ', καὶ ἀπὸ τῆς ς' ἕως τῆς ζ'
 10 ἔτη ρκβ'.

Ἐν τοῦτοις τοῖς χρόνοις ἀνθρώπων τινὲς ὀδεύοντι μόνῃ κύνων
 ἠκολούθει. ληστής δὲ ἐνόδιος τὸν ἀνθρώπον ἀποκτείνας ἀπέδρασε,
 τοῦ κυνὸς μείναντος ἐν τῷ τόπῳ καὶ φυλάσσοντος τὸ σῶμα τοῦ δε-
 σπότηου αὐτοῦ. ἕτερος δὲ τις ἀνθρώπος κατὰ συγκυρίαν ἀνὰ τὴν
 15 ὕδην λείπειν διερχόμενος, τὸ σῶμα ἰδὼν νεκρὸν ἐρριμμένον καὶ
 σπλαγχνισθεὶς, δρούσας ἔθαψεν αὐτὸ ἐν τῇ γῆ. τοῦτο ἰδὼν ὁ
 κύων καὶ ἀποδεξιόμενος ἠκολούθει τῷ θάψαντι, ἐδνοῖκην δουλείαν
 ἀποπληρῶν. ἦν δὲ τὸ ἐπιτηδεύμα τοῦ ἀνθρώπου κάπηλος, πάν-
 τας δὲ τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας ἔσαιεν ὁ κύων. χρόνου δὲ P 440
 20 παρωχηκότος συνέβη καὶ τὸν φονέα εἰσελθεῖν τοῦ πιεῖν εἰς τὸ
 κυνηλεῖον, ὃν ἐπιγονὸς ὁ κύων ὑλάκει καὶ ἐπεπήδα εἰς τὸ πρόσω-
 πον αὐτοῦ. τοῦτο δὲ πολλάκις γινόμενον εἰς ὑπόψιν πολλοῦς
 θεῖναι κινήματι ἤγαγε, καὶ συσχεθεὶς εἰς κρίσιν παρεδόθη, καὶ τὸ

ratas esse iubens, expresse mandavit in filio duas naturas absque con-
 fusione et divulsione credi. quinta eadem haec confirmans, Christum
 secundum utramque naturam voluntate et efficacitate praeditum agnoscere
 praecepit. sexta omnium conciliorum decreta recensens atque appro-
 bans, ipsa quoque Christum perfectum et deum et hominem esse pro-
 fessa est. porro a primo concilio usque ad secundum anni fluxerunt 56,
 a secundo concilio ad tertium 50, a tertio ad quartum 30, a quarto ad
 quintum 102, a quinto ad sextum 129, a sexto ad septimum 122.

Ea tempestate, cum quidam solus cane comitante iter faceret, est
 a latrone, quales itinera solent insidere, interfectus. latrone fuga se
 subducente, canis eo in loco permansit domini cadaver custodiens.
 forte alius quidam ea pergens supervenit, cadaverque prolectum cer-
 nens, motus misericordia, tellure effossa sepeliit. canis id officium
 pergratum habuit, seque ultro homini comitem ac servum adiunxit.
 erat autem is homo condicione caupo, et solebat canis iis qui cauponam
 intrarent exirentque adulari. post aliquantum temporis is etiam latro,
 cuius meminimus, in eam cauponam bibendi causa intravit. quem canis
 agnoscens allatravit, inque eius faciem insiluit. hoc saepius factum dei
 instinctu apud multos suspicionem excitavit; comprehensusque latro et

πραχθὲν ὁμολογήσας μετὰ πάσης ἀληθείας ἀνηρέθη, τῆς θείας
δικῆς ἀμυναμένης αὐτόν.

Τῷ ια' ἔτει τῶν Βουλγάρων ἔθνος διαπεράσαν τὸν Δά-
νουβιν, καὶ ἀποχωρεσθὲν τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ, ἐσκήνωσεν ἐν
Βάρναις ἐν τισὶ ὄχμαῖς καὶ ὄρεσι. τοῦ δὲ βασιλέως ἐξεληθόντος ἕ-
σθὲν ναυτὶ καὶ στρατῷ, καὶ δὴ καὶ ἐπελθόντος κατ' αὐτῶν, οἱ
Βούλγαροι τοῦτο ἀδρόως θεασάμενοι, τὴν φαυτῶν ἀπεγνωστέες
B σωτηρίαν, εἰς τι ὄχρωμα καταφεύγουσι καὶ ἐαυτοὺς ἀσφαλί-
ζονται. τῶν δὲ Ῥωμαίων μὴ δυναμένων συνάμει πῶλεμον διὰ
τε τὰ πάλματα καὶ τὴν τοῦ τόπου δυσχωρίαν ἐθρασύνθη τὸ μετα- 10
ρὸν ἔθνος. συνέβη δὲ . . . καὶ τὸν βασιλέα φεύγειν διαφημί-
σαντες φυγῇ ἐχρήσαντο μηδενὸς διώκοντος. ὅπερ θεασάμενοι οἱ
Βούλγαροι ἐδίωξαν ὀπισθεν αὐτῶν καὶ πολλοὺς ἀνείλον. καὶ
ἔκτοτε διαπεράσαντες πάντες καὶ θρασυνθέντες καὶ ἐπιλατυ-
θέντες τὴν Ῥωμαϊκὴν χώραν ἠχμαλώτιζον. ὄθεν καὶ ἀναγκα- 15
σθῆις ὁ βασιλεὺς εἰρήνευσε μετ' αὐτῶν, ὡς λέλεκται. ἤρεμήσας
δὲ ἐκ πάντων ἤνωσε τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὴν προλεχθεῖσαν ἀγίαν
C Ἐκτὴν σύνοδον συναθροίσας ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν τῶν Μονο-
θελητῶν αἵρεσιν ἀνεθεμάτισε.

Τῷ δὲ ιγ' ἔτει ἀπώσατο τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τῆς βασιλείας, 20
καὶ μόνος ἐβασίλευσε σὺν Ἰουστινιανῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

Τῷ ιε' ἔτει ἐτελεύτησεν ὁ εὐσεβὴς Κωνσταντῖνος, κρατήσας
ἕτη ιε', καὶ ἐβασίλευσεν Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ.

10 τίματα?

coram indice constitutus, cum facinus uti erat abs eo perpetratum con-
fiteretur, divinae vindictae poenas dedit.

Anno 11 Bulgari Danubio traiecto a suis popularibus separati, in
Barnis habitaverunt, in saltibus quibusdam et montibus. contra hos
imperator classem exercitumque duxit. sed Bulgari primo Romanorum
impetu sua salute desperata in munitionem quandam recesserunt, ibique
se in tuto collocarunt; cumque eos adoriri Romani ob iniquitatem loco-
rum non possent, ferociore facti sunt. accidit autem . . . et sparsa ru-
more imperatorem fugisse, nemine urgente fugam fecerunt. hoc animad-
vertentes Bulgari a tergo eos insecuti sunt, multosque occiderunt. inde
aucta fiducia universi in Romanas provincias effusi magnas praedas ege-
runt. itaque imperator coactus est cum iis pacem, uti diximus, com-
ponere. pacatis rebus omnibus ecclesiarum concordiam constituit, di-
ctumque sacrum sextum concilium Cpolin cogens Monothetarum haer-
esin damnavit.

Anno 13 fratres suos imperio detrusit, solusque cum filio suo Iu-
stiniano imperavit.

Anno 17 mortuus est Constantinus Pius, cum 17 annos imperasset.
successit ei filius Iustinianus.

Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς τοῦ Πρωγώνατου, ὁ φηρόμετος, βασιλευσεν ἕτη ε'. οὗτος ἦν ἄνθρωπος ἀκάδεκτος τὴν ὄρεμην καὶ ἀσυλλόγιτος ἐν παντί πράγματι.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀποστέλλει Ἀβιμέλεχ πρὸς αὐτὸν βεβαιῶσαι D
 5 τὴν εἰρήνην· καὶ ἰστορήθη ἵνα παύσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ τῶν Μαρ-
 δαϊτῶν τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου καὶ κωλύσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ,
 καὶ παρέχῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν νομισματα χιλία καὶ ἵππον καὶ
 δοῦλον. καὶ ἐπεμψεν ὁ βασιλεὺς τὸν μαγιστριαπὸν Παῦλον πρὸς
 Ἀβιμέλεχ ἀσφαλίσασθαι τὰ στοχηθέντα, καὶ γεγύνασιν ἔγγραφα
 10 ἐμμάστρα. πέμψας οὖν ὁ βασιλεὺς ἀνελάβετο τοὺς Μαρδαίτας
 χιλιάδας εἴς, τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας· πᾶσαι
 γὰρ αἱ νῦν οἰκούμεναι παρὰ τῶν Ἀράβων, ἀπὸ Μόψου ἐστίας ἕως
 τετάρτης Ἀρμενίας, ἀνίσχυροι καὶ ἀνοίκητοι ἐτήχονον διὰ τὴν
 ἔφοδον τῶν Μαρδαϊτῶν, ὧν παρασταλέντων πάνδενα κακὰ π- P 441
 15 πονθεν ἢ Ῥωμαίων ἔκ τῶν Ἀράβων μέχρι τοῦ νῦν. νεώτε-
 ρος γὰρ ὦν Ἰουστινιανός, ὡς ἐτῶν εἴς, ἀβούλως τὰ κατ' αὐτὸν
 διώκει.

Τῷ β' ἔτει ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν ἐδέξατο τοὺς ἐν
 τῷ Λιβάνῳ Μαρδαίτας, χάλκειον τεῖχος διαλύσας. παρελυσεν δὲ
 20 καὶ τὴν μετὰ τῶν Βουλγάρων εἰρήνην, διαταράξας τοὺς τοῦ πα-
 τρὸς αὐτοῦ τύπους, καὶ διαβιβάζει ἐπὶ τὴν Θράκην τὰ καθάλλα-
 ρικὰ θέματα.

Τῷ γ' ἔτει ἐπιστρέψεν Ἰουστινιανὸς κατὰ Σθλαβίων καὶ

Iustinianus Pogonati filius, is qui a praeciso naso deinde Rine-
 metus fuit cognominatus, imperavit annos decem. homo fuit impotens
 animi, nulliusque ulla in re consilii.

Primo eius anno Abimelechus ad eum nuntios mittit confirmandae
 pacis causa; convenitque ut imperator Mardaitarum agmen Mardaitarum
 in Libano eiusque impressiones compesceret, eoque nomine Arabes Ro-
 manis penderent in singulos dies nummos 1000, equum et servum. im-
 perator Paulum Magistriannum ad Abimelechum mittit pacti confirmandi
 gratia; idque scripto et testibus est comprehensum. proinde imperator
 misso legato duodecim milia Mardaitarum revocat. quo quidem facto
 Romanam potentiam accidit. quidquid enim hodie Arabes tenent a
 Mopsuestia usque ad quartam Armeniam, id omne infirmum erat cultu-
 ribusque vacuum ob incursiones Mardaitarum. quibus repressis ingentis
 damna Arabes Romano imperio in hunc usque diem intulerunt. enim-
 vero Iustinianus annos non totos sexdecim natus inconsulte rem ge-
 rebat.

Anno 2 profectus in Armeniam recepit Mardaitas in Libano degen-
 tes, aeneum murum destruens. pacem quoque cum Bulgaris factam
 confudit, formam a patre conscriptam perturbans. et equestres exer-
 citus in Thraciam traduxit.

Anno 3 Iustinianus expeditionem in Slavinos et Bulgarios suscepit.

Βουλγάρων. και τοὺς μὲν Βουλγάρους προσηπαντητότας ᾤθησε, **B** μέχρι δὲ Θεσσαλονίκης ἐκδραμῶν πολλὰ πλήθη τῶν Σθλαβίνων τὰ μὲν προσρύντα τὰ δὲ πολέμῳ παρέλαβει και εἰς τὰ τοῦ Ὀργικίου κατήκισε μέρη. ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφει αὐτὸν ᾤδοστατήθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐν τῷ στενῷ τῆς κλεισοῦρας, και μόλις ἠδυνήθη **5** παρελθεῖν, πολλοὺς τῶν οικειῶν ἀποβαλόν.

Τῷ ε' ἔτει ἀπηλλάγη παντὸς πολέμου ἢ τῶν Ἀράβων ἀρχή, πάντας ὑποτάξαντος τοῦ Ἀβιμέλεχ.

Τῷ ζ' ἔτει τὴν πρὸς Ἀβιμέλεχ εἰρήνην Ἰουστινιανὸς ἐξ ἀνοίας ἔλυσε· και γὰρ τὴν Κυπρίων νῆσον ἀλόγως μετοικίσει ἔσπου- **10** δασε, και τὸ σταλὲν χάραγμα παρὰ Ἀβιμέλεχ νεοφανὲς ὄν εὖ προσεδέξατο.

Τῷ ζ' ἔτει Ἰουστινιανὸς ἐπέλεξαιτο ἐκ τῶν μετοικισθέντων **C** ὕπ' αὐτοῦ Σθλαβίνων και ἐστράτευσε χιλιάδας λ', οὓς ἐκωνόμωσα λαὸν περιούσιον. τούτοις θαρρήσας λύει τὴν Ἀράβων συμφο- **15** ράν· παραλαβὼν γὰρ τὸν περιούσιον λαὸν και τὰ καβαλλαρικὰ θέματα ἐπορεύθη ἐν Σεβαστοπόλει τῇ παρὰ Θάλασσαν. τῶν δὲ Ἀράβων μὴ βουλομένων λύει τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τῇ βασιλικῇ αἰτία και προπετεία τοῦτο πρᾶξει ἀναγκαζομένων, ὄπλισθέντες και αὐτοὶ παρεγένοντο πάλιν τῷ βασιλεῖ, μαρτυρόμενοι και τὸν **20** θεὸν ἐκδικητὴν τούτων προκαλοῦμενοι. τοῦ δὲ βασιλέως μηδὲ ἀκοῆ δέξασθαι ταῦτα ἀνασχομένου, ἀλλὰ πρὸς μάχην μᾶλλον κατεπέμψοντος, τὸν τῆς εἰρήνης ἔγγραφον χάρτην ἐπὶ φλαμων- **25** λλον κρεμάσαντες και προάγοντες κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὥρμησαν,

atque hos quidem obviam sibi factos cum pepulisset, excursionem ad Thessalonicam usque facta, multas Slavinorum multitudines partim ad se deficientes partim bello superatas subegit, inque Opsicianam regionem deportavit. in reditu autem a Bulgaria intra fauces angustiarum interceptus, multis suorum amissis aegre evasit.

Anno 5 Arabia omni bello liberata est, omnibus ab Abimelecho subiugatis.

Anno 6 Justinianus stolidè foedus cum Abimelecho pactum confudit. nam et in Cyprinam insulam nulla ductas ratione volebat coloniam deducere; et nomisma ab Abimelecho missum, quia inusitate erat signatum, respuit.

Anno 7 ex Slavis, quos ab eo deportatos fuisse diximus, novam exercitum 30 millium conscripsit, quem nomine populi peculiaris affecit. his fretus Arabicum foedus rupit, et cum his et equestribus copiis iuxta mare Sebastopolin profectus est. Arabes inviti, tamen pacem infringere Justiniani temeritate et iniuria coacti, armis sumptis deo ad eum accesserunt, obstantes deumque ultorem huius facinoris invocantes. cumque imperator audire ista nollet pugnamque acceleraret, tabulis pacis de conto suspensis Romanis se obvios dederunt, duce Moamedo. victi

Μωάμεδ στρατηγὸν ἔχοντες καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἠττήθησαν Ἄρα-
βες, ὁ δὲ Μωάμεδ τῷ στρατηγῷ τῶν Σθλάβων κούκουρον γέ-
μοντα νομισμάτων πέμψας, καὶ πολλαῖς ὑποσχέσει τούτον ἀπα-
τήσας, πείθει προσφυγεῖν αὐτῷ μετὰ ἑξοσὶ χιλιάδων Σθλάβων,
5 καὶ οὕτω Ῥωμαίους τὴν τροπὴν περιεποιήσατο. ἔθεν Ἰουστινιανὸς
τὸ τούτων ἐγκατάλειμμα ἀνεῖλε σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐν τῷ πρὸς
Νικομήδειαν Λευκάκτῃ.

Τῷ ἧ' ἔτει Σαββάτιος ὁ Ἀρμένιος μαθὼν τὴν τῶν Ῥωμαίων
ἤτταν, τὴν Ἀρμενίαν παρέδωκε τοῖς Ἄραβιν. ἐπετάγη δὲ αὐτοῖς
10 καὶ ἡ ἕως Περσὶς ἢ λεγομένη Χοροσάν.

Τῷ θ' ἔτει γέγονεν ἔκλειψις ἡλίου ὡς ἀστέρας φανῆναι. P 442
τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Μωάμεδ τῇ Ῥωμαίων γῆ, ἔχων μεθ'
ἑαυτοῦ τοὺς πρόσφυγας Σθλάβους ὡς ἐμπέλους τῆς χώρας, καὶ
πολλοὺς ἤχμαλώτευσεν. Ἰουστινιανὸς δὲ τῶν κτισμάτων ἐπιμε-
15 λούμενος κτίζει τὸ Ἰουστινιανοῦ λεγόμενον τρικλίνιον καὶ τὰ τοῦ
παλατίου περιτειχίσματα. ἐπέστησε δὲ τούτοις Στέφανον τὸν
Πέρσην, σακελλάριον ὄντα καὶ πρωτευνουῆχον, κύριον καὶ ἔξου-
σιαστήν, λίαν ὄντα αἰμοβόρον καὶ ἀπηνῆ, καὶ ἀνηλεῶς ἔτυπτε
τοὺς ἐργολάβους καὶ ἐλιθοβόλει. τοῦ δὲ βασιλέως ἀποδημή-
20 σαντος καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἀναστασίαν τὴν Ἀδγούσταν δι'
ἄβητων ἔμαστιγώσεν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄββᾶς Θεόδοτος ὁ ποτε Β
ἐγκλειστος, γενικὸς λογοθέτης κατασταθεὶς, πολλοὺς τῶν ἐμφα-
νῶν ἀρχόντων ἀναστῶς ἐτιμωρεῖτο καὶ δημεύσει ὑπέβαλλε καὶ

2 *Slavibus lege ubique. margo P*

sunt primo praelio. ceterum Moamedus Slavinorum duci pharetram no-
mismate refertam misit, multisque inducto promissionibus persuasit uti
ad se cum Slavinorum viginti milibus transfugeret. quo facto Romani
victi pulsique sunt. ob hoc Iustinianus, quidquid Slavinorum reli-
quum fuit, una cum mulieribus et liberis interfecit in Lencasta Nico-
mediae.

Anno 8 Sabbatius Armenius cognita Romanorum clade Arabibus
Armeniam tradidit. subdita etiam iis est interior Persis, cui nomen
Cherosan.

Anno 9 tantus fuit solis defectus ut astra visa fuerint. eodem anno
Moamedus Romanorum dicionem bello petiit, comitatus transfugis Slavi-
nis ut regionum peritis, multosque mortales abduxit. Iustinianus vero
aedificiis intentus condit triclinium ab ipso denominatum et moenia pa-
latii. operi huic praefecit Stephanum Persam cum plena potestate,
sacellarium et eunuchorum principem, hominem nimis quam sanguina-
rium et crudelem, qui absque ulla misericordia operarios verberabat
atque lapidabat. atque adeo imperatore peregre profecto matrem eius
Anastasiam Augustam loris flagellavit. itidem et Theodotus monachus,
pridem in claustro vitam degens, tum generalis logotheta constitutus,
multos procerum nulla ipsorum culpa suppliciiis affecit, bona eorum pu-

σχοινίοις κρεμῶν κατὰ κεφαλῆς ἐκάρπιζεν. ἀλλὰ καὶ ὁ
 ἔπιτοχος βασιλικῆς κελύσει πλείστον ἐναποκλειστούς ἐποίησε. ταῦτα
 πάντα ἤρξατο τὸ πρὸς τὸν βασιλέα μῖσος τοῦ λαοῦ. πλησίον δὲ
 τοῦ παλατίου βουλόμενος βάρβαρον τῶν Βενέτων καὶ φιάλην κτίσαι
 εἰς τὸ τελεῖσθαι ἐκεῖ τὸ σαξιμοδέξιμον, ἐκεῖ ναὸς ἦν τῆς ὑπεραγίας 5
 Θεοτόκου τῶν μητροπολιτῶν, ἀπῆται Καλλίνικον τὸν πατριάρχη
 ποιῆσαι εὐχὴν, ἵνα καταλύσῃ τὴν τοιαύτην ἐκκλησίαν. ὁ δὲ πα-
 C τριάρχης ἔλεγεν ὅτι εὐχὴν ἐπὶ συστάσει ἐκκλησίας ἔχομεν, ἐπὶ δὲ
 καταλύσει οὐ παρελάβομεν. βιασθεὶς δὲ εἶπεν ὁ πατριάρχης μετὰ
 σακρόντων "ὄξια τῷ Θεῷ τῷ ἀνεχομένῳ πάντα νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς 10
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων." τοῦτο ἀκούσαντες κατέλυσαν τὴν ἐκ-
 κλησίαν καὶ ἐποίησαν τὴν φιάλην. ἐποίησε δὲ εἰς τὸ Πιτρὸν ἐκ-
 κλησίαν, ἣν ἔλεγε τῶν μητροπολιτῶν.

Τῷ ἰ΄ ἔτει ἐπιστρέψασα Μωάμεδ τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν,
 καὶ αἰχμαλωτεύσας πολλοὺς ἀνέστρεψεν. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει 15
 Ἰουστινιανὸς ἔξεβλήθη τῆς βασιλείας τρόπῳ τοῦτωδε. ἐκέλευσε
 Στεφάνῳ πατρικίῳ καὶ στρατηγῷ τῷ Ρουσίῳ νυκτὸς ἀποκτεῖναι
 τὸν δῆμον Κωνσταντινουπόλεως, ἄρξασθαι δὲ ἀπὸ τῶν πατριάρ-
 D χῶν. Λεόντιος δὲ πατρικίος καὶ στρατηγὸς τῶν ἀνατολικῶν γε-
 νόμενος, ἐν πολέμῳ εὐδοκμήσας καὶ κατηγορηθεὶς, ἐν φρουρᾷ 20
 κατεκλείσθη ἐπὶ τριετῆ χρόνον. ἔξάνινα δὲ ἀνακλιθεὶς στρατη-
 γὸς Ἑλλάδος προεβλήθη, ἐκελεύσθη δὲ ἐμβληθῆναι δρόμοντας
 καὶ αὐθιμερὸν ἀποκτεῖναι τῆς πόλεως. ταύτῃ δὲ τῇ νυκτὶ ἐν τῷ

22 εἰς 80.?

blicavit, funibusque ita suspensus ut capita deorsum verterent palcarum
 fumo vexavit. sed et urbis praefectus plurimos mandato imperatoris
 in carcerem compegit. quibus omnibus odia populi in imperatorem
 creverunt. erat vicina palatio aedes deiparae virginis, Metropolitanana
 dicta: eam demoliri Iustinianus locoque eius gradus Venetorum et phia-
 lam aedificare volebat, ut ibi saximodeximum ageretur. ideo a Calli-
 nico patriarcha postulabat ut eius aedis destruendae causa deum is
 oraret. respondit patriarcha votum sibi esse, quod templi erigendi
 causa faceret: nullum deiciendi gratia receptum esse. sed vi adactus
 tandem lacrimabundus ita ait "gloria deo, qui omnia perfert, nunc et
 semper et in aeternum." his auditis destructa est aedes et phiala com-
 dita. templum nomine Metropolitanum imperator in Petrino fecit.

Decimo anno Moamedus in quartam Armeniam exercitum duxit,
 multisque abductis domum rediit. eodem anno Iustinianus imperio pul-
 sus est hoc pacto. mandavit Stephano patricio et Rusio duci ut noctu
 populum Cpolititanum necarent, caedis initio a patriarchis facto. sub
 hoc ipsum tempus Leontius patricius, qui cum dux Orientalium fuisset,
 re bello praedare gesta per calumniam delatus trienniumque in carcere
 detentus erat, subito evocatus inde fuit ac dux Graeciae factus, inesset-
 que suis in tres caecos impositis eo ipse die urbe avehi. ea nocte in

τῶν Σοφίῶν λιμένι πρὸς τὸ ἐκπλωσσαι προσορμίσας συνετάσ-
 σετο τοῖς φίλοις αὐτοῦ. ἐν οἷς καὶ οἱ γησιῶς αὐτὸν φιλοῦντες
 χρησιμαδίαν αὐτῷ εἶδιδον, ὃ τε Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀστρονόμος P 443
 τῶν Καλλιστράτων, καὶ Γρηγόριος Καππαδόκης ὁ κλεισουριάρχης
 5 μοναχὸς καὶ ἡγουμένους τῶν Φλώρου. λέγει οὖν ὁ Λεόντιος πρὸς
 αὐτούς "ἐμεῖς διεβεβαιοῦσθί με ἐν τῇ φυλακῇ περὶ βσιυιλίας,
 καὶ τῶν ἢ ζωῇ μου ἐν καιοῖς τελειοῦται· καθ' ὅρακ γὰρ τὸν θά-
 νατόν μου ἐκδέχομαι." οἱ δὲ εἶπον "σὺ μὴ δκνήσης, καὶ τοῦτο
 ἰδοῦ πληροῦται." καὶ λαβὼν ὁ Λεόντιος τοὺς ἀνδρώποους αὐτοῦ
 10 μετὰ ἑρμάτων ἀνῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον μετὰ σιγῆς, καὶ κρού-
 σαντες τὴν πύλην προεφασίσαντο τὸν βασιλέα παραγενέσθαι ἐπὶ
 τῷ διοικῆσαι τινας τῶν ἐκείσε ὄντων. μνηυθέντος δὲ τοῦ ἐπάρχου
 καὶ συντόμως ἐλθόντος καὶ ἀνοίξαντος, εὐθύς δεσμαῖται ἐπὶ
 Λεοντίου. ἀνοίξας δὲ ὁ Λεόντιος τὰς φυλακὰς τοὺς ἀποκει-
 15 κλισμένους χρόνοις πολλοῖς στρατιώτας ἔλυσε καὶ ὤπλισε, καὶ B
 οὖν αὐτοῖς εἰς τὸν φόρον κράζων ἐξῆλθεν "ὄσοι Χριστιανοί, εἰς
 τὴν ἁγίαν Σοφίαν," καὶ πέμψας καθ' ἑκάστον ἑγεγῶνα, τὴν
 αὐτὴν φωνὴν ἀνέκραζον. τὸ δὲ πλῆθος τῆς πόλεως θορυβθὲν
 σπουδῇ εἰς τὸν λουτήρα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας συνηθροίσθη.
 20 καὶ ὁ πατριάρχης τότεις συνὼν ἐφώνει "αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίη-
 σεν ὁ κύριος." τὸ δὲ πλῆθος ἤρην φωνὴν "ἀνυσκαφῆ τὰ ὀσῆ
 Ἰουστινιανού." καὶ οὕτως ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ ἐξέδραμε πᾶς ὁ λαός.
 ἡμέρας δὲ γενομένης ἐξάγουσι τὸν Ἰουστινιανὸν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον
 διὰ τῆς Σφενδόνης, καὶ ῥινοκοπήσαντες αὐτὸν ἐξώρισαν ἐν Χερ-

Sophiae portu tempus navigandi praestolans cum amicis suis negotia sua componebat. inter eos qui ipsum vere amabant, summa vaticinabantur ipsi, Paulus praesertim monachus claustris Callistratici, astronomiae peritus, et Gregorius Cappadox claustris Florianis princeps. quibus cum diceret Leontius captivo sibi imperium ab ipsis promitti, vitaeque dubio ac mortem singulis horis exspectanti, ii gnauiter eum rem aggredi iusserunt iam nunc implendam. ergo Leontius suis armatis secum sumptis tacite ad praetorium venit, pulsatisque foribus simulans eo imperatorem venire, ut de quibusdam qui ibi erant statueret. cum praefecto id indicatum esset, actutum prodiit, portasque cum aperuisset, est a Leontio vincitus. tum Leontius carceribus reclusis milites diu in iis detentos eduxit atque armavit, cumque iis in forum prodiit, vociferans "quicumque Christiani sunt, ad aedem S. Sophiae praesto sint." dimisit etiam qui idem per omnes regiones proclamarent. turbata multitudo confestim ad lavacrum magnae ecclesiae coivit; praesensque una pontifex summus hunc esse diem illum a domino factum clamavit (Psalm. 117). et populus sublato clamore vociferabatur "refodiantur ossa Iustiniani." hoc modo universus populus in Circo discurrebat. prima luce Iustinianum per Fundam in Circum producant, nasoque truncatam Chersonam relegant. Theo-

Ο σῶνι. Θεόδοτον δὲ τὸν μοναχὸν καὶ Στέφανον τὸν σακελλάριον
 σχολίοις ἐκ ποδῶν δήσαντες σύρουσι διὰ τῆς λεωφόρου, καὶ εἰς
 τὸν βουνὸν καταγαγόντες κατακαλοῦσι. καὶ οὕτως Λεόντιον βα-
 σιλέα ἐδημοῦσι. τὸν δὲ τῆς πατριαρχίας θρόνον διεῖπε Καλλί-
 νικος. 6

Κόσμου ἔτος ρεπή, τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἔτος χγδ',
 Λεόντιος βασιλεὺς Ῥωμαίων ἔτη γ'. τοῦτου τῷ α' ἔτει πάντοθεν
 εἰρηρικῶς διετέλεσε.

Τῷ β' ἔτει ἐπιστράτευσεν Ἀλιδὸν τὴν Ῥώμην, καὶ πολλοὺς
 D αἰχμαλωτοὺς ὑπέστραφεν. ἐστρωσασε δὲ καὶ Σέργιος ὁ πατριάρχ- 10
 χης τῆς Αἰλικῆς, καὶ ταύτην τοῖς Ἀραβῶν ὑπέταξε.

Τῷ γ' ἔτει ἐπιστράτευσαν οἱ Ἀραβες τὴν Ἀφρικήν, καὶ ταύ-
 την παρέλαβον. ὁ δὲ Λεόντιος ἀποστέλλει τὸν πατρίκιον Ἰωάννην
 ἱκανὸν ὄντα μετὰ πάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν πλοῦμων, ὃς τοὺς
 ἐχθροὺς τρέφας ἐδίωξε καὶ ἅπαντα τῆς Ἀφρικῆς τὰ κάστρα ἤλε- 15
 θέρωσε. καὶ καταλιπὼν ταξιαίωνα ἴδιον τῷ βασιλεῖ ταῦτα ἐδή-
 λωσε, καὶ ἐκεῖ ἐχειμάσεν. ὁ δὲ πρωτοσύμβουλος τῶν Ἀράβων
 τοῦτο μαθὼν, πολλῶ πλείω καὶ δυνατώτερον τοῦ πρώτου στόλον
 ἀποστείλας τὸν Ἰωάννην ἐκδιώκει, καὶ ἐκεῖ φροσατικῶς ἀπληχεῖται.
 ὁ δὲ στρατὸς εἰς σύστασιν ἐλθὼν Ἀψίμαρον ἀναγορεύουσι βασιλέα, 20
 P 444 δρογγάριον τῶν Κιβυρραιωτῶν ὄντα καὶ ἐκεῖσε ὑπάρχοντα, Τιβέ-
 ριον αὐτὸν μετονομάσας. ἐν δὲ τῇ πόλει ἣ τοῦ βουβῶνος λόμῃ
 ἐνέσκηψε, καὶ ἐν τέσσαρσι μηνσὶν ἀπώλετο πληθὸς πολύ. κατα-

detum vero monachum et Stephanum sacellarium, funibus ad pedes affi-
 gatis, per viam publicam ad Bovem pertractos comburant. atque ita
 faustis acclamationibus Leontium imperatorem salutant, Callinico solum
 patriarchas occupante.

Anno mundi 6188, ab adventu Christi 694 Leontius imperator Ro-
 manorum factus imperavit annos 3. primo eius anno cuncta ubique pa-
 cata fuerunt.

Anno secundo Alidis in Romanam ditionem fecit impressionem,
 multisque abductis captivis retro abiit. Sergius quoque patricius La-
 zicae defecit, ac Lazicam Arabibus tradidit.

Anno tertio Arabes expeditione facta Africam ceperunt. eo Leon-
 tius Ioannem patricium virum strenuum mittit cum universa Romanorum
 classe; qui fuis pulsisque hostibus omnia Africae castra cepit, relicto-
 que suo ibi legato, de re gesta imperatorem cortiore fecit, atque in
 Africa ipse hiemavit. at Arabum princeps (qui protosymbulus, quasi
 consul vel concilii princeps ab iis usurpatur) re cognita, multo maiore
 ac quam fuerat prior validiore classe missa Ioannem inde profingat, ca-
 straque fossa munita locat. at Romanorum exercitus mota seditione
 Apsimarum imperatorem creat, drungarium Cibyrrhaeotarum, statimque
 Tiberium nominat. at in urbe luce bubonum graecata quattuor mem-

λαμβάνει δὲ Ἀψίμαρος ἅμα τῷ συνόντι αὐτῷ στόλῳ, καὶ προσ-
 ὤρμησεν ἐν Συκαῖς, καὶ προδοσίας γενομένης εἰσηλθεν εἰς τὴν
 πόλιν. καὶ τὸν μὲν Λεόντιον φηροκοπήσας ἐν τῇ τοῦ Δαλμαίου
 μονῇ φυλάσσεισθαι προσέταξε, τοὺς δὲ φίλους αὐτοῦ δημῆσους
 5 ἐξώρισεν. Ἡράκλειόν τε τὸν γνήσιον αὐτοῦ ἀδελφόν, ὡς λίαν
 ἱκανώτατον, μονοστράτηγον πάντων τῶν ἔξω καβαλλαρικῶν δε-
 μμάτων προβαλλόμενος, ἐπὶ τὰ μέρη Καππαδοκίας καὶ τῶν κλει-
 σουριῶν διατρέχειν καὶ τὴν κατ' ἐχθρῶν ποιῆσθαι φροντίδα ἀπέ-
 στείλειν.

10 Ἀψίμαρος δὲ καὶ Τιβέριος ἔτη ζ'. τοῦτου τῷ ἀ' ἔτει ἔστα- B
 σίασεν Ἀβδερραχμὰν ἐν Περσίδῃ, καὶ ἐκυριεύσεν αὐτῆς, καὶ ἐδίωξε
 τὸν χαγάνον ἀπ' αὐτῆς.

Τῷ β' ἔτει γέγονε θανατικὸν μέγα. καὶ ἐπιστράτευσε Μωά-
 μεδ σὸν τῷ πλήθει τῶν Ἀράβων κατὰ τοῦ Ἀβδερραχμὰν. καὶ κατα-
 15 λαβὼν τὴν Περσίδα ἐνοῦται τῷ χαγάνῳ, καὶ πολεμήσαντες τῷ
 Ἀβδερραχμὰν κτείνουσι αὐτόν, καὶ πάλιν τῷ χαγάνῳ τὴν Περσι-
 κὴν ἀρχὴν ἐχειρῶσιν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατέδραμον Συρίας ἕως
 Σαμοσάτου, καὶ προνομήσαντες τὴν περίξ χώραν ἀπέκτειναν,
 ὡς φασί, χιλιάδας διακοσίας Ἀράβων, πλεῖστά τε σκύλα καὶ
 20 ἀλχμαλωσίαν πολλὴν λαβόντες ὑπέστρεψαν, φόβον μέγαν ἐμποιή- C
 σαντες αὐτοῖς.

Τῷ γ' ἔτει ἐπιστράτευσεν Ἀβδελᾶς κατὰ Ῥώμης, καὶ πο-
 λιορκήσας Ἀντάραδον καὶ μηδὲν ἀνύσας ὑπέστρεψε, καὶ ὠκοδόμει
 τὴν Μόψου ἐστίαν, καὶ ἔθετο ἐν αὐτῇ φυλακὴν.

sium spatio magnam vim hominum sustulit. Apsimarus interim cum sua
 classe ad Sycas seu Ficus appellit; et in urbem per proditionem ad-
 missus Leontium praeciso naso in Dalmatas monasterio asservari iubet,
 amicosque eius publicatis eorum bonis relegat. tum germanum suum
 fratrem Heraclium omnibus pedestribus equestribusque copiis praeficit
 solum ut rei gerendae maxime idoneum, mittitque ut partes Cappadociae
 et claustra percurrat, ac quid hostis moliat observet.

Apsimarus, qui et Tiberius, imperavit annos 7. primo eius anno
 Abderachman mota seditione in Perside regnum in ea Chagano ciecto
 obtinuit.

Anno secundo pestis fuit. et Moamedus cum Arabum copiis bellum
 Abderachmani facit. cumque ingressus Persidem esset, cum Chagano
 se coniungit. eo bello Abderachman caesus et Persis Chagano restituta
 est. Romani autem Syriam ad Samosata usque pervagati, vicinasque
 regiones populati, ad milia, ut fertur, ducenta Arabum interfecerunt;
 spoliisque et praeda amplissimis potiti magno sui meta excitato rever-
 terunt.

Tertio anno Abdelas Romanos bello adertas, Antarado frustra op-
 pugnata, re infecta ablit, et Mopsuestiam condidit, imposuitque ei
 praesidium.

Τῷ δ' ἔτει Βαάνης ὁ Ἑπταδαίμων τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν τοῖς Ἀραβῶν ὑπέταξεν. Ἀψίμαρος δὲ Φιλιππικὸν τὸν υἱὸν Νικηφόρου πατρικίον ἐξώρισεν ὡς θνειροπολούμενον βασιλεῦσαι· ἔφασκε γὰρ ἑωρακέναι κατ' ὄναρ ὅτι ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐσκαίετο ὑπὸ αἰετοῦ.

5

Τῷ ε' ἔτει ἐστασίασαν οἱ ἄρχοντες Ἀρμενίας κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ τοὺς ἐν Ἀρμενίᾳ Σαρακηνοὺς ἀπέκτειναν. καὶ αὐθις πρὸς Ἀψίμαρον πέμπονσι καὶ Ῥωμαίους εἰς τὴν αὐτῶν χώραν φέρουσιν. ὁ δὲ Μωάμεδ ἐπιστρατεύσας κατ' αὐτῶν πολλοὺς κτείνει, καὶ τὴν Ἀρμενίαν Σαρακηνοῖς ὑποτάσσει, τοὺς δὲ μεγιστάνους τῶν Ἀρμενίων ζωοκαύστας ἐν ἐνὶ τόπῳ ἐποίησε. τοῦτερον τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Ἀζίδος τὴν Κιλικίαν μετὰ χιλιάδων δέκα, καὶ περιτυχῶν αὐτοῖς Ἡράκλειος ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τοὺς πλείονας ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς δεσμίους τῷ βασιλεῖ ἐξαπέστειλε.

15

Τῷ ς' ἔτει Ἀζίδας ὁ τοῦ Χουνεῖ ἐπεστράτεψε τὴν Κιλικίαν, καὶ πολιορκήσας τὸ Σίσιον κάστρον κατέβαλεν· ὃν ἐπιφθάσας ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς καὶ πολεμήσας κτείνει δώδεκα χιλιάδας Ἀράβων. τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲ ἐν Χερσῶνι διάγοντος καὶ λέγοντος P 445 πάλιν ἑαυτὸν βασιλεύειν, οἱ τῶν ἐκείσε οἰκίητορες τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως κίνδυνον φοβηθέντες ἐβουλεύσαντο τοῦτον ἀνελεῖν ἢ τῷ βασιλεῖ παραπέμψαι. αὐτὸς δὲ τοῦτο διεγνωνκῶς ἠδυνήθη ἐκφυγεῖν, καὶ εἰς τὸ Δαρὰς ἐλθὼν ἠτήσατο τὸν τῶν Χαζάρων χαγάνον ἰδεῖν. καὶ ὅς ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ τιμῆς, καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ

Anno 4 Baanes, cognomine Heptadaemon a septem daemoneibus, quartam Armeniam Arabibus tradidit. Apsimarus Philippicum patricium Nicephori filium relegavit, quod is ex insomnio (aiebat enim per quietem se imaginatum caput suum ab aquila obumbrari) imperium sibi speraret.

Quinto anno principes Armeniae concitata adversus Sarracenos seditione, iis interfectis, ab Apsimaro missis legatis auxilium petunt. sed Moamedus facta expeditione, multis caesis, Armeniam rursus Sarracenis subdit, proceresque Armenios omnes uno in loco vivos cremat. eodem anno Azar decem milia ducens Ciliciam invadit. quem adortus imperatoris frater Heraclius maiorem hostium partem caedit, reliquos vincies imperatori mittit.

Anno sexto Azidas Chunei filius Ciliciae bellum infert, castrumque Sisium expugnatum evertit. hunc assoctus Heraclius, et pugna congressus, duodecim milia Arabum occidit. interim Iustinianus Chersonoe degens cum se imperium recepturum diceret, oppidani sibi ab imperatore eo nomine metuentes vel interficere illum vel imperatori mittere statuerunt. quo animadverso Iustinianus fuga sibi consuluit; cumque Daras pervenisset, Chagani Chazarorum reguli congressum petit. is

εις γυναῖκα Θεοδώραν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ. καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον προτροπῇ τοῦ χαγάνου κατήλθεν εἰς Φαναγορείαν, κακεῖ διετίριβε μετὰ Θεοδώρας. ταῦτα ἀκούσας Ἀψίμαρος πέμπει πρὸς τὸν χαγάνον ὑποσχόμενος αὐτῷ δῶρα πολλὰ, εἰ τὸν Ἰουστινιανὸν 5 ζῶντα αὐτῷ παραπέμψει, ἢ κἂν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. εἰζαντος δὲ τοῦ χαγάνου, παραφυλακὴν αὐτῷ δῆθεν ἔπεμψε διὰ τὸ μὴ ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ἐπιβουλεύθῃναι, ἐντειλάμενος τοῖς αὐτοῦ ἕν' B ὅταν δηλωθῇ αὐτοῖς, ἀνέλωσιν Ἰουστινιανόν. τούτων δὲ δι' οἰκίτου τοῦ χαγάνου τῇ Θεοδώρᾳ μηνυθέντων καὶ τῷ Ἰουστινιανῷ 10 γνωσθέντων, προσκαλεσάμενος τοὺς ἐκ χαγάνου φύλακας τούτους ἐφρόνευσεν. εὐθὺς δὲ ἀποστέλλει Θεοδώραν εἰς Χαζαρίαν. ἀπὸ δὲ Φαναγορείας αὐτὸς δραπετεύσας εἰς τὸ στόμιον κατήλθε, καὶ πλοῖψ ἐπιβὰς ἔρχεται μέχρι Συμβόλου, πλησίον Χερσῶνος, καὶ ἀποστείλας ἐν αὐτῷ κρυπτῶς ἀναλαμβάνεται Βασβακούριον καὶ 15 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ τὸν Στέφανον καὶ τὸν Μητρόπαυλον· καὶ σὺν αὐτοῖς ἀποπλεύσας διέβη τὸν φάρον Χερσῶνος καὶ τὰ Νεκρόπυλα τὸ στόμιόν τε τοῦ Δάναπρι καὶ τοῦ Δάναστρι. καὶ κλύδωνος γεγονότος ἀπέγνωσαν πάντες τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν. Μνάαης C δὲ ὁ οἰκειακὸς αὐτοῦ ἄνθρωπος ἔφη αὐτῷ "ἴδου ἀποθνήσκουмен, 20 δέσποτα. τάξαι τῷ Θεῷ περὶ τῆς σωτηρίας σου, ἵνα, εἰὰν ὁ Θεὸς ἀποδώσει σοι τὴν βασιλείαν σου, μηδὲν ἀμύνη τῷ ἐχθρῷ σου." ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει ἐν θυμῷ "εἰὰν φείσομαι τινος ἐξ αὐτῶν, ὁ Θεὸς ἐνταῦθά με καταποντίζει." καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν Δάνουβιν ποταμὸν ἀποστέλλει Στέφανον πρὸς Τέρβειλον τὸν

eum honorifice excepit, data in matrimonium sorore sua Theodora; pauloque post persuasit ut cum Theodora Phanagoraeam se conferret ibique degeret. quod Apsimarus ut cognovit, mittit ad Chaganum qui magnis pollicitationibus ei persuaderent ut vel vivum Iustinianum vel caput caesi sibi mitteret. assensit Chaganus, misitque custodes, uti simulabat, Iustiniano, qui eum a popularibus suis tutum praestarent. mandaverat autem iis ut Iustinianum, quo tempore id iuberet, interficerent. haec cum famulus Chagani Theodora aperuisset, Iustinianus ab ea certior factus custodes a Chagano missos ad se vocat atque interficit, statimque Theodoram in Chazariam remittit. ipse Phanagoraeae profugiens ad fauces, atque inde conscenso navigio ad Symbolum venit prope Chersonem. atque eo clam missis ministris Basbacurium et fratrem eius Stephanumque et Metropaulum ad se evocavit. cum his abnavigans speculam Chersonensem, Necropyla et ostia Danaprium atque Danastrium evasit. orta autem tempestate, cum de salute sua omnes desperassent, Myaces Iustinianum, cuius erat domesticus, ita compellat. "cernis, domine, mortem nobis impendere. vove itaque deo te, si deus tibi restituat imperium, inimici iniurias non ulturam." respondit Iustinianus irato animo "hic me deus submergat, si ulli inimicorum parsurus sum. proinde ingressus Danubium, Stephano ad Terbelin Bulgarorum

ἄρχοντα Βουλγαρίας ἐπὶ τῷ δοῦναι αὐτῷ σύναρσιν, ὅπως κρατήσῃ τῆς προγονικῆς αὐτοῦ βασιλείας, ὑποσχόμενος δῶρα πολλὰ καὶ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα εἰς γυναῖκα. αὐτοῦ δὲ πάντα ποιεῖν μεθ' ὅρκων ὑποσχόμενου, συγκινεῖ πάντα τὸν λαὸν τῶν Βουλγέρων καὶ Σθλάβων, καὶ ὀπλισθέντες ἐπὶ τὴν βασιλίδαν ἔρχονται ἅμα τῷ 5 Ἰουστινιανῷ. ἠπλήκυσαν δὲ εἰς τὴν Χαρολίον πόρταν καὶ ἕως τῶν Βλαχερῶν. καὶ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις προσλαλῶν τοῖς ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ὑβρίζετο. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς μετ' ὀλίγων Ῥωμαίων διὰ τοῦ ἀγωγοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ θόρον ἀνασκαφῆς βαλὼν πρὸς βραχὺ ἐσκήνωσεν ἐν τῷ παλατίῳ Βλαχερῶν. ὅπερ 10 μαθὼν Ἀψίμαρος φυγὰς εἰς Ἀπολλωνιάδα ἀφίκετο, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ χρήματα πάμπολλα. Ἰουστινιανὸς δὲ ἀπέλαβε τὴν βασιλείαν. τὸν δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον κατέχευε Καλλίνικος.

P 446 Ἰουστινιανὸς τὸ δεύτερον ἔτη ζ'. παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, δῶρα πολλὰ δοὺς τῷ Τέρβελι καὶ βασιλικὰ σκεύη καὶ χού- 15 ραν τῆς Ῥωμαίων γῆς κόψας τὰ νῦν λεγόμενα Ζαγόρια, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐν εἰρήρῃ. Ἀψίμαρος δὲ φυγὼν εἰς Ἀπολλωνιάδα συλλαμβάνεται καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν ἄγεται, ὡσαύτως δὲ καὶ Ἡράκλειος ἀπὸ Θράκης μετὰ τινων ἑτέρων ἀρχόντων· καὶ ἐν τῷ τείχει πάντας ἐφούλκισεν. ἀποστείλας δὲ καὶ εἰς τὰ μεσόγεια πάντα, πλείους 20 ἔξ αὐτῶν εὐρῶν ἕως τριακοσίων, πάντας ἀπέκτεινε. τὸν δὲ Ἀψίμαρον καὶ τὸν Λεόντιον πομπεύσας δεδεμένους ἐν τῇ πόλει, ἔπι- B κοῦ γενομένου ἡγυγον δεδεμένους καὶ ἔρριψαν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ. πατήσαντος δὲ εἰς τοὺς τραχήλους αὐτῶν ἄχρῃ ἀπολόσεως

principem misso auxilium ab eo ad recuperandam avitum imperium flagitat, eoque nomine cum multa dona, tum filiam suam se ei nuptam traditurum pollicetur. Terbelis omnia se facturum iuravit, omnemque Bulgarorum et Slavorum multitudinem armavit. cum his Iustinianus ad Cpolin venit, ac castra a Charsif porta ad Blachernas usque posuit. triduum cum oppidanis habito colloquio, cum magis magisque contumelias afficeretur, paucis stipatus Romanis per aqueductum in urbem evasit, eoque perfosso mox in palatio Blachernensi tentorium posuit. eo cognito Apsimarum cum magna vi pecuniae Apolloniadem profugit. Iustinianus ita imperium recuperavit, patriarcha urbis Callinico.

Iustinianus recepto imperio potitus est per annos 6. is Terbelim donis multis ac regia suppellectile et parte dicionis Romanae, ea cui nunc Zagoria nomen est, remuneratus pacifice dimisit. Apsimarum autem Apolloniade ex fuga ad Iustinianum retrahitur, itemque ex Thracia Heraclius, cum aliis quibusdam principibus. hos omnes in muro supplicio affecit. dimissis etiam per mediterranea ministris amplius trecentis repertos eorum socios omnes necavit. Apsimarum vero et Leonantium vinctos per urbem in pompa duxit; iique ludis Circusibus vincti ad pedes imperatoris proiecti sunt. quorum cum hic cervices calcaret,

τοῦ πρώτου βαίον ἐπεβόα ὁ δῆμος "ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλικὸν ἐπιβήσῃ" καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ ἀποστείλας αὐτοὺς ἐν τῷ Κωννηγίῳ ἀπεκεφάλισε. Καλλίνικον δὲ τὸν πατριάρχην ἐκτυφλώσας ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐξώρισεν. ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ Κύρον τὸν ἐν τῇ νήσῳ Ἐλμάστριδι ἐγκλειστον, ὡς προσημάναντα αὐτῷ τῆς δευτέρας βασιλείας ἀποκατάστασιν, πατριάρχην προεβάλετο. ἀναρτίθμητον δὲ πλῆθος ἔκ τε τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου ἀπώλεισεν. ἐντεῦθεν φόβος μέγας συνέχευε πάντας. ἀπέστειλε δὲ στόλον πρὸς τὸ ἀγαγεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ Χαζαρίας, καὶ C
 10 πολλὰ σύμψυχα ἀπώλοντο. ἀκούσας δὲ τοῦτο χαγάνος δηλοῖ αὐτῷ "ὦ ἀνόητε, οὐκ ἦν διὰ δύο ἢ τριῶν πλοίων λαβεῖν σου τὴν γυναῖκα, καὶ μὴ ἀπολέσαι τοσοῦτον πλῆθος; ἢ δοκεῖς ὅτι καὶ ταύτην πολέμῳ λαμβάνεις; ἴδου ἐτέχθη σοὶ καὶ υἴος, καὶ ἀπὸ-
 στείλον λαβεῖν αὐτούς." καὶ ἀποστείλας ἤγαγε τὴν Θεοδώραν
 15 καὶ Τιβέριον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἔστειψεν αὐτούς.

Τῷ γ' ἔτι Ἰουστινιανὸς τὴν μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Βουλγάρων εἰρήνην διέστρεψε, καὶ διαπεράσας τὰ καβαλλαρικὰ θέματα εἰς τὴν Θράκην, ἐξοπλίσας καὶ στόλον, κατὰ τοῦ Τέρβελι ἐχώρησε, καταλαβὼν τὴν Ἀγχιάλον. καὶ ἀφυλάκτως τοῦ στρατοῦ
 20 ἀπλημεύσαντος, ὡς εἶδον αὐτὸν οἱ Βούλγαροι ἀσυντάκτως δια- D
 σκορπιζόμενον, ἐπιρρέψαντες πολλὴν ἀγχαλωσίαν καὶ φόνον ἐποίησαν. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς σὺν ὀλίγοις τισὶν ἐν τῷ κάστρῳ καταφυγῶν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἀπέκλεισε τὰς θύρας. θρασυμένος δὲ

tantisper dum primum balium mitteretur, acclamavit populus "super aspidem et basiliscam ambulabis" ac reliqua. inde eos in Cynegium missos capite truncari iussit. Callinico patriarchae oculus eruit, eumque ita Romam relegavit. patriarcham vero Cpolis constituit Cyrum, qui in Amastridis insula monachus fuerat, quod hic sibi recuperationem imperii praedixisset. innumeram porro cum civium tum militum multitudinem interfecit; quamobrem magnus omnes pavor inuasit. misit etiam classem ad revocandam e Chazaria uxorem; de qua multae naves una cum vectoribus perierunt. quod cum intellexisset Chaganus, haec ad eum mandare "fatue, nonne duabus tribusve navibus missis uxorem tuam repetere poteras, tantaque multitudinis exitio carere? num hanc quoque bello te recipere putas? en et filius tibi natus est. mitte qui eos tradant." misit ergo Iustinianus adductum Theodoram et filium eius Tiberium, atque utrique coronam imposuit.

Anno tertio Iustinianus pacem quae erat inter Romanos ac Bulgaros rupit; traictisque in Thraciam equestribus copiis, classe etiam armata, in Terbelim profectus est, occupata Anchialo. Bulgari autem cum Romanos castra incaute locasse nulloque ordine sparsim vagari cernerent, impetu facto magnam caedem ediderunt, multosque captivos abduxerunt. Iustinianus cum paucis quibusdam in castrum evasit, ibique triduum obiectis portis se continuit. sed Bulgaros obsidendi causa perseverare

τὴν τῶν Βουλγάρων ἐπιμονήν, τοὺς ἵππους αὐτοῦ νευροκοπήσας, διὰ τῆς νυκτὸς τοῖς πλοίοις ἐπιβὰς λαθραίως ἔφυγε καὶ μετ' αἰσχύνῃς ἐν τῇ πόλει παρεγένετο. Ἰουστινιανὸς δὲ ἐπιμηροθεὶς τὴν κατ' αὐτοῦ τῶν Χερσωνιτῶν καὶ Βοσποριανῶν καὶ λοιπῶν ἐπιβουλήν, πᾶσαν ναῦν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλης ἀπέστειλε, προστάξας 5 πάντας τοὺς οἰκοῦντας ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις ἕξειν ὀλοθρεῦσαι P 447 καὶ μηδένα ζωογονῆσαι. οἱ δὲ πεμφθέντες καταλαβόντες, καὶ μηδενὸς αὐτοῖς ἀντιστάντος, πάντας τῷ ἕξει ἀνείλον, τῶν μικρῶν νηπιῶν μόνον φεισάμενοι ὡς πρὸς δουλείαν περιποιηθέντων. καὶ τοὺς μὲν πρωτεύοντας Χερσῶνος μὲν ὄντας φαμιλικῶς πρὸς 10 τὸν βασιλέα ἐξαπέστειλαν, ἑτέρους δὲ ἑπτὰ ξυλίνας σούβλαις προσαναρτήσαντες ἐπὶ πυρὸς ὤπησαν, καὶ ἄλλους τῇ θαλάσῃ ἐναπέρριψαν. μαθὼν δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς ἐπὶ τῇ τῶν νηπιῶν σωτηρίᾳ ἐμάνη. τοῦ δὲ στόλου πρὸς τὴν πόλιν ἀναπλέοντος τὸ πλοῖον ἐκινδύνευσεν. ἠριθμήθησαν δὲ οἱ ἀποθανόντες, καὶ εὐρέ- 15 θησαν χιλιάδες οὐ. τοῦ δὲ Ἰουστινιανοῦ μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ χαρο- B ποιηθέντος, πάλιν ἕτερον ἐκπέμπει στόλον, ἀροτριῶν ἅπαντα καὶ ἐκδυφλῆιν κελύσας, καὶ κατασφύζειν ἅπαντας ἕως οὐροῦντα πρὸς τοῖχον. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν κάστρων ἐκείνων ἑαυτοὺς κατασφαλίσαντο, καὶ πρὸς χαγάνον εἰς Χαζαρίαν ἐπεμψαν στέλαι 20 λαὸν εἰς φυλακὴν αὐτῶν. καταλαβόντων δὲ τῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐκείνοι τὰς μὲν κεφαλὰς αὐτῶν κρατήσαντες ἔσωθεν τῶν κάστρων ἀπέκτειναν οἱ Χερσωνῖται, τὸν δὲ λοιπὸν λαὸν αὐτῶν τοῖς

18 ἔδαφιζεν rectius. margo P

videns, equorum suorum nervis incisis, nocta navigia conscendit, fur-
timque elapsus cum dedecore domum rediit. secundum haec memoria
recolens insidias sibi a Chersonensibus Bosporanis alioque paratas, ad-
versum eos naves suas a minima ad maximam omnes misit, mandato ut
quicumque ea loca habitarent, universi gladio trucidarentur, neque vitae
cuiusquam parceretur. missi eo hoc perfecerunt, nemine ipsis resi-
stente: solum infantium caede abstinerunt, quippe in servitatem man-
cipandis. principes Chersonensium viros, numero 42, addita custodia
ad imperatorem miserunt, alios septem ligneis publicis in altum suspensos
igni assarunt, alios in mare abiecerunt. his cognitis Iustinianus ob-
servatos infantes insanit. cum in redita classis iam Byzantie appro-
pinquaret, periclitata est. mortuorum numerus inritus, repertusque mi-
limum 73. id gaudium Iustiniani auxit. misitque aliam classem, quae
omnia solo aequaret, solumque aratro proscinderet, interficeretque omnes
usque ad mingentem in parietem. quod cum intellexissent qui castra
ista obtinebant, maniverunt sese, missisque in Chazariam ad Chaganum
legatis praesidium sibi ab eo dari flagitarunt. cum appulisset Iustiniani
classis, primores eorum nacti intra castra Chersonenses trucidarunt,

Χαζάρους παρέδωκαν. οἱ δὲ τῆς Χερσῶνος καὶ τῶν λοιπῶν κά-
στρων τὸν μὲν Ἰουστινιανὸν ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ ἐκέισε ἔξοριστὸν
Βαρδάνην τὸν καὶ Φιλιππικὸν βασιλέα εὐφήμεσαν. ταῦτα μα-
θὼν Ἰουστινιανὸς ἕτερον στόλον ἀπέστειλε μετὰ τεichoμαχικῶν ἐρ-
6 γυλείων καὶ κριῶν. καὶ ὡς τοὺς κρείττους πύργους Χερσῶνος C
κατέβαλον, ἀναφανέντες οἱ Χαζάρου τούτους ἐκώλυσαν τοῦ ἐγγει-
ρήματος, ὁ Βαρδάνης δὲ ἐκφυγὼν πρὸς τὸν χαγάνον ᾤχετο.
ἀπράκτου δὲ γεγονότος τοῦ στόλου, καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν μὴ
τολμῶντος ἀνυκάμψαι διὰ τὸ ἀπάνθρωπον ἐκείνου καὶ ὄμῳν, τὸν
10 μὲν Ἰουστινιανὸν ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ Βαρδάνην βασιλέα εὐφί-
μησαν, τὸν δὲ χαγάνον ῆτήσαντο δοθῆναι αὐτοῖς τοῦτον. τοῦ
δὲ χαγάνου ἀπαιτήσαντος αὐτοὺς λόγον τοῦ μὴ προδοθῆναι ἐπ'
αὐτῶν καὶ τοῦ κομίσασθαι κατὰ ἄνδρα νόμισμα ἔν, αὐτοὶ παρα-
χρῆμα ταῦτα δόντες παρέλαβον Βαρδάνην τὸν καὶ Φιλιππικὸν βα-
15 σιλέα. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τὸν στόλον καὶ ἀναφορὰν μὴ ἔρχεσθαι D
Ἰουστινιανὸς τὴν αἰτίαν, καὶ λαβὼν σὺν αὐτῷ τοὺς
τοῦ Ὀψικίου καὶ μέρος Θρακησίων ἀνήλθεν ἕως Σινώπης, καὶ
βλέπει τὸν στόλον ἐπὶ τὴν πόλιν ἐρχόμενον. καὶ βρούξας ὡς λέων
καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ὤρμησε. τοῦ δὲ Φιλιππικοῦ προλαβόντος
20 καὶ τὴν πόλιν κρατήσαντος, αὐτὸς εἰς τὸν Δαματρίνα ἀνήλθεν.
ὁ δὲ Φιλιππικὸς εὐθὺς ἀποστέλλει τὸν Ἥλιαν μετὰ λουῶ κατὰ
Ἰουστινιανοῦ, Μαῦρον δὲ τὸν πατρικίον κατὰ Τιβερίου. ὃς ἐν
Βλαχέρναις πορευθεὶς εἶρε Τιβέριον κρατοῦντα τὰ τέμια ξύλα καὶ
τὴν ἄγλιαν τράπεζαν, ἔξωθεν δὲ τοῦ βήματος Ἀναστασίαν τὴν τοῦ

reliquam multitudinem Chazaris tradiderunt. proinde qui Chersonem et
reliqua castra tenebant, Iustiniano imperium abrogant, et Philippicum,
cui et Bardanes nomen fuit, imperatorem faustis acclamationibus des-
ignant. Iustinianus hoc percepto aliam classem mittit, arietibus aliis-
que ad oppugnaciones facientibus machinis instructam: cuius milites
cum iam potiores Chersonis turres prostravissent, a supervenientibus
Chazaris sunt repressi. Bardanes fuga ad Chaganum evasit. sed et
classarii re infecta cum ad Iustinianum redire non auderent, nota ipsis
hominis immani crudelitate, Iustiniano imperium abrogant, Bardanes
imperatorum nominant, eumque a Chagano reposcunt. qui cum postu-
laret sibi de non prodendo ab ipsis Philippico caveri, et a singulis unum
nomisma pendí, milites pecunia statim depensa Bardanem Philippicum
recepte imperatoremque salutarunt. at Iustinianus morae classis causam
coniciens, cum militibus Opsicianis ac parte Thracensium Sinopem us-
que ascendit; cernensque classem cursum versus Cpolin intendisse, rug-
itu leonino edito ipse quoque urbem petiit; cumque eam praeoccupasset
iam Philippicus, Damatrya se contulit. Philippicus confestim Eliam
populo stipatam in Iustinianum, et Maurum patricium contra Tiberium
emittit. hic apud Blachernas in Tiberium incidit, veneranda ligna cru-
cis et sacram mensam amplexum. extra gradus adstabat Anastasia, Ia-

P 448 πατὴρ αὐτοῦ μητέρα, ἣτις πολλὰ ἔδυσώπει αὐτὸν μὴ ἀνελεῖν Τιβέριον. ἐν τούτοις Ἰωάννης ἑλθὼν βίᾳ ἀφαραΐζει τοῦ βήματος τὸν ἀπὸ τῆς Χαζάρας Τιβέριον, καὶ ἐν τῷ τῆς Καλλιπικίου παραποριστῶ ἐκβαλὼν δίκην προβάτου ἐλαργυροτόμησεν. ὁ δὲ Ἕλλας εἰς λόγους ἑλθὼν τῷ μετὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ στρατῶ καὶ 5 λόγον ἀπαθείας δοῦς αὐτῷ πρὸς ἑαυτὸν εἶλκυσε. μόνου δὲ ὑπολειφθέντος Ἰουστινιανοῦ, ἐν θυμῷ δραξάμενος τοῦ τραχήλου αὐτοῦ Ἕλλας τῷ παραμηρῶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐξέτεμε καὶ πρὸς Φιλίππικὸν ἀπέστειλεν. αὐτὸς δὲ ἄχρι Ῥώμης ταύτην ἐξέπαιψεν. 10

Ὁ δὲ προλεχθεὶς μοναχός, ὁ αἵρετικὸς καὶ ἀστρονόμος τῶν Β Καλλιστράτων, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι Φιλίππικὸν ἐχρησιμοδοτεῖ αὐτῷ λέγων "ἐπεὶ ἡ ἕκτη σύνοδος κακῶς ἐγένετο, ἐὰν βασιλεύσης, φίλον αὐτήν, καὶ γενέσθαι σοι ἔχει ἡ βασιλεία πολυχρόνιος καὶ κραταιά." ὁ δὲ συνέθετο μεθ' ὄρκου τοῦτο ποιῆσαι. βασιλεύ- 15 σας δὲ ἐποίησε ψευδοσύνοδον ἐπισκόπων κατὰ τὸν λόγον τοῦ ψευδαββᾶ, καὶ ἔρραψε τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμένην ἕκτην σύνοδον. καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐτυφλώθη ὁ μάταιος. Κῦρον δὲ τὸν πατριάρχην ἐξωθήσας τῆς ἐκκλησίας, Ἰωάννην τὸν αὐτοῦ συμμάστην καὶ συναϊρετικὸν προεβάλετο. 20

Οὗτος ὁ Φιλίππικὸς ὁ καὶ Βαρδάνης ἐν μὲν ταῖς διαλαλαῖς αὐτοῦ λόγιος καὶ ἐχέφρων ἐλογίζετο, ἐν δὲ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ C ἀσέμνως καὶ ἀνικάνως καὶ αἰσχυρῶς τὸν βίον αὐτοῦ διατελῶν πάντῃ

stiniani mater, multis verbis a caede Tiberii dehortans. supervenit autem Ioannes, vique a gradibus avulsam Chazaricae mulieris filiam Tiberium ad vestibulum portae Callinici extraxit, ibique instar pecudis fanaticis praecisis necavit. Elias, ut in colloquium cum militibus Iustiniani venit, eos promissa securitate ad sese perduxit, desertumque ab omnibus Iustinianum iracunde collo apprehendit, et gladio, quem femori alligatum gestabat, caput amputavit, hocque ad Philippicum, isque Romam usque misit.

Ceterum is de quo ante diximus Callistraticus monachus, haereticus et astronomus, cum Philippico imperium vaticinio promitteret, hoc quoque ab eo stipulatus fuerat, ut eo potitus sextam Synodum, quippe prave actam, aboleret: ita imperium ei diuturnum validumque fore iuravit hoc se facturum Philippicus, et imperio potitus, uti iussus fuerat ab impostore monacho, falso episcoporum indicto concilio, sanctam et universalem sextam synodum irritam pronuntiavit. quo tempore vanus homo etiam est excaecatus. Cyro quoque patriarcha exturbato, Ioannem suae impietatis socium ei solio praefecit.

Fuit hic Philippicus, cognomento Bardanes, in colloquio facundus atque prudens habitus, sed in actionibus suis absque gravitate et industria ulla versans; turpiterque vivens extremam sibi infamiam paravit.

ἀδόκιμος ἐδείκνυτο. ἑμμανῶς γὰρ κινήθεις κατὰ τῆς ἁγίας εἰ
 συνόδου ἀνατρέπειν ἔπευδε τὰ ὑπ' αὐτῆς δογματισθέντα θεία
 δόγματα. εὔρε γὰρ ὁμόφρονας αὐτοῦ αὐτὸν τε τὸν Ἰωάννην,
 ὃν ἐποίησε πατριάρχην, καὶ ἄλλους ὁμόφρονας αὐτοῦ, καὶ ἑγγρά-
 5 φως ἀνεθεμάτισαν αὐτήν. τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ οἱ Βούλγαροι διὰ
 τοῦ Φιλία λάθρα τῷ στενῷ ἐπιρριψάντες ἕως τῆς χρυσῆς πόρτης
 διέδραμον. τὸν δὲ ἀριθμὸν τῶν σφαγέντων καὶ αἰχμαλωτισθέν-
 των, ἑπὲρ ἀριθμὸν ὄντα, λέγειν οὐκ ἔχομεν. αὐτοὶ δὲ ἀβλαβεῖς
 εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ὑπέστρεψαν.

10 Τῷ β' ἔτει ἔδοξε τῷ Φιλιππικῷ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀρι- D
 στηῆσαι. ἐν δὲ τῷ σαββάτῳ τῆς πεντηκοστῆς μεσημβριάζων,
 ἐξάπινα διὰ τῆς χρυσῆς πόρτης εἰσελθὼν Ροῦφος πρωτοστράτηγος
 τοῦ Ὀσκιου, μεθ' ὧν εἶχεν ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ εἰσδραμὼν εἰς τὸ
 παλάτιον, ἤρπασε τὸν Φιλιππικὸν καὶ ἤγαγεν εἰς τὸ ἀρματώριον
 15 τῶν πραισίων, καὶ ἐτύφλωσεν αὐτὸν μηδεὶς γνόντος. τῇ δὲ
 ἐπαύριον, ἤγουν τῇ κυριακῇ τῆς πεντηκοστῆς, συναχθέντος τοῦ
 λαοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐστέφθη Ἀρτέμιος ὁ πρωτοασκηρῆτις,
 μετονομασθεὶς Ἀναστάσιος, ὑπὸ Ἰωάννου πατριάρχου αἰρετικοῦ,
 ἔτη β'.

20 Ἀρτέμιος ὁ καὶ Ἀναστάσιος ἔτη β'. οὗτος λογιώτατος ὢν P 449
 προεβάλετο στρατηγὸν ἰκανώτατον εἰς τὰ καθάλλαρικά, Αἰόντα
 τὸν Ἰσαυρὸν, καὶ ἕτερον λογιώτατον εἰς τὰ πολιτικά, κάκ τούτου
 ἐν ἀδείᾳ διετέλει. οὗτος Θεόδωρον καὶ Γεώργιον τοὺς πατρικίους

22 ὁπλιτικά?

insania quadam contra sacrum sextum concilium incitatus in id incubuit,
 ut omnia eius sacra decreta aboleret, nactus ad hoc secum sentientes
 cum Ioannem istum a se patriarcham creatum, tum alios quosdam, qui
 et detestati scripto istam synodum sunt. eodem tempore Bulgari, duce
 Philea, occulte per fauces ingressi usque ad auream urbis portam in-
 cursionem fecerunt. numerus occisorum ab iis et captorum maior est
 quam offerri ut possit. ipsi illaesi domum redierunt.

Anno secundo placuit Bardani cum nonnullis civium prandere. ce-
 terum sabbato Pentecostes Philippicum meridianam Rufus Opsiciano-
 rum praefectus, cum Thracibus quos secum ducebat, subito per Auream
 portam irrumpens inque palatium procurrens, abripuit, inque armamen-
 tarium Prasinorum producto oculos nemine sciente effodit. postridie,
 nempe ipsa Pentecostes dominica die, populo in magnum templum col-
 lecto, ab Ioanne patriarcha haeretico inauguratus est regno Artemius
 princeps secretariorum, et Anastasii nomen ei inditum.

Artemius Anastasius imperavit annos 2. is erat homo doctissimus.
 equestribus copiis praefecit Leonem Isaurum, praestantissimum virum.
 sed et alium rebus civilibus hominem aptissimum praeposuit. itaque
 securus porro vixit. idem Theodorum et Georgium patricios oculis

ἐκτυφλώσας εἰς Θεσσαλονίκην ἐξώρισε. τῶν δὲ Ἀράβων ἐπλιζο-
 μένων κατὰ Ῥωμανίας διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, ἀπηγγέλη τῷ
 βασιλεῖ κατὰ τῆς πόλεως τούτους παραγίνεσθαι. ὁ δὲ ἤρξατο
 κτίζειν δρόμους καὶ διήρεις, καὶ τὰ παράλια τείχη ἀνακατασκεύειν
 καὶ τὰ χερσαῖα, καὶ γεννημάτων τὰ εὐρεία ἐπλήρωσεν. ἐπὶ τούτου 5
 Γερμανὸς ἐκ μητροπόλεως Κυζίκου μετατίθεται εἰς Κωνσταντι-
 Β νούπολιν, καὶ κιταώριον μεταθεσίμου ἐκπεφάνηται "ψῆφος καὶ
 δοκιμασίαι τῶν Θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἡ Σεία χάρις ἢ πάντοτε
 τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀνακληροῦσα μετατί-
 θησι Γερμανὸν τὸν ὀσώτατον πρόεδρον τῆς Κυζικηνῶν μητροπό- 10
 λεως εἰς ἀρχιεπισκοπὸν ταύτης τῆς Θεοφυλάκτορ καὶ βασιλίδος πό-
 λεως ἐπὶ Ἀρτεμίου βασιλέως." μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι στόλος
 ἐξῆλθε Σαρακηνικὸς πρὸς τὸ κόψαι ξύλα εἰς τὸν Φοινικα, ἐξαρ-
 τύσας στόλον ἐξαπέστειλε πρὸς τὸ κῶσαι τὴν τοιαύτην ξυλὴν.
 ἐλθόντος δὲ τοῦ στόλου ἐν τῇ Ῥόδῳ, ἔστασιαι, καὶ τὸν μὲν βα- 15
 σιλέα ἀνέσκαψαν τὸν δὲ στρατηγὸν αὐτὸν Ἰωάννην ῥομφαίᾳ ἀνεί-
 C λον, καὶ εὐθέως κατὰ τῆς βασιλίδος ἀνέπλευσαν. ἐλθόντων δὲ
 αὐτῶν ἐν τῷ Ἀτραμνυτίῳ, εὗρον ἐκεῖσε Θεοδόσιον διοικητὴν εὐσεβῆ
 καὶ ἀπράγμονα, καὶ ἀνηγγρέυσαν αὐτὸν βασιλέα. ὅπερ μαθὼν
 Ἀρτέμιος, τὴν πόλιν ὀχυρώσας ἐν Νικαίᾳ τῇ πόλει κατέφυγεν. 20
 ὁ δὲ τῆς πόλεως στόλος καὶ ὁ τοῦ Θεοδοσίου μέχρι μηνῶν ἕξ
 ἀλλήλοις κατεπολέμουν. ὁ δὲ Θεόδосιος διαβὰς ἐπὶ τὰ Θρακῶα
 μέρος ἐν ὄχλῳ βαρεῖ τὴν πόλιν καταλαμβάνει, καὶ τοὺς ἐν τῷ τείχει

22 ἀλλήλους?

spoliatis Thessalonicam deportavit. cum Arabes terra marique Romanis
 bellum facerent, nuntiareturque eos urbem petitores, celoces biremesque
 condere instituit, muros maritimos terrestresque refecit, et fragibas
 horrea implevit. sub hoc e metropoli Cyzice Opolia transitus est Ger-
 manus; editumque decretam sanctissimorum consensus episcoporum, que
 id permittebatur, in hanc sententiam "divina gratia, que ubique in-
 firma sanat et mutila integrat, transfert Germanum sanctissimum Cyzi-
 cense metropolis ad archiepiscopatum Imperatricis atque a deo custodi-
 tae urbis. res gesta Artemio imperante." porro Artemius cum intolle-
 xisset Sarracenos lignorum secandorum causa classem in Phoeniciam ad-
 duxisse, classem emisit que ligna ista combureret. verum ea cum
 Rhodum attigisset, classiarum seditione coorta imperium Artemio abro-
 gant, Ioannem ducem suum ferro trucidant, rectaque Byzantium versus
 navigant. Adramyttum vero delati inveniunt ibi Theodosium quendam
 procuratorem, pium hominem et a rebus gerendis alienum: eum impera-
 torem creant. Artemius certior hac de re factus, urbe munita, Ni-
 caeam profugit. per sex menses inter classem Cpolitianam et Theodo-
 sianam certamen fuit. Theodosius tandem in Thraciae partes digressus
 cum magnis copiis urbem aggreditur, corruptisque iurorum ad Bla-

τῶν Βλαχερινῶν φύλακας δώροισι διαφθείρας τὴν εἴσοδον ἔλαβε. τὴν δὲ πόλιν οἱ πλώϊμοι πραιδεύσαντες μεγίστην εἰργάσαντο ἄλωσιν, μηδεὸς φεισάμενοι. τὸν δὲ πατριάρχην Γερμανὸν καὶ τοὺς ἄρχοντας Ἀρτεμίου συλλαβόμενοι ἐν Νικαίᾳ ἀπήγαγον. οὗς Θεο- D
5 ούμενος Ἀρτέμιος, λόγον τε ἀποθείας λαβίων, τὸ μοναδικὸν περιεβάλετο σχῆμα, καὶ εἰς Θεσσαλονίκην ἐξορίζεται. Αἰών δὲ ὁ Ἰσαυρος τῶν ἀνατολικῶν στρατηγὸς ὢν, Ἀρτεμίου ὑπεριμαχῶν οὐχ ὑπετάγη Θεοδοσίῳ, ἔχων συναγωνιζόμενον Ἀρτάβασθον Ἀρ- μένιον στρατηγὸν τῶν Ἀρμενιακῶν, ᾧ καὶ δοῦναι συνέθετο τὴν
10 ἰδίαν θυγατέρα.

Θεοδόσιος βασιλεὺς Ῥωμαίων ἔτη β', ἐφ' οὗ Μασαλιμᾶς ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς ἐπιστράτευσε κατὰ Ῥωμαίων. καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ἀμωρίου γενόμενος γράφει πρὸς Λέοντα τῶν ἀνατολικῶν στρατηγόν "ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων σοι ἀρμόζει. ἔλθὲ
15 οὖν καὶ λαλήσομεν τὰ πρὸς εἰρήνην." ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἀποστεί- P 450
λας ἑπάτους καὶ λόγους εἰρήνης ποιησάμενος, καὶ ὡς βασιλεὺς γρημισθεὶς, ἐπὶ τὴν Νικομήδειαν ἔρχεται μετὰ πλείστου στρατοῦ. ἐν ἧ τῷ τοῦ Θεοδοσίου νιῷ περιτυχῶν ἐν πολέμῳ καὶ χειρωσάμενος μετὰ τῆς βασιλικῆς ὑπηρεσίας πάσης καὶ τῶν ἐν τέλει τοῦ παλα-
20 τίου, καταλαμβάνει τὴν Χρυσόπολιν. ὁ δὲ Θεοδόσιος λόγους ἀπαθείας παρ' αὐτοῦ λαβὼν παρεχώρησεν αὐτῷ τῆς βασιλείας, κληρικὸς σὺν τῷ νιῷ γενόμενος. οὗτος ἦν καὶ χρυσογράφος. τελευτᾷ δὲ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ τίθεται ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Φιλίππου

chernas custodibus in eam intrat. classarii eam diriperent, neminique parentes ingentem praedam abstulerunt. Germanum deinde patricium et praefectos Artemii comprehensos ad Nicæam adduxerunt. quo viso Artemius securitate promissa monachi habitum induit et Thessalonicam est deportatus. ceterum Leo Isaurus Orientalium dux, pro Artemio propugnans, Theodosio non paruit, socium habens Artabastum Armenium Armeniorum ducem, cui et filiam nuptum se daturum suam spon-
derat.

Theodosius imperium Romanum tenuit annos 2. eo imperante Masalmas Sarracenorum princeps Romanorum dicieni bellum intulit. cumque ad Amorium pervenisset, Leoni Isauro in hanc scripsit sententiam "ad te pertinet Romanum imperium: veni, et de pace colloquemur." misit ergo ad eum legatos Leo pacemque composuit; et imperator salutatus maximo cum exercitu ad Nicomediam venit; ibique Theodosii filium offendens, pugna congressus, hunc cum omni imperatoris supplicite ac palatii proceribus in suam potestatem redegit. inde Chryso-
polin venit. Theodosius autem ab eo sibi securitatem stipulatus imperio cessit, factusque est una cum filio clericus. fuit hic etiam auri scriptor. mortuus est Ephesi, et infra terram conditus in fauo S. Phi-

ὑπὸ γῆν, γράφει δὲ ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ Ὑγία. λέγουσι δὲ τινες τῶν ἐντοπίων θαυματουργεῖν αὐτόν.

- B** Ἐλαθὼν δὲ Μασσαμῦς ἐν Πιεργάμῳ ταύτην παρβλαβεν· εἰσηγήσῃσι γάρ τινος μάγου ἐνέγκαντες οἱ τῆς πόλεως ἔγκων γυναῖκα ταύτην ἀνέτεμον, καὶ τὸ βρέφος ἐν κακάβῳ ἐψήσαντες εἰς τὴν 5 τοιαύτην θεοβδέλυκτον θυσίαν πάντες οἱ πολεμεῖν βουλόμενοι τὰ μανίκια τῆς δεξιᾶς χειρὸς αὐτῶν ἔβαψαν, κἀπτεύθεν δικαίᾳ τοῦ θεοῦ κρῖσει τοῖς ἐχθροῖς παρεδόθησαν.

- Κόσμου ἔτος 509, τῆς θείας σαρκώσεως ψγ', Λέων ὁ καὶ Κόνων, ὁ Ἰσαυρος καὶ εἰκονομάχος, ἰβασίλευσεν ἔτη κδ'. 10
- C** πρὸ ὀλίγων τινῶν χρόνων τῆς βασιλείας Λέοντος Ἑβραῖοι τινες ἐκ Λαοδικείας τῆς Φοινίκης ἦλθον πρὸς Ἰζήθ τὸν ἀρχηγὸν Ἀράβων, ἐπαγγελλόμενοι αὐτῷ ἔτη μ' κρατῆσαι τῆς Ἀράβων ἀρχῆς, εἰ τὰς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν Χριστιανῶν τιμωμένους σεπτὰς εἰκόνας ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καταλύσει. τοῦτοις πεισθεῖς ὁ ἀνόητος 15 Ἰζήθ δόγμα καθολικὸν ἐψηφίσατο κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων. ἀλλὰ χάριτι Χριστοῦ καὶ ταῖς πρεσβείαις τῆς πανάγνου θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων συντόμως τεθνηκῶς οὐ διαπέμψαι αὐτὸ ἠδυνήθη εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ· οὕτω γὰρ διηλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ ἡ θεία δίκη μετέληθεν αὐτόν. οὗ ὁ υἱὸς τὴν ἡγεμονίαν 20 δεξάμενος ὡς ψευδομάντις αὐτοὺς ἰβουλήθη ἀποκτείνειν. ὅπερ μαθόντες ἀνέκαμψαν ἐν τοῖς Ἰσαυρικοῖς μέρεσιν. εἰς πηγὴν δὲ τινα ἀναψυχόντων αὐτῶν, ἰδοὺ οὄτος ὁ Λέων νεανίσκος

lippi. inscripsit suo sepulchro "sanitas." quidam incolarum aiunt eum miracula edidisse.

Porro Masalmes Pergamum adortas cepit. nam oppidanī magi cuiusdam instinctu praegnantem mulierem dissecerant, foetusque in cacabe elixato, quotquot militare vellent, in exsecrando hoc sacrificio manicas dextrarum suarum intinxerant. eapropter iusto dei iudicio hostibus sunt traditi.

Anno mundi 6209, incarnationis divinas 703 Leo Isaurus, qui et Conon et ob delectas imagines Iconomachus cognominatur, imperium iniit, tenuitque annos 24. paucis antequam imperare Leo coepit annis, Ebraei quidam Laodicea Phoeniciae oriundi Isethum Arabum principem adiverunt, promittentes ei 40 annos duraturum in Arabas imperium, si veneranda et in templis Christianorum honore cultas imagines per omnem suam dicionem destrueret. persuasum hoc est fatuo Isetho, et decretum universale contra venerandas imagines composuit. sed favore dei et deprecationibus deiparae omniumque divorum effectum est ut celeri morte praeventus (ante exitum quippe anni divina eum vindicta attigit) id per suam dicionem non dimitteret. filius regna potius Ebraeos istos ut impostores necare voluit; quod illi sentientes profugi in Isauriam deflexerunt. ibi cum se ad fontem quandam refrigeraret,

ἔτι ὢν, καλὸς τῷ εἶδει καὶ εὐμήκης τῷ σώματι, βάνανσος τὴν τέχνην καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν ζωὴν ποριζόμενος, καὶ ἐκ τοῦ ὑποζυγίου τὸν φόρτον περιελάμβενος ἐκώδισε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ πηγῇ ὡς ἀριστήσων. εἶτα οἱ τῶν ἐγγαστριμύθων μύσται τοῦ κατάρξαι τῆς 5 Ῥωμαϊκῆς βασιλείας τῶν σκῆπτρων τούτῳ προλέγουσι. τοῦ δὲ Λέοντος ἀναβαλλομένου, πληροφοροεῖται ὑπ' αὐτῶν. οἱ καὶ αἰτουσὶν ὄραρον, εἰ εἰς πέρας ἔλθῃ τοῦτο, ὅπερ ἂν αἰτήσωνται ποιῆσειν. πλησιάζοντος δὲ ἐκείσε ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ὄμνυσιν P 451 αὐτοῖς. ὑποχωρησάντων οὖν ἀμφοτέρων, ὑπὸ Σισινίου πατρικίου στρατολογεῖται ὁ Λέων. καὶ ἐν ὀλίγῳ ὑπὸ Ἰουστίνου τοῦ ῥινομήτου σπαθάριος γενόμενος εἰς τὰ ἰσπερία πέμπεται, καὶ νικῆσας ὑπὸ Θεοδοσίου στρατηγὸς ἀνατολῆς γίνεται, καὶ τῆς βασιλείας κρατῆ τῷ προειρημένῳ τρόπῳ.

Τῷ β' ἔτι κατέλαβε Σουλειμὰν μετὰ στόλον καὶ ἀμυράδων, 15 καὶ διεπέρασεν ἐξ Ἀβύδου ἐν τῇ Θράκῃ. οὗ τελευτήσαντος ἀμυρένυ ἐὼς Οὐμαρος. χειμῶνος δὲ βαρυστάτου γενομένου ἐν τῇ Θράκῃ ὡς ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν μὴ φανῆναι γῆν ἐκ τῆς κρυσταλλωθείσης χιόνος, πλήθος ἵππων τε καὶ καμήλων καὶ λοιπῶν ζῴων τῶν ἐχθρῶν τεθνήχασιν. τῷ δὲ ἐαρινῷ καιρῷ κατέλαβε Σουφιάμ μετὰ B 20 τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ κτισθέντος στόλου, καὶ προσώρμισεν εἰς τὸν τοῦ Καλοῦ Ἀγροῦ λιμένα. μετ' οὗ πολὺ καὶ Ἰζήθ' μεθ' ἑτέρου στόλου κτισθέντος ἐν Ἀφρικῇ καὶ αὐτὸς προσώρμισεν εἰς τὸν Σάτυρον καὶ τὸν Βρύαντα καὶ ἕως Κάρτου λιμένος. οἱ μέντοι τῶν δύο τούτων στόλων Αἰγύπτιοι καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι νυκτὸς

supervenit Leo, adolescentulus etiamnum, formosus ac procerus corpore, qui se sordida arte alebat, et prandendi gratia fonti ipse quoque assidens iumentum onere levat. huic illi genio vaticinium suggerente praedicunt fore ut Romanorum imperio potestatur, negantique prorsus fidem rei faciunt, interim iuramento eum adigunt, si hunc eventum res eius habuerint, facturum quod ab eo ipsi postulaturi essent. iuravit eis Leo ad fanum beati Theodori, quod erat in proximo. digressis iis Leo a Sisinio patricio in exercitum adsciscitur, neque multo post a Iustiniano Rhinotometa spatharius factus, potitus victoria, a Theodosio deinde Orientis dux creatus, imperium quo diximus modo consecutus est.

Anno secundo Solyman cum exercitu et praefectis ab Abydo in Thraciam est profectus. eo mortuo ameras (is summae rei praecost) successit Umarus. cum autem vehementissima esset in Thracia hiems, ita ut praee nive in glaciem durata per centum dies terra videri nequirit, magna hostilium equorum camelorum aliorumque animalium multitudo interit. verno tempore Supbiamus cum parata in Aegypto classe ad portum appulit, qui boni agri dicitur. paulo post Izethus cum alia classe in Africa collecta Satyrum Bryanem et loca quae sunt usque ad Carti portam occupavit. Aegyptii autem qui in utraque classe erant,

εἰσῆλθον ἐν τῇ πόλει τὸν βασιλέα εὐφημοῦντες, ὥστε ἀπὸ τῆς Ἱερείας μέχρι τῆς πόλεως ὀλόξυλον φαίνεσθαι τὴν θάλασσαν. ἕκαστος δὲ τῶν τοιούτων στόλων στρατὸν εἶχεν ἀναρίθμητον καὶ πλοῖα καὶ ὄπλα ἀρίθμῳ μὴ ὑποβαλλόμενα. καὶ ταῦτα πάντα διὰ τῆς βοήθειας τοῦ εὐσπλάγγχου Θεοῦ καὶ τῶν πρεσβεῶν τῆς Θεοῦ τόκου κατὰ τὸν τόπον τὰ μὲν ἐβυθίσθησαν ὑπὸ ἀνέμων τὰ δὲ ἐπὶ κρήσθησαν, καὶ πάντες μετὰ τῶν πλοίων αὐτῶν ἄρδην ἀπώλοντο. C πολεμοῦντες τὴν πόλιν ἐπὶ ἔτη δύο. πάλιν δὲ τοῦ Μερδισῶ σὺν τῷ στρατῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν πυλῶν ἕως Νικαίας καὶ Νικομηδείας ἀνατρέχοντος, οἱ ἐν τῷ Λίβου καὶ τῷ Σόφου δίκην Μαρδαϊτῶν 10 κρυπτόμενοι Ῥωμαῖοι ἐξαίφνης τοσούτους ἐπιφρίπτοντες καὶ πολὺν φόνον καθ' ἑκάστην ποιοῦντες ἀπέδωξαν. ἄλλως τε καὶ λιμοῦ αὐτοὺς καταλαβόντος σφοδρῶ πάντα τὰ θνησκόντι ζῆα κατέσθιον. φασὶ δὲ ὅτι ἀνθρώπους τεθνεῶτας καὶ τὴν ἑαυτῶν κόπρον σὺν ῥίζαις βοτανῶν τεθρυμμέναις ἔφαγοντες ἦσθιον. ἐπέσκηψε δὲ 15 αὐτοῖς καὶ λοιμικὴ νόσος, καὶ ἀναρίθμητα πλήθη ἔξ αὐτῶν ὤλεσι.

D συνῆσαν δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ οἱ Βούλγαροι πόλεμον, καὶ κατέσφαξαν χιλιάδας εἰκοσιθῶ Ἀράβων. καὶ ἄλλα πολλὰ συνέζη αὐτοῖς δεινά, ὡς ἐπιγνῶναι τῇ κείρῃ τὸν Θεὸν καὶ τὴν δέσποταν Θεοτόκον φρονηρὸς εἶναι ταύτης τῆς πόλεως· καὶ οὐκ ἔστιν ἔγκυ- 20 τάλειπς τελεία Θεοῦ ἐν τοῖς ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένοις αὐτόν, εἰ καὶ πρὸς βραχὺ παιδευόμεθα διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

Τούτῳ τῷ ἔτι Σέργιος πρωτοσπαθάρης καὶ στρατηγός

seorsim inuito consilio, noctu ad urbem accesserunt, imperatorem faustis clamoribus compellantes, adeo ut mare ab Hierca usquo ad urbem totum ligneum videretur. utraque classis exercitum volebat innumerabilem, navesque et arma quorum summa iniri non posset. atque haec omnia auxilio misericordiae dei et intercessione deiparae eodem loco partim demersa sunt a ventis partim incensa; omnesque cum suis navibus protinus perierant, cum biennium urbem oppugnassent. rursus Merdasane cum suis copiis a Pylis Nicaeam usque et Nicomediam incursionibus grassante, Romani qui in Liba et Sophone Mardaitarum erant in morem absconditi, subito eos invadentes magnaue quotidie clade afficientes profligarunt. Arabibus praeter haec tanta etiam fames insubuit, ut omnia vivencia animalia devorarent. sunt qui hominum quoque cadavera suaque ipsorum stercora cum radicibus herbarum tritis oliva vorasse dicunt. pestis quoque eos corripuit et multitudinem innumeram perdidit. ad haec Bulgari bello moto, Arabum 23 milia interfecerunt. multae porro aliae calamitates iis evenerunt, ut satis ipsa experientia testata sit urbis huius deum et dominam deiparam custodes esse, neque a deo deseri, qui ipsum vere invocant, etsi aliquantulum ob peccata nostra castigamur.

Hoc anno Sergius spathariorum princeps ac Siciliae praefectus.

Σικελίης, ἀκούσας ὅτι οἱ Σαρακηνοὶ παρακαθίζονται τὴν πόλιν,
 ἔστειρεν ἴδιον βασιλεῦα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ Βασίλειον πολίτην,
 τὸν οὖν Ὀνομαγούλον, μετονομάσας αὐτὸν Τιβέριον. ἐποίησε δὲ P 452
 προβολὰς καὶ ἰδίους ἄρχοντας μετὰ βουλαῖς Σεργίου. ὁ δὲ βα-
 5 σιλεὺς ταῦτα ἀκούσας ἀποστέλλει Παῦλον τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ μετὰ
 δυνάμει, ὃς καταλαβὼν τὴν Σικελίαν καὶ τὰς βασιλικὰς προστά-
 ξεις ὑπαναγνοὺς τῷ λαῷ, εὐθὺς τὸν μὲν Λέοντα βασιλεῦα ἐδή-
 μησαν, Βασίλειον δὲ τὸν Ὀνομαγούλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
 δεσμίους τῷ Παύλῳ παραδεδώκασιν, οὓς κατατομήσας τὰς κε-
 10 φαλὰς αὐτῶν τῷ βασιλεῖ ἔξαπέστειλεν. ὁ δὲ Σέργιος λόγους
 ἀπαθείας λαβὼν ἐξῆλθε πρὸς τὸν Παῦλον, καὶ οὕτως εἰρήνευσαν
 τὰ ἐσπέρια. τὰ δὲ ἐναπομείναντα πλοῖα τῶν Ἀράβων καὶ Οὐ-
 μάρου τῇ ἐ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς μετ' ἀλοχύνῃς πολλῆς ἀνα-
 κάμψαι βουληθέντα, λαλῶν ἐκ Θεοῦ ἐσκήψας τὰ μὲν ἐν Προί- B
 15 κωνήσῳ τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀποστρόφοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἅκταις κατε-
 πόντισε. ταῖς δὲ περιλειφθεῖσιν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει χάλαζα
 πυρρὴ ἐσκήψασα ἀναβράσαι τὴν θάλασσαν πεποίηκε. καὶ τῆς
 πλίσσης λυθείσης αὐτανδρὰ ἀπώλοντο, μόνων πέντε εἰς Συρίαν
 διασωθέντων, τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν δυναστείαν ἀπαγγέλλοντα.
 20 Τούτου τῷ α' ἔτει σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν Συρίᾳ. ἠνάγ-
 κασε δὲ Οὐμάρου τοὺς Χριστιανοὺς μαγαρίζειν, καὶ τοὺς μὲν πει-
 θομένους αὐτῷ ἀτελεῖς ἐποίει, τοὺς δὲ μὴ πειθομένους ἀνήρει-
 ὄθεν καὶ πολλοὺς μάρτυρας ἀπειργάσατο. ἐθέσπισε δὲ καὶ Χρι-

20 τούτῳ P

audito urbem a Sarracenis obsideri, de suorum clientum numero Basili-
 um quendam civem, Onomaguli filium, mutato eius in Tiberium nomine,
 imperatorem creat; qui consilia Sergii secutus magistratus et praefectos
 a se constituit. hoc ubi imperator cognovit, Paulum domesticum suum
 cum oepils mittit. is cum Siciliam attingisset populoque imperatoris
 mandata ex scripto recitasset, hoc consecutus est ut statim imperium
 Leonis faustis acclamationibus confirmaretur, Basilius autem Onomagulus
 cum suis vincti ipsi dederentur; quorum ille abscedit capita, eaque im-
 peratori misit. Sergius seccaritate promissa ad Paulum concessit. ita
 Occidens pacatus. at naves Arabum, quae cum Umaro ad obsidionem
 urbis remanserant, 15 Augusti die magno cum dedecore domum disce-
 dere conatae, immisso divinitus turbine partim ad Proconnesum partim
 ad Apostrophos et reliqua litora submersae sunt. superstites cum in
 mare Aegeum pervenissent, ignea grando immissa ebullire mare fecit;
 ac pice liquata, solis quinque navibus in Syriam periatas, reliquae
 omnes cum vectoribus perierunt, potentiam dei nostri testatae.

Anno Leonis primo magnus in Syria fuit terrae motus. Umarus
 autem Christianos Mahometicam impietatem amplecti iussit, et parentes
 decreto immunitate tributorum donavit, qui non obedirent, eos truci-
 davit, multosque ita martyres fecit. lege quoque lata Christianos testi-

Ἐπισημῶς κατὰ Σαρακηνῶν μὴ μαρτυρεῖν. ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Λέοντα τοῦ μαγαρίσαι καὶ αὐτόν.

Τῷ γ' ἔτι ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ Λέοντι υἱὸς δυσσεβέστατος καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος, Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλλῖνος. τῇ δὲ κ' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐοτέφθη Μυρία ἡ γυνὴ Λέοντος ἔν τῷ τρικλίῳ τοῦ Ἀγιοστέως, καὶ εὐξαμένη πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου μετήλθεν εἰς τὸν μέγαν βαπτιστήρα, καὶ βαπτίσαντος ἔκτισε Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου τὸν τῆς κακίας αὐτοῦ καὶ βασιλείας διάδοχον Κωνσταντῖνον, δευτὸν καὶ δυσῶδες

D ἔκ νηπιότητος αὐτοῦ προεσημύνατο τεκμήριον· καὶ γὰρ ἀφώδευσε 10 ἔν τῇ ἁγίᾳ κολυμβήθρᾳ, ὡς εἰπεῖν τὸν πατριάρχην προφητικῶς ὅτι μέγιστον κακὸν Χριστιανοῖς καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δι' αὐτοῦ γενήσεται. τοῦτον ἀνεδῆξαντο οἱ προύχοντες τῶν θεμάτων καὶ τῆς συγκλήτου. τῷ δ' αὐτῷ ἔτι Νικήτας ὁ Ξυλινίτης γράφει πρὸς Ἀρτέμιον ἐν Θεσσαλονικῇ ἀπελθεῖν πρὸς Τέρβελιν τοῦ ἀναλαβῆ- 15 σθαι συμμαχίαν Βουλγαρικὴν καὶ ἔλθεῖν κατὰ Λέοντος. τοῦ δὲ ἀπελθόντος, δίδωσιν αὐτῷ στρατὸν ὁ Τέρβελις καὶ πενήκοντα κεντηνάρια χρυσοῖν. ἔρχεται γοῶν πρὸς Κωνσταντινούπολιν ὁ Ἀρτέμιος. μὴ δεξαμένης δὲ αὐτὸν τῆς πόλεως, οἱ Βούλγαροι τοῦτον τῷ Λέοντι παραδεδώκασιν καὶ φιλοφρονήσαντες παρ' αὐ- 20

P 453 τοῦ ὑπέστρεψαν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἀρτέμιον σὺν τῷ Ξυλινίτῃ ἀνεῖλε, δημεύσας τὴν Ξυλινίτου οὐσίαν· μέγιστος γὰρ ὦν πλούσιος πάνν ὑπήρχε. σὺν αὐτοῖς ἀπεκεφάλισε καὶ τὸν ἀρχιεπίσκο-

monii contra Sarracenos dictione prohibuit. Leonem quoque imperatorem per literas ad Mahometicam superstitionem colendam hortatus est.

Tertio anno Leoni impiissimus filius ac Antichristi praecursor natus est, Constantinus Caballinus. die Octobris vigesima sexta Maria uxor Leonis in triclinio Augustali coronata est, votisque apud vestibulum sacrae arae factis ad magnum baptisterium transit. ibi cum a Germano patriarcha Constantinus paterni regni ac malitiae heredem baptizaret, ipsa in sua infantia dirum ac foedum futurae vitae indicium edidit, oleo in sacrum lavacrum emisso. itaque vaticinatus est patriarcha magna Christianis et ecclesiae mala eum daturum. susceperunt eum ordinem et senatus principes. eodem anno Niceta Xylinites Artemium Thessalonicae degentem per literas hortatur ut Terbelin se conferat, auxilioque Bulgarico instructus contra Leonem tendat. venienti Terbelis exercitum et quinquaginta auri centenarios dedit. cum his Artemius ad Cpolin est profectus. sed eum cum cives non recipere, Bulgari Leoni tradiderunt, amiceque tractati domum abierunt. Leo Artemium Xylinitamque interfecit, publicatis etiam Xylinitae bonis: fuerat enim, utpote magister, praedives. cum his archiepiscopum quoque

πον Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλους πλείστους, πλείονας δὲ ἰερωνοτόμησε καὶ ἐξώρισε.

Τῷ δ' ἔτει, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πάσχα, ἐπέφθη Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλλῖνος ὑπὸ Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ τριβουναλίῳ, ὃ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ. τῷ δὲ αὐτῷ ἔτει ἀπεβίω Οὐμαρος, ἀμηρεύσας τῶν Ἀράβων ἔτη δύο μῆνας δ'. καὶ ἀμηρεύει Ἰζήδ. τυραννεῖ δὲ καὶ ἐν Περσίδι ἄλλος Ἰζήδ Μουαλαβί, καὶ συναπῆλθον αὐτῷ πολλοὶ τῆς Περσίδος. ὁ δὲ Ἰζήδ ἀνείλεν αὐτὸν καὶ τὴν Β Περσίδα ὑπέταξεν.

10 Τῷ ε' ἔτει ἐφάνη τις Σύρος ψευδόχριστος, καὶ ἐπλάνησε τοὺς Ἑβραίους λέγων ἑαυτὸν εἶναι Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

Τῷ ς' ἔτει ἠνάγκασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἑβραίους καὶ τοὺς Μοντανοὺς βαπτίζεσθαι. οἱ δὲ Ἑβραῖοι ἀπροαιρέτως βαπτιζόμενοι ἀπελούοντο τὸ βάπτισμα, καὶ ἐσθίοντες μετελάμβανον τῶν 15 ἁγίων μυστηρίων. οἱ δὲ Μοντανοὶ διαμαρτυρούσαντες ἑαυτούς, θεωροῦσαντες ἡμέραν, εἰσῆλθον εἰς τοὺς ὠρισμένους οἴκους τῆς πλάνης αὐτῶν καὶ κατέκαυσαν ἑαυτούς.

Τῷ ζ' ἔτει ἦλθον, καθὼς προεῖρηται, οἱ μάντις οἱ χρησιμο- C
δοτήσαντες τῷ Λέοντι τὴν βασιλείαν, καὶ ἀπειτούσι παρ' αὐτοῦ
20 τὴν ὑπόσχεσιν ἔχουν τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων καθαίρειν, ὑποσχόμενοι τῷ ἄσβεστῳ ποιήσαντι οὕτως βιώσειν χρόνους ἑκατόν. τούτοις πεισθεῖς ὁ ἀλύστωρ πολλῶν κακῶν αἰτίας γέγονεν ἡμῖν τοῖς

Thessalonicenum et alios permultos capitibus truncavit, pluribus nasos amputavit, et solum exaliii causa vertere iussit.

Quarto anno, festo Paschatis die, Constantinum Caballinum Leonis patris iussu S. Germanus pro tribunali coronavit. eodem anno vita defunctus est Umarus, cum Arabum ameras fuisset per annos 2 menses 4. successit ei Izedus. sed et alius Izedus in Perside tyrannidem occupavit, cognomine Mualabis, atque huic multi ex Perside se coniunxere. verum Izedus eum interfecit Persidemque subegit.

Quinto anno extitit quidam Syrus, falso Christam sese iactans esse, filium dei, Ebraeosque decepit.

Anno sexto imperator Ebraeos ac Montanos ad baptismum adegit. atque Ebraei quidem contra animi sui sententiam baptizati abluerunt baptismum, ciboque ante percepto sacrorum mysteriorum participes se fecerunt. Montani autem sibi invicem vaticinati constituta die domos errori suo destinatas intrarunt, ac sese combusserunt.

Anno septimo vates isti, quos supra dictum est Leoni imperium praedixisse, venerunt, promissamque sibi ab eo sacrarum imaginum subventionem postularunt, pollicentes ei, si satisfecisset, vitam 100 annorum. his sceleratus iste fidem adhibens multa nobis Christianis mala

Χριστιανοῖς. εὐρῶν γὰρ τινες ὁμοφρονοῦντας αὐτῷ καὶ τὸν Να-
κωλείας ἐπίσκοπον, οὐ μικρῶς τὴν πίστιν ἐλυμήνατο.

Ἰστορεῖται δὲ ὅτι ἔθνος ἦν τὸν ῥῆγα Φραγγίας κατὰ γένος
ἄρχειν, καὶ μηδὲν διοικεῖν πλὴν ὅτι ἀλόγως ἐσθίειν καὶ πίνειν,
κατὰ δὲ τὸν Μάϊον μήνα προκαθέζεσθαι ἐπὶ παντὸς τοῦ ἔθνους, 5
D καὶ προσκυνεῖν αὐτοῖς καὶ ἀντιπροσκυνεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, δωρο-
φορεῖσθαι τε κατὰ συνήθειαν καὶ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς, ἔχειν δὲ
πρόοικον γνώμῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους εἰς τὸ διοικεῖν πάντα τὰ
πράγματα. ἐλέγοντο δὲ οἱ ἐκ τοῦ γένους ἐκείνου καταγόμενοι
κριστίται, ὃ ἐρμηνεύεται τριχοραχάτοι· εἶχον γὰρ κατὰ τῆς ῥά- 10
χως αὐτῶν τρίχας ἐκφυομένους ὡς χοῖροι.

Τῷ θ' ἔτει ἤρξατο ὁ δυσσεβῆς Λέων τὸν κατὰ τῆς τῶν
ἁγίων εἰκόπων καθαιρέσεως λόγον ποιεῖσθαι. Γρηγόριος δὲ ὁ
πάππας Ῥώμης τοῦτο μυθῶν τοὺς φόρους τῆς Ἰταλίας καὶ Ῥώμης
ἐκώλυσε, γράψας καὶ πρὸς Λέοντα ἐπιστολὴν δογματικὴν, μὴ 15
δεῖν βυσιλικά λόγον περὶ πίστεως ποιεῖσθαι καὶ καινοτομεῖν τὰ ἄφ-
P 454 χαῖα δόγματα τῆς ἐκκλησίας τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων δογματι-
σθέντα. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ὁ χεῖμαρρος πλημμυρῆσας εἰσῆλθεν
εἰς Ἔδεσσαν, καὶ τὴν πόλιν καὶ πολλοὺς ἠφάνισε.

Τῷ ι' ἔτει ἐπιστράτευσε Μασαλμῦς τὴν Καισάρειαν Καπ- 20
παδοκίας καὶ παρέλαβεν αὐτήν. γέγονε δὲ καὶ θανατικὸν εἰς Συ-
ρίαν. ἐν αὐτῷ τῷ ἔτει, ὥρα θέρους, ἀτμὶς καμίνου πυρὸς ἀνέ-
βρυσεν ἀνὰ μέσον Θήρας καὶ Θηρασίας τῶν νήσων ἐκ τοῦ βυθοῦ

19 καὶ ante τὴν om P

paravit: nactus enim quosdam secum sentientes, Interque hos episcopum
Nacoliae, religionem haud leviter polluit.

Memoriae proditum est regem Franciae, consuetudine sic obtinente,
regnum per stirpem a maioribus suis ad se delatum gerere, nulli alii
negotio intentum quam brutae voracitati atque poculis. eundem Maio
mense in conspectu totius gentis praesidere, gentemque adorare, et
vicissim ab ea adorari, atque ultre tum de more citroque dari dona.
praefectum domus sive aulae regis rerumque gentis eius omnium curam
gerere. qui ea stirpe prognati erant, cristati dicebantur, quod Graece
dicitur trichorachati, quia instar porcorum ex spina dorsi nascentes
pilos haberent.

Anno nono Leo impius coepit de sacris imaginibus evertendis men-
tionem facere. quo cognito, Gregorius Romae papa tributo Italiae et
Romae eum prohibuit, missa etiam decretali epistola monens non esse
imperatoris de fide statuere aut vetera ecclesiae decreta a sanctis pa-
tribus facta convellere. eodem anno etiam torrens in urbem Edessam
exundans multos interemit.

Anno decimo Masalmus Caesaream Cappadociae expugnavit. pestis
quoque in Syria fuit. aestate eius anni inter Theram et Therasiam in-
sulas per aliquot dies ex profundo maris sursum se extulit caligo, quasi

τῆς θαλάσσης ἐπὶ ἡμέρας τινάς, καὶ κατὰ βραχὺ παχυνομένης
 καὶ ἀπολιθοθυμένης τῇ πυρώδει ἐκκαύσει ὄλος ὁ τόπος καὶ ὁ ἀγρ
 πυροφανῆς ἐδέκνυτο. τῇ δὲ παχύτητι τῆς γεώδους οὐσίας πετρο-
 κισσήρους μεγάλους ὡς λίθους τινὰς ἀναπέμψαι καθ' ὅλης τῆς
 6 μικρᾶς Ἀσίας καὶ Λέσβου καὶ Ἀβύδου καὶ τῆς πρὸς Θάλασσαν B
 Μακεδονίας, ὡς ἦσαν τὸ πρόσωπον τῆς θαλάσσης ταύτης κισσή-
 ρων ἐπιπολαζόντων γέμειν. μέσον δὲ τοῦ τηλικούτου πυρὸς νῆσος
 ἀπογεωθεισα τῇ λεγομένῃ ἱερᾷ νήσῳ συνήφθη, μήπω τὸ πρὶν
 οὔσα, ἀλλ' ὡς αἱ προρρηθεῖσαι Θήρα τε καὶ Θηρασία ποτὲ ἐξε-
 10 βρώσθησαν, οὕτω καὶ αὕτη νῦν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Θεομάχου
 Λέοντος. ὃς τὴν κατ' αὐτοῦ θείαν ὁρηγὴν ὑπὲρ αὐτοῦ λογισά-
 μενος ἀναιδέστερον κατὰ τῶν ἁγίων σεπτῶν εἰκόνων ἤγειρε πόλε-
 μον. οἱ μέντοι κατὰ τὴν βασιλίδι πόλιν ὄχλοι σφόδρα λυπού-
 μενοι αὐτῷ τε ἐμέλλον ἐπελθεῖν καὶ πολλοὺς βασιλικὸς ἀνθρώ-
 15 πους ἀνείλον, τοὺς τε καθελόντας τὴν ἐπὶ τῆς μεγάλῃ χαλκῆς C
 πόλης τοῦ κυρίου εἰκόνα, ὡς πολλοὺς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τιμωρη-
 θῆναι μελῶν τε ἐκκοπιᾶς καὶ μύστιξι καὶ ἐξορίας καὶ ζημιαῖς ὑπο-
 βληθῆναι, σβεσθῆναι τε τῶν παιδευτηρίων τὴν εὐσεβῆ διδασκα-
 λίαν. πρὸς γὰρ τῇ λεγομένῃ βασιλικῇ κισσέσῃ κυλάτιον ἦν
 20 σεμνόν, ἐν ᾧ κατὰ τύπον ἀρχαῖον οἰκουμένικὸς ἐκάθητο διδύσκα-
 λος, ἔχων μαθητὰς λόγῳ καὶ βίῳ σεμνοὺς τὸν ἀριθμὸν δώδεκα.
 οὗτοι πῦσαν λογικὴν ἐπιστήμην τάχει τῷ καὶ μεγεθεῖ φύσει
 μετερχόμενοι οὐχ ἤκιστα τὴν ἐκκλησιαστικὴν μετῆσαν Θεοσοφίαν·

ab ardente fornace surgens; qua paulatim densata inque lapidem con-
 creta, igniti incendii vi totus et locus et aër ignem adspectum prae-
 tulerunt. et ob crassitiam terrae materiae magni pumices lapidum in-
 star per totam Asiam minorem, Lesbum Abydumque et maritumam Ma-
 cedoniam disiecti sunt, ita ut universa facies eius maris pumicibus in
 summo iacentibus tecta fuerit. in medio ignis huius insula in terram
 constipata Hieraeque insulae aggesta est; quae ante nunquam fuit, sed
 quomodo olim Thera et Therasia eruperunt, ita et isthaec aetate deo
 adversi Leonis. ceterum Leo quantam in se dei iram concitasset repu-
 tans, impudentius venerandis imaginibus bellum movit. quare populus
 regiae urbis vehementi dolore percitus cum ipsum Leonem statuit inva-
 dere, tam multos ipsius domesticos trucidavit, atque eos etiam qui im-
 positam magnae aerae portae imaginem domini auferabant. quo factum
 est ut multi pro pietate propugnantes supplicii afficerentur, alii mem-
 bris mutilati, alii flagellis exiliis et multis puniti; utque pia scholarum
 doctrina cessaret. nam apud regiam cisternam palatiam erat venerabile,
 in quo iuxta antiquam formam oecumenicus magister sedebat, duodecim
 habens discipulos eruditione et vita graves. ii cum omnem dicendi
 scientiam celeritate et amplitudine ingenii percepissent, ecclesiasticam
 divinarum rerum sapientiam acri studio tractabant: absque horum con-

ὧν τῆς γνώμης χωρὶς οὐ θεμιτόν τι ποιεῖν ἰδόκει οὐδὲ τοῖς βασι-
D λεῦσιν αὐτοῖς. τούτους ὁ Κόνων συγχῶς προσκαλούμενος ἐπέ-
 ραξε πῦσαι τῇ αὐτοῦ αἰρέσει. καταθέσθαι δὲ μὴ καταδεχομένους
 ἀλλ' ἀντιπίπτοντας ἀτίμως κατακλεισθῆναι διεκελεύσατο ἐκεῖσε,
 διὰ δὲ τῆς νυκτὸς πῦρ κυκλόθεν ὑφάρπας αὐταῖς ἐστῖαι καὶ βί- 5
 βλοῖς πολλαῖς καὶ καλαῖς καὶ σκεύεσιν ἱεροῖς ὁ μιὰρὸς κατέκαυσεν.
 ἐντεῦθεν στασιάζουσι κατ' αὐτοῦ μεγάλη ναυμαχία συμφωνήσαν-
 τες Ἑλλαδικοὶ τε καὶ οἱ τῶν Κυκλάδων νήσων, οἳ καὶ προσπελά-
 σαντες τῷ Βυζαντίῳ ἤττωνται, ἐμνηροθέντων αὐτῶν ἐντὸς νηῶν
 τῷ σκευαστῷ πυρὶ. αὖξει δὲ τὴν κακίαν Ἀλέων ὁ δυσσεβής, κατὰ 10
 τῆς εὐσεβείας τὸν διωγμὸν ἐπιτείνων.

P 455 Τῷ δ' αὐτῷ ἔτι κατὰ τῆς Βιθυνῶν Νικαίας παρατάττεται
 Ἄμερ ἐν χιλιαῖσι ἐ' μονοζώνων προδραμῶν καὶ ὑπαρασκευάστων
 κυκλώσας τὴν πόλιν, καὶ Μαβίας ἐπακολουθῶν ἐν ἄλλαις ὀκτὼ
 ἡμισυ μυριάσιν· οἳ μετὰ πολλὴν πολιορκίαν καὶ καθάρσειν μερ- 15
 κῆν τῶν τειχῶν, δι' ὀπτασίας τῶν ἐν αὐτῇ τιμωμένων ἀγίων πα-
 τέρων ἀλοχνηθέντες, ἤπρακτοι ὑπεχώρησαν. Κωνσταντῖνος δὲ τις
 στρατῶρ τοῦ Ἀρταβάσδου, ἰδὼν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐστῶσαν,
 λαβὼν λίθον ἔρριψε κατ' αὐτῆς καὶ συνέτριψε αὐτὴν καὶ πεισῶ-
 σαν κατεπέταψε. Θεωρεῖ οὖν ἐν ὄραματι περυσῶσαν αὐτῷ τὴν 20
B θέσποιαν καὶ λέγουσαν αὐτῷ "ὄιδας ποῖον προῦγμα γενναῖον εἰρ-
 γάσω εἰς ἐμέ; ὄντως κατὰ τῆς ἐαυτοῦ κεφαλῆς τοῦτο ἐποίησας."
 τῇ δὲ ἐπαύριον προσβαλόντων τῶν Συρακηῶν τῷ τείχει καὶ πολέ-
 μῳ κροτηθέντος, δραμῶν εἰς τὸ τεῖχος ὁ ταλαίπωρος βύλλεται

silio quicquam agi, ipsis quoque imperatoribus nefas putabatur. hos Conon ad se vocans identidem in suam haeresin pertrahere satagebat: recusantes autem et sese opposcentes ignominiose in sua illa schola concludi inasit, noctaque igne circumdatos cum domo librisque multis et pretiosis ac sacra suppellectile combussit. ob id magna classe coacta Graeci, et qui Cyclades insulas tenebant, bellum ei faciunt. sed Byzantio iam propinquantium artificioso igni naves una cum ipsis succensae perierunt. porro autem impius Leo pietatem impensius persequi perrexit.

Eodem anno Amer cum 15 milibus levis armaturae militibus excursionem faciens, Nicaeam Bithyniae improvise obsidet. cui se adiungit Mabias, cum 85 milibus subsecutus. verum hi die urbe oppugnata, murorumque partibus deiectis, apparitione sanctorum qui ibi coluntur patrum deterriti re infecta tarpiter discesserunt, cum quidem Constantinus Artabandi strator imaginem deiparae stantem cernens corrupto lapide petiit deiectamque conculcavit. cui domina per visionem astitit, obnuantiavitque praedari huius in ipsam facinoris suo eum capite poenas daturam. postredie itaque Sarracenis murum oppugnantibus, et certa-

τῷ ἐκ τοῦ μαγγανικοῦ λίθῳ, ὧς συνέτριψεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον, ἄξιον τῆς αὐτοῦ δυσσεβείας κομισόμενος τὸ ἀνταπόδομα.

Ὁ μέντοι βασιλεὺς Λέων οὐ μόνον περὶ τὴν σχετικὴν τῶν 5 σεπτῶν εἰκόνων ὁ δυσσεβῆς ἐσφάλλετο προσκύνησιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς πανάγου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων· καὶ τὰ λείψανα δὲ τῶν ἁγίων ὁ παμμίαιρος, ὡς οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ Ἀραβες, ἐβδελύττετο. ἐκ τοῦδε τοίνυν τοῦ χρόνου ἀναιδῶς τῷ μακαρίῳ Γερμανῷ προσετίβητο, ὃν καὶ μεταστειλά- C
10 μενος ἤρξατο λόγους τινὰς κινεῖν μεθ' ὑπουλλίας καὶ καταγινώσκειν πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων καὶ ἱερέων ὡς εἰδωλολατρῶν τῶν ἐν τῇ προσκυνήσει τῶν ἁγίων εἰκόνων. ὁ δὲ μέγας ἔφη Γερμανός ἄκουσον βασιλεῦ. τοῦ κυρίου ὑμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ σαρκὸς ἐπιφανέντος πᾶσα εἰδωλολατρία ἐκποδῶν γέγονε καὶ πᾶν 15 ἄγαλμα εἰδωλικὸν ἠφάνισται καὶ ἐξωστρέμικται, ὡς φησὶν ὁ προφήτης Ζαχαρίας ὅτι λέγει κύριος Σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι αὐτῶν ἔσται μνηία. πλὴν τὴν καθάραισιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἀκούομεν μέλλειν ἔσεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας." τοῦ δὲ βιασαμένου εἰπεῖν ἐπὶ D
20 ποίας, ἔφη ὁ ἅγιος ἐπὶ Κόνωνος. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔφη ὄντως ἐγὼ εἰμι· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ βαπτιστικόν μου." καὶ ὁ μέγας Γερμανός ὑπόλαβὼν ἔφη μὴ γένοιτο, δέσποτα, ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας πραχθῆναι τὸ Θεοστυγὲς τοῦτο κακόν." ὁ δὲ Θεομάχος

mine commisso, miser in murum accurrens, tormenti lapide caput faciemque contritus, dignam suae impietatis mercedem tulit.

Enimvero imperator Leo non tantum in errore de venerandarum imaginum debita adoratione versatus est, sed etiam de deiparae omniumque sanctorum intercessionibus impie sensit, sanctorumque reliquias more Arabum suorum praeceptorum abominatus est. ab eo itaque tempore impudenter B. Germano offensus fuit. vocavit quoque eum ad se, illatoque subdole sermone, damnare coepit omnes qui se antecessissent imperatores atque pontifices, quod ii imaginibus sacris adorandis, cultum soli deo debitum, impie alio transtulissent. ad haec magnus ille Germanus: audi, inquit, imperator. Christo in carne exhibitio, omnis profanorum simulacrorum cultus abolitus, omnisque impia imago sublata est, et explosa. quomodo Zacharias vates praedixit (Zach. 13) "sic ait," dicens, "dominus exercituum: excindam e terra nomina simulacrorum, neque ulla in posterum erit eorum memoria." ceterum sacras quoque imagines audivimus abolitum iri, non tamen te imperante. et coactus ab imperatore, eum nominare, quo rerum potiente hoc esset futurum: Cononem, dixit. tum Leo: omnino, inquit, is ego sum. Conon enim est meum nomen, mihi in baptismo inditum. quem sermonem Germanus excipiens: absit, ait, domine, ut hoc tam invisum deo facinus te im-

τύραννος τοῦτο ἀκούσας, σφόδρα χαλεπήνας καὶ λεόντειον βρίζεις,
 εἰδωλολάτρην τε ἀποκαλέσας καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ ραπίσας τῶν
 βασιλείων ἕξελάνει. σιλέντιόν τε ποιήσας κατὰ τῶν ἁγίων εἰκό-
 των προσκαλεῖται πάλιν τὸν ἅγιον Γερμανόν, οἰόμενος πείσαι αὐ-
 τὸν ὑπουργάσει. ὁ δὲ οὐδ' ὄλωσ' εἶξε τῇ θωπεύῃ ἢ τῇ ἀπειλῇ τοῦ 5
 P 456 τυράννου. μᾶλλον μὲν οὖν ἀνέμνησεν αὐτὸν ὁ μακάριος τῶν πρὸ
 τῆς αὐτοκρατορίας συνθηκῶν, ὅπως αὐτὸν θεὸν ἐγγυητὴν δέδωκε
 μὴ παρασαλεύσει τι τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων. ἀλλ' οὐδ' οὐ-
 τως ἠσχύνθη ὁ ἄθλιος· μᾶλλον δὲ καὶ ἠγωνίζετο, εἴ ποῦ αὐτὸν
 ἐν λόγοις συλλήψεται, ἢν' ὡς πατριμιστὴν καὶ οὐχ ὡς ὁμολογητὴν 10
 καθέλη τοῦ θρόνου. εὔρεν οὖν εἰς τοῦτο σύμμαχον Ἀναστάσιον
 σύγκειλλον τοῦ ἁγίου, συνταξάμενος αὐτὸν τοῦ θρόνου διάδοχον
 ἔσεσθαι. ὃν ὁ μακάριος οὐκ ἄγνωστος, ὡς ἄλλαν Ἰσακιδίαν,
 σοφῶς τὰ περὶ προδοσίας ἀνεμίμησθε. καὶ ποτε εἰσερχομένου
 B πρὸς τὰ βασίλεια, ἐπάτησεν ὁ Ἀναστάσιος τὰ ὀπίσθια τῆς στολῆς 15
 τοῦ ἁγίου· πρὸς ὃν ὁ δοσιος ἔφη “μὴ σπεῦθε· τὸ Δίππου ἐκδέχ-
 ται σε.” μετὰ δὲ ἔτη ἰε' Κωνσταντίνος ὁ διώκτης μετὰ τοῦ γαμ-
 βροῦ αὐτοῦ Ἀρταβασδοῦ σὺν ἄλλοις ἐχθροῖς αὐτοῦ τοῦτον τύπας
 ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, διὰ τοῦ Δίππου γυμνὸν ἐπ' ὄνου καθίσας ἕξ
 ἀντιστρόφου ἐπόμπησεν διὰ τὸ ἀνασκάψαι μὲν τὸν βασιλεῖα Κων- 20
 σταντῖνον, στέψαι δὲ τὸν Ἀρταβασδον· κἀντιῶθεν ἢ πρόρρησις
 ἀπέβη τοῦ ὀσωτάτου Γερμανοῦ. ἐν μὲν οὖν τῷ Βυζαντίῳ πρό-
 μαχος τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας δογμάτων ὁ ἱερός σῶτος καὶ θεοπέσιος

perante perpetretur. sed tyrannus deo adversus, auditis his verbis
 graviter indignatus, leoninum rugiit: Germanumque simulacricolam ap-
 pellans, suaque manu alapam infligens, regia exturbavit. facto deinde
 contra sacras imagines edicto, Germanum rursum accersit, persuasurum
 ei se sperans ut subscriberet. at Germanus nequaquam vel adulationi
 vel minis tyranni concessit: immo autem pactorum eum ante acceptum
 imperium initerum admonuit, in quibus is deo fideiussore adscito prom-
 miserat nihil se verorum decretorum labefactaturum. sed tantum abfuit
 ut coopti miserum Leonem puderet, ut praeterea in hoc incubuerit ut
 Germanum suis in verbis caperet, atque ita non ut confessoarem sed ut
 seditiosum solio detruderet. eam ad rem adiutorem nactus est Anasta-
 sium Germani syncellam, quem successionis in patriarchae manus spe
 allexerat. hunc beatus ille non ignorans esse alterum Iscariotam, sap-
 ienter de proditione commonuit. aliquando Germani in regiam euntes
 stolae oram Anastasius calcavit. cui Germanus “noli festinare: Diippus
 te manet.” quindecim post annis Constantinus ecclesiae persecutor, in-
 ter Artabasdam generum suum aliosque suos hostes, hunc quoque Ana-
 stasium plagis in circo multatum et facie retrorsum versa equo imposi-
 tum ac nudum per Diippum iussit pro spectaculo duci, quod sibi déro-
 gato imperio Artabaso diadema detulisset. atque sic impletum est
 Germani vaticinium. proinde Byzantii defensor verae religionis fuit

ἤματι Γερμανός, θηριομαχῶν καθ' ἐκίστην πρὸς τὸν φερὸν τὸν
 Λέοντι καὶ τοὺς αὐτοῦ συνασπιστάς, ἐν δὲ τῇ κρείσσει τῆς Ῥώμης
 Γρηγόριος ἀποστολικὸς ἀνήρ καὶ Πέτρον τοῦ κορυφαίου σύνδρο- C
 ρος, ὃς διὰ τὰ ἐπ' αὐτοῦ γενόμενα θεῖα ποιήματα Διάλογος
 ἔκλήθη. οὗτος ὁ ἅγιος διὰ τὰς ἀνοσιουρηγίας Λέοντος ἀφῆλθε,
 καὶ πρὸς τὸν Φωγγὸν σπονδὴν εἰρηρικὴν ποιησάμενος τοὺς τε
 φόρους ἐκώλυσε καὶ Ἀναστάσιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀνεθεμάτισε.
 τὸν δὲ βασιλεῖα δι' ἐπιστολῶν αὐτοῦ πολλῶν πολλοὺς ἰγνώσμενων
 ἀριδύλως ἐλάγη. ἐν δὲ τῇ κατὰ Συρίαν Λαμασκῶ Ἰωάννης
 10 μοναχὸς καὶ κρείσσει, ὁ Χρυσόστομος ὁ τοῦ Μανασίου, ὃ
 ἐρμηνεύεται Λέντραβος, ὑπερὸ ὄψουσεβῆς Μανζήρ Ἰουδαϊκῶ
 φρονήματι μετωνόμασεν. οὗτος ὁ ὄσιος Ἰωάννης καὶ μελωδὸς
 ἀνομάσθη μετὰ Κοσμῶ ἐπισκόπῳ τοῦ Μαΐουμῶ καὶ Θεοφάνους D
 ἀδελφοῦ Θεοδώρου τῶν γραπτῶν, διὰ τὸ αὐτοὺς μελωδῆσαι τὰ
 15 ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν Χριστιανῶν τετυπωμένα ψάλλεσθαι· ἦν
 γὰρ ὁ ἅγιος Ἰωάννης οὗτος ἐπὶ τε βίῳ καὶ τῷ λόγῳ διδάσκαλος
 ἄριστος, πάσης γνώσεως θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης ἐμπειλησμένος.
 ἀλλὰ Γερμανὸν μὲν ὡς ἐπ' αὐτὸν ὄντα ὁ Λέων ἐκβάλλει τοῦ θρό-
 νου, ὃς τὸ ἀμόφορον ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας
 20 θεὸς ἀπετάξατο ἐπὶ ἱερωσύνη καὶ ὑπεχωρήσεν. ὁ δὲ θεομάχος
 ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ Ἀναστάσιον τὸν προλεχθέντα σύγκελλον,
 συνθέμενον τῇ βασιεῖᾳ αὐτοῦ βουλή καὶ αἰρέσει. ὁ δὲ ὄσιος Γερ-
 μανὸς ἐξερχόμενος μεθ' ἐτέρων διδασκαλικῶν λόγων ἐφη "ἐγὼ εἰμι P 457

divinus iste Germanus, quotidie adversus Leonem feræ cognominem ut
 feram bestiam eiusque stipratos depugnans, Romæ autem Gregorius,
 apostolicus vir et Petri apostolorum coryphaei assessor, qui ob divinas
 suas incubrationes Dialegeti cognomen adeptus est. is a Leone ob eius
 impietatem defecit, et pacto cum Francis icto tributa Leoni denegavit,
 Anastasium ac socios anathemate ferit, imperatoremque multis epistolis
 et a multis lectis manifesto redarguit. Damasci Syriae fuit Ioannes
 monachus et presbyter, Chrysorroas cognomento, Mansuris filius, quod
 Graeco sonat Lentrabam, quem impius Iudaico sensu Manzerem appel-
 lavit. hic S. Ioannes, una cum Cosma Maiumensi episcopo et Theo-
 phane fratre Theodori Graptorum episcopi, melodi sive cantores sunt
 agnominati, eo quod melodis comprehendissent eas cantilenas quae in
 ecclesiis Christianorum canuntur, prout ab eis compositae formatæque
 sunt. erat enim S. hic Ioannes et vita et oratione magister optimus,
 omni divina humanaque cognitione repletus. sed Germanum quidem
 Leo ut suae potestati subditum patriarchae solio delecit. isque hume-
 rale in sacra mensa magni templi deponens resignavit munus suum atque
 discessit. impiusque Leo ei suffecit Anastasium synellum impio ipsius
 consilio et haeresi consentientem. egrediens vero Germanus inter alia
 ad docendum composita verba hoc quoque dixit "si ego sum Ionas,

ἐγὼ Ἰωνᾶς, βάλλετε με εἰς τὴν θάλασσαν· χωρὶς γὰρ οἰκουμένης συνόδου καινοτομῆσαι πίστιν, ὡ βασιλεῦ, ἀδυνατῶ.” καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ γονικῷ αὐτοῦ οἴκῳ τοῦ Πλατανίου ἠσύχασεν, ἀρχιερῆστας ἔτη ἰδ' ἡμέρας ἑ ἡμέρας ζ'.

Τῷ ἰδ' ἔτει ἐπεστράτευσεν Μάσαλμας τῇ Ῥωμανίᾳ, καὶ 5 ἐλθὼν εἰς Καππαδοκίαν παρέλαβε δόλῳ τὸ Χαρσιανὸν κάστρον.

Τῷ ιε' ἔτει Λέων ὁ βασιλεὺς τὴν θρυγατέρα χαγάνου τοῦ τῶν Σκυθῶν δυνάστου τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐνυμφεύσατο, ποιήσας αὐτὴν Χριστιανὴν καὶ ὀνομάσας Εἰρήνην· ἥτις ἐκμαθοῦσα τὰ **B** ἱερὰ γράμματα διέπρεπεν ἐν εὐσεβείᾳ, τὴν τῶν ἀδελφῶν δυσσεβείαν 10 ἐλέγχουσα. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐμαίνετο κατὰ τοῦ πάπα καὶ τῆς ἀποστάσεως Ῥώμης καὶ Ἰταλίας, καὶ ἐξοπλίσας στόλον μέγαν ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν. ἤσχύνθη δὲ ὁ μάταιος ναυαγῆσαντος τοῦ στόλου εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. ἐκμανεῖς οὖν ἐπὶ τούτῳ πλέον ὁ θεομάχος φόρους κεφαλικῶς τῷ τρίτῳ μέρει Σικελίας καὶ 15 Καλαβρίας τοῦ λαοῦ ἐπέθηκε. τὰ δὲ λεγόμενα πατριμόνια τῶν ἐν Ῥώμῃ ναῶν τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων ἔκπαι τελούμενα, τάλαντα τρία ἤμισιν, τῷ δημοσίῳ λόγῳ τελεῖσθαι **C** προσέταξεν, ἐποπτεύειν τε καὶ ἀναγράφεισθαι τὰ τιτῶμενα βρέφη 20 πρὸς τὸ ἀπαιτεῖσθαι τὸν λεγόμενον κεφαλητίωνα.

Τῷ ιη' καὶ ιδ' καὶ κα' ἔτει Σουλεϊμάν ὁ υἱὸς Ἰσαμ τὴν Ἀσίαν καταδραμὼν πολλοὺς αἰχμαλώτους ἐποίησεν. ἤχημαλώτευσεν δὲ καὶ τινὰ Περγαμηνόν, ὃς ἔλεγεν ἑαυτὸν Τιβέριον εἶναι

proficite me in mare: nam extra universalem synodum novi aliquid de fide statuere nequeo, o imperator.” ac digressus Platanii in domo sua gentilicia quietus vixit, cum gessisset summum pontificatum annos 14, menses 5, dies 7.

Anno 14 Masalmas in Romanam dicionem bello illato, cum in Capadociam venisset, Charsianum castrum fraude cepit.

Anno 16 Leo filiam Chagani Scytharum principis filio suo Constantino uxorem duxit, cum Christianam eam fecisset Irenamque nominasset. ea sacris literis studiose cognitis illustris pietate fuit, refutavitque a deo alienorum impietatem. imperator autem contra Papam Romaeque et Italiae defectionem saeviens, contra eos ingentem classem armavit atque emisit. sed turpiter se dedit vanus homo, classe in Adriatico mari naufragio amissa. inde furore percitus maiore homo adversus deum pugnans, tertiae Siculi ac Calabri populi parti tributum in singula hominum capita imposuit. patrimonia quoque templorum Romae principibus apostolis consecratorum, quae pecunia quotannis antiquitas pendebatur talentorum trium semis, in aerarium publicum conferri iussit. et mandavit inspicere atque describi infantes qui nascebantur, ut census iste de singulis capitibus (Cephaletionem vocant) exigi posset.

Annis 18, 19 et 21 Suleiman Isami filius factis in Asiam incarcerationibus multum captivorum abduxit. fuit inter hos etiam Pergameus

ὄνδ' Ἰουστινιανοῦ. τοῦτον Ἰσάμ εἰς τιμὴν τοῦ ἰδίου παιδὸς καὶ τῶν βασιλέων ἐκφύβησιν μετὰ τιμῆς βασιλικῆς καὶ στρατευμάτων εἶχεν· ὃν ἐκπέμπει εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν πρὸς θάλασσαν πάντων.

5 Τῷ κγ' ἔτει ἐπιστράτευσε Σουλεϊμάν κατὰ Ῥωμαίων, ἔχων D
μυριάδας ζ'. καὶ πολλὴν ἄλωσιν καὶ αἰχμαλωσίαν ποιησάμενος, πορθησας καὶ τὸ Σιδηρόκαστρον, ἀβλαβῆς ὑπέστρεψε.

Τῷ κδ' ἔτει ἐκαύθησαν αἱ ἀγοραὶ ὑπὸ τῶν Ἱερακιδῶν, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐφουκίσθησαν. τῇ κς' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός,
10 τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἡμέρᾳ δ' ὥρα ἡ', σεισμὸς μέγας γέγονε καὶ φοβερός ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια καὶ οἶκοι, καὶ λαὸς πολλὸς ἀπέθανεν. ἔπεσε δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου ἐν τῷ Ξηρολόφῳ καὶ ἄλλαι πολλαί, καὶ τὰ χειρσαῖα τῆς πόλεως τεῖχη, καὶ πόλεις καὶ χωρία ἐν τῇ Θράκῃ,
15 ἡ τε Νίκαια καὶ Νικομήδεια καὶ Πραίνετος. ἀπέφυγε δὲ καὶ ἡ P 458
θάλασσα τῶν ἰδίων ὕδρων ἐν τισι τόποις. ἐκράτει δὲ καὶ ὁ σεισμὸς μῆνας ια'. ἰδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ τεῖχη τῆς πόλεως πτωθέντα, διελάλησε λέγων ὅτι ἡμεῖς οἱ τῆς πόλεως ἀδυνατεῖτε τὰ τεῖχη κτίζειν, ἀλλὰ προσετάξαμεν τοῖς διοικηταῖς τῶν θεμάτων ἀπαι-
20 τεῖν εἰς τὸν κανόνα κατὰ νόμισμα μιλιαρίσιον ἐν, καὶ λαμβάνει αὐτὸ ἡ βασιλεία, καὶ κτίζει αὐτά. κἀντεῦθεν ἀπεκράτησεν ἡ συνήθεια παρέχειν τὰ δικάρατα τοῖς διοικηταῖς. κερᾶτια δὲ αἱ ἰβ' φόλλεις ἀνομάσθησαν, ἧτοι νοῦμμοι ἀπὸ Νουμῆ βασιλέως

quidam, qui se dicebat Tiberium esse Iustiniani filium. hunc Isamus in honorem filii sui, utque terrorem imperatoribus obliiceret, regio in honore habuit, exercitui praefecit, utque ab omnibus videri posset, Hierosolyma eum ac per totam Syriam misit.

Idem Suleiman anno 23 imperii Leonis exercitum 90 milium in Romanos duxit; captisque multis et oppidis et hominibus, ferreo etiam castro (id enim est Siderocastrum) vastato, illaesus rediit domum.

Anno 24 ab Hieracitis tabernae sunt incensae, multique eorum supplicio affecti. die Octobris 26, quae D. Demetrio sacra est, feria 4, hora 8, terrae motus ingens atque terribilis Cpoli fuit, qui templa monasteria domosque multas prostravit, multosque homines. corrult etiam Arcadii statua in Xerolopho et aliae multae, atque muri etiam terrestres urbis, et in Thracia urbes atque castella, nec non Nicaea Nicomedia et Praenetus quin et mare quibusdam in locis a limitibus suis refugit. obtinuit terrae motus iste menses 11. imperator ruina murorum urbis cognita cives ita est allocutus. "vos muris urbis reficiendis cum non sitis pares, nos quaestoribus nostris negotium dedimus ut ultra constitutum tributum in singula nomismata accipiant milliarisium unum, idque in aerarium nostrum conferant, ex quo nos muros condamur." exinde obtinuit ut diceretur seu bina ceratia quaestoribus solvantur. ceratia autem appellantur 12 folles sive nummi, sic dicti a Numa Ro-

Ῥώμης, ὃς καὶ πρῶτος τοὺς ὀβολοὺς τῇ ἰδίᾳ εἰκόνη ἐγράφε καὶ νούμμοις αὐτοὺς κατὰ τὸ ἴδιον ὄνομα ἐκάλεσεν. οὗτος καὶ ὄργι-
B βιον ἐτύπωσεν, ὅπερ εἰς τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ ἔχων ἐλάμβανεν ἕξ ἐκάστου τῶν ἀπὸ τοῦ παλατίου ῥογενομένων φόλλεις ἰβ' ἦτοι κεράτιον ἔν. διὸ καὶ ἐλέγετο ὁ κεράτιον. τοῦτο δὲ ἦν ὡς ἐν τύπῳ ⁵ ψήφου τῶν ῥογενομένων ἀπὸ τοῦ παλατίου· οὕτω γὰρ τότε ἀπογραφὰι κατὰ Ῥώμην ἦσαν. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ Ἰσραήλ οὗτος ὁ Νουμᾶς ἐγένετο, ἐν τῷ δὲ πρῶτῳ ἔτει τῆς κόσμου κτίσεως.

Ἐβασίλευσεν οὖν Λέων ὁ καὶ Κόνων, ὁ Ἰσαυρος, ἕτη κδ' μῆνας β' ἡμέρας κέ. καὶ θνήσκει σὺν τῷ σωματικῷ καὶ τὸν ¹⁰ ψυχικὸν θάνατον, νόσῳ δυσεντερίας βληθεὶς· καὶ τίθεται τὸ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ὑποστάλων. ὅσα δὲ **C** καὶ ὅλα κατὰ Χριστιανῶν συνέβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις τούτου τοῦ δυσσεβεστάτου καὶ ἀπανθρώπου Λέοντος, περὶ τε τὴν θεοδόξον ἡμῶν πίστιν καὶ περὶ τὰς τῶν πολιτικῶν διοικήσεις ἀσχοροῦ κέρ- ¹⁵ θους καὶ φιλαργυρίας ἐπικολία, κατὰ τε παντὸς κόσμου καὶ τῶν Χριστιανῶν σεισμοὶ καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ ἐθνῶν ἐπαναστάσεις καὶ θάνατοι, ἀπορῶ μνημονεῦσαι· ὑπερβαίνουσι γὰρ πάντα νοῦν καὶ λόγον καὶ διάνοιαν. ἄξιον δὲ λοιπὸν ἐφεξῆς καὶ τοῦ δυσσεβεστάτου καὶ παναθλίου παιδὸς αὐτοῦ τὰς ἀθεμίτους διεξελθεῖν ²⁰ πράξεις ἀνοσιουργοτέρας καὶ θεομισήτους οὕσας.

mae rege, qui primus obolos sua ipsius effigie signavit, ideoque nummos de suo nomine nuncupavit. idem et officium quoddam constituit, quod quidam ipsius famulorum gerens ab unoquoque eorum qui a palatio stipendium sumebant, accipiebat folles 12 cen unum ceratium. itaque et ceration dicebatur. faciebat hoc ad ineundum numerum eorum quibus stipendia dabantur: neque enim eo tempore census Romae agebatur. vixit is Numa eo tempore quo primum Israel captivus abductus fuit, annis a mundo creato 4780.

Leo Isaurus, qui et Conon, imperium gessit annos 24, menses 2, dies 25. mortuus est ex intestinorum morbo, anima cum corpore per-eunte. infelix eius cadaver reconditum est in fano apostolorum. sub-terfugit animus commemorare quae et quales adversae res Christianis evenerint imperio impiissimi atque inhumanissimi huius Leonis, quantum et rectae fidei offecerit, et foedi lucri studio atque avaritia excogitatis contra totum orbem et Christianos fraudibus rei publicae administra-tionem detriverit, tum quid terrae motuum famis pestilentiae rebel-lionum ac cladum contigerit. nam neque satis cogitari ista nec expli-cari possunt. par esse videtur ut porro impiissimi ac miserrimi eius filii nefaria acta, sceleratiora illa et deo invisā, recenseam.

L I P S I A E,

EX OFFICINA B. G. TRUBNERI.